

BULLARUM
PRIVILEGIORUM AC DIPLOMATUM
Romanorum Pontificum
AMPLISSIMA COLLECTIO

Cui accessere Pontificum omnium Vitæ, Notæ, & Indices opportuni.

OPERA ET STUDIO

CAROLI COCQUELINES.

TOMUS TERTIUS

PARS SECUNDA.

A GREGORIO X. ad MARTINUM V. scilicet ab Anno 1271. ad 1431.

ROMÆ MDCCXLI.

TYPIS, ET SUMPTIBUS HIERONYMI MAINARDI in Platea Agonali ad Vicum Cuccagnæ.

SUPERIORUM FACULTATE.

Emo, & Rmo Dno

D. DOMINICO RIVERÆ

S. R. E. CARDINALI AMPLISSIMO.

HIERONYMUS MAYNARDUS F.

NTER multos dignitate, muneribus atque doctrina præstantes viros, qui cogitanti mihi de altera Parte Tomi III. BULLARII ROMANI edenda, illique omnibus numeris digno Pa-

 trono

trono adſciſcendo obverſabantur, unus, CARDINALIS AMPLISSIME facile occurriſti, quem ceteris anteferrem, & cui eam merito dedicarem. Ad id vero non ſolum diu quæſita impellebat occaſio gratum Tibi meum teſtandi animum, compluribus magniſque obſtrictum beneficiis, ſed ipſa quoque publicandi voluminis ſuadebat conditio. Quum enim Summorum Pontificum a GREGORIO Decimo, uſque ad MARTINUM V. Apoſtolicas Conſtitutiones exhibeat, argumentorum pondere, ac rerum gravitate nullis aliis plane ſecundas, jure veluti proprio, ac ratione præcipua Te Patronum poſcebat. Patricio nimirum Urbini natus genere, ducta ab Urbe Aquila in Veſtinis origine, & illuſtrium Avorum nobilitate claro, a prima ætate Bononiæ ob ſcientiarum omnium Academiam longe lateque celeberrimæ, naviter in literas incubuiſti. Decimoſeptimo nondum expleto ætatis anno Sacræ Theologiæ, ac utriuſque Juris ornatus laurea, Romam ſubinde migraſti: ubi doctrina, & eruditione notus, publica utriuſque experimenta non ſemel, coram ipſis etiam ſummis Pontificibus, feliciter edidiſti. Cuicumque bene gerendo jam par negotio, ab INNOCENTIO PAPA XII. Pontificio Caſtri S. Angeli es præfectus Archivo: mox illuſtrandis, tuendis, & vindicandis Apoſtolicæ Sedis Juribus omnem operam, & ſtudium pro re nata adhibuiſti. Quo nomine in dies auctus, & CLEMENTI XI. qui INNOCENTIO ſucceſsit, probatus maxime, quum diſsidentibus Europæ Principibus poſt CAROLI II. Hiſpaniarum Regis mortem, permoleſto bello flagraret Italia, & a Cœſarianis copiis Bononienſis, & Ferrarienſis agri infeſtarentur, ut

Præ-

præsentia minuerentur mala, & futura arcerentur, ad EUGENIUM Principem Supremum Exercitus Ducem missus es: Apud quem ea prudentia, atque dexteritate rem gessisti, ut, certis pactis conditionibus hibernantes utrobique milites recesserint. Felicitate pari alia gravissima negotia, quæ per id temporis Pontificem maximum solicitabant, cum eodem Principe; itemque cum VICTORIO AMADEO Allobrogum Duce, FRANCISCO Duce Parmensi, ac RINALDO Duce Mutinensi transegisti. In Urbem reversus Vaticanæ Basilicæ Canonicus a CLEMENTE renunciatus es; tum a Secretis Congregationis Consistorialis, & Sacri Collegii Cardinalium plenis suffragiis electus. Mox a Latinis Epistolis Pontificiis, Prælatus Domesticus, & a Secretis Congregationis Aquarum dictus fuisti. Quod potissime munus, ea proficua vigilantia, ac sedulitate gessisti, ut benefactoris Pontificis votum cumulate impleres, simulque præclaris impensæ operæ relictis monimentis, hodieque debita cum laude celebreris, & Successoribus proponaris exemplum. Decessoris sui inhærens vestigiis INNOCENTIUS XIII. quum qualis quantusque esses, non ignoraret, in administrando Catholicæ Ecclesiæ Pontificatu tua potissimum opera usus est, eo successu, ut Te in dies plurimi faceret. Arcanarum proinde Epistolarum a Secretis lecto, & inter Protonotarios Apostolicos adscito, amplissimam Cardinalatus dignitatem, (quod non semel se facturum pronunciaverat) contulisset, nisi mors importuna fuisset impedimento. Quod tamen non præstitit INNOCENTIUS, impertiit CLEMENS XII. postquam tot meritis

etiam sub BENEDICTO XIII. auctum, & bene gestis muneribus clarum, statim ac Pontifex Maximus est renunciatus, supremæ Congregationis Sacræ Consultationis a Secretis dixerat. Quum autem Cardinalis ab eo renunciareris, PRINCEPS EMINENTISSIME, tam honorifica omnium Cardinalium in Consistorio fuere suffragia, ut res fidem pene superet. Neque id mirum. Spectata siquidem virtus Tua, ac diuturno experimento in alma Urbe, omnium Gentium ac Nationum Theatro, forisque comprobata, hujusmodi testimonium merebatur, quod Tibi perinde, ac Pontifici benefactori singularis decoris esset, ac gloriæ non vulgaris. Neque his contentus CLEMENS, mox honores honoribus augens, quum probe nosceret studium, quo bonum OEconomicum Oppidorum, & Urbium Pontificiæ ditionis cogitares, ut idipsum opportune curares, Præfecturam Congregationis Boni Regiminis Tibi contulit. Qua in re subjectorum etiam Populorum votis obsecundavit. Tot igitur nominibus Tibi congruens Munus, CARDINALIS AMPLISSIME, qua soles benignitate excipias, oro: & me Tibi cum primis addictum, atque devinctum, valido tuo patrocinio tueri pergas.

INDEX

INDEX
CHRONOLOCIGUS
PONTIFICUM,

Quorum Bullæ in hac Tertii Tomi Parte Secunda continentur.

INDEX
ALPHABETICUS
PONTIFICUM,

Quorum Bullæ in hac Tertii Tomi Parte Secunda continentur.

INDEX RUBRICARUM
BULLARUM ET PRIVILEGIORUM OMNIUM,
Quæ in hac Tomi Tertii Parte secunda continentur.

Quæ hoc Indice ☞ designantur, erant in editione Cherubini.

INNOCENTIUS V.

JOANNES XX. dictus XXI.

NICOLAUS III.

MARTINUS IV.

HONORIUS IV.

NICOLAUS IV.

COELESTINUS V.

BONIFACIUS VIII.

BENEDICTUS XI.

CLEMENS V.

JOANNES XXI. dictus XXII.

BENEDICTUS XII.

CLEMENS SEXTUS.

INNOCENTIUS VI.

URBANUS V.

GREGORIUS XI.

XIX. Dam-

URBANUS VI.

BONIFACIUS IX.

INNOCENTIUS VII.

Index Rubricarum.

GREGORIUS XII.

ALEXANDER V.

JOANNES XXIII.

MARTINUS QUINTUS

INDEX

INDEX INITIALIS
BULLARUM,
Quæ in hoc Volumine referuntur.

A

B

C

D

E

F

Ful-

I M P R I M A T U R,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sacri Palatii Apost. Magistro.

Phil. Spada Archip. Theodosiæ Vicesg.

I M P R I M A T U R,

Fr. Aloysius Nicolaus Ridolphi Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

GRE-

GREGORIUS X.
PONTIFEX CLXXXIV.
AN. DOM. MCCLXXI.

ORTUO Clemente IV. die 29. Novembris anni 1268. Successoris electio prope in triennium protracta est. Thealdus siquidem Vicecomes Placentinus, Leodiensis Archidiaconus, in Syria tunc temporis commorans, electus est in Summum Pontificem die 1. Septembris anni 1271. qui Gregorii X. nomen sumpsit. Romæ consecratus est die 27. Martii 1272. In Concilio Lugdunensi Secundo Canones edidit de inclusione Cardinalium in Conclavi pro electione Pontificis, aliasque sanxit leges in Conclavi eodem servandas. Sedit in Pontificatu a die electionis annos IV. Mens. IV. dies X. a consecratione vero ann. III. Mens. IX. dies XV. imperante in Oriente Michaele Paleologo. Obiit siquidem Aretii die 10. Januarii 1276. Post ejus mortem Vacavit Sedes dies X.

I.

Hierosolymitanum Patriarcham, cæterosque fideles de suscepto a se Ecclesiæ clavo encyclicis literis certiores facit.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei: N. Patriarchæ Hierosolymitano salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex MS. Vallicellanæ Biblioth. Sign. litt. C. n. 49. pag. 85.

Gloria in Altissimis Deo, & in Terra pax hominibus bonę voluntatis. Gloriosæ Dominicæ Nativitatis latens licet Mysterium, patens tamen late præconium cælestis præco humano nunciaturus generi, præmisso accommodo verborum schemate, Deo in Altissimis gloriam retulit, pacem in terra bonæ voluntatis hominibus nunciavit: hæc est nuntiatio profecto dignissime veneranda: hæc attentione dignissima, quam vere venerabilem reddit Nuntium mittentis sublimitas, extollit nun-

nunciantis auctoritas; & nunciationis ipsius veritas manifesta commendat. Hæc vera, & justa; Sed eam non servantibus procul dubio tremenda partitio, qua ore angelico soli Deo attribuitur honor, & gloria, quam solus ipse meretur, qui facit mirabilia magna solus, qua, dum bonæ voluntatis hominibus pax in terra promittitur, interdicitur impiis, malevolis denegatur. Nulla est enim pax impiis, nulla contemnentibus; sed multa diligentibus nomen Dei; eorum siquidem, qui mandata ipsius audiunt, pax ut flumen; impii vero ut mare fervens quiescere nequeunt, pacis commoda nesciunt: sed discerpentibus vitiis in seipsis dissident, & turbantur; & redundantibus ipsorum fluctibus in conculcationem, lutumque peccati; dum per peccatum avertuntur ab eo, qui est pax nostra, quæ exuperat omnem sensum: a pace redduntur per consequens alieni, non immerito, sed ob sua demerita pectoris, & temporis pace frustrati. Deus etenim ultionum, exercituum Dominus, agens libere, ut retributionem reddat suæ, quantum in eis est, detrahentibus gloriæ, superbiendo per peccatorum insolentias, contra ipsos terram commovens & conturbans, eisque justo judicio pacem tollens, ostendit populo suo dura propter injustitias suas ipsum humilians, super ipsum inducens terrorem, & Rectorem interdum, Spiritum Principum auferendo, subducens, ut non sit, qui congreget ab ovili Domini peccatorum aversionibus fugientes; non sit, qui errata corrigat: sed qui est in sordibus, plus sordescat.

De pace, quam omnibus optat præfatur.

De pacis osoribus conqueritur.

Hinc itaque, hinc proculdubio provenire creduntur impiorum fluctuationes, collisiones que Regnorum, & cuncta guerrarum dissidia, quæ animarum pericula, corporum strages, facultatum lapsus & destructiones inducunt. Hinc cetera non facile numeranda discrimina, & in partibus variis graviter deploranda contritio, & gravis admodum, pudendaque confusio populi Christiani. Hinc diutinæ vacationis Sedis Apostolicæ dispendium (post felicem Sanctæ recordationis Clementis Papæ Patris, & Prædecessoris nostri de hoc mundo transitum, & corpus ipsius cum debita exequiarum solemnitate reconditum,) tanto tempore prorogatum, donec Dominus populi ejusdem peccata dissimulans, & misericorditer ipsius miserias miseratus, dignatus est ipse, qui concordiam in similibus operatur, Fratribus nostris sic unanimitatem ad procedendum in provisione Sedis ejusdem facienda concedere, quod miro Dei, & nobis nimium stupendo consilio ad imbecillitatem nostram oculos dirigentes, Nos, qui tunc in minori constituti officio pro salutis nostræ remedio peregrinabamur in partibus transmarinis ad conscendendum Apostolicæ preeminentiæ Cathedram, & suscipiendum importabile nobis, non solum ex humanæ infirmitatis, sed etiam ex humilitatis nostræ defectu onus universalis regiminis orbis terræ, concorditer elegerunt, ad inducendum nos ad id variis ad nostram presentiam Nunciis, & litteris destinatis. Nos vero in considerationis examine onus ipsum per hoc nostris imponendum humeris, & opus nostra ad prosequendum solicitudine attendentes, nostrarumque metientes virium quantitatem, insufficientes virtutum sumptus, & meritorum insufficientiam comparando, eligendum sano consilio putabamus, ut humeri subducerentur ab onere, manus ab opere arcerentur. Verùm ne post ejusdem vacationis tam diffusa & dispendiosa tempora, obstinata contradictionis reluctatio profusioris dispendii occasionem induceret; nos non de nobis, sed de illo solo concepta fiducia, qui dat lapso virtutem, qui solus potest, cum omnis sufficientia sit ab eo, nostram insufficientiam abundantia virtutis suæ supplere; in humilitatis spiritu tanti oneris sarcinæ imbecilles exposuimus humeros debiles, misimus manus ad fortia, & humiliter colla submisimus jugo apostolicæ servitutis: suppliciter implorantes, ut ipse, qui per hujusmodi vocationem in maris mundi hujus altitudinem nos deduxit, non patiatur ab ipsius tempestate demergi; sed illam nobis suæ potentiæ dexteram porrigat, quæ Apostolorum Principem ambulantem & hæsitantem in fluctibus ne mergeretur, erexit, & coapostolum ejus Paulum nocte ac die in profundo maris positum liberavit.

Divinam providentiã, quæ ipsum ad Pontificatum extulit commendat.

Se abnuisse dicit, tantum tandem onus justis ex causis suscipiens.

Accedit etiam ad grande nostræ fiduciæ fulcimentum vestræ consideratio probitatis: speramus namque, ac summopere affectamus, quod cum sitis in partem tantæ solicitudinis nobis singulariter indictæ vocati, sic auxiliante Domino commissum vobis ministerium impleatis, ut populum vestræ custodiæ creditum reddatis Domino acceptabilem, bonorum operum sectatorem. Ad quod universitatem vestram affectuose monemus, & qua possumus instantia exhortantes, humiliter petimus, & rogamus instanter, quatenus vestris orationibus devotis & sedulis nostras manus debiles confortetis, pias preces fundentes ad Dominum, ut in beneplacito filii sui dirigens actus noctros, nobis, & vobis, ac cæteris Ecclesiarum Pastoribus sua pietate concedat, sic circa gregem dominicum cura pervigili noctis observare vigilias, quod in eo mansuetudo superveniat, & correctio subsequatur, reddatur Domino populus Christianus voluntatis acceptæ, pacis ex hoc proculdubio commodis potiturus. Scimus enim quod si fecerit ei placidas vias suas, ipse inimicos ejus convertet ad pacem, nec erit, qui eum exterreat; sed perfidæ gentis terroribus de ejus finibus profligatis confidenter in tabernaculis fiduciæ habitabit, & fiducialiter in requie opulenta quiescet. Nos sane vobis affectum charitativæ benignitatis expandimus, & signum charitatis solidæ aperimus; proponentes, quantum cum Deo poterimus, honori vestro deferre, ac vestra, & Ecclesiarum vestrarum commoda, pro quibus ad nós recurrere cum securitate poteritis, in promptitudine benèvolentiæ promovere.

Præsules ad populos optime instruendos hortatur.

Datum Laterani quarto Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno I.

Datum die 29. Martii anno Domini 1272. Pontif. anno I.

Con-

II.

Contra deferentes Arma, Naves, & alia ad partes Infidelium, ipsisque quomodolibet Communicantes.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. dilectis filiis Capitaneis & Consilio & Communi Januen, salutem & Apostolicam benedictionem.

Ex Regest. Vatic.

§. 1. ADaperiat Dominus suorum corda fidelium, & in verba labiorum nostrorum aures eorum inclinet, ut devoto percipientes auditu, & colligentes plenius intellectu spiritualis Patris eloquium, ac ad Redemptorem suum Dominum Jesum Christum piæ considerationis oculos convertentes, videant & attente recogitent, quid illi retribuunt, quave ipsum veneratione reverentur & colunt, qui semetipsum pro eis tribuit holocaustum. Hic siquidem Rex æternus a regalibus sedibus veniens in hæreditate, quam utique sibi prædilectam elegit, carnem nostræ mortalitatis indutus, nos ab æterno cruciatu sui pretiosissimi sanguinis effusione clementer eripuit, de tenebris revocavit ad lucem, de mortis casibus relevavit ad vitam, ac in statum salutis clementi pietate resumptos misericorditer in filios adoptavit. His autem beneficiis per ingratitudinis vitium de mentibus nostris abolitis, non veremur ab ipso recedere, nec eidem injurias erubescimus irrogare, ac de malo prosilientes in pejus, quasi abbreviata sit manus Domini, vel eam extendere nequeat ad vindictam, labimur pronius in reatus, quàm fecerint Patres nostri, qui veritatis notitiam non habebant, quibusve non advenerat temporis plenitudo: & ideo vereri merito possumus, quod ipse peccatis exigentibus sit iratus populo, quem redemit; & quod zelus ejus ab ipso recesserit: cum positus miserabiliter in excidium & ruinam tempestuosis fluctibus quatiatur; ac si divinæ potentiæ dextera sit ab ejusdem Populi protectione submota; prout ipsa sentit & deflet hæreditas dispendio vastitatis exposita, & Agarenorum pedibus conculcata. Heu, gravissimum Christi & Christianitatis opprobrium! perire permittitur nostræ pulchritudinis ornamentum, ipsum videlicet speciale Patrimonium Salvatoris, Nativitatis, Passionis, & Resurrectionis Dominicæ gloria decoratum, & exinde suos incolas contemptibiliter fugari percipimus, ubi liberaliter pretium nostræ redemptionis exolvit. Proh dolor! Ibidem Crucis hostes immani tyrannide superant, qui servili subesse conditione solebant, quorumque multitudinem virtus paucorum fidelium tunc timentium Dominum superabat.

Beneficium incarnationis.

Illud demereri dolet populum christianum.

Ideoque Terram S. a barbaris detineri.

§. 2. Illud autem horribile scelus & execrabile crimen occurrit merito reprobandum, quod nonnulli maledictionis alumni, solo nomine Christiani, terrena dumtaxat non cœlestia sapientes, & innitentes perniciosis lucrorum studiis, ut in voluptuosæ vitæ fæcibus latius debacchentur, Victualibus, Armis, Vasis, Navalibus, & aliis necessariis, causa damnati quæstus, Christi muniunt inimicos, ut ad impugnationem fidei, & Christianorum, ac Terræ Sanctæ depressionem robore fortiori sic muniti consurgant, ac ponatur inextricabilis macula in gloria nominis Christiani. Hi sunt ingrati filii, qui pœnam meruere doloris. Hi sunt, qui apud ipsum Redemptorem fore merentur odibiles, ut ab eis faciem miserationis avertat. Hi profecto non solum percepta beneficia non attendunt; verum etiam contra Redemptorem eumdem probabiliter conspirare videntur; dum fœdus cum ipsius hostibus ineunt, & in ejus contemptum illis talia præsidia subministrant. Utinam & si non timorem vel amorem divinum attenderent, aut si de vitando dictæ Terræ dispendio non pensarent; saltem ipsos graves injuriæ coercerent, quæ dictis & factis in barbaricis partibus eis, & in ipsis Christianæ Religioni multipliciter inferuntur. Inter alias namque confusiones, quas in partibus illis pseudo-christiani recipiunt, illuc mercimonia deferentes, si de aliquibus gravaminibus conquerantur, hac eos probrosa responsione Saraceni confundunt: Si erueremus vobis alterum oculorum, ad nos cum reliquo rediretis: prout iidem Mercatores nobis eo tempore in regione Terræ Sanctæ morantibus expressius retulerunt. Cumque frequenter eveniat per hostilitatis incursus, quod ex Christianis viros & mulieres, ac lactentes etiam parvulos Saraceni præfati capiunt, & captos sub carcerum arctatione detrudunt, nonnunquam infantibus a Matrum uberibus, ut materni lactis careant pabulo, separatis.

Sed quod pejus est eis arma cæteraque a Christianis quæstus causa ministrari.

Quàm durius ab hoc Saraceni fæviant, exponit.

§. 3. Contigit olim ad cujusdam instantiam Militis Christiani; gratiam habentis in oculis Soldani, præsidio Barbarorum procurante nihilominus quodam ex fratribus Ordinis Sanctæ Trinitatis, qui ad captivos hujusmodi redimendos sunt specialiter deputati, quod idem Soldanus mulieres cum parvulis suis, quos carceris angustia cruciabat, aliis ætate provectis a gratia liberationis exclusis per suas literas liberari mandavit; sed cum detentores eorum habitis hujusmodi literis eosdem liberare parvulos denegarent, memoratus Soldanus, ad quem habitus est recursus, requirentibus eum super hoc expresse respondit, se mandatum revocasse, quod fecerat de prædictis parvulis, ut prædicitur, liberandis, ne per ipsos, quos reddere poterat provectior ætas armigeros, posset processu temporis impugnari, sicut idem frater nobis tunc in partibus dictæ terræ degentibus retulit viva voce. Si ergo nominatus Soldanus crudelitatis acerbitate devictus, quod de præfatis parvulis ex quadam humanitate concesserat, denegavit tandem efficere, ne ad impugnandum ipsum consurgerent in futurum, quam gravi opprobrio Christianitas ipsa respergitur, cum vinci nos a pietate non patimur, sed in nos metipsos acerbius sævientes illis hostibus arma nostra deferimus, quibus contra Christum, & fidem ejus fortius muniuntur? Et quidem graviter, nec mirum, dolere compellimur, dum pen-

Factumquoddam refert Soldani.

Quod cum Christianorum factis confert.

pensamus, quod renatos fonte Baptismatis per tam miserabilis caecitatis devium oberrantes Dei turbatio non deterret, gehennae terror ab errore non revocat, ignominia famae non retrahit, ac ejusdem injuria fidei non compescit. Unde, quod tales inverecundi & impii Christiani, quos excaecat foedi lucri cupiditas, sua non sunt impietate consumpti, sola miseratio caelestis, ut poenitentiae locum indulgeat, operatur. Nam aliter subsistentiam non haberent, qui a se verecundia prorsus abjecta per tantae damnationis semitas gradiuntur.

Christianos arma &c. Saracenis ministrātes a Concilio excommunicatos, & capientium servos factos declarat.

§. 4. Quare Sedis Apostolicae providentia Sacro tunc approbante Concilio volens adhibere circa praemissa remedium, illos falsos & impios Christianos, qui Saracenis deferre praesumerent arma, ferrum, & lignamina Galearum, eos etiam, qui Galeas venderent illis, aut Naves, quique gubernationis curam in piraticis Saracenorum Navibus exercerent, vel in machinis, aut quibuslibet aliis aliquod auxilium vel consilium eisdem impenderent, anathematis & excommunicationis vinculo innodavit: ipsosque rerum suarum privatione mulctati, & capientium servos fore decrevit: certis aliis poenis adjectis nihilominus contra eos.

Genuenses monet, suos coerceant ab hujusmodi reatu.

§. 5. Verùm quia multi, quos a veritatis judicio voluptatis dulcedo detorquet, in profundum demersi malorum contemnunt divinam clementiam, & in animarum suarum periculum praescriptam sententiam vilipendunt, Deum & eamdem Sedem in praemissis offendere presumentes; Nos, quos ipsa Clementia licet immeritos in Apostolicae praeeminentiae specula posuit, tam atroces & enormes praefati Redemptoris injurias detestantes, & contra praedictos impios aggravare Sedis ejusdem sententiam intendentes, ut saltem a reatu solito ducti poenitudine resipiscant, & ipsos tempore vindictae ira Dei subito non disperdat, ac ex illorum tali nequitia dicta terra solita dispendia non incurrat, universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, vobis nihilominus per apostolica scripta firmiter praecipiendo mandantes, quatenus districtius inhibere curetis, ne aliqui vestri Concives memoratis Saracenis arma, ferrum, aut lignamina deferre, vel mittere, sive Naves, aut Galeas vendere, seu curam gubernationis in Saracenorum piraticis Navibus exercere, vel in machinis aut quibuslibet aliis aliquod eis impendere consilium vel auxilium quoquommodo presumant.

Paenas contumacibus intentat spirituales:

§. 6. Volumus enim, quod, qui secus attentare praesumpserint, eo ipso latae sententiae Canone sint astricti: & si qui eorum decesserint sic ligati, & ipsorum corpora tradita fuerint Ecclesiasticae Sepulturae, illa fore decernimus exhumanda fidelium Cimiterio caritura.

Aliasque corporales minatur.

§. 7. Ceterum, ut hujusmodi praesumptores tam spirituali quàm temporali poena plectantur, sollicitam, sicuti expedire viderimus, dante Domino curabimus operam adhibere, quod ii, qui sub tam nefando commercio ad eosdem Saracenos accesserint, capiantur sub carcerali custodia detinendi, & rebus, quas detulerint, absque restitutionis imposterum beneficio spoliandi. Super hiis autem dilectum filium Arnaldum de Sancto Desiderio Clericum latorem praesentium, de cujus industria & circumspectione confidimus, ad vos duximus destinandum, cui credatis indubitanter, quae circa premissa vobis ex parte nostra duxerit referenda.

Datum Laterani secundo Kalendas Aprilis Pontificatus Nostri Anno primo.

Dat. die 31. Martii 1272. P. An. I.

III.

Indictio Sacri, & Oecumenici XIV. Concilii, Lugdunensis II., pro die 1. Maii 1274.

Gregorius Episcopus, &c. Venerabilibus fratribus Patriarchae Hierosolymitano, & Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Praepositis, & aliis Ecclesiarum Praelatis, per Hierosolymitan. Provinciam constitutis. Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Queritur hic Pont. quod Graeci a devotione & obedientia Romanae Ecclesiae se subtraxerint:

§. 1. Salvator noster, in cujus ditione cuncta sunt posita, Civitatem Hierusalem videns, & praevidens ruituram, flevisse describitur super eam. Et nos itaque, qui Civitatis veri David, Religionis videlicet Christianae, circa cujus regimen non in sufficientia nostrae debilitatis, sicut nec debemus, innitimur, sed de sola superabundantia virtutis divinae speramus, non solum scissuras, juxta Prophetae vaticinium, multiplicatas aperte vidimus, sed & ruinae magnae periculum in subtractione populi Graecorum, qui a Sedis Apostolicae devotione ac obedientia se subtraxit, in occupatione maxima, & vastatione valida Terrae Sanctae, in subversione morum, quae universaliter in Clero graviter obrepisse videtur, & populo, jam non tam cernimus, quam palpamus; num possumus non lugere? num comprimere lacrymas? continere suspiria? vel cohibere singultus? Profecto cum tanta subsit plangendi ratio, planctum declinare non possumus; sed necesse est jam foras exeat, ab olim dum etiam nos minor status haberet, tanto altius radicatus introrsum, tantoque diuturnitate factus acerbior, quanto facultate vitante diutius non est efficaciter exire permissus. Exeat igitur, exeat ad fratres, & filios, ut scientes incommodum, ipsumque prudentius aestimantes, cooperationis remedio efficacius pro viribus relevent, & planctum piae compassionis officio dulcius consolentur. Quis ergo dabit capiti nostro aquam, aut oculis nostris fontem lacrymarum, ut sic populos, nostrae humilitati commissos, spiritualiter & temporaliter interfectos, diebus & noctibus lugeamus? quod culparum sordes, quibus iram meruisse creditur, diluamus? Lugendum siquidem occurrit, quod per subtractionem predictam a Sedis ejusdem unitate subtractos, & in devio positos grandis culpae mors afficit, quod sanctae universalis corpus Ecclesiae membra, tam nobile eadem gravis admodum & dispendiosa subtractio, tanto tempore mutilavit. Lugen-

gendum, & iterum ac amare dolendum, quod sicut in partibus transmarinis non tantum audivimus, sed & oculis nostris vidimus, & manus nostræ contrectaverunt (proh dolor!) detestabilius solito blasphematur in gentibus nomen Christi; cum jam non tam verbis, quàm rebus ipsis, & factis Christianus insultetur ab Infidelibus, & dicatur, ubi est Deus eorum? Dum funiculum hæreditatis Domini eadem Terra Sancta per nefandissimos Saracenos sic audacter invaditur, sic secura occupatur audacia, sic vastatur intrepide, sic eisdem partibus Christianus populus immaniter trucidatur; quasi non sit illius adjutor, nec sit qui misereri possit ipsorum. Lugendum, & amplius pariter, & horrendum, quod cum ille paterfamilias diligens, qui horis diei variis operarios suam misit in vineam; ille summus agricola sator bonorum omnium, & plantator, agrum mundi hujus diligenter excolens in eo seminaverit semen bonum, inimicus homo tanta invenitur in ipso superseminasse vitiorum zizania & errorum, ut ea deflere magis liceat, quàm narrare. Idemque ager quotidie potius arescere videatur ad ignem, quàm albescere inveniatur ad messem. Hæc dum ministerio considerationis debitæ mentis nostræ præsentantur obtutibus, ignis in nostris meditationibus exardescit; & ad tanta discrimina relevanda suspirat affectus, zelus accenditur, & spiritus anxiatur.

Terra S. ab Infidelibus detineatur:

Et vitia plurima inter christianos pullularint.

Indicit propterea Concilium generale Lugdunense,

§. 2. Ad quod cum nos sufficere non posse sciamus, levamus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem, unde opportunum nobis provenire auxilium, & humiliter petimus, & devote speramus. Et quia salubre in his adhiberi remedium, interest generaliter omnium, nos cum fratribus nostris, aliisque viris prudentibus exacto & frequenti tractatu præhabito, prout tantę necessitatis instantia exigebat, de ipsorum consilio, generale Concilium, sicut imitatione digna Sanctorum Patrum consuetudo laudabilis, longæque observationis exemplum nos instruit, opportuno tempore decrevimus congregandum, ut in eo tam circa pręmissa, quàm circa cætera, quæ salutem respiciunt animarum, illa Deo auspice communi consilio inveniatur provisio, & ejusdem approbatione Concilii roboretur, per cujus salutiferam executionem virtus Altissimi, eliminatis erroribus, roborata fide, reductis errantibus, redintegrata ejusdem fidei unitate, sedatis discordiis, pace firmata, extirpatis vitiis, virtutibusque plantatis, correctis excessibus, moribus reformatis, repressis oppressionibus, libertate solidis munimentis instructa, recuperatis deperditis, & ejusdem Terræ Sanctæ statu prospero reparato, hujusmodi scissuras uniat, ruinas impleat, occupata restituat, vastata restaurct, restituta & restaurata conservet, nobisque viam aperiat idem ipse qui novit, & facultatem tribuat ipse qui potest, ut vitiorum errorumque zizaniis ad comburendum fasciculo alligatis, ad triticum in ejus horreum congregandum sic in præmissis juxta intensum animi nostri desiderium sibi ministrare possimus utiliter, quod idem verus ejusdem universalis sponsus Ecclesiæ ipsam dilectam suam, expeditam rugis, purgatam maculis, munitam virtutum monilibus, ac ornatam, unam semper habeat, & formosam, ad sui nominis laudem & gloriam, ad animarum profectum, robur fidei, pacem & exaltationem populi Christiani.

Post biennium celebrandum.

§. 3. Quia vero prosecutio tanti propositi tempore indiget, ut deductum maturius ac felicius, auctore Domino, effectum debitum sortiatur, biennium numerandum ab initio instantis Maii ad id duximus deputandum: deputaturi præterea interim aliquos viros tanto ministerio competentes, ad prędicandum in Terræ præfatæ suffragium salutiferum verbum Crucis, per quod corda Principum, Prælatorum, ceterorumque fidelium inducantur ad subsidium eidem Terræ, prout ipsius exposcit extrema necessitas, impendendum.

Prælatos ad illud convocat; dummodo tamen unus vel alter ipsorum in qualibet Provincia r neat.

§. 4. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus omni negligentia relegata, cunctis prout talis & tanti negotii qualitas exigit, dispositis & paratis, sic medio tempore vos accingatis ad iter, quod Calendis Maii anni ab Incarnatione Domini millesimi ducentesimi septuagesimi quarti, quas vobis, & aliis pro termino assignamus, in loco, quem licet ad præsens subticeamus ex causa, competenti tamen tempore vobis curabimus intimare, nostro vos conspectui pręsentetis, ad subventionem necessariam Terræ prædictæ solers & operosum interim studium impensuri, prosequendo favorabiliter, & fideliter adjuvando illos, quos ad hujusmodi prosequendum negotium duxerimus deputandos. Volumus autem, quod in vestra Provincia ex vobis fratres Episcopi, unus vel duo remaneant ad ea, quæ officium Episcopale requirunt inibi exercenda; & tam ille vel illi, quos propterea contigerit remanere, quàm alii, quos ad dictum venire Concilium præpeditio forsan canonica prohibebit, Capitula insuper Ecclesiarum omnium ejusdem Provinciæ tam Cathedralium, quàm etiam aliarum, quibus per vos fratres Patriarcha, & præfati Episcopi ex parte nostra volumus id mandari, cum in eodem Concilio tractanda sint aliqua, quæ pertinebunt ad ipsos, ad idem Concilium viros idoneos pro se mittant.

Quibuscumque non obstantibus eos venire præcipit.

§. 5. Non obstantibus quibuscumque privilegiis seu indultis, quibuscumque personis, ordini, vel dignitati, seu Collegio sub quacumque verborum forma, vel expressione, a prædicta Sede concessis, per quæ possit effectus hujusmodi mandati nostri quomodolibet impediri, aut eidem in aliquo derogari, circa personarum & evectionum numerum, moderamine, quod aliàs statuit Lateranense Concilium taliter observato, ut nemini liceat illud excedere, sed omnibus prout libet arctare. Nullus pomposus, aut inanis gloriæ quesitor, sed quilibet sic veræ humilitatis cultor appareat, quod & Ecclesiæ sibi commissæ nequaquam onerosus existat.

Et interim quæ reformationis necessaria videntur, eos præparare jubet.

§. 6. Interim quoque per vos, & alios prudentes viros Deum timentes, & habentes præ oculis omnia, quæ correctionis, & reformationis limam exposcunt, inquirentes subtiliter, & conscribentes fideliter, eadem ad ipsius Concilii

cilii notitiam deferatis. Et nos nihilominus variis modis, & viis solers studium, & efficacem operam dare proponimus, ut omnia talia in examen ejusdem deducta Concilii correctionem & directionem recipiant opportunam.

Excusationū pretextum refellit.

§. 7. Nullus ergo, inobedientiæ notam, & canonicæ ultionis acrimoniam vitare desiderans, fallacium excusationum velamento se muniat, vel ex impedimentis itinerum, quæ, Domino prava in directa, & aspera iu vias planas sua omnipotentia convertente, cessaverunt, frivolæ allegationis munimenta confingat, ut a tam sancti persecutione operis se subducat; sed occurrant singuli voluntarii ad id, quod & divinæ congruit voluntati, & salutem animarum, ac utilitatem respicit singulorum.

Dat. die 1. Aprilis 1272. P. An. I.

Dat. Laterani, Calendis Aprilis, Pontificatus nostri Anno primo.

I V.

Civitas Lugdunensis utpote Prælatis omnibus magis accommoda pro futuri celebratione Concilii decernitur.

Ex Regest. Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabilibus fratribus Archiepiscopo Senonen. & Episcopis ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis, aliisque Ecclesiarum Prælatis per Senonen. Provinciam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Vide Bullam antecedentē.

IN literis, quas per universos Orbis Principes, & Prælatos super Generalis convocatione Concilii destinavimus, locum, in quo idem Concilium convenire deberet, ex causa duximus subticendum: prædiximus tamen in illis, quod locum eumdem ipsis Principibus, & Prælatis intimare competenti tempore curaremus. Nobis igitur cum fratribus nostris hujusmodi loci electionem deducentibus in exactæ discussionis examen, occurrebant hinc inde diversa, quæ discutientium videbantur judicium alternare. Nec enim preterit nostræ considerationis indaginem, quàm grave, quàm durum est locum Sedis Apostolicæ proprium, in quo præcipuorum Apostolorum glorificatus est exitus, in quo illorum Corpora gloriosa quiescunt, terrarum spatio tam diffuso dimittere, tanto locorum intervallo a peculiari nostro Populo Romano Urbis abesse, & iconvicinis partibus, quæ Sedi eidem non solum spiritualiter, sed & temporaliter subesse noscuntur, commoditatem vicinitatis nostræ subtrahere, quanta ex absentia nostra diversis Italiæ partibus possent imminere discrimina, quantum partium earumdem inveterata scissura pro integrandæ unitatis obtinendo remedio nostro auxilio indigebat: quanto denique oneribus, quanto laboribus nos & fratres nostros, quorum aliquos ætas, quosdam debilitas, nonnullos infirmitas, & omnes ad hæc desuetudo reddit inhabiles, exponimus non sine rerum dispendiis, quæ quasi pro nihilo ducimus; non sine discriminibus Corporum, quæ non facile contemnuntur. Hæc & alia, quæ non posset succintus sermo percurrere, in partibus istis locum hujusmodi eligendum concludere videbantur. Dum ea, quæ in eodem sunt agenda Concilio, contrarium suadebant, & specialiter negotium Terræ sanctæ, quam dum Creatori omnium cariorem omnibus Scriptura describit, satis aperte indicat, carissimam proculdubio a Nobis habendam: cum soleat, quod est in Superioris conspectu præstantius, in subditorum æstimatione præstare. Adjicit insuper Beneficiorum consideratio, quæ inibi humano generi de divinæ superabundantia gratiæ obvenerunt. Siquidem Salvator omnium operatus est in medio illius terræ salutem, ibi sumpsit corporalis Nativitatis initium; ibi conversationis humanæ deduxit tempora; ibi post probrosæ Passionis opprobria pro Redemptione nostra mortem subiit temporalem, & sui pretiosi effusione cruoris vetus piaculum expiavit. Numquid igitur non contingent redemptorum corda immensa & innumerabilia beneficia Redemptoris? numquid non accendent cujusque præcordia, ut ipsi pro tot, quæ nobis tribuit, hoc saltem necessitatis tempore aliquid impendamus: dum Crucis hostes, Crucifixum habentes ostentui, cultores ipsius Christiani nominis professores, ut Christi cultum de terra deleant, incessanter exterminant & conculcant, ipsos debilitantes viribus, extenuantes opibus, & eorum facies replentes ignominia, ipsosque diversis confusionibus saturantes. Ad vindicandas itaque Redemptoris injurias, ac redimenda ignominiosæ conculcationis opprobria in redemptis, nostrum circa terram eamdem Creatoris conformantes affectui ac debita meditatione pensantes, quod ejusdem terræ subsidium præcipue de Principum & Prælatorum pendent auxilio, quos ultramontes credimus convenire posse commodius: exinanivimus nosmetipsos; & sub spe illius, qui dat lapso virtutem, debilitatem nostram contempsimus sub ipsius fiducia, qui de sua misericordia nos confortat; quod intendimus, in eo posse sperantes, parvipendimus onera, labores consideratione calcavimus, & cæteris nostris ac fratrum nostrorum incommoditatibus in ejusdem considerationis examinatione postpositis, ut Principum & Prælatorum eorumdem facilius possimus habere præsentiam, ac terræ prædicte subventionem efficacius promovere, Civitatem Lugdunensem, quo inibi Concilium cum majori commoditate conveniat, de ipsorum fratrum consilio duximus eligendam; quod vobis tenore præsentium nunciantes, Universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur in Domino, Apostolica vobis nihilominus auctoritate mandantes, quatenus in prædicta Civitate Lugdunen. juxta præscriptam per supradictas literas nostras formam studeatis omni, quam inevitabilis necessitas non indicet, excusatione postposita, in prefixo per easdem literas termino comparere.

Datum apud Urbem veterem Idibus Aprilis Pontificatus Anno secundo.

Dat. die 13. Aprilis 1273. P. An. II.

Civi-

V.

Civitati Pisanæ restituitur Archiepiscopalis Dignitas, qua Conradino quondam Friderici olim Imperatoris Nepoti adhęrendo privata fuerat.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei Memoriam.

Ex Regest. Vatic.

Exordium.

SIcut magni Beneficii indicium est, in devotorum excessibus medicinalis ultionis antidotum obiter adhibere, ut quos a filialis devotionis debito culpa propriæ temeritatis avertit, ad ipsius observantiam congruentis saltem severitatis disciplina convertat; sic maternæ pietatis est debitum, iis, qui post indevotionis lapsum & persecutionis excessum fortiores in obsequendi proposito, & continuandæ imposterum devotionis exhibitione resurgunt, nec pietatis sinum præcludere, nec miserationis ubera denegare.

Civitas Pisana a Clemente IV. quibus de causis Archiepiscopali dignitate privata.

§. 1. Sane dudum felicis recordationis Clemens Papa Prædecessor noster Ecclesiam & Civitatem Pisanam, exigentibus culpis & pertinacia Incolarum Civitatis ipsius, qui contra monitiones, inhibitiones, & comminationes Prædecessoris ejusdem dudum Conradino quondam Friderici olim Romani Imperatoris Nepoti pertinaciter adhęrendo præstiterunt auxilium, consilium, & favorem, Romanam Ecclesiam & devotos ipsius unà cum illo & ejus fautoribus gravibus afficiendo molestiis & molestis injuriis aggravando; & charissimum in Christo filium nostrum Carolum Siciliæ Regem Illustrem, primo Paciarium, & postea Vicarium Imperii per eamdem Ecclesiam in Tusciam destinatum, non solùm recusaverunt admittere, verùm etiam se illi præsumpserunt opponere, ac ipsum multipliciter impugnare, Archiepiscopalis dignitatis honore privavit.

Pisanis itaque resipiscentibus.

§. 2. Verùm iidem Incolæ, tangente Domino cor ipsorum, post tantorum excessuum culpam magnæ humiliationis prætendentes indicia, ejusdem Matris Ecclesiæ misericordiam continuata diutius instantia implorarunt devotionis ad eamdem Ecclesiam irrevocabiliter observandæ, supplicantes oblationibus, & oblatis devote supplicationibus insistentes, ut ad sinum ejusdem Matris Ecclesiæ, a quo ipsi sua, quam recognoscebant humiliter, perversitate recesserant, sola miseratio materna reduceret, & circa filios pœnitentes superexaltata judicio benignitas piæ Matris Ecclesiæ Pisanæ, ac Civitati prædictis de restitutione Dignitatis Metropoliticæ misericorditer provideret.

Et a censuris solutis Civitati & Ecclesiæ eadem dignitas restituitur.

§. 3. Nos itaque, more pii Patris offensarum immemores, ubi ad id pœnitentiæ signis congruentibus invitamur, desiderantes Civitatem prædictam in oblatæ ad eamdem Ecclesiam devotionis proposito, multæ benignitatis exhibitione firmare, Sindicos & Procuratores Civitatis ipsius ad mandata recepimus, & Civitati ac Incolis memoratis circa excommunicationis, & interdicti sententias occasione præmissorum latas in ipsos, de absolutionis & relaxationis beneficio fecimus provideri; & ut eo plenius Sedi Apostolicæ sinceræ affectionis vinculis astringantur, quo erga se ipsius benevolentiam in remissionis promptitudine senserint promptiorem, de fratrum nostrorum consilio Ecclesiam Pisanam, restituentes in integrum ipsi Ecclesiæ, nec non & Civitati prædictæ Archiepiscopalem Dignitatem cum omnibus Juribus suis, immunitatibus, Privilegiis, & quibuscumque honoribus a Sede Apostolica Ecclesiæ concessis eidem, prout eadem tempore privationis hujusmodi obtinebat, de gratia restituimus speciali.

Clausulæ ad firmitatem Constitutionis.

§. 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ restitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Florentiæ duodecimo Kalendas Julii Pontificatus nostri Anno secundo.

Dat. die 20. Junii 1273. P. An. II.

VI.

Capitula, & Ordinationes Pacis inter Guelfos, & Gibellinos edita apud Florentiam.

Ibidem.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei Memoriam.

Suum pro pace concilianda studium.

BOnum pacis, etsi ab olim, prout gratia divina concessit, affectibus nostris inhæserit; nunc tamen ad illud inter Ecclesiæ filios cum conservationis beneficio procurandum tanto ferventius excitamur, quanto Nos ad id ex officii debito novimus obligatos. Cum enim simus illius Vicarius, qui cogitationes pacis, & non afflictionis se cogitare testatur, tenemur, ut vices pro viribus impleamus, indicta pacis commoda inter universos curæ nostræ commissos sollicitè procurare, quo pacis donum gratissimum, parans quietem animis, eosque a rancoribus dissensionum absolvens, liberiores efficiat in serviendo Altissimo ad salutem; & corporibus ab æmulorum insidiis securitatem indulgens ad intendendum liberius utilitatibus debitis, pleniorem tribuat facultatem.

Malaque ex dissentionibus inter Gibellinos & Guelphos exorta exponit.

§. 1. Propter quod non sine multa cordis amaritudine recensentes, qualiter hactenus Civitatem Florentinam sciderit intestina & inveterata dissensio, quam graviter lacerarit, quanta longe lateque diffusa, proh dolor! animarum pericula, quantas corporum strages induxerit, quanta multiplicaverit dispendia facultatum sub spe illius, cui est in facili res etiam desperatas sine moliminis tarditate perficere; ad id solicitudinem nostram convertimus, ut, licèt grandium negotiorum moles ingrueret, licèt pro illorum prosequtione ad assumpti continuationem itineris Nos qualitas ipsorum urgeret; nihilominus tamen illis ad tempus omissis, non sine ipsorum discrimine, nostro & cha-

charissimi in Christo filii Nostri Caroli Siciliæ Regis Illustris, ac fratrum nostrorum gravamine, una cum ipso Rege ad Civitatem divertentes eamdem, impenderemus sollicitas operas, quatenus illo favente, qui est Lapis angularis utraque unum faciens, hujusmodi coeuntibus in ipsa Civitate scissuris dissidentium corda indissolubilis charitatis bitumine unirentur. Ideoque variis cum partibus, quas Guelfam & Gibellinam vulgus appellat, tractatibus habitis, & unicuique ipsarum articulis patenter expositis, in quos eos credebamus posse rationabiliter convenire; demum tam partem Guelforum in Generali Consilio ad hoc specialiter congregato requiri fecimus, & Nos ipsi vigintiquatuor ex eis propter hoc de voluntate totius Consilii, & tandem Consilium ipsum in nostra presentia constitutos, quàm etiam Sindicos Procuratores & Nuncios Comitum Guidonis Novelli, Symonis fratris ejus Capitaneorum Consilii partis Gibellinæ, nec non & totius partis ipsius mandatum super hoc ab ipsis plenum habentes, requisivimus, & monuimus diligenter, ut in formam pacis, cujus substantia exprimebatur in dictis articulis, concordarent. Et licet longa fuerit super hoc concertatio, nunc altera partium, nunc reliqua reluctante circa ea, quæ dicti Articuli continebant, finaliter tamen tam memorata pars Guelforum super hoc eodem consilio congregato per Potestatem, sive Vicarium Regium, & aliquos de ipso Consilio, quàm etiam præfati Comites & alii Gibellini per suos Ambassiatores, Sindicos, & Procuratores seu Nuncios supradictos, responderunt expresse, se in dictam formam pacis, quæ per eosdem exprimebatur Articulos, juxta nostra & ipsius Regis monita & beneplacita consentire.

Suamque pro eis componendis solicitudinem.

Initâ itaque inter eos concordia, cujus sequuntur Articuli.

§. 2. Nos itaque habito dicti Regis, & earumdem partium, ut predicitur, expresso consensu, volentes & mandantes Pacem eamdem ab iisdem partibus inviolabiliter observari, sub pena Vigintimillium Marcharum Sterlingorum pro medietate Nobis, pro reliqua vero medietate dicto Regi solvenda, eam & formam ipsius adstante hac numerosa fidelium multitudine publicamus. In primis itaque, quia præfati Comites Guido, Symon, & cæteri Gibellini, Romanam Ecclesiam & memoratum Regem multipliciter offenderunt contra monitiones, prohibitiones, comminationes & mandata ejusdem Ecclesiæ, ipsorum persecutoribus adhærendo, & cum illis tam ipsam Ecclesiam, quàm memoratum Regem graviter persequendo, nos ab eorum Procuratoribus, Sindicis, seu Nunciis memoratis, ad hoc mandatum, ut premittitur, habentibus juramento recepto de stando præcise & absolute mandatis Nostris, & ipsius Ecclesiæ, super omnibus offensis factis, injuriis, & damnis illatis Ecclesiæ ipsi, & quibuscumque aliis Ecclesiis, vel Ecclesiasticis Personis, aut locis, & super quibuslibet aliis Caussis, pro quibus iidem Comites, & Gibellini, per Sedem Apostolicam excommunicati fuerunt, & pro quibus per Sedem eamdem, seu auctoritate ipsius processus aliqui sunt habiti contra eos, sive occasione consilii, auxilii, vel favoris, quæ per se, vel per alios quondam Conrado, & Manfredo Natis, & Corradino Nepoti olim Friderici dudum Romani Imperatoris, quomodolibet impenderunt; sive pro eo quod eidem Regi Siciliæ primo Paciario, & postmodum Vicario destinato in Tusciam per Sedem eamdem, non solum obedire contumaciter recusarunt, verum etiam illi se præsumpserunt opponere, ac ipsum multipliciter impugnare; ac generaliter super omnibus inobedientiis, contumaciis, & excessibus quibuscumque commissis ab eis quoquomodo contra monitiones, prohibitiones, seu comminationes factas per Sedem prædictam, seu auctoritate ipsius, præcipimus, & mandamus Sindicis, Procuratoribus, & Nunciis memoratis nomine prædictorum Comitum, Capitaneorum, Consilii partis Gibellinæ, nec non & ipsius partis, ac singularium Personarum ejusdem partis, a quibus, ut supra exprimitur, mandatum habent, volentibus & consentientibus, ut est dictum, quod prædicti Comites Guido, & Symon cum omni eorum posse, Terra, & districtu, Capitanei, & Consilium ejusdem partis Gibellinæ, nec non, & ipsa pars ac singulares Personæ partis ejusdem perpetuo in ipsius Ecclesiæ Romanę devotione persistant, nec unquam ab ipsa recedant, nec in aliquo loco ipsam, aut ejus, vel dicti Regis amicos impugnent: nec alicui Imperatori, Regi, aut cuilibet Principi, Civitatati, Universitati, aut Personæ singulari, qui sunt inimici vel adversarii ejusdem Ecclesiæ, seu memorati Regis Siciliæ, aut suspecti ab ipsis ex causis probabilibus notabiliter habeantur, quoquomodo adhæreant, nec ipsos juvent, nec cum ipsis vel eorum aliquo pactum vel societatem aut quamlibet confæderationem inire præsumant: & si aliquo tempore ignoranter inierint, vel scienter aut ignoranter hactenus inierunt, ad mandatum vel requisitionem ipsius Ecclesiæ illa, & eorum quodlibet omnino dissolvant, & ab illis sine aliqua contradictione recedant infra tempus ipsis ab eadem Romana Ecclesia præfigendum. Et si qua forsan pro corroboratione pactorum, societatum, & confederationum hujusmodi præstita fuerint juramenta, ipsa de potestatis plenitudine relaxamus. Qui autem sint inimici eidem Ecclesiæ, vel suspecti, stabitur assertioni Nostræ: Qui vero sint inimici vel suspecti dicto Regi stabitur assertioni Regis ipsius. Nec aliquem pro Romano Imperatore vel Rege recipiant, aut habeant contra voluntatem ipsius Ecclesiæ, vel mandatum, sed illum, quem eadem Ecclesia pro Romano Imperatore, seu Rege acceptabit, & habebit, seu in Imperatorem coronabit, & inunget, & non alium pro Rege ac Imperatore habeant Comites ac alii memorati.

Multâ illam violaturis imposita.

Gibellini censuris soluti.

Additâ conditione in fidelitate Rom. Ecclesiæ debita perseverandi.

§. 3. Item præcipimus & mandamus, quod memoratum Regem Siciliæ, Posteros, vel Adjutores suos in perpetuum non offendant, nec impugnent in aliqua Terra sua, scilicet in Regno Siciliæ, Provincia Andegavia, vel alia quacumque Terra, quam habet idem Rex, vel ipse aut Posteri ejus in futurum habituri sunt, vel in alio quocumque loco; sed ipsi Regi tamquam Vicario Imperii per omnia & in omnibus obediant, & ipsum pro posse juve-

Et Carolum Siciliæ Regem non offendendi.

juvent, eidem tamquam Vicario Imperii hujusmodi Vicaria durante plenarie obediendo & fideliter serviendo, ac omnia Jura, quæ Imperatori debentur, integraliter exhibendo.

Gibellinis nõ possunt venire in Tusciam sine licentia Carolis Regis.

§. 4. Item actum est, & nos præcipimus, & ordinamus, quod dicti Comites non teneantur personaliter venire extra Terram suam in Tusciam, vel alio, nec venire possint in Tusciam etiam in Terram suam, seu Dilectę in Christo filiæ nobilis mulieris Comitissæ Joannæ Matris ipsorum sine licentia memorati Regis Siciliæ.

Servitio vero præstare queunt per alios.

§. 5. Si quando autem vocabuntur ex aliqua causa, sufficiat eos respondere per Procuratores; Et si quando servire tenebuntur pro terris suis, quas habent in Tuscia, sufficiat eos per alios idoneos servire, ubi Rex voluerit; sicut pro dictis terris, quas habent in Tuscia servire tenentur.

Castrum Podii Comitissæ Joannæ adjudicatum addita conditione præstandi juramentum de obediendo dicto Regi.

§. 6. Item actum est & nos præcipimus & ordinamus quod Castrum Popii, quod prædictæ Comitissę Joannæ Matri prædictorum Comitum relictum dicitur ad vitam suam ex testamento Mariti, remaneat apud ipsam vita sua. Quodque eadem Comitissa, & singuli de Castro ipso, qui annum quartumdecimum exegerunt in præsentia Nuntii nostri, & Regis prædicti præstent tactis corporaliter Sacrosanctis Evangeliis Juramentum, quod obedient ipsi Regi tamquam Vicario Imperii dicta Vicaria durante, & non recipient in dicto Castro aliquos inimicos ejusdem Ecclesiæ Romanæ, vel ipsius Regis Siciliæ, aut suspectos ipsis Ecclesiæ seu Regi, nec etiam prædictos Comites, vel aliquem ipsorum absque licentia nostra vel Regis ipsius, nec prædictis inimicis vel suspectis adhęrebunt, vel eos quoquomodo juvabunt. Qui autem sint nobis vel ipsi Regi inimici vel suspecti, stabitur assertioni nostræ, & ipsius Regis sicut in casu alio superius est expressum.

Cui juramento nisi per Comitissam stetur ei subditi obedire non tenentur.

§. 7. Quodque nec guerram facient nobis, eidem Ecclesiæ Romanæ, sive Regi, vel Amicis Ecclesiæ, aut Regis eorumdem, nec ipsos aliquatenus impugnabunt. Et si dicta Comitissa, vel filii ejus, aut aliquis eorum vellent guerram facere contra nos, Ecclesiam, vel Regem, aut amicos prędictos, præfati homines dicti castri non adhærebunt eisdem Comitissæ, vel filiis, aut eorum alicui, sed resistent, & adherebunt nobis, Ecclesiæ, ac Regi præfatis etiam contra ipsos Comitissam & filios.

Ea mortua Comites Castri possessionem accipere non debent nisi de licentia Pontificis.

§. 8. Et si contingat dictam Comitissam mori, eadem adhuc Vicaria durante, Comites aut aliquis eorum non intrabunt ipsum castrum, nec adipiscentur possessionem, seu tenutam ipsius, nec præfati homines ipsos, vel eorum aliquem admittent absque nostra licentia speciali. Et si secus actum fuerit ipsi, Comitissa, Comites, & homines eo ipso incidant in pœnam decemmillium Marcharum Sterlingorum pro medietate Nobis & Ecclesiæ prædictæ, pro reliqua vero medietate ipsi Regi solvendam: super quo præcipimus dari Nobis, & Regi prædicto, seu alicui ad hoc deputando per Nos, vel ipsum Regem fidejussores idoneos a Comitissa, Comitibus, & hominibus memoratis, & sexdecim obsides ab hominibus castri ejusdem.

Dati obsides a Gibellinis.

§. 9. Pro prædictis omnibus etiam observandis memorati Comites consenserunt dare omnia castra sua, quæ habent in Tuscia, videlicet Comes Guido Ampinianum & Montemacutum, Comes vero Symon castrum Gratiæ & Turrim Pompone in manibus dicti Regis Siciliæ, tenenda per ipsum, donec sua duraverit Vicaria, & postea per Nos & eamdem Ecclesiam per duos annos & ultra si Nobis videbitur expedire. Memoratus quoque Comes Guido consensit dare obsidem unum ex filiis suis eodem modo tenendum in loco tamen tuto & congruo, & jam dedit filium suum Primogenitum, & dilectam in Christo filiam Joannam dictam Blancam natam suam.

Restituenda eis omnia bona immobilia & Processus contra eos facti irritandi.

§. 10. Actum est insuper & nos servari præcipimus & mandamus, quod his omnibus completis ab eis restituantur eisdem Comitibus omnia immobilia bona eorum in statu, in quo sunt, jura etiam & honores, & ex tunc omnes Processus habiti contra eos revocentur: & nos illos ex nunc sine alieni juris prejudicio revocamus: ita quod per dictam Ecclesiam Romanam ratione præteritarum offensarum illatarum ipsi Ecclesię, vel prædicto Regi, non graventur in aliquo, nec per Regem, aut ejus Vicarium, vel per aliquem circa hoc jurisdictionem habentem, nisi quantum videbitur nobis & Regi prædicto.

Relaxatis omnibus condemnationibus a censuris quoque absolvuntur.

§. 11. Item præcipimus & mandamus, quod iidem Comites Symon & Guido liberentur de omnibus bannis & collectis, condemnationibus & repræsaliis impositis vel factis a tempore exitus Gibellinorum per dictum Regem, ejus Vicarium, vel commune Florentiæ: eosdem etiam Comites, quos a sententiis excommunicationum per eamdem Sedem latis in ipsos absolvi sub certa forma mandavimus, ex tunc, ad gratiam nostram & ipsius Ecclesiæ admittimus, & ad gratiam volumus dicti Regis admitti, donec in ipsius Ecclesiæ devotione perstiterint; nec venerint contra præmissa.

Interdictum Florentinis, ne Castrum præd. occupent.

§. 12. Actum est etiam, & nos sub pœna quadraginta millium Marcharum Sterlingorum servari præcipimus & mandamus, quod Florentini non impugnent, nec damnificent, nec occupent dictum castrum Popii: & si secus actum fuerit, singulares Personæ contrarium facientes in excommunicationis, Universitas in interdicti sententias, quas ex nunc in eos ferimus, incidant ipso facto, & prædictam pęnam pro medietate nobis, pro reliqua vero medietate præfato Regi solvendam incurrant, & damnum passis nihilominus satisfacere teneantur: & nos nihilominus contra eos gravius spiritualiter & temporaliter, prout expedire viderimus, procedemus.

Eadem præcipiuntur pro Gibellinis Florentiæ.

§. 13. Item actum est & nos precipimus, quod cæteri Gibellini Florentiæ non intrent florentinam Civitatem, usque ad beneplacitum Regis ipsius, Familiæ vero ipsorum datis ab ipsis Gibellinis obsidibus & securitatibus, de quibus actum est, ad arbitrium dicti Regi libere redeant ad ipsam Civitatem, Mulieres quidem omnes, Masculi vero ii tantum, qui nondum annum decimum exegerunt. Et quoad re-

revocationem Processuum habitorum contra eos, & liberationem de omnibus bannis, collectis, condemnationibus, represaliis impositis, vel factis a tempore exitus ipsorum Gibellinorum per dictum Regem, ejus Vicarium, vel præfatum Commune Florentiæ, nec non & quoad receptionem ad gratiam nostram, & ipsius Ecclesiæ, ac Regis prædicti, eadem, quantum ad ipsos, per omnia observantur, quæ quantum ad dictos Comites superius sunt expressa. Illi vero de memoratis Gibellinis ipsius Civitatis, & alii de districtu ejus, de quibus memoratus Rex Siciliæ ordinabit, erunt in confinibus inter Urbem & Padum, ubi & quantum Rex ipse mandabit, in locis tamen tutis & congruis: Reliqui vero liberi erunt extra Civitatem & Comitatum Florentiæ in quibuscumque locis, quæ ipsis per eumdem Regem non fuerint specialiter interdicta.

Iisque omnia bona resti tuenda, & de damnis satisfaciendum.

§. 14. Memoratis autem familiis cum in Civitatem redierint mandamus restitui omnia bona dictorum Gibellinorum immobilia & Jura in statu, in quo sunt: Et quod, sicut cæteri homines Civitatis ipsius, in suis Juribus conserventur, & si qua damna data sunt in eis, postquam intravimus Civitatem, & post prohibitionem super hoc factam, volumus & præcipimus remedium per ipsum Regem, tamquam per Vicarium Imperii, & potestatem ipsius Civitatis apponi: ita quod de damnis ipsis satisfiat: Et idem de restitutione damnorum hujusmodi etiam Guelfis fiat.

Ab eis vero dandi obsides: satisfaciendumque de damnis Ecclesiæ, vel Regi illatis.

§. 15. Actum est etiam & nos præcipimus observari, quod dicti Gibellini Civitatis & districtus pro prædictis observandis dent obsides ad arbitrium dicti Regis tenendos, sicut de obside dicti Comitis Guidonis superius est expressum, & de præteritis offensis non graventur per ipsum Regem, nisi quantum videbitur nobis, & ipsi Regi: De offensis factis Ecclesiæ satisfaciant, prout placebit nobis; de offensis factis Guelfis aliis ab ipsis Gibellinis actum est, & nos præcipimus observari, quod pro pace & concordia inter Guelfos & ipsos Gibellinos solide reformandis dicti Guelfi eligant sex ad plus & Gibellini totidem, qui de dictis offensis & reformatione pacis & concordiæ provideant, & ordinent inter eos, prout fore viderint opportunum: Et nihilominus præfatus Rex de nostro consilio daret unum, ut si electi a partibus discordarent, forsitan illo annumerato stetur dicto majoris partis eorum. Idem autem Rex Venerabilem fratrem nostrum Aldobrandinum Urbevetanum Episcopum jam ad hoc de nostro consilio deputavit.

De offensis vero mutuis, mutuoque conveniendū.

Hæc vero ab omnibus, & singulis observanda.

§. 16. Actum est etiam & Nos observari præcipimus & mandamus, ut hic modus reformandæ pacis & concordiæ etiam inter Guelfos & Gibellinos de districtu Florentiæ observetur.

Guelfis Papii bona & jura redenda.

§. 17. Item actum est & Nos præcipimus observari, quod Guelfis Popii & aliorum locorum reddantur bona sua immobilia & Jura in statu, in quo sunt, & conserventur in justitia, sicut cæteri locorum eorumdem.

§. 18. Item actum est & nos præcipimus observari quod prædicta Castra inspiciantur per bonos homines & legales, per quos statuatur numerus servientum, qui necessarius erit ad custodiam ipsorum, & tanta stipendia construantur pro singulis servientibus, quod possint idonei haberi.

De expensis obsidum.

§. 19. De expensis autem hujusmodi concordaverunt Gibellini, scilicet dicti Sindici & Ambassiatores nomine eorumdem, & Nos præcipimus observari, quod expensæ tam pro Castris, quam pro obstagiis Gibellinorum Florentiæ & districtus fiant per totam partem Gibellinorum; Expensæ vero pro obsidibus castri Popii fiant per homines dicti castri.

Gibellinorū amici non molestandia Rege.

§. 20. Item præcipimus & districte mandamus, tam per memoratum Regem tamquam per Imperii Vicarium, suosque in hoc Vicarios, & quemlibet alium in hoc Jurisdictionem vel potestatem habentem inviolabiliter observari, ut Amici prædictorum Gibellinorum de Florentia pro eo quod fideiubebunt pro eis, vel alias occasione ipsorum, ad confinia non mittantur, nec graventur in destructione Domorum, vel in aliquo alio in Personis aut rebus.

Hæc vero observanda sub spiritualibus, & temporalibus pœnis.

§. 21. Cæterum ut præmissa, quæ ad communem utilitatem earumdem partium, totiusque Provinciæ sunt salubriter instituta, quo magis fuerint multiplicato munimine roborata, eo solidius jugis observationis perpetuitate firmentur; auctoritate Dei omnipotentis Patris & Filii & Spiritus Sancti, Beatorum quoque Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra ipsa sub pœna prædicta Viginti millium Marcharum & excommunicationis, quam in singulares Personas, & interdicti, quam in Universitatem contrarium facientes ex nunc ferimus, decernimus perpetuis temporibus inviolabiliter observanda: eadem auctoritate ac sub eisdem pœnis districtius ac apertius prohibentes, ne aliqua contra præmissa & specialiter in creatione Populi novitas attemptetur. Quod si forsan in prædictis aliqua inciderit dubitatio, interpretationem & decisionem ipsius nobis & eidem Sedis Apostolicæ reservantes, ad nos & ipsam super illa volumus haberi recursum.

Et à Partium Sindicis juramento firmāda.

§. 22. Ad majorem autem cautelam præmissa omnia & singula præcipimus & mandamus per Sindicos partium earumdem ipsarum nomine tactis corporaliter Sacrosanctis Euangeliis præstito Juramento firmari & specialiter, quod una pars alteram de cætero non offendat.

A Nunciis; Partium hæc conventio juramento firmata.

§. 23. Sane in publico parlamento, ubi eadem convenerat multitudo, præsentibus charissimo in Christo filio nostro Constantinopolitano Imperatore illustri, ac Rege prædicto, & adstantibus nobis nonnullis ex fratribus nostris ejusdem Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus, & aliis Archiepiscopis & Episcopis diversorum locorum præmissis omnibus latis de verbo ad verbum, & patenter expositis, dilectus filius BerardusRaynaldi Acursii Communis ejusdem Civitatis Capitaneorum & partis Guelforum de Florentia, & Angelus Fogliarini prædictorum Comitum Capitaneorum & partis Gibellinæ Syndici, Procuratores, & Nuntii habentes ab eis ad hoc plena mandata, quorum tenores seriatim transcribi, & sub Bulla nostra mandavimus annotari, in Archivis nostris eorum origina-

ginalibus conservandis nomine prædictorum, a quibus mandatum habebant, præmissa omnia & singula homologaverunt, & acceptaverunt expresse, promittentes sibi ad invicem, & tactis corporaliter Sacrosanctis Euangeliis in animabus suis, & illorum, quorum erant Syndici, seu Procuratores præstito juramento firmantes perpetuo pacem prædictam, & omnia & singula, quæ superius sunt expressa, inviolabiliter observare, nec contra ipsa vel ipsorum aliquod per se, vel per alium, publice vel occulte ullo unquam tempore vel modo venire. Actum Florentię supra litus Arni juxta Pontem qui vulgariter dicitur Robaconti Quarto Idus Julii Pontificatus nostri Anno secundo.

Dat. die 10. Julii 1272. P. an. II.

VII.

Contra Christianos ad ritum Judaicum transeuntes, Judęosque conversos rejudaizantes, vel Christianos ad eorum ritum inducentes.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, dilectis Filiis Fratribus Prædicatorum: & Minorum Ordinum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & in posterum deputandis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Turbato corde audivimus, & narravimus &c. *Reliqua concordant omnino cum alia hujus generis Constitutione Clementis IV. incipien.* Turbato Corde: *num.* XXIII. *Tom. III. Par. I. pag.* 462.

Dat. Lugduni Kal. Martii Pontificatus nostri anno II.

Dat. die prima Martii 1274. P. a. II.

VIII.

De reditu Michaelis Palæologi Grecorum Imperatoris ad obedientiam Romani Pontificis, & unione Ecclesiæ Græcæ cum Latina.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Carissimo in Christo filio Michaeli Palæologo Imperatori Græcorum Illustri. Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exultat hic Pont. cum toto Conc. Lugdunen. de reditu Michaelis Paleologi Græcorum Imperatoris ad unitatem S. R. E.

§. 1. Exultat mater Ecclesia renascentis prolis fæcunditate jucunda. Exultat & jubilat gaudenter, attendens se drachmam deperditam invenisse: immensæ lætitiæ rore perfunditur, dum ruinas, quas in ea schisma multiplicarat antiquum, impleri per tuum, aliorumque reditum ad ipsius Ecclesiæ unitatem, sine stragis cujusque periculo, solo pacis auctore prævio intuetur. Exultamus & Nos pastoris, prout Domino placuit, vices gerentes in ea. Exultamus proculdubio in illo vero Pastore, qui animam suam pro ovibus suis ponere non expavit. Ipsi vitulum labiorum exolvimus, de cujus non est dubium munere processisse, ut ovis quæ perierat sit inventa; & revixerit filius, quem mors animæ, mors utique gravior occuparat. Occurrentes itaque tibi de regione dissimilitudinis redeunti, collo tuo brachiis paternæ affectionis accumbimus, & te solidæ caritatis osculo pressius osculamur. O utinam tibi fili pateret ad plenum cum quanto in his occurrit tripudio eadem Ecclesia nuper in Lugdunensi Concilio congregata. O si voces psallentium inibi, Deumque flexis genibus, & nudatis capitibus laudantium pręcipue Prælatorum in tuis sonuissent auribus, & revelata facie ipsorum oculos deducentes quasi aquarum exitus inspexisses; profecto prudenter adverteres, quod erant eorum lacrimæ tam excussi doloris indices, quam adeptæ lætitiæ proditrices: Nec minus intelligeres, quam grati tui advenerint Nuncii, quam fuerint gratanter accepti, cum quanto etiam jubilo tua professio acceptata. Exulta igitur, & tu fili, exulta, & lætare in eo, qui est splendor lucis æternæ, divinæ quædam emanatio claritatis: qui tuum sic animum suo lumine illustravit, ut lumen veritatis intelligens, non solum redires ad illam, sed ad redeundum aliis dux, & prævius effici merereris. Exulta & gaude talem, ac tantum jam datum laboribus tuis effectum; ut & de tuo ad sinum unitatis Ecclesiasticæ reditu, indubitatum expectare valeas præmium, & de aliis per te redeuntibus tibi plenioris debeatur retributionis augmentum.

Hortatur eundem Imperatorem, ad totalem schismatis abolitionem.

§. 2. Persta ergo: & quod cœpisti, solicite cum omni diligentia, & solicitudine prosequaris, efficacem pro posse daturus operam, ut nec in aliquibus ejusdem schismatis reliquiæ qualescumque supersint. Dei quidem perfecta sunt opera, & tu creatura illius creatorem tuum in tam placiti consummatione operis pro viribus imitare, ut spei conceptæ de præmio res succedat, & præmissum debitum exhibitio regalis exolvat. Super his autem & aliis habitis circa præmissa processibus, præfati Tuæ Celsitudinis Nuncii, quorum tibi notior est virtus, & probitas, ad te plenius revertuntur instructi; quibus te non dubitamus fidem indubiam adhibere.

Datum Lugduni, v. Calendis Augusti, Anno tertio.

Dat. die 28. Julii 1273. P. An. III.

Sequitur alia Pontificis epistola ad Filium dicti Imperatoris.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Andronico Primogenito carissimi in Christo filii nostri Michaelis Palæologi Imperatoris Græcorum Illustris, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Hortatur Pont. filium d. Imp. ut studeat unitati Ecclesiæ Gręcæ cum Latina.

§. 1. Habes fili, unde Domino Deo tuo in vocem exultationis, & confessionis erumpas. Exultes in eo, & fatearis humiliter tibi de immenso ipsius dono concessum, veræ fidei agnoscere veritatem; illam amplecti piis affectibus, & devotis nobis missis affatibus confiteri. Hęc si corde contrito, & humiliato spiritu recognoscens, a cœptorum prosecutione solicita non desistas, plura tibi salutaribus inhærenti studiis, proculdubio ipse bonorum omnium dator adiiciet, perfectæ tandem retributionis præmium largiturus. Ideoque magnitudinem tuam monemus, & hortamur

mur in Domino Jesu Christo; quatenus in præmissis sic ut discrete scripsisti, tui genitoris incliti laudabili proposito, nobis per ejus & tuas expresso literas, constanter adhærens, totis viribus satagas, ut antiquati schismatis omnino aboleantur reliquiæ, sitque Latinorum, & Græcorum unitas perpetuis temporibus inconcussa.

Dat. die, annoque eodē. Datum Lugduni V. Calendis Augusti, anno tertio.

Subsequitur tenor literarum supradicti Michaelis Imperatoris ad Pontificem.

Intitulatio. SAnctissimo, & Beatissimo, Primo & Summo Pontifici Apostolicæ Sedis venerabili Papæ, & communi Patri omnium Christianorum, & Venerabili Patri Imperii nostri, Domino Gregorio, Michael in Christo Deo fideliter Imperator, & Moderator Romeorum, Ducas, Angelus, Comnenus, Palæologus, & spiritualis filius Magnæ Sanctitatis Vestræ, convenientem honorem & reverentiam cum sincera, & pura affectione, & orationum postulatione.

Nuncii Sedis Apostolicæ ad Imperatorem transmissi. Quoniam missi sunt a Magnitudine vestra ad Imperium meum Nuncii Deo placentes, Ordinis fratrum Minorum, Frater Hieronymus de Asculo, Frater Raymundus Berengarii, Frater Bonagratia de S. Joanne in Persiceto, & Frater Bonaventura de Mugello; & obtulerunt literas Magnæ Sanctitatis Vestræ Imperio meo; in quibus inter alia de confessione fidei, quam docet, & prædicat, & confitetur Sancta Romana Ecclesia, continebatur, & oportebat, in his magis responsionem convenientem nos facere, ecce hoc facit Imperium meum. Habet autem professio fidei in dictionibus taliter.

Tenor confessionis aut professionis Fidei prędicti Imperatoris. Credimus Sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum omnipotentem, totamque in Trinitate Deitatem coessentialem, & consubstantialem, coæternam, & coomnipotentem, unius voluntatis, potestatis, & majestatis, Creatorem omnium creaturarum, a quo omnia, in quo omnia, per quem omnia, quæ sunt in cœlo, & in terra, visibilia, invisibilia, corporalia, & spiritualia. Credimus singulam quamque in Trinitate personam, unum verum Deum, plenum, & perfectum. Credimus ipsum Filium Dei Verbum Dei æternaliter natum de Patre, consubstantialem, coomnipotentem, & æqualem per omnia Patri in divinitate, temporaliter natum de Spiritu Sancto, & Maria semper Virgine, cum anima rationali; duas habentem nativitates, unam ex Patre nativitatem æternam, alteram ex Matre temporalem, Deum verum, & hominem verum, proprium in utraque natura, atque perfectum, non adoptivum, nec phantasticum, sed unum, & unicum Filium Dei, in duabus, & ex duabus naturis, divina scilicet & humana, in unius personæ singularitate, impassibilem, & immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis, & salute nostra passum vera carnis passione, mortuum, & sepultum, & descendisse ad inferos, ac tertia die resurrexisse a mortuis vera carnis resurrectione; die quadragesimo post resurrectionem cum carne, qua resurrexit, & anima ascendisse in Cœlum, & sedere ad dexteram Dei Patris, inde venturum judicare vivos, & mortuos, & redditurum unicuique secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala. Credimus & Spiritum Sanctum plenum, & perfectum verum Deum, ex Patre Filioque procedentem, coæqualem, & consubstantialem, & coomnipotentem, & coæternum per omnia Patri, & Filio. Credimus hanc Sanctam Trinitatem, non tres Deos, sed unicum Deum, omnipotentem, æternum, & invisibilem, & incommutabilem. Credimus sanctam Catholicam, & Apostolicam unam esse veram Ecclesiam, in qua unum datur sanctum baptisma, & vera omnium remissio peccatorum. Credimus etiam veram resurrectionem hujus carnis, quam nunc gestamus, & vitam æternam. Credimus etiam novi, & veteris testamenti, legis, ac Prophetarum, & Apostolorum unum esse auctorem Deum ac Dominum. Hæc est vera fides Catholica, & hanc supradictis articulis tenet, & prædicat Sacrosancta Romana Ecclesia; sed propter diversos errores, a quibusdam ex ignorantia, & ab aliis ex malitia introductos, dicit, & prædicat eos, qui post Baptismum in peccata labuntur, non rebaptizandos, sed per veram pœnitentiam suorum consequi veniam peccatorum. Quod si vere pœnitentes in caritate decesserint, antequam dignis pœnitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis eorum animas pœnis purgatoriis, hoc est catarteriis, sicut nobis Frater Joannes explanavit, post mortem purgari, & ad pœnas hujusmodi relevandas prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secundum Ecclesiæ instituta. Illorum autem animas, qui post sacrum baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam, quæ post contractam peccati maculam, vel in suis manentes corporibus, vel eisdem exutæ, prout superius dictum est, sunt purgatæ, mox in Cœlum recipi. Illorum autem animas, qui in mortali peccato, vel cum solo originali decedunt, mox in Infernum descendere, pœnis tamen disparibus puniendas. Eadem Sacrosancta Ecclesia Romana firmiter credit, & firmiter asseverat, quod nihilominus in die Judicii, omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de propriis factis rationem. Tenet etiam, & docet eadem Sancta Romana Ecclesia, septem esse Ecclesiastica Sacramenta, unum scilicet Baptisma, de quo dictum est supra; aliud est Sacramentum Confirmationis, quod per manuum impositionem Episcopi conferunt, chrismando renatos; aliud est Pœnitentiæ; aliud Eucharistiæ; aliud sacramentum Ordinis; aliud est Matrimonium; aliud Extrema unctio, quæ secundum doctrinam B. Jacobi infirmantibus adhibetur. Sacramentum Eucharistię ex azymo conficit eadem Romana Ecclesia, tenens & docens, quod in ipso Sacramento panis vere transsubstantiatur in Corpus, & vinum in Sanguinem Domini nostri Jesu Christi. De Matrimonio verò tenet, quod nec unus

unus vir plures uxores simul, nec una mulier permittitur habere plures viros. Soluto verò legitimo matrimonio, per mortem conjugum alterius, secundas, & tertias deinde nuptias successive licitas esse dicit, si impedimentum canonicum aliud ex causa alia non obsistat. Ipsa quoque Sancta Romana Ecclesia summum, & plenum Primatum, & Principatum super universam Ecclesiam Catholicam obtinet, quem se ab ipso Domino in B. Petro Apostolorum Principe, sive vertice, cujus Romanus Pontifex est successor, cum potestatis plenitudine recepisse veraciter & humiliter cognoscit. Et sicut præ cæteris tenetur fidei veritatem defendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent judicio definiri. Ad quam potest gravatus quilibet super negotiis ad Ecclesiasticum forum pertinentibus appellare; & in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus ad ipsius potest judicium recurri, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subjectæ. Ipsarum Prælati obedientiam, & reverentiam sibi dant. Ad hanc autem sic potestatis plenitudo consistit, quod Ecclesias ceteras ad solicitudinis partem admittit, quarum multas, & Patriarchales præcipue, diversis privilegiis eadem Romana Ecclesia honoravit, sua tamen observata prærogativa, tum in generalibus Conciliis, tum in aliquibus aliis semper salva. Suprascripta fidei veritate (prout plene lecta est, & fideliter exposita) veram, sanctam, catholicam, & orthodoxam fidem cognoscimus, & acceptamus, & ore ac corde confitemur, quod vere tenet, & fideliter docet, & prædicat Sancta Romana Ecclesia: inviolabiliter observare eamdem professionem, & in ea omni tempore perseverare, nec ullo umquam tempore ab ea discedere quoquomodo, aut deviare, vel discordare promittimus. Primatum quoque ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, sicut in præmissa serie continetur, ad ipsius Sanctæ Ecclesiæ obedientiam venientes, confitemur, & recognoscimus, acceptamus, & sponte suscipimus.

Supplicat pro conservatione rituum Ecclesiæ Græcæ.

Confitentes vero hæc, & approbantes, & acceptantes, & promittentes observare, ut superius dictum est, rogamus magnitudinem vestram, ut Ecclesia nostra dicat sanctum Symbolum, prout dicebat hoc ante schisma, usque in hodiernum diem, & quod permaneamus in ritibus nostris, quibus utebamur ante schisma; qui scilicet ritus non sunt contra supradictam fidem, nec contra divina præcepta, nec contra vetus, & novum testamentum, nec contra doctrinam sanctorum generalium Conciliorum, & sanctorum receptorum per sancta Concilia quæ celebrata sunt a spirituali dominatione Ecclesiæ Romanæ. Hoc igitur non grave est Vestræ Sanctitati, nec inusitatum, & nobis tunc difficile propter infinitam multitudinem populi.

Transmissio Nunciorum ad Romanum Pontif. pro prædictorum confessione firmanda.

Commisimus autem super his præsentibus Nunciis Imperii nostri, ut dicta per præsentes literas nostras confiteantur, & affirment vice Imperii nostri coram magna Sanctitate vestra. Præsens igitur scriptum de nostra recognitione, susceptione, acceptatione, & professione, propria manu nostra Dei gratia Imperiali subscriptione signavimus, & sigillum nostræ potentiæ inferius appendi fecimus, &c.

IX.

Provisiones, & Ordinationes pro Ecclesiastica libertate in Regno Portugalliæ manutenda

Ex Regest. Vatic. Vide Raynald. ad ann. 1275. §. 21.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Humana, divinaque hoc in Regno male haberi dolet Gregorius.

De Regno Portugalliæ contra dudum & nunc propter peccata forsan Populi, regnantes in ipso ab olim ingens clamor ascendens, in gentes & Regna illorum diffudit infamiam, & exclamans in eo Sancta prosterni, Ecclesias, Personas Ecclesiasticas, & libertatem ipsarum non conculcari tantummodo, sed quasi omnino subverti; Regnum ipsum cum suis habitatoribus per regnantes eosdem non regi, vel dirigi, sed velut datum in prædam ab ipsis, & suis tamquam a prædonibus inhumanè tractari, undique diripi, totaliterque consumi; diversorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & nostras aures perculit, & ad prædictorum correctionem ipsiusque Regni directionem eo specialius illorum & nostrum excitavit officium, affecit animos, provocavit affectus, quod idem Regnum, quod est Romanæ Ecclesiæ censuale, ipsi Ecclesiæ specialiori jure tenetur.

Alphonsus Rex ab Honorio III. sępius de his monitus, rogatusque ut ab hujusmodi abstineret.

§. 1. Dudum siquidem cum ad felicis recordationis Honorii Papæ Prædecessoris nostri audientiam validis multorum clamoribus pervenisset, quod quondam Alphonsus Portugalliæ Rex timorem divini nominis & amorem damnabiliter a se prorsus abiiciens, & tamquam ad ejusdem Regni & habitatorum suorum conculcationem, seu potius desolationem extremam & subversionem omnimodam Ecclesiasticæ libertatis in spiritu tirannicæ persequtionis anhelans, inter cetera gravia & enormia, quibus contra se ultionum Dominum provocabat, Sacrosanctam Ecclesiam Sponsam ejus in Regno ipso ancillare pro viribus satagebat, tam Cathedralibus, quam aliis Ecclesiis, nec non Monasteriis, Hospitalibus, Domibus, aliisque Religiosis locis, & Clericis dicti Regni collectas, & alia importabilia gravamina præsumptuosus imponens, aliis eadem diversis & variis afflictionibus opprimendo; præfatus Prædecessor eumdem Alphonsum per suas literas rogandum, monendum duxit attentius, & hortandum obsecrans per aspersionem Sanguinis Jesu Christi, ut culpas suas humiliter recognoscens converti ad Dominum festinaret, & ab Ecclesiarum & Personarum Ecclesiasticarum molestiis, & gravaminibus omnino desistens bonæ memoriæ Archiepiscopo Bracharen, qui hujusmodi occasione gravaminum in eumdem Regem ac nonnullos complices excommunicationis, & terram ipsius Menopolitica sibi lege subjectam interdicti sententias duxerat promulgandas, de damnis & injuriis Archiepiscopo irrogatis eidem satisfactionem plenariam exhiberet, certis super hoc exequtoribus deputatis, adjectisque comminationibus gravibus & diversis, quæ de Regni etiam amissione formidinem ingerebant.

Cum-

§. 2. Cumque quondam Sanctius ipsius Alphonsi filius & in Regno successor eodem, tamquam in ipsum cum sanguine hujusmodi pravitate diffusa fugienda sequens vestigia Genitoris, excessus enormes in Ecclesiasticas & Religiosas Personas non minus, immo magis perniciose committeret, prava quædam & iniqua inter cætera prosequendo statuta, quæ Pro-avi sui prophana proponitur edidisse præsumptio, & per quæ Personarum ipsarum injuriæ ac infamationes graves, Domorum quoque infractiones, bonorum spoliationes, & direptiones frequentius contingebant; piæ memoriç Gregorius Papa Nonus Prædecessor noster, cum ad ipsum præmissa per clamosæ insinuationis infamiam devenissent, intendens & ejusdem Sanctii saluti consulere, & Ecclesiarum ac Personarum ipsarum indemnitatibus præcavere, dicto Sanctio inter alia districtius inhibuit per suas literas speciales, ne per se vel officiales, aut Vassallos suos personas easdem infamare, vel earum Domos infringere, seu bona ipsarum quovis modo diripere attentaret, ab earumdem gravaminibus & molestiis quibuscumque penitus abstinendo: Et certis super his exequtoribus deputatis graves comminationes & duras idem Gregorius Prædecessor adjecit.

Sanctius Alphonsi filius a Gregorio IX. de eisdem rebus monitus.

§. 3. Recolendç insuper recordationis Innocentius Papa Quartus Prædecessor noster querelis multimodis & clamosis delationibus excitatus, & inter alia intellecto, quod idem Sanctius ejusdem Regni gubernatione suscepta Ecclesias & Monasteria consistentia in eodem in gravem divinæ Majestatis offensam, & conculcationem Ecclesiasticæ libertatis exactionibus & oppressionibus plurimis per se ac suos immaniter afflixerat, & affligere non cessabat, & ab aliis pro ipsorum libito libere permittebat affligi, cupiens Regnum ipsum tot tribulationum adversitate depressum per alicujus prudentis industriam relevari; cum præfatus Sanctius, quem per suas literas idem Innocentius Prædecessor rogandum duxerat attentius, & hortandum specialibus super hoc monitoribus deputatis, ut præmissa celeri emendatione corrigeret, ac in consilia se reduceret meliora, in deterius semper converteret actus suos, & mala malis tanquam in sensum datus reprobum cumularet, Barones, Communitates, seu Concilia tam Civitatum, quam castrorum, aliorumque locorum, ac universos Milites, & Populos per Regnum constitutos prædictum per certas sub certa forma confectas literas de fratrum suorum consilio monuit, rogavit, & hortatus extitit, dans nihilominus illis districtius in præceptis, ut Charissimum in Christo filium nostrum Alphonsum Portugalliæ Regem Illustrem tunc Comitem Bolonien. ejusdem Sanctii Germanum, per quem sperabat ipsius Regni miserabilem statum ope comite cçlestis auxilii relevandum, cum prædictum Alphonsum ad curam & administrationem generalem & liberam dicti Regni apostolicæ Sedis auctoritas assumpsisset, devote recipere, sibique in omnibus & per omnia intendere procurarent, deputatis eidem certis exequtoribus in hac parte, prout hæc omnia eorumdem prædictæ literæ plenius attestantur.

Imperatum postea ab Innocentio IV. subditis, ut Alphõso Comiti Bolonien. Regis Fratri obedirent.

§. 4. Porro processu temporis sæpefatus Alphonsus Rex ad ejusdem Regni Prælatorum instantiam, ad curam, & custodiam dicti Regni ac defensionem Prælatorum ipsorum, nec non Religiosorum, ac totius Cleri & Monasteriorum, Ecclesiarum, Viduarum, Orphanorum, cæterorumque in illo degentium per sedem eamdem, prout præmittitur, evocatus, licet certos ex parte Prælatorum ipsorum Articulos sibi oblatos Parisiis, ac præmissas provisiones Apostolicas in prædictis eorumdem Prædecessorum Honorii, & Gregorii literis compræhensos se, cum ipsius Regni dominium quocumque adeptus foret titulo, astrinxerit Juramento præstito servaturum, prout in literis inde confectis, & quondam Magistrorum Joannis Sedis Apostolicæ Cappellani Carnoten., & Lucæ Decanorum, ac Petri Cancellarii Parisien., Ecclesiarum, aliorumque Clericorum, tam Religiosorum, quam Sæcularium, necnon & quorumdam Nobilium sigillis munitis plenius continetur; tam grandis tamen honoris ab ejusdem sibi Sedis benignitate collati quasi omnino immemor, tantique beneficii gratiam minime recognoscens, sed ad eam prorsus ingratus Juramenti Religione contempta, quam cautius custodire debuerat, non solum provisiones & Articulos supradictos servare contempsit; verum etiam quamplura contra Prçlatos, & Ecclesias, Religiosos, Clerum, & Populum sçpedictos, ac libertatem Ecclesiasticam commisit enormia, sicut fama immo verius infamia publica protestatur: Propterquæ bonæ memoriæ Martinus Archiepiscopus Bracharensis, E..... Compostellanensis Archiepiscopus tunc Colimbriensis, R. Egitaniensis, V..... Portugallensis, M..... Colimbriensis tunc Visensis Episcopi personaliter, & bonæ memoriç M..... Elborensis, & P..... Lamacensis Episcoporum Procuratores oppressionibus dicti Regis afflicti, affecti molestiis, injuriis lacessiti ad Apostolicæ Sedis clementiam a persequentis facie fugiendo necessarium habuere recursum, super his opportunum provisionis & Consilii Sedis ipsius remedium non absque laboribus gravibus, & expensis longo verbi tempore præstolantes, & demum dictis Bracharen & Compostellanen. Archiepiscopis, ac R. Egitanien. Episcopo sublatis de medio, Nos ad supplicem aliorum superstitum Episcoporum instantiam per nostras sub certa forma literas eumdem Regem rogare, monere, ac hortari curavimus, ut a violatione libertatis Ecclesiasticæ, nec non & ab usurpatione Jurium divinorum, & ab Ecclesiarum aliarumque Personarum sæcularium quibusvis molestiis abstineret, cæterosque sibi subditos cessare compelleret ab eisdem: Quodque universa bona, & singula Prælatorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliarum quarumcumque Personarum Ecclesiasticarum, quæ quacumque occasione ablata, vel quocumque modo illicite occupata, consumpta, detenta, seu data, vel alienata per eum, vel de mandato ipsius, aut per Barones, Milites, & Officiales ejusdem extiterant, sine difficultatis obstaculo restitueret, ac restitui faceret cum fructibus inde perceptis: Et de damnis & injuriis ipsis illatis satisfa-

Alphonsus verò, quamvis remedia his se allaturum promiserit, pejora tamen patrat.

Papæ ergà eũ longanimitas.

factionem exhiberet eisdem & exhiberi faceret competentem: & quod Constitutiones, & statuta in eodem Regno contra Ecclesiasticam libertatem, statumque Regni pacificum introducta non servaret, nec ab aliis permitteret observari; sed prædictas Ecclesias, & Personas in libertate plenaria conservaret: Ac insuper caveret per suas patentes literas Bulla sua plumbea consignatas Venerabilibus fratribus nostris Egitaniensi, Colimbriensi, Portugallensi, Ulixbonensi, & aliis Episcopis dicti Regni, eorumque Capitulis singulis eorumdem singulas literas concedendo, promittens eis firmiter in eisdem, quod ab ipsorum Episcoporum, & aliorum Prælatorum, Ecclesiarum, Ecclesiasticarum Personarum, nec non Communitatum, Conciliorum, & Hominum, Civitatum, Castrorum, aliorumque locorum pacifico statui, ut tenemur, ex Officio præcavendo, aliter contra ipsum procedere curaremus: Et quia ferventi desiderio cupiebamus, & cupimus, ut inter ipsum, & Prælatos, Clericos, & Personas Ecclesiasticas dicti Regni optata pax & concordia proveniret, & stabili postquam provenisset firmitate duraret, & aliquos Viros providos & fideles ad Nos cum sufficienti mandato trasmitteret, qui ea, quæ per ipsum & suos in præmissis correcta & emendata existerent, & pacem atque concordiam, quam dictis Prelatis, Clericis, & Personis Ecclesiasticis super his ex tunc servare proponeret, in nostra possent, & studerent præsentia roborare, vel eumdem Regem in his omnibus nostræ & Apostolicæ Sedis ordinationi submitterent, quidquid æquitate prævia per Nos, & Sedem ipsam in omnibus supradictis ordinare contingeret recepturi.

Missi ad eum Nuncii Apostolici.

§. 5. Dedimus præterea dilectis filiis Priori Prædicatorum, Custodi & Guardiano Minorum fratrum Ordinum Ulixbonen. per alias nostras literas in mandatis, ut ejusdem Regis præsentiam adeuntes ipsum, ut se super his, quæ in nostris literis tunc directis eidem,& Articulis ab ipsius Regni Prælatis coram Nobis propositis, & per fratres sibi præsentandis eosdem continebantur, corrigeret, ex parte nostra monere & efficaciter inducere procurarent: & si ad correctionem illorum voluntarium se offerret, vel ex responsione ipsius, ac aliis circumstantiis appareret, quod vellet præmissa corrigere, interdictum in eodem Regno a Prælatis positum supradictis usque ad septem menses a receptione literarum nostrarum suspenderent, numerandos ita tamen, quod solemnes Nuntii dicti Regis cum sufficienti mandato infra menses quatuor a tempore suspensionis interdicti hujusmodi computandos iter acciperent ad nostram præsentiam veniendi. Si vero præfatus Rex juxta mandati nostri tenorem corrigere prædicta contemneret, sæpedictum Regnum ipso Jure post septem menses eosdem redigeretur in pristinum interdictum. Memoratis etiam fratribus in virtute obedientie districte per alias nostras injunximus literas, ut, cum idem Rex prædictos Episcopos, aliosque Prælatos, nec non Capitula, Conventus, Clericos, & Ecclesias, ac Populum dicti Regni gravibus, sicut acceperamus, afficeret injuriis, & pressuris; Nosque sibi super hoc nostras sub certa forma literas mitteremus, eas dicto Regi fideliter præsentarent, ac responsum ejus, & quid. quid super eis duceret faciendum, nec non locum, & diem, in quibus, & coram quibus Personis ipsi Regi dictas literas ducerent præsentandas per suas patentes literas directarum tam eis, quam ipsi Regi literarum seriem continentes curarent Nobis plenius intimare.

Parum hi proficiunt.

§. 6. Sane duo ex dictis fratribus mandato nostro recepto volentes observare sollicite fines ejus præfati Regis adiere præsentiam, & ipsius mentem verbis pacificis, humilibusque sermonibus inclinare, ipsumque diligenter, prout ex forma ipsius mandati poterant monere ac inducere curaverunt, ut saluti suę providens, & honori, mandatis & monitis Apostolicis obediret. Idem vero Rex ab eisdem fratribus multoties humiliter requisitus, ut præsentatas sibi per illos Sedis Apostolicæ literas clementer audiret, diligenter intelligeret, & efficaciter exaudiret, tamquam male sibi conscius per diversas excusationes & frivolas multiplici exquisito diffugio, vix tandem elapsis pluribus terminis super hoc ab eo fratribus assignatis eisdem & protestationibus plurimis fratrum ipsorum coram Baronibus,& Consiliariis dicti Regis,ac multis aliis tunc præsentibus publice factis, quod mandatum Apostolicum parati erant, prout tenebantur, exequtioni debitæ demandare, qualemqualem audientiam voluit dictis fratribus exhibere, nunc infirmitatem, nunc minutionem, nunc alia impedimenta varia prętendendo. Et quamquam post nonnullos terrarum circuitus dictorum fratrum humilitate devota non absque laborum sarcina illius vestigia prosequente, se velle apostolicis parere in hac parte beneplacitis simularet; parum tamen de his, quæ tantum verbaliter prætendebat, realiter adimplevit, eo magis suæ inobedientiæ vitium detegens, quo amplius illud obtegere satagebat. Et tandem licet ipse Rex auditis & intellectis literis supradictis, ac Regni gravaminibus, & afflictionibus, & oppressionibus abhorrendis per fratres eosdem sibi oraculo vivæ vocis expositis, quamvis eorum non existeret ignarus, Baronibus, & Consiliariis suis tunc secum morantibus correctionem Regni simulate committeret; tamen quasi nihil per ipsum aut eos actum extitit circa illam: propter quod sæpedicti fratres sollicitius attendentes, quod penes Regem eumdem proficere non valebant, nec volentes verbis ejus, in quibus veritatem reperire non poterant, ulterius detineri, ab eo super hiis instanter petiere responsum Nobis fideliter indicandum; Quod tandem in quadam Cedula non sigillata notatum, quamquam illud sub sigillo Regio instantissime postulassent, per opportunę importunitatis instantiam extorserunt tam responsum hujusmodi, in quo idem Rex licet persuasæ sibi correctioni juxta mandatum nostrum se vacare pretenderet, per hoc calamitates & miserias dicti Regni non tam inficians quam affirmans, excusationibus tamen frivolis & malitiosis diffugiis potius intendebat, quam quod in hac parte fecerant, per suas Nobis patentes literas plenius intimantes,

per

per quas Nobis super dictis gravaminibus evidentius informatis liquido constitit, circa correctionem illorum non esse dictorum fratrum, immo nostris monitionibus paritum, seu quomodolibet satisfactum.

§. 7. Nos igitur, qui ex debito Pastoralis Officii de fidelium statu pacifico sollicitis studiis cogitare tenemur, tot & tantas iniquitates tanto continuatas tempore, immo potius tot temporum & successionum continuatione incorrigibiliter obfirmatas nequeuntes ulterius urgente conscientia conniventibus oculis pertransire, sed Prælatis, Ecclesiis, Monasteriis, Clericis, aliisque Personis Ecclesiasticis, cæterisque Habitatoribus dicti Regni super tot importabilibus gravaminibus, afflictionibus, & pressuris benigno compatientes affectu, ac volentes etiam paci & tranquillitati eorumdem Regni Prælatorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, Clericorum, & aliorum in illo degentium paterno sollicitudinis studio providere, de Apostolicæ plenitudine potestatis, & fratrum nostrorum consilio statuimus, & ordinamus; quod idem Rex obliget se stipulatione solemni prestito Juramento ad observandum, quæ in prædictis eorumdem Honorii, & Gregorii Prædecessorum literis continentur, & quæ, ut præmittitur, Parisiis juravit, & quod nullo unquam tempore veniet contra ea: promittat etiam, quod sui successores in Regno prædicto, in quibus hujusmodi jam quasi hereditariæ pravitatis in tot eorum sine interrumptione radicatæ Prædecessorum exempla non immerito metuuntur, infra annum, postquam gubernacula ipsius Regni susceperint, se modo simili obligabunt, & super hoc idem Rex suas patentes literas, tam juramentum, quam totius promissionis hujusmodi seriem continentes sua plumbea Bulla Bullatas confici faciet Dilecto filio Electo Bracharen. & Venerabilibus fratribus nostris Egitanien, Colimbrien, Portugallen, Ulixbonen, Silven., & cæteris ipsius Regni Episcopis, eorumque Successoribus, vel Procuratoribus eorumdem, singulis videlicet singulas concedendas.

Præcipit igitur ut Alphósus juret observantiam contentorum in literis Pontificum.

§. 8. Statuimus insuper & ordinamus, & providemus, quod quandocumque aliquos in Barones, Alferazes, seu Signiferos, Majordomos, Cancellarios, Superjudices, Consiliarios, Almozarifos, Prætores, Meyrinos, & alios Officiales publicos in Regno assumet eodem, ipsos, antequam suorum officiorum exequtionem concedat, eisdem, jurare faciat, quod ipsi non erunt in consilio, auxilio, vel favore, quod dictus Rex, vel aliquis de suis contra prædicta provisiones, & contenta in forma præmissi Juramenti Regis ejusdem, aut contra Ecclesiasticam libertatem quidquam faciat, & ipsi ea inviolabiliter observabunt, & a suis subditis facient observari. Quodque Nobiles Viros Dyonisium, & Alfonsum filios suos, Alferaz, Majordomum, Cancellarium, Barones, Superjudices, Consiliarios, Almozarifos, Meyrinos, Pretores, Judices, & alios Officiales publicos Regni ejusdem, qui jam instituti administrant, faciat prestare simile juramentum: Et quod dicti Successores sui hoc ipsum de suis Baronibus, Alferazibus, Majordomibus, Cancellariis, Superjudicibus, Consiliariis, Almozarifis, Prætoribus, Meyrinis, Judicibus, Regni sui Officialibus, & ordinariis observabunt.

Omnes insuper regni Officiales jurent illa infringi, se non passuros.

§. 9. Providemus, & ordinamus, atque statuimus, quod nominatus Rex pro se, & omnibus de Regno & dominio suo bona fide, & sine fraude præstet, & concedat perpetuam securitatem & pacem prædictis Electo, & Episcopis, ac eorum familiis, & rebus, ac aliis, qui hactenus astiterunt eis in dicti prosequtione negotii, vel deinceps astiterint, aut præstiterint auxilium, vel favorem; quod eis in personis, vel rebus suis intrando, morando vel exeundo Regnum prædictum, quoties, & quando suis viderint utilitatibus expedire, non offendet, nec offendi, quantum in eis fuerint, per aliquem patietur: Quodque idem Rex remittat Prælatis, eorum familiis, & aliis supradictis omnem rancorem, & odium, si quod contra ipsos concepit, aut aliquem eorumdem, vel saltem in abstinendo ab offensis eorum, & faciendo alios abstinere, perinde se habeat ad ipsos, ac si adversus eos nullum rancorem vel odium concepisset. De hujusmodi autem securitatis & pacis infractione ipsum ita per omnia teneri decernimus, sicut juxta consuetudinem Regionis teneretur, si treugam forsitan infregisset: Et quod super præmissis Capitulis omnibus & singulis observandis præstet idem Rex corporaliter juramentum, & confici etiam faciat patentes literas sua prædicta plumbea Bulla bullatas, & prædictorum filiorum suorum, Alferaz, Cancellarii, Majordomum, Superjudicum Curiæ suæ, ac decem Baronum Majorum de dicto Regno sigillis nihilominus roboratas, dando singulas dictis Electo, & singulis Episcopis, Abbatibus, & Prioribus Monasteriorum, quę per Priorem consueverunt tantummodo gubernari, nec non & Communitatibus Civitatum Regni prædicti.

Rex vero Ecclesiis & Ecclesiasticis nullam se injuriam, aut molestiam allaturum.

§. 10. Cęterum quia facilis forsan esset prędictorum transgressio, nisi pœnarum adjectione vallentur, volumus & ordinamus, quod nisi sæpedictus Rex infra tres menses, postquam ad ipsum ordinatio ista pervenerit, & Successores sui infra annum, postquam regnare ceperint, omnia & singula compleverint supradicta Capitula, cujuslibet ipsorum præmissa, prout eum contingunt ommittentis, implere, & si per unum mensem in hujusmodi obstinatione perstiterint; loca etiam, in quibus ipsi ommittentes fuerint, vel ad quæ ipsos contigerit pervenire, quamdiu ibi moram contraxerint, sint Ecclesiastico suppositа interdicto. Et si infra unum mensem præter prædictos tres, sive annum quantum ad successores proximo sequentem, huic ordinationi parere, ac præmissa omnia, & singula implere neglexerint; idem Rex & prædicti Successores ejus ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, quam ex nunc in illo casu ferimus in eosdem. Quod si infra alium mensem prędictum unum mensem immediate sequentem in hujusmodi negligentia seu omissione perstiterint, tota terra sua videlicet prædictum Portugalliæ & Algarbii Regnum eo ipso Ecclesiastico subjaceat interdicto: Et si adhuc per tres alios men-

Pęnę contra inobedientes.

menses in illorum adimpletione cessaverint, subditi & vassalli eorumdem Regum ab observatione juramentorum fidelitatis, & homagii, quibus sibi obligati existunt, sint penitus absoluti, sibique respondere in aliquo minime teneantur: quamdiu in hujusmodi pertinacia permanebunt. Nec iidem Rex & successores Jurepatronatus, si quod habent in Ecclesiis dicti Regni, quamdiu in hujusmodi contumacia, & excommunicatione permanserint, uti possint. Si autem memoratus Rex, aut Successores sui post promissiones & obligationes prædictas, juramenti præstationem, literarum suarum pacis & securitatis concessiones hujusmodi, contra prædicta venerint, vel aliquod præmissorum, & infra similes terminos; postquam denunciatum fuerit eis per Diœcesanum loci, in quo Rex præfatus, vel Successores sui veniendo contra præmissa excesserint, vel per ejus Vicarium ipso absente, aut ejus Ecclesia vacante cum consilio, & assensu duorum Coepiscoporum Regni ejusdem tunc in Regno ipso præsentium, super his satisfacere forte contempserint, pœnis expressis superius ipsos decernimus subjacere, a quibus absolvi non possint sine mandato Sedis Apostolicæ speciali. Assumendi autem in Barones, Consiliarios & alios Officiales publicos, seu etiam jam assumpti, si eorum, quæ juraverint, fuerint transgressores, nisi exinde infra mensem satisfecerint competenter, Laici eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, Clerici vero & eadem ligati sententia, & obtentis beneficiis sint privati, & inhabiles ad alia obtinenda.

Pęnę in Reges inobedientes.

Et Barones, & Officiales.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum constitutionis, ordinationis, & provisionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 4. Septembr. 1275. P. an. IV.

Datum Bellicadri secundo nonas Septembris Pontificatus nostri Anno IV.

INNOCENTIUS V.

PAPA CLXXXV.

ANNO DOM. MCCLXXVI.

Inclusis Conclavi Aretii Cardinalibus die 20. Januarii 1276. postridie primo celebrato & publicato Scrutinio electus est in Pontificem Petrus de Tarantasia, natione Burgundus, ex Ordine Fratrum Prędicatorum, antea Archiepiscopus Lugdunensis, mox S. R. E. Cardinalis Episcopus Ostiensis, qui Innocentius Quintus voluit appellari. Romæ coronatus est 22 Februarii anno eodem, seditque in Pontificatu a die electionis Menses v. dies II. (*a*) imperantibus in Oriente Michaele Paleologo, in Occidente Rodulpho Rege Romanorum. Obiit Romæ die 22. Junii anni ejusdem, & sepultus est in Ecclesia Lateranensi. Vacavit Sedes dies xx.

(*a*) Tot enim menses & dies, computando & diem electionis, & diem mortis, eum sedisse scribit Ptolomeus Lucensis.

I.

Innocentius fideles encyclicis literis adeptæ dignitatis certiores facit, ac Præsules ad operam pro re christiana tuenda conjungendam excitat.

Ex Raynald. ad ann. 1276. §. 17.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei,

De Gregorii PP. obitu, ac Conclavi.

NUper Sanctæ, ac venerandæ memoriæ Gregorio Papa Patre, ac Prædecessore nostro, in continuatione laborum, quos ad Dei prosequenda servitia solers & devotus assumpserat; nobisque, tunc Ostiensi Episcopo, ac aliis nostris Fratribus, quos tam in Urbe, quam circa ejus confinia, jam diversa loca receperant, tribus tantum ex illis existentibus circa ipsum, de ultramontana redeuntibus regione, ac eodem Prædecessore apud Aretium Civitatem Tusciæ in infirmitate diebus aliquibus deductis de hoc sæculo nequam, quod eo dignum forte non erat, erepto, & ipsius corpore cum exequiarum solemnitate debita tumulato; licet in Pastoris substituendi processu eorundem fratrum absentia, satisque longa distantia, difficultatem non modicam communi hominum judicio juvaret; illo tamen, ut firmiter credimus, eorundem Fratrum corda tangente, cui facile est distincta conjungere, ac etiam inter se distantia insimul adunare, nos, Fratres iidem omnes, quibus id personarum suarum status indulsit, sponte ac celeriter convenimus in Civitate prædicta: & in omni mansuetudine spontanea palatium, in quo idem Prædecessor habitarat, pridie ante festum beatæ Agnetis intrantes, in ipso festo summo mane Missarum solemniis in honorem Sancti Spiritus celebratis ex more, ipsiusque gratia votis invocata supplicibus, concorditer ad celebrandam electionem instantem scrutinii viam elegimus: & assistente ipso benigno sapientiæ spiritu, qui devote se invocantibus, *ecce adsum*, solet dicere invocatus, cujus gratia molimina tarditatis ignorat; primo celebrato & publicato scrutinio (quod tamen nequaquam aliud, sicut nec opportuit, est secutum) in humilitatem nostram, Dei providentia, seu permissione mirabili, nobisque nimium terribili, & stupenda, idem Fratres nullo discordante unanimiter concordarunt; Nobis ad summi Apostolatus evocatis apicem, & ipsius onus giganteis etiam tremendum humeris, nostris debilibus imponentes.

Quo die ad Pontificatum evectus sit.

O mira Dei omnipotentia! O admirabilis divinæ providentiæ in sui dispositione infallibilis magnitudo! Quis divitiarum sapientiæ, ac scientiæ tuæ altitudinem admirari? quis comprehendere tua miranda judicia? quis investigare sufficiat investigabiles vias tuas? Ecce id, non interjecto quasi horæ unius interstitio, perfecisti, ad quod alias persæpe diffusi temporis spatium vix perfecit. Ecce longe distantes ab invicem corporibus coadunasti celeriter, & in eo ipsorum animos quasi subito conjunxisti, in quo alias cohabitatione conjunctos longa dissensio separavit. Hæc profecto, pie Jesu, tui sunt muneris, tui doni, qui pacis & unitatis amator utrumque unum faciens, a diverso venientes partes unis. In iis itaque licet nos gravis, nec immerito, stupor invaserit; ejus tamen, quem ipsorum auctorem fideliter supponimus, & humiliter confitemur, considerata clementia, confortavit: ut quamvis injuncti oneris molem insufficientia nostra refugeret; de superabundantia tamen plenitudinis suæ confisi, ei nostræ imbecillitatis subjecerimus imperfectum, sperantes, quod operi manuum suarum dexteram porriget; nec nos impremeditatum & inscium dispositione sua, in tam profundi maris altitudine positum, derelinquet. Ad quod promptius obtinendum, vestrorum suffragiorum opitulationem requirimus: studiosam in hoc opem, & operam affectamus, universitatem vestram affectuose monentes, rogantes, & qua possumus instantia exhortantes, quatenus, pensato consultius, quod in partem estis tantæ solicitudinis evocati, in gregibus curæ vestræ commissis pro viribus soliciti Pastoris partes satagentes implere, Moysi manus debiles; cujus, licet insufficientibus meritis, Typum in Domini populo gerimus, vestris intercessionibus sustentatis; apud illum, qui hujusmodi nobis onus imposuit, devotis precibus insistentes, ut non patiatur ipsius mole nos opprimi, ipsius pressura substerni; sed debilitatem nostram suo robore fulciat, suaque virtute confortet, ut sic in commissi executione regiminis ejus prosequamur beneplacitum, quod æternæ retributionis gloriam & sequamur attentius, & de suæ benignitatis gratia efficacius consequamur. Cæterum, Fratres, & filii, affectum vobis charitativæ benignitatis expandimus, & sinum charitatis solidæ aperimus, proponentes, quantum cum Deo poterimus, honori vestro deferre, ac vestra & Ecclesiarum vestrarum commoda, pro quibus ad nos recurrere cum securitate poteritis, in promptitudine benevolentiæ promovere.

Fidelium preces apud Deum implorat.

HA-

HADRIANUS V.

PAPA CLXXXVI.

ANNO DOM. MCCLXXVI.

HAdrianus, antea Othobonus, patria Genuensis, S. R. E. Cardinalis Diaconus S. Hadriani, electus est Summus Pontifex die 12. Julii anno 1276. statim post electionem suam ex Urbe Viterbium cum concesserit, ibidem, nondum Presbyter, nec Pontifex ordinatus, obiit die 18. Augusti anni ejusdem & sepultus est in Ecclesia Fratrum Minorum. Sedit itaque mensem unum dies septem: vacavitque post ejus mortem apostolica Sedes fere per mensem.

JOANNES XX. dictus XXI.

PAPA CLXXXVII.

ANNO DOM. MCCLXXVI.

PEtrus, natione Lusitanus, Juliani filius, S. R. E Cardinalis Episcopus Tusculanus, electus est in Romanum Pontificem die 15. Septembris 1276. solemniterque de more coronatus die 20. ejusdem, Joannes voluit appellari. Sedit in Pontificatu menses viij. (a) Imperantibus in Oriente Michaele Paleologo, in Occidente Rodulpho Rege Romanorum. Obiit Viterbii die 16. Maii 1277. & sepultus est in Ecclesia S. Laurentii. Vacavit Sedes menses vi. dies viij.

C 2 De-

(a) A die electionis computandos.

I.

Decretum, quo Adrianus V. Gregorii X. de inclusione Cardinalium in Conclavi pro facienda Pontificis electione Constitutionem suspenderat, confirmatur.

Ex Raynald. ad ann. 1276. §. 29.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Facta a Gregorio de Conclavi lex.

§. 1. Licet felicis recordationis Gregorius Papa Prædecessor noster, pia meditatione considerans, quantum fit onusta dispendiis, plenaque periculis Ecclesiæ Romanæ prolixa vacatio; & vigilanter intendens, super hoc de opportuno remedio providere, quandam super electione Romani Pontificis constitutionem ediderit in concilio Lugdunensi; quia tamen experientia docuit, constitutionem eandem multa intolerabilia, nonnulla obscura, & propter hoc accelarationi provisionis ejusdem Ecclesiæ valde damnosa, immo etiam provisionis ipsius impedimenta, & dilationem ingerentia continere; piæ memoriæ Adrianus Papa Prædecessor noster, diligenter præmissa considerans, & residens in Camera sua Lateranensi, in consistorio, nobis & aliis Fratribus suis, de quorum numero tunc eramus, præsentibus; bonæ memoriæ V. Prænestino Episcopo, V. S. Eustachii Diacono, & dilectis filiis, G. tit. S. Marci Presbytero tunc infirmitate detentis, ac S. tituli S. Cæciliæ Apostolicæ Sedis legato Presbytero Cardinalibus dumtaxat exceptis; constitutionem eandem, quo ad omnem ipsius effectum, quidquid posset contingere, solemniter & absolute suspendit; & quamvis post ejus obitum nos & dicti Fratres, qui tunc supererant, & præsentes etiam in Romana Curia, suspensionem hujusmodi non solum verbis, sed litteris etiam nostro, & eorundem sigillis munitis, concorditer testaremur; nonnulli tamen corda contumacia in damnatam superbiam erigentes, adhibere fidem nostro testimonio contempserunt; aliis etiam infrunitis animis suggerentes hujusmodi nostro testimonio non esse credendum: quamquam insuper aliquorum habet assertio, eundem Prædecessorem Adrianum in lecto ægritudinis decumbentem suspensionem revocasse prædictam; Nos tamen & iidem Fratres frequentes & diligentes super hoc inter nos collationes habuimus; & non solum ab iis, qui revocationis hujusmodi conscii dicebantur, sed ab aliis ejusdem Prædecessoris Adriani Familiaribus, & aliis etiam studuimus veritatem frequentissime indagare; nec invenimus eundem Prædecessorem Adrianum ad revocationem prædictam aliquatenus verbo, vel literis processisse.

Ab Adriano suspensa.

Quomodo fuerit suspensa.

§. 2. Nolentes itaque, nec valentes, urgente conscientia, quæ nos maximè in tali ac tanto articulo veritatem occultare non sinit, præfatam suspensionem dictæ constitutionis ratam, ut expedit, non haberi; vel ipsam de cætero quomodolibet in dubium revocari; suspensionem ipsam ab eodem Prædecessore Adriano factam fuisse, ut præmittitur præsentium tenore testamur; ac ipsam nihilominus ratificantes, & ratam haberi volentes, revocatione prædicta, cum nulla de ipsa fides haberi potuerit, nonobstante, constitutionem eandem, quoad omnem suum effectum, de Fratrum ipsorum consilio decrevimus esse suspensam. Cæterum aperte prædicimus, quod nec nostræ, nec fratrum ipsorum intentionis existit, ut solum in ejusdem constitutionis suspensione, seu abolitione sistamus; Sed ad tollendas occasiones diffusæ vacationis ejusdem Ecclesiæ, ac celeritatem provisionis ipsius, prout eadem intendebat constitutio, competenter inducendam, sic intendimus præfatæ constitutioni, & dicti Prædecessoris Gregorii, conditoris ejusdem, intentioni concurrere, ac Deo Ductore Fratrum ipsorum consilio salubriter in proximo providere, quod cum dispositione divina casus emerserit eidem Ecclesiæ, sublatis impedimentis quibuslibet, celeriter desiderata provisio, prout mundi necessitas exigit, valeat provenire. Nulli ergo &c.

Illius exemplo ad tempus abrogatur.

Datum Viterbii secundo Kalendas Octobris Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 30. Septembris 1276. P. an. I.

II.

Encyclicæ Joannis XXI. ad fideles de sua promotione literæ.

Ex Raynaldo Continuat. Annal. Tom. XV. pag. 255.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei.

Felicis recordationis Adriano Papa Prædecessore nostro post promotionem suam ad Summi Apostolatus apicem brevi dierum numero vitæ suæ tempora consummante, post exhibita eidem in solemnibus exequiis debita humanitatis obsequia, nos, & Fratres nostri in Episcopali Palatio, Viterbiensi convenimus, electioni substituendi Pontificis, juxta necessitatis instantiam, & fervens nostrum desiderium vacaturi; Et licet diebus aliquibus per importunitatem Viterbiensium Civium tractatui electionis instantis nec dare possemus initium; postquam tamen illi vacare potuimus, astitit, ut credulitas devota supponit, sapientiæ Spiritus, ex more a nobis & Fratribus ipsis suppliciter invocatus, & prima die de ipsorum Fratrum concordi voto, parique concordia processit de nobis, tunc Episcopo Tusculano, impræmeditatis & insciis, ad Petri Cathedram electio canonica, communis & concors.

Cardinales in Palatio Viterbiensi Pontificem electuri conveniunt.

In iis itaque stupemus non immerito, pariter & terremur. Nonne stupor, nonne tremor, quod nos, qui tutioris semper putavimus esse consilii, secure in Domo Domini abiici, quam periculose super aliorum curam & regimen elevari, sic subito in maris altitudinem venimus? Et dum ad injuncti oneris sarcinam insufficientes virtutum sumptus dispungimus, & vires impares comparamus, ab illius nec indigne timemus tempestate demergi: hæc efficaciter suggerebant, ut in vocatione, in qua nos vocaverat Dominus, maneremus, & debilitas onus refugeret, ac opus insufficientia nostra vitaret. Verum, quia merces laboribus commensuratur, & redditur; propter quod Doctor & Prædicator egregius, non de profe-

Quomodo ad Sedem Apostolicam evectus.

ctu

ctu glorians, sed veraciter suos labores attestans: Non, inquit, plus omnibus profeci, vel profui, sed plus laboravi, licet deterreret onus & labor; ad subeundum tamen jugum Apostolicæ servitutis, & in ea pro viribus laborandum merces retributionis æternæ unius cujusque, nisi aliud misericordia retribuentis indulgeat commensuranda laboribus, invitavit, & sub illius fiducia, qui lasso virtutem subiicit; cujus solius sufficientiæ plenitudo nostros sufficit supplere defectus; debiles humeros tanto subjecimus oneri, nec expavimus manus exponere immensitati laboris.

Cæterum, quia supra vires nostras esse conspicimus susceptum officium, illudque soli portare nequimus, orationum vestrarum suffragia humiliter imploranda, & vos in partem solicitudinis evocatos collaborando nobiscum, diligentius exequamini commissa vobis officia, decrevimus exhortandos. Ideoque universitatem vestram monemus, & hortamur in Domino, vos nihilominus rogantes instanter, quatenus preces humiles, devotas, & sedulas frequenter fundatis ad Dominum, ut sua pietate nostram insufficientiam suppleat, debilitatem fulciat; nobisque, quod est onerosum, leviget, quod obscurum suæ claritatis luce revelet, & aspera convertat in plana: sicque vota nostra præveniendo clementer aspiret, & misericorditer adjuvando benignus prosequatur, quod zelus noster semper in ipsius beneplacitis ferveat, nec unquam in illorum executione torpescat; Vos quoque, quos de gregibus diligentiæ vestræ commissis Pastoralis officii cura solicitat, sic diligenter illud studeatis implere, quod cum discussio venerit, & exacti fueritis pro illis reddere rationem, non solum illam cum securitate reddatis, sed & exigentis mereamini gratiam; & interim in vestris Ecclesiarumque vestrarum negotiis, super quibus potestis ad nos cum securitate recurrere, Apostolicæ Sedis propitium sentire favorem.

Commendat se fidelium precibus.

Datum Viterbii, nonis octobris Pontificatus nostri anno primo.

Datum die 7. Octobris anno Domini 1276. Pontif. anno I.

NICOLAUS III.

PAPA CLXXXVIII.

ANNO D. MCCLXXVII.

Nicolaus III. natione Romanus, antea Joannes Cajetanus de Ursinis, Cardinalis Diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano, electus est Viterbii summus Pontifex die 25. Novembris 1277. Romæque consecratus die 26. Decembris anni ejusdem. Sedit in Pontificatu a die electionis Annos II. Men. IX. uno die minus: a consecratione Annos II. Men. VIII. duobus diebus exceptis Imperantibus in Oriente Michaele Paleologo, in Occidente Rodulpho Rege Romanorum. Obiit apud Surianum die 22. Augusti anno 1280. Corpus Romam translatum tumulatur in Basilica B Petri in capella B. Nicolai. Vacavit Sedes Men. VI.

I.

Encyclicæ Nicolai literæ de sua in Summum Pontificem electione ad Galliæ Prælatos.

Ex Regest. Vatic.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopo Senonen. & Episcopis, ac Dilectis Filiis, Abbatibus, ac aliis Ecclesiarum Prælatis, per Senonen. Provinciam constitutis, salutem & Apostolicam benedictionem.

IMmensæ Deus potentię, qui Mundum per se condidit, per se regit; nec eget extrinsecus quæsitis auxiliis ad regendum, qui non eguit ad condendum. Quem enim (Sacra Scriptura testante) alium constituit super terram, aut quem alium posuit super eum, quum fabricatus est Orbem? Profecto nullum; sed ipse solus regiminis & gubernationis est Princeps, qui creationis extitit solus auctor: ipse quidem Ecclesiæ Catholicæ, peculiaris procul dubio domus suæ, peculiaris etiam Civitatis solus ædificator, & custos, ad cujus sine ipso custodiam seu structuram frustra ædificantes alii laborem assumerent, frustra custodes cæteri vigilarent; tanto magis ea specialis regiminis, & custodiæ cura prosequitur, quanto majori singularitate construxit. Si quidem cętera verbo creans, dixit, & facta sunt: Ecclesia vero non solum verbi expressione, sed & sui pretiosi sanguinis effusione fundavit. Ad hujus autem specialitatis evidentiam discipulis suis, quos ejusdem Ecclesiæ fecit velut præcipua fundamenta: *Ego*, inquiens, *vobiscum sum usque ad consumationem sæculi*, suę virtutis assistentiam repromisit & ipsi Ecclesiæ in Apostolorum Principe, cui cujusque Successoribus commisit ejusdem regiminis Vicariam, ait: *Ego pro te rogavi Petre, ne deficiat fides tua*: eamdem insuper Vicariam sic esse voluit vicissitudinariæ successionis continuatione perpetuam, ut quamquam ipsi Vicarii ex humanæ fragilitatis conditione legi mortalitatis addicti, vitæ præsentis occasum imperio mortis incurrerent; ipsum tamen Vicariatus officium substituendorum vicibus immortale in perpetuum remaneret. Proinde sæpefata mater Ecclesia interdum utili desponsata Pontifici, nuptialibus ornata monilibus, sub sponsi sui ducatu, ejusdem Rectoris omnium dirigente potentiâ, læta deducitur: Interdum vero in Pastoris subtracti carentia, viduitatis amictu circumdata, oculis resolutis in lacrimas ejus sibi queritur adempta solatia, lamenta de illius subtractione multiplicat, & anxia pro alterius substitutione laborat: eo quamprolixius, quo iis, quorum interest, cum omni diligentia solerter ac instanter ejusdem Ecclesiæ provisioni vacantibus, nihilominus tamen vacationis prolixitatem ingerit occurrentium casuum qualitas, aliarumque circumstantiarum necessitas, non instantium negligentia, vel voluntas. Et licet interim eadem Ecclesia, dum ad editionem Spiritualis Patris, filii, sponsique votivam enititur, parturientis partes experiens, conatus prosequens, & molestias perferens, acerbos dolores sentiat; instar illius tamen consultius idoneum pariendi tempus expectat, ne inconsulte festinantiæ impetum partum præcipitet in abortum. Oh igitur præsumptuosa Judicia murmurantium in Ecclesiæ provisione, quam sæpe indigne arguunt tarditate! nam & si de providendo utiliter eidem Ecclesiæ in generalitate quadam sint eligentium vota concordia; tamen dum singulariter ad id persona idonea quæritur, in hoc nimirum quærentium judicia facile non concordant. Sed & nonnumquam occulta forsan Dei dispositione postponendus eligitur, & postponitur præferendus: sicut his accidisse diebus ex nostrorum defectuum consideratione supponimus, & humiliter confitemur.

Specialis Dei de Ecclesia cura, & custodia.

Ac præsertim Sede vacante.

Ut defuncto Joanne XXI. Cardinales de successore eligendo tractarint.

Nuper enim felicis recordationis Joanne Papa Prædecessore nostro apud Viterbium, ubi tunc cum sua Curia residebat, ab hac luce subtracto, & ipsius Corpore in Viterbiensi Ecclesia cum Exequiarum solemnitate debita tumulato; tandem nos & Fratres nostri, quibus nos tunc officii quoad hoc annumerabat æqualitas, in Palatio Episcopali convenimus, propensiorem diligentiam consideratæ provisioni ejusdem Ecclesiæ impensuri. Et quamquam ille, qui Cælesti dat concentui armoniam, nos sub clausura eadem habitantes in unum ad utilem provisionem ipsius Ecclesiæ obtinendam, prout singulorum habebat assertio, unanimes fore sua pietate concesserit, ad consumationem tamen provisionis ejusdem alto suo & secreto Consilio dare aliquamdiu distulit spiritum unitatis. Sed demum in die Beatæ Catharinæ, Missarum solemniis cum invocatione Sancti Spiritus celebratis, iidem Fratres in humilitatem nostram (utinam non exorbitante judicio) per viam Scrutinii concordantes, nos tunc Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, ad conscendendam apostolicæ dignitatis speculam unanimiter elegerunt: nobis vestem ponderis universum orbis ambitum continentem non offerentes tantummodo, sed etiam cum importuna instantia ingerentes. Verum, ut rei gestæ seriem succinctus sermo pertranseat, ne, dum defectus eosdem ad humiliationem nostram gestimus exprimere, sub humilitatis specie notam elationis seu qualiscumque jactantię ingerat seriosa repetitio veritatis; nos gradus, altitudinem, & oneris imminentis tantę altitudinis ascensuri molem, nobis in Cardinalatus officio experientiæ longæ participio non ignota, in attenta meditatione pensantes; eligentium & offerentium instantiæ insufficientiæ nostræ imparitatem objecimus, debilitatem nostram dictante conscientia oblatis imparem, cum repetita multoties relaxationis supplicatione humili allegantes.

Diem electionis suæ significat.

Ut invitius Pontificatum acceperit.

Cumque nec sic cessaret instans fratrum importunitas eorumdem, sed vim inferens nostro proposito vehementius Collegii jussus urgeret, nosque violentiam patientes clamaremus lacrymis, nec esset, qui auditu exauditionis audiret, vociferaremur gemitu, nec foret

ret

ret qui remissionem injuncti oneris benigno judicio indulgeret; ad illum oculos mentis ereximus, qui, sicut præmittitur, Ecclesiam, quam per se fundavit, non negligit regere per se ipsum; sed quam pie condidit, pie regit; & quamquam de insufficientia nostra timentes, de superabundantia tamen omnipotentiæ suę confisi, humeros summo super humerali subiecimus, & humiliter jugum subivimus Apostolicæ servitutis: sperantes, quod ipse, qui Petri pedibus maximos vortices inclinavit, ut iter liquidum humanis gressibus solidum præberet obsequium, nobis, quos licet indignos illi sua constituit dignatio successorem, in nostri executione ministerii humiliabit per suæ virtutis potentiam colla tumentia superborum, & lapsus in delicta labentium cohibendo, eos in bonorum stabilitate operum solidabit.

Spem in Deũ conjecerit.

Præsulum pro se ad Deum preces exposcit.

Ad quod efficaciter obtinendum attente orationum vestrarum suffragia imploramus, universitatem vestram monentes, rogantes, & obsecrantes in Domino Jesu Christo, quatenus diligentius attendentes, quod ad tanti ponderis sarcinam supportandam pervigiles cooperatiores esse vos exigit, vobis in vestris Gregibus sollicitudo commissa in huiusmodi cooperationis ministerio exequendo super Greges eosdem sollicite vigilantes debilitati nostræ devotarum orationum & placationum uberum frequentibus oblationibus assistatis, ab eo, qui vobis sarcinam eamdem imposuit, seu pondus forsan imponi permisit, supplicationibus devotis & sedulis implorantes, ut, qui ex eisdem nostris defectibus sub illius onere premimur, ipsius munere sublevemur: nobisque ipse bonorum largitor omnium sic illam ad sui nominis laudem & gloriam, nostram Populique sui salutem portare sua pietate concedat, quod eadem pia mater Ecclesia filios suos numero & merito nostris multiplicari temporibus glorietur.

Cæterum Fratres & Filii affectum vobis charitativæ benignitatis expandimus, & sinum Charitatis solidæ aperimus, proponentes, in quibus cum Deo poterimus, honori vestro deferre, ac vestra, & Ecclesiarum vestrarum Commoda, pro quibus ad nos recurrere cum securitate poteritis, in promptitudine benevolentiæ promovere.

De Portitoribus Literarum hujusmodi.

Cum autem, sicut intelleximus, Portitores hujusmodi Literarum interdum esse consueverint contra intentionem mittentium exactores; nunc importunæ petitionis instantia, nunc etiam murmurationum susurriis, ac defectionum & querelarum comminationibus exigendo, scire vos volumus, quod nostræ intentionis existit, latoresque præsentium jurare fecimus, quod ad exigendum, vel obtinendum aliquod præter ea, quæ ad victum & ob infirmitatis ac alios casus necessaria, per alias eis sub certa forma literas, quas vobis exhiberi mandamus, ministrari præcipimus, talibus instantiis, murmurationibus, detractionibus, seu Comminationibus non utantur; Nec recipere per instantias, murmurationes, vel Comminationes hujusmodi oblata præsumant: ideoque, ut nostris in hoc intentioni, ac beneplacitis concurratis, præfatis eorum abusionibus, cæterisque similibus, si forsan eis, quod non est verisimile, uti præsumerent contra proprium juramentum, contemptis, omnino vos ultra præmissa ipsius nostro ministranda mandato tribuendo aliquid non gravetis: Cum non per extorsiones hujusmodi, sed alias retributione congrua intendimus ipsorum laboribus respondere.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo octavo Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 15. Januar. 1278. P. an. I.

II.

Quod absque Summi Pontificis licentia speciali Senator Urbis minime eligatur.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam rei memoriam.

Ex Regest. Vatic.

Proemium.

FUndamenta militantis Ecclesiæ in Montibus Sanctis Propheta rememorans per montes Apostolos, & Prædicatores potenter insinuat, quibus tota hujus ædificii fabrica confidenter innititur, qui firmæ bases Ecclesiæ super fundamento, præter quod nemo aliud ponere potest, quod est Christus Jesus, veluti summo angulari lapide solidantur; ut veritas, quæ antea legis & Prophetarum præconio vehebatur, per Apostolicam Tubam in salutem Universitatis exiret: sicut scriptum est, in omnem Terram exivit sonus eorum, & in fines Orbis Terræ verba eorum. Hujus autem muneris Sacramentum ita Dominus ad omnium Apostolorum voluit Officium pertinere, ut in Beato Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam capite Dona sua velut in corpus omne diffunderet. Hunc enim in Consortium individuæ unitatis assumptum, id quod ipse erat, Dominus voluit nominari, dicendo, Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, ut ęterni Templi structura Deo ædificante constructa mirabili munere gratiæ Dei in Petri consisteret firmitate: Cui Salvatoris nostri miranda provisio Beatum Paulum in Apostolatu Gentium per dextras societatis adjunxit. Isti sunt, per quos Evangelium Romæ resplenduit: Isti sunt ejus Patres, verique Pastores: Isti sunt, qui una promerito uno loco pro gloria sub uno persecutore pro parili virtute compassi, Urbem ipsam glorioso cruore Martirii Christo Domino consecrarunt; Isti sunt qui illam in hanc gloriam provexerunt, ut sit gens sancta, Populus electus, Civitas Sacerdotalis, & regia, per sacram Beati Petri sedem caput totius Orbis effecta. Ne autem ipsa mater Ecclesia in Congregatione ac Pastura Fidelium temporalibus careret auxiliis, quin potius ipsis adjuta spiritualibus semper proficeret incrementis, non absque miraculo factum esse concipitur, ut occasionaliter Constantini Monarchæ a Deo prævisa sed curata Baptismalibus Fomentis infirmitas quandam quasi adiceret ipsi Ecclesiæ firmitatem, qui quarto die sui Baptismatis una cum omnibus satrapis, & universo Senatu, Optimatibus et-

etiam, & Cuncto Populo, in Persona Beati Silvestri sibi Romanam Urbem concedendo, relinquens ab eo & successoribus ejus per Pragmaticum Constitutum disponendam esse decernens in ipsa Urbe utriusque Potestatis Monarchiam Romanis Pontificibus declararet, non justum arbitrans, ut ubi Sacerdotis Principatum, & Christianæ Religionis caput Imperator Cælestis instituit, illic Imperator terrenus habeat potestatem: quin magis ipsa Petri Sedes, in Romano jam proprio solio collocata, libertate plena in suis agendis per omnia potiretur: nec ulli subesset homini, quæ ære divino cunctis dignoscitur esse prælata. Decet namque ipsi Romano Pontifici per Fratres suos Sacrosanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui sibi in exequtione officii Sacerdotalis Coadiutores assistunt, libera provenire consilia. Decet ipsi nullo modo vacillare Judicia, ut Fratres ipsos nullus sæcularis potestatis metus exterreat, nullus temporalis favor absorbeat, nullus eis terror immineat, nihil eos a veri consilii soliditate removeat, quin cum per ipsum Romanum Pontificem in quibuscumque negotiis contingeret eorum peti consilia in consulendo per omnia liberi eidem Romano Pontifici in omnibus, quæ pro tempore imminent, libere consulant, & assistant: ipsaque Romani Pontificis Vicarii Dei, quæ suis temporibus occurret electio, & eorumdem Cardinalium, cum expediet facienda promotio, in omni libertate procedant.

Pontificibus donata Roma cum imperio.

Damna Urbi a dominio exterorum illata recenset.

§. 1. Digne itaque ad Urbem ipsam, ejusque regimen aciem nostræ considerationis extendimus, ut felici ducta regimine præservetur a noxiis, & optatis semper proficiat incrementis. Num quid obduxit oblivio, quæ Urbi, quæ incolis nota dispendia intulerunt hactenus peregrina regimina? Num quid non hæc destructio mænium & deformatio proveniens ex ruinis luce clarius manifestant? Num quid non hęc fidelium contrectata deposita? Num quid non hæc ipsa veneranda Dei Templa Præsidentis manu sacrilega diebus nostris nefarie violata proclamant? Quid plura? nonne ipsius Urbis retroactis temporibus incorrupta constantia sub Regentis eo tempore nefando subversa regimine ipsam Urbem speculum Fidei tanta respersit infamia, ut a Matre sua Romana Ecclesia filia prædilecta deviare compulsa quondam Corradinum, qui de venenosa radice Friderici quondam Romanorum Imperatoris Colubri tortuosi justo ipsius Ecclesię judicio reprobati prodiisse videbatur in Regulum, quique ad exterminium Romanę Matris Ecclesiæ manifestis indiciis unacum suis fautoribus aspirabat in contemptum Dei, suę Matris ac ipsius Urbis opprobrium, patenter exciperet, recepto faveret, constituens se per hoc tam patentis hostis suæ Matris Ecclesiæ Filiam adjutricem? Hæc ipsi Romæ præstiterunt Senatores incogniti; hæc Præsides improvisi, ut gloriosa Civitas redderetur ingloria, sua stabilitas vocaretur instabilis, suæque constantiæ antiquata soliditas linguis hominum notaretur infirma.

§. 2. Proinde officii nostri debitum circa hujusmodi tam periculosos eventus ad libram moderaminis erigentes tantæ subversionis occasiones ita salubrii remedii appositione præcidimus, ne illorum, qui ipsam Rempublicam laudabiliter hactenus gubernarunt, videamur gloriam suggillare, vel merita, quæ illis apud infallibilem & omnia scientem retributorem de jam perlatis quæsita laboribus salva persistunt. Ut igitur circa regimen ipsum talis adhibeatur in omnibus cum discretione solertia, per quam ipsi Romanæ Ecclesiæ plena libertas, quæ in omnibus & per omnia sibi debetur, optata proveniat, vitentur jam experta pericula, & Romanorum Populus ab opprimentium protectus incursibus sedeat, sedendo quiescat in pulchritudine pacis, in tabernaculis fiduciæ, & temporalium requie opulenta; de Fratrum nostrorum consilio hac irrefragabili & in perpetuum valitura Constitutione sancimus, ut quandocumque, & quotiescumque Senatoris electio, vel alterius quocumque nomine censeatur, qui quocumque modo, quocumque titulo ipsius Urbis debeat præesse regimini, imposterum imminebit, nullus Imperator, seu Rex Romanorum, aut alius Imperator, vel Rex, Princeps, Marchio, Dux, Comes, aut Baro, vel quis alterius notabilis præminentiæ, potentię, seu potestatis, excellentiæ, vel dignitatis existat Frater Filius, vel Nepos eorum ad tempus, vel in perpetuum, seu quivis alius ultra annale spatium quovis modo, colore, vel causa per se, vel per aliam personam quomodolibet submittendam in Senatorem, Capitaneum, Patritium, aut Rectorem, vel ad ejusdem Urbis regimen, seu officium nominetur, eligatur, seu alias etiam assumatur, absque licentia Sedis Apostolicę speciali, per ipsius Sedis literas concessionem licentię hujusmodi specialiter exprimentes: quod si secus factum fuerit, nominationem, electionem, & assumptionem hujusmodi decernimus esse nullas, ac carere omni robore firmitatis: & non solum nominatores, electores, & assumptores; verum etiam ipsi nominati, electi, aut assumpti, si hujusmodi nominationi, electioni, seu assumptioni consenserint, aut se de ipsis quomodolibet intromiserint, intendentes, & obedientes eisdem, & omnes dantes in hoc ipsis nominatoribus, electoribus, assumptoribus, aut nominatis, electis, vel assumptis auxilium, consilium, vel favorem publice, vel occulte, cujuscumque dignitatis, præeminentiæ, conditionis, aut status extiterint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant: ac nihilominus ipsos nominatos, electos, seu assumptos si contra præsentem Constitutionem prædictis nominationi, electioni, vel assumptioni consenserint, aut se quoquomodo illis ingesserint, & eorum Posteros in perpetuum omnibus Feudis, Privilegiis, libertatibus, immunitatibus, gratiis, & honoribus, quæ a prædicta, seu aliis tenent Ecclesiis, censemus esse privatos: ita quod illi, ad quos eorum collatio, concessio, seu dispositio pertinet, resumendi ea, retinendi, concedendi, seu conferendi aliis, aut de ipsis etiam disponendi, prout ad eos pertinet, liberam habeant potestatem: & ne taliter nominati, electi, vel assumpti de sua pertinacia, vel contemptu valeant gloriari; nos quælibet mandata, præcepta, ordinationes, & statuta, quæ fecerint, omnesque sententias, quas tulerint, & quidquid penitus in

Urbis Senator sine licentia Papæ non eligendus.

Pęnę contra secus agentes.

in Contractibus, & obligationibus, sive in quibuscumque aliis Urbis nomine vel tamquam Senatores, Capitanei, Patritii, aut Rectores, vel Officiales ipsius egerint, irrita prorsus ex nunc & vacua nunciamus.

Tabellionum aliorumque contravenientium pęna.

§.3. Judices vero, & Tabelliones, qui super iis aut eorum aliquibus contra præsentis constitutionis edictum patrocinari, vel Instrumenta conficere forte præsumpserint, judicatus & Tabellionatus officiis se noverint esse privatos. Contemptores quoque, seu violatores præmissorum, vel aliquorum, vel alicujus eorum ab hujusmodi excommunicationis, præterquam in mortis articulo sententia absolvi non possint, nisi per Romanum Pontificem, vel de ipsius petita & obtenta licentia speciali.

Obstantium derogatio.

§.4. Non obstantibus aliquibus Privilegiis, Indulgentiis, Concessionibus, Constitutionibus, Consuetudinibus, & Statutis quacumque firmitate vallatis, quæ in præmissis omnibus nolumus, aliquibus, vel alicui suffragari: sed omnia quoad illa decernimus non tenere.

Nobiles Romani hac lege excipiuntur.

§.5. Ut autem Cives Romani, qui ex ipsa Urbe naturalem duxisse noscuntur originem, aut quivis alii, qui in ipsa ejusve Territorio non advenæ sed continui habitatores extiterunt, quoad honores ipsius Urbis, aut regimen gratiosis functionibus potiantur, non intendimus, quod præsens constitutio tales excludat, quin ad unum annum dumtaxat, vel aliud tempus brevius nominari ad ipsius regimen, & officium eligi valeant ac assumi: etiamsi prædictorum Principum & aliorum Fratres, Filii, vel Nepotes existant, aut etiamsi extra Urbem, & ipsius Territorium sub nomine Comitatus, Baroniæ, seu cujuscumque alterius tituli in hominibus, vel locis aliquibus jurisdictionem, seu potestatem aliquam temporalem vel perpetuam obtinerent: dummodo prædicta jurisdictio vel Potestas extra Urbem & Territorium præfata consistens non tantæ præeminentiæ, vel notabilis potentatus existat, quod eam obtinentes ejus occasione vel causa cum aliis exclusis a dicto Urbis regimine, ut pręmittitur præsentis Constitutionis oraculo, rationabiliter includantur.

Clausulæ.

§.6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis & privationis infringęre, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem &c.

Datum die 18. Julii 1278. An. I.

Datum Viterbii Quintodecimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri Anno Primo.

III.

De prædicatione verbi Dei, pro conversione Hebræorum.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Priori Provinciali Fratrum Ordinis Prædicatorum in Lombardia, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Innumera Dei beneficia erga Hebræos.

Vineam Sorec velut electam plantavit dextera Dei Patris, & omne semen verum seminavit in ipsa, angelica custodia sepivit illam, lapides nocivos abjecit ex ea. Hanc de Ægypto in luto & latere, sub jugo Pharaonis oppressam, in signis & prodigiis transferens, dux itineris ejus existens, in terram promissionis adduxit. Vinea enim Domini exercituum domus Israel est, viri Juda delectabile germen ejus. Hanc sic mire translatam, quasi adhuc rudem campum vomere legali proscindens, prophetali doctrina sulcavit, ut & ipsam ad maturam frugem, idest ad regenerationis gratiam præpararet.

Excęcata tamen semper fuit eorum durities.

§. 1. Sed, proh dolor, peccatorum spinis obsita, nullum imbrem gratiæ spiritualis excipiens, quæ sperabatur ut uvas educeret, labruscas eduxit: unde sperabatur judicium, processit iniquitas: unde justitia, inde clamor. Hæc est vinea, in qua fici arbor, scilicet synagoga Judæorum plantata, Evangelica veritate describitur; cujus plantator Christus, coetus Apostolicus cultor existit. Hæc triplici tempore, quasi tribus annis, ut fructum produceret expectata, infructuosa reperta, cultori succidenda prædicitur. Nam nec tempore circumcisionis ad perfectum deducta est, quia circumcisionem animæ non quærebat: nec sanctificata per legem, quia per eam tantum carnalia sequebatur: nec tandem justificata per Evangelii gratiam, quia gratiam recipere noluit, quin potius latorem gratiæ justum injuste peremit, & quodammodo indurationem Pharaonis excedens, omne curantis & curæ refutavit antidotum; adeo ut nec verbis, nec signis, nec Sacramentis, quinimmo nec ipsius Christi, & Dei corporali præsentia molliretur. Multifarie enim multisque modis olim Deus loquens antiquis ipsius synagogæ patribus in Prophetis, novissime in fine temporum locutus est ipsis & nobis in Filio, quem constituit hæredem universorum, per quem fecit & sæcula; sed omnem escam abominata est anima ejus: & idcirco justo Dei judicio reprobatam, exterminavit eam aper de sylva, & singularis ferus depastus est eam. Ablata est sepes ejus, prosternata maceries, & in direptionem posita ut deserta; nec inventus est in terris amplius locus ejus. Verum quia miserationes Dei super omnia sua opera prædicantur, qui omnes salvos fieri, & neminem vult perire, qui se ipsum pro nobis & ipsis hostiam salutis exhibuit Deo Patri: qui exaltatus a terra, expansis in cruce manibus, ad se cuncta trahere evangelica voce prædixit.

Jubet, ut prædicetur verbum Dei, ut convertantur.

§. 2. Nos, licet immeriti, vicem ejus tenentes in terris, qui etiam Judaicam perfidiam, a sua misericordia non repellit; libenter pro illius populi obcæcatione labores appetimus, ut affectum nostrum divina prosequente clementia, cognita veritatis luce, quæ CHRISTUS est, a suis tenebris eruantur. Porro quia Judæorum ipsorum, quasi per universum Mundum, divino judicio, prævisa dispersio, ipsos ad recipiendum sacramenta fidei, ac doctrinam commode in unum convenire non patitur, necessitate nos voluntarios urgente compellimur, per diversas Mundi partes diversos seminatores eligere, per quos semen verbi Dei, prout passibile est, spargamus in singulos, quorum salutem universaliter, & singulariter affectamus. Ad te igi-

tur inter alios sub spe divinæ gratię mentis nostræ oculos convertentes, cum tui Ordinis claritate reluceas, & credaris ubilibet per opera utilia, & exempla laudabilia fructuosus, & ex data tibi divinitus gratia scire te confidamus, & posse, & fructus uberes in domo Domini germinare, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus confidens in illo, cui proprium est spirituales gratias elargiri, tales umbrarum tenebris obcæcatos, in commissa tibi provincia, per te ac alios fratres tui Ordinis, quos ad hoc honestate morum, experta scientia, probitatis virtutibus, circumspectione provida, & experientia comprobata idoneos esse cognoveris, & quorum industria atque doctrina divinis donis a Domino foecundata intrepide pro catholica fide reluceat, & sui claritate non titubet, sed tenebrosas mentes radiorum repercussione clarificet, & obstinatas cervices reprimat perversorum, Judæos eosdem in terris & locis, in quibus habitant, generaliter & singulariter convocando, semel & pluries, ac toties repetitis instantiis, quoties proficere posse putaveris, prout melius fieri poterit, prædicationibus, salutaribus monitis, & discretis inductionibus, Euangelicis doctrinis informans ipsos, studeas juxta datam tibi à Domino gratiam, fugatis tenebrarum nubibus, ad viam reducere claritatis, ut renati fonte baptismatis, reluceant in lumine vultus CHRISTI, & exinde Chorus angelicus delectetur. Tu quoque ac alii, quos ad prosecutionem tanti negotii duxeris eligendos, perennis boni præmium, nostramque benedictionem & gratiam vobis de bono in melius vendicetis.

Conversi Prę-latis & aliis comendandi, ut humanissime tractetur.

§. 3. Et ut affectum, quem ad salutem status ipsorum gerit mater Ecclesia, percipiant per effectum, tu illos ex eis, quos ad susceptionem sacri baptismatis gratia divina perduxerit, Prælatis ac Dominis locorum in quibus tales habitare cóntigerit, ex parte nostra affectuosissime recommendes, ut Deo gratias in recuperata ove deperdita, & filio prodigo redeunte, vitulum exultationis & gaudii exhibentes, eos caritative foveant, favoribus muniant, benigne pertractent, nec ipsos in personis, aut rebus, per Judæos, vel alios indebite molestari permittant, quin potius in omnibus favorabiliter ipsis assistant auxiliis opportunis.

Converti nolentes Papę nuncientur.

§. 4. Sed si forte (quod absit) aliqui ex ipsis, in eorum obstinata perfidia perdurantes, & velut aspis surda suas aures incredulas obturantes, ne tui & illorum, quos ad hæc salutis opera deputabis, vocem audiant, ut de tenebris ad lucem exeant, incantantium sapienter tuas, & per te ad hæc deputandorum fratrum salutares convocationes, aspernantes refugerent, de istis (si tales inveneris) qui sunt, in quibus locis, & sub quorum dominio commorentur, nobis rescribere non omittas, ut circa pertinaces hujusmodi, de salutari eorum remedio, sicut expedire videbimus, cogitemus. Ut autem de premissis avidis nostris conceptibus, juxta nostra desideria satisfiat, frequenter nobis intimare studeas, qualiter commissum tibi negotium prospe-tur, & qualem fructum seminata repromittant.

Datum Viterbii II. Nonas Aug. Pont. nostri Anno I.

Dat. die 4. Augusti 1278. An. I.

IV.

Excommunicationis, & aliarum pœnarum promulgatio in Catharos, Patarenos, aliosque hæreticos, ipsorumque filios, complices, & fautores.

Decretas contra hereticos, complices, fautores &c. penas legere est in Lucio III. Constit. VIII. Tom. III. Par. I. pag. 9. In Innocentio III. Constit XLIX. ibid. pag. 116. In Honorio III. Constit. XLVIII. ibid. pag. 217. In Innocentio IV. Constit. II. ibid. pag. 295.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei, universis Christi fidelibus. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Excommunicatio hæreticorum.

Noverit universitas vestra, quod nos excommunicamus & anathematizamus universos hæreticos Catharos, Patarenos Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscumque nominibus censeantur, facies quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas quia de vanitate conveniunt in idipsum.

§. 1. Damnati vero per Ecclesiam sæculari judicio relinquantur, animadversione debita puniendi: Clericis prius à suis ordinibus degradatis.

Ipsorum & aliorum pęna.

§. 2. Si qui autem de prædictis, postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendam condignam pœnitentiam, in perpetuo carcere detrudantur.

§. 3. Credentes autem eorum erroribus similiter hæreticos judicamus.

§. 4. Item receptatores, defensores, & fautores hæreticorum excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Statuentes, ut, si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso jure sit factus infamis.

§. 5. Nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos alios ad hujusmodi.

§. 6. Nec ad testimonium admittatur.

§. 7. Sit etiam intestabilis, nec testamenti habeat factionem.

§. 8. Nec ad hæreditatis successionem accedat.

§. 9. Nullus preterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur.

§. 10. Quod si forte judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem: nec causę aliquæ ad ejus audientiam perferantur.

§. 11. Si fuerit advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur.

§. 12. Si Tabellio, instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti, sed cum auctore damnato damnentur, & in similibus idem præcipimus observari.

§. 13. Si vero Clericus fuerit ab omni officio & beneficio deponatur.

§. 14. Si qui autem tales postquam ab Ecclesiastical-

clesia fuerint denotati, evitare contempserint, excommunicationis sententia percellantur, alias animadversione debita puniendi.

§. 15. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque personæ, propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, tunc velut hæretici condemnentur.

§. 16. Item proclamationes aut appellationes hujusmodi personarum minime audiantur.

§. 17. Item Judices, Advocati, & Notarii, nulli eorum officium suum impendant, alioquin eodem officio perpetuo sint privati.

§. 18. Item Clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta; nec eleemosynas aut oblationes eorum recipiant: similiter hospitalarii, aut contemplarii, aut quilibet regulares, alioquin suo priventur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto Sedis Apostolicæ speciali. Item quicumque tales præsumpserint ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam, excommunicationis sententiæ se noverint subjacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumulent, & proiiciant hujusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetuo careat sepultura.

§. 19. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice vel privatim de fide catholica disputare: qui vero contra fecerit, excommunicationis laqueo innodetur.

§. 20. Item si quis hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium vita & moribus dissidentes, eos studeat indicare confessori suo, vel alii, per quem credat ad Prælati sui, & Inquisitorum hæreticæ pravitatis notitiam pervenire: alioquin excommunicationis sententia percellatur.

§. 21. Hæretici autem & receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem, ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium admittantur: quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus beneficiis acquisitis, volentes ut tales & habitis perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam in posterum admittantur. Illorum autem filiorum emancipationem nullius esse momenti, volumus: quorum parentes post emancipationem hujusmodi, ad invium superstitionis hæreticæ a via declinasse constiterit veritatis.

Dat. die 3. Martii 1280. An. III. Dat. apud Urbem Veterem, V. Non. Martii, Pont. nostri Anno III.

MARTINUS IV.

PAPA CLXXXIX.

ANN. DOM. MCCLXXXI.

Simon de Bria vulgo dictus a patria Galliæ Provincia, Parisiorum agro vicina, Presbyter Cardinalis tit. S. Cæciliæ electus est Viterbii in Romanum Pontificem die 22. Februarii anno 1281. & Martinus IV. appellatus. Consecratur & coronatur apud Urbem veterem die 23. Martii anni ejusdem. Sedit in Pontificatu Annos IV. dies VI. (a) imperantibus in Oriente Michaele Paleologo, in Occidente vero Rodulpho Rege Romanorum. Obiit Perusii die 29. Martii 1285. & sepultus est ibidem. Vacavit Sedes dies IV.

(a) A die consecrationis computandos.

I.

Martini Papæ IV. ad Præsules Catholicos de sua promotione in Summum Pontificem literæ encyclicæ.

Ex Raynald. ad ann. 1281. §. 7.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei.

INcomprehensibilia Dei Judicia, & investigabiles viæ ejus grandem nimirum stuporem considerantibus ingerunt; & causam profecto non levis admirationis inducunt. Quis enim in illorum consideratione non stupeat? Quis non stupendo miretur, & timeat illa judiciorum secreta cælestium, quorum ordinem non datur nosse mortalibus, aut in terra ponere rationem; quorum mysteria mens humana nec investigando comprehendere sufficit, nec considerando discutere, vel manifestare loquendo? Quis, inquam, absque stupore ac terrore latentes quotidianorum eventuum prævisiones attendat? Quis intelligere valeat discretam lancem æquitatis, qua ille, in quo sibi misericordia, & veritas obviarunt; qui Ecclesiæ, quam non solum misericorditer, sed mirabiliter suo sanguine pretioso fundavit, & in adeo solida firmitate petræ inviolabilis stabilivit, ut portis inferi, & mortis legibus prævaleret, suam in Sanctis Apostolis promisit omnipotentiam usque ad consumationem sæculi assistricem; ipsam humano judicio quodammodo derelinquens, eam tam frequentium vacationum, & aliquando etiam diffusarum, vexari permittit incommodis, & substituendi Pontificis expectatione languere? Qua ipse idem sapientissimus ponderator, qui sua ineffabili sapientia in statera rectissima merita singulorum appendit, unicuique secundum opera sua reddit, illius regimen, & si justâ, nobis tamen ignotâ & mirandâ libratione dispensans, illud sic librâ inscrutabilis dispensationis alternat, ut is subtrahatur interdum, cui suppetebat in abundantia fortitudo virtutum; cujus vita subditis profutura sperari poterat, eo ipso longævior, ad dandam salutis scientiam plebi suæ: substituatur vero, qui se potest non indigne fateri & virtutum inopia debilem, & alias imparem ad Summi Pontificis sarcinam supportandam?

Divinæ providentiç commendatio.

Imparem se Prædecessoris virtutibus fatetur.

§. 1. Hujusmodi subtractionem in obitu felicis record. Nicolai Papæ Prædecessoris nostri, cujus longe lateque fama claruit, emicuit, vita, experientia, & prudentia eminebat; eadem perpessa mater Ecclesia viduitatis angustias, aliquandiu peramare deflevit: substitutionem autem prætactæ non absimilem in nostra vocatione ad Apostolatus officium, cujus seriem subscripta describunt, nos ex nostrorum consideratione defectuum, in humilitatis spiritus profitemur. Memorato siquidem Prædecessore nostro, prout Domino placuit, ab hac luce subtracto, ejusque corpore delato ad Urbem, ibique in Apostolorum Principis Basilica, ubi sepeliri delegerat, cum exequiarum solemnitate debita tumulato, nos & Fratres nostri anxii de vacatione ipsius Ecclesiæ, Viterbii, ubi tunc Romana residebat Curia, in Episcopali Palatio corcordi voto convenimus, provisioni ejusdem Ecclesiæ propensiorem daturi operam, prout necessitas exigebat. Circa hoc autem pluribus tractatibus habitis, post aliquanti temporis moram, quam casus varii, & diversæ circumstantiæ induxerunt, demum in festo Cathedræ ipsius Apostolorum Principis iidem Fratres nostri per viam scrutinii, ad electionem celebrandam electam, concorditer in nos, tunc tituli Sanctæ Cæciliæ Presbyterum Cardinalem, unanimiter concordantes, ad Summi Apostolatus apicem, & ipsius Cathedræ nos elegere conscensum.

Explicat suam in Papam electionem.

§. 2. Quam nos, ut est, speculam existimantes, eo non immerito altitudinis grandioris, quo eidem insidens, constitutus super omnia speculator locatus altius, prospectare longius, cuncta speculari tenetur attentius, & totius orbis ambitum curæ suæ commissi non tam præsentia, quàm providentia circuire, extirpare vitia, virtutes inserere, pro viribus Ecclesiarum obviare periculis, providere commodis, & saluti specialiter intendere animarum; status, eminentiam, & immensitatem imminentis oneris pensabamus; tanto ex hujusmodi vocatione redditi proinde magis attoniti, quanto ab altioris gradus appetitu fueramus ab olim fixo proposito alieni, arbitrati semper tutioris fore consilii, nobis altiora non quærere, in Domo Domini humiliter habitando de propria salute curare, quam periculose super universalem omnium curam erigi, & ad tanti fastigii sollicitudinem elevari. Hinc insufficientiæ nostræ consideratio contrahebat animum, & tanti assumptione laboris dexteram retrahebat; suadebat instantius, potius tantæ molis pondus effugere, quam eorumdem Fratrum instantiæ consentire. Verum, in contrarium conscientia suadente, non esse vocationi Domini, quam tanto verisimilius eorundem Fratrum adeo unanimis concordia prætendebat, quânto diutius ipsorum fuerant vota discordia, contumaciter resistendum; ne ipsa Dei Ecclesia eo prolixius viduitatis dispendiis gravaretur, quo alia spes erat incertior de ipsius provisione vicina; tandem variis allegatis excusationibus, nec admissis, sed ab eisdem Fratribus, in eo fervore voluntatis anxiæ, importunitatis que multimodæ obauditis, ut manus ad exuendum nos Chlamydem qua tegebamur, extenderint, nec ipsius structuræ pepercerint, sub spe unigeniti Dei filii, Domini nostri Jesu Christi humilitatis nostræ colla subiicimus jugo Apostolicç servitutis, de sua pietate sperantes, quod ipse, qui juxta Evangelicam veritatem quinque panum, duorumque pisciumpaucitatemsatietati discumbentis ad jussum ipsius immensæ multitudinis cum mira fragmentorum superabundantia coæquarit, nostræ imbecillitatis insufficientiam sua immensa virtute quali, quali saltem sufficientiæ tanti oneris, & laboris æquabit.

Demisse de se sentit.

Quomodo invitus Pontificatum acceperit.

§. 3. Ad quod de sua misericordia obtinendum vestrarum orationum suffragia ferventi desiderio imploramus, universitatem vestram monentes & hortantes in Domino, vosque nihilominus rogantes instanter, quatenus preces humiles devotas & sedulas frequenter fundatis ad Dominum, ut ipse in ubertate clementiç suæ prætactam nostram inopiam suppleat, debilitatem

Præsulum preces implorat.

tem fulciat, nobisque, quod est onerosum, leviget; quod laboriosum, alleviet; quod obscurum, suæ claritatis luce revelet, & aspera convertat in plana; sicque vota nostra præveniendo clementer aspiret, & misericorditer adjuvando benignius prosequatur, quod zelus noster semper in ipsius beneplacitis ferveat, nec unquam in illorum executione torpescat. Vos quoque, quos de gregibus diligentiæ vestræ commissis pastoralis officii cura solicitat, ita diligenter illud studeatis implere, quod, cum discussio venerit, & exacti fueritis pro illis reddere rationem, non solum illam cum securitate reddatis; sed exigatis gratiam; & interim in vestris, Ecclesiarumque vestrarum negotiis, super quibus potestis ad nos cum securitate recurrere, Apostolicæ Sedis propitium mereamini sentire favorem &c.

Dat. die anno 1281. Pōt. I.

Datum apud Urbem veterem.

II.

Prohibitio ne Fratres Ordinum Mendicantium ad alios Ordines transeant.

Ex Vvaddingo N.E. Tom. V. pag. 105.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei.

Ex mendicantium ordinibus ad alios ordines transitum prohibet.

§.1. Viam ambitiosæ cupiditatis Religiosis potissime mendicantibus præcludere cupientes ad alios ordines præsertim Monasticos (fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris observantiæ) tam Sancti Benedicti, quàm Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis-umbrosæ, Canonicorum Regularium Sancti Augustini, vel aliorum Monasticorum ordinum convolare nitentibus licentiam a Sede Apostolica seu legatis, aut Nuntiis ejusdem Sedis ad transferendum se de mendicantium ordinibus ad alios ordines, præsertim ea ratione (ut verisimile est, prout facti evidentia docet) ut liberius degant, dignitatesque, & beneficia monastica consequi valeant, & ex certis causis honestati non consonis obtinentibus. At volentes etiam conservationi Ordinum mendicantium providere: Auctoritate Apostolica ex certâ scientiâ, tenore præsentium declaramus, & etiam decernimus statuentes, quod de cætero nullus Religiosus Ordinum mendicantium quorumcumque, cujuscumque gradus, status, conditionis, vel religionis existat, quantumcumque, & qualitercumque possit, & debeat, virtute cujuscumque licentiæ, etiam indulti Apostolici, seu Pænitentiarii nostri curam gerentis, vel alia quavis auctoritate hactenus, etiam per literas Apostolicas facultatum quorumvis tam Legatorum, vel Nuntiorum Sedis Apostolicæ, quam alia auctoritate, maxime de transferendis Fratribus, aut aliquibus præsertim Ordinum mendicantium professoribus, in genere vel in specie ab ordinibus hujusmodi Mendicantium sub quacumque verborum forma appareant admitti, vel recipi, per aliquos etiam Superiores Ordinis, seu Monasterii, aut loci Monastici, seu alias in Monachum, vel in Fratrem alicujus ex Ordinibus Monasticis supradictis, vel aliis expressis (Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto) sub pœna excommunicationis, quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrent, & quam ex nunc prout ex tunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis, scientia, & auctoritate antefatis proferimus in his scriptis. Et a nemine nisi dumtaxat a Romano Pontifice (præterquam in mortis articulo) excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere. Et nihilominus secus facta non teneant, & nullius existant efficacię vel momenti. Decernentes etiam, & volentes, quod si quis hactenus virtute cujusvis licentiæ, seu mandati hujusmodi fuisset receptus ad aliquem Monasticum ordinem, & habitum consuetum solitum gestari per Monachos talis ordinis successisset, seu professionem emiserit (etiamsi beneficia Ecclesiastica, seu Rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat) stare in ejus totali ordinatione, & hujusmodi ordine Monastico Altissimo deservire.

Ordinem Carthusiensium excipit.

Receptiones jam factas abolet.

Receptos in suum ordinem regredi mandat.

§.2. Si quis autem prætextu hujusmodi licentię, vel sine habitu, vel cum habitu vagando incederet monitione prævia teneatur, & debeat intra terminum quindecim dierum a die monitionis hujusmodi computandorum ad ejus Religionem, vel Ordinem, unde cum licentia, vel sine licentia accesserat, remeare: quod si efficere neglexerit, post ipsum terminum tamquam notorius Apostata excommunicatus in omnibus, & per omnia debeat per quemlibet reputari, & ab omnibus retractari etiam per invocationem auxilii brachii sæcularis quoties fuerit opportunum.

Contumaces, Apostatas Declarat.

§.3. In futuris autem nullus ex professoribus alicujus ex Ordinibus mendicantium hujusmodi in aliquem Monasticum ordinem (Carthusianensium dumtaxat excepto) possit, aut debeat per quemcumque recipi, aut admitti virtute alicujus licentiæ vel indulti absque hujusmodi licentia speciali, sub dictis pœnis: & nihilominus secus facta non teneant ipso jure hujusmodi licentiis, & indultis, nec non constitutionibus Apostolicis, & Mendicantium Ordinum prædictorum, etiam si de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habenda foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Obstantium derogatio.

Cōsuetæ conclusiones, & clausulæ.

§.4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc prohibitionis nostræ paginam infringere &c.

Datum die 10. Julii anno Domini 1281. Pont. anno I.

Datum Sebennis, tertio Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

III.

Damnatio & excommunicatio Michaelis Palæologi Græcorum Imperatoris ab Ecclesia Romana dissidentis.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

Excommunicatio Imperatoris.

§. 1. Michaelem Palæologum, qui Græcorum Imperator nominatur, tamquam eorumdem Græcorum antiquorum schismaticorum, & in antiquo schismate constitutorum, & per hoc hæreticorum, necnon & hæresis ipsorum, ac schismatis antiqui fautorem, de fratrum nostrorum consilio denunciamus præsente fidelium multitudine copiosa, excommunicationis sententiam latam à canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum.

Prohibitio ei quomodolibet favendi.

§. 2. Cæterum universis, & singulis Regibus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & cæteris omnibus cujuscumque sint præeminentiæ, conditionis aut status, necnon universitatibus civitatum, castrorum, & aliorum locorum, districtius inhibemus, ne cum eodem Michaele Palæologo in hujusmodi excommunicatione manente, societatem vel confœderationem aliquam contrahere, sub quovis ingenio, vel machinatione præsumant, vel etiam ei alias in his, pro quibus excommunicatus est denunciatus a nobis, præstare consilium, auxilium, vel favorem, publicum vel occultum.

Pœnarum promulgatio in contravenientes.

§. 3. Et si secus præsumptum fuerit, omnes singulares personas contrarium facientes, non obstante qualibet indulgentia, sub quacumque forma verborum, vel expressione ipsis ab Apostolica Sede concessa, vel in posterum concedenda, quam quoad hoc viribus volumus omnino carere, sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipsos ferimus, volumus incurrere ipso facto. Terras autem ipsorum, necnon universitates prædictas, quæ secus attentare præsumpserint, prout expedire viderimus, ecclesiastico subiicere curabimus interdicto: ad privationem omnium bonorum, quæ a quibuslibet tenentur in Ecclesiis, & ad pœnas alias spirituales & temporales, prout utile putabimus, processuri: & nihilominus societates confederationes ipsas, etiam si pœnarum & juramenti adiectione, vel quacumque fuerint alia firmitate vallata, decernimus irritas, & inanes.

Jussio hanc sanctionem publicandi.

§. 4. Ut autem hujusmodi noster processus ad communem omnium notitiam deducatur, chartas sive membranas processum continentes eumdem, in majoris Urbevetanæ Ecclesiæ appendi, vel affigi ostiis, seu superliminaribus faciemus, qua processum ipsum quasi sonoro præconio, & patulo indicio publicabunt, ita quod idem Palæologus, & alii, contra quos processus ipse contigit, nullam possint postmodum excusationem prætendere, quod ad eos talis processus non pervenerit, vel quod ignoraverint eumdem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Actum apud Urbem Veterem, in platea dictæ majoris Ecclesiæ in festo Dedicationis Basilicæ Principis Apostol. Pont. nostri Anno primo.

Dat. die 18. Nov. 1281. P. an. I.

IV.

Commissio Delegatis Apostolicis super inquisitione miraculorum Sancti Ludovici.

Ex Vuaddingo ad anno 1281. §. IV.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Rothomagen. & Antissiodoren. & Spoletan. Episcopis.

Gregorius X. jussit examinari S. Ludovici miracula.

Intellecto dudum felicis recordationis Gregorius Papa prædecessor noster, quod omnipotens Dominus, qui facit mirabilia magna solus, grandia, & aperta miracula pro claræ memoriæ Ludovico Rege Franciæ faciebat, voluit præsupponens vitæ ipsius Ludovici sibi notam existere sanctitatem, ut de hujusmodi miraculis per cujusdam secretæ indagationis modum, nos tunc in minori constituti officio, & legationis fungentes officio in partibus Gallicanis, nostrum informaremus animum sibi postmodum informationem hujusmodi transmissuri. Quare nos de prædictis miraculis indagantes, ac de ipsis plenius informati, præfato Prædecessori nostram super hoc informationem duximus destinandam, quæ ad ipsum cum morte fuisset præventus, non potuit pervenire. Succendente autem piæ memoriæ Innocentio Papa prædecessore nostro Gregorio prælibato nos eidem Innocentio prædictam informationem curavimus intimare: Quo sicut Domino placuit rebus humanis exempto, hujusmodi processus negotii extitit retardatus: piæ quoque memoriæ Joanni Papæ Prædecessori nostro informationem direximus supradictam, qui priusquam super hoc aliquid ordinaret, diem clausit extremum. Cumque postmodum felicis recordationis Nicolao Papæ Prædecessori nostro informationem misissemus eamdem, & charissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris ab ipso Nicolao Prædecessore solemnibus propter hoc ad eum Nuntiis destinatis cum instantia postulasset, ut faceret ad miraculorum, & meritorum ipsius Ludovici Regis publicam inquisitionem procedi; præfatus Nicolaus Prædecessor scire volens super hoc plenius veritatem nobis adhuc in partibus existentibus supradictis, per suas sub certa forma dedit litteras in mandatis, ut quidquid de præmissis, & circumstantiis eorumdem, ac aliis, quæ pro jam dicto Ludovico Rege virtutum Dominus miraculose fuerat operatus, nos in plena contingeret percipere veritate, clare, & distincte per omnia ei seriosius scribere curaremus, ut relationibus nostris evidenter, ac seriose perceptis, lucidius appareat, quid in iis providendum existeret, ac in posterum respondendum. Unde nos hujusmodi receptis litteris diligenter processimus super iis, & quæ invenimus

Nicolaus III. committit idem negotium legato Gallicano, qui creatus est Martinus IV.

mus, eidem Nicolao Prædecessori plenius, & apertius duximus intimanda. Qui hujusmodi processu nostro recepto, illum venerabili fratri G. Episcopo Sabinen. tunc XII. Apostolorum Præsbytero, & dilecto filio nostro I. Sancti Eustachii Diacono Cardinalibus discutiendum commisit, sed eodem Nicolao Prædecessore nostro naturæ debitum persolvente ulterius processum non extitit in negotio supradicto. Porro Venerabiles fratres nostri S. Carnoten., & G. Ambianen. Episcopi nuper ad nostram præsentiam accedentes ex Venerabilium Fratrum nostrorum Remen., Senonensis, & Turonensis Archiepiscoporum, ac quamplurium suffraganeorum suorum, ac aliorum quorumdam Regni Franciæ Prælatorum parte, nobis humiliter supplicarunt, ut præfatum Ludovicum Regem, quem prout eorumdem Archiepiscoporum, suffraganeorum, ac Prelatorum missæ nobis litteræ continebant, jam inter cælestis aulæ Principes collatum, pro ipso facta miracula profitentur, Sanctorum ascribi catalogo mandaremus. Nos autem etsi geramus specialiter cordi negotium, ac ejus votivum, & celebrem exitum propensius cupiamus; attendentes tamen, quod quanto solemnius, quantoque maturius, & sollicitius in hac parte proceditur, tanto id procul dubio ad ipsius Ludovici Regis accedet laudis cumulum potioris, ac de vestra multiplici probitate in multis, & arduis probata multotiens specialem in Domino fiduciam obtinentes Fraternitati vestræ, per apostolica scripta mandamus, quatenus ad Monasterium Sancti Dionysii in Francia Parisiensis Diæcesis, ubi ossa ejusdem Ludovici Regis acquiescere dignoscuntur, & ubi Dominus pro ipso miracula specialius fuisse proponitur operatus, aut alium, seu alia loca, de quibus expedire putabitis, vos personaliter conferentes de jam dictis, & aliis quibuscumque etiam novis miraculis, ac vita, & conversatione ipsius Ludovici Regis secundum articulos, quos vobis sub Bulla nostra transmittimus interclusos cum omni diligentia, sollicitudine inquiratis, & quæ super iis inveniri contigerit, in scriptis redacta fideliter ad Sedem Apostolicam sub sigillis vestris inclusa quantocitius transmissuri. Si vero testes aliqui recipiendi super præmissis occurrerint, qui propter loci distantiam, & infirmitatis impedimentum vos commode adire nequiverint, vel vos accedere absque incommodo non poteritis ad eosdem, committendi discretis aliquibus in casu hujusmodi vices vestras præsentium vobis auctoritate concedimus potestatem. Per commissionem autem inquisitionis hujusmodi vobis factam nequaquam intendimus iis, quæ auctoritate prędictarum litterarum ipsius Nicolai prædecessoris per nos super hujusmodi negotio acta sunt, in aliquo derogare, quinimo illa rata esse volumus, atque firma. Quod si non omnes his exequendis potueritis, vel volueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Episcopi Gallicani, postulant B. Ludovicum canonizari.

Committitur Delegatis Apostolicis nova inquisitio.

Datum apud Urbem veterem X. Kalendas Januarii Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 22. Decembr. anno Domini 1281. Pontif. anno I.

V.

Deposito Petri Regis Aragonum ejusque subditorum a Juramento fidelitatis absolutio.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei Ad certitudinem Præsentium & Memoriam futurorum.

Ex Regest. Vatic.

§. 1. De insurgentis in Regno Siciliæ fremitu tempestatis, quam execranda Panormitanæ Rebellionis audacia inchoavit, & reliquorum Siculorum malitia Panormitanam imitata prosequitur, ad Sedem Apostolicam infausto rumore perlato; Nos post processum in hac Urbevetana Civitate in festo Ascensionis Domini transacto novissime habitum ad compescendam tempestatem eamdem, quia procellarum illius spiritus non cessabat, sed per insidias Petri Regis Aragonum, quem stilo circa Reges solito non describi subscripta ejus demerita meruerunt, invalescere potius videbatur; ut ejusdem Regis, qui Regiæ dignitati non deferens, & generis sui claritati non parcens dictorum Rebellium se Ducem constituit & aurigam, nequitia revelaretur apertius, & Ecclesiæ Romanæ Justitia contra eum evidentius appareret; Pridem in festo Dedicationis Basilicæ Principis Apostolorum præterito, nuper in Platea Ecclesię Sancti Flaviani Montis Flasconen. Balneoregien. Diœcesis, præsente tunc multitudine numerosa fidelium duximus recensendum, qualiter felicis recordationis Innocentius Papa Quartus Prędecessor noster quondam Fridericum olim Romanorum Imperatorem, qui per suos excessus gravissimos, & culpas innumeras Imperio, & Regnis, omnique honore, ac dignitate reddiderat se indignum, in Lugdunensi Concilio ipso approbante Concilio propter suarum iniquitatum multitudinem detestandam adeo ne regnaret vel imperaret abjectum ostendit, & denunciavit omni honore ac Dignitate privatum a Domino, & nihilominus sententiando privavit, prout in ejusdem Prædecessoris sententia contra Fridericum promulgata præfatum noscitur plenius contineri: Qualiter etiam post ejusdem Friderici obitum quamquam Regnum Siciliæ ad dispositionem Ecclesiæ Romanæ, cujus Juris, & proprietatis existit, esset libere devolutum, dictusque Predecessor se de illo publice in eodem prędixisset Concilio provisurum; Quondam Conradus prædicti Friderici filius, licet in eodem Regno ex ipsius sui Genitoris successione nullum penitus Jus haberet, cum sicut apparet liquido ex præmissis, nec ille mortis suæ tempore habuisset, nec alias prædicto Conrado Jus competeret in eodem; Regnum ipsum præsumptione temeraria occupavit: Quodque ipso Conrado sublato de medio quondam Manfredus tunc Princeps Tarentinus, quem velut de copula damnata susceptum a Regni successione pręfati non solum præmissa ejusdem Friderici privatio; sed etiam macula illegitimæ nativitatis arcebat, contra Juramentum fidelitatis ab ipso Prædecessori prædicto prestitum te-

De Panormitana rebellione.

Innocent. IV. Fridericum Imp. Regno Siciliæ privavit.

Idem regnum a Conrado Friderici filio invasum.

Cõrado mortuo occupatum a Manfredo.

temere veniens sub quondam Conradini nati dicti Conradi, suique Nepotis simulata protectione tutoria ad quædam Civitates, Castra, & alia ejusdem Regni loca manus occupatrices extendit: propter quod & alios etiam nefarios actus suos, & graves offensas piæ memoriæ Alexander Papa Quartus Prædecessor noster ipsum ex causis variis Excommunicationis vinculo innodatum, Tarentino Principatu, honore Montis Sancti Angeli, omnibus Comitatibus, terris, feudis, dignitatibus, & honoribus aliis, ac bonis & juribus, quæ in eodem Regno, & quę alibi etiam ab Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis obtinebat, immo & Vicaria in quadam ipsius Regni parte sibi ab eadem sede concessa, omnibus etiam concessionibus, donationibus, largitionibus, confirmationibus, & privilegiis, sive ab eisdem Friderico Patre, vel Conrado fratre suis, sive a prædicta Sede in Regno sibi factis eodem, vel alibi etiam ab Ecclesiis quibuscumque, vel Personis Ecclesiasticis, tamquam Rebellem & hostem Romanæ Ecclesiæ, ac violatorem fidelitatis sibi præstitæ manifestum, suorumque Jurium invasorem, occupatorem, & detentorem sacrilegum, & tamquam sociatum nefando fædere Saracenis, eorum complicem, ductorem, & protectorem publicum apostolica auctoritate privavit.

Ab Alexandro IV. excommunicatus.

§. 2. Cumque memoratus Manfredus nec his, aliisve remediis contra illius malitiam adhibitis in sua iniquitate remissior, sed in committendo quotidie prioribus deteriora ferventior, postmodum fraudolenter præfati Nepotis sui morte conficta dictum Regnum proprio nomine occupans, & regium in illo titulum & nomen usurpans, se, ortus sui non erubescens primordia, in ejusdem Regni Regem inungi & coronari fecisset; præfatus Prædecessor Alexander ejus fraudes & iniquitates abhominans, & detestans cassavit & irritavit, cassum, & irritum nunciavit quidquid circa dictum Manfredum per unctionem vel potius execrationem & Coronationem, quas recipere de facto præsumsperat, quasque nullas esse constabat, extitit tam temerarie, tam dolose præsumptum: Eisdem vero Manfredo & demum Conradino, qui ætatem præveniendo malitia ab eorumdem Prædecessorum suorum iniquis semitis non declinans, sed ad eadem Imperium & Regnum aspirans, præfatam Ecclesiam, & Charissimum in Christo filium nostrum Carolum Siciliæ Regem Illustrem insidiis multis impetiit, & multipliciter apertis conatibus infestavit: propter quod contra ipsum suosque fautores per recolendæ memoriæ Clementem Papam Prædecessorem nostrum varii habiti sunt processus, sua sorte succisis, nobis, & Ecclesię, Regi, Regnoque prædictis pacis & quietis serenitas arrideret in subitas tempestates acta est æstiva tranquillitas, Bellum in media pace surrexit, facti sunt hostes ex subditis, & qui memorato Regi Siciliæ ad fidelitatis debitum tenebantur, rebellionis spiritum infideliter assumentes non solum hostilia sed & tirannica patraverunt; sicut enim gravis clamabat & adhuc clamat infamia, processit adeo Panormitanæ Civitatis, & Civium præsumptuosa Rebellio quod rebellandi audacia & Jurium interversione Regalium, suique, quantum in eis fuit, objectione Dominii non contenta ferinæ immanitatis dexteras ad crudelitates inauditas exposuit, dum eorum exitialis iniquitas non solum quos ex devotis Regis ipsius concepta potuit præoccupare nequitia, sine sexu ætatisve delectu inhumane cecidit, verum etiam partus, quos adhuc viscerum portionem claustra materna celabant, illis sæve desectis sic præcipiti destinatione produxit in lucem, quod eis nimis proculdubio innaturaliter lucis usum antequam concederet natura subtraxit eis, adeo præmatura & impiissima cæde cæsis quod eorum ortus principia prævenit occasus.

Et à Clemente excommunicatus, regnoque privatus Conradinus.

Siculorum rebellionem, & scelera patrata detestatur Martinus.

§. 3. Quia vero sicut ex tunc plurimorum habebat assertio & evidenter exitus jam probavit, hęc in nostram & ipsius Ecclesiæ turbationem & dispendium tentabantur, & ad hoc plurium intentio laborabat & studium ut fornacis quasi recenter extinctæ, Nos Ecclesia & Rex prædicti renovata eo graviora sentiremus incendia, quo solent nocere gravius pericula recidiva; Nos tantorum malorum obstare principiis cupientes, ne illis invalescentibus sero parare contingeret medicinam, in dicto festo Ascensionis Domini pręsente fidelium multitudine copiosa de fratrum nostrorum consilio Universos & singulos cujuscumque præminentiæ, conditionis, aut status attente monuimus, districte præcipientes eisdem, ne in præfato Regno vel ejus parte Nos & eamdem Ecclesiam aut præfatum Regem Siciliæ, qui dictum Regnum ab Ecclesia ipsa tenet per se, vel per alium molestare, impetere, vel etiam perturbare pręsumerent occupando invadendo, seu occupari seu invadi faciendo Regnum ipsum, vel aliquam ejus partem.

Quid ad reprimendos rebelles egerit.

Ut Siciliæ Regem peti bello vetuerit.

§. 4. Præcipimus insuper universis, & singulis Christifidelibus, & specialiter Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Civitatibus, Communitatibus, & Universitatibus Castrorum, Villarum, & quorumcumque locorum Italiæ maxime ipsius Ecclesiæ Romanæ temporali Jurisdictioni subjectis, ne hujusmodi molestatoribus, impetitoribus, perturbatoribus, occupatoribus, vel invasoribus, aut occupari, vel invadi facientibus Regnum ipsum, vel aliquam partem ejus in præmissis intenderent, & ne cum armis, vel sine armis ad turbandum in eodem Regno pacem prædictorum Ecclesiæ & Regi Siciliæ præstarent illis consilium, auxilium, vel favorem publicè, vel occultè neve super hoc societatem, conjurationem, aut fœdus inirent aliquod cum eisdem. Si quis autem contra nostram monitionem & præcepta præmissa per se, vel per alium quibuscumque dolo fraude vel machinatione facerent, cujuscumque forent præeminentiæ, Dignitatis, conditionis, aut status, excommunicationis sententia, quam ex tunc in eos protulimus ipso facto se noscerent innodatos. Civitates quoque ac Communitates quaslibet, quæ contra monitionem & præcepta eadem quocumque dolo, ingenio, arte, vel machinatione venire pręsumerent, interdicti Ecclesiastici sententiæ, quam ex tunc in illos promulgavimus, voluimus subjacere.

Aut aliqua illius hostibus impendi auxilia.

Pęnę contra inobedientes.

§. 5. Ad hæc prædiximus Patriarchis, Archiepis-

piscopis, Episcopis, Abbatibus, & aliis inferioris gradus Prælatis, quod si contra præmissa vel eorum aliquod venire tentarent, eos omni Ecclesiasticæ Dignitatis honore, cæteros autem Clericos non prælationis officium sed Dignitates forsitan vel personatus, seu alia beneficia obtinentes, & privare curaremus obtentis, & inhabiles reddere ad alia obtinenda prout facti qualitas suaderet; Laicis vero cujuscumque præminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status, & præcipue temporaliter ipsi Ecclesiæ Romanæ subjectis expresse denunciavimus, quod si monitionem, & præcepta hujusmodi contra ea per se, vel per alium veniendo temere non servarent, Nos tantam temeritatem impunitam remanere nolentes ipsos fæudis, & aliis omnibus, quæ ab eadem, vel aliis tenerent Ecclesiis, privare Vassallos eorum si quos haberent a fidelitatis Juramento, quo tenerentur eisdem reddere, penitus absolutos, & Personis eorum citra periculum mortis, & mutilationis expositis ad expositionem bonorum suorum prout culpæ ipsorum exigerent, & expediens videretur, procedere curaremus.

De adhibitis a Pontifice ad Panormitanos ad officiũ revocandos curis.

§. 6. Et licet Panormitanæ Civitatis, & Civium prædictorum, ac nonnullorum Castrorum illarum partium, quæ contra eumdem Regem Siciliæ rebellarant, culpa gravis acerbiorem processum exigeret: Nos tamen desiderantes quod Civitates, Cives, & loca prædicta mansuetudo corriperet, & a tanti erroris invio revocaret, erga eos non rigorem, sed mansuetudinem prosequentes universitatibus eorumdem Civitatis, Castrorum, aliorumque locorum districte præcepimus, ut submoto cujuslibet difficultatis, & dilationis obstaculo ad nostram, & Ecclesiæ ac Regis prædictorum mandata redirent: Quodque præfatos Molestatores, turbatores, occupatores, Invasores aut dantes eis in hoc auxilium, consilium, vel favorem in dictis Civitate, Castris, Villis, seu Districtibus eorumdem nullatenus receptare vel recipere attentarent nec ipsorum, aut alicujus eorum Dominio vel regimini se quovis modo submitterent, neve ipsis vel eorum alicui contra Ecclesiam, vel Regem præfatos impenderent in prædictis auxilium, consilium, vel favorem publicum, vel occultum, & nihilominus confæderationes seu obligationes quaslibet, si quæ inter universitates easdem, vel inter ipsas, & quoscumque alios initas sive factas super occupatione ac invasione prędictis, & Juramenta de illis servandis vel alias pro eis hinc inde præstita penitus relaxantes; Universitatibus ipsis aperte prędiximus, quod nisi præmissa celeriter adimplerent, contra easdem Civitates, & Villas earum spiritualiter, & temporaliter sic procedere actore Domino curaremus, quod pæna docente suę temeritatis, & superbię recognoscerent qualitatem.

Ut Messanenses erudele Panormitanorum exemplum fuerint imitati.

§. 7. Cæterum licet dum his & aliis modis & viis filiorum salutem paterna venabatur affectio, reliquarum Civitatum, Castrorum, Villarum cæterorumque locorum, Civium, & Incolarum Siciliæ, in nostram notitiam perlata rebellio, & præcipue Messanen. qui Panormitanorum ipsorum imitati sevitiam quamplures ex Ministris, & devotis ejusdem Regis Siciliæ post securitatem illis præstitam crudeliter trucidasse dicuntur, Castrum Regium loci ejusdem temerariis ausibus occupantes multæ commotionis causam inducerent; Nos tamen propterea non desistentes a cæptis Venerabile fratre nostro Guidone Episcopo Sabinen. ad partes illas cum plenæ legationis officio tamquam pacis Angelo destinato bona in illis, & pro illis quęsivimus partibus, nec venerunt: expectavimus pacem, & turbinis tempestas gravioris apparuit, machinatis ab olim prout communis quasi tenebat opinio, & subsequtorum consideratio satis indicabat, & indicat evidenter dolis, & insidiis revelatis.

De misso Legato Apostolico.

Siquidem Petrus Rex Aragonum de procedendo adversus Africam quæsito colore Sicilię Insulam, Terram utique peculiarem ipsius Ecclesiæ Militum, & Peditum caterva stipatus invadens & occupans, ac in illa ejusdem Ecclesię pacem turbans, gravem seditionem excitans contra eam, graviterque Populum concitans in illam temeritatis prorupit audaciam, quod cum Civitatibus aliisque locis, Universitatibus, Civibus, & Incolis ejusdem Insulæ, quibus ratione uxoris filiæ scilicet Manfredi prædicti natorumque suorum se teneri prætendit confœderationibus, pactis, & conventionibus, sicut ex tunc ferebatur, quin potius conspirationibus, & scelestis factionibus initis in Regno prędicto nomen jam usurpabat regium & usurpat, se Regem Sicilię nominans, & gerere pro Sicilię Rege præsumens in majoris præsumptionis augumentum, Regi Carolo supradicto in suis literis Regni Siciliæ titulum subtrahendo, sicque non solum Panormitanos eosdem, quos alias pluries ad hæc sollicitasse per Nuncios dicebatur, in inchoatæ contra præfatum Regem Carolum seditionis, & rebellionis contumacia obfirmavit, eos per se ac gentem suam fovens ipsisque favens in illa; sed tam ipsos quam cæteros Insulæ prælibatæ rebelles adeo contra jam dictam Ecclesiam eorum specialem Matrem, & Dominam concitavit, quod nonnulli ex eis & specialiter Messanenses, qui ante ipsius in Insula prænominata præsentiam dicti Legati Nuncios devoti ac humiliter admittebant, dominium præfatæ recognoscentes Ecclesiæ, nomenque publice invocantes, illos postmodum contumaciter admittere recusarint, baculo arundineo eidem scilicet Regi Aragonum prætextu eorumdem Vxoris, & filiorum ut fertur periculosius innitentes. Quos tamen Vxorem, & filios sive Regem per eos seu ratione ipsorum in eadem Insula, vel aliqua dicti Regni Siciliæ parte Jus aliquod non habere apertius præmissa declarant, & Nos nihilominus decernendum duximus, & etiam declarandum. In quæ autem crimina falsa Regiæ Dignitatis immo & simplicis Magistratus assumptio, seditio, violentiæque cum armis commissio incidant, quibus addicendi sint pænis talium Patratores, nec fuit nec est opus exprimere, quia id nota & vetustissima decreta sanxerunt.

De Petro Rege Aragonum, invasoque per eum S. Apostolicæ in Siciliam jure.

Auget facinus Ecclesiæ fiduciarium eum extitisse.

§. 8. Et quia memorati Aragonum Regis excessibus non leve pondus adiicit ipsius & Regni sui explicite descripta conditio, seriose duximus explicandum qualiter de Archivio ipsius Ecclesiæ prodeuntia monimenta manifeste testantur, quod pię memorię Innocentius Papa Quartus Prędecessor noster quondam Petrum Regem Aragonum ejusdem Petri Aragoniæ Regis Avum Arelatensi Archiepiscopo, qui tunc erat & aliis Persoinis

nis Ecclesiasticis, nec non & quampluribus suis associatum proceribus per mare ad Sedem Apostolicam accedentem, ut inibi ab eodem Innocentio Prædecessore Militiæ cingulum & Regium acciperet Diadema, honoravit multipliciter honorifice, ac benigne recepit, & in Ecclesia Sancti Pancratii Martyris juxta Transtyberim per bonæ memoriæ Petrum tunc Portuensem Episcopum in Regem inungi faciens, deinde manibus propriis coronavit & Regalia insignia universa Mantum videlicet & Colobium, Sceptrum & Pomum, coronam & Mitram, quæ ad opus ipsius non solum speciosa sed & pretiosa parari fecerat ex more in Regum Coronationibus observando munifice largitus eidem, ab eo Juramentum corporale recepit, per cujus religionem præfatus Rex inter cætera fidelitatem & obedientiam ipsi summo Pontifici, ejusque successoribus, dictæque Romanæ Ecclesiæ, Regnumque suum in ipsius obedientia fideliter conservare promisit; ac demum Rex ipse cum multo tripudio & applausu coronatus juxta eumdem Prædecessorem Innocentium ad Beati Petri Apostolorum Principis Basilicam rediens, super illius Altare Sceptrum, & Diadema deposuit & Militarem Ensem de manu ejusdem Prædecessoris accepit, dictumque Regnum suum antea censuale a suis Prædecessoribus eidem Ecclesiæ constitutum cupiens principali post Deum ipsius Beati Petri, & Apostolicę Sedis protectione muniri, præfato Innocentio Prædecessori, & per eum ipsi Sacrosanctæ Apostolicæ Sedi obtulit, illudque sibi & successoribus ejus in perpetuum divini amoris intuitu, & pro suæ suorumque Progenitorum remedio animarum novo adiecto censu constituit censuale; pollicendo adiciens & adiciendo polliciens, quod ipse ac successores sui specialiter eidem Sedi fideles, & obnoxii teneantur. Hæc autem perpetua lege fore servanda decernens, ut hujus modi regalis concessio robur firmitatis inviolabilis obtineret ipsam in scriptis redactam, & de Procerum Curiæ suo consilio pręsentibus dicto Arelaten. Archiepiscopo quondam Sancio Patruo suo Hugone de Baucio, & Arnaldo de Faciano Baronibus suis sigilli sui munimine roboratam eidem Prædecessori concessit.

Addicta S. A. clientelæ a Petro illius avo fuerat Aragonia.

Regio edicto Petrus suos successores Ecclesiæ stipendiarios constituit.

§. 9. Numquid igitur præmissa collata pariter, & solerti examinatione discussa præfatum Regem Aragonum Nepotem fidelitatis, ad quam memoratus Avus, cujus est in eodem Aragoniæ Regno hæres, ipsum sicut & successores ejus cæteros tam publice tam solemniter obligarat eidem Ecclesię, debitorem, & violatorem, publicum reum non accusabant infidelitatis damnabilis & accusant? Profecto fidei debitæ violatio violantem proculdubio arguit infidelem, præsertim cum pręmissa non leviter aggravet fraudolenta confictio, qua idem Rex Aragoniæ Nepos non absque fraudis comento notabilis finxisse detegitur, & apud Nos etiam per solemnes Nuncios affirmasse, quod cum sumptuoso, & sollicito apparatu ad Dei, & Ecclesiæ servitium, & exaltationem catholicæ fidei potentiæ suæ brachium dirigebat, quod tamen contra ejusdem utilitatem fidei dictum Regem Carolum Crucesignatum in Terræ Sanctæ subsidium, & publice ad Dei, ejusdemque fidei obsequia prosequenda dispositum nulla diffidatione præmissa, quod multorum judicio proditionis notam non effugit hostiliter impetendo, nec non & contra ipsam Matrem Ecclesiam Terram ejus, sicut prædicitur, invadendo, & occupando direxit. Nec eum excusat sed accusat potius, quod ad partes Africę Insulę prædictæ vicinas diebus aliquibus declinavit. Id enim ipsum ideo concinnasse probat, immo & convincit eventus, ut opportunitate captata commodius iniquitatem quam conceperat parturiret: maxime cum per suos Nuncios missos exinde pluries eosdem Panormitanos sollicitasse, ac ipsis in præsumpta malitia obtulisse consilium, & auxilium diceretur. Nec esset vel fit verisimile quod eamdem Africam Terram quippe diffuso vastam ambitu, refertam Incolis non prorsus imbellibus, crebris munitionibus ut habet fama non vacuam, opibus & aliis opulentam; cujus invasionem vix multorum Regum, & Principum, quorumque potentia coacervata præsumeret ipse ad hoc proculdubio divitiis impar, & viribus cum comitiva modica bellatorum solus assumeret invadendam.

Inde fidei violatæ Petrus Siciliæ invasor arguitur.

Fraude scelus operit.

Panormitanos ad rebellionem sollicitat.

§. 10. Numquid & iterum hæc non ostendebant, & patenter ostendunt, quod idem Rex Aragoniæ Nepos tamquam ejusdem Insulæ dicti Regni Siciliæ partis non modicæ manifestus invasor, & occupator ac Panormitanorum rebellium, & seditionis, commotionis, seu concitationis, pacisque turbationis contra præfatum Regem Carolum motæ notorius fotor, & fautor, & adversus eamdem Ecclesiam actor & factor suique Complices, Comites, satellites & Ministri præmissam per Nos in prædicto Ascensionis festo latam in omnes nostris monitionibus, præceptis, & inhibitionibus non parentes Excommunicationis sententiam incurrerunt, nec absolutionis Vassallorum suorum a Juramento fidelitatis, si quo tenebantur eisdem, privationis feudorum, quæ ipsi a Romana vel aliis quibuscumque tenebant Ecclesiis, & expositionis Personarum ultra mortem, & mutilationem bonorumque suorum comminatum in eodem festo periculum evitarunt. Universos autem Insulæ prælibatæ Rebelles scilicet Messanenses, Agrigentinos, & cæteros Civitatum, Castrorum, Villarum aliorumque locorum ipsius Insulæ Cives habitatores, & Incolas cujuscumque sint præeminentiæ, Dignitatis, conditionis, aut status, qui Panormitanis eisdem in pertinacia rebellionis assumptæ saltem se illis audacia simili sociando, ac eos proinde validiores, & firmiores in illa reddendo, nec non societatibus, confederationibus, partionibus pænarum, & Juramenti adjectione firmatis, ut ex tunc dicebatur uniendo faverunt, & tam alios quam Panormitanos eosdem, qui prædicto Regi Aragoniæ Nepoti contra prohibitiones & monita nostra præmissa intendere, in invasione & occupatione præfatis ipsum recipere ac receptare, se illius regimini submittere, sibique contra Ecclesiam, vel Regem Carolum prædictos favorem & auxilium impendere præsumpserunt, eisdem subjectos sententiæ ac periculo fore proculdubio ex tunc liquebat, & liquet expositos: Civitates vero, Castra, Villas, & alia loca prædicta, nec non & Universitates ipsorum ecclesiastico supposita interdicto. Hæc sunt quippe quæ per eumdem Aragoniæ Regem Ne-

Eum anathema contra Siciliæ invasores latum cōtraxisse constat.

Nepotem Deo, & Ecclesiæ servitia exhibentur. Hęc sunt quæ ipsius Ecclesię prosequi se jactabat obsequia. Hæc fidei Catholicæ incrementa: sic exaltationem Religionis Christianę prosequitur, sic procurat, sic Dei, fidei, Ecclesiæ, ac Religionis earumdem hostes persequitur, sic impugnat, Talibus in se Regalem Dignitatem intitulabat, Talibus vitam suam, famam, genusque decorat.

Pontifex post debitas monitiones

§. 11. Quamquam autem tantis excessibus excedentiumque demeritis processus gravior deberetur, & ad præmissarum comminationum exequtionem ex tunc procedere non injuste possemus, Immo etiam, sicuti prædictorum perhibet consideratio deberemus; quia tamen nescit a charis Charitas etiam lęsa recedere, paternæ charitatis affectio nos inducit, ut cum simus licet insufficientibus meritis illius Vicarii, qui non mortem Peccatorum, sed ut convertantur, & vivant, se velle fatetur, Regem Aragoniæ, & alios supradictos denunciationibus, monitionibus, mandatis, prohibitionibus, & comminationibus ad conversionem celerem, ne in peccatis, iniquitatibus, & Sententiarum laqueis, quibus se, prout ex præmissis liquet apertius, involverunt, obdormirent in morte, curaremus benignius excitare. Ideoque in festo Dedicationis, & Platea prædictis de fratrum nostrorumm consilio denunciavimus sæpefatos Petrum Regem Aragoniæ Nepotem, suos Comites, Complices, satellites, & Ministros, ac Insulæ memoratæ Rebelles ex Causis prædictis Excommunicationis, Civitates, Castra Villas, & alia loca prædicta nec non & Universitates ipsorum interdicti præmissis per Nos latis sententiis subjacere de novo, tam in Regem, & alios sæpedictos, quam in Universitates Castra Villas & loca prędicta ex Causis eisdem & propter auctam contumaciam eorumdem in non parendo nostris monitis, & pręceptis & a Nobis prohibita pertinaciter prosequendo diutius, tunc sententias similes promulgantes, Præfatum autem Regem, & Exteros universos, & singulos, qui cum eo aut alias in præsentis turbationis, sive Rebellionis auxilium prædictam Insulam ingredi præsumpserunt, vel inibi existentes eidem turbationi seu Rebellioni quomodocumque faverunt attente monuimus, eisque districte præcepimus, ut ab hujusmodi suis excessibus, & offensis penitus desistentes eamdem Insulam exirent omnino, numquam illuc in nostrum, & Ecclesiæ vel Regis Caroli prædictorum quoad præmissa qualecumque præjudicium reversuri. Adjecimus etiam ne quis de novo ad id Insulam supradictam intraret, vel aliquam ejusdem Siciliæ Regni partem publice vel occulte impeteret, turbaret, vel aliquatenus molestaret. Universis quoque Civibus, Incolis, habitatoribus, & universitatibus Civitatum aliorumque locorum ipsius Insulæ cum similibus monitione, & districtione injunximus, ut Regem Aragonum & exteros antedictos prorsus expellerent nullo unquam tempore ipsos aut alios ad præmissa vel similia inibi recepturi. Districtius insuper inhibere curavimus, ne idem Rex Aragonum Se Regem Siciliæ nominaret, Regium sub intitulatione Regni Siciliæ Sigillum assumeret, vel uteretur assumpto, neque Privilegia, Immunitates, feuda, donationes, bona, vel Jura quæcumque in eo aut aliqua ejus parte concederet, vel tamquam Rex Siciliæ quidquam agere attentaret, neque Dominium vel subjectionem aliquam in quascumque singulares Personas aut terras ipsarum, seu Potestariam vel quamlibet Rectoriam, sive officium quocumque nomine censerentur, in Civitate vel quovis alio loco maxime ipsius Regni Siciliæ aut alicujus partis Italiæ in nostrum, Ecclesiæ, aut Regis Caroli eorumdem quomodocumque vel qualecumque gravamen per se, vel per alium reciperet, vel etiam acceptaret, aut cum eis vel eorum aliquo in ipsorum Ecclesiæ vel Regis gravamen, sicut prædicitur, societatem sive aliam confederationem contraheret, vel servaret qualitercumque contractam. Neque singulares Personæ præmissæ, vel aliæ undecumque Civitates vel alia loca eidem in Ecclesiæ ac Regis Caroli prædictorum persequtione hujusmodi persistenti, vel alii pro eo sive in favorem ipsius præmissa concederent, vel aliquid præmissorum, aut ipsum, vel alium pro eodem vel in favorem illius ad prædicta vel aliquod eorum eligerent, nominarent, reciperent vel assumerent quoquomodo. Nec ipse Rex Aragonum vel quivis alius singulares Personas, Civitates, & loca eadem vel universitates ipsorum specialiter aut cujuscumque partis Regni Siciliæ, ut se vel terras suas ejusdem Regis Aragonum Dominio vel obedientiæ cuicumque supponerent, aut eum vel alium pro eo seu in favorem ipsius in Potestatem, Rectorem, vel ad aliud quodcumque Officium, ut prædicitur eligere, nominare, vel admittere attentarent, sive cum eo societatem aliquam vel confœderationem contraherent, aut observarent qualitercumque contractam, seu quod Cives, Incolæ, habitatores, Civitates, vel alia loca prædicta sive universitates eorum præsertim cujuscumque partis ejusdem Regni Siciliæ, a nostra, Ecclesiæ, ac Regis Caroli prædictorum fidelitate seu devotione quocumque modo averterentur, vel aversa etiam in hujusmodi aversione persisterent, per se, Nuncium, vel litteras inducere, aut donis, promissionibus, seu alio quovis modo allicere vel sollicitare præsumerent: Neve singulares Personæ, Civitates, Castra, Villæ, seu loca præfata se dicti Regis Aragonum hujusmodi, Ecclesiæ, ac ipsius Regis Caroli persequtioni quomodolibet insistentis Dominio, regimini, vel obedientiæ qualitercumque subicerent, sive in nostrum, Ecclesiæ, seu Regis Siciliæ prejudicium vel gravamen, ut prædicitur ipsum Regem Aragonum, literas, vel Nuncios suos, vasa quævis apta cuicumque Navigio, Gentemue reciperent, vel receptarent, aut accederent ad eumdem, ipsive literas mitterent aut sibi, Genti vel Nunciis suis seu alii pro eis maxime in aliqua parte ipsius Regni Siciliæ obedirent vel intenderent, ministrarent fodrum, equos, arma, vel vasa hujusmodi sub venditionis titulo, aut aliter quomodocumque ducerent concedenda, seu ab eodem Rege Aragonum, vel alio pro ipso Immunitates, feuda, vel largitiones quaslibet in eodem Regno Siciliæ, quas constabat, & nos nihilominus declaravimus, & adhuc declaramus, decrevimus & adhuc decernimus non tenere, vel alibi occasione instantis negotii ejusdem Regni Siciliæ, aut stipendia ubicumque con-

Regi, fautoribus, fæderatisque factas,

Variasque prohibitiones, eisdem Siculis declaratas.

contra nos, Ecclesiam, vel Regem Carolum supradictos reciperent, vel pro receptis promissum audeant servitium exhibere, aut alias prestare consilium vel favorem publicum vel occultum, nec cum ipso Rege Aragonum vel alio pro ipso seu in favorem ipsius societatem, colligationem, vel conventiones quascumque in nostrum, Ecclesiæ, aut Regis Caroli eorumdem dispendium qualecumque contraherent, aut contractas etiam sub vinculo Juramenti vel quarumlibet adjectione penarum sive pactorum auderent quomodolibet observare: singulariter autem Michaelem Paleologum, qui se Imperatorem nominabat, quemque super his, & præcipue super exhibito in prædictis eidem Regi Aragonum contra Nos, & præfatos Ecclesiam, ac Regem Carolum consilio, auxilio & favore, nec non pactis, conventionibus, & confederationibus initis cum eodem ex tunc argumenta verisimilia deferebant, vox præterea publica, & communis accusationis quasi continue incessabat, omnesque sibi de facto vel quomodocumque subjectos attente monuimus, eisque districte præcepimus, ut omnia monitiones, præcepta, inhibitionesque præmissa, quæ Michaelem, & subditos contingebant eosdem, vel possent quoquomodo contingere aut in eis seu quoad eos qualitercumque locum habere, quæ omnia, & singula voluimus pro nominatim singulariter, & expresse repetitis haberi & velut taliter repetita robur efficaciamque sortiri diligentius observarent, eisque studerent in omnibus, & per omnia obedire. Alioquin tam ipsos Regem Aragonum Nepotem, & Michaelem Paleologum quam alios universos, & singulos dictis nostris monitionibus, præceptis, vel inhibitionibus non parentes cujuscumque forent preeminentiæ, Dignitatis, conditionis, aut status Ecclesiastici vel mundani, Excommunicationis sententia, quam in eos de fratrum predictorum consilio ex tunc duximus proferendam, proinde innodatos esse decrevimus ipso facto ac si expressi fuissent in hujusmodi processus nostri serie nominatim; Civitates vero Castra, & alia loca quælibet nec non universitates, quæ jam dictis monitionibus, præceptis vel inhibitionibus non parerent, Ecclesiastico Interdicto, quod ex tunc in illa promulgare curavimus, esse voluimus eodem modo subjecta. Interdicta vero præmissa sic arcte præcepimus observari, ut in locis, quæ incidissent in ea vel inciderent in futurum, nulla Ecclesiastica Sacramenta exceptis dumtaxat Baptismate Parvulorum, & penitentiis morientium ministrarentur, nulla divina celebrarentur officia, nisi solum Missarum solemnia, quæ in Cathedralibus & aliis Collegiatis, & Parochialibus Ecclesiis ad conficiendum corpus Christi morientibus ministrandum submissa voce clausis Januis, Interdictis, & Excommunicatis prorsus exclusis semel tantum in septimana permisimus celebrari. Non obstantibus quibuslibet Privilegiis vel indulgentiis Cisterciensibus, Predicatoribus, Minoribus vel Religiosis aliis aut Secularibus Personis Dignitatibus, Civitatibus, Castris, Locis, Collegiis vel universitatibus quibuscumque, sub quavis forma, vel expressione verborum ab eadem Sede concessis, quę omnia quoad hæc volumus omnino viribus vacuari.

Intentatasque eisdem, Regi, fautoribus &c. censuras.

§. 12. Et nihilominus Societates, Colligationes, Conventiones hujusmodi, & quaslibet alias factas, & etiam faciendas in favore ipsius Regis Aragonum quoad instans negotium ejusdem Regni Siciliæ, aut in Ecclesię, seu Regis Caroli prædictorum qualecumque dispendium, vel gravamen etiamsi essent Juramentorum, pœnarum adiectione, vel quovis alio vinculo roboratæ, de potestatis plenitudine dissolventes, & carere decernentes omni robore firmitatis, Universos, & singulos qui se ad earum observationem quomodocumque, seu quantumcumque solemniter astrinxerunt, ad eas observandas decrevimus non teneri. Nec pro eo quod ipsas deinde minime observarent, de reatu periurii aut ratione pœnarum, vel conventionum quarumlibet adiectarum in illis posse in Judicio vel extra Judicium impeti, seu aliquatenus molestari: quin immo eos ab illarum observatione sub pœna excommunicationis, quam ex tunc protulimus, & ipsos si secus facerent, incurrere voluimus ipso facto, præcepimus penitus abstinere. Prædiximus quoque apertius omnibus tam Personis Ecclesiasticis, & Sæcularibus, quam Civitatibus locisque aliis, & Universitatibus supradictis, quæ hujusmodi mandatis nostris, præceptis, & inhibitionibus contumaciter non parerent, quod non solum ad exequendum comminationes præmissas, sed & alias gravius spiritualiter, & temporaliter contra eos, & specialiter contra Civitates, quas contingeret in hujusmodi contumacia depræhendi ad privandum eos Archiepiscopali, vel Episcopali Dignitate. Contra memoratos vero Rebelles Insulæ supradictæ ad interdicendum ipsis cum quibuslibet aliis, & aliis quibuscumque cum eis omne commercium quando, & prout facti suaderet qualitas & fore videremus expediens curaremus procedere.

Rescissasque pactiones mones ad hoc initas,

Aliasque pænas inflictus inobedientibus,

§. 13. Ad hęc prefatis Regi Aragonum, Michaeli Palæologo, & aliis universis, qui contra præmissa nostra monita, & præcepta, vel inhibitiones predictum Regnum Sicilię in eadem Insula, seu in reliquis Regni præfati partibus invadere, turbare, impetere, seu molestare quomodolibet præsumpserunt publice, vel occulte, generali, & publico edicto denunciavimus, quod nisi Rex ipse Aragonum, aliique prædicti in eisdem Insula, & Regno Siciliæ ac vicinis seu quibuscumque Italiæ partibus commorantes infra festum Purificationis Beatę Virginis nuper præteritum, alii vero in locis remotioribus constituti infra Kalendas Aprilis ac idem Palæologus infra Kalendas Maii proxime sequturas: quod quidem tempus eis pro peremptorio termino duximus assignandum, humiliter ad nostra, & Ecclesiæ mandata redirent nostris præcise beneplacitis parituri, & tam nobis & eidem Ecclesiæ, quam præfato Regi Carolo de contumacia, & contemptu, damnis, & injuriis omnique interesse satisfactionem plenariam competenti tempore, quod eis ad hoc præfixerimus impensuri, ex tunc Personas eorum citra mortis, & mutilationis periculum, & bona omnia mobilia exposuimus a quibuslibet fidelibus libere occupanda, ipsosque feudis, bonis, & juribus omnibus, quæ ab eadem Romana, vel aliis quibuscumque tenerent Ecclesiis, privilegiis, Indulgentiis, & gratiis quibuslibet ipsis ab eadem Se-

Indictamque Petro, Michaeli Palęologo, aliisque diem,

Sede, sub quavis verborum forma concessis apostolica auctoritate privavimus: Vassallos eorum a juramento fidelitatis, quo forsan tenerentur eisdem penitus absolventes. Prædicto autem elapso termino quandocumque. Nobis videretur expediens ad privandum eumdem Regem Aragonum ipsius etiam absentia non obstante præfato Regno Aragonię, omnibusque aliis terris suis seu ad ipsa Regnum, & terras similiter exponenda, quoad Regnum ipsum terrasque prædictas semper nostro, & ejusdem Romanæ Ecclesiæ Jure salvo. Et nihilominus contra eum pro qualitate criminum, quibus, ut prætactum est, ipsum, prætendunt obnoxium, quantum nostrum officium pateretur, facti suggereret qualitas, nobisque fore videretur expediens actore Domino procedere curaremus.

Quæ quidem censuræ non erant relaxandæ nisi in mortis articulo:

§. 14. Præmissas vero Excommunicationis sententias prohibuimus absque speciali Apostolicæ Sedis mandato nisi forsan in Mortis articulo relaxari, quo casu nisi absolutionis beneficium obtinentes infra tres Menses postquam forent sanitati pristinę restituti, de loco interdicto supposito si fortassis existerent inibi recedentes Apostolico se conspectui præsentare curarent, satisfacturi de suis excessibus, pro quibus incurrerent sententias supradictas, & Sedis ejusdem beneplacitis pariturj relaberentur in sententias similes eo ipso, dictas quoque sententias sic firmiter & inviolabiliter volumus observari, quod absolvendi ab eis, vel relaxandi easdem nisi forte in mortis articulo, ut est dictum, tam omnibus Pœnitentiariis nostris quam aliis quibuslibet Confessoribus, sive Generalibus, sive specialibus seu familiaribus quarumcumque, vel quantumcumque sublimium Personarum ubilibet consistentium ademimus potestatem, etiamsi a Nobis vel aliquo Prædecessorum nostrorum sub quacumque verborum forma generalem, vel specialem aut liberam absolvendi aliquem vel aliquos a sententiis hominis vel Canonis, seu alias eas quomodolibet relaxandi obtinuerint facultatem. Si quis autem absque speciali Sedis prælibatæ mandato ex tunc obtinendo contrarium forte præsumerent, tam absolventem a prædictis sententiis, seu relaxantem easdem, quam hujusmodi absolutionem, vel relaxationem recipientem, in quacumque forent dignitate præminentia, statu, vel ordine constituti ex causa hujusmodi Excommunicationis vinculo duximus innodandos. Hujus etiam relaxationem sententiæ præfatæ Sedi similiter reservantes mortis articulo dumtaxat excepto. Et tunc nisi sanitate recepta infra temporis spatium competentis juxta locorum distantiam ad Sedem venerint supradictam, suum humiliter recognituri reatum, & Sedis ejusdem beneplacitis parituri, relaberentur in sententias similes ipso facto. Ab his vero mulieres in hoc tantum excipi voluimus, ut si solum prestiti ratione favoris in hujusmodi sententias forsan inciderent, possent per Dięcesanos suos juxta formam Ecclesiæ absolutionis beneficium obtinere.

Statutis quoque contra secus agentes pœnis;

Quæ omnia spreta obtritaque fuisse constat;

§. 15. Tantis itaque ac talibus per premissas monitiones prohibitiones, & pœnarum comminationes memoratis Petro Regi Aragonum Nepoti, Rebellibusque Siculis, Ministris, complicibus, Satellitibus, & fautoribus eorumdem tamquam apertis datis significationibus, ut a facie arcus fugerent, & se ab instantis recti judicii merita duritia liberarent, non humiliatum, sed obduratum est in suis perversitatibus Insipiens cor eorum. Nec enim acquieverunt monitionibus, neç prohibitionibus paruerunt, nec comminationum horruere sęvitiam, neç ab earum instantia expaverunt, sed eis contemptis omnimodis suas non solum continuatione aggravavere nequitias, verum etiam multiplicationibus variis ampliarunt. Ad alias partes Regni Siciliç extra sępesatam Insulam constitutas hostiliter impendendas suos sic fertur conatus nefarios extendentes.

§. 16. Ne igitur tam justę comminationes fiant injustę ludibrio, si earum justitia prosequtione debita fraudaretur, neve sine vindicta gravis adeo crescat insania, dignum putavimus, ut memoratum Petrum Regem Aragonum Nepotem tantamque ipsius proterviam ultrix sententia persequatur. Et ideo Regnum Aragoniæ, cæterasque terras Regis ipsius de fratrum ipsorum consilio exponentes ut sequitur, ipsum Petrum Regem Aragonum eisdem Regno, & terris, regioque honore sententialiter justitia exigente privamus, & privantes exponimus eadem Regnum, & terras occupanda Catholicis, de quibus, & prout Sedes Apostolica duxerit providendum in dictis Regno & terris Ecclesiæ Romanæ ejusdem, ut præmittitur, jure salvo: Vassallos ipsius, quos ut præmissa declarant, a juramento fidelitatis, si qui tenebantur eidem, jam absolvimus, denunciantes penitus absolutos, & denuo ab eodem & a quolibet fidelitatis vinculo & homagio expressius absolventes, ac eosdem Petrum quondam Regem, Siculos complices, & fautores eorum, omnesque alios singulares, qui prædictas monitiones, inhibitiones, & comminationes damnabiliter contempserunt, præmissis Excommunicationis, Universitates vero, Civitates, Castra, & loca cætera denunciamus interdicti sententiis subjacere. Ipsos & ipsa ex causis eisdem & propter continuatam auctamque ipsorum contumaciam similibus sententiis supponentes.

Petrum Regno privat subditos a juramento solvens fidelitatis.

Siculosque rebelles, Civitates & ecclesiastico supponit interdicto.

§. 17. Universis præterea Christifidelibus cujuscumque conditionis, præeminentię, sive status etiamsi Dignitate Pontificali, seu Regia forsitan decorentur, & specialiter Archiepiscopis, Episcopis, aliisque inferioris gradus Prælatis, & Personis Ecclesiasticis, Religiosis cujuscumque Religionis aut Ordinis, & Sæcularibus, ipsique Petro quondam Regi Aragonum, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Universitatibus Civitatum, Castrorum, cęterorumque locorum, ac Vniversis Incolis, & habitatoribus eorumdem Regni, & Terrarum, quibus dictum Petrum tunc Aragonum Regem privavimus, districtius inhibemus, ne ipse Petrus de dictis Regno, & Terris se de cætero aliquatenus intromittat: Neve cæteri supradicti eidem Petro dudum Regi vel aliis quibuscumque contra dictas privationem, & expositionem aut prosequentes easdem, per quos dicta Regnum & terras occupanda Sedes eadem providebit, tentantibus se opponere assistant, vel qualitercumque faveant, sive prestent in hoc consilium, auxilium, seu favorem publicum vel occultum quacumque occasione quæsita, vel prætextu alicujus homagii vel cujuscumque colligationis, confæderationis, societatis seu cujusvis conventionis aut jure

Dat imperia Præsulibus, ac Proceribus ne Petro adhæreant:

re contractæ hactenus, sive imposterum contrahendæ, etiamsi colligationes, confœderationes, societates, & Conventiones hujusmodi & alia supradicta pęnarum adjectionis, literarum, vel Juramenti seu cujuslibet alterius sint vinculo firmitatis innexa.

Omnes coitiones, fœderaque cum eo inita rescissa pronuntiat: pœnisque gravioribus prævaricatores devincit.

§. 18. Nos enim colligationes, confœderationes, societates, conventiones, cæteraque hujusmodi præmissa quoad hoc de potestatis plenitudine dissolvimus; Juramenta super illis præstita, pęnasque propterea præmissas penitus relaxantes, & Universos, & singulos, qui eas contraxerant se ad earum observantiam quantumcumque solemniter astringendo, ab ipsorum in præmissis observatione penitus absolventes; specialiter autem Archiepiscopis, Episcopis, & cæteris Personis Ecclesiasticis, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, Incolis, & habitatoribus supradictis eorumdem Regni Aragonum, ac terrarum prohibemus expresse, ne dictum Petrum olim Regem Aragonum pro Rege vel Domino recipiant vel habeant, neve sibi obediant, vel intendant, aut ipsi vel alii pro eo de redditibus, vel obventionibus, sive Juribus Regalibus seu ratione Dominii debitis respondeant, vel aliquam satisfactionem impendere sub velamine quocumque presumant; Alioquin memoratum Petrum quondam Regem, & omnes singulares Personas cujuscumque sint præeminentiæ, conditionis, aut status ecclesiastici, vel mundani etiamsi Regalis Dignitatis honore præfulgeant Excommunicationis, Civitates vero, Castra, Villas, & loca cætera, nec non Universitates ipsorum, quæ dictas inhibitiones vel earum aliquam præterire propria temeritate præsumpserint, Interdicti sententiis, quas ex nunc ferimus, decernimus subjacere.

Obstantibus derogat.

§. 19. Non obstantibus quibuslibet Privilegiis, vel indulgentiis quibuscumque Imperatoribus, Regibus, Principibus, Archiepiscopis, seu quibuslibet Prælatis aliis. Cisterciensibus, Prædicatoribus, Minoribus, Hospitalariis, Templariis, seu Religiosis aliis, aut Sæcularibus Personis etiam in Dignitate qualibet constitutis, Civitatibus, Castris, locis, Communitatibus, Collegiis, vel quibusvis Universitatibus sub quacumque verborum forma vel expressione ab eadem Sede concessis, & quibuslibet aliis Indulgentiis ejusdem Sedis, per quas præsentis Processus effectus impediri valeat, vel differri. Quæ quidem omnia Privilegia, & indulgentias quoad hoc omnino viribus vacuamus. Et nihilominus contra hujusmodi Præsumptores, & specialiter contra dictos Prælatos, Religiosos, Comites, Vicecomites, Barones, Incolas, Habitatores, Civitates, Castra, Villas, ac alia loca, & Universitates ipsorum ad privandum eos & ea quibuslibet privilegiis, indulgentiis, immunitatibus, sive gratiis ipsis ab eadem Sede concessis, nec non Terris, feudis, & Juribus, quæ a præfata Romana, vel aliis quibuscumque tenent Ecclesiis, seu Personis Ecclesiasticis, ac alias gravius spiritualiter & temporaliter, quando & sicut facti suaserit qualitas, & expedire viderimus, prævia divina gratia procedemus.

Publicatio hujusce Processus.

§. 20. Ut autem hujusmodi noster Processus ad communem omnium notitiam deducatur, Cartas sive membranas Processum continentes eumdem in majoris Ecclesiæ Urbevetan. appendi vel affigi Ostiis, seu superliminaribus faciemus, quę Processum ipsum suo quasi sonoro præconio & patulo indicio publicabunt; Ita quod idem Petrus vel alii quos Processus ipse contingit, nullam postea possint excusationem pretendere, quod ad eos talis Processus non pervenerit, vel quod ignorarint eundem, cum non sit verisimile remanere quo ad ipsos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Actum apud Urbemveterem in Platea dictæ Majoris Ecclesiæ Duodecimo Kalendas Aprilis Pontificatus nostri anno II.

Dat. die 21. Martii 1283. P. Ann. II.

HONORIUS IV.

PAPA CXC.

ANNO DOM. MCCLXXXV.

Honorius IV. antea Jacobus Sabellus, natione Romanus, Diaconus Cardinalis S. Mariæ in Cosmedin electus est Perusii in summum Pontificem die 2. Aprilis anno 1285. & Romæ consecratus, atque inthronizatus est apud S. Petrum die 15. ejusdem. Sedit in Pontificatu Annos II. imperantibus in Oriente Andronico, in Occidente Rodulpho Rege Romanorum. Obiit siquidem die 3. Aprilis anno 1287. & sepultus est in Ecclesia S. Petri juxta Nicolaum Papam III. Vacavit Sedes Mens. X. dies XIX.

Ency-

I.

Encyclicis literis Christifideles promotionis suæ certiores faciens, ad divinam ipsi opem suis precibus conciliandam provocat.

Ex Raynaldo ad ann. 1285. §. 17.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei.

De divina providentia in dandis Ecclesiæ Pastoribus.

QUis loquetur potentias Domini, auditas faciet omnes laudes ejus; mira, & innumera suæ virtutis opera, quæ ipse potens ex omnibus potenter, & ineffabiliter operatur, ita sufficienter enuncians, & explicite differens, ut audiantur ab aliis, & audientes laudibus ipsum condignis attollant, laudandum procul dubio sine fine secundum multitudinis infinitę? Profecto admiratio mixta quæstioni prœmissæ non tam raritatem ad quęsita sufficientis insinuat, quam generalem omnium in hoc insufficientiam veridica insinuatione designat; nec enim quisquam explicare loquendo, vel comprehendere sufficit meditando, cum sint incomprehensibilia Dei Judicia, & investigabiles vię ejus, & idcirco, nec ad comprehendendum, vel etiam investigandum humana ratio proficit, sed investigando miratur stupet, & deficit, cur ipse terribilis in consiliis super filios hominum, & præcipue circa regimen Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ innotescens interdum Rectores ipsius virtutibus fortes, & viribus pro suę dispositionis libertate subducit, interdum in successoris substitutione illis, quos aptiores ad id communis hominum censura perhibebat, omissis, Ecclesiæ ipsius gubernationem, & curam longe disparibus in utriusque alto suo consilio licet nobis occulto, & nimirum admirando, saltem præmittendo committit; in hoc etiam sua omnipotentia, & nihilominus eandem Ecclesiam per ipsum principaliter gubernari evidenter ostendens: evidens etenim est opus potentiæ virtusque potentis immensi oneris sarcinam culmini Apostolatus annexam adeo levigare debilibus, ut levigantis ope salubriter supportetur, & proinde manifestius pateat ipsam Ecclesiam regi, & dirigi potius opitulantis arbitrio, quam illius, cui regimen ejus erat sua dispositione, seu permissione commissum.

Sic, sic ille Pater omnipotens providentia cuncta gubernans, constitutos inter maris mundi hujus amari procellas, sine rate salvificat populum, qui alias ubi non est Rector, facile corruit, a ruina sine Rectoris idoneitate præservans. Non enim vocat multos sapientes secundum carnem, non multos nobiles multosve potentes, sed infirma mundi eligit, ut superbiam innitentis sibi fortitudinis humanæ retundens, fortia quæque confundat, nec aliquis creaturæ, sapientiæ, nobilitati, vel potentiæ ipsius Ecclesiæ directionem erronee præsumat adscribere, sed totaliter attribuat Creatori.

Non propriis viribus, sed in Dei potentia confidendum.

Ex hoc etiam est, quos conscientia insufficientiæ suæ premit, spe roborans, fiduciaque confortans, ut si quem hujusmodi ad jugum Domini, & ipsius onera in ejusdem Ecclesiæ regimine subeunda vocari contingat, instante necessitate non sic defectus proprii considerationi succumbat, quod cedens laboribus, colla subducens oneribus, seque mercenarium exhibens, custodiam dominici ovilis effugiat, & eandem piam Matrem Ecclesiam, in tempestatibus variis fluctuantem, impie derelinquat, sed de se ipso diffidens confidat in Domino, & de illo sperans, Ecclesiæque compatiens subire prout res exigit ipsius onera non pavescat. Hujusmodi spe fiduciaque reficimur in eo, quod in eadem Ecclesia iis accidisse diebus ad humiliationem nostram, & conditoris omnium gloriam in vestram notitiam, licet jam volantis famæ præconio forte deductum, censuimus seriosius, & certius deducendum.

De Martini morte:

Nuper siquidem quarto Kalendas Aprilis felicis record. Martino Papa Prædecessore nostro, prudentię, ac scientiæ, multarumque aliarum virtutum dono pollente per naturalis mortis occasum de nequam sęculi hujus angustiis liberato, & ipsius corpore cum debita exequiarum solemnitate sepulto, prima die dicti mensis cum Fratribus nostris, de quorum numero tunc eramus, libere nulla inclusionis coactione præambula, quam aliquando in Ecclesiæ ipsius vacationibus damnabilis præsumpsit abusus, convenimus ad tractandum de substituendi electione Pastoris. Et postquam Missarum solemnia ex more in honore Sancti Spiritus celebrata, tractatu aliquo habito, tandem in crastinum scrutinii via electa concorditer, factoque, ac publicato scrutinio, quod nec sequens habuit, sicut nec oportuit, nec præcedens votorum Fratrum eorundem directorum in nos eo tempore Sanctę Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem, tanta est inventa concordia, & de unanimi eorum omnium voluntate adeo concors de nobis in summum Pontificem electio subsecuta, quod nos de tam grandi, tamque inexpectata, immo & nobis omnino inopinata novitate plus, quam verbis exprimere possimus, attoniti facti sumus, velut in mentis excessu. Filiis namque Matris nostrę, ipsius videlicet Ecclesiæ Romanę communis Matris, & Dominę, Cardinalibus contra nos pugnantibus, ut nobis jugo apostolicæ servitutis imposito, custodem nos non in alienis vineis ponerent, qui ex nostrorum meditatione defectuum, nos nec proprię custodiendæ sufficere humiliter confitemur, & post defectus eosdem, quos ipsis ad majoris voluntatis indicium quasi palpandos exponebamus objectos, ad obtinendum super hoc consensum nostrum non solum importune instantibus, sed infeste.

Cardinalium suffragiis in Honoriū tunc S. Mariæ Diac. Card. collatis:

Honorii in respuendo Pontificatu modestia.

O quantæ animum nostrum perplexitatis vexabat anxietas! o quam acutis, quam amaris cor nostrum pungebatur aculeis diversis suggestionibus sub conscientiæ, ac rationis examine confligentibus altrinsecus in eodem! Hinc enim nostra debilitas suggerebat a molis importabilis universali mundi regimine nostros imbecilles humeros subducendos, nec Apostolorum Principis Cathedram tremendæ altitudinis, vitandæ insufficientibus sollicitudinis speculam conscendendam. E regione vero ejusdem status Ecclesiæ, orbisque totius impacatus graviter immo in gentes fide Catholica insignitas, non tamen infidelibus, sed & orthodoxis insurgentibus gentibus, & Regnis in Re-

Quibus causis honorem admiserit.

gna

gna periculose divulsus terræ sanctæ nimis damnose retardata subventio, & aliorum negotiorum fidei ejusdem impedita promotio, aliaque ipsius orbis satis nota discrimina contrarium suadebant. Habebat quoque hujusmodi suasionis adjectio, quod cum matri sit honor ex præcepto Domini exhibendus, qui in scripturis non in salutationum solummodo, sed in aliorum suffragiorum exhibitione sentitur, non erat eidem reverendæ Matri Ecclesiæ, quin potius orbi toti, maxime hoc tempore, tam necessarii subsidii solatium subtrahendum: præsertim cum de præteritis vacationibus conjectura consurgens filialem in nobis, & dictis Fratribus ad prosperitatem ipsius matris affectum sollicitatione timoris solliciti plena concuteret, ne si tam prompta eorumdem Fratrum concordia (quę non absque illius gratia qui unanimes habitare facit in Domo, provenisse devote supponitur) negligeretur, seu præteriret inefficax, inimico homine superseminante zizania, instantis tunc provisionis negotium in discordiam laberetur prolixioris vacationis ipsius Ecclesiæ aliaque grandia pericula comminantem.

His autem, & aliis, quæ subticeri ad præsens brevitatis suasit obtentus, non leviter alternantibus anxie deliberationis nostræ Judicium occurrit deliberantis obtutibus ille Israelitici populi protector egregius, & strenuus bellorum Domini præliator, qui aliis terrore concussis prę multitudine nimia insurgentium ex adverso constanter ait, inquit intrepide; melius est mori nos in prælio, quam videre mala gentis nostræ, & Sanctorum, sicut fuerit voluntas in cælo, sic fiat; exemplari doctrina vocatum ad regendam Ecclesiam, dirigendam, & protegendam tamquam Salvatoris Vicarium in Summi Pontificatus apice, populi Cristiani salutem instruens, & informans, ut instar ipsius pericula regendi gregis abhorreat, in occurrendo illis sua non metuat, & non solum quieti suæ non consulens, immo & vitę non parcens, nequaquam sic de virium suarum ad ea, quæ imminent, imparitate desperet; quin sub specie cælestis auxilii se illis confidenter exponat, & divinæ voluntati committat. Præmissis sane spe, ac fiducia roborati, & instructione, ac informatione deducti, prętacta Ecclesiæ, fidei, terręque discrimina, variaque orbis diffidia in nostrę mentis arcano non absque gravi amaritudine recensentes, elegimus potius Nos ipsos ministerio, quod supra nostras est vires, exponere, quam Ecclesiam, fidem, cęteraque prædicta relinquere discriminibus tantis exposita, conscientia reluctante, sicque humiliato spiritu oculos in excelsa levantes ad cæli, Terræque factorem, a quo auxilium procedere confitetur veraciter eximius Prophetarum, sub ipsius spe onus injunctum electioni præmissæ consentiendo, cum multo timore, ac tremore subivimus, de insufficientia nostra nimis, nihil vero de sua omnipotentia hæsitantes, sed apud ipsum devotis supplicationibus insistentes, & sicut memorato bellorum Dei belligero in manu ipsius ejusdem Israelitici populi salute directa, optatum de hostibus tunc imminentibus dedit eventum; Sic & in manibus nostris, gregis sui curæ nostrę commissi salutem dirigat, & de dictarum Ecclesię, fidei, terræque persecutoribus votivum exitum sua pietate concedat, ut vertantur impii, & conversi ad Dominum impii amplius non existant, de persecutoribus prosecutores effecti excelsi eos dextera immutante.

Spem in Deo collocat.

Quod ut efficaciter vestris adjuti suffragiis obtinere possimus, charitatem vestram assistricem instanter expetimus, & cum instantia humili eadem suffragia imploramus, vos universos, singulos intimo rogantes affectu, & affectuosa exhortatione monentes, quatenus considerato prudenter, quod cum sitis in partem tantę solicitudinis vocati, decet vos in prosecutione illius cooperatores esse solicitos, humilitati nostrę in suscepti executione ministerii devotas, & sedulas fundendo pro nobis preces ad Dominum; & in plebibus diligentiæ vestræ commissis, extirpando vitia, inserendoque virtutes, sic studiose cooperari velitis, quod vobis pervigilis in illis Pastoris partes implentibus adeo nobis, quoad eas onere partito, sit levius, quod in aliis officii nostri debitum liberius exequentes, retributionis æternę præmium sequamur instantius, & una cum grege nobis credito efficacius de retributionis bonorum omnium misericordia consequamur: vos quoque præter participium retributionis ejusdem in vestris opportunitatibus, in quibus gratiose quantum cum Deo poterimus, adesse vobis intendimus, proinde favorem Apostolicum propitium sentiatis.

Præsules ad partiendum cum ipso onus hortatur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, octavo Kalendas Junii Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 25. Maii Anno Domini 1285. Pontif. anno I.

I I.

Provisiones, & Ordinationes tam quoad spiritualia, quam temporalia pro bono Regimine Regni Siciliæ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei.
Ad Perpetuam rei Memoriam.

§. 1. JUstitia & pax complexæ sunt se, ita societate indissolubili sociatæ, sic se comitatu individuo comitantes, ut una sine altera plene non possit haberi, & qui lædit alterutram, pariter offendit utramque. Hinc complexus earum graviter impeditur injuriis: per eas etenim læsa Justitia, pax turbatur, ipsaque turbata facile in guerrarum discrimina labitur. Quibus invalescentibus Justitia inefficax redditur, dum debitum sortiri nequit effectum: sicque ipsa sublata nimirum pax tollitur opus ejus, & ipsius fructus subducitur seminandus in pace, ac proinde complexis deficientibus necessario deficit & complexus. In horum vero defectu licentia laxata diffidiis multiplicantur bella, pericula subeunt animarum & corporum, crimina frequentantur, nec rerum vastitas prętemitur. Hec in præsidentium injuriosis processibus, & inductarum in subditos oppressionum excessibus patent apertius, evidenter ostenduntur. In quorum multiplicatione sauciantur cor-

Ex Regest. Vatic. Consule Raynald. ad ann. 1285. §. 29.

corda læsorum, & quanto minus datur opportunitas licite propulsandi, quæ illicite inferuntur, tanto rancor altius radicatur interius, & periculosius prorumpit exterius opportunitate concessa. Fiunt enim plerumque hostes ex subditis, transeunt auxilia securitatis in metum, munitiones in formidinem convertuntur; nutant regnantium solia, redundant Regna periculis intestinis, quatiuntur insidiis extrinsecis, insultibus impetuntur audactius, & Regnantes in eis, qui operantes justitiam exaltationis gloriam mererentur, humiliati propter injustitias frequenter opprobrium dejectionis incurrunt. In præmissis etsi Scripturæ Nos instruant, efficacius tamen notis docemur exemplis: Quantis enim tempore quondam Friderici olim Romanorum Imperatoris propter illatas Regnicolis afflictiones illicitas & oppressiones indebitas in Regno Siciliæ non absque immensitate gravaminum inductas ab ipso, Regnum ipsum tempestatibus fluctuarit, quot & quantis rebellionibus concussum extiterit, quot invasionibus attentatum, quantum per ipsum & Posteros suos depauperatum opibus, quot incolarum exiliis & stragibus diminutum, nullum fere angulum Orbis latet. Quam præcipiti Fridericus idem & genus ipsius ruina corruerint, probat notorius casus ejus & manifestum eorumdem exterminium Posterorum. Verum adeo Friderici ejusdem in dictis continuata & aucta Posteris, ac in alios exemplari derivatione transfusa processit iniquitas, quod per eum inventa gravamina usque ad hæc tempora duravisse, nec non & augmentata dicuntur aliqua eorumdem & adjecta nihilominus alia non minora. Propter quod nonnullorum supponit opinio, quod claræ memoriæ Carolum Siciliæ Regem, quem prosequtionis dictorum gravaminum eorumdem Friderici & Posterorum perniciosa exempla fecerunt saltem permissione participem, dum opinaretur forsitan licita, quæ ab illis audiverat tam longis temporibus usurpata, reddiderunt etiam prædictorum consequentium ad illa discriminum non prorsus expertem, prout Siculorum Rebellio multis onusta periculis, aliorumque ipsam foventium persequtio manifestant, non solum in ejusdem Regis ac hęredum suorum grave adeo excitatę discrimen, quod ipsis hæredibus, nisi per Nos celeri occurratur prætactorum subductione gravaminum, instans perditionis totius dicti Regni periculum comminantur, sed & in grande nostrum & Ecclesię Romanæ dispendium prorogatæ: Cum sit per eas in Siciliæ Insula, & in nonnullis aliis ejusdem Regni partibus ipsarum Incolis, nec Nobis, nec Ecclesiæ ipsi parentibus sed adhærentibus potius inimicis, nostra & ipsius Ecclesiæ civilis interversa possessio, & in cæterarum aliquibus turbata frequentius, & turbetur. Ex quo datur patenter intelligi, quantum in his nostrum & Ecclesiæ prefatæ interesse versetur, quantumque ad nostrum spectet officium, & hæredum ipsorum præcipue necessitas exigat, non tantum præmissis obortis in eodem Regno, quod est ipsius Ecclesiæ speciale tamquam ad Jus & proprietatem ejus pertinens, dictisque Regi, & hæredibus in feudum ab ipsa concessum, obviare periculis; sed etiam ne similia oriantur inposterum, diligentem curam & curiosam diligentiam adhibere, prætacta gravamina eorumdem periculorum, ut veritati concurrat expressio, manifestas occasiones, & Causas congruæ provisionis beneficio abrogando. Cum proprietatis Domino prædium, in quo est Jus alii constitutum, pro eo quod sua interest, tueri, fines ipsius custodire liceat, eo etiam cui Jus debetur, invito; Custodiæ autem nomen id habeat, quod qui tenetur ad eam, non solum id debeat, ut si casu viderit in re custodienda fieri quid adversum, prohibeat facientem; verum etiam ut curet dare operam, ne id fiat.

Ut Siculi a Frid. Imperatore graviore jugo sint oppressi.

Nec levati a Carolo.

Inde conflata ab exasperatis populis conjuratio.

Mederi his malis jure aggreditur Honorius.

§.2. Multiplex itaque nos ratio interpellat & exigit, illud in hujusmodi gravaminibus, super quibus fama publica & variæ inquisitiones per Venerabilem fratrem nostrum Guidonem Episcopum Sabinensem Apostolicæ Sedis Legatum factæ de speciali mandato Sedis ipsius & indagines alias habitæ Nos informant, nostræ provisionis Edicto remedium adhiberi, per quod injustis submotis oneribus circa ea in Regno præfato solide stabilita Justitia Regium thronum firmet, pacis tranquilla producat, sit inibi publicæ tranquillitatis silentium, cultus ejus & ipsa vinculum societatis humanæ sic Superiorem Populo sibi subjecto domesticet, eique ipsius Populi corda consolidet, quod superior insidiarum sollicitudine absolutus securitatis jucunditate lætetur, Populus pressuris indebitis liberatus in pacis pulchritudine sedeat, in requie opulenta quiescat, & in unanimitate ipsorum ac mutuo sinceritatis affectu ejusdem Regni statu roborato pacifico non sit profligatis hostibus, qui foris exterreat, aut qui pacatis incolarum ejusdem animis intus turbet.

Carolus I. & II. Romano Pont. ad id precibus urserant.

§.3. Instantiæ quoque premissę interpellationis non modicum adiicit, quod memorati Regis, dum viveret, & dilecti filii Nobilis viri Caroli sui Primogeniti ex eo manifeste percepimus, ad id vota concurrere, quod idem Rex super directione, ordinatione, reformatione, seu quacumque alia dispositione Collectarum, exactionum, Matrimoniorum, aut aliorum quorumlibet, quę gravamina dicerentur, vel dici possent, tam circa Ecclesias, Monasteria, & alias Ecclesiasticas Personas, quam circa Communitates, & Universitates Civitatum, Castrorum, & aliorum locorum, & etiam circa singulares Personas totius Regni prædicti, aut cujuslibet partis ejus felicis recordationis Martini Papę Quarti Prædecessoris nostri directioni, reformationi, dispositioni, & ordinationi se plene ac libere, alte ac basse submisit, dans & concedens eidem super his plenam & liberam potestatem; ac promittens quidquid per eumdem Prædecessorem ipso Rege, dictove Primogenito tunc ejus Vicario in Regno eodem & aliis suis Officialibus requisitis vel irrequisitis etiam actum foret, se ac hæredes suos ad hoc specialiter obligando inviolabiliter observare: suis super hoc patentibus literis Prædecessori concessis eidem. Præmissa quoque in mortis Articulo per alias suas similiter patentes literas plenius repetens & confirmans eidem Prędecessori, per eas humiliter supplicavit, ut omnia onera fidelium Regni sui, & quæ gravamina

na dici possent, removere, tollere, ac cassare, dictumque Regnum prospere reformare, omniaque statuere, quæ ad bonum statum hæredum suorum, & fidelium eorumdem expedire videret, sua provisione curaret: Non obstante si Regem ipsum tunc infirmitate graviter laborantem naturalis debiti solutione contingeret præveniri, sicut præmissæ ipsius Regis literæ, quæ per Nos & aliquos ex fratribus nostris diligenter inspectæ in Archivio ejusdem servantur Ecclesiæ, manifestius attestantur. Et tam idem Rex, quam dictus Primogenitus super tollendis aliquibus eorumdem gravaminum constitutiones varias edidisse dicuntur, licet & illæ plenioris exequtione observationis indigeant, non plene ut intelleximus, hactenus observatæ.

Editæ ab iisdem adservandos populos sanctiones aliquæ.

§. 4. Volentes igitur illis robur Apostolicæ confirmationis adiicere, ut inferius exprimetur, & prætactum nostrum exequi accommodæ provisionis adjectione propositum, infrascripta omnia, prout infrascripta eorum series indicat, de fratrum nostrorum consilio & assensu ac potestatis plenitudine providendo, a gravamine illo deliberavimus inchoandum, quod majorem scandali materiam & generalius ministrabat. Ideoque ut omnino cesset in Regno eodem onerosa exactio Collectarum, præsenti edictali provisione ac Constitutione valitura perpetuo prohibemus, per Reges, qui pro tempore fuerint, seu pro eis Dominantes in Regno prædicto vel Ministros ipsorum, Collectas fieri, nisi tantum in quatuor Casibus infrascriptis.

Decernit Pōtifex quibus casibus subsidiarium æs colligendum sit.

Primus est pro defensione terrę, si contingat invadi Regnum invasione notabili, sive gravi, non procurata, non simulata, non momentanea, seu transitura facile, sed manente. Aut si contingat in eodem Regno notabilis Rebellio, sive gravis similiter non simulata, non procurata, non momentanea, sive facile transitura, sed manens.

Secundus est pro Regis Persona redimenda de suis redditibus & Collecta, si eum ab inimicis captivari contingat.

Tertius est pro Militia sua, seu fratris sui Consanguinei & uterini, vel saltem Consanguinei, sive alicujus ex liberis suis, cum hujusmodi fratrem suum vel aliquem ex eisdem liberis militari cingulo decorabit.

Quartus est pro maritanda sorore simili conjunctione sibi conjuncta, vel aliqua ex filiabus aut neptibus suis, seu qualibet alia de genere suo ab eo per rectam lineam descendente quam & quando eam ipse dotabit.

§. 5. In prædictis enim Casibus prout qualitas tunc imminentis Casus exegerit licebit Regi Collectam imponere, ac exigere a subjectis: dum tamen pro defensione, invasione, seu Rebellione prædictis, aut ipsius Domini Redemptione Quinquaginta Millium, Pro Militia Duodecim Millium, Pro maritagio vero Quindecim Millium Auri summam Collectæ Universitatis totius Regni ejusdem tam ultra Pharum, quam citra, quantitas non excedat, nec concurrentibus etiam aliquibus ex prædictis Casibus, Collecta in uno & eodem Anno nisi una tantummodo imponatur.

Statuitque pecuniæ quātitatem.

§. 6. Sicut autem Collectæ quantitatem prædictas summas in suis Casibus limitatas excedere, ut præmittitur prohibemus: sic nec permittimus indistincte ad ipsas extendi, sed tunc tantum, cum Casus instantis qualitas id exposcet.

§. 7. Et ut in prædictis etiam Casibus possit Rex, qui pro tempore fuerit, eo vitare commodius gravamina subditorum, quo uberiores fuerint redditus & obventiones ipsius, eum a Demaniorum donatione volumus abstinere id sibi consultius suadentes.

§. 8. Simili quoque prohibitioni subiicimus mutationem monetæ frequentem, apertius providentes, quod cuilibet Regi Siciliæ liceat semel tantum in vita sua novam cudi facere monetam, legalem tamen & tenutæ secundum Consilium peritorum in talibus competentis, sicut in Regnis illis observatur; in quibus est usus legalium monetarum quodque usualis moneta sit valoris exigui, & talis quod in eodem valore sit apta manere toto tempore vitæ Regis, cujus mandato cudetur. Nec pro ea vel aliqua magna moneta, quam idem Rex semel tantum in vita sua fecerit, expendenda, fiat collecta vel distributio, sed Campsoribus & aliis Mercatoribus volentibus eam sponte recipere tribuatur, & hoc ita precipimus perpetuis temporibus observari.

Novum monetæ genus semel tantum conflandum a singulis Regibus.

§. 9. In Homicidiis clandestinis providendo præcipimus, nihil ultra pęnam inferius adnotatam ab Universitatibus exigendum; videlicet ut pro Christiano, quem clandestine occisum inveniri continget, ultra Centum Augustales, pro Judæo vero vel Saraceno ultra quinquaginta nihil penitus exigatur: Augumento quod circa eamdem pęnam idem Rex dicitur induxisse, omnino sublato: Presertim cum memorati Rex & Primogenitus dicantur idem per suas Constitutiones noviter statuisse, quas quoad hæc decernimus inviolabiliter observandas. Et hoc intelligi tantum in Homicidiis vere clandestinis, in quibus ignoratur maleficus, nec aliquis accusator apparet, adicientes quod non nisi tantum in locis magnis & Populosis exigi possit quantitas supradicta: In aliis vero infra quantitatem eamdem pro qualitate locorum exactio temperetur.

Quæ mulctæ infligendæ in homicidiis clandestinis.

§. 10. Eidem provisioni adiciendo præcipimus Universitates ad emendationem furtorum, quæ per singulares Personas contingit fieri, nullatenus compellendas: Nec ad mutuandum Regi, seu Curiæ suæ, aut Officialibus vel Ministris ipsorum, aut recipiendam aliquatenus Regiæ Massariæ custodiam, sive onus, seu possessionum Regalium procurationem, aut Gabellæ vel Navium, seu quorumcumque Vassellorum fabricandorum curam quemquam cogendum invitum: Usurpationibus, quæ contrarium inducebant, penitus abrogatis: maxime cum dicti Rex, & Primogenitus ad relevanda non tamen plene gravamina in præmissis inducta, Constitutiones varias promulgasse dicantur.

Quibus in casibus abstinendum a mulctis.

§. 11. Concedimus autem, ut si casus emergat, in quo sit necessarium Naves vel alia Vassella pro utilitate publica fabricari, liceat tunc Regnanti committere curam fabricationis hujusmodi expensis Regiis faciendæ Personis idoneis, videlicet hujus rei peritiam habentibus, &

Naves sumptu Regio non privatorum construendæ.

quas officium tale decet, & ipsis satisfaciat pro susceptione curæ prædictę de competenti mercede: Et idem servari præcipimus in faciendo Biscotto.

Ad Captivorum Custodiam universitates non cogendæ.

§.12. Ad Captivorum Custodiam Universitates, vel earum singulares Personæ nullatenus compellantur, præsertim cum hoc ipsum dicatur ejusdem Regis Constitutione provisum, quod pręcipimus inviolabiliter observari.

Nec in pecunia Regi destinanda gravandæ.

§. 13. Gravamen quod in pecunia destinanda Regi, vel Regali Cameræ, seu ad alia loca quæcumque alicujus Universitatis expensis per aliquas Personas ejusdem Universitatis periculo eligendas inferri dicti Regni Universitatibus dicebatur, provisione simili prohibemus ipsis Universitatibus, vel singularibus Personis earum de cętero irrogari: maxime cum dicatur idem quoad Universitates dicti Primogeniti prohibitoria Constitutione provisum, quam in hoc decernimus inviolabiliter observandam.

Quæ Castra, & ędificia impensa publica instauranda.

§.14. Illud quod in eodem Regno dicitur usurpatum, videlicet quod Incolę ipsius Regni ad reparanda Castra, & construenda in eis expensis propriis nova ædificia cogebantur, emendatione congrua corrigentes providendo pręcipimus, ut nihil ultra expensas necessarias ad reparationem illorum antiquorum Castrorum, quę consueverunt hactenus Incolarum sumptibus reparari, & Ædificiorum, quæ in hujusmodi Castris fuerant ab antiquo, ab eisdem Incolis peti possit: Et constitutio, quam circa hoc idem Primogenitus edidisse dicitur, in hujusmodi antiquis Castris & ædificiis solummodo intelligenda servetur: Antiqua vero Castra intelligi decernimus in hoc casu, quorum constructio annorum quinquaginta jam tempus excessit.

De Judiciorum forma.

§.15. Circa Personas accusatas, quæ in eodem Regno injuste capi dicebantur, si etiam idoneos fidejussores offerrent, licet idem Rex aliquid statuisse dicatur ad gravamen hujusmodi temperandum; Nos tamen, ut nulla super hoc querela supersit, providendo præcipimus, jura Civilia observanda, & eadem observari jubemus circa destitutionem possessorum Comitum, Baronum, & quorumlibet aliorum, qui per Regalem Curiam, & Officiales ipsius, ac alios alienigenas feuda tenentes in Regno suis possessionibus, si quando Curia, Officiales, vel alienigenæ prædicti se Jus habere prætendebant in illis, spoliari sive destitui dicebantur, & de possessoribus effici petitores nullo Juris ordine observato; Nec non & cum aliquis dicitur invenisse thesaurum, & etiam cum quis apud eamdem Curiam pro alio fidejussit: Ita quod nec aliquis suæ destituatur possessionis commodo, vel spolietur, aut destituatur eadem, nec quoad illum, qui defertur, aut convincitur de Inventione thesauri, nec quoad fidejussores Curiæ datos aliter quam eadem Jura statuunt, procedatur.

Passuum Custodia tempore belli.

§. 16. Regibus futuris pro tempore in Regno prædicto, & memoratis Incolis, qui de inordinata passuum ejusdem Regni Custodia querebantur se immoderate gravari, similiter providentes eidem Custodiæ moderamen competens adhibemus: videlicet quod tempore impapacato, seu imminente turbatione, aut verisimili turbationis suspicione contra ipsum Regem, aut dictum Regnum, seu in Regno eodem, Rex possit facere passus eosdem ad vitanda pericula custodiri. Tempore vero pacifico Incolis Regni habitantibus in eodem, ac aliis non suspectis liber sit ex eo exitus & ingressus in illud: Ita tamen quod Equi ad arma nullo tempore sine Regis licentia extrahantur exinde ad vendendum: Victualia vero quælibet de suis possessionibus, vel Massariis, seu Oves, Boves, & alia Animalia humano competentia esui, de propriis gregibus, armentis, vel redditibus habita, extra Regnum, dummodo tamen non ad Inimicos eorumdem Regis, aut Regni, unusquisque libere mittat, etiam ad vendendum, nisi sterilitas aut prætactæ turbationis instantia, seu verisimilis suspicio suadeat circa missionem hujusmodi per Regem ejus temporis aliud ordinandum. Si vero prædicta victualia, vel Animalia ex negotiationis commercio habeantur, etiam fertilitatis tempore absque Regnantis licentia extra Regnum mittere, vel ex ipso extrahere non liceat sic habenti: In omnibus præmissis missionis seu extractionis casibus Jure, quandocumque Regi competit, per omnia semper salvo: Infra Regnum vero etiam per mare liceat cuilibet Ecclesiasticæ, sæcularive Personæ frumentum, & alia blada, nec non & legumina de propriis terris, massariis, atque redditibus habita sine Jure exituræ, fundaci, seu duanæ in loco, in quo victualia recipientur vel deponentur, prestando, de uno loco deferre, seu facere deferri ad alium, à Rege seu ejus Officialibus licentia non petita; Emptitia vero Jure exituræ ac fundaci non soluto, sed alio, si quod Regi debetur, dummodo Emptitiorum delatio de Portu licito ad similem portum, & cum barcis paucis Centum solummodo salmarum, vel infra Caputium tantum fiat: Et deferentes seu deferri facientes præmissa Emptitia dent particulari Portulano loci, in quo fiet oneratio eorumdem, fidejussoriam cautionem, quod literas testimoniales de ipsorum victualium, & leguminum exoneratione à simili Portulano loci, in quo exoneratio ipsa fiet habeant infra certum terminum pro locorum distantia præfigendum. Et hæc omnia præcipimus perpetuo observari.

Commercii usu libero.

Naufragorum bona restituenda.

§.17. Ausum contra Naufragos, ut fertur, inductum, in eo quod bona, quæ naufragium evadebant, capiebantur per Curiam, nec ipsis Naufragis reddebantur, ejusdem provisionis oraculo penitus abolemus, præcipientes bona hujusmodi illis restitui, ad quos spectant.

Qua lege regii stipendiarii hospitia sint habituri.

§.18. Querelam gravem hominum Regni ejusdem super eo nobis exhibitam, quod Curiales stipendiarii regii, & alii regalem sequentes Curiam in Civitatibus & locis, ad quæ cum dicta Curia, vel sine ipsos declinare contingit, Domos Civitatis, seu Locorum eorumdem pro suo arbitrio Dominis intrabant invitis, & interdum ejectis, eisque in altilibus, Animalibus, & aliis bonis eorum, & quandoque horum occasione in Personis ipsorum graves injurias inferebant, sopire competentis provisionis remedio cupientes; Prohibemus, ne aliquis Curialis stipendiarius, vel alius Curiam sequens memoratam Domum vel Hospitium ali-

aliquod capere, sive intrare propria auctoritate præsumat, sed per duos, vel tres, aut plures, prout Civitatis, aut loci magnitudo poposcerit, per eamdem Curiam & totidem electos a locorum Incolis, auctoritate tamen Regia deputandos, hospitia memoratis Curialibus, stipendiariis, & aliis assignentur. Iidem autem Curiales, stipendiarii, & alii nulla bona suorum hospitum capiant, nec in illis, aut in Personis eorum ipsis aliquam injuriam inferant; Nec ipsorum aliquis, pro eo, quod sibi hospitium fuerit aliquando taliter assignatum, si eum alias ad eumdem locum cum Curia vel sine Curia venire contingat, sibi Jus hospitandi vendicet in eodem, aut ipsum intrare audeat, nisi fuerit sibi simili modo assignatum. Hujusmodi autem hospitia taliter assignata præfati Rex, & illi de Domo & familia sua gratis semper obtineant; Reliqui vero sive stipendiarii, sive quicumque alii per unum mensem solum, si tanto tempore in eodem loco contingat Curiam residere; Si vero ultra resederit, vel ipsos stipendiarios, aut alios ad aliqua loca sine Curia venire contigerit, satisfaciant Dominis hospitiorum, seu ipsorum Auctoribus de salario competenti per Deputatos, ut premittitur moderando.

Vina ac Victualia vendere nemo cogatur invitus.

§. 19. Similiter prohibemus, ne in locis, in quibus vina & victualia possunt venalia reperiri, quisquam ea per Regalem Curiam, aut Curiales, seu quoslibet alios Ministros ipsorum vel quoscumque alios invitus vendere compellatur, nec aliqua bona nolentibus vendere auferantur, nec eorum vegetes consignentur; Et si de facto fuerint consignatę, signa eis imposita liceat Dominis auctoritate propria removere, præsertim cum prefatus Rex hoc ipsum de remotione hujusmodi statuisse dicatur. Si vero in loco, ad quem Curiam, Curiales, ac alios prædictos declinare contingit, talia venalia non habentur abundantes in illis per aliquem vel aliquos ad hoc Regali Curia, & totidem a locorum Incolis electos, auctoritate tamen Regia deputandos, omnia hujusmodi, quæ habent, ultra necessaria suis, & familiarum suarum usibus, non solum Curiæ, sed Curialibus, & aliis eam sequentibus cogantur vendere pretio competenti per Deputatos, ut præmittitur, moderando.

Matrimoniorum libertas restituta.

§. 20. In Matrimoniis, in quibus volentibus ea contrahere varia impedimenta contrahendi adimentia libertatem per Regem & suos ingeri dicebantur, Apostolicæ provisionis beneficium deliberavimus adhibendum. Ideoque provisione irrefragabili prohibentes, Regnicolis Regni habitatoribus Matrimonium intra se contrahere volentibus per Regem, vel suos Officiales, aut alios quoslibet inhibitionis, seu cujuslibet alterius obicem impedimenti præstari declaramus, & declarando precipimus libera esse Matrimonia inter eos; Ita quod bona mobilia vel immobilia, feudalia vel non feudalia libere sibi mutuo dare possint in dotem, nec iidem Regnicolæ Regni, ut præmittitur, habitatores ejusdem super Matrimonio inter se contrahendo, aut in dotem dando bona quælibet licentiam petere teneantur, nec pro eo quod Matrimonium cum bonis quibuslibet, aut dote quantumcumque contractum fuerit, a Rege licentia non petita contrahentibus, aut alterutri eorumdem, vel Parentibus, Consanguineis, sive Amicis ipsorum in Personis, aut rebus impedimentum, dispendium, vel gravamen aliquod irrogetur, nulla in premissis Constitutione vel consuetudine contraria de cætero valitura.

De Inquisitionibus faciendis;

§. 21. Providendo præcipimus, ut si quando in Regno predicto contra certam Personam fuerit inquisitio facienda, nisi ea præsente, vel se per contumaciam absentante non fiat. Si vero præsens fuerit, exhibeantur sibi Capitula, super quibus fuerit inquirendum, ut sit ei defensionis copia & facultas.

§. 22. Simili Provisione precipimus, ut pro generalibus inquisitionibus nihil vel sub compositionis colore, vel alias ab Universitatibus exigatur, sed si procedendum fuerit, juste procedatur ex eis, præsertim cum dictus Rex Carolus id statuisse dicatur.

Causisque inter Fiscum, & privatos.

§. 23. Hujusmodi præcepto adicimus, ut quoties inter Fiscum & privatum Causam moveri contingit, non solum in examinando Jura partium sed & ad diffinitivam sententiam juste ferendam sive pro privato, sive pro Fisco nec non & ad ipsius exequtionem nulla in hac difficultate ingerenda per Fiscum efficaciter procedatur: Ita quod nec in prædicto examine, nec in prolatione, vel exequtione sententiæ injustam moram, vel aliam injuriam patiatur per Fisci potentiam Justitia Privatorum.

Forestæ in terris privatorum non faciendæ.

§. 24. Providendo districtius inhibemus, Forestas per Regem, aut Magnates suæ Curiæ, vel Officiales, seu quoscumque Ministros in terris fieri Privatorum, vel aliquarum Forestarum occasione per Regiam, Curiam, Magistros vel CustodesForestarum ipsarum aliquem in cultura terrarum suarum, seu etiam perceptione fructuum impediri, sive ipsis propter hoc damnum aliquod vel injuriam irrogari; factas vero de novo forestas hujusmodi omnino præcipimus amoveri.

§. 25. Omnes Ecclesiæ seu Ecclesiasticæ, sæculares sive Pesonæ Regni Siciliæ libere suis salinis utantur, & præsentis provisionis oraculo prohibemus, ne illis per Regem, Officiales, aut quoscumque Ministros ipsius usus aut exercitium interdicatur earum; Neque quisquam prohibeatur sal de salinis ipsis proveniens emere ab eisdem.

§. 26. Abusiones Castellanorum, per quas homines dicti Regni ad portandum eis paleas, ligna, & res alias etiam sine pretio cogebantur inviti, & iidem Castellani de rebus, quæ circa seu per Castra eadem portabantur, pædagia exigebant, presentis provisionis beneficio prohibemus.

§. 27. Ejusdem provisionis edicto precipimus, ut pro literis Regiis, & Sigillo nihil ultra ipsius Regni antiquam consuetudinem exigatur, videlicet ut pro literis Justitiæ nihil omnino, pro literis vero gratiæ, in qua non est feudi, vel terræ concessio, nihil ultra quatuor Tarenos Auri ab impetrante solvatur, nulla in præmissis distinctione habita inter clausas literas, & apertas. Pro literis autem super concessione feudi, vel terræ confectis, nec non & pro privilegiis aliis pro concessionis seu Privilegii qua-

De strenis.

qualitate, ac benevolentia concedentis Curiæ satisfiat, dummodo tamen summam decem unciarum pro quolibet feudo integro concesso satisfactio non excedat: Sed nec pretextu Sigilli Regii Justitiç sive gratiæ literis in aliquo Casuum prædictorum impressi, vel appensi forsitan impetrans ultra quam præmittitur solvere compellatur.

Animalia regio nomine capi vetita.

§. 28. Animalia deputata Molendinis, quæ Centimuli vulgariter nuncupantur, per Regalem Curiam, vel Officiales, aut Ministros ipsius, eamve sequentes, stipendiarios, vel quoscumque alios nullo modo ad aliquod eorum ministerium Dominis capiantur invitis, nec alia etiam, sed pro competenti pretio, de quo conventum fuerit inter partes, a volentibus conducantur: Et hæc ita de cætero pręcipimus observari, maxime cum idem Rex statuisse dicatur, quod Justitiarii, & subofficiales eorum, ac stipendiarii, & subofficiales eorum non capiant Animalia deputata ad Centimulos, sed cum est necesse, inveniantur Animalia alia habilia ad vecturam, & loerium conveniens; Et si contra fecerint, restitutis Animalibus cum toto damno eorum Dominis pœnæ nomine, & pro qualibet, vice, & quolibet Animali solvant Curiæ unciam auri unam.

§. 29. Præmissam quoque Constitutionem dicti Regis similiter observari præcipimus.

Idonei officiales a Rege creandi.

§. 30. De Creatione Officialium præsertim extraneorum, qui propter ignorantiam status Regni, & favorem, qui eis a Regali Curia præstabatur, subditos impune gravabant, consulte suggerimus, quod Rex creare studeat Officiales idoneos, qui subditos injuste non gravent.

Monitus rex querentibus aditum præbeat.

§. 31. Super eo quod Regnicolæ querebantur, videlicet quod eis gravatis pro relevationis obtinendo remedio ad Regem aditus non patebat, suademus per Regem taliter provideri, quod querelæ subditorum ad eum valeant libere pervenire.

§. 32. Prohibemus, ne quisquam pro Animali Silvestri extra defensam, vel limites defensę invento sine aliqua invenientis impulsione arte vel fraude aliquatenus puniatur, etiam si illud capiat vel occidat.

§. 33. Nullus Comes, Baro, vel alius in Regno prædicto de cætero compellatur ad Terridas, vel alia quæcumque Vassella propriis sumptibus facienda: Per hæc autem Juri Regio in lignaminibus & Marinariis vel alio servitio Vassellorum, quæ a quibusdam Universitatibus, & locis aliis, sive Personis singularibus dicti Regni deberi dicuntur, nolumus in aliquo derogari.

Morientium Procerū prolis clientela accipienda a Rege.

§. 34. Si contigerit Baronem aliquem mori filio, vel filia superstitibus ætatis, quæ debeat cura Balii gubernari, providendo præcipimus, quod Rex alicui de consanguineis ejus Balium concedat ipsius, & quoad hoc inter Consanguineos proximior, si fuerit idoneus, præferatur.

Successionis ratio servanda in bonis fiduciariis.

§. 35. Si aliquem feudum a Rege tenentem in capite, vel etiam subfeudatarium nullo hærede legitimo per lineam descendentem sed fratre aut ejus liberis superstitibus mori contingat, si decedentis feudum ab aliquo ex parentibus sibi & fratri communibus pervenerat ad defunctum, idem frater, aut ex liberis suis usque ad Trinepotem ille, qui tempore mortis superfuerit defuncto proximior, in feudo succedat, habiturus illud cum onere servitii consueti, ad successionem feudi omnibus personis feudatario aut subfeudatario defuncto simili gradu conjunctis eodem ordine admittendis. In successione vero præmissa inter feudatarios, & subfeudatarios viventes in Regno jure francorum sexus & primogenituræ prerogativa servetur, ut inter duos eodem gradu feudatario defuncto conjunctos fœminam masculus, & Juniorem major natu præcedat, sive sint masculi sive fœminæ concurrentes, nisi forsan duabus concurrentibus esset Primogenita maritata, & Junior remanserit in Capillo; tunc enim Junior, quæ in Capillo remanserat Primogenitæ maritatæ in successione hujusmodi præferatur. Sed si nulla remanente in Capillo duæ vel plures fuerint maritatæ, Majori natu Jus Primogenituræ servetur, ut alias in dicta successione præcedat. Si vero feudum, de quo agitur, non ab aliquo Parentum processerat, sed inceperat a defuncto, tunc solus defuncti frater in eo succedat, nisi lex concessionis in præmissis aliud induxisset; Et hæc ita de cætero præcipimus observari qualibet contraria consuetudine vel constitutione cessante.

De Feudis quaternatis.

§. 36. Nullus subfeudatarius de feudo, quod ab aliquo feudatario Regis tenet, compellatur ipsi Regi servire, sed si aliquod aliud feudum ab ipso Rege tenet in Capite, pro eo sibi serviat, ut tenetur. Si contingat subfeudatarium crimen committere, propter quod publicanda fuerint bona ejus, aut ipsum sine legitimis hæredibus fati munus implere, si feudum ejus fuerit quaternatum, nihilominus immediatus Dominus illud cum onere servitii consueti Personæ concedat idoneæ Regi postmodum præsentandæ, ut ejus super hoc habeatur assensus: Si vero quaternatum non fuerit, sic ad eumdem immediatum Dominum revertatur, ut ipsum hujusmodi Personæ pro sua voluntate concedat, nec eam Regi præsentare, aut ejus super hoc requirere teneatur assensum. His itaque deinceps ex nostro præcepto servandis Constitutione vel consuetudine contraria non obstante.

§. 37. Vassalli Baronum per Curiam vel Officiales ipsius ad aliqua privata officia non cogantur, & si ea voluntarii subeant ratione debiti, ex hujusmodi Officii receptione, vel gessione contracti, vel delicti forsan in ea commissi Baronibus eorum Dominis in bonis Vassallorum ipsorum, vel aliis præjudicium nullum fiat.

§. 38. In terris Ecclesiarum, Comitum, & Baronum Regni prædicti Magistros Juratos poni de cætero prohibemus, & positos exinde præcipimus amoveri.

Novæ servitutes non imponendæ.

§. 39. Ad novas communantias Vassalli Baronum, vel aliorum ire non compellantur inviti, sed nec voluntarii admittantur, si sint ascriptitiæ similisve fortunæ, vel ratione Personę non rerum tantum Personalibus servitiis obligati. Si vero ratione rerum tantummodo hujus-

hujusmodi servitiis teneantur, & ad easdem Communantias transire voluerint, res ipsas Dominis suis sine contradictione dimittant.

§. 40. Barones, vel alii extra Regnum nec servire personaliter, nec adjumenta præstare cogantur. In Casibus quoque, in quibus intra Regnum servire, vel adjumenta præstare tenentur, servitia exhibeant, & adjumenta præstent antiquitus consueta, videlicet ut vel tribus mensibus personaliter serviant cum numero Militum debitorum, vel pro singulis Militibus, ad quos tenentur, pro quolibet trium mensium prædictorum tres uncias & dimidiam auri solvant. Et hæc ita de cætero inconcusse de nostro præcepto serventur.

Provocandi ad Sedem Ap. facultas Siculis data.

§. 41. Cæterum ut contra pericula, quæ sicut prætactum est propter gravamina illata subditis excitata creduntur, ne, quod absit, recidant in tanto periculosius recidivum, quanto recidenti solet esse deterius, quam cadenti; eo major sit Regnantibus in Regno prædicto securitas, quominus erit libera eadem gravamina irrogandi facultas; Provisioni præmissæ subjungimus ad perpetuum sui roboris fulcimentum, quod si ventum fuerit in aliquo contra eam, licitum sit Universitatibus, & gravato cuilibet libere ad Apostolicam Sedem habere pro sua querela exponenda & obtinenda illati gravaminis emendatione recursum: Adiicientes inter illa, in quibus contra provisionem eamdem fieri contigerit, congrua distinctione delectum, videlicet ut si ea fuerint, quæ per ipsam prohibitorie vel præceptorie sunt provisa, & principaliter factum Regnantis respiciunt, nec solent absque ipsius auctoritate præsumi, ut est Collectarum impositio, monetæ mutatio, Matrimoniorum prohibitio, vel impedimentum aliud eorumdem; nisi Rex ejus temporis illa infra decem dies revocaverit per se ipsum, eo ipso Cappella sua Ecclesiastico sit supposita interdicto duraturo solum quousque gravamen fuerit revocatum. In reliquis vero prohibitoriis, & præceptoriis, & specialiter si Universitas, singularisve Persona gravata volens propterea recurrere ad Sedem eamdem per Officiales Regios, seu quoscumque Ministros, vel quoslibet alios fuerit impedita, vel ipse, aut alius pro eis exinde damnum passi, nisi satisfactione læsis præstita impedimentum infra mensem, postquam ipse Rex sciverit, revocetur, ex tunc sit Cappella eadem similiter interdicta. In quolibet autem casuum præmissorum si Regnans interdictum hujusmodi per duos menses sustinuerit animo contumaci, ab inde loca omnia, ad quæ ipsum, Uxorem, vel filios suos declinare continget, donec ibi præsentes fuerint, simili subjaceant interdicto. Et si deinde per sex Menses contumacia obstinata sustineat, ex tunc subditi ad mandatum Sedis ejusdem ipsis propterea faciendum in nullo sibi obediant, quandiu in hujusmodi obstinatione persistet.

Pœnæ Regibus transgressuris objectæ.

Edictum, ut regnum inituri Reges ad hæc servanda se obstringāt.

§. 42. Ad majorem quoque provisionis hujusmodi firmitatem eidem illud specialiter adiicimus, quod quilibet Rex Siciliæ, quando Juramentum fidelitatis, & homagii præstabit Summo Pontifici, solemniter eidem & Ecclesiæ Romanæ pro se, ac suis hæredibus in Regno sibi successuris eodem promittere teneantur, quod provisionem præsentem in omnibus, & per omnia, quantum in eis erit, observabunt inviolabiliter, & facient ab aliis observari; nec contra eam, vel aliqnam partem ipsius per se, vel per alium quoquomodo aliquid attentabunt, & super hoc tam ipse, quam quilibet eorumdem successorum dent ipsis Pontifici & Ecclesiæ suas patentes literas sui pendentis sigilli munimine roboratas. Licet autem præmissæ provisionis verba gravamina certa respiciant, de quibus ad Nos querela pervenit, Reges tamen, qui continuanda temporum & successionum perpetuitate regnabunt in Regno prædicto, non propterea extiment gravandi alias subditos arbitrium sibi fore concessum; Sed sciant potius debere ipsos in bono statu tenere ab omnibus illicitis exactionibus, & indebitis eorum oneribus per se, ac per alios abstinendo. Sane si quod in eadem Provisione, vel aliquo ejus Articulo dubium non tam sollicitam, quam rationabilem dubitationem continens oriri contingat, interpretationem dubii hujusmodi Nobis, quamquam etiam de Jure competat, reservamus expresse.

Roboratio hujusce Constitutionis.

§. 43. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Provisionis, Constitutionis, inhibitionis, præcepti, declarationis, abolitionis, & abrogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

HonoriusPP. & S. R. E. Cardinalium subscriptiones.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Ordonius Tusculanus Episcopus.
Ego frater Bentevenga Albanen. Episc.
Ego frater Latinus Ostien. Velletren. Episc.
Ego frater Hieronymus Preneslin. Episc.
Ego Bernardus Portuen. & S. Rufinæ Episc.
Ego Ancherus tituli S. Praxedis Presbiter Cardinalis.
Ego Hugo tituli S. Laurentii in Lucina Presb. Cardinalis.
Ego Gervasius tituli S. Martini Presb. Cardin.
Ego Comes tituli SS. Marcellini & Petri Presb. Cardin.
Ego Gaufridus tituli S. Susannæ Presb. Card.
Ego Gottifridus S. Georgii ad Vel. au. Diac. Card.
Ego Jordanus S. Eustachii Diac. Card.
Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Cardin.
Ego Benedictus Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card.

Dat. die 17. Septembris 1285. Ann. I.

Datum Tibure per manum Magistri Petri de Mediolano S. R. E. Vicecancellarii quintodecimo Kalendas Octobris, Indictione quartadecima, Incarnationis Dominicæ anno Millesimo Ducentesimo Octuagesimo quinto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Quarti anno I.

Sub-

III.

Subsequitur Confirmatio Constitutionis editæ a Carolo II. Siciliæ Rege pro tuitione Ecclesiasticorum, rerumque ad eos pertinentium.

Ex Regest. Archiv. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam rei Memoriam.

De persolvendis Decimis.

§. 1. Dilectus filius Nobilis Vir Carolus claræ memoriæ Caroli Regis Siciliæ Primogenitus tunc Princeps Salernitanus, & ejusdem Regis in Regno Siciliæ Vicarius Generalis, tamquam vir catholicus de genere ortus Christianissimo devotam ad Deum, & ipsius Ecclesias mentem gerens ejusdem generis vestigia imitatus pro bono statu Ecclesiarum Regni prædicti, & ad conservationem Jurium earumdem inter cætera, licet sub alio forsan verborum schemate, dicitur statuisse, & mandasse inviolabiliter observari, quod Decimæ, quæ debebantur Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis Regni ejusdem catholicorum Regum Siciliæ temporibus, & debentur, & recipi ab Ecclesiis consueverunt eisdem, ipsis Ecclesiis sine difficultate, obstaculo, ac moræ dispendio persolvantur: scilicet, quæ debentur in pecunia in festo Pentecostes, & alia, quæ debentur in frumento, & aliis Victualibus, Vino, Oleo, seu fructibus aliis illis temporibus, quibus percipiuntur. Et si aliqua sint, quæ certis diebus persolvi consueverunt, die debita persolvantur. Et ne de hoc Ecclesiæ, vel Personæ Ecclesiasticæ necesse habeant, singulis Annis a Curia literas impetrare statuit, quod sub pena dupli ejus, quod pro Decimis, vel aliis Juribus Personis, vel Ecclesiis, quibus secundum ordinationem præmissam solutum non fuit, debetur. Secreti, seu Magistri Procuratores, ac Magistri Salis, Bailivi, vel alii Officiales, qui eas debent persolvere tam præsentes, quam futuri teneantur ea integraliter solvere, secundum quod superius est distinctum, nullo inde mandato alio expectato. Item quod Comites, Barones, & cæteri, qui tenentur ad decimas, & Jura alia Ecclesiis, vel Personis Ecclesiasticis pro bonis, quæ tenent, ea teneantur solvere suis temporibus, quibus hactenus extitit consuetum; adiciens, quod ad hoc auctoritate sui statuti super hoc editi ad requisitionem Personarum, quibus debentur, per Justitiarios Provinciæ compellantur, quodque solvantur a Baliis quibuscumque, a quibus bona Pupillorum, terras, & feuda tenentium procurantur, sive Baliatus Curia teneat, sive alii sint commissi, sive terræ, vel feuda aliquorum occasione delicti, vel quacumque alia Causa per Curiam teneantur.

Clericis non trahendis ad forum sæculare:

§. 2. Item quod Clerici nisi pro bonis feudalibus, prout continetur in Conventionibus inter dictum Regem & Romanam Ecclesiam habitis, ad Judicia sæcularia non trahantur.

Immunitate Ecclesiastica.

§. 3. Item quod Ecclesiæ in toto Regno prædicto gaudeant Privilegio eis per Communia Jura indulto, scilicet quod Rei, qui ad eas confugiunt, abinde non extrahantur inviti, nisi in Casibus a Jure permissis.

Libertate domorum Ecclesiasticorum ab invito hospitio.

§. 4. Item quod Domus Prælatorum, Religiosorum, & aliarum Ecclesiasticarum Personarum sine voluntate ipsorum Causa hospitandi ab Officialibus, vel aliis Personis, eis invitis, nullatenus capiantur; Et si de voluntate ipsorum Prælatorum, Religiosorum, vel aliarum Personarum Ecclesiasticarum recepti fuerint, ibi criminalia Judicia exercere aliquatenus non præsumant; Nec lectos vel res eorum contra voluntatem ipsorum accipiant: Et si secus factum fuerit, post emendationem, & restitutionem damni, si Comes fuerit, vel Baro, qui contrafecerit, teneatur ad penam duodecim Unciarum auri, si simplex Miles ad sex, & si Burgensis ad tres.

Provisionibus liberis Beneficiorum.

§. 5. Item quod Officiales, Comites, Barones, vel aliæ quæcumque Personæ Laicales non intromittant se de Electionibus Prælatorum, vel collationibus Præbendarum, seu quorumlibet Beneficiorum Ecclesiasticorum directe, vel indirecte, nec de aliis ad spiritualia pertinentibus, nisi quantum ratione Jurispatronatus aliquibus competit, vel ex privilegio est concessum. Nec propter Prælatos, Capitula Ecclesiarum, seu Conventus piorum locorum, ipsorum consanguinei, vel Vassalli quomodolibet molestentur.

Immunitate Clericorum ab exactionibus.

§. 6. Item quod Clerici, qui Clericaliter vivunt, in Collectis, & exactionibus aliis quibuscumque, nec pro bonis Ecclesiasticis, nec pro Patrimonialibus de portionibus eos legitime contingentibus cum aliis teneantur.

§. 7. Item quod res, & possessiones, quæ non sunt in aliquo Curiæ, vel alii obligatæ dari, & donari possint Ecclesiis, & legari; sed si ea obligatione tenentur, propter quam datio, donatio, vel legatio de Jure impediri non possit, hoc Casu res, & possessiones hujusmodi præfatis titulis cum onere suo ad Ecclesias transferantur.

§. 8. Item quod Vassallis Ecclesiarum, qui ea, quæ habent, ab Ecclesiis tenent, & sunt eisdem Ecclesiis ad servitia personalia obligati, Officia per Curiam, Comites, Barones, vel alios sine ipsorum Prælatorum licentia nullatenus committantur.

Juvendis juribus Ecclesiarum.

§. 9. Item quod privilegia, & Jura concessa Ecclesiis, & Personis Ecclesiasticis a Catholicis, & Antiquis Regibus Siciliæ, in quorum possessione sunt, serventur illæsa. De illis vero, in quorum possessione non sunt, fiat eis sine difficultate Justitia in Curia competenti.

§. 10. Item quod Officiales, & Commissarii Curiæ possessiones, & res, quæ ab Ecclesiis possidentur, non auferant, nec in ipsis easdem Ecclesias contra justitiam perturbare præsumant.

§. 11. Item quod Officiales, seu Sæculares Personæ se nullatenus intromittant ad cognoscendum de aliquo crimine ecclesiastico, nec impediant Prælatos, aut ipsorum Officiales, quin de hujusmodi crimine libere cognoscant, & puniant, ut Juris est.

§. 12. Item quod Justitiarii, vel alii Officiales Vassallos Ecclesiarum coram se, vel ad ipsorum Judicia in Civilibus trahere non præsumant.

§. 13. Item

§. 13. Item quod Prælati Ecclesiarum, Ecclesiasticæ Personæ, ac Officiales ipsarum Vassallos earum debitores suos possint, prout eis competit, compellere ad satisfaciendum sibi de debitis, & Juribus earumdem contradictione aliqua illegitima non obstante.

§. 14. Item licet idem Princeps statuerit aliqua de Vassallis Ecclesiarum eis ad personalia servitia obligatis, si forsan a terris, in quibus morari debent, aufugerint, per Prælatos, & Personas Ecclesiasticas revocandis, Nos tamen dicimus distinguendum, ut si ratione personæ ad hujusmodi servitia teneantur, possint, si recesserint, legitime revocari. Si vero tenentur rerum tantummodo ratione, & recedere voluerint, res ipsas Ecclesiis, & Personis eisdem omnino dimittere compellantur.

§. 15. Item quod Judæis, qui sunt Ecclesiarum Vassalli, nulla committantur Officia, nec eis alias oppressiones, vel gravamina inferantur. Nos itaque cum fatribus nostris deliberatione habita, præmissa in favorem Ecclesiarum Dei, & Ministrorum ipsius attendentes inducta, de ipsorum fratrum Consilio, & assensu, ac plenitudine potestatis ea firmitatis perpetuæ robur statuimus obtinere, ipsaque præcipimus perpetuis temporibus inviolabiliter observari.

Clausula. §. 15. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, atque præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Sequuntur nomina Cardinalium prout in præcedenti.

Dat. die & anno eodem. Datum Tibure per manum Petri Magistri de Mediolano S. R. E. Vicecancellarii quintodecimo Kalendas Octobris Indictione quartadecima Incarnationis Dominicæ Anno Millesimo Ducentesimo Octuagesimo quinto, Pontificatus vero Domini Honorii Papæ IV. anno I.

IV.

Ibid. Monasterium S. Silvestri in Capite de Urbe conceditur nonnullis piis fæminis ut inibi vivant secundum regulam S. Claræ.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis in Christo filiabus Herminiæ Abbatissæ Monasterii Sancti Silvestri in Capite de Urbe, ejusque Sororibus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis, in perpetuum salutem & Apostolicam benedictionem.

Moniales commendantur, ac præcipue Margarita Columnensis. §. 1. Ascendit fumus Aromatum in considerationis nostræ conspectu fide dignorum assertione diffusus de fama, & conversatione vestra laudabili, de meritis commendabilium processuum vestrorum merito laudandis, ce actibus virtuosis. Fragrat enim in Domo Domini, audientium mentes multo reficit gaudio, multo replet odore, quod, sicut intelleximus, quondam Margarita de Columna divitiis, & nativa proprii generis Nobilitate contemptis, cæterisque sæculi hujus abnegatis illecebris prudenter elegit Christo pauperi humiliter in paupertate servire, ipsique velut Apes argumentosa deserviens, Vos ad id suo commendabili provocavit exemplo; Sicque vota vestra inspirante Domino, ac vias misericorditer dirigente, vos consultuis attendentes, quod transit mundus, transeunt & concupiscentiæ ejus, fallaces illius blanditias repudiando prudentius decrevistis, Vobis ipsum crucifigere, & Vos ipsi, aliquibus ex Vobis ab adolescentia, nonnullis etiam sub religioso habitu ab Infantia, licet nulli adhuc observantiæ specialis essetis Religionis astrictæ, gratum exhibentibus Domino famulatum.

§. 2. Demum vero prævenientis gratiæ vos prosequente virtute, in illud robur animi, sicut speratur, erectæ, ut constanter proponatis habere pro minimo, sive hostis aspera turbidus insæviat, sive Mundus prospera mentitus illudat, desiderantes in Castris Claustralibus sub observantia Ordinis Sororum Minorum inclusarum dimicare securius contra hostiles incursus, supplicastis humiliter Regulam concessam eidem Ordini a felicis recordationis Alexandro, & correctam & approbatam a piæ memoriæ Urbano Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris, nec non locum ipsius observationi congruum Vobis per Sedem Apostolicam misericorditer assignari. Earumdem petitio.

§. 3. Nos autem vestris petitionibus saluti animarum vestrarum accommodis benevolo concurrentes assensu, Venerabili fratri nostro Hieronymo Prænestino Episcopo ad suam Diæcesim, ubi tunc temporis in Monte Prænestino habitabatis, & adhuc habitare dicimini sub decenti Clausura, personaliter accedenti, viva voce commisimus, ut Vobis petitam Regulam assignaret, & a Vobis recipiens Regulæ professionem ejusdem, Abbatissam per Vos, sicut in eadem conceditur Regula, eligendam auctoritate Apostolica confirmaret: Qui votis vestris cum maturitate debita diligentius exquisitis, Vos constantes in præmisso proposito vestro comperiens assignavit Vobis Regulam memoratam, & ipsius id a vobis instanter petentibus professione recepta, teque dilecta in Christo filia Herminia in Abbatissam per viam scrutinii electa concorditer, electionem hujusmodi, quia eam invenit canonicam, & de Persona idonea celebratam, auctoritate sibi a Nobis in hoc tradita confirmavit. Episcopo Prænestino committitur ut regulam postulatam concedat.

§. 4. Saue facta Nobis per eumdem Episcopum ad nostram præsentiam redeuntem super hujusmodi suo processu relatione fideli, Nos processum ipsum provide habitum ratum, & gratum habentes, & auctoritate Apostolica confirmantes, ac volentes juxta præmissæ vestræ petitionis instantiam de loco Vobis congruo providere, Monasterium sancti Silvestri in Capite de Urbe ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinens hactenus Ordinis Sancti Be-

Benedicti vacans per translationem sui Abbatis ad Monasterium Sancti Laurentii foris muros Urbis Ordinis supradicti, Monachis ipsius Monasterii Sancti Silvestri alibi, prout eorum saluti expedire putavimus, collocatis: quod quidem Monasterium Sancti Silvestri non facile poterat de Personis ejusdem Ordinis reformari, quia ipsum consideravimus habitationi vestrę, nec non observationi ejusdem vestri Ordinis congruum, vobis de Fratrum nostrorum consilio ex speciali gratia cum Domibus, hortis, vineis, terris, casalibus, possessionibus, vassallis, & omnibus aliis bonis, privilegiis, immunitatibus, & quibuslibet suis pertinentiis, & juribus duximus concedendum: statuentes ipsum Monasterium Sancti Silvestri in Capite Ordinis Sororum Minorum inclusarum de cætero nominandum; & quod idem ordo vester inibi perpetuis temporibus observetur, & tam Vos, quam Vobis in eodem Monasterio successuræ libere uti possitis omnibus Privilegiis, Indulgentiis, immunitatibus, & gratiis eidem Ordini vestro ab Apostolica Sede concessis: & idem Monasterium S. Silvestri Nobis, & ipsi Ecclesiæ Romanæ subjectum immediate remaneat, sicut erat.

Monasterium donatum omnibus pertinentiis.

§. 5. Volumus quoque, quod quatuor fratres Ordinis Minorum, experientia longa probati perpetuo in eodem Monasterio seorsum continue maneant ad divina celebranda Vobis officia, & ministranda Ecclesiastica Sacramenta: quodque omnia, & singula ea, quę Vobis ex institutione vestrę Regulę tam circa electionem Abbatissæ, quam circa quæcumque alia, nec non & illa, quæ Ordini prefato Minorum, vel Personis ipsius ex eadem institutione in Monasteriis sępefati Ordinis vestri competunt, vobis ac eidem Ordini Minorum, & Personis integra, & illibata remaneant, nec illis pro eo, quod idem Monasterium Sancti Silvestri remanet nobis & Ecclesiæ Romanæ, ut præmittitur, immediate subjectum, detrahatur in aliquo, seu aliquatenus derogetur.

FF. Minores in Monialium obsequium destinati.

§. 6. Cæterum Vobis pręsentium tenore concedimus, ut ad idem Monasterium Sancti Silvestri nulla alia expectata, vel petita licentia transeatis: Adiicientes expressius, quod si contingat sæpefatum Monasterium vestrum Sancti Silvestri a Personis ejusdem vestri Ordinis deseri, & pro derelicto haberi, Monasterium ipsum cum omnibus bonis suis, pertinentiis, & juribus supradictis volumus in nostra, Successorum nostrorum Romanorum Pontificum, ac ejusdem Romanæ Ecclesiæ dispositione libera remanere.

Monasterium immediate subjectum Sedi Apost.

§. 7. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, concessionis, constitutionis, & mandati nostri infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis &c.

Clausulæ.

EGO HONORIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Sequuntur nomina aliorum DD. Card. qui Constitutionem eamdem subscripserunt.

Datum Tibure per manum Magistri Petri de Mediolano Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii Octavo Kalendas Octobris Indictione quartadecima Incarnationis Dominicæ Anno MCCLXXXV. Pontificatus vero Domini Honorii Papæ IV. Anno I.

Dat. die 24. Sept. 1285. Pont. ann. I.

V.

Damnatio sectæ, sub nomine Ordinis Apostolorum, nulla habita Sedis Apostolicæ licentia, temere introductæ.

Honorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Patribus, universis Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis Cathedralium Ecclesiarum electis, & Vicariis earumdem ad quos literę istæ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

OLIM fel. recor. Papa Gregorius X. prædecessor noster, in Concilio Lugdunensi omnes religiones & Ordines Mendicantium, adinventos post generale Lateranense Concilium, qui nullam confirmationem Sedis Apostolicæ meruerunt, perpetuæ prohibitioni subjecit: & quatenus processerant, revocavit.

Gregorius X. vetuit novas institui religiones in c. 1. de Relig.dom. 1. n.6.

§. 1. Verum sicut ad nostri Apostolatus auditum, fama querula deferente, pervenit, quidam, qui post generale, & ante Lugdunense prędicta concilia sub nomine Ordinis Apostolorum habitum novæ religionis assumpserunt, quamquam nullam aliquando confirmationem Sedis Apostolicæ meruissent, prohibitionis ac revocationis prædictæ temerarii præsumptores, eumdem habitum, seu ei consimilem sub eodem nomine usque hodie deferentes, quamplures etiam alii, assumpto post dictum Lugdunense Concilium, hujuscemodi habitu, per diversas Mundi partes mendicando discurrere non verentur, facientes ea quæ non condecent, in animarum suarum periculum, & grave scandalum plurimorum: præsertim cum nonnulli, pravitatis hereticæ vitio laborantes, sub hujusmodi habitu sint inventi.

Quidam tamen religionem sub nomine Ordinis Apostolorum induxerunt multa mala patrantes.

§. 2. Nos igitur volentes, talium prævaricatorum insolentem audaciam refrænari, & prędictam, non tam religionem, quam perniciosam sectam penitus aboleri, ne forte fidelium simplices falsa sanctitatis eorum imagine seducantur, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus quoscumque de prædictis in vestris civitatibus & diæcesibus inveniri contigerit, eos ad deponendum hujusmodi habitum, monitione pręmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis, monentes eosdem, ut si religiosam vitam ducere cupiunt, ad aliquam se transferant de religionibus approbatis. Quod si aliqui eorum censuram prædictam contempserint, vos contra ipsos ad pœnam carceris, seu aliam, prout expedire videritis, procedatis, invocato adversus eos, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

Hic ergo Pontifex eos damnat.

§. 3. Cæterum ut prædicti eo facilius a sua insolentia compescantur, quo magis a Christi fidelibus abiici se viderint & contemni: Vo-

Volumus nihilominus, quod hujusmodi processum nostrum, in vestrarum civitatum & dioecesum terminis, iteratis vicibus publicantes, ac facientes per aliquos publicari, eosdem populos auctoritate nostra moneatis, & inducatis attente, ne aliquem de prædictis præfatum habitum deferentibus, recipere præsumant in hospitio, vel eis aliquas eleemosynas largiantur; nec ad deferendum habitum illum, seu ei consimilem, impendant consilium, auxilium, vel favorem.

Hæc Constitutio populis declaranda.

Dat. Romæ apud S. Sabinam, 5. Id. Martii, Pont. nostri Ano primo.

Dat. die 11. Martii 1286. ann. I.

VI.

Quod filii & nepotes ejus, qui de hæresi inquisitus & absolutus fuit, ad officia & beneficia admitti possint.

Hæreticorum filios omnibus officiis & dignitatibus privatos voluit Innocentius IV. Constit. II. *Tom.* III. *P. I. pag.* 295. *Huic vero pęnę subjiciendos non esse filios illorum Hæreticorum, quos pęnitentiam egisse constiterit, declaravit Alexander IV. Constit. XLVI.* §. 2. *Tomo eodem pag.*391.

Honorius Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto filio Fratri Galgano de Eugubio, Ordinis Fratrum Minorum Inquisitori hæreticæ pravitatis in Ducatu Spoletano, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Romani Pont. frequenter Inquisitorib. committunt hæreticos & fautores, eorumque filios & nepotes beneficiis & officiis privari.

Exhibita nobis dilecti filii Archioni militis nati quondam Philippi dicti Palmerii militis Spoletani petitio continebat, quod olim significantibus fel. rec. Alexandro Papæ prędecessori nostro Inquisitoribus pravitatis hæreticæ per Italiam deputatis, quod frequenter a Sede Apostolica committebatur eisdem, ut tam hæreticos, credentes, fautores, & receptatores hæreticorum, quam ipsorum filios & nepotes privandi dignitatibus, personatibus, & officiis publicis, & beneficiis Ecclesiasticis, de dioecesanorum, vel eis absentibus, vicariorum suorum consilio haberent liberam potestatem; & qualiter hoc deberet intelligi postulantibus declarari, præfatus prædecessor eisdem Inquisitoribus per suas duxit literas respondendum, quod de filiis & nepotibus illorum hæreticorum, credentium, & aliorum hujusmodi, qui modo tales esse probantur, intelligendum esse videbatur, non autem illorum, quos emendatos esse constaret, ac pro culpa hujusmodi ad mandatum Ecclesiæ poenitentiam recepisse, quam ipsi, vel jam perfecerant, vel humiliter prosecutioni ejus instarent, vel parati fuerant, dum viverent, ad recipiendum eamdem.

Vide, quæ diximus in Rubrica.

§. 2. Verum licet Inquisitor pravitatis hujusmodi, tunc in partibus illis per Sedem Apostolicam deputatus, memoratum Philippum, qui sibi confessus extitit, quod cuidam hæretico reverentiam fecerat, quædam contra fidem proferendo catholicam, privaverit bonis suis, ac idem Philippus injunctam sibi propter hoc ab eodem Inquisitore poenitentiam perfecerit reverenter, ac tandem sicut vere catholicus receptis Ecclesiasticis Sacramentis viam fuerit universæ carnis ingressus, & ab Inquisitore præfato etiam absolutus, tamen Potestas, Consilium, & Commune Spoletanum dictum Archionum ejusque filios occasione præmissorum, ad officia Civitatis Spoletanæ pro sua recusant admittere voluntate. Quare prelibatus Archionus nobis humiliter supplicavit; ut nos misericorditer attendentes, quod idem Philippus, sicut præmittitur, tamquam vere Catholicus & fidelis Ecclesię Romanæ decessit, eumdem Archionum & filios ejus decernimus, juxta pręmissum ejusdem prędecessoris responsum, in aliquo puniri occasione hujusmodi non debere: sed eos ad omnia sæcularia officia, & beneficia ecclesiastica, & dignitates, ac ad omnes ordines, impedimento hujusmodi non obstante, potius admittendos.

Quidam Philippus, inquisitus, & emendatus fuit, & tamen Communitas Spoleti, nolebat admittere ad officia Archionum ejus filium neque ipsius natos.

§. 3. Quia igitur de facto hujusmodi & ejus circumstantiis habere poteris notitiam pleniorem: Nos gerentes de circumspectione tua fiduciam in Domino specialem, præsentium tibi auctoritate committimus & mandamus, ut si diligenti Inquisitione præmissa, prędicta inveneris veritate fulciri, & tibi etiam constiterit, quod præfati Archionus & filii non sint de hęretica pravitate suspecti, & in fidelitate ac devotione Ecclesiæ supradictæ persistant (super quibus omnibus tuam intendimus conscientiam onerare) auctoritate nostra denuncies, & declares, quod propter præmissa, vel eorum occasione nihil eis possit obiici, vel opponi, quin ad omnia sęcularia officia, & beneficia Ecclesiastica, etiam si dignitates existant, illis non obstantibus, assumi libere valeant: & hi, qui liberati esse noscuntur, ad omnes ordines promoveri, prout secundum Deum, & honorem Catholicę fidei videris expedire. Quicquid autem super his inveneris, & duxeris faciendum, nobis per tuas patentes literas harum seriem continentes fideliter studeas intimare.

Hic tamen Pont. jubet eos admitti constito esse fideles.

Dat. Romę, apud S. Sabinam, 5. Calendas Decembris, Pontificatus nostri Anno secundo.

Dat. die 27. Nov. 1286. P. ann. II.

NICOLAUS IV.

PAPA CXCI.

ANNO D. MCCLXXXVIII.

Hieronymus, patria Asculanus in Piceno, antea Frater Ordinis Minorum S. Francisci, cujus fuerat Minister Generalis, postmodum S. R. E. Cardinalis Episcopus Prænestinus, electus est in Summum Pontificem die 22. Februarii anno 1288. eademque die coronatus Nicolaus voluit appellari. Sedit in Pontificatu Annos V. Mensem I. dies XIII. (*a*) imperantibus in Oriente Andronico, in Occidente vero Rodulpho Rege Romanorum. Obiit siquidem die 4. Aprilis 1292. & sepultus est in Basilica S. Mariæ Majoris. Vacavit Sedes Annos II. Mens. III. diem I.

(a) Inclusis extremis.

I.

Sanctæ Agathę Terram, aliaque Castra, & loca ad Provinciam Massæ Trabariæ, non autem ad Romandiolæ spectare declarat. *Ex regest. Vatic.*

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Cum inter alias Provincias, & Terras Romanæ Ecclesiæ, quarum statum pręservari à noxiis, & prospere dirigi peroptamus, de pacifico statu hominum Massæ Trabarię, quæ est Cameræ Sedis Apostolicę Demanium speciale, tanto teneamur propensius cogitare, quanto ipsos prerogativa favoris & gratię prosequimur potiori; Nos pia consideratione inducti, quod olim plerumque inter ipsius Massæ, & Romandiolæ Rectores dudum diversis temporibus in ipsis partibus per Sedem Apostolicam deputatos, super eo gravi contentione exorta, quod eorum alterutro asserente Castra, & tenimenta, quæ dicuntur Sanctæ Agathæ, Silvæ Planæ, Billis, Raynerii de Monte Auriolo, Rayneri de Castaldeto, Hugolini, Piagnani, Maceratæ, Gattariæ, Vergnanti, & Trivii, Wittoni, & Savinæ cum omnibus districtibus, Curtibus, Villis, Juribus, finibus, & pertinentiis suis ad suam Jurisdictionem spectare; Homines ipsius Massæ in quadam perplexitate positi nonnunquam damna gravia, & pericula incurrerunt: & ideo cupientes ipsorum indemnitati præcavere, ac quieti paterna imposterum sollicitudine providere; Volumus, & auctoritate Apostolica declaramus statuentes, ut ex nunc in antea prædicta Castra, & tenimenta cum omnibus Districtibus, Curtibus, Villis, Juribus, finibus, & pertinentiis suis, nec non & omnes alii homines, & Castra, quæ infra fines ipsorum locorum existunt, sub Jurisdictione, ac Dominio Rectoris ipsius Massæ, qui pro tempore fuerit inibi auctoritate Apostolica deputatus, perpetuo maneant, & consistant: ac eorumdem locorum homines sicuti Incolæ dictę Massæ in omnibus & per omnia eidem Rectori teneantur firmiter, & efficaciter obedire.

Massa Trabaria juris Sedis Apost.

Causæ declarationis.

Declaratio.

§.1. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationis, & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Reate Kalendis Augusti Pontificatus Nostri Anno Primo.

Dat. die 1. Augusti 1288. ann. I.

Quod

II.

Quod Christiani ad Judęorum ritum transeuntes, ipsiq. Iudęi ad Christianam fidem conversi, ad illum redeuntes, ab Inquisitoribus uti hæretici, eorumque auxiliatores, puniantur: Iudęi vero, Christianos ad eorum ritum trahentes, pœna debita compescantur.

Ejusdem argumenti constitutiones ediderunt Clemens IV. Const. XXIII. Greg. X. Const. VII.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Prędicatorum, & Minorum Ordinum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, auctoritate Sedis Apostolicæ deputatis, & inposterum deputandis. Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Causæ hujus constitutionis.

TUrbato corde audivimus, & narramus, quod non solum quidam de Judaicę cæcitatis errore ad lumen fidei Christianæ conversi, ad priorem reversi esse perfidiam dignoscuntur; verum etiam quamplurimi Christiani, veritatem Catholicæ fidei abnegantes, se damnabiliter ad ritum Iudaicum transtulerunt, quod tanto magis reprobum fore cognoscitur, quanto ex hoc Christi nomen sanctissimum, quadam familiari hostilitate, securius blasphematur.

Sanctio contra Christianos ad ritum Judæorum transeuntes & Iudæos conversos ad illum redeuntes.

§. 1. Cum autem huic pesti damnabili, congruis & festinis deceat remediis obviare, universitati vestræ, per Apostolica scripta mandamus, quatenus infra terminos vobis ad inquirendum contra hereticos, auctoritate Sedis Apost. designatos, super præmissis, tam per Christianos quam etiam per Judæos, inquisita diligenter & solicite veritate, contra omnes, quos talia inveneritis hactenus commisisse, aut committere in futurum, tamquam contra hereticos; contra fautores quoque, receptatores, & defensores eorum, procedere studeatis.

Et contra Iudæos ad eorum ritum Crhistianos inducentes.

§. 2. Judęos autem, qui Christianos utriusque sexus, ad eorum ritum execrabilem induxerint, aut inveneritis de cætero inducentes, pœna debita puniatis; contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo: invocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

Dat. die 5. Septembr. 1288. P. A. I.

Dat. Reate Nonis Septemb. Pontificatus nostri Anno primo.

III.

Ex Rainaldo ad ann. 1289. §. 49.

Certos proventus S. R. E. Cardinalibus assignat ex Romanæ Ecclesiæ redditibus.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

CÆlestis altitudo potentiæ, clementi providentia cuncta disponens, voluit cum Summo Pontifice considere S. R. E. Cardinales, ut ipsi tamquam membra ejusdem Ecclesiæ Capitis, ipsi Capiti deservirent & submissis humeris ad regendum universalis Ecclesię firmamentum, operosa sedulitate cum ipso Summo Pontifice laborarent, & tam ipsius Ecclesiæ, quam totius orbis incumbentia onera in defessis cum eo sollicitudinibus partirentur. Hi sunt, quos dilexit Dominus, & velut præcipuas, & sublimes Ecclesiæ prædictæ columnas prærogativa sublimavit honoris. Horum cętus in orbe magnificus omnes, & singulos quibuslibet titulis decoratos, excellit. Horum altitudo consilii, & expertæ circumspectionis industria circa dirigenda quælibet, & agenda salubriter afferre universaliter majora commoda dignoscitur. Ac ideo reputantes incongruum, ut ipsi Cardinales tanta præditi dignitate, tantis que sollicitudinibus, ac laboribus aggravati, qui ad ferendum nobiscum tantorum sarcinam onerum nobis incumbentium ex Apostolicæ officio servitutis, dies laboriosos agunt, noctesque perducunt insomnes, reddantur ejusdem Romanæ Ecclesiæ proventuum, & reddituum, ac prosperitatis expertes, cui communicant in diversis; conspicientes quoque in nonnullis Regnis, Provinciis, Insulis, Lacubus, Civitatibus, terris, & locis Ecclesiæ memoratæ ubilibet constitutis jura, & jurisdictiones ipsius Ecclesiæ multę hactenus negligentię patuisse, & alias multis exposita fuisse dispendiis per occultatores, & occupatores multiplices, qui ad ea manus illicitas extenderunt; dignum duximus, ut prædictos Romanæ Ecclesię universos fructus, redditus, & proventus, quos in Siciliæ, & Angliæ, aliisque quibuslibet Regnis, Sardinia, Corsica, aliisque Insulis; nec non in Marchia Anconitana, Provincia Romaniolæ, Ducatu Spoletano, Terra Arnulforum, Patrimonio Beati Petri in Tuscia, Campania, & Maritima, Sabinia, Massa Trabaria, Carfagnana, Comitatu Venesini, Civitate Beneventana, ac aliis terris, & locis, & censibus prędictorum eadem Ecclesia obtinere dignoscitur, Cardinales ipsi modo participent infrascripto, firmam habentes fiduciam, quod de cætero per eorum sollicitudinem, diligentiam, & considerationem expertam, favorisque præsidium in eisdem locis, & terris fidelium crescet devotio, justitia plenius reddetur, & æquitas diligentiori studio habita servabitur; occupata, & alienata in statum debitum reducentur, & restaurabuntur etiam dissipata; ita quod hujusmodi participatio magni honoris, & utilitatis pariter sit incrementum.

Cardinalium dignitas.

Cum iis Ecclesiæ vectigalia partitur.

Pars Pontificio Fisco pars Cardinalibus addicta, æqua inter eos portione dividenda.

§. 1. Quare de communi Fratrum nostrorum consilio, & assensu præsenti Sanctione statuimus, & decernimus de plenitudine Apostolicæ potestatis, ut de universis fructibus, redditibus, proventibus, mulctis, condemnationibus, & censibus supradictis fiat divisio in duas partes, quarum una Papali Cameræ semper cedat, reliqua vero inter Cardinales eosdem æqualiter dividatur, quodque partem hujusmodi prædictorum fructuum, reddituum, proventuum, mulctarum, condemnationum, & censuum collegium Cardinalium eorundem percipiat jure suo. Ut autem præ-

prædicta succeffivis temporibus falubrius, & utilius valeant effectui mancipari, fancimus, ut institutio, & destitutio Rectorum, qui præerunt locis, & terris prædictis, & quorumcumque etiam aliorum fructuum dictorum redditum, & proventuum, mulctarum, condemnationum, & cenfuum collectorum fiat de confilio Cardinalium prædictorum.

Conclufiones. §.2. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftræ conceffionis, ftatuti, mandati, Sanctionifque infringere, vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præfumpferit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apoftolorum eius fe noverit incurfurum.

Nicolai PP. IV. Et Cardinalium fubfcriptiones.

EGO NICOLAUS Catholicæ Ecclefiæ Epifcopus.
Ego Gerardus Sabinenfis Epifcopus fubfcripfi.
Ego Joannes Tufculanus Epifcopus fubfcripfi.
Ego Frater Matthęus tituli Sancti Laurentii in Damafo Presbyter Cardinalis fubfcripfi.
Ego Petrus tituli Sancti Marci Presbyter Cardinalis fubfcripfi.
Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconus Cardinalis fubfcripfi.
Ego Neapoleo Sancti Adriani Diaconus Cardinalis fubfcripfi.
Ego Fr. Latinus Oftienfis, & Velletrenfis Epifcopus fubfcripfi.
Ego Bernardus Portuenfis, & Sanctæ Rufinæ Epifcopus fubfcripfi.
Ego Berardus Prænestinus Epifcopus fubfcripfi.
Ego Frater Hugo tit. Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis fubfcripfi.
Ego Matthæus Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis fubfcripfi.
Ego Benedictus Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis fubfcripfi.
Ego Petrus Sancti Euftachii Diaconus Cardinalis fubfcripfi.

Dat. die 18. Julii Anno Domini 1289. Pontif. anno II.

Datum Reate per manum Magiftri Ioannis Decani Bajocenfis S. R. E. Vice-Cancellarii, decimo quinto Kalendas Augufti, Indictione Secunda Incarnationis Dominicæ anno millefimo ducentefimo octuagefimo nono. Pontificatus verò Domini Nicolai Papæ Quarti anno Secundo.

IV.

Approbatio Tertiæ Regulæ Fratrum & Sororum Tertii Ordinis a B. Francifco inftitutæ, pro fecularibus in propriis domibus viventibus, Tertiariis nuncupatis. (a)

Nicolaus Epifcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus, & dilectis in Chrifto filiabus Sororibus Ordinis Fratrum de Pœnitentia, tam præfentibus, quam futuris, Salutem & Apoft. benedictionem.

Proemium.

Supra montem catholicę fidei, quam populis gentium, qui ambulabant in tenebris, difcipulorum Chrifti fincera devotio igne caritatis exæftuans, verbo folicitæ prædicationis edocuit, quamque Romana tenet & fervat Ecclefia, folidum Chriftianæ Religionis pofitum nofcitur fundamentum, nullis umquam concutiendum turbinibus, nullis quaffandum fluctibus tempeftatum. Hæc eft etenim recta, veraque fides, abfque cujus confortio nemo in confpectu Altiffimi acceptus redditur, nemo gratiofus occurrit. Hæc eft, quæ falutis femitam præparat, & fælicitatis æternæ præmia gaudiaque pollicetur. Ideoque gloriofus Chrifti Confeffor B. Francifcus hujus Ordinis Inftitutor, viam afcendendi ad Dominum verbo pariter & exemplo demonftrans, ipfius finceritate fidei fuos filios erudivit, eofque illam profiteri, conftanter tenere, fimiliter ac opere voluit adimplere, ut per ejus femitam falubriter incedentes, mererentur poft vitæ præfentis ergaftulum, æternæ beatitudinis effici poffeffores.

De modo examinandi volentes intrare in Ordinem. Cap. I.

Examen recipiendorum.

Nos igitur Ordinem ipfum opportunis favoribus profequentes, ad ejus augumentum benignius intendentes, ftatuimus, ut omnes, quos ad fervandum hujufmodi vitæ formam affumi contigerit, ante affumptionem, feu receptionem ipforum, de Fide Catholica, & obedientia erga præfatam Ecclefiam diligenti examinationi fubdantur. Et fi eas profeffi firmiter fuerint, vereque crediderint, admitti, feu recipi tute poterunt ad eamdem. Præcavendum eft tamen folicite, hæreticus ne quis, vel fufpectus de hærefi, aut etiam infamatus, ad vitæ obfervationem ipfius quomodolibet admittatur. Et fi talem inveniri contigerit extitiffe receptum, affignetur ille quamcitius Inquifitoribus pravitatis hæreticæ puniendus.

De

(a) Nonnullas Ordinem hunc concernentes Conftitutiones fe prætermififfe, afferit Cherubinus, illam enim in viridi effe vult, quæ legitur in Leone X. incipien. *Dum infra* Hanc verò Cherubini exemplo non omittendam putavi.

De forma recipiendi volentes intrare Ordinem Cap. II.

DeReceptione ad probationem & professionem ac stabilitate in Ordine.

Cum autem Fraternitatem hujusmodi quis intrare voluerit, Ministri ad receptationem talium deputati, ejus officium, statum, & conditionem solerter explorent, sibi fraternitatis ejusdem onera, & præcipue alienorum restitutionem apertius exponentes. Quibus præmissis, si eidem placuerit, juxta modum hujusmodi induatur, & de alienis (siqua fuerint apud eum) satisfacere studeat in pecunia numerata, vel secundum exhibitam pignoris cautionem: seque nihilominus proximis reconciliare procuret. Quibus omnibus ad effectum perductis, post unius anni spatium, cum aliquorum discretorum Fratrum consilio, si is videbitur ipsis idoneus, recipiatur hoc modo, videlicet, ut promittat se divina præcepta omnia servaturum, ac etiam satisfacturum (ut convenit) de transsgressionibus, quas contra hunc vivendi modum commiserit, cum interpellatus ad Visitatoris extiterit voluntatem. Et hujusmodi ab eo facta promissio, per manum publicam in scriptis inibi redigatur. Alio autem modo nullus a Ministris recipiatur eisdem, nisi visum eis aliter fuerit, conditione personæ, ac ipsius instantia, solicita consideratione discussis. Ordinamus preterea statuentes, ut nullus post ipsius fraternitatis ingressum de eadem egredi valeat, ad sæculum reversurus. Possit tamen transitum habere liberum ad Religionem aliam approbatam. Mulieribus vero viros habentibus (nisi de ipsorum licentia & consensu) non pateat ad consortium dictæ fraternitatis ingressus.

De forma habitus, & qualitate indumentorum. Cap. III.

Habitu & indumentis Fratrum & Sororum.

Fratres insuper ipsius fraternitatis, de humili panno in pretio, & colore, non prorsus albo vel nigro, communiter vestiantur, nisi fuerit ad tempus in pretio per Visitatores de consilio Ministri ob causam legitimam, & apertam, cum aliquo dispensatum. Clamydes quoque ac pelles, absque scollaturis, scissas, vel integras, affibulatas tamen, vel patulas, ut congruit honestati, clausasque manicas Fratres habeant supradicti. Sorores etiam chlamyde induantur, & tunica de hujusmodi humili panno factis, vel saltem cum chlamyde habeant guarnellum, seu placentinum, coloris albi vel nigri, aut paludellum amplum de canabo, sive lino, absque ulla crispatura consutum. Circa humilitatem vero panni, & pellitones Sororum ipsarum, juxta conditionem cujuslibet earumdem, ac loci consuetudinem poterit dispensari. Bindis, & ligaturis sericis non utantur, pelles dumtaxat agninas, bursas de corio, & corrigias, simpliciter absque serico ullo factas, & non alias, tam Fratres habeant, quam Sorores, depositis ceteris, (juxta B. Petri Apostolorum Principis salubre consilium) vanis hujus seculi ornamentis.

Quod non vadant ad inhonesta convivia, & spectacula, & quod histrionibus non donent. Cap. IV.

Spectaculis & conviviis vitandis.

Sit eis ad inhonesta convivia, vel spectacula, sive curias, seu choreas, accessus penitus interdictus. Histrionibus, seu vanitatis intuitu nihildonent. Et ne quidquam illis donetur a propria familia, prohibere procurent.

De abstinentia, & jejunio. Cap. V.

Jejuniis.

Ab esu carnium secunda, quarta, & sexta feria, dieq. Sabbati, abstineant universi, nisi aliud Infirmitatis instantia suaderet. Minutis vero per triduum carnes dentur, nec subtrahantur in itinere constitutis, Sit quoque ipsarum comestio licita singulis cum solemnitatem præcipuam intervenire contigerit, in qua ceteri Christiani ab antiquo epulis carneis vesci solent. Aliis autem diebus, in quibus jejunium non servatur, ova, & caseus non negentur. Sed & cum Religiosis ceteris in eorum Conventualibus domibus licite sumere valeant de appositis ab eisdem. Sintque prandii, cenæque refectione contenti, exceptis languidis, & viatoribus, & infirmis. Sit sanis cibus moderatus, & potus, cum textus Euangelicus habeat, Attendite ne corda vestra crapula & ebrietate graventur. Prandium autem, vel cœna, nisi premissa semel dominica oratione non sumatur: post sumptionem cuilibet cum Deo gratias, iteranda, quod si omitti contigerit, dicatur tribus vicibus Pater noster. Qualibet vero sexta feria totius anni jejunium celebretur, nisi forte infirmitatis vel alia caussa legitima excusentur, nisi Festum Natalis Domini feria ipsa occurreret observandum. Sed a festo omnium Sanctorum usque ad Pascha, quarta, & sexta feria jejunabunt. Alia, quæ ab Ecclesia sunt statuta, vel Ordinariis ex caussa communiter indicta, jejunia nihilominus servaturi. In Quadragesima vero B. Martini usque ad diem Nativitatis Domini, & a Domenica Quinquagesime usque ad Pascha, diebus singulis (exceptis Dominicis) jejunare procurent, nisi aliud fortasse infirmitas, vel necessitas alia suaderet. Sorores gavide, usque ad suæ purificationis diem ab exercitatione qualibet corporali (orationibus dumtaxat exceptis) poterunt, si voluerint, abstinere. Laborantes autem (propter fatigationis afficientis instantiam) a Dominicæ Resurrectionis festo usque ad festivitatem B. Francisci predicti, ter in die, qua exercitio laboris incumbent, licite sumere cibum possunt. Cum vero illos contigerit aliorum imminere laboribus, de cunctis appositis, die quolibet sumere licebit eisdem, nisi sexta feria, vel dies sit alia, in qua generaliter ab Ecclesia jejunium noscitur institutum.

Quoties debeant confiteri per annum, & sumere Corpus Christi. Cap. VI.

Confessione & Communione.

Singuli autem Fratrum, & Sororum ipsarum, ter in anno, videlicet, in Natali Domini, in Resurrectione ipsius, & Pentecostes festivitatibus, peccata propria confiteri, & Eucha-

Eucharistiam devote suscipere non postponant, reconciliando se proximis, & restituendo etiam aliena.

Quod non ferant arma impugnationis. Cap. VII.

Armorum delatione.

Impugnationis arma secum Fratres non deferant, nisi pro defensione Romanæ Ecclesiæ, Christianæ Fidei, vel etiam terræ ipsorum, aut de suorum licentia Ministrorum.

De dicendis horis Canonicis. Cap. VIII.

Horarum recitatione & aliis orationibus.

Dicant universi quotidie septem horas Canonicas, videlicet, Matutinum, Primam, Tertiam, Sextam, Nonam, Vesperas, & Completorium. Clerici, videlicet psalterium, pro Prima Deus in nomine tuo, Beati immaculati, usque ad Legem pone, ac alios Horarum Psalmos, juxta Clericorum ordinem cum Gloria Patri dicant. Cum vero ad Ecclesiam non accedent, pro Matutino Psalmos dicere studeant, quos dicunt Clerici, vel Ecclesia Cathedralis, vel saltem, ut illiterati alii pro Matutino duodecim, & pro alia qualibet hora septem vicibus Pater noster cum Gloria Patri dicere non omittant. In quibus, videlicet Primę ac Completorii horis, minorem symbolum, & Miserere mei Deus, adiiciant qui noverunt. Sed si Horis non dixerint constitutis, dicant tribus vicibus Pater noster. Infirmi autem, Horas hujusmodi non teneantur dicere, nisi velint. In Quadragesima vero S. Martini, & etiam in majoribus Ecclesiis in quarum parochiis habitant, matutinalibus Horis personaliter adire procurent, nisi causa rationabili excusentur.

Quod omnes, qui de jure possunt, faciant testameutum. Cap. IX.

Testamentis.

Omnes præterea, quibus de jure facultas affuerit, condant, seu faciant testamentum, & de bonis suis infra tres menses post eorum ingressum immediate sequentes, ordinent & disponant, ne quemquam illorum contingat decedere intestatum.

De pace reformanda inter Fratres, & alios extraneos. Cap. X.

Pace.

De pace vero inter Fratres & Sorores, aut etiam exteros in discordia positos facienda, sicut Ministris videbitur, ita fiat, adhibito (si facultas affuerit) Episcopi Diœcesani consilio in hac parte.

Quando molestantur contra jus, aut eorum privilegia. Cap. XI.

Vexatione contra privilegia.

Si vero Fratres, vel Sorores contra jus, vel eorum privilegia per Potestates, seu Rectores locorum, ubi domicilium obtinent, vexationibus impetantur, Ministri loci ad Episcopos, & alios locorum ordinarios studeant habere recursum, juxta consilium & ordinationem ipsorum in tabulis processuri.

Quod caveant, inquantum possunt, a juramentis solemnibus. Cap. XII.

A juramentis autem solemnibus omnes abstineant, nisi necessitate cogente in casibus per indulgentiam Apostolicæ Sedis exceptis, videlicet, pro pace, fide, calumnia, & testimonio perhibendo, ac etiam in contractu emptionis, venditionis, & donationis, ubi videbitur expedire. In communi quoque loquela vitent, prout poterunt, juramenta. Et qui die aliqua minus caute juraverint lapsu linguæ (prout contingere in multiloquio consuevit) die ipso in sero, cum debet recogitare quid fecerit, dicat tribus vicibus orationem Dominicam, propter incaute facta hujusmodi iuramenta. Memor autem sit quilibet, ut ad divina obsequia familiam propriam exhortetur. Juramentis.

De audienda Missa & Congregatione facienda. Cap. XIII.

Universi sani Fratres & Sorores cujuscumque Civitatis, aut loci, diebus singulis (si commode poterunt) Missæ officium audiant, & mense quolibet ad Ecclesiam, sive loca, ad quam, vel ad quæ Ministri curaverint intimare, conveniant, Missarum solemnia inibi audituri. Unusquisque autem usualis monetæ denarium Missario tribuat, qui pecuniam huiusmodi colligat, & eam de consilio Ministrorum inter Fratres, & Sorores paupertate gravatos, & præcipue infirmantes, ac eos, qui funeris carere dignoscuntur exequiis, & deinde inter pauperes alios dividant congruenter. Offerant insuper de ipsa pecunia Ecclesiæ memoratæ. Tuncque (si commode poterunt) virum religiosum, & in verbo Dei competenter instructum habere procurent, qui eos ad pœnitentiam, & misericordiæ opera exercenda hortetur, solicite moneat, & inducat. Studeat quilibet, dum Missæ celebratur officium, & prædicationis verbum proponitur, servare silentium; orationi, & officio sit intentus, nisi cum communis utilitas fraternitatis impediat. Missa audienda & Congregatione facienda.

De Fratribus infirmis, & defunctis. Cap. XIV.

Cum autem quemquam ex Fratribus infirmari contigerit, Ministri per se vel per alium, seu alios (si hoc eis infirmus fecerit intimari) semel in hebdomada, visitare teneantur ægrotum, ipsum solicite ad recipiendum pœnitentiam (prout melius, & efficacius expedire putaverint) inducentes, necessaria illi de bonis communibus ministrando. Et si præfatus infirmus de præsenti luce migraverit, Fratribus & Sororibus tunc in Civitate, vel loco, ubi eum contigerit mori præsentibus nuntietur, ut defuncti exequiis procurent personaliter interesse. A quibus, donec Missarum fuerint celebrata solemnia, corpus tumulo conditum, non recedant. Hoc quoque circa Sorores infirmas, & decedentes volumus observari. Præterea intra octo dies post ipsius sepulti obitum immediate sequen- Infirmis, & exequiis defunctorum.

quentes, quilibet Fratrum & Sororum ipsarum dicat pro anima ejus, Sacerdos videlicet, Missam unam, sciens Psalterium 50. psalmos & illiteati totidem Pater noster, & in fine cujuslibet Requiem æternam adiiciant. Et post hæc, infra annum pro Fratrum & Sororum, tam vivorum, quam defunctorum salute, tres Missas faciant celebrari. Qui vero psalterium sciverint, illud dicant, & cæteri orationem Dominicam centies dicere non omittant, Requiem æternam in fine cujuslibet addituri.

De Ministris. Cap. XV.

Officiis recte administrandis.

Ministeria quoque, ac alia officia, quæ præsentis formulæ series exprimit, imposita sibi quisque devote suscipiat, curetque fideliter exercere. Officium autem cujuslibet certi temporis spatio limitetur. Nullus Minister instituatur ad vitam, sed ejus ministerium certum tempus comprehendat.

De visitatione, & correctione delinquentium. Cap. XVI.

Correctione delinquentium.

Adhæc Ministri, & Fratres, ac Sorores Civitatis, & loci cujuslibet, ad visitationem communem in aliquo loco religioso, vel Ecclesia, ubi locum hujusmodi contigerit deesse, conveniant, & Visitatorem habeant Sacerdotem, qui alicujus approbatæ Religionis existat, quique illis de commissis excessibus iniungat pœnitentiam salutarem. Nec quivis alius possit eis hujusmodi visitationis officium exhibere. Quia vero præsens vivendi forma institutionem à B. Francisco prælibato suscepit, consulimus, ut Visitatores, & informatores, de Fratrum Minorum Ordine assumantur, quos Custodes, vel Guardiani ejusdem Ordinis, cum super hoc requisiti fuerint, duxerint assignandos. Nolumus tamen congregationem hujusmodi à Laico visitari. Hujusmodi autem visitationis officium semel exerceatur in anno, nisi necessitate aliqua suadente fuerit pluries facienda. Incorrigibiles vero, ac inobedientes monitio trina præveniat. Qui si se corrigere non curaverint, de ipsius Congregationis consortio expellantur omnino de consilio discretorum.

De vitandis litigiis inter se, & cum aliis. Cap. XVII.

Litigiis vitandis.

Vitent insuper Fratres & Sorores (juxta posse) litigia inter se, illa (si suscitari contigerit) solicite dirimendo: alioquin, de jure coram illo respondeant, apud quem potestas residet judicandi.

Qualiter, & per quos in abstinentiis possit dispensari. Cap. XVIII.

Dispensatione circa abstinētias.

Ordinarii autem locorum, vel Visitator, cum Fratribus, & Sororibus universis, in abstinentiis, jejuniis, & austeritatibus aliis, ex caussa legitima (cum expedire viderint) poterunt dispensare.

Quod Ministri eorum manifestas culpas denuncient Visitatori. Cap. XIX.

Incorrigibilibus.

Ministri vero manifestas Fratrum & Sororum culpas Visitatori denuncient puniendas. Et si quisque incorrigibilis fuerit, post trinæ admonitionis instantiam à Ministris (de discretorum Fratrum aliquorum consilio) Visitatori nuncietur eidem, de fraternitatis consortio abiiciendus ab ipso, & in Congregatione postmodum publicandus.

Qualiter in prædictis nemo obligatur ad culpam mortalem. Cap. XX.

Non observantibus Regulam.

Cæterum in præmissis omnibus, ad quæ Fratres vestri Ordinis non ex divinis præceptis, vel statutis tenentur Ecclesiæ, nullum ipsorum ad mortalem culpam volumus obligari, sed impositam sibi pœnitentiam, pro transgressionis excessu, prompta humilitate recipiat, & efficaciter studeat adimplere.

Sanctio pœnalis.

§.2. Nulli ergo omnino hominum, liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere &c.

Dat. Reate, sextodecimo Kalen. Septembris; Pontificatus nostri anno 2.

Dat. die 17. Aug. 1289. An. II.

V.

Declarationes Reformationis Gregorii IX. Monacorum Congregationis Cluniacensis Ordinis S. Benedicti.

Laudatam Gregorii Reformationem legere est in Constit. XXXV. Tom. III. Par. I. pag. 278.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Cluniacensi ejusque Coabbatibus, Prioribus, & Conventibus universis Cluniacensis Ordinis, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Regis pacifici pacis opera diligentis gerentes (licet immeriti) vices in terris, pacis bonum & concordiæ stabilis unitatem cunctis fidei orthodoxæ cultoribus, sed potissime regularis observantiæ vinculo alligatis, ferventibus votis appetimus, & solicitis studiis procuramus, ut divinorum cultui, cui salubris illos dedicavit intentio, liberius & commodius immorentur. Quamobrem vigiles reddimur, & propensius affectamus, ut inter vos divinis obsequiis regulariter deputatos, tranquilla pax vigeat, fraterna caritas ferveat, animorum identitas perseveret.

Gregorii IX. Constitutio.

§.1. Sane fœlicis recordationis Gregorius Papa IX., prædecessor noster, ad vestrum & Monasterii vestri statum prosperum & tranquillum intendens, nonnulla pro reformatione Cluniacensis Ordinis duxit dum viveret auctoritate Apostolica statuenda, quæ districte ac inviolabiliter observari præcepit in Ordine supradicto.

Declaratio eiusdem.

§.2. Nos autem diligentius attendentes, quod aliquorum ex statutis hujusmodi, quæ nobis non modicum difficilia videbantur, non po-

poterat observatio efficax provenire, circa illa, prout expedire cognovimus, duximus providendum. Et volentes ipsius prædecessoris vestigia imitari, auctoritate apostolica duximus statuendum, ut statuta ipsa juxta moderationem nostram, prout notatur inferius, in eodem Ordine perpetuis futuris temporibus observentur.

Capitulum generale quãdo, à quibus & qualiter fieri debeat.

§. 3. In primis itaque statuimus, ut omnes Abbates, & Priores Cluniacensis Ordinis, immediate Monasterio Cluniacen. subiecti, in regno Franciæ constituti annis singulis, existentes autem in Anglia, Hispania, Alemania, & Lombardia, de biennio in biennium conveniant ad Capitulum generale, ubi sine personarum acceptione, secundum Deum, & B. Benedicti regulam & Cluniacen. Ordinis instituta, delinquentium corrigantur excessus, & de salute animarum, & conservatione Ordinis, ac domorum indemnitate tractetur, & statuatur, quod fuerit regulariter statuendum. Nec in hoc Priores, & Camerarii invicem sibi parcant; sed unusquisque quæ viderit in Ordine corrigenda, in personis, vel rebus, quæ per Visitatores non fuerint correcta, coram Definitoribus annis singulis in publico vel privatim in caritate proponat. Et hoc idem Visitatores coram Definitoribus facere teneantur, & correctus hoc moleste non ferat, sed correctionem accipiat patienter. Hoc autem Capitulum (in quo volumus, ut nullæ fiant exactiones ab aliquo, nulla dentur munera vel recipiantur, seu etiam promittantur, sed omnia in sinceritate procedant) modo qui sequitur celebretur, & in eo Definitores de Abbatibus & Prioribus Cluniacensis Ordinis eligantur. Ad quod quidem Capitulum Abbates & Priores præfati, modo prædicto per obedientiam venire teneantur (causa dumtaxat infirmitatis excepta) nisi casus inopinatus & multum damnosus incurreret, Definitorum & Capituli judicio relinquendus, & eorum quibus proprium impedimentum seu casum Capitulo & Definitoribus denunciet supradictis. Qui vero non venerit, & se secundum modum legitime non excusaverit memoratum; post sequens Capitulum, ad quod venire similiter teneatur, in claustro Cluniacensi duorum mensium spacio assidue moram trahat. Mediati autem Abbates & Priores, singulis annis semel ad Capitulum conveniant in principalibus Abbatiis & Prioratibus, quibus subsunt statuto tempore, prout visum fuerit expedire. Quod si non fecerint, in suis immediate majoribus Abbatiis vel Prioratibus pœna simili puniantur.

Quæ in eo tractãda sint.

Definitores quindecim Capituli Generalis pro prima vice eligantur.

§. 4. Circa verò electionem Definitorum Capituli generalis Cluniacensis celebrandi, ordinamus ut dilecti filii nostri Matthæus tit. S. Laurentii in Damaso, & H. tit. S. Sabinæ presbyter Cardinalis ac Abbas Mauziacensis, & Magister Albertus Prior S. Lupi, de ipsius Ordinis Cluniacensis reformatione tractantes apud Sedem Apostolicam, quindecim de Abbatibus, & Prioribus Cluniacensis Ordinis supradicti eligant hac vice in Definitores primi Capituli reformationem hujusmodi subsequentis.

Forma eligendi Definitores in Capitulo generali.

§. 5. Qui quindecim sic ab ipsis electi, jurent in ipso primo futuro Capitulo generali, ad sancta Dei Evangelia corporaliter tacto libro, quod in definitionibus secundum Deum & B. Benedicti regulam & Apostolicæ Sedis statuta, sine omni personarum acceptione, procedent, ac ipsi in principio sequentis Capituli, antequam tractatus Capituli aggrediantur ejusdem, jurent tactis sacrosanctis Evangeliis, & bona fide sine acceptione personarum eligere quindecim Definitores de abbatibus, & Prioribus. Si Abbates defuerint nihilominus de Prioribus præfati Cluniacensis Ordinis viros probos, ac Deum timentes, ac zelum communis utilitatis habentes, & præstito ab eis hujusmodi juramento, viros tales postmodum eligant. Volumus autem, quod illi, qui Definitores in uno Capitulo fuerint, in Capitulo immediate sequenti definitores esse non possint: & hæc forma eligendi Definitores in posterum observetur. Si autem aliqui de Definitoribus Capituli precedentis, ad quos spectat electio Definitorum, abesse contigerit, reliqui, qui præsentes fuerint, nihilominus ad ipsorum electionem procedere non omittant. Et qui à majori parte ipsorum eligentium nominati fuerint & electi, sine aliqua exceptione pro Definitoribus habeantur. Et hoc etiam in Definitoribus & Definitorum sententiis observetur. Diligentiam autem vel negligentiam Ordinis supradicti, annis singulis Definitores per suas patentes literas, ad moderatas Cluniacensis Ordinis expensas, significare summo Pontifici teneantur: quomodo regula B. Benedicti & præsentia in Ordine ipso serventur statuta.

Causæ per Abbates non definitæ, in Capitulo terminentur.

§. 6. Omnes vero causæ, quæ inter ejusdem Ordinis personas emerserint, & per Abbatem non fuerint terminatæ, delatæ ad Capitulum per Definitores statutos in Capitulo terminentur, & ea statuantur, quæ provenire ad correctionem, conservationem & restrictionem, non ad relaxationem Ordinis vel regulæ videbuntur.

Constitutiones Capituli generalis in primis observandæ & non immutandæ sunt.

§. 7. Nec aliquis definita seu acta per Definitores Capituli generalis possit vel audeat immutare; nisi in casu magnæ necessitatis & evidentis utilitatis, in quo potestas Abbati intelligitur relinquenda de consilio & assensu peritorum & discretorum duorum ex illis, qui Domini Ordinis appellantur. Nec dispensare præsumat in pœnis, nisi contra aliquem sententia excommunicationis, suspensionis, vel interdicti ferretur, qui si paruerit, poterit per Abbatem Cluniacensem aut alium, vel Priorem suum immediate superiorem absolutionis beneficium obtinere, ita tamen quod sic absoluti culpa & satisfactio referatur & appareat Definitoribus in primo tunc sequenti Capitulo generali. In aliis vero pœnis impositis a Definitoribus nullus dispenset, nisi ex necessaria causa & rationabili, quam significari volumus sequenti Capitulo generali, & si Definitores non judicaverint eam esse legitimam; relaxantes seu dispensantes per ipsos Definitores, pœna simili puniantur.

Ordinationes Capit. quando obligent

§. 8. Definitiones autem seu ordinationes Capituli generalis ad mortalem culpam non ob-

ad mortalem culpam. Et quoties per Prælatos recitandæ sút.

obligent, sed ad pœnam, nisi contra essentialia observantiæ regularis existant.

§. 9. Omnes vero Abbates & Priores annis singulis ad Capitulum venientes, definitiones si quæ factæ fuerint, in suo reditu habere procurent, in vigiliis quinque festorum præcipuorum, & visitationis tempore nihilominus recitandas, ut nullus prætextu ignorantiæ se valeat excusare. Statuta vero præsentia in prima die mensis cujuslibet legantur, ne per ignorantiam negligantur.

Visitatores in Capitulo generali ordinétur, & corrigenda corrigant &c.

§. 10. Statuimus insuper, ut in Capitulo generali Cluniacensi more solito per Definitores ordinentur Visitatores discreti, ac Deum timentes per singulas Provincias, qui jurent ad sancta Dei Evangelia, corporaliter tacto libro, quod visitationis officium exercebunt (prout eis fuerit possibile) secundum Deum, & B. Benedicti regulam, ac Sedis Apostolicæ, & Cluniacensis Ordinis instituta; & quæ per eos corrigi poterunt, corrigent secundum gratiam a Domino sibi datam. Ea vero, quæ adeo gravia emerserint vel occurrerint, quod per eos sufficienter non possint commode corrigi; quæ probata fuerint vel per famam deducta, in publicum referant corrigenda, & punienda per Definitores in Capitulo generali, cætera autem non nisi Abbati exponant propter pericula evitanda. Statum quoque Abbatiarum, & Prioratuum quantum ad spiritualia & temporalia, referre & exponere, quo ad prælatos & subditos fideliter coram Definitoribus teneantur, sed caveant Visitatores, ne ea, quæ invenerint in locis visitatis de prælatis vel subditis, pandant quomodolibet seu revelent, nisi eo modo, quo superius est expressum. Et Visitatores sic instituti, per Abbatem, vel alium mutari non possunt, nisi ex causa rationabili, & multum urgenti, & evidenti, & hoc de consilio, & assensu dictorum Dominorum, qui superius nominantur, sed causa ipsa in Visitatorum exprimatur literis, & in sequenti Capitulo, & coram Definitoribus exponatur. Quæ si non fuerit rationabilis judicata, mutans Definitorum arbitrio puniatur. Nec dicti Visitatores a personis, & locis quæ visitant, recipere quicquam, præter moderatas expensas victui necessarias, quoquo modo præsumant, excutientes manus suas ab omni munere, & cum quatuor tantum ratione Visitationis, aut alias equitaturis incedant.

Visitatores quatuor monasteriú Clun. & personam Abbatis visitent.

§. 11. Statuimus insuper, ut quolibet anno in Capitulo per Definitores quatuor discretæ personæ, ac Deum timentes, videlicet duo Abbates, & totidem Priores Cluniacensis Ordinis eligantur, si Abbates præsentes fuerint, alioquin loco Abbatum eligantur Priores ad visitandum Monasterium Cluniacense, personam Abbatis, & loca circumadjacentia. Qui terminato generali Capitulo, & licentiatis Abbatibus, & Prioribus, ac aliis, qui ad Capitulum convenerant, prius præstito corporali juramento, suæ visitationis officium infra sex dies post terminatum Capitulum incipiant exequi: ne visitationem hujusmodi (quę nullo modo debet omitti) contingat quomodolibet impediri. Qui de statu dicti Monasterii, & locorum circumadjacentium in temporalibus, & spiritualibus, & de Abbatis persona diligenter inquirant, & ea, quæ corrigenda invenerint, corrigere non omittant. Et ea verò, quæ majori consilio indigent, referentur annis singulis ad Capitulum generale, ut Ecclesia Cluniacensis in bono statu per visitationem hujusmodi perseveret. Et si Abbatis exigerent demerita, quod tolerari non debeat, per visitatores moneatur, ut cedat, & liceat Visitatoribus, & Conventui Cluniacensi recipere hujusmodi cessionem. Quod si forte Abbas sibi de cessionis remedio providere noluerit, quæ de ipso Visitatorum inquisitio comprehendet, ad Sedem Apostolicam referant.

§. 12. Adiicimus autem, quod Abbas Cluniacensis coram Visitatoribus de omnibus obligationibus per eumdem vel de ejus mandato factis, ac etiam de proventibus, & expensis reddat explicite rationem, & Visitatores prædicti hoc significare sequenti generali Capitulo, & deinde summo Pontifici annis singulis teneantur.

Abbates Clunii de proventibus, & expensis coram Visitatoribus reddat rationem.

§. 13. Quia vero propter defectum Abbatis remotas provincias minime visitantis, & domus Ordinis existentes in eis spiritualiter, & temporaliter male tractantur, & aliqua a subjectione Ordinis se subtrahere moliuntur, præcipimus, ut Abbas Cluniacensis studeat, sicut ei possibile fuerit, Ordinem visitare, ac domos a Cluniacensis Ordinis subjectione subtractas procuret cum Apostolicæ Sedis auxilio ad subjectionem ipsius revocari Ordinis, vel reduci. Quod si dictus Abbas in ejusdem Ordinis visitatione, quam per se, vel per alium facere debet, negligens fuerit, vel remissus, eum Definitores corrigere teneantur. Qui etiam dum sui Ordinis loca visitat, sit temperatus, & sobrius in expensis, ita quod omnibus computatis summam decem librarum turon. parvorum diebus singulis in sumptibus non excedat. Et visitationis tempore tam ipse, quam sui excutiant ab omni munere manus suas, prout de acceptione munerum in statutis fœl. rec. Greg. Papæ IX. Prędecessoris nostri noscitur contineri. Infra dictam autem summam idem Abbas se temperet secundum locorum exigentiam, & facultatem ipsorum, & Definitores de mora, seu spatio temporis ordinent, quo Abbas, & Visitatores hujus suæ visitationis officium debeant terminare.

Abbates Clun. loca Ordinis visitent, ut hic.

§. 14. Cæterum quia ex mala ordinatione Prioratuum, & obedientiarum, vel frequenti mutatione Priorum, multa evenisse detrimenta noscuntur, districte præcipimus, ut prioratus, decanatus, & omnes aliæ administrationes gratis conferantur, & absque venalitate & aliqua pactione. Nec Cluniacenses aut alii Abbates, aut Priores Clun. Ordinis de prioratibus audeant, aut possint facere Decanatus: nec de Decanatibus, in quibus Decanus curam animarum habet, & Monaci sunt & esse consueverunt, possint facere grangias; ita quod nec a Monaco, nec a sæculari persona pro aliquo pretio conducantur, & ubi factum est, vel acceptatum contrarium, per Definitores

Beneficiorum collatio prout hic ordinetur.

in statum pristinum, & antiquum reducantur. Et Prioratus, & Decanatus hujusmodi nonnisi Sacerdotibus dicti Ordinis Monacis committantur. Hæc autem nolumus ad illas grangias, seu administrationes extendi, quæ curam animarum non habent, & laicis consuevere committi. Si quis autem propter hec aliquid dedisse, vel recepisse convictus extiterit, numquam in Ordine Clun. dignitatem habeat, vel honorem. Et si adversus aliquem super hoc apud Visitatores, vel Definitores vehemens habeatur præsumptio, ipsum per eos a prioratu, vel administratione sic obtenta volumus amoveri. Et si quis humana confisus potentia, per interventum sæcularium personarum committi sibi obedientiam, vel prioratum poposcerit, numquam illum obtineat, sed nec alium infra annum.

Illegitimis Prioratus & Decanatus ne conferantur.

§. 15. Nec personis illegitime natis prioratus & decanatus curam animarum habentes in Ordine ipso ullatenus conferantur: & si secus factum fuerit, id per Definitores decrevimus revocandum.

Priores cur amovendi.

§. 16. Conventuales quoque Priores quamdiu in spiritualibus & temporalibus bene administraverint, non nisi ex certis causis debent amoveri; videlicet si dilapidatores, vel inobedientes, aut rebelles, seu infames, vel incontinentes extiterint, seu alio gravi crimine irretiti, sive ad majorem dignitatem fuerint promovendi; quod etiam de minoribus Prioribus volumus observari.

Abbas vel Prior criminosus aut infamis quomodo & per quos deponendus.

§. 17. In destitutione vero Abbatum, & Priorum Conventualium, videlicet octo Monacorum, & supra, talis modus, & forma serventur. Videlicet quod si Visitatores Abbatem, vel Priorem criminosum, aut infamem invenerint, patri Abbati referre procurent; qui de consilio sex Abbatum, vel Priorum propinquorum ejusdem Ordinis, talem admoneat, vel suspendat, ipseque sic admonitus, vel suspensus inclinet humiliter, nec appellet. Nihilominus autem Visitatores, admonitiones, & suspensiones hujusmodi, & earum causas Capitulo referant generali. Et Definitores super hoc ordinent & definiant, secundum quod eis juste, ac secundum Deum videbitur expedire. Et quidem ut huic morbo plenum adhibeatur remedium, prout infra duximus providendum, videlicet, quod singulis annis in generali Capitulo Definitores scribant, & retineant nomina singulorum Abbatum, & Priorum, qui tunc in eodem fuerint congregati. In sequenti Capitulo lectis eorum nominibus, in quibus Ecclesiis sive Abbates, vel Priores mutati sint, & mutationis causam diligenter attendant; & tunc excessus mutantium, si sine justa causa mutaverint, & mutatorum hujusmodi puniant, & emendent, secundum qualitatem excessuum eorumdem. Verum quia Monaci nonnumquam Abbatum, vel Priorum suorum delicta revelare formidant, ne ad ignotas, & remotas provincias quasi in exilium relegentur, huic morbo sic duximus providendum: quod videlicet Visitatores cum accesserint ad Monasteria visitanda, diligenter inquirant, si quis e Monasterio illo anno, cui officium visitationis impendunt, & propter quam causam emissus fuerit. Et si causa regularis extiterit, approbetur; alioquin revocetur Monacus, & qui eum emisit, Visitatorum arbitrio puniatur. Si quis autem fuerit ab Abbatia, vel Prioratu sua culpa remotus, ad aliud Monasterium, in quo digne defleat quod commisit, superioris providentia transmittatur. Et si forte propter senectutis defectum, aut aliam causam honestam spontaneus cesserit, revertatur ad claustrum illo sibi quod eligere maluerit deputato, nullusque literas confirmationis habeat, quod a suo Prioratu, vel obedientia non debeat amoveri.

Institutio Priorum Cōventualium qualiter fiat.

§. 18. Ad institutionem vero Prioris Conventualis absque duorum Priorum Conventualium consilio minime procedatur. Abbates autem, & Priores circa temporalia, & spiritualia negligentes, per definitores graviter puniantur, & tales præficiantur, qui sciant, & possint praeesse pariter, & prodesse, ac jura commissorum sibi Prioratuum observare. Circa personarum vero dicti Ordinis promotionem, sic provida, & æqua ordinatione censemus, quod Abbas Clun. in arduis & gravibus negotiis uti debeat consilio sapientium, & dicti Ordinis seniorum. Et in promovendo personas Ordinis, & conferendo beneficia, non sequatur carnalem affectum: sed habendo Deum præ oculis, imitetur in omnibus legem Dei. Et quod dictum est de Abbate Clun. idem per alios Abbates, & Priores Ordinis decrevimus observandum. Et quia denunciatum est nobis, quod raro aut numquam de claustro Clun. aliquis, vel aliqui ad regimen Prioratuum Cluniacensis Ordinis assumuntur; Statuimus, quod non tam de claustralibus, quam de aliis, sine personarum acceptione, personæ idoneæ ad ipsorum Prioratuum regimen assumantur, cum per tales qui sunt in Monasterio enutriti, magis in religione Ordo possit, & debeat informari.

Pluralitas beneficiorum interdicitur.

§. 19. Ad hæc districtius inhibemus, ne quis plures Prioratus, vel Prioratum cum Abbatia ejusdem Ordinis, vel alterius habere præsumat. Nec Abbas Cluniacensis, vel aliquis alius Abbas, vel Prior ejusdem Ordinis, aliquem de subjectis sibi Prioratibus ad manus suas retineat: sed singulis Prioratibus Priores singuli deputentur.

Nullus nisi Clun. Ordinis religiosus in Clun. Ordine beneficium habere debet.

§. 20. Nec aliquis qui Cluniacensis Ordinis non fuerit professus, habeat ejusdem Ordinis Prioratum. Nec aliquis Prioratus, vel Decanatus Cluniacensis Ordinis, cui annexa est cura animarum, vacet ultra sex menses; sed infra hujusmodi tempus Abbas Cluniacensis ceterique Abbates, & Priores, qui habent Prioratus & hujusmodi decanatus subjectos, eis debeant providere. Aliter provisio Prioratuum, & Decanatuum eorumdem Abbati Cluniacensi nullo medio subjectorum, intelligatur ad Sedem Apostolicam devoluta. Prioratuum vero & decanatuum aliorum provisio ad suos immediate superiores devolvatur omnino, nec Prioratus vel decanatus cum cura personis sæcularibus, Clericis, vel Monacis alterius Ordinis, laicis, prælatis, seu subditis aliquatenus conferantur: & ubi contrarium at-

attentatum esse dignoscitur, Definitorum arbitrio revocetur. Circa vero illos Prioratus, qui alienati, & permutati esse dicuntur absq; Sedis memoratæ licentia, præcipimus, ut quod per Abbatem super illis actum est, penitus revocetur, & Abbas ad revocationem hujusmodi faciendam, quam primum commode poterit, exhibeat se vigilem, solicitum & etiam studiosum: ita quod ad clerum divinum, & solitum Monacorum numerum, ac subjectionem dicti Ordinis reducantur.

In uno Prioratu unicus Monachus manere non debet.

§. 21. Nec in Prioratu aliquo unus solus Monacus commoretur, sed ei, qui solus est, unus, vel plures socii Monaci adjungantur, si loci suppetant facultates. Alioquin Monacus revocetur ad claustrum, proviso quod in eo divina celebrentur honeste.

Refectio Monacorum sit uniformis.

§. 22. Circa qualitatem autem ciborum, & potus, scrutari præcipimus, ut omnes Monaci in uno reficiantur refectorio, de eodem potu, & pane, eademque coquina: nisi forte aliquem ipsorum comedere cum Abbate, vel Priore, seu in infirmaria contingat. Abbas autem cum fratribus in refectorio comedat: nisi propter hospites mutet locum. In infirmaria vero nullus comedat, nisi propter infirmitatem, vel debilitatem illuc fuerit destinatus.

Esus carnium relinquitur arbitrio Abbatis.

§. 23. Circa esum vero carnium licentiam relinquimus dispensationi Abbatis, secundum indulgentiam Clementinæ. Caveat tamen Abbas, ne super hoc sit nimis ad dispensandum facilis, vel laxet nimium manus suas.

Habitus honestas præfinitur.

§. 24. Illud quoque præcipimus observari, ut Monaci sicut in claustro, ita foris se habeant: nec incedant sine cuculla & flocco, vel sine cuculla & cappa regulari & honesta, nec nimium sumptuosa. Nec equitet Abbas aliquis, vel Prior sine postella & sella regulari, quæ tamen sumptuosa nimium non existat. Nec aliquis Monacus equitet corrigiatis calceis, nisi in longo itinere constitutus: sed contra imbres, & pluvias, frigus, & æstus, cappellis filtreis possint uti. Nec quisquam in quovis loco tunicis, vel coopertoriis de bruneto, aut pellibus silvaticis, seu camisiis, aut linteaminibus lineis uti præsumat: nec deferat vestes scissas ante & retro. Nec aliquis claustralis habere propriam cappam pluvialem, aut equitaturam sibi deputatam attentet.

Equitaturarū superfluitas submovetur.

§. 25. Circa equitaturas enim, & familiam, omnem superfluitatem amputare volentes, mandamus, ut Abbas Clun. sexdecim equitaturis contentus existat: & alii Abbates ejusdem Ordinis, ac Prior de Caritate octo: Prior S. Martini sex: Priores alii Conventuales tribus, vel quatuor: & cęteri minores duabus evectionibus sint contenti. Abbates quoque, & Priores dicti Ordinis servientes honestos habeant, nec nimis comptos, qui & vestes decentes deferant non nimium curiosas.

Contrahendi & rationis reddendę mos mandatur.

§. 26. Quia vero ad desolationem domorum plurimum operatur laxa potestas debita contrahendi, & quod ratio non redditur de debitis, vel receptis: præcipimus, ut singuli Abbates, & Priores de consilio fratrum & familiæ, quibus præsunt, cum testimonio bonorum virorum, qui ad locum pertinent, cum contrahendum, vel innovandum est mutuum, ita faciant diligenter, ut omnibus liqueat quanta summa, quibus conditionibus, & quibus debeatur, & in quos usus contractum mutuum sit conversum. Et ut status domorum certior habeatur, statuimus, ut in Monasterio Clun. & aliis Abbatiis, & Prioratibus Clun. Ordini subjectos Prioratus habentibus, fiant registra: in quibus scribatur, quot Monaci in qualibet domo, juxta ipsius domus facultates, possint, & debeant commorari, & institutio Abbatum, & Priorum scribatur in eisdem registris, & in quo statu institutus recipiet Abbatiam, seu Prioratum. Et si eam in bono statu receperit, & ipse in malo posuit, bona ejus debitis obligando, vel ad vitam, vel perpetuo alienando, absque causa rationabili, per Definitores approbata post factum, vel ante si per relationem fidelium Visitatorum convictus fuerit de prædictis, absque alia juris solennitate per Definitores Abbatia sua, vel Prioratu privetur. Dicta vero registra ponantur, & conserventur in arca communi, ubi commune sigillum consuevit pro tempore custodiri. Adiicimus etiam, ut nulla litera sigilletur sigillo conventus Clun. vel alterius ejusdem Ordinis, nisi in Capitulo coram conventu in vulgari, & latino prius lecta fuerit: & tunc sigilletur. Et postquam sigillata fuerit, iterum modo prædicto in Capitulo coram omnibus relegatur. Quo facto ponatur tenor literæ in registro, quod registrum servetur in arca eadem, in qua ut premittitur, servatur commune sigillum. Et si litera data fuerit de debito contrahendo, cancelletur litera in registro: & a creditoribus repetatur: & habita vel recuperata in libro cancelletur. Singuli autem officiales coram Abbate, vel Priore (si non est ibi Abbas) & coram senioribus duobus singulis mensibus de suis officiis rationem, & de omnibus receptis & expensis computationem fideliter faciant. Abbas etiam Clun. & ceteri Abbates, & Priores, quater in anno statum suæ domus in suo Capitulo, & coram Visitatoribus, cum venerint, plene declarent. Nullus quoque Abbas, vel Prior, grangiam, pensionem, vel præbendam monacalem sæcularibus personis concedere, seu possessionem aliquam, venditionis seu alio aliquo titulo alienare, absque patris Abbatis, aut patris Prioris & conventus sui consilio, & consensu præsumat.

Pœna Monacis proprietariis infligenda.

§. 27. Pœna insuper Monacis proprietariis infligatur, videlicet, ut per annum ad statum novum redigantur: & infra dictum annum assidue coram Conventu comedant in terra sedentes, & in depositarios, si Monacis proprietariis deposita restituerint, quæ sunt suis Monasteriis resignanda, monitione præmissa, excommunicationis sententia promulgetur.

Exactiones & extorsiones vitandæ.

§. 28. Ad hæc, quoniam Abbas Clun. nec non Abbates, & Priores ejusdem Ordinis, Prioratus sibi subjectos exactionibus, & extorsionibus consueverunt adeo aggravare, quod in eisdem Prioratibus antiquus, & consuetus Monacorum numerus est nimium diminutus, nos id de

id de cetero fieri sub attestatione divini iudicii prohibemus, injungentes dicto Abbati Clun. & aliis Abbatibus & Prioribus ejusdem Ordinis in virtute sanctæ obedientiæ, ut deinceps novos census subjectis sibi Prioratibus vel Decanatibus non imponant absque licentia Sedis Apostolicæ speciali: cum liqueat Prioratus ipsos non ad destructionem, sed ad conservationem Ordinis, & correctionem sibi esse subjectos, & eisdem Prioratibus pro substentatione Monacorum inibi domino famulantium possessiones pia devotione fidelium fuisse concessas.

Bona vacantia quæ & qualiter per Abbates percipienda sint.

§. 29. Circa ordinationem vero bonorum Prioratuum vacantium præcipimus, ut in Prioratibus dicti Ordinis per mortem, aut per amotionem Priorum vacantibus, Abbas Clun. palefredum, cappam, & breviarium Prioris præmortui (secundum antiquam consuetudinem) habeat, & deductis debitis (si qua sint) ante omnia & solutis, Monacis etiam ibidem commorantibus, & Priori futuro, ac familiæ domus pro se & necessitatibus suis, usque ad fructus novos prius congrua substentatione dimissa, relictis etiam ad excolendum possessiones necessariis ad refectionem domorum (si necesse fuerit) de residuis mobilibus possit recipere quartam partem. Præcipimus etiam dicto Abbati, ut nova, vel falsa debita præfatis Prioratibus non imponat, nec Abbas pro Prioratuum, vel talium beneficiorum collatione, aliquid recipere possit: cum hoc non careat vitio simoniç. Animalia etiam domus (præter dictum palefredum) decernimus, quod nullatenus possit recipere vel habere. Insuper, si aliquis Prior nolens præesse, sed magis in claustro Domino deservire, renunciaverit Prioratui, hoc idem præcipimus observari. Si autem aliquis Prior ejusdem Ordinis mutatus fuerit, vel translatus alibi præficiatur, ordinamus, & decernimus, quod tunc nihil possit dictus Abbas recipere, ne propter vacationem unius Prioratus, in fraudem plures vacare faciat, ut bona omnia secum portet. Quod autem de Abbate Cluniacensi statuimus, de aliis Abbatibus, & Prioribus Cluniacensis Ordinis, præcipimus, & decernimus observari. In dictis vero Prioratibus vacantibus, nullus nisi prius institutus (cui committitur Prioratus) officiales, administrantes, vel ministratores amoveat, nisi de ipsorum administratione mala constaret, vel etiam appareret, vel non extiterit bonæ vitæ. Statuimus insuper, ut nullus Abbas, vel Prior det, seu concedat literas suas alicui clerico, vel laico, super ipsius receptione futura in Monacum, vel Conversum, in aliqua Abbatia seu Prioratu sibi subjecto.

Novitii ante 15. annum non recipiãtur.

§. 30. Cæterum quia Ordo videtur grave profitentibus jugum imponere, districtius inhibemus, ne ante quintumdecimum annum ætatis completum ad Monacalem professionem puer aliquis admittatur, mulieribus ingressu claustri, vel chori interdicto.

Juste appellans non molestandus est.

§. 31. Statuimus præterea, quod Abbas Cluniacensis nullum ex causis legitimis pro utilitate Ordinis, vel Abbatiarum, vel Prioratuum appellantem excommunicare, vel incarcerare, seu detinere præsumat. Quod si contrarium factum fuerit, excommunicans, incarcerans, vel detinens, pœnam suspensionis merito poterit formidare.

Levis appellatio prohibetur.

§. 32. Inhibemus tamen, ne Monaci passim, & pro causis levibus contra suos superiores appellent.

Regulæ S. Benedicti observantia nõ prætermittatur.

§. 33. Et cum secundum Evangelicam veritatem, qui mandata Dei propter traditiones transgrediuntur humanas, a domino arguantur: arctissime interdicimus, ne propter nostras traditiones vel constitutiones, regularia B. Benedicti statuta aliquatenus omittantur.

Hæc reformatio ab omnib. observetur.

§. 34. Ut igitur hujusmodi mandatum lucerna sit vobis, lex, lux, via vitæ, increpatio disciplinæ, universitatem vestram monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta in virtute sanctæ obedientiæ districte præcipiendo mandantes, quatenus mentes vestras, & animos, tamquam devotionis obedientiæ filii, ad pacem, & quietem vestram solicite dirigentes, præscripta statuta studeatis inviolabiliter observare, ad frugem melioris vitæ conversi, ascensionibus in corde dispositis, de gratia in gratiam, & de virtute proficientes salubriter in virtutem, bonus in omni loco efficiamini odor Christi: Nosque in vestris meritis delectati, ad profectus vestros merito intendere valeamus.

Datum Reate, II. Idus Septemb. Pont. nostri anno II. Dat. die 12. Sept. 1289. P. A. II.

VI.

Quod Processus habiti per Inquisitores contra Hæreticos etiam post obitum Papç, a quo deputati fuerant, validi habeantur.

Ex Regest. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Fratribus Ordinis Pŗedicatorum Inquisitoribus hæreticæ pravitatis auctoritate Sedis Apostolicæ Deputatis, & imposterum Deputandis, salutem & Apostolicam benedictionem.

Causæ Decreti.

NE aliqui dubitationem forsan sollicitam excitantes, in dubium revocent, an processus per Vos, quibus Inquisitionis officium contra respersos hæretica pravitate infra certos limites extitit ab Apostolica Sede commissum, in casibus aliquibus habiti, qui post Romani Pontificis obitum, cujus auctoritate Vobis idem est commissum officium, emerserunt, & in nonnullis aliis, in quibus licet antea emersissent, vivente tamen eodem Romano Pontifice per Vos, vel alios Inquisitores prædictos non fuerat aliquo modo processum, robur obtineant firmitatis, tenore præsentium in favorem fidei declaramus, decernimus, & etiam statuimus, hujusmodi processibus per Vos, aut alios Inquisitores prædictos taliter habitis nequaquam obstare, quod tempore Romani Pontificis, cujus auctoritate hujusmodi officii erat facta commissio, non fuerint inchoati.

Et

Decretum. Et ne de cætero similem dubitationem moveri contingat, hoc idem in similibus processibus habendis imposterum prætextu commissionum factarum hactenus, & faciendarum a Nobis, vel nostris successoribus decernimus, & statuimus observari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis, Constitutionis, & Decreti infringere &c.

Dat. die 29. Junii 1290. P. ann. III. Datum Romæ apud Urbemveterem tertio Kalendas Julii Pontificatus nostri anno III.

VII.

Confirmatio Erectionis Ulysipponensis Academiæ, quæ variis ornatur privilegiis.

Ex Rainaldo ad ann. 1290. §. 52. Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Universitati Magistrorum, & Scholarium Ulixbonensium.

Exordium. De statu Regni Portugalliæ tanto solertius cogitamus, quanto majori desiderio ducimur, ut in Regno ipso, submotis quibusvis obstaculis, divini cultus observantia vigeat, salubribus intendatur operibus, & fidei Catholicæ puritas ad laudem divini nominis, & salutem fidelium in illo degentium invalescat.

Academia hęc condita a Dionysio Rege. §. 1. Sane ad audientiam nostram pervenit, quod procurante charissimo in Christo filio nostro Dionysio Portugalliæ Rege illustri cujuslibet licitæ facultatis studia in Civitate Ulixbonensi sunt de novo non sine multa, & laudabili provisione plantata: quorum Magistris, ut liberius possint vacare studiis, & doctrinis, a quibusdam Prælatis, Abbatibus, Cisterciensibus, ac Prioribus Sancti Augustini, & Sancti Benedicti Ordinum, & Rectoribus quarumdam sæcularium Ecclesiarum Regnorum Portugalliæ, & Algarbii promissum esse dicitur certum salarium statutum.

§. 2. Nos autem diligentius attendentes, quod hujusmodi studia cooperante illo, a quo bona cuncta procedunt, in Regnis ipsis divinus cultus augebitur, crescet devotio, & fidei orthodoxæ cultores informationem suscipient, virtutum decorabuntur insigniis, thesauros scientiæ vendicabunt, & ideo ad augmentum, & corroborationem studiorum ipsorum solicite intendentes, desiderantes quoque, ut per Apostolici favoris auxilium studia ipsa firmis radicibus fulciantur; quodque super hoc factum est, ratum, & gratum habemus, præfatum Regem rogantes attentius, & hortantes, ut Cives Ulixbonenses Domos vacantes adinhabitandum scholaribus sub competenti pretio, taxando a duobus clericis, & totidem laicis, viris discretis, Catholicis, & juratis, communiter electis a vobis, & Civibus ipsis, locare regia potestate compellat; quodque Ballivos, Officiales, & Ministrales suos Civitatis ejusdem personis, & rebus Scholarium, ac etiam Nuntiis eorundem securitatem, & immunitatem promittere faciat, super hoc ab eis præstito juramento.

Ornata Privilegiis a Nicolao. §. 3. Statuimus præterea, ut universi Magistri actu regentes in Civitate prædicta, proventus Præbendarum, & beneficiorum suorum etiamsi personatus, & dignitates existant, quotidianis distributionibus, quæ iis, qui divinis intersunt officiis assignantur, dumtaxat exceptis, integre percipere valeant & habere. Sancimus insuper, ut nulli Magistri, & Scholares, ac servientes ipsorum si, quod absit, contigerit eos in quocumque meleficio deprehendi, ab aliquo laico judicentur, vel etiam puniantur, nisi forte Judicio Ecclesiæ condemnati relinquantur curiæ sęculari, quod Scholares in artibus & jure Canonico, & Civili, ac Medicina, quos Magistri reputabunt idoneos, possint per Ulixbonensem Episcopum, qui pro tempore fuerit, vel Ulixbonensi Sede vacante, per Vicarium ab Ulixbonensi Capitulo in spiritualibus constitutum in studio licentiari prædicto. Et quicumque Magister in Civitate præfata per Episcopum, vel Vicarium supradictos examinatus & approbatus fuerit in facultate quacùmque, Theologica dumtaxat excepta, ubique sine alia examinatione regendi liberam habeat potestatem.

Clausulæ. §. 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, concessionis &c. infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum die 9. Augusti anno Domini 1290. Pontif. anno III. Datum apud Urbemveterem, V. Idus Augusti Pontificatus Nostri Anno III.

VIII.

Prohibitio faciendi Conjurationes, societates, Confœderationes, seu Colligationes in terris Ecclesiæ, earumque cassatio, & annullatio sub excommunicationis sententia, aliisque penis spiritualibus, & temporalibus.

Ex Regest. Vatic. Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei Memoriam.

Ex hujusmodi confœderationibus mala solent oriri. Solent Conjurationes, & Colligationes aliæ inter Civitatem & Civitatem, vel Universitates alias initæ graves plerumque turbationes inducere, aliaque grandia Corporum & Animarum pericula germinare. Hinc talia non improvide sunt Imperiali sanctione prohibita, & quæ processerant, ejus auctoritate cassata, pœnis, & aliis remediis in ipsius violatores adjectis. Nos igitur quibus Ecclesiæ Romanæ temporaliter subjectorum cura etiam spiritualis incumbit; ideoque ipsis maxime contra quævis saluti Animarum adversa providere tenemur, non immerito hujusmodi periculis occurrere cupientes, hac in perpetuum valitura Constitutione de fratrum nostrorum consilio districtius inhibemus, in quibuscumque terris Ecclesiæ memoratæ inter Civitates vel Universitates quaslibet, seu inter ipsarum aliquam, & singularem Personam Conjurationem, societatem, confederationem, (Eas fieri vetitum.)

nem, seu colligationem quamlibet absque Sedis Apostolicæ consensu, & expressa licentia deinceps iniri, aut contrahi, vel sub colore quolibet attentari: Et si contra præsumptum fuerit conjurationem, societatem, confederationem, seu colligationem ipsas etiamsi pęnarum, vel Juramentorum fuerint adjectione vallatæ, irritas decernimus, & inanes: Contractas autem huc usque etiam si pęnarum, vel Juramentorum simili fuerint adjectione firmatæ, cassamus: Statuentes, ut singulæ Civitates, Universitates, atque Personæ Constitutionem hujusmodi violantes trium millium Marcarum Argenti pęnam incurrant: Et nihilominus non solum Censura procellentur Ecclesiastica, sed & alias spiritualiter & temporaliter punientur: prout qualitas commissorum exegerit, & Sedes ipsa viderit expedire: pęna hujusmodi circa minora Loca sive Personas pro ipsorum locorum & Personarum qualitate præfatæ Sedis arbitrio moderanda. Moderandi vero pęnam hujusmodi, vel remittendi, vel super ipsa quomodolibet componendi Provinciarum, Terrarum, vel locorum Rectoribus omnimodam adimimus facultatem.

Factæ declarantur irritæ. *Pœna contra inobedientes.*

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis, Cassationis, Constitutionis, & ademptionis infringere &c.

Dat. die 18. Novembr. 1290. Pont. An. III. Datum apud Urbemveterem quartodecimo Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno III.

I X.

Excommunicationis, aliarumque pęnarum contra Hæreticos, eorumque Fautores, & alios decretarum promulgatio.

Ex Regest. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus salutem & Apostolicam benedictionem.

Anathema, corporalesque pœnæ contra Hæreticos. NOverit Universitas vestra, quod Nos excommunicamus, & anathematizamus Universos Hæreticos, Catharos, Patharenos, Pauperes de Lugduno, Passaginos, Josepinos, Arnaldistas, Speronistas, & alios quibuscumque nominibus censeantur, facies quidem habentes diversas, sed Caudas ad invicem colligatas, quia de vanitate conveniunt in idipsum. Damnati vero per Ecclesiam Sæculari Judicio relinquantur animadversione debita puniendi, Clericis prius a suis ordinibus degradatis. Si quis autem de prædictis, postquam fuerint deprehensi, redire voluerint ad agendam condignam pęnitentiam, in perpetuo Carcere detrudantur: Credentes autem eorum erroribus similiter Hæreticos judicamus.

Eorumque fautores, &c. §. 1. Item Receptatores, Defensores, & fautores Hæreticorum excommunicationis sententiæ decernimus subjacere: firmiter statuentes, ut si postquam quilibet talium fuerit excommunicatione notatus, si satisfacere contempserit infra annum, ex tunc ipso Jure sit factus infamis, nec ad publica officia seu consilia, nec ad eligendos aliquos ad hujusmodi, nec ad testimonium admittatur: Sit etiam intestabilis, nec Testamenti habeat factionem, nec ad hæreditatis successionem accedat. Nullus præterea ipsi super quocumque negotio, sed ipse aliis respondere cogatur. Quod si forte Judex extiterit, ejus sententia nullam obtineat firmitatem, nec Causæ aliaque ad ejus audientiam perferantur: Si fuerit Advocatus, ejus patrocinium nullatenus admittatur. Si Tabellio Instrumenta confecta per ipsum nullius penitus sint momenti: sed cum auctore damnato damnentur, & in similibus idem præcipimus observari: Si vero Clericus fuerit, ab omni officio & beneficio deponatur.

§. 2. Si qui autem tales postquam ab Ecclesia fuerint denotati, evitare contempserint, excommunicationis sententia percellantur; alias animadversione debita puniendi. *Et utrosque non vitantes.* Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemque Personæ propriam innocentiam congrua purgatione monstraverint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur: ita quod si per annum in excommunicatione perstiterint, tunc velut hæretici condemnentur. Item proclamationes, aut appellationes hujusmodi Personarum minime audiantur. *De suspectis.*

§. 3. Item Judices, Advocati, & Notarii nulli eorum officium suum impendant, alioquin eodem officio perpetuo sint privati. Item Clerici non exhibeant hujusmodi pestilentibus ecclesiastica sacramenta, nec eleemosynas, aut oblationes eorum recipiant. Similiter Hospitalarii, aut Templarii, aut quilibet Regulares, alioquin suo priventur officio; ad quod nunquam restituantur absque Indulto Sedis Apostolicæ speciali. *Aliæ pęnæ.*

§. 4. Item quicumque tales præsumpserint ecclesiasticæ tradere sepulturæ, usque ad satisfactionem idoneam excommunicationis sententiæ se noverint subjacere, nec absolutionis beneficium mereantur, nisi propriis manibus publice extumulent & projiciant hujusmodi corpora damnatorum, & locus ille perpetua careat sepultura. *Ecclesiastica privandi sepultura.*

§. 5. Item firmiter inhibemus, ne cuiquam laicæ personæ liceat publice, vel privatim de fide Catholica disputare: qui vero contrafecerit, excommunicationis laqueo innodetur. *Laicis interdicuntur de fide controversiæ. Vide Constit. XXV. Innocentii III*

§. 6. Item si quis Hæreticos sciverit, vel aliquos occulta conventicula celebrantes, seu a communi conversatione fidelium vita, & moribus dissidentes, eos studeat indicare Confessori suo, vel alii per quem credat ad Prælati sui & Inquisitorum hæreticæ pravitatis notitiam pervenire: alioquin excommunicationis sententia percellatur: Hæretici autem & Receptatores, Defensores, & fautores eorum, ipsorumque filii usque ad secundam generationem ad nullum Ecclesiasticum Beneficium, seu officium admittantur: Quod si secus actum fuerit, decernimus irritum & inane. Nos enim prædictos ex nunc privamus Beneficiis acquisitis, volentes, ut tales & habitis per- *Hæretici publicandi.*

perpetuo careant, & ad alia similia nequaquam imposterum admittantur.

Filiis hæreticorum emancipatio interdicta.

§. 7. Illorum autem filiorum emancipationem nullius esse momenti volumus, quorum Parentes post emancipationem hujusmodi ad invium superstitionis hæreticæ a via declinasse constiterit veritatis.

Dat. die 3. Martii 1291. Pont. an. IV.

Datum apud Urbemveterem quinto nonas Martii, Pontificatus nostri anno IV.

X.

Hospitale Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, cum omnibus ejus membris & bonis atque personis, sub protectione Sedis Apostolicæ suscipitur, & subjectio Hospitalis S. Spiritus in Monte Pessullano, Hospitali prædicto approbatur.

De institutione Hospitalis vide in Innoc. III. Tom. III. Par. I. const. XL. pag. 108.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro Sancti Spiritus in Saxia de Urbe, ac illius fratribus, tam præsentibus, quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Exordium.

INter opera pietatis, &c. *Omittitur residuum hujus proemii, quia est idem cum proemio bullæ Innoc. III.* Hæc igitur attendentes Hospitale nostrum apud S. Mariam in Saxia, locum satis idoneum ad hospitalitatis officium exercendum, eleemosynis Ecclesiæ Romanæ solemniter constructum, in quo reficiuntur & recipiuntur pauperes, & infirmi, & exhibentur alia opera pietatis, ad exemplar fœlicis recordationis Innocentii III. Honorii III. Gregorii IX. Alexandri IV. Clementis IV. Gregorii X. & Nicolai III. prædecessorum nostrorum Rom. Pontif. sub B. Petri & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut Regularis Ordo, qui secundum Deum in institutione Fratrum Hospitalis S. Spiritus ibidem institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Hospitale hoc sub A. S. patrocinio susceptum.

Enunciatio locorum ad illud pertinentium.

§. 1. Propterea quascumque possessiones, quæcumque bona quæ idem hospitale in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis & vestris successoribus, & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

In Urbe & ejus territorio.

§. 2. Locum ipsum in quo præfatum Hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis, domos, vineas, hortos, annuos redditus denariorum, & quicquid juris habetis in Urbe, & in territorio & districtu Urbis. Grangiam de Vallecula cum pertinentiis suis: de Brain: de Malliana: de Peccuritia: de Pauli: de Murasuri: de Campagnano: & de Cæsano grangias, cum domibus, terris, vineis, sylvis, pratis, pascuis, possessionibus cultis & incultis, aquarum decursibus, & omnibus pertinentiis suis, & Casale novum juxta flumen, cum terris, pratis, possessionibus.

In Regno Siciliæ.

§. 3. In regno Siciliæ, Ecclesiam de Diano, & Ecclesiam S. Laurentii extra Dianum: S. Mariæ de campo Diamese: S. Quirici, & S. Spiritus de Claromonte Ecclesias, cum pertinentiis earumdem. Apud Castrum Corilionis, domum S. Spiritus cum pertinentiis suis. In diœcesi Caputaquen. Ecclesiam SS. Apostolorum Philippi & Jacobi cum pertinentiis suis. In civitate Marsici hospitale S. Spiritus, & hospitale S. Spiritus, quod habetis in civitate Trojana, & hospitale S. Spiritus, quod habetis in civitate Asculi, domos, terras, anneta, jardinos, & quicquid juris habetis in territorio Genetan. Hospitale novum quod habetis in civitate Aquilen. cum terris, possessionibus, & omnibus pertinentiis suis. Hospitale S. Spiritus de Adria, cum Ecclesia S. Claudii, cum domibus, terris, vineis, pratis, possessionibus, redditibus, & omnibus pertinentiis suis in usum brachię, & flumina Gomaui. In civitate Theatin. hospitale S. Spiritus. Et hospitale S. Spiritus in Piscaria. Et hospitale S. Spiritus, quod habetis in civitate Pennen. cum terris, domibus, possessionibus, redditibusve universis, bonis, & juribus spectan. ad Ecclesias & hospitalia supradicta, & quicquid juris in eodem regno hospitale vestrum obtinere noscitur.

In Campania.

§. 4. In Campania & maritima, in Civitate Anagnin. Hospitale S. Trinitatis, cum domibus, terris, possessionibus, ac omnibus pertinentiis suis. Casale Ursinum quod habetis in civitate Anagnin. cum pertinentiis suis, & Ecclesiam S. Ægidii de Rapello, cum domibus, vineis, terris, sylvis, possessionibus, & omnibus pertinentiis earumdem. De Monte Fortino, de Velletro, & Cora Grangias, cum domibus, terris, vineis, & omnibus pertinentiis earumdem, domos, terras, vineas, redditus, possessiones, & quicquid juris habetis in Ferentin. ac Alatrin. & Terracin. civitate & diœcesi earumdem, domos, terras, vineas, prata, pascua, nemora, molendina, cum aquarum decursibus, & quicquid juris habetis in castro & territorio Nymphæ in civitate Tiburtin. cum domibus, terris, vineis, pratis, possessionibus, ac omnibus pertinentiis suis. In diœcesi Nepesin. Ecclesiam S. Tolomæi cum terris, possessionibus, cum omnibus pertinentiis suis, & etiam quicquid juris in civitate & diœc. Nepesin. hospitale vestrum noscitur obtinere. In civitate & diœcesi Sutrin. castrum sanctæ Pupæ, cum Ecclesia S. Mariæ ad portam in dicto castro, terris, possessionibus, molendinis, aquarum decursibus, ac omnibus aliis juribus & pertinen. & appenden. suis: necnon jurisdictionem temporalem, & quicquid juris habetis ibidem. Oratorium S. Mariæ de Flore cum omnibus pertinentiis suis. Medietatem Caselli in de Gemita, cum terris, sylvis, possessionibus, & aliis ad dictam medietatem spectan. necnon alias possessiones, terras, & redditus, & quicquid juris in Civitate & diœcesi Sutrin. hospitale vestrum noscitur obtinere.

In Tuscia.

§. 5. In Thuscia, hospitale S. Spiritus de Castro Casali, cum terris, possessionibus, & om.

omnibus pertinentiis. Hoſpitale S. Spiritus quod habetis apud S. Quiricum, cum terris, vineis, poſſeſſionibus, & omnibus juribus & pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Florentia, cum domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, & omnibus juribus & pertinentiis ſuis.

In Patrimonio.

§. 6. In Civitate Viterbien. domos, terras, vineas, prata, hortos, & quicquid juris habetis ibidem. In caſtro Vite alle Placentin. cum turri ſibi injuncta, & aliis domibus, terris, vineis, pratis, hortis, & omnibus pertinentiis earumdem. Eccleſiam S. Leonardi de Ponte Grandinato cum pertinentiis ſuis, & molendinum cum aquarum decurſibus, terras, vineas, poſſeſſiones. Et quicquid juris habetis apud Galleſium, & in ejus territorio obtinetis, terras, vineas, poſſeſſiones. Et quicquid juris habetis in civitate, & dioeceſi Narnien., medietatem caſtri Tramiſe, & partem, quam habetis in caſtro Turricole, cum domibus, terris, vineis, ſylvis, poſſeſſionibus, & homagiis, aquarum decurſibus, & omnibus juribus, & pertinentiis ad eaſdem: partem & medietatem ſpectan. ad Eccleſiam S. Blaſii Hortan. cum terris, domibus, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Caſtrum Pontani, cum terris, vineis, ſylvis, homagiis, aquarum decurſibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Eccleſiam S. Leonardi de Septemunis in ſtratu, cum domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, ſylvis, & omnibus pertinentiis ſuis, S. Andreæ de Caſtro Porchiani, cum terris, vineis, ſylvis, homagiis, aquarum decurſibus, & omnibus pertinentiis ſuis, domos, terras, poſſeſſiones, & quicquid juris apud Fulginaten. obtinetis.

In Marchia Anconitana.

§. 7. In Marchia Anconitan. Hoſpitale S. Spiritus de Aſculo, cum domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, ac omnibus pertinentiis ſuis. Caſtrum Offidæ. Eccleſiam S. Jacobi, & Eccleſiam S. Martini, cum domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, & omnibus juribus, & pertinentiis ſuis.

In Patriarchatu Aquilejen.

§. 8. In Patriarchatu Aquilejen. Hoſpitale S. Spiritus, & Eccleſiam S. Mariæ de Collibus Clemone, cum domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis.

In Burgundia.

§. 9. In Burgundia, hoſpitale S. Spiritus de Divione cum pertinentiis ſuis, de Dola, de Tornodoro, de Barro, de S. Severa hoſpitalia, cum terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis eorumdem, de Biſuntio, de Novoſoro, de Fovento, de Calci, de Novocaſtro, & de Lauſanna hoſpitalia, cum grangiis, terris, poſſeſſionibus, & omnibus terris eorumdem.

In Lotharingia.

§. 10. In Lotharingia, hoſpitale S. Spiritus de Novocaſtro, cum grangiis Berthonevalte, terris, pratis, nemoribus, molendinis, aquarum decurſibus, cum omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Tullo, cum pratis, vineis, aquarum decurſibus cum pertinentiis ſuis, Hoſpitale S. Spiritus de Vallicolore, cum capella, terris, pratis, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis.

In Regno Alemaniæ.

§. 11. In Regno Alemanjæ de Gtefelt, & de Vvinipina Eccleſias, cum terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis earumdem. Hoſpitale de Vienna, cum terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis, de Comundia, de Manuch, & Cracovia hoſpitalia: cum terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis eorumdem. Hoſpitale S. Spiritus de Stetina, cum grangiis, villis, domibus, terris, vineis, ſylvis, molendinis, aquarum decurſibus, ac pratis, nemoribus, necnon & domibus eidem hoſpitali ſubjectis, & omnibus pertinentiis eorumdem.

In Anglia.

§. 12. In Anglia, Eccleſiam de Vvritell. cum Capellis dependen. ab eadem, terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis, ac juribus ad eamdem Eccleſiam & Capellas ſpectantibus.

In Provincia Narbonen.

§. 13. In Provincia Narbonen. hoſpitale S. Spiritus de Montepeſſulano Magalonen. diæceſis, cum capella, grangiis, domibus, terris, vineis, pratis, paſcuis, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Clapomalauelba, cum capella, & omnibus pertinen. ſuis.

In Provincia Auxitana.

§. 14. In provincia Auxitan, hoſpitale S. Spiritus juxta S. Severam, cum capella, grangiis, aquarum decurſibus, terris, vineis, pratis, paſcuis, nemoribus, & omnibus pertinentiis, Hoſpitale S. Spiritus de Parduvaco, cum capella & omnibus pertinentiis ſuis.

In Provincia Burdegalen.

§. 15. In provincia Burdegalen. Hoſpitale S. Spiritus de Brageriaco Petragoricen. dioeceſis, cum capella, grangiis, terris, domibus, molendinis, aquarum decurſibus, pratis, paſcuis, nemoribus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Ponte Bononæ cum omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Sulmaco cum omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de S. Fide cum capella & omnibus pertinentiis ſuis.

In Provincia Bituricen.

§. 16. In provincia Bituricen. hoſpitale S. Spiritus de Confluento Lemovicen. dioeceſis, cum capella, domibus, terris, vineis, molendinis, aquarum decurſibus, pratis, paſcuis, nemoribus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Marterello Caturcen. dioeceſis, cum capella, domibus, terris, vineis, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Montevalenti ejuſdem dioeceſis, cum domibus, terris, poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Amelian. Ruthenen. dioeceſis, cum grangiis, domibus, terris, vineis poſſeſſionibus, & omnibus pertinentiis ſuis.

In Provincia Arelaten.

§. 17. In provincia Arelaten., hoſpitale S. Spiritus Auraſicen. cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Brizone, cum omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus Aquen., cum omnibus pertinentiis ſuis.

In Provincia Viennen.

§. 18. In provincia Viennen. hoſpitale S. Spiritus de Argentaria Vivarien. diœceſis cum omnibus pertinentiis ſuis.

In Provincia Tarraconen.

§. 19. In provincia Tarraconen. Hoſpitale S. Spiritus Ilerden. cum capella, domibus, & pertinentiis ſuis.

In Provincia Toletan.

§. 20. In provincia Toletan., hoſpitale S. Spiritus Segobien. cum grangiis, domibus, terris, vineis, molendinis, aquarum decurſibus, pratis, paſcuis, nemoribus, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale S. Spiritus de Valentia, cum Eccleſia S. Lucæ, domibus, terris, poſ-

possessionibus, cum omnibus pertinentiis suis. Hospitalia S. Spiritus de Valira, & S. Spiritus Iaemia, cum omnibus pertinentiis eorumdem. Monasterium S. Eliæ quondam Ordinis S. Benedicti Nepesin. dioecesis; cum Ecclesiis, castris, & pertinentiis, quod præfatus Alexander prædecessor noster de fratrum suorum consilio, vobis & per vos hospitali vestro concessit, cum terris, pratis, vineis, nemoribus, usagiis & pascuis, in bosco & plano, in aquis & molendinis, in viis & semitis, & in aliis omnibus libertatibus, & immunitatibus suis.

Munus Clericorum in hoc Hospitali.

§. 21. Hoc tamen adiecto, ut in eadem Ecclesia quatuor semper ad minus sint clerici regulares ejusdem hospitalis professi, qui pro nobis, & prædecessoribus, ac successoribus, & fratribus nostris vivis & defunctis specialiter obsecrantes, omnia spiritualia liberaliter administrent, & super his nullius, nisi Rom. Pont. correctioni subjaceant, ad quem quotiens expedierit, monitione præmissa caritativa, fiat à fratribus proclamatio propter Deum, ut ipse cognita veritate, decernat quod suo prudenti consilio duxerit providendum.

Victum & vestitū habeāt administratio. nique Sacramētorum vacent.

§. 22. Ipsi autem victu & vestitu contenti, quem eis secundum eamdem regulam præcipimus exhiberi, divinis vacent officiis, & intendant sacramentis ecclesiasticis, ita quod de aliis hospitalitatis negotiis, preter concessionem Magistri, se nullatenus intromittant, sed omnia dispositioni tuæ fili Magister, & successorum tuorum, vel eorum, qui per te, vel per eos fuerint deputati ad hoc, sine contradictione, ac murmuratione relinquant.

Hospitale S. Spiritus in Montepessulano Hospitali S. Spiritus. in Saxia de Urbe qua lege unitum.

§. 23. Ceterum autem prædictus prædecessor Honorius, unionem ejusdem Hospitalis & S. Spiritus in Montepessulano, nobis & hospitali nostro in spiritualibus & temporalibus perniciosam & damnosam recognoscens, ipsam de consilio fratrum suorum dissolvit, statuens ut nec istud illi, nec illud isti, in aliquo teneatur, nec nobis nec illis sit commune. Non obstan. privilegio dicti Innocentii, nec suo, quod super unione ipsa apparuerit impetratum. Verum postmodum Rector & fratres prædicti Hospitalis de Montepessulano, per procuratorem ad hoc legitime constitutum, ipsum Hospitale suum cum omnibus domibus sibi subjectis & subiiciendis in posterum, universis rebus & juribus supradictis auctoritate bo. mem. Stephan. tit. S. Mariæ in Transtiberim, & R. S. Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis, quos ad id deputaverat præfatus Gregorius Papa IX. Domui nostræ sponte & voluntarie submiserunt, ut idem hospitale cum domibus suis nobis & domui nostre ita sit suppositum & subjectum, sicut domibus Hospitalis Hierosolymitani ex militia temporali sunt subjectæ & suppositæ domus suæ, quam submissionem & subjectionem admittentes, duximus Apostolica auctoritate confirmandas.

Certum, &c. *Residuum omitto, quia est idem ac in Constit. Innocentius III. citata sup. in rub.*

Papæ subscriptio.

EGO NICOLAUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Card. subscriptiones.

Ego Fr. Latinus Ostiensis, & Velletrensis Episcopus subscripsi.
Ego Gerardus Sabinensis Episcopus subscripsi.
Ego Joannes Tusculanus Episcopus subscripsi.
Ego Joannes tit. S. Cæciliæ Presb. Card. subscripsi.
Ego Frater Hugo tit. Sanctæ Sabinæ Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus tituli Sancti Marci Presbyter Cardinalis subscripsi.
Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Neapoleo Sancti Adriani Diaconus Cardinalis subscripsi.
Ego Petrus Sancti Eustachii Diaconus Cardinalis subscripsi.

Dat. die 21. Junii 1291. P. A. IV.

Datum apud Urbem Veterem per manum Magistri Joannis Decani Bajocensis S. R. E. Vicecancellarii, 11. Kal. Julii Indictione quarta Incarnationis Dominicæ 1291. Pontificatus vero D. Nicolai IV. Anno IV.

XI.

De recuperatione Terre Sancte Hierusalem à Saracenis, & de indultis Crucesignatorum ad id proficiscentium, vel contributionem præstantium.

Huic recuperationi enixe studuerunt literis adhoc datis Indulgentiis, & Privilegiis concessis Eugenius III. Const. VIII. Tom. II. pag. 292. Alex. III. Const. XXXVII. ibid. pag. 403. Gregorius VIII. Constit. II. Tom. III. P. I. pag. 28. Innocentius III. Constit. XLII. ibid. pag. 111. & Const. LXII. ibid. pag. 127. & Constit. CVII. ibid. pag. 173. Honorius III. Const. V. ibid. pag. 181.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei. Universis Christi fidelibus, ad quos præsentes litteræ pervenerint, salutem & Apost. ben.

Pia adhortatio ad incumbendum recuperationi Terræ Sanctæ.

ILluminet super vos Dominus vultum suum, & ita suo lumine ad recensendum attentius, qualiter Redemptor noster salutem humani generis in Terra Sancta dignatus est misericorditer operari, oculos in vobis hominis interioris illustret, quod accendatur ut ignis ad subveniendum Terræ illius necessitatibus, zelus vester concalescat, corda inflammentur, affectum & effectum prompta operis prosecutio subsecuta commendet. Cujus etenim pectoris, etiam lapidei quamcumque duriciam non emolliat, considerata illius humanationis humilitas, in qua Dei filius factus homo, exinanivit semetipsum, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo? Cujus viscera non inflammet caritatis ardore pia consideratio illius humilitatis extremæ, in qua ipse factus est obediens usque ad mortem, ad exprobrantium opprobria? velut agnus coram tondente se vere mitis obmutuit, & sicut ovis ad occisionem deductus, propter contumelias & terrores, post spinas & sputa, post flagella varia, innocens est sine causa damnatus, ac demum saturatus opprobriis, clavis affixus, aceto & felle

felle potatus, in crucis patibulo tam diræ mortis subiit passionem, mysterium nostræ Redemptionis consummans, post traditum etiam spiritum lanceæ illusione confossus. Hæc filii, & innumerabilia largitatis divinę charismata in Terra prædicta ipsi humano impensa generi, ab eodem Redemptore piissimo, si frequenter intra claustra pectoris, attenta meditatione revolvitis, si, qua decet attentione pensatis, quis vestrum non fervebit intus, foris ebulliet, exclamabit & dicet: Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? & non expectato monitoris, vel sollicitatoris officio subjunget ultroneus: Calicem salutaris accipiam, & nomen Domini invocabo?

Illorum locorum Sanctitas.

§. 1. Quis sine acutissimi doloris aculeis considerare potest, non solum veneranda & piissima loca illa, in quorum altero oriens ex alto pro nobis nasci dignatus est humiliter, in reliquo mori crudeliter non expavit, sed etiam totam quasi jam terram eamdem, quam ipse idem sua illustravit corporali præsentia, miraculis clarificavit immensis, & tandem effusione sui pretiosi sanguinis in nostræ salutis effusi pretium consecravit, occupata per nefandissimos Saracenos, ipsorum immunditia pollui, fœdari? Quis absque amaritudine summa commemoret tot Christianorum Castra, Civitates, & alia loca solemnia destructa penitus, ad nihilumque redacta, & eorum incolas eorumdem Saracenorum immanitate peremptos? Proh dolor, quis novitatis (quoniam deplorare libet potius, quàm narrare) solers censor, & discriminum, quæ comminari videtur, discussor attentus, per noctem & diem, quasi torrentem lacrymas non deducat? Cujus pupilla tacebit? cujus pectoris penetrale continebit suspiria, vel singultuum frequentiam non erumpet, lugubri contemplatione recensens, quod, quantumcumque Mater Ecclesia casum eumdem prævenire studuerit, incolis illarum partium in galeis, bellatorum multitudine, ac subventione pecuniaria; juxta persuasam ab eis denunciatæ necessitatis exigentiam, & oblatæ super hoc petitionis instantiam, succurendo; nihilominus tamen Civitas Acaone sic ejusdem matris Ecclesiæ studio communita quadraginta & quatuor diebus arctissima Babylonicæ potentiæ obsidione circundata, terribilibus machinis diu noctuque vexata, impedita crebris & diris insultibus, membris etiam ipsius per cuniculos arietatis occultos, quadragesimo quarto die, obsidentium viribus (Dei permissione admirabili & stupenda) succubuit. capta per eos, & igni exposita, Christicolis inibi existentibus cæsis innumeris, & ceteris qui habere nequiverunt ad maritima vasa recursum, in captivitatem abductis, ut per jugum barbaricę servitutis horribile, dispendiis civilis mortis adducti, naturali etiam diutius moriantur. Et de Tirensis Civitatis deditio secuta.

Saracenorum sæva crudelitas.

Iterata Papæ adhortatio ad recuperationē Terræ Sanctæ.

§. 2. Quis igitur de cetero marcebit ocio? quis non exurget? quis ad recuperationem Terræ prædictæ non promptus exiliet? quis tardabit? quem non pudebit ingratitudinis argui? quin potius quasi de infidelitate notari, si Creatori proprio, tam benefico Domino ad redemptionem Terræ illius, quam ipsa sacra Scriptura testatur omnium cariorem, qua potest promptitudine non assistat? cum etiam secundum Juris humani censuram subditos suis Dominis, & ad tuenda, quę possident, & ad recuperanda injuste subtracta, debitum fidelitatis adstringat? Quis de tot fidei orthodoxę cultoribus tam immaniter trucidatis, de tot calamitatibus captivorum, & aliis Christianitatis opprobriis non ex tota mente movebitur? non suspiret? non anxiabitur ad vindictam? Profecto, cum secundum Apostolum, omnes simus unum corpus in Christo, non immerito cum illis de quibus scriptum est, Percussisti eos, & non doluerunt, insensibilitatis arguitur quisquis tantam hujus nostri corporis mutilationem, prædictorum videlicet Christicolarum non sentit excidium, & tam graviter non mæretur. Accingimini ergo Christifideles, & qui Christiana religione censemini, vos Christianos esse operis prosequtione monstrate; Accipite devotione, qua Rex vivificæ Crucis signum, illud in considerationis vestræ scrutinium deducentes, quod viris quantumcumque magnificis, quantacumque dignitate prędítis & virtute, ad gloriam magnam adscribitur, si eis quovis in bello Dominorum insignia gerere concedatur: sub quibus contigit frequenter non sine salutis æternæ discrimine, mortis subire periculum sub cujuslibet spe remunerationis. Quanto igitur gloriosius, quanto securius Regis Regum in ejus bello victoriosum gestare vexillum, salutiferam videlicet Crucem? sub qua devotione congrua puro corde suscepta, conceptum prosequentibus, munditia continua, propositum mori est vitæ perennis initium, transitoriæ mortis finis retributionis inæstimabilis certitudo. Festinate itaque, festinate ad salutis vestræ properare compendium. Accendatur cujuscunque virilis animus, & consultius attendentes, quod si forte labor major ex dictarum Civitatum captione proponitur, merces uberior subsequetur, cum sicut scriptum est, secundum laborem accipiet unusquisque mercedem. Corpora vestra, & corda pariter ejusdem vivificæ Crucis signo in d. Terræ sæpe fatum subsidium insignite, nunc præcipue, dum ipsius Terræ subventio multis & olim per Sedem Apostolicam exquisita vigiliis, multis laboribus & oneribus procurata, sed diversis & adversis adventibus diutius impedita, divina, ut supponit devota credulitas, provisione dirigitur, & ad excipiendas Terræ ipsius angustias, eamque de impiorum manibus eruendam, efficaciter sub spe divini numinis pręparatur.

Eberardus Angliæ Rex Crucesignatorum Dux.

§. 3. Si quidem carissimus filius noster Christianissimus Princeps Eberardus Angliæ Rex Illustris, post tractatus varios super generali suo passagio in ipsius Terræ subsidium faciendo, diversorum Pontificum Romanorum temporibus habitos, novissime tamquam benedictionis filius nostris beneplacitis acquievit, & ut post Christum, juxta consilium ejus eat, se ipsum abnegans, ac tollens, ut eumdem sequatur Dominum, crucem suam, terminum, festum videlicet Nativitatis B. Joannis Baptistæ (quod erit Anno Domini 1293. & ei ad transfretandum personaliter, nec non ad dictum gene-

Crucesignatis præfignata dies.

generale passagium Crucesignatis, & Crucesignandis omnibus duximus præfigendum) humiliter acceptavit, semetipsum exponere sui Redemptoris obsequiis Terræ præfatæ personaliter subveniendo disposuit, negligens natalis soli dulcedinem, prætermittens Regni sui terrarumque divitias, spernens delicias, & gloriam inibi dominandi. Non igitur cunctemini amplius prædicti gloriosi vexilli dominici charactere insignia mercare, felici commercio perpetuam post defunctionem corporis ex ignominio perpetuitatis comparatione, vix momentaneo labore, quietem, & permutatione consulta terrena pro cœlestibus commutantes, transitoria pro mansuris, temporalia pro ęternis.

Indulgentia pro d. Crucesignatis, vel auxilium aut subsidiū subministrātibus.

§. 4. Ceterum licet ad excitandos vestros animos in Terræ memoratæ succursum, sufficere debeat solers attentio præmissorum, ut tamen ejusdem Terræ negotium eo libentius, eoque ferventius prosequi studeatis, quo potiorem fructum ex vestris laboribus vos noveritis percepturos; Nos de Omnipotentis Dei misericordia, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, & illa, quam nobis licet indignis Deus ipse ligandi, & solvendi contulit, potestate, omnibus, qui vexilli dominici charactere insigniti, personaliter propriis sumptibus in prædictæ Terræ subsidium proficisci curaverint, plenam suorum peccaminum, de quibus veraciter fuerint corde contriti, & ore confessi, veniam indulgemus, & in retributione justorum salutis æternæ pollicemur augumentum. Eis autem, qui licet in alienis expensis, in propriis tamen illuc personis accesserint, & illis similiter, qui juxta qualitatem & facultatem suam, personas idoneas in expensis propriis destinabunt, quamvis personaliter ipsi non vadant, plenam suorum concedimus veniam peccatorum. Hujusmodi quoque remissionis & indulgentiæ volumus & concedimus esse participes, juxta quantitatem subsidii & devotionis affectum, eos, qui licet non juxta qualitatem & facultatem suam, aliquem tamen, seu aliquas personas, in subsidium dictę Terræ propriis sumptibus destinabunt, vel de suis temporalibus bonis contribuent ad aliquas destinandas. Necnon omnes, qui ad subventionem ipsius Terræ, de bonis eisdem aliqua ministrabunt, prout singulis divina fuerit inspiratione suggestum, aut alias ad promotionem præmissi negotii consilium & auxilium impenderint opportunum. Porro si forte aliquos eorum, qui cruce suscepta in jam dictum Terræ Sanctæ subsidium proficiscendi laborem subierint, post arreptum iter hujusmodi, ex hac luce migrare contigerit, ipsos nihilominus plene percipere volumus Indulgentiam prælibatam. Personas quoque, familias & bona eorum, quos ad transfretandum personaliter, vel juxta quantitatem & facultatem suam, personas idoneas destinandi, votum assumptæ jam Crucis adstringit, ex nunc; quos vero suscipiendæ Crucis de cetero votum obligabit ad idem, a die qua taliter Crucem assumpserint, sub B. Petri & nostra protectione suscipimus; statuentes ut sub diœcesanorum defensione suorum consistant. Quod si eos aliqui indebite molestare præsumpserint, per diœcesanos locorum, in quibus iidem molestatores fuerint, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescantur.

§. 5. Præterea, ipsis qui prędicto modo Crucem vel jam assumpserint, vel assument in posterum, indulgemus, ut per Sedis Apostolicæ literas, vel Legatorum ejus (nisi forte illæ quæ ab eadem Sede obtentæ fuerint, plenam de indulto hujusmodi fecerint mentionem) extra suas diœceses non valeant conveniri, dummodo parati existant coram suis Ordinariis de se querelantibus respondere, quos per eosdem Ordinarios ecclesiastica censura defendi, cessante appellationis obstaculo, volumus ab iis, qui eosdem contra Indultum hujusmodi præsumpserint temere molestare.

Indultum quod non trahantur extra diœcesim ad judicia.

§. 6. Si qui vero ipsorum ad præstandas usuras juramento teneantur adstricti, creditores eorum per diæcesanos suos censura simili conpellantur, ut juramentum hujusmodi penitus relaxantes, ab usuræ ulterius exactione desistant. Si autem aliqui creditorum, eos ex tunc ad solutionem coegerint usurarum, ipsos ad restitutionem ipsarum per eosdem diœcesanos simili volumus districtione compelli. Judæos quoque ad remittendas ipsis usuras per secularem compelli præcipimus potestatem, & donec eas remiserint, ab omnibus Christifidelibus, quibus hoc per suos diœcesanos denunciatum extiterit, tam in mercimoniis, quam in aliis, sub excommunicationis pœna jubemus eis communionem omnimodam denegari.

Usurarum relaxatio.

§. 7. Postremo, Crucesignatis & Crucesignandis eisdem volentes plenius providere; diœcesanis ipsorum, ac nonnullis aliis, absolvendi eos ab excommunicationis sententiis in variis casibus, de quibus secundum facti exigentiam putavimus expedire; necnon dispensandi cum Clericis, qui cum à Canone, vel homine latam sententiam incurrissent irregularitatis notam, immiscendo se divinis Officiis, contraxerunt, per has nostras literas plenam, & liberam concedimus facultatem.

Facultàs pe-tendi absolutionem ab excōmunicationis sententia in certis casibus.

Dat. apud Urbem Veterem, Kalen. Aug. Pont. nostri Anno IV.

Datum die 1. Augusti 1291. P. A. IV.

XII.

Quod exhibeantur Ordini Fratrum B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, omnia legata, quæ pro d. Redemptione non tamen certis personis relinquuntur.

Regulam huic Ordini dedit Innocentius III. *Constit.* XVII. *Tom.* III. *Par.* I. *pag.* 76. *Et Constit.* LXIX. *ibid. pag.* 134. *nonnulla ei concessit Privilegia. Ejusque Fratribus, vivendi sub Regula S. Augustini facultatem dedit Gregorius* IX. *Constit.* XLII. *ibid. pag.* 284. *Tandem Regulam explicavit Clemens* IV. *Constit.* XXV. *ibid. pag.* 462.

Nicolaus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Cæsaraugustan. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Ordinis supplicatio pro obtinẽdo ejusmodi indulto.

EX parte dilectorum filiorum Magistri, Prioris, & Fratrum S. Mariæ Redemptionis Captivorum, Barchinonen. Ordinis S. Augustini, fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum ipsi sua omnia, quæ habent, reponant solicito studio pro redemptione captivorum, qui detinentur ab inimicis nominis Christiani, exhiberi eis, quę pro redemptione captivorum hujusmodi, Christifidelibus relinquuntur, per districtum aliquem mandaremus.

Indultum de quo in rub.

§. 1. Nos itaque dignum reputantes, ut relicta hujusmodi exhibeantur Magistro, Priori, & Fratribus supradictis, fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus pecuniam, terras, possessiones, & alia bona, quæ generaliter Christi fidelibus relinquuntur pro redemptione hujusmodi facienda, illis dumtaxat exceptis, quæ certis & expressis personis in captivitate detentis, relicta vel dimissa esse noscuntur, Magistro, Priori, & Fratribus prædictis, per te vel per alium, aut alios facias exhiberi, detentores pecuniarum, terrarum, & bonorum prædictorum, ad exhibendum Magistro, Priori, & Fratribus præfatis, monitione præmissa, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compellendo.

Derogatio contrariorũ.

§. 2. Non obstante si aliquibus à Sede Apostolica fuerit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, quæ de Indulto hujusmodi plenam & expressam non fecerint mentionem, sive qualibet alia Indulgentia dictæ Sedis, cujuscumque tenoris existat, per quem effectus præsentium impediri valeat, vel differri, & de qua ejusque toto tenore de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Datum die 5. Augusti 291. P. A. IV.

Dat. apud Urbem Veterem, Nonis Aug. Pont. nostri Anno IV.

COELESTINUS V.

PAPA CXCII.

AN. DOM. MCCXCIV.

COElestinus Quintus, antea Petrus de Murrhone Monachus, filius Angelerii, patria Iserniensis, electus est in Romanum Pontificem Perusii die 5. Julii anno 1294. Consecratus est Aquilæ die 29. Augusti anno eodem. Sedit in Pontificatu annum I. Mens. V. dies VIII. Die siquidem 13. Decembris anni 1296. habito Neapoli Cardinalium consensu se Pontificatu abdicavit: tandemque in Eremo Fumonis pie obiit die 19. Maii 1296. Post ejus abdicationem vacavit Sedes dies XI.

I.

Approbatio Statutorum Congregationis Monacorum Cœleſtinorum Ordinis S. Benedicti, cum indultorum, & gratiarum conceſſione.

Cœleſtinus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Honufrio Patri Abbati Monaſterii S. Spiritus de Sulmona Valven. Diœceſis, ejuſque Coabbatibus, ac Prioribus & Prælatis Monaſteriorum, Prioratuum, Eccleſiarum, Membrorum & locorum eidem Monaſterio S. Spiritus ſubjectorum, eorumque Conventibus, Collegiis & Fratribus Ordinis S. Benedicti, præſentibus & futuris in perpetuum.

Pontificis ſtudium erga Ord. S. Bened.

ETſi cunctos Ordines plantatos in agro Sacroſanctæ ac univerſalis Eccleſiæ, paternis proſequamur affectibus, & ad ſtatum ipſorum tranquillum & proſperum ſollicite intendamus; Beati tamen Benedicti Ordinem (in quo, dum juventutis noſtræ progreſſio ordiretur, profeſſionis noſtræ vota devovimus) ſingulari & præcipua affectione diligimus, & zelo ſincerioris & ſtrictioris caritatis afficimur circa ipſum. Et ad ſuæ ſtabilitatis, & promotionis incrementa felicia, opem, operamque ſolicitam impendentes, ſperamus in Domino, quod idem Ordo ab antiquis annis in divinæ laudis caritate fundatus, per veſtræ ſolicitudinis ſtudium, ſervabit eo perfectius fructus ſuos, quo..... per veſtræ ſolicitudinis ſtudium, quantum vobis ex alto permiſſum fuerit reſtauratus, amiſſi luminis propriam reaſſumere poterit in ſummæ lucis, quę Chriſtus eſt, potentia claritatem.

Confirmatio Statutorum Ordinis Cœleſtinorum.

§. 1. Cupientes igitur, ut circa præfatum Ordinem, hujuſmodi noſtræ caritatis affectus eniteat operis per effectum, Statuta, Conſtitutiones, inſtituta & ordinamenta in eodem Ordine pro ſalute veſtra facta, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & canonice in poſterum facienda volumus,& mandamus ex tunc inviolabiliter obſervari.

Exemptio ab omni jurisdictione pro Monaſterio S. Spiritus de Sulmona, & ejus membris.

§. 2. Ac eumdem Ordinem, necnon Monaſterium S. Spiritus de Sulmona, & alia Monaſteria, Eccleſias, Prioratus, Membra, & alia omnia loca dicto Monaſterio S. Spiritus ſubjecta ubicumque conſiſtentia, eidem Ordini incorporata, vel incorporanda in poſterum eorumq; perſonas ab omni prorſus juriſdictione, poteſtate,ac dominio Archiepiſcoporum,& Epiſcoporum, & Abbatum omnium, in quorum Civitatibus, & Diœceſibus, ac Provinciis illa conſiſtunt & conſiſtent etiam in futurum, ac aliorum quorumlibet Ordinariorum, Prælatorum, & Capitulorum, ſeu Conventuum, Monaſteriorum, & Eccleſiarum, & perſonarum quarumlibet, prorſus eximimus, & etiam liberamus, & ea omnia, & ſingula libera, & exempta volumus perpetuo totaliter permanere. Exemptionum gratiis, in illis ex veſtris Monaſteriis, quæ prius per Sedem Apoſtolicam exempta fuerant, in ſuo robore nihilominus duraturis. Non obſtante ſi Monaſteria, Prioratus, Eccleſiæ, Membra, & alia loca præfata Diœceſanis Epiſcopis, vel aliis perſonis ad cenſus aliquos teneantur, vel reperirentur forſitan eſſe aliquibus in aliquo obligata. Et in eo præcipue, quod Fratres d. Ordinis in S. Spiritus de Majella, & S. Spiritus de Sulmona Monaſteriorum Conventibus conſtituti ſubmiſſiones quaſdam dilectis filiis Capitulo Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, de facto, ſive de jure feciſſe dicuntur, quas ſubmiſſiones ſub quacumque verborum conceſſione, vel expreſſione confectas, necnon & præfatos cenſus de plenitudine poteſtatis enervamus, caſſamus, irritamus omnino, & viribus carere decernimus, & nullius ex nunc exiſtere firmitatis, ita quod prætextu earumdem ſubmiſſionum ac cenſuum aliquorum, tu fili Pater Abbas, tuiq; ſucceſſores, & Fratres, ac perſonæ Monaſteriorum, & locorum aliorum veſtrorum prædictorum, a quoquam de cætero nequeant moleſtari, voſq; veſtroſq; ſucceſſores, ac Monaſteria, & loca in perpetuum nolumus moleſtari.

Celebratio Capituli generalis,& electio Abbatis.

§. 3. Et quia inter alia quæ immunitates ſapiunt, de præcipuis caſibus arbitramur hoc eſſe neceſſarium, ut de ſubſtitutione futuri Abbatis, tibi fili Abbas S. Spiritus, quem Patrem Abbatem cæteris tuis Coabbatibus & Prælatis & Fratribus tibi ſubjectis, præſentibus & futuris perpetuo ſtabilimus, præcipue ordinamus, & pręſenti decreto ſtatuimus, annis ſingulis in majori veſtro Monaſterio, vel in alio loco veſtri Ordinis, ubi vobis expediens viſum fuerit, fiat Capitulum Generale, ubi veſtri Ordinis & locorum, ſecundum B. Benedicti Regulam, facta tractentur. Præſidentes veſtri Capitulis celebrandis, & Viſitatores veſtri, locorumque veſtrorum coſtituantur in illo, ſecundum veſtri Ordinis inſtituta. Ubi volumus & diſtricte præcipimus obſervari, quod Pater Abbas ſingulis trienniis in Generali Capitulo ſponte ſuam offerat, & exhibeat ceſſionem. Niſi forte dictus Pater Abbas ante tempus hujuſmodi in aliqua de gravioribus culpis a Viſitatoribus, vel alias legitime deprehenſus amotionem in dicto Capitulo mereatur. Quod ſi idem Pater Abbas, vel ceſſerit, aut amotus extiterit, idem Capitulum ſtatim, & abſque temporis intervallo ad Patris Abbatis ſubſtitutionem procedat, & juxta formam in Regula traditam debitos conſtituat Electores. Qui ſub conclavi poſiti, antequam cibum & potum ſumant, de Abbate cedente, (ſi eum utilem eſſe putaverint) vel de alia perſona Monaſteriorum & locorum veſtrorum per electionem canonicam prædicto Monaſterio S.Spiritus provideant de Abbate. Qui quidem Abbas, nulla ſuper hoc a Sede Apoſtolica confirmatione petita, vel obtenta, eo ipſo ſuæ adminiſtrationis officium habeat, & illud tamquam Pater Abbas, prout ad eum pertinet, libere exequatur.

Abbatis benedictio.

§. 4. Ac idem electus, ſi alias non extiterit benedictus, benedictionis ſuæ munus a quocumque maluerit Catholico Epiſcopo, gratiam & communionem Apoſtolicæ Sedis habente recipere ſtudeat, illudq; ſibi dictus Epiſcopus (ſi divinam ultionem evitare voluerit) gratis

gratis impendat. Alioquin prædictum electum, ut præmittitur, in executione suæ administrationis, in ordine tamen Sacerdotii volumus permanere.

Subrogatio alterius Priori defuncto, durante officio

§. 5. Et si dictus Pater Abbas infra annum forte decederet, Prior vel Superior dicti Monasterii S. Spiritus, & Visitatores etiam, curam & administrationem ac custodiam dicti Monasterii S. Spiritus gerant & habeant usque ad tempus Capituli Generalis, ubi secundum præmissum modum dicto Monasterio provideri debeat de Abbate.

Ordinis protectio, sub Sede Apost.

§. 6. Nosq. volentes, vos & bona vestra paternis favoribus confovere; personas vestras, & loca, in quibus estis divino obsequio mancipati, cum bonis vestris omnibus sub B. Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Ordo approbatur in d. Monasterio & aliis.

§. 7. In primis siquidem statuentes, ut præfatus Ordo in eodem S. Spiritus, & aliis Monasteriis, Prioratibus, locis, & membris vestris, præsentibus & futuris, perpetuis temporibus inviolabiliter observetur. Et quascumque possessiones, & bona quæ præfatum Monasterium S. Spiritus, cum Monasteriis & locis suis in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis (præstante Domino) poterit adipisci, firma vobis, vestrisq; successoribus illibata maneant, & quieta, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet, locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm esse dignoscitur, cum omnibus pertinentiis suis, Monasterium S. Joannis in Plano, Nucerinæ Diœcesis; Sancti Spiritus de Majella; S. Petri Valisbonæ; S. Spiritus de Buclano; S. Spiritus de Ortona; S. Spiritus de Lanzano, Theatinæ Diœcesis; S. Eusebii de Urbe; S. Mariæ in Pizano; S. Salvatoris de Civitate Pennensi, Pennensis Diœcesis; S. Mariæ de Collemadio, juxta Aquilam S. Spiritus de Isernya; S. Mariæ de Trenento; S. Mariæ de Anglohe, Treventinę Diœcesis; S. Spiritus juxta Venafrum; S. Spiritus Alifanensis; S. Antonii de Campania, Ferentinatis Diœcesis; S. Antonii Anagninæ Diœcesis; Prioratus S. Joannis de Aquasancta; S. Mariæ inter Montes, S. Georgii de Rocha Morici, & Sancti Petri de Monte plano; cum Ecclesiis, Capellis, Decimis, & grangiis, pratis, vineis, terris, sylvis, nemoribus, usuagiis, & pascuis, aquis, aquarumque decursibus, molendinis, viis & semitis, juribus, libertatibus, & immunitatibus, fructibus, & universis obventionibus eorumdem.

Exemptio à Decimis.

§. 8 Sane de fructibus terrarum & possessionum vestrarum, ac etiam novalium, quæ propriis manibus & sumptibus colitis, vel per homines vestros, aut alios excoli facietis, in propriis prædiis seu etiam alienis, sive de hortis & piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat; a quarum pręstatione vos totaliter liberamus. De decimis namque quæ subsidio Dominorum temporalium de mandato Sedis Apostolicæ a Clericis, & personis ecclesiasticis in Italiæ partibus pro tempore exiguntur, circa vos, & vestra Monasteria & loca, sic volumus observari, quod vobis pro singulis vestris Monasteriis, cum grangiis & pertinentiis eorumdem, pro decimis prædictis singulos florenos auri plene solventibus, ad solutionem majorem, vel aliam, pro prædictis decimis faciendis, vos & Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Grangias, & loca vestra omnia decernimus non teneri, & excommunicationum, suspensionum, & interdicti sententias contra vos, & in prædicta loca quavis auctoritate in contrarium proferendas, ipso facto aliquatenus non tenere.

Facultas recipiendi quoscumq; etiam alterius religionis.

§. 9. Liceat quoque vobis Clericos sæculares vel Religiosos, cujuscumque Religionis existant, vel Laicos quoscumque, qui Mundi relictis illecebris, ad vos & loca vestra convolaverint, ad Ordinem vestrum in locis vestris recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, literis sive indulgentiis Apostolicæ Sedis super hoc cuicumque Ordini, vel Religioni, seu personis quantumvis exemptione, vel immunitate gaudentibus, sub quavis forma verborum concessis.

Prohibitio discedendi ab Ordine.

§. 10. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro, vel in aliis locis vestris ejusdem Ordinis professionem, fas sit sine Abbatis sui licentia Ordinem ipsum relinquere, & ad locum Religionis alterius, vel ad Ordinem alium se transferre. Discedentem vero aliter nullus cujuscumque Religionis, vel status existat, audeat retinere. Quod si secus factum fuerit, tam discendens, quam is, seu illi, qui ipsum talem receperint, si requisiti eum a se non reiecerint infra mensem, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.

Prohibitio alienandi stabilia absque consensu Capituli.

§. 11. Illud quoque districtius inhibentes, ne tu fili Pater Abbas, vel aliquis ex Prælatis vestris, terras seu quaslibet possessiones d. Monasterio S. Spiritus, vel membris ejus a Christifidelibus collatas, vel in posterum conferendas, aut successores tui, dare, vendere, distrahere, aut alienare absque consensu totius Capituli Generalis, aut majoris, vel sanioris partis, & in casibus a jure permissis, modo quolibet præsumatis. Quod si secus factum fuerit, alienationes hujusmodi, ex nunc irritas esse, & tam concedentes, quam ipsos recipientes, singulos eorum videlicet excommunicationis; Collegia vero & universitates interdicti sententiis si forte requisiti a vobis bona prædicta alienata taliter restituere noluerint infra mensem, ipso facto volumus subiacere.

Fidejubendi & mutuo recipiendi.

§. 12. Ceterum ne aliquis Monacus, vel Conversus, in Monasteriis, & locis vestris professus, absque consensu & licentia proprii Abbatis, seu majoris partis sui Conventus, pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo recipiat, quoquomodo districtius inhibemus. Quod si secus factum fuerit, Abbatem, & Conventum pręfatos ad hæc teneri nolumus & fideiubentem, & recipientem pecuniam mutuatam, eo ipso volumus vinculo excommunicationis astringi.

Monachi cogi nequeant ad

§. 13. Inhibemus etiam, ne aliquis Episcopus, vel quævis alia persona, spiritualem, vel aliam

Synodo &c. *Vide Concil. Trid. sess. 24. c. 2. & sess. 25. c. 13.*

aliam jurisdictionem habens, vos ad Synodos, vel Conventus forenses, nec ad convocationes suas accedere, vel cum eis, intra vel extra Civitates vel terras, personaliter exire, aut suis Constitutionibus subjacere, seu Capitula, Scrutinia, & Inquisitiones in locis vestris, vel aliquid de vobis, vel de vestrorum aliquo facere, aut fidelitatem juramento firmatam, & manualem obedientiam a vobis, aut Prioribus, & Subperioribus vestris exigere.

Facultas alia Monasteria construendi.

§. 14. Seu etiam prohibere, ne ad Civitates, seu Villas, & ad loca quælibet, ubi religiose, & honeste morari possitis, audeatis accedere, ibique pro vestris usibus Ædificia, Monasteria, Ecclesias, seu Oratoria ex permissione, & indulto nostro construere libere valeatis. Aut in accedentes Fratres, & Monacos vestros, seu constructores hujusmodi, vel receptatores eorum excommunicationis vel interdicti proferre sententias. Aut alias Fratres vestros ire ad Conventus forenses, nec ad Monasteria, Ecclesias, Prioratus, seu membra, & loca vestra præfata causa celebrandi Ordines, aut tractandi causas, vel Conventus aliquos publicos convocandi, vobis invitis venire præsumat.

Priorum libere consulitur electioni.

§. 15. Nec regulares electiones Abbatum vel Priorum Monasteriorum, & locorum vestrorum impediat, aut de instituendis aut removendis ipsis se aliquatenus intromittat. Quod si aliter præsumptum extiterit, venientem contra præmissa cujuscumque status, præeminentiæ, dignitatis, vel conditionis existat, interdicti sententiæ volumus subjacere.

Abbatis facultas benedicendi Populum vasaque & paramenta Ecclesiarum.

§. 16. Liceat quoque tibi prædicte Pater Abbas, tuisq; successoribus inter Fratres ejusdem Ordinis, & aliis ad Missas vestras convenientibus, benedictionem solemnem facere; dummodo ibi præsens non sit aliquis Episcopus, vel alia quævis persona superioris status, sicut sunt Patriarchæ, vel Cardinales.

Primumq; lapidem ponendi in Ecclesiis ædificandis.

§. 17. Ac vasa, & alia paramenta ad cultum Divinum pertinentia; necnon in ædificandis Capellis, Ecclesiis, aut Hospitalibus primarium lapidem & fundamenta Pontificali more benedicere.

Minores Ordines conferendi. *Ad hoc Vide Conc. Trid. sess. 7. c. 11.*

§. 18. Necnon omnes minores ordines Fratribus, & aliis familiaribus, & subditis, vestris, ascribi volentibus militiæ clericali, vestra largitione conferre, & omnia alia facere, quæ ad Abbates exemptos ipsius Ordinis in suis Monasteriis, & Ordinibus pertinere noscuntur.

Ordinarius nihil capiat pro consecratione Ecclesiarum &c.

§. 19. Pro consecrationibus vero Altarium, vel Ecclesiarum, aut pro Oleo sancto, vel quolibet Ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obtentu consuetudinis alicujus, aut alio quovis modo quicquam audeat extorquere; sed hæc omnia vobis gratis, & liberaliter impendantur. Sit etiam in vobis liberum eadem a quocumque Catholico Episcopo, qui gratiam & communionem prædictæ Sedis obtineat, licitè recipere, qui nostra fretus auctoritate vobis, quòd postulatur impendat.

Monachi vero ad Ordines conferendos

§. 20. Concedimus quoque vobis, ut si quem hujusmodi Episcopum, de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo consecrationes Altarium, & Monacorum Ordinationes in sacris, ex permissione Sedis Apostolicę recipere valeatis.

&c. quam liberit Episcopum vocare possint.

Et celebrare tempore interdicti *Hoc revocavit Cõc. Trid. sess. 25. c. 12.*

§. 21. Porro cum generale terrę fuerit interdictum, in Monasteriis, Ecclesiis, & Oratoriis vestris, & aliis quibuscumque locis competentibus, si in terra sic interdicta constiterint, clausis janius, & interdictis exclusis, non pulsatis Campanis (submissa tamen voce) vobis liceat celebrare Divina, & Ecclesiastica recipere Sacramenta: Dummodo causam non dederitis interdicto, nec id contingat vobis per Sedem Apostolicam specialiter interdici, neque Monasteria, Ecclesiæ, & Oratoria eadem alias fuerint ejusdem Sedis auctoritate specialiter interdicta.

Sacramenta ministrare, mortuosque sepelire.

§. 22. Illis vero, qui vestris immorantur obsequiis, aliisque omnibus Christi fidelibus propter hoc ad vos devote recurrentibus, ex permissione Apostolica, & indulgentia speciali, quas vobis hujusmodi Privilegii auctoritate concedimus, cuncta libere ministrare possitis Ecclesiastica Sacramenta, & ipsorum corpora, cum decedunt, in vestris Cœmiteriis libere, & absque Diœcesanorum, vel aliorum Ordinariorum contradictione, & aliorum quorumlibet sepelire. Sepulturam siquidem vestram liberam esse decernimus, ita quod extremæ voluntati decedentium, & illis qui se illic deliberaverint sepeliri, nisi forte excommunicati, vel interdicti fuerint, aut usurarii manifesti, nullus obsistat. Et si quando in terras, in quibus residetis, vel earum per sonas, excommunicationis, & interdicti sententias contigerit promulgari, homines vestris servitiis insistentes, negotiorum quoque vestrorum gestores, & procuratores, oblati & operarii, qui in locis vestris cum eorum operibus personaliter institerint, hujusmodi sententiis innoxii habeantur, nec prædictis sententiis sint ligati, ibique possint audire Divina juxta formam, quæ locis ipsis, & in eo casu, in quo a Sede Apostolica est concessa, nisi præfatæ personæ causam dederint interdicto, vel excommunicari specialiter, seu interdici per dictam Sedem contingat eosdem.

Absolvere etiam intrantes Ordinem.

§. 23. Insuper recipientibus Ordinem vestrum, & in eo facta professione, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationum sententiis, a jure vel ab homine promulgatis, generaliter & specialiter sunt ligati, absolutionis beneficium juxta formam Ecclesiæ impartiri, ipsosque in Fratres, & Monacos recipere; dummodo in eodem Ordine perseverent; ac eos, qui post assumptum habitum, vel professionem emissam, recoluerint, se talibus in sæculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam eamdem, tu fili Pater Abbas tempore tuo, & in posterum Successores tui auctoritate nostra de absolutionis beneficio providere, & dispensare cum eis super irregularitatibus, quas contraxerunt, vel contrahent, si talibus forsan innodati sententiis, vel in locis interdicto suppositis divina præsumpserint officia celebrare, aut Ordines receperunt. Ita tamen, quod si aliqui hujusmodi sententiis propter debita sunt adstricti, in quantum possunt satisfaciant, ut tenentur.

tur. Vosq. Abbates, & Priores parentibus oppreſſorum, cum ab eis fueritis humiliter requiſiti, de pœnitentiis ſalutaribus juxta formam à Canonibus traditam providere ſalubriter valeatis.

Perſonæ Ordinis non teneantur publicare interdictum &c. *Revocavit Conc. Trid. ſeſſ. ult. cap. 12.*

§. 24. Sane quieti veſtræ providere volentes, quod per literas Apoſtolicæ Sedis, aut legatorum ejus, ſeu delegatorum Apoſtolicorum ſeu ſubdelegatorum ab eis conveniri a quoquam minime valeatis, Quodque nullus correctionis, ſeu viſitationis, vel inquiſitionis officium in Monaſteriis, vel Eccleſiis, aut Prioratibus, membris, & locis veſtris impendere, vel cognitiones cauſarum audire præſumat, nec ſubſint Inquiſitoribus.

Neque Monialium curam ſuſcipere.

§. 25. Nulluſque veſtrum citationes partium, & denunciationes ſententiarum interdicti, vel excommunicationis facere in prædictis locis, aut recipere curam Monialium, ſeu Religioſarum quarumlibet perſonarum minime teneamini, & ad id cogi non poſſitis inviti per literas dictæ Sedis, vel Legatorum ejus, niſi eædem literæ Apoſtolicæ de indulto hujuſmodi, & Ordine veſtro, & de dicto Monaſterio S. Spiritus de Sulmona fecerint mentionem, auctoritate vobis Apoſtolica indulgemus.

Facultas eis datur Ordinis apoſtatas cenſuris impetendi.

§. 26. Concedentes vobis nihilominus, quod ſi aliqui veſtri Monaci, ſeu Fratres poſt obtentam licentiam à Sede Apoſtolica, vel à vobis, ad Religionem aliam tranſeundi, infra ſpatium trium menſium ſe ad illam Religionem ſuæ ſaluti congruam non contulerint, & ipſius non ſuſceperint habitum regularem, licite abſque alia requiſitione Ordinariorum, ſeu Diœceſanorum locorum, ubi reperti fuerint, ipſos tamquam Apoſtatas Monaſteriorum veſtrorum, & locorum, excommunicare, incarcerare, ac alias rigori ſubdere veſtri Ordinis diſciplinæ poſſitis per vos, aut alios, etiam in quocumque habitu eos contigerit invenire; & invocare ſuper hoc (ſi neceſſe fuerit) auxilium brachii ſæcularis, quod tenore conceſſionis hujuſmodi, per eos quos ſuper hoc requiretis, ſub obteſtatione divini numinis volumus exhiberi. Inſuper omnes Monacos, vel Fratres, quos à Monaſteriis, vel locis veſtris, eorum culpis exigentibus per vos, aut per veſtros Vicarios expelli contigerit, & qui proprio ſuo motu de locis, vel Monaſteriis ipſis exiverint, ad Religionem aliam abſque hujuſmodi licentia, vel ad ſæculum, aut ad laicatum, tamquam canis ad vomitum rediens, convolabunt, ab omni promotione dignitatis, & adminiſtrationis Eccleſiaſticæ, ſeu ſæcularis eſſe decernimus alienos. Prædicandi officium, audiendi etiam confeſſiones, ac docendi alios in quacumque facultate, poteſtate talibus Apoſtatis penitus interdicta.

Habitus conſimilis ceteris prohibetur.

§. 27. Inhibentes expreſsius, ne aliqua perſona cujuſcumque ſtatus, conditionis, vel Religionis exiſtat, habitum veſtrum, aut conſimilem (niſi de Monaſteriis, & locis veſtris fuerint) deferre præſumant. Contra facientes per Diœceſanos locorum, cum à vobis ſuper hoc fuerint requiſiti, deponere habitum hujuſmodi per cenſuram Eccleſiaſticam, cujuslibet appellationis obice non obſtante, arctius compellantur. Quod ſi iidem Diœceſani, vel Ordinarii id efficere malitioſe forte neglexerint, poſtquam a vobis vel nunciis veſtris ſuper hoc requiſiti fuerint, in ſuſpenſionis laqueum incidant ipſo facto.

Ordinē profitentes quomodo de incertis debeāt ſatisfacere.

§. 28. Adjicimus etiam, quod ſi aliquis in aliquo Monaſteriorum, vel locorum veſtrorum profeſſus, ante ingreſſum ſuum in Religionem, aliquibus perſonis, Univerſitatibus, vel Collegiis, de quibus quorumque nominibus memoria penitus non habetur, in aliqua quantitate pecuniæ, vel ad reſtitutionem aliquarum rerum eſſet obnoxius, illam & rerum æſtimationem ab eo licite recipere, & in locis veſtris, in quibus expedire videbitur, in uſus utiles convertere valeatis, & hujuſmodi ſatisfactionem impendens, a præſtatione ſatisfactionis alterius remaneat abſolutus.

Omnimoda Eccleſiarum Ordinis libertas.

§. 29. Nulliſque Religioſis, vel ſæcularibus, cujuſcumque ſtatus, vel conditionis exiſtant, liceat aliquorum corpora defunctorum vobis invitis (quod prohibemus) penitus in veſtris ſepelire Cœmeteriis, nec in Monaſteriis, Eccleſiis, Prioratibus, & aliis locis veſtris Miſſarum ſolemnia, vel mortuorum officia celebrare.

Perſonæ Ordinis ejus Prelatis confiteātur.

§. 30. Nulliſque ex veſtris Monacis Fratribus, & converſis licitum ſit cuiquam, abſque Prælatorum ſuorum licentia, niſi Prælatis ipſis ſua confiteri peccata.

De oblatis vel legatis nihil aliis ſolvant.

§. 31. Concedimus quoque vobis, ut de iis, quæ in ornamentis, vel pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, anniverſario, ſeptimo, vigeſimo, trigeſimo, ſive aliis ad perpetuum cultum divinum, ſeu pro pitantiis, aut victu ad ſubſtentationem veſtram, vel indumentis, & calceamentis veſtris, necnon pro annuis cenſibus redimendis, ad quorum ſolutionem aliqua Monaſteria, Eccleſiæ, Prioratus, Membra, aliaq; loca veſtri Ordinis obligata forſitan viderentur, aut de iis, quæ pro domibus, prædiis, hortis, aliiſq; locis emendis vobis legantur; de oblationibus quoque, & obventionibus etiam, quas occaſione funerum, & aliis, quæ jure inſtitutionis, ſeu ſucceſſionis, aut legati, vel relicti, aut fideicommiſſi ad vos, & Eccleſias, & loca veſtra, pietatis intuitu devenire contigerit, nulli teneamini juſtitiam, ſeu portionem canonicam exhibere; & ad hoc vos decernimus aliquatenus non teneri.

Exemptio à juriſdictione ordinariorum *Vide Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 11. & 14.*

§. 32. Ceterum cum fœlicis recordationis Innocentius Papa Quartus prædeceſſor noſter olim duxerit ſtatuendum, ut exempti quantacumq; gaudeant libertate; nihilominus tamen ratione delicti, ſeu contractus, aut rei de qua contra ipſos agitur, rite poſſint coram locorum Ordinariis conveniri, & illi quoad hoc ſuam in ipſos juriſdictionem, prout jus exigit, exercere. Nos vobis, ut occaſione conſtitutionis hujuſmodi nullum libertatibus, & immunitatibus, ſeu Indulgentiis, vel privilegiis, vobis & Monaſteriis, & locis veſtris per nos (ut præmittitur) Apoſtolica auctoritate conceſſis, præjudicium generetur, auctoritate vobis præſentium indulgemus.

Prædicandi facultas.

§. 33. Propterea proponendi populo verbum Dei, & dandi omnibus vere pœnitentibus,

Vide Conc. Trid. sess. 24. c. 4. bus, & confessis, qui hujusmodi prædicationi interesse voluerint quadraginta dierum Indulgentiam de injunctis eis pœnitentiis.

Confessionesque audiendi. §. 34. Audiendi quoque confessiones, & injungendi pœnitentias, & imponendi absolutionem debitam pro confessis; conferendi etiam Ecclesiastica Sacramenta, tam hominibus & vassallis vestris, quam cęteris Christifidelibus.

Campanam pulsandi. §. 35. Necnon habendi, & pulsandi Campanas die, noctuq; ad horas Canonicas, & quandocumque de vestra processerit voluntate, absque cujusque contradictionis objectu.

Dispensandi cum irretitis bus Ordinem. §. 36. Dispensandi etiam cum Fratribus, seu Monacis ad vestra Monasteria, & loca convolantibus, & ibidem degentibus, super irregularitatibus quibuscumque, etiam si prius eas fortasse contraxerint, quam prædicta loca, & Monasteria intravissent, dummodo ex homicidii, vel mutilationis causa, irregularitates ipsæ minime sint contractæ. Absolvendi etiam Fratres, & Monacos memoratos ab excommunicatione quacumque, etiam si ejus absolutio tantum sit Sedi Apostolicæ reservata, plenam, & liberam vobis, filii Abbates, auctoritate Apostolica concedimus potestatem.

Oblationes recipiendi, etiamsi sint bona feudalia. §. 37. Indulgemus etiam vobis, ut bona feudalia, vel alia quælibet vobis oblata libere recipere valeatis, ac licite retinere, nulla constitutione, seu consuetudine contraria obsistente; aut etiam si loci Diœcesanus bona ipsa pro decimis non solutis, aut præstationibus aliis sibi, aut Ecclesiæ suæ asserat obligata.

Et precipuum Monasterium ad libitum mutandi. §. 38. Et quia mutatio temporum facti mutationem forte requireret, licitum sit vobis aliquod aliud de Monasteriis vestris, præsentibus aut futuris caput aliorum Monasteriorum, & membrorum vestrorum (si expediens fuerit) ordinare.

Pœna præmissis contravenientium. §. 39. Nos enim ex nunc decernimus irritum, & inane quicquid contra tenorem concessionum, constitutionum, indulgentiarum, & inhibitionum hujusmodi, & capitulorum omnium, & etiam singulorum, quæ superius sunt expressa, per quoscumque attentatum est, vel in posterum contigerit attentari. Et interdicti, suspensionum, & excommunicationum sententias, si quas contra præmissa, vel aliquod præmissorum, in vos, vel in vestrum aliquem, sive aliquos, aut loca vestra, seu benefactores vestros, aut executores, vel hæredes, a quocumque cujuscumque præeminentiæ dignitatis, aut honoris vel status existat, in posterum contigerit promulgari, volumus eo ipso penitus non tenere.

Annua recognitio debita Sedi Apost. §. 40. In signum vero perceptæ libertatis vestræ, & subjectionis solius Romanæ Ecclesiæ per nos vobis concessæ, ut superius præmittitur, unam unciam auri solvendam annis singulis in Festo Nativitatis Domini, tam pro capite, quam pro membris vestris, nobis & successoribus nostris Romanis Pontificibus persolvatis.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Dat. die 27. Sept. 1294. Pont. An. I. Dat. Aquilæ V. Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno I.

BONIFACIUS VIII.

PAPA CXCIII.

AN. DOM. MCCXCIV.

Die 14. Decembris anni 1294. electus est Neapoli in Summum Pontificem Benedictus Cajetanus, Anagninus patria, patre vero Luitfredo, illustri Cajetano stemmate ortus, qui fuerat antea Presbyter Cardinalis SS. Silvestri & Martini tituli Equitii. In Pontificem electus, Bonifacius VIII. voluit appellari: consecratus vero est, & coronatus Romæ Mense Januario anni sequentis. Sedit in Pontificatu annos VIII. Mens. IX. dies XVIII. (a) imperantibus in Oriente Andronico, in Occidente vero Rodulpho, mox Alberto Regibus Romanorum. Obiit Romæ die 11. Octobris anno 1303. & sepultus est in Basilica Sancti Petri. Vacavit Sedes dies XI.

Boni-

(a) Ab electionis die computandos.

I.

Ex Archivo Angliæ Rymer. Tom. II. Pag. 667.

Raynaldus ejusdem, fere tenoris literas Senonensi Archiepiscopo, ejusque suffraganeis datas refert ad ann. 1295. §. 7.

Bonifacius Papa Eduardum Angliæ Regem certiorem facit de Cœlestini PP. abdicatione, suique in Pontificem electione.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Carissimo in Christo filio Eduardo Regi Angliæ illustri salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Gloriosus, & mirabilis in operibus suis Deus, qui, cum sit in misericordia copiosus, in hujus orbis orbita, plena malis, confecta dissidiis, innumeras miserationes exercet; Ecclesiam suam, quam ipse summus Opifex rerum instituit, ac supra fidei firmam petram aliâ & solidâ fabricâ stabilivit, opportunis favoribus prosequi non desistit.

Dei assistentia Ecclesiæ.

§. 1. Assistit enim illi miserator, & propitiator assiduus, non obdormiens, nec dormitans, in suarum opportunitatum eventibus pervigil custos ejus. Ipse siquidem sibi est in turbatione solamen, in necessitate Succursus; tumque maxime in adjutorium ejus sua pietas larga diffunditur, cum adversus illam mundi nubila tempore caligante levantur, quæ inter molestias & afflictiones intrepida colligens in vexatione vigorem, in ipsa malorum instantia convalescit; Nam, divino semper munita presidio, nec comminationum strepitu deterretur, nec adversitatum superatur incursu, sed in terroribus tutior, & constantior in adversis, pressa prævalet, passa triumphat.

Quæ tutior est, & constantior in adversitatibus.

§. 2. Hæc est arca, quæ per confluentias & multiplicationes aquarum elevatur in altum, & sub actis culminibus montium, libera & secura profundas impetuosi diluvii calcat undas. Hæc est uti navis, quæ, vento contrario irruente, strepentis maris furibundis motibus agitatur; firma tamen & solida fragoribus non dissipatur æquoreis, nec marini furoris rapiditate sorbetur; sed elatas procellas obruens, ac spumosa & tumida freta sternens, triumphantes exequitur suæ navigationis incessus, quæ ad vitalem crucis salvificæ arborem rectæ intentionis alis totaliter elatis, in cælum semper intenta procellosum intrepide mundi pelagus peragrat; Eo quod secum habet seduli gubernatoris auxilium, marium præceptoris; unde regente illo, & dirigente salubriter, ac Spiritu Sancto flante, adversitatum quarumlibet nebulis dissipatis, victoriosa peregrinationis suæ liberum agit iter, ad patriæ celestis portum supernis nutibus feliciter perducenda. Cumque sic adversis innumeris prematur & turbetur Ecclesia illa; in intimis ipsam acerbius sauciat, duriusque ferit adversitas, cum Pastore provido viduatur.

Maximum Ecclesiæ malum, si providum non habeat Pastorem.

§. 3. Sed licet sæpius Ecclesia eadem, Pastoris regimine destituta, longæ viduitatis lamenta protraxit, expectando, gemebunda diutius consolationem plenariam successoris; in hujusmodi tamen mæroris nubilo dignanter illi clementia divina illuxit, doloribus & necessitatibus suis opportune subveniens per substitutionem optatam & delectabilem novi sponsi; ac eam de amissione prioris, interdum inutilis, per promotionem celerem accommodi successoris instaurans.

Cœlestini V. Summi Pontif. cessionem narrat.

§. 4. Sane, vacante Romana Ecclesia per liberam, & spontaneam Dilecti filii, fratris Petri de Murrone, olim Romani Pontificis, cessionem coram venerabilibus Fratribus Episcopis, & filiis nostris Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus, ex certis rationabilibus, & legitimis causis factam ab ipso in festo beatæ Luciæ Virginis proximo præterito, & a Cardinalibus prædictis admissam, cum illam posse legitime fieri, & priorum gesta Pontificum, & Constitutiones declararent apertiùs; & ad eam etiam faciendam expressus accesserit Cardinalium prædictorum assensus;

Electionem suam in summum Pontificem.

§. 5. Cardinales ipsi considerantes attentiùs, quàm sit onusta dispendiis, quam gravia malorum incommoda secum trahat prolixa Ecclesiæ memoratæ vacatio; & propterea votis, & ardentibus desideriis cupientes per efficacia, & accelerata remedia hujusmodi periculis obviare; die Jovis decimo calendas Januarii post festum subsequens predictum, Missarum solemniis ad honorem Sancti Spiritus celebratis, hymnoque solito cum devotione cantato, se in quodam conclavi apud castrum novum, Civitati Neapolitanæ contiguum, ubi tunc idem Frater cum sua residebat familia, incluserunt, ut per mutui commoditatem colloquii Ecclesiæ prædictæ provisio, supernâ cooperante virtute, celerius proveniret. Die vero veneris immediate sequente præfati Cardinales, mentis oculis erectis ad Dominum, pia desideria benignius prosequentem in electionis negotio, per viam scrutinii ferventibus studiis, ut prædicta vitarentur incommoda, procedentes; & tandem cum divina clementia Ecclesiæ prælibatæ compatiens eam nollet ulterioris vacationis periculis subjacere, ad personam nostram licet immeritam, intentum animum dirigentes, quamquam inter eos quamplures magis idonei & digniores etiam haberentur;

§. 6. Nos tunc Tituli Sancti Martini Presbyterum, in summum Pontificem canonice elegerunt, gravis oneris sarcinam nostris debilibus humeris imponendo. Nos autem, profunda & sedula meditatione pensantes difficultatem officii Pastoralis, continui laboris angustias, & præcellentiam Apostolicæ dignitatis, quæ sicut honoris Titulis altioris attollit, sic magnitudine ponderis deprimit gravioris; attendentes insuper nostræ simplicis imperfectionis instantiam, expavimus, & hæsitavimus vehementer, nimioque concussum extitit stupore cor nostrum.

Suam exponit in acceptando Pontificatu dubietatem.

§. 7. Nam cum ad tolerandas particulares vigilias vix possibilitas nostra sufficiat, ad universalis speculæ solicitudinem vocabamur, & intolerabile Apostolici ministerii jugum inferebatur instanter debilitatis nostræ cervici jugiter supportandum; ac meritorum non suffulti presidio ad suscipiendas Apostolorum Principis

Petri Claves, & gerendum super omnes ligandi, & solvendi pontificium augebamur.

Quid demum ad accipiendum moverit. §. 8. Verum tamen, ne divinæ providentię opus impedire forsitan videremur, aut nolle nostræ voluntatis arbitrium suo beneplacito confirmare; ac etiam, ne corda Electorum concordia per nostræ dissentionis objectum ad discordiam verteremus, voluntatibus tandem acquievimus eorundem ad subeundum jugum hujusmodi nostros impotentes humeros submittendo; non quod de aliqua nostræ probitatis virtute fiduciam habeamus, sed quia in ejus speramus clementia, qui confidentes in se non deserit, sed eis propitius opportunis auxiliis semper adest, quique de sublimi polorum solio Ecclesiam Sponsam suam intuetur misericorditer, & tuetur; Suæque illam exaltare non desinit Copiosis beneficiis pietatis.

Angliæ Regẽ hortatur ut ad ministret justitiam Ecclesiasticorumque tueatur privilegia. §. 9. Ideoque celsitudinem tuam rogamus, & hortamur attente, ac obsecramus in Domino Jesu Christo, quod Judicium diligit regis honor, metas justitiæ curiosus observes, illamque sincere diligere studeas, æquitatem non deserens, clementiam non omittens, ut subjectus tibi populus copiosus in pacis pulchritudine sedeat, & in requie opulenta quiescat. Ecclesiam insuper matrem tuam, & ipsius Prælatos nostri utique Salvatoris Ministros, cęterasque personas ecclesiasticas, ejus obsequiis dedicatas, quin potius in illis Regem Cęlorum, & Dominum, per quem regnas, & regeris incessanter, & solerter honorans ipsos, regii favoris ope confoveas, & in pulchritudine libertatum, aliorumque suorum jurium efficaciter protegere studeas, & tueri. Sicque in his tamquam filius benedictionis, & gratiæ te geras, & dirigas, quod claræ memoriæ progenitores tuos, qui erga præfatam Ecclesiam summæ devotionis, & reverentiæ titulis, dum viverent, claruerunt, non solùm imitari sollicite, sed etiam reverenter excedere dignoscaris, ad laudem, & gloriam Dei Patris, & celebre magnumque tui honoris, & nominis in crementum.

§. 10. De nobis autem, ut Patre benevolo & sincero, qui te, prout celsitudinem regiam latere non credimus, in minori etiam officio constituti, affectuose dileximus, & diligere non cessamus, spem certam, & fiduciam firmam gerens, in tuis, & ejusdem Regni negotiis, & opportunitatibus, quę occurrent, ad nos recurrere non postponas.

§. 11. Nam in his, super quibus ex parte Regia fuerimus requisiti, libenter, quantum cum Deo poterimus, votis regiis annuemus, tuam, & ejusdem Regni prosperitatem omnimodam non solùm studiis conservare sollicitis, sed etiam plenis augmentare favoribus intendentes &c.

Datum die 24 Januarii anno Dom. 1295. Pontif. anno primo. Datum Laterani nono Calendas Februarii Pontificatus nostri anno primo.

II.

Contra dantes aliquid, vel promittentes, aut recipientes, pro obtinenda gratia, vel justitia apud Sedem Apostolicam, ac etiam contra scientes, & non revelantes. (*a*)

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Excommunicatio in dantes quicquam aut promittentes & recipientes pro obtinenda gratia vel iustitia apud Sed. Apost. EXcommunicamus & anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostra, omnes Clericos, Religiosos, & Laicos utriusque sexus, sive sint familiares Curiæ, sive alii undecumque, qui aliquod pactum fecerint, seu aliquod parvum, vel magnum promiserint, vel promissionem receperint, aut ex pacto, sive promissione occulta vel manifesta facta sub generalibus, & plenarie non expressis aperte verbis, quicquam dederint, aut receperint, magnum vel paruum, vel promissionem de quacumque re, aut utilitate propter hoc consequenda fecerint, vel receperint, pro aliqua justitia, sive gratia, pro se, aut pro alio, in causis, vel judiciis, seu alias per literas Apostolicas, & quibusque modis apud Sedem Apostolicam obtinenda.

Promittentes. que & recipientes. §. 1. Et hanc sententiam ad promittentes, & acceptantes, & dantes & recipientes, duximus extendendam.

Scientes & nõ revelantes. §. 2. Illos quoque, qui aliquem sciverint culpabilem in prædictis, & nobis intra dierum trium spatium non retulerint, vel alicui, per quem ad nos verbum fideliter perferatur, simili decernimus sententiæ subjacere.

Reservatio absolutionis. §. 3. Decernimus etiam, ut nullus hanc incurrens excommunicationis sententiam pro prædictis, vel aliquo prædictorum, absque speciali mandato nostro absolutionis beneficium valeat obtinere, nisi forsan ad nos habere accessum non posset, in mortis articulo constitutus. Nec etiam ad absolutionis gratiam admittatur, nisi prius quantum dedit, vel recepit, integraliter pauperibus largiatur.

Irritatio gratiæ, vel justitiæ hac via obtentæ. §. 4. Justitiam vero, sive gratiam sic obtentam, nullius prorsus esse momenti volumus, omniq. statuimus carere effectu, & robore firmitatis.

Excommunicatio scienter ea utentium. §. 5. Sed scienter utentes ipsis, simili sententia excommunicationis adstringimus, & reservantes nobis absolutionem eorum cum præmissis in omnibus ad pœnas similes obligamus.

Quod

(*a*) Constitutio ista licet sit inter extrav. commun. in tit. de Sentent. excomm. eam tamen posui tamquam Curialibus admodum necessariam, & quia in hoc opere extat Bulla Greg. XIII. incipien. *Ab ipso*, ubi hæc extenditur ad prædictorum complices & auxiliatores. Prout etiam confirmata & ampliata fuit a Clem. VIII. in ejus const. *Pro commissa*. Quam diligenter attende, quoniam puto eam esse intelligendam secundum eius subjectam materiam, id est ligare dantes aliquid vel recipientes de bonis Communitatum Status Ecclesiastici, & non alios Cherubinus.

III.

Quod prope Ecclesias, & Conventus Fratrum Eremitarum Ordinis S. Augustini, non possint alii Religiosi Mendicantes nova loca ædificare infra spatium Cannarum centum quadraginta.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali, aliisque Provincialibus, Prioribus, ac universis Fratribus Ordinis Eremitarum S. Augustini. Salutem & Apost. bened.

Exordium. AD consequendam gloriam cœlestis Patriæ sic divina pietas per suam gratiam humilitatem vestram cernitur allexisse, quod semper ad hoc intenti estis & vigiles, ut illam vobis, & proximis per innocentis vitæ studium acquiratis. Hæc & alia sancta pauperrimæ religionis vestræ merita nos inducunt, quod simus ex intimo cordis affectu soliciti, ut in omnibus, quæ ad laudem Dei, & tranquillum statum devotionis vestræ cupitis, habeamus providentiæ studium efficacis.

Causa hujus prohibitionis. §.1. Sane non sine quadam turbatione animi frequenter audivimus, quod inter vos, & religiosos aliquos, illa de causa, æmulationis, & dissensionis materia oritur, quod ipsi domos, & Ecclesias regulares juxta loca vestra non sine gravi vestro præjudicio, & scandalo manifesto, quandoque construere præsumebant.

Prohibitio de qua in rub. §.2. Cum itaque ad Apostolici spectet officii dignitatem de regno militantis Ecclesiæ cuiuslibet scandali materiam abolere: Nos digne volentes, quod hujusmodi æmulationis & dissensionis occasio per diligentiæ nostræ studium amputetur; auctoritate præsentium ordinamus, & districtius inhibemus, quod nulli liceat amodo de Minorum, Prædicatorum, Pœnitentiæ Jesu Cristi, S. Mariæ de monte Carmelo, S. Claræ, aliisq. Ordinibus in paupertate fundatis, nulliq. mulierum de prædictis, seu quibuslibet aliis Ordinibus aliquod Monasterium, Ecclesiam, vel Oratorium ædificare, seu construere; nulli quoque sæculari, vel religioso, cujuscumque professionis, Ecclesiam, vel Monasterium seu Oratorium jam ædificatum, in aliquem transferre de Ordinibus memoratis, infra spatium centum quadraginta cannarum a vestris Ecclesiis mensurandarum per aerem, etiam, ubi alias mensurari loci dispositio non permittit. Præterea, statuimus, ut quodcumque, contra huiusmodi ordinationis & inhibitionis nostræ tenorem ex nunc in antea ædificatum fuerit, diruatur.

Qui sint religiosi Mendicantes. §.3. Et ne de notitia Ordinum, & quantitate cannarum hujusmodi, aliqua possit dubitatio exoriri, illos Ordines intelligi volumus in paupertate fundatos, qui ex regula vel constitutionibus suis, extra septa Ecclesiarum, monasteriorum suorum, vel officinarum eorum, & clausuram ipsorum nullas debent possessiones habere. quod si aliquis de Ordinibus ipsis possessiones in aliquibus membris habere, in aliis vero non habere noscatur, eum quo ad ordinationem & inhibitionem hujusmodi prædictis Ordinibus in paupertate fundatis annumerari volumus.

§.4. Et quamlibet cannarum ipsarum octo palmorum longitudinem continere. Qualitas cannarum.

§.5. Non obstantibus varia locorum consuetudine, seu privilegiis, indulgentiis, sive literis quibuscumque tam supradictis Ordinibus quam mulieribus, vel alicui eorum ab Apostolica Sede, sub quacumque forma concessis, seu etiam concedendis, quæ de præsentibus specialem, & expressam non fecerint mentionem. Nulli ergo, &c. Derogatio contrariorũ.

Dat. Later. 11. Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno 1. Dat. die 21. Februarii 1295. Pontif. anno I.

IV.

Quod Conservatores concessi certis Ecclesiis a Sede Apostolica ab iniuriis manifestis defendantur, qui iubentur esse Canonici, aut præditi dignitatibus in Ecclesiis Cathedralibus. *Ex Archiv. Angliæ Rimer Tom. I. P. I. pag. 33.*

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

§.1. STatuimus, ut Conservatores, qui ab Apostolica Sede conceduntur interdum, ut aliquos a manifestis iniuriis & molestiis tueantur, sint in alicujus Civitatis Ecclesia Cathedrali Canonici, vel dignitatem aliquam, seu personatum in Civitate, vel Diæcesi eius obtinentes, extra quam siquidem Civitatem vel aliquos ad Judicium evocare non valeant, nec etiam procedere contra illos, qui de Civitate, vel Diæcesi non fuerint supradictis, vel infra Civitatem eandem dumtaxat de commissis sibi negotiis, sive causis possint cognoscere; aliis tamen nequeant committere vices suas, nisi expresse hoc eis ex litterarum conservatoriarum beneficio competere dignoscatur. Conservatores eligendi qui sint in dignitate aliqua constituti. Aliis committere vices suas quando possint.

§.2. Citationes tamen, & denuntiationes sententiarum, quas idem personaliter tulerint, possint tantum infra Civitatem, vel Diæcesim prædictam facere per se, vel alium, seu alios, qui de Civitate, vel Diæcesi fuerint memoratis; Quodque conservatorum ipsorum, quoad non cepta negotia ipso iure expiret officium post obitum concedentis; ubi vero huiusmodi Civitas minime haberetur, seu destructa fortasse existeret, & in eius Diæcesi locus reperiretur insignis, in loco ipso de huiusmodi negotio cognoscatur, & totalis processus habeatur in ipso. Conservatorum officium expirat post obitum concedentis. *Vide in Lucio III. Constit. XIV.*

§. 3. Cum autem per Capitulum Cathedralis Ecclesię alicujus Civitatis, vel singulares personas ipsius, aut per immediatum superiorem eorum, utpote Patriarcham, Primatem, Archiepiscopum, vel Episcopum, quisquam se diceret molestari; tunc illi taliter proponenti, ipsoque volente poterunt Conservatores concedi hi, qui in ipsa Ecclesia Ca- Quibus in causis concedendi ii Conservatores qui a petente postulantur.

Cathedrali Canonicatum habeant, vel personatum, seu dignitatem in Civitate, vel Diœcesi prælibatis; vel, si maluerit impetrator, sibi concedantur conservatores, qui Canonicatum habeant in Cathedrali Ecclesia Civitatis, vel personatum, seu dignitatem, in eadem Civitate, vel ejus Diœcesi illorum, contra quos, qui de Civitatibus, seu Diœcesibus prædictis non fuerint, vel extra Civitatem, in cuius Cathedrali Ecclesia Canonicatum, vel in qua seu, cujus Diœcesi dignitatem, aut personatum obtinent, possint de negotiis sibi commissis cognoscere, vel ferre sententiam contra eos.

Eadem statuuntur de judicibus de simplici justitia.

§. 4. Adiicimus insuper statutum hujusmodi, ut judices, qui in litteris de simplici justitia conceduntur, sint in alicuius Civitatis Ecclesia Cathedrali Canonici, vel personatum, seu dignitatem in eadem Civitate, vel ejus Diœcesi, obtinentes: extra quam Civitatem, vel Diœcesim aliquos ad judicium evocare non valeant, nec procedere contra illos, qui de Civitate, vel Diœcesi non fuerint supradictis; infra quam etiam Civitatem dumtaxat de commissis sibi negotiis sive causis personaliter possint cognoscere, ac vices suas quoad cognitionem causarum talium commissarum eisdem, vel prolationes interlocutoriarum, vel diffinitivarum sententiarum, aut ipsarum executiones committere nequeant, nisi his, qui in ejusdem Civitatis Cathedrali Ecclesia Canonicatum, vel in ipsis Civitate, vel Diœcesi dignitatem obtinent, seu etiam personatum, sed nec alia media causæ, articulos, vel ministeria certa minora committere liceat, nisi personis Civitatis vel Diœcesis earundem.

§. 5. Cum autem contra Capitulum Cathedralis Ecclesiæ alicujus Civitatis, vel Singulares personas ipsius, aut contra immediatum Superiorem ipsorum, utpote Patriarcham, Primatem, Archiepiscopum, vel Episcopum hujusmodi litteræ de simplici Justitia impetrantur, expresse impetratore volente concedi poterunt judices talium litterarum, qui in ipsa Cathedrali Ecclesia Canonicatum habent, vel personatum, seu dignitatem in eisdem Civitate, seu Diœcesi; vel, si maluerit impetrator, concedantur Judices, qui Canonicatum habeant in Cathedrali Ecclesia Civitatis, vel personatum, seu dignitatem in eadem Civitate, vel ejus Diœcesi vicinis, continuis, seu conterminis Civitati, vel Diœcesi illorum, contra quos, ut præmittitur, tales judices impetrantur: in hoc etiam casu nullus extra dictas Civitates, vel Diœceses ad judicium evocetur, nec procedatur contra eos, qui non fuerint de Civitatibus vel Diœcesibus memoratis.

§. 6. De causis, auctoritate, & negotiis sibi commissis in Civitate, in cujus Ecclesia Cathedrali Canonicatum, vel in qua, seu cujus Diœcesi, personatum, vel dignitatem obtinent, dumtaxat cognoscant; nec quoad cognitionem de negotiis, & causis ipsis prolationem interlocutoriarum, vel diffinitivarum sententiarum, vel executionem ipsarum possint alii, vel aliis committere vices suas, qui in ejusdem Civitatis Cathedrali Ecclesia Canonicatum, vel dignitatem, seu personatum in Civitate, ac Diœcesi non obtinent supradictis, sed nec alia media causæ, articulos, vel ministeria certa minora committant nisi personis Civitatis, & Diœcesis earundem. Decernimus quoque, ut ipso jure sit irritum, & inane; si quid contra præmissa contigerit attentari.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die Aprilis 1295. Pont. an. I.

Datum Laterani VI. Idus Aprilis Pontificatus nostri anno primo.

V.

Restituitur Regi Aragonum Regnum, quo ex Causa occupationis Regni Siciliæ privatus fuerat.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad certitudinem presentium, & memoriam Futurorum.

Proemium.

Splendor gloriæ, & figura substantiæ Dei Patris, in cuius lumine lumen inspicitur, operoso Mysterio lenitatem pacis amare nos instruit, & quodam exemplaris speculo fragilitati nostræ viam humanæ miserationis ostendit.

Petrus Aragoniæ Rex excommunicatus, Regnoque privatus.

§. 1. Sane propter injustitiam manifestam quondam Petri, olim Regis Aragonum, circa occupationem Insulæ Siciliæ, Terræ peculiaris Ecclesiæ, variosque conatus & insidias ad alias partes Regni Siciliæ occupandas, seditionem in ea Insula motam, commotionem, & concitationem Populi factam inibi contra Rempublicam, Ecclesiamve Romanam, & claræ memoriæ Carolum Siciliæ Regem, non absque strage & occisione multorum; felicis recordationis Martinus Papa Quartus, Prædecessor noster, Regnum Aragoniæ, cæterasque Terras Petri præfati exponens, de Fratrum suorum consilio, ipsum Petrum, dudum Aragonum Regem, eisdem Regno & Terris Regioque honore sententialiter, justitia exigente, privavit, & privans exposuit eadem Regnum & Terras occupanda Catholicis, de quibus, & prout Sedes Apostolica duceret providendum. Post modum vero idem Regnum Aragonum, atque Valentiæ, & Comitatum Barchinonæ, quæ sunt de Terris positis, quæ olim fuerant dicti Petri, claræ memoriæ Philippo Regi Francorum, & dilecto Filio Nobili Viro Carolo nato ejus Alanzoni, & Valesiii Comiti electo, ad dictorum Regnorum & Comitatus regimen a Rege præfato per Ministerium, seu deputationem bonæ memoriæ Joannis Tituli Sanctæ Ceciliæ Presbyteri Cardinalis, de ipsorum Fratrum consilio præhabita deliberatione, concessit.

Aragoniæque Regnum, alii Principatus Philippo Francorum Regni concessi.

§. 2. Verum, præfato Petro sublato de medio, post varios Tractatus pacis habitos inter Charissimum in Christo Filium nostrum Carolum Siciliæ Regem Illustrem, ejusdemque Petri posteros, sibi successores in vitium

Jacobus Petri successor Pacem ferit cum Philippo Rege Franc. & Siciliam Papę restituit.

qui facit concordiam in sublimibus suis, Iacobi de Aragonia præfati quondam Petri, olim Regis Aragonum, Filii, præcipue succedentis in culpam, præfatam Insulam, & nonnulla alia Loca, in Regno Siciliæ citra Pharum occupata tenentis, Hostis Ecclesiæ Regisque dictorum, ut insinuatio nobis & Fratribus nostris facta continet, animum convertit ad pacem: Sicque inter jam dictos Regem & Jacobum tractatus Pacis est habitus & firmatus; in quo ex parte præfati Jacobi illa inter cætera sunt conventa; quod Insula memorata Siciliæ cum omnibus Terris, & Castris, Casalibus, Fortalitiis, Insula Maltæ, aliisque omnibus Insulis eidem Insulæ Siciliæ adjacentibus, ubicumque sint, sicuti bonæ memoriæ præfatus Rex Siciliæ ante rebellionem Insulæ prænominatæ tenebat, juxta nostri determinationem arbitrii per eumdem Jacobum Romanæ restitueretur Ecclesiæ; aliis locis, Castris, & Insulis, quæ peripsum Jacobum, Valitores, Factores, Complices, & Ministros ipsius citra Pharum occupata tenentur, restituendis præfato Carolo Regi viventi juxta nostræ provisionis arbitrium; nec non liberis, & aliis Obsidibus dicti Regis, quos idem Jacobus apud se detinet, juxta formam in serie prefati Tractatus annexam, certis hinc inde pro firmiori pacis nexu & charitatis mutuæ Matrimoniis copulandis.

§.3. Nos itaque cernentes frementia undique Mundi pericula, & quæ instant præ foribus ruinam minantia, gravia detrimenta super Terram Sanctam, desertam Incolis Christifidelibus, ipsorum destitutam suffragiis, flentes amare; cum Catholicis Principibus districtis ad bella civilia, non sit, qui consoletur eam ex omnibus charis suis; ac misericordiam potius, quam judicium cantare cupientes Altissimo; ad reparationem quoque status præfati Regis Siciliæ Filii specialis Ecclesiæ specialem habentes considerationis intuitum; & memoratum Tractatum pacis paternæ charitatis brachiis amplectentes, facta jam in manibus nostris per Charissimum in Christo Filium nostrum Philippum Francorum Regem Illustrem, & dilectum Filium nobilem Virum Carolum Fratrem ejus Alanzoni & Valesii Comitem, renunciatione legitima & solemni de prædictis Regnis, & Comitatu Barchinonæ, claræ memoriæ prædicto Philippo Regi Francorum eorum Parenti, & eidem Carolo Comiti, ut præmittitur, per Ecclesiam ipsam concessis, omnique Jure & actione ejus, competente pro illis, eidem Jacobo & suis Hæredibus, de Fratrum nostrorum consilio & assensu restituimus, reddimus, atque concedimus jam dicta Regna Aragonum, atque Valentiæ, ac Comitatum Barchinonæ, honorem regium, ac omnia & singula, quæ sententia dictæ Sedis Apostolicæ lata contra dictum Petrum, olim Regem Aragonum, Patrem suum, continebat expresse; & ea, atque verba sententiæ, vel effectus eiusdem Sententiæ se extendunt, ut ea habeant & teneant eo modo, quo habebat & tenebat dictus Petrus, quondam Rex Aragonum, Pater suus, antequam Romanam Ecclesiam offendisset in aliquo; & de prædictis Regnis & Comitatu in quondam Alphonsum Primogenitum ejus donationem, ut dicitur, contulisset: nec intendimus, quod per prædictas restitutionem, redditionem, & concessionem, nobis, vel ipsi Ecclesiæ jus aliquod acquiratur, nec retineatur in illis, occasione retentionis, seu reservationis, quam fecit Ecclesia in dictis Regnis, & Comitatu, cum ipsa prædicto quondam Philippo Francorum Regi concessit; nec ratione concessionis factæ de ipsis per Romanam Ecclesiam dicto Carolo Comiti, aut renunciationis seu resignationis præfatæ factæ in manibus nostris per eosdem Regem Francorum & Carolum Comitem Fratrem ejus; sed eidem Jacobo, suisque Successoribus in eisdem Regnis, Comitatu, seu Terris sua Jura firma & illibata persistant: nec ex iis sibi vel suis in aliquo præjudicium generetur: sed ea habeant & teneant, ut prædicitur, eo modo, quo habebat & tenebat dictus Petrus, antequam Romanam Ecclesiam in aliquo offendisset, & de præfatis Regnis & Comitatu contulisset donationem in Alphonsum, ut dicitur, memoratum: investientes per nostrum Anulum de prædictis omnibus & singulis, ejusdem Jacobi & Hæredum suorum nomine, dilectum Filium nostrum Guillelmum Tituli Sancti Clementis Presbyterum Cardinalem, quem pro votiva perfectione Tractatus ejusdem versus partes ultramontanas præsentialiter destinamus.

Carolus Valesius obtenta ab Ecclesia regni Aragonici jure decedit.

Restituit Jacobo Bonifacius Aragoniæ, & Valent. Regnorum jura.

De Pontificis manu Cardinalis S. Clementis Jacobi nomine accepto annulo iis investitur.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum restitutionis, redditionis, concessionis, & Investituræ infringere, vel ei ausu temerario contraire si quis autem &c.

Dat. die 21. Junii 1295. P. An. I.

Datum Anagniæ per manum Magistri Petri de Piperno Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vice Cancellarii, undecimo Kalendas Julii, Indictione octava, Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, Pontificatus vero Domini Bonifacii Papæ Octavi Anno Primo.

EGO BONIFACIUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.

Sequuntur subscriptiones Dominorum Cardinalium, qui interfuerunt in forma.

VI.

Dismembratio Archiepiscopatus Tolosan. & erectio Episcopatus Appamiarum.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Exordium.

ROmanus Pontifex, qui, supernæ dispositionis arbitrio in supremæ dignitatis specula constitutus, Ecclesiarum omnium Rector agnoscitur, Vineæque Dominicæ Custos generalis & Cultor, ac totius Ovilis Catholici, Pastorumque omnium Summus Pastor, de Apostolicæ plenitudine potestatis tradita sibi a Domino, cujus nutui cuncta subserviunt,

viunt, obediunt singula, obtemperant universa; interdum Cathedrales, & alias unit & adnectit Ecclesias; interdum vero ad Episcopatuum divisiones procedere non omittit: cum temporis qualitas suggerit, causæ rationabiles persuadent: ut omnia, quæ Pontificali noscuntur officio imminere, prudenter & solerter exerceat ac salubri & provida exequi studeat actione.

Causæ erigendi novi Episcopatus. §.1. Sanè considerantes attentius, & infra claustra pectoris meditatione sollicitâ revolventes, quod Tolosana Ecclesia usque adeo amplam & diffusam Diœcesim obtinet, prout ex ipsa facti evidentia innotescit, quod Tolosanus Episcopus, qui existit pro tempore, nequit ipsam, ut debet & convenit, visitare, non sine gravi animarum dispendio personarum degentium in eadem: pensantes etiam, quod Ecclesia ipsa in proventibus & redditibus annuis tam affluenter, tamque magnificè abundare conspicitur, prout famæ veridicæ revelat assertio, & clara fide dignorum testimonia profitentur, quod de ipsorum multitudine copiosa non solùm duobus, sed pluribus etiam potest Episcopis juxta suæ dignitatis decentiam annis singulis provideri; Quodque propter ea felicis recordationis Clemens Papa quartus Prædecessor noster, animarum fidelium saluti prospiciens, & illarum partium notitiam plenam habens, ad divisionem hujusmodi Episcopatus Tholosani, dum viveret, firmiter intendebat, certam ad hoc, sicut asseritur, Diœcesim distinguendo, Villam Appamiarum, pridem de dicta Tholosana Diœcesi existentem, locum utique nobilem & insignem, multisque commoditatibus præditum, ad Dei laudem & gloriam, exaltationem Catholicæ fidei, & Divini cultus augmentum, de Fratrum nostrorum consilio & assensu, ac potestatis plenitudine supradictæ, in Civitatem erigimus, & Civitatis vocabulo insignimus, eam a jurisdictione qualibet Tholosani Episcopi penitus eximentes: auctoritate Sedis Apostolicæ decernendo, ut Beati Martini Confessoris Ecclesia, eidem Civitati vicina, in qua Corpus Gloriosi Antonini Martyris, prout proponitur, requiescit, sit de cætero, & habeatur prædictæ Civitatis Ecclesia Cathedralis.

Villa Appamiarum in Civitatem erigitur:

Et Ecclesia S. Martini in Cathedralem.

Dos novi Episcopatus. §.2. Concedimus quoque ex nunc authoritate prædicta, & donamus, deputamus, & etiam providemus futuro Appamiarum Episcopo, ejusque Successoribus, qui pro tempore fuerint, de situatis redditibus, & proventibus supradictis septemmillia librarum Turonen. parvorum, percipienda integrè anno quolibet ab eisdem: ita quod iidem Appamiarum Episcopus, & Successores ipsius habeant & percipiant in hujusmodi redditibus annuatim decemmillia librarum ejusdem monetæ, computatis in eis tribus millibus libris monetæ ipsius ad quos redditus & proventus Ecclesię Appamiarum annis singulis ascendere dignoscuntur.

Robur Decreto additũ. §.3. Quia vero, quod de Civitate ipsa per Apostolicæ Sedis providentiam circumspectam factum & ordinatum esse dignoscitur in hac parte, perpetuis futuris temporibus esse volumus valiturum, & robur obtinere incommutabilis firmitatis, auctoritate prædictâ districtius inhibemus, ne aliquis cujuscumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Episcopali vel Archiepiscopali seu regia præfulgeat dignitate, hujusmodi ordinationem Sedis ejusdem quovis quæsito colore, vel modo, sive causa, vel occasione qualibet adinventis, turbare seu quomodolibet impedire præsumat: Nos enim e xnunc irritum decernimus & inane, si secus super hoc per quemcumque Apostolicâ vel aliâ quavis auctoritate contigerit attentari: & nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium quovis modo præsumpserint, excommunicationis, suspensionis & interdicti sententiam promulgamus, a qua nonnisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium valeat obtineri. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrarum erectionis, insignitionis, exemptionis, constitutionis, concessionis, dationis, deputationis, provisionis, inhibitionis, & promulgationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Datum Anagniæ decimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno primo.

Dat. die 23. Julii 1295. Pont. an. I.

VII.

Quod Fratres Ordinis B. Mariæ de Monte Carmelo, cappis albis de cætero utantur, dimissis aliis mantellis diversorum colorum.

Ordinem, Regulasque Carmelitarum confirmavit Honorius III. *PP. Constit. LXXVIII. Tom. III. P. I. pag.* 242. *Quas Regulas declaravit Innoc. IV. Const. XIV. ibid. pag.* 314. *Illis vero diversas vestium species juxta diversas in Ordine gradus distribuit Alexander IV. Constit. XVI. ibid. pag.* 361.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Generali, & cæteris prioribus, & Fratribus Ordinis B. Mariæ de monte Carmelo, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium. JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota, quę a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere.

§. 1. Sane lecta coram nobis vestra petitio continebat, quod olim bo. mem. Latino Ostien. Episcopo, & Gervasio tit. S. Martini in Montibus Presbytero Cardinali significantibus, per suas literas inter alias continentes, Priori generali, cæterisque Fratribus vestri Ordinis in generali nunc instanti Capitulo congregandis, quod fel. recor. Honorius Papa IV. Prædecessor noster, de fratrum suorum consilio, eis, pia, & provida deliberatione concesserat, ut eorum habitum, sive varietatem ipsius minus decentem, & displicentem quampluribus, in alium decentem commutaret.

Statutum Capituli Generalis de Cappis. §. 2. Idemque Prior generalis, & fratres postmodum in Capitulo congregati predicto, deliberatione super mutatione hujusmodi prehabita diligenti, unanimiter statuerunt, ut ex tunc ceteri Priores, & Fratres ipsius Ordinis Mantellis diversorum colorum, quibus uti consueverant, dimissis omnino cappis albis in posterum uterentur.

Confirmatur a Pontifice. §. 3. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, quod circa hujusmodi mutationem habitus

bitus in hac parte provide factum, est, ratum & firmum habentes, id auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo, &c.

Dat. die 25. Decem. 1295. P. An. I. Datum Romæ apud S. Petrum, 7. Kalendas Decembris Pontificatus nostri Anno I.

VIII.

De auctoritate Prælatorum Ordinis Fratrum Prædicatorum S. Dominici, eorum subditos juris apicibus, & appellatione postpositis, compescendi.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Magistro, Prioribus, ac Fratribus universis Ordinis Prædicatorum, salutem & Apostolicam benedictionem.

Causæ addendæ Constitutionis. AD augmentum continuum Religionum, & Ordinum, quos Romana suscepit, & approbavit Ecclesia, paternis studiis intendentes, & considerantes attentius, quod non intermissa sedulitas disciplinæ, Religiones, & Ordines supradictos, statusque Regulares salubriter dirigit, & conservat, quodque si eam perire vel remitti contingeret, Ordo quilibet collabi necessario cogeretur. Pensantes etiam, quod si regularium personarum correctio, rimas juris, & apices sequeretur, hujusmodi rigor lentesceret, ac multiplici laxatione torperet.

Auctoritas Prælatorum Ordinis de qua in Rubrica. §. 1. Nos vestris supplicationibus inclinati, vobis, auctoritate Apostolica indulgemus, ut ad correctiones & punitiones, Fratrum ejusdem Ordinis delinquentium infligendas, Prælati Ordinis supradicti, ad quos eadem spectare noscuntur, rimulis, & apicibus ipsis postpositis, libere procedere valeant secundum consuetudines approbatas, & generalia facta, & etiam facienda, ipsius Ordinis instituta.

Prohibitio appellandi. §. 2. Nec volumus eisdem licere Fratribus, ab eisdem correctionibus, & punitionibus aliquatenus appellare, provida in hoc deliberatione, ac maturitate debita observatis. Nulli ergo &c.

Dat. die 11. Maii 1296. P. An. II. Datum Romæ apud S. Petrum, 6. Idus Maii, Pontificatus nostri Anno II.

I X.

Ex Regest. in Archiv. Vat. Novam hæresim in administratione Sacramentorum exortam, aliisque scatentem erroribus damnat.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

SÆpe Sanctam Ecclesiam pestis hæretica impugnavit, in eam a suæ nativitatis exordio insilivit, ejus juventutem impetiit, nec prosequi desivit senectutem: sed qui eam supra se firmam Petram firmavit, ac sua dextera excelsa tuetur, in tantum, ut non prevaleant Portæ Inferi contra eam, ipsam usque ad senectam & senium non relinquet; Sed fecit & faciet eam de vipereis hostibus triumphare, qui in exercitium dantur fidelibus, ut, eorum expoliti tunctionibus, & pressuris suis, coaptandi locis per manum Artificis disponantur sacris ædificiis permansuri æternæ vitæ præmium consequendo. Ecclesiæ Catholicæ firmitas.

§. 1. Sane nuper ad audientiam nostram pervenit, quod nonnulli in viam Caym noviter abeuntes, errore Balaam effusi, mercede & contradictione Chore incendio perituri, quasi nubes sine aqua, quę circumferuntur a ventis, infructuosi ut arbores autumnales, sunt errantia sydera, quibus in æternum tenebrarum procella servatur; & novis adinventionibus cæcitatis æterni supplicii non contenti conantur in proximos contagionis venena diffundere: ut ad terram tenebrosam & opertam mortis caligine ipsos deducant, ubi sempiternus horror inhabitat. Accepimus namque, quod nonnullæ personæ se contra Sanctam Catholicam Ecclesiam Romanam erigentes etiam sexus feminei dogmatizant, se ligandi & solvendi Claves habere, penitentias audiunt, & a peccatis absolvunt, conventicula non solum diurna faciunt, sed nocturna, in quibus de suis pravitatibus conferunt, & de erroribus conveniunt in id ipsum, & prædicare præsumunt, Tonsura Clericali contra ritum Ecclesiæ abutentes, Spiritum Sanctum se dare per impositionem manuum mentiuntur, & exhibendam soli Deo, & non alteri, cujuscumque fuerit conditionis, dignitatis, & status: Efficaciores etiam illas Orationes affirmant, quæ a nudatis toto corpore offeruntur: Mulieres invicem se desponsant; dicunt, Fidelibus operari manibus non licere: Mares nudi hujusmodi sectæ damnatæ fæminas antecedunt; & in dicta Sancta Ecclesia ligandi atque solvendi fore abnegant potestatem: non solum præmissis, & aliis novis inviis obvoluti, quibus erronee adhærentes, ipsa sustinent & defendunt, sed & nonnullis erroribus, quos vetustas damnata produxit: inter quos aliqui esse dicuntur Apostatæ, qui professi fuerant in ordinibus approbatis; qui sagittas pestiferas cordibus simpliciorum infligunt. Judiciaria acta in hæreticos. Nova exorta hæresis cujus præcipua enarrantur capita.

§. 6. Commissi ergo nobis universalis Ecclesiæ cura regiminis, & Apostolicæ solium dignitatis Nos angunt & pungunt & hortantur instanter, ut talibus, qui Inconsutilem Domini Tunicam dissuere moliuntur, salubribus remediis obviantes, insanię tantę malum nostro intuitu, Divina nobis assistente Gratia, dissipemus. Quapropter huiusmodi sectam tam hæreticam, quam insanam de Fratrum nostrorum consilio omnino damnantes, damnatam & hæreticam nunciamus, & universis Christifidelibus Ecclesiasticis, vel Mundanis cuiuscumque fuerint dignitatis, conditionis, aut status, districte præcipimus, ut mortale huiusmodi virus abiciant; & talia nefanda credentibus nullum per se, vel per alium publice, vel oc- Hujus Sectatores tamquã hæretici damnati.

culte præstent auxilium, consilium, vel favorem; &, ut non receptent eosdem: Ecclesiarum vero Prelatis, & etiam Inquisitoribus hæreticæ pravitatis authoritate Apostolica institutis ubilibet, & instituendis imposterum, districtius injungentes, ut contra tales sicut contra Hæreticos, auxiliatores, Consiliatores, Receptatores, & Fautores eorum debitum sui officii diligentius exequantur: quos puniri volumus sententiis, pænis, & mulctis, illatis ipso jure, & inferendis per Apostolicas Canonicas Ecclesiasticas & Secularium Principum Sanctiones; præsertim quondam Friderici olim Romanorum Imperatoris tempore, quo idem in devotione Romanæ Ecclesiæ persistebat, contra Hæreticos, seu quorumcumque ratione pravitatis hæreticę ordinatas.

Inquisitorum facultas contra eosdem, &c. procedendi.

Datum Anagniæ Kalendis Augusti Pontificatus nostri anno secundo.

Datum die 1. Augusti 1296 P. An. II.

X.

Ex Regest. in Arch. Vatic.

Sardinia, & Corsica Aragonum Regi Jacobo jure beneficiario tradita, sub annua præstatione duorum millium Marcharum argenti Sedi Apostolicæ.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, Charissimo in Christo filio Jacobo, Sardiniæ & Corsicæ regi Illustri, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium ab auctoritate, & stabilitate Sedis Apost. petitum.

Super Reges & Regna positi ex divinæ præeminentia potestatis, de ipsis opportune disponimus, prout commodius ex alto prospicitur, actionum se qualitas ingerit, & judicium sanioris inspectionis inducit. Nonnunquam enim in ipsis evellimus, de gente in gentem propter culpas & dolos solia transferendo regnantium: interdum plantamus & colimus, caros filios & devotos Almæ Matris Ecclesiæ ad nova Regnorum præficiendo dominia, ut, eradicatis vitiis, & plantatis virtutibus, laudetur virtus Altissimi in Ecclesia sponsa sua, quam sic supra petram fidei soliditate fundavit, ei tribuens in confessionis Apostolicæ fortitudine fundamentum, ut ipsam fætu novæ prolis amplificet, & ei nec procella turbinis, nec prævalere possit spiritus tempestatis.

Bonifacii erga Jacobum Regem amor.

§. 1. Sane ad genus tuum, ex quo prodierunt filii benedictionis & gratiæ, dirigentes intuitum considerationis internę, Tibi de regione dissimilitudinis redeunti brachiis paternæ affectionis accumbimus, & Te solidæ charitatis amplexu pressius obsculamur; Et quo plus tuæ ferventis devotionis affectum erga Nos, & ipsam Ecclesiam, a cujus olim unitate recesseras, oculate & attente conspicimus, eo potius erga Te ipsius benignitas excitatur Ecclesiæ, & nostræ dilectionis sinceritas incalescit.

§. 2. Ad honorem igitur Dei Patris Omnipotentis, & Filii, & Spiritus Sancti, ac Beatæ & Gloriosæ semperque Virginis Mariæ, Beatorum quoque Apostolorum Petri, & Pauli, necnon & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, de Fratrum nostrorum consilio, & assensu, Regnum Sardiniæ, & Corsicæ, quod ipsius Ecclesiæ juris, & proprietatis existit, cum juribus omnibus, & pertinentiis suis Tibi, & tuis hæredibus, ex tuo & ipsorum corporibus legitime descendentibus utriusque sexus natis jam, & etiam nascituris, in perpetuum feudum gratiose conferimus, & ex Apostolicæ Sedis liberalitate concedimus, & donamus sub modo, forma, tenore, & conditionibus, seu conventionibus contentis præsentibus, a nobis, nostrisque successoribus canonice intrantibus, & dicta Romana Ecclesia tenendum in Feudum, & per cuppam auream Te de eodem præsentialiter investimus: Ita quod tam Tu, quam quilibet tuorum hæredum in dicto Regno, pro ipso Regno Sardiniæ, & Corsicæ nobis, & ipsi Romanæ Ecclesiæ præstabitis, & præstare tenebimini Ligium homagium, Vassallagium plenum, & fidelitatis juramentum sub forma inferius adnotata; Et pro eodem Regno Sardiniæ, & Corsicæ supradicto nobis, & eidem Ecclesiæ servire infra Italiam sitis adstricti de centum Equitibus decenter armatis cum uno Equo ad arma, & duabus Equitaturis ad minus per quemlibet, & quingentis Peditibus, inter quos sint saltem centum Balistarii de bonis Balistis armati & muniti; & reliqui Pedites suo modo sint convenienter armati: & tam Equites quam Pedites sint Incolæ Terræ vestræ, in Aragoniæ, vel Cathaloniæ, vel aliis Partibus eisdem adjacentibus constitutæ, cum sumptibus, gagiis, & expensis vestris per Trimestris temporis spatium, a die, quo ipsi Equites, & Pedites intrabunt Terram Ecclesiæ, computandum. Erit autem in potestate Romani Pontificis, seu dictæ Ecclesiæ prędictos Equites, & Pedites ultra præfati Trimestris temporis spatium ad similia sumptus, gaggia, & expensas ipsius Ecclesiæ, si plus eos vel ipsorum aliquos voluerit retinere. Et si Romanus Pontifex, vel ipsa Ecclesia maluerit dictum servitium Equitum, & Peditum commutare totaliter cum stolio, vel certo numero Galearum, seu Vasorum Marinorum armatorum intra Maritimam Italiæ, possint hoc facere; & Tu, & hæredes ipsi commutationem eamdem facere teneamini, & sitis astricti, dando infra ipsam Maritimam quinque Galeas bene guarnitas, munitas, & armatas de bonis hominibus, & aliis opportunis vestris expensis per tres menses, computandos a die, quo ingressæ fuerint Maritimam Italiæ, Terris Ecclesiæ supradictæ vicinam: quas munitas taliter ultra dictos tres menses ad similia gaggia, & expensas suas si Romanus Pontifex, vel Ecclesia ipsa voluerit, poterunt retinere; Præstabitis autem, & præstare tenebimini supradicta servitia Equitum, Peditum, & Galearum, ut superius est expressum, semel in anno, quandocumque indigebit Romanus Pontifex, seu Romana Ecclesia: de quo ipsius Romani Pontificis, vel ipsius Ecclesiæ simplici verbo credetur.

Eum de Sardinia, & Corsica investit; sub nonnullis conditionibus

Militum numerus in Ecclesiæ obsequio subsistendus.

Qua ratione terrestres copiæ cum maritimis commutandæ.

§. 3. Et insuper tam Tu, quam quilibet tuorum Hæredum in dicto negotio Sardiniæ, & Cor-

Corsicæ pro ipso Regno Censum duorum millium marcarum argenti bonorum & legalium sterlingorum, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipsis, Romano Pontifici, qui erit pro tempore, & Ecclesiæ, vel ipsi Ecclesiæ, ubi ipsa fuerit, Sede vacante, recipienti pro futuro Pontifice, & pro portione, Collegium ipsius Ecclesiæ Cardinalium contingente, in Festo Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli annis singulis integraliter pro dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ persolvetis: ad quem Censum, ut præmittitur, persolvendum, tam Tu, quam quilibet hęredum tuorum in dicto Regno tenebimini, & sitis astricti. Si vero Tu, vel quicumque hæredum tuorum in ipso Regno, statuto termino non solveritis integre, ut præmittitur, Censum ipsum; & expectati per quatuor Menses, terminum ipsum immediate sequentes, de illo ad plenum non satisfeceritis, eo ipso eritis excommunicationis vinculo innodati: Quod si tam in secundo termino, quam infra subsequentes alios quatuor menses, eumdem Censum sine diminutione qualibet non persolveritis, totum Regnum Sardinię, & Corsicæ erit Ecclesiastico suppositum interdicto: Si vero nec in tertio termino, nec infra alios quatuor menses proximos, per plenam satisfactionem ejusdem Census Tu, & Hæredes tui vobis duxeritis consulendum, ita quod, transactis eodem tertio termino & quatuor proxime sequentibus mensibus, non sit de hujusmodi Censu primi termini ipsi Ecclesiæ integre satisfactum, ab eodem Regno Sardiniæ, & Corsicæ ipso jure cadatis ex toto, & Regnum ad Romanam Ecclesiam ejusque dispositionem integre, ac libere revertatur. Nihilominus pro singulis duobus millibus marcarum singulorum terminorum, si simili modo in eorum solutione cessaveritis, vel illa non solveritis, Tu, & quivis tuorum hæredum in dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ pænas similes incurratis, salvis aliis pænis processibus & sententiis, quæ vel qui de jure inferri vel haberi seu proferri poterunt per Romanum Pontificem, vel Sedem Apostolicam specialiter in hoc casu. Sed ad Censum ipsum solvendum, & ad ipsum servitium exhibendum dictæ Ecclesiæ tunc teneamini cum effectu, cum Tu, vel hæredes tui in dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ ipsius Regni, vel majoris partis ejus fueritis possessionem adepti.

Census Annuus.

Penę non solventi objectæ.

§.4. Cæterum, quia in quibusdam articulis, seu Capitulis, formæ, tenoris seu conditionum, vel conventionum ipsorum, præsentibus contentorum, expressius continetur, quod in certis casibus Tu, & tui in eodem Regno hæredes excommunicationis sententiam incurratis, & dictum Regnum sit Ecclesiastico suppositum Interdicto, quodque tam Tu, quam hæredes ipsi cadatis a Regno, seu sitis Regno ipso privati; Nos ex nunc hujusmodi Sententias, videlicet excommunicationis in Te, ac eosdem hæredes, & Interdicti in præfatum Regnum Sardiniæ, & Corsicæ, & privationis Regni ejusdem, si Tua vel ipsorum culpa huiusmodi casus emerserit, de dictorum Fratrum nostrorum consilio authoritate Apostolica promulgamus.

Ex nunc promulgantur pęnæ in Regem si conditionibus hisce non satisfecerit.

§.5. In succedentibus vero Tibi, tuisque Hæredibus circa successionem tuam, tuorumque hæredum in dicto Sardiniæ, & Corsicæ Regno forma adicitur, & servabitur infrascripta, videlicet quod ille, vel illa dumtaxat, qui, vel quæ Tibi, tuisque Hæredibus in Aragoniæ Regno debebit succedere, in dicto Sardiniæ, & Corsicæ Regno succedat, & non alius vel alia; ita quod unus & idem sit Rex Regni Aragonię, & Regni Sardiniæ, & Corsicæ prædictorum: & in suis casibus, ubi ad successionem Fæmina admitteretur, utriusque Regni eadem sit Regina: & si in Tuo vel hæredum tuorum obitu, legitimos hæredes, prout sequitur, Te, & ipsos, quod absit, non habere contingat, de Tuo, vel ipsorum Corporibus legitime procreatos; Regnum ipsum Sardiniæ, & Corsicæ ad Romanam Ecclesiam supradictam, & ejus dispositionem libere revertatur. Descendentes autem ex Te, & tuis Hæredibus Sardiniæ, & Corsicæ Regibus, ex Tuo vel ipsorum Corporibus de legitimo Matrimonio nati, Mares, & Feminæ in eodem Regno succedent, Sic tamen, quod de Liberis pluribus Maribus in eodem gradu per eamdem lineam concurrentibus Primogenitus, & de pluribus Fæminis similiter primogenita, & de Mare & Fæmina in eodem gradu similiter concurrentibus Masculus omnibus aliis præferatur: sed nec Mares, nec Fæminæ illegitime natæ succedant. Quod autem de Fæminis rectæ lineę dicitur, intelligendum est tam de nuptis quam etiam de innuptis; dummodo tamen nuptę sint Fidelibus, & Ecclesiæ Romanæ devotis. Et sicut inter has personas gradum servari volumus, ut scilicet prior gradu posteriori gradui præferatur; sic & in eodem gradu, pluribus concurrentibus, priorem natum posteriori, & marem Fæminæ in hujusmodi successionibus volumus anteferri; Personarum autem hujusmodi nulla superstite, Regnum ipsum Sardiniæ, & Corsicæ ad Romanam Ecclesiam, & ejus dispositionem libere revertatur. Quod si forte, deficientibus Masculis contigerit fæminam innuptam in Regno ipso succedere, illa maritabitur personæ, quæ ad ipsius Regni regimen & defensionem existat idonea, Romani tamen Pontificis prius super hoc consilio requisito: nec nubet nisi viro Catholico, & Ecclesiæ Romanæ devoto: & si contra hoc fieret, licebit eidem Romano Pontifici contra ipsam ad privationem Regni Sardiniæ, & Corsicæ de plano sine strepitu & figura Judicii, & absque omni Juris solemnitate, in quacumque ætate Filia ipsa consisteret, procedere, si hoc ei videbitur expedire. Verumtamen quandocumque, Te vivente, vel quovis tuo hærede in eodem Regno Sardiniæ, & Corsicæ vivente, Tu, vel quis hæredum tuorum in ipso Regno, volueritis cum consensu expresso Summi Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ de persona, quæ Tibi, vel ei successura sit in prædicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ, aliter ordinare, illud de hujusmodi persona successura servabitur, quod per Te, vel per quemvis hæredum tuorum in ipso Regno cum consensu expresso Romani Pontifi-

Ordo successionis servandus qualis, & quo casu regna hæc ad Ecclesiam devolvantur.

De successione per fæminas.

tificis & Romanæ Ecclesiæ, fieri vel ordinari contingEt. Ad hæc tam Tu quam tui in Regno ipso hæredes, Regnum ipsum Sardiniæ, & Corsicæ nullatenus dividatis, sed semper illud unus tantum sub ipsis modo, & forma, tenore, conditionibus, & conventionibus, immediate, ac in capite a Nobis, ac successoribus nostris, & ab ipsa Romana tenebit Ecclesia.

Sardicum & Corsicum regna inter plures hæredes non dividenda.

§.6. Forma vero juramenti fidelitatis, Vassallagii, ligii, & Homagii, quæ tu in nostra præsentia facies, & præstabis pro Regno Sardiniæ, & Corsicæ sæpedicto, & quam præstari & fieri volumus, ac servari a tuis Hæredibus in eodem, verbis competenter mutandis, talis est.

Forma juramenti Sedi Apost. per reges præstandi.

§.7. Ego Jacobus, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Rex Sardiniæ, & Corsicæ, plenum vassallagium fidelitatem, & ligium homagium faciens, & juramentum præstans pro dicto Regno Sardiniæ, & Corsicę, ab hac hora in antea fidelis & obediens ero Beato Petro & Domino meo Domino Bonifatio, Divina Providentia Papæ Octavo, suisque Successoribus canonice intrantibus, Sanctæque Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ: Non ero in consilio, aut consensu, vel facto, ut vitam perdant, aut membrum, aut capiantur mala captione: Consilium, quod mihi credituri sunt per se, aut per nuncios, sive per Literas, ad eorum damnum me sciente nemini pandam; & si scivero fieri, vel procurari, sive tractari aliquod, quod sit in ipsorum damnum, illud pro posse impediam; & si impedire non potero, illud eis significare curabo: Papatum Romanum, & Regalia Sancti Petri, tam in Regno prædicto, quam alibi existentia, adjutor eis ero ad retinendum defendendum & recuperandum, & recuperata manutenendum contra omnem hominem: Universas & singulas conditiones, modos, seu formas, & tenores, contentos in literis concessionis dicti Regni Sardiniæ, & Corsicæ, ac omnia & singula, quæ continentur in eisdem Literis, plenarie adimplebo, & inviolabiliter observabo; nec ullo unquam tempore veniam contra illa: sic me Deus adjuvet, & hęc Sancta Dei Evangelia: Similia autem fidelitatem, Vassallagium plenum, & Homagium Ligium, & juramentum renovabis, facies, & pręstabis unicuique Romano Pontifici, & dictę Ecclesię infra annum a die, quo in Romanum Pontificem electus fuerit, computandum: Et similia pręstabit, faciet, & similiter renovabit, & facere, pręstare, & renovare tenebitur unusquisque hęredum tuorum in dicto Regno unicuique Romano Pontifici, qui erit pro tempore, & ipsi Romanę Ecclesię secundum formam pręscriptam, nomen Romani Pontificis, qui tunc erit, & suum proprium exprimendo; Sed postquam Tu, & hęredes tui in Regno Sardinię, & Corsicæ sępedicto pręstiteritis, & feceritis personaliter juramentum, fidelitatem, homagium, seu Vassallagium, secundum prædictam formam uni Romano Pontifici, per vos ipsos alii Romano Pontifici non astringemini personaliter præstare & facere; dummodo illa præstetis & faciatis infra annum per idoneum vel idoneos substitutos, ad hoc plenum mandatum habentes: & si plus placuerit Romano Pontifici vel Romanæ Ecclesiæ, juramentum, fidelitatem, vassallagium, & homagium prædicta, præstabitis & facietis Tu & hæredes tui nomine Summi Pontificis & Romanæ Ecclesiæ illi vel illis, quem vel quos ad hoc specialiter ipse Romanus Pontifex, vel sedes eadem, deputabit. Quandocumque vero Tu, vel hæredes tui in Regno prædicto prędicta juramentum, fidelitatem, vassallagium, & homagium præstabitis & facietis per vos vel alium seu alios, ut superius continetur, dabitis infra mensem post Romano Pontifici, & eidem Ecclesiæ Patentes Literas vestras, aurea Bulla bullatas, prædictos & infrascriptos modos, conventiones, conditiones, tenorem, & formam acceptantes expresse; & formam dictorum Homagii, & juramenti fidelitatis, & vassallagii similiter & specialiter exprimentes. Sane omnibus Ecclesiis tam Cathedralibus, quam aliis Regularibus & Sæcularibus, nec non & omnibus Prælatis, & Clericis, ac universis Personis Ecclesiasticis secularibus, & Religiosis, & quibuslibet Religiosis locis dicti Regni Sardiniæ, & Corsicę libere dimittantur & conserventur integre omnia bona, & jura eorum. Omnes insuper Ecclesię tam Cathedrales quam alię Regulares, & Sęculares, nec non & omnes Prælati & Clerici, ac universę personę Ecclesiasticę Religiosę & Sęculares, ac quęcumque Religiosa loca cum omnibus Bonis suis in electionibus, postulationibus, nominationibus, provisionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt; nec ante electionem, sive in electione, vel post, regius assensus vel consilium aliquatenus requiratur; quam utique libertatem Tu, & tui in eodem Regno hæredes semper manutenebitis, & manuteneri & conservari facietis ab omnibus subditis vestris; dictæque Ecclesiæ & personæ utentur libere omnibus Bonis, & juribus suis, salvo Tibi, & tuis in Regno ipso hæredibus jurepatronatus in Ecclesiis in tantum, quantum in hoc Patronis Ecclesiarum canonica Instituta concedunt, in illis dumtaxat Ecclesiis, in quibus Tibi, tuisque hæredibus juspatronatus competere dignoscetur. Omnes etiam causæ, ad forum Ecclesiasticum pertinentes, libere & absque ullo impedimento agitabuntur, tractabuntur, & ventilabuntur coram suis Ordinariis, & aliis Ecclesiasticis Judicibus, & terminabuntur per eos: Et si ad sedem Apostolicam super hujusmodi causis appellari contigerit, tam appellantes quam appellati ad eamdem venire sedem pro appellationum prosecutionibus libere & absque inhibitione aliqua permittantur. Omnibus insuper Capitulis, Collegiis, Conventibus, & personis Ecclesiasticis Religiosis, & Sæcularibus, ac Communitatibus, vel Universitatibus, & personis Sæcularibus quorumcumque locorum dicti Regni; cujuscumque conditionis, & status extiterint, quoties per Te, vel aliquem Hæredum tuorum tuos Officiales vel ministros, aut alicujus eorum senserint se gravatos, ad Apostolicam Sedem liberum super hoc liceat habere recursum: nec

Idem juramentum singulis Pontificibus renovandum.

Libertas Ecclesiarum servanda.

Ecclesiasticorum causæ ab Ordinariis cognoscendæ.

nec præstabitur eis obstaculum, quominus libere, & secure recurrant. Sacramenta vero fidelitatis, seu assecurationis prȩstabuntur secundum antiquam & rationabilem consuetudinem, prout Canonica Instituta permittunt, ab illis Ecclesiarum Prælatis, quorum Prædecessores illa antiquitus soliti sunt præstare.

Antiquæ laudabiles servandæ consuetudines.

§.8. Ab illis autem Prælatis & Ecclesiis, qui temporalia bona tenent, si qui tamen sunt, qui hujusmodi bona teneant; a Domino dicti Regni, & aliis Dominis temporalibus, & qui ratione hujusmodi Bonorum ab antiquo consueverunt Regibus, vel aliis Dominis temporalibus, in dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ constitutis, servitia exhibere, hujusmodi honesta & antiqua servitia eis secundum rationabilem & antiquam consuetudinem, & sicut Instituta patiuntur Canonica, impendantur: Salva semper circa Ecclesias Cathedrales, & alias Regulares, & Sæculares, ac personas, & loca Ecclesiastica, tam in faciendis provisionibus, & electionibus confirmandis, quam in omnibus quibuscumque aliis, Romani Pontificis, & Ecclesiæ Romanæ jurisdictione, ac authoritate plenaria, & libera potestate.

Leges contra libertatem ecclesiasticam latæ revocandæ.

§.9. Revocabis quoque omnes Constitutiones, seu leges, vel statuta, per Reges seu Principes sæculares Sardiniæ, & Corsicæ editas contra Ecclesiasticam libertatem; nec statuta vel Constitutiones aliquas Tu, vel aliquis hæredum tuorum in dicto Regno edetis, aut promulgabitis, per quæ, seu quas iuri, & libertati Ecclesiasticæ derogetur.

Aliæ conditiones.

§.10. Promittes etiam, quod Tuo, vel hæredum tuorum tempore nullus Clericus vel persona Ecclesiastica eiusdem Regni in Civili vel criminali causa convenietur coram Judice Sæculari, nisi super Feudis Judicio petitorio conveniatur civiliter, quatenus Canonica Jura permittunt: sed omnibus Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis conservetur libertas; nisi sit de illis personis, de quibus iura permittant.

Nova tributa Ecclesiis non imponenda.

§.11. Nullas insuper, Tu aut quivis alius tuus in Regno Sardiniȩ, & Corsicȩ heres Tallias imponetis Ecclesiis, Monasteriis, Clericis, & Viris Ecclesiasticis, vel rebus seu Vassallis eorum; & in Ecclesiis vacantibus Tu, vel tui in prædicto Regno hæredes nulla habebitis Regalia, nullosque fructus, redditus, & proventus, nullas etiam obventiones, ac nulla prorsus alia percipietis ex eis; nihilominus custodiâ earumdem Ecclesiarum, iurium, & bonorum ipsarum interim liberâ remanente penes personas Ecclesiasticas iuxta Canonicas Sanctiones; salvis Tibi dictisque hæredibus iisque Tibi vel eis, tanquam Regi vel Domino temporali, competerent ex præscriptione legitima, consuetudine antiqua & rationabili, privilegiis legitimis, aut aliàs de iure quibus iura divina vel canonica non obsistant.

§.12. Iudices vero, Comites, & Barones, Milites, & personæ ceteræ sæculares Regni eiusdem tam magnæ quam parvæ in suis bonis, iuribus, rationabilibus & laudabilibus consuetudinibus servabuntur: & tam Tu, quam tui in prædicto Regno hæredes per vos vel alium seu alios exercebitis regimen dicti Regni secundum Iura civilia, quibus Canonica instituta non obviant, & laudabiles consuetudines: salvis regiminibus Ecclesiarum, vel sæcularium personarum competentibus eis de approbata & laudabili consuetudine, privilegiis legitimis, aut alias de iure.

Obsides Romani liberandi.

§.13. Omnes captivos & obsides, præsertim Romanos, & alios de Terra Ecclesiæ oriundos, si quos Tu, vel tui in dicto Regno Hæredes tempore, quo acquiretis dictum Regnum Sardiniæ, & Corsicȩ, invenietis in eo, ad mandatum Romani Pontificis seu Romanȩ Ecclesiæ restituetis pristinæ libertati; vel de eis facietis, quod dictus Romanus Pontifex, vel Romana Ecclesia ordinabunt.

Fœdus contra Rom. Ecclesiam non feriendum.

§.14. Nullam etiam confæderationem, seu pactionem, vel Societatem cum aliquo Imperatore, vel Rege, seu Principe, vel Barone Christiano vel Grȩco, aut Saraceno, vel cum aliqua Provincia, seu Civitate, vel Communitate, aut loco aliquo seu personis, scienter contra Romanam Ecclesiam Tu, vel tui in eodem Regno Hæredes in damnum Ecclesiæ facietis: &, si etiam feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Romani Pontificis, seu Romanæ Ecclesiæ revocare. Et tam Tu, quam tui in eodem Regno Hæredes amicos & devotos Ecclesiæ habebitis pro amicis & pro devotis: & inimicos & indevotos Ecclesiæ pro indevotis habebitis, nec Emulis seu Inimicis Ecclesiæ auxilium dabitis, consilium, vel favorem.

In Urbe, aut ejus Provinciis nulla Præfectura admittenda.

§.15. In Urbe urbisque districtu, seu in circumposita regione, aut in Provinciis, Civitatibus, Terris, seu locis, Romanæ Ecclesiæ subiectis, non recipietis vel assumetis aut acquiretis dominium, regimen, seu Rectoris officium, quocumque nomine censeatur: nec de occupandis, vel recipiendis, aut capiendis, vel subiugandis eisdem, seu aliis bonis, & iuribus eiusdem Ecclesiæ Tu, & quivis tuorum hæredum intromittetis vos publicè, vel occulte, scienter: quod si contra feceritis ignoranter, & moniti ab ipsa Ecclesia, non destiteritis, cadetis a iure dicti Regni Sardiniæ, & Corsicæ ipso facto; & eritis illo privati; & Regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam liberè devolvatur.

Sardiniæ Rex Rom. Imperii spe exclusus.

§.16. Quod si fortè contingeret, Te, vel hæredes tuos in prædicto Regno Sardiniȩ, & Corsicȩ Successores, in Regem vel Imperatorem Romanorum, seu Regem Theutoniæ eligi vel assumi, electus vel assumptus nullo modo dictum Regnum Sardiniæ, & Corsicȩ cum dictis Imperio & regimine valeas vel valeant retinere: & si moniti ab ipsa Ecclesia, dicta Imperium & Regna Romanorum seu Theutoniȩ non dimiseritis, a Jure dicti Regni Sardiniæ, & Corsicæ ipso facto cadatis ex toto; ac Regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam libere devolvatur: nisi forte Tu, vel idem electus aut assumptus Filium habeat successurum sibi in Regno Aragoniȩ; quem, si voluerit emancipare, legitime poterit, sine fraude renunciando dicto Regno Sardiniæ, & Corsicȩ, nihil umquam juris habiturus iu eo publicè, vel occultè; & dicta Regna Romanorum seu Theutoniæ ac Imperium retinere. Quod si contra Tu, vel tui in prædicto Regno Sardiniæ, & Corsicȩ hæredes, feceritis, & moniti ab ipsa Ecclesia, non

non destiteritis, a iure dicti Regni Sardiniæ, & Corsicæ, ipso facto cadatis, & Regnum ipsum ad Romanam Ecclesiam liberè devolvatur. Ad hęc, ut Tibi plus præsidii & favoris accrescat, Te, Regna, & bona tua stabilia, ubilibet constituta, sub Beati Petri & nostra protectione suscepimus; disponentes, Te & ipsa gladio spirituali defendere ac tueri, prout expediens esse videbimus, & tibi fuerit opportunum. Demum in nostra præsentia confiteberis, & recognosces expresse, ex gratia & liberalitate nostra & dictę Ecclesiæ dictum Regnum Sardiniæ, & Corsicæ Tibi, tuisque hæredibus fore concessum in Feudum; & sic Te illud recipere, vel recepisse sub conditionibus, conventionibus, sive pactis, modo, tenore ac forma, quę in pręsentibus nostris literis continentur: quos per stipulationem solemnem promittes & iurabis, Te inviolabiliter servaturum; pro quibus etiam servandis dictum Regnum Sardiniæ, & Corsicæ, iura tibi in eo competentia, & competitura, & bona tua, quę ibidem consistent, Nobis, & ipsi Ecclesiæ obligabis: & promittes nihilominus, quod Successores tui, hæredes in dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ, eo tempore, quo facient & præstabunt vassallagium, homagium, & fidelitatis iuramentum sub forma prædictâ, similia confessiones, recognitiones, promissiones, iuramentum, & obligationes facient & præstabunt Romano Pontifici, qui erit pro tempore, & Ecclesiæ supradictæ.

Regnum ipsum in cautionem dandum.

§.17. Insuper tam Tu, quam quilibet hęredum tuorum in dicto Regno Sardiniæ, & Corsicæ, illis temporibus, quibus feceritis & præstiteritis vassallagium, homagium, & fidelitatis iuramentum pro eodem Regno Sardiniæ, & Corsicæ, dabitis infra mensem post privilegium seu literas, Aureâ Bullâ bullatas, in quo vel quibus fatebimini, & recognoscetis expreßè, dictum Sardiniæ, & Corsicæ Regnum a Nobis, & Romana Ecclesia recepisse in Feudum, sub conditionibus, conventionibus, modo, & forma, atque tenore, quæ in præsentibus nostris literis continentur: quos tenorem, modum, conditiones, conventiones, & formam promittetis vos inviolabiliter servaturos; pro quorum observantiâ obligabitis vos, & dictum Sardiniæ, & Corsicæ Regnum, Jura & bona vobis competentia & competitura in eo.

Dandaque a Rege Bulla &c.

§.18. Omnium autem prædictorum, & quæ in pręsentibus literis nostris continentur declaratio & interpretatio, quoties opus fuerint, faciendæ, ad Romanum Pontificem, seu ad Romanam Ecclesiam pertinebunt, quotiescumque super ipsis vel eorum aliquo, vel aliquibus ambiguitatis aliquid vel dubii oriri continget: cujus Romani Pontificis, vel Romanæ Ecclesiæ interpretationi & declarationi stabitur verbo seu literis, prout ipsis Romano Pontifici, vel Ecclesiæ placuerit faciendis. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrarum collationis, concessionis, donationis, investituræ, promulgationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

In dubiis declarationi Rom. Pontificis standum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum secundo nonas Aprilis, Pontificatus nostri anno Tertio.

Dat. die 4. Aprilis 1297. P. An. III.

XI.

Erectio Prioratus S. Antonii Viennen., ubi ejus corpus requiescit, in Abbatiam, & institutio illius Prioris in Abbatem data Regula S. Augustini, & habitu cum signo T. quod potentiam vocant.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori & Conventui Monasterii S. Antonii, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinen. Ordinis S. Augustini Viennen. Diœcesis. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

In dispositione Ministrorum Ecclesiæ Dei nobis creditæ potissimum considerare nos expedit, tempus, causas, personas, & loca, secundum quæ pro emergentibus negotiis nova sunt consilia capienda. Et licet ex multarum inopinabilium diversitate causarum iugiter emergentium continua reddamur attentione soliciti, & profundis circa illa vigiliis excitemur, ne desit Apostolicæ solicitudinis studium, ubi pastorale tenemur iniunctum nobis officium exercere; in eo tamen præcipue studiorum nostrorum sedulitas officiosa versatur, quod ad curam omnium Ecclesiarum & locorum ac religiosorum maxime, quorum (licet immeriti) regimini præsidemus, opportunam solertiam, & solertem diligentiam impendamus, ut gratia cooperante divina, sic eorum statui salubriter consulatur, quod expiatis dissidiis, & perturbationibus, ab eisdem præserventur innoxii, quietis ubertate lætentur, & rectoribus providis, cum tempus provisionis occurrit, eorum regimen committatur.

§.1. Sane inter dilectos filios Abbatem & Conventum Monasterii Montis majoris ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentium, Ordinis S. Benedicti Arelaten. Diœcesis ex parte una, & dilectum filium Aymonem Abbatem Monasterii S. Antonii ad eamdem Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, Ordinis S. Augustini, Viennen. Diœcesis, tunc Magistrum, necnon prædecessores suos Magistros, & Fratres Hospitalis S. Antonii ejusdem Diœc. Viennen. ex altera, tam super Prioratu S. Antonii ejusdem Diœc. tunc ad ipsum Monasterium Montis majoris pertinentis, quam super votis, & promissis ipsi S. Antonio factis, & legatis in testamentis relictis ejusdem, aliisq. diversis articulis suscitata, instigante generis humani inimico jam dudum gravi meteria quæstionis, ex qua olim strages corporum, animarum pericula, & eorum grandia discrimina pervenerunt, & pervenire poterant in futurum, nisi Sedis Apostolicæ circumspecta providentia, cujus interest singulorum, prout est possibile, præcavere

Controversia inter Abbates Montis majoris Arelaten. & S. Antonii Viennen. exorta super hoc Prioratu.

re periculis, super his opportunum remedium adhiberet.

§. 2. Nos, qui Regis pacifici existentes Ministri, ut commissum nobis ministerium digne implere possimus, quietem & pacem inter universos solicitudini nostræ commissos, intentæ solicitudinis studio, votisq; ferventibus procuramus, prætacta discrimina sedula meditatione pensantes, & attendentes, quod nondum hujusmodi potuerat discriminibus obviari, licet per aliquos diversæ compositiones, sive ordinationes, diversis temporibus pro danda pace partibus hinc inde factæ fuissent, diligentia excitati paterna, quæ consiliis providis filios libenter fovet & dirigit, illo cogitato remedio in hac parte, per quod superni favoris dextera suffragante, finis prædictæ imponeretur discordiæ, ac via deinceps prætactis discriminibus tolleretur, de fratrum nostrorum consilio, & assensu prædictum Prioratum cum omnibus Ecclesiis, membris, juribus & pertinentiis suis existentibus ubicumque ab omni spirituali, & temporali potestate, jurisdictione, dominio, subjectione, jure, obedientia & dispositione quacumque prædicti Monasterii Montis majoris, nec non Abbatis, & Conventus, & personarum ejusdem, de Apostolicæ Sedis plenitudine potestatis omnino duximus eximendum, ipsumque ab eis decernimus esse liberum penitus & exemptum; Priorem, Monacos, & Conversos, & alios quoscumque si qui existant in ipso Prioratu per Abbatem & Conventum eosdem, vel eorum mandato seu auctoritate per alios forsitan deputatos ab eo totaliter amovendum, eisque Priori, Monacis, & Conversis præcipiendum, ut ad dictum Monasterium redire curarent, inibi Domino servituri.

Pontifex eundem Prioratum soli Apostolicæ Sedi subjectum declarat.

§. 3. Et quia Prioratum eumdem propter ipsius B. Antonii reverentiam, cujus gloriosa merita per Universas Ecclesias in hujus Orbis latitudine constitutas manifestius innotescunt, cujusq; corpus, sicut fama celebris misit ad posteros, & innumera, quæ per eumdem Sanctum ibidem Dominus miracula jugiter operatur, patenter ostendunt, in prioratu ipso quiescit, condignis efferri honoribus, non tam dignum, quam debitum existimantes, Prioratum ipsum in Abbatiam ereximus, de prædictorum fratrum consilio, & ejusdem plenitudine potestatis, certo Canonicorum seu fratrum inibi numero constituto.

Et in Abbatiam erigit.

§. 4. Ac ut dissensionis, & æmulationis cujuslibet occasio inde præcideretur omnino, prædictum Hospitale cum omnibus membris suis, in quibuscumque Mundi partibus constitutis, eorumque pertinentiis & juribus, ipsi subiecimus, & univimus Abbatiæ.

Eique unit Hospitale.

§. 5. Auctoritate Apostolica statuentes, ut locus ipse qui Prioratus in antea dicebatur; foret, & appellaretur de cętero Abbatia, & ii qui preessent eidem, nomen semper & dignitatem obtinerent Abbatis, & Abbatiam ipsam, ac dictum Hospitale sibi unitum simul perpetuis futuris temporibus, constitutione vel consuetudine quavis non obstante contraria gubernarent, nec Magistri, vel Domini de cętero, sed Abbates Monasterii S. Antonii tantummodo appellarentur.

Addita lege ut Prior Abbas deinde nuncupetur.

§. 6. Quibus universi fratres Hospitalis & membrorum eorumdem, quos Canonicos seu fratres Monasterii S. Antonii volumus, de cętero nuncupari, parerent humiliter in omnibus & intenderent.

Cui obediant Monachi:

§. 7. Quodque in eodem Monasterio S. Antonii, & Hospitali, ac membris eisdem, B. Augustini regula servaretur, & secundum eam dicti Abbas & Canonici seu fratres perpetuo vivere tenerentur.

Eis Regulam dat S. Augustini.

§. 8. Habitum vero cum signo T. quod potentiam vocant, in honorem ipsius B. Antonii tam Abbas, quàm Canonici seu fratres præfati, juxta morem solitum ipsius Hospitalis semper & ubique portarent.

Habitum cũ signo T. præscribit.

§. 9. Ipsum quoque Monasterium cum Hospitali prædicto, & omnibus membris, ac bonis suis existentibus ubicumque, & Abbatem, Canonicos, seu fratres ejusdem nunc præsentes atque futuros, ab omni jurisdictione, ac dominio Archiepiscopi, Episcopi, & Ordinarii cujuscumque omnino duximus eximenda. Decernentes ea omnia immediate soli dumtaxat Romano Pontifici subiacere.

Monasterium, Abbatem &c. soli subiicit Rom. Pontifici.

§. 10. Et quia erat æquitati & rationi conveniens, ut prædictum Monasterium Montis majoris Nobis, & Ecclesiæ Romanæ immediate subjectum, & Abbatem & Conventum ejusdem sic benigno respiceremus affectu, quod exemptio, amotio & alia, quæ in favorem Monasterii S. Antonii & Hospitalis prædictorum, & propter bonum pacis, & concordiæ per Nos ordinata erant, in ipsorum Monasterii, Abbatis, & Conventus Montis majoris non cederent omnino dispendium & jacturam, in recompensationem eorum, quæ præmissorum occasione subtracta noscebantur eidem, certam quantitatem bonorum stabilium in locis idoneis infra certas Provincias, eisdem Monasterio, Abbati, & Conventui Montis majoris, per Abbatem S. Antonii certo modo præcipimus assignari, prout hæc & alia in aliis nostris literis inde confectis plenius continentur.

Monasterio Montis majoris de nonnullis compensat bonis.

§. 11. Cum igitur prædicto Monasterio S. Antonii quod per hujusmodi ordinationem nostram, præfectione Abbatis noscitur indigere, sit de Abbate idoneo providendum, Nos de ipsius statu prospero, more patris soliciti propensius cogitantes, & considerantes attentius, quod vix ulli committi posset melius ejus cura, quam prædicto Aymoni, qui loci & personarum conditiones, & statum oculata fide palpavit, & cui, sicut fide dignorum testimonio accepimus, religionis observantia, morum honestas, circumspectionis industria, & alia dona virtutum multipliciter suffragantur, præfatum Aymonem olim Hospitalis prædicti Magistrum, a vinculo quo ipsi Hospitali tenebatur, hactenus absolutum, eidem Monasterio S. Antonii de Fratrum prædictorum consilio, in Abbatem præfecimus & pastorem, sibi curam, administrationem, & regimen ipsius Monasterii S. Antonii in spiritualibus & temporalibus committentes.

Novæ Abbatiæ dat Abbatem.

§. 12. Quocirca universitatem vestram monemus, rogamus, & hortamur attente, & per Apostolica vobis scripta mandamus, quatenus eumdem Abbatem benigne recipientes, & honeste

De obedientia ei præstanda.

neste tractantes, exhibeatis ei obedientiam, & reverentiam debitam & devotam, ejus salubria monita & mandata suscipiendo, devote & efficaciter adimplendo, ita quod mutuo inter vos ac ipsum & spirituale possit abundare gaudium, & prosperitatis optatæ consurgere incrementum: alioquin sententiam quam ipse propter hoc rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino, usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Dat. die 18. Maii 1297. P. An. III.

Dat. Apud Urbem Veterem, 15. Kalendas Junii, Pontificatus nostri Anno tertio.

XII.

Canonizatio S. Ludovici Regis Franciæ, Confessoris; Et institutio Festivitatis pro die 25. Augusti quotannis celebrandæ; Ac indulgentiarum elargitio pro visitantibus ejus sepulchrum.

Bonifacius Papa VIII. Universis Christi fidelibus Salutem & Apostolic. Benedictionem.

Proemium.

Gloria, laus & honor Patri luminum, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, à crucis fidei orthodoxæ cultoribus, quorum spes tendit ad superos, summis & sedulis devotionis & reverentiæ studiis referatur. Ipse namque in misericordia copiosus, liberalis in gratiis, & in retributione munificus, de supremis Cœlorum ad ima Mundi oculos suæ Majestatis inflectens, & benigna consideratione discutiens, B. Ludovici quondam Regis Franciæ inclyti, suiq. gloriosissimi Confessoris merita grandia, operaq. mirifica, quibus in tempore constitutus in sæculo ceu lucerna luminosa resplenduit, eaque velut justus Judex & retributor laudabilis, dignanter intendens condignis recompensare muneribus, eum tamquam emeritum, & retributione dignissimum, post vitę præsentis ergastulum & laboriosa Mundi certamina, quæ fervens in divinis obsequiis potenter & patenter exercuit, æthereis sedibus collocavit, ut sedeat cum Principibus, & solium gloriæ teneat, fœlicitatis æternæ dulcoribus potiturus. Exultet igitur Mater Ecclesia & solemnia festiva concelebret gaudiorum, quod tantum & talem filium genuit, produxit natum, educavit alumnum jam inter Regum gloriosa cœlestium agmina rutilantem. Lætetur inquam, & jubilet, ac in laudes Altissimi voces promat, quod sobolis tam præcelsę, tam celebris illustrata fulgoribus, insigniis decorata conspicitur, quæ sonoris attollenda præconiis, summæque venerationis exhibitione colenda, enucleatius aperit, evidentius explicat, illos ad perennis beatitudinis gaudia, & hæreditatis æternæ participium admittendo, qui prædictam Ecclesiam, Matrem fidelium, Sponsam Christi, claris fidei & operis testimoniis profitentur, nullosque in supernæ patriæ gloriam, nisi per ejus utpote Cælorum clavigeri ministerium virtuosum ostiis reseratis altissimis, introire. Gaudeant incolarum turbæ cælestium, de tam sublimis, tam lucidi habitatoris adventu, quodque ipsis, expertus probatusque fidei Christianæ colonus cultorque præcipuus aggregatur. Personet lætitiæ jubilum civium generosa nobilitas supernorum, quod tanti talisque concivis suscepisse dignoscitur adiectivum, ac venerabilis Sanctorum cœtus gaudio & exultatione refloreat, de nova dignissimi adhibitione consortis. Exurge itaque concio fidelium numerosa, exurgite fidei zelatores, & una cum eadem Ecclesia, laudis uberis hymnum concinite: perfundantur imbre copioso lætitię vestra præcordia, & fœcundo rore dulcedinis arcana pectoris repleantur, de tanta & tam potentis & egregii Principis exaltatione terreni, spei tutissimæ plenitudine præconcepta, quod nobis de condigena terrenorum compatriota cœlestium jam effectus, apud æterni Patris Filium efficax patronus accrevit, qui pro salutis nostræ profectibus iam in eius præsentia positus, solertis exercet officium Oratoris. Porro quis posset amplo famine præpotens, quis disertus quantumlibet aut eloquentię nitore coruscans, sufficienter exprimere præcelsa sanctitatis insignia, & multiplicum excellentiam meritorum, quibus B. Ludovicus prædictus in terris constitutus effulsit cum eo plura de ipsius laudabilibus actibus referenda se offerant, quo plura calamus exprimit, pandunt labia, lingua pangit. Sed ne ipsorum actuum claritas sub nubilo lateat, & tenebris obducatur, dignum duximus, ut de illis aliqua sermo noster aperiat, & deducat in publicam notionem.

Nonnulla de ejus virtutibus delibat.

§. 1. Hic profecto clarissimus genere, sublimis potentia, facultatibus opulentus, pręcelsus virtutibus, moribus elegans, conspicuus extitit honestate, inhonestis & turpibus à se penitus relegatis. Nam sic pudicitiæ adhæsit operibus, sic carnis studuit evitare contagia, quod (sicut habet certa credulitas plurimorum) nisi ei nexus accessisset uxoris, candore virgineo rutilasset. Longo quippe temporis spatio prædicti Regni regimini præfuit, ejusque gubernacula plena curis, provida circumspectione direxit. Nulli noxius, non injuriosus alicui, nemini violentus, Justitiæ limites summopere servavit & coluit, ęquitatis tramitem non relinquens, perversorum conatus nefarios pænæ debitæ mucrone compescuit, malorum molimina conterens, pravorum illicitos ausus frænans, pacis zelator eximius, fervidus amator concordiæ, promotor extitit solicitus unitatis, dissidia fugiens, vitans scandala, dissensiones abhorrens, propter quod sui fœlicis regiminis tempore, sedatis undique fluctibus, subductis noxiis, turbinibus profugatis, Regni ejusdem incolis aurora dulciflue tranquillitatis illuxit, lætaque serenitas votivę prosperitatis arrisit.

Amor in Deum.

§. 2. Et ut de vita ipsius aliqua referamus, licet illa quo majori dispositione discutitur, examine indagatur, eo referentis afferat gustui plus dulcoris, mentesque delectet obnixius auditorum. Ab ineuntis ætatis primordiis Dei Filium tenera mentis affectione dilexit, nec diligere desiit studia continuando salubria, dum vitæ sibi commoditas affuit temporalis; sed quanto majori profecit ætate, ac in tempora prolixiora prosiliit, tanto ejus exarsit amore, fervore spiritus ampliori.

§. 3. Hic

A Blanca matre prudenter educatus:

§. 3. Hic quidem cum esset annorum duodecim, paterno destitutus auxilio, sub clar. mem. Blancæ Reginæ Franciæ matris suæ custodia & gubernatione remansit, quæ circa divina obsequia ferventer intenta, eum prudenter dirigere, ac diligenter instruere satagebat, ut ad præfati Regni regimen, quod suæ directionis expetere providentiam noscebatur, dignus & sufficiens fieret, idoneus haberetur.

Divinorum officiorum recitationi diligentem navat operam.

§. 4. Cumque per incrementa temporum idem Rex ætatis annum quartumdecimum attigisset, prædicta Regina illi magistrum proprium deputavit, qui eum scientia literarum imbueret, ac bonis moribus informaret, ipseque Rex sub ejusdem magistri ferula positus, sic ei obediens & reverens existebat, sicque illius recipiebat humiliter disciplinam, quod superna præventus gratia, profecit laudabiliter in utrisque circa divina sic intentus officia, ut nequaquam ipsorum auditione contentus existeret, nisi ea quæ coram se die noctuque a suis faciebat Clericis solemniter celebrari, ab ipso cum eorum aliquo attentius dicerentur.

Terræ Sanctæ Recuperationi se vovet.

§. 5. Demum successu temporis in anno vigesimo constitutus, & quadam sibi ægritudine superveniente gravatus, a Parisien. & Melden. Episcopis assistentibus tunc eidem, vivificæ Crucis signaculum in Terræ Sanctæ subsidium sibi cum multa instantia petiit exhiberi. Et licet hoc ei, rationabili causa moti, præfati dissuaderent Episcopi, ipse tamen utpote fervens spiritu erga Dominum, eique votis ardentibus famulari desiderans, illorum salubriter dissuasionibus non admissis, signum hujusmodi de manu præfati Parisien. Episcopi cum multa lætitia & exultatione suscepit, Prælatis, nobilibus, & militibus pluribus signum ipsum assumentibus cum eodem.

Quo magno cum apparatu se confert.

§. 6. Et tandem amplo præparato navigio, factisque apparatibus aliis, quæ in talibus requiruntur, cum trigesimum quartum annum attigisset ætatis, in prædictum subsidium transfretavit, N. consortem, & quondam Robertum Artebaten., Alphonsum Pictaviæ, & clar. mem. Carolum Regem Siciliæ, tunc Andegaviæ Comites, fratres suos dum adhuc viverent secum ducens, multa graviaque pericula, quæ solent æquoris fluctus infligere sustinendo.

Captivitatem patienter sustinet.

§. 7. Cumque ad partes illas ingenti circumfultus potentia pervenisset, & habito de Civitatis Damiatæ captione triumpho, processisset ulterius, generali quasi totius ejusdem exercitus, sicut Domino placuit, ægritudine subsecuta, & aliis adversis urgentibus, præfatus Rex cum toto fere exercitu supradicto in N. Soldani & Saracenorum manus ac potentiam incidit, multa opprobria multasque injurias, quæ inferentium fœda conditio adaugebat, patienter & humiliter tolerando, præfato Roberto Comite pro fide CHRISTI ab illis immaniter interempto.

Cum Saracenis contra conscientiam pacisci renuit.

§. 8. Postmodum autem habito cum Soldano tunc vivente tractatu de iam dictis Rege & exercitu liberandis, maxima interveniente pecunię quantitate, ipsoque Soldano occasione huiusmodi a vassallis propriis interfecto, Saraceni qui ejus dominium usurparant, ad pecuniam anhelantes eamdem, cum multa instantia postulabant, ut in conventionibus ordinatis concorditer inter partes jurejurando firmandis adderetur, quod nisi ipsi pacta servarent, omnino Machomettum, quem colunt, ut dicitur, denegarent, ac idem Rex in suo similiter adiiceret juramento, quod & ipse Dei negaret Filium, ac extra fidem ejus existeret, si conventiones prædictæ ab eo minime servarentur. Quod præfatus Rex prorsus abhominans, id efficere constantissime recusavit, quin potius quadam indignatione commotus patenter asseruit, quod talia tam nefanda suis labiis aliquatenus non proferret, neque in tam vesanam & reprobam prorumperet negativam: quamquam id ei jam dicti Pictaviæ & Andegavię Comites aliq. tunc plurimi circumstantes instantissime suaderent, cum exinde sibi ceterisque Christicolis mortis periculum verisimiliter imminere conspicerent, præsertim cum hoc ageretur cum illis, qui, sicut præmittitur, Soldanum prædictum occiderant, ejus sibi dominium usurpantes, ipseque Regi apertius diceretur, quod nisi in actum perduceret, quod petebant, ipsum & suos crucifigere non differrent, ipsiusRegis ad hoc intrepida firmaque responsione secuta, quod si Saraceni prædicti ejus corpus occiderent, ipsius tamen animam non haberent.

Christianum exercitū periclitantem nullo pacto induci potest, ut deserat.

§. 9. Sane cum jam dicti passagii tempore, post conflictus diversos & varios, validæ famis inediam graves, penurias, diraq. vulnera, quæ fideles Christi pertulerant, eodem Rege tunc temporis fluxum ventris & ęgritudines alias patiente, Christianus reverteretur exercitus Damiatam, Rex ipse nolens ipsum omnino deserere, sed ejus potius clementer intendens communicare laboribus, & participare periculis, quæ tunc ex verisimili poterant conjectura timeri, illuc rediit cum eodem, contra Saracenorum rabiem truculentam insultusq. nefarios sibi efficax defensionis impendendo præsidium, ut ab huiusmodi hostium scelestis insidiis servaretur. Et tandem cum Saracenorum ipsorum astuta nequitia, & dolosa calliditas, tam grandi bellantium copia christianum circumdedisset exercitum; valida tunc, sicut præmittitur, infirmitate detentum, ipsumq. tam graviter invasisset, quod Regem & exercitum supradictos oportuit se præfatis reddere Saracenis, ac idem Rex nisi facto voluntatis libitum obstitisset, navis tunc promptę potuisset evasisse suffugium, sibiq; hoc plurimi magniq. præsentes inibi suaderent; ipse tamen propter nimiæ caritatis ardorem, quo vehementius ęstuabat, volens potius periculis corpus exponere, ut Christianus populus servaretur illæsus, licet Saracenorum notitiam ipsius debilitas non lateret exercitus, nec Saracenorum existeret innota potentia Christianis, evadere noluit remanentibus cæteris vinculo captionis adstrictis, apertius asserendo, quod Militiam quam secum duxerat, secum si posset reducere intendebat, vel capi seu mori pariter cum eodem.

§. 10. Cumque inter Regem & Christianos, acSaracenos prędictos, de ipsorumRegis & Christia-

stianorum, sicut superius est expressum, liberatione tractatus habitus, & conventionum subsecuta ordinatio extitissent, Saraceni pro quadam parte pretii redemptionis hujusmodi, quæ solvenda restabat, securitatem plenariam habere intendentes, in electionem ipsius Regis totaliter posuerunt; ut vel ipse liberaretur a carcere, remanentibus cæteris Christianis in vinculis, donec hujusmodi solutio perfecta succederet, vel quod idem in carcere remaneret, Christianis ipsis omnimode liberatis, præfatus Rex super hoc promptum nec dilatum responsum præbuit, quod ipse, quousque solutionis hujusmodi proveniret integritas, remanere in carcere intendebat, Christianis ejusdem libertati pristinę restitutis, quamquam præfati Alphonsus & Carolus, ac alii viri nobiles tunc astantes expresse dicerent, & profiterentur apertius, quod in hoc nullatenus consentirent, supplici adiicientes instantia, quod potius Rex ipse recederet aliis minime absolutis, Rege ipso firmissime replicante contrarium, nec assentiente sermonibus eorumdem. Et tandem Rege ceterisque captivis eisdem plene redditis libertati, dictoque Alphonso pro ejusdem solutionis perfectione obside facienda dimisso, præfatus Rex de galea, in qua erat, egredi noluit, donec ipsius solutionis defectus extitit adimpletus, dictusque Alphonsus ad ejus præsentiam rediit, ac omnes etiam Christiani, quos in propinquo carcere detinebat inclusos, quosque in Babyloniam manus inimica non traxerat, liberati a vinculis, ac illi etiam, qui tunc in Damiata similiter tenebantur, fuerunt in navibus collocati.

Obsidem se pro Exercitu Christianorũ captivo liberando spondet.

§. 11. Demum præfatus Rex cum eodem liberatus exercitu, ad Civitatem rediens Acconen., moramq. inibi fere per quinquennium contrahens, & tamquam fervidus humanæ salutis amator, multorum Agarenorum mentes duras quantumlibet, non solum salubribus eloquiis suadens, sed etiam exemplo vitæ laudabili convertit ad Dominum, ipsos faciens ad laudem divini nominis, & exaltationem Catholicæ fidei honorifice baptizari, eos donis prosequendo largifluis, & gratiosis favoribus confovendo.

Agarenos quàplurimos convertit ad Christum.

§. 12. Multosq; milites & alios Christianos redimi faciens, eis de munificentia regia tam vestes, quam cetera necessaria victu, prout singulorum suadebat conditio, ministrabat.

In Christianos liberalis:

§. 13. Muros quoque seu męnia Civitatum & Castrorum quamplurium, quæ in illius partibus a fidelibus tenebantur, fecit reparari solemniter, eaq; alias muniri plenarie, prout necessitas suadebat.

§. 14. Verum prædictus Rex processu temporis, intellecto quod matrem ejus mors amara subtraxerat, & eidem Regno grave periculum immineret, de Procerum suorum consilio, ad partes Franciæ remeavit, nunc sanctitatis insistens operibus, nunc Monasteria & Hospitalia pauperum, nunc domos alias divinis obsequiis dedicandas, (quæ longum esset enarrare per singula) construi faciendo, eis de bonis propriis amplis dotibus deputatis, nunc etiam infirmos ac debiles in diversis Monasteriis & Xenodochiis decumbentes, personaliter visitans, ipsos verbis consolatoriis confovebat, eis manibus propriis, flexo genu, potum, & cibaria ministrando.

In Franciam revertus multa pietatis opera exercet.

§. 15. Cumq. in Monasterio Regali Montis Belvacensis Diœcesis, quod idem Rex opere plurimum sumptuoso construxit, ac dotibus decoravit eximiis, Monacus quidam Leodegarius nomine moraretur, quem adeo lepræ morbus invaserat, quod abhominabilis factus & despectus quamplurimum, manebat segregatus ab aliis, in quadam camera positus Monasterii memorati, ejusq. oculi ob gravis infirmatis pondus seu malitiam jam consumpti, nihil omnino videbant, eorum foraminibus sive locis, rubeis & horridis jam effectis, quique nasum perdiderat, ejus tumefactis non modicum labiis, & profunda fixura destructis ac idem Rex eum, pręsente dumtaxat Abbate Monasterii supradicti, personaliter visitaret, ipsumq. sumentem cibum, ut poterat, invenisset, præfatus Rex præmisso benigne salutationis alloquio, flexit genua coram ipso & scindens manibus propriis carnes eidem appositas, bolos in os ejus studiosissime immittebat, & hujusmodi non contentus obsequio, illatis dapibus ejus jussione regalibus, de ipsis eidem Monaco ministrabat, loci aut ægri qualitatem horribilem non evitans, eodem Abbate vehementi stupore concussu, quod tanti sublimitas Principis, talibus quantumcumque salubribus involui studiis ac servitiis poterit occupari.

Leproso ministrat suis manibus alimenta.

§. 16. Præterea cum dictus Rex hospitale Compendien. ingressus, ad impendendum humanitatis obsequium infirmis in illo degentibus, & jam fessus non modicum in labore, infirmum quemdam juxta se positum conspexisset, morbum, qui S. Eligii dicitur, patientem, & flexis genibus coram ipso, morsellum piri remoto cortice poneret in os ejus, sanies de illius naribus affluens, fœdavit turpiter manus Regis, qui pie benigneque id tolerans, nec in aliquo exinde immutatus, lotis illico manibus, salubre quod inchoaverat obsequium, diligenter extitit persecutus.

Hospitalium infirmis servit.

§. 17. Hic revera circa servos CHRISTI ac pauperes, aliasque miserabiles ac devotas personas valde compatiens, se ipsis in eleemosynarum elargitate munificum exhibebat. Virginibus insuper, quibus inopia effectum maritalis copulę denegabat, ne illas in carnis lubricum labi contingeret, de dotibus congruis providebat, illud de bonis regalibus laudabiliter, & salubriter expensum reputans, quod in eleemosynas, & alios pios usus converti pro tempore noscebatur.

Pauperibus eleemosinas:

Virginibus dotes elargitur.

§. 18. Hic prædicationibus, & aliis propositionibus verbi Dei attentum accomodabat auditum, non auditor obliviosus factus, sed factor operis. Occurrebat hæreticæ pravitatis infectos, ne fidei Christianæ cultores labe hujus contagionis inficerent, de Regni prædicti finibus efficacibus studiis expellendo, ac alias circa statum ejus providendo solicite, ut ab ipso fomentis talibus prorsus exclusis, in eo fidei prædictæ sinceritas rutilaret.

In Hæreticos severus.

§. 19. Cum vero aliquibus partibus dicti Re-

Egestatis tempore pauperibus consulit.

Regni ob sterilitatem seu malitiam temporis, victualium caristia imminebat, statim de ipsa rumoribus intellectis, certam illuc summam pecuniæ, prout ipsarum exigebat qualitas partium, per fidelem mittebat nuncium inter pauperes dividendam.

Humilis in vestibus.

§.20. Hic profecto humilitate sublimis, sublimitate humilis, in apparatu & vestibus, quas frequenter pauperibus erogabat, post primum potissimum de ultramarinis partibus reditum, summæ humilitatis insignia demonstravit. Non enim aureis vel argenteis ornamentis, non regalibus vestibus, non variis vel griseis, sed aliis humilibus pellibus usus fuit, sæcularibus pompis a se penitus abdicatis.

Ciliciis & Jejuniis carnem domat.

§.21. Et ne fervorem spiritus, sociæ carnis ardor extingueret, sed mortificatione & repressione ipsius illum potius accendi contingeret, altiusque substolli, & carnem ipsam, quam assidui asperitate cilicii, prout asseritur, edomans, effrænæ ipsius libitum, arctæ abstinentiæ fræno coercuit, ejusque nexibus alligavit, ut non voti proprii ducta libidine, non sui desiderii directa remigio, sed salubri moderamine spiritus, tute ad licita pergeret, provide ab illicitis abstineret: districtis enim corpus atterebat jejuniis, priscorum observantiæ a Sanctis Patribus ordinatæ, novorum austeritatem addiiciens sibi motu propriæ voluntatis indictam. Nam per totum quadragesimale tempus, & quadraginta dies festum Natalis Domini præcedentes, ac omnium festivitatum vigilias, necnon & quatuor tempora, quæ Catholica indicit Ecclesia, in jejuniis & orationibus existebat, deliciosis & curiosis cibariis usui proprio penitus interdictis. In festivitatum vero Virginis gloriosę, ac Natalis Domini memorati vigiliis, & sexta Feria majoris hebdomadæ, jejunium observabat, panis & aquæ dumtaxat modica substentatione contentus. Qualibet etiam die Veneris Quadragesimæ supradictæ, ac totius Adventus, ab esu piscium abstinebat, multis præterea se vigiliis occupans, ne aliqua sibi hora temporis inutiliter pertransiret.

Ligneo contentus lecto.

§.22. Post eius reditum supradictum non in pluma vel paleis iacuit, sed super ligneum lectum portatilem, materacio simplici superjecto stramine nullo supposito, decumbebat.

Hostis mendacii.

§.23. Hic insuper vitæ puritate prælucidus, sincerus veritatis amicus extitit, hostisque durissimus falsitatis.

Pius in sermonibus.

§.24. Cuncta quoque ipsius eloquia salutis augmentum, operaque salubria hortabantur, demulcebant auditorum præcordia, & in eorum ædificationem multiplicem redundabant.

Tuneti animā Deo reddit.

§.25. Cumque ad incrementa Catholicæ fidei, & liberationem celerem Terræ Sanctæ votis ardentibus anhelaret, in ipsius Terræ Sanctæ subsidium assumpsit denuo signum Crucis, & denuo potenti & valido congregato navigio, copiosa & strenua comitiva suffultus, cum præfato Pictaviæ Comite, suisque liberis & clar. mem. Regina Navarrę, ipsius Regis filia, quę in reditu debitum naturæ persolvit, ad partes se transtulit transmarinas, præfato Carolo, qui tunc moram in Italiæ partibus contrahebat, Regis memorati vestigia subsequente, ac tandem ad partes Tunitii fœlici gressu perveniens, inibi de magnatum suorum consilio castra fixit, & adversus Saracenorum incursus exercens potentię suæ vires gravissimas, ob labores innumeros, quibus premebatur assidue, infirmitates incurrit, qui diebus elapsis aliquibus infirmitatum ipsarum violentia superatus, Sacramenta Ecclesiastica cum summa devotione recepit, ac instante sibi verisimiliter hora mortis, oratione pro exercitu Christiano præmissa, suam Domino devotis precibus animam recommendas, ac literaliter exprimens verba sequentia videlicet, Pater in manus tuas commendo spiritum meum, fœliciter migravit ad Christum, supernis deliciis fruiturus.

Multa per eum Deus operatur miracula.

§.26. Verum cum vitæ hujusmodi functus curriculo, verius viveret quam vixisset, noluit Altissimi Filius, quem idem tota mentis affectione dilexerat, tam devoti Principis, tantique propugnatoris fidei orthodoxæ, Mundo supprimi sanctitatem, quemadmodum meritorum pluralitate præfulserat, sic miraculorum diversitate claresceret, & qui eum plenissima devotione coluerat, jam secum in cœlesti Palatio collocatus, venerabiliter coleretur. Nam contractis, arctuum extensione subvenit, curvis terram fere tangentibus facie plene restituit, eorum sursum erectis vultibus, sanitatem; strumosis beneficium liberationis impendit.

Mulieris brachium aridum

§.27. Mulierem quamdam, cujus brachium aridum & omnino impotens existebat, ab infirmitate hujusmodi liberavit.

Aliudque pene emortuum vivificat.

§.28. Quidam quoque, cujus velut emortuum pendebat brachium, per ejusdem Sancti virtutem, gratiam curationis obtinuit.

Paralyticos sanat.

§.29. Quampluribus paralytico morbo percussis, & aliis qui diversis languoribus tenebantur, plena reddita sospitate.

Cæcos illuminat &c.

§.30. Cæcisque visu; surdis auditu; claudis gressu: illius invocato nomine restitutis.

§.31. His & quampluribus aliis, Sanctus ipse coruscavit miraculis gloriosis, quorum seriem præsentibus non duximus inserendam.

§.32. Gaudeat itaque domus inclyta Franciæ, quæ talem ac tantum Principem genuit, per cujus merita sublimiter illustratur, lætetur devotissimus Franciæ Populus, quod tam electum, tam virtuosum Dominum meruit obtinere. Exultent Prælatorum & Cleri precordia, quod præfatum Regnum tam claris miraculorum ipsius Regis insigniis propensius decoratur. Jucundentur & procerum, magnatum, nobilium, & militum pectora, quod per sanctissimam opera dicti Regis ejusdem Regni status donis multiplici prærogativa substollitur, & quasi solis radius elucescit.

SS. Confessorum Albo adscribitur.

§.33. Ceterum quia, quos superni Regis clementia coronā gloriæ in cœlo magnificat, devote a fidelibus in hac terrestri patria convenit venerari; Nos de sanctitate vitæ, ac miraculorum veritate ipsius Beatissimi Ludovici curiosæ ac solemnis inquisitionis diligentia, & districti examinis discussione præmissis, plenariam certitudinem obtinentes, ipsum de communi Fratrum nostrorum, & Prælatorum omnium tunc apud Sedem Apostolicam existentium,

tium, consilio & assensu, die Dominico III. Idus Augusti Sanctorum Cathalogo duximus adscribendum.

Ejus festus dies celebrandus.

§. 34. Ideoque Universitatem vestram monemus & hortamur attente, per Apostolica scripta mandantes, quatenus in crastinum B. Bartholomæi Apostoli, cum foelix ipsius anima, tunc de carnis eruta vinculis, astra petens celestem aulam adiverit, æternis gaudiis potitura, Festum ipsius Sancti devote & solemniter venerari, colereque studeatis, ut ejus intervenientibus precibus, & hic ab imminentibus possitis liberari periculis, & in futuro salutis perpetuæ præmium obtinere.

Indulgentia ejus Sepulchrum invisentibus proposita.

§. 35. Ut autem ad venerabile sepulchrum ipsius ferventius & copiosius Fidelium confluat multitudo, ac celebrius ejusdem solemnitas peragatur, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui reverenter illuc in eodem festo annuatim accesserint, ejus suffragia petituri, de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, auctoritate confisi, unum annum & quadraginta dies; accedentibus vero annis singulis ad prædictum Sepulchrum, infra ejusdem festi Octavas, quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus.

Dat. die 11. Augusti 1297. P. An. III.

Datum apud Urbem Veterem, III. Idus Aug. Pont. nostri Anno III.

XIII.

Ex Regest. Archiv. Vatic.

Confirmatis Conciliorum Decretis, & Nicolai IV. Constitutione contra Arma, victualia &c. ad Saracenorum partes deferentes, Inquisitoribus hæreticæ pravitatis facultas datur contra delinquentes procedendi.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Sarecenis arma vel quid hujus generis ferentes, vendentes excommunicati a Canonibus.

§. 1. FUIT olim tam in generali, quam in Lugdunensi, postmodum subsecuto Conciliis, per Sedem Apostolicam celebratis, in illos falsos & impios Christianos, qui contra Deum, & Christianum Populum Saracenis ferrum & arma, quibus Christianos impugnant, & Lignamina Galearum, & aliorum vasorum navigabilium deferrent; & in eos etiam, qui eis Galeas venderent, aut Naves; quique in Piraticis Saracenorum Navibus curam gubernationis exercerent; vel in machinis aut quibuslibet aliis aliquod eis in Christianorum, & maxime Terræ Sanctæ dispendium impenderent auxilium, vel consilium, excommunicationis sententia promulgata; ipsosque rerum suarum privatione mulctari; & servos capientium fore, censent Concilia supradicta: expresse quoque in ipsis præcipitur, ut talibus gremium non aperiretur Ecclesiæ, nisi totum, quod de commercio tam damnato perciperent, & tantundem de suo in subsidium Terræ memoratæ transmitterent; ut æquo judicio, in quo delinquerent, punirentur.

§. 2. Felicis insuper recordationis Nicolaus Papa Quartus Prædecessor noster, gerens cordi negotium dictæ Terræ, duxit hactenus authoritate Apostolica statuendum, ut nullus arma, æquos, ferrum, lignamina, victualia, & alia quæcumque mercimonia in Alexandriam, vel alia loca Saracenorum Terræ Egypti deferre, vel mittere; seu de Portubus suis, ut eisdem deferrentur, extrahere, vel extrahi permittere, aut eis alias auxilium vel favorem præstare quoquomodo præsumerent: ac illos, qui contra hujusmodi Constitutionem ipsius, ausu temerario venire tentarent, eo ipso excommunicationis sententiæ subjacere decrevit, a qua non possent absolvi, nisi tantum de bonis propriis in dictæ Terræ subsidium convertendum exolverent, quantum ad partes prædictas deferrent, vel mitterent, aut deferri, vel de ipsorum Portubus extrahi permitterent deferendum: & si personas eorum capi contingeret, illas in servitutem & capturam illorum esse voluit, in quorum caderent captionem.

Nicolaus IV. similes pœnas inflixit in eadem diferentes in Alexandriam vel Egyptum;

Aliasque pœnas intentavit contra illuc victualia deferentes, usque ad decenniam.

§. 3. Postmodum etiam Prædecessor ipse nihilominus statuit, ut nullus omnino aliqua victualia usque ad decennium, a data literarum Prædecessoris ejusdem computandum, alia vero prędicta, vel aliquod, seu aliqua de eisdem, aut aliud quolibet, victualibus sicut prętmittitur, usque ad prædictum tempus dumtaxat exceptis, quacumque occasione vel causa, seu quovis ingenio vel colore quæsito, ullo unquam tempore in Alexandriam, vel ad partes Egypti mittere, vel deferre præsumeret; vel, quantum in eo foret, mitti vel deferri permitteret; authoritate Apostolica decernendo, ut ii, qui contra hujusmodi statutum ejus venire præsumerent, præter pœnas prædictas, quas illos ipso facto incurrere voluit, perpetuo esse infames, & intestabiles haberentur; ita quod, nec testari neque legata eis, seu relicta percipere possent: & insuper ad successiones tam ex Testamento, quam ab intestato, forent prorsus, & redderentur inhabiles: nec ad publica quælibet admitterentur officia; essentque illis omnes actus legitimi penitus interdicti; & tanquam excommunicati hostes Catholicæ Fidei, postquam de ipsorum hujusmodi temeritate constaret, diebus Dominicis & festivis publicè nunciarentur: & in Fiscum bona omnia devolverentur eorum, prout hęc omnia in ipsius Prædecessoris Literis, quæ in ejusdem conservantur Archivio Ecclesiæ, plenius continentur.

Bonifacii studium pro recuperatione Terrę Sanctę.

§. 4. Nos vero postmodum, disponente Domino, ad summi Apostolatus Officium, licet insufficientibus meritis, evocati, volentes providere tanto solertius in hac parte, quanto magis dictæ Terræ perurgens necessitas hoc exigere noscebatur, ratificando, confirmando, & innovando prędicta, nonnulla circa hæc per nostros Processus & litteras addenda duximus, & etiam statuenda.

Nicolai Decreta firmat.

§. 5. Nunc autem quæ ab eodem Prædecessore, ac a Nobis in hac parte facta noscuntur, rata habentes & grata, ea omnia authoritate Apostolica ratificamus, approbamus & innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: ipsaque præcipimus inconcussa servari. Et nihilominus ad obviandum super hoc notius & efficacius periculis imminentibus dictæ Terræ, tempus supradicti de-

cen-

cennii, ab eodem Prædeceſſore ſtatutum, uſque ad aliud decennium prorogamus: ita quod diſtricte præcipimus ne, aliquis victualia aliqua in Alexandriam, vel ad partes Egypti mittat, vel deferat, vel quantum in eo eſt, deferri vel mitti permittat: & eos, qui ſecus fecerint, decernimus ſupradictas ſententias & pœnas incurrere ipſo facto: & de novo monemus Venerabiles Fratres noſtros, Archiepiſcopos, Epiſcopos, necnon Duces, Poteſtates, Capitaneos, Rectores, Conſiliarios, Communitates, Univerſitates, & Populos omnium & ſingularum Civitatum Maritimarum, conſtitutarum ubilibet, ipſis univerſis & ſingulis diſtrictius injungentes, ut iidem Archiepiſcopi, & Epiſcopi ea omnia in Civitatibus eorum, & in locis inſignibus ſuarum Diœceſium coram Populo publicent, & faciant per alios ſolemniter publicari, jubentes & facientes ipſa a Ducibus, Poteſtatibus, Capitaneis, Rectoribus, Communitatibus, Univerſitatibus, & perſonis ſingularibus Provinciarum, Civitatum & locorum authoritate noſtra inviolabiliter obſervare: Duces vero, Poteſtates, Capitanei, Rectores, Conſilia, Communitates, & Univerſitates omnia prædicta in Cartulariis, & Capitularibus Civitatum, vel Communitatum ſuarum conſcribi faciant: ipſaque obſervent firmiter, & faciant a ſuis Subditis inviolabiliter obſervari.

Tempus prorogat ad aliud decennium.

Et hęc populis explicari pręcipit.

§. 6. Et ad ſubtrahendum lucra, redditus, & proventus, quibus Babilonicus Hoſtis inſanius fortior redditur ad impugnationem Fidelium, & detinentium Terram Sanctam, & alia Chriſtianorum Loca, quæ nequitur occupavit, firmiter ſtatuit, certis gravibuſque pœnis appoſitis, ut nullus omnino ſuarum Civitatum, eorumque Territorii, ſeu Diſtrictus, ad Terras Soldano ſubiectas accedat, Mercationes aliquas ferri, Armorum, Lignaminum, & aliarum rerum quarumlibet deferat, ſive mittat, ſibique vel ſuis præſtet auxilium, vel favorem; Eos, qui ſecus attentare præſumpſerint, per exactiones pœnarum adhibitarum efficaciter puniendo; Non moleſte, ſed cum patientia portaturi, quod præſumptores hujuſmodi tam per Eccleſiæ, quam per aliorum Galeas, aliaque Vaſa Fidelium, juxta ordinationem, ſeu diſpoſitionem Apoſtolicæ Sedis impune ac libere perturbentur offenſis, ac a talibus compeſcantur, ut per auctæ punitionis remedium reprimatur facilius temeritas eorumdem. Diſtrictius inſuper inhibemus Univerſis, & Singulis Chriſtifidelibus, ubique Locorum conſtitutis, cujuſcumque dignitatis, præeminentiæ, conditionis, aut ſtatus exiſtant, ut nullus omnino contra præmiſſa, vel eorum aliquod, quomodolibet ſcienter attentare præſumat, & qui ſecus egerit, præmiſſis pœnis, ſententiis, conditionibus, & præceptis juxta conſtitutionem eamdem ſit eo ipſo ligatus.

Eaſdem pęnas minatur iis, quie Soldani terris merces extrahentes, eidem vendent.

§. 7. Sed nihilominus, quia non prodeſt jura condere, ſtatuta edere, ac emanare præcepta, ſi eadem non ſervantes pœna debita non mulctarentur, firmiter ſtatuimus, & volumus, ut Inquiſitores hæreticæ pravitatis, qui per Romanam Eccleſiam, vel authoritate ipſius, ſunt vel fuerint deputati, & eorum quilibet, eo ipſo, quod eis commiſſum eſt, vel committi contigerit, contra pravitatem eamdem Inquiſitionis officium, authoritatem, juriſdictionem, poteſtatem, & officii commiſſionem iteratam, & plenam habeant; ac omnimoda ſit eis attributa poteſtas in Provinciis, ad quas fuerint deputati, inquirendi ſuper iis; & quos in prædictis invenerint deliquiſſe, declarandi, & denunciandi, prædictas pœnas, & ſententias incurriſſe. Illis etiam ex eis, quibus Proceſſus noſtri pœnam aliquam non imponunt, pœnas ſpirituales, & temporales, de quibus eis videbitur, imponendi, & præcipiendi, quæ per Nos eis injuncta noſcuntur, firmiter obſervari: Procedendi quoque contra eorum ſingulos, ac Terras, & Loca ipſorum, & pœnas prędictas, & quæ imponuntur, ab eis exigendi, ac hujuſmodi pœnas & ſententias executioni mandandi, & præcipiendi exigi, & executioni mandari, & invocandi ad hoc, ſi opus fuerit, auxilium brachii ſecularis: Contradictores quoque cujuſcumque ſtatus, præeminentiæ, dignitatis, & conditionis extiterint, per Cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendi.

Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis procedendi contra inobedientes data facultas.

§. 8. Non obſtante ſi eis, vel alicui, ſeu aliquibus eorumdem ab eadem ſit Sede indultum, vel contigerit indulgeri, quod interdici, ſuſpendi, vel excommunicari non poſſint, per literas Apoſtolicas, vel eorum authoritate, quę de Indulto hujuſmodi, ac de perſonarum, & Locorum nominibus plenam, determinatam, & expreſſam non fecerint mentionem.

Obſtantium derogatio.

§. 9. Decernimus inſuper, ut Mandata, & Proceſſus, quæ iidem Inquiſitores, ac eorum quilibet in hac parte fecerint; pœnæ, quas impoſuerint, ac ſententiæ, quas protulerint, plenum vigorem habeant, & obtineant perpetui roboris firmitatem, ac ſi in caſu quolibet plena eis, & cuilibet eorum eſſet ſpecialis commiſſa poteſtas, & juriſdictio procedendi; eorumque juriſdictio in prædictis omnibus, & ſingulis per citationem, vel modum alium perpetuata legitimum extitiſſet.

Validatio ſingulorum Actuum.

§. 10. Nolumus autem, quod Inquiſitores prædicti, vel eorum aliquis de hujuſmodi pœnis, ſententiis, & proceſſibus, vel eorum aliquibus ullam remiſſionem, abſolutionem, vel relaxationem, ſeu tranſactionem faciant abſque ſpeciali mandato dictæ Sedis, faciendo per ejuſdem Sedis Literas, quæ plenam, & expreſſam de iis faciant mentionem, & quod ſecus fieret, irritum decernimus, & inane.

Inquiſitores ſuper his nullam tranſactionem facere poſſunt Sede Ap. inconſulta.

§. 11. Ut autem hujuſmodi noſter Proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas, ſive membranas, proceſſum continentes eumdem, in Baſilicæ Lateranenſis appendi, vel affigi Oſtiis, ſeu Superliminaribus faciemus, quæ Proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio, & patulo indicio publicabunt: Ita quod ii, quos Proceſſus ipſe contingit, nullam poſtea poſſint excuſationem prætendere, quod ad eos talis Proceſſus non pervenerit, vel quod ignoraverint eumdem: cum non ſit veriſimile remanere quoad ipſos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Actum Laterani in die Cœnæ Domini, Pontificatus noſtri Anno Quinto.

Publicatio hujuſce Conſtitutionis.

Dat. anno Dom. 1299. P. An. V.

Amo-

XIV.

Ex Regest. in Archiv. Vat.

Amotis Canonicis Regularibus Ordinis Sancti Augustini ab Ecclesia Lateranen. seculares Canonici subrogantur.

Bonifatius Episcopus, Servus Servorum Dei Ad Perpetuam Rei memoriam.

Proemium.

ROmana Ecclesia, quę super Universas Ecclesias obtinet divina institutione Primatum, circa singulas maternæ diligentiæ cura sedulo vigilans, earum profectibus velut solicita mater ardenter intendit, studens ea penitus submovere, per quæ ipsæ Ecclesiæ substinere possent circa spiritualia seu etiam temporalia nocumenta; & illa efficaciter agere, quorum suffragio eis in utrisque augumentum Deo propitio valeat provenire. Sane intervarias & innumeras solicitudines, quæ Nobis ex Officio Apostolatus incumbunt, ad Patriarchalem Lateranensem Ecclesiam, quam inter cæteras Urbis & Orbis Ecclesias velut Caput ipsarum antiquitatis, Dignitatis, ac Nobilitatis prærogativa fulgentem, utpote a claræ memoriæ Constantino Imperatore Romano eximia devotione constructam & a Beato Silvestro Romano antistite, ante aliam ejusdem Urbis Ecclesiam dedicatam, dilectionis & devotionis affectu prosequimur speciali: Præsertim ob reverentiam Salvatoris Domini Nostri Jesu Christi, & Beati Joannis, quorum est ipsa Ecclesia vocabulo insignita, nostræ mentis aciem convertentes, ac attendentes, quod dicta Ecclesia, in qua Ordo Sancti Augustini ab antiquo fuerat institutus, ex eo maxime, quod Canonici Regulares ejusdem Ecclesiæ vivebant enormiter, & impotentes erant ad Iura ipsius Ecclesiæ defensanda, patiebatur non modicam in spiritualibus, ac in suis bonis & Iuribus læsionem; nec per alios, quam sæculares Clericos poterat eadem Ecclesia salubriter reformari; cum propter Religionis nexum, cujus observantiæ recipiendos in dicta Ecclesia se adstringere oportebat, Viri potentes, idonei, & literati addefensionem ipsorum bonorum & Iurium, qui in Ecclesia ipsa vellent institui, non poterant inveniri; firmiterque ac indubitanter credentes, quod si ex providentiæ nostræ præsidio ad sæculares Clericos transferatur; exinde honor proveniet ipsi Ecclesiæ ac profectus: Horum consideratione ducti, post deliberationem super hoc cum Fratribus nostris præhabitam diligentem, de ipsorum fratrum consilio providimus, & fore decrevimus dictam Ecclesiam de hujusmodi solummodo sæcularibus Clericis perpetuo ordinandum, ac amotis exinde Canonicis Regularibus in eadem Ecclesia manentibus, quindecim electas & idoneas Personas, per quarum probitatem industriam, & potentiam eadem Ecclesia salubriter poterit in spiritualibus & temporalibus gubernari, & in prædictis bonis & Iuribus manuteneri utiliter, & defendi, auctoritate Apostolica instituimus in ipsa Ecclesia in Canonicos & in fratres. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę institutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire si quis autem &c.

Causæ submovendi ab hac Ecclesia Regulares.

Quindecim Canonici Sæculares in eadé instituuntur.

Datum Trebis tertio Nonas septembris, Pontificatus Nostri Anno V.

Datum die 3. Sept. 1299. P. An. V.

X V.

Institutio Sanctissimi Jubilæi, plenariæq; peccatorum remissionis, pro quolibet centesimo anno, Basilicas SS. Petri, & Pauli Apostolorum de Urbe visitantibus.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, &c.

ANtiquorum habet fide relatio, quod accedentibus ad honorabilem Basilicam Principis Apostolorum de Urbe, concessæ sunt magnæ remissiones, & indulgentiæ peccatorum.

Visitantibus Ecclesiam S. Petri Romæ Indulgentiæ.

§. 1. Nos igitur qui juxta officii nostri debitum salutem appetimus, & procuramus libentius singulorum, hujusmodi remissiones & indulgentias omnes & singulas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolica confirmamus, & approbamus, & etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Innovantur à Bonifacio.

§. 2. Ut autem Beatissimi Petrus & Paulus Apostoli, eo amplius honorentur, quo eorum Basilicæ de Urbe devotius fuerint a fidelibus frequentatæ, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum, ex hujusmodi frequentatione magis senserint se refertos, Nos de omnipotentis Dei misericordia, & eorumdem Apostolorum ejus meritis & auctoritate confisi, de fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsentis anno millesimo trecentesimo, a festo Nativitatis Domini nostri Jesu Christi præterito proxime inchoato, & in quolibet anno centesimo secuturo, ad Basilicas ipsas accedentibus reverenter, vere pœnitentibus & confessis, vel qui vere pœnitebunt, & confitebuntur, in hujusmodi præsenti, & quolibet centesimo secuturo annis, non solum plenam & largiorem, imo plenissimam omnium suorum concedemus & concedimus veniam peccatorum.

Pro quolibet centesimo Anno Jubilæum institutum.

§. 3. Statuentes, ut qui voluerint hujusmodi indulgentiæ a nobis concessæ fieri participes, si fuerint Romani, ad minus triginta diebus, seu interpolatis, & saltem semel in die, si vero peregrini fuerint, aut forenses, simili modo diebus quindecim, ad Basilicas easdem accedant. Unusquisque tamen plus merebitur, & indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius & devotius frequentabit. Nulli ergo &c.

Quoties Apostolorum visitanda Basilica.

Datum Romæ apud S. Petrum, 8. Kal. Martii, Pont. nostri Anno VI.

Dat. die 22. Febr. 1300. P. An. VI.

Ere-

XVI.

Erectio Studii generalis in Civitate Firmana, Provinciæ Marchiæ Status Ecclesiastici, cum privilegiis, gratiis & indultis Studii Bononiensis.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. IN supremę dignitatis Apostolicæ specula superni dispensatione consilii licet immeriti constituti, ad universas fidelium regiones nobis creditas eorumque profectus, & commoda tamquam universalis gregis dominici pastor, commissæ nobis speculationis aciem, quantum nobis ex alto permittitur, intendentes, fidelibus ipsis ad quærendum literarum studia, per quæ divini nominis suæque fidei Catholicæ cultus protenditur, justitia colitur, tam publica quam privata res geritur utiliter, omnibusque prosperitas humanæ conditionis augetur, libenter favores gratiosos impendimus, & opportunæ commoditatis auxilia liberaliter impertimur.

§. 1. Cum itaque nuper pro parte dilectorum filiorum Communitatis, & hominum Civitatis nostræ Firmanæ Provinciæ Marchiæ Anconitanæ propositum fuerit coram nobis, Firmanorum preces: quod ipsi non solum ad utilitatem & prosperitatem hujusmodi reipublicæ ac incolarum, Castrorum, & Terrarum eis subjectarum, sed etiam aliarum partium vicinarum laudabiliter intendentes, in Civitate Firmana, tamquam in insigniori loco & magis ad hoc commodo & idoneo, cuiq; aeris viget temperies, victualium ubertas, ceterarumq; rerum ad humanum usum pertinentium copia reperitur, desiderent plurimum, fieri & ordinari per Sedem Apostolicam Studium generale, in qualibet licita facultate, ut ibidem fides ipsa dilatetur, erudiantur simplices, æquitas servetur, judicii vigeat ratio, illuminentur mentes, & intellectus hominum illustrentur.

§. 2. Nos præmissa, & etiam eximiam fidei & devotionis constantiam, quam ipsi homines, & Communitas ad Nos & Sanctam Romanam Ecclesiam, fidemque catholicam gerere dignoscuntur, attente considerantes, ferventi desiderio inducimur, quod Civitas ipsa scientiarum ornetur muneribus, ita ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dignitatibus eruditos, de quorum plenitudine hauriant universi literarum cupientes imbui documentis. Iis igitur omnibus, & præsertim idoneitate dictæ Civitatis, quæ ad multiplicanda sane doctrinæ semina, & germina salutaria producendum magis congrua & accommoda inter alias Civitates, terras, loca & oppida dictæ Provinciæ fore dicitur, diligenti examinatione pensatis, non solum ad ipsius Civitatis, sed etiam regionum circumjacentium incolarum commodum & profectum, paternis affectibus anhelantes, prædictorum Communitatis & hominum in hac parte supplicationibus inclinati, ad laudem divini nominis, & fidei propagationem orthodoxę, auctoritate Apostolica statuimus, & etiam ordinamus, ut in eadem Civitate de cetero sit Studium generale, ad instar Studii Bononiensis, Erigitur studium cũ privilegiis ad instar studii Bononiensis. illudq; perpetuis temporibus inibi vigeat, tam in Theologia, Jure Canonico, ac Civili, & Artibus, quam alia qualibet licita facultate. Quodq; legentes, & studentes ibidem, omnibus privilegiis, libertatibus & immunitatibus concessis magistris in Theologia & Doctoribus legentibus, & studentibus commorantibus in Studio Bononiensi, gaudeant, & utantur.

§. 3. At quod ille quo processu temporis bravium meruerunt, in illa facultate, in qua studuerunt obtinere, sibiq; docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac magisterii seu doctoratus honorem petierint elargiri, per Magistrum, seu Magistros vel Doctores Magisteria, & laurea conferenda per Episcopum. illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, Venerabili fratri nostro Episcopo Firmano pro tempore existenti, vel ejus sufficienti & idoneo Vicario, quem ad hoc idem Episcopus duxerit deputandum; Ecclesia vero Firmana vacante, illi, qui ad hoc per dilectos filios Capitulum ipsius Ecclesiæ Firmanæ deputatus extiterit, præsententur. Idemque Episcopus aut deputatus, ut præfertur Magistris & Doctoribus in eadem facultate actu ibi legentibus convocatis, illos in iis, quę circa promovendos ad magisterii, seu doctoratus honorem requiruntur, juxta modum & consuetudinem, quæ super talibus in generalibus Studiis observantur, examinare studeat diligenter, eisq; si ad hoc sufficientes & idonei reperti fuerint, hujusmodi licentiam tribuat, & magisterii & doctoratus honorem conferat, & etiam largiatur.

§. 4. Illi vero, qui in eodem Studio dictæ Laureatorum Privilegia. Civitatis examinati & approbati fuerint, ac docendi licentiam, & honorem hujusmodi obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examine & approbatione alia, legendi & docendi tam in prædicto ipsius Civitatis, quam in singulis aliis generalibus Studiis, in quibus voluerint legere & docere, statutis & consuetudinibus quibuscumq; contrariis, Apostolica auctoritate, vel quacumq; firmitate alia roboratis, nequaquam obstantibus, plenam & liberam habeant facultatem. Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud S. Petrum, 17. Kal. Dat. die 16. Januarii 1303 P. An. IX. Feb. Pont. nostri anno IX.

Pu-

XVII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Publicatio Processuum contra offendentes venientes, & recedentes ab Urbe.

Bonifatius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei Memoriam.

EXcommunicamus & Anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab ea, capiunt, spoliant, vel detinere præsumunt, aut impedimentum aliquod exhibent, quominus ad eamdem Sedem libere cum Personis, bonis, & rebus suis veniant, & recedant ab eadem; etiamsi Imperiali aut Regali fulgeant Dignitate, seu cujuscumque alterius fuerint praeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status. Non obstantibus quibuscumque Privilegiis & indulgentiis, eis vel eorum alicui vel aliquibus ab Apostolica Sede sub quavis forma vel tenore concessis, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint; quæ prorsus tollimus & revocamus omnino ad hoc, quod contra hujusmodi nostram sententiam & processus per ea nequeant se tueri, quo minus includantur in eis. Declaramus insuper, omnes prædictos, & alios, qui per se vel suos officiales seu Ministros aut alios, Incolis Imperii, Regnorum, seu Terrarum suarum, vel transeuntibus per ea, undecumque oriundis, ad Sedem venientibus memoratam, vel redeuntibus ab eadem, equitaturas limitant, vel subtrahunt, quæ deferunt, seu reportant pro suis opportunitatibus, vel expensis, vel quasvis alias res & bona; aut aperiunt literas, vel auferunt seu taxant numerum Personarum, vel familiarium, seu quantitatem expensarum, aut evectionum, vel alias directe vel indirecte talibus venientibus, vel redeuntibus impedimentum vel obstaculum præstare præsumunt Impeditores fore ad dictam Sedem venientium, & redeuntium ab eadem; & Anathematis & excommunicationis sententiam incurrere supradictam; Ipsosque sic ligatos a Sacramentorum perceptione nunciamus exclusos; districte præcipientes, ut nullus ea ipsis ministrare præsumat, nec etiam Sacramentum Pœnitentię, nisi in mortis articulo constitutis; sed nec tunc, nisi de stando mandatis Ecclesiæ satisfactione vel sufficienti cautione præmissis; Eos vero cujuscumque fuerint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Archiepiscopali, vel Episcopali dignitate præfulgeant, qui contra hujusmodi nostrum præceptum talibus, vel eorum alicui, Sacramenta, vel Sacramentum aliquod præsumpserint ministrare, Excommunicationis & Anathematis sententia innodamus, eisque interdicimus prædicationis, sessionis, administrationis Sacramentorum, & audiendi Confessiones Officium. Prædicentes aperte impedientibus & contemptoribus supradictis, Nos gravius contra eos spiritualiter & temporaliter, prout expedire viderimus, processuros. Ut autem hujusmodi noster Processus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas sive membranas, Processum continentes eumdem, in præsentis Lateranensis Basilicæ appendi vel affigi ostiis seu super liminaribus faciemus, quæ Processum ipsum suo quasi novo præconio & patulo judicio publicabunt; Ita quod ii, quos Processus ipse contingit, nullam postea possint excusationem prętendere, quod ad eos talis Processus non pervenerit, vel quod ignoverint eumdem; cum non sit verisimile, remanere quoad ipsos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur. Actum Laterani Die Cœnœ Domini, Pontificatus Nostri Anno IX.

Pœnæ prout in Rubrica.

Pænæ similiter contra Sacramenta eis ministrantes.

Publicatio hujusce Processus.

XVIII.

Ibidem.

Confirmatio Electionis Alberti Regi Romanorum in Imperatorem electi.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, Charissimo in Christo Filio Alberto Regi Romanorum Illustri, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

PAtris Æterni Filius Dominus Jesus Christus, cujus licet immeriti vices in terris gerimus, misericordiæ benignitatem exercens, ut in ejus beneplacitis feramus jugum Apostolicæ servitutis, viam nos humilitatis edocuit, nosque suorum doctrinis mandatorum instruxit, ut ipsius vestigia, qui patiens & humilis est atque misericors, quantum patitur humana fragilitas, imitemur. Nos itaque ipsius exemplo dirigi cupientes, quos ad Nos fiducia devota reducit, libenter brachiis paternæ benignitatis amplectimur, illisque sinum mansuetudinis & misericordiæ non negamus, dum eis præsertim devotionis & humilitatis instantia suffragatur.

Alberti erga Apost. Sedem merita.

§. 1. Profecto dum fidem & devotionem divæ memoriæ Rodulphi Regis Romanorum Patris tui, quibus ipse, dum viveret, erga Sedem Apostolicam studuit cum sinceritate vigere, ad memoriam nostræ considerationis adducimus, dum clara & provida magnificentiæ tuæ studia, per quæ diebus istis gratificari Deo, & ipsi Sedi cum summæ devotionis & humilitatis promptitudine decrevisti, diligentius intuemur; suggerit nobis horum fervens instantia, ut erga Te mansuetudinem & misericordiam exercentes, statui tuo salubriter ad laudem Divini Nominis, honorem & exaltationem Sanctæ Matris Ecclesiæ, Sacrique Imperii, ac tranquillitatem & pacem fidelium, authore Domino, consulamus.

Albertus legitime in Imperatorem electus.

§. 2. Dudum siquidem clarę memoriæ Rodulpho Rege Romanorum de hac luce subtracto, & per ejus obitum Romano Regno vacante, Principes Ecclesiastici, & sæculares, ad quos, translato olim Romano Imperio de Græcis per Sedem Apostolicam in persona Magnifici Caroli in Germanos, futuri Romanorum Regis in Imperatorem postmodum promovendi electio pertinet, Te in Romanorum Regem unanimiter, & concorditer elegerunt: Tuque, hujus-

hujusmodi electioni de Te factę consentiens, fuisti more Romanorum Regum apud Aquisgranum, in Romanorum Regem postmodum coronatus: & deinde fere per quinquennium exercuisti administrationem regiam: sicut Prædecessores tui legitime ac concorditer in Romanorum Reges electi exercere solent hactenus, postquam apud dictum locum Aquisgrani, ubi hoc fieri consuevit, coronati fuerunt.

Ut Albertus postulatus judicio ob cæsum Adolphum misericordiam implorarit.

§. 3. Verum, cum medio tempore nonnulla contra Te super iis ad nostram audientiam deducta fuissent, certis a Nobis adversus Te processibus propterea subsecutis; Tu devoti & prudentis more Filii de solita Patris benignitate confidens, super iis non Judicium, sed misericordiam humiliter implorasti; nihilominus offerens Te paratum tuam, prout posses, super eis ostensurus innocentiam, & alias nostra & dictæ Sedis beneplacita, & mandata facturum: Præstitisti quoque Nobis & Sedi fidelitatis, & obedientiæ juramentum, & nonnulla etiam alia promisisti, & juramento firmasti, quæ tam a prædicto Patre tuo, quam a Prædecessoribus ejus Romanorum Regibus jurata, promissa, facta, recognita, & concessa fuerunt; sicut hæc & alia in duobus patentibus Literis tuo Sigillo signatis, quæ in ipsius Archivo conservantur Ecclesiæ, pleniu continentur.

Fidem Ecclesię obstrixerit eique Privilegia confirmarit.

§. 4. Cumque vicem geramus illius, qui, sedens ut Rex circumdante exercitu, est mærentium consolator, & omnipotentiam suam parcendo & miserando maxime manifestat, devotione ac humilitate tua grantanter inspecta, viam mansuetudinis, misericordiæ, ac dulcedinis erga Te potius elegimus, quam rigoris, ut apud Nos & Ecclesiam memoratam obedientia humilis Tibi prosit, sicut obesse debent contemptoribus inobedientia & contemptus. Et quia levantes in circuitu oculos nostros, & Romanorum Regnum & Imperium intuentes, invenimus in ipsis gentem peccatricem, populos graves iniquitate, semen nequam, filios sceleratos, qui deliquerunt in Dominum, blasphemaverunt Sanctum Israel, & alienati sunt retrorsum, & in eis omne caput languidum, & omne cor mærens; ita quod a planta pedis usque ad verticem quasi non est sanitas in eisdem; quorumque vultus & plaga tumens non est circumligata medicamine, nec fota oleo Samaritani illius, qui homini descendenti de Jerusalem in Jerico, vulneribus sauciato, ut proximus verus subvenit, plagis ejus vinum & oleum misericorditer infundendo, vestigia imitantes decrevimus, tecum misericorditer agere, severitatem superando rigoris; ut Tu, memor tam grandis novæ nostræ miserationis acceptæ, tuorum discas vulnera subjectorum, & plagas per mansuetudinem olei, & vini acrimoniam restaurare. Modum namque sequi providimus in hac parte, per quem Tu, approbatus a Nobis, ac nostro & ejusdem Ecclesiæ fultus auxilio & favore, super Reges constituaris, & Regna, ut evellas, & destruas, dissipes, & disperdas, ædifices, & plantes; ac sedens in solio Judicii tuo intuitu profuges omne malum: accepta secundum Apostolum ad vindictam malefactorum, laudemque bonorum gladii potestate.

Mansuetudinis illi Bonifacius monita dat, & exempla.

Eius in Regem Romanorum electionem approbat.

§. 5. Ad gloriam igitur Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ ac gloriosæ semperque Virginis Mariæ, Beatorum quoque Apostolorum Petri, & Pauli & ad honorem & exaltationem Sanctę Romanæ Ecclesiæ, ac Imperii prędictorum, & prosperum statum Mundi, de Fratrum Nostrorum consilio, præsente quoque Prælatorum, & aliorum copiosa multitudine Curialium, authoritate apostolica, & de apostolicæ plenitudine potestatis, Te in specialem Filium Nostrum recipimus & Ecclesiæ memoratæ; ac in Regem Romanorum assumimus, in Imperatorem authore Domino promovendum: Volentes & statuentes, ut de cætero talis Filius Rexque Romanorum existas, in Imperatorem, ut præmittitur, promovendus, & quod pro tali ab aliis habearis: Tibique, sicut Romanorum Regi electo legitime, & Aquisgrani coronato obediri debere ab omnibus & singulis Sacro Romano subjectis Imperio, sicut pareri solet & debet Prędecessoribus tuis Romanorum Regibus legitime intrantibus, & a præfata Sede hactenus approbatis.

Qui intercesserant in electione eadem defectus, supplet.

§. 6. Supplentes omnem defectum, si quis aut ratione formæ, aut ratione tuæ vel tuorum Electorum personarum, seu ex quavis alia ratione, vel causa, sive quocumque modo, in hujusmodi tua electione, coronatione, ac administratione fuisse noscatur. Omnia insuper & singula per Te, vel alios de mandato tuo, facta & habita in administratione prædicta, quæ alias justa & licita extitissent, ita valere decernimus, & tenere, sicut si administratio ipsa Tibi competiisse legitime nosceretur. (a)

Eum ad grata erga Ecclesiam exolicanda officia ac Imperium Recte administrandum hortatur.

§. 7. Excellentiam itaque Regiam monemus, rogamus, & hortamur attente, ac obsecramus in Filio Dei Patris, quatenus ad ipsum Deum, & prędfatam Ecclesiam Matrem tuam mentem & oculos tuos dirigens reverenter, ac benignitatem nostram, dictęque Matris, qua præventus agnosceris, devota meditatione considerans, illamque conscribens in Sacrario tui pectoris, inibi sub recognitione debita perpetuo permansuram, sicut Christianissimus Catholicusque Princeps fide præclarus, claritate fervens, devotione sincerus, & Judicio rectus, eamdem Ecclesiam, & libertatem ecclesiasticam ubilibet summo studio totisque viribus revereri & colere studeas, ac tueri; & grata & grandia ipsi Ecclesię pro gratis & grandibus impensis Tibi muneribus recompenses. Populos quoque in æquitate judices, & dirigas in Terris Tibi subjectis gentium Nationes ad bonum; ac alias commissa Tibi Regni & Imperii gubernacula congruis temporibus sic laudabiliter & utiliter exequaris, quod æternæ vitæ præmium, illius Tibi dex-

(a) Aliis literis die eadem datis, quæ leguntur apud Bzovium, Bonifacius omnes uniones, confederationes, societates & pactiones cum quibuscumque Regibus, aut Principibus, in præjudicium Romanæ Sedis, & Imperii ab eodem Alberto factas, etiamque juramento firmatas, irritavit, nullas dixit, & quæcumque juramenta quibuscumque verbis concepta relaxavit.

dextera suffragante, a cujus misericordia omne datum optimum, & omne perfectum donum descendit, exinde consequi merearis: & præfatæ Ecclesię Te gratum & utilem filium repręsentes, ac de bono semper in melius in ejus dilectione concrescas, tuique nominis fama latius in gentibus extollatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum receptionis, assumptionis, statuti, suppletionis, & constitutionis infringere; vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 30. Aprilis 1303. P. An. IX. Datum Laterani secundo Kalendas Maii Pontificatus Nostri Anno Nono.

XIX.

Declaratio; quòd Ungariæ Regnum ad Mariam Siciliç Reginam, & Carolum ejus nepotem; non autem ad Wenceslaum Bohemiæ Regis natum pertineat.

Ibidem. Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. SPectator omnium, cunctorum præscius Rex æternus, civitatem Jerusalem ruituram prævidens, flevit compassibiliter super illam: nunquid igitur & nos, ejus officium vicariæ potestatis habentes, fletus arcere possumus, mitigare punctionis aculeos, gemitus cohibere, videntes acerbe Regni Hungariæ collapsi per plurimum dissidia gravia, inculcata frequentius diminutionis incommoda, & ruinam totaliter imminentem? Illud itaque violenti diripiunt, & apprehenderunt jam inter angustias persequentes; gemunt Sacerdotes ipsius, luget Populus confusionis involutione perplexus; parvuli ejus captivi sunt ducti ante faciem tribulantis; silet ibi belli dissidio coacta justitia, corrupti sunt mores hominum; eradicatis virtutibus, vitiis propagatis, zelus Christianæ Fidei tepuit, imo jam friguit, & divini cultus observanda religio dormitavit: & dum inibi de regnandi jure contenditur promiscuis actibus, sursum deorsum miscentur confuse singula, & in aperto caduco ruit populus, cum certus non appareat gubernator. Dolendum in iis pariter, & lugendum illa maxime ratio piæ considerationis inducit, quod Regnum ipsum, retrorsum rediens, Reges lactavit hactenus Reginasque catholicos, & in eminentiam cælestis exercitus mirâ vigente sanctitate perduxit: literatos utique viros alios, intelligentes & providos, scientiæ claritate conspicuos, & eloquentiæ facunditate disertos; in quorum vices successere proh dolor! dissidentes, & stolidi, modicæ devotionis & fidei, abicientes jugum disciplinæ laudabilis, & debaccantes improbe sine fræni constrictione pro libito vastatores. Numquid igitur super istis nostra consilia inhumane deficient, opportuna remedia, eclipsante charitatis fomite, & omissa lima justitiæ, delitescent? Necesse quidem adesse conspicimus, ut ruinas hujusmodi pastoralis cura nostræ pro-

Dolet de Hūgarici Regni calamitatibus.

Pontificiæ esse sollicitudinis tantis malis prospicere.

visionis impleat, collapsa reparet, iusta confoveat, vastata restauret, & paterna benignitas apta præsidia pro ipsorum congruâ reparatione producat; sedando præcipue, quantum nobis ex alto permittitur, contentionis præfatæ de iure regnandi turbinem, & de Regno ipso auferendo pro viribus omnem per nostrę reparationis suffragium tempestatem.

Venceslaus filium in Regem Hungariæ electum Sedi Ap. commendat.

§. 1. Sane diebus non longe præteritis charissimus in Christo Filius noster Venceslaus Boemiæ Rex illustris per eius Nuncium & expressas literas Nobis supplicavit attente, ut negotium Filii nobilis Viri Venceslai eiusdem Regis Filii, quem in Regem Ungariæ concorditer & canonice proponebat electum; & eumdem Regem Boemiæ, ac tam suos, quam eiusdem Filii in hac parte sequaces in benevolentiam nostram reciperemus, & gratiam; ac Nos eis adiutores, directores benignos & favorabiles in ipso negotio redderemus: super cuius supplicationis instantia pia & rationabili meditatione pensantes, quod præfatum Regnum Ungariæ, tam nobile hactenus, tam præclarum in spiritualibus & temporalibus, per collusiones varias, sicut prætangitur, est collapsum; quodque charissima in Christo Filia nostra Maria Regina Siciliæ in eodem Regno Ungariæ, tanquam hæres proximior, habere se ius asserebat, & asserit, & dilectus Filius nobilis Vir Carolus Nepos eius Regnum ipsum in parte non modica ex persona iam dictæ suæ paternæ Aviæ possidebat, & possidet: de quo etiam in Strigoniensi Ecclesia juxta ritum antiquum Ungarię per personam idoneam Regale susceperat Diadema; ut tolleremus invicem peccandi materiam, & concertandi discrimen, exhiberemus iustitiæ debitum, ac viam reformationis dicti Regni accommodam sumeremus; inter contendentes eosdem tractatum pacis & compositionis amabilis more Patris similiter assumere cupientes, memoratos Reges Boemiæ, ipsius Filium, & sæpedictum Carolum, eorumque sequaces, & alios, qui sua crederent interesse, per Venerabilem Fratrem nostrum Nicolaum Hostiensem Episcopum, tunc Ungariæ præfati Regni Legatum, peremptorie citari mandavimus, ut infra determinati & convenientis temporis spatium, in ipsa citatione præfixum, cum omnibus iuribus, actis & munimentis suis contingentibus, memoratum negotium coram nobis legitime comparerent; super iis complementum recepturi iustitiæ, ac facturi, quæ pro dicti Regni statu prospero per Nos essent provide ordinanda.

Cōtendit Maria Regnum idem successionis jure ad se spectare.

Vocatur uterque in judicium.

§. 2. Eodem vero Legato prædictos Regem, & Filium, ac Carolum legitime citante, sicut per ipsius certas literas, & verbum, postea Nobis evidenter innotuit; ac adveniente peremptorio termino, in ipsa citatione statuto, præfata Regina Siciliæ intimato iam sibi ex nostra parte per alium, quod ipsa etiam, si sua interesse putabat, in memorato termino compareret; & iam dictus Carolus per Procuratores idoneos sufficienter instructos, tamquam devotionis & reverentiæ filii comparuerunt cum debitâ obedientia coram Nobis, Venerabilibus Fratribus nostris S. Archiepiscopo Colocen., M. Zagabrien., T. Jeurien, & B. Vesprien.

Maria & Carolus oratorum opera in judicio sistunt.

sprien. Episcopis, ac dilectis Filiis nonnullis Archidiaconis & Præpositis de ipso Regno Ungariæ, ex citationis præfatæ vigore comparentibus similiter cum eisdem.

Venceslaus, & filius inania obtendunt diffugia.

§.3. Jam dicti vero Boemiæ Rex, & Natus non comparuerunt per se vel pel alium in termino præfinito, nec postea; sed sub cujusdam palliationis astutia excusatores miserunt ad nostram præsentiam dilectos Filios Honorium Decretorum Doctorem, Joannem Cantorem Ecclesiæ de veteri Buda Clericos, ac Ioannem Romani Juris Peritum Laicum, excusantes eosdem, quod Procuratores ad Nos non miserant sufficienter instructos, causas circa hoc minus rationabiles, imo inanes & frivolas pretendentes; & in pluribus consistoriis per Nos ab ipsis seriose petito, si alias causas rationabilis excusationis haberent vel ampliori forent potestate suffulti, in excusatione culpæ contumaciam geminantes, dixerunt improbe, quod præfatus Rex Boemiæ nullo unquam intendebat tempore de ipso Regno Ungariæ litigare; Procuratoribus ipsis & nunciis eorumdem Reginæ Siciliæ ac Nepotis instantibus, ut contumaciam ipsorum Boemiæ Regis, & Filii, ad declarationem, & determinationem Juris, Reginæ ac Nepoti competentis eisdem, procedere deberemus.

Rationes utriusque partis.

§.4. Nos vero, habita super iis cum Fratribus nostris examinatione solemni, profunda maxime meditatione pensantes statum præfati Regni Ungariæ miserabilem & depressum, flebili quidem compassione condignum, quod revera ex prætacta maxime contentione regnandi in pejus continue labitur; quia, dum utrinque contenditur involuto dissidio, animarum & corporum pericula prodeunt, & ipsius Cives & Incolæ in illo regnantibus cum debita obedientia non intendunt; quodque, sicut facti notorium permanens evidenter ostendit, & licet non in figura judicii Nobis est notum, predicta Regina Siciliæ, sicut Primogenituræ Jus obtinens claræ memoriæ Stephani Regis Ungariæ patris sui, in eodem Regno propinquior est Successor, & hæres quondam Ladislao Regi Ungariæ Fratri suo ex utroque Parente, per quod opitulatur eidem communis Juris præsumptio, quæ tali casu probandi onus in Adversarium juste transfert; quia etiam quondam Carolus ipsius Reginæ Primogenitus, dicti Caroli genitor, habitus est quasi communiter, & præcipue per Romanam Ecclesiam, pro Ungariæ Rege, dum vixit, nec ex parte dictorum Boemiæ Regis & Filii de Jure competente ipsis in Ungariæ Regno prædicto allegatum est aliquid vel assertum, nisi sola electio, quæ de ipso Filio Regis facta proponitur: quæ procul dubio diversis ex causis, prout rationum prima facies judicat, minus legitima, imo prorsus inutilis esse videtur; eo maxime, quod sicut scripti canonis series aperiet, Regnum ipsum Ungariæ successionis Iure provenit: electionis arbitrio non defertur; rationibus præmissis, & causis aliisque motivis plurimis, quæ religionem debent judicantis instruere, in trutina rectæ deliberationis appensis, expedientia commixta licentiæ, ac benigna humanitate servata, de plenitudine potestatis in apertam contumaciam eorumdem Boemiæ Regis, & Filiis, in præsentia Prælatorum, plurium Cappellanorum, familiarium nostrorum, & aliorum in Consistorio vocatorum; præsentibus eorumdem Boemiæ Regis & Filii Nunciis, ac Excusatoribus supra scriptis, de Fratrum nostrorum consilio decernimus, diffinimus, declaramus, & volumus, quod prædicta Maria in toto ipso Regno Ungariæ & pertinentiis suis omnibus, ac ubique Terrarum Regina Ungariæ, & dictus Carolus Nepos, Rex nuncupentur apertis labiis scriptionibusque vulgatis, & in documentis publicis titulentur. Quodque Prælati, Clerici cujuscumque dignitatis, status, aut conditionis fuerint, & Religiosi alii, cujuscumque sint Ordinis, nec non Comites, sive Bani, Barones, Milites, Cives, Incolæ cujuscumque status, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis existant, jam dicti Regni Ungariæ omnium Jurium & pertinentiarum ejus, ac aliarum regionum annexarum sibi, etiamsi Regnorum titulum habeant, dictis Reginæ Ungariæ & Regi Nepoti, tanquam ejusdem Regni Ungariæ Reginæ & Regi legitimis parere, & intendere, ac de fructibus, redditibus, servitiis, juribus, & obventionibus aliis consuetis, & Regi Ungariæ debitis, devote respondere procurent: Prælatis, Clericis & Religiosis, Comitibus, sive Banis, Baronibus, Militibus, Civibus, Incolisque præscriptis sub pena excommunicationis injungentes expresse, quam eo ipso, si fecerint secus, incurrant, ut eisdem Reginæ ac Regi Ungariæ circa recuperationem, defensionem, & conservationem Regni prædicti auxiliis, consiliis, & favor ibus opportunis assistant.

Quibus bene examinatis Regnum Mariæ & Carolo adjudicatur.

Jussi Proceres ac Præsules obedientiam illis exhibere.

Vetat Juniorem Venceslaum Regis Hung. titulo insignire.

§.5. Et quia in prædictis eosdem efficaciter, obedienter, & placide sic agere cupimus, ut a contrariis prorsus abstineant, & desistant, Prælatis, Clericis, & Religiosis, Comitibus, sive Banis, Baronibus, Militibus, Civibus, Incolisque præfatis sub simili pœna excommunicationis, & eodem modo præcipimus, ne memoratos Regem Boemiæ, vel ejus Filium, Regem Ungariæ nominare, vel titulare aliqua nominatione, vel descriptione præsumant; neve ipsis, aut Ministris eorum de fructibus, redditibus, proventibus, ac juribus aliis dicti Regni, & præfatorum sibi adjacentium respondeant quoquo modo; vel ipsis circa occupationem, invasionem, detentionem, seu usurpationem memorati Regni Ungariæ, & præmissorum, quæ annexa sunt sibi, occulte vel publice consilium, vel auxilium afferant, vel alicujus præsidium favoris impendant. Nos enim Prælatos, Clericos, & Religiosos, Comites sive Banos, Barones, Milites, Cives, & Incolas memoratos ab omnibus homagiis, sacramentis fidelitatis, colligationis, aut conjurationis, quæ prælibatis Regi Boemiæ, Filio aut Ministris eorum præstiterunt, aut cum ipsis in præjudicium dictorum Reginæ & Regis Ungariæ aliquatenus inierunt, etiamsi ea fuerint juramentorum, pænarum adiectione, vel quovis alio vinculo roborata; quæ viribus vacua & nulla fore censemus, & carere decernimus omni robore firmitatis; absolvimus, & ad eorum observationem, quomodocumque aut quantumcumque se astrinxerint pro observandis

Et præstita ei Sacramenta rescindit.

dis eisdem; ipsos decernimus non teneri.

Eique quadrimestre constituit ad jura de petitorio producenda.

§. 6. Ceterum, ut, quæ gravitati Sedis Apostolicæ congruunt, cum debita maturitate servemus, nec excludamus a nostris processibus amicam in trhono sedentibus æquitatem, Regi Boemiæ, Filioque præfatis peremptorium terminum quatuor mensium, a die datæ præsentium numerandum in antea, & peremptorie præfinimus, infra cujus temporis spatium ipsi per se vel alios aut alium, si qua Jura de proprietate dicti Regni Ungariæ habere se credunt, Nobis & Apostolicæ Sedi reverenter ostendant; illaque petant & prosequantur, ut expedit ordine debito, & rationabile fuerit, sicut ipsis melius videbitur expedire. Super possessorio tamen cujuscumque speciei vel generis pro dicto Regno Ungariæ memorato, Regi Boemiæ vel Filio competente, propter eorum contumaciam sic contractam perpetuum silentium eis duximus imponendum. Ultra præmissi vero temporis spatium quadrimestre, ne in potestate sit dictorum Boemie Regis & Filii inquietare pro libito, molestare frequenter, & ut vitandi scandali occasionem tollamus, & causam, ex nunc prout ex tunc in Jure ac proprietate competentibus ipsis forsitan in Regno prefato jurisdictionis nostræ, & Apostolicę Sedis denegamus immutabili edictione præsidium; & eis in Tribunali quocumque tam de justitia, fomite, quam de ipsius potestatis plenitudine perpetuum silentium imponimus, de Fratrum consilio prædictorum. Ita quidem, quod prædicta termini præfinitio, jurisdictionis denegatio, impositio silentii ex nunc elapso jam dicto quadrimestris spatio, perinde vigorem habeant & effectum, ac si in ejusdem Boemiæ Regis & Filii notitiam per formam citationis solitæ pervenissent, cum Magistratus alii etiam non majores de juris licentia per edicta in scriptis publice vel in ædes proposita citare valeant; nec sit verisimile vel præsumptum, ut præmissa in notitiam & conscientiam dictorum Boemiæ Regis & Filii debito tempore devenire non valeant, quæ in præsentia ipsius Consistorii prædictorum Prælatorum, aliorumque plurium, & eorumdem Nunciorum ac excusatorum maxime sunt tam vulgate, tamque solemniter publicata.

Reformationi ejusdem Regni consulturum se profitetur.

§. 7. De reformatione præfati Regni collapsi disponere cum ipsorum Fratrum consilio, prout tempora se apta præbuerint, prævisis consiliis, opportunisque remediis, auctore Domino, proponentes, ut in ipso, gratiâ disponente supernâ, tranquilla tempora redeant, inquieta recedant: sicque ipsius Regni status reformetur in prosperum, quod læta pax & amoenitas in locum tam gravium adveniat scandalorum.

Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrorum Constitutionis, diffinitionis, declarationis, injunctionis, præcepti, absolutionis, decreti, impositionis, & denegationis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 31. Maii 1303. P. An. IX.

Datum Anagniæ secundo Kalendas Junii, Pontificatus nostri anno IX.

XX.

Institutio Studii generalis in Alma Urbe, cum privilegiis pro Doctoribus, & Scholaribus.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Abbati Monasterii S. Laurentii extra muros, & Priori Basilicæ ad Sancta Sanctorum, ac Archipresbytero Ecclesiæ S. Eustachii de Urbe, salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

In supremæ præeminentia dignitatis divini dispositione consilii constituti, ad universas fidelium regiones nostræ vigilantiæ creditas tamquam Pastor dominici gregis aciem apostolicæ considerationis extendimus, ad earum profectum quantum nobis ex alto permittitur intendentes: sed ad urbium Urbem, Romanam videlicet civitatem, quam divina clementia statuit caput Orbis, eo attentioris meditationis intuitum retorquemus, quo principalius in eadem nostri Sedem Apostolatus cęlestis dispositio stabilivit, & firmavit Ecclesię fundamenta. Hanc profecto nimirum inter cæteras Urbes sub christianæ religione fidei militantes, uberioris affectionis prærogativa prosequimur, studiosius apostolicis munimus præsidiis, & condignis libentius gratiis honoramus, ideoque ferventi non immerito desiderio ducimur, quod eadem Vrbs, quam divina bonitas tot gratiarum dotibus insignivit, scientiarum etiam fiat fęcunda muneribus, ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi fons scientiarum irriguus, de cujus plenitudine hauriant universi literalibus cupientes imbui monumentis.

Studium generale in Urbe instituit.

§. 1. Ad hunc igitur universalem profectum non solum incolarum Vrbis ipsius, & circumpositæ regionis, sed & aliorum, qui propter hoc quasi continuo de diversis Mundi partibus confluunt ad eamdem, studio paternæ sollicitudinis intendentes, diligenti super hoc cum fratribus nostris deliberatione prahabita, de ipsorum consilio auctoritate Apostolica duximus statuendum, quod in Vrbe prædicta perpetuis futuris temporibus generale vigeret studium in qualibet facultate, ac docentes & Studentes ibidem, omnibus privilegiis libertatibus & immunitatibus concessis Doctoribus & Scholaribus in studiis generalibus commorantibus, gaudeant & utantur.

ExemptioDoctorum, & studentium a Cura Capitolina.

§. 2. Et ne hujusmodi ipsorum studium (quod de bono semper in melius dirigi cupimus) perturbari contingeret, auctoritate prædicta decrevimus, ut Doctores, vel Scholares in hujusmodi Rom. Studio commorantes, non possint inviti in Cur. Capitolis occasione qualibet civiliter vel criminaliter conveniri, nisi forsan (quod absit) homicidium per aliquem vel aliquos de eodem Studio Romano perpetrari contingeret: quo casu Vicarius Rom. Pont. contra Clericos, Senator vero vel Senatores, qui pro tempore fuerint in Vrbe prædicta,

cta, contra Laicos procedant, & faciant quod justitia suadebit.

Et a novis impositionibus.

§.3. Nec ad aliquas contributiones in taliis, aut collectis, quæ imponerentur pro tempore habitatoribus dictæ Vrbis, seu aliqua obsequia communi Vrbis ipsius pręstanda prętextu moræ, quam in eadem Vrbe contraherent, vel aliqua pedagia ratione rerum suarum, quas ad dictum Romanum Studium deferri, vel exinde reportari facerent, doctores, aut scholares ejusdem Romani studii teneantur.

Taxa pensionis pro Domibus eorundem.

§.4. Quodq. pensiones domorum, quas doctores vel scolares in eadem Vrbe studiorum causa morantes inhabitarent, taxari deberent per duos taxatores, quorum unum ipsi doctores & scholares, & alterum commune ipsius Vrbis eligant, & si ii duo concordare nequirent, stetur taxationi tertii taxatoris ab eisdem doctoribus & scolaribus eligendi, ac ultra taxationem hujusmodi nihil ab eis possit exigi nomine pensionis pro domibus antedictis.

CognitioCausarum quibus injungenda.

§.5. Et licet Roma communis sit patria, si tamen quispiam litem contra scholares peregrinantes causa studiorum in illa super aliquo negotio movere voluerit (hujusmodi rei optione data scholaribus ipsis) eos coram Domino, aut Magistro suo, vel prædicto Vicario conveniat, iuxta legitimam super hoc editam sanctionem, & qui contrafecerint, pœnam dictæ sanctionis incurrant. Rectores quoque quos doctores, & scholares eiusdem Romani Studii pro tempore duxerint eligendos, in ipsos doctores, & scholares ac familiares ipsorum, tam circa cognitionem & decisionem causarum civilium, & criminalium civiliter motarum, & etiam criminaliter in criminibus levioribus, quam ipsorum corrigendos excessus leves, ordinariam obtineant potestatem.

Dispensatio a residentia in Beneficiis data facultate percipiendi fructus.

§.6. Vt autem doctores & scholares dicti eo liberius intendere studio valeant, ac proficere in eodem, quo maioris fuerint gratiæ favore muniti, ipsis auctoritate prædicta concessimus, ut dum huiusmodi studio docendo, vel audiendo insisterent, fructus, redditus, & proventus omnium beneficiorum suorum cum cura, vel sine cura, etiam si eorum aliqua personatus vel dignitates existerent, cum ea possint integritate percipere (quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis) cum qua illos perciperent, si in Ecclesiis, in quibus illa obtinent, personaliter residerent, & ad residendum in eis interim minime teneantur, neque ad id a quoquam valeant coarctari. Nec obstantibus quibuscumq. statutis & consuetudinibus contrariis, dictarum Ecclesiarum iuramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, vel quacumq. firmitate alia roboratis, etiam si de illis servandis per se, vel per procuratores suos præstassent forsitan iuramentum.

Executores hujusce Constitutionis.

§.7. Verum quia non sufficit privilegiorum & indulgentiarum aliquibus dare præsidia, nisi sint, qui super iis eos manuteneant & defendant, cum parum sit in Civitate ius esse, nisi, qui illud tueatur, existat, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus, vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios eisdem Doctoribus, ac scholaribus, qui in eodem Romano Studio pro tempore fuerint, efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eos, vel eorum aliquos contra huiusmodi statuti, constitutionis, & concessionis nostrarum tenores ab aliquibus molestari. Molestatores huiusmodi, necnon contradictores quoslibet, & rebelles, quicumq. cuiuscumq. conditionis fuerint, aut status, etiamsi Pontificali, vel alia quavis præfulgeant dignitate, auctoritate apostolica, postposita appellatione compescendo.

Obstantium derogatio.

§. 8. Non obstantibus supradictis, seu de duabus dietis edita in Concilio generali & nostra, qua cavetur, quod Conservatores a Sede deputati prædicta aliquos ultra unam dietam a fine Diœcesis eorumdem trahere non præsumant, & quibuscumq; aliis Constitutionibus contrariis, dummodo ultra tertiam, vel quartam dietam extra suam Diœcesim aliquis auctoritate præsentium non trahatur, aut si aliquibus ab eadem sit Sede indultum, vel in posterum indulgeri contingat, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint per literas Apostolicas, impetratas, vel etiam impetrandas, nisi eædem literæ impetrandæ plenam & expressam fecerint de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet literis, & indultis apostolicis, per quas, præsentibus non expressis, vel totaliter non insertis nostræ jurisdictionis explicatio in hac parte posset quomodolibet impediri, & de quibus, quorumq; totis tenoribus de verbo ad verbum in nostris literis mentio sit habenda. Volumus autem, quod quilibet vestrum, etiam super negotio per collegam suum in hac parte primitus inchoato, se intromittere valeat, & procedere in eodem prout, & quotiens fuerit opportunum.

Dat. die 8. Junii 1303. P. An. IX.

Datum Anagniæ, Anno Incarnationis Dominicæ MCCCIII. 8. Idus Junii, Pontificatus nostri anno IX.

XXI.

Erectio Studii generalis in Civitate Avinionis.

Hic idem Pontifex simile Studium mox instituit in Vrbe, ut in ejus const. præcedenti.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Conditoris omnium immensa benignitas rudem hominem, quem post perceptionem mortiferi gustus ad perfectionem discretionis afferre naturalis ratio non poterat, scientiarum artiumq; decrevit dogmatibus erudiri. Sicque dono dato divinitus plurium idiomata nationum, sub diversarum linguarum varietate diffusa, in unum conveniunt loquendi commercium, latinitatis ordine literalis. Sic gesta patrum, & principum redacta sunt, & rediguntur in monumen-

menta librorum. Sic veri & falsi certamina, certis rationibus & argumentis probabilibus dirimuntur. Sicq; generationis & corruptionis corporum universorum, simplicitas elementorum a qualitate discernitur. Sic etiam vocum sonoritas pari concordia prodit in jubilum, & documento colligitur, qualiter in divinis obsequiis modulatione musica Domino serviatur. Sic terminorum extrema scholastica doctrina metitur, quaslibet longitudinis & latitudinis, sublimitatis, & profundi distantias, punctorum seu mensurarum connumeratione distinguens. Sic de supernorum essentia corporum prout moventur & consistunt in ordine, philosophiæ perscrutatio arte nititur habere notitiam, licet sit res intellectu difficilis, & aciem humanę rationis transcendat. Sic datur Juris utriusque cognitio, querela a jurgio dirimitur, & quod suum est, redditur unicuique Sic quoque ad sacrarum acceditur altitudinem scripturarum, & elicitur vivificans spiritus de literæ visceribus occidentis. Expedit igitur singulis regionibus orthodoxis, ut in eis habeantur viri industres, literarum decore, scientiis & virtutibus præsigniti, ut singula sic ipsorum consiliis providis, & consulta providentia dirigantur, quod earum incolæ subjectitudinis observantia gloriosi vivant & qui regnant quietis beatitudine gratulentur. Tales siquidem viros infusa eis cælitus gratia literale studium efficit, parvulos suavitatis lactans dulcedine, cibans adultos uberius, & provectos majoris ubertatis delectatione fæcundans, dum circa ipsum studiosa sedulitate versantur. De his profecto non indigne accipitur, quod refulsit sol in clypeos aureos, qui sunt justitiæ defensores, facta causarum ambigua dirimentes. Qui suæ defensionis viribus, in rebus publicis ac privatis, lapsa erigunt, fatigata reparant, nec minus humano generi per scientiarum cooperationem provident, quam si præliis ac vulneribus patriam parentesq; salvarent. Ac Justiniana sanctio non solum illos imperio militare decrevit, qui gladiis, clypeis & thoracibus muniuntur, sed alios qui præsidio gloriosi muniminis, laborantium spem, vitam posterosq; defendunt, ne potentiorum manus validior afficiat humiliores injuriis, prematq; jacturis clypeo justitiæ non adiutos. Tales utiq; clypeos aureo titulo merito præsignivit auctoritas, cum per aurum virtutum nobilitas, & per scutum fortitudo fidei designetur. Habet enim scientia incomparabiles thesauros deliciarum, omniumque bonorum gratiam largitur ad plenum.

§. 1. Nos itaque profectibus publicis ex debito pastoralis officii, cui dante Domino præsidemus, efficacibus studiis intendentes, ingenti utique desiderio ducimur, & cura propensioris solicitudinis excitamur, ut studia literarum, per quæ scientiarum thesaurus acquiritur, ac ad spiritualis & temporalis gaudii gloriam pervenitur, laudabilibus incrementis dirigantur ubilibet, ac propensius invalescant, & in illis potissime locis & partibus, quæ idonea & accommoda fore noscuntur, ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salutaria producenda.

In Civitate Avinion. erigitur Studiũ.

§. 2. Cum itaque Avinionen. Civitas ob ipsius commoditates & conditiones quamplurimas, habilis & apta non modicum hujusmodi studio censeatur.

§. 3. Nos pro utilitate publica credentes multipliciter expedire, ut in Civitate prędicta cultores sapientię inserantur, fructum uberem largiente Domino in tempore producturi, pręsentium auctoritate concedimus, ut in Civitate prędicta sit & habeatur de cętero Studium literarum generale, in quo Magistri doceant, & Scholares libere studeant & audiant, in quavis licita facultate. Ac si qui processu temporis in eodem Studio fuerint, qui scientiæ bravium assequuti, docendi sibi licentiam, ut alios licenter erudire valeant, petierint exhiberi, Sancimus ut in Jure Canonico & Civili, ac in Medicina & liberalibus artibus examinari possint ibidem, & in facultatibus ipsis dumtaxat Magisterii titulo docorari.

Facultas Magisteria conservendi.

Laureandi prius examinentur.

§. 4. Statuentes ut quotiens ad id aliqui fuerint promovendi, pręsententur Episcopo Avinionensi pro tempore existenti. Qui Magistris facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, in eodem Studio præsentibus convocatis, eos gratis, & difficultate sublata qualiter de scientia, facundia, modo legendi, & aliis. quę in promovendis ad Doctoratus seu Magisteriatus officium requiruntur, examinare studeat diligenter, & illos, quos idoneos repererit, petito secrete Magistrorum eorumdem consilio, quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium vel jacturam revelari quomodolibet, sub divinę maledictionis interminatione districtius prohibemus, approbet & admittat, eisque petitam licentiam largiatur. Alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratia, odio vel timore. Ceterum ne vacante Sede Avinion. contingat, volentes promoveri ad Magisterium impediri, volumus ut promovendi hujusmodi, vacationis tempore, Pręposito Avinionen. Ecclesię pręsententur, qui eos examinatos approbet vel reprobet, secundum modum in Episcopo prętaxatum.

A quo debeant approbari.

Qui fuerint approbati ubilibet possunt legere.

§. 5. Illi autem, qui in Civitate prædicta examinati & approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione alia legendi, & docendi ubique in facultate illa, in qua fuerint approbati, plenam & liberam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Juramentum ab Examinatoribus præstandum.

§. 6. Sane ut rite in jam dictis examinationibus procedatur, præcipimus, ut Magistri legere in eodem Studio cupientes, antequam incipiant, præstent publice juramentum, quod ipsi vocati ad examinationes easdem personaliter venient, nisi fuerint legitimo impedimento detenti, & gratis, sine difficultate, odio & amore postpositis, dabunt examinatori fidele consilium, ut de examinatis digni approbari debeant, & indigni merito reprobari. Qui vero juramentum hujusmodi præstare noluerint, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem, nec etiam ad aliqua Universitatis ipsius Studii commoda vel beneficia ullatenus admittantur.

§. 7. Ut

Doctorum & scholarium Privilegia.

§. 7. Ut autem Doctores & Scholares prædicti, eo libentius valeant intendere studio, ac proficere in eodem, quo se munitos agnoverint gratia & favore, eis auctoritate prædicta concedimus, ut dum hujusmodi Studio docendo vel audiendo duxerint insistendum, omnibus privilegiis, libertatibus & immunitatibus concessis Doctoribus & Scholaribus in Studiis generalibus commorantibus gaudeant, & utantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, &c. Si quis &c.

Datum die 1. Julii 1303. Pont. An. IX.

Dat. Anagniæ Kal. Julii Pont. nostri Anno IX.

XXII.

Ex Leibnitio Cod. Diplomat. Tom. II. pag. 315.

Philippus Galliæ Rex, enarratis, quæ ab eo gesta sunt, fidelium cœtu, sacrisque segregatus declaratur.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum, Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

SUper Petri Solio, excelso throno, divina dispositione sedentes, illius vices gerimus, qui per Patrem dicitur: Filius meus es tu, ego hodie genui te: Postula a me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos. Quo monemur, ut intelligant Reges, disciplinam apprehendant, erudiantur judicantes terram, quod serviant Domino cum timore, & exultent ei cum tremore; ne si irascatur aliquando, pereant, cum exarserit ira eius. Ideoque magnum judicamus ut parvum, quia eius sumus Vicarii, apud quem personarum acceptio indigna reperitur. Hoc Novi & Veteris Testamenti veritas habet; hoc venerandorum Conciliorum probat auctoritas; id Sanctorum Patrum tenet sententia; id etiam naturalis ratio manifestat. Sed, licet tanta potestate sit prædita Petri Sedes, tantaque polleat dignitate, tamen, ut pius pater, severitatem mansuetudine temperantes, ac lenientes æquitate rigorem, non ad confringendum quemquam juste possumus, ferream, sed ad dirigendum in viam salutis directionis virgam in præsentiarum assumimus, & correctionis ferulam amplexamur. Novum ad hoc nihil; prout neque grana de spicis excuti fecimus, nempe simpliciter judicantis opera fungimur. Quinimo utentes denuntiatorum officio, nullas pænas Philippo Francorum Regi imponimus; sed ei, propter excessus suos jam excommunicato notorie, inflictas potius a jure intimamus.

Potestatem, & dignitatem Petri successoris exponit.

Mansuetudine se cum Philippo usum asserit.

§. 1. Bonus itaque medicus, si quibusdam medicamenta morbis officiant, se de gratia vertit, non iis statim duriora subiiciens, sed leniora, nisi morborum aliud exposcat acuitas administrans: sic peccatorum ejusdem sauciati Regis vulnera prius palpavimus, exactis lenitatibus mulcivimus, ipsumque pietate paterna favimus, imo lenimenta hujusmodi seminarium contumaciæ fuerunt, & odiorum eum erexerunt in superbiam, & ad contemptum pertinaciter provocaverunt. Unde nos ad alias non graves tamen medelas convertimus, ut saltem experiamur, utrum tactus leniter, non confractus, se corrigat, sicut Nabuchodonosor præ cæteris terræ Rex inclytus, quod optamus ne obstinatus, in quem transfixit, videat; & cogamur ferro abscindere vulnera, quæ fomentorum medicinam non sentiunt; pænitentiam agat; an (quod absit) profundum malorum demersus, sordidus sordescat amplius, & veluti Pharao induréscat.

Eú in excommunicatioñe contra Romi todas spoliantes latam incorisse.

§. 2. Olim siquidem, dum idem Rex peccaret graviter in diversis articulis in Clerum & Ecclesiam Gallicanos, primum per ejusdem Regis Nuntios ad nos missos, ipsum super hujusmodi salutaribus monuimus monitis; deinde ad suum dilectum filium Jacobum de Normanis, Notarium nostrum, ei nostras deferentem literas, in quibus excedebat, capitula continentes, transmisimus: quanquam imprudenter, quanquam infrunito animo, & irreverenter tractaverit, non advertens, quod secundum Evangelicam veritatem, qui spernit missum, spernit mittentem; ideo dignus sententia, quam dudum Constantinus Papa in Justinum Imperatorem Justiniani Filium ex simili causa tulit: qui in vicino erant, evidenter cognoscunt, ac idem patuit de longinquo: nec considerans, quod antiquitus est sancitum a sanctis Patribus, & promulgatum canonibus, quod si quis Romam petentes rebus, quas ferunt, spoliare præsumpserit, communione careat christiana: quodque ii, qui accedunt ad præsentiam Romani Pontificis, cum rebus suis debeant esse sub protectione Apostolica securi; & parvi pendens excommunicationis sententiam, quam inhærentes vestigiis Romanorum Pontificum, & præcipue Nicolai Papæ, prædecessorum nostrorum, qui dictorum canonum auctoritate suffulti, contra talia facientes ad excommunicationem hactenus processerunt, addito per Nicolaum eumdem processibus ipsis, etiamsi hæc committentes Imperiali, aut Regali dignitate radient. Nos etiam eodem privilegio excluso, in omnes etiamsi prædicta fulgeant dignitate, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab ea, capiunt, spoliant, vel detinere præsumunt, aut impedimentum aliquod exhibent, quominus ad eandem sedem libere, cum propriis bonis, & rebus suis veniant, & recedant ab ea, in die cænæ Domini proximo præterito, tali modo declarantes: Etiam illos, qui per se, vel per suos officiales vel ministros, aut incolis Imperii, Regnorum, seu terrarum suarum, vel transeuntibus per ea, undecumque oriundis, ad sedem venientibus memoratam, vel redeuntibus ab eadem, equitaturas limitant; vel subtrahunt, quæ deferunt, vel reportant pro suis opportunitatibus vel expensis, aut quasvis alias res & bona; Si aperiant literas, vel auferant, seu taxent numerum personarum, aut evectionum aut alias directe vel indirecte talibus venientibus vel redeuntibus impedimentum, vel obstaculum præstare præsumant, impeditores fore ad dictam Sedem venientium & redeuntium, & excom-

Que lex a Bonifacio confirmata fuerat & ampliata.

communicationis sententiam incurrere supradictam. Adeo nostris temporibus, sicut alias fecerat, notorie sui Regni fines in transgressores gravissimis interminatis pœnis, & in nos iactatis blasphemiis arctæ custodię deputat, ablatis contra dictam sententiam nostram non solum indigenis, sed etiam ad eandem Sedem per Regnum ipsius aliunde venientibus rebus suis, vel iniuriose taxatis, imo autem omnino subtractis, ac litteris quas deferunt apertis per Custodes passuum, aut retentis quod nullus libere ad prædictam sedem potest accedere: nec Prælati Franciæ per nos, ut super dictis deliberaremus cum iis ad nostram præsentiam evocari potuerunt, sicut eorum huiusmo di per litteras constat, quas in Archivio Romanæ Ecclesiæ facimus conservare. Sic, & Noviomen. Constantien. Bituricen. Episcopi ipsorum Nuntios excusatio, eodem impediente Rege, venire: qua causa etiamsi Princeps quisquam fuerit, qui hoc prohibuerit, illum censet canon communione privandum. Quis enim libere ad memoratam Sedem proficisci dicet, qui sic tractatur, & quod retineatur, vel Regnum permittatur exire, sub alterius potestate consistit? certe nullus qui sane intelligat, & qui scripti iuris vim in hoc cognoscat, habet aliquam veritatem.

Regem multa contra Romipetas commisisse Episcopos vero ne Romam venirent prohibuisse.

§. 3. Sed volentes secundum Sacrorum Doctrinam Canonum pacis servare vinculum, cum æquitate, & firmitate portare, nec sic moti sumus, Immo Euangelica dicta pensantes conati sumus errantem ovem tam charam tamque nobis dilectam quasi propriis humeris ne periret ad ovile reducere, in uberibus collocare pascuis, & dulcedinis pabulo confovere. Nam cogitantes secundum Euangelii parabolam, quod qui notarium spreverat saltem nostrum vereretur filium, ad reducendum eum filium nostrum Johannem, & Sanctorum Marcelli, & Petri Presbyterum Cardinalem de Regno oriundum ipsius, qui tamquam amicus suus ejus zelabat salutem, curavimus destinare offerentem inter cætera sibi ex parte nostra absolutionem ab excommunicationum sententiis quibus erat notabiliter irretitus.

Quare missum eidem S. Marcelli Cardinalem qui absolutionem offerret.

§. 2. Verum frustra nos talis cogitatus arripuit, quia si erga prædictum Notarium se, ut premittitur, gessit, filium nostrum magis ignominiose compescuit, quia sicut ipse Cardinalis nobis retulit, oblatam absolutionem contempsit, eique deputatis custodiis, ne libere ire posset, quo vellet, nec recipere qui venirent ad eum, de Regno suo, non reversurum sine licentia, & sic quodammodo ut ejus Cardinalis verbo utamur, Regio banno suppositum protulit, & efflavit eundem. Et etiam ultra parabolam ipse tandem nos Patrem familias non dimisit intactum, sed iterum laceravit blasphemiis, & iniuriis lacessivit, oblitus quod legitur honora patrem tuum & matrem tuam, ut sis longævus super terram, & quod filio semper honesta, & sancta Patris quærela deberet videri, & taliter eius non effici castigator, confœderationibus, & colligationibus factis eam nonnullis Prælatis, & personis aliis Regni sui, pacis vinculum quod salvum esse totis effectibus nitebamur rupit perturbavit unitatem Ecclesiasticam, & inconsutilem Domini tunicam scindere non expavit, ac suæ appellationi frivolæ contra nos adherere perperam coegit, & cogit invitos, & in ruinam secum perniciose deducit, Sane parabolam timeat, ne vinea locetur aliis agricolis, qui suis temporibus fructus reddant. Caveat censuram canonum, quæ contra tales dignoscitur præparata, & ne ex hujusmodi stricta custodia Cardinalis prædicti canonem excommunicationem latæ Sententiæ, qui ad eos per interpretationem transit, qui clericos sine læsione detinent in custodia publica, vel privata; cum non multum a specie verborum differant quibus, quo volunt facultas recedendi non datur incurrat diligenter attendet.

Legatum Regio banno subiicit Philippus.

Canonum itaque sententias debet expavere.

§. 3. Ad hoc ut omittamus de dilecto filio Abbate Cisterciense detento, & aliis multis religiosis maxime italicis, quia jussio Regis urgebat recedentibus Regno, captis de ipsius conniventia, & aliquo tempore in castelletto servatis, eo quod adhærere nollent appellationi prædictæ, ac de eo, quod in persona venerabilis Fratris nostri B. Apamearum Episcopi, actum extitit nuper, & Nicolaum de Bonfractu Capellanum Cardinalis jam dicti, nostras ad eum portantes litteras, quibus Regem excommunicatum per Cardinalem eumdem mandavimus publice nuntiari, capi fecit, & repetitum a Cardinali eodem a carcere noluit relaxare, prout idem Cardinalis nobis id per proprias litteras notum fecit; unde perinde dicitur habere, cum ipse Rex impedimentum præstiterit, sicut si mandata renuntiatio præcepisset.

Maiora deinde patrasse facinora.

§. 4. Stephanum insuper de Columna, nostrum, & Ecclesię hostem in suo Regno receptavit patenter, non veritus excommunicationis sententiam, quam post Columnensium fugam de Tibure promulgavimus publice quibuscumque privilegiis non obstantibus in omnes etiam Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, qui dictum Stephanum, aut alios quomdam filios Johannis de Columna, & Jacobum Fratrem dicti Joannis, Ricardum, & Petrum de Monte nigro Dicti Joannis Nepotes reciperent conducerent, receptari, vel recipi facerent, seu conduci, aut iis, vel ipsorum alicui publice vel occulte, auxilium favorem, vel consilium exhiberent, quodque contra adjutores fautores, & receptores prædictorum jacobi, & filiarum dicti Johannis ab olim per nostras litteras procedi mandavimus, ut contra hæreticos, receptatores, fautores, & adjutores eorum. Nequaquam in his servit Deo Rex Francorum in timore, aut ei cum tremore exultat, ne iratus in eum per suum Vicarium exardescat; nempe tanto offendit gravius, quanto perniciosius peccat suæ perditionis ad alios exempla transmittens.

Columnensibus publice favet.

§. 5. Heu ipsum consilia prava commaculant, eum Syrenes, nec non usque in exitum dulces damnose permulcent, periculose regalem mentem exagitant, & decipiunt incessanter: non enim propter eas liberare ipsum possumus nec debemus. Hominem, namque primum non a peccato Diaboli excusavit

vit suggestio, quin divini mandati transgressor solverit pęnam mortis, & silentium nostrum nihil foret, quam delinquendi occasio, & dissolutio universæ Ecclesiasticæ disciplinæ, cum enim notorium facti continui sit, quod ipso faciente, & contra dictam nostram veniente sententiam, libertas non est per Regnum ipsius veniendi ad Apostolicam Sedem, & quod si dictus Nicolaus est captus, & præfatus Stephanus receptatur in Regno, nostræque sententiæ supradictæ firmatæ sint, & prædicatæ publice, sic quod canonum excommunicatio in aperto liquet ex præmissis, ut taceamus ad præsens de custodia jam dicto Cardinali imposita, detentione Abbatis, captione Religiosorum dictorum & temerariis actionibus in jam dictos commissis ipsum eumdem Regem manifestis excommunicationibus esse ligatum, & per consequens beneficia ecclesiastica, personatus, & dignitates, si eorum aliquo legitimo titulo, quandoque ad eum collatio pertinet de jure, interim non posse conferre, imperium sive jurisdictionem aliquam per se, vel alios, aut communes actus, seu legitimos exercere, & collationem, & exercitium ipsius nullius existere dignitatis, ac vassallos ipsius esse a fidelitate, etiam juramentis quibus astringuntur eidem, & hujusmodi debito totius obsequii auctoritate canorum absolutos; hoc omnibus his præcipue, qui de ejus Regno sunt, vel in eo moram faciunt nuntiantes eum excommunicatum comitari pęnas hujusmodi declaramus: & more periti medici, cum non profuerint monita, a levioribus incipientes, ac Sanctorum Patrum nostrorum statuta tenentes omnes fideles vassallos ejus, eique juratos a fidelitate, & juramentis, quousque idem Rex in excommunicatione permanserit, apostolica nihilominus auctoritate absolvimus, & ne eidem fidelitatem observent, vel servent modis omnibus, sub interminatione anathematis, quia magis Deo, quam hominibus servire oportet, & fidelitatem Christiano Principi Deo adversanti ejusque præcepta calcanti nulla cohibentur auctoritate, persolvere prohibemus.

Eum itaque in excommunicationem a Canonibus latam incurrisse.

Ipsoque jure Subditos ab omni fidelitate erga eum esse liberos.

§. 7. Et quia Rex ipse aliquos forsitan inveniret, qui beneficia hujusmodi Dei timore postposito ab ipso reciperent, districte præcipimus sub excommunicationis, amissionis beneficiorum, quæ alias haberent, & inhabilitatis perpetuæ ad Ecclesiastica beneficia, de cætero obtinenda poena, quam ipso facto, incurrant, si contrarium agant, ne ab eo sic excommunicato manente illa accipiant quaquomodo districte sub hujusmodi a nobis infligendis poenis, inhibentes Capitulis Ecclesiarum, in quibus beneficia ipsa per Regem excommunicatione durante conferuntur eundem, ne eos, quibus conceduntur, ab ipso recipiant, vel admittant. Porro cum scriptum sit solve colligationes impietatis, solve fasciculos deprimentes confæderationes prædictas, etiam cum quibusvis terræ Regibus, aut Principibus, quod non credimus, initas, dissolvimus & juramenta, si qua sunt præstita annullamus: etiam annuntiantes ipsi Regi, ut a facie arcus fugiat; resipiscat, ad obedientiam redeat, & ad Dominum convertatur, ne quod præterire non valebimus, justo in eum judicio animadvertere compellamur.

Beneficia si quis ab eo acceperit invasorem Beneficiorum eorundem declarat.

Omnesque confæderationes cum ipso initas invalidat.

§. 8. Vt autem hujusmodi noster processus quem de consilio Fratrum nostrorum facimus, ad omnium notitiam deducatu[illegible] chartas, sive membranas proce[illegible]entes eundem, in Cathedrali Ecc[illegible]a, [illegible]figi ostiis, vel super [illegible]cimus, quæ processum nostru[illegible]uasi sonoro præconio, & patulo indicio [illegible]ublicabunt, ita quod idem Rex, & alii, quos processus ipse contingit, nullam possint excusationem prætendere, quod ad eos talis processus non pervenerit, vel quod ignoraverint, eundem, cum non sit verisimile remanere quoad ipsos incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Processum hunc se publicaturum dicit.

Actum Anagniæ in aula nostri Palatii sexto Idus Septembris Pontificatus nostri anno nono. *(a)*

Act. die 8. Septem. 1303. Pont. IX.

(a) Hasce literas publicatas non fuisse contendit Pagius in Bonifacii Vita § LXIX. Bonifacium siquidem die 7. Septembris fuisse a Nongareto, cæterisque perduellibus Anagniæ, captum est in comperto, cum hoc Decretum die tantum octava foret promulgandum, prout ex ipsis apparet notis chronologicis, quæ in calce leguntur. At Bonifacium a Romanis post triduum libertati restitutum omnes norunt; tunc vero omnem habuisse decreti hujus publicandi facultatem quis negaverit? Chronologicæ siquidem notæ diem tantummodo designant, quo illud promulgasset, si sui fuisset juris. A Leibnitio, Dupuy, aliisque ex Bibliothecarum diversarum MSS. illud legimus erutum: ex quo conijci potest, ipsum originale Anagniæ inter tumultus non fuisse deperditum, nec in hostium devenisse manus, a Bonifacio autem, Romæ cum esset, exemplaria nonnulla ad Principes, aliosque missa fuisse. Profecto, nisi in aliquorum saltem notitiam hæ devenissent literæ, nec absolvi Philippus a Clemente V. petiisset, nec illas ab eodem Clemente irritari oportuisset?

BENEDICTUS XI.

PAPA CXCIV.

AN. DOM. MCCCIII.

NIcolaus Bucasinus, patria Tarvisinus, antea Magister Generalis Ordinis Prædicatorum, mox S.R.E. Cardinalis Episcopus Ostiensis, electus est in Romanum Pontificem die 22. Octobris anno 1303. die vero 27. coronatus, & Benedictus XI. appellatus. Sedit in Pontificatu Mens. VIII. dies XV. Imperantibus in Oriente Andronico Imperatore, in Occidente vero Alberto Rege Romanorum Obiit Perusii die 6. Julii 1304. & sequenti die sepultus est in Ecclesia Fratrum Prædicatorum. Vacavit Sedes Mens. fere XI.

I.

Encyclicæ Benedicti literæ de sua in Pontificem electione. *Ex Rayn. ann. 1303. §. 47.*

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopo Mediolanensi, & ejus suffraganeis, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

OPera divinæ potentiæ plerumque mens humana miratur, dum mirabiles personarum, & temporum, immutationes attendit; in quorum contemplatione sensus hominis hebetatur, dum conatur perquirere investigabiles vias Domini, & ejus occulta consilia perscrutari; ipse namque nonnunquam potentes humiliat, ponit humiles in sublimi; & dispensat munera gratiarum, plenam & perfectam habens ad singula, tamquam palmo concludens omnia, potestatem. Nos autem nimirum in admirationem protrahimur, ac timor & tremor nos vehementer invadunt, dum infra mentis arcana revolvimus, quot & quantas immutationes receperit hactenus status noster, qui ab olim Ordinem Fratrum Prædicatorum professi, putabamus abjecti esse in Domo Domini cum humilibus servis ejus, & sub obedientiæ jugo Creatori reddere votum nostrum. Sed divini dispositione consilii post ministeria varia in Ordine prædicto nobis imposita, suscepimus Magisterii Generalis officium; ac subsequenter ad Cardinalatus apicem dignitatis per Apostolicam Sedem assumpti, cum aliquandiu ministerii nostri debitum in gradu Sacerdotii egissemus, præfecti fuimus per Sedem eandem in Episcopum Ostiensem. Novissime vero Fratrum nostrorum instantia, prout series infrascripta declarat, nos subire coegit sarcinam Apostolicæ servitutis. *De divinæ providentiæ arcanis.* *Gradus dignitatum, quos gessit.*

§. 1. Nuper enim felicis recordationis Bonifacio Papa VIII., sicut Domino placuit, de hac luce substracto, & sicut speramus, post labores impensos ad præmium evocato; ejusque corpore cum exequiarum solemnitate debita tradito ecclesiasticæ sepulturæ, nos tunc ut prætangitur, Episcopus Ostiensis, cæterique Fratres nostri Episcopi, Presbyteri, & Diaconi S. R. E. Cardinales ad tractandum de Romani substitutione Pontificis, in Palatio Sancti Petri de Urbe, in quo decesserat pridem ipse, convenimus; nobisque, ac ipsis ad id eligentibus per viam procedere Scrutinii, contigit illo faciente, qui concordiam diligit. quod unico facto ac publicato Scrutinio, tanta finaliter in votis eorundem Fratrum est inventa concordia, quod per eos de nobis, licet immeritus, fuit ad Apostolatus officium XI. Kalendas Novembris proxime elapsi electio celebrata. In quo præ admirationis magnitudine redditi, nec immerito sumus attoniti, stupor nostrum animum hebetavit; eumque timor, & tremor pariter concusserunt: numquid enim non admiratione dignum, quod inter tot & tantas eorumdem Fratrum personas, vitæ ac famæ claritate pollentes, virtutibus redimitas, abundantes insuper multiplicium sufficientia meri- *Communibus Cardinalium suffragiis Pontifex renuntiatus.*

meritorum, in presidendo Apostolico culmine humilitas nostra, quæ illius fuerat merito postponenda, præfertur? Nonne, dum injuncti oneris molem attendimus, & nostram insufficientiam comparamus, digne invalescunt timor & tremor, ne portantis debilitas sub tantæ molis gravitate succumbat? Nonne timendum iterum, & tremendum, ne justus judex, rationem de talentis creditis veniat exacturus; servum inutilem a bono torpentem opere sæve damnet?

Tanto oneri renuncians.

§. 2. Hæc, & alia plura, quæ, prolixitatis vitandę gratia, sermo succinctus omittit, insufficientiam nostram a tantæ gravitatis onere subducendam a Deo efficaciter suggerebant, quod eorundem Fratrum importunitati diversarum excusationum obicem opponentes, ea qua potuimus, reluctatione restitimus. Sed Fratres ipsi, nostrę resistentiæ obviantes, nostris excusationibus non admissis, nos ad conscendendum Petri Cathedram multæ importunitatis instantia devicerunt: Nosque, licet ex nostrorum defectuum conscientia diffidentes, de illius tamen confisi omnipotentia, qui non solum sufficit eosdem supplere defectus, sed & potens est omnem gratiam abundare facere in nobis: ne, sub obedientia nutriti, diutius eam contemnere pertinaciter, graviaque pericula, quæ imminere ipsi Ecclesiæ, totique Terrarum orbi ex ejus vacatione verisimiliter timebantur, damnabiliter negligere censeremur; votis tandem Fratrum acquievimus eorumdem, ac ad deferendum sarcinam summi Apostolatus submittentes humeros imbecilles, recepti ab eis unanimiter in Romanum Pontificem, recepimus consequenter solemnia benedictionis, & cætera secundum morem præficiendorum Romanorum Pontificum in personis Predecessorum nostrorum hactenus observatum; anxiato & humiliato spiritu Domino supplicando, ut ipse, qui nos hujusmodi jugum subire concessit, sic ad ipsum portandum, debilitatem nostram robore fulciat, sic illud faciat sua benignitate portabile, quod sub eo nos non contingat ex nostra debilitate deficere; Sed ita nobis, & gregi dominico, nostræ vigilantiæ credito, sua virtute proficere, quod de talento nobis tradito dignam possimus in extremo Judicio reddere rationem.

Cardinalium precibus devincitur.

Præsulum implorat preces.

§. 3. Quo circa Fraternitatem vestram rogamus, & hortamur in Domino, per Apostolica vobis Scripta mandantes, quatenus, nobis compatientes in tanti ponderis gravitate, ad supportandum illud subministretis, quantum in vobis est, velut in partem Apostolicę solicitudinis evocati, vestri auxilii fulcimentum, commissas vobis Ecclesias gregesque dominicos in eis vobis creditos gubernando, solicite, fideliter, & prudenter; ac fundendo pro nobis pias orationes ad Dominum, ut ipse in executione Pastoralis officii sic sua pietate nos dirigat quod gratum ministerium nostrum fiat; & spem certam de nobis & fiduciam habituri; quod vobis in iis, quæ ad laudem Dei, vestrarumque statum Ecclesiarum spectare videbimus, favorem libenter apostolicum impendemus.

Dat. die 1. Novembris 1303. Pont. An. I.

Datum Laterani Kalendis Novembris Pontificatus nostri anno I.

Bull. Rom. Tom. III. Pars II.

II.

Nova confirmatio Ordinis Fratrum Servorum B. Mariæ Virginis sub Regula S. Augustini.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Generali & Universis Prioribus & Fratribus Servorum S. Mariæ, Ordinis S. Augustini, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

DUM levamus in circuitu oculos nostros, & gregem dominicum, nobis licet immeritis, divina dispositione commissum, undique juxta pastoralis officii debitum contemplamur, vigilem quantum nobis ex alto permittitur, curam libenter impendimus, ut cultores vineæ Domini DEI Sabaoth, sic cultui salutis intendant, quod eadem Vinea palmites diffusos extendens, salutarium producat fructuum ubertatem; Et licet erga singulos cultores hujusmodi, personas videlicet Ecclesiasticas, apostolica sollicitudo versetur, erga tamen viros Religiosos, qui contemplationi cęlestium, mundanis relegatis illecebris, piæ vitæ studio, sine intermissione desudant, eo propensiorem nos decet diligentiam adhibere, quo ipsi pro Religionis favore sunt amplius Apostolicis presidiis confovendi.

Quamvis hic Ordo per Sedem Ap. videatur confirmatus;

§. 1. Sane vos, qui Ordinem Sancti Augustini per Sedem Apostolicam approbatum profitemini & servatis, & devotionis affectu, quem geritis ad B. Mariam Virginem gloriosam, assumitis vobis vocabulum ab eadem, vos Servos ejusdem Virginis humiliter nominando, dictumque Ordinem Sancti Augustini, juxta pias & honestas institutiones vestræ Regulæ in honorem ipsius Virginis editas laudabiliter servastis hactenus; & servatis. Ac vobis per specialia privilegia, dicta Sedes indulsit, quod celebrare possitis Capitulum Generale, ac in eodem Capitulo Priorem vobis Generalem eligere, qui in Fratres vestri Ordinis correctionem, & alia, quæ ad suum spectant officium libere valeat exercere; quodque ad sepulturam possitis recipere illos, qui apud loca vestra elegerint sepeliri. Ex quibus clare inspicientibus, satis innuitur, dictam vestram Regulam per eamdem Sedem existere quodammodo confirmatam.

Eum tamen expresse confirmat Benedictus.

§. 2. Nos autem qui ad Virginem ipsam Dominam nostram libenter devotionem, quam possumus exhibemus, nolentes quod aliquis contra vos, & regulam ipsam quicquam possit detractionis impingere, quin eadem Regula plenam habeat apostolici muniminis firmitatem, ad omnem hæsitationis materiam circa hæc de quorumvis animis amovendam, vestris supplicationibus inclinati, Regulam & ejus institutiones prędictas, expresse auctoritate Apostolica confirmamus & etiam approbamus, & presentis scripti patrocinio communimus, eamque vobis concedimus.

Clausulæ.

§. 3. Decernentes ipsam per vos fore perpetuis temporibus inviolabiliter observandam.

§. 4. Nulli ergo omnino hominum licet &c.

Dat. die 11. Februa. 1304. P. I.

Dat. Laterani 3. Idus Februarii, Pontificatus nostri Anno I.

III.

Receptio Congregationis Monachorum Cœlestinorum Ordinis S. Benedicti, sub Sedis Apostolicæ protectione, cum nonnullarum gratiarum elargitione.

Hujus Congregationis statuta approbavit Cœlestinus V. qui ante Pontificatum, ejus institutor fuit, in sua Constit.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Berardo Patri Abbati Monasterii Sancti Spiritus de Sulmone, Valuen. Diœcesis ejusque Coabbatibus & Conventibus aliorum Monasteriorum, & Membrorum eidem Monasterio Sancti Spiritus subjectorum, Ordinis Sancti Benedicti præsentibus & futuris in perpetuum.

Proemium.

Religiosam vitam eligentibus, Apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit, sacræ Religionis infringat. Cum itaque Regi Regum mentibus humilibus & devotis exhibeatis religiose ac jugiter famulatum, Nos ob vestræ Religionis zelum, quem habere dicimini, & contemplatione felicis recordationis Cœlestini Papæ Quinti prædecessoris nostri, prædicti Ordinis professoris ad vos, vestrumque Ordinem sinceræ gerentes caritatis affectum, in his quæ ipsius Religionis augmentum & prosperum statum respiciunt, quantum cum Deo possumus Nos favorabiles exhibebimus. Ea propter dilecti in Domino filii vestris justis postulationibus clementer annuimus, & Monasterium Sancti Spiritus, ac alia Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Membra & loca eidem Monasterio Sancti Spiritus subjecta, quæ per speciale Privilegium Sedis Apostolicæ novimus ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinere, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti Privilegio communimus.

Ordinem cum dependentiis sub Apost. suscipit Protectione.

§. 2. In primis siquidem statuentes, ut Ordo monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti Regulam in Monasteriis, Prioratibus, & Membris & aliis locis prædictis institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur.

Regulam injungit observandam.

§. 3. Præterea quascumque possessiones, quæcumq; bona Monasterium S. Spiritus, & alia Monasteria Prioratus & membra prædicta in præsentiarum rationabiliter possident, aut in futurum largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, præstante Domino, poterunt adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus illibata permaneant.

Bona omnia ei confirmat.

§. 4. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet locum ipsum, in quo præfatum Monasterium S. Spiritus situm esse dignoscitur cum omnibus pertinentiis suis, Monasterium S. Joannis in Plano Lucerin. Diœcesis, S. Bartholomæi de Civitate, S. Mariæ olim vocata Luceria, S. Spiritus de Magella, Sancti Gregorii de Rocha Mauricii, S. Petri Valisbonæ, S. Petri de Monte Plano, S. Spiritus, & Hospitale cum Ecclesia, S. Andreæ de Bucelano, S. Mariæ de Civitellis de Civitate Theatin. S. Spiritus de Orthona, S. Spiritus de Lonzano, S. Mariæ inter Montes Theatin. Diœcesis, Sancti Eusebii de Urbe, S. Mariæ in Pinezano, Pennen. Diœcesis, Sancti Salvatoris de Civitate Pennensi, Sanctæ Mariæ de Collemadio juxta Aquilam, S. Cecidii de Caporciano, Sancti Spiritus de Isernia, Sanctæ Mariæ de Trivento, S. Mariæ de Anglono Triventin. Diœcesis, Sancti Spiritus juxta Venafrum, S. Spiritus Alifanensis, S. Antonii de Campania Ferentinatis Diœcesis, Prioratus S. Antonii & Sancti Leonardi prope Sulculam Anagninæ Diœcesis, S. Joannis de Aqua sancta, S. Marci de Fucis Marsican. Diœcesis, Sancti Nicolai de Civitate, Sancti Martini de Bojano, & S. Joannis de Rodio.

§. 5. Et quia inter alia, quæ salubrem & quietum statum vestrum sapiunt, de præcipuis casibus hoc esse necessarium arbitramur, ut de substitutione futuri Abbatis successoris tibi, fili Abbas S. Spiritus, quem Patrem Abbatem cęteris tuis Coabbatibus, Prælatis & Fratribus tibi subjectis, præsentibus & futuris perpetuo stabilimus, præcipue ordinamus, & districte præcipimus observari. Quod Pater Abbas singulis trienniis in Generali Capitulo sponte suam offerat & exhibeat cessionem, & idem Capitulum statim & absque temporis intervallo ad Patris Abbatis substitutionem procedat, juxta formam in Regula traditam, & aut de Abbate cedente (si eum talem putaverint) vel de alia persona Monasteriorum & locorum, per electionem canonicam prædicto Monasterio Sancti Spiritus provideant de Abbate.

Abbas Generalis quolibet triennio eligendus.

§. 6. Qui quidem Abbas si fuerit in concordia electus, & nihil obstiterit de canonicis institutis, nulla super hoc a Sede Apostolica confirmatione petita vel obtenta, eo ipso suæ administrationis officium seu jus administrandi in spiritualibus & temporalibus consequatur, & illud tamquam Pater Abbas (prout ad eum pertinet) libere exequatur.

Qui eo ipso suum suscipiat munus.

§. 7. At idem Abbas si alias non extiterit benedictus, benedictionis suæ munus a quocumque maluerit Catholico Episcopo gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habente, recipere studeat, illudque sibi dictus Episcopus gratis impendat.

Benedici tamen debet.

§. 8. Præterea ut idem Pater Abbas non possit a rectitudine suæ Regulæ deviare, mandamus omni anno a tribus Prioribus sui Ordinis, qui pro tempore fuerint, videlicet a Sancti Spiritus de Magella, Sanctæ Mariæ de Collemadio juxta Aquilam, ac Sancti Spiritus de Isernia Monasteriorum Prioribus visitetur.

Quolibet anno visitandus.

§. 9. Sane de fructibus terrarum ac possessionum vestrarum hactenus acquisitarum, quas

De Novalibus nihil Ordo solvere debet. quas propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de hortis vel de nutrimentis animalium, nullus a vobis decimas exigere vel extorquere præsumat.

Aliæ exemptiones. §. 10. Concedimus quoque etiam vobis, ne de iis, quæ in ornamentis, vel pro eis aut libris, fabrica, luminaribus, anniversario, septimo, vigesimo ac trigesimo, sive alias ad perpetuum cultum divinum, seu pro pietantiis, vel indumentis, & calceamentis vestris vobis legantur pietatis intuitu, dummodo id in fraudem non fiat, nulli teneamini justitiam seu portionem canonicam exhibere.

Abbatis facultates. §. 11. Concedimus etiam tibi fili Abbas Sancti Spiritus, tuisque successoribus, qui pro tempore fuerint, ut a Fratribus vestri Ordinis in ipso Monasterio Sancti Spiritus, ac aliis Monasteriis, Prioratibus & Membris, ac locis subiectis eidem Monasterio Sancti Spiritus constitutis absolutione ac dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverint Ordinem, sive post in casibus excesserint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrunt sententias a canone promulgatas, & huiusmodi sententiis annodati, aut in locis suppositis ecclesiastico interdicto divina officia celebrantes; vel suscipientes ordines sic ligati notam irregularitatis incurrunt, de consilio Fratrum vestrorum, qui literati sint, & Deum timentes absolutionis juxta formam Ecclesiæ, prout secundum Deum expedire videritis, valeatis beneficium impertiri, nisi adeo gravis & enormis foret excessus, quod essent propter hoc ad eamdem Sedem merito destinandi, proviso ut læsis satisfaciant competenter.

Prohibitio cogendi Monachos ad Synodos &c. 12. Inhibemus etiam, ne aliquis Episcopus vel quævis alia persona spiritualem vel aliam jurisdictionem habens, vos ad Synodos vel Conventus forenses, aut ad convocationes suas accedere, vel cum eis intra vel extra Civitates vel Terras processionaliter exire, aut suis Constitutionibus subiacere, seu Capitula, Scrutinia & Inquisitiones in locis vestris vel alibi, de vobis vel de vestrorum aliquo, aut fidelitatem juramento firmatam, & manualem obedientiam a vobis aut Prioribus & Superioribus vestris exigere, seu etiam prohibere, ne ad Civitates seu Villas & ad loca quælibet, ubi religiose & honeste morari possitis, audeatis accedere, ibique pro vestris usibus Aedificia, Monasteria, Ecclesias seu Oratoria ex permissione & indulto nostro construere libere valeatis, nec in accedentes Fratres & Monachos vestros seu constructores hujusmodi seu receptatores eorum excommunicationis vel interdicti sententias possint proferre.

Vide Concil. Trident. Sess. 24. c. 1. & Sess. 35. c. 13.

Exeuntes a Religione hac in Aliis non recipiendi. §. 13. Prohibemus insuper, ne ulli Fratrum vestrorum post factam in Monasterio vestro vel in aliis locis vestris ejusdem Ordinis Professionem, fas sit sine Abbatis sui licentia Ordinem ipsum relinquere, & ad locum Religionis alterius, vel ad Ordinem alium se transferre, discedentes vero aliter, nullus cujuscumque Religionis vel status existat, audeat retinere, quod si secus factum fuerit, tam discedens, quam is seu illi, qui ipsum talem receperint, si requisiti eum a se non reiecerint infra mensem, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant.

§. 14. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat Monasteria, Prioratus, Membra & loca prædicta temere perturbare aut eorum possessiones auferre &c.

EGO BENEDICTUS Catholicæ Ecclesiæ Episcopus.
Ego Joannes Tusculan. Episcopus.
Ego Theodoricus Civitatis Populi Episcopus.
Ego Leonardus Alban. Episcopus.
Ego Petrus Sabin. Episcopus.
Ego Frater Joannes Portuen. Episcopus.
Ego Joannes tit. Sanctorum Marcellini & Petri Presbyter Cardinalis.
Ego Frater Robertus tit. Sanctæ Pudentianæ Presbyter Cardinalis.
Ego Frater Gentilis tituli Sancti Martini in Montibus Presbyter Cardinalis.
Ego Neapoleo Sancti Adriani Diaconus Cardinalis.
Ego Londulfus Sancti Angeli Diaconus Cardinalis.
Ego Guilelmus Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis.
Ego Franciscus S. Luciæ in Silice Diaconus Cardinalis.
Ego Franciscus Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis.
Ego Ricardus S. Eustachii Diaconus Cardinalis.
Ego Lucas S. Mariæ in Via Lata Diaconus Cardinalis.

Dat. die 14. Martii 1304. Pont. An. I. Dat. Laterani per manum Papiani Episcopi Parmen. S. R. E. Vicecancellarii, 2. Id. Martii, Indict. 2. Incarnationis Dominicæ Anno 1304. Pont. vero Domini Benedicti PP. XI. Anno primo.

CLEMENS V.

PAPA CXCV.

ANNO DOMINI MCCCV.

POst unius fere anni Sedis Apostolicæ Vacationem, die tandem 5. Junii anno 1305. electus est Perusii in Romanum Pontificem Bertrandus de Gotto natione Vasco, patre Beraudo Archiepiscopus Burdegalensis, qui, coronatus Lugduni die 14. Novembris ejusdem anni, Clemens Quintus appellatus est. Sedit in Pontificatu Annos VIII. Mess. X. dies XV. temporibus Andronici in Oriente Imperatoris, & Alberti, mox Henrici, Regum Romanorum. Obiit Carpentoracti die 20. Aprilis an. 1314. Vacavit Sedes An. II. Mess. III. D. XVIII.

I.

Sæcularizatio Ecclesiæ Burdegalen. Ordinis Sancti Augustini. *Ex Regest. Vatic.*

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SEdes Apostolica, quæ super universas Ecclesias obtinet divina institutione Primatum, circa singulas maternæ diligentiæ cura sedulo vigilans, earum profectibus velut sollicita mater ardenter intendit, studens ea penitus submovere, per quæ ipsæ Ecclesiæ sustinere possent circa spiritualia, vel etiam temporalia nocumenta; & illa efficaciter agere, quorum suffragio eis in utrisque augumentum Deo propitio valeat provenire. *Exordium.*

§. 1. Sane inter varias & innumeras sollicitudines, quæ Nobis ex officio Apostolatus incumbunt, ad Burdegalensem Ecclesiam, quæ nos olim ante nostræ promotionis initia fovit ut Filium, ac demum Nos sponsum habuit, nostræ gubernationi commissa, nunc vero demum Nos Patrem ac Dominum recognoscit, cum de ipsa fuerimus, gratia favente divina non nostris meritis ad supremæ dignitatis fastigium evocati; propter quod ejus non possumus nec volumus oblivisci, nostræ mentis aciem convertentes, & attendentes, quod dicta Ecclesia, in qua Ordo Sancti Augustini institutus extitit ab antiquo, propter defectum & impotentiam Canonicorum regularium, in ipsa Ecclesia existentium, circa bona & jura ipsius gravia recepit hactenus, & adhuc recipit nocumenta; cum nonnulli per suam potentiam illa occupaverint & invaserint, occupent & invadant, & alias de decimis & redditibus, & aliis juribus dictæ Ecclesiæ debitis non respondeant, nec ipsa occupata restituant, ut tenentur, eidem: quæ quidem omnia possent contingere etiam in futurum: considerantes insuper, quod iidem Canonici a primis institutis & observantiis regularibus sui ordinis a multis retroactis temporibus citra temeritate propria discedentes, ad mores & conditiones sæcularium Canonicorum, quasi totaliter se traxerunt, ac attendentes, quod, consideratis statu & conditione illius Patriæ, dicti Canonici ad hujusmodi Instituta & observantias regulares servandas, ut tenentur in habitu & in aliis, sine gravi scandalo reduci non possent, nec hactenus per Nos, dum præeramus ipsi Ecclesiæ, ac alios Burdegalen. Archiepiscopos, qui fuerant pro tempore, potuerunt; nec rigor etiam disciplinæ regularis dicti Ordinis posset deinceps in eos commode exerceri; ex quorum transgressione, neglectu, vel contemptu de facili suarum incurrerent periculum animarum, cui ex debito pastoralis officii, prout est possibile, occurrere Nos oportet; quodque propter Religionis nexum, cujus observantiæ recipiendos Canonicos in ipsa Ecclesia se astringere oporteret, inveniri non possent de facili Viri sic litterati, potentes, & alias idonei, quales dictam Ecclesiam, quæ Me- *Causæ hujus Sæcularizandi Ecclesiæ.*

Metropolitan. & alias insignis existit, ad instruendum alios in literarum scientia, præsertim sacræ paginæ, & in aliis, quæ ad curam pertinent animarum, nec non ad recuperandum & defendendum bona & jura prædicta, habere decet, vellent institui in eadem: ac indubitanter credentes, quod si ex nostræ providentiæ studio de regulari fiat ipsa Ecclesia sæcularis, personę hujusmodi facilius poterunt reperiri: & quod exinde honoris & commodi eidem Ecclesiæ proveniret non modicum incrementum, & salubrius poterit in spiritualibus & temporalibus gubernari, ac in prædictis bonis & juribus manuteneri utiliter & defendi; horum, & etiam aliorum, quæ rationabiliter animum nostrum movent, consideratione ducti, de Fratrum nostrorum consilio auctoritate Apostolica præfatam Burdegalen. Ecclesiam perpetuo constituimus sæcularem, ac de cetero Canonicos instituendos in ea fore volumus seculares. *Eam secularizat.*

Canonicosque Sæculares in ea decernit instituendos. §. 2. Decernentes ex nunc eadem auctoritate ipsos ad Regulam Sancti Augustini, in habitu, professione, & aliis observandam non astringi, & ad observantias regulares, disciplinam, & statuta ejusdem regulæ & Ordinis, vel alia quelibet regularis status in aliquo non teneri. Volumus tamen, quod Canonici nunc præsentes, qui jam sunt in prædicta Ecclesia instituti, sub regula, statutis, & observantia dicti Ordinis, & in eo habitu, & professione, in qua olim fuerunt, vivant, & remaneant in ipsa Ecclesia, Domino, ut tenentur, perpetuo servituri.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 11. Novembris 1305. Pont. I. Datum Pessaci prope Burdegalam quinto Idus Novembris, Pontificatus nostri anno I.

II.

Confirmata Bonifacii VIII. Constitutione, qua Hungariæ Regnum Mariæ, Siciliæ Reginæ ejusque Nepoti Carolo adjudicatur, Othoni Bavariæ Duci, a nonnullis in Regem electo, dies indicitur, ut coram Apostolica Sede sistat.

Carolo eidem Ungariæ Regnum adjudicatum vidimus in Bonifacio VIII. Constitut. XIX. pag. 98.

Ex Regest. Vaticano. Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. Æterni providentia Principis, quæ nihil in Terra sine certa causa, propriaque ratione disponit, unicam Sponsam suam, Catholicam scilicet & Matrem Ecclesiam stabilivit in terris; in qua Christi Vicarium Romanum Pontificem Successorem Petri voluit obtinere Primatum, ac ejus caput existere; tradens sibi claves regni cælestis, ligandi scilicet Pontificium, & solvendi, ut præsit Familiæ Domus Israel, & oportuna singulis renatis Fonte Baptismatis, qui oculis Fidei suum conspiciunt Creatorem, oportunitatis tempore, præsertim in exhibitione justitiæ dispenset auxilia; & prout personarum, locorum, temporum, & negotiorum qualitas exigit, evellat & destruat, dissipet & disperdat, ædificet atque plantet sub ipsius Creatoris nomine & doctrina; & ut, Gregem pascens Dominicum, infirma consolidet, sanet egrota, fracta colliget, & abjecta reducat; ac ad eum, sicut ad omnis juventutis animæ Magistrum & Dominum, & universale refugium denique recurratur. Quapropter Nos, licet immeriti, ejusdem Ecclesiæ regimini præsidentes, levamus in circuitu vigilis more Pastoris tam corporeos quam mentales oculos, & quod Gregi commisso Nobis expedire conspicimus, prout Nobis ex alto permittitur, ministramus, fovendo justitiam, deprimendo nequitiam, plantando & colendo virtutes, ac vitia expiando.

§. 1. Verum, licet de universis & singulis Regionibus, & earum Incolis Deo, & Apostolicæ Sedi devotis, ut pacis & quietis, repressis conatibus malignorum, beatitudine prosperentur, sollicite cogitemus, & ad id attentæ considerationis diffundamus intuitum; nunc tamen Regni Ungariæ, nobilitate pollentis, & Incolarum ejus seditiosos tumultus, concertationes varias, ac deploranda discrimina, eidem Sedi frequenter exposita, amare ac precordialiter intuentes, condolemus eis plurimum, & vastitati eorum oportuna, prout possibilitati nostræ permittitur, justitia superante malitiam, remedia propinamus. *Tumultus in Hungaria adhuc vigentes.*

§. 2. Dudum siquidem, claræ memoriæ Venceslao Rege Boemiæ tunc vivente, per ejus Nuntium & literas supplicante felicis recordationis Bonifacio PP. Octavo Prædecessori nostro, ut negotium quondam Venceslai ejusdem Regis Filii tunc viventis, quem in Regem Ungariæ concorditer & canonice proponebat electum, & eumdem Regem Boemię, ac tam suos quam ejusdem Filii in hac parte sequaces, in benevolentiam & gratiam ejus reciperet &c. * prout hæc Enarratis, quæ a Bonifatio gesta sunt; & alia in ipsius Prædecessoris Bonifacii bullatis literis inde confectis plenius & seriosius continentur, quæ omnia postmodum fuisse dicuntur in locis solemnibus dicti Regni Ungariæ de mandato Prędecessoris ejusdem tempore debito solemniter nihilominus publicata. ** Cætera omisimus: concordant enim cum superallata Bonifacii Constitutione mut. mut. usque ad illa verba solemniter publicata.*

§. 3. Nos autem, ejusdem Prædecessoris Bonifacii in hac parte vestigiis inhærentes, ipsorum Reginæ, ac Regis Ungariæ supplicationibus inclinati, Constitutionem, diffinitionem, declarationem, voluntatem, mandatum sive mandata, censuram, absolutionem, termini præfixionem, silentii impositionem, præsidii denegationem, & alia supradicta, quæ per eumdem Prædecessorem Bonifacium taliter facta sunt, rata habentes & grata, ea ex certa scientia de Fratrum nostrorum consilio & assensu, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Excommunicationis vero sententiam supradictam volumus usque ad satisfactionem condignam auctoritate nostra, appellatio- *Eandem Constitutionem confirmat.*

latione remota; inviolabiliter observari.

§. 4. Verum, sicut fama publica, quinimo infamia referente, non absq; grandi admiratione seu potius turbatione didicimus, quod, etiamsi sit manifestum atque notorium, nedum in ipso Regno Ungariæ ac vicinis, sed in remotis etiam partibus, esse dicitur, quod nulla potest tergiversatione celari, nonnulli ex Prælatis, Clericis, Religiosis, Comitibus sive Banis, Baronibus, Militibus, Civibus, & Incolis memoratis præfatorum Boemiæ Regis & Filii in hac parte fautores atque sequaces, immemores salutis eorum hujusmodi præcepta, sententias, & processus Prædecessoris ejusdem damnabiliter contemnentes, ac venientes temere contra ea, præfatis Reginę ac Filio Regi Ungariæ juxta præmissum mandatum ipsius Prædecessoris, assistere circa recuperationem, defensionem, & conservationem jamdicti Regni Ungariæ, ipsisque parere, intendere, ac respondere minime curaverunt; quin potius ipsi Boemiæ Regi & Filio, dum vivebant, eorumque Ministris adversus Reginam eosdem, & Carolum Regem Ungariæ, ac in eorum præjudicium præstiterunt postmodum auxilium, consilium, & favorem, prædictos Reginam & Carolum Regem super ipso Regno ac ejus bonis & juribus inquietando nequiter, & multipliciter molestando; propter quod præfatam excommunicationis sententiam latam per eumdem Prædecessorem Bonifacium damnabiliter incurrerunt; Eodem autem Rege Boemiæ viam deinde universæ carnis ingresso, præfato adhuc ipsius Regis vivente Filio, nonnulli ex præmissis Prælatis, Clericis, & Religiosis, Comitibus sive Banis, Baronibus, Militibus, Incolis, atque Civibus in sensum dati reprobum, & spiritu obcæcati nequitiæ, in multiplicationem excessuum, injuriarum, contemptus, & offensarum ausus præcipuos collabentes, contra eosdem Carolum Regem & Reginam Ungariæ, Nobilem virum Octonem Bavariæ Ducem nequiter convocarunt, seu potius abduxerunt, adhærendo & assistendo sibi patenter & publice ad invasionem, occupationem, & detentionem dicti Regni Ungariæ, vel alicujus partis ipsius, ac præstando auxilium, cosilium, & favorem; ex quo etiam ipsos tenet excommunicationis præfatæ laqueus alligatos: Idemque Dux ipsorum & aliorum potentia fultus, & auxiliis communitus, prætextu convocationis seu obductionis hujusmodi ad invasionem, occupationem, & detentionem prædicti Ungariæ Regni temeraria præsumptione se transferens, per ipsum B. Vesprimien. & quondam A. Chamadien. Episcopos se coronari, ut dicitur, in Regem Ungariæ procuravit: In hoc etiam officium jurisdictionis Strigonien. Archiepiscopi, ad quem Regis Ungariæ coronatio pertinet, faciens usurpari; & eosdem Carolum Regem & Mariam Reginam Ungariæ in adjudicata, ut prefertur, eis possessione dicti Regni nequiter molestare, inquietare, & perturbare præsumunt, invadendo, occupando, & usurpando violenter & injuste pro viribus Terras, loca, bona, & jura Regni ejusdem, ac etiam detinendo in ipsius Regni subversionem & scandalum suæ, ac suorum complicium, & sequacium in hac parte salutis dispendium, & prædictorum Reginæ ac Regis grave damnum, præjudicium, & jacturam: propter quæ pro parte prædictorum Reginæ ac Regis Ungariæ pro adhibendo super iis optimo remedio ad nostram & dictæ Sedis providentiam humiliter habitus est recursus.

Nonnulli Proceres, & Episcopi contra Bonifacii edicta sensere cum Rege Bohemiæ.

Defuncto Venceslao Bavariæ Ducem ad Regnum occupandum evocaverunt;

Qui profectus in Hungariam insigne regium accepit.

Maria & Carolus auxiliũ Sedis Apost. implorant.

§. 4. Nos itaque, nolentes hæc non absque divina & præfatæ Sedis injuria & contemptu attentata taliter & præsumpta, sicuti nec debemus conniventibus oculis præterire, quin circa ea, cum simus omnibus in justitia debitores, officii nostri debitum, prout tenemus & expedire credimus, exequamur, Prælatis Clericis, & Religiosis, Comitibus sive Banis, Baronibus, Militibus, Civibus, Incolis, Complicibus, & sequacibus memoratis sub excommunicationis in personas, & Interdicti in Terras & Loca eorum, ac privationis omnium officiorum, & beneficiorum, privilegiorum, & gratiarum, atque bonorum, quæ a Romana, sive ab aliis, vel in aliis quibuscumque tenent vel habent Ecclesiis, pænis atque sententiis, quas ipso incurrant facto, si secus egerint, districte præcipimus, ut a præmissis omnibus contra prædictos Carolum & Reginam Ungariæ, in auxilium & favorem Ducis præfati, per eos attentatis taliter & præsumptis, cessent penitus & desistant: & tam eosdem Prælatos, Clericos, & Religiosos, Comites sive Banos, Barones, Milites, Cives, Incolas, complices, & sequaces, quàm omnes alios & singulos tam de præfato Regno Ungariæ ac ipsius pertinentiis & juribus, quam de aliis regionibus quibuscumque, sive annexis sive non annexis eidem Regno, cujuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, & status, etiamsi Regali vel alia quavis præfulgeant dignitate, attente monemus, eis omnibus & singulis auctoritate prædicta sub eisdem pænis & sententiis, quas si contra fecerint eos incurrere volumus ipso facto, districte injungentes, ne in præjudicium prædictorum Reginæ ac Regis Ungariæ præfatum Bavariæ Ducem, vel quemvis alium, Regem Ungariæ nominare, titulare, vel describere, seu habere, vel tenere præsumant: neve ipsum, vel Ministros ejus quomodolibet recipiant vel admittant, nec ei vel hujusmodi Ministris ipsius in invasione, occupatione, usurpatione, vel detentione dictorum Regni Ungariæ, jurium, & pertinentiarum ejus, aut annexorum sibi, vel alicujus, præfatis eorum prestent auxilium, consilium vel favorem publicum vel occultum, vel de alicujus ejusdem Regni redditibus, bonis, & juribus quoquomodo respondeant, vel ministrent, neque cum eis vel pro eis ullam faciant colligationem, conjurationem, convocationem, vel communicationem, seu alias noxiam novitatem, donec de jure & propietate dicti Regni ab eadem sede plene fuerit diffinitum.

Annuit eorum precibus Clemens.

Censuras iis incutit, qui in Carolum Rebellionem moverint.

§. 5. Ipsum quoque Ducem Bavariæ attente monemus, sibique districte injungimus sub similibus excommunicationis, & interdicti, ac privationis pænis & sententiis, quas ex nunc prout ex tunc, si contra fecerit, proferimus con-

Intentatum Duci Bavariæ anathema.

contra eum, ac eas ipso facto eumdem incurrere volumus, ne se Regem Ungariæ nominet; neve de illo titulum sibi dignitatis Regiæ, vel alterius Dominationis adscribat, neque præfatum Regnum, vel aliquam ejus partem occupare, invadere, vel detinere præsumat; neve prælibatum Carolum Ungariæ Regem vel Ministros ipsius in possessione prædictorum Regni Ungariæ jurium, & pertinentiarum ejus, vel quorumcumque annexorum eidem, per se vel alium seu alios impediat, perturbet quomodolibet, vel molestet: Sed, a qualibet eorum occupatione, invasione, usurpatione, ac detentione cesset & desistat omnino, quousque super ipsius Regni jure ac proprietate plena præfatæ Sedis, ut premittitur, diffinitio subsequatur.

Designatum eidem Duci anni tempus adproducenda jura apud Sedem Apost.

§. 6. Et ne dici possit, quod quemquam a prosecutione sui juris super proprietate dicti Regni excludere intendamus, ipsi Duci Bavariæ usque ad annum continuum, postquam hæc in dicto Regno vel vicinis partibus juxta tenorem aliarum literarum nostrarum extiterint publicata, peremptorium assignamus terminum, infra quem per se vel alium seu alios, si qua de proprietate prædicti Vngariæ Regni jura se habere crediderit, illa Nobis & Sedi Apostolicæ reverenter ostendere, petere, ac coram Nobis vel ipsa Sede prosequi debito procuret ordine; ac sicut rationis extiterit, & melius sibi videbitur expedire. Parati enim sumus exhibere ipsi favorabiliter & benigne super hoc justitiæ complementum.

§. 7. Cæterum, ne molestandi & turbandi pro velle sit ei exceptionis cujuscumque facultas, si ultra præmissum assignatum sibi terminum non prius ostenderit, petierit, & prosecutus fuerit, ut præfertur, super jure proprietatis, si quod dicto Duci forsitan in Regno ipso competeret, a nostræ & dictæ Sedis sit præsidio jurisdictionis exclusus, & in quocumque judicio tam de rigore justitiæ, quam de Apostolicæ plenitudine potestatis ei super hoc perpetuum silentium imponimus de prædictorum Fratrum consilio & assensu.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum confirmationis, præcepti, monitionum, mandatorum, assignationis, & impositionis infringere &c.

Dat. die 10. Augusti 1306. Pont. II.

Datum Pictavis quarto Idus Augusti, Pontificatus nostri anno II.

III.

Excommunicatio Andronici Græcorum Imperatoris, ejusque complicum, & adhærentium.

Ex Regest. eodem.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

Anathema in Andronicum.

§. 1. Andronicum Paleologum, qui Græcorum Imperatorem se nominat, tanquam eorumdem Græcorum antiquatorum, Schismaticorum, & in antiquato Schismate constitutorum, & per hoc hæreticorum, & hæresis

ipsorum, ut Schismatis antiquati fautorem, de Fratrum nostrorum consilio, denunciamus excommunicationis sententiam latam a canone incurrisse, ac ipsius fore sententiæ vinculo innodatum.

Vatite Catholici fœdus cum ipso coire.

§. 2. Cæterum universis & singulis Regibus, Principibus, & Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, & cæteris omnibus, cujuscumque sint præeminentiæ, conditionis, aut status; nec non Universitatibus Civitatum, Castrorum, & aliorum locorum districtius inhibemus, ne cum eodem Andronico Paleologo, in hujusmodi excommunicatione manente, societatem, vel confederationem aliquam contrahere sub quovis ingenio vel machinatione præsumant; vel ei alias in iis, pro quibus excommunicatus est & denunciatus a Nobis, præstare consilium, auxilium, vel favorem publicum vel occultum: &, si secus præsumptum fuerit, omnes singulares personas contrarium præsumentes, non obstante qualibet indulgentia sub quacumque forma verborum vel expressione ipsis ab Apostolica Sede concessa, vel imposterum concedenda, quam quo ad hoc viribus volumus omnino carere, sententiam excommunicationis, quam ex nunc in ipsos ferimus, incurrere volumus ipso facto. Terras autem ipsorum, nec non & Universitates prædictas, quæ secus attentare præsumpserint, prout expedire videbimus, Ecclesiastico subiacere curabimus Interdicto: ad privationem omnium bonorum, quæ a quibuslibet tenent Ecclesiis, & ad pænas alias spirituales & temporales, prout utile putabimus, processuri: & nihilominus societatem & confederationem ipsas, etsi pænarum & juramenti adiectione, vel quacumque fuerint alia firmitate vallatę, decernimus irritas & inanes.

Spernentibus imperia inflictum anathema.

Dat. die 5. Junii 1307. An. II.

Datum Pictavis tertio Nonas Junii, Pontificatus Nostri Anno secundo.

I V.

Indictio XV. Sacri & Œcumenici Concilii Viennensis primi, ad Kalendas Octobris 1309. (a)

Clemens Papa Quintus, Carissimo in Christo filio Philippo Regi Francorum Illustri.

Exordium.

Regnans in Cœlis triumphans Ecclesia, cujus Pastor est Pater æternus, cui Sanctorum ministrant agmina, & laudis gloriam Angelorum chori decantant, in terris ad sui similitudinem & repræsentationem constituit Ecclesiam militantem, unigenito Filio Dei vivi Domino Jesu Christo ineffabili commercio copulatam, in qua idem Unigenitus Dei Filius a Patre progrediens, per il-

P lu-

(a) Ejusmodi fere literas hic idem Pont. direxit aliis Principibus, necnon Archiepiscopis, Episcopisq; & Prælatis, quas prætermisi, una cum aliis literis prorogationis d. Concilii usque ad Kalend. Octobris anni 1310. & deinde subsequentis anni 1311. In quo quidem Concilio, Ordo Militum Templariorum ab istomet Pont. damnatus fuit, ut hic infra in ejus Const. *Cherubinus*.

lustrationem Paracliti, procedentis pariter ab utroque, statuit fidei fundamentum.

Romanæ Ecclesiæ dignitas.

§. 1. Sane Romana Ecclesia, Mater alma fidelium, caput est disponente Domino Ecclesiarum aliarum omnium & magistra: a qua veluti a primitivo fonte ad singulas alias ejusdem fidei rivuli derivantur, ad cujus regimen voluit Christi clementia, Romanum Pontificem vice sui deputare ministrum, ut instructionem & doctrinam ipsius eloquio veritatis Euangelicæ traditam, cuncti renati fonte baptismatis teneant, & conservent, ut qui sub hac doctrina cursum vitæ recte peregerint, salvi fiant; qui vero ab ea deviaverint, condemnentur.

Ipsius sollicitudo pro Recuperatione Terræ Sanctæ.

§. 2. Ipsa nempe Romana mater Ecclesia juxta exigentiam possibilitatis ipsius, ad cunctas orbis Provincias, in quibus divini nominis cultus viget, fideique Catholicæ observantia rutilat, intuitum sedulæ considerationis extendens, ac subjiciens ab olim suæ considerationis examini diuturnæ calamitatis angustias illius specialis hæreditatis Dominicæ, videlicet Terræ Sanctæ ab infidelibus miserabiliter conculcatæ, in qua idem Patris æterni Filius nostræ carnis indumento contectus, salutem humani generis pietate ineffabili extitit operatus, quamq; sua ipse voluit corporali insignire præsentia, & proprii aspersione sanguinis consecrare, multa sollicitudine studuit eidem Terræ retroactis temporibus, quibus potuit remediis, ut eriperet ab ipsis impiis subvenire.

Eapropter multa Templariis concessit Privilegia.

§. 3. Et quia inter cæteros, quos professio Christianæ Religionis includit, Milites & fratres domus Militiæ Templi Hierosolymitani, sicut est toti orbi notorium, tamquam speciali ejusdem fidei pugiles, & jam dictæ Terræ præcipui defensores, ipsius Terræ negotium principaliter gerere videbantur, ipsos, & eorum Ordinem præfata Ecclesia specialis favoris plenitudine prosequens eos adversus Christi hostes Crucis armavit signaculo, multis exaltavit honoribus, ditavit facultatibus, ac diversis libertatibus, & privilegiis communivit.

Multa se audisse ab illis, ait, patrari mala.

§. 4. Ii nimirum cum crederentur in Domini servitio sub regulari habitu fideliter militare, sibi quasi cunctorum manus fidelium, cum multiplici erogatione bonorum sentiebant multifarie, multisque modis propterea adjutrices, sed (proh dolor) nova, & calamitosa vox, de malignitatis fratrum ipsorum enormitate progrediens, nostrum replevit, imo verius perturbavit auditum. Hæc enim vox nuntia lamentationis & gemitus, audientibus horrorem ingerit, commovet animos, mentes turbat, & cunctis fidei Christianæ cultoribus novę, & ineffabilis amaritudinis calicem subministrat, & dum facti seriem ejus necessitate præsente depromimus, noster attenuatur præ angustia spiritus; & valetudinis fatigata confractibus, membra singula præ nimio dolore tabescunt.

§. 5. Dudum siquidem circa nostræ promotionis ad apicem Summi Pontificatus initium etiam antequam Lugdunum, ubi recepimus nostræ Coronationis insignia, veniremus, & post tam ibi quam alibi secreta quorumdam nobis insinuatio intimavit, quod Magister, Præceptores, & alii Fratres dictæ militiæ Templi, & etiam ipse Ordo, qui ad defensionem patrimonii ipsius Domini Nostri Jesu Christi fuerant in transmarinis partibus deputati, contra ipsum Dominum in scelus Apostasiæ nefandum, detestabile Idolatriæ vitium, execrabile facinus Sodomorum, & hæreses varias erant elapsi. Sed quia non erat verisimile, nec credibile videbatur; quod viri tam religiosi, qui præcipue pro Christi nomine suum sæpe sanguinem effundere, ac personas suas mortis periculis frequenter exponere credebantur, quique multa & magna, tam in divinis officiis, quam in jejuniis, & aliis observantiis devotionis signa frequentius prætendebant, suæ sic essent salutis immemores, quod talia perpetrarent, hujusmodi insinuationi, ac delationi ipsorum, eiusdem Domini nostri exemplis in canonicæ scripturæ doctrinis edocti, aurem noluimus inclinare, deinde vero tu, cui eadem fuerant facinora nunciata, non typo avaritiæ, cum de bonis Templariorum nihil tibi vindicare vel appropiare intendas, imo ea nobis, & Ecclesiæ per deputandos super hoc a nobis administranda, gubernanda, conservanda, & custodienda liberaliter, & devote in Regno tuo dimisisti, manum tuam exinde totaliter amovendo, sed fidei Orthodoxæ fervore tuorum progenitorum vestigia clara sequens accensus, de pręmissis, quantum licite potuisti te informans, ad instruendum, & informandum nos super iis multas, & magnas nobis informationes per tuos Nuntios & literas destinasti.

Quæ audierit, exponit.

Hæc a Philippi Nuntiis fuisse sibi delata.

Scelera nonnulla Templariū quondam fuisse confessum.

§. 6. Infamia vero contra Templarios ipsos increbrescente validius super sceleribus ante dictis: & quia etiam quidam miles ejusdem Ordinis magnæ nobilitatis, & qui non levis opinionis in dicto Ordine habebatur, coram nobis secreto juratus deposuit, quod in receptione fratrum præfati Ordinis hęc consuetudo, vel verius corruptela servatur, quod ad recipientis, vel ab eo deputati suggestionem, qui recipitur, Christum Jesum negat, & super Crucem sibi ostensam spuit in vituperium Crucifixi, & quædam alia faciunt recipiens, & receptus, quæ non sunt licita, nec humanæ conveniunt honestati, prout ipse tunc confessus extitit coram nobis, urgente nos ad id officii nostri debito, vitare nequivimus, quin tot, & tantis clamoribus accomodaremus auditum. Sed cum demum fama publica deferente, ac clamosa insinuatione, Tui necnon, & Ducum, Comitum, & Baronum, ac aliorum nobilium, Cleri quoque, ac populi dicti Regni tui, ad nostram propter hoc tam per se, quam per Procuratores, & Syndicos præsentiam venientium (quod dolenter referimus) ad nostram audientiam pervenisset, quod Magister, Præceptores, & alii fratres dicti Ordinis, & ipse Ordo, præfatis & pluribus aliis erant criminibus irretiti; & præmissa per multas confessiones, attestationes & depositiones præfati Magistri, & plurium Præceptorum, & fratrum Ordinis prælibati coram multis Prælatis, & hæreticæ pravitati

Ins

Inquisitore in Regno Franciæ factas, habitas, & receptas, & in publicam scripturam redactas, nobisque, & fratribus nostris ostensas, probari quodammodo viderentur, ac nihilo minus fama, & clamores prædicti in tantum invaluissent, & etiam ascendissent, tam contra ipsum Ordinem, quam contra personas singulares ejusdem, quod sine gravi scandalo præteriri non poterat, nec absque eminenti periculo tolerari: Nos illius, cujus vices licet immeriti in terris gerimus, vestigiis inhærentes, ad inquirendum de prædictis ratione prævia duximus procedendum, multosq; de Præceptoribus, presbyteris, militibus, & aliis fratribus dicti Ordinis reputationis non modicæ in nostra præsentia constitutos, præstito ab eis juramento, quod super præmissis meram, & plenam nobis dicerent veritatem, super prædictis interrogavimus, & examinavimus usque ad numerum septuaginta duorum, multis ex fratribus nostris nobis assistentibus diligenter, eorumq; confessiones per publicas manus in authenticam scripturam redactas, illas in nostra, & dictorum fratrum nostrorum præsentia, ac deinde interposito aliquorum dierum spacio in Consistorio legi fecimus coram ipsis, & illas in suo vulgari cuilibet eorum exponi. Qui perseverantes in illis, eas expresse, & sponte prout recitatæ fuerant, approbarunt.

Septuaginta duo Templ. eadem scelera in Concistorio publico fuisse confessos.

§. 7. Postquam cum Magistro, & præcipuis Præceptoribus præfati Ordinis intendentes, super præmissis inquirere per nosipsos ipsum Magistrum, & Franciæ, Terræ Vltramarinæ, Normandiæ, Aquitaniæ, ac Pictaviæ Præceptores majores nobis tunc Pictavis existentibus, mandavimus præsentari. Sed quoniam quidam ex eis sic infirmabantur tunc temporis, quod equitare non poterant, nec ad nostram præsentiam quoquomodo adduci, nos cum eis scire volentes de præmissis omnibus veritatem, & an vera essent, quæ continebantur in eorum confessionibus, & depositionibus, quas coram Inquisitore pravitatis hæreticæ in Regno tuo præfato, præsentibus quibusdam notariis publicis, & multis aliis bonis viris dicebantur fecisse, nobis, & fratribus nostris per ipsum Inquisitorem sub manibus publicis exhibitis, & ostensis dilectis filiis nostris Berengario tit. SS. Nerei, & Achillei, Stephano tit. S. Cyriaci in Thermis, præsbyteris, ac Landulpho S. Angeli Diacono Cardinalibus, de quorum prudentia, experientia, & fidelitate indubitatam fiduciam obtinemus, commisimus & mandavimus, ut ipsi cum præfatis Magistro, & Præceptoribus inquirerent, tam contra ipsos, & alias singulares personas dicti Ordinis generaliter, quam contra ipsum Ordinem super præmissis cum diligentia veritatem, & quicquid super his invenirent, nobis referre, ac eorum confessiones, & depositiones per manum publicam in scriptis redactas nostro Apostolatui deferre, ac præsentare curarent, eisdem Magistro, & Præceptoribus absolutionis beneficium a sententia excommunicationis, quam pro præmissis, si vera essent, incurrerant, si absolutionem humiliter ac devote peterent, ut deberent juxta formam Ecclesiæ impensuri.

Tribus Cardinalibus cæterorũ commissum examen.

§. 8. Qui Cardinales ad ipsos Magistrum, & Præceptores personaliter accedentes, eis sui adventus causam exposuerunt, & quoniam tam personæ, quam res ipsorum, & aliorum Templariorum in dicto Regno tuo consistentium in manibus nostris erant, quod libere absque metu cujusquam plene ac pure super præmissis omnibus ipsis Cardinalibus dicerent veritatem, eis auctoritate Apostolica injunxerunt. Qui Magister, & Præceptores Franciæ, Terræ Ultramarinæ, Normandiæ, Aquitaniæ, ac Pictaviæ, coram ipsis tribus Cardinalibus, præsentibus quatuor Tabellionibus publicis, & multis aliis bonis viris ad sancta Dei Evangelia ab eis corporaliter tacta, præstito juramento, quod super præmissis omnibus meram, & plenam dicerent veritatem, coram ipsis singulariter libere, ac sponte, absque coactione qualibet, & timore, deposuerunt & confessi fuerunt, inter cetera, Christi abnegationem, & & spuitionem super Crucem, cum in Ordine Templi recepti fuerunt, & quidam ex eis se sub eadem forma, scilicet cum abnegatione Christi, & spuitione super Crucem fratres multos recepisse. Sunt etiam quidam ex eis quædam alia horribilia, & inhonesta confessi, quæ ut eorum ad præsens parcamus verecundiæ, subticemus. Dixerunt præterea, & confessi fuerunt esse vera, quæ in eorum confessionibus, & depositionibus continentur, quas dudum fecerant coram Inquisitore hæreticæ pravitatis. Quæ confessiones & depositiones dictorum Magistri, & Præceptorum in scripturam publicam per quator publicos Tabelliones redactæ, in ipsorum Magistri, & Præceptorum, & quorumdam aliorum bonorum virorum præsentia, ac deinde interposito aliquorum dierum spatio coram ipsis eisdem lectæ fuerunt de mandato, & in præsentia Cardinalium prædictorum, & in suo vulgari expositæ cuilibet eorundem. Qui perseverantes in illis, eas expresse, ac sponte prout recitatæ fuerant, approbarunt, & post confessiones, & depositiones hujusmodi ab ipsis Cardinalibus ab excommunicatione, quam pro præmissis incurrerant, absolutionem flexis genibus, manibusque completis humiliter, & devote, ac cum lacrymarum effusione non modica petierunt.

Ac Templarios eadem deposuisse.

§. 9. Ipsi vero Cardinales, quia Ecclesia non claudit gremium redeunti, ab eisdem Magistro & Præceptoribus hæresi abjurata expresse, ipsis secundum formam Ecclesiæ auctoritate nostra absolutiois beneficium impenderunt.

Veniam petentes, fuisse absolutos.

§. 10. Ac deinde ad nostram præsentiam redeuntes, confessiones & depositiones prælibatorum Magistri, & Præceptorum in scripturam publicam per manus publicas, ut est dictum, redactas nobis præsentaverunt, & quæ cum dictis Magistro, & Præceptoribus fecerant, retulerunt, ex quibus confessionibus, & depositionibus, ac relatione invenimus sæpefatos Magistrum, & fratres in præmissis & circa præmissa, licet quosdam ex eis in pluribus, & alios in paucioribus, graviter deliquisse.

Publicis itaque scripturis Papæ traditis.

§. 11. Attendentes autem, quod scelera tam horrenda transire incorrecta absque Dei Om-

Locorum Ordinariis se commisisse inquit, ut super eisdem inquirant;

Omnipotentis, & omnium Catholicorum injuria, non poterant, nec debebant; decrevimus de fratrum nostrorum consilio per ordinarios locorum, ac per alios fideles, & sapientes viros ad hoc deputandos à nobis, contra singulares personas ipsius Ordinis, nec non contra dictum Ordinem per certas directas personas, quas ad hoc duximus deputandas super præmissis criminibus, & excessibus inquirendum.

Ac super his plurimum dolet.

§. 12. Iis nempe, quę magis flere cogimur quam narrare, cor nostrum passione nimia cruciatur, & cum tanta proinde nobis immineat gemendi materia, fletum non possumus declinare. Quisnam Catholicus hęc audiens, nimis non doleat, & prorumpat in luctum? quis fidelis hujusmodi sinistrum eventum intelligens, amara non emittat suspiria, verbaque lamentationis & mœstitudinis non eruptet, cum tota Christianitas hujusmodi doloris sit particeps, & hic casus fideles percutiat universos. Ex his etiam, dum ministerio debitę considerationis nostræ mentis præsentatur obtutibus, ignis in nostris meditationibus exardescit, & ad tanta discrimina relevanda, suspirat affectus, zelus accenditur, & spiritus anxiatur.

Indictoque Concilio post biennium cogendum;

§. 13. Ad quod cum nos sufficere commode non posse sciamus, levamus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem pinguem, unde opportunum nobis provenire auxilium & humiliter petimus, & devote speramus: & quia salubre in his adhiberi remedium, interest generaliter omnium, Nos cum eisdem fratribus nostris, aliisque viris prudentibus exacto ac frequenti tractatu præhabito, prout tantæ necessitatis instantia exigebat, de ipsorum fratrum consilio, Vniversale Concilium sicut imitatione digna Sanctorum Patrum consuetudo laudabilis longævę observationis exemplo nos instruit, a proximis Kal. Octobris ad duos annos immediate sequentes decrevimus congregandum, ut in eo tam circa dictum Ordinem, & personas singulares, & bona ejusdem, & alia, quæ statum tangunt fidei Catholicæ, quam circa recuperationem, & subsidium Terræ Sanctæ, ac reparationem, ordinationem, & stabilitatem Ecclesiasticarum personarum, & libertatum eorum illa, Deo auspice, communi consilio inveniatur provisio, & ejusdem approbatione Concilii roboretur; per cujus salutiferam executionem virtus altissimi eliminatis erroribus, roborata fide, ad tramitem veritatis reductis errantibus, redintegrata ejusdem fidei unitate, extirpatis vitiis, virtutibusque plantatis, correctis excessibus, moribus reformatis, repressis oppressionibus, libertate solida stabilitate munita, recuperatis deperditis, & ejusdem Terræ statu prospero reparato, occupata restituat, vastata restauret, & conservet, nobisque viam aperiat idem ipse, qui novit, & facultatem tribuat ipse, qui potest, ut sic in præmissis juxta intensum animi nostri desiderium sibi ministrare possimus salubriter, quod idem verus ejusdem universalis sponsus Ecclesiæ ipsam dilectam suam purgatam maculis, munitam virtute, ac monilibus ornatam, unam semper habeat, & formosam ad sui nominis laudem, & gloriam, ad animarum profectum, robur fidei, pacem & exaltationem populi Christiani. Quia vero prosecutio tanti propositi tempore indiget, ut deductum maturius facilius auctore Domino effectum debitum sortiatur, prædictum tempus ad id duximus deputandum.

Monitisque Prælatis omnibus, ut Viennam intra hoc tempus accedant,

§. 14. Unde Venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filiis Electis, Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis, exemptis, & non exemptis, eorumque Capitulis, & Conventibus per alias nostras literas præcipiendo mandamus, ut iidem Archiepiscopi, necnon & cæteri Episcopi per ipsorum Archiepiscoporum Provincias constituti in eisdem literis nominati, reliquis ipsorum Episcoporum in dictis Provinciis remanentibus ad ea, quæ Pontificale officium exigunt, tam in suis, quam illarum dictarum Provinciarum, qui ad hujusmodi Concilium universale accesserint, Civitatibus, & Diœcesibus exercenda, omni negligentia relegata, cunctis prout talis & tanti negotii qualitas exigit, dispositis & paratis, sic medio tempore se accingant ad iter, quod in hujusmodi decreto termino, quem eis, & aliis peremptorie assignamus in Viennensi Civitate, iidem Archiepiscopi, & Episcopi taliter nominati personaliter, alii vero remanentes Episcopi, Electi, Abbates, Priores, Decani, Prępositi, Archidiaconi, Presbyteri, & Prælati, Capitula, & Conventus per eosdem Archiepiscopos, & Episcopos ad prædictum Concilium accessuros, quibus ad omnia, quæ in eodem Concilio statuentur, fient, & ordinabuntur, & fuerint opportuna, concedant plenariam potestatem, de qua sufficienter constet per publica documenta, nostro se conspectui repræsentent. Quod si forsan ipsis Archiepiscopis, & Episcopis accessuris hujusmodi noluerint concedere potestatem, eo casu venire, vel alios procuratores idoneos cum potestate simili ad idem teneantur Concilium destinare.

Secum hujus examen rei deferentes;

§. 15. Non obstantibus quibuslibet privilegiis, seu Indulgentiis quibuscumque personis, ordini, dignitati, seu Collegio sub quacumque verborum forma, vel expressione a prędicta Sede concessis, per quæ possit effectus hujusmodi mandati nostri quomodolibet impediri, aut eidem in aliquo derogari. Mandavimus insuper, ut iidem Archiepiscopi, & Prælati per se vel alios viros prudentes, Deum timentes, & habentes prę oculis omnia, quę correctionis, & reformationis limam exposcunt, inquirentes subtiliter, & conscribentes fideliter, eadem ad ipsius Concilii notitiam deferant. Et nos nihilominus variis modis, & viis solers studium, & efficacem operam dare proponimus, ut omnia talia in examen hujusmodi deducta Concilii, correctionem & directionem recipiant opportunam.

§. 16. Hoc etiam in eisdem nostris literis adjecto, ut nullus inobedientiæ notam, & canonicæ ultionis acrimoniam vitare desiderans

rans, fallacium excusationum velamento se muniat, vel ex impedimentis itinerum, quæ Domino prava in directa, & in vias planas aspera sua omnipotentia convertente cessabunt, frivolæ allegationis munimenta confingat, ut a tam sancti prosecutione operis se subducat: sed occurrant singuli voluntarii ad id, quod & divinæ congruit voluntati, & salutem animarum, ac utilitatem respicit singulorum.

§. 17. Cæterum, quia multipliciter expedit ut tam celebre Concilium tua, & aliorum Catholicorum Principum decoretur præsentia, ut salubri consilio, & auxilio fulciatur, serenitatem regiam rogamus, & hortamur attentius in remissionem tibi peccaminum suadentes, quod præscriptis loco, & termino in eodem Concilio, captata interim ad hoc opportunitate, studeas personaliter interesse, meditatione provida prudenter attendens, quod in hoc non solum labor, quem ad tam sancti, & utilis negotii promotionem assumes, tibi cedet ad meritum, verum etiam aliorum, qui ad veniendum ad idem Concilium efficacius tuo inducentur exemplo, & nihilominus vota tua nobis poteris familiarius aperire, quæ in omni benevolentia libenter ad exauditionis gratiam, quantum cum Deo, ac Ecclesiæ honore poterimus, admittemus.

Philippum hortatur, ut ipse quoque illuc pergat.

Dat. Pictavis 2. Idus Aug. Pont. nostri Anno tertio.

Dat. die 12. August. 1307. Pont. III.

V.

Ex Regest. Vatic.

Universis Christifidelibus, pro reparatione Lateranensis Basilicæ igne consumptæ laborantibus, conceditur Indulgentia decem annorum, totidemque quadragenarum.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus, præsentes literas inspecturis, salutem & Apostolicam benedictionem.

ET si Fidei Christianæ cultores universas Ecclesias per orbem terrarum diffusas, in quibus Majestas Altissimi collaudatur, teneantur & debeant devotione celebri venerari; ad Venerabilem tamen Ecclesiam Lateranensem in honorem Salvatoris Mundi dedicatam, ac vulgariter Beati Joannis titulo insignitam, ubi Imago Salvatoris depicta primum visibilis omni Populo Romano apparuit, quam divina clementia prærogativa sublimavit honoris, multisque dotavit singularibus titulis Dignitatum, inter cæteras majorem tenerentur reverentiæ plenitudinem exhibere. Cum igitur nuper eadem Ecclesia, tam celebris quam insignis, incendio fuerit, divina id permittente clementia, quod dolenter referimus, causaliter concremata; Nos ad reparationem ipsius paternis studiis, prout Pastoralis tenemur officio, efficaciter intendentes; & considerantes attente, quam conveniens sit, & dignum, ut Christi fideles eidem Ecclesię debitum honorem exhibeant, & ad ejus decorem sua etiam impendia subministrent; cum frustra non immerito salutem expectet, qui non ex omni corde ac mente suis cum veneratione & honore debitis non reveretur nec invocat Salvatorem; Universitatem vestram rogamus & hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus, attendentes provide quod inter holocausta virtutum illud Deo acceptabilius redditur, quod de puri animi hilaritate, ac pinguedine charitatis offertur, de bonis vobis a Deo collatis ad reparationem dictæ Ecclesiæ, quæ magna plurimum ac sumptuosa exigit onera expensarum, pias & largas eleemosynas, & grata subsidia erogetis; ut cooperantibus vestris charitativis subventionibus possit eadem Ecclesia, decentis consumatione structuræ laudabiliter restituta, superni Regis laudibus apta reddi: Vosque per hoc & alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad eternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui usque ad consummatum finem tam pii operis, quod incumbit, circa ipsum opus personaliter laboraverint, vel ad illud manum præstiterint adjutricem, decem annos & decem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: nec non a Domino Deo nostro Salvatore omnium, in cuius honorem supradicta Basilica dedicata fuisse dignoscitur, secundum quantitatem subsidii & devotionis affectum suorum remissionem peccaminum, & suarum animarum salutem, misericorditer consequatur.

Lateranensis Basilicæ dignitas.

Fortuito igne concremata.

Christi fideles ad ejus reparationem adhortatur,

Præposita indulgentia.

Datum Pictavis tertio Idus Augusti, Pontificatus nostri anno Tertio.

Dat. die 11. August. 1307. Pont. III.

VI.

Erectio Studii generalis in Civitate Perusii, Provinciæ Hetruriæ.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

SUper specula militantis Ecclesiæ dispositione dominica constituti, fidelium ejusdem Ecclesiæ profectus, honores & commoda, quantum nobis ex alto permittitur, ferventer appetimus, illaque efficacibus studiis, & promptis operibus, libenti animo promovemus, ad hæc omnem, quam possumus, opem & operam exhibentes.

Exordium.

§. 1. Quare dum Fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam Civitas Perusina, spectabilis dictæ Ecclesię filia, ab olim ad ipsam Ecclesiam habuisse dignoscitur, illasque ad nos & dictam Ecclesiam continuare fideliter de bono in melius studuisse probatur, intra præcordia nostra revoluimus, dignum duximus, & æquitati consonum arbitramur, ut Civitatem eamdem, quam divina gratia, multarum prerogativa bonitatum, & fœcunditate virtutum, gratiose dotavit, scientiarum etiam muneribus ampliemus.

Civitas Perusina Rom. Ecclesiæ filia.

§. 2. Et ut favente Deo, ex Civitate ipsa pro-

producantur viri docti, qui in Orbe terrarum velut splendor fulgeant firmamenti, & tamquam stellæ in perpetuas æternitates mansuri, ad justitiam valeant plurimos erudire, Apostolica auctoritate statuimus, ut in Civitate prædicta sit generale studium, illudque ibidem perpetuis futuris temporibus vigeat in qualibet facultate.

Studium Generale in ea erigitur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti infringere &c.

Dat. Zanctoni, VI. Idus Septemb. Pont. nostri Anno III.

Datum die 8. Sept. 1307. P. An. III.

VII.

Confirmatio Electionis Henrici in Regem Romanorum.

Ex Regest. Vatic.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Carissimo in Christo Filio Henrico Regi Romanorum Illustri salutem & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

Divinæ Sapientiæ imperscrutabilis altitudo, exemplo cælestium terrena disponens, rigansque montes de superioribus suis, ut suorum operum fructu inferior Mundi machina salubriter dirigatur, sicut in firmamento Cæli duo luminaria magna constituit, ut Orbem vicibus alternis illustrent, sic in Terris dona præcipua & suprema, Sacerdotium videlicet & Imperium, ad plenum regimen & gubernationem spiritualium mundanorumque constituens, utriusque potestatem superna provisione discrevit; ut eorum perutilis ministerii operosa diversitas nulla adversitate dissentiens, tam in executione commissi regiminis, quam in voti unitate concordes, ipsorumque procul dubio universis pro futura concordia, alterutrius fulta præsidiis, ac mutuis favoribus utriusque confota, liberius justitię opus exerceat, pacem Mundo pariat, tranquillitatem inducat, & nutriat unitatem: Imperium quidem ad salutem Fidelium sacerdotali auctoritate dirigitur, & ipsius adjutum præsidiis, sedatis interdum procellosis imminentium tempestatum turbinibus, tranquillum redditur, & quietum: Sacerdotium vero pium & tutum debet habere recursum ad Imperialem mansuetudinem, debita sibi veneratione conjunctam, ut Imperii Romani fastigium, & ejus culmini præsidens, specialis Advocati & Defensoris præcipui circa Ecclesiam gerat effectum; & in ipsius fortitudine brachii defensentur Ecclesiasticæ libertates, & jura manuteneantur ipsarum, extirpentur hęreses, cultus christianæ Fidei amplietur, & inimicis consternatis ejusdem, in pacis plenitudine sedeat Populus Christianus & in requie opulenta quiescat.

Nuncii Enrici ejus in Regem Rom. electionem Papæ significant.

§. 1. Sane nuper Venerabiles Fratres nostri Basilien. & Curien. Episcopi, & Dilectus Filius nobilis Vir Amadeus Sabaudiæ, Joannes Salphini Viennen. & Albonen. Comites, Guido de Flandria, Joannes de Seraponte, Comes & Magister Simon de Manulla Thesaurarius Ecclesiæ Meten, Ambasciatores Procuratores & Nuntii tui ex parte tua cum pleno sufficienti mandato, prout per tuas patentes Literas, magni tui Sigilli appensione munitas, Nobis extitit facta fides, ad nostram præsentiam destinati, coram Nobis & Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus in publico & solemni Consistorio nomine tuo, & omnium Principum, in Regis in Imperatorem postmodum promovendi, in electione voces habentium tam de consuetudine quam de jure, proposuerunt inter cætera coram Nobis, electionem de te ad prædictum Regnum, & Imperium postmodum promovendo ab omnibus Principibus vocem in hujusmodi electione habentibus fuisse concorditer & legitime celebratam: teque electioni hujusmodi consensisse, & alias solemnitates recepisse Aguisgrani, quas Prædecessores tui recipere consueverunt ibidem: supplicantes instanter, ac inter alia humiliter postulantes, tibi unctionem & consecrationem per nostras manus impendi, & Te in Imperatorem Romanum, Advocatum & Defensorem Ecclesiæ, Imperiali diademate coronari; & ad hoc tibi certos locum & terminum assignari, & alias tibi concedi per Sedem Apostolicam favorem & gratiam consuetos.

Ejusque nomen Imperiale diadema postulant.

§. 2. Nos igitur præmissis per eosdem Ambasciatores propositis diligenter auditis, nec non prædicto mandato, electionis quoque prædictæ decreto cum prædictis Fratribus diligenter inspectis, plenaque deliberatione discussis, factaque Nobis de hujusmodi electione concordi & legitima plena fide, examinatione quoque de persona tua in eorumdem Fratrum præsentia per nos facta, in quantum te absente fieri potuit, super conditionibus omnibus, quæ requiruntur in illo, qui est ad Imperialis culminis apicem sublimandus; quia ab olim Nos & Fratres nostri ex frequenti & familiari conversatione tua, & magnorum ac proborum Virorum testimonio indubitato & certo, excellentiam tuam fore percipimus magnarum virtutum gloriosis titulis insignitam, discretionis immensitate sublimem, providentiæ maturitate fecundam devotionis claritate conspicuam; quodque in ea adeo prompti viget intellectus prosperitas, veritatis dilectio, & constantis fortitudinis firmamentum, ut tantarum virtutum Castris in ipsa regnantibus sublimium honorum extolli fastigiis rationabiliter mereatur; Te, charissimum Flium nostrum Henricum, in Regem electum, deputamus, nominamus, denunciamus, & declaramus Regem Romanorum de ipsorum Fratrum consilio, justitia exigente; tuamque personam, tot excellentium meritorum claritate suffultam, approbamus, pronuntiamus, & declaramus plene sufficientem & habilem ad suscipiendum hujusmodi Imperialis celsitudinis dignitatem: Decernentes & pronuntiantes, unctionem, consecrationem, & Imperii Romani coronam Tibi per manus nostras debere concedi loco & tempore opportunis, ad quæ ex nunc nos offerimus nos paratos; Magnitudini tuæ nihilominus concedentes nostrum & Romanæ Ecclesiæ favorem & gratiam consuetos; præcipientes ex nunc omnibus subditis tuis, quod Tibi tanquam Regi Romanorum vero, & per Sedem

Discutit cum Cardinalibus Clemens an gerendo Imperio par ille sit.

Perspectis illius virtutibus Regem Roman. pronuntiat.

Jubet Imperii clientes ipsi obtemperare.

Apostolicam approbato ad Imperium obtinendum, efficaciter pareant & intendant,

§. 3. Et quia tam pro generali futuro Concilio, quod jam mandavimus convocari, quam pro aliis arduis & inevitabilibus Fidei Christianæ negotiis multa nobis imminent necessario facienda, quæ non possent absque gravi periculo universalis Ecclesiæ prætermitti, ante quorum expeditionem alia ponderosa implicare negotia, vel explicationi ipsorum intendere commode non possemus; ut urgentibus ad præsens negotiis utiliter expeditis, annuente Deo, votis tuis & postulationibus tam faliciter quam celeriter satisfiat, celsitudini tuæ ad unctionem, consecrationem, & coronationem Imperii Romanorum de manibus nostris in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, Deo auctore, sumendas Festum Purificationis Beatæ Mariæ, quod erit usque ad biennium computandum a proximo futuro festo Purificationis ejusdem, Tibi de ipsorum Fratrum consilio assignamus; a dictis quoque Procuratoribus & Nuntiis tuis, habentibus super hoc plenum & speciale mandatum, in animam tuam, prout ipsi nobis frequenter obtulerant, recepimus debitum juramentum.

Imperialem injunctionem ad biennium extrahit.

§. 4. Euge igitur, Fili charissime, recognosce humiliter tui beneficentiam Creatoris, ejus beneplacitis te coapta, dirige vias tuas in semitis mandatorum ipsius, ejus Ministros honora immo ipsum in illis, honora Ecclesiam Matrem tuam, longævitatem namque vitæ parentum etiam temporalium honorificatio pollicetur, recogita diligenter, & tenaci commenda memoriæ quam gratiosam tam olim in multis casibus, quam nunc in Nuntiorum tuorum expeditione celeri & felici Romanam Ecclesiam invenisti; & ideo ipsam ejus & aliarum Ecclesiarum honorem & jura dirige, protege & conserva pacem dilige, Regem imitando pacificum; firma justitia Tronum tuum, illam sectare: fructus enim justitiæ pax, illa si ante te ambulet gressus tuos ponens in via, tibi ab invio præcavebit; nec te clementia deserat, quæ amicos & devotos multiplicans, Imperii adiicit firmitatem: age viriliter, & semper cor tuum in Domino confortetur.

Paterna ad Henricum exhortatio.

Datum Avenioni septimo Idus (*a*) Augusti, Pontificatus nostri anno Quarto.

Dat. die 8. August. 1308. Pont. An. IV.

VIII.

Excommunicatio contra Cudentes, & deferentes falsas monetas in Regno Franciæ.

Ex eodem Regest.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Causæ sanciendæ legis.

PRodiens quasi ex adipe iniquitatis multorum sceleratorum sinistra cupiditas eos in perniciem præcipitare conatur; dum sequi miserabilem ejus ingluviem, satietatis nescientem, moderamina non verentur; Ipsius etenim turpium lucrorum se fæcibus immergentes, ambitiosis nexibus involvuntur, Dei timorem damnabili cæcitate postponunt; &, quasi ambulantes in tenebris, non vitant excidia personarum.

§. 1. Nuper siquidem ad nostri Apostolatus auditum multorum relatio fide digna perduxit, quod nonnulli, nullam habentes authoritatem de jure vel consuetudine seu privilegio faciendi monetam, falsam monetam cudunt & fabricant in Regno Franciæ & Locis circumvicinis. Alii vero monetam fabricatam sub vero signo Charissimi in Christo Filii nostri Philippi Regis Francorum Illustris studiose depravant, & ex hoc cadit a suo recto pondere. Quamplures etiam in Locis circumvicinis, quibus de jure ac consuetudine seu privilegio jus competit fabricandi monetam, signum proprium monetæ Regiæ suæ, quam fabricant, imprimere seu insculpere moliuntur, ejusdem quantitatis & rotunditatis & Literarum figuræ, quam habet moneta Regia, monetæ suæ, quam fabricant, quantum possunt similius, speciem & formam insculpunt, constituunt, & imponunt. Et quamvis moneta prædicta eorum ad usurpatam similitudinem prædictam deficiat a justo pondere argenti & solito, in Regia moneta & more & consuetudine observata; simplices tamen, & populares personæ, non habentes inter monetas tantæ similitudinis peritiam discernendi, falluntur quotidie in usu monetarum, recipientes monetas falso assimilatas pro veris. Sunt & aliqui, qui scienter falsas monetas extra Regnum ipsum emunt, & postea infra Regnum ipsum eas portant, vendunt, & expendunt.

§. 2. Nos igitur, attendentes, quod iidem Falsarii, & fabricatores monetarum talium, & emptores prædicti, per hoc se dignos maledictione constituunt; eos, qui, ut præmittitur, præmissa moliri, aut fabricare, emere, vel portare ad Regnum prædictum scienter præsumpserint, Excommunicationis sententia innodamus, absolutione prædictorum Nobis & successoribus nostris, præter quam in mortis articulo, reservata.

Lex.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ innodationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Tolosæ II. Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 31. Decem. 1308. Pont. An. IV.

(*a*) Apud Raynaldum legitur *VII. Kal. Augusti*.

IX.

De reditu Civitatis Ferrarię sub antiquâ Sedis Apostolicæ obedientia & jurisdictione, ejusque privilegiorum confirmatione.

Ex eodem Regest.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis Filiis, Universitati, Consilio, Populo, & communi Civitatis Ferrarien., salutem, & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

Pia Matris Ecclesiæ cura, de Filiorum suorum salute sollicita, etsi communi quodam pietatis affectu ad cunctos gerat sedulæ considerationis intuitum, illos præcipue propensiori studio refovere desiderat, & suæ dulcedinis suavitate reficere, illosque in oblivionem abire non patitur, quos longe a suis ablactatos uberibus & in devium raptos pręcipiti lapsu fortuna pressit acerbior, & avulsos a dulcibus ejus amplexibus calamitas durioris adversitatis afflixit. Non enim poterat siccis oculis intueri, quos in afflictione positos intollerabilis cruciatus attriverat; nec sine suspiriis illorum considerare miserias, quos iugo tyrannicæ servitutis absortos, & cuiuslibet penitus respirationis expertes, angustiosis cernebat angariis impie cruciari. Hoc enim ipsa Mater Ecclesia in vobis, (quos privata peculiaritas uteri sui repositos servat in intimis & inviolabilis necessitudo connectit) frequenter experiens, amaras plerumque lacrymas est coacta perfundere, sentire dolores, & ingeminare suspiria ex diversarum persecutionum procellosa tyramnide, quam in vobis hostilis multotiens & crudelis immanitas agitavit. Verum, quantumcumque periculosa sint tempora, & Mundus positus in maligno, non tamen deserunt in fluctibus quarumlibet tempestatum consolationum remedia Sponsæ Christi. Non enim attigit votum proprium Pharaonis astutia, satagens in masculis extinguere Israelem: non prævaluit Herodianæ persecutionis impietas, quin puer nobis datus cęlitus in hæreditatem gentium supervivat: Nec Tyrannorum fervor, in Christi Ecclesiam, eiusque membra quantumcumque desæviens, evertere potuit eius solida fundamenta, super firmam petram solidatæ fidei stabilita; quantumvis procellosis impulsibus sint percussa.

Ferraria pluitas perplessa calamitates sub Longobardis.

§. 1. Sane, quantis ab olim Ferrariensis Civitas eidem Ecclesiæ peculiariter, ab ipso sui primordio & primario fundamento, pleno iure etiam temporaliter immediate subiecta fuerit, tempestatibus & procellis exposita, quantisve periculosis discriminibus conquassata, nec Mundus ignorat: Nam licet ipsa, post diram sacrilegi quondam desiderii Regis tyramnidem, eam terribiliter impugnantis, virtuoso brachio pręclarissimæ memoriæ Caroli Francorum Regis Illustris in succursum eiusdem Ecclesiæ invocati & viriliter occurrentis, elisam, ad dominium extiterit eiusdem Ecclesiæ, ipsius incliti Regis virtute suffragante, redacta; Et demum etiam post longa temporum effluxa curricula diversorum Tyrannorum usque ad præsentia tempora fuerit, crudeli protervia debacchante, convulsa: tandem, dextera Domini faciente virtutem, extinctis ignibus diræ Tyramnidis, quæ ipsam extremæ servitutis cruciabat angariis, & angustiis deprimebat, eadem Ecclesia de ipsius Civitatis reintegratione sollicita, desideravit anxie, ut ipsa, quæ diu, temporis faciente malitia eiusdem piæ Matris suavitatem uberum non gustarat, sed per arrupta & invia, per oberrationis involucrum deviarat, ad viam reduceretur suavis rectitudinis; & salutis modos & vias exquirendo multiplices, tam per Legatos & Nuntios, quam per alios devotos & fideles ipsius, ut cæcitatis excussa caligine, ac iugo servitutis abiecto, ad eius reduceretur suave dominium, novæque salutis acciperet libertatem.

A Carolo Magno ad Ecclesiæ dominium Vindicata.

Sedis Apost. de eadem solicitudo.

De Venetorum tyrannide liberata.

§. 2. Sed adhuc Leviathan tortuosi colubri, qui habens odio vias rectas, sinuosos semper quærit anfractus, exufflante nequitia, irruit iterum excitatus ab illo, qui incentor est malorum omnium, venenosus Venetorum ventus; ut, recidiva peste, ipsius Civitatis concuteret angulos, & everteret fundamentum. Sed eadem Ecclesia, pio sibi semper affectu compatiens, post intentatam per eosdem Venetos hostilitatis diræ sevitiam, inter terribiles eorum insultus & belligeros impetus, quibus Civitatem ipsam & Incolas, ut eorum servituti iterata quadam plaga subigerent, & dolorem super dolorem apponerent, undique impugnabant, occurrit statim & affuit desperatis filiis in manu forti & gloriosa potentia quę, Venetorum ipsorum furia ignominiose calcata, ab eorum faucibus vos & ipsam præpotenter eripuit; & a rugientibus præparatis ad escam sua victrici dextera liberavit; ut iam, per Dei gratiam erepti de durissimo Pharaonis imperio, possitis liberius ad superna conscendere, & iugo captivitatis abiecto, acceptæ lætari commodis libertatis.

Ferrarienses per Nuncios eiusdem Sedis dominium profitentur.

§. 3. Vos ergo, sicut devotione fervidi, & fidei sinceritate præclari, indulta vobis per eandem Ecclesiam tot gratiarum beneficia copiosa ad memoriam reducentes, & pium ejusdem matris affectum, sicut benedictionis & gratiæ filii salubriter attendentes, cupientes humiliter ad benignum & gratiosum ipsius redire dominium, unde jam dudum, ut præmittitur, fueratis exclusi, ut possitis amodo suavi suorum uberum dulcedine refoveri, salubri usi consilio, & diligenti deliberatione pręhabita, per Venerabilem Fratrem nostrum Guidonem Episcopum, & dilectos filios Pignatonum de Pignatonibus & Antonium de Alexio Judices, Vassallum Mercatorem Octobonum dictum, Bracharinum, & Nascimbene de Brinis Notarios, Concives vestros Sindicos, & Procuratores & Nuntios ad hæc specialiter ad Sedem Apostolicam destinatos, habentes ad hæc a vobis sufficiens & speciale mandatum, vos & eamdem Civitatem Ferrariensem, ejus personas, bona, Comitatum, Territorium, & districtum cum jurisdictione alta & bassa recognovistis pertinere, & pertinuisse etiam ab antiquo, & a fundatione Civitatis ejusdem ad dominium Romanę Ecclesię supradictę: Et nihil-

nihilominus Civitatem, personas, bona, Comitatum, Territorium, & Districtum præfata in nostris, & ejusdem Ecclesiæ manibus, quantum in vobis extitit, libere & totaliter subiecistis, transtulistis, & plenarie submisistis: Pro quibus omnibus & singulis Sindici memorati nomine vestro Nobis & eidem Romanę Ecclesiæ juramentum fidelitatis, & ligium homagium præstiterunt, prout in Instrumento publico inde confecto plenius continetur, cujus tenorem de verbo ad verbum pręsentibus inseri fecimus, qui talis est.

Ferrariensium Nuncii Papæ juramentum fidelitatis pręstant.

Instrumentū peractæ rei.

§. 4. In nomine Domini amen. Noverint universi, præsens Instrumentum publicum inspecturi, quod anno Domini millesimo trecentesimo decimo, Indictione octava, die Martis vigesima septima Mensis Januarii, Pontificatus Sanctissimi Patris & Domini, Domini Clementis, Divina Providentia Papæ Quinti Anno quinto, Avenioni in Palatio Loci Fratrum Ordinis Prędicatorum, in quo idem Dominus Papa tunc residentiam faciebat, in Consistorio publico & solemni, ubi idem Dominus Papa una cum Sacro Collegio Reverendissimorum Patrum Dominorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, videlicet Dominis Leonardo Albanen., Petro Sabinen., Joanne Portuen., & Berengario Tusculan., Episcopis: Joanne Sanctorum Marcellini, & Petri, Thoma Sanctæ Sabinæ, Nicolao Sancti Eusebii, Guillelmo Sanctæ Potentianæ, & Stephano Sancti Ciriaci Tituli, Presbyteris: Landulfo Sancti Angeli, Jacobo Sancti Georgi ad velum aureum, Francisco Sanctæ Mariæ in Cosmedin, Ricardo Sancti Eustachii, Luca Sanctæ Mariæ in Vialata, Petro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Raymundo Sanctæ Mariæ Novæ, Diaconis Cardinalibus; aderant, & præsentes erant, coram eis astante fidelium Clericorum videlicet & Laicorum multitudine copiosa, Venerabilis Pater Dominus Guido Episcopus Ferrarien., & discreti Viri, Pignatonus de Pignatonibus, & Antonius de Alexio Judices, Vassallus Mercator Octobonus dictus, Bracharinus, & Nascimbene de Brinis Notarii, Cives Ferrarienses, Ambassiatores & Sindici, ad hæc per Reverendum Patrem Dominum Arnaldum Dei gratia Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconum Cardinalem, Apostolicæ Sedis Legatum, tam ex plenitudine potestatis, quam habet Romana Ecclesia in Civitate & Districtu Ferrarien., quam ex potestate sibi per nobilem virum Dominum Geraldum de Tartis, Potestatem Vexilliferum, Pręconsulem Notariorum, Antianos, Capita Societatum, Consilium, Populum, & Commune Ferrariæ, attributa, super hoc specialiter electi, prout de hujusmodi potestate dicto Domino Legato, ut prædicitur, concessa apparet per publicum Instrumentum manu Perini nati Domini Octoboni Bracharini Civis Ferrarien. Notarii confectum: nec non de electione ipsorum Ambassiatorum & Sindicorum facta per dictum Dominum Legatum per literas ipsius Domini Legati in modum publici Instrumenti per manum Leonis Nigri de Setia publici Apostolica & Imperiali auctoritate Notarii, confectas & dicti Domini Legati Sigillo pendenti munitas, plene constat; idem Dominus Papa prędicta Instrumentum & literas publice & alta voce per discretum Virum Magistrum Joannem de Verulis Cameræ suæ Clericum legi fecit, quarum tenores tales sunt;

Literæ Credentiales dd. Nunciorum.

In Christi nomine Amen. Anno ejusdem nativitatis millesimo trecentesimo nono, Indictione septima, die secundo Mensis Septembris in præsentia mei Notarii & Testium infrascriptorum, ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum, in majori & generali Consilio quingentorum Populi & Communis Civitatis Ferrariæ super Palatio ipsius Communis per Campanam & vocem præconiam, more solito, congregato, ad honorem & reverentiam Sanctissimi Patris & Domini nostri Domini Clementis Papæ Quinti, & Sanctæ Romanę Ecclesię & Sacri Cætus Reverendissimorum Patrum Dominorum Cardinalium, & Reverendi Patris Domini Arnaldi Sanctæ Marię in Porticu Diaconi Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legati: in quo quidem Consilio aderant magnificus Vir Dominus Geraldus de Tastis Potestas, Vexillifer, Preconsul Notariorum, Antiani, Capita Societatum, & plusquam trecenti octuaginta ex Consiliariis prædictis, qui fecerunt & faciunt longe plus quam duas partes Consiliariorum dicti Populi & Communis; præfatus Dominus Potestas in dicto majori & generali Consilio, convocato & congregato super dicto Palatio, more solito, ut supra, cum voluntate, consilio, & assensu dictorum Vexilliferi, Præconsulis Notariorum, Antianorum, Capitum Societatum, & Consiliariorum, & hominum & dictorum Populi Communis & Universitatis Ferrarię in pręsentia cum auctoritate & decreto dicti Domini Potestatis, ibidem præcedente & prius interposito, reputantes ex nunc illum & illos, suum & suos, & dictorum Populi Communis, & Universitatis Sindicum & Sindicos; quem & quos dictus Reverendus Pater Dominus Legatus duxerit eligendum seu nominandum, eligendos seu nominandos; eumque & eos ex nunc eligentes & approbantes, perinde ac si per ipsos eosdem Potestatem, Vexilliferum, Præconsulem Notariorum, Antianos, Capita Societatum, Consilium, Populum, & Commune Ferrariæ fuissent vel forent specialiter electi, dederunt & concesserunt, & dant & concedunt omni modo & jure, quo melius possunt eisdem sic eligendo & nominandis, plenam generalem & liberam potestatem, & administrationem, & mandatum speciale & generale; & ipsum & ipsos cum hujusmodi potestate & mandato fecerunt & faciunt suum & suos, & dictorum Populi, & communis ac Universitatis Sindicum & Sindicos, Procuratorem & Procuratores, ad præsentandum se dicto modo & nomine & pro eis coram præsentia Sanctissimi Patris & Domini nostri Clementis Summi Pontificis, & Cętus Reverendissimorum Patrum Dominorum Cardinalium, ad recognoscendum, quod dicta Civitas ab antiquo & antiquissimo tempore Romanæ Ecclesiæ semper subfuit & adhuc subest pleno jure, etiam quoad temporale, jurisdictionem, merum imperium atque mixtum; & ab ea recepit primarium fundamen-

IpsiFerrarienses Rom. Ecclesię subditos se ab immemorabili fatentur.

mentum; & ad libere & absolute offerendum & resignandum, concedendum, subiciendum, transferendum, dandum & submittendum eidem Summo Pontifici, & Ecclesiæ Romanæ Civitatem prædictam, & Comitatum, & districtum ipsius, omnia pedagia, datia, Telonea & Ripatica, aquas, aquarum decursus, omnes redditus & proventus eorumdem Civitatis, & Districtus, & Comitatus, & obventiones quascumq; eorumdem, jurisdictiones altas & bassas, merum, mixtum imperium, gladii potestatem & bona & jura omnia, quocumque nomine nominentur, quæ ipsa Civitas, Districtus, & Comitatus, & Populus Ferrarię, seu quivis ibidem Præsidens soliti sunt tenere, possidere, vel quasi seu exercere per se vel per alium quocumque modo vel nomine; ac etiam ad obligandum dictum Commune, homines, personas, & bona ipsius, & permittendum, quod perpetuo & omni tempore habebunt & tenebunt rata & firma omnia & singula, quæ dicti Sindicus vel Sindici permittent, vel facient; ac etiam omnia, quæ Summus Pontifex & Sedes Apostolica dixerit, fecerit, vel explicaverit in prædictis & circa prædicta, & eorum & cujuscumque eorum occasione: ita quod intellectus prædictorum, & eorum, quæ dicti Sindici permittent vel facient, quel quæ aliqualiter per Dominum Papam & Sedem Apostolicam dicta & ordinata fuerint in prædictis & eorum occasione, semper & omni tempore intelligi debeant ad voluntatem, interpretationem, dispositionem plenam & liberam Domini Papæ & Sedis Apostolicæ; & quod contra ea nullo tempore venient de jure nec de facto per se nec per summissam personam aliquo modo vel causa: & ad faciendum & prestandum dicto Domino Papæ & Sedi Apostolicæ fidelitatis homagium, & juramentum, & quascumque alias conventiones, promissiones, transactiones, renunciationes generales & speciales, & pacta, & juramenta cujuscumque generis in dictorum Constituentium animas, obligationes, & summissiones, cum adjectione pęnarum temporalium & spiritualium, & sive quæ præfatus Summus Pontifex per se & Ecclesia Romana, vel aliis recipere voluerit in prædictis & super prædictis, vel aliis quibuscumque; & quæ dicti Potestas, Vexillifer, Pręconsul Notariorum, Antiani, Populus, Consiliarii, & Commune promittere, obligare, facere, & explicare possent, si præsentes essent, etiamsi talia sint vel fuerint, quę mandatum exigerent vel exigant speciale; & etiamsi majora sint vel fuerint, quam ea, quæ expressa sunt in pręsenti Instrumento: promittentes habere & tenere perpetuo rata & firma omnia & singula, quæ dicti Sindicus & Sindici in prædictis & circa prædicta, & ea tangentibus, & eorum & cujuscumque eorum occasione, vel aliis quibuscumque dixerint, permiserint, fecerint, vel gesserint, seu procuraverint quocumque modo: dicentes insuper & protestantes, multas alias justas, veras, & rationabiles causas praecessisse, subesse & inesse, propter quas dicti Potestas, Vexillifer, Præconsul Notariorum, Antiani, Capita Societatum, & Consilium prædicta fecerunt & faciunt; & renuntiaverunt exceptioni & conditioni sine causa, & ex injusta causa doli, & in factum, & omni alii juri, legi, rationi, & defensioni, quibus se contra prædicta & eorum aliquid tueri vel adjuvare possent. Actum Ferrariæ in suprascripto Palatio Communis Civitatis Ferrariæ, præsentibus Venerabilibus Patribus, Domino Arnaldo Abbate Tuellen. Lemovicen Diocesis, Domino Guillelmo Abbate Sancti Fremerii Vasaten. Diocesis, Domino Gerardo de Ginnamis de Parma Judice & Assessore Dicti Domini Potestatis; & Sapientibus Viris Dominis Petro de Sifante, & Aimerico Sbuga Judicibus; Magistro Gratiadeo Phisicæ Artis Professore, Dominis Octobono Bracharino, Gilio de Compendello, & Jacobo de Oifante Notariis Civibus Ferrarien., Petro & Antonio Pręconibus & Bannitoribus Communis Ferrariæ, & multis aliis ad hæc vocatis Testibus, & rogatis. Et licet in majori & generali Consilio Quingentorum Populi Civitatis Ferrariæ in Palatio Communis, more solito congregato, nemine discrepante, excepto uno, obtentum fuerit, & firmatum secundum quod superius continetur; demum tamen adveniente die quarta suprascripti Mensis Septembris Anno Domini, & Indictione prædictis, post prædicta omnia & singula sic peracta in publico parlamento sive arengo, in majori Ecclesia Ferrarien. congregato, in quo erant & fuerant dicti Domini Potestas, Vexillifer, Pręconsul Notariorum, Antiani, Populus, & longe major pars hominum dicti Communis Populi dictæ Terræ, in præsentia Venerabilis Patris Domini Arnaldi divina providentia Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legati, prędicta omnia & singula superius adnotata, confirmata, approbata, corroborata, & de novo facta fuerunt per prædictos Potestatem, Pręconsulem, Vexilliferum, Antianos, & universum Populum, existentes ibidem ad majorem prædictorum omnium perpetuam firmitatem, præsentibus Reverendis Viris Dominis, Florentin., Ferrarien., Bononien., & Perusin., Episcopis; & Domino Guidone de Troctis Milite, Aldigerio de Fontana, & Domino Aimerico Sauga Judice, Domino Antonio de Alexio Judice, Domino Pignatono de Pignatonibus Judice, & Lanzaloto ejus Fratre, Domino Joanne de Rossetis, Francisco de Vicedominis, Domino Antonio Carpisava Notario, Domino Octobono Bracharino Notario, & Dominis Albertino de Barile, Nascinbene de Brinis, Andrea de Mancis, Jacobo de Bemammi, Bonmercato de Conte, Naximpace de Nigris, & Egidio de Campedello, Notariis Civibus Ferrarien., & multis aliis ad prædicta vocatis Testibus & rogatis. Qui omnes Norarii prædicti, & omnes alii Notarii, in dicto Arengo seu Consilio existentes, rogati fuerunt facere de premissis omnibus ejusdem tenoris unum & plura publica Instrumenta. Ego Perinus filius Domini Octoboni Bracharini Notarii, Civis Ferrarien. publicus Imperiali auctoritate Notarius, celebrationi hujusmodi Sindicatus, & corroborationi ejusdem, necnon & omnibus & singulis superius annotatis, præsens fui, scripsi, & in publicam

Eadem confirmata a Populo.

cam formam redegi, meumque signum feci rogatus.

Literæ Credentiales a Legato Ecclesiæ ejusdem roboratæ.

§. 4. Noverint universi, præsentes literas inspecturi, quod Nos Arnaldus Miseratione Divina Sanctę Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, de plenitudine potestatis, quam habet Ecclesia Romana in Civitate Ferrarien. & in Districtu; & Nobis etiam per Consilium Quingentorum Populi, & per universum Populum Civitatis ejusdem specialiter attributa, elegimus apud Civitatem ipsam, dum eramus ibi, & nunc de novo etiam eligimus in Civitate Bononiæ auctoritate potestatis predictę Venerabilem Patrem Dominum Guidonem Episcopum Ferrarien. & prudentes Viros atque discretos Pignatonum de Pignatonibus, Antonium de Alexio Judices, Vassallum Mercatorem Octobonum dictum, Bracharinum, & Nascimbene de Brinis, Notarios, Cives Ferrarienses, fideles & devotos Romanæ Ecclesiæ, latores præsentium, Ambassiatores & Sindicos Populi & Communis Ferrariæ; nec non eligimus similiter pro Notario ipsorum Ambassiatorum Perinum Filium dicti Octoboni; quibus auctoritate, qua fungimur, concedimus licentiam exponendi Ambassiatam eis impositam per ipsum Populum & Commune, sigillatam sigillo Communis prędicti, coram Sanctissimo Patre & Domino nostro Domino Clemente Summo Pontifice, & Sacro Cætu Dominorum Cardinalium, semel & pluries, prout ipsis Ambassiatoribus & Sindicis melius & convenientius videbitur, pro utilitate dicti Domini nostri & Sanctæ Romanę Ecclesię, & predictorum Populi & Communis. In cujus rei testimonium præsentes literas scribi & publicari mandavimus per Leonem de Setia Notarium infrascriptum, & Sigilli nostri munimine roborari. Datum & actum Bononiæ in Camera nostra, præsentibus Venerabili & Religioso viro Domino Guillelmo Abbate Monasterii Sancti Fremerii Vasaten. Diœcesis, & Domino Fortonerio Cantore Ecclesiæ de Sancto Asterio, Testibus ad prædicta vocatis specialiter & rogatis. Sub anno Domini millesimo trecentesimo nono, Indictione septima, die vigesima Mensis Octobris, Pontificatus ejusdem Domini Clementis Papæ Quinti anno quarto. Et Ego Leo Joannis Nigri de Setia, publicus Apostolica & Imperiali auctoritate, & dicti Domini Cardinalis Notarius, prædictis omnibus præsens interfui, & ea fideliter de mandato præfati Domini scripsi, & publicavi, signoque meo consueto signavi rogatus.

§. 5. Hujusmodi autem per dictum Magistrum Joannem Instrumento & Literis seriose perlectis, præfati Ambassiatores & Sindici nomine Potestatis, vexilliferi, Præconsulis, Antianorum, Capitum Societatum, Consilii, Populi, & Communis Ferrarię prædictorum, & pro eis & ipsorum quolibet & singulis de dictis Populo, & Communi, & etiam pro se ipsis recognoverunt, & etiam professi sunt, dictam Civitatem Ferrariæ cum omni suo Comitatu, Territorio, & Districtu, quoad temporalem etiam jurisdictionem, & omnimodam, & merum imperium atque mixtum, ab antiquissimo tempore & a fundatione ipsius Civitatis eidem Ecclesiæ Romanæ subesse & subfuisse pleno jure; & quod ab eadem Ecclesia receperat primarium fundamentum: propter quod ipsi & eorum quilibet nomine prædictorum Potestatis, Vexilliferi, Pręconsulis, Antianorum, Capitum Societatum, Consilii, Populi, & Communis, & cujuslibet eorum, & pro ipsis & eorum singulis, & etiam pro se ipsis, ipsam Civitatem, Comitatum, Territorium, & Districtum, cum Pedagiis, Datiis, Theloneis, Ripaticis, Aquis, Aquarum decursibus, jurisdictionibus altis & bassis, mero & mixto imperio, gladii potestate, & omnibus jurisdictione, ac bonis & juribus omnibus, quocumque nomine censeantur, prędicto Domino Papæ præsenti & recipienti, ejusque Successoribus, & eidem Ecclesiæ Romanæ obtulerunt, resignaverunt, subjecerunt, transtulerunt, & submiserunt in hunc modum, Ne sub incerto sint dominio, & superioritatis jura profiteri tenentur, & agnoscere, quocumque sub aliorum dominio & superioritate sunt; & maxime ubi continetur veritatem veri dominii Tyramnorum usurpatio se abjecit; qua cessante, expedit, immo necesse est, quod vera professio declaret, quod per usurpationem tyramnidis aliquantis temporibus fuerat obscuratum, propter quæ Nos Frater Guido Episcopus Ferrarien., Pignatonus de Pignatonibus, Antonius de Alexio, Judices: Vasallus Mercator Octobonus dictus, Bracharinus, & Nascimbene de Brinis, Notarii, Ambassiatores, & Sindici Populi & Communis Ferrarię, nostro nomine, & totius Communis & Populi Civitatis ejusdem, cujus Sindicatum cum plenissima potestate in præsentia Sanctitatis Vestræ & Sacri Collegii Dominorum Cardinalium exhibemus, profitemur, & agnoscimus, Civitatem Ferrariæ ab initio fundatam fuisse per Summum Pontificem in solo Ecclesiæ Romanæ, ipsius sumptibus & expensis, & ab eadem dotatam, ordinatam, & Populorum multitudine decoratam fuisse. Cumque postmodum processu temporis per oppressionem Desiderii Regis Longobardorum servituti subjecta fuisset, per ministerium Adriani felicis recordationis summi Pontificis, invocato ad hoc brachio invictæ memoriæ Caroli Regis Francorum, restituta extitit eadem Civitas pristinæ libertati, & diutius in debita libertate permansit. Tempore vero postmodum succedente, tyrannica pestis Salhenguerra Civitatem eamdem servili conditioni supposuit, & eam longis temporibus quasi servam suppeditavit, tyranniceque tractavit. Quod Sancta Romana Ecclesia pia Mater diligenter attendens, & Filiorum suorum Civium Ferrarien. calamitati compatiens, ad partes illas destinavit Legatum, & contra ipsum tyramnum exercitum maximum congregavit; sicque dictam Civitatem, & ejus Comitatum, Districtum, atque Populum, a dicta servitute tyrannica liberavit, & sub Dominio Ecclesiæ redegit & reduxit. Quapropter recognoscimus & avocamus Civitatem Ferrarien. cum pertinen-

Ferrarienses Rom. Ecclesiæ se dederunt, nonnullis additis declarationibus.

Salhinguerra Ferrariæ Tyrannus.

tinentiis suis & districtu, ac totum Comitatum Ferrariç fuisse ab antiquo & a fundatione ipsius Civitatis, & esse de Dominio temporali Romanorum Pontificum, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; super quo recognoscimus privilegia, & regestra, & Librum Censualem ejusdem Romanæ Ecclesiæ, & ea, quæ continent, vera esse, & indubitata; & eis, quantum ad nos attinet, fidem nomine, quo supra, plenariam adhibemus. Item profitemur & agnoscimus, quod pro eo tempore, quo dicta Civitas, Comitatus, & Districtus ipsius, fuerunt sub manu quondam Marchionum Esten., non voluntarie subfuerunt, eisdem obediverunt, aut eorum dominium de facto agnoverunt; sed per violentiam & metum mortis & cruciatus Corporum, quibus resistere non potuerunt propter nimiam sęvitiam ipsorum & tyramnicam potestatem: sed suspirabant & gemebant sub indebitæ servitutis mole, aspirantes & desiderantes cum multis gemitibus videre tempora, quæ nunc vident, videlicet quod ad naturale Dominium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ redirent, sub vero dominio ipsius & regimine regerentur, & defenderentur, a tyramnorum impressionis, persecutionis, & usurpationis molestia liberati: qui Tyramni neque centenaria præscriptione quidquam de jure Sanctæ Romanæ Ecclesiæ diminuere potuerunt, eo quod tyramnica & violenta possessio caret bono principio & medio, per quod concluditur quod & fine; licet nec tempus centum Annorum, immo etiam nec septuaginta defluxerit, per quod jus & dominium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ intactum est & extitit, ac illęsum ut tunc & nunc, & medio tempore dominium illibatum ipsius Ecclesiæ est & fuit.

Estensium vis;

§. 6. Verum Omnipotens Deus, qui suo alto consilio de malo bonum elicit, pro sua Sancta Romana Ecclesia, & pro Nobis, Communi, & Populo Ferrarien., iis diebus operatus est magnalia. Benedictus ipse; Nam Venetorum Populus quærentes, quę sua non sunt nec fuerunt nec erunt, moliti sunt iis diebus Populum Ferrariensem, Civitatem, & Districtum, ut ipsum vel ipsa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ subtraherent dominio, cujus sunt & fuerunt & semper erunt, Domino concedente; ac ea per turbulentam rabiem, & hostilem incursum suo jugo, igne, gladio, cæde, ac incendio inferentes Nobis, & eidem Populo per terram & aquam vim, vivæque guerræ molestiam, manciparent; sed conatum ipsorum execrabilem pius & misericors Deus ad honorem vestrum, Sanctissime Pater, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac tranquillitatem, & pacem nostri Populi Ferrarien., modis & viis divinitus inspiratis convertit. Nam idem Populus Ferrarien., qui multo tempore sub tyrannis ipsum tondentibus obmutuerat, quia os aperire non poterat, nec audebat; Tyrannis ipsis subductis de medio, statim supervenit Venetorum superbia cum furore, adducere moliens calamitatem super capita Populi Ferrarien., & tam vehementis servitutis molem, quod Populus Ferrariensis, ut hujusmodi conatui obsisteret, & ipsius obviaret principiis, os ipsum oportuit aperire, & ad vos Sanctissimum Patrem, verum Dominum suum, recurrere ac clamère, Abba Pater, ut de tantis necessitatibus & tribulationibus liberaret eosdem, & ab eo postulare contra sęvientem rabiem Venetorum defensionis clypeum, ut exurgeret in adjutorium contra Guerram Venetorum illatam; quia Populus Ferrariensis per se etiam ad modicum tempus sufficere non valebat. Vos autem, Pater Sanctissime, Populi vestri Ferrarien. super exhibitione præsidii ac succursus contra Venetos, statim misso Legato de Latere, & non quocumque, sed de Latere ac vestro Sanguine benedicto, Reverendo scilicet Patre Domino Arnaldo Dei providentia Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Patre videlicet magnæ scientiæ ac sapientiæ, magnæ discretionis & experientiæ, magnæ honestatis & munditiæ, cujus virtuosa opera & fama pręclara jam per omnes fines Italiæ dilatantur, extento brachio virtutis & fortitudinis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ spirituali & temporali, ex surrexistis nedum in adjutorium ipsius vestri Ferrariensis Populi, immo quasi totum ut Minister & Vicarius Jesu Christi peregistis, quoad obtondendam Venetorum superbiam, & ad nostram est liberationem peractum; vester autem Populus Ferrarien., de faucibus Venetorum, in quas pene lapsi fuerant, erepti, nunc per manum vestram validam, Sanctissime Pater, liberati & in tuto positi, & plena libertate fruentes, ad gratiarum actiones assurgunt, ut Vassalli Domino suo servire parati; certe profitemur, quod si super dominio Ferrarien. Civitatis & districtus vos, Sanctissime Pater, & sancta Romana Ecclesia illum ab antiquo non haberetis titulum, quem vos habere recognoscimus, pro hac defensione, tuitione, & liberatione Populi Ferrariensis a Tyramnide Venetorum, quos in præsenti manus gloriosa vestra operata est, justum esset Civitatem & districtum Ferrarię vestro subdi dominio temporali. Cum enim Civitas Ferrarien. & Comitatus a cujuscumque dominio & potestate, præterquam Romanæ Ecclesię sint liberi & immunes, nulli facerent injuriam, si invicem tanti beneficii suscepti se & Civitatem Comitatum & districtum & omnia bona sua mobilia & immobilia subicerent vestro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ dominio temporali. Quapropter, quia vestra fuit Civitas, & totus Comitatus, & districtus Ferrarien. ab antiquo & a fundatione ipsius Civitatis ex causis & privilegiis contentis in Regestris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ; & continue vestra permansit, ut & nunc de vestro dominio sit, ut supra professio a nobis emissa declarat. Ideo dominium ipsius, quod, etsi vestrum non esset, ut est & fuit, & hoc quod a vobis suscepimus in hac necessitate beneficium, ut præmissum est, vobis & Ecclesiæ Romanæ subdi & concedi deberet; scimus, profitemur, & recognoscimus nomine, quo supra, vobis Domino nostro Clementi Quinto Summo Pontifici, & vestris Successoribus, & Ecclesiæ Romanæ, quod dicta Civitas Ferrariæ ab antiquissimo tempore & a fun-

Venetorum violentia.

fundatione ipsius Civitatis Ecclesiæ Romanæ subest, & subfuit pleno jure, quod temporalem etiam iurisdictionem, merum scilicet imperium atque mixtum, & omnimodam iurisdictionem, & quod ab ea recepit primarium fundamentum, & liberationes postmodum multas & magnas, ut superius est expressum: quapropter nomine, quo supra, vobis dicto Domino nostro Clementi Quinto, & vestris Successoribus, & Ecclesiæ Romanæ recognoscimus, & profitemur, offerimus, & resignamus, concedimus, subiicimus, transferimus, & submittimus, quantum possumus, & ad nos pertinet, licet omnia prædicta, & infrascripta sint vestra, & Ecclesiæ Romanæ, ac fuerint ab antiquo & a fundatione ipsius Civitatis omnia pedagia, datia, thelonea, ripatica, aquas, aquarum decursus, jurisdictiones altas & bassas, merum imperium atque mixtum, gladii potestatem, & omnimodam jurisdictionem, & bona, & jura omnia, quocumque nomine censeantur, quæ ipsa Civitas & Populus Ferrariensis, seu quivis ibidem præsidens, soliti sunt tenere, possidere, vel quasi seu exercere per se, vel per alium quocumque nomine sive modo in dicta Civitate, Comitatu, & districtu Ferrariæ; & nomine, quo supra obligamus dictum Commune, homines, personas, & bona ipsius, & promittimus, quod omni tempore præfati Populus, & Commune, & singuli de ipso Communi habebunt, & tenebunt rata & firma omnia & singula supradicta; hoc adiecto, quod si circa præmissa vel aliquod prædictorum dubietas aliqua insurgeret, interpretatio, & declaratio fiat ad voluntatem & dispositionem plenam & liberam Domini Papę Clementis, & Successorum suorum, & Apostolicæ Sedis; Promittentes Nos Sindici supradicti nomine, quo supra, sub pæna amissionis omnium bonorum, si quæ sibi remanserint, & singularium personarum ejusdem, quam ipso facto incurrant, si contra præmissa fecerint, vel aliquod præmissorum, quod Nos, vel Populus, & Commune prædicti contra præmissa vel aliquod præmissorum nullo unquam tempore veniemus de jure vel de facto, per nos vel per alios, aliquo modo vel causa & nomine dicti Communis, nos Sindici prælibati, & singularium personarum ejusdem, & in ipsorum animas, de omnibus prædictis adimplendis, Vobis dicto Domino nostro Clementi Papæ Quinto, & Successoribus vestris, & Romanæ Ecclesiæ, ligium, homagium, nec non & fidelitatis juramentum præstamus.

Ferrarienses se, suaque Rom. Ecclesiæ offerunt.

Homagium præstant.

§. 7. Demum vero dicti Sindici, & quilibet eorum in Animas Potestatis, ac Vexillifer & aliorum omnium prædictorum, quorum sunt Ambassiatores & Nuntii, & cujuslibet eorum, & pro ipsis & eorum singulis, Sacrosanctis Evangeliis tactis corporaliter ab eisdem, eidem Domino Papæ præsenti, ut prædicitur, & recipienti, & Successoribus ejus, & eidem Ecclesiæ Romanæ, hujusmodi juramentum fidelitatis; & singulariter singuli eorumdem, junctis eorum manibus inter manus ipsius Domini Papæ positis, dictum ligium, homagium fecerunt, & etiam præstiterunt: Quibus sic peractis, idem Dominus Papa publice mandavit mihi Notario infrascripto; dictique Ambassiatores, & Sindici me rogaverunt instanter, quod de præmissis omnibus conficerem publicum Instrumentum. Acta fuerunt præmissa omnia Anno, Mense, Die, Indictione, Pontificatu, & loco prædictis, præsentibus Venerabilibus Patribus & Dominis, Bertrando Episcopo Albien., prædicti Domini Papæ Camerario, Arnaldo Abbate Monasterii Fontis frigidi Ordinis Cistercien. Narbonen. Diæcesis, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellario, Guidone de Baysio Archidiacono Bononien., Auditore Contradictarum, Magistro Nicolao de Fractis Correctore Literarum, & Dominis Bernardo Bojardi Archidiacono Xanctonen., Guillelmo Accursi Sacrista Caturcen., Guillelmo Helye Canonico ejusdem Xanctonen., Gregorio Bissa de Placentia Archipresbytero de Montesilice Paduan. Diæcesis, Castellano de Tervisio Canonico Tervisin Ecclesiarum Capellanis; ac Magistris, Oddone de Sermineto, & Joanne de Verulis Clericis Cameræ; ac Fratribus Gotefredo & Bernardo Bullatoribus Literarum ipsarum, ac Magistris Joanne de Fumone, Andrea de Setia, Manule de Parma, & Nicolao de Ferentino Scriptoribus; ac Nicolao de Vico, & Odetto de Castillione Magistris Hostiariis; Joanne de Mutina, & Henrico de Yporeya servientibus ipsius Domini Papæ; necnon & Magistris Bandino de Aretio, Simone de Podiobonici, & Petro de Sancto Laurentio Abbreviatoribus; ac Dominis Grimerio de Pergamo, Thadeo de Eugubio, & Andrea de Mediolano, in Romana Curia Advocatis; & particularibus aliis ad prædicta vocatis Testibus & rogatis. Et Ego Joannes de Regio Clericus & Notarius Cameræ præfati Domini Papæ Clementis Quinti, publicus Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius prædictus, Sindicatus & Literarum exhibitioni, recognitioni, professioni, oblationi, resignationi, concessioni, subjectioni translationi, submissioni, obligationi, promissioni, ac juramenti fidelitatis & homagii præstationi, & receptioni; ac omnibus aliis una cum suprascriptis Testibus interfui, & de mandato supradicti Domini Papæ, rogatusque per Ambassiatores & Sindicos supradictos, prædicta omnia & singula scripsi fideliter, & in publicam formam redegi, meoque Signo & nomine roboravi.

Juramentum fidelitatis ab eorum Nunciis præstitum.

Legalizatio supradicti Instrumenti.

§. 8. Nos igitur, vota vestra benigno prosequi cupientes affectu, & volentes vos sicut peculiares, speciales, devotos, ac dilectos Filios in nostro & ipsius Ecclesiæ benigno sinu favorabiliter confovere; & considerantes attentius, quod vos, spiritu ferventes, & fide pollentes, posuistis in petra fidei virtutis vestræ constantiam, in devotione ipsius Ecclesię indefessa, nec flantibus seu furentibus ventorum turbinibus fundamenta vestra super bases solidas stabilita, nec irruentibus hostilis potentiæ fulminibus subrui potuerunt; sed contra inimicas acies impugnantium Venetorum, nostrorum & Ecclesiæ Hostium, sicut invicti pugiles promptis ac pronis animis, & robustis viribus sic fideliter & valide ipsius Ecclesię potentiæ astitistis, quod per Dei gratiam, qui superbis resistit, subsecuta est ex eis gloriose victoria & triumphus; Accedentes

cedentes etiam anguſtioſos labores & laborioſas anguſtias, quas olim ſub ſervitute tyrannica ſubiſtis, & deſiderantes, ut poſt labores & languores hujuſmodi quies vobis, & tranquillitas deſiderata proveniat, quæ tanto erit, divina gratia præeunte, gratior, quanto avidius & diutius a vobis extitit affectata: veſtris ſupplicationibus inclinati, de Fratrum noſtrorum conſilio & aſſenſu ſtatuimus, ordinamus, volumus, præcipimus, & mandamus, & nihilominus gratioſe concedimus, & auctoritate Apoſtolica inviolabiliter ſtabilimus, ut ſemper ſub immediato dominio & protectione ipſius Romanæ Eccleſiæ Civitas ipſa cum ejus bonis, Comitatu, Territorio, & diſtrictu permaneat: nec ab ejus dominio & juriſdictione ſubtrahi nec alienari perpetuo valeat quoquomodo; nec ad alterius perſonæ, vel Civitatis, aut Communitatis dominium pervenire: quodque in Civitate ipſa ſemper ſit unus Vicarius ponendus per Nos, Succeſſores noſtros, & eamdem Romanam Eccleſiam, Clericus vel Laicus juxta noſtræ, & ipſius Eccleſiæ beneplacitum voluntatis; non tamen de Domo aut Parentela ſeu Conſanguinitate vel affinitate aliquorum Nobilium, qui habuerint dominium in Civitate prædicta, vel aliorum quorumvis nobilium de eadem.

Clemens PP. Ferrariæ dominium recipit adjecta lege ut nunquam a Rom. Eccleſiæ jure alienetur.

§. 9. Qui quidem Vicarius Cives Ferrarienſes, ac ejuſdem Civitatis Incolas, ejuſque Comitatus, Territorii, & Diſtrictus, manuteneat ut ſpeciales Filios & fideles ipſius Eccleſiæ prædilectos, & eorum libertates, immunitates, & jura, confinia Diſtrictus, & Bona conſervet; atque cuſtodiat ipſos a quibuſcumque potentibus, moleſtatoribus, vel Tyrannis, Communitatibus, ac Civitatibus, & aliis quibuſcumque, eos offendere ſeu moleſtare vel perturbare volentibus, defendendo; ut poſſint ſub manu Sanctæ Matris Eccleſiæ Matris ſuæ cum pace, & tranquillitate, ac libertate pleniſſima perpetuo remanere: Aliaque Vicarius prædictus exerceat, quæ ibidem fuerint oportuna; cuſtodiamque totius Civitatis, Comitatus, & Diſtrictus, Fortalitiorum, & Caſtrorum gerat; &, prout temporis qualitas exiget ac requiret, equeſtrem ſecum & pedeſtrem habeat comitivam.

Vicarii ad eamdem gubernandam Civitatē delegandi munus.

§. 10. In electione vero ſeu creatione Poteſtatis Civitatis ipſius hoc volumus obſervari, quod tres perſonæ per ipſum Vicarium Antianis, Conſilio, & Communi nominentur, qui Antiani, Conſilium, & Commune, vel major pars eorum, unam ex eiſdem perſonis, ut prædicitur, nominatis, infra ſex dies in eorum, & dictæ Civitatis Poteſtatem eligendi habeant facultatem. Quod ſi Antiani, Conſilium, & Commune prædicti, vel major pars eorum, infra prædictos ſex dies aliquam ipſarum trium perſonarum nominatarum eligere non curarent; prædictus Vicarius unum de nominatis a ſe in Poteſtatem præficiat, & ille pro Poteſtate ab omnibus habeatur.

De Poteſtatis electione:

§. 11. Poteſtatis vero hujuſmodi regimen per ſex Menſium ſpatium dumtaxat perduret; & quod per tres Menſes ante finem regiminis Poteſtatis ejuſdem nominationem præſcriptam faciat Vicarius prælibatus. Hic autem modus, quo ſupra circa eligendum ſeu creandum Poteſtatem exprimitur, poſt biennium, vel illa, quæ nunc imminet, guerra finita, vendicet ſibi locum; & interim ſolus ipſe Vicarius ponat & conſtituat inibi Poteſtatem; vel, ſi magis vobis videbitur expediens, ex nunc idem eligendi modus obtineat & ſortiatur effectum.

Et officii tempore.

§. 12. Qui Poteſtas tam in primo quam in ſecundo caſu jurabit publice dicto Vicario in præſentia Antianorum & Conſilii prædictorum, quod officium ſuum bene & fideliter exercebit, & faciet omnibus juſtitiæ complementum, & quod ſervabit ſtatuta facta & facienda, & procurabit ea, quæ ſpectant ad honorem Sanctæ Romanę Eccleſiæ, & bonum ſtatum & pacificum Civitatis. Volumus etiam, quod idem Poteſtas, completo officio ſui regiminis, ſindicetur pro ſe & ſua Familia, & alia faciat, prout extitit hactenus conſuetum. Habeat etiam Judices, Berruarios & perſonas alias, equitaturas etiam, & ſtipendia, & alia omnia juxta conſuetudinem hactenus obſervatam; ac etiam in Palatio, ubi nunc morantur Antiani, debeat immorari. Super interponendis autem ſeu emittendis, & proſequendis appellationibus, ut quorumlibet appellantium parcatur expenſis & laboribus, hoc ſervetur, videlicet quod tam in civilibus quam in criminalibus in caſibus, in quibus appellationes præmiſſę fuerint a ſententiis & Proceſſibus Poteſtatis, Judicum, & Officialium ſuorum, & Communis Ferrarien., ad Sedem Apoſtolicam appelletur; quodque primarum appellationum proſecutio fiat coram Judice; & per dictum Vicarium & Conſilium de Collegio Judicum eligetur, quem & ipſi eligendi habeant poteſtatem: ſecundarum vero apud Sedem Apoſtolicam fiat, vel in Curia dicti Vicarii, prout elegerint appellantes.

De Judiciis, & appellationibus.

§. 13. Ubi vero ad ipſum Vicarium, ſive inter ſtipendiarios & Familiares ſuos, in quos eum ſolum, & non alium, juriſdictionem in civilibus & criminalibus quibuſcumque habere cenſemus, ſive adverſus eos, ſive in placitis, de quibus infra dicetur, per querelam haberetur recurſus appellationum, quæ interponerentur ab eo, quas ad Sedem Apoſtolicam in caſibus, in quibus appellari licet, interponi jubemus, apud Sedem eamdem proſecutio fiat.

In cauſis Vicarium, aut ejus familiares tangentibus Sedis Apoſt. petendum judicium.

§. 14. Verum, cum officium Confalonerii a modico tempore citra in Civitate ipſa incepiſſe dicatur, nullaque ex eo poſſe videatur ipſi Civitati utilitas, ſed potius periculum provenire; volumus, quod officium ipſum ceſſet omnino, duodecim quoque Antiani de fidelioribus, melioribus, & devotioribus Civitatis ipſius eligantur per Poteſtatem & Conſilium cum conſenſu Vicarii memorati, quorum unus literatus ſit Proconſul, eorumque officium duret per duos Menſes, & ipſorum ſinguli duos Bononien. groſſos per ſingulos dies percipiant, in Domibus ſuis dormiant, nec in aliquo caſu aliquam juriſdictionem exerceant; ſed cum per Poteſtatem ac

Confalonerii officium caſſatum.

Duodecim Antiani eligendi.

ac Consilium, de voluntate ac consilio ipsius Vicarii, vel ejus Locumtenentis, vocati fuerint, consulent fideliter super iis, de quibus requirentur, & quæ injungentur eisdem: Qui etiam jurent in manibus dicti Vicarii, quod bene & legaliter in eorum officio se habebunt; honorem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ vestræ Matris & Dominæ in omnibus fideliter conservabunt: quos, si minus sufficientes reperti fuerint, idem Vicarius amovere, & alios sufficientes & idoneos substituere valeat, cum consilio Potestatis & Consilii prædictorum.

De Consiliariis.

§. 15. Cæterum Potestas, Antiani, & Commune præfati eligant sibi consilium ducentorum; sed, si majorem numerum velint, possint libere eos eligere cum Vicarii prædicti consensu, prout melius videbitur expedire, dum tamen quadringentorum numerum non excedant; quorum ducentorum officium ultra sex Mensium spatium non durabit. De juramento namque præstando per ipsos dicto Vicario, & de ipsorum seu cujuslibet eorum insufficientia, remotione, & substitutione fiat, prout de Antianis supra proxime est expressum.

De Statutorum Civitatis examine confirmatione &c.

§. 16. Volumus insuper, quod dilectus Filius noster Arnaldus Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus, moram trahens in partibus ipsis, per se vel per alium, seu alios, videat, & inspiciat Statuta Civitatis ipsius jam facta, & diligenter examinet; & utilia ac necessaria approbet & confirmet, superflua vero & inutilia damnosa & periculosa reprobet, resecet, & infirmet. Et deinde, quotiens necessarium vel utile fuerit, prædictus Vicarius a Ferrarien. Consilio requisitus, diligenti examinatione præmissa, Statuta necessaria & utilia, sibi expressa primitus, fieri consentiat ullo modo & aliter facta eo ipso sint nulla; Et in principio & in fine addatur, quod Statuta sint talia, quæ honori, juribus & jurisdictioni Ecclesiæ Romanæ non derogent, & quod durent ad beneplacitum Ecclesiæ antedictæ.

Militiæ equestris & pedestris numerus, stipendium &c.

§. 17. Præterea omnes redditus & proventus Civitatis ejusdem Nos & Successores nostri in Ecclesia Romana usque ad triennium percipiemus, qui ejusdem Ecclesiæ nomine leventur & percipiantur per quatuor Viros ad id idoneos, a prædicto Vicario deputandos; quorum duo saltem sint de Civitate prædicta; quo casu omnes expensas pro defensione & tuitione Civitatis, Territorii, & Districtus prędictorum, nec non Salariorum Vicarii, Potestatis, & omnium aliorum officialium, & alias expensas fieri faciamus; vel quod percipiamus in perpetuum medietatem liberam dictorum redditunm & proventuum, & Commune Ferrariæ aliam medietatem percipiat, & de illa omnes expensas faciat supradictas, scilicet stipendia centum Equitibus, & sexcentis Peditibus, eorumque Capitaneis, qui continue sint ibidem, videlicet singulis stipendiariis Equitibus duos Equos habentibus duodecim, eisdem vero singulis stipendiariis peditibus pro eorum stipendiis duos cum dimidio Auri Florenos pro Mense quolibet persolvendo; & nihilominus Equorum, & aliorum, quæ consueta sunt, restitutio fiat ad arbitrium Vicarii antedicti; quorum saltem stipendiarorum numerus etiam pacis tempore necessarius & expediens reputatur. Si vero processu temporis Nobis aut Successoribus nostris, vel Sedi Apostolicæ videretur, quod plures stipendiarii necessarii forent, dictum Commune teneatur illis, quotquot fuerint, de stipendiis juxta taxationem præhabitam providere, qui omnes ponantur semper per ipsum Vicarium, quem pro tempore nomine ipsius Ecclesiæ ibi esse contigerit. Quod si etiam Nobis, aut Successoribus, vel Sedi prędictis videretur, non fore necessariam hujusmodi Equitum, & Peditum quantitatem, volumus, ut juxta nostræ, & Successorum ipsorum vel Sedis prædictæ voluntatis beneplacitum ipsorum numerus minuatur & si forte Nobis vel Successoribus aut Sedi præfatis videretur expediens, quod prædictorum stipendiorum quantitas esset minuenda, vel etiam augumentanda, huiusmodi diminutio vel augumentum fiat iuxta nostræ, vel Successorum, aut Sedis ipsorum beneplacitum voluntatis, sicut de Stipendiariorum numero augendo vel minuendo superius est expressum.

De Redditibus, expensisque ad eos exigendos.

§. 18. Per dictum quoque Vicarium stipendia de pecunia recipienda ab illis, qui deputati fuerint ad levandum medietatem prędictam dictiCommunis nomine, vel etiam aliunde, unde dictum Commune voluerit, dictis Sipendiariis persolvantur: quę si forte tunc non sufficerent, per Potestatem, Antianos, atque Consilium de consensu, & voluntate Vicarii antedictis, vel quod etiam usque ad finem dicti Triennii hujusmodi facienda divisio servetur, quia tunc constare plenius poterit, quem modum cum honore, & utilitate Ecclesiæ Communisque prædicti fieri valeat divisio seu distributio redditnum, & proventuum prędictorum; vel etiam quod Ecclesia in perpetuum totum recipiat, & subeat sumptus hujusmodi, & expensas, nec in hoc ultimo casu aliqui de Civitate, Comitatu, vel Districtu Ferrariæ ad solvendum aliquam Talliam compellantur; sed Ecclesia ipsa semper habebit omnes expensas hujusmodi supportare. De præmissis autem quatuor viis vos eligere poteritis, quam magis duxeritis acceptandam.

Officiales quales esse debeant.

§. 19. Cæterum Judex extimatorum &, duo Judices instituantur ad brevia ponenda per Vicarium nostrum in Consilio Civitatis ejusdem. Potestates vero, & Judices in ComitatuFerrarię, & Districtu ponendi de fidelibus ejusdem Civitatis Civibus; Custodes vero Fortalitiorum, & Castrorum, ac Capitanei undecumque; & ponantur libere per solum Vicarium supradictum.

De Placitis.

§. 20. Placita vero tribus diebus singulis annis in Civitate ipsa per eumdem Vicarium teneantur, ita tamen quod Potestatis, & aliorum Officialium jurisdictio interim cesset omnino; reservato nihilominus, quod Nos vel Successores aut Sedes præfati possimus etiam alium quidem Vicarium ad tenendum dicta, si videbitur, deputare.

§. 21. Po-

Potestatis jurisdictio qualis.

§. 21. Postremo declaramus, ut Potestas, qui in ipsa Civitate pro tempore fuerit, illam & eamdem jurisdictionem habeat, quam ipsius Civitatis Potestas retroactis habere temporibus consuevit, salvis omnibus, quæ superius sunt expressa. Si vero per Consilium, & Commune præfata acceptari contigerit, quod Nos, & prædicta Ecclesia Romana omnes prædictos fructus, redditus, & proventus recipiamus in totum, medietatem condemnationum faciendarum per Potestatem, & Officiales Civitatis ejusdem in Mobilibus habeatis; de qua medietate Ambassiatarum, Legationumque vestrarum sumptus fieri valeant, & expensæ. Quod si eligeritis Nos medietatem ipsorum, & vos reliquam velle percipere, tunc medietatem omnium condemnationum ipsarum sicut & aliarum volumus, & decernimus Vos habere.

Emendarum pretia a quibus percipienda?

Clausulę.

§. 22. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Statutorum, ordinationis, voluntatum, præcepti, mandati, concessionis, stabilitionis, jussionis, declarationis, & constitutionis, infringere &c.

Dat. die 11. Febr. 1310. Pont. An. V.

Datum Avinioni Tertio Idus Februarii, Pontificatus Nostri Anno Quinto.

X.

Ex Regest. Vatic.

Monumentum præstiti ab Henrico VII. in Imperatorem electo Juramenti fidelitatis, & confirmarum Sedi Apostolicæ Imperialium Donationum.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Charissimo in Christo Filio Henrico Regi Romanorum Illustri, salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

IN humilitatis spiritu, quæ virtutum comprobatur origo, sicut Matris Ecclesiæ filius, a Domino benedictus, tuæ devotionis, ac fidei zelum nobis, & ipsi Ecclesiæ dudum offerens, reverenter juramentum, quod tenor infrascriptarum literarum tuo pendenti munitarum sigillo continet, seriose olim in manibus dilecti filii Magistri Joannis de Mosans Scholastici Tullen., Cappellani nostri, de mandato per nos ei facto, nostro, Ecclesiæ prædictæ, & Apostolicæ Sedis nomine recipientis, per Te Sacrosanctis Euangeliis, sicut per easdem literas plene constat, tactis corporaliter præstitisti; Promittens, teque fideliter obligans cum omni efficacia & effectu, quod post Imperialis Diadematis a Te coronationem susceptam, omnia, in juramento & literis contenta prædictis, ratificares, confirmares, recognosceres, faceres, servares atque jurares: & de iis omnibus infra octo dies post coronationem huiusmodi ad perpetuam rei memoriam, ac nostram, & Successorum nostrorum, & Ecclesiæ ac Sedis prædictorum securitatem, atque cautelam patentes quadruplicatas, Imperialis maiestatis Typario communitas, concederes litteras, huiusmodi literarum tuarum seriem continentes.

Ab Henrico præstitum juramentum Clementi PP.

§. 1. Quare magnificentiam Regiam paterno rogamus & hortamur affectu; quatenus ut devotionis & fidei ac reverentiæ fervorem huiusmodi cum tuæ promotionis & exaltationis augumento preclara tuæ Celsitudinis gesta erga nos, & præfatam Ecclesiam crevisse demonstres, in manibus Venerabilium Fratrum nostrorum, Arnaldi Sabinen. Legati, & Nicolai Ostien. Episcoporum, Nuntii Apostolicæ Sedis, vel alterius eorumdem, quos ad tui præsentiam duximus destinandos, quibusve, & cuiuslibet eorumdem in solidum iuramenti & aliorum prædictorum omnium, & singulorum receptione per nostras literas speciales commisimus, post susceptum per Te, ut præmittitur, ipsius Imperii Diadema, omnia in iuramento, & literis contenta prædictis ratifices, confirmes, recognoscas, facias, serves, ac præstes de novo simile iuramentum; Nobisque super iis omnibus, & singulis iuxta tuam promissionem & obligationem easdem prædictas literas quadruplicatas, ejusdem Imperialis Majestatis Typario communitas, in eis tenore prædictarum tuarum literarum inserto, concedas; illasque nobis per eosdem Episcopos vel alterum eorumdem transmittas. Tenorem autem predictarum literarum tuarum, ut de ipsis plenam certitudinem habeas, de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, qui talis est.

Alię qua factę sponsiones.

Henrici Literæ super iis.

§. 2. *Sanctissimo in Christo Patri, & Domino suo, Domino Clementi, Sacrosanctæ Romanæ, ac Universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, Henricus Dei gratia Romanorum Rex semper Augustus, cum reverentia debita devota pedum oscula Beatorum.*

§. 3. Ferventi desiderio cupientes, sanctitatis vestrę pedibus, & Apostolicæ Sedi toto corde, & animo zelum nostræ reverentiæ, fidei, & devotionis offerre; vestris sanctis monitis, exortationibus, & mandatis nos pro viribus coaptando; & honorem vestrum, ac Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & aliarum Ecclesiarum jura diligere, & pro posse protegere ac servare; attendentes propensius, quod nihil est quod lumine clariore præfulgeat, quam recta fides in Principe, nihilque est quod ita nequeat occasui subjacere quam vera Religio, & quod ad Dei timorem servandum, mandataque ejus custodienda factus est omnis homo, sed precipue Imperialis, & Regalis potestas, quæ a Domino Deo est, & ad ejus ministerium exequendum, ad fidem & reverentiam sui nominis dilatandam in omnes Regiones, & Regna; promittimus, & obligamus Nos cum omni efficacia Deo omnipotenti, vobisque Domino nostro Clementi Summo Pontifici, vestrisque Successoribus, ac Sacrosanctæ Sedi Apostolicæ, & Romanæ Ecclesiæ, quę Ecclesiarum omnium caput est, & magistra, quod Sacrosanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, Fidemque Catholicam, fundatam super fundamentum Apostolorum, & Prophetarum, ipso scilicet angulari lapide Christo Jesu, in quo omnis ædificatio constructa crescit in Templum sanctum in Domino, in cuius nomine omne genuflectitur cælestium, terrestrium, & infernorum, nec est nomen aliud sub Cœlo, in quo salvari oporteat credentes, toto corde & animo, pura fide, & sancta intentione confer-

Rom. Ecclesiam, & fidem Catholicam servaturum se pollicetur.

servabimus, reverebimur, atque defendemus totis viribus & toto posse: ac omnem hæresim & Schisma, extollentem se contra sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, exterminabimus pro viribus: & omnes hæreticos, cujuscumque sectę, & conditionis existant, facies quidem habentes diversas, sed caudas ad invicem colligatas, quibus Vineam Domini Dei Sabaoth perdere, & vastare nituntur; omnesque fautores, adjutores, valitores, & receptatores ac defensores eorum; & quod nullo tempore conjungemur, confederabimur, parentela, vel federe, vel unione quacunque cum quocumque Saraceno, vel Pagano, vel Schismatico Rege, vel Principe, vel quocumque alio fidei Catholicæ unionem non habente; neque cum aliquo rebelle vel inimico ipsius Romanę Ecclesiæ, vel de eisdem manifeste suspecto: Item promittimus, & obligamus nos cum omni efficacia & effectu, quod personam vestram, statum, & honorem, & Successorum vestrorum, contra quemcumque seu quoscumque homines cujuscumque status, præeminentiæ, vel dignitatis existant, conservabimus, defendemus, & manutenebimus: nec non omnia privilegia Regum, & Principum, & Imperatorum Romanorum Prædecessorum nostrorum, cujuscumque tenoris & continentiæ existant, quocumque tempore concessa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Romanis Pontificibus, & Sedi Apostolicæ, & quibuscumque Ecclesiis, Prælatis, & Ministris ipsarum, conservabimus, & manutenebimus; nec aliquo unquam tempore contraveniemus, vel aliquem, quantum in nobis erit, venire permittemus, quacumque occasione vel titulo allegato juris vel facti: imo ad perpetuam rei memoriam, & Sanctæ Ecclesiæ securitatem atque cautelam ipsa privilegia omnia pro nobis, & successoribus nostris ratificamus, confirmamus, recognoscimus, innovamus, & de novo concedimus, prout melius & plenius possumus ex certa scientia cum omni efficacia & effectu: Volentes, ac etiam decernentes, quod ista generalis ratificatio, confirmatio, recognitio, innovatio, & de novo concessio perinde robur obtineant perpetuæ firmitatis, ac si omnia & singula privilegiorum verba singulariter & expresse, ac de verbo ad verbum, pręsentibus inserta fuissent: specialiter autem & expresse cum omni efficacia & effectu supradictis ratificamus, confirmamus, recognoscimus, innovamus, & de novo concedimus omnia privilegia Constantini, Caroli, Henrici, Ottonis IV. Frederici II., atque Rodulphi, Regum & Principum, seu Imperatorum Romanorum, quocumque tempore concessa super quibuscumque, cujuscumque continentiæ vel tenoris existant, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Romanisque Pontificibus, & Apostolicæ Sedi. Promittimus etiam & obligamus Nos cum omni efficacia & effectu, omni jure & forma, quo melius & efficacius fieri potest, manutenere & conservare omnia privilegia, cujuscumque tenoris vel conditionis existant, & nullo unquam tempore contravenire, vel aliquem, quantum in Nobis est, venire permittere, quacumque occasione vel causa vel titulo allegato juris vel facti, per quoscumque Reges vel Principes seu Imperatores Romanos, & pręcipue per supradictos Constantinum, Carolum, Henricum, Ottonem Quartum, Fredericum Secundum, atque Rodulphum concessa Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Romanis Pontificibus, & Apostolicę Sedi super recognitione, innovatione, advocatione, concessione, quietatione, renunciatione & libera dimissione Terrarum, & Provinciarum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ ubicumque positarum; pręcipue Marchiæ Anconitanæ cum omnibus Civitatibus, Terris, limitibus, terminis, & confinibus suis, integraliter cum omnibus juribus & jurisdictionibus earumdem; Exarcatus Ravennæ, & Pentapolis, ac Romaniolæ, & Brettenorii; Comitatus cum Civitate Bononiæ, & cum omnibus Civitatibus, Terris, limitibus, Terminis, & confinibus, integraliter & cum omnibus juribus & jurisdictionibus earumdem; Massæ quoque, quæ Trabaria nuncupatur, cum omnibus Civitatibus, Terris, limitibus, terminis, & confinibus, integraliter & cum omnibus juribus & jurisdictionibus earumdem; Patrimonii etiam Beati Petri in Tuscia cum Civitatibus Tuderti, Narniæ, Urbis veteris, & Reatæ, & cum omnibus Civitatibus, Terris, Limitibus, terminis, ac confinibus, integraliter & cum omnibus juribus & jurisdictionibus earumdem; Comitatus quoque Sabinæ cum Civitate Interamnen., & cum Archecesarum, & Terra, quæ dicitur Arnulphorum, cum omnibus Civitatibus, Terris, Limitibus, terminis, & confinibus integraliter, & cum omnibus juribus & jurisdictionibus earumdem; Comitatus quoque Campaniæ, atque Maritimæ cum omnibus Civitatibus, Terris, limitibus, terminis, & confinibus suis integraliter, & cum omnibus jurisdictionibus & juribus earumdem: Et ex abundanti de novo, & ad majorem cautelam supradictas omnes Terras, atque Provincias cum omnibus juribus & jurisdictionibus, terminis, limitibus, & confinibus earumdem, & jus & possessionem & proprietatem ipsorum cum omni plenitudine, recognoscimus jure plenissimo ad jus & proprietatem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ spectare, ac omnimode pertinere: ac ipsas omnes Terras, atque Provincias de novo advocamus, innovamus, atque concedimus, quitamus libere, & dimittimus, restituimus, & renuntiamus, necnon ad omnem scrupulum removendum, & ut pax, quies, atque tranquillitas inter Ecclesiam & Imperium jugiter vigeat, & futuris dante Domino temporibus augeatur, & omnis contentionis & dissentionis cujuslibet materia præcludatur, prout melius & efficacius fieri & intelligi potest, concedimus ipsas, conferimus, & donamus de novo. Promittentes & obligantes Nos, prout plenius & efficacius possumus, quod nullo unquam tempore occupabimus, vel occupari, quantum in Nobis est, permittemus, Civitates, Loca, Castra, Terras, & Provincias supradictas, vel aliquam ipsarum vel earum partem; nec in ipsis vel aliqua ipsarum vel earum parte jurisdictionem aliquam per Nos vel per alium geremus vel exercebimus; nec jura aliqua, possessiones, vel Tenutas habebimus vel possidebimus in eisdem Terris vel Provinciis vel aliqua ipsarum

Que promiserit Henricus Rom. Ecclesiæ.

Eidem Privilegia omnia Imperialia cōfirmat:

Et antiquas Donationes.

rum, seu parte earum; nec officium aliquod geremus per Nos vel per alium Potestariæ vel Capitaniæ, seu quocumque nomine censeatur, in ipsis, vel aliqua ipsarum, vel earum parte; & quod tanquam Princeps Catholicus, Advocatus & Defensor Sanctæ Romanæ Ecclesiæ juvabimus ipsam, sibique assistemus contra quoscumque occupantes, invadentes, vel turbantes Provincias ipsas, Civitates Loca Castra & Terras vel aliquam ipsarum seu earum partem; & quoscumque inobedientes seu rebelles Ecclesiæ, precipue in Provinciis Civitatibus Locis Castris & Terris eisdem, in nullo fovebimus vel manutenebimus, seu per quoscumque foveri seu manuteneri, quantum in Nobis est, permittemus: sed contra ipsos assistemus consiliis auxiliis & favoribus oportunis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Romanis Pontificibus, & Apostolicæ Sedi: quousque Rebelles & Subditi ad plenam reverentiam & obedientiam reducantur: Promittentes quoque Sanctam Romanam Ecclesiam, & Ecclesias alias, ac libertatem Ecclesiasticam, & bona, iura, Prælatos, & Ministros ipsarum manutenere, conservare, & pro viribus defensare: Vassallos quoque Romanæ Ecclesiæ contra iustitiam non offendere, & quod devotos & fideles Ecclesiæ etiam in Imperio constitutos, benigne tractabimus, & contra iustitiam non opprimemus, neque per alium, quantum in nobis est, opprimi permittemus; sed conservabimus in iuribus & iustitiis eorumdem. Prædicta autem omnia & singula inviolabiliter observare, & observari facere, & nullo unquam tempore contravenire iuravimus ad Sancta Dei Evangelia, tacto Libro, in manibus Discreti Viri Joannis de Mosans, Scholastici Ecclesiæ Tullen., vestri Capellani nomine Romanę Ecclesię, & Sedis Apostolicę, ac vestro & de vestro Mandato speciali recipientis; de qua etiam receptione tam per vestras præsentes, quam per ipsius Recipientis Literas seu Instrumentum publicum plene constat: Et ad prædictorum omnium perpetuam rei memoriam, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, ac Sedis Apostolicæ, & Romanorum Pontificum securitatem atque cautelam præsentes Literas Regiæ Maiestatis Sigillo munitas fecimus communiri: Promittentes & obligantes Nos cum omni efficacia & effectu, quod post Imperialis Diadematis coronationem susceptam, prædicta omnia ratificabimus, confirmabimus, & recognoscemus, & faciemus, & servabimus, atque iurabimus; & de supradictis omnibus infra octo dies nostras patentes dabimus Literas quadruplicatas, harum seriem continentes, ad perpetuam rei memoriam, & ad securitatem & cautelam vestram, & Successorum vestrorum, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedis, Imperialis Majestatis typario communitas.

Datum Lausannæ Quinto Idus Octobris Anno Domini MCCCX. Regni vero nostri Anno Secundo.

Dat. die 22. Iunii 1311. P. An. VI. Datum in Prioratu de Grausello prope Malausan. Vasionen. Diœcesis, Decimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno VI.

XI.

Ex eodem Regesto.

Subsequitur destinatio Legatorum pro ejusdem Imperatoris coronatione, ejusque coronationis ritus & forma præscribuntur.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus, Arnaldo Sabinen., Apostolicæ Sedis Legato, ac Leonardo Albanen, & Nicolao Ostien., Episcopis; & dilectis Filiis, Francisco Sanctæ Luciæ in Silice, & Lucæ Sanctæ Mariæ in Via lata, Diaconis Cardinalibus, Nuntiis ejusdem Sedis Apostolicæ, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

REX Regum & Dominus Dominantium, Dei clementissimus Filius, Jesus Christus, honore multiplici Reginam præfulgidam sibi in vestitu deaurato circumamictam varietate, assistentem a dextris, sanctam videlicet Ecclesiam Sponsam suam, quam suo pretiosissimo Sanguine redemptam clementer sibi inseparabili fædere conjungi voluit, honore primatus multiplicis ac multipharię præeminentię insignivit. Sed in eo potissime ipsam honorabilem & felici ac præcellenti reddidit Dignitatis statu fulgentem, quod eidem tantam tribuit plenitudinem potestatis, ut personis quantumcumque solemnitate insignibus & præclaris, in iis possit sibique competat adesse magnifice, per quæ ipsę clari nominis titulum & famosæ consequantur potentiæ culmen, & etiam incrementum. Dominator enim Cœli, qui solus Altissimus potestatem habet in Regno hominum, & quemcumque voluerit, suscitat super illud, potestatem dedit ei & honorem & Regnum; potestatem inquam æternam, quę non aufertur, & Regnum, quod non corrumpitur: ut Imperatores & Reges in ipsa & per ipsam doctrina salutari intelligant & erudiantur: Judices Orbis Terræ eidem servire & obsequi in timore, qui imperat ventis & mari: Cuncta namque, quæ in Cœlo sunt, & in terra, sua sunt; suum est Regnum; ipse est super omnes Principes; suæ sunt divitiæ, sua gloria, qui dominatur omnibus; & in manu ejus virtus & potentia, magnitudo, & Imperium omnium; sub quo curvantur, qui portant orbem. Per eum enim Reges regnant, & Principes, & Legum conditores justa decernunt; qui habet in fæmore suo scriptum: Rex Regum, & Dominus Dominantium: ad cuius præceptum elevabitur Aquila, & ponet in arduis nidum suum.

Romanę Ecclesię Potentia super Principes Orbis.

§.1. Sane dudum post electionem charissimi in Christo Filii nostri Henrici Regis Romanorum Illustris, celebratam concorditer per Regni Alamaniæ Principes, in electione Romanorum Regis vocem habentes; cum imminet facienda, solemnes dicti Regis Ambassiatores ac Nuntii ad nostram præsentiam accedentes, & nobis eiusdem electionis præsentato Decreto, ad eorum instantem & devotam supplicationis instantiam, coram nobis & Fratribus nostris iteratis vicibus, & per inter

Henrici Regis se confirmasse electionem in Imperatorem ait.

terstitia temporum repetita, præfatum Regem, quia per decreti præfati & conditionis personæ ipsius, non levi notitia antea nobis & Fratribus nostris notæ, examinationem coram nobis & eisdem Fratribus habitam diligenter, in quantum fieri potuit eodem absente, sufficientem ipsum idoneum & habilem invenimus ad præfatum Imperium obtinendum, ac electionem ipsam canonicam exstitisse; de eorumdem Fratrum nostrorum consilio ipsum reputavimus, nominavimus, approbavimus, denuntiavimus, & declaravimus Romanorum Regem justitia exigente, ac fore idoneum sufficientem & habilem ad dignitatem Imperialis celsitudinis obtinendam.

Terminumque ad Coronationem assignasse.

§.2 Pronuntiantes insuper ac etiam decernentes, sibi per nostras manus loco & tempore oportunis debere concedi unctionem, & ipsius Imperii diadema, certum ad hoc ei terminum assignantes.

Quibus de causis ejus hujusmodi terminus fuerit abbreviatus.

§.3. Cumque postmodum Rex præfatus Italiæ partes fuisset potenter ingressus, & a Lombardiæ Civitatibus aliisque Locis insignibus, ad quæ declinaverat, honorifice & pacifice jam receptus, alii præfati Regis Ambassiatores & Nuntii ad Apostolicæ Sedis præsentiam accesserunt, qui cum multa nobis instantia inter cætera supplicarunt, quod cum ipsi patenter adverterent, sicut eis jam per nos super hoc responsum extiterat, quod propter generale Concilium, quod in Kalendis Octobris proxime venturi disposueramus, dante Domino, & disponimus celebrare; aliaque multa & ardua plurimumque urgentia, quæ necessario in Citramontanis partibus expedienda nobis negotia incumbebant tunc temporis, & incumbunt, prædictam unctionem & Imperii Diadema, aliaque solemnia per nostras manus Regi non poterant memorato concedi, terminum ipsum sub spatio temporis brevioris concludere: ipsamque unctionem & Imperii Diadema, cæteraque solemnia per aliquos de Fratribus supradictis in Festo Pentecostes tunc proxime secuturo impendi facere dignaremur.

§.4. Nos vero prædictis Nuntiis receptis mansuetudine consueta, & iis & aliis, quæ coram nobis voluerunt proponere, diligenter auditis, eis certo modo duximus, respondendum; ejusdem Regis, super hoc cum prædictis Fratribus nostris diligenti deliberatione præhabita, nihilominus desideriis annuere intendentes; & quia propter temporis nimiam brevitatem in dicto Festo Pentecostes solemnitatem unctionis & coronationis hujusmodi non posset fieri credebamus; nec Rex ipse in præfato Festo sibi, ut ejus decebat honorem, de apparatu ad hoc necessario potuisset forsitan providere, significavimus ei per nostras literas speciales, ut tanti arduitate negotii diligenter inspecta, & considerata prudenter temporis qualitate, aliquem certum & solemnem diem, prout crederet convenire, post festum prædictum eligere, ipsumque nobis significare, illius deliberatio non differret: ut infra diem ipsum aliquos de Fratribus supradictis, de quibus Apostolica deliberatio provideret, qui ei unctionis ejusdem munus impenderent, & imponerent vice nostra præfatum Diadema Imperii, ac alia ibi agenda solemnia peragerent, mitteremus; dilectos filios Magistros Robertum electum Salernitanum, & Hugonem Geraldi Cantorem Petragoricen. Cappellanos nostros, ad eumdem Regem super iis cum eisdem nostris literis destinantes, per quos sibi paternæ sinceritatis affectum, & mentis Apostolicæ puritatem, quos ad status ipsius & exaltationem magnificam habebamus, mandavimus clarius aperiri.

Designat Henricus Assumptionis B. V. diem.

§. 5. Verum Rex præfatus, super hoc matura deliberatione præhabita, Festum Assumptionis Beatæ Virginis proxime venturum pro termino ad recipiendum in Basilica Principis Apostolorum de Urbe more solito unctionem hujusmodi, & ipsius Imperii diadema, aliaque inibi solemnia peragenda recepit, prout Nobis per solemnes suos Ambassiatores ac Nuntios & speciales Literas intimavit, suo Regali Sigillo pendenti munitas; cum multa devotionis instantia supplicans per eosdem, ut ad eum aliquos mitteremus de Fratribus memoratis pro impendenda unctione hujusmodi, & imponendo sibi ejusdem Imperii Diadema, aliisque solemnibus peragendis. Porro si desuper datum esset, ut circa tanti celebritatem negotii exhiberi posset nostra præsentia corporalis, ut ubi mente vigilanter intendimus, ibi præsentialiter nostrum desiderium panderemus, ad quod etiam ejusdem Regis concurrunt, ut pro certo novimus, cum promptitudine multiplicis devotionis affectus, gauderemus in Domino, & plurimum satisfieret nostris votis. Verum quia ex causis prædictis non possumus in hac parte affectibus satisfacere mentis nostræ, prædicti Regis frequentibus & devotis supplicationibus, inclinati, & ad personas vestras Apostolicæ mentis oculos fiducialiter dirigentes, vobis quorum Nobis sunt notæ virtutes, quasque in magnis & arduis dicta Sedes diversis vicibus est experta, & de quorum operibus fructus uberes provenisse conspicimus, super hoc nostræ sollicitudinis onus duximus imponendum: sperantes, quod tanquam viri virtute magnifici opus hujusmodi viriliter assumetis ad Divini Nominis laudem & gloriam effectualiter exequendum.

Pontifex suo loco Cardinales ad peragendam pompam deligit.

Inter eos coronandi Henrici munera partitur.

§. 6. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos ad dictam Urbem die Assumptionis prædictæ personaliter conferentes, ac ibidem convenientes in unum, tu Frater Nicolae Ostien. Episcope Missam celebres, & Regem inungas eumdem; Vosque Fratres Albanen., Ostien., & Sabinen. Episcopi; Vosque Francisce, & Luca Diaconi Cardinales, vel illi vestrum, qui præsentes fuerint, eisdem Regi & Reginæ Mitras & Diademata Imperii; Regi quoque sceptrum, pomum, & gladium, & alia solemnia, prout infra patentius & distinctis vobis injungitur, tribuatis; eorumque vertices inclytos reddatis illorum insigniis cum solitis solemnitatibus decoratos: In nomine ac virtute Altissimi prudenter, honorifice, ac etiam diligenter, prout decet tam arduum & solemne negotium, quod vobis committimus, nostris vice & nomine exequentes in dicto Festo Assumptionis, si poteritis comode, vel alio certo convenienti die, quem idem Rex ad hoc pro qualitate negotio-rum

rum imminentium duxerit eligendum. Quod si non omnes iis exequendis potueritis interesse, quatuor, tres, duo, aut unus ex vobis, ea nihilominus exequatur.

Ritus præscribuntur.

§. 7. Et ne quis in agendis solemnibus antedictis error, quod absit, intervenire valeret, modum & formam & locum agendorum, & ubi & per quas personas agenda fuerint, particulariter & distincte duximus præsentibus inserenda, prout in Archivio Ecclesię & in Pontificali ordinario continetur; quorum forma talis est.

Quâ formâ Imperator in Urbem sit excipiendus.

§. 8. Cum Rex, in Imperatorem electus, pervenerit ad Portam Collinam, quæ est juxta Castellum Crescentini, recipiatur honorifice a Clero Urbis cum Crucibus & Turribulis, & processionaliter deducatur usque ad gradus Basilicæ Sancti Petri, cantantibus universis: Ecce mitto Angelum meum &c. Camerariis ejus missilia spargentibus ante ipsum, & Præfecto Urbis gladium præferente. Cum autem pervenerit ante Basilicam in Plateam, quæ Cortina vocatur, dextrandus est a Senatoribus usque ad gradus prædictos, Ubi eo descendente tradendus est Equus, cui Rex insederat, illis. Interim Summus Pontifex cum omnibus Ordinibus suis præparet se in secretario, tanquam celebraturus divina, & processionaliter exiens usque ad suggestum areæ superioris, quæ est in Capite graduum super Faldestorium, ibi sedeat, considentibus super gradus a parte dextera Episcopis & Præsbyteris, a sinistra vero Diaconis Cardinalibus, & in proximiori gradu Subdiaconis, & Accolitis, Primicerio & Cantoribus astantibus circa illos cum Magnatibus & Nobilibus Officialibus & Ministerialibus Aulæ Papalis.

Ut deducendus ad Basilicam S. Petri.

Qua pompa Rom. Pontifex expectet in Porticu.

Ut Rex ejus pedes sit osculaturus.

§. 9. Tunc Rex cum Archiepiscopis & Episcopis, Principibus, & Magnatibus suis ascendens ad Summum Pontificem reverenter osculetur pedes ipsius; & offerens ei aurum, quantum sibi placuerit, benigne recipiatur ab eo ad osculum & amplexum: Quo demum surgente, Rex ipse a parte dextera, & Prior Diaconorum a parte sinistra deducant eum usque in Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Turribus; ubi ante Altare, Subdiacono Evangelii Textum tenente, Rex super illum corporaliter præstet hujusmodi juramentum: Ego Henricus Rex Romanorum, futurus, annuente Domino, Imperator, promitto, spondeo, & polliceor coram Deo, & Beato Petro, me de cætero Protectorem & Defensorem fore Summi Pontificis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus necessitatibus & utilitatibus suis, custodiendo & conservando possessiones honores & jura ejus, quantum divino fultus adjutorio fuero, secundum scire ac posse meum recta & pura fide: sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia: Forma autem juramenti præstiti in Avinione per Procuratores & Nuntios prædicti Regis Romanorum, tempore suæ coronationis renovandi, talis est. Nos Sifridus Curien. Episcopus, Amadeus Comes Sabaudiæ, Joannes Dalfini Viennen., & Albonen. Comes Guido de Flandria, Joannes Comes Sarapon-

Devincturus se Sacremento ad tuendam Ecclesiam.

te, & Symon de Marvilla Thesaurarius Meten., Nuncii & Procuratores Serenissimi Principis Henrici Romanorum Regis, habentes ad omnia infrascripta plenam & generalem ac liberam potestatem, & speciale Mandatum ab eodem, prout constat per prædictas Patentes Literas ipsius, Vobis Sanctissimo Patri, & Domino, Domino Clementi, divina providente clementia, Papæ Quinto, vice & nomine dicti Domini nostri Regis & in animam ipsius promittimus & juramus per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, & per hæc Sancta Dei Evangelia, & per hoc lignum vivificę Crucis, & per has Reliquias Sanctorum, quod numquam Vitam aut Membra, neque ipsum honorem, quem habetis, sua voluntate aut suo consensu aut suo consilio aut sua exhortatione perdetis: Et in Roma nullum placitum aut ordinationem faciet de omnibus, quæ ad vos pertinent aut Romanos, sine vestro consilio & consensu; & quicquid de Terra Romanæ Ecclesiæ pervenit ad ipsum aut perveniet, vobis reddet quamcitius poterit: Et quamdocumque in Lombardiam & Tusciam aliquem mittet pro Terris & juribus suis gubernandis, quotiens mittet eum, jurare faciet illum, ut adjutor vester sit ad defendendum Terram Sancti Petri, & Romanam Ecclesiam secundum suum posse: & si permittente Domino, dictus Dominus noster Rex Romam venerit, Sanctam Romanam Ecclesiam, & vos Rectorem ipsius, & Successores Vestros exaltabit secundum suum posse: Et cum Romæ vel alibi per Vos in Imperatorem coronandus fuerit Dominus noster Rex prædictus, dictum Sacramentum, & aliud fieri consuetum ad requisitionem vestram tempore coronationis suæ personaliter renovabit.

§. 10. Deinde Summus Pontifex cum Ordinibus suis ad Altare procedit; & facta ibi coronatione, ad Sedem ascendit, Rege cum suis tribus Episcopis, videlicet Ostien., & Portuen., & Albanen. in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Turribus remanente; ubi a Canonicis Sancti Petri receptus in Fratrem Imperialibus induatur insignibus, dato ipsius Pallio Camerario Domini Papæ, qui præcedentibus illis Canonicis, & cantantibus: Patre amas me? Tu scis Domine, quia amo Te: Pasce Oves meas ℣. Simon Joannis amas me plus his? Tu scis Domine, quia amo Te: Pasce Oves meas: Cum ad ostium Basilicæ Principis Apostolorum pervenerit, quæ Porta argentea nuncupatur, deducentibus eum hinc inde Comite Lateranen. Palatii, & Primicerio Judicum Romanorum, Albanen. Episcopus ante ipsam Portam argenteam hanc super eum benedictionem effundat: Deus, in cujus manu Corda sunt Regum &c. Cum autem intra Ecclesiam in medio Rotæ pervenerit, Portuen. Episcopus hanc Orationem super eum decantet: Deus, inenarrabilis Auctor Mundi &c. Qui cum ad Confessionem Beati Petri pervenerit, prosternat se pronus in Terram, & Prior Diaconorum super eum faciat Letaniam: qua finita, Prior Presbyterorum dicat Orationem dominicam cum

Rex a Canonicis S. Petri in Fratrem ascitus.

Preces pro eo fundendæ.

cum Capitulis iſtis: Salvum fac ſervum tuum Domine. Mitte ei auxilium de Sancto: Domine ſalvum fac Regem; ac deinde dicat Orationem iſtam: Actiones noſtras quæſumus Domine &c. poſt hæc procedant ad Altare Sancti Mauritii, ubi Oſtien. Epiſcopus ungat ei de oleo exorcizato brachium dextrum, & in Scapulos, hanc Orationem dicendo: Domine Deus Omnipotens, cujus eſt omnis poteſtas &c. Item aliam Orationem dicat: Deus Dei filius Jeſus Chriſtus &c.

Brachio dextro, & ſcapulis inungitur.

Tamquam Diaconus admittitur ad oſculum.

§. 11. His ita peractis, aſcendit Rex ad Altare Beati Petri, ubi Summus Pontifex, facta confeſſione, recipiat eum ad oſculum, ſicut unum ex Diaconibus; ipſeque procedat ad Pulpitum vel ambonem, ubi thalamus conſtructus de Lignis, & ornatus de Palliis debet ei eſſe paratus cum ſuis Archiepiſcopis & Epiſcopis, Principibus & Magnatibus, ſecundum capacitatem loci conſiſtat: Primicerius autem, & Scola Cantorum in Choro ante Altare decantant Introitum; & poſt Kirie eleiſon, & Himnum Angelicum decantatum, Summus Pontifex dicit Orationem, quæ competit illi diei; & hanc Orationem pro ipſo Imperatore: Deus Regnorum omnium &c. Item aliam Orationem; Suſcipe Domine preces &c. Item aliam Orationem: Deus, qui ad prædicandum &c. Cumque lecta fuerit Epiſtola, & Graduale decantatum, Imperator aſcendat proceſſionaliter ad Altare, ubi Summus Pontifex imponit ei Mitram Clericalem in capite, ac ſuper Mitram Imperatorium Dyadema, dicens: Accipe ſignum gloriæ &c. Deinde Sceptrum & pomum aureum tradit ei, & poſt cętera gladium, ita dicens: accipe gladium ad vindictam &c.

Preces habendę a Pontifice.

Aliæ inter cōferenda inſignia Imperialia.

Feſtæ acclamationes.

§. 12. Qui coronatus incedens portet in dextra manu Pomum, in ſiniſtra Sceptrum, & ſic ad thalamum redeat: Ipſoque ibi cum Principibus ſuis conſiſtente, Prior Subdiaconorum, cum Subdiaconibus Romanæ Curiæ, & Capellanis Aulæ Imperialis ad pectorale dextrum ante Crucifixum argenteum laudem Imperatori alta voce decantent hoc modo: Exaudi Chriſte &c. Scriniarii vero Urbis, ſericis Cappis induti, ante pectorale conſiſtentes in Choro reſpondeant: Domino Henrico Invictiſſimo Romanorum Imperatori & ſemper Auguſto ſalus & victoria: Qua laude tertio repetita, Prior Subdiaconorum cum ſuis tribus vicibus dicat: Salvator Mundi: Et Scriniarii viciſſim reſpondeant: Tu illum adjuva: deinde iſte cum ſuis duabus vicibus dicat: Sancta Maria; Et illi viciſſim reſpondeant: Tu illum adjuva: & ſic deinceps: Sancte Michael: Sancte Raphael: Sancte Joannes Baptiſta: Sancte Petre: Sancte Paule: Sancte Andrea: Sancte Stephane: Sancte Laurenti: Sancte Vincenti: Sancte Silveſter: Sancte Leo: Sancte Gregori: Sancte Benedicte: Sancte Baſili: Sancte Saba: Tu Sancta Agnes: Sancta Cæcilia: Sancta Lucia. Quibus finitis, iſti bis dicant. Kirie eleiſon; & illi viciſſim reſpondeant: Chriſte eleyſon; ac deinde ſimul omnes Kyrie eleiſon.

§. 13. Poſt hæc, Evangelio decantato, Imperator Corona & Manto depoſitis, accedat ad Summum Pontificem, & offerat ad pedes ejus aurum, quantum ſibi placuerit; Ipſoque Pontifice deſcendente pro perficiendis Miſſarum Miſteriis ad Altare, Imperator more Subdiaconi offerat ei Calicem & Ampullam, & ſtet ibi, donec Pontifex ad Sedem reverſus communicet, Sacramque communionem de manu ejus ſuſcipiat cum oſculo pacis; & ſic ad thalamum rediens in ambone reſumat mantum pariter & Coronam; Miſſaque finita, Pontificalem Benedictionem reverenter accipiat; Et ſtatim procedat ad locum, ubi debet Summus Pontifex equitare; & cum ipſe Pontifex equum aſcenderit, teneat ſtapedium Sellæ ejus; & arrepto freno aliquantulum ipſum adextret; moxque ſuum equum aſcendens, procedat juxta Summum Pontificem uſque ad Eccleſiam Sanctæ Mariæ in Traſpadiam, ubi, dato ſibi oſculo ad invicem, non corde ſed corpore ſeparentur.

Calicem & Ampullā more Subdiaconi offert Imperator.

§. 14. Si vero Regina fuerit coronanda, debet ſuper lectorium ex appoſito thalamus preparari, ubi cum duabus ad minus Puellis, & aliquibus ex Principibus Imperii, tam Eccleſiaſticis quam mundanis, reſideat: & poſt coronationem Imperatoris deducatur ad Altare ante Summum Pontificem amicta regalibus indumentis, cui Summus Pontifex mitram imponat ita, quod cornua mitræ ſint a dextris & a ſiniſtris, & ſuper mitram imponat coronam, ita dicendo. Accipe coronam Imperialis excellentiæ &c. Coronata vero Regina reducatur ad thalamum, & poſt Evangelium, ducatur ab oblationem Summo Pontifici exhibendam, ſtetque in gradibus juxta abſidem verſus Altare Sancti Leonis, donec de manu Summi Pontificis poſt Imperatorem Sacram Communionem accipiat; Et nunc ad thalamum reducta permaneat uſque ad finem Miſſæ.

Quo ritu Imperatrix coronanda.

§. 15. Conſuevit autem Imperator larga Presbyteria omnibus Ordinibus exhibere, quibus ea, cum coronatur, Summus Pontifex elargitur; videlicet Epiſcopis Presbyteris & Diaconis Cardinalibus, Primicerio & Cantoribus, Subdiaconis Baſilicariis & Regionariis, Univerſitati Cleri Romani, Capellanis & cæteris Officialibus & miniſtralibus Curiæ, Pręfecto Urbis, Senatoribus, Judicibus, Advocatis, & Scrinariis, ac Præfectis navalium. Conſuevit etiam Rex, quando deſcendit de monte Gaudii, & venit ad Ponticellum, præſtare hoc juramentum Romanis: Ego Henricus Rex futurus Imperator juro, me ſervaturum Romanis bonas conſuetudines ſuas; ſic me Deus adjuvęt, & hæc ſancta Dei Evangelia.

De muneribus erogandis ab Imperatore.

Romanis jurat de bonis conſuetudinibus conſervandis.

§. 16. Quia vero propter noſtram abſentiam nonnulla ſolemnia ex prædictis, perſonam noſtram tangentia, expedit intermitti, volumus atque decernimus, quod non obſtantibus iis, quæ ſuperius deſcribuntur in gradibus Scalarum dictæ Baſilicæ Principis Apoſtolorum, idem Rex Romanorum ſolemnitate & honorificentia debitis recipiatur ad oſculum per vos Epiſcopos & Diaconos Cardinales, ſtantes in Ordinibus veſtris, indutos tamen omnes Pluvialibus, proceſſionaliter obviantes eidem cum Subdiaconis & Acolitis, Primicerio, & Cantoribus, aſtantibus circa

Quomodo propter Pontificis abſentiam gerere ſe debeat Henricus.

circa vos Magnatibus & nobilibus Officialibus & ministerialibus aulæ nostræ. Aurum vero, quod Rex in eisdem gradibus Apostolico consuevit offerre post genuflexionem & deosculationem pedum, omissis illis, quas nulli vestrum faciat idem Rex, quia soli Romano Pontifici competunt & debentur, in eodem loco per eumdem Regem nobis humiliter offeratur, ita dicente: Si Sanctissimus Pater Dominus noster Dominus Clemens Summus Pontifex esset hic præsens, sibi offerrem aurum istud præsentialiter; sed propter ejus absentiam offero sibi, vobis Dominis Cardinalibus, ejusdem Domini Papæ vice & nomine recipientibus aurum istud. Quo facto idem Rex existens in medio vestrum vobiscum veniat ad Altare Sanctę Marię in Turribus, & cum ibidem fuerit publice in vestri præsentia recipientium vestro & Ecclesiæ Romanæ nomine, præstet idem Rex Sacramentum suo expresso proprio nomine de verbo ad verbum, prout superius continetur. Renovet autem Sacramentum per Procuratores suos præstitum suę approbationis tempore coram nobis, secundum tenorem supra descriptum: Et si in adventu suo in gradibus, ubi eidem obviabitis, renovationem prædictam facere præeligeret, contentamur.

Quo ritu aurum sit oblaturus in gradibus Basilicæ.

§. 17. Tu vero Frater Ostien. ut præmittitur, Missam celebres, & Regem prædictum inungas, prout in Ordinario continetur. Quod si te impediri contingat, hoc tu facias Albanen. & si ambo impedieremini, hoc facias Sabinen. Episcopi. Letanias dicas tu Francisce, si potes, Pluviali tamen indutus; Quod si Te impediri contingat, tu Lucas hoc in eodem habitu exequaris. Orationem autem, quam dicere debet Prior Presbyterorum Cardinalium, Tu dicas Episcope Sabinen. Quod si Te impediri contingat, Tu facias Albanen. Quod si ambo impediremini, tu facias Ostien. Episcopi. Præstito autem in Cappella prædictæ Sanctæ Marię de Turribus juramento, omnes remaneatis cum Rege prædicto pręter illum, qui Missarum solemnia celebrabit. Tu vero Albanen. orationem, quæ Tibi dicenda competit, dicas loco & tempore debitis: Orationem vero, quam deberet dicere Portuen. Episcopus, si adesset, dicas Tu Sabinen.; Quod si te impediri contingat, tu suppleas Ostien. Receptio autem ad osculum inter Diaconos Cardinales post confessionem in Altari Beati Petri factam, quia soli Romano Pontifici competit & concurrit cum osculo pectoris omittatur. Vos autem universi imponatis Mitras suo modo Regi, suoque Reginæ, prout in dicto Ordinario de Summo Pontifice continetur, & Diademata Regi & Reginæ prædictis.

Legatis dispartita officia.

§. 18. Verba vero dicenda in impositione Diadematum, scilicet. Accipe signum gloriæ, quoad Regem: Item: Accipe coronam Imperialis excellentiæ, quoad Reginam; dicas tu Sabinen. Licet enim ratione Prioratus hoc tibi non competat, quia tamen in legatione nostram repræsentas personam, hoc per te volumus adimpleri. Verba autem prædicta dicas alte atque sonare, ita quod ab Assistentibus audiantur. Omnes vero vos alii verba eadem voce submissa dicatis sic, ut nequaquam audiri possitis, sicut in consecrationibus Prælatorum fieri consuevit per Coassistentes principaliter consecranti. Verba autem competentia in assignatione gladii, post sceptrum & pomum aureum ipsumque gladium, per Te Albanen. ac vos alios tradita, scilicet: Accipe gladium ad vindictam malefactorum &c. Et idem alta & sonora voce dicas & proferas Albanen. reliquis submissa voce eadem verba dicentibus, prout in Verbis impositionem Mitrarum & diadematum superius est expressum.

§. 19. Decantato autem Euangelio, Rex coronandus offerat aurum, quod ad pedes Romani Pontificis consuevit offerri, ad pedem majoris altaris, quod vos omnes nostro recipiatis nomine Cardinales. Cætera vero solemnia peragantur cum omni solemnitate & honorificentia, prout in Ordinario continetur. Oblatio vero Calicis & Ampullæ per Imperatorem jam coronatum, decantato Euangelio Corona & Manto depositis, more Subdiaconi Romano fienda Pontifici; & assistentia eidem fienda per Imperatorem, donec Romanus Pontifex ad Sedem propriam revertatur, quia soli Romano Pontifici competunt, omittatur. Idem tamen Imperator, si voluerit, Sacram coronationem de manu recipiat celebrantis, osculo tamen omiso. Quibus peractis, ad thalamum rediens in ambone resumat mantum pariter & Coronam. Processus autem ejusdem Imperatoris ad locum, ubi Summus Pontifex equitare deberet, & detentio stapedii sellę ejus, & arrepto freno equi, cui Romanus Pontifex insideret, adextratio, officiique stratoris exhibitio, quia solo Romano Pontifici competunt, & pręsentiam ipsius exigunt corporalem, omittantur omnino. Reliqua autem solemnia, prout exprimuntur in Ordinario, solemniter & honorifice compleantur.

Soli Pontifici exhiberi solita omitti justa.

§. 20. Quia autem ut ex prędictis apparet, multæ observantiæ, multaque solemnia, multæque reverentiæ & honorificentiæ, Romano Pontifici competentia, propter nostram absentiam omittuntur, protestamur & volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, nullum ex hoc juris vel facti Romanæ Ecclesiæ, ac nobis, nostrisque successoribus præjudicium generari; quin cum casus Regis Romanorum in Imperatorem coronandi occurreret, omnia exhibeantur & fiant per Coronandos Romanis Pontificibus, sicut in forma, quæ in Archivio Ecclesiæ & Pontificali ordinario continetur superius descripta, seriosius est expressum. Ad ejusdem autem Ecclesiæ Romanæ, nostram, & successorum nostrorum conservationem juris atque cautelam, volumus per vos ab eodem tam Rege coronando, quam Imperatore coronato, expresse iis nostris protestationi & decreto consentiente, recipi patentes Literas quadruplicatas, de verbo ad verbum tenorem pręsentium continentes, suo Regali primum Sigillo, ac postmodum sua Imperiali Bulla aurea communitas: quas

Exigit ab Henrico Clemens, ut promulget nil damni ex prætermissis Rom. Pontifici obventurum.

quas vos Albanen. Ostien. & Lucas, duo, aut alter vestrum Nobis aut Cameræ nostræ fideliter assignetis.

Dat. die 21. Junii 1311. P. An. VI.

Datum in Prioratu de Grausello prope Malausan. Vasionen. Diœcesis tertio decimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno VI.

XII.

Ex Regest. Vatic.

Mandatum de reducendo numero Scriptorum sacræ Pœnitentiariæ ad duodenarium.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Berengario Episcopo Tusculano, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Dignum est, ut in Apostolicæ Sedis officiis determinatus ministrorum seu Officialium numerus habeatur; ne provisione careat superflua multitudo, vel ex paucitate opportunum eidem sedi servitium subtrahatur. Sane frequenter pro parte dilectorum Filiorum Scriptorum Pœnitentiariæ nostræ fuit nobis expositum, quod propter importunam instantiam plurimorum, quibus Sedes prædicta se exhibuit liberalem, eorum numerus adeo dicitur augumentatus, ut ipsi, qui ad presens viginti unius vel circiter esse noscuntur, secundum eorum decentiam & laudabilem antiquam Romanę Curię consuetudinem non possint de officii sui obventionibus commode sustentari. Quare ex parte ipsorum fuit nobis humiliter supplicatum, ut cum temporibus aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum iidem scriptores in tanta multitudine non fuissent, sed eorum officium in decenti numero personarum, prout incumbentium agendorum exposcebat qualitas & utilitas, fuerat moderatum, providere super hoc de benignitate apostolica dignaremur: Denique officium reduci ad duodenarium Scriptorum numerum mandaremus. Cum igitur nostrę intentionis existat, quod dicti Scriptores, qui nostri Officiales existunt, propter superfluam multitudinem non graventur; quinimo ad dictum duodenarium vel alium decentem redacti numerum juxta decentiam & consuetudinem prelibatam comode valeant sustentari; considerantes, quod tam agendorum multiplicum qualitates & onera, quę variarum rerum producit continuata necessitas, quam dictorum scriptorum multitudo superflua te non latent, sed te ipsa facti jam longa experientia docuit, quod in talibus secundum dictæ Sedis decentiam debeat observari; Fraternitatem tuam, de qua in iis & aliis fiduciam in Domino gerimus, specialem per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus, si eorumdem scriptorum officium, consideratis circumstantiis universis, quæ in hoc fuerint attendendæ, inveneris in hujusmodi multitudinem prægravatum, officium ipsum reducere ad ipsum duodenarium vel alium certum scriptorum numerum competentem juxta datam Tibi a Deo prudentiam, prout consideratis præmissis cognoveris expedire, auctoritate nostra procures: statuens & ordinans auctoritate prædicta, quod dictum officium deinceps prædicto numero sit contentum; nec ad illud de cætero aliquis admittatur, quousque sit ad prædictum numerum per te statuendum redactum, & aliquis defecerit de eodem; nisi forte multiplicium agendorum vel alterius causæ necessitas aliud circa hæc geri & statui in futurum per ejusdem Sedis providentiam postularet.

Causę stabiliendi numerum hujusmodi Scriptorum.

Mandatum, de quo in Rubrica.

Dat. die 4. Septembris 1311.

Datum in Prioratu de Grausello prope Malausanam Vasionen. Diœcesis quarto nonas Septembris, Pontificatus nostri anno sexto.

XIII.

Damnatio Sectæ sub nomine libertatis spiritus, in Spoletana, aliisque diversis Italiæ Provinciis exortæ.

Ex eodem Regest.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Raynerio Episcopo Cremonen., salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium.

Dilectus Domini & pacificus Solomon, post diversa, quæ edidit opera, Spiritu Sancto inspirante, loquutus, ad extremum jam consumatum virum, & calcato sæculo præparatum, in cantico canticorum Sponsæ vinxit amplexibus, & inspecturum locum in Libello prædicto tradidit, in quo amorem cælestium, divinorumque desiderium inducit animæ sub specie ac mistico nomine Sponsi, & Sponsæ, docens cantantis fervore ad Dei consortium perveniri: Licet ejus cętera cantica, quæ lex & Prophetæ diversimode cecinerunt, esse videantur, parvulæ adhuc Sponsæ, & quæ nondum sit vestibula maturæ & virilis ætatis ingressa; hoc tamen canticum canticorum adultæ jam Sponsæ & valde robustæ, & quæ jam capax sit virilis potentiæ perfectique Misterii decantantur, adeo ut perfecta, & unius Sponsi, perfectæ suscipiat verba doctrinæ. Hæc igitur Sponsa Vinea Domini Sabaot, quam ipse verus Paterfamilias sepivit virtutibus, & lapides hæresum ac spinas & vepres vitiorum elegit ex illa, & plantavit electam, in medio ejus ædificans turrem muniminis virtutum atque donorum, & tortular in ipsa extruens, discretione dotando & muniendo contra vitia & peccata: vinea, inquam Domini Sabaot juxta Ezechielis vaticinium plantata in sanguine super aquas multas; in sanguine, inquam, veri & immaculati Agni, cujus fructus & frondes creverunt ex aquis multis gentium diversarum, & factæ sunt ei virgę solidæ in sceptra dominantium & exaltata est statura ejus inter frondes, & vidit altitudinem suam in multitudine palmitum suorum, & umbra ejus montes operuit, & arbusta ejus cedros Dei, extendens palmites suos usque ad mare, & usque ad flumen propagines suos, diversis patuit & patet insidiis ab exordio Abel justi,

justi, sed in novissimis heu temporibus destruere nituntur materiam eius, & vindemiare eam omnes, qui prætergrediuntur viam: viam inquam, Catholicę Fidei, & semitam mandatorum Dei: exterminare autem eam nititur aper de sylva, diversa genera vitiorum immittens; & conatur depascere singularis ferus per infectiones & immissiones hæresum diversarum: propter quod clamare compellimur cum Propheta David: dixit enim in suis verbis idem Filius Isay, saltes egregius Domus Israel, per quem loquutus est Spiritus Domini, & per linguam suam Sermo ejus: Convertere Domine Deus Israel convertere, & respice de cœlo & vide, & visita vineam istam; & perfice eam, quam plantavit dextera tua. In supradicto autem Cantico Canticorum, de quo in principio non incompetens sermo occurrit, contra demolitores hujusmodi vineæ Spiritus Sanctus exclamat: capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas: nam vinea nostra floruit: harum vinearum custodem, vinearum, inquam, universarum per Orbem Catholicarum Ecclesiarum, quæ omnes thalamus unus Christi sunt, ex quibus Ecclesia una ex gentibus congregatur, Nos, licet immeritum, divina dispensatio statuit & præfecit: Absit autem a Nobis, & repetendum iterum, absit, ut possimus dicere, seu Nobis competat verbum illud prædicti Cantici Canticorum: Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodivi. Custodienda est igitur a Nobis toto conamine vitis vera; immo custodiendi sunt palmites in vera vite sistentes, ne convertatur in amaritudinem vitis alienæ; & ex vinea Sodomorum fiant vites eorum, & palmites eorum ex Gomorra, & Botrus amaritudinis in ipsis, & venenum Draconum vinum eorum, & furor aspidum insanabilis. Veri igitur custodis optamus & cupimus non perfunctorie officium gerere vinearum, virtutum & dogmatum scilicet divinorum, ex quibus per Fideles vinum hauriri possit & bibi, quod cor hominis lætificet; & vinea nostra, quæ floruit de virtute, refloreat in virtutem. Capi igitur eas præcipit sermo divinus, saluti & utilitati consulens animarum. Capi, inquam, & comprehendi, dum adhuc pusillæ sunt, ut obstetur errorum principiis, & cum deceptores quasi vulpes cæperint Ecclesiam incursare, Pastorum & Custodum dextris auxiliis sublevetur, & diligenti provideatur remedio: ne dispereat Mons Syon, & vulpes ambulent in eodem: Vulpes, inquam, fallaces, perversique Doctores, quos velut alter Samson verus Sol justitiæ Christus Deus noster per ministerium verorum fideliumque Doctorum verbo veritatis caudam ad caudam colligat, & adversantes sibi & diversa invicem sentientes docentesque confutet; ad quæ ex ipsorum verbis propositiones collectionesque accipiens in Philistinorum segetes ignem mittant consumptivum falsitatis, & elucidantium catholicæ veritatis: itaut ex eorum propriis argumentis omnes ipsorum amaros fructus, dolosasque vineas, & venenosa oliveta pessimæ generationis incendat: Sicque congrue præcipitur & mandatur in Canticorum Canticis antedictis a Sponso suis sodalibus & Ministris, ut capiant & arguant hæreses, quæ insidiantur vineæ Domini, ne exterminent initia Fidei, floremque virtutum sub specie alicujus secretæ & occultæ scientiæ, quin potius fallacię, quæ ex Deo non est: quæ quidem hæreses quasi vulpes in foveis ita in iis omnibus, qui semet ipsos ad hæc sectanda præbuerunt, delitescunt, & quo fallacius confutari possint & argui, dum sunt parvulæ, capi jubentur: nam fortasse si creverint & fuerint majores effectæ, multiplicabuntur & serpent ut cancer & jam ab amicis & Ministris sponsi capi forte nequibunt, sed ab ipso solo sponso apud quem non est impossibile omne verbum.

Quę cura Pontificibus inesse debeat de Ecclesia Universali.

Novam insurgentem hęresim deplorat.

§. 1. Nuper siquidem sicut dolenter audivimus, & grandi mentis punctura referimus in nonnullis Italiæ partibus tam Spoletanæ Provincię, quam etiam aliarum circumadiacentium Regionum nonnulli Ecclesiastici & mundani Religiosi & seculares utriusque sexus viri pestiferi, qui alienati ab utero Matris Ecclesiæ ac preclaræ fidei fundatæ supra fundamentum Apostolorum & Prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Jesu, in quo omnis ędificatio constructa crescit in templum sanctum in Domino, qui est solus vita & resurrectio nostra; molientes heu obnubilare nitorem, novam sectam novumque ritum a via salutis omnino degenerantem, etiam ipsis Paganis & animaliter omnino viventibus, odiosum, & ab Apostolica & Prophetica Doctrina & Evangelica veritate remotum, quem libertatis spiritum nominant: Hoc est ut quicquid eis libet, liceat, assumpserunt: Ut quicumque per fidem sanctorum cives fuerant & domestici Dei, fiant nec hospites & advenæ, abjecti de Domo Domini suis culpis & perniciosis erroribus & doctrinis, sed ut & ipsi duntaxat pereant, non contenti nisi cœci cœcorum ductores pęnarum socios habeant æternarum simul cadentes in foveis simplices animas astute decipiunt & eas in hujusmodi pestis mortiferę professionem adducunt.

Suamque solicitudinem explicat.

§. 2. Nos autem more Patris benevoli, quem non prætereunt incommoda filiorum, ut reducamus abjecta, revocemus errata, vinumque infundamus & oleum vulneribus sauciatis, quod infirmum est solidantes, & quod ægrotum sanantes, & quod confractum est alligantes, & quod perierat requirentes, nostrę considerationis convertentes intuitum soliciti reddimur, non immerito anxii scripturarum sacrarum arcana scrutantes, quoniam cum nos simus, in quos fines sęculorum juxta Apostolum devenerunt, sicut idem vas electionis & Doctor gentium, qui in celis didicit, quæ prædicaturus erat in terris, annuntiat loquens ad Thimotheum, & statum novissimorum temporum aperte describens: Scito inquit quod in novissimis diebus instabunt tempora periculosa & erunt homines se ipsos amantes, cupidi, elati, superbi, blasphemi, parentibus non obedientes, ingrati, scelesti, sine affectione, sine pace, criminato-

Hanc hæresim ab Apostolo præsignatum ostēdit.

tores, incontinentes, immites, sine benignitate, proditores, protervi, timidi, ceci, voluptatum amatores magis quam Dei, habentes speciem quidem pietatis, virtutem autem ejus abnegantes, & post pauca subjungit quemadmodum Jannes & Mambres magi utique & Aurioli Faraonis sub servitute egiptiaca Populum Domini opprimentis & figurantis ferocem illum Leonem gentium & Draconem Maris, Leonem rugientem, adversarium humani, generis, sub servitute tenentem damnationis eternæ ex prothoplasti peccato genus humanum, restiterunt Moysi, in quo & per quem lex Domini immaculata convertens animas mistice designatur, ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente & reprobi circa fidem, sed ulterius non proficient.

S. Petri de hæreticis hujusmodi oracula.

§. 3. Magis igitur & magis timendum nobis est & Populo Domini, cujus nobis est cura commissa & nobis in ipso, ne tam abominabilis Deo & hominibus pestis, quæ latenter videtur subripere, nimis periculose succrescat; Timendum utique ac toto animo formidandum, quantum sicut Princeps Apostolorum Petrus in canonica sua scribit, quasi liberi & non quasi velamen habentes malitię libertatem, sed sicut servi Dei: & idem: novit Dominus pios de tentatione eripere; Iniquos vero in die Judicii cruciandos servare, magis autem eos, qui post carnem in concupiscentia immunditię ambulant, damnationemque contemnunt, audaces, sibi placentes, sectas non metuunt facere blasphemantes, statimque subjungit: Si vero velut irrationabilia pecora naturaliter in corruptionem, & in perditionem in iis, quæ ignorant blasphemantes in sua corruptione peribunt percipientes mercedem injustitię, voluptatem extimantes Dei delitias coinquinationis, & maculę delitiis affluentes, in conviviis suis luxuriantes, oculos habentes plenos adulterio, & incessabili delicto pollicentes, Animas instabiles, cor exercitatum avaritia, habentes maledictiones filii derelinquentes rectam viam erraverunt. Expressiusque talium hæreticorum iniquorum reatum, & execrabilis pestis hujusmodi aperte subjungit: Superba vanitatis loquentes pelliciunt in desideriis carnis luxuriæ eos, qui paululum effugiunt qui in errore conversantur, libertatem illis permittentes, cum ipsi servi sint corruptionis, a quo enim quisque superatur, hujus servus est.

Væsanæ illius libertatis execratio.

§. 4. Oh libertas omni durior servitute: Oh libertas nec nominanda libertas: non utique illa summa libertas, in qua ejus servitus comprobatur, cui servire regnare est, cur non attenditur: cur non pensatur: cur non discutitur, quod Apostolus de hoc exclamat ad Galathas dicens: utinam abscindantur, qui nos conturbant; Vos enim in libertate vocati estis Fratres tantum ne libertatem in occasionem carnis detis: ex vestigioque subjungit, spiritu ambulate, & desideria carnis non perficietis. Caro enim concupiscit adversus spiritum, spiritus adversus carnem. Hæc enim sibi invicem adversantur, ut non quæcumque vultis illa faciatis: nonne tuba evangelica Filius tonitrui, qui fluenta Evangelii elevatus, ut aquila grandis alarum magnarum plena plumis, & varietate de ipso sacri Dominici pectoris fonte potavit de hujusmodi apud nos erroribus futuris: proh dolor tanquam de jam factis in canonica sua loquitur manifeste dicens, qui habet spem in Deo sanctificet se, sicut ipse sanctus est, omnis, qui facit peccatum, iniquitatem facit, peccatum enim est iniquitas: scitis autem quod Deus apparuit, ut peccata tolleret, & peccatum in eo non est: omnis igitur, qui in eo manet non peccat, & omnis qui peccat non videt eum nec cognoscit eum: qui facit justitiam justus est: qui facit peccatum ex diabolo est, quando ab initio Diabolus peccat; apparuit autem in hoc Filius Dei, ut opera Diaboli dissolvat.

Quæ vera sit Evangelica libertas.

D. Judæ Ap. adversus impuros hujusmodi sectarios sententiæ.

§. 4. Nonne hunc ipsum spernendum errorem & abominandum, immo vesaniam Judas Frater Jacobi in sua Canonica expresse designat ponens more prophetico futura tanquam pręterita dicens: subintroierunt homines impii, qui olim præscripti sunt in hoc judicium Dei nostri, gratiam transferentes in luxuriam, statimque subiungit: sicut Sodoma & Gomorra finitimę Civitates simili modo exfornicatę, & abutentes post carnem alteram factæ sunt exemplum ignis æterni pœnam sustinentes, similiter isti, qui carnem quidem maculant, damnationem spernunt, maiestatem blasphemant, & infra: veh illis, qui in via Chaym abierunt, errore Balaam effusi sunt, contradictione, Chore perierunt. Ii sunt qui in epulis suis maculant se convivantes sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quæ circumferuntur a ventis, arbores autumnales infructuosæ bis mortuę, eradicatæ: Sydera errantia, quibus procella tenebrarum reservatur.

Spiritum S. impuræ libertatis auctorē esse non posse demonstratur.

§. 5. Cur igitur contristant Spiritum Sanctum Domini, cur blasphemant per tam horrendas insanias, cur dissimulant, quod scriptum est, qui peccaverit in Spiritum Sanctum non remittetur ei neque in hoc sęculo, neque in futuro. Cum Job ipse testetur, vidi eos, qui operantur iniquitatem flante Deo periisse, & spiritu iræ suæ esse consumptos; cur carnis illecebras sub spiritus tegmine palliant, quas constat in eodem spiritu condemnari. Cum enim Apostolus fornicatorem Corinthum excommunicandum scriberet, ait: ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu iam iudicavi, ut præsens, eum, qui sic operatus est. In nomine Domini Nostri Jesu Christi congregatis vobis cum meo spiritu, & cum virtute Domini Nostri Jesu Christi tradere hujusmodi Sathanæ in interitum Carnis, ut Spiritus salvus fiat. Non est igitur a Spiritu Domini talis libertas: Nam incoinquinatus Spiritus Domini & suavis, humanus, benignus, animans bonum, & qui nihil benefacere vetet: In Spiritu enim Domini peccatum dimittitur non peccatur; sed talis libertas est a spiritu tenebrarum, a spiritu malo, qui vexabat Saul, spiritu immundo, qui egrediens ab homine impellit eum assumere septem alios spiritus nequiores se colubro tortuoso, qui & tortuose incedit, & tortuose suadet incedere suos spiritu cum invidia, mors introivit in Orbem Terrarum spiritu Diabolis, qui nunc ut aspis, nunc ut basiliscus venena diffundit, ut leo devorat, insidiatur, ut Draco spiritu in

Sed dæmonem esse ostenditur.

inquam illius, qui projectus est, est Drago magnus, & Serpens antiquus, qui vocatur Diabolus, & Sathanas, qui seducit orbem suis seductionibus universum, spiritui inquam illius, qui persecutus est Mulierem Dei Ecclesiam, quæ peperit masculum operis virtuosi, postquam Mulierem ex ore suo Aquam magnam tanquam flumen immittit, ut a flumine atrahatur spiritus erroris, cui divino judicio acquiescere permittuntur, qui non crediderunt spiritui veritatis. Hic est ille spiritus, qui libertatem male agendi suis satellitibus, & sequacibus repromittit; Sed devictus est, & vincetur in Sanguine Agni; quia vicit Leo de Tribu Juda aperire librum, & solvere signacula ejus, de quo triumpho tres pueri tres ordines in unitate Fidelium denotantes benedicunt & laudant, & superexaltant ipsum in sæcula, qui eripuit Nos ab Inferis suo sanguine redimendo, & salvos fecit de umbra mortis, & liberat Nos de medio ardentis flammæ devorantium hæresum, & de medio Ignis vitiorum corrumpentium eripuit Nos.

EpiscopoCremonensi, ut contra hujusmodi hæreticos legibus agat demandatur.

§. 6. Ex prædictis igitur nec immerito sollicitamur ex intimis sollicitudine indefessa, quod pestis hujusmodi de Dei Ecclesia penitus abscindatur, & pereat, exterminetur radicitus, nec nominetur in Populo Christiano. Te igitur, de cujus prudentia, & circumspectione confidimus, ut evellas & destruas, ædifices, & plantes, ac omnia facias, quæ ad eradicationem erroris hujusmodi, & ędificationem salutiferę Fidei expedire putaveris ad partes illas decrevimus destinandum. Quocirca Fraternitatem tuam obsecramus in Filio Dei Patris, & nihilominus Tibi per Apostolica scripta mandamus, in remissionem peccaminum injungentes, quod ad prædictas partes in Dei nomine proficiscens auctoritate nostra suffultus, nec dignitati, nec statui, nec Religioni, nec sexui, nec ætati deferens plusquam Deo, de præmissis inquiras cum summa diligentia veritatem, & si quos cujuscumque dignitatis Ordinis Religionis conditionis aut status extiterint, hujus erroris labe respersos inveneris, juxta datam Tibi a Domino gratiam ut ad Cor redeant, oculos ipsorum aperias, & ne in umbra ambulent, increpando corrigas, & corrigendo reducas, & abjurata prorsus hæresi ab eisdem & imposita ipsis salutari pęnitentia juxta morem reconciliatis Ecclesiæ secundum formam ejusdem beneficium absolutionis impendas.

In resipiscentes clementia, in pertinaces severitate utatur.

§. 7. Quod si eos quod absit, vel eorum aliquos peccatorum moles præponderans in laqueum desperationis adduxerit, nec proficere Te senseris apud eos, tunc fretus Christi potentia velut ad commune restringendum incendium te accingas, & contra eos & ipsorum quemlibet sub modis & forma justitia mediante procedas, quibus procedi in casibus hujusmodi consuevit. Non obstantibus quibusvis privilegiis, indulgentiis, & literis, personis, vel ordinibus ipsis aut ipsorum aliquibus sub quacumque forma, aut expressione verborum ab Apostolica Sede concessis, quæ cujuscumque tenoris existant quomodolibet contra tenorem præsentium cuiquam nolumus suffragari Invocato ad id si opus fuerit auxilio Brachii sæcularis: contradictores per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Cæterum ad prosequendum viriliter causam Dei ad sui laudem nominis, & exaltationem Catholicæ Fidei sic te gerere studeas in præmissis, quod in futuro dignam tibi præpares pro labore mercedem, & nostram, & Apostolicę Sedis benedictionem & gratiam uberius merearis.

Datum Avionioni Kal. Aprilis, Pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 1. Aprilis 1311. P. An. VI.

X I V.

Damnatio Militum Templariorum, cum bonorum totius Ord. applicatione Ordini Militum Hierosolymitanorum.

Hanc promulgavit sententiam iste Pontifex (ut hic patet) in Concilio Viennensi, quod hac & aliis de causis fuerat indictum.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium

AD providam Christi Vicarii præsidentis in specula Apostolicæ dignitatis circumspectionem pertinet, vices pensare temporum emergentium, negociorum causas discutere, ac personarum attendere qualitates: ut ad singula debitum dirigens necessariæ considerationis intuitum, & opportunę manum operationis apponens, de agro Domini sic vitiorum tribulos eruat, ut virtutes amplificet; sic prævaricantium spinas tollat, ut evellendo plus plantet quam destruat, & in loca vacua per eradicationem nocentium tribulorum, devota Deo plantamina transferendo potiorem præbeat, de provisa & utili eorum locorum unione & translatione, lætitiam, quam vera Justitia, quæ compassionem habet, doloris intulerit detrimentum personarum, & locorum huiusmodi per ruinam, sic enim sufferendo, quod officit, & subrogando, quod proficit, virtutum profectus amplificat, & sublata de medio meliori subrogatione restaurat.

Sententia per viam provisionis contra huncOrdinem data.

§. 1. Dudum siquidem Ordinem Domus militiæ Templi Hierosolymitani, propter Magistrum, & Fratres, cęterasque personas dicti Ordinis in quibuslibet Mundi partibus consistentes, variis, & diversis non tam nefandis, quam infandis (proh dolor) errorum & scelerum obscœnitatibus, pravitatibus, maculis, & labe respersos, quæ propter tristem, & spurcidam eorum memoriam præsentibus subticemus, ejusq; Ordinis statum, habitum, atque nomen, non sine cordis amaritudine, & dolore, sacro approbante Concilio, non per modum definitivæ sententię, cum eam super hoc secundum inquisitiones, & processus super his habitos, non possemus ferre de jure, sed per viam provisionis seu ordinationis Apostolicæ, irrefragabili, & perpetuo valitura sustulimus

sanctione, ipsum prohibitioni perpetuæ supponentes, districtius inhibendo, nequis dictum Ordinem de cætero intrare, vel ejus habitum suscipere, vel portare, aut pro Templario gerere se præsumeret, quod siquis contrafaceret, excommunicationis incurreret sententiam ipso facto. Universa etiam bona Ordinis prælibati Apostolicæ Sedis ordinationi, & dispositioni, auctoritate Apostolica duximus reservanda. Inhibentes districtius, ne quis cujuscumque conditionis, vel status existeret, se de personis vel bonis huiusmodi aliquatenus intromitteret, vel circa ea in præjudicium Ordinis, seu dispositionis Apostolicæ per Sedem eamdem, ut præmittitur, faciendæ, aliquid faceret, innovaret, vel etiam attentaret, decernentes ex tunc irritum, & inane, si secus a quoquam scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ac postmodum ne dicta bona, quę dudum ad subsidium Terræ Sanctæ, & impugnationem Inimicorum fidei Christianæ a Christi cultoribus data, legata, concessa, & acquisita fuerunt, debita gubernatione carentia, tamquam vacantia deperirent, vel converterentur in usus alios, ad quos fuerant pia devotione fidelium deputata, vel propter tarditatem ordinationis, & dispositionis hujusmodi eorum destructio, vel dilapidatio sequeretur, cum fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, necnon Parriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Prelatis, ac etiam cum nonnullis excellentibus, & illustribus personis, cum reliquorum quoque absentium Prælatorum, & etiam Capitulorum, & Conventuum, Ecclesiarum, & Monasteriorum Procuratoribus in dicto Concilio constitutis, habuimus ardua, morosa, & diversa consilia, & tractatus: ut per hujusmodi consiliorum, & tractatuum deliberationem præhabitam diligentem, dictorum bonorum ordinatio, & dispositio, ad honorem Dei, augmentum fidei, exaltationem Ecclesiæ, dictæ Terræ subsidium, salutem quoque fidelium, & quietem, salubris & utilis perveniret. Post quæ utique longa, præmeditata, provisa, & matura consilia, suadentibus plurimis justis causis, nostra, & dictorum fratrum, necnon Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum, ac excellentium, & illustrium, personarum prædictorum in dicto Concilio tunc presentium deliberationes, & consilia in hoc finaliter resederunt, ut prædicta bona Ordini Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani, & ipsi Hospitali, ac dilectis filiis Magistro, & fratribus Hospitalis ejusdem, nomine Hospitalis, & Ordinis eorumdem, qui tamquam athletæ Domini pro defensione fidei, se periculis mortis iugiter exponentes, onerosa nimis, & periculosa dispendia continue perferunt in partibus transmarinis, in perpetuum venirentur.

Ejusdem bona Militibus Hospitalis S. Ioannis Hierosolym. applicata.

§. 2. Nos igitur inter cætera mundi loca, in quibus vigere dignoscitur observantia regularis, dictum Ordinem Hospitalis, & ipsum Hospitale sinceræ caritatis plenitudine prosequentes, ac attendentes, quod sicut evidentia facti in eo divinis obsequiis ferventer insistitur, pietatis & misericordiæ opera vigilantibus studiis exercentur, fratres Hospitalis ipsius mundanis spretis illecebris, devotum impendentes Altissimo famulatum, ac pro recuperatione Terrę prædictæ, tamquam intrepidi Christi pugiles, ferventibus studiis, & desideriis intendentes, quælibet ducunt humana pericula in contemptum. Considerantes quoque, quod ex hoc tanto eorumdem Magistri, & fratrum dictorum Ordinis, & Hospitalis crescet strenuitas, animorum fervor augebitur, & ipsorum roborabitur fortitudo, ad propulsandas nostri Redemptoris injurias, & hostes ejusdem fidei conterendos, quanto ipsorum potentia in opulentioribus facultatibus augmentata, onera, quæ prosecutionis tanti negotii necessitas exigit, levius, & facilius poterunt supportare. Et propterea non indigne vigiles redditi, studiisque solicitis excitati, ut ad sui status augumentum, opem, & operam impendamus, eodem sacro approbante Concilio ipsam domum militiæ Templi cęterasque domos, Ecclesias, Cappellas, Oratoria, Civitates, Castra, Villas, Terras, Grangias, & loca, possessiones, jurisdictiones, redditus atque jura, omniaque alia bona immobilia & mobilia, vel sese moventia, cum omnibus membris, juribus, & pertinentiis suis, ultra, & citra mare, ac in universis, & quibuslibet Mundi partibus consistentia, quæ ipse Ordo, & dicti Magister, & fratres ipsius Ordinis militię Templi tempore, quo ipse Magister, & nonnulli ex eisdem fratribus militiæ Templi in Regno Franciæ communiter capti fuerunt, videlicet anno Domini millesimo trecentesimo octavo, mense Octobris, per se, vel quoscumque alios, habebant, tenebant, possidebant, vel ad eosdem domum, & Ordinem militiæ Templi, & dictos Magistrum, & fratres ipsius Ordinis militiæ Templi, quomodolibet pertinebant, necnon nomina, actiones, & jura, quæ dicto tempore captionis ipsorum eisdem domui, Ordini, vel personis ipsius Ordinis militiæ Templi, quocumque modo competebant, vel competere poterant, contra quoscumque cujuscumque dignitatis, status, vel conditionis existerent, cum omnibus privilegiis, indulgentiis, immunitatibus, & libertatibus, quibus præfati Magister & fratres dictorum Domus, & Ordinis militiæ Templi, & ipsa Domus, & ordo per Sedem Apostolicam, vel per Catholicos Imperatores, Reges, & Principes, & fideles alios, vel quocumque alio modo erant legitime communiti, eidem Ordini Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani, & ipsi Hospitali donamus, concedimus, unimus, incorporamus, applicamus, & annectimus in perpetuum, de Apostolicę plenitudine potestatis.

Excipiuntur bona hic enunciata, quæ dispositioni Sedis Ap. Reservantur.

§. 3. Exceptis bonis, quondam dicti Ordinis ipsius militiæ Templi consistentibus in Regnis, & Terris carissimorum in Christo filiorum nostrorum Castellæ, Aragoniæ, Portugalliæ, & Majoricarum Regum Illustrium, & extra Regnum Francię, quæ a donatione, concessione, unione, applicatione, incorporatione, & annexione predictis specialiter excipienda duximus, & etiam excludenda, ea nihilominus dispositioni, & ordinationi Sedis Apo-

Apostolicæ reservantes, inhibitionem dudum per alios processus nostros factam, ne quis videlicet cujuscumque conditionis, vel status existeret, se de personis, & bonis hujusmodi aliquatenus intromitteret, vel circa ea in præjudicium ordinationis, seu dispositionis Sedis ejusdem faciendæ de illis, nec non decreti nostri interpositionem, quoad personas, & bona in dictis Regnis, & Terris eorumdem Regum proxime expressorum consistentia, omnino manere volentes in pleno robore firmitatis, quousque de personis, & rebus prædictis in eisdem Regnis, & Terris consistentibus per dispositionem Sedis ejusdem fuerit aliter ordinatum.

Occupatoribus dictorum bonorum inflictum anathema.

§. 4. Occupatores quoque dictorum bonorum, aut illicitos detentores, cujuscumque status, conditionis, excellentiæ, vel dignitatis extiterint, etiamsi Pontificali, Imperiali, vel Regali præfulgeant dignitate, nisi infra unius mensis spatium, postquam super hoc per dictos Magistrum, & fratres ipsius Hospitalis, vel ipsorum quemlibet, aut Procuratorem, seu Procuratores eorum fuerint requisiti, dicta bona dimiserint, illaque plene, ac libere restituerint Ordini ipsius Hospitalis, & eidem Hospitali, aut Magistro, seu Prioribus, vel Præceptoribus, aut fratribus Hospitalis ejusdem, in quibuscumque partibus & Provinciis constitutis, eorumque singulis, vel procuratori, seu procuratoribus eorumdem ejusdem Ordinis ipsius Hospitalis nomine, etiamsi dicti Priores, Præceptores, & fratres ipsius Hospitalis, & Procuratores ipsorum, & eorum quilibet a dicto Magistro ipsius Hospitalis mandatum super hoc specialiter non haberent, dummodo Procuratores prædicti, a dictis Prioribus, & Præceptoribus, vel eorum singulis, in Provinciis,& partibus,in quibus huiusmodi Priores, & Præceptores extiterint deputati, mandatum super hoc habuerint, vel ostenderint speciale. Qui omnes, & singuli, videlicet Priores, & Præceptores, & fratres dicto Magistro, procuratores vero prædicti eisdem Prioribus, & Præceptoribus, eorumque singulis, a quibus super his fuerint deputati, plenum super omnibus gestis, actis receptis, & procuratis per eos quomodolibet in hac parte, computum & rationem ponere, & reddere teneantur, necnon omnes, qui scienter occupatoribus & detentoribus prælibatis in occupatione, vel detentione huiusmodi dederint consilium, auxilium, vel favorem, publice vel occulte, excommunicationis; Capitula vero, Collegia, seu Conventus Ecclesiarum, & Monasteriorum, necnon Universitates Civitatum, Castrorum, Villarum, & aliorum locorum, & ipsas Civitates, Castra, Villas, & loca, quæ in his culpabilia extiterint, ac etiam Civitates, Castra, & loca in quibus detentores, & occupatores huiusmodi dominium obtinuerint temporale, si huiusmodi Domini temporales in dimittendo bona prædicta, & restituendo illa Magistro, & fratribus, Ordinis, & Hospitalis eiusdem, nomine Hospitalis ipsius, obstaculum adhibebunt, & infra dictum mensem ab huiusmodi præmissis non destiterint, postquam super hoc ut præmittitur, fuerint requisiti, ipso facto interdicti sententiis decernimus subiacere, a quibus absolvi non possint, donec super his plenam, & debitam satisfactionem curaverint exhibere. Et nihilominus occupatores, & detentores huiusmodi, vel præstantes eisdem, ut præmittitur, auxilium, consilium, vel favorem, sive singulares personæ sive Capitula, Collegia, seu Conventus Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac Universitates Civitatum, Castrorum, Terrarum, vel aliorum locorum extiterint, præter pœnas præscriptas, omnibus, quæ a Romana, vel aliis Ecclesiis quibuscumque tenent in feudum, ipso facto decernimus fore privatos, sive privata. Ita quod ad Ecclesias, ad quas spectant, illa libere sine contradictione aliqua revertantur, earumque Ecclesiarum Prælati, sive Rectores de ipsis pro sua voluntate disponant, sicut utilitati Ecclesiarum ipsarum viderint expedire.

§.5. Nulli ergo &c nostrorum donationis, concessionis, unionis, incorporationis, applicationis, annexionis, reservationis, inhibitionis, voluntatis, & constitutionis infringere,&c.

Dat. Viennæ, 6. Nonas Maii, Pont. Nostri Anno 7. Dat. die 2. Maii 1312. P. An. VII.

XV.

Canonizatio S. Petri de Murrone Summi Pontificis Romani, Cœlestini Quinti nuncupati, ejusque relatio in Cathalogum SS. Confessorum, cum festivitatis institutione, pro die 19. mensis Maii.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus universis Archiepiscopis, ac dilectis Filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, aliisque Ecclesiarum Prælatis, ad quos literæ istæ pervenerint, salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

QUI facit magna, & inscrutabilia, & mirabilia absque numero Dei Filius, increata Sapientia, Verbum Patris: qui olim a principio una cum Patre & sancto Spiritu ex se ex nihilo mundum efficiens dispositione suavi convertit, produxit omnia secundum gradus suis naturis congruos; cœlum replevit Angelis, hominem ad imaginem suam factum perfundendo gratia, sydereis mansionibus dignum fecit;

§.1. Novissime diebus istis, antiqua innovando signa, immutando mirabilia, stupendum, mirandumq. opus ipse fecit Altissimus, gloriam majestatis divinæ clamans altisone: perfundens sponsam suam Ecclesiam novo genere gaudiorum. Ecce namque novi Confessoris insignia Mundo prodeunt: præclara merita Mundi defluentis viatoribus patefiunt, sanctitatis ejus magnitudinem grandia miracula proloquuntur, quæ ipsum probant indubiè in deliciis paradisi juxta secreta Dei cubicula plenam habere requiem post laborem. Et recte quidem. Nam qui in terris non cessavit magnifice de virtute progredi in virtutem, dignum esse cognoscitur, qui in cœlis

B. Petri merita, & virtutes.

lis terras rerum spirituum agmina exultant in gaudio: dum vir sanctus solari fulgore coruscus ipsis inseritur, & de ipso portante gloriam, sacratus horum numerus, quem cadentium ruina minuerat, integratur. Applaudunt & cœli, cum ei gradienti in virtute sursum patulum præbent iter, ipsi regnanti Deus in ipsis æthercam sedem parat. Plaudat ergo & jubilet canora voce sponsa Christi mater Ecclesia, dum quem genuit unda baptismatis, & aluit ubere piæ matris, quem & patrem in Mundo habuit & pastorem, lætabunda gloriosum mittit ad superos, cum de se horto irrigato divinitus, ipsum ut lilium candoris nivei, vernantem rosam odoris eximii, festive divinis conspectibus repræsentat.

Eiusdem Patria, & Parentes.

§. 2. O quam fœlix es Provincia Terræ laboris, quæ probaris talem & tantum produxisse palmitem, inhærentem firmissimæ Christi viti, cujus propagines odore miræ sanctitatis diffuso, extenduntur usque ad fines orbis, ejusque ex uvis expressus vini liquor devotorum corda lætificans, ad amorem Dei mundanorum mentes allicit & inflammat. Sane B. Petrus, de prædicta Provincia Terræ laboris traxisse fertur originem, ex honestis parentibus, catholicis, & devotis.

§. 3. Hic edoctus cum Tobia Deum timere ab infantia, & abstinere a vitiis, illecebras Mundi considerans, quæ plerumque humanas mentes dum leniunt, vulnerant, vinciunt, & captivant, positus in ætate adhuc tenera, sed sub corpore fragili viri animum secum habens, antequam sæculare quicquam ejus illaberetur animo, fugam prudenter attendens, cum Baptista Joanne, eremi secreta petiit, ubi remotus a noxiis, solus posset suo vivere Creatori. Quanta autem inibi in locis solitariis, horridis, & aridis, & fere hominibus inaccessis, vestium asperitas, quanta victus parsimonia, quantisque vigiliis & orationibus, quotve aliis afflictionibus maceraverit carnem suam, ne delicate nutrita proterviens sæviret in spiritum, non posset lingua faciliter seu breviter explicare. Hoc vir sanctus idcirco consulte & provide faciebat, quod excussa & attrita palea suæ carnis, ejus spiritus innocens, ut purgatum & mundum triticum, reponi dignus esset in horreo cœlesti.

Vita aspera in Eremo.

Cilicium aliæque Carnis macerationes.

§. 4. Ut autem ad ædificationem Christi fidelium saltem pauca exprimantur de multis, quæ sint velut informativa quædam exemplaria vitæ nostræ; ipse, sicut pluribus & fide dignis testimoniis est probatum, vestium splendorem ac levitatem despiciens, in quibus amatores hujus sæculi delectantur, ciliciis de pilis equorum factis, reticulatis pariter & nodosis, vestibus quoque aliis vilibus multum & asperis tegebatur. Ad nudam quoque carnem catenam ferream, & circulum quandoque ferreum deferebat. Lecti etiam mollitiem declinans (ne caro petulanter lasciviens noxie moliretur in spiritum) in terra, aut nudis tabulis dormiebat, vel in cancellatis craticulis, vestitus cilicio, & pannis solitis, præcinctus lumbos catena ferrea, aut circulo. Pro pulvinari vero, ligno aut lapide, seu durare alia utebatur, & (quod importabile est) sanus vel infirmus lectis aliis non est usus.

Carnibus nunquã usus.

§. 5. Studens etiam pro viribus domesticum domare hostem, ne prævalere posset spiritui, nec sanus nec infirmus carnibus vescebatur. Vinum vero non bibebat nisi rarissime, sic tamen dilutum, ut videretur vini speciem non habere.

Ejus jejunia:

§. 6. Semper quoque, nisi diebus dominicis, jejunabat. Sex nihilominus quadragenas singulis annis faciens, mentem non ventrem reficere cupiendo, affligebat in ipsis solito durius carnem suam. O stupenda & aliis insueta rerum materies, cernere hominem in carne degentem mortali, & fragili, sub tam austeræ & longæ macerationis pondere non cadentem, in tribus namq. quadragenis, in pane & aqua jejunabat continue, & quandoque cum solis foliis caulium absque pane. Interdum autem solis pomis, vel castaneis, seu granis fabarum mollificatis in aqua, aut crudis rapis tantummodo vescebatur. In cęteris vero quadragenis, uno tantum ferculo utebatur, insipido tamen & in modica quantitate. In harum vero quadragenarum aliquibus (quod naturæ humani corporis est horror) usus est pro veste solo cilicio. In quibusdam vero, cilicio, & super ipsum lorica cujus pondere caro ejus per subintrantes nodos cilicii, ut testantur ejus socii, aliquotiens disrumpebatur. Et revera hæc in homine isto sancto supra hominem gerebantur. Ad hæc enim ferenda tam gravia virtus humana non videtur posse sufficere, sed divina potius in ipso habitans hoc gerebat.

Et austeritates in quadragenis.

Continuę preces ad Deum.

§. 7. Hic beatus vir jam mortificatis spiritu carnis desideriis & repressis, summe devotus Deo, orando assidue animum ad Deum tenuit firmiter elevatum. Ipse etenim ad matutinas laudes media nocte surgebat, ipsisque dictis, legebat Psalterium cum Litania & collectis, quam pluribus, ac crebris genuflexionibus & disciplinis duris, carnem suam cum vitiis concupiscentiæ crucifigens: In aurora vero, Missa per ipsum celebrata iterum devote incipiens ibi Psalterium, ubi dimiserat, orare usque ad horam tertiam non cessabat.

Labori manuum vacat.

§. 8. Ne autem ipsum reperire posset diabolus otiosum, laborabat propriis manibus, scribendo, vel suendo cilicia, seu faciendo aliud opus honestum & utile ab hora tertia usque ad nonam. Post cibum denique sumptum usque ad noctem profundam perseverabat cum Deo, ab oratione fervente spiritum non relaxans.

Suo exemplo alios ad bonã frugem Revocat.

§. 9. Morum etiam honestate venustus, odore suæ sanctitatis vitæ communiter jam disperso, ad suum multos attraxit aspectum, & quamplures oberrantes per vitiorum abrupta reduxit ad Deum suis sanctis exhortationibus & exemplis. Nec mirum, nam ipsum reddebat cunctis communem caritas, obedientia promptum, placidum humilitas, pietas patientibus coafflictum, decorum puritas, parsimonia mirabilem, honestatis maturitas reverendum, benignitas hilarem, constans quoque virtus animi in adversis & prosperis uniformem.

§. 10. Denique vir sanctus cupiens divinum am-

Congregationem Monachorum instituit. ampliare cultum, Congregationem Monasticam sub B. Benedicti Regula, superadditis ei statutis arctissimis, ordinavit, ubi fratrum suorum Deo famulantium adaucta multitudine numerosa, fundatisque locis non paucis, in quibus CHRISTUS JESUS ab ipsis jugiter laudaretur, vixit cum eis cunctis florens virtutibus, ac eximiæ sanctitatis operibus informans & reformans universos.

Summus Pontifex eligitur: §. 11. Verùm quia non erat expediens, quod tantæ sanctitatis odor in solo uno Mundi angulo sentiretur, sed potius quod ad edificationem cunctorum fidelium, circumquaque per mundum promptius spargeretur, dispensatione provida ad summum Pontificatus apicem est provectus. In quo totum idem ipse manens, qui fuerat sub præcelsæ dignitatis habitu, nec vitam Eremiticam, quantum fas servare fuit, nec animum derelinquens, novit inter epulas esse sibi summe austerus & abstinens, inter amplas divitias summe pauper.

Ab eodem se abdicat. §. 12. At vero hic vir habens simplicitatis miræ, & in spectantibus ad regimen universalis Ecclesiæ inexpertus, utpote qui a teneris annis usque ad senium elongatus a Mundo, cor suum mundanis rebus non accomodaverat sed divinis, reflectens prudenter suæ considerationis intimæ oculum ad seipsum, honori Papatus cessit & oneri libere & ex toto, ne ob prædicta posset ex suo regimine, quodcumque periculum universali Ecclesiæ provenire, & ut turbativa Marthæ solicitudine declinata, vacare posset secus pedes JESU contemplationis ocio cum Maria.

§. 13. Post hæc itaque divinæ vacans contemplationi, assidue usque ad ejus obitum, quo beata illa anima carnis evasit ergastulum, cœlos petens, sanctissimam vitam duxit.

Multis claret miraculis. §. 14. Et quia multum conveniens erat, quod ille, quem Deus in mente perfunderat tot & tantis carismatibus gratiarum, clarus Mundo colendusq. divinæ virtutis testimoniis appareret, non defuere divina miracula in quolibet statu suo, ante Papatum videlicet, in Papatu, ac etiam post Papatum, in ejus vita pariter & post mortem, voce clamosa proloquentia ipsius imitandam cunctis eximiam sanctitatem. Ut autem hoc Jesu Christi fidelibus amplius notum fiat, aliquot miracula ipsius meritis de quampluribus exprimere possemus, quę accidisse veraciter certis testimoniis sunt probata.

Cęcę mulieri restitutus visus. §. 15. Mulier quædam ex infirmitate gravi sic cæca omnino effecta, ut juvari non posset per quæcumque adhibita remedia medicinæ, portata ad locum Eremi ubi frater Petrus tunc temporis morabatur, cum se signasset quadam parva cruce lignea, quam idem frater Petrus per servum suum ei transmiserat, & eamdem ad oculos applicasset, perfecte statim visibiliter est curata.

Amens sanatus. §. 16. Quidam factus ita furiosus & amens, ut ne seipsum aut alios offenderet, funibus & catenis ferreis ligaretur, adductus ad dicti fratris præsentiam, cum comedisset, de pane sibi per ipsum exhibito, sic est curatus perfecte, ut de dicta infirmitate nihil ulterius umquam senserit.

§. 17. Puella etiam quædam, quæ fistulam tam gravem habebat in pede cum aperturis pluribus, ut de perditione pedis a medicis timeretur, portata ad ipsum, & facto per eum super plagam ter signo sanctæ Crucis, statim sanata est, ita ut post dies paucos non apparuerit in dicto pede aliquod infirmitatis prædictę vestigium, vel cicatrix. Puellæ fistulam.

§. 18. Quædam mulier, quæ sic vehementer gravabatur infirmitate ethica, ut de ejus vita desperaretur a medicis, nec pro necessitate quacumque absque plurium adjutorio de loco posset se movere, cum quievisset per horæ spacium sub quodam panno lineo, quem per patrem dictæ infirmæ miserat frater Petrus, statim sanata surrexit. Ethicam,

§. 19. Quidam etiam strophulam grossam ad quantitatem ovi gallinæ in manu per quinque annos habuerat; benedictione facta per ipsum Sanctum super infirmitatis locum, fuit, post morulam modicam, sanatus totaliter & perfecte. Homini cuidam strophulam,

§.20. Cum etiam summi Pontificatus culmine præemineret, quædam mulier, quę vi morbi per annos quatuor per totum corpus extiterat crocea & inflata, quæ etiam operari quicquam non poterat, nec absque gravamine notabili ambulare, delata ad locum, per quem erat frater Petrus tunc Summus Pontifex transiturus, & benedicta ab ipso, restituta est illico pristinæ sanitati. Croceam, & inflatam mulierem,

§.21. Alia quædam mulier sic contracta in omnibus membris suis, ut nec ambulare posset, nec mutari de loco ad locum, nisi ab aliis portaretur, posita secus viam, per quam ipse frater Petrus tunc transitum faciebat, & data super ipsam Crucis benedictione, per ipsum fuit perfecte continuo liberata. Aliam contractam,

§.22. Postquam renunciavit Papatui, cuidam, qui ex toto pene visum perdiderat, cum se ipsi fratri Petro præsentasset, superducta quadam parva Cruce lignea oculis patientis restituit integre statim visum. Pene cęcum, sanat.

§.23. Denique ut in ejus obitu suæ Sanctitatis lucidæ divinum testimonium non deesset, de ipsa Cruce, quam summe dilexit, & lumine, fecit Deus signum mirabile apparere. Etenim tempore mortis suæ apparuit Crux parva & fulgida in medio ostii cameræ in qua erat, quę ad modum vertiginis se volvens, continuo permansit divinitus suspensa in aere, quoadusque corpus ejus de ipsa camera est translatum. In ejus obitu Crux apparet.

§. 24. Sed & post obitum viri sancti quidam sic est percussus paralypsi, ut nec ambulare, nec stare, nec loqui posset quoquomodo: ductus ad locum ubi frater Petrus pœnitentiam facere consuevit, & catena quadam, quam portasse ad carnem nudam dicebatur dum viveret, apposita patientis collo & capiti, & cęteris membris ejus, fuit statim penitus liberatus. Paralyticus.

§. 25. Quidam qui vires ambulandi ac standi, usumque manus perdiderat, ductus ad Ecclesiam, ubi dicti Sancti corpus jacet reconditum, & pernoctans cum animi devotione in eadem, sensit se mane totaliter a dicta infirmitate liberatum. Viribus destitutus sanitati.

§.26. His

§. 26. His & aliis quam plurimis miraculis gloriosis mirificavit Dominus sanctum suum, & clarum mundo reddidit, ac colendum. Gaudens itaque plaudat mater Ecclesia, & suaves depromat melodias. Nam hic Christi confessor eximia sua proles, inter beatorum agmina stellam possidet matutinam, & super Christi mensam cum Angelis ore pleno melle dulcius abditum manna gustat. Jubilare non quiescat plebs catholica: nam accensus calculus, quem ex ejus medio ille intendens Seraphyn tulit forcipe de altari in ea, quæ sursum est Hierusalem, ignitis lapidibus, in quorum medio Rex cælorum ambulat, est conjunctus. Hunc apud Deum advocatum habet, quem fons effluxus perennis jucunde inebriat, abunde faciat lignum vitæ. Iucundetur insuper religio per ipsum instituta, & in laudes Altissimi organa vocis laxet. Nam hic ejus protector indefessus stola immortalitatis induitur, ac sedens cum principibus, solium gloriæ sempiternæ semper clarum tenet.

§. 27. Verum quia dignum est, ut, quem in cælo sursum Deus glorificat: hic inferius ad suum patrocinium Mundus colat, nos de sanctitate vitæ, ac veritate miraculorum sancti hujus, de quibus inquiri fecimus diligenter, prudentis examinis discussione adhibita, plenam & firmam certitudinem obtinentes requisiti: Insuper Prælatorum omnium tunc apud Sedem Apostolicam existentium supplicatione humili & devota, de fratrum nostrorum consilio & assensu, confisi de omnipotentis Dei virtute, auctoritate quoque Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, & nostra, ipsum Sanctorum Confessorum cathologo duximus adscribendum.

Sanctorum fastis adscribitur.

§. 28. Ideoque universitatem vestram monemus, & hortamur attente per Apostolica scripta vobis præcipiendo mandantes, quatenus quartodecimo Kal. Iunii festum ejusdem Confessoris devote, ac solemniter celebretis, & faciatis a vestris subditis celebrari, ut ejus pia intercessione, & hic a noxiis protegi, & in futuro sempiterna consequi gaudia valeatis. Amen.

Festus ejus dies celebrandus.

JOANNES XXI. dict. XXII.

PAPA CXCVI.

AN. DOM. MCCCXVI.

JAcobus de Ossa, seu de Eusa, patre Arnaldo, Caturcensis, antea Episcopus Forojulensis in Provincia, mox Avenionensis, postmodum S. R. E. Cardinalis Portuensis, electus est Lugduni in Summum Pontificem die 7. Aug. anno 1316. & ibidem coronatus est die 5. Septembris anni ejusdem, & Joannes XXII. appellatus. Sedit in Pontificatu annos XVIII. Mens. vere IV. (*a*) imperantibus in Oriente duobus Andronicis. Obiit Avenione die 4. Septembris 1334. & sepultus est in Ecclesia Cathedrali B. Mariæ de Donis. Vacavit Sedes dies XV. (*b*)

Schisma Trigesimum secundum.

Die duodecima Maii 1328. Ludovicus Bavarus a Joanne Papa anathematizatus Petro Raynalducii de Vico Corbario, natione Aprutino, Ordi-

(*a*) A die Coronationis numerandos, a qua die annos suos orsum esse Joannem, diserte ostendit Pagius in ejus vita §. 87.

(*b*) Exclusis extremis.

Ordinis Minorum, Romana plebe confusis vocibus approbante, Romæ in Area Vaticana purpuram propriis manibus injecit, eum Antipapam indito Nicolai V. nomine eligens contra Joannem legitimum Pontificem. Ille vero eadem die in Basilica S. Petri a Jacobo Castellano Episcopo, aliisque Schismaticis Episcopis consecratus est, seu potius execratus, & a Ludovico coronatus. Postquam suadente Ludovico Joannem condemnarat, depositumque juxta Ludovici sententiam declaraverat, ejusque imaginem tradiderat flammis, errore cognito, culpam Pisis detestatus a Legatis Joannis Papæ absolvitur die 25. Julii, 1330. biennio post occupatam Sedem. Prolixiorem abjurationem Avenione emisit coram Pontifice & Cardinalibus, & Ludovicum detestatus est. Tandem exposita fide sua, & petita venia a Pontifice absolvitur atque honeste habitus data tamen custodia, ne in errorem relaberetur. Obiit Avenione in Palatio, ubi morabatur Joannes PP., mense Septembri anno 1333. & sepultus est in Ecclesia Fratrum Minorum.

I.

Quod, vacante Romano Imperio, nullus assumat nomen Vicarii ejusdem, cum id tantummodo ad Romanum pertineat Pontificem.

Ex Regest. Vatic.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

SI Fratrum & Coepiscoporum nostrorum, & aliorum quorumlibet jura illibata servari, & ab omni fore dispendio diminutionis extranea cupimus, & ad id libenter nostræ sollicitudinis studium adhibemus; multo fortius equidem pro nostris, & Romanæ Ecclesiæ, Sponsæ nostræ, juribus & honoribus conservandis, ex injuncto Nobis officii debito, Apostolicæ provisionis partes tenemur impendere: ne temporibus nostris usurpationis injuriam subeant, aut detrimentum cujusvis derogationis incurrant.

§. 1. Sane in nostram & Fratrum nostrorum deductum est, fama divulgante, notitiam, quod, licet de jure sit liquidum, & ab olim fuerit inconcusse servatum, quod, vacante Imperio, sicut & nunc per obitum quondam Henrici Romanorum Imperatoris vacasse dignoscitur, cum in illo ad sæcularem Judicem nequeat haberi recursus, ad Summum Pontificem, cui in persona Beati Petri terreni simul & cælestis Imperii jura Deus ipse commisit, Imperii prædicta jurisdictio, regimen & dispositio devolvuntur, & ea, tempore durante ipsius vacationis Imperii, per se vel alium seu alios exercuisse noscitur in Imperio memorato; Nonnulli tamen in Italię partibus potestatis & dignitatis fastigium illicite ambientes, in nostrum, & Sanctæ Romanæ Matris Ecclesiæ, quantum in eis est, præjudicium evidens, ac diminutionem honoris & juris, Vicariatus seu alterius cujuscumque nominis officium, quod, ipso Imperatore vivente, ex ipsius commissione gerebant in certis Terris, territoriis, sive locis, post decessum ipsius absque nostra, vel Apostolicæ Sedis petita vel obtenta licentia retinere sibi; & nonnulli etiam de novo assumere, quod non gesserant, aut gestum antea, posteaque dimissum, resumere temerariis ausibus præsumpserunt, quo, vel quibus adhuc non verentur abuti, ac sub ejus vel eorum colore multa facere & fecisse noscuntur, quæ in nostram & Ecclesiæ prædictæ injuriam aperte redundant; non abhorrentes per id variis involvi criminibus, nec divinæ Majestatis formidantes offensam.

Obeunte Rom. Imperatore Imperii Regimen ad Sedem Ap. devolvitur.

Causę hujusce faciendæ declarationis.

§. 2. Quia igitur error, cui non resistitur, approbari videtur; & latum pandit delinquentibus sinum, qui eorum perversis conatibus non resistit; Nos, volentes nostris & Ecclesiæ sponsæ nostræ juribus & honoribus in hac parte prospicere, & malis ac scandalis, quę ex retentione, assumptione seu resumptione hujusmodi orta sunt hactenus, & quæ periculose possent in antea suboriri, celeriter obviare; nec non periculis animarum hujusmodi retinentium, assumentium seu resumentium nomina, & eis abutentium, ut præfertur, salubriter occurrere cupientes, Præsentium auctoritate monemus sub excommunicationis pœna omnes & singulos cujuscumque status, præeminentiæ, dignitatis, aut conditionis existant, etiamsi Patriarchali, vel quavis alia superiori aut Pontificali, vel Regia, seu alia quacumque præfulgeant dignitate, qui post vacationem Imperii absque nostra vel Sedis prædictæ licentia hujusmodi Vicarii seu cujusvis alterius Officii nomen sibi ubilibet retinuerunt, assumpserunt, seu resumpserunt, & retinent; & qui assument vel resument fortassis imposterum, & sub talis denominationis pallio abusi sunt & abutuntur, vel etiam abutentur, potestate vel jurisdictione quacumque, seu ejus exercitio publice vel occulte, quatenus de cętero a denominatione hujusmodi, seu nominis assumptione, resumptione; ac retentione prædictis, nec non usu, potestate, & exercitio supradictis prorsus abstineant & omnino desistant.

Cuilibet sub excommunicationis sententia interdicitur, ne tempore dictę Vacationis Vicarii nomen, vel officium sibi vindicet.

§. 3. Inhibentes insuper sub pæna prædicta omnibus & singulis Patriarchis, & Pręlatis etiam aliis superioribus & inferioribus, ac Regibus Civitatibus, Communitatibus, Univer-

verſitatibus, Capitaneis, Poteſtatibus, Rectoribus, Comitibus, Vicecomitibus, Baronibus, & aliis omnibus, cujuſcumque ſint dignitatis, conditionis, aut ſtatus, ne prædictos hujuſmodi nomen ſeu aliud quodlibet in eodem Imperio retinentes, ut præfertur, aut aſſumentes vel reſumentes, vel eorum aliquem ſub denominatione vel titulo hujuſmodi nominum, ſeu Procuratores, Commiſſarios, Judices, aut vices eorum gerentes quocumque colore quæſito recipiant vel admittant; nec ut Vicariis ſeu Vicario aut Officialibus Imperii pareant vel intendant, aut pareri vel intendi faciant vel permittant; nec in iis eis, vel ei quomodolibet præſtent auxilium, conſilium, vel favorem.

Cuicumque perſonæ interdicitur hác dignitatem ſibi vindicantibus obtemperare.

§. 4. Alioquin in omnes & ſingulos Patriarchas, Prælatos etiam ſuperiores & inferiores, & cæteros denominatione prædicta, ut præmiſſum eſt, retinentes aſſumentes ſeu reſumentes, ac illius prætextu exercentes quæcumque officia poteſtates ſeu juriſdictiones, & in recipientes eos, ut Vicarios vel Officiales Imperii aut Commiſſarios eorum ut talium, & in parentes ſeu obedientes eis ut talibus, aut præſtantes in hoc ſibi auxilium, conſilium, vel favorem, niſi infra duorum menſium ſpatium, a die datæ præſentium numerandum, penitus reſipiverint, vel ſe licentia Sedis Apoſtolicæ ſuper hoc oſtenderint communitos, excommunicationis in ſingulares perſonas; & in Terras, & loca ipſorum, & quaslibet Communitates, Univerſitates, Civitates, aut villas Interdicti ſententias de Fratrum noſtrorum conſilio publice promulgamus; contra eos nihilominus ſpiritualiter & temporaliter gravius proceſſuri, prout inobedientia eorum exegerit, & qualitas facti ſuaſerit, & viderimus expedire.

Pœnæ contra inobedientes.

§. 5. Et ut quibuslibet parendi talibus tollatur occaſio, omnes & ſingulos, qui hujuſmodi Vicariatus nomen retinentibus, aſſumentibus, ſeu reſumentibus juramento fidelitatis tenentur aſtricti, a juramento hujuſmodi, quantum ad hoc, de poteſtatis plenitudine abſolventes, auctoritate Apoſtolica firmiter inhibemus eiſdem, ne talibus ut Vicariis vel Officialibus Imperii aliquatenus pareant vel intendant.

Abſolvuntur a ſacramento talibus obſtricti.

§. 6. Et inſuper omnes pactiones, obligationes, confœderationes, & colligationes, a quibuſcumque ſuper hoc quolibet initas juramento, vel quacumque firmitate vallatas, omnino diſſolvimus juribus, vacuamus, irritamus, & quatenus de facto proceſſerint, revocamus; ac hujuſmodi, ac quælibet alia juramenta a quibuslibet ſuper iis præſtita, per quæ poſſet in prædictis, noſtris & Eccleſiæ prædictæ juribus derogari, præſertim cum juramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat, relaxamus.

Ex reſcinduntur pactiones omnes ſuper hoc initæ.

§. 7. Ceterum, ut hujuſmodi noſter Proceſſus ad communem omnium notitiam deducatur, cartas ſeu membranas, proceſſum continentes eumdem, in Eccleſia Avenionenſi appendi vel affigi Oſtiis ſeu ſuperliminaribus faciemus, quæ proceſſum ipſum ſuo quaſi ſonoro præconio & patulo inditio publicabunt, ita quod omnes & ſinguli, quos proceſſus ipſe contingit, & contingere poteſt, nullam poſtea poſſint excuſationem prætendere, quod ad eos talis proceſſus non pervenerit, vel quod ignoraverit eundem; cum non ſit veriſimile, remanere quoad ipſos incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Publicatio hujuſmodi Proceſſus.

Datum Avenioni in Domo Epiſcopali, ſecundo Kalendas Aprilis, Pontificatus noſtri anno Primo.

Dat. die 30. Martii 1317. Pont. An. I.

II.

Canonizatio S. Ludovici, Caroli Regis Siciliæ filii, & Epiſcopi Toloſani, ejuſque adſcriptio in numerum Sanctorum Confeſſorum, cum feſtivitatis inſtitutione, pro die 19. Auguſti quotannis celebrandæ.

Joannes Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus univerſis Archiepiſcopis, & Epiſcopis, ac dilectis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis & aliis Eccleſiarum Rectoribus, per univerſum Orbem conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem.

SOL oriens Mundo in altiſſimis Dei Deus Dei Filius, ex paterno utero ante luciferum genitus Deus, Verbum, qui rerum in principio fundans terram in ſapientia, Cœlos prudentia ſtabilivit, adornando cœlos ſyderibus, germinantibus cunctis terram, quique in fine temporum, pro humani generis ſalute, noſtram aſſumendo naturam, texit nube noſtræ carnis fragilis ſemetipſum, nunc hora ſtante noviſſima, illuminando per cuncta reſpiciens, opus produxit mirabile, caritate gloriæ ſuæ plenum, bonitatem ſuam monſtrans magnifice, Sponſamque ſuam ſanctam Matrem Eccleſiam reddens novitate tam claræ ſobolis lætabundam. Nam qui facit mirabilia magna ſolus, dilectum ſuum Confeſſorem eximium, beatum videlicet Ludovicum, puritate candidum, caritate fervida rubicundum, electum ex millibus, produxit noviter ut exemplar præfulgidum cunctis fidelibus imitandum, ejus vitæ ſingularis excellentiam, ſignis probans, & prodigiis coruſcantibus crebris miraculis manifeſtans.

Procemium.

§. 1. Igitur lætentur Cœli, & exultet Terra, jucundetur pariter totus Orbis: Nam qui effulſit in templo, dum viveret, in medio nebulæ ſuæ carnis, ut matutina ſtella, ac Luna plena, ſolari lumine, veluti ut ſol, refulgens in ſua formoſus ſtola, in virtute multa, repentine ad ſumma graditur, regalibus dignus aſpectibus, ut candens lilium, ac odoris ſuaviſſimi roſa rubens. Huic cœli præſtant hoſpitium, Cœli cives, ut ſibi conformem, & comparem ad ſuum hunc conſortium admittunt in ſupernis; Chriſtus hunc reficit idem ipſe prandium, & conviva.

§. 2. Hic fœlix Sanctus ex regali proſapia, patre videlicet claræ memoriæ Carolo Rege Sici-

B. Ludovici genus.

Siciliæ, matre vero cariffima in Christo filia nostra Maria Siciliæ Regina, ex Hungaria originem suam trahens, altum sui generis recusavit sapere, humilia semper diligens, & amplectens. Sciebat namque quod excelsus Dominus, alta de longinquo prospiciens, humilia, & vicina contemplatur. Quamquam autem singula præclara lucidæ vitæ, verbis paucis enarrari non possent, aliqua tamen de quamplurimis ad utilitatem legentium referemus, ut ex his Deum Patrem glorificent, & in his reperiant vivendi regulam, quam sequantur.

Ejusdem Primordia, & studia literarum.

§.3. Sanctus iste, sicut probatum est testimoniis fide dignis, in ętate existens tenera, sub magistri religiosa diligentia cum suis fratribus tenebatur. Ipse tamen ibi maturis intendendo moribus, sub tenello pectore gestare se senilem animum ostendebat. Ductus in Cataloniam, cum duobus e suis fratribus datus obses pro liberatione antedicti Regis, tam ferventer dedicavit se studio, quod infra septennium, quo etiam ibi obses fuit, sub instructione Fratrum Minorum, quos secum habebat in socios, in primitivis scientiis, & sacra pagina sic profecit, quod vir pollens ingenio, de prædictis scientiis non solum publice, ac private subtiliter disputare valeret, sed & solemniter Clero, & populo proponere verbum Dei; ut putaretur scientia hæc infusa sibi magis divinitus, quam humanitus acquisita.

Fervens in Oratione.

§.4. In orationibus sedulus, & devotus, mentem ad Deum elevatam tenuit, profecto sciens, quod oratio humiliantis se, nubes penetrans, pro exauditionis suffragio Deum adit.

Devotus in Sumptione Sacramentorum.

§.5. In tempore namque dicto, sacramentali confessione præmissa, Missas audiebat devote, in magnis vero festivitatibus cum præparatione multa, corpus sumebat dominicum. Factus autem Sacerdos diebus singulis celebrabat: Audientię verbi Dei insistebat attente.

Attentus in lectione SS. Scripturarum

§. 6. Pro pastu vero animæ, in scripturis devotus studens, habebat ad hoc pro solatio sanctos libros.

StudiosusCastitatis.

§.7. Castitatis autem amor, a puero affecerat ejus mentem adeo quod, ob ipsius fidam custodiam, mulierum consortia fugiebat omnino, in tantum quod nisi forsan cum matre, & sororibus, solus cum sola nullo umquam tempore loquebatur. Mulierem namq. amariorem noverat esse morte. Verba etiam inhonesta horrebat audire, ac loquentes talia graviter arguebat; attendens prudenter, quod corrumpunt mala colloquia bonos mores. Fratres nihilominus duo, & interdum quatuor in sua jacebant camera, in suæ testimonio nitidæ puritatis.

Severus in seipsum.

§.8. Cum Apostolo Paulo sobrietate cibi, & potus, corpus suum castigabat assidue, seq. frequenter manu sua, quandoque autem alicujus fratris consocii, cum catenis ferreis disciplinas, vestiendo pro camisia rude stamen & deferendo ad nudum pro cingulo cordam grossam, ipsam carnem in servitutem redigebat. Summo etiam studio, terrena cuncta calcare studuit, ex desiderio æternorum.

OrdinemFratrum Minorum profitetur, & Ecclesię Tolosanæ præficitur.

§.9. Considerans etiam Sanctus iste, quod Mundus totus sit positus in maligno, quodq. cum concupiscentia sua transit, ipsum fugiendo deseruit totaliter, & contempsit. Nam rediens de Catalonia cum Rege prædicto, votum quod de intrando Ordinem Fratrum Minorum in obsidione fecerat, in Conventu eorumdem Fratrum de Monte Pessulano, voluit adimplere. Sed videns quod timore dicti Regis ipsum fratres recipere non audebant, votum ipsum solemniter iteravit. Et quia voventibus præceptum noverat de reddendo, suadenti fœl. rec. Papæ Bonifacio Prædecessori nostro, quod assensum præberet provisioni de se factę, Ecclesię Tolosanæ, nullatenus consensit, quoadusque votum dictum, quod fecerat, complevisset. Cujus devotioni annuente Prædecessore nostro prædicto, habitum Ordinis prædicti suscipiens, in pręsentia bon. mem. Joannis Episcopi Portuensis, tunc ejusdem Ordinis generalis Ministri, expressam professionem flexis genibus in manibus suis fecit; sicque provisioni prædictæ suum præbendo assensum, mandatis Apostolicis obedivit. Et quamquam de jussu Prædecessoris ejusdem dictum habitum velatum portaverit usque ad festum B. Agathę tunc vicinum, in dicto tamen festo in præsentia duorum Cardinalium recepit publice; ac ex tunc portavit continue, atque ipso die ad S. Petrum patenter detulit prædicando.

Regnum recusat.

§. 10. Miranda res, & alias insueta, Vir namque virtutum positus in sublimi, juri Primogenituræ renunciavit, & Regno, regalis solii spreta pompa, pro regno corruptibili, æternum, ac plenum deliciis regnum mercans.

Benignus in pauperes.

§. 11. Mira vero compassione ad pauperes ferebatur, quibus largas tam privatas, quam publicas eleemosynas faciebat jam factus Episcopus Tolosanus, per unum suum familiarem secretarium mandavit inquiri, de suorum quantitate redituum, quantumque sibi sufficeret pro moderatis expensis faciendis, & rationibus, volens quod totum residuum in substentandis pauperibus poneretur, quamquam prælatus tam magnus esset, & filius tanti Regis.

§. 12. Cum autem iret Parisios, pauperem quemdam nudum reperit, cui multum compatiens, abscondite cappam contulit, quam portabat, sibique fecit aliam secrete asportari.

§. 13. In hoc etiam Christi imitatione nihilominus humilitas vera fulsit. Attendit namque quod Deus, qui mœrentes sospitate erigit, ponit humiles in sublimi. Ipse enim vigintiquinque pauperes in domo sua reficiebat quotidie, aquam in manibus fundebat; manuque sua ipsis fercula apponebat, ac panes scindebat, eisdem etiam genuflexo in ipsis Chisto servire, & ipsum recipere se delectans.

§. 14. Hospitalia pauperum aliquoties visitabat.

Humili veste contentus.

§. 15. Sciens denique, quod qui vestiuntur mollibus, in hoc a Domino non laudantur, post Diaconatus sumptum ordinem, semper veste humili usus fuit. Post ingressum vero prædicti Ordinis, vili habitu, ac bruno colore in tapetiis, cortinis, & lecti coopertoriis utebatur.

§.16. Pon-

Attentur in Episcopatu. §. 16. Pontificatus etiam officium exercebat cum diligentia servus hic Christi fidelis & prudens, Missas dicendo assidue, devotissime ordines celebrando: clericos, quibus de beneficiis providere volebat, examinando de virtutibus, & vitiis, & articulis fidei, vita, & moribus diligenter.

Zelo Religionis fervidus. §. 17. Judæos, & gentiles zelo fervens Dei inducebat sedulo ad baptismum, ac quosdam eorumdem sacro de fonte levavit.

Pie moritur. §. 18. Demum gloriosus iste Sanctus, cursu vitæ consummato, fœliciter ad Deum fontem vivum, quem avide sitierat, migraturus, infirmitate decumbens ultima, devotissime sumpsit Corpus Dominicum quamvis debilis de lecto exiliens in occursum Domini Salvatoris. Cruce autem sibi data per quemdam ex sociis, deosculabatur illam, genuflexus in lecto, ut potuit, ac in oratione devota, & silentio postmodum diu mansit. In Cruce namque Domini nostri Jesu Christi, & non in alio, didicerat gloriari. Tandem gloriosam resolutus in mortem, qui hic vivus ambulavit in innocentia, in medio domus suæ ad Deum suum contemplandum in gaudio, facie revelata, in sua innocentia est ingressus. Verum, quia decebat multum divinę magnitudinem bonitatis, quod illum, quem in terris ipsum præclaris adornando virtutibus, sui imagini fecerat tam conformem, secum ostenderet regnare in cælis virtutis suæ testimoniis; quædam per eum miracula operari dignatus est, quæ ad Sancti hujus declarandam gloriam, præsentibus duximus adnotanda.

Miracula per eum Deus operatur. §. 19. Quædam namque duorum annorum puella, quæ vi febris quam passa fuit duobus mensibus, expiravit; facto voto per patrem sancto isti, quod ipsi imaginem de cera offerret, si vitam a Deo filiæ suæ impetraret, resuscitata, ubera matris suxit.

§. 20. Quidam etiam quinque annorum puer vehementia febris continuæ vita functus, facto voto per patrem, est vitæ pristinæ restitutus, nec dictæ febris in eo apparuit ullum signum.

§. 21. Quædam puella annorum septem, quæ per septimanas tres febrem passa continuam expiravit, facto ad dictum Sanctum voto per suos, spiritum recuperavit, & revixit.

§. 22. Quædam denique mulier, quæ duas conceperat filias, una illarum in ventre mortua ex casu dictæ matris de asino, & in ejus ventre ex mora diutina putrefacta, cœpit puerperio laborare. Cumque dictus partus jam putridus per frustra fuisset extractus, & alia filia mortua jam educta esset ostetricum ministerio violenter, & projecta in stabulo super fimum, emisso ad ipsum Sanctum voto, quod si partus ille resurgeret, unam sibi ceræ imaginem præsentaret, puella palpitare cœpit, & baptizata septem mensibus supervixit.

§. 23. Quidam etiam puer ætatis annorum septem, dum sub lecto, in quo cum suis jacebat parentibus, repertus mortuus, rigidus & frigidus aliquo tempore permansisset, facto per parentes ad hunc Sanctum voto, fuit divinitus suscitatus.

§. 24. Mulieri viduæ, quæ propter vehementem infirmitatem diem extremum clauserat, emisso per suos ad Sanctum istum voto, ejus meritis reddita fuit vitę.

§. 25. Quædam puella nobilis, quæ ex casu ad terram de nutricis brachiis per octo menses passa fuerat surditatem, facto voto ad prædictum Sanctum per patrem, a dicta surditate ad plenum extitit liberata.

§. 26. Quidam cum post febrem continuam perdidisset loquelam, & sic mutus per mensem integrum permansisset, adductus ad sepulchrum Sancti hujus, fuit ibidem loquelæ finita Missa restitutus.

§. 27. Mulier quædam, quæ subito muta, & impotens de uno brachio facta fuit, ac infirmitate sibi per mensem durante, emisso voto per matrem, statim ad sanitatem pristinam est reducta. Quædam etiam mulier, dum ex partu quodam violento, de puero mortuo, & in ejus utero transversato, contracta in manibus, & pedibus & fæmoribus, biennio permansisset, facto voto ad Sanctum præfatum, quod si curaretur, scoparet in tota vita Ecclesiam in qua jacet, dormire cæpit, & expergefacta, à morbo prædicto penitus est curata. Vir quidam passus annis sex guttam in manu, & brachio, ventre, ac humero, facto voto quod ejus limina visitaret, statim fuit sanitatis beneficium consequutus. Quidam denique presbyter passus guttam in latere, quæ ipsum afflixit graviter diebus septem, facto voto ad memoratum Sanctum, diligentius ejus tumulum visitando, recepit continuo sanitatem. Quædam mulier, quæ per octo annos, morbo epileptico quasi quotidie gravabatur, emisso voto, quod sepulchrum ejus, si curam reciperet, annis singulis visitaret, curam recepit, sicque ex tunc de morbo ipso penitus nihil sensit. Monialis quædam, quæ post febrem longam, quam passa fuerat, dolorem incurrebat in omnibus membris ejus, in tantum quod in duodecim diebus, nisi alieno adiutorio, de lecto non poterat se movere, portato sibi pedali panno, qui quondam Sancti hujus dicebatur fuisse, ac sibi applicato ad carnem, sana & incolumis est effecta. Cum homo quidam, qui miraculis istius Sancti detrahere nitebatur, reversationem faciei, & oculorum turpiter incurrisset, sicque manens per dies sex, huic Sancto cum devotione qua poterat, se devovisset, ad sepulchrum ejus veniens, & offerens caput cereum, antequam exiret Ecclesiam, perfecte reperit se curatum.

Gaudendum itaque in Ecclesia. §. 28. Hæc sunt mirabilia opera solius Altissimi, quibus, & aliis quampluribus mirificare voluit Sanctum istum, ac toti mundo reddere venerandum. Laudetur igitur magnifice Deus noster, cujus dextera huic Episcopo confert stelliferum regni diadema. Applaudant & isti pariter cæli cives, quorum cœtibus Sanctus hic sole splendidior est insertus. Canant quoque altissime, Franciæ, Siciliæ, ac Hungarię regna felicia, de quorum horto candoris nivei flos erupit, quorum vitis germi-

eam plene & integraliter volentes perpetuo remanere.

Validatio præsentis Constitutionis. §.3. Hæc igitur, per dictæ Sedis prudentiam circumspectam sic facta salubriter, & utiliter ordinata, perpetuis esse valitura temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cuiuscumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status etiamsi Archiepiscopali vel Episcopali, seu Regia præfulgeat dignitate, huiusmodi ordinationem Apostolicam & alia supradicta, quovis quæsito colore vel modo, sive causa vel occasione qualibet adinventis, turbare seu quomodolibet impedire præsumat.

Pœnæ contra eam quomodolibet infringentes. §.4. Nos enim irritum decernimus & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate contigerit attentari; & nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium præsumpserint, nisi infra octo dierum spatium post publicationem præsentium resipuerint cum effectu, excommunicationis in personas & interdicti in Universitates ac suspensionis sententias in Conventus Capitula, seu Collegia promulgamus, de consilio & auctoritate prædictis, a quibus nonnisi per Romanum Pontificem absolutionis beneficium, præterquam in mortis articulo, valeant obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, erectionis, insignitionis, absolutionis, liberationis, translationis, voluntatum, inhibitionis, constitutionis, & promulgationis infringere &c.

Dat. die 9. Iulii 1317. An I. Datum Avenioni septimo Idus Julii, Pontificatus nostri anno Primo.

V.

Ibidem.

Erectio Ecclesiæ de Sancto Floro cum dismembratione illius ab Episcopatu Claromonten.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SAlvator noster &c. *ut, in superiori usque ad verba* quanta fæcundavit Altissimus Civitatem, & Diœcesim Claromonten. singulorum vultus nequibat, & condecet, unius Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere; Quodque durum erat atque difficile, in eadem Diœcesi, quæ lata nimium & diffusa existit, ad unum tantum a tot personis Ecclesiasticis & Mundanis recursum haberi; Nos cultum augeri divinum, & spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus promovere salubriter intendentes, præmissis, & aliis suadentibus justis causis, cum Venerabili Fratre nostro Alberto Claromonten. Episcopo habito super hoc diligenti tractatu &c. *usque ad verba* Fideliumque salutem Episcopatum Claromonten, &c. *usque ad verba* quod præter Civitatem Claromonten. &c. *usque ad verba* certis finibus limitandam villam de Sancto Floro dictæ olim Diœcesis &c. *usque ad verba* separatam habeat Diœcesim, & Diœcesi remansura Claromonten. Civitati certis limitibus distinguendum; Quodque Prioratus Conventualis quondam Sancti Flori Cluniacen. Ordinis Civitatis ejusdem, ubi corpus ipsius Sancti Flori Confessoris dictæ Ecclesiæ reconditum, sit de cetero & habeatur perpetuo Ecclesia Cathedralis, ipsa & Civitate prædicta cum suis Capitulo ac Diœcesi ab omni jurisdictione potestate ac superioritate Claromonten. Episcopi & Capituli ejusdem ac Claromonten. Ecclesię, nec non Ordinis Abbatis Conventus & Monasterii Cluniacen., remanentibus omnino liberis & exemptis.

(Causę novę faciendę erectionis.)

(Prioratus de S. Floro in Cathedralem erectus ab omni dependentia solvitur.)

§. 1. Nos enim, licet idem quondam Prioratus cum membris suis tam in spiritualibus, quam in temporalibus ex prędicto dependere hactenus Monasterio nosceretur, ipsumque Monasterium vel Abbas ejusdem jura quædam temporalia, & superioritatem etiam temporalem, in Civitate prædicta & ejus Incolis obtineret, de consilio auctoritate & potestate prædictis Ecclesiam & Civitatem easdem ad censum aliquem, nullamve prestationem aut servitium, vel subventionem quamcumque memoratis Ordini, Abbati, Conventui, & Monasterio communiter, vel divisim volumus & decernimus in antea non teneri; Quinimo ipsam Ecclesiam & Civitatem cum membris suis juribus pertinentiis, & districtu ab omnibus prædictis absolvimus, & totaliter liberamus, jura omnia superioritatis & alia, quibus in Civitate prædicta, & Incolis, pertinentiis, ac districtus ejusdem, præfatum Monasterium, aut Abbas illius mediate vel immediate, seu alias quomodocumque habebat, quęcumque, & qualiacumque illa sint, & quocumque nomine censeantur, in dictam Sancti Flori Ecclesiam & ejus Episcopum, qui erit pro tempore, transferentes, illaque penes eos volentes plene & integraliter perpetuo remanere.

Redditus novę Ecclesię assignati. §.2. Verum, quia eadem Ecclesia, facultates non habet correspondentes honori, & statui, ad quos noviter est provecta, auctoritate prædicta decernimus, ipsam sic honorandam esse in facultatibus, & augendam, quod Mensa Episcopalis ejusdem quinque millia librarum parvorum Turonen. annui & perpetui redditus habeat, tam de Bonis & rebus Mensæ Episcopalis Claromonten., eidem Ecclesiæ Sancti Flori magis accomodis & propinquis, quam etiam de bonis & rebus ejusdem Sancti Flori Ecclesiæ, quæ jam dictæ Episcopali mensæ ipsius convenientius remanere poterunt, juxta communem extimationem bonorum & rerum hujusmodi redditualium situanda. Hęc igitur &c. *usque ad verba* ordinationem Apostolicam seu aliquem vel aliquod de contentis in ea quovis quæsito &c. *usque ad verba* valeant obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum divisionis, voluntatum, constitutionum, erectionis, insignitionis, absolutionis, liberationis, translationis, inhibitionis, & promulgationis infringere &c.

Dat. die, Annoque eodem. Datum Avenioni septimo Idus Julii, Pontificatus nostri anno Primo.

V I.

Ibid. Divisio Episcopatus Tolosan. in quatuor alias Ecclesias suffraganeas, scilicet Montisalban. Sancti Papuli, Lumbriacen. & Riven. ejusque erectio in Metropolitanam Ecclesiam.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

SAlvator noster &c.

Causæ Dividendi Tolosanum Episcopatum. §. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multititudine Populi, quanta fæcundavit Altissimus Civitatem & Diœcesim Tholosanam, singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere; quodque durum erat atque difficile, in tam lata & diffusa Diœcesi ad unum tantum a tot Personis Ecclesiasticis & mundanis recursum haberi; Attendentes etiam, quod, licet Tholosanus Episcopatus divitiis abundaret immensis, vix tamen supererat huc usque memoria, quod ex suorum opulentia copiosa redditunm aliquod in Ecclesia vel Diœcesi Tholosana provenisset divini cultus augumentum, immo sic ex adipe prodierit & prodibat iniquitas, ut multo jam tempore luxus, cura carnis in desideriis, evectionum pompa, numerositas clientelæ, immoderata distributio in parentes, sumptus enormes, ac usus extraordinarios sibi vendicassent ibidem quasi totum patrimonium Crucifixi; & verendum erat, ne Præsul unicus Tholosanus incrassatus & dilatatus ex excessivis hujusmodi opibus, & superbis periculose recalcitrans, Deum factorem suum derelinqueret, & a suo salutari recedens, perditionis exempla in subditos derivaret.

Clemens IV. hanc divisionem meditabatur. §. 2. Pensantes quoque, quod Sanctæ memoriæ Clemens Papa quartus Prædecessor noster eo etiam tempore, quo Civitas & Diœcesis antefatæ longe minus in populo, ac redditibus affluebant, cum ex tunc, benedicente Domino, incredibiliter creverint in utroque, & jugiter crescere dignoscantur, spiritu beatæ considerationis inductus, ad divisionem Episcopatus ejusdem firmiter, dum viveret, intendebat, licet morte præventus suum in hac parte nequiverit implere conceptum.

§. 3. Nos pium Prædecessoris prædicti propositum in effectum volentes adducere, & non tam dissipare malum, quod prædictorum redditunm copia excessiva produxit, quam etiam cultum augere divinum, & spiritualem animarum profectum, quæ si juxta facultatum exigentiam, ac diffusam latitudinem dictæ Diœcesis sufficiens numerus in eadem utilium Præsulum deputetur, indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes; præmissis, & aliis suadentibus justis causis, ex certa nostra scientia, de Fratrum nostrorum concordi consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudem Dei, exaltationem Ecclesiæ Fideliumque salutem, Episcopatum ipsum, dictamque Diœcesim Tholosanam Apostolica Auctoritate dividimus in quinque Diœceses, quas per certos distingui limites faciemus. (Divisio, de qua in Rubrica.)

Erectio quatuor Episcopatuum. §. 4. Volentes ac decernentes de Fratrum nostrorum consilio, & prædictæ plenitudine potestatis, quod præter Civitatem Tholosanam, quę suam propriam & distinctam habebit Diœcesim certis finibus limitandam, subscriptæ quatuor Villæ, quarum quamlibet eodem consilio & auctoritate in Civitatem erigimus, & Civitatis vocabulo insignimus, scilicet de Montealbano pridem de Caturcen. cui adjicietur certa pars dictæ quondam Diœcesis Tholosanæ, ac Sancti Papuli, & Lumberiati, & de Rivis de Bolbestria, de ipsa quondam Tholosana Diœcesi existentes, quatuor separatas Diœceses habeant certis limitibus distinguendas; Quodque beati Martini de Montealbano, ubi Corpus Sancti Theodardi Confessoris dicitur esse reconditum, prædictæ Civitatis Montisalbani, & Beati Papuli dictæ Civitatis Sancti Papuli, ac Beatæ Mariæ de Lumberiaco Civitatis prædictæ Lumberiaci, nec non Beatæ Mariæ de Rivis Ecclesiæ ipsius Civitatis Riven. sint de cætero, & habeantur perpetuo Ecclesiæ Cathedrales.

Tolosanæ Ecclesiæ in Metropolitanam Erectio. §. 5. Et quia Ecclesia Tholosana, sicut solemniori statu & conditione potiori præfulget, sic & est grandioris honoris titulis efferenda, ipsam huc usque suffraganeam Ecclesiæ Narbonensis, ac totam quondam Diœcesim Tholosanam, de Fratrum ipsorum consilio, & ex certa nostra scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ab omni jurisdictione potestate ac subjectione Archiepiscopi Capituli & ejusdem Ecclesiæ Narbonen. penitus eximentes, eam ad laudem Divini Nominis, & honorem Ecclesiæ suæ in Archiepiscopalem, seu Metropolitanam erigimus, eamque honoribus & insigniis Sedis Metropoliticæ decoramus, auctoritate Apostolica decernendo, ut ex nunc pro Metropolitana Ecclesia in perpetuum habeatur.

Dictæ quatuor eidem subiiciuntur. §. 6. Quia etiam dignum est, ut ex quo de Filia facta Mater Metropoliticæ dignitatis suscepit insignia, suffraganearum congruum numerum Filiarum, ac decentem Provinciam habeat, ut ad judicium Archiepiscopi Tholosan., qui pro tempore fuerit, omnes causæ Suffraganeorum Episcoporum, & personarum Ecclesiasticarum, ac Civitatum ejusdem Provincię juxta Sacrorum statuta Canonum referantur; Nos præfatas quatuor Civitates & Ecclesias Cathedrales cum earum Diœcesi, ut præmittitur, distinguendis, nec non Civitatem & Ecclesiam Appamiarum cum sua Diœcesi ex nunc ipsius Ecclesiæ Tholosanæ suffraganeas, & de Provincia Tholosana in perpetuum fore decernimus, & jure Metropolitico subjicimus, & subjectas esse volumus eas illi prænominatas Montis Albani, quæ de Diœcesi Caturcen. & Bituricen. Provincia ac Appamien. Civitates & Ecclesias, quę de Provincia Narbonen. hactenus fuisse noscuntur, nec non reliquas tres Civitates Ecclesias Sancti Papuli Riven. & Lumbriacen., quæ ab olim de Diœcesi Tholosan. fuerunt cum ea-

earum Diœcesibus Canonicatibus Collegiis sive Capitulis a jurisdictione potestate ac subjectione quacunque Bituricen. & Narbonen. Archiepiscoporum ac Caturcen. & quondam Tholosan. Episcoporum Capitulorum etiam Abbatum atque Conventuum & Ordinariorum quorumlibet, & aliarum Ecclesiarum, quibus quomodolibet fuerunt huc usque subjectæ, auctoritate præsentium perpetuo eximentes, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis.

Unicuique sui assignantur redditus.

§. 7. De bonis autem, redditibus, proventibus, & juribus dicti quondam Episcopatus Tholosan. ipsi Tholosan. decemmillia, & singulis aliis prædictis Ecclesiis Appamiarum, excepta, cui de ipsis bonis redditibus proventibus & juribus ultra illa, quæ habere dignoscitur, certam assignabimus portionem, nostris aliis Litteris distinguendam, singulis quinque millia Librarum Turon. annui & perpetui redditus. quæ quidem unicuique illarum suisque Pontificalibus dignitate ac onere & circumstantiis aliis attente pensatis debere sufficere vidimus, præter redditus & proventus & jura, quæ ad prædictas Ecclesias & Conventus earum antea pertinebant, de quibus ad honorem Dei, & ipsarum Ecclesiarum commodum intendimus ordinare ex nunc, auctoritate prædicta, & de consilio ac plenitudine memoratis, concedimus, donamus, & etiam deputamus percipienda integraliter per ipsarum Ecclesiarum Præsules, qui pro tempore fuerint, in rebus & locis cuilibet magis adjacentibus & vicinis juxta distinctionem & limitationem Diœcesium singularum, per alias nostras literas faciendam.

Beneficiorum collatio Sedi Apost. certo tempore reservatur.

§. 8. Interim autem, distinctione seu limitatione prædicta pendente, volumus, quod eorum quilibet summam eum contingentem pro rata percipiat annuatim de bonis redditibus & juribus antedictis per manus eorum, quos ad id providimus deputandos: Residuum vero bonorum, redditum & proventuum, & jurium ipsorum, quod facta de illis, ut præmissum est, assignatione supererit, nec non jurisdictionem temporalem & spiritualem, quæ ad dictum quondam Episcopatum Tholosanum usque ad tempus divisionis hujusmodi pertinebat, & quam, distinctione seu limitatione prætacta pendente, faciemus per idoneas exerceri personas, ac Beneficia omnia Ecclesiastica, etiamsi dignitates, personatus, vel officia existant, iis, ad quę vel quos per electionem assumitur, & in quibus vel ad quæ auctoritate litterarum Apostolicarum alicui seu aliquibus jus est aliquod acquisitum, quibus per id nullum volumus præiudicium generari, vacantibus nunc & in antea usque ad distinctionem vel limitationem prędictarum Diœcesium, in Civitate Tholosan., dictaque quondam Diœcesi vacantia, dispositioni nostræ, ac Sedis Apostolicæ de Fratrum nostrorum consilio reservamus.

§. 9. Hęc igitur &c.

Dat. die 8. Iulii 1317. Pontif. An. I.

Datum Avenioni Quinto Idus Iulii, Pontificatus nostri anno Primo.

VII.

Divisio Episcopatus Pictavien., ac Malleacen., & Linconien. Ecclesiarum Ordinis Sancti Benedicti in Cathedrales Ecclesias erectio. *Ibid.*

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Causæ divisionis & erectionis.

SAlvator noster &c.

§. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine Populi, quanta fecundavit Altissimus Civitatem, & Diœcesim Pictaven., singulorum vultus nequibat, ut quondam unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere, quodque durum erat, atque difficile in eadem Dięcesi, quæ lata & diffusa extitit ad unum tantum a tot personis Ecclesiasticis, & mundanis recursum haberi; Nos cultum augere divinum, & spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, præmissis, & aliis suadentibus justis causis cum Fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu de ipsorum consilio & ex certa scientia, & Apostolicę plenitudine potestatis ad laudem Dei, & exaltationem Ecclesiæ Fideliumque salutem Episcopatum, & Dięcesim Pictaven. in tres Dięceses certis portionibus seu limitibus ipsarum cuilibet, ut infra subjungitur assignatis Apostolica auctoritate dividimus, & Malleacen., ac de Linconio Villas pridem de Pictaven. Dięcesi existentes veluti loca insignia, & ad id convenientia, & accommoda, ac rerum ubertate fęcunda de novo in Civitates erigimus, & Civitatis vocabulo decoramus. Divisio.

Nova erectio.

§. 1. Volentes ac decernentes auctoritate prædicta, de ipsorum Fratrum consilio, ac eiusdem plenitudine potestatis, ut Malleacen, & de Linconio dudum Monasteriorum Ecclesiæ Ordinis Sancti Benedicti, sint de cætero, & habeantur perpetuo Ecclesię Cathedrales, & quod tam prælibata Civitas Pictaven, quam dictę Villę iam per nos, ut præmittitur Civitatis titulis insignitę ipsarum videlicet singulę suam propriam, & distinctam Dięcesim habeant a duabus reliquis prout sequitur separatam, & ut ipsarum quęlibet habeat Dięcesim magis accommodam, & decentem de Fontiniaco, de Sancto Laurentio, de Vimbris, & de Berterio Decanatus & Archidiaconatum de Arduno rurales Civitati Malleacen Maroli vero Thalenuidum Assianen., & Montis acuti Decanatus, & Archidiaconatum, Asperien., rurales dudum de prædicta Diæcesi Pictaven., existentes ipsi Civitati de Linconio, cum Ecclesiis dignitatibus personatibus Territoriis iuribus, & pertinentiis eorumdem Monasteriis quoque, ac Prioratibus sæcularibus, & regularibus, ac iurisdictionibus omnibus temporalibus, & spiritualibus prout hactenus fuerant Diæcesis Pictaven., & Episcopo Pictavien. competebant quomodolibet,

Redditunm assignatio.

in

in suas Diœceses perpetuo deputamus, & etiam assignamus exceptis homagiis, & deveriis, si aliquam prædictis vel earum altera Diocesi existerent ratione quorum dumtaxat quivis tenetur facere homagium Episcopo Pictaven. ac ipsum in jocundo adventu suo ex debito ratione prędictorum portare, ab Ecclesia Beatæ Mariæ Majoris Pictaven. usque ad Ecclesiam Cathedralem Pictaven. quæ erunt, & remanebunt Episcopo Pictaven. dictasque Dięceses deputatas, & taliter assignatas Episcopis, qui pro tempore fuerint, & Capitulis, & Ecclesiis Malleacen. & de Linconio prædictis juxta divisionem, deputationem, & assignationem nostras hujusmodi de dictis Diœcesibus factas spiritualiter, & temporaliter Ordinario Episcopali juri subiicimus, ac ipsos ab omnimoda spirituali, & temporali jurisdictione ordinaria, ac superioritate Episcopi, Capituli, & Ecclesiæ Pictaven. in totum eximimus, ac etiam liberamus volentes, ut quicquid in ipsis Malleacen. & de Linconio Diœcesibus per nos totaliter limitatis præeminentiæ majoritatis, superioritatis, jurisdictionis, & exercitii, juris spiritualis, & temporalis prælibato Episcopo, Capitulo, & Ecclesiæ Pictaven. jure ordinario nunc usque competiit de cætero Episcopis, qui erunt pro tempore ac Capitulis, & Ecclesis Malleacen. & de Linconio prædictis perpetuo juxta præmissas divisionem, deputationem, & assignationem nostras eodem jure competat in eisdem jura proventus, & redditus dignitatum, personatuum, & Officiorum Ecclesiæ Pictaven. in nullo præter hoc diminuere intendentes, reliqua parte, dictæ Diocesis Pictaven. præter eosdem Decanatus, & Archidiaconatus cum suis dictrictibus, & jurisdictionibus superius nominatis quantacumque, & in quibuscumque consistant prælibatæ Civitati Pictaven. in sua Diœcesi integraliter remanente.

Divisio.

§. 2. Hæc igitur per dictæ Sedis &c.

Datum Avenioni Idibus Augusti Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 13. August. 1317. Pontif. An. I.

VIII.

Ex Regest. eodem.

Dismembratio Ecclesiæ Agennen., & Erectio Villæ de Condomio ejusdem Dięcesis in Episcopatum Condomien.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster &c.

Causæ novæ faciendæ Erectionis.

§. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine Populi quanta fęcundavit Altissimus Civitatem, & Dięcesim Agennen., ut singulorum vultus nequibat, ut condecet, unus Pastor inspicere, & alias partes boni Pastoris implere: quodque durum erat, atque difficile in eadem Dięcesi quę lata, & diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis Ecclesiasticis, & mundanis recursum haberi: Nos cultum augere divinum, & spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, præmissis, & aliis suadentibus justis causis cum Fratribus nostris, habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio & ex certa nostra scientia, ac Apostolicę plenitudine potestatis, ad laudem Dei, & exaltationem Ecclesiæ, Fideliumque salutem Agennen., Dicęesim auctoritate Apostolica dividimus in duas Diœceses, quas per certos distingui limites faciemus volentes, ac etiam decernentes auctoritate prædicta de Fratrum nostrorum consilio, & ejusdem plenitudine potestatis, quod præter Civitatem Agennen., quæ suam propriam, & distinctam habebit Dięcesim certis finibus limitandam, villa de Condomio dictæ olim Diœcesis, quam veluti ad hoc convenientem, & accomodam eadem auctoritate in Civitatem erigimus, & Civitatis vocabulo insignimus separatam Diœcesim habeat, a Diœcesi remansura Civitati Agennen., certis limitibus distinguendam, quodque Ecclesia Sancti Petri quondam Monasterii Condomien., Civitatis ejusdem sit de cætero & habeatur perpetuo Ecclesia Cathedralis ipsa & Civitate Condomien., prædicta cum suis Capitulo, & Diœcesi per Nos, ut præmittitur, limitanda ab omni jurisdictione, potestate, ac superioritate Agennen., Episcopi & Capituli, & Ecclesiæ Agennen., remanentibus omnino liberis & exemptis, nullo prædictis Agennen., Episcopo, & Capitulo, ac Ecclesiæ Agennen., superioritatis aut majoritatis titulo Civitate Condomien. cum suis Capitulo, & Diœcesi quomodolibet remanente.

Divisio Agennen. Dięcesis.

Erectio novi Episcopatus Condomien.

§. 2. Hæc igitur &c.

Datum Avenioni Idibus Augusti Pontificatus nostri anno Primo.

Dat. die anno que eodem.

IX.

Erectio Episcopatus Vabrensis.

Ex Call. Christian. nov. edit. Tom. I. pag. 58.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster &c.

§. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta fæcundavit Altissimus Civitatem, & Dięcesim Ruthen., singulorum vultus nequibat, ut condecet, unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere: Nos cultum augere divinum, & spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes; præmissis, & aliis suadentibus justis causis, præhabito super hoc diligenti tractatu ex certa scientia, de Fratrum nostrorum concordi consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudem Dei, & exaltationem Ecclesiæ, fideliumque salutem, Episcopatum Ruthenensem, suamque Diœcesim auctoritate Apostolica dividimus in duas Diœceses,

Ruthenen. Diœcesis divisio in duas.

ceses, quas per certos distingui limites faciemus, volentes, ac decernentes auctoritate prædicta, de Fratrum ipsorum consilio, & prædictæ plenitudine potestatis, quod præter Civitatem Ruthenensem, quæ suam propriam, & distinctam habebit Dioecesim, certis finibus limitandam, Villa de Vabro dictæ quondam Dioecesis, quam veluti ad hoc convenientem, & commodam eadem auctoritate, & dictorum Fratrum consilio in Civitatem erigimus Civitatisque titulo insignimus, separatam Dioecesim habeat certis limitibus a Dioecesi remansuram Ruthenensi, ac Civitatem dictis limitibus distinguendam: quodque Ecclesia Monasterii Sancti Salvatoris Civitatis ejusdem Ordinis Sancti Benedicti sit de cætero, & habeatur perpetuo Ecclesia Cathedralis ipsa, & Civitate prædicta cum suis Capitulo, Clero, & populo, ac Dioecesi ab omni jurisdictione, & potestate ac Superioritate Ruthenensis Episcopi, & Capituli ejusdem Ruthenensis Ecclesiæ, necnon Abbatis, & Conventus, & Monasterii Massiliensis, a quo hujusmodi Monasterium Sancti Salvatoris dependebat, remanentibus omnino liberis, & exemptis. Nos enim, licet idem quondam Monasterium Sancti Salvatoris Vabrensis cum membris suis a prædicto dependere hactenus Monasterio Massiliensi nosceretur, ipsumque Monasterium Massiliense, vel Abbas ejusdem jura quædam, & superioritatem in prædicta Ecclesia Sancti Salvatoris hactenus obtineret, de consilio, auctoritate, & potestate prædictis Ecclesiam, & Civitatem easdem ad censum aliquem, ullamve præstationem, vel subjectionem, quamcumque memoratis Abbati, Conventui, & Monasterio Massiliensi volumus, & decernimus in antea non teneri, quinimo ipsam ab omnibus prædictis absolvimus, & totaliter liberamus. Jura quæ in Ecclesia prædicta Sancti Salvatoris Civitate, incolis, pertinentiis ac districtibus ejusdem præfatum Monasterium Massiliense, aut Abbas illius, mediate, vel immediate olim quomodocumque habebat, quæcumque, & qualitercumque illa sint, & quocumque nomine censeantur, in dictam Ecclesiam Vabrensem transferentes, & illa penes eam plene, & integraliter volentes perpetuo remanere. Hæc igitur &c.

Vabrensis Episcopatus erectio, qui exemptus omnino a jure Monasterii Massiliensis declaratur.

Datum Avenione idibus Augusti Pontificatus nostri anno I.

Dat. die, annoque eodé.

X.

Contra Hæreticos, vel de hæresi suspectos, & Judæos ad fidem Catholicam conversos, ab eaque apostatantes, quamvis ad Ecclesiam confugiant, esse procedendum.

Joannes Papa XXII. Inquisitoribus hæreticæ pravitatis per Regnum Franciæ constitutis.

EX parte vestra fuit nuper propositum coram nobis, quod nonnulli de hæretica pravitate culpabiles, vel suspecti, aut accusati, seu conversi de Judaica cæcitate ad fidem Catholicam, postmodum apostatantes ab ipsa, ad Ecclesias confugiunt, non ad salutis remedium, sed ut vestras manus effugiant, & suorum scelerum vitent judicium ultionis; super quo Apostolicæ Sedis providentiam humiliter implorastis.

Ab Apostasia Redeuntes &c. ad Ecclesias confugiebât, ne caperentur.

§. 1. Nos igitur ad extirpandos orthodoxæ fidei inimicos, & herbam tam noxiam pestiferam de horto Dominico radicitus evellendam, solicitis studiis intendentes, discretioni vestræ ad instar foel. rec. Martini Papæ Quarti prædecessoris nostri, qui per Apostolicas literas inquisitoribus hæreticæ pravitatis per Regnum Franciæ constitutis idem mandavit; per Apostolica scripta mandamus, quatenus contra illos, quos de huiusmodi hæretica pravitate fore culpabiles, vel de illa notabiliter suspectos esse vobis constiterit, accusatos etiam de labe prædicta, conversos quoque Judæos, & postmodum patenter, vel verisimilibus inditiis apostatantes a fide, iuxta qualitatem delicti exequamini libere officii vestri debitum, ac si ad Ecclesias, & loca prædicta minime confugissent: contradictores per censuram ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo.

Contra eos procedi posse ab Inquisitoribus declarat Pontifex.

§. 2. Et ut nullum in hac parte possit obstaculum vobis poni, Venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopis, & Episcopis per Regnum Franciæ constitutis, per has nostras literas iniungimus, ut vos non impediant, quominus huiusmodi mandatum nostrum implere libere valeatis, sed potius ad requisitionem vestram in iis vobis assistant, sicut extiterit opportunum.

Episcopis mādat, ne eos impediant.

Dat. Avenione Idibus Augusti, Anno primo.

Dat. die 13. Aug. 1317. An. I.

XI.

Dismembratio Episcopatus Narbonen., & erectio Cathedralis Ecclesiæ in Villa de Limoso eiusdem Diecesis cum iurisdictione & iuribus ordinariis.

Ex Regest. in Archiv. Vat.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

SAlvator noster &c.

§. 1. Sane considerantes attentius & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes quod in tanta multitudine Populi, quanta fæcundavit Altissimus Civitatem & Diæcesim Narbonen., singulorum vultus nequibat, ut condecet unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere non sine gravi animarum dispendio & personarum degentium in eisdem, quodque durum erat, atque difficile in eadem Diæcesi, quæ lata, & diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis Ecclesiasticis & mundanis recursum haberi; Pensantes quoque, quod Cathedralis Ecclesia Narbonen. in proventibus, & redditibus annuis tam affluenter, tamque magnifice abundare conspicitur, quod de ipsorum multitudine copiosa potest Episcopis iuxta sui status decentiam pro-

Causæ dismembrationis.

provideri, nos cultum augere divinum, & spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, præmissis & aliis suadentibus iustis causis cum Fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu, de ipsorum consilio, & ex nostra certa scientia, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad laudem Dei, & exaltationem Ecclesiæ, Fideliumque salutem Narbonen. Diæcesim auctoritate Apostolica dividimus in duas Diæceses, quas per certos distingui limites faciemus: Volentes, ac etiam decernentes auctoritate prædicta, de Fratrum ipsorum consilio, & prædictæ plenitudine potestatis, quod præter Civitatem Narbonen., quæ suam propriam & distinctam habebit Diæcesim certis limitibus limitandam, villam de Limoso dictæ olim Diæcesis Narbonen, quam velut ad hoc convenientem & accommodam eadem actoritate in Civitatem erigimus, & Civitatis vocabulo decoramus, separatam Diæcesim habeat a Diæcesi remansura Narbonen Civitati certis limitibus distinguendam. Quodque Parochialis Ecclesia Sancti Martini eiusdem Civitatis de Limoso sit de cætero, & habeatur perpetuo Cathedralis, ipsa & Civitate prædicta de Limoso cum suis Capitulo & Diœcesi limitanda a iurisdictione, dominio, & potestate Archiepiscopi, Capituli, & Ecclesiæ Narbonen., quibus subesse antea noscebantur; maioritate tamen, seu superioritate in ipsis Ecclesia, Civitate, Capitulo, & Diæcesi de Limoso dictæ Narbonen. Ecclesię, sicut in aliis suffraganeis suis Metropolico sibi iure subiectis habere dignoscitur, reservatis remanentibus omnino liberis & exceptis. Verum quia dicta Ecclesia de Limoso facultates non habet correspondentes honori, & statui, ad quos noviter est provecta, auctoritate prædicta decernimus, ipsam sic honorandam esse in facultatibus, & augendam, quod mensa Episcopalis eiusdem quinque millia librarum Turonen. parvorum annui & perpetui redditus de Bonis, & rebus mensæ Archiepiscopalis Narbonen. ipsi Ecclesiæ de Limoso accomodis & vicinis iuxta communem extimationem bonorum, & rerum huiusmodi redditualium situanda, quæ quidem dictę Ecclesiæ de Limoso, suoque Pontifici dignitate, ac onere, & circumstantiis aliis attente pensatis debere sufficere vidimus, præter redditus & proventus, ac iura, quæ ad prædictam Ecclesiam Sancti Martini antea pertinebant, habeat, & percipiat integraliter per ipsius Præsulem, qui pro tempore fuerit in rebus sibi adiacentibus, & vicinis iuxta distinctionem, seu limitationem Diæcesis per alias nostras literas faciendam. Interim tamen distinctione seu limitatione prædicta pendente volumus, & auctoritate prædicta decernimus, quod idem Episcopus de Limoso, qui pro tempore fuerit, summam eamdem de bonis & redditibus dictę mensæ Narbonen. recipiat annuatim. Hæc igitur &c.

Divisio Narbonen. Diœcesis in duas.

Erectio Episcopatus Limosini.

Cui providendum de Redditibus ex bonis Ecclesię Narbonen.

Dat. die 20. Augusti 1317. P. An. I.

Datum Avenioni tertio decimo Kalendas Septembris Pontificatus nostri anno I.

XII.

Ordinationes, & Statuta pro bono Regimine Fratrum Ordinis Grandimonten., ejusque Prioratuum, aliorumque locorum ad eundem Ordinem pertinen. definitio.

Ex Regest. eodem.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exigente debito Pastoralis Officii ad providam Romani Pontificis, velut universalis Pastoris, & Patris, diligentiam pertinet, statum Ecclesiarum, & Monasteriorum omnium sic attenta meditatione prospicere, quod materia qualibet dissentionis, & jurgii quietem, & silentium Personarum in Ecclesiis, & Monasteriis ipsis degentium & offerentium Domino per decantationes laudum titulum labiorum impediente præcisa, pacis fundamenta stabiliat, pręterita corrigat, disponat prę̨sentia, nova plantet, & sic caute provideat de futuris, quod in quantum valet humana provisio superna suffulta gratia, de contingentibus non omittat: Ad sopiendum siquidem antiquam jurgiorum materiam, quam in ordine Grandimonten. antiqui Hostis seminarat invidia, nonnulli Prædecessores nostri Romani Pontifices paterna diligentia vigilantes certas ordinationes, & statuta, per quorum editionem perpetuæ paci dicti Ordinis sperabant consuluisse, salubriter ediderunt: sed licet per ipsos super hoc pie fuisset etiam anxie laboratum; quia tamen hujusmodi jurgia non erant in eodem Ordine sic evulsa, quin adhuc & frequenter insurgerent, & quasi gravius solito pullularent; Nos eidem Ordini, ad quem zelo charitatis, & dilectionis afficimur, in hujusmodi suis anxietatibus condolentes, & Monasterium Grandimonten. ad Romanam dumtaxat Ecclesiam pertinens, quod ipsius Ordinis caput esse dignoscitur, gubernari jamdudum solitum per Priorem paternis affectibus amplectentes; & cupientes ex eodem Ordine ad perpetuam Personarum in ipso degentium pacem quaslibet dissentiones & Lites Altissimo præstante subsidium sic radicitus extirpare, corrigendo præterita, plantando nova, in melius ordinando prę̨sentia, & salubriter providendo futura, quod Personæ ipsę perpetuæ pacis opulentia gaudeant, & inter ipsas similia jurgia velut eradicata penitus non resurgant: ac propter hoc ad reformationem, & statum ejusdem Monasterii, suique honoris augumentum nostros primo dirigentes intuitus, ac rem dignam, & rationabilem arbitrantes, ut idem Monasterium, quod in Orbe Terrarum constat esse famosum, & cui multa, nobiliaque Cœnobia, tanquam membra capiti sunt subjecta per Apostolicæ Sedis providentiam honoris, & nominis titulis efferatur; habito prius cum pluribus ex Fratribus dicti Ordinis fide dignis in Curia nostra præsentibus solemni, & diligenti tractatu, ad laudem divini nominis ordinamus, & Apostolica auctoritate decernimus de Fratrum nostrorum consilio, & Apostoli-

Proemium.

Pro Ordine Gradimonten. multa a summis Pontificibus edita statuta.

Monasterium Grandimonten. totius Ordinis caput.

PerAbbatem, non per Priorem gubernandum.

stolicæ plenitudine potestatis, quod ex nunc in antea gubernetur dictum Monasterium perpetuis futuris temporibus per Abbatem, & quod Abbas præsit de cætero in eodem:

Ordo dividitur in 39. PrioratusCōventuales.

§. 1. Et insuper absolventes a sua administratione ex certa scientia Correctores, & Curiosos omnium Domorum, seu Cellarum præfati Ordinis, per quos nuncusque prefatæ Domus consueverunt gubernari, ordinamus, & statuimus esse deinceps in prefato Ordine pro bono pacis, & personarum in ipso degentium, & majorem observantiam regularem in dictis Domibus ipsius Ordinis ad hoc magis accomodis trigintanovem Conventuales Prioratus singulariter inferius adnotatos, certis cuilibet ipsorum Prioratuum Domibus hactenus Monasterio prædicto subjectis incorporatis pariter & unitis cum certo Fratrum ipsius Ordinis numero singulariter taxato in singulis modo simili descriptis inferius & distinctis.

In Monasterio veroGrandimont. 60. Fratres preter Conversos sint:

§. 2. Ad hæc ordinamus, & volumus, ut in eodem Monasterio sit de cætero sexaginta Fratrum numerus præter Conversos, qui resideant in Conventu, & de facultatibus dicti Monasterii possint, & debeant congrue sustentari.

Qui Abbatem cononice eligant.

§. 3. Quotiescumque vero præfatum Monasterium Abbate vacare quovis modo contigerit, Conventuales ejusdem Monasterii plenam & liberam eligendi Abbatem ibidem canonice habeant potestatem, quod si non elegerint infra mensem ab ipsius Abbatis obitu numerandum, eadem electio ea vice ad Sedem Apostolicam devolvatur. Si vero contingeret electionem ipsam in discordia celebrari, causam electionis hujusmodi apud Sedem Apostolicam volumus ventilari: Electionem autem hujusmodi si infra predictum tempus canonice fuerit celebrata, visitationes spirituales ipsius Monasterii, vel majorum pars ipsorum habeant auctoritate Apostolica confirmare.

De Visitatoribus.

§. 4. Officium autem Visitatorum ipsorum penes Priores earumdem Domorum, quarum Correctoribus hactenus conpetebat juxta ordinationes piæ memoriæ Innocentii Papæ Quarti Prædecessoris nostri volumus remanere, quibus ex certa nostra scientia Priorem Prioratus de Defenso, qui est, & pro tempore fuerit, dicti Ordinis Agennen. Diœcesis ex nunc adjungimus, qui similem cum eis habeat potestatem.

Mensa Abbatialiis Grandimonten.

§. 5. Mensæ quoque ipsius Abbatis, ut facilius possit incumbentia sibi onera supportare, certas cellas Monasterio prefato propinquas, etiam quasdam alias, prout annotatur inferius, perpetuo applicamus.

Priorum Electio in Prioratibus ad qos pertineat.

§. 6. Quotiens autem aliquem de Prioratibus ipsis quoquo modo vacare contigerit, electio Canonica Prioris ad Conventum Prioratus sic vacantis, confirmatio vero dicti Prioris pertineat ad Abbatem: & si infra unius mensis spatium a die vacationis hujusmodi computandum ad electionem ipsam iidem Conventus non duxerint procedendum, vel talem scienter elegerint, quod ipsius electio de jure cassetur, providendi ea vice de Priore ipsi Prioratui ad eumdem Abbatem potestas plenaria devolvatur: Quibus sic confirmatis illud circa eorum subditos licere, quod aliis Prelatis circa eorum subditos canonica jura permittunt.

NumerusFratrum in eisdem.

§. 7. Numerus quoqueFratrum statutus singulariter in singulis, ut infra subjungitur, Prioratuum prædictorum, nisi forsan dicti Monasterii, seu Prioratus facultates excreverint, nullatenus augumentetur, & augumentum ipsum si fieri debeat, de consensu Conventus Monasterii in Monasterio, aut de consensu Conventus dicti Prioratus, in quo augumentum huiusmodi debet fieri, fiet in Capitulo generali. Si vero aliquem de sic numero statuto recedere vel amoveri seu abesse perpetuo de Monasterio vel Prioratu ipso contigerit, loco illius Abbas, vel Prior dicti Prioratus de consensu sui Conventus, vel maioris partis ipsius alium subroget, qui professionem faciat, & perpetuo in dicto Conventu persistat.

De modo Visitationis ab Abbate faciēdæ dierum, & Equitaturarum numero.

§. 8. Verum licet super Visitationis Officio dudum per Priorem ipsius Monasterii exercendo idem Prædecessor Innocentius Papa Quartus per sua privilegia inter ordinationes alias, quas pro reformatione status Ordinis eiusdem edidit, prudenter attendens, quod quantumvis dicto quondam Priori Grandimonen. exeundi Claustrum nisi necessitate coacto Capitulum Regulæ interdicat; quia tamen visitatio & necessitatem, & utilitatem importat, cum in visitationis officio lucri faciat visitans animas subditorum, auctoritate Apostolica statuisset, ut Prior, qui esset pro tempore, tempus anni taliter partiretur, quod per dimidium dicti anni in Grandimonten. Monasterio resideret, & per anni reliquum visitationi aliarum Domorum intenderet, & tunc ultra septem equitaturas non duceret, nec ultra tres noctes, nisi urgens necessitas, vel id exposceret utilitas evidens, in eadem Domo iaceret, nulla prorsus munera cum dictæ visitationi insisteret recepturus; Et insuper quamquam felicis recordationis Clemens Papa Quintus Prædecessor noster credens eiusdem Ordinis utilitati prospicere eadem auctoritate statuerit, ut dictus quondam Prior eiusdem Monasterii Fratres dicti Ordinis in Cellis suis posset anno quolibet per sex Menses continuos, vel diversis temporibus visitare, & per sex Menses reliquos deberet in eodem Monasterio personaliter residere, ac de ipso a Monasterio seu eius Claustro nunquam exire, nisi pro visitatione dicti Ordinis facienda; Ita videlicet, quod de illis sex Mensibus, quibus, ut præmittitur, deberet personaliter residere, quatuor ad minus continui Menses essent, & cum officio visitationis insisteret, semper duas personas idoneas eiusdem Ordinis, in quarum præsentia dictę visitationis exequeretur officium, secum haberet, nec non & quos, in dictis sex Mensibus visitare non posset, faceret per alium, vel alios visitari: Itaque anno quolibet omnis Domus Fratres visitarentur Ordinis memorati, & quod postquam unam Domum visitasset, ad aliam sic visitatam quousque omnes Domos, & Fratres, quos idem Prior visitare posset impedimento cessante legitimo visi-

visitasset, nisi ex causa legitima non rediret; Nos etsi prædictorum Prædecessorum nostrorum inhærere vestigiis in quantum temporum qualitas, & negotiorum suadet utilitas, intendentes, velimus modum & formam visitationis hujusmodi, quod dictos Prioratus & Priores, & ad Conventus, ipsorum Prioratuum dumtaxat per Abbatem dicti Monasterii, qui pro tempore fuerit, in perpetuum observari; attendentes tamen Monasterium ipsum tunc majori quam hactenus dignitate ac nomine insignitum, quodque major honor Abbati congruit, quam Priori, ordinamus atque statuimus, ut idem Abbas, dum officio dictæ Visitationis instituit, ultra septem equitaturas dicto quondam Priori, ut præmittitur, visitanti concessas duas alias Equitaturas pro aliis duabus personis idoneis cum associantibus habeat: Ita quod in universo novem Equitaturas secum ducere poterit hujusmodi visitationis officium exequendo: licet enim mora contrahenda per dictum quondam Priorem in Domo qualibet dicti Ordinis eodem durante visitationis officio fuerit per eumdem Innocentium Prædecessorem nostrum ut præmittitur, limitata; Nos tamen limitationem huiusmodi esse volumus paululum latiorem: videlicet quod nox illius diei, in quo ad aliquem de Prioratibus ipsis pervenerit visitans Diœcesim Abbas sub limitatione illa de tribus, ut præmittitur, Noctibus nullatenus includatur.

Abbas quando voluerit Grangias sibi unitas potest visitare.

§. 9. Per hoc autem non intendimus Abbati inhibere prædicto, quin liceat sibi Cellas, seu Grangias, vel Domos sibi unitas visitare seu videre, quoties sibi videbitur expedire.

§. 10. Præcipimus insuper quod Fratres dicti Ordinis in Conventibus, in quibus recepti fuerint, & professionem fecerint, perpetuo immorentur, nec de suis Conventibus immutentur, aut ad alios Prioratus moraturi quomodolibet transferantur nisi propter delicta, vel excessus ipsorum: quo casu dictorum delinquentium, vel excedentium mutatio, sive translatio fiat per Priorem ipsius Loci ad alium Conventualem locum dicti Ordinis de consensu sui Conventus, vel majoris partis ipsius ad dignam peragendam pænitentiam de commissis per tempus arbitrio Prioris, de cujus Conventu delinquens fuerit, de ipsius Conventus vel majoris partis assensu juxta delictorum exigentiam moderandum. Prior autem loci, ad quem delinquentem Fratrem mitti contigerit, seu transferri, expensas per tempus statutum ad agendum, ut præmittitur, pænitentiam, ministrabit: Qua peracta idem dilinquens emendatus & correctus ad Conventualem suum locum, a quo amotus fuerat, reducatur. In aliis vero casibus mutationem, seu translationem de Conventu ad Conventum fieri districtius inhibemus, nisi Personarum, seu Prioratuum utilitas id exposcat: Et tunc Abbas Grandimonten. cum consilio Diffinitorum Capituli generalis in Capitulo, vel de consilio, & consensu duorum Priorum vicinorum ipsi Prioratui, de quo imitatio hujusmodi est fienda extra Capitulum translationem ipsam faciat, ubi utilitas evidens fuerit Personarum, vel Prioratuum prædictorum.

Translatio Conventualium abuna, ad aliam Domum quibus de causis facienda.

De mittendis ad studia litterarum, & alimentis eis ministrandis.

§. 11. Porro considerantes attente fructus felices & uberes, quos tanquam dona cœlestia producunt studia litterarum, & quanta bona ex doctrina Fidelium scientiarum fæcunditate pollentium publica pervenerint, & privata, districte præcipimus, quod Abbas, & Diffinitores prædicti duodecim Fratres ejusdem Ordinis professos, quos dociles noverint, teneantur & debeant ad studia mittere litterarum, & eis hujusmodi studiis insistentibus etiam alimentis, & aliis necessariis de Bonis dicti Ordinis providere. Quod si propter ea, vel per substentationem Conventus Fratrum dicti Monasterii Grandimonten., aut ex alia evidenti necessitate, vel pro communi utilitate dicti Ordinis præter provisiones, seu pensiones solitas dictarum Domorum, quas per Priores eosdem pro singulis Domibus sibi subjectis exhiberi volumus Abbati prædicto, sicut exhibebantur nunc usque Priori præfato, prout in Privilegio præfati Clementis Prædecessoris nostri continetur: ad quas solvendas liceat dicto Abbati solum per censuram Ecclesiasticam compellere Priores eosdem: sic interdum ab eisdem Prioratibus subsidium expetendum idem Abbas, & Diffinitores Capituli dicti Ordinis, vel saltem dictus Abbas cum duabus partibus Diffinitorum ipsorum circa huiusmodi necessitatis, vel utilitatis exposita in Capitulo Generali, si eam necessariam & justam esse prospexerit, hujusmodi subsidium per dictum Ordinem exigendum moderate tamen indicant.

De causis, & modo amovendi Abbatem Grandimont. cæterosque Priores.

§. 12. Super amotione vero Abbatis Grandimonten., & Priorum Prioratuum Conventualium prædictorum volumus infrascriptum modum inviolabiliter observari; videlicet quod iidem Abbas, & Priores ex quacumque causa per Diffinitores ipsos deponi, seu amoveri non possit: sed si Abbas talia fecerit, aut commiserit, propter quæ videtur debere deponi, seu de jure a sua administratione repelli, in Capitulo Generali Diffinitores ipsius Capituli solerter inquirant, & inquisitione peracta infra mensem a die peractæ inquisitionis hujusmodi per se, vel procuratores idoneos numerandum iter arripiant, & continuatis dietis ad Apostolicam Sedem accedant, Romano Pontifici, & Apostolicæ Sedi ea, quæ per inquisitionem ipsam invenerint, relaturi. Verumtamen priusquam de loco ipso Grandimonten. recedant, insinuent Abbati capitula, super quibus contra eum per ipsos fuerit inquisitum, & de quibus intendunt eisdem Romano Pontifici, & Apostolicæ Sedi referre, adhibitis in insinuatione hujusmodi aliquibus probis viris, in quorum præsentia fiat insinuatio supradicta, ut Abbas ipse sibi provideat, & provide caveat, an oporteat eum personaliter ad Curiam Romanam accedere, vel idoneum pro se mittere responsalem.

§. 13. Quod si aliqua immineant, propter quæ Priores dictorum Prioratuum Conventualium ejusdem Ordinis deponi debeant, vel de jure a suis administrationibus amoveri, Abbas Grandimonten. una cum Diffinitoribus dicti

dicti Capituli, vel majori parte ipsorum dili genti inquisitione præhabita, si de eorum culpis & demeritis per Inquisitionem liquebit eandem, possit eos deponere, & a suis administrationibus perpetuo removere: quibus sic amotis, si in hac parte contra eos visum fuerit injuste processum, liceat juxta Sanctiones Canonicas ad Sedem Apostolicam appellare, & prosequi Causam suam.

Contrà Priorem absentem non licet procedere.

§. 14. Sed ne dolus, vel fraus, aut malitia interveniat, ubi justitiæ zelus, & charitatis fervor cum omni debent integritate vigore; Non liceat contra Priorem absentem, nisi prout jura permittunt, procedere quomodolibet ad prædicta.

De Duratione Capituli Generalis, ejus que prorogatione.

§. 15. Generale vero Capitulum dicti Ordinis duret, & continuetur ordinarie per sex dies, & si necessaria causa, vel utilis Abbati, & Diffinitoribus videatur, propter quam idem Capitulum debeat prorogari, iidem Abbas, & Diffinitores, vel major pars eorum possint dictum Capitulum usque ad alios sex dies prædictos sex primos immediate sequentes ulterius prorogare, ut ea, quæ non potuerunt infra prælibatos sex dies forsitan expediri, in prorogatione ipsa effectum expeditionis debite sortiantur. Quo quidem durante generali Capitulo Claves Portarum, & Fortalitiorum ac dominium dicti Monasterii Grandimonten. penes Abbatem remaneant, prout consueverant penes Priorem hactenus remanere.

Diffinitorum facultas compiendi ea, quæ in eodem Capitulo completa non fuerint.

§. 16. Quod si aliqua jam exposita in præsentia dicti Capituli, vel majoris partis ipsius per memoratos Diffinitores restant agenda, finito dicto Capitulo memorati Diffinitores vel ipsorum pars major, aliis tamen cum Diffinitoribus, ut cum ipsis super illis procedant primitus, requisitis in Monasterio Grandimonten, procedere, illaque complere, diffinire, punire, & corrigere valeant, ac de ipsis cognoscere, & etiam judicare.

De Die Capituli cogendi, & Diffinitorum numero.

§. 17. Et quia ubi multitudo, ibi confusio esse solet, volumus, quod in quolibet Generali Capitulo Grandimonten. octo Diffinitores tantummodo eligantur, qui computato Abbate, qui una cum eis in Capitulo eodem intererit, novem dumtaxat numero, & non plures existant. Quandoquidem generale Capitulum anno quolibet in Grandimonten. Monasterio præcipimus celebrari: Illudque die Lunæ ante Ascensionem Domini nostri Jesu Christi incipiat, & continue sine interpolatione duret per sex, vel duodecim dies, ut est superius ordinatum.

Qui ad illud teneantur accedere.

§. 18. Ad hujusmodi autem generale Capitulum venire teneantur, & debeant omnes, & singuli Priores Conventuales dicti Ordinis, quilibet videlicet cum uno tantum Socio sui Conventus Clerico, & Professo. Si vero venire nequiverint canonico impedimento detenti excusationem suam per unum Fratrem sui Conventus Clericum, & Professum sub instrumento publico, vel Sigillo authentico mittere teneantur, qui coram Notario, qui excusationis hujusmodi conficiet Instrumentum, vel authentica persona, cui fides debeat adhiberi, excusationem ipsam esse justam, veram, & legitimam asseverent proprio juramento.

De numero, & forma electionis Diffinitorum.

§. 19. Ut autem in eodem Capitulo sincere quiete, & salubriter procedatur, & materia dissentionis cujuslibet amputetur, statuimus, quod Abbas, & Prior Claustralis, qui locum Subprioris tenebit, de cætero Cantor & Procurator dicti Monasterii dumtaxat, & quilibet Prior Conventualis, ejusque Socius, qui cum eo, ut præmissum est, ad Capitulum venerit supradictum, videlicet quilibet ipsorum octo Fratres Clericos ipsius Ordinis professos, qui per sex annos ad minus in eodem Ordine professi fuerunt in dicto Monasterio, tunc præsentes in Capitulo ipso pro Diffinitoribus in scrutinio electis ad hoc tribus scrutatoribus nominabunt, qui mox post scrutinium publicabunt eosdem: illi octo, quos plures voces numero habuisse constiterit, Diffinitores existant omnium Negociorum prædictum Ordinem contingentium, quæ agenda fuerint illo anno; sed hujusmodi eorum diffinitionis officium ad sequentem annum nullatenus extendatur, nec in anno proximo sequenti possint iidem in Diffinitores etiam ex electione assumi. Quod si forte iidem nominati, vel ipsorum aliqui in vocibus sint æquales, antiquiores in hujusmodi nominatis ad ejusdem diffinitionis officium assumantur. Abbas vero cum duobus antiquioribus Diffinitoribus ipsorum in quolibet Capitulo generali tres nominet scrutatores, pro recipiendo scrutinio Capituli subsequentis: districtius inhibentes, ne super iis colligationes, conjurationes, aut conspirationes fiant, aut interveniant quoquomodo: & contrarium facientes eo ipso penam contra conspiratores in Ordine ipso statuta incurrant.

§. 20. Exhortamur itaque omnes ipsos, & singulos per misericordiam Dei, eis in virtute sanctæ obedientiæ injungentes, quod prece, pretio, affectione qualibet, promissionibus, & pactionibus quibuscumque penitus & omnino submotis, sinceris, sanctis, & puris mentibus, & sine aliqua pravitate solum Deum habendo præoculis ad electionem Diffinitorum hujusmodi procedatur.

De expensis Capituli ejusdem.

§. 21. Expensas autem trium primorum dierum ejusdem Capituli Generalis Priores & ipsorum Socii sic persolvant, prout idem Clemens Prædecessor noster in suis literis super ipsius Ordinis reformatione confectis statuit persolvendas. Pro expensis vero Festivitatis Ascensionis Domini dicti Priores penitus nihil solvant, sed si ultra tres dies prædictos remanere contigerit, nisi retenti fuerint specialiter voluntarie per Abbatem, nihilominus eis ministrabitur de bonis Monasterii memorati.

De Bonis Priorum decedentium.

§. 22. Cæterum quia idem Clemens Prædecessor noster statuit, ut cedente vel decedente seu amoto quolibet Correctore dictarum Domorum, quibus gubernabantur nunc usque, omnia bona mobilia, quæ idem Corrector tunc habebat in pecunia numerata, auro, vel argento, in massa, vel vasis, aut in lapidibus, seu aliis rebus pretiosis, aut libris, qui non fuissent proprii illius Cellæ vel Domus, penes quoscumque reperta fuissent, nec non & meliorem Equum, seu Equitaturam,

quem

quem idem Corrector tunc haberet, liceret dicto quondam Priori Grandimonten. in utilitatem suam, & ipsius Monasterii convertere sine contradictione cujuscumque quacumque Constitutione in contrarium edita non obstante; Nos attendentes, quod idem Statutum in depauperatione ipsarum Domorum, & præjudicium non modicum redundabat, præsentium auctoritate statuimus, quod cedente, vel decedente, aut amoto aliquo de Prioribus antedictis Abbas Grandimonten., qui est, & pro tempore fuerit, de Bonis Prioris cedentis, vel decedentis, aut amoti præfati nonnisi unum Equum, seu Equitaturam, unum Breviarium, & unum de melioribus vasis argenteis, vel aureis, & jocalibus, ac lapidibus pretiosis, ac de quolibet jocali unum melius dumtaxat, & non ultra petere debeat, vel habere; sed totum aliud ipsi Prioratui convertendum in utilitatem ipsius volumus remanere.

Quãdam Clementis V. Cõstitutionem confirmat.

§. 23. Quia vero ex præcepto Regulæ dicti Ordinis habetur, quod Fratres dicti Ordinis nonnisi bini, & bini propter honestatem incedant, & quod nullus ex dictis Fratribus carnes comedat, nisi sit debilis & infirmus, diebus duobus in Septimana dumtaxat exceptis; Volumus & mandamus ordinationem dicti Clementis in suis super hoc confectis literis adnotatam sine moderatione alia inviolabiliter observari.

Firmitas, & Observantia hujusce Constitutionis.

§. 24. Demum tamen ad fundandam Deo auctore perpetuam pacem in Ordine prelibato curiosam nostre sollicitudinis operam duximus apponendam, & speramus in Domino, quælibet ex ipso dissentiones, & scandala radicitus esse submota; decernimus, & Apostolica auctoritate statuimus hujusmodi nostram ordinationem, seu editionem presentibus adnotatam jubemus, & volumus perpetuo inviolabiliter observari: Non obstante si dictorum Prædecessorum nostrorum præcepta, statuta, ordinationes, seu editiones, vel ipsorum aliqua contenta in suis super hoc confectis privilegiis ab hujusmodi nostræ ordinationis, & reformationis ordine, ac etiam ipsa Regula in punctis aliquibus devient, quæ quantum ad deviationem ipsam, & in quantum huic ordinationi nostræ possent esse contraria juribus vacuamus omnino, & nullius esse volumus firmitatis: In aliis autem, quæ ab hujusmodi nostra ordinatione non deviant, eisdem privilegiis, & regula in suo robore duraturis.

Enumeratio singulorum Prioratuum cum Grangiis unitis, & Numerus Fratrũ in quolibet Prioratu sustentandus.

§. 25. Denominationem vero dictorum Prioratuum Conventualium, & Domorum, seu Cellarum dicti Ordinis cum numero certo dictorum Fratrum tam ipsi Monasterio, quam singulis ipsorum Prioratuum, ut præmittitur, unitarum statuto præsentibus fecimus adnotari, quę talis est Prioratui de Expeyssa Cabilonen. Dioecesis, Domos de Faetha Bisuntin., & de Brolio Eduen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Fagia Nivernen. Dioecesis Domos Columna ejusdem Nivernen., de Fontaneto Antisiodoren., de Fonte Gadonis Bituricen. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Sancto Mamico Senonen. Domos de Cha unos Bituricen., & de Carboneriis Eduen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Durione Senonen. Domos de Trahnis ejusdem Senonen., & de Liviaco Lingonen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Castronovo Bituricen. Domos de Castaneriis de Podio Cilheso, & de Fonte Albo ejusdem Bituricen. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Vileriis Turonen. Domos de Sanzeya, ac de Molins Bituricen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Bostoraherii Turonen. Dioecesis Domos de Montemissano, ac de Clarofolio ejusdem Turonen. Dioecesis, in quo sint decemet octo Fratres; Prioratui de Pomerio acri Turonen. Dioecesis, Domos de Fontemoro, & de Boscheto Pictaven. Dioecesis, in quo sint quindecim Fratres; Prioratui Naya Andegaven. Dioecesis Domum de Crodone ejusdem Andegaven. Dioecesis, in quo sint quindecim Fratres; Prioratui de Monteguidonis Cenomanen. Domum de Primonderia Andegaven. Dioecesis, in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Mones Andegaven. Dioecesis Domum de Brohoberlais ejusdem Andegaven. Dioecesis, in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Bursey Cenomanen. Dioecesis Domum de Hubauderia ejusdem Cenomanen. Dioecesis, in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Quercugalonis Sagien. Dioecesis Domos de Bellafago, ac de Alcone Carnoten. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Bellomonte Ebroicen. Dioecesis Domum de Berberia Sagien. Diȩcesis in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Rothomago Lexovien. Diȩcesis Domum de Albania Ebroicen. Diȩcesis in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Boloma Carnoten. Diȩcesis Domos de Clariaco, ac de Masihiaco Aurelianen. Diȩcesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Loheya Carnoten. Diȩcesis Domos de Bosco Sancti Martini, ac de Mollinellis ejusdem Carnoten., & de Caudra Aurelian. Diȩcesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Meanello Parisien. Diȩcesis Domos de Belvaco Belvacen. Diȩcesis, ac de Fontana Rothomagen. Diȩcesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Vicenis Parisien. Diȩcesis Domos de Bonadomo Svessionen., ac de Alveto Senonen. Diȩcesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Rorayo Melden. Diȩcesis Domos de Ruyssino, & de Savinhiaco Svessionen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres, Prioratui de Machareto Trecen. Dioecesis Domos de Arvico ejusdem Trecen., de Mastone Cathalaunien., ac de Castrovillani Lingonen. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Podiocaprarii Pictaven. Dioecesis Domos de Entretis, ac de Espandio ejusdem Pictaven., & de Altis Ripis Turonen. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Valholia Pictaven. Dioecesis Domos de Trossoya, ac de Bosco pulverelli ejusdem Pictaven., & de Lobertio Lemovicen. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Quarta Pictaven. Dioecesis

cesis Domos de Fontecrozo, de Erterva, ac de Fonte Ade ejusdem Pictaven. Dioecesis, in quo sint decem & septem Fratres; Prioratui de Bosco alene Pictaven. Dioecesis Domos de Chassayo, ac de Bona Radice Malleacen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Bandolia Malleacen. Dioecesis Domos de Orbisterio, & de Rupe terveria, ac de Dina Lexovien., & Pictaven. Dioecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Sarmasia Xanctonen. Dioecesis Domos de Lanea ejusdem Xanctonen., ac de Barbatorta Lexovien. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres: Prioratui de Jartiaco Xanctonen. Dioecesis Domos de Brolio, ac de Urcia prædictæ Xanctonen. Dioecesis, in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Ravello Eugolismen. Dioecesis Domos de Ransecο, ac de Bellosaltu Petragoricen., de Gandalriaco Xanctonen., de Bosco Jenino Lemovicen. Dioecesis, in quo sint viginti Fratres; Prioratui de Fagia Jumiliaci Petragoricen. Dioecesis Domos de Royssetο, ac de Bellasilva Lemovicen. Dioecesis, de Planha, de Charrihaco, ac de Podio Guberti Lemovicen. Dioecesis, in quo sint viginti & duo Fratres; Prioratui de Frantorio Caturcen. Dioecesis Domos de Caturco, de Deganhares, ac de Bosco minori ejusdem Caturcen., & de Vaysseriis Sarlaten. Dioecesis, in quo sint viginti duo Fratres; Prioratui de Defenso Agennen. Diecesis Domos de Ribairolia ejusdem Agennen. ac de Sancta Rosa Lectoren. Diecesis; in quo sint sexdecim Fratres; Prioratui de Guarugia Agennen. Diecesis Domos de Moyrinhaco ejusdem Agennen. de Luco, de Bathuou, & de Lauda Burdegalen., ac de Breda Petragoricen. Diecesis, in quo sint viginti & duo Fratres; Prioratui de Pinello Tholosan. Diecesis Domum de Loco Dei Montisalban. Diecesis, in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Monteherbedonis Magalonen. Diecesis Domos de Salvatico Ruthenen., de Petroso Caturcen., ac de Montibus Euncis Ajumon. Diecesis, in quo sint decem & septem Fratres; Prioratui de Vinaya Anicien. Diecesis Domos de Bellojoco Lugdun., de Gurcia, ac de Blandona Eduen. & de Prunbols Claromonten., in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Chavano Claromonten. Diecesis Domos de Faheto ejusdem Claromonten., de Grossobosco Bituricen., & de Jayaco Lemovicen. Diecesis, in quo sint decem & octo Fratres; Prioratui de Sancto Michaele Lodoven. Dioecesis Domum de Combaromal Ruthenen. Dioecesis, in quo sint quatuordecim Fratres; Prioratui de Castaneto Lemovicen. Doecesis Domos de Porteriis, de Chauselis, de Majorigortia, & de Salmurio ejusdem Lemovicen. Diecesis; in quo sint decem & octo Fratres: Monasterio quoque Grandimonten. Domos de Serra, de Ispania, de Esclusa, de Mureto, de Trezauf, de Rosseto, de Stricto Cornu, de Brundellis, de Bosco viridi, de Foresta, de Montensto Lemovicen., & de Guarda Xanctonen. Diecesis: In Regnis quoque Navarræ & Angliæ Domos Sancti Martialis de Tutela Tirasonen., & Albisburis Ereforden., de Eshada Eboracen. & de Cressoalle, & Xnenen. Diecesis Unimus & incorporamus & adnectimus, & hujusmodi unionem, incorporationem, annexionem perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari præcipimus Auctoritate Apostolica, de dictorum Fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum ordinationum, constitutionum, absolutionis, statutorum, voluntatum, adjunctionis, applicationis, præceptorum, inhibitionum, exortationis, injunctionis, mandati, jussionis, vacuationis, unionis, incorporationis, & annexionis infringere &c. *Clausulæ.*

Datum Avenioni quinto decimo Kalendas Decembris Pontificatus nostri Anno Secundo. *Dat. die 17. Novembris 1317. An. II.*

X I I I.

Damnatio sectæ Bizochorum, Beguinorum, Fraticellorum, Pseudofratrum S. Francisci de Assisio.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac dilectis filiis electis, ad quos literæ istæ pervenerint. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Proemium. GLoriosam Ecclesiam non habentem maculam aut rugam, quam Christus dilexit, pro qua semetipsum tradidit, ut ipsam sanctificaret, mundans eam lavacro aquę in verbo vitæ, David Propheta cunctis prælatam gentibus, spiritu revelante cognovit, & splendorem tantæ dignitatis admirans, illam sub similitudine regalis fastigii demonstravit dicens: Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato, circundata varietate, nimirum ipsa Christi sponsa virgo Mater Ecclesia, quia inclyto capiti suo Domino Jesu Christo inviolabilis fidei glutino copulatur, & ejus imperio prona obeditione substernitur, cum illo unum effecta tam incomparabilis unionis, merito rebus omnibus more regio principatur. Quæ dum pia, ac devota religione terrena despicit, cælestia appetit, omne sinistrum premens, a dextris sponsi gloriosa consistit: & quia geminæ caritatis splendore omni ex parte rutilat, in vestitu aureo etiam Angelicis spiritibus admiranda coruscat. Cujus inæstimabilis decor, quia vario vivendi genere, in una tamen caritate perficitur, quasi de vestis pulcherrimæ varietate lætatur.

Elogium Ordinis Franciscanorum. §. 1. In hoc igitur vestimento tam mirabili varietate distincto, Minorum Fratrum sacer Ordo, ab ipso suæ fundationis exordio, Almi Confessoris B. Francisci regulari traditione, & Apostolicæ Sedis auctoritate, atque confirmatione indissolubili quadam textura connexus, fide clarus, spe validus, caritate profusus, humilitate placidus, obeditione devotus, velut singulare jubar sanctitatis, exemplo ac doctrinæ verbo per universum orbem cla-

claruit, & ecclesiastico decori multum utilitatis & plurimum inclytæ alacritatis invexit.

Ejus decorem perditi quidã homines obnubilare satagunt.

§. 2. Verum quia humani generis inimicus, ubi virtutum segetes uberius videt exurgere, ibi scandalorum vepres & dissidiorum zizania satagit cumulatius seminare, nonnulli hujus sacræ Religionis solo nomine professores, dum altiora se petunt, dum præposteris & perturbatis gradibus citius ruituri, in magnis & mirabilibus supra se ambulare conantur, illius delusi fallaciis, qui se, ut alios decipiat, in lucis Angelum transfigurat, sibimetipsis ruinam, infirmioribus scandalum, solidioribus vero probationem & meritum pepererunt, pro viribus satagentes tam præclari Ordinis unitatem scindere, obnubilare famam, perturbare quietem.

Se dumtaxat S. Francisci regulam observare dictitantes.

§. 3. Dudum siquidem hujusmodi superstitiosi & discoli homines, in provincia Provinciæ adversus communitatem præfati Ordinis insurgentes, & se solos, suosque complices de Observantia regulæ B. Francisci mira vanitate jactantes, reliquam Ordinis multitudinem, de transgressione regulæ, perperam judicando notabant. Nonnullos profanæ multitudinis, verbis mendacibus, & mentitę sanctitatis obtentu, in sui erroris devium adducentes.

Eos reprimere curavit Clemens IV.

§. 4. Quorum vipereos partus in ipso sui exortu felicis recordationis Nicolaus Papa Quartus prædecessor noster, ne in multorum perniciem alerentur, ad veritatis petram elidere cupiens, Generali Ministro, qui tunc temporis memorato Ordini præsidebat, districte præcipiendo mandavit, ut hujusmodi præsumptores, disciplina debita coerceret, prout in literis ipsius prædecessoris nostri plenius continetur.

At corã Clemente V. novas querelas propoluere.

§. 5. Sed horum pestilentissimas novitates, hoc remedio compressas fuisse potius quam extinctas redivivus error enunciat, & tristis experientia manifestat. Nuper enim nonnulli factionis superstites memoratæ, adjunctis sibi quampluribus de dicta Provincia Provinciæ, & provincia Thusciæ, & aliis diversarum fratribus nationum, coram piæ memoriæ Clem. Papa V. prædecessore nostro, diversas regulæ quæstiones, diversasque contra universitatem dicti Ordinis proposuere querelas, & quasi ipsi soli, ipsorumque complices, B. Francisci Regulam & perspicacius intelligerent, & efficacius adimplerent, notam actionis contrariæ, in universitatem præfati Ordinis impie detorquebant.

His vero de Pontificis mãdato examinatis illos suis Superioribus voluit obedire, finemque querelis fecit.

§. 6. Qui Clemens prędecessor hujusmodi homines benignitate magis, quam severitate satagens emendare, illorum pestiferos conatus patientiæ virtute tolerans, prędictas quæstiones atque querelas pluribus Archiepiscopis, Episcopis, & sacræ Theologiæ professoribus, & aliis juris scientia præditis discretione dotatis examinandas commisit, & ad suam audientiam perferendas. Quibus diligenter, & cum multa maturitate peractis, sæpe nominatus Clem. prædecessor de veritate certior factus, præfatam religionem sanctam & (ut ejus utamur sermonibus) muris observantiæ regularis firmiter undique asseruit circumclusam, & quædam, quæ circa regulam dubium sensum afferre poterant, declaravit: districte præcipiendo mandans, ut dicti fratres, qui contra præfatam communitatem Ordinis hujusmodi quæstiones moverant & querelas, ad Conventus, unde discesserant, reverterentur, & suis superioribus obedirent humiliter & devote, harum quæstionum & querelarum prætextu ad Romanam Curiam de cætero minime reversuri.

Noñullosque delegavit, qui eos ad obediendum Superioribus compellerent.

§. 7. Et ut ipsius salubris ordinatio ad optatum duceretur effectum, venerabilibus Fratribus nostris Archiepiscopo Januensi, & Lucensi, ac Bononien. Episcopis per suas literas demandavit, ut ipsi, vel alter eorum per sese, seu alium, vel alios, fratres illos de provincia Thusciæ, qui occasione præfatæ dissensionis & adhærentiæ, ad illicita laxatis habenis, quædam loca dicti Ordinis in provincia Thusciæ constituta occupaverant, & occupata temeritate damnabili detinebant, suis alias obedire Superioribus aspernantes, compellerent, ut eisdem locis, per eos occupatis, omnino dimissis, ad suorum Superiorum obedientiam, qualibet exceptione & occasione postpositis reverterentur, moraturi ubicumque, & sicut iidem Superiores ducerent disponendum.

Incontumaces quosdam prolata excommunicatio.

§. 8. Quarum literarum auctoritate dilectus filius Bernardus Prior Ecclesiæ sancti Fidelis juxta Senas, cui præfatus Bononiensis Episcopus super hoc commiserat vices suas, in ipsos fratres dicti mandati contemptores, eorum exigente contumacia, excommunicationis sententiam promulgavit, & eos fecit excommunicatos publice nunciari.

Si vero in Siciliam secedentes novum Ordinem instituere moliti sunt, cui Apostatam quemdam præfecere.

§. 9. Qui Ecclesiastica vincula non verentes, non absque temeritatis audacia, apostasiæ nota, mentisque vesania, contra Apostolica mandata, & dicti Ordinis instituta, se ad partes Insulæ Siciliæ transtulerunt, & inibi ab obedientia, & unitate dicti Ordinis, & Prælatorum ejus se totaliter separantes, quasi memorati Ordinis B. Francisci stabilem, firmamque compaginem rescindere stolida præsumptione valerent, novi Ordinis, immo abhominabilis horroris cassis conatibus, moliti sunt ponere fundamenta, tam detestabili turbæ præficientes magis idolum, quam prælatum, Henricum de Cena dicti Ordins refugam, & apostatam fugitiuum.

Provinciales, cęterosque elegerunt Ministros, novosque construxere Conventus.

§. 10. Et ut tam fędo capiti membra cętera responderent, Provinciales Ministros, Custodes præterea, & Guardianos eligere temeritate simili præsumpserunt, plurimos ad ipsorum sectam recipere, Prædicatores, & Confessores assumere, eosdemque ad hujusmodi confessionis, & prædicationis officium transmittere, loca etiam a locis Fratrum ipsius Ordinis semota, ad habitandum de novo construere, seu constructa recipere, contra Roman. instituta Pontif. in animarum suarum periculum, aliorumque perniciem attentantes.

Habitũ mutarunt.

§. 11. Et ut ipsorum error veritas, & impietas religio putaretur, temeritate propria quosdam habitus cum parvis caputiis, curtos, strictos, inusitatos, & squallidos, simulationis conscios, irrisionis amicos, ac dissi-

dii non ignaros, discrepantes à communitate Ordinis supradicti assumere, & in simplicium cordibus, ut eosdem secum in devium erroris adducerent seminare, dictos habitus fore secundum regulam B. Francisci, & in ipsis solum pseudofratribus Ordinem consistere, famamque aliorum fratrum præfatæ communitatis diversis convitiis lacerare procaci impudentique versutia præsumpserunt.

In multo inde errores lapsi sunt.

§. 12. Verum quia sic sunt casus mentis, ut primo quidem infelix animus per superbiam intumescat, & exinde contentionem, de contentione in schisma, de schismate in hæresim, & de hæresi in blasphemias infelici gradatione, immo præcipiti ruina descendat, prædicti temeritatis atque impietatis filii; ut habet fide digna relatio, ad eam sunt mentis inopiam devoluti, quod adversus præclarissimam & saluberrimam Christianæ fidei veritatem impie sentiunt, sacramenta Ecclesiæ veneranda contemnunt, & in gloriosum Ecclesiæ Romanæ Primatum, cunctis nationibus percellendum ab ipso conterendi citius impeti, cæci furoris impingunt.

§. 13. Et ne aliquid prædictarum blasphemiarum tolerabile videatur, aut dubium, de plurimis eorum erroribus aliquos ne latere, & perinde nocere valeant, præsentibus duximus annotandos.

Duas fingunt Ecclesias.

§. 14. Primus itaque error, qui de istorum officina tenebrosa prorumpit, duas fingit Ecclesias, unam carnalem, divitiis pressam, effluentem divitiis, sceleribus maculatam, cui Romanum Præsulem, aliosque inferiores prælatos dominari asserunt. Aliam spiritualem frugalitate mundam, virtute decoram, paupertate succinctam: In qua ipsi soli, eorumque complices continentur, cui etiam ipsi spiritualis vitæ merito, si qua fides est adhibenda mendaciis, principantur.

Huiusmodi error reprobatur.

15. Quæ impietas sic istis sceleratis est propria, ut a nulla hæresi possit esse sejuncta. Quippe omnes impii; dum prave in fide sentiunt, dum ab unitate Ecclesiæ, atque obedientiæ per contumaciam separantur, universitatem fidelium carni, se ipsos vero spiritui servire frivolis assertionibus mentiuntur: quorum dementiæ nihil adiici posse, illi manifeste cognoscunt, qui sicut unicum Christum prædicant, sic unam Ecclesiam profitentur Doctore gentium attestante, qui ait: Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus ejus. Una est igitur sancta universalis Apost. atque Rom. Eccl. quæ non humana præsumptione, sub potestate nititur, sed divina, & prorsus incommutabili auctoritate fundatur, cujus egregium primatum, si quis impie docendo negat, non solum criminosus aut schismaticus esse convincitur, sed hæreticus impietatis suæ merito, divina etiam atque humana ratione, & auctoritate censetur. Quia peccatum paganitatis incurrit, quisquis, dum se Christianum asserit, Sedi Apostolicæ obedire contemnit, cui inter cetera dona hoc privata largitione concessum est, ut saluberrima fides, quam B. Petrus cœlesti Patre revelante cognovit, & immensa potestas, quam ei in eodem Apostolorum Principe Christus indulsit, sic per legitimam Rom. Pont. successionem illibata decurrat, ut illam usque ad finem sæculi, nec perfidia maculet, nec adulterini pastoris Pontificium interrumpat. Quam velut validissimam navem divinæ gubernationis præsidio communitam, nec variarum opinionum, atque hæresum turbines, a suæ unitatis compage divellunt, nec tyrannicæ potestatis incursus ad ima deprimit, quin potius & illos auctoritate atque veritate superans, & istos patientiæ virtute supplantans, inter blanditias terrenæ felicitatis, & asperitates sæculi felici navigatione media graditur, donec ad portum futuræ beatitudinis duce Domino veniatur. In qua velut in Arca animalia munda, atque immunda servantur: sicut in area frumenta paleis permiscentur: quemadmodum in sagena boni pisces & mali coeunt, in agro zizania & triticum simili generatione succrescunt, nec tamen ipsam membrorum infirmantium immunditia polluit, extollit levitas, corrumpit nequitia, insolentia scindit, sed manens integra atque perfecta, adoptionis filios fide generat, verbo nutrit, auctoritate defendit, pœnitentia purgat, patientiæ virtute supportat, nec illam divitiarum cumulus suffocat, quia illis tamquam creatura Dei bona cum gratiarum actione bene utitur, & aurum habet, non ut in illo finem constituat, sed ut necessitatem patientibus misericorditer largiendo succurrat. Extra quam salus esse non potest, quia natura non patitur, ratio non sinit, & divina providentia non permittit, ut membrum, quod a totius corporis unitate sejungitur, virtute, quæ a vertice in corpus influit, aliqualiter vegetetur. Quo fit, ut apud istos vaniloquos, nec sancta paupertas, nec castitas munda, nec virtus possit esse perfecta, quia consequens est, ut omni virtute, omni bonitate priventur, qui Deum virtutum, cujus est totum quod est optimum, per inobedientiam derelinquunt.

§. 16. Secundus error, quo prædictorum insolentium conscientia maculatur, Venerabiles Ecclesiæ Sacerdotes, aliosque ministros, sic jurisdictionis clamitat auctoritate desertos, ut nec sententias ferre, nec Sacramenta conficere, nec subjectum populum instruere valeant, vel docere; illos fingentes omni Ecclesiastica potestate privatos, quos a sua perfidia viderint alienos, quia ipsos solos (ut ipsi somniant) sicut spiritualis vitæ sanctitas, sic auctoritas perseverat. In qua re Donatistarum sequuntur errorem, qui olim facto schismate ab unitate Ecclesiæ recedentes, ita in sua secta Dei gratiam dixerunt esse coactam, ut nullus eam recipere esset idoneus, qui non foret ipsorum scelere maculatus.

Sacerdotes præter ipsos, carere facultate administrandi Sacramenta propugnant: qui error refellitur.

§. 17. Quorum impietatem zelus fidelium illo in tempore sic exhorruit, sic pia persecutione compressit, ut homines tam pestilenti contagione respersos, & censura Ecclesiastica anathematis mucrone feriret, & legum publicarum sanctio extremo judicio prædamnaret. Quia dignum erat & æquum, ut contra illos utriusque gladii potestas exurgeret,

ret, qui auctoritatem Ecclesiasticam a solo Deo traditam, & in perpetuum duraturam, profanis assertionibus abnegarent. Manet igitur etiam istis reclamantibus, & usque ad finem sæculi permanebit apud Romanum Præsulem, sicut summa auctoritas, sic immensa potestas, quam sicut gratis accepit, sic in eos, quos in partem solicitudinis evocat, in unitate fidei & Romanæ Sedis obedientia permanentes, benigne refundit, tam fortiter atque suaviter moderamina indultæ potestatis exercens, ut in corpore Christi, quod est Ecclesia, a summo vertice usque ad extrema vestigia, nihil per inobedientiam dissolutum, nihil relinquat ordinis confusione turbatum. Cujus suavissimum sed validissimum jugum impii, quia humiliter gestare refugiunt, quod rebus non possunt lacessere, maledictis atque convitiis non desistunt.

Tertius error Juramentum a peccato non esse sejunctum quod impugnatur.

§. 18. Tertius istorum error in Valdensium errore conjurat, quoniam & ii, & illi in nullum eventum asserunt fore jurandum, dogmatizantes mortalis criminis contagione pollui & pœna teneri, quos contigerit juramenti religione constringi.

§. 19. Quorum blasphemias pietas Christiana condemnans non levitate mota, sed utilitate, aut necessitate coacta, veritatem præteritorum, atque præsentium, & certitudinem futurorum, jurisjurandi religione confirmat, certissime tenens, quia nullatenus de suo genere potest esse peccatum, quod Christus exercuit, qui peccatum non fecit, sed peccatum omne sua passione damnavit, juravit etenim Dominus, juravit & Apostolus Paulus: suæ operationis exemplo monstrantes ad hoc tantum juramentum esse prohibitum, ne jurandi facultas frequentiam, frequentia consuetudinem, consuetudo periurium introducat. Bonum est ergo juramentum, perquod veritas rerum divino testimonio confirmatur, sed malum est illi, qui eo male utitur, & a malo infirmitatis humanæ est, ut aliquis verum proferens jurare cogatur.

Quartus error: Sacerdotes in peccato constitutos non posse conficere vel conferre Sacramenta.

§. 20. Quarta hujusmodi impiorum blasphemia de prædictorum Valdensium venenato fonte prorumpens, Sacerdotes rite etiam & legitime secundum formam Ecclesiæ ordinatos, quibuslibet tamen criminibus pressos, non posse conficere, vel conferre ecclesiastica Sacramenta confingit.

Quintus error: Evangelium in se solos esse completum.

§. 21. Quorum utrorumque dementiam ecclesiasticæ veritatis doctrina redarguit, & censura percellit, quoniam nil a bono majus nil a malo minus perficitur Sacerdote, quia Sacramentorum virtus non in merito consecrantis, sed in virtute sancti Spiritus & verbo proficitur Creatoris.

§. 21. Quintus error sic istorum hominum mentes obcæcat, ut Euangelium Christi in se solos hoc in tempore asserant esse completum, quod hactenus, ut ipsi somniant ob tectum fuerat, immo prorsus extinctum.

§. 23. Quæ impietas sic tenebrosos Manichæorum calles oberrat, ut tamen Montani atque Priscillę fœda vestigia non relinquat: illi enim promissionem Domini de Spiritu sancto non in Apostolis, sed in se ipsis completam esse asserunt: Isti Euangelium Christi, cujus virtus in Sancti Spiritus perceptione consistit, ita in se completum autumant, ut ab illius claro intellectu, & vera observatione, universitatem fidelium mentiendo secludant. Sancta vero ac universalis Ecclesia talium hominum figmenta deridens firmissime tenet, & nullatenus dubitat, Spiritum sanctum juxta fidele Salvatoris promissum in B. Apostolos die Pentecostes sic plenissime fuisse refusum, ut illos omnem veritatem, quę ad salutem pertinet perfecte doceret, ut ipsos ad amorem Dei mirabiliter inflammaret, ut eosdem contra omnem tentationem munere virtutis firmitate muniret. Cujus Spiritus virtus illa sanctam Ecclesiam usque ad finem sæculi nova semper prole fœcundat, ut renatis fonte baptismatis una sit fides mentium, & pietas actionum; quod profecto non esset, si sanctum Euangelium, in quo Christianæ fidei regula continetur, omnibus esset clausum, & istis solummodo (quod cogitare impiissimum est) esset apertum.

Multos alios sectantur errores, & prædicant.

§. 24. Multa sunt alia, quæ isti præsumptuosi homines contra conjugii venerabile Sacramentum garrire dicuntur; Multaque de cursu temporum, & fine sæculi somniant; Multaque de Antichristi adventu, quem jamjam instare asserunt, flebili vanitate divulgant. Quę omnia quia partim hæretica, partim insana, partim fabulosa cognoscimus, damnanda potius cum suis auctoribus, quam stilo prosequenda, aut refellenda censemus. Ipsa enim mendosa commenta seipsa destruunt, quia nec ratione vigent, nec auctoritate constant, ne aliqua verisimilitudine fulciuntur. In hujusmodi doctrinis variis & peregrinis sæpe nominati homines studia sua conterunt. Ad hæc simplicium corda blandis fictisque sermonibus, & simulaturæ humilitatis prætextu, attrahere moliuntur.

Hortatum se, Pontifex ait, fuisse Siciliæ Regem, illos ut reprimeret eorumque Superioribus traderet corrigendos.

§. 25. Cupientes igitur, quo dicti pestiferi homines, aut in melius commutato consilio a suis perversitatibus resilirent, aut saltem alios perniciosis sermonibus & suæ pravitatis exemplo contaminare non possent, Carissimum in Christo filium nostrum Fredericum Regem Trinacriæ Illustrem hactenus rogavimus, & monuimus per Apostolica scripta mandantes, ut hujusmodi viros pestiferos & seminatores errorum, de prædicta insula expelleret, & penitus extirparet, & Ministris, Custodibus, seu Guardianis dicti Ordinis Minorum, cum ab eis super hoc requireretur, faciendo etiam si expediret sæpedictos pseudofratres capi, & eorum superioribus tradi captivos, juxta disciplinam Ordinis corrigendos, studeret impendere favorem, consilium, & auxilium opportunum.

Quod ab ipso Rege completum.

§. 26. Ipse vero tamquam obedientiæ filius per suas patentes literas nostrarum literarum seriem continentes, singulis officialibus suis, per dictam Insulam constitutis præcipiendo mandavit, ut ad capiendos hujusmodi falsos fratres Rectoribus dicti Ordinis, ut prædictæ nostræ literæ continebant, darent consilium, auxilium, & favorem, quodque ipsa mandata in nostris contenta literis, stu-

studerent executioni in omnibus demandare.

Illi vero in diversa loca aufugerunt.

§. 27. Quæ præsentientes pestiferi memorati, cum ad sinum piæ matris redire saltem ecclesiastica disciplina coacti humiliter debuissent, salubrem coercitionem, & felicem necessitatem, quæ ad meliora compellit, fugæ præsidio declinarunt: nonnullis eorum in locis abditis, & latebrosis dictæ insulæ derelictis, qui suis fautoribus, sub quorum defensione consistunt, pro mercede iniqui favoris, perversi dogmatis venena rependunt. Alii vero per loca infidelium discurrentes, mare & aridam circuire feruntur, ut unum saltem faciant proselitum simul cum illis gehennę ignibus applicandum, ii sunt quos Doctor gentium caute vitandos admonuit, dicens: Nemo vos seducat, volens in humilitate & religione Angelorum, quæ non vidit ambulans frustra inflatus sensu carnis suæ: & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones subministratum & constructum, crescit in augumentum Dei. Ii sunt diffidentiæ filii, nubes sine aqua, quæ ventis circumferuntur, sidera errantia, quibus procella tenebrarum reservata est, qui juxta Psalmistæ vaticinium: Nescierunt, neque intellexerunt, in tenebris ambulant, erraverunt ab utero; a veritate scilicet Sanctæ Matris Ecclesiæ recedendo, locuti sunt falsa, vanos & varios errorum tribulos per diversas regiones præsumptione damnabili seminando.

Eos itaque ubi capi præcipitur, suisque tradi Superioribus puniendos.

§. 28. Quamobrem zelus fidei, fervor compassionis animarum, exercitare debet corda omnium, qui Christi nomine gloriantur, & ipsius Sanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ finibus continentur, ut contra istorum insaniam quasi contra publicam pestem valenter exurgant, nec eos in locis, ubi Christianæ religionis viget auctoritas, patiantur pacifice vivere, quos adversus matrem & dominam suam, sanctam scilicet Romanam Ecclesiam rebellionis suæ calcibus & horrorum blasphemiis conspiciunt insanire. Frustra enim utuntur nomine Christiano, qui talibus impietatibus non resistunt, & consequens est, ut possint hæc credere, qui possunt talia patienter audire. Tantas igitur & tam graves insolentias, errores pestiferos, detestabiles blasphemias in Creatoris injuriam, populi Christiani perniciem, & nephariæ operationis exemplum per patientiam immo vecordiam tolerare nolentes, Universitatem vestram monemus sedule, hortamur attente per Apostolica vobis scripta in virtute obedientiæ districte præcipiendo mandantes, quatenus præfato Henrico de Ceva; aliisque pseudofratribus qui ad memoratam Siciliæ insulam hactenus confugerunt, nullum detis, vel dari quantum in vobis est permittatis in præmissis consilium, auxilium, vel favorem: quin potius ipsos velut apostatas excommunicatos, ipsius Ecclesiæ Romanæ rebelles schismaticos, & perversi dogmatis assertores, lupos graves gregi Dominico non parcentes, a vestris finibus arceatis, capientes ipsos, vel capi facientes, & captos tradentes Rectoribus sæpenominati Ordinis Fratrum Minorum, cum ab ipsis vel eorum Vicariis, Procuratoribus, seu Nunciis fueritis requisiti, per eos juxta ipsorum demerita castigatione debita puniendos: dignum est enim ut apud illos patratorum scelerum pœnas solvant, qui ipsorum lubricos calles, & tortuosas semitas per patientiam longi temporis exploratius cognoverunt, a quorum sacro consortio per apostasiæ vitium recedentes, omni pudorę calcato non sunt confusi sanctam religionem, quæ ipsos in sinu suo foverat pietate materna, damnis afficere, maledictis pungere, convitiis lacerare.

Ab iisque facta omnia, & patrata cassantur.

§. 29. Proinde, quia ea, quæ contra jus & fas atque ordinariam potestatem temeritas humana præsumit, in pœnam perturbati Ordinis quantocitius debent juris auctoritate & Apostolica potestate convelli: Nos quicquid in memoratis Provincia Thusciæ, Insula Siciliæ, & ubicumque locorum per sæpedictos Fratres, in personarum ad dictam sectam receptione in Generalis Ministri, & Provincialium, Ministrorum, Custodum, Guardianorum electione (si tamen electio dici possit) & in quibuslibet aliis communiter vel divisim, sub Religionis, Conventus, Congregationis nomine vel colore, attentatum extitit, vel existit, nullius fuisse, vel esse roboris, nullius extitisse, vel existere decernimus firmitatis, unde ipsa cassa, irrita, & nulla censemus, & nihilominus, quatenus de facto processerant, auctoritate Apostolica revocamus.

De fide etiam examinari eos, & culpabiles puniri, mandatur.

§. 30. Ceterum, quia verendum est, ne ii præsertim, qui per professionem licet Fantasticam, ad prædictorum infame consortium transierunt, errores sapiant, & alios pestifera contagione corrumpant, omnes & singulos per eos ad suam sectam receptos, maximeque professores ad vestram præsentiam per censuram ecclesiasticam evocate, examinare de fide, de prædictorum erroribus, per vos vel alium seu alios caute diligenterque perquirere sine strepitu & figura judicii, & ipsorum complicibus atque fautoribus indagate, & si opus fuerit ipsos capi & detineri curate: & si quos inveneritis culpabiles, secundum canonicas sanctiones pœna debita punire curate: Invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis. Contradictores & rebelles per censuram ecclesiasticam compescendo. Testes autem quos ad præmissa videritis evocandos, censura simili, appellatione cessante, cogatis veritatis testimonium perhibere.

Judicibus contra eos procedendi attributa facultas.

§. 31. Volumus insuper & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat negotium, seu articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento canonico impeditus, quodque a data præsentium sit vobis & unicuique vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis, etiam non ceptis præsentibus & futuris, perpetua potestas, & jurisdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis in præmissis etiam non ceptis præsentibus & futuris, contra prædictos procedere, ac si jurisdictio vestra & cujuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem, vel modum alium perpetuata legitimum extitisset.

§. 32. Non

Obstantium derogatio.

§. 32. Non obstantibus de duabus dietis edita in Concilio generali, & fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, per quas tam judices, quam conservatores a Sede deputati prædicta, extra civitates & dioec. in quibus deputati fuerint, procedere, & vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a finibus suæ dioec. trahere prohibentur, & aliis contrariis constitutionibus quibuscumque, seu si aliquibus sit indultum a Sede prædicta, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, aut extra certa loca trahi, vel ad judicium evocari non possint per literas Apostolicas non facientes expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, ac eorum personis & locis, nominibus propriis, vel ordinibus mentionem, sive alia indulgentia dictæ Sedis generali vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam vestræ jurisdictionis explicatio valeat in hac parte quomodolibet impediri, & de qua, cujusque toto tenore habenda sit in nostris literis mentio specialis.

Dat. die 23. Jan. 1318. P. An. II.

Dat. Avinione X. Kalen. Februarii, Pontificatus nostri anno II.

X I V.

Ex Regest. in Arch. Vatic.

Erectio Ecclesiarum Electen., & sancti Pontii Thermolarum ac suppressio Episcopatus Limosen.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Alma mater Ecclesia, quæ super omnes alias plenum dominium habere dignoscitur, nonnulla plerumque rationabiliter ordinat, quæ postmodum clarius inspecta veritate ipsorum, prout considerata major suadet utilitas, minorque læsio provenit, in melius consulta deliberatione commutat.

§. 1. Sane dudum ad divini cultus augumentum, & ad salutem Populi, quem in Civitate, & Dioecesi Narbonen. sic multiplicarat Altissimus, quod ipsorum vultus nequibat, ut condecet, unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere, non sine animarum dispendio personarum degentium in eisdem, paternis studiis intendentes; pensantes etiam, quod Ecclesia Narbonen. sic in proventibus, & redditibus affluenter abundare noscebatur, & noscitur, quod de ipsorum multitudine copiosa redditaum nedum uni seu pluribus Prælatis juxta cujuscumque status decentiam sufficienter poterat provideri; Nos ad ipsius divini cultus augumentum & spiritualem animarum profectum anhelantes ex animo, præmissis, & aliis suadentibus justis causis attente pensatis Villam de Limoso infra dictam Narbonen. Dięcesim constitutam de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis in Civitatem ereximus, & ipsam voluimus Civitatis vocabulo insignire: Decernentes quod Parochialis Ecclesia sancti Martini dictæ villæ de Limoso esset & haberetur ex tunc Ecclesia Cathedralis, ac ipsam cum prędicta villa capitulo, & Dięcesi limitandam ab omni jurisdictione dominio, & potestate Archiepiscopi, Capituli, & Ecclesiæ Narbonen., quibus subesse antea noscebatur; majoritate tantum seu superioritate in ipsis dictæ Narbonen. Ecclesię, sicut in aliis suffraganeis suis habere dignoscitur reservatis, duximus eximenda; & quia pręfata Ecclesia de Limoso facultates non habebat ad Episcopalem sufficientes honorem, decrevimus Episcopo Limosen., qui esset pro tempore, de situatis redditibus ejusdem Ecclesiæ Narbonen. quinque millia Librarum Turonen. parvorum debere summam annuam assignari, prout hęc in nostris super hoc confectis Literis serosius narrabantur.

Ecclesia Limosina nuper ab hoc Pontifice in Episcopatum erecta.

Quibus de causis ab eodem supprimatur.

§. 3. Cumque postmodum ad partes illas ad inquirendum, in quibus locis limitatio Dięcesis, & assignatio redditaum prædictorum eidem Ecclesiæ de Limoso magis accomode, & cum minori deformatione, & læsione prædictæ Ecclesiæ Narbonen. fieri deberet, & posset, certas, & sufficientes personas duximus destinandas: quare tam ex relatione fidedigna ipsorum, quam etiam plurium Canonicorum ipsius Ecclesiæ Narbonen., & Procuratorum etiam Archiepiscopi memorati, qui conditionem, & statum Ecclesiæ Narbonen. prædictæ, & singularium locorum dictæ Dioecesis plene noverunt, compertum est, quod si in dicto loco de Limoso hujusmodi Cathedralis Ecclesia remaneret, in assignatione Dioecesis, & reddituum prædictorum pręfata Ecclesia Narbonen. tam in redditibus, & locis sibi magis accomodis, & vicinis, quam etiam in assignatione Dioecesis deformaretur plurimum, & non modicum cederetur; & quod Monasterium Sororum de Pruliano secundum instituta Fratrum Prędicatorum inventum olim Dięcesis Tholosan., cui prædicta Parochialis Ecclesia de Limoso sic in Cathedralem erecta subjecta fuerat, & in qua multos redditus & proventus percipit annuatim, enormiter lędebatur, nec sibi poterat loci commoditate pensata recompensatio competens exhiberi: quodque ad amplioris ipsius divini cultus augmentum in locis infrascriptis duæ poterant erigi Ecclesiæ Cathedrales cum majori animarum profectu, & longe minori læsione ipsius Ecclesiæ Narbonen., tum quia Monasteria prædictorum locorum in redditibus sic affluenter abundant, quod ipsis ambabus Ecclesiis redditus, qui ipsi Ecclesiæ de Limoso fuerant conferendi, sufficere poterunt ęqua distributione collati, tum etiam propter ipsorum locorum distantiam ab Ecclesia Narbonen. propter quam in assignatione Dięcesis & redditaum facienda eisdem Ecclesiis erigendis non tantum deformationem seu damnum eadem Narbonen. Ecclesia recipere poterit; sicut in erectione solum Ecclesiæ de Limoso præfatę; præmissis & aliis suadentibus justis causis cum Fratribus nostris plene discussis, quod super erectione Civitatis & Ecclesiæ prædictarum per nos factum erat, revocantes & cassantes expresse, de consilio & auctoritate prædictis ac ex certa nostra scientia ad laudem Dei & exaltatio-

tationem Ecclesiæ Fideliumque salutem eandem Narbonen. Dioecesim in tres Dioeceses auctoritate Apostolica dividentes, quas per certos distingui limites faciemus, volumus, & decernimus auctoritate prædicta, & ejusdem plenitudine potestatis, ut præter Civitatem Narbonen., quam suam propriam & distinctam habebit Dioecesim, certis de novo finibus limitandam, Electi & Sancti Poncii Thomeriarum Villæ olim dictæ Diæcesis Narbonen. quas veluti ad hoc, ut prædicitur, magis ex causis prædictis accomodas reputamus, in Civitates erigimus, & Civitatis vocabulo decoramus, separatas Diæceses habeant certis limitibus distinguendas: quodque de Beatæ Mariæ Electen., & Sancti Pontii Thomeriarum Monasteriorum Ecclesię sint ex nunc & habeantur de cætero Ecclesiæ Cathedrales: ita quod ipsæ cum earum Capitulis sive Conventibus ac Civitatibus & Dięcesibus limitandis Archiepiscopo & Ecclesiæ Narbonen. utpote Metropolitanæ eorum, tanquam suffraganeæ sint subjectæ.

Ac novæ erigantur Ecclesiæ.

Obstantium derogatio.

§. 2. Non obstantibus quibuscumque exemptionum privilegiis, quæ de cætero eis in hac parte nolumus suffragari, ac in augumentum aliorum redditiuum, quibus, ut præmissum est abundare noscuntur, ut earum Presules, qui pro tempore fuerint, servare valeant Episcopalis dignitatis honorem, præsentium auctoritate decernimus, ut ipsarum Præsules, qui pro tempore fuerint, videlicet Electen. duorum Millium Librarum Turonen. parvorum, Sancti Pontii Thomeriarum vero, cujus Ecclesia magis in redditibus abundare dignoscitur, quam Ecclesia Electen. mille sexcentarum, & triginta quinque Librarum dictæ monetæ summam annui & perpetui redditus de bonis & rebus Mensæ Archiepiscopalis Narbonen. ipsis Ecclesiis magis accomodis & vicinis juxta communem extimationem bonorum & rerum hujusmodi redditualium faciendam; quam quidem eisdem Ecclesiis ac ipsarum Episcopis una cum aliis bonis, quæ antea, ut prædicitur, obtinebant, & obtinent in rebus unicuique ipsarum magis adjacentibus & vicinis juxta distinctionem, seu limitationem Dięcesum prædictarum per alias nostras literas faciendam percipere debeant & habere. Hæc igitur &c.

Redditus utrique Ecclesiæ assignati.

Datum Avenioni secundo Kal. Martii, Pontificatus nostri anno II.

Dat. die 28. Febr. 1318. P. An. II.

X V.

Quod Hospitali & Religioni Militum S. Joannis Hierosolymitani, habenti Annalia beneficiorum vacantium, accrescant fructus, quos illa obtinentes & non residentes percipere possent.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Magistro & Fratribus Hospitalis S. Joannis Hierosolymitani.

§. 1. Exhibita nobis ex parte vestra petitio continebat, quod dudum post Constitutionem per nos editam, qua specialiter & expresse cavetur, quod habentes Annalia in Ecclesiis, de consuetudine, privilegio, vel statuto, qui ratione dictorum annalium fructus primi, vel secundi, vel alterius cujuscumque sequentis anni beneficium vacantium ubi hactenus in totum vendicaverant, nihil exinde ultra summam, pro qua unumquodque beneficiorum ipsorum consuevit in decimæ solutione taxari, prætextu cujusvis privilegii, consuetudinis, vel statuti, quovis modo perciperent, sed ipsius summæ perceptione dumtaxat deberent esse contenti, totali residuo prædicta obtinentibus beneficia remansuro, nisi forsan illi, qui fructus illos soliti essent cum integritate percipere, mallent ipsum habere residuum, & obtinentibus beneficia dimitterre summam memoratam, quo casu percipiendi, quod mallent, erat eis optio derelicta.

Causæ edendę Constitutionis.

§. 2. Quandam aliam declaratoriam Constitutionem fecimus, in qua specialiter cavebatur, quod si hujusmodi beneficium obtinentes, in Ecclesia in qua specialiter illud beneficium existeret, minime residerent, ad debitum servitium impendendum, Capitulo ejusdem Ecclesiæ deberet accrescere, cum cessante causa cessare debeat pariter, quod vigebat.

§. 3. Quodque ex verbis declarationis hujus satis innui videbatis, quod fructus beneficiorum non residentium accrescere debeant habentibus annalia memorata.

§. 4. Verum ex eo quod in declaratione dicta non continetur expresse de perceptione annalium beneficiorum vacantium vobis debitorum, de prædictis consuetudine, privilegio, vel statuto, quo ad fructus non residentium in eisdem, qui vobis accrescere debent, nullum adhuc commodum assequi potueritis, licet, ut præmittitur, dicti fructus Capitulo non accrescant. Quare Nobis humiliter supplicastis, ut quod in hujusmodi declaratione nostra tacite innuitur, declarare expressius dignaremur.

§. 5. Nos itaque petitionem vestram juri consonam æstimantes, ac propterea in hac parte quieti & indemnitati vestræ providere volentes, præsenti oraculo declaramus, quod fructus prædictæ Ecclesiæ, vel beneficii vacantis, cujus annalia, in quibus consistunt, debentur vobis ex privilegio, consuetudine, vel statuto, etiam pro ea parte, quæ obtinentibus præ-

Sanctio, de qua in rubrica.

præbendam, vel beneficium hujusmodi (si in Ecclesia, ubi illa consistunt personalem residentiam facerent) deberetur, si non resideant ibidem vere, vel interpretative, utpote per speciale privilegium Apostolicum, vel alias ex causa rationabili ab hujusmodi residentia legitime excusentur, cum dicta pars (ut præmittitur) Capitulo non accrescat, vobis, accrescere debet secundum intentionem & mentem declaratoriæ memoratæ. Nulli ergo &c.

Dat. die 1. Martii 1318. An. II.

Datum Avinione, Kal. Martii, Pontif. nostri anno II.

XVI.

Ex Regest. in Archiv. Vat.

Divisio Provinciæ Tarraconen. in duas, & Erectio Ecclesiæ Cesaraugustan. in Metropolitanam.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Romanus Pontifex, cui super omnes Orbis Ecclesias, & Prælatos earum est a Domino collata potestas, provida deliberatione meliora prospiciens, & saluti animarum intendens, interdum dignitates Ecclesiasticas de novo statuit, honores ascribit, nonnunquam efficit unam ex pluribus, & quandoque in plures unam rationabili consideratione distinguit, ut nec excellentiam dignitatum obnubilet multitudo superflua Præsulum, nec raritas diminuta discrimen pariat animarum.

Quibus de causis dividenda sit Tarraconen. Provincia.

§. 1. Sane considerantes attentius, quod dum suscepta cura regiminis cor per diversa diverberat, impar quisque invenitur ad singula, quando confusa mente occupatur ad multa; Unde ne in multis sint actus alicujus, sapiens provide prohibet, ne forsan neutrum bene peragat, si ad utrumque festinet: & proinde sedula meditatione pensantes, quod unus Metropolitan. in Terraconen. Provincia lata, & diffusa quamplurimum sui debitum nequit implere officii, quodque nimis durum est atque difficile in diffusa latitudine tantæ Provinciæ ad Metropolitanum unicum a tot suffraganeis præsertim spatio magno distantibus, & a tot personis aliis Ecclesiasticis, & Mundanis recursum haberi; Sacrorum insuper sancita Canonum ad memoriam revocantes, qui Episcopales Sedes ita præcipiunt ordinari, ut sibi ipsis longo intervallo minime disiungantur Episcopi, quatenus ad consecrationem sui Comprovincialis sine difficultate possint occurrere, & pro aliis, quæ in Ecclesiarum commodum tractanda fuerint, facile convenire; præmissis aliis suadentibus justis causis, ex certa nostra scientia de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ac de Venerabilis Fratris nostri Eximini Archiepiscopi Tarraconen. assensu ad laudem Dei, exaltationem, & decorem Ecclesiæ, Fideliumque salutem prædictam Tarraconen. Provinciam in duas Provincias Apostolica auctoritate dividimus, ut tantum onus partitum in duos, quod per unum procul dubio comode portari non posset, levius feratur ab illis: Ita videlicet, quod præter Tarraconen. Ecclesiam, quæ Metropolis remanebit, suam distinctam Provinciam, ut sequitur habitura Cesaraugustan. Ecclesia ipsius Tarraconen. huc usque suffraganea, quam & totam ejus Diecesim ab omni jurisdictione potestate, & subjectione Archiepiscopi Capituli, & ejusdem Ecclesiæ Tarraconen. prorsus eximimus, ac honoribus, & insigniis Sedis Metropoliticæ decoramus, ex nunc in perpetuum habeatur pro Metropolitana Ecclesia, certam habitura Provinciam, ut infra describitur, ipsiusque Præsul Archiepiscopus censeatur: volentes ac decernentes de Fratrum ipsorum consilio, & prædictæ plenitudine potestatis, quod Tarraconen. Metropolis, quæ solemniori statu, & conditione potiori præfulget, & propter antiquam nobilitatem ipsius est honorabilius, & favorabilius prosequenda Barchinonen., Illerden., Gerunden., Dertusen, Vicen., Urgellen., & Valentin. Ecclesiæ, tanquam sibi adjacentes habilius pro suffraganeis & de sua Provincia juxta solitum debeant remanere.

Erectio Metropolitanæ Cæsaraugustan.

Ecclesiæ suffraganeæ Metropolis Tarraconen.

Aliæque Cæsaraugustan.

§. 2. Et quia dignum, est, ut Cęsaraugustan. Metropolis, ex quo de Filia facta mater Metropoliticæ Dignitatis suscepit insignia, suffraganearum congruum numerum Filiarum ac decentem Provinciam habeat, ut ad Archiepiscopi Cesaraugustan. judicium omnes causæ suffraganeorum Episcoporum, & personarum Ecclesiasticarum, ac Civitatum ejusdem Provinciæ juxta Sacrorum statuta Canonum referantur, Nos Oscen., Tirasonen., Pampilonen., & Calaguritan., Ecclesias suffraganeas quondam prædictę Terraconen. Ecclesiæ, quas cum earum Diœcesibus, Collegiis, seu Capitulis a jurisdictione, potestate, & subjectione quacumque Archiepiscopi, Capituli, & Ecclesiæ Tarraconen., & Ordinariorum aliorum quorumlibet, quibus subjectæ fuerant hactenus, eximimus penitus auctoritate præsentium, ipsius Ecclesiæ Cesaraugustanæ suffraganeas, ac de Provincia Cesaraugustan. in perpetuum fore decernimus, & cum suis Diœcesibus Metropolitico jure subjicimus, & subjectas esse volumus eas illi de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis.

Cui subjicitur quoque Ecclesia S. Marię Albarresin.

§. 3. Porro Cathedralem Ecclesiam sanctæ Mariæ Albarresin. sitam in Finibus Regni Aragoniæ, de cujus subjectione prædictus Tarraconen., & Venerabilis Frater noster Toletan. Archiepiscopi diutius contendisse feruntur, cum sit eidem Cesaraugustan. Metropoli plurimum adjacens, ex nunc ab ipsorum Archiepiscoporum, necnon Capitulorum, & Ecclesiarum Toletan., & Tarraconen. jurisdictione, subjectione, ac potestate qualibet, de prædictorum consilio, & plenitudine potestatis eximimus, eamque similiter suffraganeam Cesaraugustan. Ecclesię, ac de Cesaraugustan. Provincia esse decernimus ac subjicimus Metropolitico jure: sibi prædicta contentione seu litigio nequaquam obstante.

§. 4. Hæc igitur &c.

Da-

Dat. die 17. Julii 1318. P. Ann. II.

Datum Avenioni quinto decimo Kalendas Augusti Pontificatus Nostri Anno II.

XVII.

De Lectorum ad Studium Perusinum admissione, & Scholarium promotione ad Doctoratum.

Hoc Studium erexit Clemens V. ut sup. in ejus Const. II. fol. 165.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

INter cæteras curas, quas nobis ex injuncto divinitus Apostolatus officio imminere conspicimus, & desideria cuncta, in quibus iugi meditatione versamur, ad illa præcipue affectus noster dirigitur, nostreq; mentis intentio ardentius incitatur, ut Catholicæ fidei professores, quos veræ fidei verum lumen illuminat, gloriosa literarum scientia imbuantur, & efficiantur laudabilis sapientiæ studiis eruditi. Hujusmodi enim donum impretiabile pretio nullo conceditur, sed divinitus animabus benevolis indulgetur. Hujusmodi desiderabilis est, & gloriosa possessio, per quam pelluntur ignorantiæ tenebræ, ac erroris funditus eliminata caligine, studentium commendanda solertia, suos actus & opera dispo nit & ordinat in lumine veritatis. Ob hoc igitur magno (nec mirum) desiderio ducimur, ut literarum studia, in quibus margarita scientiæ reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant, & propensius invalescant, in illis præsertim locis, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salutaria producenda, idonea & commoda dignoscantur.

Hæc Accademia a Clemente V. erecta.

§. 1. Cum igitur fel. rec. Clemens Papa V. prædecessor noster, attendens fidei puritatem & devotionem eximiam, quam Civitas Perusina Ecclesiæ Romanæ immediate subjecta, ab olim ad ipsam Ecclesiam successione temporum de bono in melius studuerat augmentare, dignum duxit & æquitati consonum existimavit, ut Civitatem eamdem, quam divina gratia, multarum prærogativa bonitatum & fœcunditate virtutum gratiose dotavit, scientiarum etiam muneribus ampliaret, & ut favente Deo ex Civitate producerentur viri scientia pollentes, auctoritate Apostolica statuit, ut in Civitate prædicta esset Studium generale, illudque vigeret ibidem perpetuis futuris temporibus in qualibet facultate, prout in Apost. literis prædecessoris ejusdem exinde confectis plenius dicitur contineri.

§. 2. Nos igitur Civitatem eamdem propter suæ devotionis insignia, quibus se Apostolicæ Sedis gratia dignam reddit, uberioris dono gratiæ prosequi cupientes, eorum supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio.

Perusino Episcopo data facultas Lectores admittendi.

§. 3. Venerabili fratri nostro Episcopo Perusino & successoribus ejus Episcopis Perusinis, qui erunt pro tempore, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam juxta infrascriptum modum liberam concedimus facultatem, auctoritate prædicta tenore præsentium statuentes; Ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem Studio docendi licentiam, ut alios erudire valeant petierint impertiri, in Jure canonico, & civili examinari possint ibidem, & in eisdem facultatibus dumtaxat titulo Magisterii decorari.

Et Promovendos examinandi.

§. 4. Et ut quotiens aliqui fuerint promovendi, præsententur eidem Episcopo qui pro tempore fuerit, vel ei quem ad hoc dictus Episcopus duxerit deputandum, qui Magistris facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, tam Regentibus quam non Regentibus quinque vel quatuor ad minus in eodem Studio præsentibus convocatis, eos gratis & difficultate quacumque sublata, in dictorum Magistrorum præsentia, de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quę in promovendis ad Doctoratus sui Magistratus officium requiruntur, examinare studeant diligentius.

Ac Lauream sub certis legibus concedendi.

§. 5. Nullum tamen qui doctorari petierit in Jure civili ad hujusmodi examinationem admittat, nisi qui ad minus sex annis civilia Jura audiverit, & duobus saltem ex eis illa in aliquo Studio generali, ac Institutionem, vel duos Digestorum vel Codicis libros publice legit in eadem, Uno eorum saltem perlecto in Perusino Studio, in quo fuerit doctorandus. Nullum etiam, qui doctorari petierit in Jure Canonico, ad hujusmodi examinationem recipiant, nisi quinque annis canonica Jura audierit, ex quibus saltem duobus illa similiter in eodem Studio generali, ac duos vel unum Decretalium librum publice legerint in Perusino, in quo fuerit magistrandus. In prædictorum vero duorum annorum numero, tam in Jure canonico, quam in civili illud tempus, quod hujusmodi doctorandi extraordinarie publice aliis legendo, illosque docendo, publice etiam non audiendo expenderint in aliquo studio generali, volumus computari, & proinde haberi ac si per illud audiendo dictorum Iurium generali Studio instituissent, & illos quos idoneos reperient, petito secrete Magistrorum eorumdem consilio, quod utique consilium fideliter teneantur impendere, quod etiam in ipsorum consulentium dispendium vel jacturam revelari quomodolibet districtius prohibemus, approbet, & admittat, eisque petitam licentiam largiatur. Alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratia, odio, vel favore.

Laureatorum Privilegia.

§. 6. Illi autem qui in Civitate prefata examinati & approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione alia, legendi, & docendi ubique plenam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Modus Sacramenti ab eodem Episcopo præstandi.

§. 7. Verum ut rite in præfatis examinationibus procedatur, præcipimus, ut dictus Episcopus, præpositis tantum, sed non tactis Evangeliis, juret fideliter se personis quę per exa-

examinationem hujusmodi repertæ fuerint idoneæ, hujusmodi licentiam impertiri, & quod personaliter non per Vicarium vel substitutum examinationi hujusmodi debeat interesse, nisi esset ex aliqua rationabili causa adeo impeditus, quod suam non posset examinationi prædictæ personalem præsentiam exhibere, in quo casu eidem Episcopo interessendi examinationi hujusmodi per Vicarium vel alium ad hoc idoneum substitutum, tenore præsentium indulgemus. Et quod nemini hujusmodi impertiatur licentiam, nisi ei quem omnis vel major pars Doctorum, qui hujusmodi examinationi interesint, approbabunt.

Juramentum simile emittendum a Magistris.

§. 8. Magistri quoque in dicta Civitate præsentes sive actu legant sive non, qui ad examinationem hujusmodi fuerint convocandi, semel præsentent publice Juramentum, quod isti vocati ad easdem examinationes venient; nisi fuerint legitime impediti, & gratis dabunt examinationis, fidele consilium, qui de hujusmodi examinatis, vel ut digni approbari debeant, aut minus digni merito reprobari. Qui vero juramentum hujusmodi præstare noluerit, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem ullatenus admittatur.

Puncta examinandis danda.

§. 9. Modus autem suprascriptus in hujusmodi examinatione servetur, nam licentiando in Jure canonico assignentur puncta de mane, videlicet unum Decretum, & unica Decretalis; licentiando etiam in Jure civili, puncta hora prædicta similiter assignentur. Videlicet una lex in Digesto veteri, & altera in Codice per Doctores, super quibus dicti licentiandi examen fuerint subituri. Iidem vero Doctores ad mandatum ejusdem Episcopi, circa Vesperas hora debita super prædictis punctis, subiicient licentiandum examini; & tam circa examen hujusmodi, quod fiet in secreto, quam circa examinationem publicam, cetera observent quæ in similib. consuevere in Bononiensi Studio observari. Nulli ergo, &c.

Dat. die 1. Augusti 1318. An. II.

Dat. Avinione, Kal. Augusti, Pont. nostri Anno II.

XVIII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Ordinatio Studii in Urbe, ejusque Privilegiorum confirmatio.

Hujusmodi Accademiam instituit Bonifacius VIII. Constit. XX. superius pag. 100.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Dignum duximus & debitum quodammodo arbitramur, ut Urbem Urbium peculiarem Romanæ Ecclesiæ Filiam præcunctis Orbis Urbibus dignitatis titulis præfulgentem in iis præcipue congruis prosequamur favoribus, & præcipuis gratiis attollamus, quæ non solum ejus Incolis super ceteris studiorum causa confluentibus ad eandem præbeant proficiendi desiderium & querendæ sapientiæ inductivum: hujusmodi enim donum impretiabile pretio nullo conceditur, sed divinitus animabus benevolis indulgetur: hujusmodi desiderabilis est gloriosa possessio, per quam pelluntur ignorantiæ tenebræ, ac erroris funditus eliminata caligine studentium commendanda solertia suos actus disponit & ordinat in lumine veritatis. Ob hoc igitur magno, nec mirum, desiderio ducimur, ut Literarum studia, in quibus Margarita scientiæ reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant, & propensius invalescant; sed in Urbe precipue, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salutaria producenda multipharia idonea & accomoda reperitur.

Studium in Urbe institutum a Bonifacio VIII.

§. 1. Cum igitur felicis recordationis Bonifacius Papa Octavus Prædecessor noster attendens fidei puritatem, & devotionem eximiam, quibus prædicta Urbs erga Romanam Ecclesiam ab olim claruisse dignoscitur, & quod illas ad dictam Ecclesiam tanquam ejus predilecta & inclita Filia successione temporum de bono in melius studuerat augmentare, ut ex Civitate ipsa favente Deo producerentur Viri scientia prepollentes, auctoritate Apostolica statuerit, ut ibidem esset studium generale, idque vigeret ibidem perpetuis futuris temporibus, præsertim in facultatibus Juris Canonici & civilis, prout in Apostolicis Literis Prædecessoris ejusdem plenius continetur; Nos Urbem eandem propter præmissæ suæ dovotionis insignia uberioris dono gratiæ prosequi cupientes, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio Vicario nostro in dicta Urbe in spiritualibus, qui nunc est, & pro tempore erit, impertiendi Personis ad hoc idoneis docendi licentiam juxta infrascriptum modum liberam concedimus facultatem, auctoritate prædicta, tenore presentium statuentes, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in eodem Studio docendi licentiam, ut alios luculentius erudire valeant, petierint, impertiri, in jure Canonico & Civili examinari possint ibidem, & in eisdem facultatibus dumtaxat titulo Magisterii decorari: & ut quotiens aliqui fuerint promovendi, præsententur eidem Vicario, qui pro tempore fuerit, vel ei, quem ad hoc Vicarius duxerit deputandum: qui Magistris facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda, tam regentibus, quam non regentibus quinque vel quatuor ad minus in eodem studio præsentibus convocatis, eos gratis & difficultate quacumque sublata in dictorum Magistrorum præsentiam de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quæ in promovendis ad Doctoratus seu Magistratus officium requiruntur, examinare studeant diligenter: nullum tamen, qui doctorari petierit in jure civili ad huiusmodi examinationem admittat, nisi qui ad minus sex annis civilia iura audierit, & duobus saltem & eis illam in aliquo studio generali ac Institutionum vel duos Digestorum vel Codicis Libros publice legit in eodem: Uno eorum saltem perlecto in Romano studio, quo fuerit doctorandus.

De Magisterii titulo & laurea decorandis.

Laureandorum leges.

§. 2. Nullum etiam qui doctorari petierit in iure canonico huiusmodi examinationem recipiat, nisi quinque annis canonica iura audierit, ex quibus saltem duobus illa similiter in aliquo studio generali, ac duos vel unum Decretalium Librorum publice legerit

erit in Romano, in quo fuerit magistrandus.

§. 3. In prædictorum vero duorum annorum numero tam in Jure Canonico, quam in Civili id temporis, quod hujusmodi doctorandi extraordinarie, publice aliis legendo, illosque docendo publice etiam non audiendo expenderint in aliquo studio generali Volumus computari, & perinde haberi, ac si per illud audiendo dictorum iurium generali studio institisset & illos, quos idoneos repererit, petito secrete Magistrorum eorumdem consilio; quod utique consilium fideliter teneantur impendere, quod etiam in ipsorum consulentium dispendium vel iacturam revelari à quolibet districtius prohibemus, approbet & admittat: eisque petitam licentiam largiatur: alios minus idoneos nullatenus admittendo: postpositis omnino gratia, odio, vel timore, favore.

Licentiatorum laureatorumque Privilegia. §. 4. Illi autem qui in Civitate præfata examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione, vel approbatione alia regendi & docendi ubique plenam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Conditiones, ac circumstantiæ examinis. §. 5. Sane ut rite in præfatis examinationibus procedatur, præcipimus, ut dictus Vicarius propositis tantum, sed non tactis Evangeliis juret, fideliter se personis, quæ per examinationem hujusmodi repertæ fuerint idoneæ, hujusmodi licentiam impartiri, & quod personaliter non per Vicarium vel substitutum examinationi hujusmodi debeat interesse, nisi esset ex aliqua rationabili causa adeo impeditus (super quo ejus conscientiam oneramus,) quod suam non posset examinationi prædictæ personalem præsentiam exhibere: in quo casu eidem Vicario interessendi examinationi hujusmodi per alium ad hoc idoneum substitutum, quod tactis Sacrosanctis Evangeliis præstare juramentum simile teneatur, tenore præsentium indulgemus: & quod nemini hujusmodi impertietur licentiam, nisi ei, quem omnes vel major pars Doctorum, qui hujusmodi examinationi intererunt, approbabunt.

§. 6. Magistri quoque in dicta Urbe præsentes, sive actu legant, sive non, qui ad examinationem hujusmodi fuerint convocandi, semel præstent publice juramentum, quod ipsi vocati ad easdem examinationes venient, nisi fuerint legitime impediti, & gratis dabunt examinatorum fidele consilium, qui de hujusmodi examinatis velut digni approbari debeant aut minus digni merito non admitti. Qui vero hujusmodi juramentum præstare noluerint, nec ad legendum nec ad examinationes easdem ullatenus admittantur.

Puncta pro licentiandis. §. 7. Modus autem subscriptus in hujusmodi examinatione servetur quoque in licentiandis. Nam licentiando in jure Canonico assignentur puncta de mane, videlicet unum decretum & unica decretalis; Licentiando etiam in jure Civili puncta hora prædicta, similiter assignentur una lex videlicet in digesto veteri & altera in Codice per Doctores, super quibus dicti licentiandi examen fuerint subituri: Iidem vero Doctores ad mandatum ejusdem Vicarii hora competenti post nonam ejusdem diei super prædictis punctis subiicient licentiandum examini, & tam circa examen hujusmodi, quod fit in secreto, quam circa examinationem publicam cætera observent, quæ in similibus consueverint in Bononien. studio observari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, statuti, voluntatis, prohibitionis, & præcepti infringere &c.

Datum Avenioni Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno II. Dat. die annoque eodem.

XIX.

Tutellensis Ecclesiæ, divisio a Lemovicensi, & novi Episcopatus Erectio, cum Diœcesis, Capituli, & Mensæ assignatione. Ex Gall Christ. n. e. Tom. II.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Salvator noster &c.

Divisionis, novæque erectionis causæ. §. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod in tanta multitudine populi, quanta fæcundavit Altissimus Civitatem, & Diœcesim Lemovicensem singulorum vultus nequibat, ut condecet unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere, quodque durum erat, atque difficile in eadem Diœcesi, quę lata, & diffusa existit, ad unicum tantum a tot personis Ecclesiasticis, & mundanis recursum haberi.

§. 2. Nos cultum augere divinum, & Spiritualem animarum profectum, quem ex subscriptis indubie provenire speramus, promovere salubriter intendentes, premissis, & aliis suadentibus justis causis cum Fratribus nostris habito super hoc diligenti tractatu de ipsorum consilio ex certa nostra scientia, ac Apostolicæ plenitudine potestatis, ad laudem Dei, & exaltationem Ecclesię fideliumque salutem Lemovicensem Diœcesim auctoritate Apostolica dividimus in duas Diœceses, quas pro certo distingui limite faciemus volentes, ac etiam decernentes auctoritate prędicta de Fratrum eorundem consilio, & prędictæ plenitudine potestatis, quod preter Civitatem Lemovicensem, quę suam propriam, & distinctam habebit Diœcesim certis finibus limitandam, Villa Tutellensis dictæ olim Diœcesis, quam veluti ad hoc convenientem, & accommodam eadem auctoritate in Civitatem erigimus, & civitatis vocabulo insignimus separatam diœcesim habeat a diœcesi remansura Civitati Lemovicensi certis limitibus distinguendam: quodque Ecclesia quondam Monasterii Tutellensis Ordinis Sancti Benedicti Civitatis ejusdem sit de cætero, & habeatur perpetuo Ecclesia Cathedralis, ipsa, & Civitate prædicta Tutellensi cum suis Capitulo ac Diœcesi per nos, ut præmittitur, limitanda ab omni Iurisdictione, Dominio, & pote- Divisio ac erectio, de quibus in Rubrica.

testate, ac Superioritate Episcopi Capituli, & lemovicensis Ecclesiæ remanentibus omnino liberis, & exemptis, nullo prædictis lemovicensi, superioritatis, aut majoritatis titulo in Ecclesia, Civitate Tutellensi cum suis Capitulo, & Diœcesi quomodolibet remanente.

Dat. die 13. Augusti 1318. Ann. II. Datum Avinioni idus Augusti Pontificatus nostri anno II.

X X.

Ex Regest. in Archiv. Vat. Institutio Militiæ Jesu Christi in Regnis Portugalliæ, & Algarbiorum sub regulari observantia Ordinis Militiæ de Calatrava, ejusdemque Ordinis assignatio primæ Domus facta pe Regem in Castro de Marino Silven. Diœcesis.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. AD ea, ex quibus cultus augeatur divinus, Fidelium quies in quiete proficiat, & defensionis munus & Vallum fidei inexterminabile adversus incursus infidelium hostium opponantur, adhibemus plenis affectibus sollicitudinis nostræ curas.

Templariorũ suppresso Ordine; §. 1. Sane dudum felicis recordationis Clemens Papa Quintus Prędecessor noster quondam Ordinem Militiæ Templi Hierosolymitani ex certis rationabilibus causis, ejusque statum, habitum, ac nomen in Concilio Viennensi eodem approbante Concilio irrefragabili & perpetuo valitura sustulit sanctione, illum perpetuæ prohibitioni supponens, ac districtius inhibens, ne quis dictum Ordinem, vel habitum ejus suscipere, seu deferre, vel pro Templario se gerere quomodolibet attentaret, bonis omnibus dicti Ordinis Apostolicæ Sedis ordinationi specialiter reservatis: dictusque Prædecessor attendens, quod dilecti Filii Magister & Fratres Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani Fidei Orthodoxæ Cultores, industrii, & Christianæ Religionis in trasmarinis præcipue partibus strenui defensores pro defensione illarum Partium & recuperatione Terræ Sanctæ ducebant, sicut & ducunt, pericula quælibet in contemptum, post deliberationem super hoc cum Fratribus suis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, nec non Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Prælatis aliis, & nonnullis Principibus, & illustribus viris, nec non Prælatorum absentium, Capitulorumque, atque Conventuum, Ecclesiarum, & Monasteriorum Procuratoribus tunc in dicto Concilio constitutis præhabitam diligentem, omnia bona dicti quondam Ordinis Templi, quæ idem Ordo tempore, quo Magister, & nonnulli ex Fratribus dicti quondam Ordinis in Regno Franciæ communiter capti fuerunt, videlicet Anno Domini Millesimo Trecentesimo octavo Mense Octobris per se, vel quoscumque alios habebat, tenebat, & possidebat ubilibet, vel ad dictum Ordinem, ipsosque Magistrum, & Fratres ipsius pertinebant, seu pertinere poterant & debebant, Ordini dicti Hospitalis ipsique Hospitali donavit, concessit, univit, incorporavit, applicavit, & annexit in perpetuum de Apostolicæ plenitudine potestatis bonis illis, quæ idem Ordo Templariorum in Regnis & Terris Charissimorum in Christo Filiorum nostrorum Castellæ, Aragonum, Portugalliæ, & Majoricarum Regum Franciæ habebat, seu possidebat, & ad eum poterant debite quomodolibet pertinere, dumtaxat exceptis, quæ dictus Prædecessor certis ex causis pro parte Regum ipsorum prætensis a donatione, concessione, unione, incorporatione, & annexione prædictis excepit, specialiter, & exclusit; ea nihilominus dispositioni, & ordinationi Apostolicæ reservando: sed ne propter prætensionem Causarum hujusmodi dictorum bonorum in dictis Regnis & Terris consistentium ordinatio diutius differretur, Idem Prædecessor certum terminum dictis Regibus per suas Literas peremptorium assignavit, in quo per Procuratores seu Nuntios idoneos plenum ad hoc & speciale Mandatum habentes, cum omnibus rationibus & munimentis ad causas pertinentibus memoratas apostolico se conspectui pręsentarent, informaturi eum de veritate causarum & essentia prædictarum, ejusque super illis ordinationis beneplacitum audituri.

Ejusque bonis Ordini S. Joannis Hierosolym. donatis, exceptis iis quę in Regnis Castellæ, Aragonum, Portugalliæ, Majoricarum, & Franciæ existebant;

Indicta tamen Regibus die adproferendũ rationes, si quas superius haberent.

§. 2. Post hæc autem Charissimus in Christo Filius noster Dionisius Portugalliæ, & Algarbiorum Rex illustris propter hoc ad Prædecessoris eiusdem & subsequenter ad nostram, postquam fuimus Domino permittente ad apicem Apostolicæ Dignitatis assumpti, præsentiam Nuntios suos diversis vicibus destinavit, proponi faciens diversas rationes & causas, propter quas Bona ipsa in Regnis suis consistentia uniri, & incorporari non posse memorato Ordini Hospitalis absque suo & Regnorum suorum evidenti prejudicio & dispendioso periculo asserebat: cuius in hac parte causis & rationibus coram Nobis & Fratribus Nostris expositis diligenter auditis, post longam tamen & diutinam examinationem, quam cum Dilectis Filiis Petro Petri Canonico Columbrien. & Nobili Viro Ioanne Laurentii de Montesaratio Milite Nuntiis & Procuratoribus dicti Regis ad hoc legitimum mandatum habentibus & etiam speciale, cuius mandati copiam præsentibus inseri jussimus ad cautelam, habuimus diligentem; inter alia per Procuratores eosdem expositæ Nobis fuerunt graves injurię, & innumera damna, & alia multiplicia & enormia mala non facile commemoranda præsentibus, quæ hostes fidei perfidi Saraceni jam retroantiquis & continuatis successive temporibus partibus illis, quas Fideles inhabitant, hostibus eisdem contiguis intulerunt, & inferre non cessant, qui inter cætera adhibenda remedia ad eorumdem Hostium molimina refręnanda, utpote de conditionibus illarum partium plenam notitiam obtinentes, ac de ipsius Regis conscientia ad plenum instructi aperuerunt Nobis plures causas necessarias ac evidentes & probabiles rationes, quod in Castro Marino Silven.

Rationes a Nuntiis Portugalliæ Regis adductæ.

Silven. Diœcesis in dicto Regno Algarbii constituto, Castro utpote valido, quod inexpugnabile quodam modo reddit loci dispositio naturalis, in fronteria dictorum Hostium Fidei consistente eisque contiguo nova militia pugilum Christi, qui dimissis vanitatibus sæculi Sanctę Religionis spontanei professores circa zelum verę Fidei sint accensi, poterat collocari: quorum ope & prompto præsidio prædictis injuriis, damnis, & malis, quorum illationi fera manus hostilis jamdudum vacavit, liberius obviari salubriter poterit in futurum & via prestari facilior non solum ad resistendum hostium predictorum congressibus, sed etiam ad impetus & conatus conterendos ipsorum & propulsandum eosdem & recuperandum partes alias intermedias per ipsorum hostium jam olim fraudolentas insidias occupatas: Exposuerunt quoque Nobis Procuratores prædicti, quod occurrit acceptius votis vestris, quod idem Rex præmissa comoda fidei in examen attentæ considerationis inducens, tanquam Princeps Christianissimus Deo devotus dictum Castrum, ex quo sibi non parva proveniebat utilitas temporalis, ob tantum bonum eidem fidei proventurum cum mero & mixto imperio omnibusque juribus & jurisdictionibus paratus erat prædictæ novæ militiæ novi Ordinis inibi ordinandæ ex sua propria munificentia donatione perpetua elargiri: propter quod Procuratores prædicti Nobis ex parte ipsius Regis humiliter suplicarunt, ut ejus in hac parte pio desiderio annuentes novam militiam pugilum Christi religiose viventium in dicto Castro constituere dignaremur.

Supplicarunt que Papæ, ut novam Militiam in Castro Marino contra Saracenos instituerer.

Quam ordinat Joannes.

§. 3. Nos itaque prædictis causis & rationibus diligentius intellectis, easque in attentæ meditationis indaginem deducentes propter securitatem Fidelium, & tutelam, plurimaque bona exinde annuente Domino, proventura cum Fratribus nostris super iis diligenti deliberatione præhabita, eiusdem Regis laudabile in hac parte propositum disposuimus favorabiliter prosequendum. Propter quod de ipsorum Fratrum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis ad infrascriptam ordinationem divinum super hoc invocantes auxilium duximus procedendum. Cum enim illa fæda dictorum Saracenorum natio & impia Christiani Nominis inimica in fronteria dicti Regni Algarbii contiguis terminis, ut prætangitur, constituta, Regnum ipsum eiusque Fideles in summi Regis offensam per successus prohdolor! retro temporum diversorum tribulationibus multis afflixerit, periculis subiecerit variis, & feritatem frequenter armaverit, sicut & armare conatur in exterminium eorumdem; Nos eisdem Regi, & Regno atque fidelibus adversus eorumdem Hostium conatus nepharios deprimendos assistente Nobis divino præsidio prospicere cupientes, in prædicto Castro marino Domum novi Ordinis pugilum Christi providimus ordinandam.

Eique Domum Regulas, & Magistrum dat.

§. 4. Quam quidem Domum ipsius Ordinis caput esse decernimus, & ei Parochialem Ecclesiam Sanctæ Mariæ ejusdem Castri dictæ Silven. Dioecesis cum omnibus juribus & pertinentiis suis donamus, concedimus, annectimus, & unimus, ac ad honorem Dei & exaltationem Catholicæ Fidei, tutelam Fidelium, & depressionem Infidelium prædictorum In dicta Domo prædictum Ordinem instituimus auctoritate Apostolica & etiam ordinamus; In quo prefata militia fidei Athletarum, qui ordinem proprium profiteantur sub observatione Regulæ de Calatrava, ejusdem Regulatores observantias servaturi idonei & in fidei soliditate præstantes debeant collocari, ut sic idem Regnum, & Fideles eo ferventius dictis Hostibus resistere valeant, quo plurium viribus conflatis in unum majori potentia fulciantur, auctoritate Apostolica de ipsorum Fratrum consilio statuentes, quod Ordo prædictorum militum ejusdem novæ militiæ Ordo militia Jesu Christi perpetuis futuris temporibus nuncupetur, ac dilectum Filium Egidium Martini olim Magistrum Domus Ordinis militiæ Calatraven. de Avisio Elboren. Diœcesis eiusdem Calatraven. Ordinis Professorem, de cuius vitæ munditia, Religionis Zelo, maturitate morum, strenuitate Personæ, integritate fidei, & aliis innatæ sibi probitatis meritis laudabilia nobis testimonia sunt relata, eidem Ordini militiæ Jesu Chrsti de ipsorum Fratrum consilio auctoritate prædicta præficimus in magistrum ipsum a magistro præfati Ordinis militiæ Calatraven. de Avisio auctoritate præsentium absolventes, sibique curam, gubernationem, & administrationem dicti Ordinis militiæ Jesu Christi plenarie committentes, alienatione bonorum immobilium dicti novi Ordinis sibi, & suis Successoribus, & membris eius omnibus penitus interdicta, nisi in casibus a jure permissis & forma juris debita observata dilectis Filiis Fratribus dictæ Domus de Avisio vel iis vel ei, ad quos, vel quem Magistri præfatæ Domus electio vel provisio pertinet, eligendi sibi personam idoneam, vel providendi de persona idonea in magistrum, dantes tenore præsentium liberam facultatem:

Eidem Privilegia Militiæ de Calatrava communicat.

§. 5. Dictumque Ordinis Magistrum, qui nunc, & qui pro tempore fuerit, ac Fratres ejusdem Ordinis eisdem privilegiis, libertatibus, & indulgentiis gaudere volumus, quibus Magister & Fratres Calatraven. gaudent.

Dat nonnulla bona, præter bona Templariorum.

§. 6. Cui quidem Ordini plena super hoc cum eisdem Fratribus deliberatione præhabita, & de ipsorum consilio ex causa præmissa Castrum album, Langroviam Thomerium & Almoyrol, nec non omnia alia Castra, Fortalitia, & bona mobilia, & immobilia universa, & singula, quæcumque, & in quibuscumque consistentia, tam Ecclesiastica, quam mundana, nec non nomina, actiones iura, Iurisdictiones, Imperium merum & mixtum; honores, homines, & Vassallos quoslibet, cum Ecclesiis, Capellis, & Oratoriis quibuscumque, ac suis iuribus, terminis, & pertinentiis universis, quæcumque Ordo quondam Templi in præfatis Portugalliæ, & Algarbii Regnis tenebat, habebat, habe-

bere debebat: quæcumque sint, & in quibuscumque consistant, & quocumque nomine censeantur, & ad eum quacumque ratione vel causa debebant vel poterant pertinere; auctoritate prædicta concedimus, donamus, unimus, incorporamus, annectimus, & in perpetuum applicamus.

Donata novo Ordini a Dionisio Rege Portugalliæ.

§. 7. Decernentes irritum, & inane, si secus super prædictis Castris, bonis, a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel contigerit imposterum attentari: dictique Procuratores procuratorio nomine dicti Regis, prout & de speciali mandato eis super hoc facto a Rege prædicto poterant, donaverunt, dictum Castrum Marini pura, & irrevocabili donatione Deo, & dicto Ordini, ac nobis recipientibus pro Ordine novæ Militiæ Jesu Christi, & Magistro prædictis cum omni jurisdictione, mero & mixto imperio, omnibus Vassallis, homagiis, fidelitatis, seu alterius juramenti præstationibus, juribus, & pertinentiis universis, quæcumque sint, & in quibuscumque consistant, & quocumque nomine censeantur: & cum pleno ac libero, & integro exercitio eorumdem, & quidquid juris in proprietate, dominio, seu possessione, vel quasi Jurepatronatus, jurisdictione, mero, & mixto Imperio, hominibus, vassallis, homagiis, fidelitatis seu alterius juramenti præstationibus, honoribus, hominibus, actionibus, seu alias quovis modo eidem Regi in prædictis Castris nominatis & aliis Castris, Terris, & locis non expressis, Fortalitiis, & Bonis cum terminis, & pertinentiis suis: quę prædictus Ordo quondam Templi tempore dictæ captionis Magistri, & Fratrum prædictorum tenebat, habebat, vel habere debebat, quæcumquæ sint, & in quibuscumque consistant, & quocumque nomine censeantur; & ad eum quacumque ratione, vel causa debebant, seu poterant pertinere in Regnis, & Terris Regis ejusdem dictus Rex habebat, vel ad eum in eisdem possit quomodolibet pertinere, eidem novo Ordini Militiæ Jesu Christi in nostra, & dictorum Fratrum præsentia concesserunt, dederunt, & donaverunt libere, munifice, pure, simpliciter, & irrevocabiliter inter vivos promittentes procuratorio nomine dicti Regis, prout similiter in mandatis habebant, quod idem Rex postquam ad eum præmissa pervenerint quamprimum commode poterit, dictum Castrum Marinum, nec non universa Castra, Fortalitia, Terras, Loca, bona, & jura prædicta præfatis Magistro, & Fratribus ejusdem novi Ordinis faciet tradi, & assignare integraliter cum effectu, ipsosque dictorum Castrorum, Terrarum, Locorum, bonorum, jurisdictionis, meri & mixti Imperii, & aliorum jurium prædictorum plena, & pacifica possessione, & quasi gaudere, amotis quibuslibet detentoribus ab eisdem, eisque de ipsorum fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus, & aliis universis integre responderi.

Abbas Monasterii de Acobatia perpetuus Ordinis hujus Visitator.

§. 8. In prædicto autem Ordine per nos, ut præmittitur, noviter instituto dilectus Filius Abbas Monasterii de Alcobatia Cistercien. Ordinis Ulixbonen. Diœcesis, qui est, & erit pro tempore, visitationis, & correctionis officium tam in capite, quam in membris quotiens expedierit, debebit exhibere, corrigens, & reformans in eo futuris temporibus, quæ correctionis, & reformationis auxilio indigere prospexeri; contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo.

Juramentum a Magistro novi Ordinis S.A. præstandum.

§. 9. Volumus insuper quod præfatus Abbas, qui est, & pro tempore fuerit, vel ejus Locumtenens, vel loco vacante Administrator Monasterii a dicto Magistro novi Ordinis Militiæ Jesu Christi, qui est, & successoribus ejus, qui pro tempore fuerint, juramentum fidelitatis nomine nostro, & Romanæ Ecclesiæ recipere debeat sub forma infrascripta, quotiens in eodem novo Ordine Magister aliquis assumetur: dictusque Abbas formam juramenti prædicti, quod dictus Magister præstabit, quamcitius comode poterit, Sedi Apostolicæ destinare procuret: dictoque juramento præstito, ac nihilominus postea pro plena securitate ipsorum Regis, & Regnorum Portugalliæ, & Algarbii, & ad propellenda imminentia sibi quoque pericula, quod præfatus Magister dicti Ordinis Militię Jesu Christi, & Successores sui Magistri novi Ordinis memorati, qui erunt pro tempore, vel dictis Magistris absentibus eorum loca tenentes, antequam administrationi hujusmodi bonorum se ingerant, coram dicto Rege, qui nunc est, vel pro tempore fuerit, si Regem ipsum tunc in aliquo dictorum Regnorum Portugalliæ, seu Algarbii fore contigerit, personaliter se præsentent, eique pręstent juramentum personale, & homagium faciant sub hac forma, videlicet: quod ipse Magister fidelis erit dicto Regi, & per se vel alium nunquam aliquid faciet vel procurabit vel fieri seu procurari consentiet publice, vel occulte, propter quod eidem Regi, & suis vel Regnis, aut Terris ejus aliquod damnum valeat, evenire: quod si forte sciret aliquid procurari, vel fieri quod in damnum dicti Regis aut Regnorum, & Terrarum ipsius esset vel cedere possit, id eidem Regi, quam cito poterit, intimabit, vel faciet intimari: & nihilominus impediet juxta posse: quodque de Castris, Villis, locis, & bonis, & juribus ac hominibus, quę dictus novus Ordo Militię Jesu Christi habet ad pręsens, vel habebit imposterum in Regnis, & Terris prædictis, nunquam dicto Regi, vel Regnis, ac Terris, vel subditis suis eodem magistro sciente, volente, mandante, aut ratum habente, aliquod damnum eveniat in futurum: quod si forte sciverit vel senserit, totis impediet viribus, & quantum in eo fuerit, amovebit: Juramentum vero, & homagium supradicta per dictum Magistrum non ratione dictorum Bonorum, sed ratione personæ præstantis Regi præstari, & fieri volumus supradicto: nullumque ipsi Regi ex juramento, vel homagio sæpedictis in bonis eisdem quodlibet jus acquiri.

Forma juramenti ab eodem præstandi Regi Portugalliæ tempore belli.

Terminus ad hujusmodi juramentum praestandum.

§. 10. Quae quidem juramentum, & homagium idem Rex infra decem dierum spatium, postquam a Magistro, qui est & erit pro tempore, fuerit requisitus ab eodem Magistro offerente recipere teneatur. Quod si Rex ipse juramentum, & homagium hujusmodi infra terminum ipsum forte recipere non curaret; liceat dicto Magistro, qui est, & erit pro tempore, absque praedictorum praestatione, & Regis ipsius licentia recedere, & officium Magisterii bonorum hujusmodi exercere libere: & si pro utilitate dicti novi Ordinis sibi videbitur expedire, administrare plenarie in eisdem.

Absente Rege praestandum Locumtenenti ejusdem.

§. 11. Si vero in primo ejusdem Magistri dicti novi Ordinis Militiae Jesu Christi adventu, quem nunc praeficimus, & qui praeficietur pro tempore, ad Regna praedicta, dictum Regem, qui nunc est, vel qui pro tempore fuerit, ab ipsis Regnis abesse forte contigerit, idem Magister locumtenenti dicti Regis teneatur juramentum praestare, & homagium facere supradicta.

Absente vero Magistro, juramentum praestet ejus Locumtenens

§. 12. Eodem vero Magistro absente locumtenens ipsius teneatur dicto Regi, si in aliquo dictorum Regnorum extiterit; alioquin ejusdem Regis Locumtenenti juramentum praestare, & homagium facere, sicut superius est expressum. Et si contingeret fortassis interdum, quod Ordini & bonis praedictis Magister aliquis non praeesset, Locumtenens ipsius, aut ille, qui bonorum ipsorum administrationem habuerit, praefato Regi vel ipsius Locumtenenti ipso Rege a Regnis praedictis absente Juramentum praestet & homagium faciat supradicta.

Simile juramentum ab inferioribus Praeceptoribus emittendum.

§. 13. Inferiores quoque Praeceptores dicti Ordinis Militiae Jesu Christi, eorumque Locumtenentes, cum Praeceptores ipsos a dictis Regnis ejusdem Regis abesse contigerit, antequam incipiant in Bonis administrare praedictis, offerre juramentum & homagium hujusmodi dicto Regi, si ipse in aliquo loco dictorum Regnorum, in quo Praeceptoria hujusmodi fuerit, praesens extiterit, alioquin Locumtenenti ejus infra praedictum tempus hujusmodi juramentum praestare & homagium facere teneantur: quo elapso sive praedicta juramentum & homagium sint recepta, vel etiam non recepta; liceat praedictis Inferioribus Praeceptoribus, vel ipsorum Locatenentibus ad eorum loca redire, & absque praedictorum praestatione, Regis ejusdem seu Locumtenentis ipsius licentia, in bonis administrare libere supradictis.

Magister, ac Praeceptores & Regi teneantur praestare, quae eidem ab Ordine Hispitalar. exhibeantur.

§. 14. Volumus tamen, quod Magister ipse aut Praeceptor major praedicti Ordinis Militiae Jesu Christi, seu Locumtenens ipsius eo absente, & Praeceptores alii, seu eorum Locatenentes, qui fuerint sub eodem in Regnis, & Terris eiusdem Regis ad Curias ipsius Regis accedant, & eis, & suis haeredibus, ac Successoribus omnia faciant, quae Ordo Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani in Regnis praedictis consistens sibi, ac Praedecessoribus suis facere consuevit: Reservatis etiam omnibus juribus, & servitiis praefato Regi, & Successoribus suis a praefato Ordine Militiae Jesu Christi, praestandis, quae dictus Rex, & Praedecessores sui a dicto Ordine Hospitalis in Regnis, praefatis existente retroactis temporibus habere consueverint, & adhuc habere noscuntur.

De Magistri electione.

§. 15. Statuimus praeterea, & etiam ordinamus, quod quotiens per cessionem vel decessum ipsius Magistri dicti novi Ordinis, vel quocumque alio modo eumdem proprio carere Magistro contigerit, aliqua Militaris, & Religiosa persona eumdem novum Ordinem expresse professa, a Fratribus ejusdem novi Ordinis iuxta morem hactenus in Calatraven. Ordine observatum, eligi debeat in Magistrum: Qui absque alia confirmatione pro confirmato, Auctoritate Apostolica habeatur: quodque a tempore vacationis per eiusdem Magistri obitum, vel alio quocumque modo, novi Ordinis memorati, Illi Milites, & Fratres ejusdem novi Ordinis bona ipsius in eodem novo Ordine libere administrent, quousque eidem novo Ordini fuerit, ut praemittitur, de Magistro provisum, qui iuxta observantias dicti Calatraven. Ordinis, quas circa hoc in praedicto novo Ordine volumus observari, ad administrationem huiusmodi fuerint deputati: & nihilominus dicti Procuratores promiserunt, se bona fide facturos, & curaturos, quod praedictus Rex ea omnia, & singula prout ad eum pertinebit, pertinere poterit, & debebit, approbabit, rata habebit, & grata, eaque servare, & adimplere curabit, ullo unquam tempore in contrarium non venturus.

Haec omnia rata habita a Nuntiis Regis.

§. 16. Tenor autem Procuratorii seu Mandati dictorum Petri, & Joannis per omnia talis est.

Tenor mandati Regii.

§. 17. Noverint universi praesentis procurationis literas inspecturi, quod Nos Dionisius Dei gratia Rex Portugalliae & Algarbii constituimus facimus, ac etiam ordinamus Procuratores nostros veros & legitimos & sufficientes ac Nuntios speciales nobilem Virum Joannem Laurentii Militem, & discretum virum Petrum Petri Columbrien. Canonicum familiares nostros latorem, seu latores praesentium utrumque ipsorum in solidum ita, quod non sit melior conditio occupantis, sed quod unus incaeperit, alter mediare valeat & finire super quibuscumque gratiis pro nobis & dictis Regnis nostris a Sanctissimo Patre, ac Domino, Domino Joanne Divina Providentia Sacrosanctae Romanae, ac Universalis Ecclesiae Summo Pontifice impetrandis, necnon ad tractandum ordinandum, & compositionem faciendum, seu componendum cum dicto Domino Summo Pontifice, & cum aliis quibuscumque, qui sua crediderint interesse, super omnibus & singulis bonis, quae a Fratribus Ordinis quondam Templariorum in Regnis nostris tenebantur, & super omnibus aliis Bonis, quae in eisdem Regnis nostris a quolibet alio Ordine militari tenentur seu teneri consueverint, & super ponendis, seu ordinandis Magistro seu Magistris, in omnibus praefatis Bonis, prout dictis Procuratoribus nostris & cuilibet eorum videbitur expedire, concedentes sibi, & utrique ipsorum plenam generalem & liberam administrationem super negociis praedi-

dictis & quolibet eorumdem, & generaliter ad omnia alia, & singula faciendum, & exercendum, quæ circa præmissa, seu præmissorum quodlibet fuerint necessaria, seu etiam opportuna, & quæ Nos facere possemus, si personaliter præsentes essemus, etiamsi mandatum exigant speciale: Promittentes Nos ratum, & firmum perpetuo habituros, quicquid per dictos Procuratores nostros seu per alterum ipsorum actum seu procuratum fuerit in præmissis, & in quolibet præmissorum sub hypotheca & obligatione omnium bonorum nostrorum. In cujus rei testimonium has nostræ procurationis Literas sigillo nostro dependenti fecimus communiri. Datum Ulixbone XIV. die mensis Augusti. Rege mandante Dominicus Joannis notavit era millesima trecentesima quinquagesima sexta.

§. 18. Forma vero Juramenti, quod idem Egidius Martini Magister dictæ Domus Ordinis Militiæ Jesu Christi, & quilibet Successorum suorum præstabit talis est.

Forma Juramenti a Magistro præstandi Rom. Pontifici.

§. 19. Ego . . . Magister Domus Ordinis Militiæ Jesu Christi ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero Beato Petro Sanctæ Apostolicæ Ecclesiæ Romanæ, & Domino meo Papæ suisque Successoribus canonice intrantibus, non ero in consilio aut consensu vel facto, ut vitam perdant, aut membrum, vel capiantur mala captione, consilium vero quod mihi credituri sunt per se aut per Nuntios suos sive per Literas, ad eorum damnum me sciente nemini pandam: Papatum Romanum, & Regalia Sancti Petri adjutor eis ero ad retinendum, & defendendum salvo meo ordine contra omnem hominem, Legatum Apostolicæ Sedis in eundo, & redeundo honorifice tractabo, & in suis necessitatibus adjuvabo, vocatus ad Synodum veniam, nisi impeditus fuero canonica præpeditione; Apostolorum limina singulis Trienniis visitabo, aut per me, aut per meum Nuntium, nisi Apostolica absolvar licentia: possessiones vero ad domum meam, & Ordinem prædictum spectantes non vendam, nec donabo, neque impignorabo, neque de novo infeudabo, vel aliquo modo alienabo inconsulto Romano Pontifice. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum Constitutionum, donationum, concessionum, annexionum, unionum, institutionis, ordinationum, præfectionis, absolutionis, missionis, dationis, voluntatum, incorporationis, applicationis, & statuti infringere &c.

Dat. die 14. Martii 1319. An. III.

Datum Avenioni secundo Idus Martii, Pontificatus nostri anno III.

X X I.

Ex Regest. in Archiv. Vat.

Excommunicatio contra Extrahentes, & Introducentes Victualia, merces, & alia in Ducatu Ferrariæ absque Sedis Apostolicæ Officialium licentia, & signo.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam.

Causæ faciendæ legis.

AD nostri Apostolatus auditum relatio fide digna perduxit, quod nonnulli Ferrarien. Cives, & alii, qui propriis finibus non contenti ad nostra, & Ecclesiæ Romanæ jura aviditatis oculos inicere non verentur, ad Civitatem nostram Ferrarien. suique districtus loca Bladum, & alia victualia, diversas mercationes, & merces, equos & alia animalia, & res diversas sub signo Bulletæ ipsorum, quod solum ad nos, & ipsam Ecclesiam pertinet, per se, & alios propria temeritate deferunt, & in eis etiam introducunt, & extrahunt exinde non absque nostro, & ipsius Ecclesiæ Romanæ grandi præiudicio, & comtemptu: Gabellam vero seu Datium ex iis debitam, & solitam solvi nobis, & eidem Ecclesiæ Romanæ recipiendo, & etiam auferendo.

Constitutio, de qua in Rubrica.

§. 1. Nos igitur cohibere tantæ præsumptionis audaciam intendentes auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio, ac in perpetuum valitura constitutione statuimus, & prohibemus expresse, ne aliquis Clericus, vel Laicus undecumque, & cujuscumque conditionis, status, vel dignitatis existat, bladum & quævis alia victualia, mercationes, & merces, Equos, & quæcumque alia Animalia, res, & bona in quibuscumque consistant, sub hujusmodi Bulletæ, & quocumque alio signo, præterquam sub illo, quod ad hoc per Officiales nostros Civitatis ejusdem deputatum existit, de dictis Civitate, ac Districtu quovis colore quæsito extrahere, aut introducere in eosdem, ac hujusmodi Signo uti, aut Gabellam recipere quoquomodo præsumat.

Pœnæ contra inobedientes.

§. 2. Nos enim omnes, & singulos contrarium attentantes excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto ipsorumque Terras, & loca Interdicto Ecclesiastico subjacere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, prohibitionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 12. Junii 1319. An. III.

Datum Avenioni secundo Idus Junii Pontificatus nostri anno Tertio.

XXII.

Constitutio pęnarum contra offendentes, vel alias quibusvis modis perturbantes Rectorem Beneventanum, ejusque Officiales, & Ministros.

Ibidem. Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. QUos prędixit Apostolus dies instare novissimos, quibus abundaret malitia, in nonnullis Matris Ecclesiæ filiis charitas refrigescit dum fidelitatis debito violato se ad infidelitatis ignominiam convertentes, contra eam ausibus detestandis insurgunt, illam crebris lacessunt injuriis, turbant molestiis, & in suis fidelibus, & Ministris offendere graviter non verentur. Super iis autem recens instantis jactura temporis præteritorum nobis memoriam repræsentans nostros exigat cogitatus, remedia nova perquirere, quibus hujusmodi via præcludatur injuriis, & offensorum temeritas compescatur, cum publicæ utilitatis intersit, ut excessus vindicta coerceat, & limes pænæ securitas sit offensæ.

Causæ legis ferendæ. §. 1. Habet siquidem multorum, Fidelium vulgata relatio immo longe lateque ipsa injuriosa transgressus evidentia manifestat, quod ab olim nonnulli Beneventani Cives tanquam infideles, ac stolidi a fidelitate, qua Ecclesiæ prædictæ tenentur, in devium declinantes erroris, diversis Rectoribus, qui eis, & Civitatis Beneventanæ nobis, & eidem Ecclesiæ Romanæ subjectæ, felicis recordationis Bonifacii, Clementis, ac Benedicti, & aliorum diversorum Romanorum Pontificum Prędecessorum nostrorum, ac etiam ejusdem Ecclesię Vacantis temporibus auctoritate Apostolica præfuerint, quos revereri, & a quorumlibet tueri molestiis tenebantur, damna gravia irrogantes, eos probrosis provocaverunt iniuriis, dispendiosis contumeliis affecerunt, & aliquibus eorum personaliter captivatis, quibusdam vulneratis letaliter, & quampluribus hostiliter ab eodem fugatis regimine, ipsos bonis omnibus non absque multa ipsius Ecclesiæ iniuria, & contemptu per violentiam spoliarunt: sed & diebus non longe præteritis Cives ipsi, in sua inveterati malitia nescientes, a tantæ temeritatis excessibus, quos iam in usum perversæ deduxerunt consuetudinis, abstinere, similia repetere præsumpserunt, continuatione damnabili mala malis adicere, & peiora coacervare prioribus, ac si fędus, cum iniquitate pepigerint, non verentes; Nos igitur talium præsumptorum audaciam nolentes dissimulationi relinquere, quin potius, ut homines tam scelesti pænarum saltem impositionibus gravium territi, relabi in consimilis temeritatis invium in antea pertimescant, remediis, quibus possumus, præcavere, ac animarum suarum saluti, & dictę Civitatis pacifico statui paternis affectibus prospicere cupientes, de Fratrum nostrorum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione sancimus, ut quicumque Civis Beneventanus, aut Incola famæ suæ prodigus ipsius Ecclesiæ reverentia calcata, in hoc sceleris genus irrepserit, quod Rectorem qui pro tempore regimini eiusdem Civitatis Apostolica auctoritate prefuerit, aut Vicarium seu Locumtenentem, aut Judicem eius, quod absit, occiderit, aut ad offendendum illum insecutus extiterit, ceperit, captivaverit, detinuerit, percusserit, aut etiam vulneraverit, vel ad locum, ubi moram traxerit, insultum fecerit, aut illum obsederit, seu bonis aliquibus spoliarit, sive de suo regimine vel officio forsan expulerit, vel fugarit, seu socius fuerit facientis, vel ad id dederit auxilium, consilium, vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte, cuiuscumque fuerit conditionis, dignitatis vel status, excommunicationis sententiæ, Universitas vero seu Communitas, si deliquerit, in prædictis ac dicta Civitas Beneventana earumque territorium, & Districtus Interdicto Ecclesiastico subiaceant ipso facto: a qua quidem excommunicationis sententia nullus præterquam a Romano Pontifice, nisi dumtaxat, in mortis articulo, valeat absolutionis beneficium obtinere. Et quia Beneficia propter ingratitudinem revocantur, omnes, & singulos excessuum huiusmodi patratores, & socios, complices, & sequaces ipsorum, & alios supradictos, si sententias substinuerint antedictas, omnibus privilegiis, indulgentiis, libertatibus, & immunitatibus realibus, & personalibus, eis sub quacumque forma verborum, ab Apostolica Sede concessis, nec non dignitatibus, & officiis publicis quibuscumque, dictosque Clericos omnibus eorum beneficiis Ecclesiasticis, cum cura vel sine cura, etiamsi dignitates, personatus, vel officia fuerint, quocumque nomine censeantur, Apostolica auctoritate privamus de Fratrum consilio prædictorum, & ab eis sententialiter amovemus: & tam eos, quam laicos supradictos reddimus inabiles, & indignos ad easdem Dignitates, vel Beneficia Ecclesiastica, aut officia publica, quomodolibet admittantur. Feuda quoque, jura, honores, & officia, & alia quæcumque bona immobilia, quæ in Civitate, Territorio, & Districtu prædictis, & alibi ubicumque, a prædicta Romana Ecclesia obtinere noscuntur, de prædictorum Fratrum consilio confiscamus: aliis vero feudis, iuribus, honoribus, officiis, & bonis immobilibus, quæ a quibusvis aliis tenent Ecclesiis, sint ipso iure privati, quæ sic ad easdem Ecclesias revertantur, quod de illis earum Rectores, pro sua voluntate disponant. Dignum est enim, quod talium patratoribus scelerum reatus suos pænarum acerbitate deflentibus penales fletus ipsorum cedant posteris ad terrorem, & ad eorum confusionem perpetuam transeant in memoriam futurorum. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrarum sanctionis, concessionis, & adiectionis infringere &c.

Pœnæ prout in Rubrica, iis interminatę qui ea patraverint, quæ ibidem explicantur.

Datum Avenioni, Quinto decimo Kalendas Augusti, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Dat. die 18. Julii 1319. An. III.

Re-

XXIII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Reservatio Ecclesiarum, aliorumque Beneficiorum, in Dominio Romanæ Ecclesiæ consistentium, ad quæ quis consuevit per electionem assumi.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium.

IMminente nobis, licet immeritis, Ecclesiarum, & Monasteriorum omnium sollicitudine generali, circa illa præcipue nos adhibere convenit salutaris & vigilis providentiæ studium, quę in Terris ad Nos, & Romanam Ecclesiam spectantibus, constituta fore noscuntur.

§. 1. Ad statum itaque pacificum & tranquillum Terrarum earundem, & partium vicinarum solicitis studiis intendentes, ac cupientes attentius, quod Archiepiscopales, & Episcopales, ac Collegiatę Ecclesiæ, nec non Abbatiæ, Monasteria, Prioratus, & alia loca ecclesiastica quęcumque, sæcularia & regularia, exempta & non exempta, ad quorum regimina per electionem Prælati consueverunt assumi, in eisdem Terris consistentia, ubicumque dictæ Terræ consistant, cum illas vel illa pro tempore per cessum, vel decessum, seu alias quomodocumque Pastorum, vel Administratorum regimine carere contingat, personis pacem amantibus, Nobis, & eidem Ecclesiæ Romanæ fidelibus, & alias idoneis, nostræ cooperationis ministerio committantur, provisionem omnium & singularum Archiepiscopalium, Episcopalium, aliarumque Collegiatarum Ecclesiarum, nec non Abbatiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum Ecclesiasticorum quorumlibet prædictorum, consistentium in Terris prædictis, nunc vacantium & vacaturorum imposterum, quoties eas vel ea quocumque modo vacare contingat, aut aliquam seu aliquod eorumdem, dispositioni & ordinationi nostræ, & Sedis Apostolicæ usque ad nostrum & ipsius Sedis beneplacitum, de Apostolicæ potestatis plenitudine reservamus: auctoritate Apostolica universis Ecclesiarum, Abbatiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum Ecclesiasticorum quorumlibet prædictorum Capitulis, Collegiis, Conventibus, & Personis districtius inhibentes, ne in eisdem ad aliquam electionem, nominationem, vel postulationem, seu provisionem quamcumque, si vacationis tempus in eis, vel aliqua seu aliquo ex eisdem nunc forsan immineat, vel imposterum imminebit, quoquomodo procedant; Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane quicquid contra hujusmodi reservationem & inhibitionem nostras a prædictis Capitulis, & Conventibus, ac aliis quibuscumque personis, quavis auctoritate scienter vel ignoranter extiterit attentatum.

Decretum, de quo in Rubrica.

Irritatio contrariorum.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum reservationis, inhibitionis, & constitutionis infringere &c.

Dat. die 13. Septembris 1319. An. IV.

Datum Avenioni Idibus Septembris Pontificatus nostri anno IV.

Bull. Rom. Tom. III. Pars II.

XXIV.

Ex Collect. Rimer Tomo III. p. 810.

Mandatum Archiepiscopis, & Episcopis Angliæ, ut eos publice denuncient excommunicatos, qui contra Sedis Apostolicæ prohibitionem Hiberniam armis impetere, cædibusque, & rapinis miscere ausi fuerant.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, & Episcopis, per Regnum Angliæ constitutis, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

Suas curas exponit Pontifex pro procurânda Regno Angliæ pace.

DUdum personam Carissimi in Christo filii nostri Eduardi Regis Angliæ illustris, suique Regni statum a guerrarum fluctibus liberos, & discriminibus turbationis reddere cupientes immunes, ad procurandum ejusdem Regni quietem, tranquillitatem, & pacem, ut Rex ipse securitatem sibi ab æmulorum insidiis acquisita utilitatibus propriis posset vacare commodius, seque ad intendendum circa negotium Terræ Sanctæ, nostris præcordiis non mediocriter insidens, ad quod, ut asserit, vehementer anhelabat, idque virilius prosequendum habilius præparare, opportunum Apostolicæ Sedis favorem, quantum cum Deo potuimus, studuimus adhibere.

Ad id anathemate desixisse Hiberniam quomodolibet perturbantes.

§. 1. Propter quod, tunc fide digna relatione percepta, quod nonnulli Nobiles & Magnates Regem ipsum & Regnum, ac terram suam Hiberniæ invadere ausu temerario & illicito nitebantur: Nos eorumdem invasorum in hac parte conatibus opportunis obviare remediis intendentes, & ad id expedire noscentes gladium exeri spiritualem, in omnes & singulos cujuscumque forent præeminentiæ, dignitatis, aut status, qui Regem ipsum, Regnum, & Terram prædictam invadere; aut eadem Regnum, & Terram contra Regem eumdem cum armis & sine armis intrare presumerent; vel alias turbarent, aut turbatoribus, seu invasoribus in pecunia, equis, armis, vel aliis præstarent auxilium, vel favorem publicum vel occultum, excommunicationis sententiam duximus promulgandam, a qua eos, sine speciali mandato Sedis Apostolicæ, nisi forsan in mortis articulo prohibuimus absolvi: in qui si absoluti fuissent, & ipsos contigisset sanitati restitui, nisi post reparatam sanitatem hujusmodi satisfacerent infra mensem, eadem sententia ligari voluimus eo ipso. Dantes dilectis filiis nostris Guacelmo tituli Sanctorum Marcellini & Petri Presbytero, ac Lucæ Sanctæ Mariæ in Vialata Diacono Cardinalibus, nostris litteris in mandatis, ut ipsi, vel alter eorum per se, vel alium, seu alios, hujusmodi excommunicationis sententiam, ubicumque expedire viderent, & pręcipue in locis maritimis, seu mari vicinis, solemniter publicarent; non obstante, si alicui vel aliquibus sub quacumque forma vel conceptione verborum a Sede Apostolica esset indultum, quod excommunicari non possent per litteras Sedis ejusdem non facientes plenam & expressam, ac de ver-

Et duobus Cardinalibus præcepisse, ut hujusmodi sententiam promulgarent.

verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, prout in litteris nostris inde confectis plenius & seriosius continetur.

§. 2. Cum autem prædictæ litteræ in prædictis, & aliis locis illarum partium solemniter, sicut ex prædictis Lucæ Cardinalis relatione percepimus, fuerint publicatæ, & demum post publicationem ipsarum, prout fama publica referente multorum fide dignorum relatione percepimus, nonnulli Magnates, Nobiles Regni Scotiæ, & adhærentes eisdem, Regnum & Terram prædicta manu armata ingredientes hostiliter, illa invadere nequiter, & illicite perturbare, & scelestis actibus laxatis habenis, in multos ipsorum Regni & Terræ fidelium sævam cædem committere; manibus cruentatis innumera damna per spolia, incendia, & rapinas inferre; nonnullos de fidelibus ipsis eorumque animalia, & alia bona in prædam abducere; & alia gravia nocumenta eisdem Regno ac terræ irrogare temerariis ausibus præsumpserunt: quæ, ut asseritur per evidentiam facti, adeo palpabiliter se cunctorum partium illarum oculis ingerunt, quod nulla possunt tergiversatione celari, sed se omnibus exhibent non ignota: sicque tam invasores prædictos, quam duces, & præceptores, adjutores, valitores, fautores, adhærentes, & sequaces eorum, ac præbentes eisdem, ut prædicitur, auxilium, consilium, vel favorem, certum existat prædictam excommunicationis sententiam incurrisse.

Nonnullos vero eo temeritatis devenisse, ut omnia ibidem cædibus, rapinisque miscuerint;

§. 3. Fraternitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, & quilibet vestrum per vos, vel alium, seu alios, Magnates, & Nobiles, duces, præceptores, adhærentes, sequaces, valitores, & fautores eorum prædictos, quocumque nomine censeantur, cujuscumque dignitatis, status, vel conditionis existant, qui Regnum ipsum hostiliter, & Terram invadere, & intrare illicite, ut præmittitur, præsumpserunt; vel per alios invadi fecerunt, mandaverunt, seu etiam procurarunt; vel alias turbare, aut turbantibus, seu invadentibus in pecunia equis, & armis, vel alias præstiterint auxilium, consilium, vel favorem publicum, vel occultum, tamdiu per omnia loca, in quibus expedire videritis, & præsertim in locis maritimis, & mari vicinis, & aliis, in quibus ad ipsorum excommunicatorum, & ad participantium cum eisdem, notitiam id valeat pervenire, singulis diebus Dominicis, & festivis pulsatis campanis, & candelis accensis, excommunicatos publice nuncietis, & faciatis ab illis nunciari, ac ab omnibus arctius evitari, donec præfati excommunicati per satisfactionis debitum ad Ecclesiæ mandatum redierint, & absolutionis beneficium meruerint obtinere.

Eos itaque excommunicatos denunciari publice, mandat Archiepiscopis, & Episcopis Angliæ.

Datum Avenione Sexto Kal. Januarii Pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 27. Decem. 1319. An. IV.

XXV.

Canonizatio S. Thomæ Episcopi Herfordiensis in Anglia, ejusque relatio in numerum SS. Confessorum, cum festivitatis institutione pro die 2. mensis Octobris.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus, præsentes literas inspecturis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Unigenitus Filius, splendor gloriæ, ac figura substantiæ Patris, qui prolapsi medela hominis, exinaniens semetipsum, factus in utero Virginis Verbum caro, de horto militantis Ecclesiæ modo rosas coloris ignei, nunc lilia candoris nivei, nunc violas odoris placidi, colligere, suisque offerre aspectibus non desistit, in hodiernis temporibus advesperascente die, Mundi hujus labilis termino propinquante, de radice matris Ecclesiæ florem fecit ascendere, ex Jacob nostro oriri jussit Stellam splendidam matutinam.

Exordium.

§. 1. Ecce namque quod, qui sedens in throno, omnia facit nova, novi Confessoris, Beati videlicet Thomæ Herfordiensis quondam Episcopi, nova magnalia Mundo prodit, ejus fama offert magnifice, vitam offert imitandam a cunctis, ut regulam fulgidam, & exemplar.

B. Thomas Episcopus Erfordiensis.

§. 2. Lætentur igitur Cœli sursum, qui hunc Sanctum gloriosum in se suscipiunt; & exultet Terra deorsum, quæ superius transmittit Præsulem tam mirandum. Plaudant ob hoc cœtus Angelici, & canoro jubilo Deum laudent: Huic occurrant cœlestes cunei: Hunc collaudent festive Cœli Cives: Collætetur immense Christi sponsa mater Ecclesia tantæ prolis claritate fœcunda, quæ terram deserens & terrena, cœlestis imperii admirabilis, ipse ineffabili throno gaudet.

De ejus sanctimonia lætitia proposita.

§. 3. Ut autem lucerna splendidæ vitæ suæ posita super candelabrum domus Dei non lateat, sed pateat cunctis fidelibus; ut cœlestis & perpetuæ vitæ norma, de suis felicibus moribus & actibus, aliqua de multis ad utilitatem audientium referamus. Ipse namque, quem fides firmum, spes erectum, Dei & proximi abundans caritas fecit latum, circumspectum prudentia, temperantia in omnibus ordinatum, innoxium cunctis justitia, audacem & strenuum fortitudo, virtutum omnium aromatibus redolebat, velut plena divinorum carismatum apotheca.

Ejus virtutum brevis enumeratio.

§. 4. Sane beatus hic Thomas, natione Anglicus, Angelicus homo, ipse de parentibus nobilibus & Catholicis originem suam trahens, ab ætate primæva morum honestate præclarus, studiis literarum sic se dedicavit totaliter, sic in ipsis solicite studuit & profecit, quod tam in humanis scientiis, quam etiam in divina honorem magisterii est adeptus; postque doctrinæ suæ radios longe lateque diffundens, quamplures ad justitiam erudivit, velut luminare in mundo præfulgidum continens verbum vitæ.

Genus, & Primordia.

§. 5. Ne

Abstinentia, & castimonia.

§. 5. Ne autem terrenæ carnis inhabitatio, deprimeret secum sensum cœlestia cogitantem, ipsam, ut serviret spiritui, vigiliis & abstinentiis, necnon pungenti cilicio, sed & cibi & potus parsimonia continua macerabat, abstinens a vino sæpius, sciens, quod in ipso lubricum latet carnis. Sciens etiam, quod Deus se promittit in objectum & præmium mundis corde, à juventute sua castitatis pulchritudinem adamavit. Proptereaque mulierum consortia, quæ pretiosam viri animam rapiunt, ac ipsarum blanda colloquia prudentissime devitabat: noverat namque, quod propter mulieris speciem à qua factum est peccati initium, multi perierunt.

Erga pauperes, proximumque charitas.

§. 6. Iste Sanctus etiam, ut alter Iob, simplex, rectus, ac timens Deum, a Christo didicit esse mansuetus, mitis corde, humilis, & benignus; misericordia nihilominus, quæ ab infantia secum crevit, erga pauperes & afflictos suæ pietatis viscera sic affecit, quod ipse verus pauper spiritu, dives rebus, illos largis sustentabat eleemosynis, istos vero crebris consolationibus refovebat; cum Apostolo namque Paulo infirmabatur cum infirmantibus, & cum patientibus scandalum, urebatur,

Optimus Præsul.

§. 7. Hic demum Sanctus de innocente agno factus in Herfordiensi Ecclesia bonus Pastor se ipso in mente major effectus est, studens semper de virtute progredi in virtutem, quo in tempore in Dei templo, in virtutum culmine positus sic effulsit, quod merito gemma Præsulum dici posset,

Orationi vacans.

§. 8. Orationi vero insistebat assidue, ac sui fervorem spiritus demonstrabant in orationibus & celebratione Missę abundanter ex oculis lacrymæ defluentes.

Pastoris partibus optime fungens.

§. 9. Commissas vero sibi oves perducebat ad pascua, & a lupis protectas rapacibus, pastasque verbo & exemplo pariter ad Christi caulas sedule reducebat.

§. 10. Jura vero suæ Ecclesiæ defensabat, indutus justitia ut lorica; paratus namque pro sibi commisso grege animam ponere, non timuit in hoc Principem nec Magnatem.

Romæ moritur, multisque ubique claret miraculis.

§. 11. Et quia dignum erat, quod huic tam excellenti merito daretur æterna requies post laborem, cum pro suæ causis Ecclesiæ ad Romanam pervenisset curiam, diem clausit extremum, receptis devote prius Ecclesiæ Sacramentis. Sicque vir felix iste, ad Deum transmittendo spiritum, de peregrino, & advena factus est eximius cœli civis; & quod decebat, multum divinam potentiam majestatis, ut Sanctum hunc in cœlis regnare secum, per signorum evidentiam fidelibus declararet, ipsum coruscare in terris miraculis multis fecit; quorum quædam fidelibus probata testimoniis, ad Dei laudem, & gloriam Sancti hujus duximus inserenda.

Puella demersa vitæ restituta.

§. 12. Quædam namque puella ætatis annorum quinque, quæ tempore longo in quodam profundo stagno steterat mortua & submersa, extracta inde frigida tota & rigida, non habens aliquod signum vitæ, facto ad Sanctum hunc pro ejus resuscitatione voto, vitæ fuit pristinę restituta.

§. 13. Infans etiam biennis quidam in aqua quadam submersus, & mortuus extractus inde, post factum pro ipso votum miraculose extitit suscitatus.

§. 14. Puer quidam annorum novem, submersus in quodam flumine, postquam extractum de aqua Sancto huic aliquid devoverunt, restitutus est vitę pariter & saluti.

Alii mortui suscitati.

§. 15. Parvulus alter ętatis unius anni cum dimidio, cujus supra caput dormientis in area rota transiverat onusti currus, qui a bobus quatuor trahebatur, mortuus ex hoc, recuperavit vitam & animam meritis Sancti hujus.

§. 16. Infans alius nondum ætatis annorum duorum in fundo cujusdam fossati, in quem locum de ponte altitudinis magnæ de nocte, asseritur cecidisse, repertus mortuus, frigidus, omnino, & rigidus absque aliquo signo vitæ mensuratus ad hunc Sanctum, vitæ fuit mirabiliter restitutus.

Cõtracta mulier,

§. 17. Mulier quędam, quæ septem annis sic contracta fuerat, quod nec stare nec ire poterat per se ipsam, portata ad tumulum S. Thomæ oratione ibidem facta per ipsam, restituta fuit pristinæ libertati sanitatis.

Alia infirma pede.

§. 18. Quædam insuper puella annorum quinque, quæ pedem unum habebat annis pluribus, quasi totum ex fistulis putrefactum, ita quod nec stare nec ire poterat, nisi se super fœmur trahendo per terram, portata ad dicti Sancti tumulum per patrem, fuit ibidem a dicta infirmitate curata.

Alia quasi cæca,

§. 19. Altera mulier, quæ per annos plures visu caruerat, nec quoquam ire poterat nisi ut cæca ab altero duceretur, ducta ad Ecclesiam Herfordiesi, & facta oratione ad tumulum S. Thomæ, fuit a cæcitate dicta continuo liberata.

Item puer fere cæcus,

§. 20. Puer insuper annorum quinque qui ex infirmitate quadam omnino visum perdiderat, & duobus annis manserat ita cæcus, ductus ad hujus Sancti tumulum, oratione facta visum recuperavit perfecte.

Gilbo in collo oneratus, ad ejus tumulum sanati.

§. 21. Quidam etiam homo qui gilbum ad quantitatem unius ovi anseris, ortum in collo suo portaverat multis annis, orans ad tumulum hujus Sancti, & denarium offerens, cum quo in modum crucis tetigerat dictum gilbum, statim curatus omnino fuit, & a dicto gilbo penitus liberatus.

Mirabilis itaque Deus in hoc Sancto.

§. 22. Prædictis & aliis multis miraculis Sanctum suum clarificavit Deus, qui facit mirabilia magna solus. Hæc sunt certe miracula opera tua Deus, qui sic per cœlestes spiritus gubernas terrena omnia, & disponis, quod ipsorum sacratum numerum, quem cadentium ruina minuit, reparas mirabiliter de terrenis. Hi sunt Sancti tui omnipotens Deus, qui tuæ dono gratiæ semper virent; rubent ut rosa, candent sicut lilium, ut mel placent, currunt ut spiritus, flagrant ut balsamum, ut sol fulgent. Sic clemens Deus sanctum suum Thomam glorificans, fidem firmat, nubilosos errores dissipat & confundit, ad superna nostros rapit affectus, amoris flammis succendit frigida corda nostra. In hac igitur læta die, quam fecit Dominus, qua Confessor iste in

in Dei throno corona gloriæ clarus sedet, laudet Deum omnis spiritus, cœli cœlorum clamore ineffabili Deo canant, Sanctorum Ecclesia mente ac spiritu in chordis & organo Deo psallat; sed eo magis plaude Herfordia, quæ sui thesaurum corporis contines tam immensum; nam quem in Terris habuisti Pastorem, nunc obtines in cœlis sedulum protectorem.

Sanctorum Canoni adscribitur B. Thomas.

§. 23. Verum quia multum convenit, ut quem Deus in cœlis glorificat, in terris ad suum fructum & gaudium mundus colat: Nos de ipsius vita & miraculis inquiri fecimus diligenter; dehinc super inventis per nos & Fratres nostros, attenta examinatione habita, & discussione solerti, de ipsius sanctitate vitę, ac veritate miraculorum plenarie certi facti, ad requisitionem instantem, ac supplicationem humilem & devotam Prælatorum multorum apud Sedem Apostolicam existentium, de dictorum Fratrum nostrorum consilio & assensu, confisi de Omnipotentis Dei misericordia, auctoritate quoque Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, & nostra, in Sanctorum Confessorum Catalogo duximus adscribendum.

Ejus celebranda festivitas.

§. 24. Ideoque Universitatem vestram monemus, & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus 6. Non. Octobris festum Confessoris ejusdem devote & solemniter celebretis, ut pia ejus intercessione & hic a noxiis protegi, & in futuro sempiterna gaudia consequi valeatis.

Indulgentia ejus Sepulchrum visitantibus proposita.

§. 25. Ut autem ad venerabile ipsius Sepulchrum ardentius & affluentius Christiani Populi confluat multitudo, ac celebrius ejusdem Confessoris extollatur festivitas, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui cum reverentia illuc in eodem festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petituri, de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, duos annos & duas quadragenas; Accedentibus vero annis singulis ad prædictum Sepulchrum infra ejusdem Festi Octavas, centum dies de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Dat. die 17. Aprilis 1320. An. IV.

Datum Avinion. 15. Kalendas Maii Pontificatus nostri anno IV.

XXVI.

Ex Regest. in Archiv. Vat.

Promulgatio Sententiarum contra retinentes & inhabitantes Domos & Palatia Ecclesiarum, S.R.E. Cardinalibus in titulum seu Commendam concessarum.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

Exordium.

Rationis ordo poscebat, ut qui se de generis nobilitate clarificant, morum venustate fulgerent, abstinerent a vetitis, modeste licitis uterentur: sicque parentum suorum imitati vestigia, illorum virtutes excolerent, normam diligenter actusque pro viribus strenuos sectarentur, quibus Deum Factorem suum in omnibus & per omnia diligentes ejus, velut Matrem venerarentur Ecclesiam, illiusque Prælatos digna ceu Patres reverentia honorarent. Nam honor, qui exhibetur Ministris, ei, cujus Ministri sunt, procul dubio exhibetur.

§. 1. Sed heu nonnulli Nobiles Cives Romani, aliique Laici, & Viduæ habitatores Urbis; prout fide dignorum habet assertio, stirpis generositate conspicui, (morum utinam indignitate essent vacui, a innata eis quadam necessitate dissiluit, dum à Majorum in iis virtute degenerant suæ quodammodo antiquitatis obliti!) Habet namque assertio prælibata, quod præfati Nobiles, & alii Laici, ac Viduæ Domos, & Palatia ad Fratres nostros Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales Ecclesiarum dictæ Urbis intitulatarum, vel commendatarum eisdem ratione spectantia, quorum etiam aliqua dictis Fratribus sunt alias ab Apostolica Sede concessa, temeritate propria introeunt, occupant & inhabitant iidem Nobiles, & Laici cum Uxoribus, & tam ipsi, quam dictæ Viduæ cum utriusque sexus familiis eorumdem ipsorum Cardinalium, seu Vicariorum, vel Procuratorum eorumdem in dictis Ecclesiis, aut illorum, quibus est ab eis Domorum & Palatiorum hujusmodi deputata custodia, non petita nedum obtenta licentia, quinimo Vicariis, Procuratoribus, & Custodibus hujusmodi renitentibus penitus, & invitis, quodque ab eisdem Vicariis, Procuratoribus, & Custodibus, seu alias pro parte ipsorum Cardinalium requisiti, ut Domos, & Palatia hujusmodi vacua derelinquant, more aspidis obturantis ad voces incantantium aures suas, contra voluntatem etiam Cardinalium eorumdem in eisdem Domibus, & Palatiis commorantur in non modicam suæ præsumptionis audaciam, derogationem Ecclesiasticæ libertatis, honestatis injuriam, ac eorumdem Fratrum nostrorum, quinimmo potius nostram, & ipsius Ecclesiæ, cum ipsi, qui fore noscuntur capitis nostri membra, columnæ sint Ecclesiæ Sanctæ Dei, inobedientiam & contemptum.

Titulares Cardinalium Domos a laicis feminisque occupatas fuisse narrat.

§. 2. Nolentes igitur, prout nec debemus, tantæ præsumptionis audaciam sub dissimulationis pallio præterire, quinimmo intendentes, prout officii nostri debitum exigit, exurgere contra tales, de Fratrum prædictorum consilio, auctoritate Apostolica edicto perpetuo prohibemus, ut nulli Nobilium Civium Romanorum, Viduarum, vel aliorum Habitatorum dictæ Urbis deinceps liceat ad habitandum introire, occupare, & inhabitare Domos, & Palatia supradicta sine prædictorum Cardinalium, ad quos spectant, vel Vicariorum, seu Procuratorum ipsorum Cardinalium, aut eorum Custodum in dictis Domibus atque Palatiis, expresso consensu, sive licentia speciali.

Hoc fieri prohibet:

§. 3. Si quis autem hujusmodi prohibitionis nostræ temerarius contemptor extiterit, nisi Domos & Palatia prælibata infra triduum dimiserit penitus expedita, ex tunc & quoties

in

in hoc excesserit, & non resipuerit infra triduum antedictum, excommunicationis incurrat sententiam eo ipso, a qua non nisi per Cardinalem, quem taliter offenderit, vel ab ejus Vicario in spiritualibus in Ecclesia indicta Urbe intitulata, vel commendata Cardinali præfato, seu per alium, cui hoc specialiter ipse Cardinalis duxerit committendum, possit absolutionis beneficium obtinere. Si vero per bimestris temporis spatium post hujusmodi triduum sententiam ipsam animo substinuerit indurato, ex tunc, nisi ab eodem Cardinali dumtaxat, vel a Summo Pœnitentiario nostro, & ejusdem Sedis de voluntate ipsius Cardinalis absolvi non valeat a sententia memorata.

Contra secus agentes excommunicationem interminat.

§. 4. Eos vero ex Nobilibus, Civibus, Viduis, & habitatoribus antedictis, qui taliter inhabitare præsumunt Domos & Palatia supradicta, monemus districtius, injungentes eisdem, ut infra quindecim dierum spatium postquam hujusmodi noster Processus ad notitiam ipsorum pervenerit, Domos & Palatia ipsa dimittant totaliter expedita: illos autem, qui secus fecerint, similem excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto, a qua nisi ab illis Cardinalibus, quibus taliter derogarunt, vel ab eorum in dictis Ecclesiis, eis intitulatis vel commendatis Vicariis in spiritualibus, sive ab aliis, quibus id specialiter ipsi commiserint Cardinales, hujusmodi absolutionis beneficium infra duos Menses post eosdem quindecim dies nequeant obtinere: ac decursis eisdem Mensibus, nisi a Cardinalibus sic offensis tantummodo, vel a Summo Pœnitentiario præfatis de voluntate ipsorum Cardinalium absolvi a sententia prędicta non possint, prout de aliis est expressum. Nos enim, si secus super his actum seu attentatum extiterit, ex nunc decernimus irritum & inane.

Cui dd. Domorum detentores subesse declarat, nisi infra certum tempus eas dimiserint.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum prohibitionis, monitionis, voluntatis, & constitutionis infringere &c.

Clausulæ.

Datum Avenioni decimo octavo Kalendas Maii Pontificatus Nostri Anno IV.

Dat. die 15. Aprilis 1320. An. IV.

XXVII.

Ibid.

Quod Judæi, ad Fidem Catholicam conversi, iis bonis gaudeant, quæ conversionis tempore possidebant.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

CUM sit absurdum, juri contrarium, & obvium rationi, Judeos, domino inspirante ad Fidem Christianam conversos, propter hoc bonis privare, quę antea possidebant, ipsosque mendicitati exponere, qui existentes in perfidia judaica abundabant, omnibus Officialibus, & singulis Comitatus Venaisini, qui ad Sedem Apostolicam pleno jure noscitur pertinere, aliorumque Comitatuum, & Terrarum ad eandem Sedem pertinentium, districte præcipimus & mandamus, quatenus sic conversos, & imposterum convertendos in possessionibus & bonis aliis, quocumque nomine censeantur, quæ conversionis tempore obtinebant in Terris & Comitatibus antedictis, occasione prædicta non perturbent, vel imepdiant, nec permittant ab aliis molestari; sed ipsis se favorabiles exhibentes, ipsosque ab injuriis & violentiis protegant, & defendant.

Constitutionis hujus exequutio Præsidibus Terrarum ad Sedem Apost. pertinentium committitur.

Datum Avenioni, tertio decimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 18. Junii 1320. An. IV.

XXVIII.

Ex eodem Regest.

Erectio Cathedrarum Medicinæ, & Artium in Perusino Studio, data insuper facultate Episcopo laureandi, & licentiandi in utraque facultate idoneos, pro quorum examine nonnullæ sanciuntur leges.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

DUM solicitæ considerationis indagine in mente revolvimus, quam sit donum scientiæ pretiosum, quamque illius desiderabilis, & gloriosa possessio, per quam profugantur ignorantiæ tenebræ, & eliminata funditus erroris caligine, studentium curiosa solertia cursus & actus disponit & ordinat in lumine veritatis; magno nimirum desiderio ducimur, ut Literarum studia, in quibus impretiabilis margarita scientię reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant: sed in illis præsertim locis propensius vigeant, quæ ad multiplicanda doctrinę semina, & germina salutaria producenda fore magis accomoda & idonea dignoscuntur.

§. 1. Dudum siquidem felicis recordationis Clemens Papa Prædecessor noster, attendens fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam Civitas Perusina, Terra peculiaris Romanæ Ecclesiæ, ad ipsam Ecclesiam ab olim habuisse dignoscitur, & quod illas ad eam successibus temporum de bono in melius augumentarat, dignum duxit, & æquitati consonum existimavit, ut Civitatem eamdem, quam divina gratia multarum prærogativa bonitatum gratiose dotaverat, concessione generalis studii insigniret: & ut auctore Deo ex Civitate ipsa producerentur viri scientia præpollentes, auctoritate Apostolica statuit, ut in ea esset Studium generale, illudque vigeret ibidem perpetuis futuris temporibus in qualibet facultate, prout in literis Prædecessoris ejusdem inde confectis plenius dicitur contineri.

Studium Perusii a Clemente V. institutum: Vide in eodem Clemente.

§. 2. Ac subsequenter nos, licet immeriti, ad apicem summi Apostolatus assumpti, Civitatem eamdem propter suæ devotionis insignia, quibus se dignam Apostolicæ Sedis gratia exhibebat, uberiore dono gratiæ prosequi cupientes, auctoritate Apostolica, de Fratrum nostrorum consilio, Venerabili Fratri nostro Episcopo Perusino, & successori-

Data vero a Joanne Episcopo Perusino facultas studentes licentiandi in utroque jure.

ribus ejus Episcopis Perusinis, qui essent pro tempore, impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam in Jure canonico, & civili juxta certum modum in literis nostris expressum, liberam concessimus potestatem: prout in eisdem literis nostris plenius & seriosius continetur.

Facultatē hujusmodi etiā ad Medicinā, & Artes extēdit hac Constitutione.

§. 3. Considerantes igitur, quod eadem Civitas propter ejus comoditates, & conditiones quamplurimas est non modicum apta studentibus, ac propterea concessiones hujusmodi ob profectus publicos, quos exinde provenire speramus, ampliare volentes, Apostolica auctoritate statuimus, ut si qui processu temporis in eodem studio fuerint, qui etiam in Medicinali scientia, & liberalibus artibus scientiæ bravium assecuti, sibi docendi licentiam, ut alios liberius erudire valeant, petierint in perpetuum, in prædictis Medicinali scientia, & artibus examinari possint ibidem, & in eisdem facultatibus titulo magisterii decorari: statuentes, ut quotiens aliqui in prędictis Medicina, & Artibus fuerint doctorandi, pręsententur Eiscopo Perusino, qui pro tempore fuerit, vel ei, quem ad hoc prędictus Episcopus duxerit deputandum, qui Magistris hujusmodi facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, in studio eodem pręsentibus, qui ad minus quatuor numero in examinatione hujusmodi esse debeant, convocatis eos gratis, & difficultate quacumque sublata, de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quæ in promovendis ad Doctoratus seu Magistratus officium requiruntur, examinari studeat diligenter; & illos, quos idoneos repererit, petito secrete Magistrorum eorumdem consilio, quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium vel jacturam revelare quomodolibet districtius prohibemus, approbet & admittat, eisque petitam licentiam largiatur: Alios minus idoneos nullatenus admittendo, postpositis gratia, odio, vel favore.

Magistrosque in utraque facultare in hac Accademia esse præcipit.

§. 4. Ut autem in prædictis Medicina, & Artibus præfatum studium tanto plenius coalescat, quanto peritiores Doctores in hujusmodi suis primitiis ibidem cæperint actu regere, & docere, statuimus, quod usque ad Triennium vel Quatriennium aliqui Doctores, duo ad minus, qui in Medicinali scientia in Parisien., vel Bononien. aut aliis famosis generalibus Studiis honorem receperint Doctoratus, ad docendum & regendum in scientia Medicinæ, & tres vel duo ad minus, qui in Artibus in Parisien. studio apud majorem Parisien. Ecclesiam docendi licentiam fuerint assecuti, & saltem per annum rexerint, seu docuerint in Parisien. studio memorato, ad regendum & docendum in dictis Artibus in pręfato Perusin. studio assumantur, qui usque ad Quatriennium vel Quinquennium, donec præfatum Studium in bonis studentibus laudabiliter progressum acceperit, regant & doceant in eodem.

Conditiones in laureandis in Medicina requirendæ.

§. 5. Circa Doctorandos vero in scientia Medicinæ hoc præcipue observetur, ut hujusmodi decorandi audiverint omnes Libros ejusdem scientiæ, qui in Bononien., vel Parisien. studio a studentibus promovendis consueverunt audiri, per septennium; vel qui in Logicalibus aut Philosophia alias forent sufficienter instructi, saltem per Quinquennium in scientia prædicta studuerint, ita quod saltem tribus annis ejusdem Septennii vel Quinquennii, ut prędicitur, in Medicinali scientia audierint in aliquo Studio generali, & ut moris est, responderint sub Doctoribus, & extraordinarie legerint libros legi extraordinarie consuetos, servato circa examinationem ipsius in Medicinæ scientia promovendi more laudabili, qui in talibus erga eos, qui promoventur in Parisien., vel Bononien. studio observatur.

Aliæ in doctorandis in Artibus.

§. 6. Circa Doctorandos vero in Artibus liberalibus etiam observetur, quod studuerint per quatuor vel vel quinque annos, de quibus saltem duobus annis audierint in aliquo Studio generali: ita videlicet ut in Gramatica Priscianum majorem & minorem, & in Dialectica Logicam novam & veterem Aristotelis, ac in Philosophia librum de anima, & saltem quatuor libros Ethicorum; & tam in iis, quam in cæteris aliis liberalibus Artibus illos alios libros audiverunt, qui in Parisien, studio per Promovendos in dicta facultate Artium consueverint audiri, servato circa examinationem tam in communibus, quam in propriis ipsius in Artibus promovendi more laudabili, qui in talibus erga eos, qui promoventur, apud pręfatam majorem Ecclesiam Parisien. observatur.

Datā eidem Episcopo a defectu auditionis nonnullorum librorum dispensandi potestas.

§. 7. Verum quia non passim reperiuntur in studiis, qui omnes hujusmodi libros audierint, præfato Perusin. Episcopo suisque successoribus Perusin. Episcopis, qui pro tempore fuerint, indulgemus, ut in auditione aliorum præfatorum librorum de forma circa Licentiandos ipsos in artibus, prout sufficientia eorumdem Licentiandorum exegerit, & sibi videbitur expedire, auctoritate nostra valeat dispensare.

Approbati in hac Accademia ubique possunt legere.

§. 8. Illi autem, qui in dicta Civitate Perusin. taliter examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examinatione vel approbatione alia regendi & docendi ubique plenam & liberam habeant auctoritate præsentium facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Leges in concedenda licentia vel laurea servandæ.

§. 9. Sane ut rite in præfatis examinationibus procedatur; præcipimus, ut tam Episcopus Perusin., qui pro tempore fuerit, quam ille, cui præfatus Episcopus ex causa rationabili impeditus in hac parte commiserit vices suas, eidem Episcopo, propositis tamen, sed non tactis Evangeliis, ab aliis vero corporaliter tactis jurent, quod in hac parte officium suum fideliter exequentur. Volumus autem quod personis, quæ per examinationem hujusmodi repertæ fuerint idoneæ, hujusmodi licentiam debeatur impertiri, & quod idem Episcopus personaliter, non per Vicarium, vel substitutum examinationi hujusmodi interesse debeat: nisi esset ex aliqua rationabili causa adeo impeditus, quod suam non posset examinationi prædictæ personalem præsentiam exhibere: in quo casu eidem Episco-

ſcopo intereſſendi examinationi huiuſmodi per Vicarium, vel alium ad hoc idoneum ſubſtitutum, tenore præſentium indulgemus: & quod nemini hujuſmodi impartietur licentiam, niſi ei, quem omnis vel major pars Doctorum, qui hujuſmodi examinationi interfuerint, approbabunt.

Juramentum a Magiſtris præſtandum circa examen laureandorũ.

§. 10. Magiſtri quoque, regere in eodem Studio cupientes, vel alias inibi reſidentes, antequam incipiant, præſtent in manibus dicti Epiſcopi juramentum, quod ipſi vocati ad examinationes eaſdem, venient, niſi fuerint legitime impediti, & gratis ſine difficultate dabunt Examinatori fidele conſilium, qui de examinatis ut digni approbari debeant, aut indigni merito non admitti. Qui vero juramentum hujuſmodi præſtare noluerint, nec ad examinationes eorumdem, nec etiam ad aliqua ipſius Studii commoda vel beneficia ullatenus admittantur.

§. 11. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum conſtitutionis, prohibitionis, conceſſionis, præcepti, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 18. Febr. 1321. An. V.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Martii, Pontificatus noſtri anno V.

XXIX.

Ex Regeſt. eodem.

Revocatio conceſſionum, donationum, locationum, alienationum, aliorumque omnium per Rectores, & Officiales S.R.E. in Patrimonio Beati Petri in Tuſcia, Comitatu Sabinę, & Terris Arnulphorum, quibuſvis Perſonis factarum.

Joannes Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

INter cętera, quorum nos cura ſollicitat, illa pręcipue meditatio mentem noſtram occupat, illaque nos ſollicitudo fatigat, ut Eccleſię Romanæ jura non pereant; & ſi qua ſint forte deperdita, in ſtatum priſtinum reſtaurentur.

Conceſſiones, alienationes &c. nonnullas a Rectoribus factas ait:

§. 1. Audivimus ſiquidem relatione fideli, quod quidam Patrimonii Beati Petri in Tuſcia, Comitatu Sabinæ, Terræ Arnulphorum, & quarumdam aliarum Terrarum, ad nos & Eccleſiam Romanam ſpectantium, Rectores & Officiales, qui fuerunt temporibus retroactis, diverſas locationes, alienationes, donationes, & conceſſiones de Terris, Caſtris, Bonis, & juribus ejuſdem Eccleſiæ ſub variis formis, modis, & tenoribus feciſſe noſcuntur: & quaſdam minores Terras, Civitates, Caſtra, & loca infra Patrimonium, Comitatum, & Terram Arnulphorum prædicta, & alia infra Juriſdictionem ipſius Eccleſiæ Romanæ conſiſtentia, minoribus Civitatibus, & Communitatibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus, quamvis nullam ſuper hoc poteſtatem habuerint, de facto in ipſius Eccleſiæ grave præjudicium ſubjeceruut, & etiam ſubmiſerunt; ac ſe ſubjicientibus, & ſubmittentibus, auxilium pręſtando, conceſſerunt pro eorum libito voluntatis, & aliqua minora Terrę, Civitates, & Caſtra dictis majoribus Civitatibus, & Communitatibus, Comitibus, Baronibus, & Nobilibus tam de dictis Terris, quam etiam aliunde, voluntarie, & quędam ab ipſis majoribus coacta ſe per violentiam ſubmiſerunt.

Eas omnes irritat, nullaſque fuiſſe, & eſſe declarat;

§. 2. Nos igitur ſuper iis volentes ejuſdem Eccleſiæ honori & indemnitatibus providere, locationes, alienationes, donationes, conceſſiones, ſubjectiones, & ſubmiſſiones prædictas, & alias quaſcumque de bonis & juribus prædictæ Romanæ Eccleſiæ, ac Civitatum, Terrarum, Caſtrorum, & locorum prædictorum, ac Univerſitatum earumdem, ſub quibuſvis modis, formis, tenoribus, aut expreſſionibus verborum factas, non obſtantibus Apoſtolicæ Sedis, non ex certa ſcientia factis, & quorumvis aliorum confirmationibus ſeu ratificationibus ſuper iis, ſub quacumque forma verborum obtentis, nec non promiſſionibus, obligationibus, pœnarum adjectionibus, ſtipulationibus, & renunciationibus quibuſcumque, ac juramentis ſuper iis præſtitis ab eiſdem, ex nunc auctoritate Apoſtolica revocamus, caſſamus, annullamus, irritamus, vacuamus, & nullam habere decernimus roboris firmitatem: & eadem Terras, Civitates, & Caſtra, bona, & jura, ad jus & proprietatem & dominium ejuſdem Eccleſiæ revocamus: eaſdem minores Terras, Civitates, Caſtra, & loca in eo ſtatu, in quo erant ante tempus ſubjectionis & ſubmiſſionis hujuſmodi, reducendo: decernentes illa prædictis majoribus Civitatibus, & Communitatibus, Baronibus, & Nobilibus ad ſervandum ſubmiſſionem & ſubjectionem hujuſmodi, vel ad obediendum, ſeu parendum eis in aliquo prætextu ſubmiſſionis & ſubjectionis eorumdem, aliquatenus non teneri.

Clauſulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrarum revocationis, caſſationis, annullationis, irritationis, vacuationis, & conſtitutionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Dat. die 1. Aprilis 1321. An. V.

Datum Avenioni Kalendis Aprilis, Pontificatus noſtris Anno quinto.

XXX.

Sequitur Epiſcopo Urbevetano ut de his inquirat, Terras hujuſmodi recuperet, detentores cenſuris compeſcendo.

Joannes Epiſcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Guittoni Epiſcopo Urbevetano, patrimonii B. Petri in Thuſcia Rectori, Salutem & Apoſtolicam benedictionem.

INter cętera &c. *prout in ſuperiori.*

De hujuſmodi alienationibus inquirat:

§. 1. Quocirca fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus per te vel alium,

alium, seu alios, super præmissis de plano, summarie, sine strepitu & figura judicii te informans, prædictas Terras, Castra, bona, & jura taliter locata, alienata, donata, & concessa, ad manus tuas recipere studeas, & diligenter conservari procures: Non permittens, Terras, Civitates, Castra, & loca minora præfata, prætextu submissionis & subjectionis hujusmodi ab aliquibus indebite molestari.

Contumaces compellat censuris. §. 2. Detentores Terrarum, Castrorum, bonorum, & jurium prædictorum, & contradictores ac rebelles, & impedientes, si qui fuerint, necnon & molestatores dictarum minorum Terrarum, Civitatum, & Castrorum, ac Universitatum per spirituales, & temporales pœnas, appellatione postposita, compescendo.

Obstantium derogatio. §. 3. Non obstante, si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a dicta sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut quibusvis pœnis affici non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Dat. die anno; eodem. Dat. Avenione, Kal. Aprilis, Pont. nostri anno V.

XXXI.

Inquisitoribus hæreticę pravitatis prohibetur, quominus Bononiæ arma deferendi ulli licentiam tribuant, eamque aliis in locis solis dent familiaribus.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Inquisitoribus hæreticę pravitatis in Provincia Lombardiæ, Apostolicam benedictionem.

Exordium. Exigit ordinis vestri religio, & commissi nobis officii mansuetudo requirit, ut sic actus vestros virtute modestiæ componatis, quod nemini esse possint ad scandalum vel aliquod nocumentum:

Causæ Constitutionis. §. 1. Accepimus siquidem assertione fideli, quod vos nonnullis pravis & perversis hominibus, qui frequenter ad cædes, & alia nefanda facinora laxant nequiter manus suas, arma per Civitatem & districtum Bononiensem portandi, non sine multorum scandalo, licentiam concessistis.

Constitutio de qua in Rubrica. §. 2. Quare volumus, & discretioni vestræ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus neminem familiarem, nisi ejusdem Ecclesiæ fidelem ac devotum, & laudabilis conversationis & vitæ, habere quomodolibet præsumatis; nec aliquibus de cetero, extra familiam vestram, quam vobiscum habetis continue (nisi forsan illis, qui eundo de Terra ad Terram, vel etiam redeundo vobiscum; & in casibus aliis, in quibus vobis pro securitate vestra forsitan expediret) alicui deferendi arma per dictas Civitatem & districtum licentiam concedatis; & nihilominus licentiam, quam olim super hoc aliis concessistis, studeatis, remotis occasione & citatione quibuslibet, revocare. Ut per hoc nulla possit oriri in eisdem Civitate vel districtu materia scandalum paritura, nec ad nos de cetero super hoc querelæ materia deferatur.

Dat. Avenione, 6. Non. Maii, Pontificatus nostri Anno quinto. Dat. die 2. Maii 1321. An. V.

XXXII.

Contra facientes cavalcatas, & incursiones in provincia Marchiæ Status Ecclesiastici.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad certitudinem præsentium, & memoriam futurorum.

Ad hoc dignoscitur media inter discordes justitia constituta, ut nemo dicere sibi jus audeat, nemo ipsius justitię transgredi limites inordinate pręsumat: sed quod sibi credit alter adversus alterum forte competere, coram judice, justitia mediante prosequatur. Exordium.

§. 1. Novimus enim, quod dierum crescente malitia, fit assueta nequitia malorum, mentes hominum depravare: quod in apertam prosilire violentiam non timentes, sæpius alter insurgit in alterum: & alius, quod adversus alium existimat se fortassis habere, viis pacificis, & juris ordine prætermissis, violentis conatibus obtinere præsumit. Inter alios vero, qui ad hoc ferventer inducuntur indomita voluntate, nonnulli de nostra Marchiæ Anconæ provincia ad hujusmodi prosilire conatus per motus effręnes & agiles non verentes, ipsius provinciæ statum sæpe turbant pacificum, periculis in ea, non absque dispendiis animarum, fidelium stragibus, & bonorum detrimentis, injuriis, & scandalis suscitatis. Varias fieri mansiones in Provincia Marchiæ asserit.

§. 2. Nos igitur, qui Provinciam ipsam quadam singulari affectione diligimus, & tamquam recreationis nostræ pomœrium, paternæ benignitatis oculis intuemur, cupientes in illa (turbationibus & scandalis quibuscumque remedii nostri appositione subductis) bonum pacis & concordiæ non lædatur: ac debitum & congruum reputantes, ut talium sic compescatur audacia, quod a violentiis retrahantur: universis, & singulis tam laicis, quam clericis, cujuscumque status, ordinis, vel dignitatis existant; Comitibus quoque, Baronibus, Potestatibus, Capitaneis, & aliis quibuscumque Officialibus, & in inferioribus gradibus positis: necnon Communitatibus, ac Universitatibus Civitatum, Terrarum, Castrorum, & aliorum quorumcumque locorum in prædicta Provincia consistentium, auctoritate præsentium districtius inhibemus; & mandamus expresse, ne ipsorum aliquis contra Eas itaque fieri vetat.

tra alium sibi jus dicere, aut guerram, vel exercitum, seu cavalcatam (nisi de licentia Rectoris Provinciæ supradictæ) per se, vel alios facere, vel movere per hostiles incursus, seu violentias occupare, invadere, seu aliquem de domo propria, seu civitate, castro, vel loco expellere, capere, seu tenere, sive ad vindictam vel ultionem aliquam prosilire quavis causa vel occasione præsumat; sed quilibet jus suum per viam justitiæ coram competenti judice prosequatur.

Pœnæ contra inobedientes.

§. 3. Nos enim omnes & singulos tam clericos quam laicos contra inhibitionem & mandatum hujusmodi (postquam illa ad notitiam pervenerint eorumdem, vel per eos steterit, quominus potuerit pervenire) facientes, (nisi in casibus a jure permissis) sententiam excommunicationis, & insuper eosdem clericos suspensionis pœnam incurrere; ac prędictorum Castra, Terras, Loca, & Communitates, & Universitates, si contra hujusmodi inhibitionem & mandatum nostrum venire præsumpserint, ac dictorum clericorum Ecclesias, (qui facere contra prædicta forsitan attentabunt) interdicto ecclesiastico subjacere volumus ipso facto: omnesque prædictos & singulos omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, libertatibus, & immunitatibus realibus & personalibus, feudis, locationibus, bonis, juribus, & honoribus, officiis, & quibuscumque concessionibus, quę a Romana Ecclesia, & a quibuscumque aliis Ecclesiasticis obtinere noscuntur, eo ipso fore privatos: & nihilominus omnes & singulos Comites, Barones, Nobiles, Potestates, Capitaneos, Officiales, ac Communitates prædictas mille marcarum argenti, & unamquamque personarum ipsarum, quæ contra inhibitionem & mandatum ipsorum facere, vel venire præsumant, ducentorum florenorum auri, quam eo ipso incurrant, pœna mulctamus. Contra Clericos prædictos ad privationem omnium beneficiorum ecclesiasticorum, dignitatum, personatuum, & officiorum cum cura vel sine cura, quę forsitan obtinerent; ac reddimus eos inhabiles & indignos ad ea, & quælibet alia in posterum optinenda.

Nulli ergo omnino, &c.

Dat. die 23. Decem. 1321. Anno VI.

Datum Avinione, 10. Kalendas Januarii, Pont. nostri anno VI.

XXXIII.

Ex Regest. Archiv. Vat. Consule Gattulam Histor. Cassin. Sæc. IX. §. V.

Ecclesia Monasterii Cassinen. erigitur in Cathedralem, Monasteriumque in Episcopatum cum omnimoda jurisdictione, Privilegiis, & juribus pro novo Episcopo, & Capitulo, quibus antea Abbas, & Monaci fruebantur.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Supernus opifex, sator Cœlorum, & universę conditor Creaturæ, cœlestia & terrestria ineffabilis providentiæ ordinatione disponens, ad instar supernorum Ordinum triumphantis Ecclesiæ inferiorem militantis disposuit Jerarchiam, distinguens varietate mirabili dignitates secundum sublimiores & inferiores gradus, & ordines in eadem, cujus dispositione mirifica ab exordio surgentis Ecclesiæ Episcopalia gubernacula, utpote in eadem Ecclesia obtinentia sublimitatem gradus ordinis, sunt in locis dignioribus, & frequentioribus Populis collocata, ut multæ messi Fidelium superintendens diligens cura Pontificis, ipsam verbo dirigat, & exemplo, ac dignitati loci & populi dignitas respondeat Præsidentis.

Causæ erigendi Episcopatus in Monasterio Montis Cassini.

§. 1. Sane considerantes attentius, & intra pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod tam dominicus Populus, quem fæcundavit Altissimus in Terra Monasterii Casinen., quam Fideles alii in certis Locis aliis dictæ Terræ contiguis, & vicinis eidem Monasterio spirituali jurisdictione subjecti, qui alterius Diœcesis non existunt, nec retroactis temporibus extiterunt, Episcopalis solicitudinis curam & diligentiam exigebant: cum periculum esset tanto gregi Fidelium in singulis casibus, qui sunt Pontificalis Ordinis & Officii, ad alienos Episcopos, & interdum remotos, non absque multarum Animarum periculo habere recursum, ad ipsum quoque Monasterium, quod Confessor almus gratia Benedictus, & nomine multipliciter illustravit, quod etiam Confessoris ejusdem venerando vocabulo insignitur, cujusque sanctissimi corporis sacræ reliquiæ inibi venerabiliter requiescunt, specialiter gerentes devotionis affectum; decens, quinimo necessarium fore censemus, ut dictum Monasterium, ubi Confessor præfatus claruit virtutibus, & miraculis coruscavit, ac normam Sanctæ Monasticæ Religionis instituit, quæ propagata per Orbem, innumeros quasi a mari usque ad mare jam protensos produxit palmites, & per incrementa temporum dilatavit, prærogativa sublimetur honoris, & potioris dignitatis eminentia sub Episcopalis appellatione nominis decoretur.

Erectio, de qua in Rubrica.

§. 2. Ex prǽmissis igitur, & aliis suadentibus causis, quæ ad id nostrum animum induxerunt, ex certa scientia, ac de Fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac Apostolicæ plenitudine potestatis, ad divini nominis laudem, gloriam, & honorem, ad exaltationem Ecclesiæ militantis dictum Monasterium in Ecclesiam Cathedralem erigimus, & Episcopalis dignitatis titulo insignimus: decernentes, ut Ecclesia ipsius Monasterii sit perpetuis futuris temporibus Cathedralis; & Episcopus canonice assumendus pro tempore præsit illic, qui, quoties imposterum dictam Ecclesiam in Cathedralem electam vacare contigerit, per electionem, vel postulationem Canonicam celebrandam per quondam Conventum dictorum Monasterii, & Ordinis, quem ex nunc Capitulum ejusdem Ecclesiæ perpetuis temporibus futuris fore decernimus, assumatur.

Episcopus a Capitulo eligendus.

§. 3. Eadem quoque auctoritate statuimus, ut cum idem quondam Monasterium tam

tam in capite, quam in membris, per specialia Sedis Apostolicæ privilegia sit exemptum, & Ecclesiæ Romanæ immediate subjectum, diversisque aliis privilegiis, indulgentiis Apostolicis, exemptionibus, libertatibus, & immunitatibus communitum, dicta Ecclesia Cathedralis, Episcopus, Capitulum, & personæ ibidem degentes, ac omnia membra, officia, Ecclesiæ, Castra, & Bona ipsius, ubicumque consistentia, utantur & gaudeant privilegiis, exemptionibus, indulgentiis, libertatibus, & immunitatibus hujusmodi, sicut prius.

Novo Episcopatui Privilegia omnia communicantur, quibus Monasterium ipsum fruebatur:

§. 4. Decernimus insuper, ut in locis singulis, insignibus & non insignibus, tam sitis in Terra, quæ Abbatia Cassinen. hactenus vulgariter nominabatur, quæ in spiritualibus & temporalibus, quam etiam in Locis vicinis Terræ prædictæ, quæ in spiritualibus tantum Monasterio suberant memorato, quæque alterius Diœcesis hactenus non fuerunt, & personis eorum, præfatus Episcopus tanquam quivis alius Præsul in propria Diœcesi, & in quibuscumque locis, & personis ubicumque consistentibus, sive spiritualiter & temporaliter, sive spirituali dumtaxat jurisdictione, Abbati, qui pro tempore præfuit regimini seu Conventui, vel Officialibus quondam Monasterii memorati, vel administrationem habentibus in eodem subjectis, idem Episcopus, sicut quondam Abbas, & Capitulum, & Officiales prædicti, sicut Prædecessores eorum, similem omnino jurisdictionem habeant & exercere valeant in eisdem: & eo plus præfato Episcopo in eisdem locis spiritualiter & temporaliter, vel spiritualiter dumtaxat, ut præmittitur, ei subjectis vicinis Monasterio memorato, quæ hactenus alicui alteri Episcopo spiritualiter minime subjacebant, competere debeat, quo in iis, quæ sunt Ordinis Pontificalis, & ministerium consecrationis desiderant, largiorem Pontificibus, quam inferioris gradus Prælatis potestatem Sacri Canones concesserunt.

Eaque conceditur Episcopo in Terris Monasterio subjectis auctoritas.

§. 5. Cæterum auctoritate prædicta decernimus, quod institutio, & destitutio, visitatio, reformatio, & correctio tam in Ecclesia Cathedrali, quam in Membris eisdem, ubicumque consistentibus, ac bona ipsius quondam Monasterii, quæ ad Abbatem, Conventum, & Officiales spectabant eosdem communiter vel divisim, simili modo spectent ad Episcopum, Capitulum, & Officiales prædictos: ac de illis dicti Episcopus, Capitulum, & Officiales libere disponere valeant simul vel separatim, prout eorum dispositio ad eosdem Abbatem, Conventum, & Officiales communiter vel divisim antea pertinebat: juribus & consuetudinibus, si qua hactenus præfatis Abbati, vel Officialibus, seu administrationem habentibus, in installationibus, præsentationibus, vel investituris Archipresbyterorum, vel Rectorum, aut aliarum personarum Ecclesiasticarum in Ecclesiis Castrorum, Villarum, seu Locorum etiam aliarum Diœcesum competebant; nec non honoribus, qui eidem Abbati hactenus, cum ad eadem Castra, Villas, seu Loca noviter accedebant, per Clerum & Populum processionaliter ei obviam occurrentes, in hujusmodi Processionibus, & quibuscumque aliis consueverant exhiberi; Episcopus Casinen., qui erit pro tempore, sicut Abbati, & Officialibus, seu administrationem habentibus memoratis, sicut Prædecessoribus eorum, perpetuis futuris temporibus reservatis, & integraliter exhibendis.

Illaque attribuuntur jura, quæ Abbati competebant.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum erectionis, constitutionis, & voluntatis infringere &c.

Clausulæ.

Datum Avenioni, sexto nonas Maii, Pontificatus nostri anno VI.

Dat. die 2. Maii 1322. An. VI.

XXXIV.

Canonizatio S. Thomæ de Aquino, Ordinis Fratrum Prædicatorum S. Dominici, ejusque relatio in numerum Sanctorum Confessorum, cum institutione festivitatis pro die 7. Martii.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus universis Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, ac Dilectis filiis electis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Archipresbyteris, aliisque Ecclesiarum Prælatis, ad quos literæ istæ pervenerint. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Redemptionem misit Dominus populo suo, cum Dei Verbum in virginalis uteri thalamo, sancti Spiritus cooperatione conceptum, Caro factum est, & habitavit in nobis, verbo suo nos instruens, exemplo docens, cœlestia reserans, occulta miraculis roborans, ac sacri eloquii testimoniis futura eadem esse confirmans, tandem se Deo Patri in ara crucis hostiam acceptabilem offerens, peccata nostra pio cruore detersit, descendensque ad inferos, ac die tertia resurgens a mortuis, & per quadraginta dies apparens Discipulis, & loquens de Regno Dei, ipsis cernentibus est elevatus in cœlum, & captivam ducens captivitatem dedit dona hominibus, quibus patescere cœlum innotuit, reserata dudum clausa in se credentibus janua Paradisi. Patet ergo Cœlum credentibus, patet humilibus, patet etiam, qui honestatis, paupertatis, & obedientiæ votis se Deo, (a quo stulti per inobedientiam discesserunt) voluntaria sponsione devovent. Regnum enim cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud, dum propriis subactis affectibus, violentia quadam ad superiora conscendunt.

Proemium.

§. 1. Hæc igitur B. Thomas de Aquino, Ordinis Fratrum Prædicatorum, sacræ Theologiæ Doctor, nobilis quidem genere, sed nobilior conversatione, fama clarus, vita clarissimus, sedula meditatione revolvens, & attenta deliberatione discernens, dum adhuc infra pubertatis annos existeret, ipsius Ordinis Prædicatorum habitum suscepit, in eo (invito

B. Thomæ encomium.

to etiam patre, qui ejus felicibus actibus invidebat) constantius mansit, ac in ipso tandem regularem professionem emisit: ubi in brevi adeo scientia, vita, & moribus profecit, ut ætate adhuc juvenis, ad Sacerdotium promoveretur, & ad ejusdem magisterium Parisiis loco utique celeberrimo assumptus, magno inibi sui, suique Ordinis, ac Parisien. studii favore per multorum annorum curricula cathedram regeret magistralem. Quippe cum illi vita existentiam, conversatio famam, doctrina pareret opinionem, opera divulgationem, eademque tam brevi confecta tempore admirationem merito exhiberent; ut illud Psal. Rigans montes de superioribus suis, de fructu operum tuorum satiabitur terra, in eo verissime impleretur. Quod utique thema idem Sanctus, dum esset in sacra Pagina incepturus, assumpsit, quodque (ut fertur) revelatione sibi post suam orationem facta didicerat, dum propter juventutem suam se inhabilem ad magisterium reputans, quid proponeret in istanti principio hæsitaret.

Opera nonnulla scribit.

§. 2. Nam & in primitivis scientiis, & diversis philosophiæ partibus, ut non esset ociosus, sed operaretur terram; necnon in sacræ Scripturæ pagina, tam super novum, quam vetus Testamentum scripta, plurimaque alia in Dei laudem, Fideique dilatationem, eruditionemque studentium, clara cum sciens esset, famosa, cum cognitus non absque speciali Dei infusione perfecit. Doctrina quippe prudentium facilis, & omnino scientis signum est posse docere.

Orationi, & studiis assidue vacabat.

§. 3. Profecit utique vir peritus, a terrenorum ambitione semotus, & ad cœlestium assecutionem intentus, perfecto vacans studio, intendebat Deo; prætermittebat terrena, ut assequeretur æterna; præmittebat divina, ut roboraretur in schola; cum singulis diebus, antequam lecturus ascenderet cathedram, vel distraheretur ad alia, Missam unam celebraret, aliam audiret, in quibus & alias in oratione, (cum in illa foret assiduus) lacrymarum effusione mentis suæ dulcedinem devotionemque Deo, cui nihil est absconditum, revelabat.

Castitate, sobrietate, humilitate & aliis virtutibus præfulsit.

§. 4. Cumque castitatis nitore canderet, parsimonia devota custodiebat humilitatem; hanc eamdem sobrietate medica nutriebat, adeo ut multi eum in carne virginitate mansisse incorruptum existimarent. Quod ejusdem Sancti Confessor Ordinis memorati, qui longo tempore ipsius confessionem audierat, publice (ut ad nos testimonio fide digno pervenit) coram omnibus die defunctionis ejusdem asseruit, dicens, Ego confessionem generalem istius sancti viri audivi, de quo testificor, quia ita inveni eum purum, sicut puerum quinque annorum, quia numquam suæ carnis sensit corruptelam. Qui præterea vir Dei cibis Religiosorum, vestimentisque communibus contentus, conversatione mitis, benignitate suavis, pietate misericors, humilitate subjectus, cæteraque virtutum varietate redimitus, honorum supercilium, mulierumque cautius consortia spernebat, non elatus, non præminens, nec etiam disputans, (quod & interdum disputanti solet esse commercium) jactator affectus, ut ampulosis (etiamsi sibi eadem injicerentur ab aliis) in illo palestricæ syllogizationis exercitio uteretur. Totus igitur Dei famulus divinis operibus intentus, aut eruditioni, qua præcellebat, aut prædicationi, qua immotus erat, aut orationi qua devotus, aut Scripturæ qua profundus, sedulus vacabat, adeo ut preter naturalis necessitatis, aut quietis horas, nullum sibi aut vix temporis spacium relinqueret ociosum.

Ultima infirmitate in Monasterio Fossæ-Novæ laborat.

§. 5. Appropinquante autem die, qua de hoc sæculo migraturus esset ad Dominum, quaque devicto triumphatoque mundo, in perpetuas æternitates recipiendus in patria, (nam bonorum laborum gloriosus est fructus) cum a felicis recordationis Gregorio Papa Decimo prædecessore nostro, ad Lugdunense Concilium diceretur esse vocatus, de Neapoli veniens, ubi tunc temporis more solito famose legebat ut Doctor, & per maritimam transiens, cum ad Monasterium Fossæ-Novæ Ordinis Cistercien. Tarracinen. Diœc. parumper digressurus per dies aliquot antea ad ipsum ut illuc deferretur, affectuose depostulans, pervenisset, intrans Monasterium, plenus Dei spiritu, hæc verba protulisse refertur: Hæc requies mea in sæculum sæculi; hic habitabo quoniam elegi eam. Quod verum esse eventus edocuit, & sacri Corporis sui illic facta tumulatio manifestat. Cœpit enim illic in infirmitate gravari eadem, viribus paulatim destitui, infirmitatem tamen ipsam, etsi dierum plurium, non impatienter tolerans, sed æquanimiter, totus ut erat humilis, patientia supportans, quo sibimet leniret infirmitatem, Deo obedientia placeret, ministris de se, quos non intendebat aggravare reverentia, imitandæ quoque patientiæ exempla præberet, adeo quod ejusdem Monasterii Fossæ-Novæ Fratres, inibi Deo devotius famulantes, hæc in sancto viro religiosis exempla contemplantes, illius tunc infirmantis corpore promptis obsequiis mancipati, quem utique tanta refertum patientia fore cernebant, singuli ligna de sylva, singuli quæque illi opportuna voluntarie propriis humeris deferebant, non extimantes fore conveniens, ut brutorum animalium humeri in portandis eidem rebus accommodis prestarent obsequia, qui tantarum virtutum prærogativa pollebat.

Viaticum sumens sua scripta S. R. E. judicio submittit.

§. 6. Cumque in eadem infirmitate, de qua obiit, Sanctissimi Dei & Domini nostri Jesu Christi Corpus in cibum sumendum sibi, ut viaticum deferretur, totus profusus in lacrymis, & dulci amore ejusdem anima assueta dulcedine Dei, liquefacta, inter cætera multa & decora, quę protulit, hæc vel similia fidei & devotionis verba, toto illius Monasterii conventu multisque dictorum Prædicatorum, & Minorum Ordinum assistentibus Fratribus, eructasse refertur: Ego de isto Sanctissimo Corpore Domini nostri Jesu Christi, & aliis Sacramentis, multa docui, multa scripsi in Fide Jesu Christi, & Sanctæ Romanæ Ecclesię, cujus correctioni cuncta subjicio, cuncta suppono.

Pie moritur.

§. 7. Recepto deinde ab ipso eodem vivifico Sacramento, cunctisque aliis Sacramentis Ecclesiæ debita veneratione cum lacrymarum effusione susceptis, tertio die ob dormivit in Domino, cui credidit, quem amavit, & tota mentis affectione dilexit. Fidelis servus & prudens, non pertinax, non proprio sensui aut prudentiæ innitens, & nulla de se scientiæ suæ opinione superbus; nam qui scrutator est majestatis, opprimetur à gloria. Unde sapienter Doctor idem atque humiliter (ut præfati sumus) omnem suam verbo vel scripto doctrinam ad ejusdem Ecclesiæ fidei normam fideli devotione reduxit: quam Petri ore diffusam stabilem noverat, & nullis concussionum flatibus agitandam; cum post veram Deitatis Christi recognitionem, qua respondit: Tu es Christus Filius Dei vivi; ab ipso audire meruit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; & alibi: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua; Dumque pro Petro Christus rogat, pro ejus Ecclesia intercedit.

Miraculis claret.

§. 8. Verum, quia dignum erat & consonum, ut quem Deus viventem in hoc sæculo tantis suis donis gratiisque perfecerat, assumptum in cœlis sanctificatum fore hominibus declararet, multis eumdem virum Dei post ipsius de hac vita transitum (licet & antea nonnulla fecisse memoretur) magnisque signis gloriosius coruscare, ut illud Psalmi merito de ipso dicamus: Scitote, quia mirificavit Dominus Sanctum suum; sicque vita ejus attestaretur miraculis, ut illius miracula vitæ testimonium perhiberent. De quibus pauca de multis in Dei laudem, & Sancti hujus commendationem, & ædificationem fidelium; idoneis approbata testibus, præsentibus subnectemus.

Ejus corpus miro manat odore.

§. 9. Post septimum namque mensem, vel circa, a die obitus, ipsius S. Thomæ de Aquino, cum Corpus ejus, quod in Cappella S. Stephani dicti Monasterii per idem tempus sepultum extiterat, ad sepulchrum ejusdem primum, scilicet juxta Altare majus Ecclesiæ Monasterii antedicti, unde ad tempus per Monacos ejusdem Monasterii timoris causa sublatum fuerat, né corpus ipsum omnino de dicto Monasterio tolleretur, per translationem denuo exhumatum, deferri exinde decrevissent, in apertura ipsius sepulchri ejusdem Cappellæ S. Stephani tanta fragrantis odoris suavitas emanavit, quod totam ipsam Cappellam Claustrumque ipsius Monasterii, quod diffusum est, mira eadem suavitate replevit, quę de ipsius corpore, (prout ex solicita, curiosaque Monacorum indagine est repertum) mirifice fundebatur. Propter quod majore per Monacos concepta ad ipsum devotione, totus Conventus processionaliter (Priore tamen dicti Monasterii, cum quibusdam ex Monacis paramentis indutis) Corpus ipsum ad prefatum primum ejus sepulchrum honorifice detulerunt. Hanc similem fragrantiam post septem annorum spacium, quidam ex testibus, quidam vero post quatuordecim annorum spacium sensisse se referunt, dum corpus ipsum diversis ex causis per temporum vices sedulo inspexissent. Quippe odor, carnis ejus munditiam Deo acceptam exprimebat, orationum ejus adoramenta repræsentabat, famam quoque ejus claram diffusione virtutum & illarum aromatum non celabat.

Podagra laborans.

§. 10. Quidam arte chirurgicus, sed per decennium infirmitate podagricus, ita quod ire per se, vel ambulare nequaquam absque baculorum sustentatione, aut aliorum suffragio poterat, se Deo & B. Thomæ devovens, juxta eum tumulum incumbens, (oratione facta) sanus prosiliit, & currens, ac Deum laudans, quod meritis ejus esset tam longæ infirmitatis languore curatus.

Sensibus stupidus.

§. 11. Alter quidam ex horribili quadam visione phantasmatis timiditate percussus, pedibus manibusque contractus fuit, & ore, ac facie distortus, sensibus carens, & omni virtute destitutus, ita quod loqui non poterat, sed mortuo similis videbatur, adeo ut ignem ejus membris admotum nullatenus sentiret, portatus ad tumulum illius, post morulam liber & sanus omnino a dicto sepulchro surrexit.

Tremebundus, & in flatus capite.

§. 12. Alius dum non devote de Sancto sentiret, virtutem Dei in Sancto, in se duplicem est expertus, infirmitatis, dum contemnit, sanitatis, dum a contemptus culpa discessit. Nam cum sibi devotionis causa a quodam Cappellano plures venerandæ Reliquiæ monstrarentur, ipse quoque ostensor preciosiores adhuc se habere Reliquias, videlicet manum F. Thomæ de Aquino fateretur, illico hunc derisorie de his truffantem, cum eas videre non curaret, dicens, Sanctus non est, sed quidam Ordinis Prædicatorum Frater, tremor apprehendit: & caput ejus ad modum magnæ cistæ grossum, & valde ponderosum sibi esse videbatur; sed infirmitate correptus, & pœnitens, simulque de sua incredulitate dictisque deplorans, dum veniam a Sacerdote petitam obtinuit reverenter, manum ejusdem Sancti deosculans, confestim a tremore & inflatione capitis liberatus evasit, sensitque progredientem, ut retulit, maximum ex dicta manu suavitatis odorem: Qui odor cum ipsius curati capitio, personæque ex tactu manus ejusdem per magnum tempus inhæreret, multis eumdem postmodum percipientibus, sciscitantibusque, quid esset, hoc signo narrare, quod acciderat (etsi nolens) miraculum cogebatur.

Loquela privatus.

§. 13. Notarius quidam, dum ad mensam sanus accederet, surgens ab illa gravi squinantiæ infirmitate correptus est. Duobus diebus propterea linguam movere non potuit, & loquelam amisit. Cumque multa medicorum remedia, ei adhibita, quin eadem infirmitas in augmentum procederet, non prodessent, immo de illo desperarent, ad Sanctum conceptam devotionem, ut ad tumulum ejus deferretur, quam lingua non valebat, manus suæ scriptura depromsit. Verum, cum illuc, repugnante uxore sua, (quia mulieribus præfati Monasterii Ecclesiam ingredi non liceret) nequaquam duceretur, ipse sic infirmus advertens infra se ipsum, eidem Beato Viro, se ut liberaret, affectuosius commendavit. Cœpit ex tunc linguam ducere,

re, meliorari, & convalere, ac brevi temporis intervallo curatus perfecte fuit.

Febre quotidiana detentus.

§. 14. Dum alius quidam per septem hebdommadas & ultra febre quotidiana, malo epatis & stomachi affligeretur; quadam die Veneris, cum pejus haberet, auditis quibusdam miraculis, quæ per Virum Dei facta esse dicebantur, cum se ad ipsum devotius sequenti die Sabbati de sero, uxoris suæ suasibus, eaque præsente devovisset, die Dominica proximo in mane se à præfatis infirmitatibus plene reperit liberatum.

Mulier surditate.

§. 15. Mulier quædam, cum filium suum duorum mensium decumbentem, periclitari non immerito formidaret, pro eo præsertim, quod per menses quatuor ex surditate adeo gravata esset, ut decies exclamata, vagientem etiam puerum vix audiret, viri sui inductione, qui mœstus una cum illa communis filii periculo condolebat, prædicto Viro Dei, ut eam ab eadem infirmitate eriperet, obnoxius devovit: Emissoque voto, cum nocte secuta dormisset, in crastino se liberatam Sancti meritis reperit, ut optabat.

Puella squinantia.

§. 16. Puella, gutturis sui fauces squinantiæ habens infirmitate constrictas in tantum, ut nec quid sumere solidum, aut liquidum valeret, & anhelitus sibi meatus, ut vix respirare posset, includeretur: dum devote se beato Viro a matre persuasa commendaret, ductaque foret in crastinum ad dictum Monasterium Fossę novę, superpositis gutturi suo dicti Viri sancti ex reliquiis in quadam capsa delatis, confestim melioratam se sensit, panem comedit, perfecteque sanata rediit.

Conversus quidam Monasterii Fossæ novæ brachii acerrimo dolore afflictus.

§. 17. Quidam præfati Monasterii Fossæ novæ Conversus, adeo gravem in brachio dextro & spatula dolorem patiebatur, ut ipsum brachium, quod per trium mensium cum dimidio spacium detulerat suspensum ad collum, ei esset inutile, dolore præsertim vehementer afflictum. Quod cum requisitum medicorum remedium non haberet, & amplius dolore gravaretur; dum dicto Sancto pro sua liberatione se quodam emisso voto commendasset, seque supra ejus tumulum posuisset, ibidem obdormivit, ac excitatus deinde a quodam dicti Monasterii Monaco, brachio, quod linteo prius habebat incumbens, collo adhuc dependenti, extractum ab eo reperit, excitatorumque à somno more, dum ambas manus capiti suo, ut ipsum scalperet, apposuisset, se liberatum intellexit, ac astantibus, quod notum fuerat, miraculum revelavit.

Infans habens in crure tumorem sanitati restituti.

§. 18. Infans quidam quatuor annorum tumorem & ruborem in costis & crure usque ad pedem patiebatur, adeo afflictivum, ut nec a matre sua vel alio sine læsione & clamore suo aliquatenus tangi potuisset. Movere se non poterat, per mensem in tanto dolore & in anxietate fuit, a medicis spes curationis ejus sine incisione puerulí non inveniebatur, illaque (si fieret) perpetuo eum in persona futurum impeditum mœstis amaritudine mentibus nunciabat. Deficiente natura, artisque suffragio non invento, recursum est ad Deum, qui gloriosus est in Sanctis suis, faciens prodigia. Nam mater infantuli, quæ ipsum diligebat ut mater, eum B. Thomæ devotius commendavit, ut a dicta infirmitate sine incisione suis meritis liberaret. Delatus est puer ad Monasterium, positus super tumulum Sancti, post aliquantulam moram sanus inde surrexit.

Ex iis itaque credendum B. Thomam in cœlis esse.

§. 19. Hæc sunt igitur testimonia tua, Deus, quæ de hoc Viro justo nobis credibilia facta sunt nimis. Nam si testimonium hominis accipimus, testimonium Dei majus est. Quo animam enim cœlum possidere jam credimus, intercessorem ipsum expectamus: ac inter Sanctorum agmina, quasi stellam matutinam, eum fidimus esse locatum. Unde fidem tuam in nobis, bone Jesu, nutris, spem erigis, dilectionis caritatem accendis. Lætetur itaque Mater Ecclesia, exultet Italia, parens Campania jocundetur, Prædicatorum sacer Ordo jam jubilet, Religiosorum devotio concrepet, Doctorum turba complaudat, animentur ad studia juvenes, provecti non torpeant, senes delectentur in illis, omnes in humilitate proficiant, provecti comtemplationem non deserant, mandata Dei seduli exequantur. Nam dedit illi Deus cor ad præcepta, & legem vitæ, & disciplinæ; & sapientia humiliati exaltabit caput illius. In medio Ecclesiæ aperuit os ejus: & implevit eum Dominus spiritu sapientiæ, & intellectus; stolam gloriæ induit eum. Nam veritas (quæ est Christus) ipsa veris, non fictis Doctoribus pollicetur: qui elucidant me, vitam ęternam habebunt. Quamvis ipse verus justitiæ Sol stellarum illustrat one non egeat, nec illarum irradiatione, cum illuminentur ab ipso, clarescat. Habitat enim lucem inaccessibilem, qui est splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, idcirco tenebris non obscuratur, ut deficiat, aut nebulis offuscatur, ut suę claritatis radios non diffundat.

§. 20. Ceterum, quia rationis ordo depostulat, ut triumphantem in cœlis Ecclesiam devota in terris militans subsequatur, illum veneratione præcipua percolat, quem in cœlestibus agminibus, positum Deum glorificare cognoscitur.

Miraculisque ejus, & sanctitate vitæ diligenti perquisitis examine SS. Confessorum albo adscribitur.

§. 21. Nos de sanctitate vitę, ac miraculorum veritate Confessoris ejusdem non semel tantum, sed primo, & secundo; non festine, sed mature inquiri fecimus; & per nos etiam, & Fratres nostros Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, inquisitionem hujusmodi exacta discussione examinavimus diligenter, ut tanto firmius, quanto maturius, tanto certius, quanto disquisitius inquisitum & examinatum existeret, in sic arduo difficilique negotio procedere valeremus. Difficile namque extimamus, quæ in terra sunt, & quæ in prospectu sunt, invenimus cum labore, quę autem in Cœlis sunt, quis investigabit? Cumque per hujusmodi nostram & eorumdem Fratrum nostrorum examinationem sollicitam & sollicitudinem examinatam, vitam ejus sanctam, & miracula vera ejus meritis facta, probata esset constiterit; & supplicantibus nobis idipsum humiliter & devote multis tunc Prælatis apud Sedem Apostolicam existentibus, de dictorum Fratrum nostrorum con-

consilio & assensu, auctoritate Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, ac nostra, eum Sanctorum Confessorum Catalogo duximus adscribendum.

Ejus celebranda festivitas. §. 22. Ideoque Universitatem vestram monemus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta præcipiendo mandantes, quatenus nonis Martii festum Confessoris ejusdem devote ac solemniter celebretis, & faciatis a vestris subditis veneratione debita celebrari, ut pia ejus intercessione & hic a noxiis protegi, & in futuro sempiterna gaudia consequi valeatis.

Proposita ejus sepulcrum visitantibus Indulgentia. §. 23. Ut autem ad venerabile ejus sepulchrum ardentius & affluentius Christiani Populi confluat multitudo, ac celebris ejusdem Confessoris colatur festivitas, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui cum reventia illuc in eodem festo annuatim accesserint, ipsius suffragia petituri, de Omnipotentis Dei misericordia, & eorumdem Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum & quadraginta dies; accedentibus vero annis singulis ad prædictum sepulchrum infra septem dies, festum ipsum immediate sequentes, centum dies de injuncta sibi pœnitentia relaxamus.

Dat. die 18. Julii 1323. An. VII. Dat. Avinione 15. Kal. Aug. Pont. nostri Anno VII.

XXXV.

Ex Regest. in Archiv. Vatic. Jurisdictionis pars quædam, nonnullique redditus, spectantes ad Ecclesiam Avenionen. in Castris Pontis Sorgiæ, & de Interaquis ab ea separati Romanæ Ecclesiæ, & Comitatui Venaisino uniuntur.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. DUM a Nobis, quod justum est, petitur & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per solicitudinem nostri officii ad debitum perducatur effectum.

Ad tollendas incommoditates, & dissentiones Capitulum Avenionen. Papæ supplicat, ut jurisdictionis partem, nonnullosq; redditus Romanæ Ecclesiæ uniat, Avenionensi data compensatione. §. 1. Sane dilecti Filii, Geraldus Præpositus, & Capitulum Ecclesiæ Avinionen. Ordinis Sancti Augustini, attendentes, quod certi redditus & proventus, quos Episcopus Avinionen., qui est pro tempore, in Castris de Pontesorgiæ & de Interaquis ad Romanam Ecclesiam spectantibus, nomine Ecclesiæ predictæ Avinionen. habere noscitur, ac certa pars jurisdictionis ejusdem Castri de Interaquis, ejusque pertinentiarum, ad eosdem Episcopum & Ecclesiam pertinens, propter periculosas dissentiones, quæ inter Gentes & Officiales Romanæ, & Avenionen. Ecclesiarum prædictarum, prætextu regiminis dictæ partis jurisdictionis & perceptionis reddituum & proventuum prædictorum, sæpe contingunt, parum aut nihil utilitatis, sed potius incommoditates varias afferunt & attulerunt hactenus Episcopo & Ecclesiæ memoratis; Nobis humiliter & unanimiter supplicarunt, ut pro honore & utilitate prædictæ Avinionen. Ecclesiæ partem jurisdictionis, ac redditus & proventus prædictos, in quibuscumque consistant, ab Ecclesia Avinionen. & Mensa Episcopali ejusdem separare, præfatæque Romanæ Ecclesiæ, & Castris prædictis unire & incorporare perpetuo, & eidem Avinionen. Ecclesiæ pro prædictis præstari facere condecentem recompensationem in aliis dignaremur, prout in Literis patentibus super hoc confectis, dictorum Præpositi & Capituli sigillis munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, plenius continetur.

§. 2. Nos autem prædictæ Avinionen. Ecclesiæ, quam amoris privilegio complectimur specialis, periculis & incommoditatibus obviare, providereque utilitatibus paternæ solicitudinis studiis cupientes, ac volentes ipsorum Præpositi & Capituli votis & supplicationibus annuere favorabiliter in hac parte, prædictæ Jurisdictionis partem, ac redditus & proventus prædictos, in quibuscumque consistant, ab Ecclesia Avinionen. prædicta, & ipsius Mensa Episcopali separantes omnino, eidem Romanæ Ecclesiæ, & Castris prædictis auctoritate apostolica & ex certa scientia incorporamus, perpetuo adnectimus, & unimus. Et licet memoratæ Avenionen. Ecclesię hactenus contulimus & applicavimus multa bona, nihilominus tamen de recompensatione decenti propter hoc eidem intendimus providere, prout loco & tempore congruis videbimus opportunum. *Vota annuit Joannes.*

Literæ supplices Capituli Avenionen. Pontifici datæ. §. 3. Tenor vero Literarum prædictarum talis est: Sanctissimo in Christo Patri ac Domino nostro Domino Joanni, divina Providentia Sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, sui devoti & humiles Filii, Geraldus Præpositus, & Capitulum Ecclesię Avinionen. devota pedum oscula beatorum. Quia nostram Avinionen. Ecclesiam, quam in Sponsam divinæ dispensationis providentia, dum ageretis in minoribus, habuistis, & adhuc sub vestri specialis regiminis facitis custodia gubernari, Vos prospicimus prosequi præcipui prærogativa favoris, pro ejusdem Ecclesię opportunitatibus ad vestram Beatitudinem tanto duximus majori confidentia recurrendum, quanto speramus, apud vestræ magnitudinem Sanctitatis super illis audiri benignius, & favorabilibus exaudiri. Sane Vestræ Sanctitatis clementiam volumus non latere, quod certi redditus & proventus, quos habet Episcopus Avinionen., qui est pro tempore, in Castris Pontis Sorgiæ & de Interaquis in Comitatu Venaisino, ad vos & Romanam Ecclesiam pertinente, consistentibus, & certa jurisdictionis pars, quam obtinet in Castro de Interaquis prædicto, propter periculosas dissentiones, quæ inter gentes dicti Comitatus, & præfatæ Avinionen. Ecclesiæ invicem super regimine & perceptione prædictorum contingere consueverint, interdum parum utilitatis afferunt Episcopo & Ecclesiæ Avinionen. prædictis: Quamobrem, diligenti deliberatione præhabita, ac interveniente consensu unanimi & concordi, Vestræ Sanctitati humiliter supplicamus, quatenus pro honore & utilitate dictæ Avinionen. Ecclesiæ dictos redditus & proventus, ac partem jurisdictio-

nis

nis prædictæ, in quibuscumque consistant, Romanæ Ecclesiæ & Castris prædictis incorporare auctoritate Apostolica dignemini perpetuo, & unire, & a Mensa Episcopali dictæ Avinionen. Ecclesiæ perenniter separare. Dignetur etiam Vestra Sanctitas Ecclesiæ prælibatæ in aliis compensationem præstari facere condecentem, sicut vestræ placuerit Sanctitati: Nos enim exunioni de prædictis a Mensa Episcopali dictæ Avinionen. Ecclesiæ, & unioni ac incorporationi dictis Castris & Comitatui faciendis, melioribus jure, modo, & forma, quibus possumus, assensum nostrum ex nunc tenore præsentium impartimur. In quorum omnium fidem & testimonium præsentes literas fieri fecimus, & sigillorum nostrorum munimine roborari. Datum Avinioni die undecima Mensis Novembris anno Domini MCCCXXII.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum incorporationis, annexionis, & unionis infringere &c.

Dat. 1. Januarii 1324. An. VIII. Datum Avenioni, Kalendas Januarii, Pontificatus nostri anno VIII.

XXXVI.

Approbatio Congregationis Monacorum Beatæ Mariæ montis Oliveti Ordinis S. Benedicti.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, dilectis filiis Abbati Conventui Monasterii S. Marię de monte Oliveto in Accona Ordinis S. Benedicti Aretin. Diœcesis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium. CUM a nobis petitur, quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum.

Congregationem hanc sub Ap. recipiens protectione; Bona omnia ei confirmat. §. 1. Eapropter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & locum, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in presentiarum rationabiliter possidetis, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, specialiter autem, Decimas, Grancias, Curtes, Terras, Vineas, Domos, Prata, Nemora, Possessiones, & alia bona vestra, sicut ea omnia juste ac pacifice possidetis, vobis & per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, salva in prædictis decimis moderatione Concilii generalis.

Clausulæ. §. 2. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Avenioni 16. Kal. Junii, Pont. nostri anno VIII. Dat. die 17. Maii 1324. An. VIII.

XXXVII.

Quod Regulares cujuscumque Ordinis ad partes Infidelium se conferre, ibique verbum Dei prædicare absque Superiorum suorum licentia speciali, minime possint. Ex Regest. in Archiv. Vatic. Consule Raynaldū ad an. 1325. §. 26.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

AD nostrum nuper relatio fide digna perduxit auditum, quod nonnulli Religionis gestantes habitum, sed & virtute Religionis omnino vacui, & modestia penitus alieni, ad partes quandoque infidelium se transferunt, in quibus pauci Fideles respectu Infidelium commorantur; & ut ibidem facilius decipere simplicium animos, ac ipsos & alios in errores præcipitare seu retinere valeant, sub ovina veste, ac humilitatis habitu lupinum animum occultantes, doctrinas suas reprobas & erroneas, quibus Fidelium mentes, quantum in eis est, corrumpere satagunt, in ipsis partibus periculose nimium spargere non omittunt; nec non & os suum ponentes in Cœlum, lingua eorum transeunte falsidica super Terram, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ detrahere Constitutionibus, & alia multa a fide devia in suis sermonibus & secretis collocutionibus evomere insanis ausibus non verentur; ex quibus Deus offenditur, periculosa suscitantur scandala, paratur simplicibus laqueus, ipsique talium præsumptores de hæresi vehementer arguunt se suspectos; immo ex iis vere fore hæretici comprobantur. Fraticelli Orientem suis hæresibus inficiunt.

§. 1. Nos itaque, tantis obviare periculis paternæ diligentiæ studiis cupientes, universis & singulis Religiosis cujuscumque Religionis, Ordinis, status, vel conditionis existant, de Fratrum nostrorum consilio districtius auctoritate præsentium inhibemus, ne ipsorum aliquis absque Superioris sui Ordinis licentia sibi per ipsius literas patentes concessa, de cetero ad partes se transferat antedictas: Superioribus ipsis nihilominus injungentes ne quibusvis sui Ordinis Fratribus, nisi dumtaxat Viris literatis, providis, & expertis hujusmodi licentiam impertiri presumant. Nos enim quoscumque scienter, super quo eorum conscientias oneramus, præsumentes contrarium quovis modo excommunicationis subjacere sententiæ volumus & decernimus ipso facto, a qua nullus ab alio, quam a Romano Pontifice possit, nisi dumtaxat in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere. Vetiti Monachi Orientem petere sine licentia Superiorū, quibus idoneis tantum eam concedere injungitur: intentato iis anathemate, qui contra hæc tendunt.

§. 2. Ceterum universis Ecclesiarum Prælatis in virtute sanctæ Obedientię districte præcipiendo præsentium tenore mandamus, quatenus nullos Religiosos ad partes se transferentes prædictas, nisi per patentes Superioris sui Ordinis Literas de licentia speciali, se illuc transferendi sibi concessa, Prælatis eis. Dantur Præsulibus imperia, ut Monachos sine dicta Singrapha prædicantes, vel aliquid contra Religionem essutientes debitis coerceant pœnis.

eisdem fecerint plenam fidem, in suis Civitatibus & Dioecesibus ac Terris & locis aliis ad prędicationis officium, vel divinorum celebrationem admittant: sed ipsos potius velut Apostatas capiant, seu capi faciant; eos carcerali custodia, donec de dicta licentia modo prędicto sibi constiterit, detinendo. Et nihilominus, si quos Religiosos approbare, quę Sedes reprobavit Apostolica, vel quæ alias sint fidei obvia, in suis prędicationibus seu secretis collocutionionibus dogmatizare pręsumpserint, ut tales, quibuscumque cessantibus privilegiis, possint auctoritate Apostolica licite capere, & carcerali custodię, sicut suos possent subditos, mancipare, licentiam impertimur: & insuper tenore pręsentium mandamus eisdem, ut de pręmissis summarie simpliciter & de plano ac sine strepitu Judicii & figura per se vel alium seu alios se solerter & fideliter studeant informare: quosque de prędictis, seu eorum aliquo, repererint reos esse, juxta statuta Canonum in aliorum exemplum castigare pœnis debitis non postponant.

Obstantium derogatio. §. 3. Non obstantibus exemptionis, & quibuscumque aliis privilegiis, indulgentiis, gratiis, & Literis Apostolicis, eisdem Religiosis vel eorum Ordinibus communiter vel divisim sub quacumque forma vel expressione verborum ab eadem Sede concessis, vel imposterum concedendis; etiamsi de illis plena & expressa mentio ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda, quæ quantum ad prædicta, vel aliquod eorumdem, eisdem in nullo volumus suffragari.

Dat. die 2. Maii 1325. Pontif. IX. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis, mandatorum, voluntatum, constitutionis, & concessionis infringere &c.

Datum Avenioni sexto Idus Maii, Pontificatus nostri anno IX.

XXXVIII.

Ex eodem Regest.

Revocatio Concessionum de percipiendis fructibus in absentia in Ecclesiis quibuscumque Urbis, Cardinalibus dumtaxat exceptis.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Licet cunctarum Orbis Ecclesiarum curam gerere vigilem ex Apostolicæ servitutis officio teneamur; venerabiles tamen, famaque celebres Urbis Romanæ Patriarchales, & Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus intitulatas vel commendatas & alias Collegiatas ejusdem Urbis Ecclesias, nec non Basilicam Sancti Laurentii in Palatio Lateranensi, quæ Sancta Sanctorum vulgariter nuncupatur, & Capellas dictæ Urbis, tam nobis immediate, quam ejusdem Cardinalibus ratione Titulorum, vel Cardinalatuum suorum, vel Commendatarum eis Ecclesiarum, subjectas, eo specialius & vigilantius opportunis favoribus prosequi, & prærogativa tenemur attollere privilegii singularis; quo eædem Patriarchales, & aliæ præfatæ Urbis Ecclesiæ majorum donorum excellentia coruscantes, multorum Sanctorum sunt rubricatæ Martyriis, & eorum gloriosis Reliquiis decoratæ.

Constitutio de qua in Rubrica. §. 1. Ut igitur in eisdem Patriarchalibus, & aliis præfatis ejusdem Urbis Ecclesiis, ac Basilica Sancti Laurentii, & Cappellis prædictis, devotius & solemnius divinis laudibus insistatur, nec per indulgentias Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, atque nostras, multis concessas, de percipiendis in eorum absentia fructibus Beneficiorum suorum, distributionibus quotidianis dumtaxat exceptis, cultus divinus minuatur in eis, vel alias eædem Ecclesiæ prægraventur, auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio ordinamus atque statuimus, quod deinceps omnes & singulæ indulgentiæ dictorum Prædecessorum, & nostræ, sive Cardinalibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, seu Regibus & Principibus pro Clericis domesticis familiaribus eorumdem, sive personis aliis quibuscumque, vel Generalibus Studiis, Generali tamen Studio Romanæ Urbis dumtaxat excepto, cujus per hoc privilegiis seu indultis, ei ab eadem Sede concessis, nolumus in aliquo derogari, perpetuo vel ad tempus concessæ, vel imposterum concedendæ super percipiendis fructibus in absentia in Romana Curia, vel alio certo loco, vel etiam ubicumque ad Patriarchales, vel alias ejusdem Urbis, quæ Presbyterales vel Diaconales Cardinalatus existunt, nec non Collegiatas Ecclesias, Basilicam, & Cappellas prædictas, nullatenus extendantur: omnes processus jam habitos, & sententias excommunicationis, suspensionis, & interdicti, forsitan jam prolatas contra ordinationem & statutum hujusmodi, Apostolica vel alia quavis auctoritate, in quantum processus hujusmodi & sententiæ, quoad suum obtinendum effectum, futurum tempus respiciunt, vel quos imposterum haberi seu proferri contigerit, decernentes irritos & inanes.

Ab hac lege Cardinales excipiuntur. §. 2. Præsentem autem Constitutionem extendi nolumus ad indulgentias vel alia jura, quæ in eisdem Patriarchalibus, & aliis præfatis Urbis Ecclesiis, ac Basilica Sancti Laurentii, & Cappellis prædictis, personas contingunt vel respiciunt Cardinalium prædictorum, quibus in nullo per Constitutionem præsentem, quoad jura eis competentia ex speciali privilegio, consuetudine, seu alio quovis iure, volumus derogari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum ordinationis, statuti, constitutionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 5. Junii 1325. An. IX. Datum Avenioni nonis Junii, Pontificatus nostri anno IX.

Ere-

XXXIX.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Erectio Episcopatus Cortonen. in Ecclesia Sancti Vincentii ejusdem Civitatis cum exemptione a jurisdictione Ecclesię Aretinæ.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Vigilis speculatoris Officium super Gregem Dominicum, nostrę vigilantię creditum, exercere utiliter cupientes, circa illa potissime intentum dirigimus animum, curamque solicitam adhibemus, per quę divini cultus augumentum, exaltatio Catholicę Fidei, & commoda salutis proveniant animabus.

Causæ hujusce erigendi Episcopatus.

§. 1. Sane jamdudum multorum fide dignis relatibus plenius informati, quod Universitas Cortonæ, quæ hactenus de Aretina Diœcesi existebat, sinistræ partis non declinat in devium, nec suam ponit cum indevotis ejusdem Ecclesiæ portionem, sed prono & prompto animo in ejusdem Ecclesię obsequium totaliter se exponit; quodque Præsules Ecclesiæ Aretin., qui fuerunt pro tempore, raro dictum locum Cortonæ visitarunt, nec circa illum curam pastoralis curaverunt officii exercere; & quod eadem Ecclesia in proventibus & redditibus annuis sic affluit abundanter, ejusque Diœcesis adeo diffusa existit, quod, exempto dicto loco Cortonæ cum suo Territorio, redditus & Diœcesis ejusdem Aretinæ Ecclesiæ sufficiunt abundanter: considerantesque attentius, quod eadem Terra Cortonæ est locus nobilis & insignis, latum & magnum habens Territorium & districtum, gregemque fidelium tam infra menia dictæ Terræ, quam extra, fecundum & plurimum copiosum; quodque præfata Universitas per speciales suos Procuratores & Nuntios multas & diversas rationabiles causas coram nobis fecerunt exponi, quæ rectæ meditationis examine in libra præsidentis appensæ, juste debebant & poterant ad concedendum eisdem Cathedram Pastoralem Romani Pontificis animum inclinare: eorum, qui proprium habere Pontificem in eadem Terra desiderant, supplicationibus annuentes, ad Dei laudem & gloriam, & exaltationem ejusdem Catholicæ Fidei, & divini cultus augumentum, eandem Terram Cortonæ, quam una cum toto suo Territorio & Districtu ab omni jurisdictione spirituali & temporali tam Ecclesiæ Aretin., quam quorumlibet Episcoporum & Capitulorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum sæcularium & regularium, cujuscumque status, ordinis, vel conditionis existant, auctoritate apostolica prorsus eximimus, & totaliter liberamus, de Fratrum nostrorum consilio & assensu, & Apostolicæ plenitudine potestatis in Civitatem erigimus, & Civitatis vocabulo insignimus: auctoritate Apostolica decernentes, ut Ecclesia Sancti Vincentii, sita in dicta Civitate Cortonæ, quæ hactenus Monastorio Sanctæ Floræ Aretin. Ordinis Sancti Benedicti erat pleno jure subjecta, & per ipsius Monasterii Monachos fuerat solita gubernari, sit de cætero & habeatur perpetuo ejusdem Civitatis Ecclesia Cathedralis.

Terra Cortonen. a subiectione Episcopi Aretini liberatur, & in Civitatem erigitur:

Ecclesia vero S. Vincentii ibidem sita Cathedralis titulo insignitur.

Et a Jure & dominio Monasterii Sanctæ Floræ Aretin. eximitur.

§. 2. Quam quidem Ecclesiam Sancti Vincentii cum omnibus juribus & pertinentiis suis ab omni jurisdictione, potestate, jure, & dominio Episcopi & Ecclesiæ Aretinæ, ac ipsius Monasterii, auctoritate prædicta prorsus eximimus, & plenarie liberamus: eamque ad censum aliquem seu præstationem aut servitium vel subjectionem quamcumque dilectis Filiis Abbati & Conventui dicti Monasterii, eorumque successoribus, necnon præfato Monasterio, volumus & decernimus in antea non teneri: eidem Cathedrali Ecclesiæ Territorium & districtum prædicta pro Diœcesi auctoritate prædicta in perpetuum assignantes.

Novo Episcopatui jura omnia, & bona applicantur, quæ in Civitate Cortonen., ejusque Territoria, & in Ecclesia S. Vincentii Episcopis Aretinis competebant.

§. 3. Concedimus quoque ex nunc auctoritate præfata, & donamus, deputamus, & etiam applicamus Mensæ Episcopali, & Capitulo Cortonen. omnia bona mobilia & immobilia, domos, ædificia, & possessiones, redditus, & proventus, pensiones, & census, jurisdictiones, & jura quæcumque spiritualia & temporalia, quocumque nomine censeantur, & in quibuscumque locis & rebus consistant, quæ Episcopi, qui fuerunt pro tempore & Ecclesia Aretina hactenus in dicta Civitate Cortonæ, ejusque Territorio & districtu habuerunt, vel ad eos quomodolibet competere potuerunt: ita quod prædicta bona & jura universa & singula ad præfatam Ecclesiam Cortonen. & Episcopalem Mensam ipsius, & Capituli juxta nostræ Ordinationis tenorem perpetuis futuris temporibus debeant pertinere: Jura omnia superioritatis & alia quælibet, quæ in Civitate prædicta, Ecclesiis, Ecclesiasticisque locis, & personis, & Incolis, pertinentiis, & districtu ejusdem Ecclesia Aretina & ejus Capitulum olim quomodolibet habuerunt, in dictam Cathedralem Ecclesiam Cortonen. plenarie transferentes; & illa penes eam plene & integraliter volentes perpetuo remanere: Conventiones & pacta, dudum habita inter Guidonem tunc Episcopum Aretinum & Commune ac Populum Civitatis Cortonen., vel quemcumque alium nomine Populi & Communis prædictorum, in quibus inter alia dicitur contineri, quod Universitas, Commune, & Populus Cortonen. dictas Domos, Ædificia, & alia Bona immobilia, Jurisdictionem, & Jura, ad certum tempus nondum completum, pro mille Florenis auri anno quolibet præfatis Guidoni tunc Episcopo, & Ecclesiæ Aretin., seu alteri eorum nomine persolvendis, tenere debent; omnemque sententiam seu sententias per Episcopum Aretin., qui fuit pro tempore, vel ejus auctoritate per quemcumque prolatam seu prolatas ob præmissa, vel aliquod præmissorum, confirmatione Apostolica vel quacumque alia firmitate vallatis, omnemque contractum seu contractus super hujusmodi conventionibus seu obligationibus habitum vel habitos, in personam cujusquam singularis personæ de dicta Civitate Aretin., pœnarum adjectione, & juramentorum præstatio ne-

ne vallatos, auctoritate Apostolica cassantes, irritantes, & revocantes omnino, ac ipsos cassos fore, & irritos decernentes, & nullius prorsus existere firmitatis: Instrumenta quoque super dictis contractibus confecta omnino juribus, quantum ad tempus futurum attinet, vacuamus; ita quod Instrumentis eisdem in Judicio vel extra nulla fides debeat adhiberi.

Pacta qualibet cum Episcopo Aretino inita resolvenda pecunia qualibet, vel alias irritantur &c.

§. 4. Dictam quoque Universitatem & Populum Cortonen., & quaslibet singulares personas Civitatis Cortonen., ejusque Territorii, et districtus, nec non Fidejussores, si qui super premissis intervenerunt, & quamlibet aliam specialem vel singularem personam dictis ex causis obligatam, ab omnibus promissionibus, pactibus, conventionibus, obligationibus, atque poenis & fidejussionibus super præmissis, vel præmissorum occasione factis & habitis, ac præstatione juramentorum super observantia prædictorum, vel alicujus eorum, auctoritate prædicta & de Apostolicæ plenitudine potestatis totaliter absolvimus & etiam liberamus; & eos ad prædictorum juramentorum observantiam decernimus non teneri: ita quod propter præmissa pacta, vel aliquod præmissorum, per eos vel Fidejussores eorum non servata nec completa, a quorum observatione ipsos & hæredes eorum in perpetuum duximus absolvendos, nullam possint poenam incurrere, nec præmissorum occasione aliquatenus conveniri.

§. 5. Quia vero, quod de Civitate ipsa per Apostolicæ Sedis providentiam circumspectam factum & ordinatum esse dignoscitur in hac parte, perpetuis futuris temporibus esse volumus valiturum, & robur obtinere incommutabilis firmitatis, auctoritate prædicta districtius inhibemus, ne aliquis cujuscumque præeminentiæ, ordinis, conditionis, aut status, etiamsi Archiepiscopali, vel Episcopali, seu regia præfulgeant dignitate, hujusmodi ordinationem Sedis ejusdem quovis quæsito colore vel modo, sive causa vel occasione qualibet adinventis, turbare seu quomodolibet impedire præsumat. Nos enim ex nunc irritum decernimus & inane, si secus super hoc per quemcumque quavis auctoritate contigerit attentari. Et nihilominus in eos, qui ex certa scientia contrarium quovis modo attentare præsumpserint, excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias promulgamus; a quibus nullus ab alio, quam a Romano Pontifice, absolutionem, suspensionem, vel relaxationem, nisi dumtaxat in montis articulo, ab eadem excommunicationis sententia valeat obtinere. Quod si aliquem in mortis articulo a dicta excommunicationis sententia contingat absolvi, nisi post resumptam convalescentiam, quamcitius commode poterit, Apostolico conspecturi se præsentet, mandatum Romani Pontificis humiliter super hoc recepturus, volumus & decernimus, licet sit satis a jure provisum, quod in eandem Excommunicationis sententiam recidat ipso facto.

Pœnæ contrà quid in contrarium attentantes.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum exemptionum, liberationum, erectionis, insignitionis, constitutionum, voluntatum, assignationis, concessionis, donationis, deputationis, applicationis, translationis, cassationis, irritationis, revocationis, vacuationis, absolutionis, liberationis, inhibitionis, & prumulgationis infringere &c.

Datum Avenioni tertio decimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno IX.

Dat. die 19. Iunii 1325. An. IX.

X L.

Contra ineuntes fœdera cum hæreticis, aut alio quovis modo eis faventes.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto filio Lamberto de Ordine Fratrum Prædicatorum, Inquisitori hæreticæ pravitatis in inferiori parte Lombardiæ, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Causæ condendæ legis

CUM nonnulli de Provincia Romandiolæ, tam Clerici, quam Laici, Deum & Romanam matrem Ecclesiam offendere, seque in præcipitium damnationis & mortis immergere non verentes, adeo favere & favisse dicantur damnatis hæreticis, confoederationes ligas & societates ineundo cum ipsis, eosque receptando, & sibi præstando multipliciter auxilia, consilia, & favores, quod de labe hæresis se reddiderunt & reddunt vehementer suspectos.

Procedendū contra culpabiles.

§. 1. Nos tam ipsorum quam multorum aliorum periculis ex præmissis imminentibus, obviare salubriter cupientes: discretioni tuæ Apostolica auctoritate mandamus, quatenus contra fautores hujusmodi, & alios quoslibet de crimine pravitatis hæreticæ culpabiles, vel suspectos, sic solerter secundum formam Canonum, ac privilegiorum concessorum Inquisitionis Officio, procedere non postponas; quod inde debeat tua diligentia merito commendari.

Dat. Avinione 12. Kal. Septemb. Pont. nostri anno X.

Dat. die 21. Augusti 1326. An. X.

X L I.

Contra immolantes dæmonibus, aut responsa & auxilia ab eis postulantes; sive tenentes libros de ejusmodi erroribus tractantes.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

SUper illius specula, quamvis immeriti, ejus favente clementia, qui primum hominem humani quidem generis protoplasti, terrenis prælatum, divinis virtutibus adornatum, conformem & consimilem imagini suæ fecit, revocavit profugum, legem dando; ac demum liberavit captivum, reinvenit perditum, & redemit venditum, merito suæ Passionis, ut contemplaremur ex illu-

super filios hominum, qui christianæ religionis cultu Deum intelligunt & requirunt: dolenter advertimus, quod etiam cum nostrorum turbatione viscerum cogitamus, quamplures esse solo nomine christianos, qui relicto primo veritatis lumine, tanta erroris caligine obnubilantur, quod cum morte foedus ineunt, & pactum faciunt cum inferno: dæmonibus namque immolant, hos adorant, fabricant ac fabricari procurant imagines, annulum vel speculum, vel phialam, vel rem quamcumque aliam magice ad dæmones inibi alligandos, ab his petunt responsa, ab his recipiunt, & pro implendis pravis suis desideriis auxilia postulant, pro re fætidissima fætidam exhibent servitutem: Proh dolor! hujusmodi morbus pestifer, nunc per mundum solito amplius convalescens, successive gravius inficit Christi gregem.

Dæmonibus immolare, superstitiosis insistere auxilia, & Responsa petere interdictum.

§. 1. Cum igitur ex debito suscepti pastoralis officii, oves oberrantes per devia, teneamur ad caulas Christi reducere, & excludere a grege Dominico morbidas, ne alias corrumpant: hoc edicto in perpetuum valituro, de consilio fratrum nostrorum, monemus omnes & singulos renatos fonte baptismatis, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione anathematis, præcipientes eisdem, quod nullus ipsorum, aliquid de perversis dictis dogmatibus docere ac addiscere audeat: vel, quod execrabilius est, quomodolibet alio modo, in aliquo illis uti.

Sub excommunicationis, & corporali quoque pæna.

§. 2. Et quia dignum est, quod hi, qui per sua opera perversa spernunt Altissimum, poenis suis proculpis debitis percellantur: Nos in omnes & singulos, qui contra nostra saluberrima monita & mandata facere de prædictis quicquam præsumpserint, excommunicationis sententiam promulgamus, quam ipsos incurrere volumus ipso facto. Statuentes firmiter, quod præter poenas prædictas, contra tales, qui admoniti de prædictis seu prædictorum aliquo, infra octo dies a monitione computandos præfata, a præfatis non se correxerint, ad infligendas poenas omnes & singulas, præter bonorum confiscationem dumtaxat, quas de jure merentur hæretici; per suos competentes judices procedatur.

Libros vero, & Scripturas de hujusmodi flagitiosis tractantes rebus comburi præceptum.

§. 3. Verum cum sit expediens, quod ad hæc tam nefanda omnis via, omnisque occasio præcludatur, de dictorum nostrorum Fratrum consilio, universis præcipimus & mandamus, quod nullus eorum libellos, scripturas quascumque ex præfatis damnatis erroribus quicquam continentes, habere aut tenere, vel in ipsis studere præsumat; quin potius volumus, & in virtute sanctæ obedientiæ cunctis præcipimus, quod quicumque de scripturis præfatis, vel libellis quicquam habuerint, infra octo dierum spatium ab hujusmodi edicti nostri notitia computandum, totum, & in toto, & in qualibet sui parte abolere, & comburere teneantur: alioquin volumus, quod incurrant sententiam excommunicationis ipso facto, processuri contra contemptores hujusmodi (cum constiterit) ad poenas alias graviores.

Datum Avinione &c.

Bull. Rom. Tom. III. Pars II.

XLII.

Ordinationes, observandæ ab Auditoribus Causarum Romanæ, eorumque Notariis.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Ratio juris exigit, debitum honestatis exposcit, & pietatis consideratio persuadet, ut in cunctis dirigendis judiciis, & justitia ministranda, sint quoad Præsidentes, vigilantia studiosa, venusta modestia, cordium puritas, munditia manuum, & consiliorum sanitas requirendæ. In personis quoque, ad conscribendum acta judicialia deputatis, sufficientia operosa, fidelitas comprobata, vitæ honestas, decentia commendanda, mercedis exactio moderata, benignitas ad pauperes compassiva, sint merito exigendæ. Igitur in Romana Curia communi quidem patria, ubi est summum Tribunal Judicii divinitus constitutum, & ubi lux & forma justitiæ præeminent & prælucent, hæc oportet necessario reperiri. Quare nos, qui, licet immeriti, sumus B. Petri successores, & vice Christi fungimur super Terram, cupientes, ut in Apostolico Palatio audientiæ causarum, ac in personis, ad examinationem & conscriptionem illarum pro tempore ordinatis, habeatur ordinatio limitata, congrua & salubris circa earumdem causarum Auditores, ipsorumque Notarios scribentes in causis huiusmodi, suadentibus rationabilibus causis, Statuta & Ordinamenta, quæ particulariter & seriatim præsentibus adnotantur, auctoritate Apostolica edimus, & ea præcipimus perpetuo futuris temporibus observari.

Auditores sine cappa & rochetto non debent incedere: Sint diligentes.

§. 1. Statuimus igitur & ordinamus, quod Auditores sine cappa & roqueto in loco, ubi residet Curia in publico non incedant.

§. 2. Item quod præfati Auditores earumdem causarum Palatii, sint audiendis & decidendis causis eis commissis, & committendis, fortius solito diligentes.

Causis audiendis debitis horis insistant.

§. 3. Item quod Auditores prædicti bona hora diebus singulis juridicis ad Palatium conveniant, & immediate post pulsationem campanæ, quæ pulsatur ad horam Tertiæ in Ecclesia Cathedrali, incipiant sedere ad audiendum causas; & dictum Palatium non exeant, donec partes satisfecerint suis terminis coram eis.

Festa hactenus statuta tantum servent.

§. 4. Item quod iidem Auditores illa festa dumtaxat observent, quæ hactenus de mandato nostro per audientiam literarum nostrarum ipsos servari debere statuta fuisse noscuntur; & quod de coetero alia festa seu dies alios ex se ipsis, vel alias statuere, vel observare non præsumant aliquatenus; sed diebus aliis sic paratos se & sollicitos exhibeant in exhibenda justitia partibus litigantibus coram ipsis, quod ex hoc meritò debeant commendari.

Diebus juridicis obsequiis Cardinalium non incumbant.

§. 5. Item quod illi ex eisdem Auditoribus, qui fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium familiares existunt, diebus juridicis, & horis, quibus causæ tractabuntur, Cardinales

non

non sequantur eosdem, nec alibi se occupent, nisi à nobis, vel à dictis Cardinalibus, quorum familiares, ut præfertur existunt, specialiter vocarentur.

Nihil a quoquam recipiant, & Coauditorum consilia secreta servent sub statutis pœnis.

§. 6. Item quod Auditores per se vel alium seu alios a partibus, coram eis causas habentibus, seu a suis Notariis scribentibus coram ipsis, vel aliis, pro eisdem, seu eorum nomine, nihil nec rem, nec obligationem, vel promissionem recipiant; nec etiam pro ipsorum sigillo, aut pro rubricis, in causis, in quibus Auditores sunt vel fuerint deputati, vel alio quæsito colore quocumque: Et quod consilia Coauditorum secrete tenere debeant usque post sententiam promulgatam; contrarium vero facientes per unum mensem ab ingressu ejusdem Palatii suspendantur. Si autem iterato in eamdem culpam inciderint, priventur perpetuo eorum officio audientię causarum Palatii prælibati.

Juramentum hoc debent Singulis S.R.E. Vicecancellario præstare.

§. 7. Item quod Auditores prædicti, præsentes videlicet, statim post publicationem præsentis ordinationis, posteri vero antequam ad officium admittantur, in manibus Vicecancellarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nostro & ipsius Ecclesiæ nomine Juramentum præstent in forma, quæ sequitur per hæc verba:

§. 8. Ego N. Auditor ab hac hora in antea fidelis ero B. Petro, S.R.E. & Domino meo D. N. & ejusdem Successoribus canonice intrantibus. Non ero in facto, consilio, vel consensu, quod vitam perdant, aut membrum, vel capiantur mala captione: consilium quod per se vel alium nuncium suum, seu literas mihi credituri sunt, signo, verbo, vel nutu, me sciente, ad eorum damnum, seu prę-judicium nemini pandam: & simpliciter sic sua, quæ secreta esse cognovero, servabo secrete, quod nulli personæ, de qua credam sibi displicere, si ei revelarem, ipsa manifestabo scienter. Si damnum eorum tractari scivero, pro posse meo impediam, ne fiat eisdem. Si per me impedire non possem, per nuncium vel literas eis significare curabo, vel illi, per quem citius ad eorum notitiam deducatur. Papatum Romanum, & Regalia B. Petri, & omnia jura Romanæ Ecclesiæ, quæ habet, ubicumque, manutenebo totis viribus & defendam. Negotia & officia, mihi a D. Papa, vel Domino S. R. E. Vicecancellario commissa vel committenda, fideliter geram, & sollicite exercebo; & specialiter officium Auditorum Sacri Palatii, reddendo justitiam unicuique. Dona, vel munera, seu xenia, aut obligationem, vel promissionem super illis, per me vel alium, seu alios a partibus coram me causas habentibus, seu earum aliqua, vel a Notariis deputatis ad scribendum coram me acta dictarum causarum, vel aliis pro eisdem seu eorum nomine, non recipiam; quinimo omnes familiares & officiales meos omni diligentia, qua potero, faciam abstinere. Nec etiam pro sigillo meo, nec pro rubricis faciendis in causis, in quibus sum vel fuero deputatus Auditor, nec alio quæsito colore aliquid percipiam, nec à prædictis meis officialibus seu familiaribus recipi permittam. Consilia quoque Coauditorum meorum secrete tenebo, usque quo in causa sententia sit prolata. Supradicta omnia & singula promitto, & juro attendere, & observare sine omni dolo & fraude. Sic me Deus adjuvet, & Sancta Dei Evangelia.

Ordo servandus in propositionibus causarum.

§. 9. Statuimus & ordinamus, quod Auditor ejusdem Palatii a tempore suæ receptionis antiquior, primitus incipiat referre suis Coauditoribus: & causas, quas audit, si ad hoc paratus existat, inter eos in relationibus ponat, ut est moris. Sicque per consequens alii d. Palatii Auditores successive secundùm gradum receptionum eorum cujuslibet similiter referant; & causas, quas audiunt, in relationibus ponant, si ad hoc etiam sint parati. Et quod postquam una causa in relationibus hujusmodi posita fuerit, alia ponatur, quousque partes allegaverint, quæ voluerint allegare; non tamen Auditores ipsi audire allegationes superfluas adstringantur.

Ante definitivam sententiam colligenda omnium vota.

§. 10. Item quod nullus Auditorum ipsius Palatii aliquam definitivam sententiam, quæcumque fuerit, seu quamvis interlocutoriam super devolutionibus causarum in Romana Curia tractandarum, si inter partes de ipsa devolutione controversia fuerit, vel super admissione vel repulsione articulorum, aut super remissione super eisdem articulis, aut aliis probationibus extra Curiam faciendis, nisi forsan de consensu partium fieret remissio vel admissio supradicta. Necnon super restitutione, seu revocatione attentatorum, sive innovatorum, lite vel appellatione pendente, sive super appellationibus ab interlocutoria vel a gravamine interpositis, aut aliam quamcumque interlocutoriam super re, de qua agitur, contra alteram partium finem negotio imponentem, absque relatione publica, & consilio Coauditorum proferat. Super aliis vero interlocutoriis absque publica relatione, cum consilio Coauditorum dictorum, ad eorum prolationem possit procedere, prout hactenus extitit in Palatio laudabiliter observatum. Item quod Auditor referens, facta relatione Coauditoribus suis, consilia eorumdem diligenter quærat, & eisdem consiliis habitis, dictas causas finire & terminare celeriter teneatur.

Quatuor habeant tantummodo Notarios.

§. 11. Item quod quilibet dictorum Auditorum Notarios intelligentes fideles & honestos habeat, ita quod quatuor Notariorum numerum non excedat. Qui quidem Notarii per se, & non per alios, coram Auditoribus ipsis, in causis scribant. Nec dicti Auditores committant scribendas alicui alteri Notario causas commissas eisdem; nec aliquis dictorum Auditorum quemquam in Notarium recipiat, qui sit alterius Auditoris Notarius.

Caveantque, ne hi quid ultra taxam exigant.

§. 12. Item quod præfati Auditores provideant diligenterq, uod dicti Notarii super ipsorum receptione salarii non excedant, nec aliquid ultra recipiant, nisi prout est descriptum, taxatum, & etiam ordinatum. Item quod si aliqui sint vel fuerint, qui ob paupertatem nequeant acta redimere suæ causæ, Audi-

Auditores suos compellant Notarios scribentes in actis eisdem ad restituendum gratis hujusmodi actorum copiam parti, solvere (ut præmittitur) nequeunti, si Auditori causæ illius paupertas notabilis videatur.

Consilium non præstent in causis coram eis cognoscendis.

§. 13. Item quod nullus eorumdem Auditorum in causis, quæ sunt in dicto Palatio, vel in brevi sperantur existere, consilium nec per se, nec per interpositam personam partibus præbeat, nec aliquod patrocinium præstet, nisi causæ propriæ, vel suorum usque ad tertium gradum consanguinitatis, vel dominorum, aut familiarium suorum, seu Ecclesiarum, in quibus Beneficiatus foret, existerent. Et in præmissis ultimis casibus ad Coauditorum suorum consilia minime admittatur; quodque hoc revelare teneatur, si existeret id occultum. Item quod nullus Auditorum ipsorum causam recipiat audiendam, si committatur eidem, in qua consilium dederit, sed ad Cancellariam ipsam incontinenti remittat alteri committendam.

Auditorum consilia a Notariis secreta serventur.

§. 14. Item quod eorumdem Auditorum consilia, quæ præbentur in causis, scribantur per Notarium illius causæ, in qua hujusmodi consilia impenduntur, & secreta causarum & consiliorum eorumdem, tam per ipsos Auditores dictarum causarum, quam per Notarium in eis scribentem sub sigillo credentiæ teneantur.

In arduis testes per se examinent auditores.

§. 15. Item quod quando testes sint vel fuerint in Curia examinandi in causis, quæ in Palatio ventilantur, in punctis arduis eosdem testes per se dicti examinent Auditores.

Notarii diligentes, fidelesque sint.

§. 16. De supradictis quoque Notariis eorumdem Auditorum scribentibus in causis illis commissis, similiter statuendo & ordinando subjungimus, quod diligentes & attenti existant in commisso eis officio Notarii prælibati, ac fideliter & sollicite scribant, & exerceant officium antedictum, & quod a partibus, vel aliquo alio earum nomine nihil recipiant prout est infra descriptum, taxatum, & etiam ordinatum. Contrarium vero facientes duplum restituere teneantur.

Antquam admittantur debent examinari.

§. 17. Item quod nullus eorumdem Notariorum in eodem Palatio scribat in causis coram aliquo ipsius Palatii Auditore, nisi primo per Vicecancellarium, vel alium de ejus speciali mandato, de literatura ac scriptura sufficienti ad hujusmodi Notariatus officium exercendum examinatus; ac de vita & conversatione ipsius informatione recepta, necnon approbatus fuerit per eumdem; ac etiam juramentum in manu Vicecancellarii præstiterit in hac forma:

Et hujusmodi præstare juramentum.

§. 18. Ego N. Notarius N. Auditoris, commissum mihi officium sollicite & fideliter exercebo. A partibus, causas habentibus vel habituris, in quibus sum vel fuero Notarius deputatus, vel ab earum aliqua, seu a quocumque alio earum nomine quovis colore seu modo quæsito, nihil recipiam, ultra taxationem per Sanctiss. D. N. D. Joannem XXII. Summum Pontificem super hoc ordinatam. Nullam causam mihi committi procurabo scribendam, nec adhibebo instantiam aliquam in hac parte. Non ero promotor seu procurator in causis, quæ coram Auditore meo agitantur, seu quas agitari continget. In causis prædictis, in quibus sum vel fuero, ut præfertur, Notarius deputatus, omnes actus judiciarios substantialiter in manuali seu memoriali, in Auditoris mei præsentia, & etiam partium, si hoc expectare voluerint; conscribam, & postquam illos conscripsero, eos necnon instrumenta, & omnia alia, & singula in causis producta, ubi requisitus ab Auditore vel partibus, seu earum aliqua fuero, in Registrum fideliter redigam, vel redigi faciam requisitus ab eisdem partibus, vel earum aliqua in singulis terminis successive; & partibus ipsis copiam, cum per Auditorem decreta fuerit, sine difficultate & fraude quacumque faciam, salvo meo salario per ipsum Dominum Summum Pontificem moderato. Secreta causæ secrete tenebo, & præsertim consilia Auditorum, & sententiam donec ipsa sit prolata. Supradicta omnia, & singula promitto, & juro attendere & servare, sine omni dolo & fraude, sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei Evangelia.

Causas non affectent.

§. 19. Item statuimus, & etiam ordinamus, quod nullus Notariorum ipsorum causam aliquam sibi committi scribendam, per se vel alium procuret, seu adhibeat instantiam in hac parte.

Modestiam servent.

§. 20. Item quod dicti Notarii omnem modestiam, honestatem in omnibus studeant observare.

Uni tantum Auditori servire debeant.

§. 21. Quodque nullus eorumdem Notariorum, qui per aliquem dictorum Auditorum in Notarium receptus extiterit, alterius Auditoris Notarius esse valeat, quamdiu erit primi Auditoris Notarius.

Concubinam non retineant.

§. 22. Item quod nullus Notariorum ipsorum concubinam tenere præsumat, & si quis eorum ad præsens teneret aliquam, eam dimittere teneatur. Si vero infra octo dies post publicationem statuti, & ordinationis præsentis, ipsam non dimiserit, illam vel aliam deinceps minime resumpturus, & deinceps ipse vel alii reperti fuerint aliquam tenere, ab officio Notariatus in dicto Palatio exercendo perpetuo sint privati.

Causarum quæ coram suis auditoribus agitantur, patroni non sint &c.

§. 23. Item quod præfati Notarii, promotores seu procuratores in causis, quæ coram Auditore suo agitantur, in dicto palatio non existant. Item quod nullus Notarius alicujus Auditoris deinceps audeat scribere, vel præsumat in causa, si alterius partium dictæ causæ in audientia literarum Contradictarum, vel in Palatio Apostolico, seu in Romana Curia procurator vel promotor negotiorum, seu pensionarius quoquomodo fuerit vel existat. Sed si ex ignorantia contingeret Auditorem aliquam vel aliquas causam seu causas alicui tali Notario committere ad scribendum, statim Notarius hujusmodi causam seu commissionem in manibus dicti Auditoris restituat. Contrarium faciens per annum ab officio Notariatus in Palatio exercendo sit eo ipso privatus.

De Registris servandis.

§. 24. Item præfati Registrum cujuscumque causæ, in qua Notarii deputati existunt, cum manuali suo, & productis originalibus, ante-

antequam Registrum Auditori exhibeant, & copias in publicam formam seu in simplicem scripturam redactas, cum eodem Registro, antequam partibus tradant, diligenter auscultent, & alias sic perfecte videant & corrigant diligenter, quod per eorum incuriam negligentiam vel alias nihil de substantialibus omittatur, seu damnum aliquod patiatur aliqua partium earumdem; nec in favorem vel præjudicium unius partium præmissa complere differant vel postponant. Item quod jam dicti Notarii omnes actus judiciarios clare distincte & substantialiter in manuali seu memoriali, in Auditoris causæ, in qua scribunt, præsentia, & partium, si expectare voluerint, conscribere non postponant. Et postquam illos conscripserint, in Registrum fideliter redigant vel redigi faciant; & requisiti ab ipsis partibus vel earum aliqua, in singulis terminis, partibus eisdem copiam cum per dictum Auditorem decreta fuerit, sine difficultate & fraude quacumque faciant, salvo suo justo salario inferius moderato. Item quod iidem Notarii in Registro illius causę, in qua scribunt, ut prædicitur, omnes sententias definitivas, & interlocutorias, ac inhibitiones, necnon intimationes, & appellationes verbo vel in scriptis emissas, ex integro de verbo ad verbum conscribant, cum per partem vel partes seu Auditorem ipsius causę fuerint requisiti. Item quod instrumenta, & alia per partes producta diligenter registrent, vel registrari faciant Notarii memorati. Acta vero in partibus habita minime registrent, sed conserventur per illius causæ Notarium diligenter, nisi partes vel earum altera, illa peterent registrari; pars vero hæc petens de registro satisfacere teneatur. Item quod Notarii, quos interdum perpetuo, & interdum ad tempus de Curia absentari contigerit, omnia Registra, acta, & producta causarum, in quibus erant Notarii deputati, illi videlicet, qui animo non redeundi recedunt, alicui alteri Notario idoneo jurato, examinato, & approbato ut supra, subrogando loco ipsius; ille vero qui ad tempus abesse voluerit, uni ex aliis Notariis Auditoris sui, de ipsius Auditoris licentia & scientia, tradere & ponere teneatur: Qui Notarius depositarius, in prædictis eidem se absentanti commissis pro eodem absente scribat fideliter, & suppleat ejus vices.

Taxa Notariorum pro Registro. §. 25. Ceterum quia optat præmium quisque labor, & laboranti non est debitę mercedis exhibitio deneganda, moderamine nihilominus observato, ne sanguinem eliciat nimietas emungentis, subsequitur per statuta & ordinationes hujusmodi certus modus rationabilis & discretus, per quem prædictis Notariis pro eorum salario moderata satisfactio præbeatur; & litigantes, qui litigiorum involvuntur anfractibus, & plerisque fatigantur laboribus diuturnis, superfluis expensarum effusionibus non graventur. *Taxa pro singula pagina, & numerus linearum.* Quod videlicet prædicti Notarii pro petia registri unum turonensem argenti cum dimidio, & non plus habeant, & petia 26. lineas ex qualibet parte contineat, & qualibet dictarum linearum habeat quatuordecim dictiones. Item quod pro petia registri, redacta in formam publicam, receptione unius turonensis cum dimidio similiter sint contenti.

Pro copiis. §. 26. Item quod pro copia sive copiis, sive in quaterno sive in petiis longis fiant, de folio sive de petia registri unum tantum similem recipiant turonensem.

Citationibus. §. 27. Item quod pro citatione in audientia publica legenda, ultra medium similem turonensem ipsis recipere licitum non existat.

Inhibitione. §. 28. Item quod pro inhibitione, quæ in causis fieri solet, si redigatur in publicum instrumentum, sex similes turonenses recipiant, & non ultra.

Intimatione. §. 29. Item pro intimatione, cum in publicum redigatur instrumentum, non amplius quam quatuor similes valeant recipere turonenses.

Appellatione. §. 30. Item pro appellatione, si redigatur in publicum instrumentum, de petia registri duos dumtaxat turonenses similes recipere licitum sit eisdem.

Testium depositionibus. §. 31. Item quod de attestationibus testium, quos quisque Notariorum examinaverit præfatorum, de petia registri receptionem duorum turonensium similium non excedat; & de copia ipsarum attestationum unum cum dimidio similium turonensium Notarii prædicti de petia ejusdem registri recipiant, si copia ipsa in formam publicam redigatur. Si verò hujusmodi copia in papiro recipiatur, prout supra de aliis copiis est expressum.

Sententia Definitiva: Et ejus Instrumento. §. 32. Item de sententia definitiva pro qualibet petia registri possunt duodecim similes recipere turonenses. De instrumento vero publico, cum per se de sententia ipsa confectum extiterit, duodecim similes turonenses pro qualibet registri petia debeantur, & pro copia sententiæ, in publico sive in simplici quantum & de aliis copiis superius est expressum.

Interlocutoriis. §. 33. Item quod de interlocutoria vim definitivæ habente, ut de sententia supra proxime exprimitur, observetur. Si vero talis interlocutoria vim definitivæ nequaquam habeat, recipiantur duo similes turonenses pro petia registri, ut supra dicitur computando; & si de interlocutoria ipsa instrumentum per se publicum fiat, sex pro eodem poterunt recipere instrumento.

Distinctio monetarum. §. 34. Item volumus, statuimus, & etiam ordinamus, quod ceterę scripturæ judiciales taxentur secundùm modum superius designatum, hoc tamen adjecto & ordinato specialiter & expresse, quod videlicet ubicumque in taxationibus antedictis de turonensi grosso fit mentio, id de illo intelligi volumus, quamdiu Romana Curia fuerit citra montes; ubi vero ultra montes, Romę videlicet vel in aliis Italię partibus, Curiam esse contigerit ipsam, Romanus loco Turonensis ponatur, & computetur in taxationibus antedictis.

Cavendum iis, ne prolixiores æquo efficiant Scripturas. §. 35. Caveant tamen Notarii memorati, quod propter præmissas modificationes, scripturas prolixiores nequaquam efficiant, neque ponant superflua in eisdem, nisi prout ne-

necessarium fuerit & est, hactenus fieri consuetum, nec malitiose differant vel differre procurent scripturas partibus assignare. Contrarium vero facientes duplum restituant. Et si super hunc frequentaverint excessum, ab Auditorio sui Auditoris, & prædicto Palatio expellantur.

Simile juramentum a Notariis cæterorum Tribunalium emittendum.

§. 36. Volumus insuper, statuimus, & etiam ordinamus, quod Venerabiles fratres nostri Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ab Auditoribus & Notariis suis, necnon Camerarius noster ab Auditore vel Viceauditore Curiæ Cameræ nostræ, ipsiusque Notarii, & etiam Marescallus Romanæ Curiæ a Judicibus & Notariis eorum, seu quicumque alii auctoritate Apostolica causas in Romana Curia audientes, seu etiam audituri, a Notariis suis in eisdem causis juramentum recipiant juxta formas, quibus curare debent dicti Auditores & Notarii Palatii Apostolici, per nos, ut præmittitur ordinatas, in quantum tanget officia eorum.

Qui prædicta tenentur observare.

§. 37. Item statuimus, & ordinamus, quod præfata alia, quoad munera, dona, & xenia, ad scripturarum exactiones, quę, ut præfertur, de Auditoribus & Notariis dicti Palatii sunt statuta, & etiam ordinata per dictorum Cardinalium, & etiam Curiæ Cameræ nostræ Auditores & Judices Curiæ Marescalli, ac per ipsorum & quorumcumque aliorum in Romana Curia causas auctoritate Apostolica audientium, & auditurorum in posterum, Notarios serventur inviolabiliter.

Hæ leges in Cancellaria Registrandæ.

§. 38. Ut igitur ordinationes & statuta nostra hujusmodi, quæ perpetuis futuris temporibus duratura censemus, inviolabiliter observentur; & ne illa ob memoriæ labilitatem humanæ oblivioni dentur; & etiam ut Auditores & Notarii prælibati per ordinationum & statutorum eorumdem inspectionem assiduam, circa eorum observantiam attentius & vigilantius sint attenti; volumus & statuimus, ut ordinationes & statuta nostra hujusmodi de verbo ad verbum in Cancellariæ, & prædictæ Audientiæ literarum nostrarum registris, ex integro conscribantur.

Ibique quolibet anno legendæ.

§. 39. Quodque in singulis annis in Kalendis Octobris, vel prima sequentis Audientię die, si festum fuerit, die Kalendarum ipsarum, ordinationes & statuta hujusmodi legantur solemniter in Audientia prælibata. Et quilibet Auditorum, & Notariorum ipsorum penes se copiam conservet, & habeat eorumdem.

Clausulæ.

§. 40. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum decretorum, statutorum, reformationis, prohibitionis, & voluntatis infringere &c.

XLIII.

Declarat, Indultum quibuslibet Universitatibus, & Personis concessum, ne extra certos limites vocari in judicium possint, ad causas, & negotia, quæ apud Sedem eamdem agitantur, non extendi.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Abusus hujusmodi Indultorum ab Apostolca Sede obtentorum.

CONtingit plerumque, per Sedem Apostolicam nonnullis Universitatibus Civitatum, Castrorum, & aliorum Locorum, necnon singularibus personis Ecclesiasticis, & Secularibus indulgeri, ut per Literas dictæ Sedis nequeant conveniri, vel extra certa loca ad judicium evocari, nisi dictæ Literæ plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi faciant mentionem. Cujus Indulti prætextu eędem Universitates, & personę, cum super certis causis, seu negotiis ad Romanam Curiam evocantur ad comparandum seu litigandum in prędicta Curia, se asserunt non teneri.

Declaratio de qua in rubrica.

§. 1. Attendentes igitur quod Romana Curia communis est Patria, Sedesque Apostolica Mater existit omnium Fidelium, & Magistra, hoc Edicto in perpetuum valituro, auctoritate Apostolica declaramus, pręfatum Indultum hactenus quibusvis concessum, vel imposterum concedendum, ad causas & negotia quæ apud Sedem eamdem agitantur, seu pro tempore contigerit agitari, propter prærogativam seu eminentiam dictę Sedis aliquatenus non extendi Universitates & personas prædictas, cujuscumque Dignitatis, conditionis, aut status existant, aliquam immunitatem exinde recipere, quominus apud Sedem eamdem Apostolica auctoritate vocatæ comparere ac respondere legitime teneantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere &c.

Datum Avenioni nonis Aprilis, Pontificatus nostri anno XI.

Dat. die 5. Aprilis 1327. An. XI.

XLIV.

Confirmatio Erectionis Universitatis studiorum in Civitate Cadurcensi,

Ex Gall. Christian. n. e. To. I. in Appendice pag. 35.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

CUM Civitas Cadurcensis, quam excellentiæ divinæ bonitas multiplicium gratiarum bonis & dotibus decoravit, propter ipsius commoditates & conditiones quam plurimas apta non modicum generali studio censeatur, nos reipublicæ multipliciter expedire credentes, quod in Civitate præfata fiat & emanet fons scientiarum irriguus, de cujus plenitudine hauriant universi, litteralibus cupientes imbui documentis, & etiam cultores Sapientiæ inserantur & provehantur diver-

diversarum facultatum dogmatibus eruditi facundi, & undique illustrati fructum uberem largiente Domino, suo tempore producturi; attendentes quoque sinceræ fidei puritatem, ac eximię devotionis affectum, quos dilecti filii Consules & Universitas ejusdem Civitatis ad nos & Romanam Ecclesiam habere noscuntur: Ex prædictis causis, porrectis etiam nobis pro parte Consulum & Universitatis prædictæ humilibus & devotis supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, quod in Civitate prædicta perpetuis futuris temporibus Generale Studium habeatur, & vigeat in qualibet licita facultate, quodque præfatum Studium, ac ejus Universitas, ac Doctores, Magistri, licentiati, Baccalaurei, & Scholares pro tempore commorantes causa studiorum ibidem, omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus, concessis studio Tholosanensi, ac Universitati eius, plene & libere gaudeant & utantur.

Consulum Cadurcen. petitis annuens Studium Generale in ea Civitate confirmat.

Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Avenione VII. Idus Junii, Pontificatus nostri anno XVI.

Dat. die 3. Junii 1332. An. XVI.

BENEDICTUS XII.

PAPA CXCVII.

ANNO DOM. MCCCXXXIV.

Die 20. Decembris anno 1334. Cardinales in Palatio Avenionensi, ubi decesserat Joannes XXII., inclusi, elegerunt in Pontificem Romanum Jacobum Furnerium, Presbyterum Cardinalem Tituli S. Priscæ, qui in minoribus ex Ordine Cisterciensi, mox Appamiarum, postmodum Mirapiscensis fuerat Episcopus. Hic vocatus est Benedictus XII. qui coronatus est in Ecclesia Fratrum Prædicatorum die 8. Januarii anni sequentis. Sedit itaque in Pontificatu a die coronationis suæ Annos VII. Mens. III. imperante in Oriente Andronico Juniore Imperatore. Obiit siquidem Avenione die 25. Aprilis 1342. & sepultus est in Ecclesia Cathedrali. Post ejus mortem vacavit Sedes dies XI. (a)

Bene-

(a) Exclusis extremis.

I.

Benedictus Prælatos Ecclesiarum certiores facit de sui electione in Pontificem.

Ex Raynald. ad ann. 1334. §. 3.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopo Rhemensi, & Episcopis, ac dilectis filiis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, exemptis, & non exemptis, per Rhemensem Provinciam constitutis, salutem, & Apostolicam benedictionem.

Exordium a divina providentia petitum.

Altitudo cęlestis consilii, supra cuncta tenens in excelsis imperium, sic dat esse rebus, & dispensat ineffabili providentia munera gratiarum, sic creaturarum conditiones & status ordinat, ac, prout vult, variat & disponit, quod sensus humanus, ejus secreta consilii perscrutari non valens, in horum consideratione potius hebetatur, cum sint investigabiles viæ Domini, & sapientiæ suę magnitudinem humani non capiant intellectus: facit enim fortem ex debili, balbutientibus eloquium tribuit, & ponit nonnunquam humiles in sublimi, plenam & perfectam habens ad singula, tamquam palmo concludens omnia, potestatem.

§. 1. Sane felicis recordationis Joanne Papa vigesimo secundo Prędecessore nostro nuper, sicut Domino placuit, ab hac luce subtracto, & ad cælestem patriam ab hujusmodi miseria, sicut pie credimus, evocato, ejusque corpore cum exequiarum solemnitate debita tumulato, venerabiles Fratres nostri, Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sanctæ Romanę Ecclesiæ Cardinales, de quorum numero tunc eramus, pro futuri substitutione Pastoris convenientes in unum, sub deliberatione consilii, quam tanti negotii qualitas exigebat, habito super electionis futuri Papæ celebratione tractatu, licet consentire potuissent in alios majorum meritorum claritate conspicuos, & plurium virtutum titulis insignitos, tandem ad personam nostram dirigentes unanimiter vota sua, nos ad summi Pontificatus Apicem divinæ dignationis clementia evocarunt.

Humiliter de se sentit Benedictus:

§. 1. Nos igitur, nostrarum insufficientia virium, & administrationis tam arduæ sarcinam, tantique oneris gravitatem intenta consideratione pensantes, intra nostra præcordia, quid inter tot diversas & varias sæculi fluctuationes & pugnas agendum, quidve tenendum, quidve pensandum extiterit, animo duximus trepido revolvendum. Demum vero spiritus virtute reassumpta, in illo, qui assurgit in occursum timentium & implorantium humiliter nomen suum, quique clementer in se mitis suis gressus hominis perficit, inter hujusmodi cogitationum fremitus anchoram spei nostræ fiximus, ad ferendum sub ejus fiducia jugum servitutis apostolicæ imbecilles humeros humiliter submittentes, ac subsequenter Benedictionis & Coronationis Solemnia, & cętera recepimus secundùm morem ejusdem Romanæ Ecclesiæ, in personis Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum hactenus observatum antea; & humiliato spiritu Domino supplicando, ut ipse, qui nos jugum hujusmodi subire concessit, sic ad ipsum portandum debilitatem nostram suæ virtutis robore fulciat, sicque illud faciat sua benignitate portabile, quod sub eo non contingat, nos ex nostra debilitate deficere, sed ita sua omnipotentia nobis, & gregi dominico, vigilantiæ nostræ commisso, potius proficere, quod de talento nobis credito dignam valeamus in extremo judicio reddere rationem.

Suamque exponit in Deo fiduciam positam.

Fideles humiles ad Deum preces fundant cohortatur.

§. 2. Cum autem nos ad tanti molem ponderis levius & salubrius perferendam, ac præfatam Ecclesiam, quæ procellis ac turbinibus agitari assolet, piis & devotis expediat orationum suffragiis adjuvari, universitatem vestram rogamus & obsecramus in Domino Jesu Christo, quatenus apud ipsum, Sponsum ejusdem Ecclesiæ, suppliciter in humilitate spiritus devotis precibus insistatis, ut, tempestosa procellarum molestia quiescente, Ecclesia ipsa sub facilis auræ serenitate lætetur, luxque pacis copiosa sibi resplendeat, errorum & dissentionum tenebris de medio fidelium profligatis; ac gressus nostros, dum in præsentis valle miseriæ peregrinamur a Domino, per suorum dirigat semitas mandatorum; nostræque debilitatis humeris fortitudinis robur adjiciens, misericordi nobis pietate concedat, præfatam Ecclesiam ad sui nominis laudem & gloriam utiliter gubernare, ut cum domus nostræ habitationis terrenæ figmentum ejus imperio, per quem in præsenti sæculo juxta originariæ conditionis cursum solitum ingressum habuimus, dissolvetur, in illa cęlesti Jerusalem, ad cujus ædificationis, ceu quidam expoliti lapides, electorum animæ deferuntur, gloriosam non manufactam, sed æternam dignetur concedere mansionem.

Datum Avenione quinto Idus Januarii, Pontificatus nostri anno I.

Dat. die 9. Januarii 1335. An. I.

II.

De Apostatis, seu alias quomodolibet habitum Religionis dimittentibus, ac extra suorum Ordinum claustra evagantibus, deque eorumdem animadversione, ac Prælatorum facultate absolvendi resipiscentes ab excommunicatione, & super irregularitate dispensandi ratione Apostasiæ.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Proemium.

Pastor bonus, diligens, operosus, & pervigil, oves suas errabundas & devias, ne lacerentur & devorentur lupinis a morsibus, ad caulam reducere satagens, sollicite & prudenter super illas & alias suæ custodiæ deputatas instituit studiosas excubias, sibi & eis spiritualiter & temporaliter salutares. Sic ergo nos, qui cœlesti disponente Pa-

Pastore, quamquam immeriti, constituti simus in Summi Pontificii specula & Domini Nostri Jesu Christi Vicariatus officium exercentes ferventer in votis gerimus, & quatenus divinis beneplacitis convenire percipimus, studium apponimus sollicitudinis efficacis, ut cuncti tam æternæ Majestatis obsequiis sub regulari observantia dedicati, quam cæteri Christicolæ deliri a norma rectitudinis & tramite rationis ad reconciliationis Deo gratæ gratiam admittantur, & ad eam redeant, ne pereant, sed salventur.

Hac Constitutione consulere se velle ait Pontifex Regularibus asserentibus se in claustris, permanere, non posse.

§. 1. Sane ad Apostolatus nostri non sine mentali molestia jam dudum perducto notitiam, quod nonnulli, stabilitatis suæ professionis violato proposito, Regularem habitum temere dimittentes, ac de diversis Mundi partibus ad Sedem Apostolicam confluentes, & prætendentes variis coloribus & figmentis exquisitis, se in suis claustris & Religionibus non posse commode permanere; Nos, de Apostolicæ pietatis abundantia talium periculis Animarum occurrere desiderabiliter affectantes, & ut hujusmodi Religiosis apostatandi, & extra Religiones, Ecclesias, Monasteria, seu alia loca Ordinum eorumdem vagandi materia imposterum amputetur; ipsique Apostatæ, vel qui jam pernitiose vagantur per seculum, ab eorum temeritatis revocentur nequitia, & ad eorum Religionis abjectæ propositum reducantur; super præmissis opportunæ ordinationis remedia, prout series subscripta describit, digesta in hac parte deliberatione prehabita, providimus apponenda.

Præcipit Prælatis Ordinũ, ut Regulares apostatas, vel vagantes inquirant, & ad Religionem reducant.

§. 2. Volumus namque & Apostolica auctoritate ordinamus universis & singulis tam exemptis, quam non exemptis Prælatis immediatis quorumcumque Religiosorum quorumlibet Ordinum, in virtute sanctę obedientię districte precipiendo mandantes, ut ipsi Prælati Apostatas, & etiam de suis Ordinibus ejectos, & quosvis Religiosos alios eis subditos sine Prælatorum eorumdem licentia per seculum evagantes inquirant, seu inquiri faciant diligenter, ipsosque ad Religionem reducere studeant eorumdem.

Renitentes vero secundum loci circumstantias diversimode cogant ad idẽ.

§. 3. Quod si Apostatæ, ejecti, ac evagantes Religiosi præfati redire noluerint; aut Prelatis ipsorum prædictis super his inobedientes seu rebelles extiterint, illos, qui ad præsens apud Sedem consistunt eamdem, Auditor Cameræ Apostolicæ; alios vero, exemptos videlicet, Apostolica; non exemptos autem ordinaria auctoritate locorum Ordinarii ad requisitionem dictorum Prælatorum capere teneantur; per Auditorem ac Ordinarios antedictos Prælatis eisdem sine difficultate qualibet remittendos, ut sic redire ad Religiosis observantiam, & obedientiam Prelatorum suorum, ac in illis persistere, compellantur.

Rogant quoque Regulares, qui ab uno ad alium Ordinem inconsulta Sede Apost. transierunt, primum assumere habitũ.

§. 4. Nostræ præterea intentionis existit, rursusque volumus & ordinamus, ut omnes Apostatæ, qui Religionem seu Religionis, quam professi sunt, habitum dimiserunt, & ad Religionem aliam absque prædictæ Sedis, seu alia debita licentia transierunt, habitumque assumpserunt hujusmodi Religionis alterius, etiamsi in ipsa Religione altera, in qua, ut præfertur, assumpserunt habitum, secundo professi fuerint, ad Religionem earum primam, dum tamen canonice in ea professi fuerint, infra trium mensium spatium, computandum a die, qua hęc intentio voluntas & ordinatio nostræ ad notitiam eorum pervenerint, vel per ipsos steterit, quo minus perveniant ad eosdem (quod quidem spatium eis pro peremptorio termino assignamus) curent reverti, & habitum ipsius primę Religionis nequiter dimissum resumere ac gestare.

Apostatas vero resipiscentes recipere omnino teneantur.

§. 5. Volumus quoque ac etiam ordinamus, quod prædicti Prælati Ecclesiarum, Monasteriorum, seu aliorum locorum quorumlibet, a quibus ipsi Apostatæ, ut præmittitur, temere apostatarunt, eosdem Apostatas ad habitum & Religionem eorum priores recipere teneantur. Quod si forte iisdem Prælati, Capitula Ecclesiarum, Conventus Monasteriorum, seu fratres eorum & locorum prædictorum recusarent recipere Apostatas prælibatos; volumus & ordinamus, quod ipsi Prælati, Capitula, Conventus, & fratres per certos exequutores, super hoc a Sede Apostolica deputandos, ad eos recipiendos, salva Ordinis disciplina, quam volumus & mandamus circa illos, qui voluntarie redierint, hac vice, ut infra sequitur, misericorditer temperari, monitione præmissa per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo compellantur.

Ex Mendicantibus vero, qui in primis locis recipi nequeunt, alibi recipiantur.

§. 6. Nempe circa illos ex dictis Apostatis, qui Ordinum Mendicatium fuerint, etiam volumus & ordinamus, quod si Apostatæ ipsi Ordinum, ut prædicitur, Mendicantium in suis primis locis eorumdem suorum Ordinum recipi commode nequeant, in aliis locis Ordinis cujuscumque ipsorum vel alterius Ordinis dictorum Mendicantium, si alii Mendicantes hujusmodi Apostatas recipere voluerint, hac vice collocentur: & nihilominus Religiosi prædicti locorum ejusdem Ordinis ad recipiendum Apostatas, ipsos, qui transire ad alia loca ejusdem Ordinis, ut præfertur, habebunt ad recipiendum dictos Apostatas in locis hujusmodi per exequutores a prædicta Sede super hoc deputandos, si opus fuerit, censura simili compellantur.

Pęnã vero eis imminuenda.

§. 7. Et quia nimia rigoris vel pœnalis seu pœnitentialis asperitas ob fragilitatem carnis humanę non ædificat, sed corrumpit, volumus & ordinamus erga omnes Apostatas supradictos, quemlibet ipsorum per eorum Prælatos, servato subscripto moderamine, provideri: scilicet quod ipsi Prælati circa hujusmodi Apostatas, etiamsi ante vel post eorum apostasiam excessus in Ordine suo vel extra illum commiserint, & proinde vel etiam ex quacumque alia causa in Apostasiam hujusmodi lapsi fuerint, vel Ordinis sui carceres effregerint, seu ab ipsis evaserint, quod eis pænam seu pœnitentiam salutarem imponant juxta eorumdem Ordinum statuta antiqua: quam tamen pænam seu pœnitentiam sic etiam misericorditer volumus temperari, quod iidem Apostatæ terrore ultionis seu pœnæ a sumptio-

ptione suorum Religionis & habitus minime retrahantur.

Prælatis data facultas eos a censuris absolvendi cum eisque dispensandi super irregularitate, &c.

§. 8. Insuper memoratis Prælatis eorumdem Apostatarum, dictos Apostatas, ad Religionem suam pristinam, vel aliam Mendicantium, ut prætangitur, redeuntes, absolvendi hac vice juxta formam Ecclesiæ ab excommunicationis sententia, in quam apostatando taliter inciderunt; & cum eis super irregularitate, quam occasione apostasiæ hujusmodi, vel alias forsan sic ligati divina officia celebrando, imo verius prophanando, aut illis se immiscendo, damnabiliter incurrerunt, prout eorumdem Apostatarum saluti iidem Prælati expedire viderint, dispensandi plenam & liberam concedimus auctoritate Apostolica potestatem.

Obstantium derogatio.

§. 9. Non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus quorumlibet Ordinum, Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum prædictorum, juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, vel etiam privilegiis, indulgentiis aut literis Apostolicis, seu aliis quibuscumque, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri: & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum plenam & expressam oporteret in nostris literis fieri mentionem.

Petentibus literæ Apostolicæ concedendæ.

§. 10. Ut autem voluntatum & ordinationum nostrarum præmissarum, aliorumque superius expressorum exequutio promptior & efficacior subsequatur, volumus & mandamus, quod Ordinariis, Prælatis, Apostatis, ac Religiosis prædictis petentibus, juxta qualitatem casuum eorumdem opportune ipsis literæ Apostolicæ concedantur.

Dat. die 17. Junii 1335. anno I.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatum, ordinationum, mandatorum, & concessionis infringere &c.

Datum Avenioni quintodecimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri Anno Primo

---

III.

Quod Fratres Mendicantes ad Ordines Monacorum Nigrorum, & Cisterciensium transire non possint absque licentia Romani Pontificis.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Regularem vitam professis expedit subtrahi omnem inquietudinis & turbationis materiam, quo in contemplationis suavitate quiescere valeant, & tranquillum reddere Domino famulatum.

Causæ huius prohibitionis.

§. 1. Cum igitur ex eo, quod professores Ordinum Mendicantium ad Monacorum Nigrorum, & Cisterciensium Ordines consueverunt plerumque transire, multas in dictis Ordinibus turbationes, infestationes, molestias, damna, & scandala provenisse experientia doceat manifeste;

Prohibitio de qua in Rubrica.

§. 2. Nos his ex debito pastoralis officii pro futuro tempore occurrere cupientes, de consilio Fratrum nostrorum decernimus, nequis cujusvis Ordinis Mendicantium professor ad aliquem dictorum duorum Ordinum quoquomodo transire valeat sine Romani Pontificis licentia speciali, plenam & expressam de Constitutione hujusmodi mentionem faciente.

Obstantium derogatio.

§. 3. Non obstantibus privilegiis Apostolicis quibuscumque concessis in contrarium dictis Ordinibus Mendicantibus, seu eorum Prælatis, aut aliquibus eorumdem; quæ quoad hoc nullius ex nunc fore decernimus firmitatis.

Clausulæ.

§. 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam hujus nostræ prohibitionis, derogationis, ac voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem &c.

Dat. die 4. Julii 1335. anno I.

Datum Avenioni, quarto nonas Julii, Pontificatus nostri anno I.

IV.

Reformatio Ordinis Cisterciensis Monacorum S. Benedicti.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Cisterciensis Ordinis Encomium.

Fulgens sicut stella matutina in medio nebulæ sacer Cisterciensis Ordo in Ecclesia militante strenue militat operibus & exemplis, fervideque satagit per sanctæ contemplationis applausum, & innocentis vitæ meritum montana scandere cum Maria; seque per exercitium laudabilium actionum, & pensum piorum operum curiosum, Marthæ satagentis officio conformare. Hic nempe Ordo in divini cultus ministerio sedulus, ut sibi & aliis proficiat ad salutem, in sacræ lectione Paginæ studiosus, ut ad perfectam excellentiæ supernæ cognitionem valeat pervenire; præstans & promptus in operibus charitatis, ut adimpleat legem Christi, a mari usque ad mare palmites suos meruit dilatare, quia gradualiter ad virtutum culmina patenter ascendit, & proinde per sacri Pneumatis inflammantis corda debilia fistulas gratiis abundavit, dignumque se reddidit a Romana Ecclesia, Ecclesiarum omnium magistra, multis insigniri privilegiis, & gratiosis favoribus communiri.

Benedictus in minoribus huius Ordinis Monachus.

§. 1. Hujus quoque Ordinis ab adolescentia nostra perseveranter jugum sustulimus, & in eo alumni effecti, per temporum curicula diuturna crevimus, tam in illo quam extra ipsum successivis prælationum honoribus; & tamdem conscendimus, quamquam immeriti, summi Cathedram Pastoratus. Licet autem, exigente Apostolici ministerii cura, cujuslibet Ordinis approbati incrementum felix & floridum plenis affectibus in eo zelemur, a quo

quo cœlicæ ac terrenæ salutis perfectio derivatur; eumdem tamen Cisterciensem Ordinem acie internæ devotionis & charitatis aspicimus; & ea, quæ ipsius salutem & prosperitatem respiciunt, quatenus æterni Patris beneplacitis gratificari credimus, favorabiliter promovemus.

Nonnisi gravissimis de causis se motum affert ad hæc edenda statuta.

§. 2. Sane recensentes memoriter, quod ab olim, dum eramus intra Ordinem prælibatum, certa nos experientia instruebat, quod super quamplurimis articulis inferius explicatis, Ordo ipse Apostolicæ provisionis remediis indigebat; nos hactenus & moderno tempore super eis & nonnullis aliis a dilectis filiis Guillermo Cisterciensi, Joanne de Firmitate, Joanne de Claravalle, & Rainaldo de Morimundo Monasteriorum dicti Ordinis Cabilonensis & Lingonensis Diœcesis Abbatibus, diligenti collatione præhabita, super his omnibus plenarie informati dignum ducimus, & pro urgenti necessitate, ac evidenti utilitate Ordinis memorati, suadentibus etiam aliis justis & rationabilibus causis, statuta & ordinationes, prout series subscripta describit, auctoritate Apostolica edere: quæ volumus & decernimus solidam habere roboris firmitatem, eaque debere perpetuis futuris temporibus firmiter observari; videlicet;

Propriũ cuilibet Monasterio sigillũ.

§. 3. Cum cautelæ provisio in omnibus sit habenda, & præcipue ne paulatim deveniat in collapsum, quod est antiquitate vel prolixitate peracti temporis acquisitum, statuimus, ac etiam ordinamus, quod quilibet Conventus cujusvis Monasterii, seu alterius loci Conventualis dicti Ordinis, habeat proprium & speciale sigillum. Et quod quilibet Abbas Monasterii, sive alius loci alterius Conventualis, administrationi principaliter præsidens ejusdem Ordinis, & etiam Abbas Cisterciensis, qui est pro tempore, antequam Abbatiæ suæ vel administrationis hujusmodi se immisceat, juramentum præstare ad sancta Dei Euangelia teneatur, quilibet scilicet inferior in manibus Abbatis, qui electionem de ipso factam confirmare habebit, & in præsentia sui proprii Conventus, necnon ipse Abbas Cisterciensis, qui est pro tempore, suo Conventui, & prænominatis tribus, necnon Monasterii de Pontigniaco dicti Ordinis Antissiodorensis Diœcesis Abbatibus, si apud dictum Monasterium Cisterciense præsentes extiterint; quod possessiones vel jura, ad suum Monasterium vel alium Conventualem locum ejus pertinentes seu pertinentia, non vendet, nec alienabit, neque impignorabit, neque de novo infeudabit, nec per aliquem modum donabit, nisi per modum inferius designatum. Et hoc idem illi, qui nunc sunt Abbates Monasteriorum, seu aliorum locorum Conventualium ipsius Ordinis regimini Præsidentes, teneantur juramentum præstare infra sex menses, postquam statutum & ordinatio hujusmodi publicata fuerint, in proximo secuturo Capitulo generali ejusdem Ordinis.

Juramentum de non alienando ab Abbatibus emittendum.

Casus & forma alienandi.

§. 4. Quod quotiescumque alienationem rei immobilis, vel jurium alicujus Monasterii, vel alterius loci Conventualis dicti Ordinis, vel diminutionem censuum, seu pensionum, vel canonis, aut venditionem arborum, sylvarum non cæduarum imminere contigerit faciendas, tractatus duorum dierum (ad minus) interpolatorum diligens & maturus præcedere debeat, habendus per Abbatem Monasterii, seu Præsidentem regimini alterius loci Conventualis, cujus erunt res, jura, census, pensiones, canon, & sylvæ hujusmodi, cum suo conventu Monasterii seu alterius loci Conventualis præfati. Et nihilominus alienatio seu venditio hujusmodi fiat de consensu ipsius Conventus, vel majoris & sanioris partis ejusdem; & quod de tractatu & consensu jam dictis scriptura conficiatur authentica, in qua nomina & cognomina tractantium & consentientium, & sigilla Abbatis Monasterii, vel Præsidentis regimini alterius loci Conventualis, & Conventus Monasterii seu loci hujusmodi apponantur. Et antequam procedatur ad alienationem seu venditionem ipsam, petatur & obtineatur licentia super hoc ab ipsius Ordinis Capitulo generali; & subsequatur discussio super alienatione seu venditione hujusmodi, facienda per duos Abbates prædicti Ordinis, ab eodem Monasterio seu alio Conventuali loco non remotos, per dictum generale Capitulum deputandos, & cum approbatione seu auctoritate duorum Abbatum præfatorum. Quodque tam Abbas Monasterii, seu Præsidens ipsi Conventuali loco, quam duo Abbates prædicti, & etiam Abbas ejusdem Monasterii, vel deputatus ab eo, præsente Conventu ipsius Monasterii, seu alterius loci Conventualis, cujus res, jura, census, pensiones, vel canon, aut sylvæ hujusmodi alienanda seu vendenda fuerint, juramentum præstent ante discussionem prędictam, quod in præmissis fideliter se habebunt, omni dolo & affectione inordinata remotis; & quod etiam fiat de causis alienationis seu venditionis hujusmodi, & solemnitatibus præfatis, per quatuor Abbates prædictos, & Præsidentem ipsi Conventuali loco, sub eorum sigillis plena & fidelis relatio in proximo subsequenti generali Capitulo antedicto; ut videatur, si circa hæc omnia debite processerunt. Verum cum Monasterium seu alius Conventualis locus, Castrum, Villa, Grangia, vel res alia multum notabilis, alienandum vel alienandus seu alienanda fuerit, Capitulum generale ipsius Ordinis alienandi licentiam concedere non præsumat, nec procedatur ad eam quovis modo faciendam vel auctorizandam, nisi prius per idem Capitulum generale Romano Pontifice consulto, & ab eo super hoc petita licentia & obtenta. Si vero aliter, quam præmissum est, aliquis Abbas, vel regimini Præsidens, alienare præsumpserit, tam ipsi, quam Officiales ipsius Monasterii seu loci Conventualis, in hac parte consentientes eisdem, ab administrationibus suis per Abbatem deponantur eorum, & alienatio hujusmodi præsumpta, sit ipso jure irrita & inanis.

§. 5. Cœterum, si propter alicujus Monasterii seu loci Conventualis debita exolvenda, vel ut aliquid aliud, quod eidem Monasterio seu Conventuali loco sit utilius, acquiratur, aliquid alienandum extiterit, pecunia, quæ

Pecuniam ex alienationibus utiliter expendi, & conservari mandat.

quæ inde habebitur, ad nullos usus alios, quam in acquisitionem, seu debitorum solutionem hujusmodi convertatur. Et si secus actum fuerit, Abbas Monasterii, vel alius Præsidens Conventuali loco, pecuniam hujusmodi ad usus alios, ut præfertur, convertens, vel conversioni hujusmodi consentiens, ab administratione sua per Abbatem deponatur ipsius. Cęteri vero Monachi participes vel consentientes in idipsum, sint ad quodcumque officium seu administrationem ejusdem Ordinis inhabiles ipso facto. Nec pecunia ipsa in solius Abbatis seu alterius regimini Præsidentis, aut Bursarii alicujus eorum remaneat potestate; sed reponatur in aliquo securo loco sub quatuor serraturis, & diversificatis clavibus, quarum primam teneat Abbas Monasterii, seu loci Conventualis regimini Præsidens, secundam Bursarius, tertiam Prior claustralis, & quartam alius Monachus ipsius Monasterii seu loci Conventualis, de quo ejusdem Monasterii seu loci Conventualis conventui, seu majori & saniori parti ejusdem expedire videbitur, fideliter conservandam.

Locationes nonnisi ad quinquenniū faciendæ.

§. 6. Volumus etiam, quod circa concessiones jurium aut redditQuum alicui ad vitam ejus vel aliud certum tempus, & circa locationes, vel etiam redditiuum aut fructuum venditiones, ultra quinquennium faciendas præmissa forma per omnia observetur; hujusmodi tamen consultatione, ac licentia Romani Pontificis, & etiam licentia dicti generalis Capituli, & relatione in eo facienda exceptis. Permittimus tamen, quod parvę, steriles, vel inutiles possessiones concedi possint sub annuo censu pecuniario, vel sub certa portione seu quota proventuum, ad tantum tempus quantum visum fuerit Abbati Monasterii ipsius, & alteri Abbati alicujus Monasterii, vel Pręsidenti regimini loci Conventualis ejusdem Ordinis. Præcedente tamen maturo ac diligenti tractatu habito cum suo Conventu, & de consensu ipsius, vel majoris & sanioris partis ejusdem, præstitoque primitus juramento per ambos Abbates prædictos, eodem Conventu præsente, quod concessionem hujusmodi facere intendunt pro utilitate Monasterii, seu loci Conventualis, cujus erunt possessiones prædictæ. Et si aliter hujusmodi concessio facta fuerit, eo ipso sit irrita & inanis. Si autem multitudo dictarum possessionum, quamvis parvarum, sterilium vel inutilium existeret concedenda, tunc ante hujusmodi concessionem earum consulatur idem Capitulum generale, ac ipsius super hoc habeatur licentia, prout superius est distinctum. Abbas vero, vel Præsidens regimini loci Conventualis, si contrarium attentare præsumpserit, ac officiales ipsius Monasterii seu loci Conventualis, super hoc ei consentientes, per eorum Abbatem à suis administrationibus deponantur.

Excipiuntur tamen, parvæ, sterilesque possessiones ab hac lege.

Mutui nonnullis hic expressis de causis accipiendi norma.

§. 7. Insuper quia plerumque contingit imminere necessitatis articulum, in quo ex diversis causis expedit Abbatibus, & Præsidentibus principaliter regiminibus aliorum locorum Conventualium, contrahere mutuum, hanc provisionis cautelam modificatam in hac parte volumus adhiberi, quod nullus Abbas, vel alius loci Conventualis regimini Præsidens ipsius Ordinis, sine consensu proprii Conventus mutuum recipere valeat; & quod in authentica scriptura obligationis inde faciendæ apponantur eorumdem Abbatis vel Præsidentis regimini, & Conventus sigilla. Sed si Abbas a suo Monasterio, vel regimini Præsidens ab ejus Conventuali loco remotus existeret, talisque urgeret necessitas, quod sine receptione mutui, sibi vel familiæ suæ aut negociis utilibus seu causis per eum agendis providere non posset; permittimus, quod tunc sine suo consensu & ejus sigillo mutuum recipere valeat, quod, tamen summam centum librarum Turonensium parvorum, seu valorem ipsarum, sive integraliter seu particulariter non excedat; cujus mutui quantitatem, causam obligationis, ac personam, a qua illud receperit, Abbas, vel alius regimini Præsidens, mutuum ipsum recipiens, infra octo dies post ejus regressum ad Monasterium proprium, vel suum Conventualem locum ipsius, Conventui ad hoc specialiter congregato explicare teneatur. Et quod ex quo semel usque ad hujusmodi summam centum librarum mutuum receperit, non possit amplius mutuum recipere sine consensu & sigillo Conventus ejusdem, donec dictæ centum libræ fuerint integraliter persolutæ. Quicumque autem Abbas, vel alius Præsidens regimini loci Conventualis, per se vel per alium contrafecerit, eo ipso ab ingressu Ecclesiæ ac divinis Officiis sit suspensus.

§. 8. Et quia gesta hominum scripturæ fidei committuntur, ut rei gestæ memoria in posterum habeatur, volumus & ordinamus, ut ubicumque Abbates, vel alii locorum Conventualium regiminibus Præsidentes, aliquid cum expresso consilio suorum Conventuum facient, de quo testimonialis conficiatur scriptura, quod sigilla ipsorum Abbatum, vel aliorum regiminibus Præsidentium, eorumque Conventuum apponantur in illa. Et quod deinceps in sigillo cujuslibet Abbatis, vel alterius loci Conventualis regimini Præsidentis, quocumque nomine censeatur, ipsius nomen proprium exprimatur, ut melius sciri possit, per quem, & cujus tempore, id, de quo agetur, factum extiterit, & ut malitiis falsitatum commentis via melius precludatur.

Quæ de Conventuum consensu peragi debent, in scriptis redigenda.

§. 9. Præterea, cum sit consonum rationi, ut negotiorum gestores & officiales de gerendo fideliter & utiliter negocia & officia exercenda illis commissa, juramenti vinculo adstringantur, volumus & ordinamus, quod Cellararii, Bursarii, negociorum gestores, Rentari nuncupati, cæterique Officiales cujuslibet Monasterii, seu alterius loci Conventualis, & eorum Grangiarum Magistri, cum ad officia vel magisteria hujusmodi assumentur, juramentum præstare teneantur in manibus eorum Abbatis, vel alterius loci Conventualis regimini Præsidentis, suique Conventus, quod in commissis officiis, administrationibus, vel grangiis, fideliter se habebunt; & quod de receptis & expensis fidele computum reddent, & reliqua ipsi Monasterio-

Juramentum ab Officialibus de fideli administratione præstandū.

sterio seu Conventuali loco, aut eorum Bursariis assignabunt. Et quod illi Cellararii, Bursarii, negociorum gestores, Officiales, & Magistri, qui nunc sunt, præstare teneantur simile juramentum.

Depositarii duo in quolibet Monasterio eligendi, qui quater annis singulis rationem reddant.

§. 10. Et quia, ubi prudentia & moderantia fidei firmitate vallatæ non vendicant sibi locum, luxus inest; longique temporis victum brevis hora consumit, decet & expedit, ut per dispensatores prudentes & fidos quæque manuteneatur substantia, & etiam dispensetur. Unde statuimus & etiam ordinamus, quod in singulis Monasteriis, & aliis Conventualibus locis prædicti Ordinis, per Abbatem seu alium regimini Præsidentem, de seniorum sui Conventus consilio, duo Bursarii deputenter, quorum unus principalis existat. Qui siquidem Bursarii omnes pecunias ipsius Monasterii vel loci Conventualis undecumque provenientes, universaliter recipiant, & de dicti Abbatis, vel regimini Præsidentis mandato, ceteris Officialibus & aliis distribuant, prout fuerit opportunum; ipsique Bursarii quater in anno, sed cæteri Officiales & receptores proventuum semel, & etiam pluries, si eidem Abbati, vel regimini Præsidenti videbitur expedire, de omnibus receptis & expensis coram prædicto Abbate, vel regimini Præsidente, ac senioribus de Conventu ipsius Monasterii seu loci Conventualis, teneantur plenissimam & fidelem reddere rationem.

Iis vero rationem quovis anno reddant de receptis, & expensis Abbates.

§. 11. Abbates etiam, vel regiminibus Præsidentes, coram dictis senioribus & Bursariis annis singulis de receptis & expensis per eos, plenam & fidelem rationem reddere teneantur. Recipiantque ipsi Abbates, vel regiminibus Præsidentes, a dictis Bursariis pecunias pro expensis eorum. Et si dum ipsi extra Monasteria vel alia Conventualia loca eorum accesserint, eos pecunias contingat de proventibus Monasteriorum, seu locorum Conventualium eorum, aut aliunde recipere, hujusmodi pecunias in ipsorum regressu tradant bursariis prælibatis, computatis, si quas de ipsis pecuniis expenderunt, Abbates vero seu aliis regiminibus Presidentes, si secus attentare, vel sibi alia retinere præsumpserint, ab ingressu Ecclesiæ ac divinis Officiis post lapsum duorum mensium a die regressus hujusmodi computandorum, tamdiu suspensi existant, donec ea tradant bursariis memoratis.

De Visitatorum numero, officio, & evectionibus.

§. 12. Porro quia per visitationis actum, de vita & conversatione illorum, qui visitantur exquiritur, & per eum sincere debet correctionis & reformationis officium exerceri, nec proinde hi juxta canonicas etiam sanctiones superfluis sunt impendiis aggravandi, statuimus ac etiam ordinamus, quod Visitatores dicti Ordinis in aliquo Monasterio per eos visitando, antequam officium visitationis incipiant, nisi prima die, qua declinabunt ad illud, valeant demorari; & si manere ibi voluerint, sequenti die dumtaxat id licitum sit eisdem. Et quod visitationes in, eodem Ordine faciendæ, deinceps non durent ultra triduum continuum, nisi apparens necessitas, vel magna utilitas Monasterii visitati, dies exposceret ampliores: quodque ille Visitator, qui ultra ipsos prædictos duos dies, vel ultra præfatum triduum, absque necessitate vel utilitate predictis, easdem visitationes prorogare præsumpserit, si Abbas fuerit, sit a stallo chori & loco Capituli Abbatialibus per unum sequentem annum eo ipso suspensus, & sedere in stallo & loco Capituli remotis a stallis aliis & locis Abbatialibus teneatur; si vero fuerit Monacus, eo ipso sit per unum annum sequentem inhabilis ad quodcumque officium, & administrationem seu gubernationem in eodem Ordine obtinenda. Et nihilominus per sex menses sequentes in pane & aqua in suo Monasterio jejunare qualibet sexta feria teneatur; & quod similes pœnas incurrant Abbates & Monaci, qui visitationis officium impendendo, numerum evectionum, per fel. recor. Clementem Papam IV. Prædecessorem nostrum super hoc taxatum, excedent. Nec præsumant Visitatores ipsi ante hujusmodi eorum visitationem vel in ipsa seu post eam, occasione dicte visitationis aliquod munus suspectum per se vel alium recipere, nec illud a suis recipi permittant; expensas tamen, quas fecerint ad visitatum Monasterium eundo, & de ipso redeundo, recipere valeant juxta ordinationem super hoc factam per Clementem eumdem.

A Monasteriis interjacentibus victum solummodo recipiant.

§. 13. Ubi autem a Monasterio jam visitato usque ad Monasterium visitandum aliquod vel aliqua Monasteria in itinere constituta extiterint, ad quæ dicti Visitatores possint commode declinare, hoc ipsi efficere valeant; dictaque Monasteria taliter constituta eosdem Visitatores caritative recipere, decenterque tractare, ac eis providere in victualibus teneantur, & pro diebus, quibus ad hujusmodi constituta, ut præfertur, Monasteria declinabunt, & eis, ut prætangitur, provisum extiterit, nullas expensas possint a Monasterio seu locis recipere visitatis. Abbas autem contra prædicta recipiens, nisi infra duos menses a receptione hujusmodi computandos, eis a quibus receperat, receptum restituat, ipsis elapsis, duplum restituere teneatur. Monacus vero quicquid contra id receperit, restituere non postponat, & ob hoc regulari subjaceat disciplinæ.

Quibus de causis Visitatoribus adjungendi Abbates.

§. 14. Nec audeant præfati Visitatores in ipsis Visitationibus sibi alios Abbates adjungere, nec ipsi alii Abbates se illis adjungant, nisi pro consilio vel auxilio, ubi casus depositionis alicujus Abbatis, vel aliud magnum & arduum negocium, seu patriæ vel locorum, per quæ transire haberent, periculum immineret, seu interpretatio linguarum necessaria foret; verumtamen Cisterciensis, & quatuor Abbates quatuor principalium filiarum, qui sunt pro tempore, ac superius nominantur, in eisdem visitationibus unum alium Abbatem, si velint, secum recipere, vel sibi adjungere valeant.

Nomina eorum qui Secreta eis notificant revelare non possunt.

§. 15. Neque prædicti Visitatores nomina eorum, qui eis in ipsis visitationibus secreta revelaverint aliqua, ea revelare præsumant, nisi tunc demum, cum propter revelata hujus-

jusmodi ad alicujus punitionem vel pœnam fuerit procedendum, necnon revelantes hujusmodi puniantur plus vel minus, prout facti qualitas exiget, secundum arbitrium ipsius Ordinis Capituli generalis.

Abbates Visitantes quid recipere possint.

§. 16. Et quod Abbates majores post Abbatem Cisterciensem, & quatuor alii Abbates earumdem principalium Filiarum, qui sunt pro tempore, extra visitationes eorum, sex tantum; alii vero minores Abbates quatuor evectionibus sint contenti; nec hoc prætextu, qui paucioribus uti solebant, credant sibi potestatem plurium attributam.

§. 17. Rursus, præcavere volentes, ne per Abbates vel Monacos dicti Ordinis, declinantes ad alia Monasteria ejusdem Ordinis, veniendo ad hujusmodi Capitulum generale, vel de illo redeundo, seu alias, hujusmodi alia Monasteria plus debito aggraventur, statuimus & ordinamus, quod Abbates aut Monaci præfati ad idem Capitulum venientes, vel de ipso redeuntes, seu alias, tamquam hospites ad aliquod Monasterium seu locum Conventualem jam dicti Ordinis declinantes, non remaneant in eodem Monasterio seu Conventuali loco, vel locorum ipsorum, ultra diem, qua illuc declinaverint, & sequentem, nec ultra dictos dies; Abbas vel Cellerarius aut aliquis alius dicti Monasterii seu loci Conventualis, aut aliquorum locorum eorumdem, ipsos invitare, vel amplius eis aliquid ministrare præsumant. Quod si ex aliqua rationabili causa ipsi, vel aliquis de familia eorumdem, amplius remanere voluerint, expensas, quas tunc ibi fecerint, de bonis proprii Monasterii, vel aliunde procuratis, solvere teneantur. Quicumque vero contrarium fecerint, tam dantes, quam recipientes, de inobedientia & transgressione hujusmodi statuti & ordinationis nostrorum per generale dicti Ordinis Capitulum puniantur. Sed per prædicta nullum jus ipsorum declinantium alicui acquiratur, etiam per ipsos duos dies vel alias ad aliquod Monasterium seu locum Conventualem ejusdem Ordinis, aut locorum eorum declinandi, aut in eorum aliquo remanendi; hoc tamen salvo, quod circa patenter infirmantes solita caritas, & pia hospitalitas observentur.

Abbates non accedentes ad Capitulum generale quo pacto coercendi.

§. 18. Quia vero ideo sunt hujusmodi generalia Capitula instituta, ut in eis de statu Monasteriorum, & aliorum locorum regularium, ac de reformatione Ordinis, & observantia regulari, tractatus debeat diligens adhiberi, dignum & debitum fore dignoscitur, ut ad illa conveniant universi, quibus id imminet, præpeditionem canonicam non habentes. Quare statuimus & etiam ordinamus, quod Abbates ipsius Ordinis, qui de cætero non venerint ad dictum Capitulum generale (qui venire tamen tenebantur, secundum Ordinis prædicti statuta, non habentes impedimentum legitimum, seu licentiam specialem ab eo, qui dare possit eamdem) exhibere teneantur duplum ejus, quod expensuri essent ad idem Cupitulum veniendo, & redeundo de illo, duplumque hujusmodi solvere in sequenti Capitulo generali in utilitatem ipsius generalis Capituli convertendum: & quod possint Definitores ejusdem Capituli generalis tales Abbates non venientes ad duplum hujusmodi exsolvendum, auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, sublato appellationis obstaculo, coarctare; eorumque super hoc processum habendum, & ferendas sententias publicare, ac facere publicari. Quodque circa ipsum duplum in totum vel in partem nulli valeat fieri gratia, vel remissio indulgeri. Illi vero Abbates, qui legitimum impedimentum seu licentiam hujusmodi asseruerint se habere, illa Conventibus suis tempore, quo iter eundi ad d. Capitulum arripere deberent, exponere teneantur, & nihilominus subsequenter de dictis impedimento sive licentia in ipso generali Capitulo fidem facere per suum procuratorem, seu excusatorem, probum & idoneum virum, habentem speciale mandatum præstandi juramentum in animam ipsius mittentis, causas absentiæ, ac impedimentum hujus vera esse; quod quidem juramentum præstare teneantur, si visum fuerit Abbati Cisterciensi, qui est pro tempore, ac Præsidentibus ipsi Capitulo generali. Et si Abbas ac Præsidentes præfati tale impedimentum & licentiam ipsam non esse legitimam fuerint arbitrati, tales Abbates, qui ad idem Capitulum nequaquam venerunt, declarent incurrisse pœnam solvendi præfatum duplum, quemadmodum est præmissum.

De Contributionibus solvendis.

§. 19. Quia vero nonnulli, sicut accepimus, ad solvendum contributiones, quæ in eodem Ordine pro necessitatibus & usibus communibus, & alias consuetis ipsius Ordinis, pro tempore imponuntur, se reddunt difficiles & remissos, nos adversus eos, & circa negotia contributionum ipsarum, aliaque illa contingentia, prout sequitur duximus providendum: videlicet quod Abbati Cisterciensi, & quatuor Coabbatibus principalium Filiarum supradictis, & qui pro tempore fuerint, & cuilibet eorumdem, auctoritate Apostolica, remoto appellationis obstaculo, per censuram Ecclesiasticam, & per alia remedia juxta dicti Ordinis instituta & observantias consuetas, aliaque opportuna remedia, compellendi eos, quibus dictæ contributiones pro tempore impositæ fuerint, ad solvendum easdem; & ad id etiam coarctandum, recusantes seu negligentes solvere præfatas contributiones jam impositas, & quosvis alios impedimentum præstantes publice vel occulte, quo minus contributiones prædictæ solvantur, ad desistendum prorsus ab impedimento hujusmodi, nec non processus habendos, ac excommunicationis suspensionis & interdicti aliasque sententias ferendas in tales recusantes, negligentes, & impedimentum præstantes, nunc & in posterum, in eorum & aliis Monasteriis ac locis circumvicinis dicti Ordinis, prout fuerit opportunum, ac in generali Capitulo ipsius Ordinis publicandi, & publicari faciendi, plenam atque liberam concedimus tenore præsentium potestatem.

§. 20. Volumus autem, quod prædictas contributiones deinceps recipiant tres Abbates dicti Ordinis, ad hoc per ipsum generale Capi-

pi-

tulum, seu per Definitores ejusdem annis singulis deputandi; qui juxta ordinationem dicti Capituli, seu Definitores ejus pro necessitatibus & usibus communibus, aliasque consuetis jam dicti Ordinis dispensent easdem; & si quid de ipsis contributionibus superfuerit, in aliquo Monasterio securo ad hoc per dictum Capitulum, vel per ipsius Definitores eligendo, ponatur, & sub provisione custodiæ per ipsos tres Abbates super hoc adhibenda, sub tribus seraturis, & diversificatis clavibus, de quibus quilibet ipsorum trium Abbatum suam clavem teneat, fideliter conservetur. Tenebuntur namque præfati tres Abbates in subsequenti Capitulo generali de receptis & expensis per eos, Definitoribus ipsius Capituli reddere rationem; & illud quod restabit, ipsi Capitulo seu Definitoribus ipsius Capituli custodiendum restituere, modo præmisso per alios tres Abbates per ipsum Capitulum seu Definitores ejus, ut prætenditur, deputandos.

Contributiones a quo sint recipiendæ, & conservandæ.

§. 21. Dictique tres Abbates, quando ad prædicta deputabuntur, juramentum præstabunt, quod in recipiendo, custodiendo, & expendendo contributiones prædictas, ac in reddendo rationem de ipsis fideliter se habebunt.

§. 22. Poterunt autem dicti tres Abbates receptores, modo prædicto a generali Capitulo seu Definitoribus ipsius Capituli deputati, de ipsorum Abbatis Cisterciensis, & quatuor Coabbatum totidem principalium Filiarum consilio, certis personis fidelibus & discretis, annis singulis vices suas committere ad recipiendum contributiones, in generali Capitulo non solutas. Qui siquidem Discreti præstabunt solemniter juramentum, quod præfatas contributiones recipient, levabunt, exigent, & servabunt fideliter, & ad sequens generale Capitulum dictis Commissariis generalis Capituli seu Definitoribus ejus, integraliter deportabunt; dictique tres Abbates rationem reddent coram eisdem Abbate Cisterciensi, & quatuor Coabbatibus totidem principalium Filiarum, si omnes præsentes fuerint, necnon coram illis Definitoribus, quos præfati Cisterciensis & quatuor Coabbates in Divione decreverint detinendos.

§. 23. Volumus quoque, quod fiat speciale sigillum, quo literæ solutionis contributionum dicti Ordinis de cætero sigillentur, quod quidem sigillum sub tribus seraturis, & diversificatis clavibus penes dictos tres Abbates, vel in aliquo Monasterio, de quo eis magis expedire videbitur, apud aliquem vel aliquos, quem vel quos eligendum vel aligendos decreverint, jam dictum sigillum modo prædicto servetur: prædictæ tamen personæ, quibus de dd. Abbatis Cisterciensis & quatuor Coabbatum totidem principalium Filiarum consilio, ipsi tres Abbates, ut prædicitur, committent vices suas, dum non solutas contributiones receperint, poterunt de solutionibus particularibus, quæ fiunt extra Capitulum generale, recognitiones facere sub sigillis propriis eorumdem; sed illa, quæ fiunt postmodum eis, sigillabuntur prædicto speciali sigillo.

Literæ Solutionis cõtributionis quo pacto sigillandę, & custodiendæ.

§. 24. Præmissa vero circa ordinationem contributionum sic exacte ac diligenter observentur in Ordine antedicto, quod etiam per generale Capitulum, vel alium seu alios quoslibet quovis colore quæsito contra ea nihil fieri præsumatur; & si quis secus attentare præsumpserit, incurrat excommunicationis sententiam ipso facto.

Capitulum Gen. nihil de hac ordinatione potest immutare.

§. 25. Nempe cautius providere volentes, quod pro divino cultu & aliis obsequiis præstandis in Ordine prælibato, personæ recipiantur idoneæ ipsis officiis congruentes, statuimus, & ordinamus, quod de cętero in eodem Ordine non recipiantur in Monacos vel conversos nisi personę idoneæ ad ea, quę Conveniunt Monacis vel Conversis prædicti Ordinis, & nisi per Abbates Monasteriorum, vel principaliter Præsidentium regiminibus, & aliorum locorum Conventualium ipsius Ordinis, & infra Monasteria seu loca hujusmodi, cum consilio seniorum de Conventu, seu majoris & sanioris partis eorum Monasterii, vel alterius loci Conventualis, in quo Monacorum vel Conversorum fit receptio prædictorum. Si secus actum fuerit, carere viribus decernentes.

De recipiendis in Ordine.

§. 26. Profecto, quia honestas, temperantia, & modestia debent in cunctis personis ecclesiasticis, & maxime Regularibus divinis laudibus sedulius dedicatis, locum præcipuum obtinere, statuimus & etiam ordinamus, ut omnes Abbates, & Præsidentes regiminibus aliorum locorum Conventualium, & Monaci ejusdem Ordinis pannis bruni vel albi coloris dumtaxat utantur, & quod domicellum seu domicellos de vestibus, vel robis partitis aut virgatis, sive alias sumptuosis indutum vel indutos ducere non præsumant.

De habitu Abbatum, & Monachorũ.

§. 27. Quodque a curiositate aut superfluitate vasorum argenteorum, lectisterniorum, & quorumlibet ornamentorum curent penitus abstinere. Contrarium verò facientes per Abbates eorum, & per Visitatores, vel per Capitulum generale ipsius Ordinis, taliter puniantur, quod metus pœnæ aliorum, sic excedere volentium, meta existat.

Superfluitas in omnibus vitanda.

§. 28. Et quod Abbates Monasteriorum, & Præsidentes regiminibus aliorum Conventualium locorum dicti Ordinis, exceptis Abbate Cisterciense, & quatuor Coabbatibus totidem principalium Filiarum supradictis, qui sunt & pro tempore fuerint, ultra unum sæcularem clericum sive laicum equitantem ducere non præsumant.

Abbates unũ tantum equitantem ducere possunt.

§. 29. Quia verò personas Regulari observantiæ deditas decet potissimum ab esu prohibitorum cibariorum, tam virtutis amore, quam pœnæ formidine abstinere, ne ab eis in castimoniæ lubricum descendatur, auctoritate præsentium firmiter inhibemus, ne deinceps Abbates & Monaci dicti Ordinis extra Monasteria seu loca Conventualia ejusdem Ordinis, & etiam ipsi Monaci infra Monasteria, seu loca hujusmodi, aut in cameris, & extra infirmitorium commune, carnes vel pulmenta cum carnibus condita vel decocta, præsumant comedere, contra observantiam dicti Ordinis diutius observatam. Nos enim licentias, quas aliqui Abbates & Monaci jam dicti Ordinis dicunt a Sede Apostolica super

Esus carnium prohibetur, & omnes in contrarium licentię irritantur.

esu carnium se habere, cum tales licentiæ redundent in scandalum aliorum, penitus revocamus. Monacus autem vel Conversus, qui hujusmodi nostræ inhibitionis transgressor extiterit, tribus diebus pro qualibet carnium vel dictorum pulmentorum comestione jejunare in pane teneatur & aqua, & quod nihilominus quolibet ipsorum dierum in Capitulo regularem accipiat disciplinam. Sed Abbas inhibitionis præfatæ transgressor, non ad disciplinam ipsam, sed ad hujusmodi jejunia teneatur, & si scienter hæc omiserit negligenter facere observari, etiam ex negligentia hujusmodi teneatur ad jejunia prælibata, quæ quidem pœnæ nulli remitti valeant, nec super eis vel ipsarum parte aliqua cum aliquo dispensari. Quod si aliqui super esu carnium vel pulmentorum prædictorum sæpe inventi fuerint delinquentes, seu esum ipsum contra ordinationem hujusmodi frequentantes, & per Abbates proprios, quod à talibus abstineant, canonice moniti non destiterint, sint post monitionem hujusmodi per biennium eo ipso inhabiles ad quæcumque officia & administrationes in eodem Ordine obtinenda; obtinentes vero illa, removeantur, si Abbatibus eorum visum fuerit, ab obtentis. Inhibemus quoque quod nullus Monacus vel Conversus dicti Ordinis cujuscumque conditionis existat, etiam si officium habeat, nisi ægritudine gravi, vel debilitate detentus fuerit, carnes de cetero in cameris Infirmitorii comedere præsumat; sed omnia comedant in Refectorio communi Infirmitorio deputato.

Locus coquendi carnes in casibus permissis.

§. 30. Neque carnes parentur nec decoquantur alibi quam in Infirmatorio communi, seu in coquina eidem Infirmatorio deputata, vel in posterum deputanda, nisi Abbas ex aliqua causa rationabili alibi decoqui vel parari mandaret easdem, vel in ejus absentia, ille cui dictus Abbas commiserit vices suas. Ubicumque autem carnes pro aliis, quam pro infirmis vel debilibus paratæ fuerint, per Infirmarium inter comedentes in Infirmatorio dividantur.

Abbates quando dispensare possunt super esu carnium.

§. 31. Abbatibus vero benemeritis, qui cesserunt, vel cedent in posterum spontanea voluntate, locus & esus carnium per Abbatem proprium secundum suæ discretionis arbitrium concedantur. Et quilibet Abbas dicti Ordinis ex indulgentia possit interdum aliquos Fratrum, nunc hos, & nunc illos, prout necessitas postulaverit, advocare, ipsosque secum in camera sua melius & plenius exhibere. Abbates autem, & aliæ notabiles personæ ipsius Ordinis ad Monasteria declinantes, de Abbatis, vel eo absente, de Præsidentis regimini ejusdem Monasterii licentia, in camera ipsius Abbatis, vel in communi Infirmatorio carnibus uti possint.

Consuetudines contrariæ irritantur.

§. 32. Et quoniam aliqui Monaci dicti Ordinis in nonnullis Monasteriis & studiis sibi temere vendicare præsumunt, quod certis diebus qualibet septimana juxta observantias, seu consuetudines, vel statuta, quæ super hoc allegant, minus tamen rationabilia, eis carnes debeant ministrari, Nos hujusmodi abusum, observantias, consuetudines, seu statuta hujusmodi, utpote vergentia in eorum Religionis opprobrium, & exemplum & perniciem aliorum, penitus reprobantes, auctoritate ordinamus eadem, quod nullus Abbas, Provisor, Prior, Cellerarius, vel alius deinceps, hæc aliquatenus observare præsumat, nec etiam observari permittat, aut ministrare vel ministrari facere occasione observantiarum, consuetudinum, seu statutorum prædictorum carnes alicui prædicti Ordinis, præterquam in aliis casibus licitis & permissis.

Dormiant Monachi in cōmuni Dormitorio.

§. 33. Cumque tam secundum canonica, quam regularia instituta, in unum locum dormire debeant Monaci universi, & prætextu camerarum sejunctarum, quæ in aliquibus Monasteriis extra Infirmatoria propter cellas, quæ in dormitoriis sunt constructæ, multæ sunt inhonestates, & dissolutiones inductæ; Nos super his expressius & salubrius providere volentes, statuimus, & ordinamus, quod nullus de cetero Monacorum in cameris jacere audeat, nisi solummodo propter invalitudinem corporalem (& tunc in cameris infirmatorii dumtaxat) sed omnes in dormitorio jaceant, nisi forte ab hoc aliquis propter officium excusetur; & tunc possit alibi, si aliter commode in dormitorio jacere non valeat.

Cellæ in Dormitorio non construantur, & constructæ destruantur.

§. 34. Ad hoc etiam statuendo & ordinando adiicimus, quod deinceps cellæ in dormitorio nullatenus construantur, & siquæ jam constructæ fuerint, omnino per Abbates vel principales Prælatos proprios infra tres menses a tempore, quo hoc statutum & ordinatio ad eos pervenerit, & eis negligentibus seu non valentibus, per Visitatores in prima visitatione quam impendent, auctoritate Apostolica destruantur; & quod super his resistentes eisdem, vel impedimentum aliquod præstantes, seu præstari procurantes, & ad hoc dantes auxilium, consilium, vel favorem publice vel occulte, incurrant excommunicationis sententiam ipso facto. A qua quidem sententia nequeant nisi per Visitatores absolvi præfatos, quos etiam ipsi Visitatores per alia juris & statutorum ejusdem Ordinis remedia, valeant coercere. Priores tamen claustrales & Superiores possint juxta Abbatis vel Prelati principalis arbitrium, cellam habere infra dormitorium competentem. Dicti autem Visitatores, quod super his invenerint, vel fecerint, referant plene ac fideliter in ipsius Ordinis subsequenti Capitulo generali.

Portio certa per Monachos non recipienda.

§. 35. Quia vero in nonnullis Monasteriis & aliis locis Conventualibus dicti Ordinis servari dicitur abusive, quod quilibet Monachus certam bladi, panis, vini, vel pecuniæ recipiat portionem, Nos prorsus abusum hujusmodi detestantes & etiam abolentes, ac volentes in hac parte utiliter providere, auctoritate predicta firmiter prohibemus, quod deinceps in nullo ipsius Ordinis Monasterio fiant hujusmodi portiones. Sed ministrentur unicuique, prout communitas ejusdem Ordinis observavit hactenus atque servat.

Concessio certi redditus similiter interdicitur.

§. 36. Adiicientes ac prohibentes etiam, quod nulli Monaco certi redditus aut proventus, seu pars redditum vel proventuum, aut

aut aliqua pensio pro victu vel vestitu, seu ex quacumque alia causa, de cætero concedantur, vel alicui assignentur, aut alicui vel aliquibus Monacis ab extraneis concessi vel donati permittantur eisdem: Sed in utilitatem Monasteriorum ipsorum per Abbates proprios convertantur.

Divisio quoque bonorum, & redituum inter Abbates & Conventus vetatur sub pœnis hic expressis.

§. 37. Quodque inter Abbates, & Conventus, aut Officiales alicuius Monasterii dicti Ordinis, nequaquam fiat sectio bonorum, fructuum, redditunm vel proventuum eorum, sed communibus ipsorum usibus deputentur. Nos enim concessiones vel assignationes eisdem Monacis de dictis redditibus vel proventibus, seu eorum parte aut pensione aliqua factas, ac sectiones bonorum seu discretiones fructuum, reddituum, vel proventuum hujusmodi, si quæ factæ sunt, totaliter revocamus. Abbates vero, qui deinceps portiones prædictas, aut sectiones, seu divisiones hujusmodi bonorum, & aliorum præfatorum Monasteriorum suorum fecerint, vel fieri concesserint, aut hactenus factas servare permiserint, deponantur. Monaci autem, qui prædictis restiterint, vel impedimentum per se vel alium præstiterint, seu præstari procuraverint, tanto tempore carceri mancipentur, quanto Abbati, seu alio principali Prælato eorum visum fuerit expedire; ac si etiam Abbati vel ipsi principali Prælato in hoc contradixerint, perpetuo carceri mancipentur. Abbatibus vero benemeritis, qui voluntarie cesserunt vel cedent in posterum, sufficiens & congrua provisio prout Abbati, & Abbati successori cedentis Abbatis de consilio seniorum de Conventu illius Monasterii, cujus regimini cessit vel cedet, visum fuerit, assignetur, & etiam præbeatur.

Equitaturæ quibus sint concedendæ.

§. 38. Et ut omnis evagationis ac inutilium expensarum occasio subtrahatur, auctoritate inhibemus eadem, ne quisquam Monacus vel Conversus dicti Ordinis cujuscumque status vel conditionis existat, equitaturam tenere præsumat, Cellarariis, Procuratoribus, & Grangiarum Gubernatoribus dumtaxat exceptis, quibus Abbas possit hoc de una tantum concedere, si viderit expedire. Cellarariis tamen Cistercensium, & aliorum quatuor Monasteriorum totidem principalium filiarum prædictarum duæ possint equitaturæ concedi, si eorum Abbatibus videatur.

Contrà peculium, & proprietatem.

§. 39. Quamvis autem contra Monacos proprietarios, exceptis administratoribus, sit plene provisum per canonicas sanctiones, cum abdicatio proprietatis sit annexa regulæ Monacali; nos tamen specialius providere volentes, contra illos Monacos, & Conversos dicti Ordinis, qui suæ salutis obliti, contra regularem institutionem, pecunia congregata, jura, possessiones, redditus, pensiones, animalia, & alia bona emerunt, seu emi fecerunt, & faciunt, aliquando proprio, & sæpe nomine alieno, multis super his figmentis adhibitis, aliisque ipsa tradunt animalia nutrienda, & cum augmento vel lucro, sibi vel alteri reddenda eorum nomine, seu pro ipsis & alios multos contractus tamquam negociatores exercent; necnon appetentes lucra turpia, & sectantes peculium occultant, & illicite detinent, in suarum periculum animarum, auctoritate præfata decernimus, omnia præmissa, quę tamen alias restitutioni non subjaceant aliorum, fore per Abbates proprios Monasteriis propriis applicanda, & in utilitatem ipsorum Monasteriorum totaliter convertenda. Quodque ipsi Abbates alicui Monaco vel Converso, talia faciendi licentiam nequeant impertiri, & quod dicti Monaci & Conversi prædicta committentes, vel huiusmodi applicationi seu conversioni aliqualiter resistentes, vel impedimentum publice, vel occulte præstantes, seu præstari procurantes, & peculium prædictum non revelantes & reddentes Abbatibus prælibatis, sint eo ipso inhabiles ad quocumque officium, administrationem, regimen & gubernationem quamlibet in eodem Ordine obtinenda: permittimus tamen quod cum ipsis Monacis & Conversis possit Abbas eorum, super pœnis huiusmodi dispensare, dum prædicta revelaverint, & plene restituerint, quando eis videbitur expedire. Monacis autem, & Conversis etiam administrationes habentibus, pecunias, vel alia bona quibuscumque mutuantibus, vel debita fingentibus, quæ non debent, talis pœna per Abbates proprios imponatur, quæ sit illis ad salutaris correctionis profectum, & cęteris attentare similia volentibus in exemplum.

§. 40. Et quia per Ministros providos, administrationes bonorum consueverunt fructuose ac laudabiliter exerceri, volumus, ut Abbates Monasteriorum ejusdem Ordinis, sic bona Monasterium suorum dispensare ac providere talia teneantur, quod Monacis & Conversis tam sanis quam infirmis sufficienter provideatur in victu ac vestitu secundum cujusque Monasterii facultates, & qualitates cujuslibet regionis.

De Victu, & Vestitu cuilibet subministrando.

§. 41. Quodque in Monasteriis prædictis non plures Monaci vel Conversi ponantur, quam ex facultatibus dictorum Monasteriorum possit congrue provideri.

Numerus Monacorum sit iuxta facultate Monasterii.

§. 42. Præbere quippe materiam intendentes, quod in eodem Ordine per sacræ Theologiæ studium professores ipsius erudiantur, & illustrentur in illa, ut in Ecclesia Dei sibi ipsis, & aliis, fructus salutis, favoris, honoris, & honestatis, cælesti agricola irrigante ac multiplicante producant, matura deliberatione præhabita, subscripta de præfato & alias literali studio, scholaribus provectis, ac Doctoribus, & alia quæ circa ea, rationabilia & opportuna fore perspeximus, auctoritate sæpedicta, statuimus, ordinavimus, & disposuimus, pro moderno & postero tempore valitura, perpetuo & inviolabiliter observanda, videlicet quod generalia Studia dicti Ordinis in sacra pagina Parisiis, Exoniæ, Tolosæ, & apud Montem Pessulanum Magalonen. Dioec. deinceps existant. Studium autem quod Stellæ Pampilonen. dioec. fore consuevit, Salamanticam transferimus propter propinquitatem Studij Tolosani: Ordinantes quod Bononiæ fiat Studium quando commode fieri poterit, & domus pro studentibus, vel ematur.

De Locis Studiorum.

Fiat-

Fiatque Salamanticæ illud idem. Metis quoque sit particulare Studium in scientiis primitivis, ubi etiam domus pro Alamannis per generationem supradicti Monasterii Morimundi ematur, quantum generatio ipsa in Alemannia se extendit. Quodque domibus eorum, qui studebunt Bononiæ, ac Salamanticæ, illi Abbates seu Rectores eorum præsint, de quibus ordinabitur per ipsius Ordinis Capitulum generale.

Qui & ad quæ Studia sint mittendi.

§. 43. De his namque Provinciis, scilicet de Viennen. Tarentasien. Ebredunen. Arelaten. Aquen. Narbon. Bituricen. Auxinaten. Tarraconen. Cæsaraugusten. Burdegalen. & Tolosan. ad præfata Tholosan. & montis Pesullani studia transmittantur. Qui vero ad Stellam mitti consueverunt, Salamanticam destinentur, exceptis illis de Regno Navarræ, qui mittantur ad ipsum studium Tolosan. Sed Alamanni dirigantur ad studium Meten. pro dictis scientiis primitivis, ad quod quidem Meten. studium nullus de generatione Clarevallis mittatur invitus. Bononiam autem Italici, & Exoniam, Anglici, Scoti, Vallenses, & Hybernici destinentur. Sed ad Studium Parisiense quod est ceteris præcipuum, & fons omnium studiorum, indistincte mittantur ex omnium natione vel generatione secundum modum inferius annotatum, videlicet quod Abbates Monacos illos, quos habebunt ad dicta Studia mittere, ad ea de consilio Patris Abbatis vel Visitatoris & Conventus proprii aut sanioris partis ejusdem Conventus transmittere teneantur. Sic tamen, quod mittantur magis dociles & idonei, necnon ad proficiendum dispositi, & quod tali tempore transmittantur, quod prima die mensis Octobris, vel circa, in Studio Parisiensi existant, in aliis vero Studiis in B. Lucæ, vel omnium Sanctorum Festis infallibiliter sint præsentes.

Quot e quolibet Monasterio ad Studium mitti debeant.

§. 44. Numerus autem mittendorum videtur sufficere, prout sequitur: consideratis oneribus jam dicti Ordinis, & temporum qualitate, scilicet de quolibet Monasterio cujusque Provinciæ se generationis, in quo sunt, vel erunt, aut esse poterunt, quadraginta Monaci vel supra, Parisios debent mitti duo. De quolibet vero Monasterio, in quo sunt, vel esse poterunt triginta Monaci & supra, usque ad quadraginta Monacos exclusive, ad idem studium Parisiense debeat mitti unus. Et de quolibet Monasterio, in quo erunt, vel esse poterunt decem & octo Monaci, & supra usque ad triginta Monacos exclusive, ad alia generalia Studia, vel Parisios, si mittentes maluerint, debeat similiter unus Monacus destinari. Ad Metense autem Studium, cum fuerit institutum, de quolibet Monasterio generationis dicti Monasterii Morimundi, quantum ipsa generatio se in Alemaniam, & ultra Renum extendit, in quo erunt vel esse poterunt a decem & octo Monaci inclusive usque ad triginta Monacos exclusive, unus mittatur ad minus pro scientiis primitivis. Pro quibus, dummodo ipsi mittentes ad aliud mittant, destinare ad alia non cogantur.

Studentium provisiones taxat.

§. 45. Provisionem equidem studentium taliter limitamus, & sufficientem esse conspicimus, videlicet quod Magister Regens Parisiensis de communi contributione dicti Ordinis, vel de redditibus communibus octuaginta libras Turonensium parvorum, & a Monasterio proprio vigintiquinque libras ejusdem monetæ, pro bursa & aliis necessitatibus suis: Baccalarius vero Regens Parisiis, de dicta communi, vigintiquinque, & a proprio Monasterio alias vigintiquinque, pro bursa & aliis necessitatibus ejus: Ac Lector Bibliæ in eodem Studio de præfato communi decem, & a proprio Monasterio viginti libras ipsius monetæ percipiant annuatim: Quolibet vero scholarium studens in ipso Studio, viginti libras dictæ monetæ a proprio Monasterio pro bursa & aliis necessitatibus suis percipiant similiter annuatim. Sed in aliis Studiis Abbates ipsorum studiorum Rectores, Magistro in Theologica facultate in illis Regenti, de quadraginta libris prædictæ monetæ pro bursa & aliis necessitatibus suis providere annis singulis teneantur. Quando autem Baccalarius in eisdem Studiis reget, ubi commode non reperiretur Magister, teneantur dicti Abbates dicto Baccalario de triginta libris prædictæ monetæ pro bursa & omnibus necessitatibus suis annis singulis providere.

Lectio Bibliæ fit in quocumque studio generali.

§. 46. Ordinamus quoque ut in quolibet generali prædictorum Studiorum unus, qui Bibliam biblice seu textualiter continue legat, existat, cui ultra quindecim libras jam dictæ monetæ, quas percipiat a proprio Monasterio pro bursa, centum solidi ejusdem monetæ pro omnibus aliis necessitatibus suis annuatim a Cellarario de bursis scholarium tribuantur. Quilibet autem scholaris in dictis aliis Studiis generalibus præter Studium Parisiense, ac in dicto Studio Metensi quindecim libras prædictæ monetę a proprio Monasterio pro bursa & omnibus aliis necessitatibus suis percipiat annuatim. Siquidem omnes provisiones hujusmodi tam Abbates dictorum Studiorum Rectores, quam Abbates proprii, prout quemlibet eorum continget seu tangere poterit, mittere teneantur ad dicta Studia eorum sumptibus, & illas ibidem solvere, terminis superius designatis, quibus ipsi mittendi esse debent in Studiis memoratis.

Studiorum expensas facientes jurent ut hic.

§. 47. Cellararii vero & alii, expensas dictorum Studiorum facientes, teneantur juramentum præstare, quod omnia, quæ recipient de provisionibus ipsorum Studiorum & studentium, fideliter dispensabunt, & tenebunt etiam reddere rationem de receptis & expensis in fine cujuslibet mensis, præsentibus Magistro seu Lectore dictorum Studiorum Baccalario, & provisore, ac septem aliis discretioribus scholaribus, quo dicti Provisor Magister & Baccalarius ad id deliberaverint advocandos.

Abbates cessantes mittere studentes cum dictis provisionibus, pœnam sustinent.

§. 48. Et ut ipsi Abbates, qui ad mittendum adstringuntur, prout superius est expressum, diligentiam adhibeant, & abjiciant desidiam in præmissis, volumus & ordinamus, quod Abbas, qui dictis terminis Monacos seu Monacum, quemadmodum prætactum existit, non miserit cum provisionibus supradi-

ctis, teneatur elapso mense duplum provisionum hujusmodi suis expensis mittere ad Studium antedictum. Cujus quidem dupli medietas studenti, pro quo mitti debebant, pro libris applicetur emendis, & alia in usus communes aliorum studentium per Cellararium convertatur. Et si dictus Abbas duplum præfatum, ut præfertur, infra sex menses dictos terminos immediate sequentes non miserit, ei sit eo ipso elapsis ipsis sex mensibus ingressus Ecclesię interdictus, dictasque poenas incurrant Abbates eorumdem Studiorum Rectores, qui dictis terminis non miserint, & non solverint provisiones præfatas, prout superius est descriptum. Quod si prædicti poenas hujusmodi per tres menses dictos, sex immediate sequentes pertinaciter tolerarent, eo ipso a divinis officiis sint suspensi.

Provisores animarum Studentium deputantur.

§. 49. Et ut eisdem studentibus animarum cura non desit, volumus & ordinamus, quod in eisdem Studiis generalibus Abbates ipsorum Studiorum Rectores deputent idoneos Provisores, qui curam habeant animarum studentium in eisdem, quique illos corrigant & absolvant, sicut proprii Abbates subditos proprie corrigere & absolvere possunt in Monasteriis eorumdem: propter hoc tamen dicti Studentes a potestate proprii Abbatis exempti aliquatenus non existant.

Quod si quis de Ord. Cistercien. in studio Parisien. assignatus, sit dispositus ad Magisteriũ Theologię vel Baccalarium non removeatur, &c.

§. 50. Ubi autem erit aliquis de Ordine ipso in Parisiensi studio assignatus, qui sit vitæ laudabilis, aliasque idoneus & discretus, & ad Baccalariatum, vel Magisterium Theologiæ dispositus & propitius, Abbas Cisterciensis, qui est pro tempore, cum consilio Magistrorum, Baccalariorum & Provisoris domus studentium Parisiis, mandet Abbati proprio, quod talem non revocet, sed eum permittat in hujusmodi scientia perfici, & ad statum Baccalariatus, ac honorem Magisterii provehi, lecturamque continuare, prout ipsis Ordinis generale Capitulum ordinabit: possit tamen ipsum generale Capitulum, deficientibus Magistris seu Baccalariis in Theologia, talem etiam ante Baccalariatum vel Magisterium in quolibet prædictorum generalium Studiorum principalem deputare Rectorem, ut eidem generali Capitulo visum fuerit expedire.

Studentes Ordinis jura canonica non audiant.

§. 51. In favorem utique studii ejusdem Theologiæ, ut ab alumnis ejusdem Ordinis studentibus illi ferventius attendatur, statuimus ordinamus & prohibemus expresse, quod in nullo dictorum Studiorum legantur vel audiantur jura Canonica, nec etiam extra illa, per aliquem studentium eorumdem; quod si quis contrarium attentare præsumpserit, sit eo ipso ad claustrum suum, ab hujusmodi studio revocatus. Nec Cellararius dictorum Studiorum ex tunc in aliquo illi provideat, sed incontinenti ad proprium Monasterium remittatur, & de transgressione ac inobedientia hujusmodi secundum arbitrium Abbatis proprii puniendus.

Officiales idonei pro obsequio Studentium deputentur.

§. 52. Et ut in dictis Studiis pro studentibus in eis necessaria non desint obsequia, volumus & ordinamus, ut præfati Abbates ipsorum Studiorum Rectores, in eis providenat de Cellarariis, & aliis Officialibus idoneis, prout necessitas, vel utilitas cujuslibet Studiorum requiret ipsorum. Quodque ipsi Cellararii & Officiales juramentum præstabunt de fideliter dispensando, ac de receptis & expensis cautionem reddendo, quemadmodum superius est expressum.

Qui Rectores & Officiales in Parisiensi & aliis studiis eligantur & a quibus.

§. 53. Et quia decet & expedit, ut inter Studia cętera Studium Parisiense refloreat, & juge sine intermissionis dispendio habeatur, statuimus & ordinamus, quod in eodem Studio Parisiensi deputentur Magistri, Baccalarii, Lectores Bibliæ, ac Provisores, Cellararii, & alii Officiales prædicti Ordinis, per Capitulum generale. Quod si ipsi, vel aliquis eorum deficiant, seu ex aliqua causa Magistri, Baccalarii, & Lectores lecturam assumere vel continuare, aut Cellararii, & Officiales præfati sua officia exercere nequirent, subrogentur alii loco eorum per Visitatorem illius anni, usque ad sequens dumtaxat Capitulum generale. In aliis etiam Studiis generalibus Magistri seu Lectores principales per dictum generale Capitulum deputentur. Alii vero minores Rectores & Officiales, per Abbates eorumdem Studiorum Rectores debeant deputari. In ampliorem namque favorem & continuationem durabilem studii hujusmodi Theologiæ jam dictæ statuimus & ordinamus, quod quamdiu pro dictis Studiis generalibus, præter Bononiense, Salamantinum, & Metense Studia, Magistri in Theologia idonei de præfato Ordine in eodem Studio Parisiensi, vel si non ibi, alibi poterunt reperiri, teneatur idem Capitulum generale, Magistrum in Theologia principalem deputare Lectorem, alioquin magis idoneum Baccalarium, quem ad hoc poterunt Parisiis, vel si non ibi, alibi reperiri, quos dictum Capitulum generale ad suscipiendum & continuandum lecturam hujusmodi, si necesse fuerit, per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna remedia, sublato appellationis obice, etiam auctoritate Apostolica coarctandi, dicto Capitulo ac Definitoribus ipsius, nec non Abbatibus dictorum Studiorum Rectoribus, communiter vel divisim plenam atque liberam tenore præsentium concedimus potestatem. Præfato insuper Capitulo generali similem potestatem concedimus compellendi, appellatione remota, per censuram & remedia hujusmodi, Abbates ipsorum Studiorum Rectores ad recipiendum Magistros in Theologia, & Baccalarios ad prædictam lecturam, & ad providendum eisdem de communi contributione ipsius Ordinis, & pro bursa & aliis necessitatibus, annis singulis, prout de provisionibus hujusmodi est superius limitatum. Ipsi vero Magistri non pompose manere, seu laute vivere præsumant in Studiis antedictis, sed humiliter & devote legant, cibis competentibus vescantur, & uno solo servitore clerico sint contenti. In Studio autem Metensi provideat de Lectoribus, & aliis Officialibus domus studentium Abbas supradicti Monasterii Morimundi, qui est & qui pro tempore fuerit, de consilio sui Conventus, vel maioris & sanioris partis ejusdem, prout sibi videbitur expedire.

§. 54. Et

Doctorandi quid jurare quidve observare debeant.

§. 54. Et cum sit dedecens & deforme, ut quis, præsertim religiosus, cum vanitate & imperitia cathedram ascendat præeminentiæ magistralis, statuimus & ordinamus, quod de cætero nullus de Ordine prædicto assumatur ad recipiendum Magisterii seu Doctoratus honorem, nisi prius per eum præstito juramento in præsentia Provisoris & studentium ipsius Ordinis tunc præsentium in Studio, in quo hujusmodi honorem recipere voluerit, seu majoris partis numero eorumdem, quod in assumptione ipsius honoris, vel ante seu post occasione illius, circa cibos, vestes, vel alia non expendat per se vel per alium undecumque habuerit, vel fuerit sibi datum; nec quantum in eo fuerit, ultra valorem mille Turonensium argenti expendi permittat ab aliis ejus consanguineis vel amicis. Baccalarii etiam jurare similiter teneantur in præsentia prædictorum, quod occasione Baccalariatus sui, vel ante seu post, nullum festum seu convivium faciant per se vel alium, seu fieri permittant, quantum in eis fuerit, a quibuscumque aliis eorum consanguineis vel amicis.

Qui cursus Bibliæ faecere & qui sententias legere possint.

§. 55. Ad hæc denique statuimus & ordinamus, quod quicumque dicti Ordinis, qui tamen in eodem Studio Parisiensi vel in aliquo alio prædictorum generalium ipsius Ordinis Studiorum per sex annos in Theologia studuerint, & ad hoc idonei extiterint in dicto Studio Parisiensi possint cursus Bibliæ facere, & qui per octo annos studuerint, ut præfertur, sententias legere in Parisiensi studio memorato.

Derogatio contrariorũ.

§. 56. Non obstantibus quibusvis statutis & consuetudinibus ac observantiis Ordinis, Monasteriorum, locorum Conventualium, & Studiorum sæpe dictorum contrariis, juramentis, confirmationibus Apostolicis, aut quibusvis firmitatibus aliis roboratis, & illo præsertim statuto, quo in eodem Studio Parisiensi cavere dicitur, quod nullus possit legere cursum Bibliæ, nisi ibidem studuerit septem annis, quodque non permittatur sententias legere, nisi etiam inibi studuerit decem annis, prout sic vel aliter in statutis ipsius studii Parisiensis dicitur contineri; Nec non quibuslibet privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, Ordini, Monasteriis, locis Conventualibus, & Studiis præfatis, sive Universitatibus Magistrorum & Scholarium eorumdem, in contrarium concessis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi statutorum, & ordinationum nostrarum omniumque aliorum & singulorum contentorum in eisdem præsentibus valeat quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus plenam & expressam oporteat in nostris literis fieri mentionem.

Jussio hanc Constitutionẽ in I. Capitulo generali & annis singulis in aliis legendi, & etiam semel in anno in particulari Capit. cujuslibet loci.

§. 27. Ne autem supradicta, vel aliqua, seu aliquid eorumdem in oblivionis lubricum deducantur seu parvipendantur ab aliquo, quinimo ut de ipsis nunc & perpetuis futuris temporibus notitia certior habeatur, eadem auctoritate statuimus, ordinamus, & districte injungimus, ut in primo generali Capitulo dicti Ordinis, & deinceps singulis annis, in eodem Capitulo generali, ac semel quolibet anno in quocumque Monastriorum, & locorum Conventualium prædicti Ordinis, omnibus Monacis eorum in Capitulo ad hoc specialiter congregatis, præmissa omnia & singula de verbo ad verbum legentur, & etiam publicentur. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Datum Apud Pontem Sorgiæ Avinionensis Diœcesis, IV. Idus Julii, Pontificatus nostri anno I. Dat. die 12. Julii 1335. An. I.

V.

Definitio quorumdam articulorum circa Beatorum visionem, animarumque beatitudinem, & damnationem.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

BEnedictus Deus in donis suis, & sanctus in omnibus operibus suis, qui Sacrosanctam Romanam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, quam ut vinnem plantavit dextera sua, quamque ut præcipuam in Ecclesiarum omnium caput erexit ut victricem, * dicente Domino ad Petrum: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, sua miseratione non deserit, sed per Beatos Apostolos suos, præcipue Petrum & Paulum singulares ejusdem Ecclesiæ defensores, pia benignitate & continua pietate custodit: quatenus eisdem rectoribus gubernata, in se stabilis manet, fundata supra firmam petram; omnesque Christianæ fidei cultores illi obediant, illi pareant, illi intendant, sub illius magisterio degant, sub ejus disciplina & correctione consistant. Non in illa dogmatizetur improvidum, inseratur incautum, in fide temerarium ingeratur: Sicque declinent homines a malo, & faciant bonum, ambulent per vias rectas, & ad meliora per sancta desideria proficiscantur, ut sperent justorum propinquas æternæ vitæ retributiones, timeant malorum inferni calamitates non remotas. Nam scriptum est: Ecce venio cito, & merces mea mecum est, reddere vnicuique juxta opera sua. Quod si secus a quoquam fuerit attentatum, id protinus sua auctoritate, pœnis etiam adiectis, prout expedire viderit, prorsus evellat. Pro qua, ut in seipsa subsistens alios informaret, passionis suæ tempore Salvator noster JESUS CHRISTUS Patrem exorasse perhibetur dicens: Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum: ego autem pro te rogavi, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.

* Alias veritatem.

Romana Ecclesia, est cuncta diffinire & corrigere.

§. 1. Sane dudum tempore fel. rec. Joanni XXII. prædecessoris nostri, inter nonnullos etiam Theologicæ facultatis Magistros super visione animarum. Justorum hominum post mortem suam, in quibus nihil erat purgabile, cum de hoc sæculo decesserunt, vel si fuerat, jam purgatum fuerat ex toto, an

Joannes ideo Pont. XXII. censuit definire dissentiones quorumdam articulorum de quibus hic, sed morte præ-

ventus id perficere non potuit.

an divinam Essentiam videant ante corporum suorum resumptionem, & judicium generale: Et super nonnullis aliis orta materia quæstionis, ipsorum aliqui negativam, aliqui affirmativam, alii vero secundum suas imaginationes, de visione divinæ essentiæ ab animabus huiusmodi, diversa & diversimode ostendere nitebantur, prout ex dictis & scriptis ipsorum noscitur apparere; super reiectis vero suis concertationibus, quas hic causa brevitatis omittimus, quia ita ex nostris determinationibus inter se etiam * decidebant. Cumque idem prædecessor noster, ad quem prædictorum determinatio pertinebat, ad decisionem concertationum huiusmodi se pararet in suo consistorio publico, tam fratribus suis S. R. E. Cardinalibus, de quorum numero tunc eramus quam Prælatis & Magistris in Theologia, qui multi aderant præsentes, iniungendo districtius & mandando, ut super materia de visione prædicta, quando requirerentur ab eo, deliberate unusquisque diceret, quod sentiret. Tamen morte preventus, sicut Domino placuit, perficere illud nequivit.

* Alias diffidebant.

Hic modo Pont. dictas dissentiones terminat cum infrascriptis definitionibus

§. 2. Defuncto itaque prædecessore præfato, nos divina dignatione ad apicem summi Apostolatus assumpti, diligentius attendentes, quanta ex præmissis eorum concertationibus non solutis animarum imminent pericula, quanta exinde possunt scandala suboriri, ut ipsorum varietas pereat, & veritatis soliditas innotescat, habita prius super prædictis sollicita examinatione, & diligenti deliberatione cum fratribus nostris dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, de ipsorum Fratrum consilio, hac in perpetuum valitura constitutione, Auctoritate Apostolica definimus.

Definitio circa beatitudinem animarum fidelium defunctorum.

§. 3. Quod secundum communem Dei ordinationem animæ Sanctorum omnium, qui de hoc Mundo ante Domini nostri Jesu Christi passionem decesserunt, necnon Sanctorum Apostolorum, Martyrum, Confessorum, Virginum, & aliorum fidelium defunctorum, post sacrum ab eis Christi baptisma susceptum, in quibus nihil purgabile fuit, quando decesserunt, nec erit, quando decedent etiam in futurum; vel si tunc fuerit aut erit aliquid purgabile in eisdem, cum post mortem suam fuerint purgatæ; ac quod animæ puerorum eodem Christi baptismate renatorum, & baptizandorum cum fuerint baptizati, ante usum liberi arbitrii decedentium, post mortem suam, & purgationem præfatam in illis, qui purgatione hujusmodi indigebant, etiam ante resumptionem suorum corporum, & iudicium generale, post Ascensionem Salvatoris Domini nostri Jesu Christi in cœlum, fuerunt, sunt, & erunt in cœlo, cœlorum Regno, & Paradiso cœlesti cum Christo, Sanctorum Angelorum consortio aggregatæ, ac post Domini Jesu Christi passionem & mortem viderunt & vident Divinam essentiam visione intuitiva, & etiam faciali, nulla mediante creatura, in ratione obiecti visi se habente; sed Divina essentia immediate se nude clare & aperte eis ostendente. Quodque sic videntes eadem divina Essentia perfruuntur. Necnon quod ex tali visione & fruitione eorum animæ, qui iam decesserunt, sunt vere beatæ, & habent vitam & requiem æternam, & erunt illorum, qui postea decedent cum eamdem divinam videbunt Essentiam, ipsaque perfruentur ante iudicium generale. Ac quod visio huiusmodi divinæ Essentiæ, eiusque fruitio, actus fidei & spei in eis evacuant, prout Fides & Spes propriæ Theologicæ sunt virtutes. Quodque postquam inchoata fuerit vel erit talis intuitiva ac facialis visio & fruitio in eisdem, eadem visio & fruitio sine aliqua intercessione seu evacuatione prædictæ visionis & fruitionis continuata extitit, & continuabitur usque ad finale iudicium, & ex tunc usque in sempiternum.

Definitio circa damnationem animarum decedentium in peccato mortali.

§. 4. Definimus insuper, quod secundum Dei ordinationem communem animæ decedentium in actuali peccato mortali, mox post mortem suam ad inferna descendunt, ubi pœnis infernalibus cruciantur, & quod nihilominus in die Judicii omnes homines ante tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de factis propriis rationem, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.

Prohibitio aliter tenendi

§. 5. Decernentes prædictas nostras definitiones, seu determinationes & ipsarum singulas, ab omnibus fidelibus esse tenendas. Quicumque autem deinceps prædictarum nostrarum definitionum seu determinationum, ac singularum ipsarum contrarium scienter & pertinaciter tenere, asserere, prædicare, docere, aut defendere verbo vel scripto præsumpserit, contra eum sicut contra hæreticum modo debito procedatur.

Sanctio pœnalis.

§. 6. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, &c.

Dat. die 29. Ian. 1336. An. II.

Dat. Avinione, 4. Kalend. Februarii, Pont. nostri Anno 2.

V I.

Ordinationes & reformationes pro bono regimine Monacorum Nigrorum Ordinis S. Benedicti.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Summi Magistri dignatio nos (quamquam immeritos) miseranter in Apostolici magisterii Cathedra collocavit, ut nedum præsimus, sed prosimus pariter operibus & exemplis, super cunctum gregem Dominicum nostræ fidei fiducialiter creditum vigilemus, & labores expendamus assiduos, ut nobis & aliis salutis commoda procuremus. Proinde namque inter cæteros Ordines Religionesque sacras in triformis conflictu militantis Ecclesiæ strenue dimicantes, ad sacram Religionem Monacorum nigrorum nostræ dirigentes attente considerationis intuitum, optamus in Domino Jesu Christo, ut sicut ipsa Religio a mari usque ad mare per incrementa temporum suos palmites dilatavit, sic per universa Orbis climata virtutum radiis luminosis

sis jugiter illustretur. Et quamquam circa illius salubrem & felicem statum ejusque attinentias, tam per regulares institutiones almorum patrum qui de hoc sæculo feliciter transiverunt, quam etiam per juridicas sanctiones, provisum existere dignoscatur; Nos tamen ob zelum amplioris salutis, & majoris prosperitatis ejusdem intra nostra præcordia, & cum nonnullis ex fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & dilectis filiis Petro Cluniacensi, Joanne Casedei, Gilberto Massiliensi, Raymundo Salmodiensi, Guillelmo Montisoluti, & Gregorio Ysiodorensi Monasteriorum Abbatibus ejusdem religionis, decretorum Doctoribus, diligenti tractatu præhabito, & super eo digesta deliberatione secuta, ut eadem religio in divini cultus obsequio floreat, honestatis candore fulgeat, disciplina regulari præemineat, sapientiæ ac scientiæ divinæ pariter & humanæ (sine quibus mortalium vita non regitur) fulgoribus rutilet, nec decrescat in profectu substantiæ temporalis, sed potius augeatur, vigeatque inter Cœnobitas suos caritatis soliditas, & persistat sanctimoniæ fortitudo, in virtute Dominica cofidentes, ut præmissa valeant, cooperante superna omnipotentia efficaciter provenire, Auctoritate Apostolica, statuta edimus, & ordinationes facimus quæ ordinatim subscripta serie describuntur, quæve ubique terrarum & locorum infra & per ipsam religionem eadem auctoritate volumus perpetuis futurisque temporibus firmiter observari. Per editionem nempe statutorum & ordinationum prædictorum, non intendimus aliis juribus institutis (quatenus eisdem statutis & ordinationibus expresse non obviant, aliquatenus derogare, sed illa potius approbare.

Sanctio Concilii Generalis de Communi Abbatum Concilio servanda. Concil. Gen. cap. 7. de Statu Monac.

§. I. Subjunctive igitur statuta & ordinationes hujusmodi explicantes; constitutionem Concilii generalis de communi Capitulo Abbatum, atque Priorum Abbates proprios non habentium, in singulis Regnis sive Provinciis faciendo, de triennio in triennium volumus exacte, ne committatur neglectui observari.

CAPUT PRIMUM.

De Capitulis Provincialibus.

Statuimus & etiam ordinamus, quod in Ordine seu Religione dictorum Monacorum nigrorum in singulis Provinciis per nos inferius deputatis, fiat in loco ad hoc deputando de triennio in triennium (salvo jure Diœcesanorum) commune seu provinciale Capitulum Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, aliorumque Priorum Ecclesiarum Cathedralium ipsius Ordinis seu Religionis, vel aliorum majorum in ipsis Ecclesiis post Antistites eorum existentium, quocumque nomine noncupentur, ceterorumque Prælatorum Abbates proprios non habentium, ut præfertur, exemptorum Ordinis seu Religionis ejusdem. Ad quod quidem Capitulum (justo impedimento cessante) prædicti Abbates, Priores, & Prælati alii conveniant universi. Et circa id ad reformationem Ordinis seu Religionis hujusmodi, & observantiam regularem adimplere studeant, quæ in constitutione hujusmodi explicantur. Qui vero ad ipsum Capitulum personaliter venire nequiverint: ad allegandam iusti impedimenti causam commonacum suum eiusdem Ecclesiæ vel Monasterii (si commode fieri valeat) alioquin alium idoneum cum sufficienti mandato causam excusationis sufficientem & claram, & etiam potestatem in animas eorum iurandi veram esse causam huiusmodi exprimentem, ad dictum Capitulum trasmittere teneantur: reservato Præsidentium huiusmodi provincialibus Capitulis arbitrio. Quorum potestas de uno provinciali ad aliud provinciale Capitulum habeat perdurare: ut pro eorum arbitrio decernere valeant, an causa excusationis vel causæ excusationum, cum diversæ allegatæ fuerint, sufficientes vel insufficientes existant: & quod cuiquam non sit licitum ab eorum decreto super hoc frivole appellare, vel quovis modo alio reclamare. Non venientes autem, legitimo impedimento cessante, vel excusatorem & procuratorem commonacum suum, vel alium idoneum cum sufficienti mandato ad illud, ut præmittitur, non mittentes: teneantur duplum eius quod expensuri fuissent ad prædictum Capitulum veniendo, & in eo morando ac redeundo ab ipso, iuxta eorumdem Præsidentium arbitrium, seu maioris partis eorum æstimando, in termino per ipsos Præsidentes statuendo exolvere, in utilitatem ipsius provincialis Capituli convertendum. Quodque possint ipsi Præsidentes illos ad duplum hujusmodi exolvendum per censuram Ecclesiasticam auctoritate Apostolica coercere. Eorumque super hoc faciendum processum, & ferendas sententias publicare seu publicari facere in locis Ordinis seu religionis eiusdem. Et quod circa ipsum duplum in totum vel in partem nulli valeat gratia fieri, vel remissio indulgeri. Et nihilominus contra non venientes præfatos, maxime si se malitiose subtrahant, vel ut correctionem evitent, sive ut nesciatur status Ecclesiæ vel Monasterii eorumdem, alias, prout dictis Præsidentibus, seu maiori parti eorum visum fuerit procedatur, ipsorum absentia non obstante. Circa Præsidentes namque ac Visitatores in eisdem Capitulis deputandos, & alia omnia in eis exequenda, illa serventur, quæ in dicta generalis Concilii, & fel. rec. Honorii Papæ III. Prædecessoris nostri Constitutionibus expressius continentur. Servatis tamen statutis, ordinationibus, & adjectionibus nostris suprascriptis, & infrascriptis, quemadmodum modificatur & perstringitur in eisdem. Et quia Prælatorum & Monacorum ipsius Ordinis seu Religionis regularis est institutio & observantia salutaris, decernimus, Priores Ecclesiarum Cathedralium Ordinis seu Religionis ejusdem, aut majores in ipsis Ecclesiis post earum Antistites existentes, ac post ipsos Antistites regularem curam Monacorum habentes, quocumque nomine censeantur, ad conveniendum in ipsis Capitulis provincialibus sub modis & pœnis superius designatis, necnon eosdem Priores seu Majores & Capitula cunctosque Monacos eorumdem Ecclesiarum

sive Monasteriorum, etiamsi in ipsis Ecclesiis vel Monasteriis, seu extra ea ubicumque Prioratus, officia, vel administrationes habuerint seu moram traxerint, tam exemptos quam non exemptos, etiamsi ipsi non exempti aliquibus exemptis Antistibus sint subjecti, fore sub dictorum Capitulorum provincialium districtionibus, correctionibus, & ordinationibus inclusos & etiam comprensos, & ad illas sub poenis quas dicti Præsidentes eis duxerint imponendas per ipsos Præsidentes, ac etiam quoscumque dictarum Ecclesiarum Monacos, præfatos beneficia Monacalia ad easdem Ecclesias pertinentia obtinentes, ad contributionem in expensis moderatis rationabilibus, quas dicti Priores seu maiores fecerint ad ipsa Capitula veniendo, & in eis stando, ac de illis redeundo per Priores seu Maiores prædictos, auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam & alia remedia opportuna, sublato appellationis obstaculo, compellendo. Quodque quivis Ordinarii locorum, exempti, & non exempti, nullum prædictis vel singulis impedimentum apponant vel apponi permittant: sed legitimis temporibus requisiti, ea omnia & singula faciant executioni mandari, & inviolabilter observari. Præcavere siquidem intendentes, ne impedimentum accidens conventioni alicujus provincialis Capitulo obesse valeat, intelligimus & volumus, quod si contigerit Ecclesias Cathedrales, Monacales, Prioribus vel aliis post ipsarum Antistites (existentibus in eis Maioribus ut præfertur) vel Monasteria seu loca alia Ordinis aut Religions ejusdem suis vacare seu carere pastoribus, qui adstricti essent ad conveniendum in provinciali Capitulo antedicto, tempore, videlicet quo imminebit ipsum provinciale Capitulum celebrandum: teneantur Capitula Ecclesiarum & Conventus Monasteriorum, aliorumque locorum Conventualium prædictorum, personam sufficientem de gremio Ecclesiarum, Monesteriorum, & locorum eorumdem (si commode fieri possit) vel aliunde (dum tamen idoneum) transmittere ad dictum Capitulum, pro faciendis & adimplendis omnibus, quæ facere possent Abbates, Priores, necnon Priores seu Majores in ipsis Ecclesiis Cathedralibus, seu aliis ejusdem locis Conventualibus Præsidentes præfati, si venissent ad idem Capitulum, & in eo personaliter interessent. Quod autem præmittitur de provinciali Capitulo de triennio in triennium celebrandi, ad cujuslibet hæsitationis scrupulum amputandum, ad sanum referri volumus intellectum: scilicet, ut cum uno anno provinciale Capitulum fuerit celebratum, alio proximo futuro anno ab illo valeat abstineri: & fiat omnino anno tertio subsequenti. Sane quia supervacuum foret edere sanctiones, si prætermitteretur earum executio, & non essent, qui tuerentur easdem: ordinamus & volumus, ut dictum commune seu provinciale Capitulum, apud unum de Monasteriis ejusdem Ordinis seu Religionis ad hoc aptum (si in eadem existat Provincia) debeat celebrari. Alioquin celebretur in loco alio congruo & securo, de quo, ac de die primi Capituli hujusmodi celebrandi, & aliis opportune facientibus circa idem, providebunt illi, qui super hoc per Sedem Apostolicam fuerint deputati prima vice. Et ut super eodem Capitulo, & per illud ex tunc in posterum & perpetuo rationabilis ordinatio habeatur: statuimus quod in dicto Capitulo primitus celebrando, & semper in antea successive, Præsidentes singulis Capitulis celebrandis, seu major pars eorum, provideant & ordinare procurent, per quem in sequenti Capitulo sermo fieri, missaque celebrari debeat, & eligant locum pro celebrando alia vice proxima præfato Capitulo, & qui Præsidentes esse debeant in eodem, & sic ex tunc fiat in provincialibus Capitulis successivis. Provideant etiam qui Abbates, quæ & quot ac quotiens Ecclesias Cathedrales, Monacales, Monasteria, & alia loca ejusdem Ordinis seu Religionis, debeant usque ad ipsum sequens provinciale Capitulum visitare. Ut igitur de Provinciis in quibus hujusmodi Capitula fuerint celebranda, distincta limitatio habeatur, nec de ipsis in posterum hæsitetur, quamlibet Provinciam prout sequitur deputamus; videlicet quod Provinciæ Remensis, & Senonensis, pro una. Rothomagensis & Turonensis, cum Monasterio S. Florentii veteris, & membris suis, quod in nullo Episcopatu esse dicitur, pro alia. Bituriensis, & Burdegalensis, cum toto Episcopatu Aniciensi, pro alia Narbonensis, Tholosanus, & Anxiatensis, pro alia. Cantuariensis, & Eboracensis, pro alia. Compostellana, & Hispalensis, pro alia. Toletana, pro alia. Bracharensis, pro alia. Tarraconensis, & Cæsaraugustana, cum toto Episcopatu Majoricensi, pro alia. Lugdunensis, Bisuntinensis, Tharantasiensis, pro alia. Viennensis, Arelatensis, Aquensis, & Ebredunensis, pro alia. Urbs Romana, cum Episcopatibus nobis immediate subjectis, necnon Sublacensi, & Farfensi Monasteriis: quæ in nullo Episcopatu consistunt, in nostra Provincia constitutis, pro alia. Reginensis, Cusentinensis, S. Severinæ, & Rossanensis, cum Miletensi, & Bisignanensi Episcopatibus, pro alia. Consanensis, Acheruntinensis, Taratinensis, Brundusinensis, & Hydruntinensis, pro alia. Barensis, Tranensis, Sipontinensis, & Beneventanus, cum Trojensi, Melphiensi, Rapallanensi, Episcopatibus, pro alia. Neapolitanensis, Capuanensis, Salernitanensis, Amalphianensis, & Surrentinensis, cum Cassinensis, Ravellensi, & Aversanensi Episcopatibus, & Monasterio S. Vincentii de Vulturno, quod in nullo Episcopatu existit, pro alia. Panormitanus, Messanensis, & Montisregalis, cum Episcopatu Melevitano, pro alia. Armacanensis, Dublinensis, Cassellensis, & Caumensis, pro alia. Regna Scotiæ, pro alia. Boemiæ, pro alia. Daciæ, Norvvegiæ, pro alia. Svessiæ, Sardiniæ, & Corsicæ, pro alia. Cypri, pro alia. Provinciæ Thebanensis, Atheniensis, Patracensis, Corinthiensis, & Neopacensis, cum toto Patriarchatu Constantinopolitano habeantur, pro alia. Patriarchatus Aquilejensis, & Grandensis, ac

Pro-

Provinciæ Jadrensis, Spalatensis, & Ragusinensis, pro alia. Provinciæ, Mediolanensis, Januensis, & Pisana, pro alia. Ravenna, cum Ferrariensi, & Placentinensi Episcopatibus, pro alia. Maguntinensis cum Episcopatu Bambergensi sive Regno Boemiæ, pro alia. Coloniensis, & Treverensis, pro alia. Bremensis, & Maldeburgensis, cum Episcopatu Caminensi, pro alia. Salzburgensis, pro alia. Regensis, pro alia. Cæterum si quis Episcopatus, aut si qua Monasteria, vel loca dicti Ordinis vel Religionis fuerint, quæ in aliqua dictarum Provinciarum minime includantur, quo ad prædicta Capitula, de illa Provincia esse volumus, cui Episcopatus Monasteria, & loca hujusmodi viciniora existent.

CAP. II.

De Visitatoribus.

Porro Visitatores, qui secundum prædictam constitutionem ipsius generalis Concilii fuerint in hujusmodi Provincialibus Capitulis deputati, sint idonei soliciti & discreti circa Visitationis eorum officium exequendum: & cuncta observent, quæ in præfata ejusdem Concilii & alia dicti Honorii, prædecessorum nostrorum constitutionibus statuta existere dignoscitur. Quod si Visitatores ipsi illa exequi omiserint negligenter, eas pœnas incurrere volumus ipso facto, quas incurrunt hi, qui non veniunt ad Capitulum provinciale, præpeditionem canonicam non habentes. Et quia cupimus, ut hujusmodi præfatorum Visitatorum officium cum omni sinceritate procedat, interdicimus, quod nullus Visitatoris sibi deputati eodem anno esse valeat Visitator. Prædicti autem Visitatores vel familiares eorum in Ecclesia Cathedrali, Monacali, vel Monasterio, seu loco alio ipsius Ordinis seu Religionis, ad quæ visitationis causa duxerint declinandum, ultra duos dies nequaquam remaneant, nisi evidens necessitas, vel magna utilitas Ecclesiæ, vel Monasterii, seu loci hujusmodi per eos Visitatores ampliorem inibi moram Visitatorum vel familiarium exigerent eorumdem, sed tunc id efficiant de Ecclesiæ, vel Monasterii, seu loci hujusmodi præfatorum consilio seniorum: nec Visitatores seu familiares ipsi eisdem Ecclesiis, Monasteriis & locis visitatis onerosi & graves existant. Non sumptuosas epulas quærant: sed cum gratiarum actione recipiant, quod illis honeste & competenter fuerit ministratum. Dicti quoque Visitatores & familiares ipsorum nullam pecuniam hujusmodi occasione, seu quolibet alio modo recipiant; nec ipsi vel quisquam suorum aliquod munus, quodcumque sit, vel qualitercumque offeratur, præsumant recipere: ut non quæ sua sunt, videantur quærere, sed quæ Christi. Unde statuimus & ordinamus, ut universi & singuli Visitatores hujusmodi, vel familiares ipsorum, qui præter expensas eis dumtaxat in victualibus exhibendas, exigere vel recipere pecuniam etiam a volente; quod si ipsi vel quisquam suorum familiarium similiter munera recipere quoquomodo præsumpserint, duplum ejus, quod receperunt, Ecclesiæ vel Monasterio, seu alteri loco ipsius Ordinis seu Religionis ejusdem, a qua vel a quo id receptum fuerit, infra mensem reddere teneantur. Alioquin ex tunc Visitatores hujusmodi duplum ipsum eis ultra hujusmodi tempus restituere differentes, ab officio hujusmodi & beneficio noverint se suspensos, quousque hujusmodi gravatis Ecclesiis, vel Monasteriis, aut locis, de hujusmodi duplo plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, libertate vel gratia valituris. Et nihilominus (si expedierit) ipsi Visitatores sic suspensi, per Præsidentes dictis Capitulis, & eorum quemlibet ad restitutionem præfati dupli actoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam & alia opportuna remedia, remoto appellationis obice, compellantur. Et quia procedit de virtute prudentiæ, si via scandalis præcludatur, inhibemus Visitatoribus memoratis, ne illos, seu eorum nomina, qui eis aliqua secreta in Visitationibus revelaverint præsumant aliis revelare: nisi tunc demum cum propter revelata hujusmodi ad alicujus punitionem vel pœnam fuerit procedendum. Aliter autem hujusmodi revelantes puniantur plus vel minus, prout facti qualitas exiget, secundùm arbitrium Præsidentium eorumdem.

CAP. III.

De Capitulis Generalibus, & reddendis rationibus.

Rursus quia Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis ejusdem Ordinis seu Religionis, ad salutem & prosperitatem noscitur provenire, cum in eorum singulis annuatim generale Capitulum celebratur, in quo alii Abbates, Priores, Prælati, & administratores eis subjecti, Ordinis seu Religionis ipsius conveniant die præstituto in illis, in quibus statutum existit: dieque statuendo in illis, in quibus nondum ad hoc dies hujusmodi constitutus, ut membra suo capiti consonent, & caput respiciat sua membra: Statuimus & etiam ordinamus, ut in singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis antedictis, die statuto vel statuendo, singulis annis generale Capitulum celebretur, in quo cum Prælatis eorum alii Abbates, Priores, Prælati, & administratores immediate eisdem subjecti, studeant convenire, ad tractandum de reformatione hujusmodi Ordinis seu Religionis, & observantia regulari: necnon corrigant & reforment ibidem tam in spiritualibus quam in temporalibus quæ corrigenda fuerint ac etiam reformanda. Et in quo tam Abbates, Priores, seu administratores principalium Monasteriorum, & administrantes in ipsis Ecclesiis Cathedralibus, quam prædicti alii subjecti, de administrationibus cujuscumque ipsorum reddant in scriptis (quamvis non requisiti) rationem fidelem: summas videlicet rerum principalium & grossarum, quo ad receptas & expensas annuas veraciter explicando; necnon quanta & qualia supersint, & etiam debeantur; & ex qua causa, & a quibus personis, aut desint etiam, veraciter exprimendo. Qui vero legitime præpediti ad Capitulum hujusmodi venire nequiverint, procuratores idoneos suffi-

cienter instructos, cum sufficienti mandato excusationum suarum causas rationabiles etiam exprimente, cum potestate jurandi in eorum animas causas hujusmodi fore veras; & reddendi rationem prædictam, & alia faciendi, quę ipsi facerent, si pręsentes existerent, ad illud transmittere teneantur. Quod si non venerint non impediti legitime, vel non transmiserint ad idem Capitulum (ut præfertur,) pœnis subjaceant superius contra non venientes ad Capitula provincialia constitutis. Quorum compulsio, & ipsarum pœnarum executio ad Abbatem illius Monasterii principalis, in quo ipsum Capitulum celebratur, vel ad illum, qui major est post Antistitem in illa Cathedrali Ecclesia, in qua celebrari contingit Capitulum prælibatum, auctoritate Apostolica pertineat, prout supra de Præsidentibus provincialibus Capitulis est statutum. Et quia memoriam perpetuat & cautelam adiicit conservatio scripturarum, volumus & ordinamus, quod duæ scripturæ consimiles fiant, rationes hujusmodi continentes: quarum una pœnes illum, qui Ecclesiæ post Antistitem, seu Monasterio ubi dictum Capitulum celebrari contigerit præsidebit; & alia in arca pro sigillo Capituli Ecclesiæ vel Conventus Monasterii præfatorum deputata vel deputanda; seu alio loco competenti, (de quo hujusmodi Præsidenti, & Capitulo, seu Conventui vel majori parti ejus videbitur) ad cautelam & providentiam necessariam & utilem conserventur. Volumus insuper, ut Cellerarii, Camerarii, Hospitalarii, Eleemosynarii, Infirmarii, & alii Officiales quicumque, quocumque nomine censeantur, victum seu vestitum Conventui vel aliis in dictis Ecclesiis vel Monasteriis, sive locis Conventualibus ministrantes, rationem plenam & explicitam de receptis expensis, ratione administrationum vel officiorum hujusmodi, ter annuatim (computata ratione quam reddiderint in generali Capitulo, ut pręfertur) in fine scilicet cujuslibet quarti mensis, etiam irrequisitis Prælatis, qui Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis Conventualibus præsunt & præerunt antedictis, & Capitulis seu Conventibus eorumdem, aut illis Discretis, qui ad rationem ipsam audiendam & fideliter eis referendam deputati fuerint, reddere teneantur: Proviso attentius, quod illis ex hujusmodi administratoribus, Prioribus seu officiatis, qui gravia & enormia crimina commiserint, vel committent, vel alias demeriti fuerint; sive per annum excommunicationis, suspensionis, aut interdicti sententias rationabiliter in eos latas pertinaciter tolerabunt, & de his convicti fuerint; vel alias legitime constiterit, ab eorum superioribus cum consilio seniorum Ecclesiarum vel Monasteriorum seu locorum prædictorum, nedum a suis administrationibus, Prioratibus vel officiis seu beneficiis amoveri valeant; sed ob crimina vel demerita hujusmodi pœnis debitis percellantur; ut sit eis in pœnalis confusionis opprobrium, & perniciosum non transeat aliis in exemplum. Ne vero per cujuspiam calliditatis ingenium evenire contingat, quin Capitula prædicta celebrentur locis & temporibus debitis, quemadmodum superius est distinctum, quia forte prætenderetur occasio, quod Ecclesiæ, Monasteria, & loca prædicta gravata forent, & sumptus existerent evitandi: Nos providere volentes, ne Capitulorum ipsorum generalium, tantæ salutis & prosperitatis fructibus obventuris, malignitatis flatibus resistatur, taliter ordinamus, quod illi, qui venire tenentur ad provinciale Capitulum de triennio in triennium, & ad cujusvis Ecclesiæ vel Monasterii annuatim Capitula prælibata, vivant cum aliis ipsius loci Monacis in communi, & familiaribus suis Clericis & Laicis, & etiam evectionibus extra Ecclesias vel Monasteria, & loca ipsa, de suis propriis redditibus providere in necessariis teneantur, quavis constitutione seu consuetudine contrariis non obstantibus. Licet autem circa rationes de administrationibus & officiis (ut præmittitur) reddendas duxerimus providendum; quia tamen veritatis claritas latebras non requirit, sed metas potius patentis claritatis exposcit, cautius in hac parte super his Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum præfatorum occurrentes dispendiis & profectibus providentes, volumus, ut Visitatoribus Capituli provincialis, qui pro tempore fuerint, cum ad Ecclesias, Monasteria, Prioratus, & loca hujusmodi venerint, eorum officium exequendo, nequaquam omittant, quin de statu spirituali & temporali Ecclesiarum, Monasteriorum, & Prioratuum & locorum prędictorum plenariè se informent, ut sic reformando vel referendo (prout secundum jura & ordinationes Capitulorum hujusmodi salubrius & utilius fuerit) Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, & locis ipsis providere valeant visitatis; proviso, quod prædicta provincialia & alia Ecclesiarum & Monasteriorum prædictorum Capitula non concurrant ad invicem; ne valeat unum per aliud impediri. Cęterum statuimus, ut omnes & singuli ad eadem Capitula venientes, non ducant, vel duci faciant seu permittant, evectiones seu familiares in numero superfluo seu quomodolibet excessivo: sed numero evectionum & familiarium statui eorum cujuslibet congruo eos volumus & præcipimus esse contentos. Ipsi autem familiares & alii, quos ducent vel duci facient seu tenebunt, sint humiles & honesti, de quibus aliquatenus præsumi nequeat, quod alicui Abbati, Priori, administratori, officiato, monaco, vel cuicumque alteri, cum eis seu aliis ad ipsa Capitula venientibus, aut in eis morantibus, vel de illis redeuntibus, aut Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, vel aliis eorum locis, inferant per se aut alios sæculares vel regulares, seu quoslibet alios, in personis vel rebus injuriam vel offensam: vel quod in aliquo de dictis Capitulis, aut in aliqua Ecclesia vel Monasterio seu loco, ubi celebrabuntur, scandalum suscitare, vel turbationem facere, seu discordiam vel contentionem movere præsumant. Quod si quis ad inferendum injuriam vel offensam hujusmodi, ut turbetur, vel impediatur quodcumque de dictis Capitulis, scienter & ex proposito tales duxerit, vel alias tenuerit, seu ad hoc disposuerit

aut

aut convocaverit vel convocari fecerit; & turbatio vel impedimentum hujusmodi si aliqua ex eis fuerint subsecuta; & qui consentiens extiterit in prædictis, vel aliquo eorumdem, aut dans scienter & ex proposito auxilium, consilium vel favorem, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. A qua dumtaxat, si sit Abbas vel Monacus ipsius Ordinis, per Præsidentes Capitulo provinciali, seu eorum aliquem, quantum ad ea, quæ ipsum Capitulum provinciale concernent; quantum vero ad illa de prędictis,quę annuale Capitulum vel Ecclesiam seu Monasterium, aut alium locum,ubi celebrabitur annuale Capitulum antedictum, seu personas aut bona eorum vel alia concernerent,per Abbatem vel alium hujusmodi annuali Capitulo Præsidentem auctoritate Apostolica. Sæculares vero & alii Religiosi a sententiis hujusmodi per locorum Ordinarios, tunc demum, cum satisfactionem impenderint congruentem, & non ante, possint absolvi: nisi commissa hujusmodi talia fuerint, propter quod Sedes Apostolica esset merito consulenda. Et si mors, vel membri mutilatio, seu debilitatio alicujus perpetua occasione prædictorum secutæ fuerint, talis nedum ad administrationem vel officium seu beneficia aliqua in Ordine seu Religione hujusmodi, vel ab illis obtinenda, existat inhabilis; sed & obtentis in eis vel ab ipsis sit eo ipso privatus: quæ aliis, & non sibi, per illum, ad quem collatio aut quævis alia dispositio pertinuerit, libere conferantur, vel alius de illis canonice ordinetur. Eamdem quoque sententiam excommunicationis ipso facto incurrat quilibet, cujuscumque sit præeminentiæ, dignitatis, status vel conditionis, qui per se vel per alium malitiose impediverit, vel impediri fecerit scienter & ex proposito, quo minus prædicta Capitula libere valeant celebrari: quique præsumpserit, euntes ad illa vel in eis morantes, seu de ipsis redeuntes capere, capi facere, seu captos detinere aut impedire, vel eis aut eorum familiaribus in personis vel rebus damna injurias vel offensas occasione hujusmodi, ut videlicet turbetur vel impediatur celebratio cujuscumque ipsorum Capitulorum, inferre: necnon quicumque ipsius Ordinis seu Religionis, qui prætextu visitationis malitiose & ex proposito prædicta vel eorum aliquid per se vel alium commiserit in personas Abbatum, Priorum, & aliorum Maiorum prædictorum proprios subjectos visitantium, vel in personas Visitatorum in provincialibus Capitulis; vel per Abbates alios seu Prælatos principalium, vel propriorum Monasteriorum deputandorum, vel familiarium eorumdem, aut in bonis eorum. Et quicumque prædicti Ordinis, qui in visitationibus hujusmodi vel correctionibus, seu executionibus processus eorum malitiose impediverit, vel eis procaciter vel proterve se opposuerit, aut prædicta facientibus consenserit per se vel alium, preces, minas, literas, auxilia potentium sæcularium vel laicorum, seu quæcumque alia impedimenta malitiose procurando; & impediens eumdem Ordinem seu Religionem ipsam in contributionibus legitime faciendis. Præsidentes autem provincialibus & annualibus Capitulis prælibatis, & eorum quilibet, dum simpliciter & de plano eis constiterit, aliquem ex prædictis præfatam excommunicationis sententiam incurrisse, ipsum per omnia ejusdem Ordinis seu Religionis loca vicina, de quibus eis videbitur, tamdiu solemniter publicent & faciant ab aliis auctoritate Apostolica publicari; eis super hoc non parentes per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellendo, donec congruam satisfactionem impenderint; & per ipsos Præsidentes dumtaxat vel per duos eorum ad minus, auctoritate Apostolica fuerit absolutus. Ad hæc tam diversorum locorum diœcesanis quam aliis personis, quæ pro tempore præfuerint ipsis Capitulis celebrandis, in virtute obedientiæ districte præcipimus, ut per censuram Ecclesiasticam, appellatione cessante, compescant Advocatos, Patronos, Magnates, Rectores, Vicedominos, Consules, milites, seu quoslibet alios, ne Cathedrales Ecclesias, Monasteria, vel alia loca monastica, in personis vel rebus eorum præsumant offendere quoquomodo, & si secus forsan aliud egerint, eos usque ad satisfactionem debitam, per censuram eamdem (appellatione semota) cogere non postponant: ut Prælati & alii servi Dei dicti Ordinis seu Religionis hujusmodi, liberis & devotis mentibus Altissimo pensum debitum quotidianum solvere satagant servitutis.

CAP. IV.

Profecto cum in sæpe dicta constitutione Concilii generalis inter cætera sit expressum quod hi qui convenerint in triennali Capitulo, vitam ducant communem; & simul omnes communes expensas proportionaliter faciant: nos attendentes, quod præter expensas hujusmodi, expensæ aliæ nedum pro provinciali, sed etiam annuali Capitulis prædictis necessario requiruntur: Statuimus & ordinamus, quod in eisdem Capitulis cujusquam contradictione vel absentia non obstante, pro libertate, necessitatibus, utilitatibus, expensis communibus, & aliis consuetis (cum onus divisum in partes levius supportetur) auctoritate Apostolica fiant, imponantur, seu inducantur collectæ, subventiones, seu contributiones, secundùm arbitrium Præsidentium seu Definitorum, quo ad hujusmodi Capitulum provinciale vel Abbatis seu alterius Præsidentis, ipsi annuali Capitulo, & Definitorum quo ad annuale Capitulum ante dictum. Ut autem in conservatione collectarum, subventionum, seu contributionum hujusmodi, cautela securitatis fideliter habeatur, volumus & ordinamus ut collectæ, quæ fient in Capitulo provinciali per tres probos & fideles Abbates seu alios prælatos ipsius Ordinis seu Religionis illius Provinciæ, in qua idem Capitulum fuerit celebratum, in aliquo securo Monasterio seu alio loco congruenti; quæ vero fient in singularibus Ecclesiis, Monasteriis, vel aliis locis ejusdem Ordinis seu Religionis per tres probos & fideles Monachos cujuslibet Ecclesiæ vel Monasterii seu loci, in qua vel

De Subventionibus, & Collectis.

vel in quo (ut præfertur) fient: quorum unum ponet Abbas vel alius Prælatus ipsius loci; alium vero Prior vel Priores administratores seu officiarii; & tertium, Capitulum Ecclesiæ seu Conventus Monasterii, seu loci hujusmodi, in una arca serata tribus diversificatis seris & clavibus fideliter collectæ diligenter custodiantur: & ad usum dumtaxat eorum, pro quibus factæ fuerint, & ad nullos usus alios convertantur. Pro quibus fideliter conservandis & complendis præstent dicti tres Abbates in Præsidentium, & præfati Monaci in Abbatis & Capituli, necnon Conventus Ecclesiæ vel Monasterii seu Prælati alterius loci principalis, ubi dictum annuale Capitulum extiterit celebratum, præsentia corporaliter juramentum. Nec fieri valeat alia contributio, quamdiu aliquid, quod sufficiat, de prima contributione contingerit superesse. Habeantque dicti Præsidentes, & eorum quilibet, quo ad hujusmodi provincialia Capitula, necnon Abbates, Priores, & Majores, seu alii jam dicti, potestatem auctoritate Apostolica supra dicta exigendi colligendi & levandi collectas, subventiones, & contributiones huiusmodi, ab omnibus & singulis Abbatibus subiectis, si quos habeant, & Prioribus, Prælatis, administratoribus, officiatis, & beneficiatis quibuscumque, qui erunt ipsi annuali Capitulo, seu Ecclesiæ vel Monasterio aut alii loco principali subiecti, & compellendi omnes & singulos antedictos eadem auctoritate per censuram Ecclesiasticam, appellatione remota, & alia iuris, & ipsius Ordinis seu Religionis remedia ad solvendum integre collectas, subventiones, & contributiones præfatas, prout in huiusmodi Provinciali & annuali Capitulis fuerit ordinatum, super hoc terminis assignatis, ac etiam publicandi & exequendi libere prædicta & processus, ac sententias in Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis, & aliis locis eiusdem Ordinis seu Religionis quando & quoties eis visum fuerit expedire; nec non absolvendi à dictis sententiis, (congrua tamen satisfactione præmissa) & relaxandi ac tollendi omnes processus, sententias suspensionis & interdicti; & cum eis super irregularitate, si qua sint ligati profanando divina, vel alias se illis immiscendo, non tamen in contemptum clavium, incurrerint, dispensandi.

CAP. V.

De Capitulis quotidianis.

Rursus quia per quotidianam & ordinatam factionem Capituli regularis fortificatur & durat nervus monasticæ disciplinæ, statuimus & ordinamus, ut in cunctis & singulis Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, & aliis Conventualibus, cæterisq. locis hujusmodi Ordinis seu Religionis, in quibus erunt sex Monaci vel supra, & etiam alibi, ubi fieri consuevit Capitulum regulare hujusmodi, Capitulum fiat, & teneatur die qualibet ordinatim. In quo, priusquam ad quævis alia procedatur, plene (secundum Regulam Monasticam & Ecclesiarum Monasteriorum Conventualium & aliorum locorum præfatorum consuetudines approbatas) Monacorum seu Fratrum excessus, transgressiones, & negligentiæ corrigantur: ac de disciplina & reformatione regulari agatur in illo. Ubi nullus Monacus seu Frater clamose aut irreverenter alterum defendere vel sustinere præsumat. Et quotiens Regula pronunciata fuerit a lectore, per Præsidentem ipsi Capitulo, vel alium, cui hoc ipse injunxerit, eiusdem Regulæ sententia vulgariter exponatur.

CAP. VI.

De studiis.

Quia vero per exercitium lectionis acquiritur scientiæ margarita, & per studium sacræ Paginæ ad cognitionem excellentię divinæ familiarius pervenitur; ac per agnitionem humani iuris animus rationabilior efficitur, & ad iustitiam certius informatur: Nos cupientes, ut viri eiusdem Ordinis seu Religionis in agro Dominico laborantes, in primitivis, ac deinde in divini & humani, canonici videlicet iurium scientiis instruantur, constitutioni Clementis Papæ V. & prędecessoris nostri, de Monacis in scientiis primitivis instruendis infra Monasteria, quibus degunt, editæ inhærentes, illam volumus & pręcipimus firmiter observari. Et nihilominus adiiciendo statuimus & ordinamus, ut quibuslibet Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Prioratibus, & aliis Conventualibus & solemnibus locis, quibus ad hoc suppetunt facultates, Ordinis seu Religionis huiusmodi deinceps habeatur magister, qui Monacos eorum doceat in huiusmodi scientiis primitivis, videlicet, Grammatica, Logica, & Philosophia: proviso attentius ut sæculares instruendi cum ipsis Monacis docendis in eisdem Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, & locis nullatenus admittantur. Cui quidem magistro, si monacus non fuerit ipsius Ordinis seu Religionis, de pane & vino & pitantia providere quotidie, sicut uni ex monacis Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, ac locorum hujusmodi, teneantur illi, qui talia tenentur in eis Capitulis Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & locorum ipsorum, Conventibus seu Monacis ministrare; necnon pro vestimentis, calceamentis, & salario congrua pensio annua assignetur; quæ tamen viginti librarum turonensium parvorum summam nequaquam excedat, quæ de infrascripta communi contributione solvetur, donec pro ea & pensionibus Monacorum studentium ad generalia seu solemnia studia mittendorum certi & perpetui redditus assignati fuerint; prout infra expressius & plenius continetur. Si vero in Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, vel locis prædictis sit Monacus idoneus ad prædicta, monacus ipse per Antistites in Cathedralibus Ecclesiis, in Monasteriis vero & aliis locis præfatis per superiores suos instruere fideliter ipsos monacos in prædictis scientiis deputetur; & ad hoc, si necesse fuerit, compellatur. Cui scilicet Monaco instructori decem libræ turonenses ultra victum & vestitutum pro libris emendis, vel aliis suis necessitatibus juxta dispositionem

ipsius

ipsius Antistitis, vel dictorum Superiorum deputentur. Antistites vero & alii Superiores prædicti prædictos monacos, qui dociles fuerint, cum consilio proborum & seniorum Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & locorum hujusmodi eligere teneantur, & ordinare de certo numero eorumdem, ac de locis & temporibus, quibus lectionibus, quibusve divinis officiis seu obsequiis aliis opportunis intendant. Possintque dicti Antistites & Superiores dictos magistros instructores, & instruendos cum consilio proborum & seniorum prædictorum (prout eis expediens visum fuerit) removere, & loco eorum alios subrogare. Præcipimus insuper in virtute obedientiæ cunctis Visitatoribus, in provincialibus Capitulis deputandis, quod omnia & singula de magistris, instructoribus, & personis instruendis, & aliis circa ea superius ordinata, faciant auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna remedia (appellatione remota) firmiter observare. Et nihilominus ea, quæ super prædictis fecerint & invenerint, Præsidentibus Capitulo provinciali referant: qui etiam auctoritate Apostolica præfata, si videatur eisdem vel ipsorum majori parti, contra negligentes vel rebelles in præmissis fortius procedere non postponant.

CAP. VII.

De Studentibus ad Generalia studia mittendis.

Ceterum, quia expedire dignoscitur, ut postquam præfati Monaci in prædictis scientiis primitivis eruditi fuerint, ad sacræ Theologiæ vel Canonum transeant facultates; statuimus & ordinamus, ut Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, & alia loca hujusmodi, singula videlicet eorum cum suis membris inferius declarandis, de quolibet numero vicenario Monacorum unum aptum pro fructu majoris scientiæ acquirendo, ad generalia seu solemnia studia mittere teneantur: & quemlibet ipsorum mittendorum de infrascripta pensione annua providere. Sic autem hujusmodi numerum vicenarium volumus computari, ut illi dumtaxat Monaci numerum ipsum efficiant in hoc casu, qui sunt seu erunt in Ecclesiis, Monasteriis, vel locis principalibus, & in locis aliis eisdem Ecclesiis, Monasteriis & locis principalibus subiectis, habentibus octo monacos sive plures & hi solum cum monacis Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum principalium hujusmodi, in computatione ac missione hujusmodi conjungantur. Declaramus insuper, quod si forsan ultra dictum numerum vicenarium aliqui superessent, qui tamen vicenarium alium non complerent, non propter hoc arctentur Superiores eorum, eorumque Capitula seu Conventus, aliquem mittere ad studia prelibata; nisi alias essent ad mittendum plures adstricti virtute consuetudinis, statuti, vel ordinationis alterius cujuscumque, quibus consuetudini, statuto vel ordinationi per hæc non intendimus in aliquo derogare. Eligantur quoque ipsi monaci mittendi, prout in scientia Theologiæ vel juris Canonici, seu magis in una quam in alia ipsarum aptiores poterunt inveniri. Sic tamen, quod si apti reperiantur pro ipsius Theologiæ studio, ad minus medietas mittendorum pro ipso Theologiæ studio destinetur, vel etiam quanto plures aptiores potuerint inveniri: ac reliqua medietas eorumdem mittendorum ad ipsius juris Canonici studium transmittatur. In electione namque dictorum monacorum ad hujusmodi studia mittendorum subsequentem ordinationem modificatam duximus adhibendam: quod videlicet quivis Antistes Cathedralis Ecclesiæ monacalis octo probos & seniores monacos ipsius Ecclesię per ejus Capitulum seu majorem partem ipsius eligendos (inter quos non ut Prælatus, sed ut monacus dumtaxat vocem habeat) juramento infrascripto adstringat ad nominandum & eligendum secum mittendos monacos antedictos, ipseque Antistes huiusmodi monacos nominatos & electos per eum & alios octo prædictos seu maiorem partem eorum, licentiare ad huiusmodi studia teneatur infra tempus inferius declarandum. Quilibet vero Abbas, seu Prior, vel alius locum Conventualem & solemnem obtinens, quatuor monacos eligat de suo Monasterio seu loco seniores, quos esse sinceriores in zelo, & discretiores in iudicio existimaverit: & corporali iuramento adstringat eosdem, quod reiectis gratia, odio, vel timore, quibuscumque & qualitercumque secundum Deum, & prout magis expedire viderint personis & locis, cum consilio instructoris, si Monacus fuerit, cum juramento simili adstringendi, illos ex monacis instructis in eisdem primitivis scientiis, & in observantiis regularibus informatis, sive in Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis principalibus seu membris resideant, ad prædicta studia mittendos, juxta mittendorum hujusmodi prætaxatum numerum, nominent seu eligant coram eo, quos dociles esse noverint, & vitæ ac morum honestate decoros, ad puritatem Religionis tenendam, & ad acquirendum fructum scientiæ aptiores. Taliter autem nominati seu electi ab eis, vel ubi concordes non essent, à majori parte ipsorum, sive ubi quilibet nominaret & eligeret diversos, illi, quos ex ipsis nominatis & electis Abbas vel Prior seu alius, locum Conventualem, & solemnem obtinens, elegerit, ad prędicta studia destinentur: ita quod in festo Exaltationis S. Crucis vel circa ipsi taliter nominati & electi in studio Parisiensi existant, qui Parisios fuerint destinati, in aliis vero studiis in festo S. Lucæ, vel circa, infallibiliter sint præsentes. Quod si dictus Antistes annis singulis quibus præfati Monaci ad eadem studia mitti debebunt, vel in locum illorum alii subrogari, infra decem dies, festum Assumptionis B. Marię Virginis immediate præcedentes, cum dictis octo probis minime nominaverit & elegerit, ac licentiaverit (ut præfertur) ipsis decem diebus elapsis, ad Priorem, qui post eum pręerit Monacis Ecclesiæ suæ in regularibus disciplinis, seu alium his & in illis præsidentem, quocumque nomine nuncupetur, cum consilio & assensu quatuor proborum monacorum ejusdem Ecclesiæ, quos dictus Prior, vel alius (ut prædicitur) Pręsidens elegerit; & quos similiter, ut de Abbate ac Priore, vel alio locum Conventualem & solemnem obtinente prætangitur, simili juramento adstringat, potestas hujusmodi nominan-

nandi, eligendi, & licentiandi libere devolvatur. Si vero idem Prior vel alius præsidens, ut præfertur, id non fecerit, pœnas ipso facto incurrat inflictas infra proxime contra Abbates vel Priores, seu alios loca Conventualia & solemnia obtinentes, qui super hoc extiterint negligentes. Abbas quoque, vel Prior, aut alius hujusmodi locum Conventualem & solemnem obtinens, qui seniores prædictos infra præfatos decem dies non elegerit, ut præfertur, ipsosque dicto non adstrinxerit juramento, aut nominatos & electos per illos, ad studia non licentiaverit memorata, pœnas incurrat inflictas Abbatibus vel Prioribus, seu aliis loca hujusmodi Conventualia & solemnia obtinentibus, solvere negligentibus id, quod pro hujusmodi mittendis ad ipsa studia fuerit assignandum, pro rata ipsos contingente secundum gradum modum & ordinem infra proxime sequentes: a quibus liberari vel absolvi non valeant nisi per Præsidentes Provincialibus Capitulis illius provinciæ, in qua fuerint Abbates, Priores, vel alii loca Conventualia & solemnia (ut prædicitur) obtinentes, super his negligentes, seu per aliquem eorumdem, nec etiam ab ipsis Præsidentibus, quousque præmissa negligenter omissa impleverint, & ad eorumdem Præsidentium arbitrium satisfecerint competenter: quos etiam negligentes ipsi Præsidentes & eorum quilibet ad omnia & singula prædicta & infrascripta complenda per censuram Ecclesiasticam, & alia juris & ipsius Ordinis seu Religionis remedia compellere, submoto appellationis obstaculo, auctoritate Apostolica teneantur. Et ut hæc celerius & expeditius compleantur, ordinamus, quod dicti seniores, eligendi per eosdem Abbates vel Priores seu alios Majores in Ecclesiis Cathedralibus post Antistites, ac alios loca Conventualia & solemnia obtinentes, statim cum electi fuerint, & hujusmodi juramentum præstiterint, includantur in aliquo loco secreto, de quo nullatenus permittantur exire, donec infra diem inclusionis hujusmodi in scriptis eorum Abbatibus vel aliis Superioribus proxime dictis nominaverint, & elegerint supradictos ad studia destinandos. Quod si non fecerint, elapsa die hujusmodi, ad ipsos Abbates & supradictos eligendi & licentiandi eosdem potestas libere devolvatur: qui secundum Deum & bonam conscientiam infra tres dies immediate sequentes, dociles & aptiores, vitamque honestam & religionem servantes, ut præmissum est, licentiare teneantur ad prædicta studia transmittendos. Si qui vero Abbates, Priores, vel Prælati alii Abbates proprios non habentes, seu administratores, vel cæteri quicumque ad hoc obligati, illud quod ipsis Monacis mittendis ad ipsa studia fuerit assignatum, pro rata ipsos contingente in termino vel terminis ad id statutis solvere non curaverint, ultra quantitatem, quam secundum taxationem contigentem eosdem solvere tenebantur infra mensem, tantumdem nomine pœnæ solvere sint adstricti. Quod si non fecerint, sit eis tandiu eo ipso Ecclesiæ interdictus ingressus, donec tam principale, ad quod tenebantur, quam hujusmodi aliam quantitatem nomine pœnæ, ut præfertur, appositam, duxerint persolvendam. Et si ex tunc per quatuor menses hujusmodi sustinuerint interdictum, sint ipso facto tamdiu a divinis suspensi, donec integre hujusmodi principale ac pœnam solverint, nulla eis remissione in præmissis quomodolibet profutura. Quantitas autem hujusmodi nomine pœnæ, ut prædicitur, exolvenda, in acquisitionem librorum utilium & alios profectus dictorum studentium, quam etiam quantitas (quam per contemnentem satisfacere in termino assignato, studentibus ipsis mitti præcipimus) ad ipsius contemnentis expensas juxta superioris sui arbitrium convertatur. Præmissis quoque adiicimus, quod Priores, & cæteri administratores Abbates proprios non habentes, seu quivis alii beneficiati, qui hujusmodi summas solvere contempserint, & prænominatas pœnas per alios quatuor menses immediate sequentes sustinuerint animis induratis, excommunicationis sententiam eo ipso incurrant; a qua non possint absolvi, nisi debita satisfactione præmissa: & tunc per Præsidentes dumtaxat Capituli provincialis illius provinciæ, cujus erunt, vel alterum eorumdem: Quam si per annum pertinacibus animis sustinuerint, sint eo ipso cunctis beneficiis, quæ obtinuerint, privati: & de beneficiis hujusmodi per illos, ad quorum collationem, seu quamvis aliam dispositionem pertinuerint, libere in personis aliis disponatur.

CAP. VIII.

De Pensionibus Studentium.

Sane quia prosecutiones liberalium studiorum, præcipue in generalibus seu sæcularibus studiis, diversa requirunt onera expensarum: nos hujusmodi Monacis mittendis ad ipsa studia, & pro eis & aliis ratione dictorum studiorum pensiones in quantitatibus subsequentibus providemus fore annis singulis ministrandas, & infrascriptis terminis transmittendas. Videlicet Magistro in Theologia in studio generali legenti sexaginta; Baccalaureo, necnon scholari Theologiæ quadraginta; Doctori Decretorum, jura Canonica in hujusmodi studio legenti, quinquaginta; Baccalaureo verò, seu scholari Canonistæ triginta quinque libras Turonensium parvorum, vel earum valorem in alia moneta, tam pro victualibus, vestimentis & calceamentis, quam pro libris & quibuscumque aliis necessitatibus eorumdem; illis videlicet, qui ad studium Parisiense in festo Exaltationis S. Crucis vel circiter; iis vero, qui ad alia studia deputati fuerint, in festo B. Lucæ vel circa, singulis annis per illum vel illos, qui ad ipsas pensiones colligendas deputati fuerint, infallibiliter transmittendas: & per illos, qui tenebuntur ad solvendum easdem, in festo Assumptionis B. Mariæ annis quibuslibet ipsis collectoribus integraliter persolvendas. De quibus quidem pensionibus dictis scholaribus, ut premittitur, ministrandis, quilibet scholaris habeat pro quotidianis expensis viginti libras dumtaxat, & pro vestimentis & calceamentis sex libras tantum: de residuo vero emantur ac provideatur ei de ipsis, quæ ratione infirmitatum, vel alia necessaria sibi erunt. Nullus autem cujuscumque fuerit præemi-

minentiæ, dignitatis, conditionis, aut status, sive collector pensionum hujusmodi, seu redditUum assignandorum, pro ipsis vel pro quocumque alio nomine fuerit deputatus, aliquid sibi vel alteri, seu usui cuicumque & quantumcumque pio de præfatis pensionibus, vel de fructibus redditibus, seu proventibus, qui assignabuntur pro pensionibus ipsis, quomodolibet applicare vel dare, seu commutare, aut quomodolibet alienare præsumat. Qui verò contrarium fecerit, & qui ad dandas vel mittendas illas extiterit deputatus, si eas (ut præmittitur) in eisdem terminis dictis studentibus non dederit vel miserit, pœnas eo ipso incurrat statutas contra non solventes id quod Monacis mittendis ad dicta studia fuerit assignatum, secundùm statum ipsorum non solventium, & juxta gradus & ordinem superius denotatos. Si verò laicus extiterit, excommunicationis incurrat sententiam eo ipso: à qua (nisi debita satisfactione præmissa) nequeat absolutionis beneficium obtinere. Et ut onus hujusmodi pensionum levius supportetur; Statuimus & ordinamus, ut solvantur pensiones hujusmodi, & etiam pensio dicti magistri, qui Monacos in primitivis scientiis instrvet (ut præfertur) per Capitula cuiuslibet Ecclesiæ Cathedralis ipsius Ordinis, seu Religionis, & per beneficiatos quorumlibet beneficiorum monacalium ejusdem, & cujuslibet Monasterii, Prioratus, & loci Ordinis seu Religionis hujusmodi, & membrorum suorum, de communi contributione inter caput, & beneficia seu membra omnia & singula ad ipsum caput pertinentia, vel dependentia, ab eodem facienda, secundum taxationem vel æstimationem decimæ in taxatis. In non taxatis vero beneficiis, proportionabiliter & rationabiliter secundum valorem ipsorum, in primo cujuslibet Ecclesiæ Cathedralis ejusdem Ordinis seu Religionis, ac Monasterii, seu Prioratus, vel alterius loci, Abbatem proprium non habentis, Capitulo generali per Priores, vel alios Majores post Antistitem in Cathedralibus Ecclesiis. In Monasteriis vero, Prioratibus, vel aliis supradictis, per Abbates vel Priores, seu alios præsidentes ejusdem cum consilio & assensu Capituli, seu Conventus, seu majoris partis ipsorum. Quam si forte facere neglexerint, vel noluerint, præsidentes provinciali Capitulo illius provinciæ, ubi tales negligentes fuerint, & quilibet ipsorum præsidentium, ac Visitatores per dictum Provinciale Capitulum deputati, & eorum quilibet, ipsos negligentes Auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna remedia ad illam faciendam (appellatione cessante) compellere teneantur, quousque certi & perpetui redditus pro ipsis pensionibus exolvendis extiterint assignati. Volumus autem, quod per illos, qui ad hoc per nos cum sufficienti potestate fuerint deputati, cum Antistitibus in Cathedralibus Ecclesiis monacalibus, & cum Abbatibus & Prioribus & aliis loca Conventualia, & solemnia, ut prædicitur, obtinentibus, cum consilio & assensu Capitulorum & Conventuum eorumdem, auctoritate Apostolica prædicta possint pro prædictis pensionibus assignari, vel ad invicem uniri, aut Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, seu locis aliis Convetualibus supradictis, vel eorum administrationibus, aut officiis, seu locis vicinioribus ad Ecclesias Cathedrales, Monasteria, Prioratus, seu loca hujusmodi pertinentibus, prout erit commodius, Prioratus aliaque beneficia ecclesiastica sine cura ipsius Ordinis seu Religionis consueta monacis assignari, & ad Ecclesias Cathedrales, Monasteria seu loca alia Conventualia præfata spectantia: dum tamen ipsa beneficia tanto tempore ab uno, vel pluribus monacis fuerint continue ac pacifice gubernata, ut præscriptio legitima sit completa, etiam si ante vel post clerici sæculares quandoque ministraverint in eisdem: dummodo per ipsos clericos legitima præscriptio minime sit impleta. Quod si forte hujusmodi Prioratus, seu beneficia sine cura non inveniantur accommoda, vel non sufficiant ad præmissa: possint per prædictos modo præmisso, & ut commodius fieri poterit super aliis Prioratibus, administrationibus, seu beneficiis Monacalibus curatis (si facultates eorum ad hoc sufficiant) aliis eorum oneribus supportatis, de parte dumtaxat quam Monaci percipiunt ex eisdem pro prædictis perpetuæ pensiones imponi. Prohibemus autem quod nulli monaco quodcumque beneficium quantumcumque modicum, vel aliam pensionem habenti (nisi ea omnino dimitteret aliis conferenda vel assignanda) possit aliqua de dictis pensionibus studentium assignari, vel assignata dimitti. Nec in ipsa sibi jus aliquod acquiratur: immo si assignationi pensionis hujusmodi consenserit, eo ipso privatus existat quocumque beneficio, seu quavis alia pensione: si quod vel siquam forsitan antea obtinebat. Si vero ipsi monaco habenti pensionem hujusmodi studentium, beneficium aliquod quantumcumque modicum conferat: adepta ipsius possessione pacifica, ipso facto vacet dicta pensio, eaque privatus existat, studenti alteri assignanda: ut non desit studens de numero instituto. Nec per literas a Sede Apostolica vel Legatis ipsius, super provisione quorumlibet monacorum aut aliorum directas, de studentium pensione aliqua prædictorum cuiquam valeat provideri: nec alicui alteri, nisi nominatus electus & licentiatus fuerit, prout est superius ordinatum; alias nulla sit assignatio hujusmodi ipso jure, nec per eam jus alicui acquiratur, & tam assignans, quam accipiens teneantur ad restitutionem omnium, quæ exinde recepta fuerint faciendam: quæ in libris vel aliis necessitatibus dictorum studentium convertantur: & nihilominus pœnis subjaceant superius designatis. Prohibemus insuper, ne libri Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, & aliorum locorum prædictorum qui dictis studentibus fuerint assignati, seu eis à consanguineis vel amicis dati, aut per eosdem studentes alias licite acquisiti, per eos alienentur, distrahantur, seu etiam obligentur. Quinimo volumus, quod dicti libri (defunctis eisdem studentibus, quibus fuerant assigna-

gnati) ad Ecclesias, Monasteria, seu alia loca prædicta libere revertantur. Volumus etiam, quod si in Ecclesiis, Monasteriis, seu locis præfatis libri multiplicati fuerint, libris necessariis in ipsis Ecclesiis, monasteriis & locis remanentibus, de cæteris libris per Antistites in Ecclesiis Cathedralibus, & in Monasteriis vel aliis locis prædictis, per eorum Prælatos, & de consilio eorum, cum quorum consilio studentes præfati sunt (ut præmissum est) eligendi, fiat conveniens distributio inter studentes eosdem. Fiatque prius memorialis scriptura de personis studentium, quibus dicti libri tradentur, & librorum nominibus prædictorum: Quæ quidem scriptura in Ecclesiis, Monasteriis vel locis hujusmodi conservetur. Si quis vero de studentibus ipsis, per se vel per alium, librum seu libros hujusmodi, qui ad eum præmissis modis pervenerunt, distraxerit aut obligaverit (nisi pro utilioribus vel pluribus libris emendis, & tunc de licentia Superioris sui petita humiliter & obtenta) eo ipso sit inhabilis per biennium ad quodcumque beneficium obtinendum. Et nihilominus ad claustrum suum de studio revocetur, & loco sui alius subrogetur: & etiam per Superiorem suum (prout facti qualitas exegerit) alias graviter puniatur. Præsidentes insuper & alii convenientes in dicto Capitulo provinciali, ordinare debeant, qualiter dicti studentes vivere seu ad invicem habere debebunt: qualiter & ex quibus causis ante tempus etiam regulariter præstitutum, poterunt & debebunt de studiis hujusmodi revocari; & in locum eorum alii totidem numero subrogari, juxta modificationem superius designatam. Ubi autem erit aliquis de ipsis studentibus, qui sit vitæ laudabilis aliasque idoneus & discretus, & ad Baccalaureatum vel Magisterium dispositus vel propinquus, idem Prior dictorum studentium, qui erit pro tempore, cum consilio aliquorum proborum studentium eorumdem, scribat Præsidentibus antedictis: ut Prælato ipsius proprio mandent, & ordinent cum eodem, quod talem non revocet: sed eum in scientia proficere, & ad statum Baccalaureatus, & honorem Magisterii pervenire, lecturamque continuare permittat, ac ipsum & alios similes, quos jam in scientia laudabiliter proficere cognoverit, dignis attollat honoribus, & promotionibus efferat opportunis. Provideant quoque Præsidentes & alii præfati convenientes in ipso Capitulo provinciali, quod Monaci ad dicta studia transmittendi (prout communius & commodius fieri poterit distributi) insimul commorentur saltem deni ad minus: & deni hujusmodi non possint ultra quatuor servitores habere, computato in eis coco, seu servitore coquinæ. Deputent etiam jam dicti Præsidentes in singulis eorum provincialibus Capitulis, speciales Visitatores hujusmodi Ordinis seu Religionis provinciæ infra quam erit studium, in quo studentes hujusmodi morabuntur. Quibus siquidem Visitatoribus & etiam aliis Visitatoribus per Provincias, ad visitandum Cathedrales Ecclesias Monacales, Monasteria, & alia loca ipsius Ordinis seu Religionis, per prædicta provincialia ordinandi. Necnon dictis studentium Prioribus in virtute obedientiæ districte præcipimus, ut omni favore, gratia, odio, & personarum acceptione semotis, ex puritate conscientiarum suarum, secundum quod Deo magis placere, & hujusmodi Ordini seu Religioni expedire crediderint, in his quæ circa ipsos studentes in ordinationibus nostris præscriptis salubriter statuuntur, sint solliciti & attenti, & quod si forsan per Antistites Ecclesiarum Cathedralium, Monacalium, Abbates, Priores, & administratores alios Monasteriorum, & aliorum locorum ipsius Ordinis seu Religionis, eorumque Capitula & Conventus, illa quæ de Scholaribus mittendis ad studia, & pensionibus aliisque quæ præmittuntur, invenerint incompleta: plenam de ipsis relationem faciant in Capitulis Provincialibus cujuscumque Provinciæ superius limitatæ, qualiterque in ipsis sequentibus Capitulis ea ordinari & compleri omnino debeant, vel quæ minus considerate ordinata fuerint, corrigantur: aut ut bona etiam in meliora mutentur: prout hæc vel alia ex successione temporum, ac probatione factorum poterunt apparere. Ordinamus insuper, ut iidem Præsidentes habeant plenariam potestatem faciendi compleri & inviolabiliter observari auctoritate Apostolica omnia & singula supradicta: necnon contradictores & rebelles per censuram Ecclesiasticam, & per alia juris & ipsius Ordinis seu Religionis remedia, sublato appellationis obstaculo, compellendi, & processus ac sententias eorum in locis ejusdem Ordinis seu Religionis solemniter publicandi: & illos qui sententias eorum incurrerint (præmissa congrua satisfactione) juxta formam Ecclesiæ absolvendi. Præcavere nempe volentes, ac etiam providere dictis scholaribus in eisdem studiis morantibus & etiam moraturis, ut, eo quod absint ab eorum Cœnobiis, regularis non desit salubre gubernaculum disciplinæ: ordinamus & volumus, quod Capitulis Provinciarum, in quibus erunt hujusmodi studia, Præsidentes unum Abbatem vel Priorem ipsius Ordinis seu Religionis cujuslibet ipsorum studiorum vicinum, & quem quotiens eis placuerit ponere valeant & mutare, ordinent & assignent, qui Abbas vel Prior ex prædictis studentibus unum ibi Monacorum; Priorem studentium deputet, per unum tantum annum duraturum. Quem quidem Priorem dicti etiam Præsidentes ipsi mutare valeant, quotiens videbitur expedire, quique potens in opere ac sermone per directionem verbi, & ducatum exempli, eosdem Monacos studentes tractando ipsos, quotiens opus fuerit & sibi videbitur expedire, convocet ad locum aliquem competentem, illisque quoad regularem præsideat disciplinam, & potestatem habeat illos corrigendi, puniendi, & absolvendi, & cum eis dispensandi (quamdiu in ipsis studiis moram traxerint) ab omnibus, a quibus, & super quibus, & prout posset Abbas vel alius Prælatus eorum proprius, in Monasterio, vel alio loco, unde Cœnobitæ, seu claustrales existunt, ipso-

ipsosque informandi & instruendi, ac tenendi sub regularibus disciplinis, & illos etiam coercendi ne vagentur, vel actibus seu operibus vacent illicitis: sed studeant & proficiant, sicut decet, vivantque laudabiliter & honeste. Provideat insuper, quod dicti Monaci studentes expensas faciant moderatas & non superfluas, vel aliquatenus excessivas; eosque cogat ad reddendum de receptis & expensis in fine cujuslibet mensis (vel prout alias sibi videatur) rationem illi vel illis providis & discretis, quos idem Prior ad hoc duxerit deputandos. Et quando eorumdem studentium demerita seu conditio suaserit eos a studio revocari, Prior ipse teneatur id (consulte tamen caute & sollicite) Antistiti, Abbati, vel alii Prælato eorum proprio, per suas literas intimare. Idemque Antistes, Abbas, seu Prelatus proprius eos revocare debeat, & in locum eorum totidem Monacos subrogare, appellatione, contradictione, vel reclamatione rejectis. Concedimus quoque dicto Priori eadem auctoritate Apostolica plenariam potestatem dictos Monacos studentes, quamdiu in ipsis studiis fuerint, ab excommunicationum & suspensionis sententiis dumtaxat, quæ contra studentes in locis, ubi erunt dicta studia generaliter ex causis minoribus prolatæ, vel per statuta sui Ordinis sive suæ Religionis, aut Ecclesiæ seu loci ejus, unde cœnobitæ sunt, inflictæ fuerint: a quibus Abbas vel alius Prælatus eorum proprius ipsos de jure vel permissione suæ regulæ absolvere potuisset, congrua satisfactione præmissa, juxta præfatam formam Ecclesiæ, absolvendi, & cum eis super irregularitate, quam ex causis hujusmodi sic legati celebrando divina, seu illis se alias immiscendo (non tamen in contemptum clavium) incurrerant, dispensandi. Per prædicta vero dicti monaci studentes, a potestate Antistitis vel alterius Prælati sui exempti aliquatenus non existant. Ordinamus etiam, quod dicti Monaci Parisiensi studio insistentes, ipsi Priori studentium ultra suam pensionem de vigintiquinque librarum Turonensium parvorum annuatim; alii vero cujuslibet studiorum aliorum, si tamen in eo sexaginta monaci, vel supra studentes fuerint, de viginti libris; si vero pauciores numero sexagesimo extiterint, quilibet eorum de quinque solidis ipsius monete, seu alterius, de equivalenti summa dumtaxat, per contributionem communem de dictis pensionibus ipsorum inibi studentium annis singulis faciendam, providere procurent: dictosque monacos studentes ad contributionem ipsam faciendam & solvendam eamdem iam dicto Priori, præfatus Prior per censuram ecclesiasticam, & alia ipsius Ordinis seu Religionis remedia possit eadem auctoritate Apostolica (semoto appellationis diffugio) coarctare. Volumus tamen, quod idem Prior sumptus nunciorum subeat, quos pro præmissis duxerit transmittendos. Præterea volumus & ordinamus, quod Priores & alii beneficiati & non beneficiati, prælibatis studiis insistendo (qui tamen expensas in ipsis studiis aliunde habuerint, quam sic ut supra tangitur ordinatum) sub correctione & obedientia d. Prioris studentium humiliter maneant: & ad contributionem hujusmodi juxta quantitates præmissas eidem Priori solvendas, prout alii studentes præfati, firmiter adstringantur; & ad eas solvendas, sicut de aliis studentibus jam dictum seriatim & modificatim existit, per ipsum Priorem valeant coarctari. Porro statuimus & ordinamus, quod nullus de Ordine seu Religione huiusmodi ad recipiendum magistratus seu doctoratus honorem de cetero assumatur, nisi præstito per eum primitus iuramento in præsentia dicti Prioris studentium, ac duodecim proborum & discretorum ex studentibus antedictis, quod in assumptione ipsius honoris vel ante seu post ejus occasione, circa cibos, vestes, vel alia non expendet per se vel alium, undecumq. habuerit, vel fuerit sibi datum, nec quantum in eo fuerit expendi permittet ultra valorem duorum millium Turonensium argenti, ab aliis etiam suis consanguineis vel amicis. Illi etiam, qui ad baccalaureatum extiterint assumendi, præstare similiter teneantur juramentum in præsentia Prioris studentium, & duodecim proborum & discretorum præfatorum, quod hujusmodi sui baccalaureatus prætextu, ipsa die, qua incipiet, vel ante seu post, nullum festum seu convivium facient per se vel alium, seu alias fieri permittent a quibuscumque aliis eorum consanguineis vel amicis. Statuimus etiam & ordinamus, quod quicumque ipsius Ordinis seu Religionis, qui in dicto Parisiensi vel in aliquo alio generali studio per sex annos in sola sacra Theologia studuerit, in aliis primitivis scientiis sufficienter instructi, & ad hoc sufficientes & idonei fuerint, possint in ipso Parisiensi studio cursus consuetos Bibliæ facere. Qui vero per octo annos in sola Theologia studuerint, ut præfertur, librum Sententiarum legere valeant in Parisiensi studio prælibato, & quod in eodem Parisiensi & quocumque alio studio, in quo ad magisterium in Theologia ipsa licentia dari consueverit, cum digni reperti ad hoc extiterint, ad Magisterium & Doctoratum in dicta Theologia, & nihilominus ad Baccalaureatum, Licentiam, Magisterium, seu Doctoratum & Lecturam juris Canonici sive Decretorum in eodem Parisiensi, & quolibet alio studio, in cappa suæ Religioni congruenti, dummodo sufficientes & idonei fuerint; ac illi, qui ad Baccalaureatum & ad legendum Decretales ibi assumi voluerint, & in ipso Parisiensi vel quovis alio generali studio audiverint jura Canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus audiverint Decretum; nec non illi, qui ad magisterium in Decretis, vel ad lecturam Decretorum assumi voluerint in præfato Parisiensi studio, & ibi vel in alio generali studio audiverint jura Canonica, aut Baccalaurei legerint per quinque annos, & de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium, & aliorum duorum juramentum, absque dilatione & difficultate malitiosa & impedimento quibuscumque, libere admittantur, sicut cæteri Clerici sæculares ibidem consueverunt admitti. Non obstantibus quibuscumque statutis & con-

De promovendis ad Baccalaureatum, Magisterium &c.

& consuetudinibus Monasteriorum & aliorum locorum ejusdem Ordinis seu Religionis Parisiensis, & aliorum studiorum quorumcumque contrariis, juramentis, confirmationibus Apostolicis, & quibusvis firmitatibus aliis roboratis, & aliis præsertim statutis, quibus in eodem Parisiensi studio caveri dicitur, quod nullus possit legere cursum Bibliæ, nisi studuerit inibi septem annis; nec permittatur sententias legere, nisi etiam inibi studuerit decem annis; quodque nullus Monacus vel Religiosus alius legat ibidem jura Canonica, vel ad Baccalaureatus statum, aut magisterii honorem in jure Canonico permittatur assumi, seu quod nullus sine rubea cappa Decretum legat, seu legere permittatur ibidem; aut quod nullus ibi legere valeat jura Canonica, vel ad Baccalaureatum assumi, seu ut Baccalaureatus legere Decretales, aut ad Magisterium ascendere in Decretis, sive Doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam Decretorum in Decretis assumi, seu ipsam continuare, nisi ibidem vel alio studio generali audiverit jura Canonica per quinque, & alibi jura civilia per tres annos; alibi jura civilia per quinque, vel in alio generali studio jura Canonica per tres annos; & prout sic vel aliter in statutis ipsius studii Parisiensis dicitur contineri, vel de consuetudine observari, & aliis consuetudinibus vel statutis ejusdem Parisiensis studii quibuscumque, seu quacumque forma vel expressione verborum in contrarium editis vel edendis: necnon quibuslibet privilegiis vel indulgentiis generalibus aut specialibus, & literis Apostolicis, contrariis ordinibus, Ecclesiis, Monasteriis, locis, ac studiis quibuscumque sine Universitatibus magistrorum vel scholarium eorumdem; seu personis Ecclesiasticis, sæcularibus & regularibus, exemptis & non exemptis, cujuscumque sint præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status, sub quavis forma vel expressione verborum concessis, per quæ præsentibus non expressa vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi statutorum & ordinationum, omniumque aliorum & singulorum contentorum in eisdem, præsentibus impediri valeat quomodolibet vel differri; & de quibus quorumque totis tenoribus plenam & expressam, ac de verbo ad verbum oporteat in illis vel aliis nostris literis fieri mentionem.

CAP. IX.

De Mutuis, venditionibus sylvarum, & concessionibus jurium.

Profecto considerantes attentius nobis fuisse fida & concordi relatione monstratum, qualiter experientia docuerat cum jactura, quod ad desolationes Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, Prioratuum, administrationum, & aliorum locorum Ordinis seu Religionis ejusdem plurimum redundabant debita contrahendi effrænata potestas, & plerumque innovatio eorumdem, ac obligationes & missiones, quæ fiunt pro tempore super eis; necnon arborum, sylvarum non cæduarum & etiam cæduarum venditiones, & jurium, reddituum, possessionum, seu pensionum concessiones ad vitam, & ad longi temporis spacium; Nos Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, administrationum, & aliorum locorum præfatorum indemnitatibus occurrere desiderabiliter affectantes, & super his intendentes opportunę cautelæ profuturum remedium adhibere, statuimus & ordinamus, ut, salvis aliis juris & ordinationum ac statutorum Ecclesiarum Cathedralium, Monacalium, & Monasteriorum, Prioratuum, administrationum & aliorum locorum prædictorum remediis, talis in prædictis & circa ea solemnitas debeat observari: Videlicet, quod cum per Antistitem vel per Abbatem seu Priorem, vel administratorem aut alium Prælatum Abbatem proprium non habentem, seu per alium Priorem vel administratorem quemcumque ipsis subjectum conventum non habentem, suscipiendum vel innovandum fuerit mutuum, vel facienda pro necessitate vel utilitate (cum non aliter fieri debeat) venditio arborum, sylvarum non cæduarum, vel ad magnam & notabilem quantitatem etiam cæduarum, seu concessio jurium reddituum vel possessionum, aut annuarum pensionum, sive diminutio censuum, pensionum, seu canonum ad vitam alicujus vel ad certum tempus, etiam pecunia inde recepta: tractatus duorum dierum (ad minus) interpolatorum diligens & maturus præcedere debeat, habendus per Antistitem cum ejus Capitulo in dictis Ecclesiis, seu per Abbatem vel alium Prælatum Abbatem proprium non habentem, cum conventu cujusque ipsorum. Et nihilominus de consensu ipsius Capituli vel conventus, aut maioris partis ejusdem, fiant omnia supradicta. In Prioratibus vero vel administationibus aliis conventualibus Antistitem, aut Abbatem, vel alium superiorem immediatum habentibus, tractatus habeatur hujusmodi per Priorem, seu alium administratorem ipsius cum proprio conventu ejusdem; & nihilominus postea per Antistitem aut per Abbatem vel alium Prælatum superiorem immediatum, cum Capitulo seu conventu Ecclesiæ vel Monasterii tractatus etiam habeatur, fiantque contractus hujusmodi de consensu sui ipsius Capituli, & hujusmodi subjecti, Conventus, vel utriusque Conventus, Superioris scilicet & subjecti, seu majoris partis eorum, ac de ipsius Antistitis seu Abbatis vel alterius immediati Superioris auctoritate expressa, & licentia speciali. In tractatibus namque præfatis agatur, ut clare liqueat, ob quam causam, quanta summa, a quibus creditoribus, quibus conditionibus & obligationibus, quibusque terminis solvendum suscipiatur mutuum prælibatum; & quare, cui, ad quantum tempus, & sub quo pretio fiant venditio, & concessio, vel censuum seu canonum, aut pensionum diminutio, seu pensionum assignatio supradicta, ac de cæteris omnibus, quæ in hujusmodi negocio fuerint opportuna, & quod de causis, tractatibus, consensibus, auctoritatibus, licentiis, & aliis prædictis, scripturæ conficiantur autenticę, in quibus nomina & cognomina tractantium, consentientium, auctorizantium, & licentiæ hujusmodi exprimantur, & sigilla Antistitis vel Abbatis, seu Abbatum, aut aliorum Superio-

periorum, necnon Capituli & conventuum prædictorum apponantur in illis. Prohibemus autem, ne virtute alicujus procuratorii generalis (etiam si contineatur in eo quod procurator mutuum possit recipere, aut obligare Monasterium, vel alium locum ipsius Ordinis seu Religionis, aut pensionem assignare ad vitam vel ad tempus, seu canonem censum seu pensionem diminuere) possit mutuum recipi, vel Ecclesia seu Monasterium aliquod, sive locus alius obligari, aut pensio ad vitam vel alias dari, seu census vel canon aut pensio diminui, nisi prius clare ac explicite omnia prædicta fuerint observata. Et quod pecunia, quę mutuo recepta fuerit, vel ex aliis prædictis habita, in solius Antistitis vel Abbatis seu Prioris aut alterius administratorum hujusmodi, contractum principaliter ineuntis, non remaneat potestate, sed tradatur tribus viris providis & discretis ejusdem Ordinis seu Religionis, si commode fieri possit, qui eam ad illas dumtaxat necessitates vel utilitates convertant, propter quas receptum mutuum, vel venditio, aut concessio, seu census, vel canonis aut pensionis diminutio, seu pensionis assignatio & obligatio factæ fuerint supradictæ. Ad quæ fideliter exequenda & observanda ipsi tres viri juramenti vinculo adstringantur, quando tradetur eis pecunia prælibata. Volumus etiam, quod eorum, quæ debentur Ecclesiis vel Monasteriis, seu aliis locis ipsius Ordinis seu Religionis, remissio fraudulosa & notabiliter damnosa à quoquam nequeat attentari. Insuper volumus & ordinamus, quod illa summa, quæ in Capitulo generali cuiuslibet Ecclesiæ vel Monasterii, seu alterius loci ipsius Ordinis seu Religionis eiusdem Provinciæ annis singulis pro evidenti utilitate vel necessitate per Antistitem seu Abbatem, vel alium Superiorem, & Capitulum generale prædictos, seu maiorem eius partem, vel per tres providos & discretos Monacos juratos super hoc, per eos deputandos taxabitur, possit recipi mutuum sine prędictis solemnitatibus, & pœnis infra proxime designatis. Et etiam si casus aliquis evidenter utilis seu necessarius occurreret, cui succurri non valeat nisi mutuum contrahatur, si Abbas vel alii supradicti a locis, quibus præfuerint, sint multum remoti, licitum sit eisdem absque solemnitatibus & pœnis hujusmodi, ut tali casui valeat provideri tantam absque fraude qualibet summam recipere mutuo, quanta necessaria fuerit pro supportando casu prefato, sive ut sibi provideant per eosdem. Quo videlicet casu, Abbates & Priores ac cæteri, Abbates proprios non habentes, infra octo dies postquam ad monasteria sua redierint, hęc omnia conventibus propriis exponere teneantur. Priores verò & administratores cæteri, suis Superioribus & ipsorum conventibus similiter infra octo dies postquam ipsorum superiorum & conventuum eorum præsentiam adire poterunt, facere teneantur; & quod fiat de his scriptura authentica, quæ in Ecclesia vel monasterio principali fideliter conservetur: & quę causas & omnia, quare mutuum hujusmodi contractum fuerit debeant continere. Nec ante solutionem integram mutui sic contracti, dictęque summæ singulis annis, ut præfertur, taxandæ, aliud debeat contrahi per Abbates vel alios supra dictos, nisi solemnitates hujusmodi observentur. Nos insuper decernimus irritum & inane, si contra prædicta extiterit attentatum. Volentes itaque, ut statutum & ordinatio hujusmodi firmius observentur, ordinamus, quod Abbas seu Prior, aut quicumque alius proprium non habens Abbatem, si omissis solemnitatibus hujusmodi, venditionem seu concessionem, aut pensionis assignationem, vel census seu canonis vel pensionis diminutionem, aut remissionem debitorum hujusmodi, & obligationes præfatas de prędictis facere, aut mutuum ultra, vel alias quam supra proxime conceditur, recipere pręsumpserit, occasione ipsius Ecclesiam, Monasterium, Prioratum, administrationem, seu locum alium, aut jura, redditus, seu pensiones ipsius obligando, seu submittendo, aut instrumenta vel literas concedendo; pręter alias pœnas juris, tamdiu ingressum Ecclesiæ sibi eo ipso noverit interdictum, donec obligationes & submissiones, venditiones & concessiones, censuum seu canonum & pensionum diminutiones, ac pensionum assignationes, & illarum effectus, necnon gravamen Ecclesiæ, Monasterii, Prioratus, seu alterius administrationis omnino cessent: & Ecclesiam, Monasterium, Prioratum seu administrationem hujusmodi juxta posse indemnia reddiderit, seu reddi fecerit, aut procuraverit in præmissis. Quod si per sex menses, hujusmodi sustinuerit interdictum, sit a divinis, & a collatione beneficiorum eo ipso suspensus; & collatio beneficiorum hujusmodi ad Priorem, seu alium Prælatum majorem post Abbatem seu Prælatum Monasterii seu alterius loci, Ordinis seu Religionis hujusmodi, Abbatem proprium non habentem, durante suspensione hujusmodi, libere devolvatur. Nos autem omnibus Præsidentibus Provincialibus Capitulis provinciarum a nobis superius decretarum, & visitatoribus in illis ordinatis & ordinandis, in virtute obedientiæ districtè præcipiendo injungimus, ut contra talem sic interdictum & suspensum, super prædictis, ac de fama, & de regimine ipsius simpliciter & de plano informationem recipiant, & si exemptus Sedi Apostolicæ immediate subjectus, ipsi Sedi, si vero exemptus eidem Sedi mediate subjectus, Superiori suo immediato, si autem exemptus non fuerit, Diœcesano suo informationem hujusmodi sub eorum sigillis inclusam, quam cito commodius poterunt, destinare procurent, & servent contra talem, quæ in supradicta constitutione sæpe dicti Honorii prædecessoris nostri instituta fore noscuntur. Cæteri vero Priores & administratores quilibet ipsius Ordinis, seu Religionis, nedum interdicti hujusmodi pœnam eo ipso incurrant; sed etiam (ut de aliis est premissum) infra sex menses a tempore, quo prædicta commiserint, numerandos, obligationes, submissiones, venditiones, concessiones censuum, seu canonum aut pensionum diminutiones, & pensionum assigna-

assignationes, necnon illarum effectus & gravamina cessare non fecerint, & quatenus de facto processerint tolli, ac Prioratus seu administrationes alias indemnes non reddiderint, seu reddi non fecerint, ac procuraverint, donec proxime dicta compleverint, sint a divinis eo ipso suspensi. Quod si suspensionem hujusmodi per alios sex menses proxime secuturos tolerare præsumpserint, sint ipsis Prioratibus & administrationibus ipso facto privati, per illos ad quos eorum collatio pertinuerit, aliis idoneis, & nullatenus eis illa vice libere conferendis.

CAP. X.

Defictis & dolosis contractibus.

Præterea quia plerumque contingit, quod quidam Abbates & Priores, ac nonnulli alii administratores, præsidentes, seu monaci & conversi, ejusdem Ordinis, seu Religionis prætextu administrationum vel aliorum negotiorum quæ gerunt, multas fraudes adhibent, & dolosos seu simulatos seu fictos contractus ineunt: mutua etiam per se & alios simulata & ficta suscipiunt: aliquando proprio & etiam fidejussorio, & etiam diversimode nomine alieno; & inter cętera quandoque confitentur in instrumentis publicis, seu authenticis & aliis scripturis se a patre, fratre nepote, vel consanguineo, seu quolibet alio conjuncto, affine, familiari, servitore, amico, seu mercatore, recepisse mutuo, vel alias pecuniam, pannos, vinum, bladum, equos, boves, sive animalia alia, vel res seu cętera bona, eaque in utilitatem locorum de quibus præsident, vel administrationum quas gerunt fuisse conversa: cum tamen aliquando nec pro se, seu eorum locis, neque pro administrationibus suis receperint: sed esse finguntur & ponuntur ac scribuntur frequenter principales: & ut tales se obligant (cum revera fideiussores dumtaxat existant) & interdum pro aliis recipiuntur mutua prælibata, super his etiam frequenter se ac alios, locaque ipsa, possessiones, redditus, proventus: bona, & jura ipsorum multipliciter obligando etiam & submittendo. Quidam insuper in fraudem seu dolose confitentur, & alios præsertim eorum debitores faciunt confiteri, ac etiam obligari, ac super his instrumenta & authenticas, vel alias scripturas in fraudem confici, jura, redditus, possessiones animalia, blada, pecuniæ, debita, seu alia bona, ad ipsos vel Monasteria, seu quævis alia loca ipsius Ordinis seu Religionis pertinentia, seu debita fuerint, sunt vel esse debent patris, matris, seu fratris eorum, vel aliarum personarum prædictarum, & ad ipsas personas pertinere, vel debita eis fore: aliosque multos contractus similes fingunt, faciunt, seu fieri procurant, aut permittunt fraudulenter seu dolose: per quos Ecclesiæ, Monasteria, & alia loca ipsius Ordinis seu Religionis, quibus præsunt, ac jura, redditus, & possessiones, seu alia bona ipsorum damnificari, gravari, obligari, vel alias impediri, seu deperire possunt; Nos super præmissis Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum præfatorum indemnitatibus, prout tenemur obviare volentes, statuimus & ordinamus, quod præter alias pœnas juris, talia committentes, vel fieri facientes, aut eis consentientes vel scientes, & quam cito commode poterunt, quibuslibet fraude ac dolo exclusis, Superioribus talium & eorum Conventibus minime revelantes, si ejusdem Ordinis seu Religionis fuerint, incurrant excommunicationis sententiam ipso facto: a qua nequeant absolvi, scientes videlicet, nisi ea revelaverint: cęteri vero nisi prius præmissa omnia tolli fecerint & cessare, & Ecclesias, Monasteria, Prioratus, administrationes, & loca (quantum eis possibile fuerit) reddiderint, seu reddi fecerint indemnia: seu procuraverint a talibus dispendiis relevari. Et tunc per Præsidentes provincialibus Capitulis dumtaxat, vel per aliquem ipsorum si fuerint Abbates qui deliquerint in præmissis: vel Priores, aut alii Abbates priores non habentes: cæteri vero per proprios Abbates, vel alios superiores eorum a præfata excommunicationis sententia absolvantur. Interim vero cum summarie ac de plano constiterit aliquem huiusmodi sententiam incurrisse, si Abbas fuerit vel Prior, seu alius proprium non habens Abbatem, tunc quilibet Præsidentium Capitulo provinciali, ac Visitator illius Ecclesiæ seu Monasterii, aut loci proprium Abbatem non habentis; si vero alius Prior aut administrator extiterit, Abbas vel alius eius proprius & immediatus Superior, eum publicent, & teneantur facere excommunicatum per loca ipsius Ordinis seu Religionis, usque ad satisfactionem condignam, publice nunciari.

CAP. XI.

Formà juramenti a Prælatis præstandi.

Præterea ut prædictis & aliis damnis, periculis, & scandalis obvietur, Statuimus & ordinamus quod omnes & singuli Abbates, & alii Prælati Ordinis seu Religionis hujusmodi Abbates proprios non habentes, qui per Sedem Apostolicam promoti sunt vel promovebuntur in antea, & eidem Sedi non existunt immediate subjecti, suis immediatis Superioribus juramentum præstare ad sancta Dei Evangelia corporaliter teneantur: quod possessiones vel jura ad mensam sui Monasterii sive loci spectantia non vendent nec alienabunt, nec impignorabunt, neque de novo infeudabunt, nec per aliquem modum donabunt, neque census diminuent: nisi quatenus a jure permittitur, & servata solemnitate superius denotata. Nec etiam obligabunt alias, vel ultra quam in præscriptis statutis & ordinationibus continetur, & quod possessiones, redditus & jura mensæ prædictæ indebite alienata, distracta, vel occupata, prout commode poterunt repetent: & ad jus & proprietatem Ecclesiæ, vel Monasterii, seu loci sui Ordinis seu Religionis huiusmodi procurabunt reduci. Non obstante si forte aliud vel simile Romanæ Ecclesiæ præstiterint juramentum, ad quod præstandum per censuram Ecclesiasticam & alia iuris remedia per Superiores prædictos, appellatio-

latione remota valeant coarctari. De præstatione vero huiusmodi iuramenti plena & sufficiens fides fiat Conventibus eorumdem. Et idem iuramentum præstare teneantur immediantibus Abbatibus seu aliis Prælatis suis in præsentia Capituli vel Conventus si commode fieri possit, omnes & singuli Priores, seu quicumque alii administratores & beneficiati Monaci eiusdem Ordinis seu Religionis: quibus per dictam Sedem, vel eius Legatos, seu executores, vel alios provisores a Sede Apostolica seu per ipsius vel dictorum Legatorum literas deputatos, sive per Abbates, aut per quoscumque alios iure ordinario vel alias quomodolibet provisum est hactenus, vel providebitur in futurum, & ad præstandum huiusmodi iuramentum per ipsos Abbates, seu Priores etiam auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam & alia remedia, si moniti præstare iuramentum huiusmodi recusarint, remoto appellationis obice, cogi possint per prædictos. Insuper quibuscumque formis aliis licitis iuramentum per quæ ad alia plura iurantes adstringuntur non intendimus derogare: sed si forsan in illis contineantur capitula & alia in præmissa forma non expressa, illos ad ea obligari volumus & adstringi. Decernimus insuper, quod cum civitas, castrum, villa, vel iurisdictio alicuius eorum feudum solemne aut grangia, seu magnum territorium, vel magnus possessionum aut terrarum numerus vendenda vel obliganda, seu Monasteria, Prioratus, vel Ecclesiæ aliquo a iure permisso alienationis titulo alienanda, vel in alios transferenda extiterint, venditiones seu alienationes, aut translationes huiusmodi fieri nequeant: nisi etiam prius consulto Romano Pontifice, ac eius super his petita licentia & obtenta. Aliter autem venditiones seu alienationes vel translationes præfatæ, sint irritæ ipso iure: & quilibet Præsidentium ac Visitatores contra exemptos Sedi Apostolicæ supradictæ, & contra non exemptos contrarium facientes, locorum Ordinariis eorumdem quamcito commode poterunt, sub eorum sigillis intimare prædicta nihilominus teneantur.

CAP. XII.

De spoliis.

Cæterum Antistitibus ordinariis, Abbatibus, Prioribus, & aliis Prælatis Religionis eiusdem, qui bona mobilia Prioratuum, administrationum, & beneficiorum quorumlibet sibi subiectorum vacantium in ipsis tempore huiusmodi vacationis inventa, seu alia causa rationabili ad se afferunt pertinere, districtius inhibemus, ne vasa, vestimenta, seu alia ornamenta quæcumque divino cultui deputata, animalia etiam tam pro agricultura, quam aliis ipsorum locorum necessitatibus teneri inibi consueta, vasa insuper vinaria, & coquinæ, lectos & alia supellectilia, seu vasa (nisi forte aurea vel argentea fuerint) occupare, vel exinde asportare, aut sibi appropriare præsumant. Quodque in apprehendendis bonis aliis, formam constitutionis felicis recordat. Bonifacii Papę VIII. Prędecessoris nostri super hoc editæ diligenter observent, ac nihilominus de portione dictorum bonorum, quæ rationabiliter eos continget, quartam partem in augmentum ornamentorum ecclesiasticorum, Ecclesiarum seu Monasteriorum suorum, convertere integraliter teneantur. Qui vero secus fecerint iuxta qualitatem delinquentium personarum, pœnas incurrant, quæ per constitutionem eamdem eius transgressoribus infliguntur.

CAP. XIII.

De Inventariis a Superioribus locorũ faciendis.

Statuimus insuper ac etiam ordinamus, & districte præcipiendo iniungimus, quod deinceps in singulis Ecclesiis Cathedralibus, Monacalibus, ac Monasteriis, & Prioratibus, necnon administrationibus aliis quibuscumque ipsius Ordinis, seu Religionis, per Antistites Ecclesiarum, Abbates, Priores, & alios gerentes administrationes huiusmodi, in eorum novitate, coram uno vel duobus Notariis publicis, & aliquibus probis & senioribus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum eorumdem, de omnibus bonis mobilibus & immobilibus sesequę moventibus ad ipsorum administrationes dumtaxat spectantibus, in quibuscumque locis consistant, fiant inventaria, seu registra consimilia duplicata, in quibus scribatur quot Monaci in quolibet loco ipsarum administrationum iuxta ipsius loci facultates possint & debeant commorari, & in quo statu quilibet recepit Ecclesiam, Monasterium, vel Prioratum, seu administrationem, & inter alia quot extent vel deficiant animalia & qualia, quanta blada, vina, & cætera victualia, & moneta, vasella aurea vel argentea, & quę, & quot, & quibus, Ecclesia, Monasterium, Prioratus, administratio, seu locus huiusmodi debent, & quæ, & quot, & a quibus debentur eisdem, & sub quibus obligationibus debent & debentur eisdem, & quę & quot alia bona mobilia, vel vasa, sive ornamenta, vel suppellectilia, & similia inibi fuerint. Et si quid ex prędictis in bono statu receperit, ipseque ad malum statum duxerit, Ecclesiam, Monasterium, Prioratum, administrationem, seu locum eius bona ipsius debitis obligando indebite ad vitam vel perpetuo concedendo, seu alias alienando vel dilapidando; procedatur contra eum, prout iura & statuta, necnon ordinationes nostræ Superiores requirunt, & pręsertim supradicta constitutio Honorii super hoc exacte servetur. Prædicta vero inventaria seu registra, clare ac integraliter legantur in Capitulo cujuslibet Ecclesiæ Cathedralis, ac Monasterii Prioratus vel alterius loci hujusmodi, præsentibus Capitulo seu Conventu ad hoc specialiter congregatis. Quibus lectis, unum ponatur & servetur in arca communi, ubi commune sigillum est solitum custodiri, seu loco alio congruenti, & reliquum remaneat penes Antistitem aut Abbatem vel Priorem, seu administratorem alium a supradictis: Ita quod si aliquem ex prædictis ad Ecclesiam, Monasterium, Prioratum, administrationem, seu locum alium transferri seu mutari contigerit, ipse tran-

translatus seu mutatus, si Antistes, vel Abbas, aut Prior, seu alius Superiorem ejusdem Religionis non habens, fuerit; Capitulo seu Conventui loci quod dimiserit, seu deputatis ab eis infra sex menses ad tardius post adeptionem pacificæ possessionis Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, administrationum, seu ipsorum locorum; vel si hoc ante non fecerint, succedenti sibi in loco dimisso: Alii vero Superioribus suis immediatis, juxta inventaria, seu registra prædicta rationem debitam, vocatis & præsentibus aliquibus probis viris Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & aliorum locorum ipsorum, reddere teneantur; dictaque inventaria, seu registra transmittantur ad Ecclesias, Monasteria, vel alia loca principalia (ut præfertur) legenda & conservanda in illis.

CAP. XIV.

De locis non tradendis ad firmam nisi cum certa solemnitate.

Verum, quia traditiones ad firmam factæ de locis administrationum ipsius Ordinis seu Religionis, aut proventuum ipsorum, per Antistites, Abbates, Priores, & alios administratores eorum, ipsis Ecclesiis, Monasteriis Prioratibus, administrationibus, de locis, spiritualiter & temporaliter diversa præjudicia generant; Prohibemus ne proventus seu loca prædicta ad firmam de cætero concedantur, nisi ex causa, & in casu necessario sive utili evidenter: Et tunc si Antistes, Abbas, vel Prior, seu alius, proprium non habens Abbatem vel administratorem, hoc facere voluerit, debeat deliberationem super hoc cum Capitulo vel cum Conventu præmittere, & diligentem tractatum cum illo habere de causa hujusmodi, & de quantitate pretii, ac de persona cui fuerit firma seu venditio hujusmodi facienda, & de conditionibus, pactis, obligationibus, solutionibus, & similibus, pertinentibus ad prædicta; & ipsius Capituli vel Conventus, seu majoris partis ejusdem in hac parte consilium adhibere. Si vero Prior seu administrator alius fuerit, Conventum habens proprium, & superiorem Abbatem, vel alium ejusdem Religionis, præmittere debeat deliberationem & tractatum præfatos, nedum cum proprio suo Conventu, sed cum ipso Abbate vel alio Superiore prædicto immediato, & Conventu Superioris Monasterii sui ac expressam auctoritatem & licentiam ejusdem Abbatis, vel alterius Superioris cum consilio Conventus ipsius Abbatis vel alterius Superioris primitus obtinere. Priores autem & administratores alii, Abbatem proprium vel alium Superiorem ejusdem Religionis, non tamen Conventum habentes teneantur deliberationem & tractatum jam dictos cum eorum Abbate vel alio Superiore præmittere; necnon auctoritatem & licentiam specialem ab eo primitus obtinere. Quod si secus actum fuerit, firma seu venditio ipsa, & contractus quilibet super præmissis initus, sint irriti eo ipso; ac instrumenta, & quælibet alia documenta super eis confecta, nullam obtineant firmitatem. Et nihilominus Abbates & Priores, cæterique Abbates proprios non habentes, qui contra fecerint per Præsidentes Provincialibus Capitulis, cæteri vero per Abbates vel alios Superiores eorum, arguantur graviter, & debite puniantur.

CAP. XV.

De Privilegiis & rebus aliis non tenendis extra loca administrationũ.

Preterea statuimus & ordinamus, quod Antistites, Abbates, Priores & ceteri administratores, vel Monaci & Conversi ejusdem Ordinis seu Religionis, privilegia, literas, & instrumenta, quibus libertates, possessiones, res & jura locorum & administrationum suarum firmantur, vasa etiam aurea & argentea, ornamenta Ecclesiastica, libros, pecunias, blada, vina, animalia, & res alias notabiles seu preciosas, ad Ecclesias, Monasteria seu loca eorum spectantia, extra Ecclesias, Monasteria seu loca eadem apud consanguineos vel propinquos seu alios quoscumque, fraudulenter aut dolose in damnum Ecclesiarum, Monasteriorum, locorum, seu administrationum hujusmodi, nullatenus transportent, seu tenere presumant; & quod Antistites, Abbates, vel Priores, ac cæteri, Superiorem ejusdem Religionis non habentes, qui contra fecerint, sint eo ipso per mensem ingressu Ecclesie interdicti, & nihilominus ipsi hujusmodi transportata & detenta, ad Ecclesias Monasteria loca & administrationes prefatas reducere teneantur. Et si Abbatum, Priorum, & aliorum administratorum, Superiores (ut premittitur) non habentium, transgressio manifesta seu nota fuerit, per Præsidentes in Provinciali Capitulo, seu Visitatores per idem Capitulum deputandos, censuræ graviori, ac debite satisfactioni subdantur. Alii vero inferiores administratores & transgressores, ipso facto sint & permaneant per annum integrum ab eorum officiis & administrationibus suspensi. Et si eorum transgressio manifesta seu nota extiterit, per suos Superiores amoveantur perpetuo ab administrationibus eorumdem, & administrationes hujusmodi per eosdem Superiores, ad quos eorum collatio pertinuerit, aliis libere conferantur. Simplices autem Monaci & Conversi transgressores, sint inhabiles ad obtinenda quælibet beneficia & officia ipsius Ordinis seu Religionis, usquequo per eorum Superiores (congrua satisfactione premissa) cum eis extiterit misericorditer dispensatum.

CAP. XVI.

De Monachis, & Conversis proprietariis & Negociatoribus.

Rursum, licet contra Monacos proprietarios sit plene provisum per Canonicas sanctiones: tamen specialius providere volentes contra illos Monacos & Conversos ipsius Ordinis seu Religionis, qui suæ salutis obliti, contra Regulares, & Canonicas institutiones pecuniam congregant, jura, possessiones, redditus, seu census annuos & alia bona emunt, seu emi faciunt aliquando proprio, & sæpe nomine alieno, multis super his figmentis adhibitis; aliisque tradunt animalia nutrienda, & cum augmento vel lucro sibi vel alteri reddenda eorum nomine, seu pro ipsis; & alios multos contractus diversimode tamquam negotiatores exercent; necnon appeten-

tentes & sectantes lucra turpia, peculium occultant, & illicite detinent in suarum periculum animarum: auctoritate Apostolica prædicta decernimus, omnia præmissa (quæ tamen non restitutioni subjaceant aliorum) nedum post obitum, sed etiam in vita ipsorum Monacorum & Conversorum fore per Antistites, Abbates, seu alios Prælatos eorum proprios, cum consilio proborum Monacorum seniorum Ecclesiæ, Monasterii, vel loci cuiuslibet eorum, eiusmodi Ecclesiis, Monasteriis, seu locis propriis applicanda, & in eorum utilitatem totaliter convertenda, usu (immo potius abusu) quocumque contrario non obstante. Quodque ipsi Antistites, Abbates seu alii Prælati proprii, alicui Monaco vel Converso talia faciendi licentiam nequeant impartiri. Et quod tam Prælati, Monaci & Conversi prædicta committentes, quam alii quicumque Ordinis seu Religionis hujusmodi supredicta retinentes, aut sibi ipsi appropriantes, vel applicationi & conversioni hujusmodi resistentes, vel impedimentum publice aut occulte præstantes, seu præstari procurantes, vel dictum peculium non revelantes Antistitibus, Abbatibus, seu Prælatis propriis antedictis, sint eo ipso inhabiles ad beneficium, Prioratum, administrationem, officium, regimen, & gubernationem quamlibet in Ordine seu Religione hujusmodi obtinenda. Permittimus tamen, quod cum ipsis Monacis & Conversis possit Antistes, Abbas, vel alius eorum Prælatus proprius dispensare super pœnis hujusmodi, quando ei videbitur expedire: dummodo præmissa revelaverint, & plene restituerint, ut præfertur.

CAP. XVII.

Ne Victualia in pecunia ministrentur.

Nempe statuimus & ordinamus, quod iuxta suppetentiam facultatum Ecclesiarum Cathedralium, & seu Capitulorum earum, ac Monasteriorum, & aliorum locorum eiusdem Ordinis seu Religionis, & singularum regionum etiam qualitates, per Antistites, Abbates, & alios Prælatos, & quosvis alios administratores, vel officia ad hæc deputata vel deputanda tenentes & exercentes, sufficienter victualia, vestiaria, omniaque alia necessaria Monacis ministrentur; proviso attentius, quod pro huiusmodi victualibus, vestiariis, aut aliis quibuslibet eisdem Monacis necessariis, pecuniæ simul aut per vices seu minutatim nullatenus eis dentur, aut pensio vel redditus quomodolibet assignentur: sed in victualibus, vestiariis & rebus aliis eis ipsorumque usui congruentibus, provideatur eisdem, quemadmodum fuerit opportunum. Et ubi alius certus terminus super hoc non fuerit ordinatus, singulis annis, prima videlicet die mensis Octobris vestiaria præbeantur. Si qui autem redditus vel pensiones hactenus propter hoc seu alias extiterint assignati, nullatenus dimittantur eisdem: sed ex nunc pro revocatis ab ipsis totaliter habeantur. Et nihilominus illi, qui pensionem redditus aut pecuniam pro prædictis vel eorum aliquo cuiquam Monaco ministrare vel assignare præsumpserint, si Antistites, Abbates, vel Priores, seu cæteri, Superiores eiusdem Ordinis seu Religionis non habentes, extiterint, infra octo dies tantundem erogare pauperibus teneantur, hoc tamen adhibito moderamine circa idem, quod Monacis de suorum Superiorum licentia extra Cathedrales Ecclesias Monacales, Monasteria, Prioratus, & administrationes præfatas, in scholis vel alibi pro utilitate Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, & administrationum huiusmodi commorantibus, possit pro victu & vestitu (sicut eorum Superioribus videbitur) dari pecunia; non tamen pensio vel redditus assignari: salvis etiam statuto & ordinatione præscriptis, de Monacis ad studia generalia transmittendis, & de pensionibus eis, ac de decem libris exhibendis dicto Monaco, qui infra Ecclesias, Monasteria, & alia loca eiusdem Ordinis seu Religionis Monacos dociles instruet, prout seriose superius est distinctum. Ad hæc subiungimus, quod illi, qui prædicta ministrare tenentur, ad ea, omni excusatione cessante, sufficienter (ut præmittitur) ministranda, per Superiores suos, aut in defectu eorum, per Visitatores vel Præsidentes præfatos irremisibiliter compellantur: Nec audiantur, si dicant se privilegium, statutum, ordinationem, vel consuetudinem aliam se habere; aut pro suis personis eorumque statu (iuxta personarum vel officiorum decentiam sustinendis) se asserant indigere; nulla quoque super hoc appellatio, nullave supplicatio eis prosint. Sed si tertio moniti per aliquorum dierum competentia intervalla, Prælati eorum arbitrio relinquenda, præmissis efficaciter parere contempserint, removeantur libere a suis administrationibus vel officiis, ipsaque aliis idoneis prædicta complere valentibus committantur. Quod si forte redditus officiorum seu administrationum huiusmodi, ad victum, vestiarium, seu alia necessaria Monacis ministranda non sufficiant, de communi contributione, ut de pensionibus studentium (ut præmissum est) facienda, defectus huiusmodi suppleatur, donec pro aliis per deputandos a nobis redditus seu pensiones perpetui fuerint assignati, quos per eosdem deputandos assignari volumus eisdem modis & formis, quibus pro pensionibus dictorum studentium redditus seu pensiones perpetuas ordinavimus & statuimus assignari. Abbtes vero, ac Priores, & ceteri, superiores (ut præfertur) non habentes, qui tenentur administrare prædicta, a Præsidentibus, aut Visitatoribus per censuram Ecclesiasticam, modisque aliis congruentibus, ad id omnino cogantur; ipsis, nisi suos subditos, & Præsidentibus ac Visitatoribus nisi Abbates, Priores, & alios supradictos juxta modum præfatum effectualiter ad præmissa compulerint, in Capitulis Provincialibus graviter arguendis, & taliter corrigendis, quod rubor & confusio de præteritis diligentiam efficiant ad futura.

CAP. XVIII.

Ne Sæculares deputētur ad

Cęterum, ut viam scandalis præcludamus

victum Monachis ministrandum, nec Monachi alterius Monasterii aut Ordinis.

mus, prohibemus expresse, ne in Ecclesiis vel Monasteriis seu locis aliis Conventualibus eiusdem Ordinis seu Religionis, Clerici sæculares vel laici, seu alterius Monasterii Monaci, vel religiosi alterius Religionis, ad victum monacis ministrandum de cætero deputentur. Quicquid autem ad victum monacis ministrandum in cibo, potu, vel pitantia eisdem monacis ministrandum existit, singulis eorum, die qualibet administretur ad congruentem mensuram, prout erit opus, juxsta Ecclesiarum, Monasteriorum & locorum ipsorum exigentiam facultatum; & quicquid de administratis supererit, eleemosynæ applicentur per illum, qui ad hoc fuerit deputatus. Nec aliquis alius per se vel per alium de refectorio seu infirmitorio vel alio loco, in quo Monaci comedent, aliquid extrahere, vel alibi deferre, seu alteri usui applicare præsumat. Quod si fecerit, pro qualibet vice per duos dies panis & aquæ solummodo pœnitentiariæ subdatur.

CAP. XIX.

Ne Mulieres morentur in Monasteriis.

Insuper statuimus & ordinamus, quod Antistites, Abbates, Priores, ac ceteri administratores in Ecclesiis, vel Monasteriis, seu aliis locis ejusdem Ordinis vel Religionis hujusmodi, aut infra septa Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum eorumdem, vel in domibus, in quibus Monaci habitant, mulieres tenere (etiam si matres vel sorores fuerint) non præsumant. Antistites vero, Abbates, Priores, ac ceteri, superiores Religionis ejusdem non habentes, qui contra fecerint, a collatione beneficiorum sint per tres menses eo ipso suspensi, quibus durantibus ad Priorem vel alium majorem post Antistitem seu Abbatem, cum consensu Capituli seu Conventus vel majoris & sanioris partis ejusdem, beneficiorum ipsorum sit collatio devoluta. Alii vero Priores & administratores, quicumque fuerint, per sex menses a perceptione fructuum beneficiorum, quæ obtinuerint, sint suspensi; quibus durantibus, Antistes, Abbas vel alius Prælatus, immediatus eorum superior, ponat in eisdem beneficiis alios Monacos administratores providos & discretos, ac fructus ex his dictis sex mensibus obvenientes, qui supererunt (debitis consuetis oneribus supputatis) convertantur in utilitatem Ecclesiæ, Monasterii, seu loci immediate superioris delinquentium prædictorum. Et nihilominus dicti Abbates, & Priores, & alii non habentes Superiores, per Præsidentes seu Visitatores, ceteri vero per suos Superiores, prout culpæ aut delinquentium qualitas exegerit, alias puniantur.

CAP. XX.

Ne Monachi nutriant vel teneant animalia aut laicos in Monasteriis.

Ceterum prohibemus, ne aliqui Monaci nutriant seu teneant equos vel alias evectiones aut servitores, seu alias personas vel familiares in Ecclesiis, Monasteriis, seu locis aliis Conventualibus Ordinis seu Religionis ejusdem, nisi eis ratione administrationum vel officiorum, quæ gesserint, id competere dignoscatur. In infirmitorio tamen pro necessitatibus infirmorum coquina Capituli vel Conventus, aliisque officiis honesti servitores seu famuli sæculares teneri poterunt necessarii in numero moderato, prout in aliquibus Ecclesiis Cathedralibus, vel Monasteriis, seu locis aliis ipsius Ordinis seu Religionis fuerit rationabiliter observatum. Qui sæculares, quanto minus fieri poterit, cum monacis conversentur, nec bibant, nec comedant cum eisdem in Capitulo vel Conventu. Superiores quoque circa hæc provideant, quod diligentius observentur, transgressores eorum arguendo, &, prout expediens fuerit, puniendo. Prohibemus insuper, ne Superiores, Abbates, Priores, & ceteri quicumque ipsius Ordinis seu Religionis lautis conviviis & comessationibus occupentur; nec in his sumptus immoderatos & alios excessus faciant, volentes quod a familiarium, servitorum aut sequentium, & robarum seu vestium multitudine indecenti & excessiva, tam infra Ecclesias, Monasteria, Prioratus, administrationes, & alia loca eorum, quam etiam extra illa, diligenter studeant abstinere, & honeste ac laudabiliter conversari. Inhibemus namque, ne aliquis Abbas, vel Prior, seu administrator alius, Religionis eiusdem Conventum habens, plures sæculares personas equitantes quam .... Monacos (eo pro uno Monaco cnmputato) secum ducere præsumat, nisi guerræ discrimen vel personarum seu rerum periculum timeretur, aut forsitan immineret, fictione & fraude cessantibus quibuscumque. Ceteri vero, Conventum non habentes, si duos equitantes secum ducant, volumus, quod unus illorum Monacus existat; si autem plures ducat equitantes, circa hoc servetur quod superius de Conventum habentibus est expressum: Adjicientes, quod Abbas, vel Prior, seu administrator, vel Monacus quicumque Religionis eiusdem, domicellum vel domicellos vestibus virgatis seu partitis, aut curiosis, vel quomodolibet inhonestis non induat, vel indutos secum teneat, sive ducat. Qui autem contrarium fecerit, si Superiorem Religionis eiusdem non habuerit, per Præsidentes dicti Capituli provincialibus; si autem Superiorem huiusmodi habuerit, per ipsum Superiorem immediatum videlicet puniatur.

CAP. XXI.

De solvendis censibus, & redditibus pro Alimentis Monacorum.

Sane statuimus & ordinamus, quod omnes Abbates, Priores, & administratores ceteri, & clerici sæculares, & laici quicumque, qui census, redditus, pensiones seu quæcumque alia similia debent vel debebunt in posterum, pro alimentis quotidianis, vel pro necessariis Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Prioratibus, administrationibus, officiis seu locis, Capitulis vel Conventibus Ordinis seu Religionis ejusdem, sive in blado, vino, oleo, piscibus, pecunia, seu rebus aliis quibuscumque consistant, illa eis solvere in terminis consuetis vel præfixis, seu in antea præfigendis, integre non ommittant. Et si ea in ipsis terminis, vel saltem post eos infra quindecim dies, non solverint, Priores & administratores cæteri,

teri, Ordinis seu Religionis ipsius, totam quantitatem rei debitæ, ac ultra ipsam quartam partem prædictæ quantitatis ejusdem, loco pœnæ (infra mensem dictos quindecim dies immediate sequentem) solvere sint adstricti. Quas quidem quantitatem & quartam partem appositam (ut prædicitur) loco pœnæ, si solvere contempserint, infra mensem alium ex tunc primo secuturum, a beneficiis quæ obtinuerint, donec prædicta solverint, sint ipso facto suspensi. Et si suspensionem hujusmodi per alium mensem extunc futurum sustinuerint, donec de prædictis integre satisfecerint, ab officio sint suspensi. Quod si per alium mensem proxime sequentem suspensionem hujusmodi ab officio sustinere præsumpserint, incurrant excommunicationis sententiam ipso facto: Quam si per sex menses ex tunc secuturos pertinaciter toleraverint, Prioratibus, administrationibus, & quibusvis aliis beneficiis quæ obtinuerint, sint ipso facto privati, per illos ad quos eorum collatio, seu quevis alia dispositio pertinuerit, aliis personis idoneis libere committendis, seu etiam conferendis. Abbates vero qui infra prefatos quindecim dies prædicta per eos debita non solverint (ut præfertur) totam debitam quantitatem, & ultra illam, loco pœnæ tertiam partem illius, quod debuerint, persolvere teneantur. Et si per tres menses, dictos quindecim dies immediate sequentes, quantitatem quam debuerint, ipsamque tertiam partem loco pœnæ non solverint, sint eisdem Abbatibus stallus chori, & locus Capituli Abbatialia, donec super his integre satisfecerint, penitus interdicta. Quod si interdictum hujusmodi per alios tres menses proxime secuturos sustinere præsumpserint, sit ipsis Ecclesię interdictus ingressus, quousque satisfecerint competenter integre de principali & tertia parte præfatis. Et nihilominus dicti Abbates, ac omnes & singuli supradicti, damna & expensas ac interesse, quæ Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, administrationes, officia & loca hujusmodi sustinuerint, fecerint, & incurrerint occasione retardatæ solutionis hujusmodi, vel ob defectum prędictorum, reficere & solvere teneantur. Pœnæ autem prædictæ quartæ & tertiæ partium prædictarum in eos usus convertantur, in quos principales quantitates fuerant convertendę. Sententię vero præmissæ auctoritate Apostolica, ubi expediens videbitur in Ordine seu Religione hujusmodi, contra ipsos contemptores valeant publicari; & quoties contumacia non solventium exegerit, aggravari per Superiores, qui locis præfuerint, quorum extiterit solutio retardata. Nec in eis valeat remissio seu gratia cujuscumque, nec tempus lapsum, vel per negligentiam non potentium intelligantur remitti, vel possit juri petendi præscribi. Absolutio autem dictarum sententiarum competit Abbatibus prælibatis. Per hæc autem, pœnis aliis si quas dicti non solventes juxta statuta vel ordinationes Sedis Apostolicæ aut Ordinis seu Religionis eiusdem, seu quovis modo alias existerent incursuri, non intendimus in aliquo derogari.

CAP. XXII.

De receptione Monachorum.

Cæterum quia multum Ordini seu Religioni præfatis hactenus obfuit indiscreta receptio Monacorum; statuimus & ordinamus, ut per illos, ad quos in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Prioratibus, Decanatibus seu aliis locis quibuscumque ipsius Ordinis seu Religionis spectat creatio Monacorum, deinceps non recipiantur, aut induantur in Monacos vel Conversos nisi personæ idoneæ, vel de quarum idoneitate verisimiliter spes existat, & tales per quos inibi Deo in divinis officiis congrue deserviri seu impendi valeant obsequia opportuna; & quod per eosdem, ad quos (ut præmittitur) creatio ipsa spectat, infra Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Decanatus huiusmodi seu alia Conventualia loca ipsis subiecta & non alibi, cum proborum consilio, Ecclesiæ, Monasteria, Prioratus, decanatus, aut loci huiusmodi, cui hi ad quos dicta creatio pertinet, prefuerint induantur; nec per eos huiusmodi creatio, habitus traditio seu receptio, nisi personis Ordinis seu Religionis ejusdem de cetero committantur; & quod infra tempus probationis ad loca alia, nisi Conventualia fuerint, non mittantur. Decernimus quoque, quod cum imminebit hujusmodi receptio facienda, si ad Antistites, Abbates, vel Prælatos alios, una cum Capitulis vel Conventibus eorumdem, seu cum eorumdem consensu pertineat, & Capitula, seu Conventus hujusmodi, vel eorum major pars ad eam pure procedere vel receptioni hujusmodi pro eorum libito renuant consentire, Antistites, Abbates, seu alii Prælati post ipsos, eos moneant in virtute obedientiæ ut pure ac secundum Deum, & juxta eorum conscientiam infra decem dies, hujusmodi creationi, seu receptioni consensum præstare procurent. Quod si forte id facere negligant vel recusent, ad eosdem Antistites, Abbates, vel Prælatos alios creatio, seu receptio ipsa libere devolvatur, dummodo nil fraudulenter per eos actum fuerit in præmissis. Qui quidem Antistites, Abbates, & Prælati alii in locis in quibus sexaginta Monaci, vel pauciores fuerint, cum consilio seniorum, proborum & discretorum suorum Capitulorum vel Conventuum, eligendorum per eos, tertiam partem numero facientium; in aliis vero locis in quibus Monaci numerum sexagenarium excesserint, cum consilio seniorum, proborum, & discretorum ex eis dumtaxat eamdem creationem & receptionem cum Dei timore ac observantia regulæ de personis, ut prædicitur, idoneis facere non postponant, aliorum contradictione in aliquo non obstante. Prohibemus insuper, ne aliquis recipiatur in Monacum Ordinis seu Religionis ejusdem, nisi statim induatur habitu Monacali, nec literæ seu instrumenta super futura receptione Monacorum aliquibus concedantur, aut promissiones seu obligationes aliæ inde fiant. Ut autem adversus eos, qui tempore probationis elapso, volunt regularis professionis votum emittere, nullius difficultatis obstaculum ingeratur, universis

versis & singulis Prælatis, ad quos pertinet suos Monacos ad hujusmodi professionem recipere duximus injungendum, ut omnes illos qui dicto tempore probationis elapso expresse profiteri voluerint, juxta regularia instituta sine dilatione ac difficultate quibuslibet, ad hujusmodi professionem admittant. Quod si facere sine rationabili causa recusaverint, tamdiu sint stallus chori & locus Capituli Abbatialia, vel Prioralia (ubi per Priorem Monasterium gubernatur) interdicta eisdem, donec præfatos ad professionem receperint antedictam. Et nihilominus id per Visitatores Provinciali Capitulo referatur, ut per Præsidentes eidem Capitulo debite puniantur, proviso attentius, quod in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, & aliis locis Ordinis, seu Religionis hujusmodi, non recipiantur plures Monaci vel Conversi, quam tot potuerint de ipsorum proventibus congrue sustentati. Licet autem præcipiatur in supradicta Constitutione sæpedicti Honorii prædecessoris nostri, ut in nullo Monasterio ad præbendas ex tunc recipiant Abbates vel Monaci Clericos sæculares; Nos tamen super hoc expressius providere volentes, ipsorumque Monasteriorum & aliorum locorum ipsius Ordinis seu Religionis indemnitatibus (quæ plerumque contigerunt) propterea præcavere, hujusmodi præceptum innovamus & etiam approbamus, & adjicientes prohibemus ne in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Prioratibus Conventualibus, sive locis aliis ejusdem Ordinis seu Religionis, Prælati, Priores, seu administratores alii, vel Capitula, seu Conventus eorum, Clericos sæculares vel Laicos (nisi eisdem Ecclesiis, Monasteriis seu locis dederint se & sua) ullo modo recipiant ad præbendas; nec eas aliquibus ad vitam, vel ad tempus vendere, seu concedere vel dare præsumant: volentes, quod venditio, concessio, seu datio (quas deinceps contra præmissa fieri contigerit) sint irritæ & inanes; nec ex venditione, concessione, seu datione hujusmodi eis, quibus factæ fuerint, jus aliquod acquiratur. Et nihilominus contra hoc dantes, & concedentes, per Superiores suos, vel (si Superiores ejusdem Religionis non habuerint) per Præsidentes Provincialibus Capitulis pro eorum arbitrio puniantur.

CAP. XXIII.

De Forma & honestate vestium.

Quamvis autem in Constitutione Viennensis Concilii, scilicet, Ne in agro, de vestibus, caputiis, & sotularibus Monacorum, eorumque formis provide sit statutum; Nos tamen præmissis adiicimus, quod altitudo sotularium ipsorum tanta ad minus esse debeat, ut quatuor transversalium de tibia super cavillam, spacium comprehendat; quodque nulli Monaco ejusdem Ordinis, seu Religionis portare caputium etiam fissum super humeros sit licitum quoquomodo, nisi prius ipsius caputii fissura, & honestas alia per Abbatem, seu Præsidentem alium, ubi præest alius, fuerint, arbitratæ. Horum namque transgressores, pœnas eo ipso incurrant, quæ portantibus sotulares non corrigiatos & alios, aut caputia non fissa, inflictæ noscuntur per dictam Constitutionem ipsius Concilii Viennensis. Adiiciendo quo que interdicimus expresse universis & singulis ipsius Ordinis seu Religionis Monacis, quod nullus eorum de cætero, rodundellum, clochiam, cucullam manicatam vel tabardatam, seu epithogiatam, aut in veste superiori habitui proxima, manicas ligatas, consuticias, seu quomodolibet botonatas portare præsumat, sed quales portare statuit præfata Constitutio ejusdem Concilii Viennensis. Qui vero interdicti hujusmodi transgressor extiterit, auferatur ab eo per suum Superiorem vestis ipsa transgressionis, pauperibus eroganda; & nihilominus trangressor ipse per eumdem Superiorem sic alias debite puniatur, quo cæteri a similibus arceantur. Abbates autem in Monasteriis, & in Cathedralibus Ecclesiis Monacalibus; Priores seu alii Maiores in illis post eorum Antistites, ac Priores, seu alii non habentes Superiores Religionis eiusdem, sic formam honestam vestium ac calceamentorum ordinent & disponant, quod sit omnibus Monacis tam intrinsecus quam extrinsecus uniformis; ipsamque tam Abbates quam Priores, & administratores, quam cæteri quicumque Monaci, Priores videlicet & alii per proprios eorum Abbates, seu Prælatos alios; Abbates vero, & cæteri Abbates proprios Monacos non habentes, per Præsidentes Provincialibus Capituli, seu per quemlibet eorumdem, ac per Visitatores in ipsis Capitulis deputandis tenere ac servare cogantur. Per præmissa vero, vel per ea, quæ in dicta Constitutione Viennensis Concilii statuuntur, non intendimus quod in Religionibus sive locis, in quibus Abbates vel alii Prælati Locorum, seu Monaci eiusdem Ordinis seu Religionis uti caputiis vel sotularibus non solebant, ipsis uti licitum sit eisdem.

CAP. XXIV.

De Licentiis extra Monasteria exeundi dandis: & de pœnis a postatarum.

Statuimus insuper & etiam ordinamus, quod nullus Monacus Ordinis seu Religionis eiusdem, de Ecclesia, Cœnobio, seu alio loco conventuali exire præsumat, nisi petita & obtenta licentia primitus ab eius Superiore, qui eam valeat indulgere, quavis consuetudine contraria non obstante. Ipseque causam exitus vel itineris, omni fictione cessante, Superiori exponat, dictusque Superior licentiam huiusmodi, nisi ex causa rationabili, non concedat. Et eis quibus illa concesserit, certum ad redeundum terminum præfigat, ut convenienter poterit breviorem; ipsosque salubriter exhortetur, a quibus extra Monasterium habeant abstinere. Si quis vero Monacus contrarium fecerit, teneatur satisfactionem illam vel pœnam subire, cui sine licentia de Monasteriis suis seu locis exeuntes conservantur, seu debent subiici, in Ordine seu Religione præfatis. Ad Ecclesias etiam vel Monasteria, seu loca hujusmodi redeuntes, ad communionem aliorum Monacorum seu Fratrum, donec satisfactionem hujusmodi fecerint, nullatenus admittantur, quæ subjicitur esse talis: Videlicet quod à porta regulari, parlatorio, seu

recreationis, vel alias transgredi eis non liceat, seu alio loco consueto per claustrum cum magistro Novitiorum, vel alio ad hoc deputato, ad Capitulum veniat in staminea, vel nudus secundum quarumdam Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum religiosorum morem, femoralia & caligas sine pedalibus tantum habens, cucullam seu scapulare vel floccum in brachiis, ac ferulam in manibus suis ferens. Cum quibus ibi prius venia recepta, & sua recognita culpa, coram omnibus publice verberetur. Demum vero per Abbatem, vel alium Prælatum principalem si sit ibi, aut Priorem, vel alium post Abbatem, seu per principalem Prælatum hujusmodi, pœnitentia seu pœna levis aut gravis culpæ sibi pro qualitate demeriti imponatur, secundum morem cujuslibet Ecclesiæ, Monasterii, seu loci laudabiliter observatum, proviso attentius quod modum peccati modus correctionis nequaquam excedat. Pœna quoque simili puniantur Monaci in Prioratibus, seu administrationibus aliis exterioribus deputati, qui de illis redierint ad Ecclesias, vel Monasteria, seu loca Conventualia prædicta, sine vocatione Antistitis, Abbatis, vel alterius Prælati, seu sine licentia ejusdem a Priore vel administratore alio loci, in quo, ut præfertur, fuerint deputi, per patentes literas eisdem dandas, justam causam licentiæ hujusmodi continentes. Nullusque Monacus pernoctaturus extra Ecclesiam, monasterium, vel alium locum suum, permittatur abire sine cuculla regulari clausa, necnon breviario, in quo servitutis suæ pensum possit exolvere Creatori.

CAP. XXV.

De Monachis ad Beneficia mittendis, & modo conversandi in eis.

Ordinamus etiam & volumus, Lateranensis Concilii de Monacis singulis per villas vel oppida, & parochiales Ecclesias non ponendis, supradictam Clementis prædecessoris editam in dicto Concilio Viennensi Constitutiones, ne ipsi singuli Monaci in singulis sibi commissis administrationibus vel Prioratibus habitare præsumant, firmiter observari. Statuimus insuper quod absque personarum delectu transmittantur, cum faciendum fuerit, Monaci per Superiores eorum, prout locis congruere noverint & personis; & non prout Priores seu administratores alii eos duxerint eligendos, vel sibi per Antistites, Abbates, aut alios, ad quos hoc pertinet, petierint assignari. Quod si per ignorantiam vel errorem aliqui ad hujusmodi Prioratus & administrationes ultra numerum constitutum vel constituendum missi forsan extiterint, Priores seu alii administratores locorum ipsorum eos cum literis suis causam huiusmodi exprimentibus, & expensis conventibus ad Superiores remittant eorum. Verum, si cessante causa huiusmodi, Priores seu alii administratores prædicti recusarint admittere aliquem ad se missum, vel eis sufficienter in necessariis providere, tamdiu iidem Priores seu administratores, in claustro principali Ecclesiæ monasterii, seu loci ad modum claustralium sequendo Capitulum seu Conventum residentiam facere teneantur, ad gubernationem locorum sibi commissorum per Superiores prędictos, Monacis aliis idoneis uno vel pluribus, prout Superioribus ipsis videbitur subrogatis, donec dicti Priores, seu administratores plene paruerint in præmissis; salvis nihilominus aliis rationabilibus pœnis statutis & consuetudinibus tales vel alios inobedientes in quibuscumque Monasteriis, vel locis ipsius Ordinis, vel Religionis hactenus observatis. Monaci autem in Prioratibus, seu administratoribus cum dictis Prioribus, seu administrationibus commorantes, in Ecclesia horis congruis, & locis cum dictis Prioribus, seu administratoribus simul sint, & canonicas horas dicant. Et in Missis celebrandis suas hebdomadas ordinare, ac tractim, non sincopando, humiliter & devote, & horis competentibus, & cum nota ubi fuerint tres, vel quatuor seu plures, facere teneantur, & in talibus locis ubi tres sint aut supra sunt, una per eos Missa ad minus cum nota die qualibet celebretur. In unaquaque domo communi regularibus jaceant, camerulis, & cellulis eis penitus interdictis. In domo insuper una Prior, & Monaci vescantur, nisi infirmitas aut alia evidens ratio aliud interdum suaserit faciendum. In vestitu, lectisterniis & tonsura, à communi Ecclesiæ, Monasterii, seu loci cujuscumque alterius Superioribus eorumdem institutione, vel debita observantia non recedant. Monaci quoque suo Priori, vel administratori iuxta ordinationem Antistitis, Abbatis, vel Superioris alterius obediant humiliter, & devote. Prior autem vel administrator ipsos tractet fraterna in Domino caritate; nec ipsi Priores, seu administratores Monacos vel eorum socios extra Prioratus, vel administrationes morari faciant, vel permittant, aut a se remittere valeant absque Superiorum suorum licentia, nisi ad ipsos Superiores, vel Ecclesias, Monasteria, seu alia loca principalia ex causa legitima, & cum eorum Priorum, seu administratorum patentibus literis, & prout superius est expressum; proviso diligentius quod dicti Priores, vel administratores soli non remaneant in eisdem Prioratibus, vel administrationibus. Imo ad residendum ibi continue compellant Monacos antedictos, & si eis obedire noluerint, Superioribus notificent indilate. Idemque faciant, quando mori, vel fugitiuos fieri continget monacos prælibatos, diem mortis eorum in suis literis exprimendo, ut in Ecclesiis, Monasteriis, seu locis aliis principalibus pro anima Monaci defuncti fiant suffragia consueta; ac diem etiam fugæ seu recessus eorum, ut fugitivos valeant revocare, seu loco ipsorum alias subrogare. Quod si dum primo id sciverint, Superioribus præfatis significare distulerint, ipsi Priores vel administratores duplum illorum, quæ Monacos, si fuisset ibidem, expendisset pro pitantia Capituli Ecclesiæ, vel Conventus Monasterii seu loci alterius principalis solvere teneantur. Certos autem limites a Priore, vel administratore prædictis prefixos ipsi Monaci habeant, quos etiam causa deductionis seu recre-

ceat sine Prioris vel administratoris licentia speciali. Soli quoque numquam incedant, sed semper cum alio Monaco, vel alia honesta persona. In villa vero, in qua fuerint Prioratus, vel administrationes hujusmodi, comedere, seu bibere, vel domos ingredi non præsumant, nisi cum honestis personis, & hoc de sui Prioris vel administratoris licentia speciali. Qui autem præmissa minime observaverint, regulari subiaceant disciplinæ. Ut autem hæc efficacius observentur, Antistites, Abbates, & Superiores, necnon alii, qui ad visitandum, per eos fuerint deputati, cum Prioratus & administrationes hujusmodi visitabunt, circa illa servanda, & non servata etiam corrigenda, curam adhibeant diligentem.

CAP. XXVI.

De esu carnium, & abstinentia: De Dormitorio, modoque cubandi.

Verum, quia ad salutis profectum tenditur, si moderationis sobrietas, & modestia observentur, volentes ea, quæ circa esum & abstinentiam carnium Beati Benedicti Regularis institutio tradidit, & in Constitutione piæ memoriæ Innocentii Papæ III. prædecessoris nostri sunt statuta, firmiter observari, Statuimus & ordinamus, quod per totum annum Feria quarta, & die Sabbati, & a prima Dominica de Adventu usque ad diem Natalis Domini, & a Dominica Septuagesimæ usque ad diem Paschæ omnes gentes Regulares ejusdem Ordinis seu Religionis ab esu carnium ubique abstineant, nisi necessitas infirmitatis non fictæ, per Abbatem vel alium Prælatum proprium forte suadeat cum aliquo dispensandum. Diebus autem quibus Monaci in infirmitorio carnes edent, sic provideatur omnino, quod in Refectorio remaneat ad minus medietas Monacorum Capituli vel Conventus; & idem fiat ubi Abbas seu alius Prælatus principalis, aliquos ad domum seu ad cameram suam vocabit ad melius & plenius exhibendum. Quoties vero plures simul carnes in Infirmitorio comedent, versus & oratio in principio mensæ, ac post Refectionem hymnus, & versus dicatur, & continuum discumbendo silentium observetur. Ibique legatur sicut in Refectorio continue aliquid, quod ædificet audientes; nullaque persona secularis ad comedendum inibi aliquatenus invitetur. Caveant autem Abbates, & alii Prælati aliorum locorum ipsius Ordinis seu Religionis, ne seculares personas ad eorum mensas convocent, quarum occasione ipsi, vel Ordo seu Religio hujusmodi denigrari valeant vel notari. Omnes insuper Monaci, vel, si multitudo non sint eorum, saltem quando plures ex ipsis commode poterunt, in una domo dormiant, & jaceant juxta Regularia, & Canonica instituta, non per separatas cameras, vel per cellas, exceptis his quibus in Cameris, vel Cellis Infirmitorii permittetur propter senectutem, vel invaletudines corporales, vel ex aliis rationabilibus causis, juxta dispositionem Abbatis seu alterius eorum Prælati, vel nisi propter administrationes seu officia super hæc aliqui excusentur. Vestiti autem jaceant Abbates, Priores, Administratores, & Monaci universi, tam infra, quam ubicumque extra Monasterium constituti; lineisque camisiis, cum sint eis expresse prohibitæ, non utantur. Transgressores vero præmissorum, si Abbates, seu alii Prælati, Abbates proprios non habentes, fuerint, per Præsidentes vel Visitatores provincialis Capituli; cæteri vero per suos Superiores, prout culpæ, ac delinquentium qualitas exegerit, debite puniantur. Cæterum quia cellæ in Dormitoriis inhonestates inducunt, statuimus, & ordinamus, quod in ipsis Dormitoriis cellæ de cætero nullæ fiant; & jam factæ nullatenus dimittantur: sed per Antistites in Cathedralibus Ecclesiis Monacalibus, & per Abbates, vel alios Prælatos principales in Monasteriis, ac Prioratibus & locis aliis, per illos, qui eis præfuerint infra quatuor menses a tempore quo statutum, seu ordinatio hujusmodi ad eos pervenerit; eisque negligentibus seu non valentibus, per Visitatores in prima visitatione, quam impendant, auctoritate Apostolica destruantur: & quod super his resistentes eisdem, vel impedimentum aliquod præstantes, seu præstari procurantes, & ad hoc dantes auxilium, consilium, vel favorem, publice vel occulte, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, a qua nequeant nisi per prædictos Visitatores absolvi, quos ipsi Visitatores ad hoc per alia juris & ipsius Ordinis seu Religionis remedia valeant auctoritate Apostolica coarctare. Ipsi etiam Visitatores quod super his invenerint vel fecerint, referant plene, ac fideliter in subsequenti cujuslibet Provinciæ, in quam Visitatores deputati extiterint, Capitulo provinciali. Pro studentibus tamen provideatur juxta Dormitorium de cellis, in quibus ipsi studere valeant, non jacere.

CAP. XXVII.

De Missarum celebratione, & communione cæterorum.

Monemus insuper universos Priores, Administratores, & Monacos ipsius Ordinis seu Religionis in Sacerdotio constitutos, intra Ecclesias, Monasteria, & alia loca eorum Conventualia residentes, ut eorum quilibet bis vel ter; qui vero in Prioratibus, vel aliis locis non Conventualibus, aut in Scholis, sive alibi fuerint, etsi non frequentius saltem semel in Septimana, salva honestate & debita devotione, Missas studeant celebrare. Et nihilominus qui locis Conventualibus præsidebunt, in Festis solemnibus, Missas majores Conventuales celebrent in eisdem. Alii vero non Sacerdotes, etsi non sæpius, saltem singulis Septimanis confiteantur, & singulis mensibus juxta constitutionem sæpe dicti Clementis prædecessoris editam in præfato Concilio Viennensi, ad communionem accedant. Illi videlicet qui infra Ecclesias, Monasteria, seu alia loca Conventualia erunt, in Altari majori; qui vero extra illa fuerint, ubi magis visum fuerit honestum eisdem; nisi abstineant ex causa rationabili, & de licentia Superioris, aut Confessorum suorum.

Quod

Quod si negligenter omiserint, per eosdem Superiores suos graviter arguantur, & nihilominus debite puniantur. Per hæc autem statutis vel consuetudinibus Ecclesiarum, Monasteriorum, seu locorum prædictorum, in quibus observaretur, ut confiteri, vel celebrari seu communicare freguentius habeant, non intendimus in aliquo derogare. Abbates insuper, ac Priores & cæteri non habentes Superiores ejusdem Religionis, qui eo amplius debent forma vitæ pollere, quo magis status præfulgent honore, die qualibet, rationabili causa cessante, Missam celebrent vel audiant, & in solemnibus festis in suis Monasteriis sive locis Missas solemnes studeant celebrare. Quamvis autem satis sit tam in regula beati Benedicti, quam in jure provisum, quomodo in Ecclesiis, Monasteriis, & locis aliis conventualibus supradictis, Monaci convenire debeant ad divina officia, diurna videlicet, & nocturna, atque psallere in eisdem; quia tamen hæc negligenter omittunt interdum, volumus, & etiam ordinamus, ut in eisdem Ecclesiis, Monasteriis sive locis cum gravitate ac modestia humiliter & devote horis debitis ad divina officia universi & singuli Monaci debeant convenire; ipsasque cum devotione sincera tractim, distincte, convenienter, & debite celebrent, non transcurrendo aut sincopando; & quo ad alia, quæ his impedimentum afferrent, servando silentium, quinimo ad divina ipsa intentis præcordiis attendendo. Transgressores vero præmissorum debitæ subiaceant disciplinæ. Ceterum qui ad chorum, vel ad Ecclesiam accedere nequiverint, prædicationi, lectioni, studio, seu administrationibus, vel officiis suis. aut piis sive licitis operibus, de licentia illius, ad quem eam dare pertinuerint, occupati, in loco alio congruo, & honesto debitis horis juxta possibilitatem plures simul conveniant, & debite dicant divinum officium, & quotidianum pensum exolvant debitæ servitutis.

C A P. XXVIII.

De Custodia ornamentorũ Ecclesiæ, & provisione librorum.

Sane universis & singulis Antistitibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, Sacristis, & Administratoribus aliis, quibus hoc competit, in virtute obedientiæ districte iniungimus, ut Ecclesias, Oratoria, Altaria, Vasa, Corporalia, Vestimenta, & alia ornamenta Ecclesiastica, munda & nitida conservent, & faciant ab aliis conservari; quodque de Breviariis, Missalibus, aliisque libris & vestimentis ac ornamentis quibuslibet necessariis omnino provideant seu faciant provideri.

C A P. XXIX.

De Decanis, & Præpositis, aliisque ad Sacerdotium promovendis.

Insuper, cum caveatur in supradicta constitutione dicti Clementis prædecessoris, edita in eodem Concilio Viennensi, quod Prioratus conventuales alicui, nisi vigesimumquintum annum attigerit conferri nequeant vel committi; & quod qui tales Prioratus habuerint, infra annum computandum a tempore collationis seu commissionis sibi factæ de illis, & possessionis eorum adeptæ, se faciant ad Sacerdotium promoveri; quod si, cessante, rationabili causa, non fecerint, eo ipso dictis Prioratibus sint privati: Nos pari ratione inducti, quod super his in prænominata Constitutione cautum existit, ad Decanos, Præpositos & quoscumque alios Præsidentes locis conventualibus Ordinis seu Religionis ejusdem duximus extendendum; & hoc idem statuimus & decernimus existere similiter observandum in assumendis ad officia, seu administrationes claustrales, quæ beneficia censebuntur ipsius Ordinis seu Religionis; etiam si officia seu administrationes hujusmodi curam non habeant animarum, & quod de Prioratibus non conventualibus curam animarum habentibus, etsi cura ipsa per sæculares presbyteros habeat exerceri, & assumptis ad eos ad Sacerdotium promovendis, ac eorumdem ætate, in dicta Constitutione cavetur. In Decanatibus, Præposituris, & aliis quibuscumque administrationibus non Conventualibus similem curam habentibus Ordinis seu Religionis hujusmodi, & in assumendis ad eos idem per omnia volumus observari.

C A P. XXX.

De instituendo Priore Claustrali.

Sane cum Prior claustralis esse debeat potens in opere ac sermone, Volumus, & in virtute sanctæ obedintiæ districte præcipiendo mandamus, ut instituatur ipse Prior provides & discretus, prout in Congregatione Cathedralis Ecclesiæ, vel Monasteriis, seu alterius loci ejusdem Ordinis seu Religionis aptior poterit inveniri, sitque talis qui continue in Capitulo seu Conventu resideat, claustrique curam & regimen exercere assidue teneatur.

C A P. XXXI.

De Monachis obtinentibus Beneficia in Monasteriis alienis.

Attendentes præterea fore quam plurimos Monacos ipsius Ordinis seu Religionis, qui licet in vel sub alienis Ecclesiis vel Monasteriis, quorum unum ab alio non dependet, ex dispensatione supradictæ Sedis, beneficia sint adepti; remanent tamen in primis Ecclesiis, seu Monasteriis Monaci, nec ad Ecclesias seu Monasteriia, in vel sub quibus beneficia obtinent, sunt translati; propter quæ opportune providere volentes, Auctoritate Apostolica statuimus & etiam ordinamus, quod quivis ex Monacis supradictis infra mensem post publicationem præsentis Constitutionis in suo provinciali Capitulo faciendam, dictarum Ecclesiarum seu Monasteriorum alterum eligere teneantur. Quod si secundum elegerit, in quo vel sub quo beneficiatus extiterit, statim eo ipso ejus verus Monacus censeatur, & esse desinat in priori; nisi forsan in hujusmodi Ecclesia vel Monasterio sic electo, certus esset Monacorum numerus, & de ipso aliquis non deesset. Quo casu translationem ad Ecclesiam vel Monasterium sic electum differri volumus, donec aliquis de numero prædicto defuerit, & tunc in ejus locum eadem auctotitate eo ipso noverit se translatum.

tum. Quod si secundam Ecclesiam vel Monasterium omnino elegerit, ut præfertur, Prioratu, administratione, officio, seu beneficio hujusmodi, eo ipso noverit se privatum; & in prioris Ecclesia vel Monasterio remaneat Monacus sicut prius, dispensatione prædicta contra præsens statutum in nullo sibi penitus suffragante. Volentes nihilominus, quod de Prioratu, administratione, officio, seu beneficio hujusmodi per eos, ad quos alias eorum collatio, concessio, seu quævis dispositio pertinet, non obstante contradictione cujuspiam, libere disponatur; eos nihilominus qui contra Constitutionem præsentem hujusmodi Prioratus, administrationes, officia, seu beneficia in alienis Ecclesiis seu Monasteriis retinere præsumpserint, pœnis Constitutionis Bonifacianæ, Cum singula Capitula, volumus subiacere. Et nihilominus per Superiores eorum graviter decernimus puniendos.

CAP. XXXII.

De Obtinentibus Beneficia ex collatione Apostolica.

Rursum declaramus quod omnes Monaci beneficia obtinentes in Ordine seu Religione hujusmodi, ex collatione, provisione, vel ordinatione Sedis Apostolicæ, aut Legatorum, executorum, vel provisorum ejusdem, seu per ipsius Sedis vel per prædictorum literas, & qui ea obtinuerint in futurum, teneantur obedire Superioribus suis ejusdem Religionis, eorumque subesse correctionibus, ordinationibus, punitionibus & statutis; & Prioratibus, administrationibus, officiis seu quibuscumque beneficiis, quæ obtinent, ut præfertur, & obtinuerint in futurum, ex causis rationabilibus privari valeant, & ab illis etiam amoveri, ac si per Superiores suos de suis beneficiis eis foret provisum.

CAP. XXXIII.

De Numero Monachorum in Beneficiis, quæ personis extra Ordinē, conferuntur.

Cæterum cupientes cultum divini Nominis non minui, sed potius augeri, sitque rationabile, ut quicumque beneficia regularia obtinent, onera debita & consueta supportent, Statuimus & ordinamus, quod in Monasteriis, Prioratibus, & aliis beneficiis Monacalibus, personis quibuslibet extra Ordinem seu Religionem hujusmodi, cujuscumque sint dignitatis, gradus, seu præeminentiæ, collatis, vel commendatis, seu de cætero commendandis vel conferendis, tot Monaci teneantur, quot in eis tenebantur, cum per Monacos, Monasteria, Prioratus, & beneficia hujusmodi regebantur. Et quod nihilominus Monaco in eisdem Monasteriis, Prioratibus, & beneficiis committatur, id quod supra, vel circa alios Monacos inibi residentes haberet exercere administrator Monacus, si præesset eisdem; quantum ad ea quæ pertinent ad Regulam seu Disciplinam vel observantiam Regularem; & quod quilibet hujusmodi Monasteria, Prioratus, & beneficia quomodolibet obtinentes ad Procurationes, & alia quælibet onera imminentia persolvenda, reddenda, & supportanda auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alias, sic per omnia compelli valeat per Capitulorum provincialium Præsidentes, sicut per Superiores possent & deberent compelli Monaci, si præessent Monasteriis, Prioratibus, & beneficiis memoratis; nisi fuerint Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, quos non decet aliorum compulsionibus subjacere.

CAP. XXXIV.

De reparanda Disciplina, ubi fuerit collapsa.

Statuimus quoque & ordinamus, quod si aliquod Monasterium ipsius Ordinis seu Religionis, lapsum in religione, vel regulari observantia patiatur, qui per Abbatem seu alium administratorem vel Monacos ejusdem Monasterii verisimiliter reparari non possit, per Præsidentes provinciali Capitulo, vel quemlibet eorumdem ad requisitionem seu relationem Visitatorum, prout eidem Capitulo super hoc consulendo videbitur expedire; vel sine consultatione hujusmodi, si ex dilatione consulendi dictum Capitulum periculum immineret, auctoritate Apostolica assumantur de alio Monasterio, in cultu ejusdem Religionis vigente, Monaci idonei, & ad dictum Monasterium lapsum patiens transmittantur, inibi quamdiu expediens fuerit moraturi, per quos lapsus hujusmodi reparetur. Illi autem Monaci ob quorum culpam alii transmittentur ad locum seu Monasterium sic collapsum, in dicto Monasterio, de quo alii, ut præfertur, assumpti fuerit, vel in diversis aliis Monasteriis religione vigentibus, ubi eorum conditio valeat reformari, per Præsidentes eosdem, prout expediens fuerit, eadem actoritate Apostolica collocentur.

CAP. XXXV.

De Monachis ad alia Monasteria transmittendis.

Statuimus insuper & ordinamus, ut si alicujus Monasterii seu loci ejusdem Ordinis seu Religionis repentinus aut novus in facultatibus suis lapsus, vel aliquorum ipsius Monacorum excessus, Monacos sic excedentes aut alios ad Monasteria mitti exegerit aliena, Præsidentes præfati & eorum quilibet, ad requisitionem seu revelationem præfatorum Visitatorum, ubi provinciali Capitulo prius videbitur, & dilatio consulendi præfatum Capitulum periculum non inducet; alioquin sine consultatione dicti Capituli hujusmodi Monacorum, auctoritate prædicta faciant ad tempus, de quo eis videbitur, missionem ad receptionem ipsorum. Abbates & alios Prælatos principales ipsius Ordinis seu Religionis, qui eos aliter recipere forte noluerint, compellentes: Nisi fuerit talis hujusmodi missorum conditio, quod sine gravi scandalo in Monasteriis seu locis aliis, ad quæ missi fuerint, admitti vel tolerari non possint; vel nisi alias evidens & incalumniabilis ratio ipsos Abbates vel Prælatos ad receptionem talium suaserit non existere compellendos. Quo casu ad alia Monasteria vel loca modo simili transmittantur, contraria super his consuetudine non obstante, & manente nihilominus illa consuetudine, quam super libera missio,

sione & receptione Monacorum hujusmodi, alia Monasteria sive loca inter se hactenus abuisse noscuntur, aut Ecclesias Cathedrales, Monacales quantum ad missionem & receptionem Monacorum eorum, sub statuto & ordinatione præsentibus inclusas fore intelligimus & jubemus.

C A P. XXXVI.

Ex Ordinibus Mendicantibus non Recipiendi Fratres, nisi licentiam, vel Apost. dispensationem ostendant.

Plerumque siquidem contingit, quod nonnulli professores Ordinum medicantium extiterint, de suorum Superiorum qui tunc erant, vel Apostolica licentia quam se habere prætendunt, se ad Ordinem seu Religionem hujusmodi transtulerint, qui asserunt quod ex dispensatione dictæ Sedis possint vocem aut locum in Capitulo habere ac Prioratus, administrationes, seu officia Monacalia licite obtinere. Nos igitur providere volentes, quod unde veritatis claritas pateat in præmissis, universis & singulis Antistitibus dictarum Ecclesiarum, necnon Abbatibus, & Prioribus, aliisque loca Conventualia ipsius Ordinis vel Religionis obtinentibus, a quibus prædicti translati esse noscuntur; Mandamus ut auctoritate Apostolica tales compellantur, quod licentiam & dispensationem hujusmodi legitimas, si quas habent, necnon titulum Prioratuum, administrationum, seu officiorum, si qua obtinent, omnino exhibere procurent infra certum tempus, Antistitum vel Abbatum, aliorumque prædictorum arbitrio rationabiliter moderandum. Quod si non fecerint, vel sufficientem licentiam & dispensationes præfatas non habuerint, prædicti Antistites, Abbates, & alii, non differant ipsos, prout justum fuerit, ab Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, administrationibus seu officiis hujusmodi amovere, eosque a voce & loco Capituli repellere, aliasque debite procedere contra eos.

C A P. XXXVII.

Quibus sub conditionibus audiendus Monacus Superiorem suum accusans.

Porro quia nonnulli Monaci contra Prælatos vel Superiores suos multa frequenter proponunt, non ut omnia probent, quia nec possent, sed ut diffament de omnibus, & probatis forsan illorum aliquibus, finem consequantur optatum; Statuimus & etiam ordinamus, quod nullus omnino Monacus contra suum Prælatum vel Superiorem super crimine vel criminibus deinceps quomodolibet audiatur nisi se prius obligaverit ad pœnam congruam, si defecerit in probatione propositorum, vel alicujus ex eis irremissibiliter subeundam. Volumus tamen, quod Prælatus vel alius, si de criminibus legitime convincatur, judicium non effugiat debitæ ultionis.

C A P. XXXVIII.

De Conspirationibus.

Cæterum quia pro eo quod conspiratores & conjuratores illiciti, Ordinis & Religionis ejusdem, interdum ut expediebat puniti hactenus non fuerunt, multa mala & scandala in eisdem Ordine seu Religione sunt secuta; statuimus & ordinamus, quod ipsi conspiratores & conjuratores, cum de conspiratione & conjuratione hujusmodi legitime convicti fuerint, vel confessi, præter alias pœnas talibus a iure, vel alias quovis modo inflictas, sint Prioratibus, administrationibus, & beneficiis quibuslibet, quæ obtinuerint eo ipso privati di vero simplices claustrales fuerint, eo ipso Sredantur inhabiles ad Prioratus, administrationes, seu quevis alia beneficia Ecclesiastica quomodolibet obtinenda. Contra conspiratores autem & coniuratos occultos, seu non convictos, vel non confessos, ut præfertur, per Superiorem aut Visitatores etiam pœnæ aliæ prout expedire videbitur, generaliter statuantur. Statuta namque & ordinationes suprascripta, necnon cuncta & singula in illis expressa, quemadmodum designatur, modificatur, & perstringitur in eisdem, ubique terrarum & locorum infra, & per Ordinem seu Religionem hujusmodi, eadem auctoritate volumus perpetuis futuris temporibus firmiter observari. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis, exemptionibus, vel literis quibusvis Ordinibus, Religionibus, Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, seu aliis locis sub quacumque forma vel expressione verborum ab Apostolica Sede concessis. Necnon quibuslibet statutis & consuetudinibus Ordinum, Religionum, Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum & aliorum locorum ejusdem Ordinis seu Religionis Monacorum Nigrorum Parisiensium, & aliorum studiorum quorumcumque contrariis, juramentis, confirmationibus Apostolicis, aut quibusvis firmitatibus aliis roboratis, necnon quibuslibet privilegiis, vel indulgentiis & literis Apostolicis, generalibus & specialibus contrariis, Ecclesiis, Monasteriis, locis & studiis quibuscumque, sive Universitatibus Magistrorum vel Scholarium eorumdem, seu personis Ecclesiasticis, sæcularibus, & regularibus, exemptis & non exemptis, cujuscumque sint vel fuerint præeminentiæ, dignitatis, conditionis, aut status sub quibusvis formis vel expressionibus verborum, ut prætangitur, a dicta Sede concessis, & ordinationibus ab eis, vel pro ipsis factis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi statutorum & ordinationum, omniumque aliarum & singularum contentarum in ejusdem præsentibus impediri valeat quomodolibet vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus plenam & expressam oporteat in illis vel in aliis nostris literis fieri mentionem, seu si aliquibus a præfata Sede indultum existat communiter vel divisim, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

C A P. XXXIX.

De hisce statutis publicandis.

Postremo volumus & mandamus, ut ordinationes & statuta nostra hujusmodi, & omnia alia & singula suprascripta (per quæ aliis juris solemnitatibus non intendimus in aliquo de-

derogare) in singulis Ecclesiis Cathedralibus, ac Monasteriis & locis aliis Conventualibus ipsius Ordinis seu Religionis sub scriptura authentica perpetuo habeantur, & fideliter conserventur, & quod in singulis Provincialibus Capitulis quarumlibet Provinciarum superius distinctarum, & nihilominus bis quolibet anno in antea in singulis Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis Conventualibus supradictis integre & attente legantur & etiam auscultentur.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum, voluntatum, constitutionum, deputationis, inhibitionum, declarationum, provisionis, prohibitionis, concessionis innovationis, approbationis, monitionis, extensionis, & mandatorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 20. Junii 1336. An: II. Datum Avenioni XII. Kalend. Julii Pont. nostri anno secundo.

VII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic. Contra Fraticellos, eorumque sequaces & Fautores per Sedem Apostolicam damnatos.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Bertrando Archiepiscopo Ebredunensis, & Joanni Episcopo Anagnin. nostro in Spiritualibus Urbis Vicario salutem, & apostolicam benedictionem.

Dudum ad audientiam nostri Apostolatus perducto, quod quidam perniciosi homines, & perversi se Fraticellos seu Fratres de paupere vita dicentes, quorum secta pestifera olim per Sedem Apostolicam damnata extitit, & perpetuæ prohibitioni subjecta, in Urbe, ac Terris Ecclesiæ Romanæ immediatæ subjectis, circumvicinisque partibus commorantes, errores & hæreses varios periculose nimirum seminabant; tam Ordinariis, quam dilectis filiis Inquisitoribus hæreticæ pravitatis in præfatis Urbe, Terris, ac partibus Auctoritate Apostolica deputatis dedisse per nostras certi tenoris diversas litteras meminimus in mandatis, ut commissum eis inquisitionis officium solerter & fideliter super his & aliis negotium inquisitionis tangentibus exequentes de prædictis nequam hominibus, eorumque Receptatoribus, complicibus, fautoribus, & valitoribus, ac eorum & cujuslibet ipsorum in hac parte criminibus, delictis, & erroribus veritatem inquirere solerti adhibita diligentia procurarent, ad captionem, correctionem, & punitionem eorum secundum sanctiones canonicas & privilegia concessa eidem Inquisitionis officio nihilominus processuri.

§. 1. Sane cum, sicut ad Nos noviter est perlatum, prædictorum malorum, & superstitiosorum hominum præsumptio periculosa & temeraria non est in illis partibus diminuta, sed aucta: cum nedum ipsi, quinimmo quamplures alii eorum sub aliis tamen diversis fictis habitibus sequentes & imitantes damnata vestigia in eisdem Urbe, Terris, & partibus, nec non & in Regno ac Terris Siciliæ disseminantes varios errores, & hæreses non sine multorum fautorum consiliis & auxiliis commorantur; Nos igitur tantis periculis obviari salubriter cupientes fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus vos & quilibet vestrum insolidum per vos vel alium seu alios adversus prædictos homines eorumque sequaces, complices, ac receptores, fautores, & adiutores Clericos & Laicos cujuscumque status, dignitatis, præeminentiæ, vel conditionis existant, etiamsi Potificali vel quavis alia dignitate præmineant, simpliciter & de plano sine strepitu & figura Judicii secundum canonicas sanctiones & privilegia concessa eidem Inquisitionis officio ad inquisitionem, correctionem, & punitionem talium, prout cujuslibet excessus & delicti qualitas exegerit per vos aut cum Ordinariis & Inquisitoribus prædictis, quos solicitetis super his conjunctim vel separatim, prout quando & quotiens expedierit, procedatis: ita quod pestifera labes extirpetur hujusmodi & Catholicæ fidei claritas remaneat illibata: Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescendo non obstantibus tam exemptionis quam aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, sub quacumque forma, vel expressione verborum quibuscumque personis aut locis concessis per quæ vestræ Jurisdictionis executio posset super his quomodolibet impediri, etiamsi de illis esset in præsentibus plena & expressa de verbo ad verbum mentio facienda: seu si aliquibus communiter vel divisim sit ab eadem Sede concessum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Datum Avenioni Nono Kalendas Julii Pontificatus nostri anno II. Dat. die 23. Junii 1336. An. II.

VIII.

Quod Rectores Terrarum Romanæ Ecclesiæ Consaguineos vel Affines suos ad aliquod Officium exercendum in eisdem Terris minime admittant. Extat ibid.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Exordium. Desiderantes in Terris Ecclesiæ Romanæ immediate subjectis serenitatem regnare justitiæ, sublatis, injuriosis oppressionibus, subditorum curam adhibemus libenter sedulam, ut nequaquam ab illis inferantur gravamina subditis, per quos debet ipsius justitiæ cultus coli.

§. 1. Sane ad nostri Apostolatus auditum fide

fide dignis quorumdam relationibus est perductum, quod Marescalli per Rectores Terrarum prædictarum, ibidem hactenus deputati, de multis excessibus ab eis in gravamen & injuriam subditorum prædictorum, & præjudicium Ecclesiæ memoratæ commissis, ex eo non extiterunt exinde, ut fieri debebat & expediebat, correcti, quia de consaguinitate vel affinitate Rectorum erant ipsorum: quin potius ex iis præstita eis audacia in subditos gravius sæviendi, rationis & justitiæ laxatis habenis, excessus excessibus, & oppressiones oppressionibus in damnum utilitatis Reipublicæ non modicum cumularunt.

Causæ ferendæ Constitutionis.

§. 2. Occurrere igitur eorumdem subditorum in hac parte dispendiis cupientes, volumus, statuimus tenore præsentium, & etiam ordinamus, quod amodo nullus Rector Terrarum prædictarum, vel alicuius earundem aliquem, qui sit Frater, Nepos, Consanguineus, vel affinis ipsius, aut de Provincia, cui Rector ipse præsidet, oriundus, suum & Curiæ suæ Marescallum, vel sub quocumque nomine gerentem officium, quod gerere Marescallus consuevit, deputare præsumat, seu jam deputatum in eodem officio retinere; sed alium discretum fidelem, strenuum constituat, qui justitiam diligat, avaritiam odiat, & lucra propria contra honestatem & justitiam, ac jura & honores prædictæ Ecclesiæ non venetur.

Rectores Civitatum Marescallos é cōsanguineis assumere non possunt.

§. 3. Cuius quidem Marescalli officium per sex menses habeat tantummodo perdurare, nisi, hujusmodi semestri finito tempore, facta inquisitione & sindicatione publice contra eum, justus mundus & fidelis fuerit inventus: quo casu per alios sex menses poterit Merescallus iterum deputari; quibus finitis fiat similis inquisitio & sindicatio contra ipsum.

Quoto tempore durare debeat horū officium & de sindicatione de eis facienda.

§. 4. Si vero Rector, per quem inquisitiones & sindicationes habebunt fieri supradictæ, circa eas prece, vel precio, amore, favore vel odio, aut alias quomodolibet fraudolenter repertus fuerit deliquisse, pro male factis ipsius Merescalli, quæ correxisse deberet, præter alias pœnas, quæ sibi propterea pro meritis æquitas suaserit infligendas, tenebitur; nec Marescallus ipse, quo minus corrigatur & puniatur debite juxta qualitates excessuum & delictorum ipsius, propter hoc remanebit immunis.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę Constitutionis infringere &c.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœcesis sexto Idus Iulii, Pontificatus nostri Anno secundo.

Dat. die 10. Julii 1336. An. II.

IX.

Quod Rectores & Thesaurarii Terrarum Romanæ Ecclesiæ stipendia, quæ dantur pro militia, familiaribus suis assignare non possint.

Ex eodem Regesto.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

HAbet fide dignorum relatio nostris auribus sæpius inculcata, quod licet per Ecclesiam Romanam Rectoribus & Thesaurariis deputatis in Terris, eidem Ecclesiæ immediatæ subjectis, de stipendiis pro se suisque Familiaribus provideatur decenter; aliqui tamen Rectorum & Thesaurariorum ipsorum hujusmodi stipendiis non contenti, sed avaritiæ cæcitate percussi, dum Rectoribus ipsis conceditur, ut tenere possint ad stipendia Ecclesiæ, aut Terrarum prædictarum certum stipendiariorum, equitum, & peditum numerum; vel ipsi etiam pro coercendis rebellibus, & faciendis executionibus justitiæ, cum necessitas imminet, per se tenent familiares suos etiam ignaros & ineptos ad actus exercendos hujusmodi ad dicta stipendia, ut ea lucrentur & ditentur ex eis, & non ut in actibus prædictis serviant; cum nec servire possent aut scirent, prout consueverunt interdum.

Causæ dandæ legis.

§. 1. Nos igitur talia, quæ cedunt in nostræ detrimentum Cameræ, damnumque vertunt utilitatis publicæ, tolerare de cætero minime intendentes, omnibus & singulis Rectoribus, & Thesaurariis Terrarum ipsarum præsentibus & posteris, mandamus & inhibemus expresse, ne ipsorum aliquis quemquam familiarem suum Clericum vel laicum, cujuscumque conditionis existat, ad stipendia ipsa, quæ dabuntur pro tenenda, ut præfertur, gente armigera, ponere, vel ea cuiquam Familiari prædicto solvere, fraude quacumque cessante, absque nostra licentia vel mandato speciali præsumat. Quicumque vero ponendo vel solvendo contrarium fecerit, duplum nihilominus ipsius, quod sic solutum extiterit, nostræ prædictæ Cameræ restituere præter pœnam infligendam sibi pro transgressione hujusmodi teneatur.

Constitutio de qua in Rubrica.

Pœnæ contra inobedientes.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere &c.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœcesis sexto Idus Julii, Pontificatus nostri anno II.

Dat. die anno que eodem.

X.

Quod Beneficia vacatura per adeptionem aliorum Apostolica auctoritate collatorum reservata censeantur, etiamsi ante assecutionem dictorum Beneficiorum ex causa permutationis, vel simplicis resignationis vacaverint.

Ex eodem Regest.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Beneficia nonnulla Sedi Apostolicæ se reservasse ait.

DUdum nos, ex certis causis rationabilibus inducti, Prioratus, Decanatus, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteraque Beneficia Ecclesiastica sæcularia & Regularia, cum cura vel sine cura, quotcumque vel qualiacumque forent, etiamsi ad illa Personæ consuevissent, seu deberent per electionem, seu quemvis alium modum assumi, quæ per assecutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Dignitatum, Personatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, & Ecclesiasticorum Beneficiorum aliorum, per Nos, seu auctoritate literarum nostrarum tunc collatorum, & conferendorum inposterum, tunc vacantia, & inantea vacatura, ordinationi, dispositioni, & provisioni nostræ auctoritate apostolica duximus reservanda; decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super præmissis per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contingeret attentari.

Quæ dum conferrentur provisis de alio beneficio, hi primum beneficium in Ordinarii locanibus dimittebant.

§. 1. Verum, quia, sicut accepimus, frequenter hactenus contingit, quod cum alicui Ecclesiasticum beneficium obtinenti de alio beneficio Ecclesiastico vacante vel vacaturo providebamus seu mandabamus per nostras literas provideri, dictum Beneficium, quod obtinebat, pro eo, quod se non compatiebatur cumaliquo, de quo sibi providebamus seu provideri mandabamus, ut præfertur; seu alias ex voluntate seu dispositione nostra tenebatur dimittere, quamprimum dictum secundum Beneficium existeret pacifice assequutus, idem obtinens ante assequtionem hujusmodi dictum primum Beneficium simpliciter, vel ex Causa permutationis seu alias, in manibus Ordinarii resignabat; & sic per consequens ipsum primum Beneficium ante dictam assequutionem ejusdem secundi Beneficii per Ordinarium vel alium, ad quem alias spectabat ejus collatio, contingebat conferri; propter quod dicta reservatio seu voluntas in eo casu suum sortiri nequibat effectum.

Hujusmodi itaque Beneficia, quæ per assecutionem Beneficiorum a Sede Apost. vacare contingeret, eidem Sedi reservantur.

§. 2. Nos volentes circa præmissa adhibere, sicut expedit, remedium opportunum, omnes Prioratus, Decanatus, Dignitates, Personatus, Administrationes, Officia, Canonicatus, Præbendas, & Ecclesias, cæteraque Beneficia Ecclesiastica supradicta, quæ de cætero per assequutionem pacificam quorumcumque Prioratuum, Dignitatum, Personatuum, Officiorum, Canonicatuum, Præbendarum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum aliorum, per Nos, seu auctoritate nostrarum literarum collatorum, seu conferendorum in posterum, fuerint vacatura, sive illa per resignationem simplicem, vel ex causa permutationis ante dictam assequutionem forsan vacare contigerit, collationi & dispositioni nostræ auctoritate prædicta specialiter reservamus: districtius inhibendo quibuslibet Ordinariis, & Diœcesanis locorum, ac Personis aliis Ecclesiasticis quibuscumque, ad quos talium Beneficiorum alias collatio vel provisio, seu quævis alia dispositio pertinet, ne de illis, quæ præmissis modis, vel aliquo eorumdem vacant, vel imposterum vacabunt, illa vice disponere quoquomodo præsumant, ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super præmissis per quoscumque quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reservationis, inhibitionis, & constitutionis infringere &c. Clausulæ.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœc. Decimo Kalendas Octobris, Pontificatus nostri Anno secundo. Dat. die 22. Septembris 1336. An. II.

X I.

Ordinationes, & Statuta pro bono regimine Ordinis Fratrum Minorum S. Francisci de Assisio. *Ex Regest.*

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

REdemptor noster, Factor Cœlorum, & universæ conditor creaturæ, hominem creaturarum terrestrium dignissimum ideo ad imaginem suam condidit, ut in bonis & sanctis operibus sui sit imitator auctoris; & hanc esse voluit naturalem humani generis dignitatem, ut in eo quasi in quodam speculo & divinæ imaginis forma resplendeat, & sanctarum opera reluceant actionum, donans eis secundum unum & eundem spiritum diversorum dona carismatum, secundum gratias differentes fundans Militantem Ecclesiam, eamque insigniens diversis conditionibus hominum in Christo credentium, & ordinibus in divinis obsequiis militantium personarum: quo, viventes sub Regula, ab ipsa iter recte vivendi recipiunt, & transigendi præsentis militiæ cursum per divinorum semitam mandatorum normam sanctam suscipiunt, & laudabilem disciplinam. Proœmium.

Pontificis studia in restituenda regulari disciplina in Ordine Minoritarum.

§. 1. Ut igitur in Sacro Minorum Ordine Fratrum, quem ab olim gessimus & gerimus in visceribus charitatis, divinorum Officiorum Sacrificium, debitumque silentium, ciborum abstinentia, sanctimonia habitus observentur; studium quoque Sacræ Paginæ in dicto Ordine vigeat, & personis ejusdem Ordinis ad hoc aptis insistendi disciplinis scholasticis commoditas ministretur; ac charitas Dei, ex qua virtutes cæteræ generantur, regnet & ferveat in cordibus eorumdem, cæteræque laudabiles observantiæ regulares sic exemplariter luceant in eisdem, ut sint in aliis in recte vivendi speculum, & imitandæ sanctitatis exem-

exemplum; ad laudem Dei, & spiritualem profectum omnium militantium in Ordine memorato infrascriptas ordinationes in dicto Ordine, auxiliante Deo, perpetuis futuris temporibus observandas adhibitis Nobis ad hæc quampluribus viris solemnibus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus: videlicet Venerabilibus Fratribus Petro Prænestinensi, Gaucelino Albanensi Episcopis, ac dilectis Filiis Petro tituli Sanctæ Praxedis Presbytero, ac Calhardo Sanctæ Luciæ in Silice, & Bertrando Sanctæ Mariæ in Aquiro, Diaconis Cardinalibus: ac etiam Venerabilibus Fratribus nostris, Gotio Patriarcha Constantinopolitan.; & Jacobo Episcopo Brixien.; ac dilectis filiis Girberto Sancti Victoris Massilienensis, ac Guillermo Montisolivi Carcassonensis Diœcesis Monasteriorum Abbatibus, necnon Geraldo Generali, Henrico Franciæ, Joanne Burgundiæ, Pastore Provinciæ, Petro Tusciæ, necnon Pontio Carboneli Aragoniæ, ac Petro de Saxoferrato Marchiæ Anconitan., Philippo quondam Mediolanen., Laurentio quondam Terrælaboris Provinciarum Ministris, Nicolao de Nayo, Gualtero Chyaton, Guillelmo Bernardi de Podio, Antonio de Valentia, Fortanerio Vassalli Sacræ Theologiæ Magistris, ac Petro de Strata Procuratore in Curia dicti Ordinis Minorum, ejusdem Ordinis Professoribus, providimus faciendas.

Quos ad id in consilium adhibuerit.

De divinis Officiis.

§. 2. In primis circa agendum divinum Officium in eodem Ordine auctoritate Apostolica ordinamus, quod ante Missarum & Horarum principia Fratres dicti Ordinis omnes, quos causa rationabilis non excusat, ad Chorum conveniant, præparaturi Domino corda sua, ibique sine discursu, murmure, risu, & absque vagis & vanis aspectibus, sub silentio in pace & cum debita gravitate permaneant cantent & orent, & usque in finem unanimiter perseverent.

Et psallendi modo.

§. 3. Quia vero cantus Ecclesiasticus divinæ laudis sacrificium fructusque labiorum canentium non solùm eorum, qui psallunt, sed etiam auditorum ædificatio esse debent, eosdem Fratres hortamur in Domino, ut Divinas Laudes integre attente honeste ac religiose persolvant; gestus leves, & cantus dissolutos; seu fractos omnino declinent; tractum psallant debito more, incepta quæ simul cantanda fuerint, simul continuent, simul pausent.

Obiectæ iis, qui contravendunt, pœnæ.

§. 4. Ordinamus etiam, quod in singulis Ordinis prædicti Conventibus hora sexta, sicut aliæ horæ, cum nota dicatur. Custodes autem & Guardiani eorumque Vicarii diligenter intendant, quod præscriptus modus conveniendi ad Chorum, & dicendi Divinum Officium jugiter observetur. Siquem autem in aliquo premissorum culpabilem compererint, debite puniant secundum delicti exigentiam, sive culpæ. Minister vero Generalis, seu Provincialis ipsos Custodes & Guardianos eorumque Vicarios, quos super ordinationis hujusmodi observantia deprehenderint notorie negligentes, a suis officiis tanquam inutiles debeat amovere: formâ tamen circa hujusmodi annotationem descripta inferius, observata; nullusque Frater eximatur a Choro, sed omnes Fratres teneantur ire ad omnes Horas Canonicas, & ad Missas, exceptis ægrotantibus actu, & multum antiquis, super quibus Guardianus habeat arbitrari, & Magistris, & Lectoribus, ac Bachalariis in generalibus studiis constitutis, & legentibus in aliis studiis, dum actu suas continuant lectiones; exceptis etiam Studentibus dum in Lectionibus Theologiæ, vel Disputationibus ordinariis fuerint occupati. Porro illi de prædictis, qui ne ad Matutinum in Oratorio cum aliis conveniant, sunt excepti, hora congrua simul ad Capitulum vel Locum alium idoneum conveniant, & ibidem simul Officium Matutinale persolvant. Ad hoc autem astringi nolumus graviter ægrotantes vel Lectores actu legentes, qui commode nequeunt interesse,

Qui eximi a Choro possint.

De Silentio.

§. 5. Præterea, quia pax est opus justitiæ, & silentium cultus, ejus ne devotionis fervor per inquietudinem multiloquii extinguatur; Statuimus & etiam ordinamus, quod silentium a Completorio usque ad primam pulsationem horæ primæ diei sequentis ab omnibus observetur, exceptis hospitibus de novo venientibus, & eis ministrantibus vel assistentibus usque ad horam congruam de Guardiani sui licentia, vel mandato. Sileatur autem in Claustro, in Choro, & in Ecclesia a principio Chori & supra; & in Dormitorio, in quo sunt cellæ seu studia omni tempore: In Dormitorio vero a studiis separato temporibus, quibus Conventus Fratrum ibi dormit, & in Refectorio tam in prima quam in secunda Mensa, ac etiam extra Refectorium, ubi erit multitudo Fratrum simul comedentium, & hoc non solum a residentibus, sed a forensibus observetur. In Locis autem, ubi Fratres non habent officinas distinctas ab immediatis Superioribus eorum Locorum loca distincta & commoda deputentur, ubi Fratres sileant, & ubi possint loqui aliis dum oportet. Similiter hora dormitionis a Festo Resurrectionis Domini usque ad Festum Exaltationis Sanctæ Crucis qualibet die post secundam mensam immediate pulsetur Campanella Refectorii, & ex tunc sileatur usque ad Nonam. In diebus vero Jejuniorum simili modo pulsata Campanella post mensam secundam, silentium observetur, donec fiat signum ad surgendum a somno secundum spatium a Guardiano provide assignandum. Liceat tamen Fratribus, quod necesse est, loqui breviter & submisse. Si quis autem silentium fregerit debeat in Capitulo dicere culpam suam, causam prout se in hoc deliquisse meminerit exprimendo, cui a Guardiano abstinentia a pulmento vel a vino, vel ab utrisque, vel alia pœnitentia secundum culpæ exigentiam imponatur.

De salubri Novitiorum, & Juvenum informatione.

§. 6. Circa salubrem quoque Novitiorum & Ju-

& Juvenum dicti Ordinis informationem statuimus & mandamus inviolabiliter observandum, quod quilibet Provincialis Minister, vel ejus Locumtenens annuatim in tabula diffinitionis sui Provincialis Capituli de Diffinitorum consilio certos Conventus in sua Provincia deputet, in quibus omnes Novitii ejusdem Provinciæ debeant commorari; & in quolibet illorum Conventuum Magistrum Novitiorum assignet unum in eadem Religione probatum maturum devotum providum & discretum, qui hujusmodi Novitiorum continuam curam gerat, viam Dei ipsos doceat sæpe & pure eos confiteri faciat, & ad servandam cordis & corporis puritatem informet, mores & observantias ejusdem Religionis eis verbo & exemplo demonstret. Hujusmodi autem novitiatus sive probationis tempore studio scholastico non intendant, sed divinum addiscentes Officium studio devotionis & orationis vigilanter insistant, nec Ordines Sacros suscipiant, nec Confessiones audiant, si fuerint Sacerdotes, nec portam Conventus exeant, nisi causa translationis, vel generalis processionis, vel emergentis necessitatis, vel alia justa seu rationabili, quæ per Fratres Confessores & Prædicatores Conventus, ubi hujusmodi Novitii fuerint, extiterit judicata, nec Literas mittant, nec recipiant sine sui Magistri scientia & licentia speciali, nec loquantur cum aliqua sæculari persona, nisi suo præsente Magistro, aut alio per suum Magistrum vel Guardianum ad hoc specialiter deputato. Caveant autem Guardiani, & ipsorum Novitiorum Magistri, ac Fratres alii, ne quem constitutum infra probationis annum aliquatenus impedire præsumant, quominus ad aliam Religionem, quam maluerit transeat, vel omnino ad sæculum redeat, sicut de sua processit voluntate. Professis quoque Juvenibus, qui ætatis suæ annum vigesimum quintum nondum attigerint, simili modo per ipsum Ministrum alius Magister idoneus deputetur, qui super eorum vita continue & diligenter invigilet, eos moribus instruat, ab insolentia compescat & retrahat, & ad regularem observantiam instanter inducat. Si qui vero instructionem dicti Magistri non reverenter, & cum effectu receperint, ipse Magister defectus & excessus eorum, ac contumaciam Custodi suo vel Guardiano denunciet, qui eos tali disciplinæ subiiciat, quod cæteris transeat in exemplum. Si qui vero hujusmodi Magistrorum post Provinciale Capitulum morte vel longa ægritudine, vel alia justa & rationabili causa fuerint propediti, Minister eorum cum discretorum Fratrum consilio de aliis idoneis debeat celeriter providere. Tempore autem regiminis seu curæ hujusmodi Magisterii Magistri prædicti non mittantur extra Conventus seu loca, in quibus ad prædicta fuerint deputati, aut alias sic occupentur, quominus utiliter & salubriter curæ intendere valeant prælibatæ. Si autem Fratres ad hujusmodi Magisterium deputati ipsum pertinaciter suscipere recusaverint, puniantur pœna, qua Fratres inobedientes debent secundum ipsius Ordinis Instituta puniri.

De abstinentia.

§. 7. Circa abstinentiam vero provide duximus ordinandum, quod in generali & provincialibus Capitulis, & etiam ubique in Refectoriis dicti Ordinis abstineatur ab esu carnium, quodque, ubi commode fieri poterit, in Conuentu quolibet Ordinis una magna pars ipsius Conventus juxta dispositionem Guardiani ac Consiliariorum Conventus omni die in Refectorio comedat & in Domo, in qua alia pars Conventus juxta dispositionem dicti Gaurdiani comederit, sicut in Refectorio ab omnibus silentium observetur, & in Mensa lectio habeatur. In Festivitatibus autem, Nativitatis, Resurrectionis, & Ascensionis Dominicę, Pentecostes, Apostolorum Petri & Pauli, Assumptionis Virginis gloriosę, & Sancti Francisci, Sancti Antonii, & Beati Ludovici Episcopi totus Conventus in Refectorio comedat. Rursus etiam ordinamus, quod Ministri, Custodes, & Guardiani, ac eorum Vicarii sint cum Fratribus in Conventu, in Ecclesia, & in Mensa, & in cibis, vestibus, & lectis quamdiu sani & fortes fuerint eisdem Fratribus se conforment; ubi tamen infirmitas vel debilitas aut labor itineris seu administrationis aliud suaserit faciendum, possint se a communi vita Conventus, infirmi quidem & debiles quamdiu infirmitas vel debilitas duraverit, alii vero, iteneris seu administrationis laboribus fatigati diebus aliquibus separate, & in aliquo congruo & honosto loco refici moderate a superfluis & excessivis expensis penitus pręcavendo. Ordinamus insuper quod Ministri & Custodes solicitam curam gerant, quod de eleemosynis, & rebus aliis, quæ obvenient Conventibus, per Guardianos provideatur moderate juxta eleemosynarum & obventionum hujusmodi quantitatem Fratribus in communi; ne Fratres ipsi propter defectum communis & sufficientis victus seorsim comedere, & particulariter ac inordinate vitæ necessaria sibi procurare cogantur. Dicti autem Guardiani diligenter caveant, ne sine manifesta & rationabili causa dent Fratribus extra Communitatem licentiam comedendi.

De qualitate Habitus & Vestium

§. 8. Sane cum felicis recordationis Joannes Papa Vigesimus secundus Prędecessor noster intendens quędam dubia circa vilitatem formam, & qualitatem vestium, & habituum Fratrum exorta plenius declarare, ac temeritatem & præsumptionem quorumdam Fratrum, qui Prælatis suis inobedientes in iis existebant, & habitus singulares & deformes contra communem ordinationem & observantiam Ordinis & Prælatorum suorum judicium verebantur assumere, & deferre, provide corrigere & cassare inter alias quadam sua Constitutione, quæ incipit *Quorumdam exigit* adiecit clausulam, quæ sequitur in hæc verba: Nosque præfatorum Ministrorum Custodum & Guardianorum judicio præsentium auctoritate committimus determinare, videlicet arbitrari atque

atque precipere, cujus longitudinis, latitudinis, & grossitiei, & subtilitatis, cujusve formæ sive figeræ, atque similium accidentium esse debeant tam Habitus, quam etiam ipsorum Caputia ac interiores Tunicæ, quibus Fratres dicti Minorum Ordinis induuntur; ac insuper cujus quantæque vilitatis indui eos ipsis vestimentis oporteat, & an in vestimentis hujusmodi secundum regulam & declarationes Prædecessorum nostrorum, & Ordinis constitutiones, reluceat asperitas vilitas & paupertas; utrumve quantum ad colorem pretium vilitatem, paupertatem quoque, ac cætera accidentia supradicta Fratres vestimentis inducantur, ut debent; super quibus eorum Ministrorum, Custodum, & Guardianorum conscientias oneramus, districte præcipiendo mandantes, quatenus in prædictis, & his similibus eorum arbitrium & determinationem Generalis quidem in totius, Provincialium vero in Primitiarum, Ministrorum, Custodum, & Guardianorum administrationibus, Custodiis, & Guardianiis, seu Conventibus Ordinis memorati commissis eisdem, Fratres omnes & singuli sequi omnino, eisque parere per omnia teneantur. Ac insuper, quod illorum sequendo determinationem seu judicium, illisque parendo, non sint nec dici possint, nec debeant, nec ipsi se ipsos autument suæ Regulæ vel Constitutionum sui Ordinis transgressores. Verum quia nondum, ut audivimus, cessat temeritas seu præsumptio aliquorum Fratrum ejusdem Ordinis, Habitum & Vestes singulares & deformes portantium, ut præfertur, volentes eosdem per pœnę adjectionem a temeritate & præsumptione hujusmodi ad communem Ordinis observantiam revocare, præsentium auctoritate statuimus, quod si qui ejusdem Ordinis Professores contra arbitrium determinationem seu judicium Ministrorum, Custodum, seu Guardianorum in Ordine ipso præsidentium habitus, aut ipsorum Habituum, Caputia, seu Vestes deformes, & vestibus aliorum Fratrum communitatem Ordinis tenentium dissimiles & difformes portare, aut quod Fratres Ordinis talibus uti deformitatibus teneantur, pertinaciter asserere præsumpserint, nisi infra quindecim dierum spatium, postquam præsens nostra ordinatio ad eos pervenerit, a talibus insolentiis obedienter destiterint, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, a qua per Generalem, seu Provinciales in suis Provinciis, Ministros dumtaxat, satisfactione præmissa possint absolvi. Ut autem major sit Vestium uniformitas inter Fratres & charitas amplius reluceat inter eos ordinamus, quod pannus communis secundum regulam & declarationes Prædecessorum nostrorum Ordini, & Fratribus conveniens per illos, ad quos pertinuerit procuretur tempore competenti; de quo communi panno Ministri, Custodes, Guardiani Lectores, Prædicatores, Confessores, Procuratores, & ceteri Fratres, omnes sine distinctione aliqua, aut specialitate tam interius quam exterius induantur. Si quis autem Frater superfluas Vestes habuerit, teneatur eas exhibere Ministro, Custodi, vel Guardiano, qui eas in tali loco reponere teneantur, ut de ipsis necessitates supervenientium Fratrum, vel aliorum indigentium subleventur. Si vero dicti Fratres neglexerint seu contempserint Vestes hujusmodi exhibere, Custodes vel Guardiani prædicti eas teneantur & possint licite eis auferre. Si autem pannus alicui Fratri detur, vel pro eo ematur, non præsumat dictus Frater ex ipso panno vestes seu habitum sibi facere fieri, nisi prius dictum pannum suo Superiori ostenderit, & obtinuerit super hoc licentiam ab eodem.

De modo licentiandi Fratres.

§. 9. Ut autem in Fratribus dicti Ordinis debita gravitas & maturitas vigeant, & discursus arceantur; providimus salubriter ordinandum, quod nullus Frater extra locum Fratrum mittatur, vel ad eundem licentietur, nisi maturus moribus, vel cum maturo socio & honesto; nec detur alicui socius ab ipso petitus sed socius, de quo expedire videbitur Præsidenti; nec extra Civitatem, Villam, Castrum vel Oppidum, in quo Fratres morantur ad alia loca Fratrum ituri licentientur sine literis testimonialibus obedientiam vel licentiam continentibus, in quibus secundum locorum distantiam personarum ac negocii qualitatem, certus redeundi terminus a concedente licentiam, vel dante obedientiam præfigatur; nec alicui hujusmodi licentia concedatur sine causa justa & rationabili, quam is qui dat licentiam, extimet esse veram. Cum autem alicui dabitur licentia ingrediendi Civitatem, Villam, Castrum, vel Oppidum, ubi Fratres morantur, is, qui licentiabit eum, inquirat de loco vel locis, de persona seu personis, in quibus & cum quibus Frater licentiandus habebit aliquid expedire; & præfigat sibi certam horam, infra quam redire ad locum, de quo egreditur, teneatur. Frater vero hujusmodi licentiam accipiens, caveat, ne ad alia loca declinet, nec cum personis aliis tractet, nec ultra præfixam sibi redeundi horam moram protrahat, nisi superveniens necessitatis articulus eum cogeret aliter se habere, quem ipse & socius ejus in quorum regressu suo Superiori exponere teneantur. Provinciales vero Ministri in eorum Provinciis, & Custodes in quorum Custodiis, ac Guardiani, in quorum Conventibus discursus inutiles fuerint frequentati, puniant discurrentes secundum hujusmodi discursuum quantitatem, & etiam qualitatem: Et si dicti Ministri hujusmodi discursus in suis Provinciis permiserint frequentari, per Visitatores id denuntietur generali Capitulo, vel generali Ministro, ut prædicti Ministri per præfatos Capitulum vel Ministrum; præfati vero Custodes & Guardiani per Provinciales Ministros de hujusmodi negligentia debite corrigantur. Porro cum in Regula dicti Ordinis contineatur expresse, quod Fratres non debeant equitare, nisi manifesta necessitate vel infirmitate cogantur, tenore præsentium ordinamus, quod priusquam aliquis Frater de loco aliquo dicti Ordinis profecturus exeat, de prædictis necessitate & infirmitate, Minister vel Custos, si fuerint ibidem præsentes,

vel

vel in eorum absentia de discretorum consilio Guardianus vel ejus Vicarius debeat arbitrari: Si vero alicui Fratri extra loca dicti Ordinis, in itinere, vel alibi constituto necessitas vel infirmitas hujusmodi evenerit, ita quod prædictorum Ministri aut Custodis Guardiani seu Vicarii præsentia commode non possit haberi, tunc frater, quem equitare contigerit, debeat statim cum venerit ad præsentiam alicujus prædictorum Superiorum suorum, causam, propter quam equitaverit, explicare, qui cum consilio Discretorum causam hujusmodi examinare habeat; & si eam approbaverit, Frater hujusmodi sit immunis a pæna, alioquin tam is, qui sine prædicto primo arbitrio præsumpserit equitare, quam etiam ille, cujus in casu proximo causam prædictam non judicaverint esse justam, pro die qualibet, qua hujusmodi rei trangressor extiterit, una die in pane & aqua debeat jejunare, quam pœnitentiam infra quindecim dies immediate sequentes debeat inchoare, ad quam etiam peragendam per suos Superiores cogatur. Quod si Ministri vel alii Superiores prædicti in hoc fuerint reperti culpabiles, per Visitatores acrius puniantur, & si huiusmodi vitium equitandi in aliqua Provincia commune fuerit, aut communiter usitatum, per eosdem Visitatores denuntietur Capitulo Generali, per quod provideatur super hoc de remedio opportuno.

De Muneribus non dandis.

§. 10. Cæterum volumus & mandamus, quod Fratres dicti Ordinis munera seu donaria Ministris, seu aliis Superioribus suis, aut eorum Sociis seu Familiaribus, per se vel alium non audeant impertiri. Ipsi quoque Ministri seu Superiores alii, eorumque Socii aut Familiares, ea per se vel alium recipere non præsumant; & tam Ministri & Superiores præfati, quam Fratres alii dicti Ordinis caveant, ne personis extra suum Ordinem hujusmodi munera seu donaria dare seu offerre prorsus attentent, nisi prout ejs in præmissis casibus, & eorum quolibet, est permissum per Constitutiones Ordinis, vel privilegia Sedis Apostolicæ intra vel extra Ordinem aliis elargiri. Si quis autem contra hujusmodi ordinationem dare vel recipere quicquam præsumpserit; Donator pro qualibet vice per tres dies in pane & aqua jejunet infra octo dies immediate sequentes; Recipiens vero totum quod receperit, in utilitatem seu licitos usus Fratribus Conventus seu Loci dicti Ordinis, in quo receperit, seu magis vicini, si extra Conventum vel Locum hujusmodi receperit, infra sex dies post receptionem prædictam convertere seu converti facere, vel procurare, ac nihilominus conversionem hujusmodi & causam ipsius duobus Fratribus discretis ipsius Conventus seu Loci exprimere teneatur. Quod si eum postea quod absit receptionem iterare contingat, debeat præter conversionem præfatam pro qualibet vice semel in pane & aqua jejunare infra octo dies, a receptione hujusmodi computandos.

De Familiaribus.

§. 11. Nullusque Frater Famulum teneat nisi cui ex officio competierit per nostra, vel ipsius Ordinis instituta, possit tamen Generalis Minister, vel Provincialis cum Magistris in Theologia dicti Ordinis, quod Famulum tenere valeant, dispensare, si hoc eis visum fuerit expedire.

De Studiis.

§. 12. Ad promovendum insuper Sacræ Theologiæ doctrinam in Ordine memorato, statuimus, quod Fratrum, qui ordinabuntur ad legendum sententias Parisiis unus assumatur uno anno de Provincia Franciæ, per ipsius Provinciæ provinciale Capitulum eligendus; duo autem duobus annis sequentibus de aliis partibus Ordinis, unus videlicet de Cismontanis, alius de Ultramontanis partibus per generale Capitulum eligendi. Qui autem ordinabuntur ad legendum sententias Oxonii, duo assumantur duobus annis de Provincia Anglię per ipsius Provinciæ Provinciale Capitulum eligendi; tertius autem pro anno tertio assumatur de aliis partibus Ordinis per generale Capitulum vicissim tam de Cismontanis, quam de Ultramontanis partibus eligendus. Simili quoque modo illorum, qui ordinabuntur ad legendum sententias in Studio Cantabrigiæ, duo assumantur duobus annis de Provincia Angliæ, per ipsius Provinciæ provinciale Capitulum eligendi; & tertius anno tertio de aliis partibus Ordinis per generale Capitulum, tam de Cismontanis quam de Ultramontanis vicissim partibus eligendus, quorum omnium & singulorum electiones, & personæ electæ, si præsentes fuerint, præsententur generali Ministro, qui si nihil habuerit contra eos, mittat ipsos cum suis obedientialibus literis ad Studia memorata certis temporibus, injuncta eis lectionum & aliorum actuum scholasticorum opera secundum datam ipsis a Deo gratiam impleturos. Si vero contra aliquem prædictorum idem Minister aliquod grave habuerit, ex quo ejus judicio sit merito ab hujusmodi Lectoris officio repellendus, audito quidem eo, si præsens fuerit, in ipso Capitulo generali coram quinque de Ministris, & quinque aliis Diffinitoribus, qui tunc erunt in eodem Capitulo generali, & responsis ac defensionibus ejus conscriptis, vel si absens extiterit, vocato & per ipsum generalem Ministrum, & defensionibus suis, si quas habuerit sufficienter auditis coram decem bonis sinceris & discretis Fratribus dicti Ordinis, qui vitam & actus ejusdem electi cognoscant: Et si in casu premisso, in quo electus & præsentatus in dicto Capitulo præsens erit, prædictorum Ministrorum & Diffinitorum, seu majoris partis numero eorumdem, sive ubi absens erit, præfatorum decem discretorum, seu majoris partis numero, eorum judicio repellendus fuerit, repellatur, quorum dicta remaneant penes ipsum generalem Ministrum de manibus ipsorum ad consilium vocatorum conscripta, ex qui-

quibus de huiusmodi repulsione ipse generalis Minister, si necesse fuerit, possit reddere rationem: Si tamen dicti Ministri, & Diffinitores in primo casu seu in secundo præfati decem Discreti seu maior pars numero eorumdem ipsum repellendum non judicaverint, minime repellatur; sed ad exequendum hujusmodi Officium, ut prædicitur destinetur: In casu vero, in quo aliquis de electis mortuus vel repulsus, seu omnino aliter fuerit impeditus, & alterius loco ejus electio facienda per generale Capitulum in casu, in quo ad ipsum vel per Provinciale, ubi secundum præmissa ad ipsum electio alias pertinuriet, commode expectari non posset; Generalis Minister deliberatione prius habita diligenti cum decem Fratribus dicti Ordinis probis providis & discretis super idoneitate personarum dicti Ordinis notitiam de ipsis personis habentibus, quales sint, si commode haberi possint, de regione illa, de qua fuerat mortuus vel repulsus, seu graviter impeditus, de consilio dictorum decem Fratrum, seu ubi omnes non concordarent de consilio majoris partis numero eorumdem provideat de alio idoneo illius regionis seu partis Ordinis, de qua erat mortuus seu repulsus, vel etiam impeditus, ut unicuique regioni, seu parti prædicti Ordinis honor & utilitas conservent. Si tamen hoc casu mora seu dilatio nimia periculum vel damnum afferrent, ita quod generalis Minister cito providere non possit, tunc Frater alius, qui ad legendum immediate post alium sententias extiterat assignatus, legat sententias loco & tempore mortui repulsi vel impediti, quamvis de alia regione seu Ordinis parte existat: Subsequenti tamen anno legat Frater alius de illa Ordinis parte seu regione, de qua erat præfatus mortuus repulsus vel impeditus modo præmisso, si commode fieri possit per electionem generalis Capituli in casu, in quo ad ipsum, vel Provincialis in suo casu, ut præmittitur, assumendus; & generali Ministro præsentandus, & per eum approbandus. Quod si etiam electio huiusmodi tempore congruo fieri vel expectari non possit, provideat generalis Minister præmissa deliberatione prædicta, & de consilio prædictorum, de aliquo idoneo Regionis, de qua erat, ut præmittitur, eligendus subsequenti anno prædicto: Quod si contingat per Sedem Apostolicam imposterum ordinari, quod in aliis Locis, seu Studiis fiant, seu fieri valeant, Sacræ Theologiæ Magistri vel Baccalarii; illi qui de dicto Ordine deputabuntur ad legendas Sententias in eis legantur, prout supra de Parisiensi Studio est ordinatum, & ut de aliis est præmissum, præsentent generali Ministro, & in eis observentur, quæ in aliis sunt præmissa. Nullus quoque Frater dicti Ordinis ad legendum in prænominatis Studiis sententias assumatur, nisi prius legerit quater Libros Sententiarum cum scriptis approbatorum Doctorum in aliis Studiis, quæ in eodem Ordine dicuntur generalia, vel in Conventibus infrascriptis videlicet, Rothomagen., Remen., Meten., Brugen., Londonien., Eboracen., Norchvvicen. Novicastri, Stanfordien., Comentreien., Oxonien., Burdegalien., Narbonen., Massilien., Asten., Varadien., Pragen., Pisan., Erfordien., Ariminen., Tudertin., Nullus autem Baccalarius in aliquo trium prænominatorum principalium studiorum, seu illorum, in quibus, ut præmissum est, continget imposterum per Sedem Apostolicam ordinari, quod fiant in eis in Theologia Magistri, incipiat ut Magister, antequam textum Biblię cum glossis ordinariis studuerit. In quolibet autem eorum trium vel proxime dictorum studiorum ille prior ad Magisterium præsentetur, qui prior in eisdem studiis fuerit in lectura sententiarum, eo semper salvo, quod antequam præsentetur, super ipsius vita, & sufficientia collatio habeatur per Ministrum Provincialem, vel Guardianum cum aliis Fratribus, qui solent ad illius loci, in quo assumendus erit ad Magisterium, consilia evocari, & si inventus fuerit insufficiens vel indignus, nequaquam pręsentetur; sed generali Ministro casus instructus cum dictis eorum, qui fuerint in consilio nuntietur, qui cum duodecim discretis Fratribus matura deliberatione præhabita de consilio eorumdem mandet dicto Ministro vel Guardiano, quod Baccalarium, qui post prædictum immediate debeat ad Magisterium inibi promoveri, si sit idoneus; alioquin illum, de quo ipse Generalis prædicta deliberatione præmissa, de consilio prædictorum duodecim pręfatis Ministro Provinciali vel Guardiano mandaverit, in tali casu debeant ad Magisterium pręsentare. Cum autem hujusmodi Fratres assumpti fuerint ad Magisterium, & in Universitate sua perfecerint cursum suum, fiant Lectores alibi in locis solemnibus, ut in lectura valeant utiliter occupari. Aliis autem Conventibus habentibus ea studia, quæ in Ordine generalia nuncupantur, generalis Minister in Capitulo Generali de idoneis Lectoribus, & Baccalariis provideat, de consilio Ministrorum & Magistrorum, qui erunt in loco dicti Capituli generalis. Ubi autem ex incidenti causa haberet alicui, vel aliquibus studiis extra generale Capitulum providere, provideat de consilio decem discretorum Fratrum, de idoneitate, sufficientia personarum notitiam habentium, & & nihilominus de consilio Ministri Provincialis & Custodis, de cujus Provincia vel Custodia erit Frater ad prædicta sumendus, si commode eorum præsentiam possit habere. Generali autem & Provincialibus Ministris, ac Custodibus, Guardianis. Diffinitoribus, Magistris, & Discretis, ac Electoribus prædictis, & aliis quibuscumque, ad quos hoc pertinuerit, in virtute Sanctæ Obedientiæ districte præcipimus, ne in eligendis vel assumendis, seu mittendis, aut deputandis, seu promovendis in Parisien., Oxonien., Cantabrigien., sive in aliis studiis supradictis Magistris, Lectoribus, seu Baccalariis, vel scholaribus, aut in provisionibus eisdem studiis faciendis, de ipsis vel aliquo, seu aliquibus prædictorum minus sufficientes proponant scienter magis sufficientibus odio gratia vel favore; prædicti vero Magistri, Lectores, & Baccalarii legentes Theologiam dictis Philosophorum non multum insistant, sed quæ theologice possunt tractari

ctari, pertractent theologice, & dictis communibus antiquorum & approbatorum Doctorum, prout secundum Deum & veritatem poterunt, se conforment. Magistri quoque, & Lectores alii legentes Textum Biblię, debeant insistere circa dubia, quæ fiunt juxta ipsum, & circa dicta Sanctorum Catholicorum Patrum, ac Glossarum ordinariarum Bibliæ memoratæ. Circa Fratres siquidem tam ad Parisien. quam ad alia generalia studia Ordinis transmittendos provide duximus statuendum, quod illi, qui ad hujusmodi studia extra suas Provincias de debito transmittuntur, per sua Provincialia Capitula eligantur: Electores autem meliores, & magis ad hoc idoneos eligere in virtute sanctæ obedientiæ teneantur, illi vero, qui de gratia ad hujusmodi studia sunt mittendi, non mittantur sine generalis Ministri licentia speciali, & sine sui Ministri, & Provincialis Capituli approbatione praecedente: missi vero sive de gratia sive de debito, si fuerint minus idonei ad scientiam capessendam vel male conversentur ibidem, seu pacis & Conventuum, seu studentium fuerint turbatores per Ministrum vel Guardianum in ejus absentia de consilio consilii Conventus loci, in quo studuerint, ad eorum Provincias remittantur. Numerus autem studentium de gratia recipiendorum in singulis Conventibus studia generalia habentibus taxetur in Capitulo generali secundum statum & conditionem Conventuum eorumdem, ultra quem numerum nullum recipere teneantur. Ad prædictum autem Parisien. Studium de singulis Provinciis non possint semel mitti, vel in eo recipi, nisi duo studentes de gratia, nec isti seu alii de debito missi possint pro Lectoribus revocari, donec studuerint per duos annos ibidem, Cum autem studentes in generalibus studiis constituto tempore ad suas redibunt Provincias, testimoniales Literas Guardiani & Lectoris Loci, in quo studuerint de sua conversatione & profectu, aut defectu in studio secum portent, quas suis Ministris ostendere teneantur. Et ut proficiendi occasio studentibus præbeatur, prædicti Guardianus & Lector non dent hujusmodi studentibus testimoniales Literas, nec sicut Fratres de consilio Loci, in quo studuerint, vel maior pars numero eorum consuluerint eis dari: Ipsis vero Guardiano & Lectori, ac aliis Fratribus de consilio in virtute Sanctæ obedientiæ injungimus, ut perhibeant fidele testimonium veritati de hujusmodi studentium conversatione profectu & defectu, & de assiduis vel non assiduis Scholarum, & actuum Scholasticorum exercitio, seu sequela: Ministri autem eorum ipsos Lectores non instituant, nisi laudabile testimonium per modum præscriptum recipiant de eisdem. Ne autem nova cujusvis doctrinæ opera per Fratres ipsius Ordinis incaute, vel periculose communicari, aut publicari contingat; districtæ præcipimus, quod novum opus theologicum juridicum, vel philosophicum scilicet Librum seu Libellum summam compendium postillam Expositiones Glossas, Tractatum, vel Collectionem, seu compilationem quæstionum, vel sermonum a quocumque fuerit editus, vel edita, seu editum nullus Frater sine subscripto examine, ac Ministri, & Capituli Generalis prius obtenta licentia speciali intra vel extra Ordinem publicare, communicare, vel copiare præsumat: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, omnibus scholasticis & legitimis artibus, ac usu librorum se noverit ipso facto fore privatum. Prædicti autem operis examen fiat per quatuor Fratres ejusdem Ordinis in theologica facultate Magistros ad hoc per generale Capitulum specialiter deputatos, qui ad diligenter inspiciendum, & examinandum nova hujusmodi opera examini eorum commissa, & ad fideliter referendum per obedientiam astringantur, quive completo examine per se, vel per Literas generali Ministro, & generali Capitulo referre, quæ approbatione vel improbatione digna repererint, teneantur: quorum relatio & approbatio vel improbatio in Libris ordinis registrentur.

De expensis Studentium evitandis.

§. 13. Ordinamus etiam, quod pro principiis Magistrorum dicti Ordinis in Theologia, vel Baccalariorum sententias inchoantium, seu occasione eorum principiorum, non expendant in Cibis vel potibus nisi semel dumtaxat, quantum sufficiat pro una moderata refectione Conventus Loci, in quo fient hujusmodi principia, Cæteri vero Baccalarii Lectores, aut cursus in Biblia facientes, seu quivis alii studentes, tam Parisiis quam in aliis generalibus, vel particularibus studiis pro nullo principio, vel actu Scholastico suo, vel alieno quicquam expendant.

§. 14 Porro, quia nonnulli dicti Ordinis habitum Religionis ejusdem gestantes; sed a puritate ac communitate ipsius recedentes procurante satore malorum, sub simulata quadam sanctitatis specie damnatas, per Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, hæreses dogmatizare prædicare defendere, & approbare præsumunt, suaque doctrina, & prædicatione sacrilega, & perversa corda simplicium damnabiliter corrumpere, & depravare conantur, districte præcipimus, ut contra tales, & quoscumque alios dicti Ordinis Fratres, qui talia verbo, vel scripto præsumpserint, sicut contra hæreticos debite procedatur, & contra Fautores Defensores, & receptatores eorum procedi debeat juxta Canonicas Sanctiones: Illos etiam, qui ausi fuerint doctrinam positionem, vel opinionem per dictam Ecclesiam reprobatam docere prædicare defendere, vel approbare, aut per eandem Ecclesiam approbatam reprobare animadversione Canonica decernimus puniendos. Districtius etiam inhibemus, ne quis Fratrum dicti Ordinis opinionem de fide vel moribus suspectam, aut per Magistros Sacræ Theologiæ communiter reprobatam dogmatizare, prędicare, defendere, vel approbare pręsumat, quibuscumque Fratribus dicti Ordinis, qui aliquem ejusdem Ordinis sciverint vel audiverint talia facientem in virtute sanctæ obedientiæ injungentes, ut quamcito commode poterunt, prout ea perceperint, Superiori ipsius debeant intimare, qui

Decretum contra Fraticellorum sequaces.

qui ante omnia ei districte præcipiat, ne talia recitet vel attentet, donec insuper eis plene veritas sit discussa: pro cujus discussione idem Superior ad aliquod de vicinioribus studiis Theologiæ festinet recurrere, & super iis veritate comperta Fratri talia dogmatizanti prædicanti, defendenti seu approbanti, ac quibuscumque aliis Fratribus, vel in iis faventibus, vel eum defendentibus, prout culparum eorum qualitas, seu præsumptuosa temeritas exegerit de consilio discretorum Fratrum loci præfati Studii debitam pœnam imponat; & ad revocandum cum effectu, prædictam opinionem erroneam ipsos moneat & inducat, quod si pertinaciter parere contempserint, nec a talibus desistere forte voluerint, eos de prædictorum consilio carceri mancipet, & detineri faciat mancipatos, donec efficaciter paruerint, & destiterint a prædictis. Et nihilominus prædictus Superior de præmissis omnibus plenam & fidelem relationem faciat in primo subsequenti Capitulo generali, in quo quid super eis faciendum fuerit, plenius ordinetur. Districtius etiam inhibemus, ne postquam super negocio fidei questio seu dubitatio aliqua, super qua sint opiniones adversæ vel diverse, deducta fuerit ad Apostolicæ Sedis examen, quisquam ex tunc alterutram partem determinare, eligere, vel approbare præsumat; sed super easdem ejus judicium, seu declaratio expectetur. Præterea ordinamus, quod Magistris, Lectoribus, & Baccalariis in studiis generalibus legentibus, per Conventus locorum, ubi legunt, de vitæ necessariis debeat provideri; alias autem expensas, sive pro itinere sive pro vectura librorum, Conventus, de quo mittentur habeat procurare, moderatas tamen, & prius a Ministro generali, vel provinciali taxatas: Si autem Conventus non sufficiat ad expensas hujusmodi ministrandas; faciat eis dictus Generalis, vel Provincialis provideri per Communitatem Custodie vel Provinciæ, de quibus assumuntur, de prædictis expensis: quando autem remittentur provideant eis Conventus, a quibus recedunt; & si Conventus hujusmodi non possint providere, faciat eis predictus Generalis vel Provincialis, per Custodias vel Provincias, cujus erunt, prout supra in casu alio est provisum.

De Libris.

§. 15 Rursus ordinamus, quod de Libris donatis vel legatis cuivis Communitati, seu personæ Ordinis, de quibus donantes provide disposuerint, fiat id dumtaxat, quod dispositum vel ordinatum fuerit per eosdem. Libri vero Fratrum decedentium, quos ipsi Fratres dum viverent, a Communitate Provinciæ vel Custodiæ vel Conventus habuerant, libere ad illam Communitatem, a qua eos habuerant, revertantur; Illi vero Libri, qui Fratribus aliter quam supradictum est, obvenerint vel obvenient, seu de quibus per Donantem seu Legantem expresse non fuerit ordinatum, ipsis Fratribus decedentibus ad eorum Conventus libere revertantur. Nec libri ad Conventum aliquem pertinentes distribuantur vel alienentur; sed de ipsis muniatur plene Conventus, ita quod de Grammatica, Logica, Philosophia, & Theologia habeantur in ipso Conventu libri duplicati, vel amplius multiplicati secundum magnitudinem, numerositatem, conditionem, & statum cujuslibet Conventus. Postquam vero quilibet Conventus fuerit libris præmissis hoc modo munitus, de aliis libris fiat distributio primo Fratribus ejusdem Conventus habilibus & indigentibus; deinde si facta distributione, hujusmodi libri superfuerint, vel si in ipso Conventu Fratres non fuerint habiles vel indigentes, distribuantur aliis Fratribus ex eadem Custodia tantum, cujus erit ipse Conventus. Distributiones autem hujusmodi fiant per Guardianum de consensu Conventus, & de licentia Ministri. Decedentibus autem ipsis Fratribus libri, qui eis fuerant distributi, ad ipsum Conventum, a quo habiti fuerant libere, ut præmittitur, revertantur modo consimili aliis distribuendi, de novo proviso tamen, quod meliores, seu utiliores libri semper remaneant in Conventu pro munitione prædicta. Libri vero ad Communitatem Custodiæ pertinentes distribuantur in Provinciali Capitulo Fratribus ejusdem Custodiæ tantum per Ministrum, & Diffinitores juxta dispositionem Custodis & Fratrum discretorum, seu vocalium, ut eorum verbis utamur, ipsius Custodiæ. Libri autem ad Communitatem Provinciæ pertinentes distribuantur in Provinciali Capitulo per Ministrum, de consilio & assensu Diffinitorum & Custodum. Insuper ordinamus, quod libri Communitatis Provinciæ non possint extra Provinciam, nec libri Custodiæ extra Custodiam, cujus erunt distribui, quodque distributiones prædictæ, & personæ, quibus fient, registrari debeant per illos, per quos hactenus est in Ordine fieri consuetum; & registra hujusmodi fideliter custodiri: nec per illos, quibus libri prædicti fuerint distributi, dicti libri possint distrahi, commutari, vel vendi, seu quomodolibet alienari, nisi pro melioribus, & utilioribus libris, & tunc de consensu & licentia Ministri, & illorum, per quos fuerint distributi: quod si contra præsumpserint, puniantur pœna, quæ pro gravibus culpis in Ordine consuevit imponi. Ut autem Libri in ipso Ordine melius valeant conservari, ordinamus, quod Guardiani in sua novitate infra unum mensem, postquam officium Guardianatus assumpserint, & in Conventu suo fuerint, teneantur in præsentia Conventus sui facere fieri Inventarium de omnibus Libris, qui in ipso Conventu tunc fuerint eisdem Libris dicto Conventui realiter demonstratis. Ipsi etiam Guardiani Libros, qui tempore administrationis suæ Conventui obvenient, in præsentia ipsius Conventus cum Inventario recipiant; & huiusmodi Inventaria renoventur annis singulis, & legantur in præsentia Conventus, Libris ipsis tunc etiam, ut præmittitur, realiter demonstratis. Legantur etiam ibidem tunc Litere seu registra, & nihilominus in dicto Inventario conscribantur super Librorum distributionibus supradictis confecta. Ordinamus etiam, quod Libri Fratrum decedentium

dentium in loco Romanę Curiæ per Procuratorem Ordinis remittantur Communitati, Provinciæ, Custodiæ, seu Conventui, ad quam seu quem secundum præmissiam nostram ordinationem debent reverti; Vestes vero Conventui dicti Loci Curiæ applicentur. Si vero pecunia fuerit pro necessitatibus hujusmodi Fratrum in loco Romanæ Curiæ decedentium apud aliquem de dicto loco deposita valorem quatuor Florenorum excedens, & Dominus pecuniæ eam non revocaverit, ad aliquem spiritualem amicum Conventus eorumdem Fratrum decedentium remittatur: Quod si pecunia dictam summam non excesserit pro Procuratoris officio expendatur. De rebus autem aliis parvi valoris, si quæ fuerint, prædictus Procurator, & Guardianus dicti loci Romanæ Curiæ disponant, prout eis secundum Deum videbitur expedire. De omnibus autem inventis, tam retentis, quam remissis, dictus Procurator Ordinis cum Guardiano, & Discretis loci dictæ Curiæ Inventarium faciant, & ipsum ad Conventum Fratris defuncti, quamcitius poterunt, destinare procurent.

De rebus FF. decedentium.

De Donis & Legatis factis Fratribus.

§. 16. Quilibet etiam Frater dicti Ordinis, cui aliquid sine determinato usu legati, donari, vel pro aliquo deponi continget, postquam hujusmodi legatum, donatum, seu depositum, ad ejus notitiam pervenerit, Custodi aut Guardiano suo vel ejus Vicario, quamcito commode poterit, debeat fideliter revelare. Hoc idem facere debeat quicumque Frater alius habens notitiam prædictorum. Guardianus autem si Frater, cui legatum, seu donatum, vel pro quo depositum fuerit, sit habilis ad scientiam capessendam, provideat ei, seu provideri procuret secundum legati vel donati, seu depositi quantitatem, & secundum Fratris ipsius idoneitatem de Libris ad ejus studium opportunis. Si autem Frater hujusmodi Libris non indiget, aut ubi Libris indigeret, proviso de Libris sufficienter, eidem aliquid de legato vel donato, seu deposito hujusmodi superesset Guardianus eius huiusmodi legatum, donatum, seu depositum, vel id quod facta provisione huiusmodi supererit, in communes sui Conventus necessitates converti, seu dispensari procuret; & necessitatibus eius, cuius contemplatione oblatum, datum, seu legatum fuerit favorabile, studeat subvenire. Per hoc tamen, vel per quævis alia supra, vel infrascripta, Constitutioni felicis recordationis Bonifacii Papæ Octavi Prędecessoris nostri, quæ incipit: Super Cathedram: in nullo intendimus derogare. Inhibemus insuper ne dicti Ordinis Fratres equitaturas eorum usui applicatas ultra usum expletum, aut lectisternia eorum Ordini non congruentia, seu alias excessiva, aut argentea, vel aurea vasa seu alia jocalia pretiosa teneant; sed si talia eis donari, legari vel alias obvenire contingat, vel iam forsan donata seu legata sunt, vel aliter obvenerunt eisdem, in Libros, vel in alias res, quibus Fratres ipsi possunt uti licite, prout de aliis supra dictum est, convertantur, nisi fuerint deposita seu commendata, vel per dominum revocata. Quod si Superioribus suis infra tres menses, postquam huiusmodi nostra Ordinatio in Provinciali eorum Capitulo fuerit publicata, prædicta non revelaverint, ut præmittitur convertenda, & ex tunc ea retinere præsumpserint, pœna proprietarii puniantur.

Constitutio Bonifac. VIII super Cathedram validatur.

De eleemosynarum memoria, & Suffragiis faciendis.

§. 17. Ordinamus etiam, quod in quolibet Conventu seu loco dicti Ordinis sit deinceps unus Liber, in quo scribantur fideliter nomina & cognomina Benefactorum, & beneficia seu eleemosynæ Fratribus pro vivis, seu defunctis impensa, & talium Benefactorum nomina, cognomina, & beneficia, seu eleemosynæ eorum infra hebdomadam, in qua facta fuerint, in Capitulo Fratribus recitentur & suffragia ibidem fiant pro benefactoribus ipsis, & Orationes, vel Missæ pro ipsis benefactoribus Fratribus imponantur, ibidem secundum quod Guardiano vel ejus Vicario videbitur. Nomina etiam, & cognomina illorum, qui loca dictorum Fratrum in totum, vel pro parte fundaverint, aut Fratribus ædificia construxerint, seu construi fecerint, vel eis notabilia donaria fuerint elargiti, ipsaque beneficia eorumdem anno quolibet in Capitulo recitentur, & pro eorum animabus a Fratribus in speciali oretur. Per hoc autem non intendimus in aliquo derogare ordinationibus, statutis, vel observantiis dicti Ordinis rationabilibus, secundum quæ prædicta debeant frequentius recitari.

De juramento Generalis, & Provincialium Ministrorum, & aliorum.

§. 18. Ordinamus etiam, quod deinceps Minister generalis in sua novitate, antequam suum Officium exequatur, teneatur juramentum præstare in præsentia generalis Capituli, si tempore electionis suæ ibi præsens fuerit vel præsente Conventu Loci, in quo eum decretum suæ electionis recipere continget sub forma, quę sequitur: Ego Frater N. generalis Minister Ordinis Fratrum Minorum ab hac hora in antea fidelis ero Sancto Petro, Sanctęque Romanæ Ecclesiæ, Dominoque meo Domino Papę, suisque Successoribus canonice intrantibus: non ero in consilio nec in facto, ut vitam perdant aut membrum, vel capiantur mala captione: Consilium, quod mihi aut per se, aut per literas, aut per nuntium manifestabunt, ad eorum damnum nulli pandam: Vocatus ad Synodum veniam, nisi fuero prępeditus canonica prępeditione: In correctionibus judicialibus gravium criminum, & in provisionibus promotionibus, confirmationibus, destitutionibus, & repulsionibus faciendis de personis dicti Ordinis, fideliter ac secundum Deum, & Regulam Beati Francisci, puramque & rectam conscientiam me habebo; Sic me Deus adjuvet, & hęc Sancta Dei Evangelia. Simile juramentum præstabunt Ministri Provinciales, statim cum fuerint confirmati in

ti in præsentia primi provincialis Capituli: Et nihilominus, quod subiectonem, & reverentiam, & obedientiam a Sanctis Patribus constitutam secundum Regulam Beati Francisci Generali Ministro, & suis successoribus canonice substitutis, exhibebunt, quamdiu in obedientia, & unitate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ fuerint. Ordinamus etiam, quod Diffinitores Capitulorum generalium, & Provincialium, antequam sua exequantur officia, præstent in præsentia ipsorum Capitulorum, corporaliter juramentum, quod suum officium fideliter exercebunt. Electores etiam Generalium, & Provincialium Ministrorum, antequam ad electionem procedant, in præsentia dictorum Capitulorum jurare teneantur, quod nullum eligent, quem sciant vel credant indignum. Electoribus autem Custodum, & Guardianorum districte injungimus, quatenus in eligendo se habeant secundum Deum, & rectas, ac puras conscientias eorumdem. Ipsis etiam Custodibus & Guardianis in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, ut in commissis sibi officiis diligenter & fideliter debeant se habere.

De Familia, & expensis Generalis Ministri, & ratione reddenda.

§. 19 Preterea ordinamus, quod Generalis Minister duos Fratres notabiles providos & expertos habeat socios, unum Cismontanum, & alium Ultramontanum, per eum de consilio Provincialium Ministrorum in Generali Capitulo habito assumendos: & si eos vel eorum alterum mori aut impediri contigerit, loco ejus vel eorum alium vel alios secundum modum præmissum, de consilio aliquorum Discretorum debeat surrogare: Et nihilominus habeat duos alios Fratres dicti Ordinis, boni testimonii socios, & duos honestos Famulos, quibus dumtaxat habeat contentari. Eidem autem Generali, & præfatis Sociis ac Famulis provideatur moderate in suis necessariis per Conventus, seu Custodias, vel Provincias, prout est hactenus in Ordine consuetum. Ipse vero Generalis Minister pro se & iis, qui secum erunt, non permittat, immo fieri prohibeat, excessivas expensas: de iis autem, quæ sibi ratione personæ, vel officii dari, legari, vel offerri undecumque continget, per unum de prædictis Sociis reddat in Generali Capitulo fideliter rationem.

De Visitatione Generalis Ministri.

§. 20. Ordinamus etiam, quod Generalis Minister teneatur omnes Provincias dicti Ordinis, tribus dumtaxat exceptis inferius designatis, infra decem annos, postquam ad Officium Ministeriatus assumptus fuerit, personaliter visitare; & in visitando easdem Provincias illum ordinem teneat, qui expedientior videbitur Capitulo generali: & postquam unam Provinciam visitaverit, nunquam postea causa visitationis revertatur ad eam, priusquam omnes reliquæ Provinciæ ab eo fuerint visitatę. Quod si forsan casus aliquis arduus emerserit, propter quem Provincia visitata plus aliis, quæ visitandę fuerint, indiguerit visitari; tunc dictus Generalis, si per Ministrum Provincialem, & Provinciale Capitulum Provinciæ visitatæ fuerit requisitus, vel generali Capitulo, vel etiam ipsi Generali Ministro propter magnam necessitatem, vel moræ periculum videbitur fore ad eandem Provinciam causa visitationis, intermissis aliis Provinciis redeundum, possit ad eandem causa visitationis redire Provinciam, nec animarum profectus aliquatenus negligatur. Ubi autem ex quavis causa rationabili hujusmodi visitationis ordinem interruperit, ipsa causa cessante eundem ordinem visitandi resumat: Et ubi visitationem Prædecessor dimiserit, ibi eandem debeat inchoare Successor. Si vero eundem Generalem Ministrum contingeret legitime impediri, quod personaliter visitare non posset; tunc per alium vel alios idoneos, dicti Ordinis Fratres hujusmodi Visitationis officium exequatur. Ad tres vero Provincias, ut præfertur, exceptas, quas Generalis Minister non tenetur personaliter visitare, videlicet Iberniæ, Græciæ, & Terræ Sanctæ infra eosdem decem annos mittat dictus Generalis Fratres idoneos, & discretos ad hujusmodi Visitationis officium exequendum de consilio generalis Capituli deputandos, qui ipsas Provincias visitare teneantur tam publice quam private.

De Visitatione Provincialium Ministrorum.

21. Singuli quoque Ministri Provinciales illi videlicet, qui parvas singulis annis qui vero magnas habent Provincias de triennio in triennium ad minus Conventus & alia loca suarum Provinciarum visitare, & complere in eis Visitationis officium teneantur: Quod si rationabili causa cessante non fecerint, a suis ministeriis debeant amoveri. Præfatus quoque Generalis Minister teneatur fideliter facere relationem in Capitulo Generali de statu Provinciarum, quæ per eum fuerint visitatę; & quilibet Provincialis Minister in eodem Capitulo Generali hoc idem facere teneatur de statu Provinciæ sibi commissæ; & quicumque alii, qui Provincias visitabunt.

De destitutione, & renunciatione Provincialium Ministrorum.

§. 22. Quia vero circa electionem & institutionem Ministrorum Provincialium, est per Constitutionem felicis recordationis Clementis Papæ Quinti Prædecessoris nostri sufficienter provisum, nihil super hoc duximus innovandum. Sed cum eadem Constitutio in destitutione eorumdem Ministrorum Provincialium reservari voluerit, quod hactenus in ipso Ordine extitit observatum, observantiam hujusmodi cum quibusdam nostris additionibus, deinceps volumus modo subscripto in Ordine prædicto teneri: Videlicet, quod in Capitulo generali Provinciales Ministri semper, si præsentes fuerint, per se renuntiare teneantur, vel per literas, si absentes, quorum

de ipsis Fratribus promovendis; & de eorum, ac Custodialium Discretorum ad provinciale Capitulum transmissorum consilio illos deputent & assumant. Et nihilominus Minister Generalis, qui tam intus quam extra Capitulum Fratres ad prædicta officia valeat assumere cum extra dicta Capitula eos assumere voluerit, testimonium & consilium suorum Ministri, & Custodis adhibeat & requirat, si præsentiam habeat eorumdem; alioquin per ipsorum literas, si commode fieri valeat, & si ad dicta officia assumendi dicto Ministro, & præfatis Discretis Custodialibus videantur idonei, super quo eorum conscientias oneramus, assumantur & ordinentur per ipsum Generalem Ministrum ad officia supradicta: Qui autem ad hujusmodi confessionis officium assumentur, prius quam officium hujusmodi exequantur, sint sufficienter instructi de casibus Sedi Apostolicæ, & Diœcesanis reservatis; ac de prohibitionibus, & pœnis a jure statutis contra illos, qui temeritate propria in casibus prædictis absolvunt, vel in aliis, in quibus absolvere non possunt. Caveant autem Fratres prædicti, qui ad confessionum audiendarum officium assumpti fuerint, ut non passim pœnitentias pecuniarias imponant, & in casu, in quo pœnitentia pecuniaria imponenda rationabiliter fuerit, vel satisfactio indicenda, non mandent eam, vel procurent sibi, aut aliis singularibus Fratribus vel Conventibus sui Ordinis distribui, vel erogari: Ministri autem Custodes, & Guardiani compellant Fratres etiam notabiles ad audiendas confessiones, non solum potentium, & divitum; sed etiam pauperum personarum. Ordinamus etiam, & districte mandamus, quod confessiones mulierum audiantur in aliquo patenti loco Ecclesiæ, vel alio honesto etiam patenti, & nihilominus serventur, quæ circa hæc sunt in dicto Ordine provide instituta. Per præmissa autem non intendimus præfatæ Constitutioni felicis recordationis Bonifacii Papæ Octavi Prædecessoris nostri, quæ incipit: *Super Cathedram*; in aliquo derogare.

De Fratribus euntibus seu mittendis ad partes Infidelium.

§. 28 De Fratribus autem ad partes Infidelium pro prædicatione verbi divini mittendis ordinamus, quod Generalis Minister nullos Fratres mittat, vel licentiet ad dictas partes, nisi præhabito testimonio Ministri Provinciæ, cujus erunt Fratres mittendi. Provincialis autem Minister per obedientiam super hoc requisitus teneatur perhibere fidele testimonium veritatis; an videlicet Fratres hujusmodi sint idonei ad mittendum. Ante vero quam hujusmodi testimonium perhibeat, Fratres mittendos de fide, & doctrina, quam sequuntur vel hactenus secuti sunt, idem Minister Provincialis examinet diligenter; Et nihilominus Fratrum discretorum hujusmodi Fratrum notitiam habentium requirat testimonium, & consilium, ac illi fidele testimonium, & consilium dare per eandem obedientiam teneantur; ita quod nullus de aliquo errore vel de superstitiosa doctrina vel de mala conversatione suspectus ad partes hujusmodi destinetur. Provinciales vero Ministri nullos ad memoratas partes mittant sine conscientia, & licentia Generalis Ministri; & nihilominus circa illos, quos miserint, habeant, quæ præmissa sunt, per omnia observare.

De adhibendis ad consilia Fratribus, & modo tenendo in eis.

§. 29. Præterea salubriter providimus ordinandum, quod Generalis, & Provinciales Ministri, eorumque Vicarii, necnon & Visitatores super confirmatione, vel promotione, seu provisione ad officia Ordinis, ac etiam super judiciali correctione gravium criminum consilium decem proborum discretorum Fratrum non partialium, sed zelum Dei habentium, requirere teneantur; vel sex ad minus, ubi decem commode haberi non possent, & auditis responsis eorum, illud, quod ipsis Præsidentibus, & majori seu æquali parti numero dictorum Consulentium videbitur, exequantur. Quod si majori parti numero ipsorum Consulentium aliud, quam eisdem Præsidentibus videatur, & ipsis Præsidentibus consilium ipsius majoris partis minus sanum, vel suspectum appareat; tunc in alio loco solemni & opportuno totidem aliorum proborum, & discretorum Fratrum semel dumtaxat requirant consilium, non personam, sed casum cum debitis, & necessariis circumstantiis solummodo exprimendo, nisi deliberatione prius super hoc habita, iidem Præsidentes videant fore expediens nominari personam. Quod autem eisdem Præsidentibus, ac majori vel æquali parti numero hujusmodi Consulentium videbitur, exequantur. Quod si etiam in hoc casu majori parti numero horum Consulentium aliud, quam eisdem Præsidentibus videatur, tunc si ipsis Præsidentibus secundum eorum bonas, & rectas conscientias videatur aliter, quam hujusmodi pars major numero consulat judicandum, vel agendum, Superiorem consulant, vel referant negotium principali Capitulo, vel Generali, prout qualitas seu magnitudo negotii Generali, vel Provinciali Capitulo ipsum exegerit referendum: Quibus tam Præsidentibus quam Consulentibus in virtute sanctæ obedientiæ injungimus, ut postpositis quorumcumque precibus & inductionibus, odiis & favoribus, ad id solum, quod eis secundum Deum, & suas bonas conscientias videbitur, sua consilia dirigere teneantur, iis, quæ circa prædicta, vel alias sunt superius, vel inferius ordinata, in suo robore duraturis. Nullus insuper Præsidens suam in consilio per se, vel alium aperiat voluntatem, antequam Consiliarii consilium dederint super iis, de quibus ab eis consilium requiretur; sed verbis simplicibus, & planis illud seu illa, de quibus fuerit agendum, proponat; nec contra aliquem de Consiliariis ipsis ante vel post ratione dati, vel dandi consilii turbationem ostendat. Ipsis quoque Consiliariis inhibemus, ne ad verba injuriosa superba, aut scienter superflua, vel turbatio-

bationem seu impedimentum præstantia se convertant; sed reverenter & humiliter dent consilium super iis, de quibus fuerit impediendum.

De denunciationibus & inquisitionibus excessuum.

§. 30. Ut autem circa correctionem excessuum delinquentium Fratrum, deinceps certius procedatur, & via calumniis præcludatur statuimus, ut excessus enormes Fratrum, de quibus aliquis fuerit condemnatus, aut convictus, legitime seu judicialiter confessus, vel qui evidentia rei erunt notorii, registrentur in libris Ordinis, in quibus talia solent scribi. Enormes autem intelligi volumus in hoc casu illos, pro quibus in dicto Ordine graviores & confusibiles pœnæ consueverunt imponi. Si vero excessus enormes occultos tamen, per unum solum contra aliquem dicti Ordinis Fratrem alias bonæ famę alicui Superiori ipsius secrete denunciari contingat, non recipiatur hujusmodi denunciatio ad finem, ut propter eam ad inquisitionem seu discussionem judicialem procedatur; nisi denuncians requisitus per Superiorem eundem dicat se fore paratum, ea, quæ sic dicit, & prout ea denunciat, deponere, ut Testis, & in præsentia denunciati jurare; nec registretur talis denunciatio in dictis libris Ordinis, nisi præfatus Superior verisimiliter credat, vel æxtimet, posse super denunciatis excessibus Testes alios idoneos reperiri. Possit tamen super eis hujusmodi denunciatio per ipsum Superiorem recipi, ut denuntiatum, quanto brevius poterit, in secreto moneat, si & prout discretioni suæ videbitur faciendum. Ubi autem denunciator seu Testis alius idoneus super hujusmodi occultis excessibus postea appareret, possit Superior ad secretam, si ei visum fuerit, etiamsi denunciatus absens & remotus extiterit informationem procedere, & tam primum quam secundum, & quoscumque alios Testes idoneos recipere, recepto ab eis prius corporali juramento: informationemque hujusmodi in præfatis Libris Ordinis registrare; tamen infra biennium, quam cito commode poterit, Fratrem denunciatum vocare, & ea, de quibus delatus est, & factam informationem, seu registrationem ei exponere; ac etiam infra biennium hujusmodi si commode fieri valeat: alioquin quamcitius commode poterit, super prædictis justitiam facere teneatur. Quod si infra dictum biennium præfatus Superior denuntiatum non vocaverit, & ea, de quibus delatus, seu contra eum informatio, seu registratio facta extiterit, ei non exposuerit, ut præfertur, ipso elapso biennio, informatio vel registratio, seu processus hujusmodi ipsi denunciato nocere non possint. Si vero plurium singularium personarum testimonia contra Fratrem aliquem super excessibus ejusdem generis habeantur, ex quibus probabiliter reddatur suspectus; tunc ad veritatis inquisitionem pleniorem, etiam, si expediens videbitur, per arctationem personæ, contra quam habebuntur hujusmodi testimonia, procedatur secundum modum suspicionis, & qualitatem excessus, ac statum & conditionem personę. Et, si crimen per inquisitiones hujusmodi non probetur, ipseque denunciatus remaneat infamatus, indicatur ei purgatio, vel alio modo provideatur Ordinis honestati, & famæ denuntiati. Contra tamen infamatos apud bonos & graves etiam unius denunciatio de enormi excessu, licet secrete facta fuerit, scribatur, & in præfatis Libris Ordinis registretur, & ad inquirendam veritatem excessuum, prout proxime de aliis præmittitur, procedatur, etiam, si expediens videbitur, per arctationem personarum ipsarum secundum modum, suspicionem, qualitatem excessuum, & statum ac conditionem personarum. Et si excessus per inquisitiones hujusmodi non probentur, ipsique remaneant diffamati, indicatur eis purgatio, vel, prout pręmittitur provideatur aliter famæ ipsorum, & Ordinis honestati. Cæterum Ministris, Custodibus, & Visitatoribus districte præcipimus, ut ea, quæ, ut præmittitur, fuerint registranda, fideli scripturæ commendent, & toto regiminis seu officiorum suorum tempore custodiant diligenter: districte nihilominus præcipientes eisdem, & aliis quibuscumque dicti Ordinis, ne Libros prædictos, seu acta, quę in ipsis notata vel scripta fuerint, vel aliquid de eis deleant, subtrahant, comburant; vel alias destruant, sive mutent, vel hoc fieri mandent per alios, permittant, sine generalis Ministri speciali licentia & expressa. Quod si quis prædictorum hujusmodi Libros, seu acta, vel aliquid de eisdem scienter & malitiose delere, subtrahere, comburere, destruere, seu mutare sine prædicta licentia; aut aliquid in eis falso scribere, vel scribi facere; vel si quisquam præfati Ordinis dictis Ministris Custodibus, seu Visitatoribus ipsis ignorantibus, vel invitis clausuras, aut sigilla, sub quibus hujusmodi Libri, seu acta servantur, frangere, vel aperire scienter & malitiose præsumpserit, sententiam excommunicationis incurrat, a qua per Generalem dumtaxat Ministrum, vel per eum, cui hoc ipse duxerit committendum, possit absolvi: & si de hoc fuerit legitime convictus, pœna carceris puniatur. Quando vero prędictos Ministros, Custodes, aut Visitatores ab officio removeri, vel eos eidem renunciare contigerit, Successoribus suis libros & acta prædicta integraliter tradere & relinquere per obedientiam teneantur. Si tamen contra hujusmodi Successores in libris seu actis hujusmodi, vel Registris aliqua habeantur, transcribantur plene & integre in libris, seu registris Generalis Ministri de ipsius Ministri Generalis licentia speciali, antequam tradantur vel relinquantur Successoribus supradictis; & de libris aliis deleantur, de quibus libris, seu registris Generalis Ministri nunquam talia, aut quęcumque alia, quæ in eis scripta extiterint, deleantur, vel immutentur, etiam per ipsum Generalem Ministrum; sed prout veritas se habuerit, perpetuo incorrupta remaneat in eisdem. Pręterea ordinamus, quod si in Provincia, Custodia, vel Conventu, aliqua fue-

fuerit turbatio, & divisio inter Fratres, quæ per Provincialem Ministrum tolli non possit, Generalis Minister per se ipsum, vel per Visitatorem, seu Visitatores visitet hujusmodi Provinciam, Custodiam, vel Conventum; & eos, quos repererit talium turbationum, & divisionum auctores, si in Officiis fuerint constituti, eos amoveat ab Officiis ipsis, de consilio Discretorum, prout superius duximus ordinandum: & tam ipsos in Officiis constitutos, quam alios, qui non fuerint in Officiis constituti, si visum fuerit expediens, de suis expellat Provinciis, vel aliter puniat, prout pacifico statui Ordinis expediet, & culpa exegerit eorumdem. Pro salubri quoque puritatis augumento dicti Ordinis tenore præsentium providimus ordinandum, quod Capitulum culparum, quod ut audivimus, secundum morem in dicto Ordine hactenus observatum, semel dumtaxat consuevit in septimana teneri, fiat & teneatur deinceps perpetuo ad minus tribus diebus cujuslibet septimanæ, in quibuscumque Locis Conventualibus ejusdem Ordinis, & aliis, in quibus saltem erunt sex fratres, vel supra, ac etiam in quibuscumque aliis, in quibus dictum Capitulum fieri consuevit: In quo quidem Capitulo culparum quotidianæ culpæ, ac negligentiæ singillatim, & specifice plene recognoscantur, & recognitæ debite puniantur. Ordinent autem & statuant Ministri, & Guardiani in singulis Locis prædictis, & præsertim in illis, in quibus erunt studia, seu studentes, sic prudenter horam hujusmodi Capituli celebrandi secundum qualitatem personarum, varietatem temporum, & conditionem locorum, & aliis omnibus pensatis in talibus, quæ secundum datam eis a Deo prudentiam viderint expedire. Itaque ipsa Capitula plene fieri, & teneri valeant tribus diebus prædictis, & dictæ culpæ ac negligentiæ recitari, & puniri, prout superius est præmissum: & nihilominus divinis Officiis, Sermonibus, Lectionibus, & aliis, quæ expedienda fuerint sufficienter vacari, quemadmodum in pluribus Religionibus etiam diebus singulis laudabiliter observatur. Præterea ordinamus, quod si Ministri Generales, seu Provinciales, aut Custodes, vel Guardiani, sive quivis alii præsidentes dicti Ordinis reperti fuerint criminosi seu prævaricatores Ordinis aut Beati Francisci Regulæ contemptores, sive notabiliter negligentes, & remissi, & specialiter si ordinationes, & statuta nostra præsentia vel statuta regularia dicti Ordinis non faciant, quantum in eis fuerit, observari, ab eorum officiis seu præsidentiis deponantur.

De Dormitoriis, Cameris, & Clausuris.

§. 31. Cæterum ordinamus, quod nullus Fratrum habeat Cameram clausam, vel a Dormitorio sequestratam, exceptis Ministris & Lectoribus constitutis in generalibus studiis; & quod in cellis, vel studiis Fratrum aliorum non habeant velamina vel clausuræ, quominus Fratres intus existentes patere possint aspectibus aliorum. Magistri autem in Theologia etiam non legentes, & Fratres emeritæ senectutis possint de licentia Generalis, vel Provincialis Ministri habere cameras a Dormitorio sequestratas. In dictis autem cellis & studiis, seu cameris comedere non præsumant, nisi forte in cameris ratione infirmitatis, vel de licentia Ministrorum ex aliqua alia rationabili causa. Quod si contra fecerint, secundum suorum Superiorum arbitrium puniantur. Volumus etiam, quod in Locis Ordinis sufficientes clausuras non habentibus clausuræ hujusmodi fieri procurentur: & quod diebus singulis infra spatium compræhendens Ecclesiam seu Oratorium, Claustrum, Dormitorium, & studia a dormitorio separata, & secrete necessitatis locum, Fratres omnes præter infirmos & forenses, ac servitores eorum, & illos, quibus concessum est habere cameras a dormitorio separatas, a Completorio usque ad primum signum Primæ diei sequentis se recolligant, seu includant sicque per Domos alias vel Porticus aut plateas illo tempore, quieti & orationum dedito nullatenus evagentur, nec ad Lectores de nocte præsumant accedere, etiamsi eorum Cameræ fuerint infra inclusionem prædictam: ad Infirmos tamen extra conclusionem prædictam possint de licentia Guardiani, vel ejus Vicarii accedere, si casus necessitatis emergat. Loca vero dicti Ordinis, quæ ad hujusmodi inclusionem non sunt disposita, quamcito commodius fieri poterit, disponantur, & huic salubri observantiæ coaptentur.

De Ædificiis.

§. 32. Præterea volumus, & etiam ordinamus, quod in Locis dicti Ordinis Ecclesiæ aut Officinæ, seu quævis alia ædificia sumptuosa non inchoentur, neque destruantur, nisi deliberatione prius habita diligenti per Generalem, seu Provincialem, Ministrum, Custodem, Guardianum, & Discretos loci; & nihilominus interveniente auctoritate ipsius Generalis, seu Provincialis Ministri: & cum facienda fuerint, & inchoanda hujusmodi Ædificia, caveant diligenter prædicti & alii, quod propter ipsa, seu occasione ipsorum Conventus victus necessaria non amittant, nec loca ipsa debitis aggraventur constitutione præfati Clementis Prædecessoris nostri super hoc edita in suo robore duratura. Per præmissa vero, vel aliquod præmissorum non intendimus Regulæ dictorum Fratrum, seu Constitutionibus, aut declarationibus quorumcumque, Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum subsecutis, seu factis, vel habitis super ea, in aliquo derogare: quinimo præmissa omnia & singula secundum Regulam, Constitutiones, & declarationes prædictas, in quantum ipsas tangunt, intelligi volumus, & servari.

De Monialibus, seu Minorissis.

§. 33. Insuper, quia decet Christi familias, & devotas Ancillas, quæ mundanis contemptis illecebris adversus principes tenebrarum, & contra spirituales nequitias pugnatu-

re, se per professionis votum disciplinis regularibus astrinxerunt, in agone præsentis militiæ sic per rectum iter observantiæ regularis incedere, ut per perfectam cordis & corporis puritatem post consumatum cursum mundialis certaminis supernę vocationis bravium consequi mereantur. Nos statui Monialium, si quæ sunt sub cura, seu regimine Fratrum Ordinis minorum, vel erunt in futurum, sive Minorissarum, aut sanctæ Claræ, seu Sancti Damiani Ordinum vocabulis nuncupentur, paternę solicitudinis studio providere volentes, auctoritate præsentium ordinamus, quod in singulis Monasteriis earumdem per Provinciales Ministros ejusdem Ordinis Minorum de consensu Abbatissarum & Conventuum, seu majoris partis numero earumdem, auctoritate Apostolica certus Monialium numerus statuatur juxta Monasteriorum ipsorum suppetentiam obventionum & etiam facultatum; itaquod ex ipsis congrue valeant sustentari: quodque ultra dictum numerum nulla in eis possit recipi nisi de Apostolicæ Sedis auctoritate seu licentia speciali, vel nisi adeo ipsorum Monasteriorum facultates seu obventiones excrescerent, quod pluribus possent sufficere competenter; sed ex tunc prius talis excrescentia referatur Capitulo generali dictorum Fratrum Minorum, in quo ordinari habeat, quot personæ ex ipsis fructibus, vel obventionibus excrescentibus ultra dictum statutum numerum possint poni. Cum autem infra dictum statutum numerum alicuius, vel aliquarum receptio fuerit facienda, talis receptio fieri nequeat nisi de Ministri Generalis, vel Provincialis speciali licentia & expensa: quibus districte præcipimus, ut antequam hujusmodi concedant licentiam, diligenter provideant, ne aliqua pactio illicita, seu pravitas simoniaca intercedat. Si vero contingat aliquid gratis offerri Monasterio ab ingrediente, parentibus, vel amicis ejus, vel alterius Monialis, vel pensionem seu redditus alicui Moniali, vel quicquid aliud donari vel legari, per Abbatissam ipsius recipiatur, & in usus communes convertatur, & necessitatibus ejus, cujus contemplatione oblatum, datum, seu legatum fuerit, favorabilius subveniatur. Caveant insuper præfati Generalis & Provinciales Ministri, ne pro concedenda prædicta licentia, seu alias quomodocumque occasione ipsius, vel quovis alio colore vel figmento quæsito, aliquid a quacumque seu quibuscumque persona vel personis, per se vel alium seu alios, ante ipsam licentiam, vel etiam postea, recipere quandocumque præsumant, seu recipi a quibuscumque aliis etiam sui Ordinis singularibus Fratribus vel Conventibus, seu dari aut offerri locis vel fabricis, seu aliis usibus quibuscumque dicti Ordinis vel locorum ipsius faciant vel procurent; aut quantum in eis fuerit, hoc fieri permittant, etiam prætextu cujuscumque consuetudinis, quam reputamus potius corruptelam. Si vero contra fecerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant, a qua nequeant, nisi per Summum Pontificem præterquam in mortis articulo absolutionis beneficium obtinere: Et si legitime ad hoc convicti fuerint, ab eorum ministeriis seu officiis perpetuo deponantur. Præterea ordinamus, quod tam Abbatissæ, quam alii, seu aliæ, qui, seu quæ, bona, & obventiones dictorum Monasteriorum administrabunt, colligent, recipient, aut expendent, teneantur annis singulis coram Generali, vel Provinciali Ministro, seu Visitatore, & certis Monialibus Monasteriorum ipsorum providis & discretis, ad hoc per Conventus eorumdem Monasteriorum electis, de receptis & expensis, ac de iis, quæ eis vel per eas debentur, & de statu in quo Monasteria erunt, plenam & fidelem reddere rationem. Ordinamus etiam, quod deinceps in singulis Monasteriis sive Locis ipsarum in novitate cujuslibet Abbatissæ infra duos menses, postquam pacificam possessionem bonorum Monasterii habuerit, in præsentia Generalis vel Provincialis Ministri, seu Visitatoris ipsius Monasterii, & sex discretarum Monialium ejusdem, de omnibus Bonis ipsius Monasterii mobilibus & immobilibus, seseque moventibus, in quibuscumque consistant, fiant inventaria seu registra consimilia duplicata, sigillis Abbatissæ, & Conventus sigillata: in quibus inter alia contineatur, quot extent, vel deficiant animalia, & qualia quanta blada, vina, & cætera victualia, & quæ & quot & quibus Monasterium debeat, & quæ & quot & a quibus debetur eidem, & sub quibus obligationibus debet, vel debetur ei; & quæ & quot vasa sive ornamenta, vel supellectilia, & similia inibi fuerint. Et si qua Abbatissa in bono statu receperit Monasterium, ipsumque postea ad malum statum deduxerit, bona ipsius debitis obligando indebite, vel dilapidando seu alienando, ab administratione Abbatiæ removeatur omnino, & alias debite puniatur. Prædicta autem inventaria seu regestra clare & integraliter in Capitulo ipsius Monasterii præsentibus Conventu ejusdem, & ad hoc specialiter congregatis legantur, & vulgarizentur. quibus sic lectis, unum penes Abbatissam remaneat, & aliud penes dictum Conventum, & transcriptum ipsius penes dictum Generalem vel Provincialem Ministrum. Cæterum cum universæ & singulæ dictorum Ordinum Moniales secundum earum regulas & Constitutionem felicis recordationis Bonifacii Papæ Octavi Prædecessoris nostri, super hoc editam, sub perpetua in suis Monasteriis debeant permanere clausura, & in nonnullis Monasteriis Monialium prædictarum id, sicut accepimus, non usquequaque servetur; volentes Constitutionem prædictam super hoc inviolabiliter observari, districte præcipimus Ministris, Visitatoribus, Abbatissis, & quibuscumque aliis, ad quos vel quas hoc pertinuerit, ut clausuram hujusmodi diligenter teneri faciant, & servari; itaquod nulli earum tacite vel expresse professæ sit, vel esse valeat quacumque ratione, vel causa clausuram hujusmodi deinceps egrediendi facultas; nisi forte causa plantandi vel ædificandi eandem Religionem ad aliquem locum aliquæ transmittantur, vel tanto forte & tali morbo evidenter earum aliquam laborare

De Clausura Monialium.

rare constaret; quod non posset cum aliis absque gravi periculo seu scandalo commorari; quodque nulli regulari, aut sæculari, vel laicæ personæ, cujuscumque preeminentie, dignitatis, status, vel conditionis extiterit, ingressus pateat ad easdem, sine Apostolicæ Sedis licentia speciali, exceptis solummodo personis illis, quibus in certis casibus per dictorum Prædecessorum ordinationes, & earumdem Monalium Regulas noscitur esse permissum. Eisdem quoque Ministris, Custodibus, & Guardianis districtius tenore præsentium duximus injungendum, ut Fratres dicti Ordinis sibi subditos arcere studeant ab accessu ad Monasteria Monialium quarumcumque juxta Beati Francisci Regulam, & Apostolica, ac ipsorum Fratrum Ordinis Instituta, pœnas in dictis Institutis eorum provide odinatas eorum transgressoribus infligendo. Quamvis autem in Regula dictarum Monialium Sancte Clare sequens clausula inter alia sit inserta videlicet: Possint autem in singulis Monasteriis recipi aliquæ, licet paucæ, sub servitialium nomine vel sororum, ad hujusmodi Professionis observantiam astringendæ; præterquam in articulum de clausura &c. Nos tamen honestati & famæ tam ipsarum Monialium Sanctæ Claræ, quam Minorissarum, & Sancti Damiani prædictarum in hac parte providere volentes, ordinatione presenti perpetuo valitura districte precipimus, quod hujusmodi servitiales seu sorores, ad observantiam Professionis astrictæ, & quæ de cætero astringentur quemadmodum, & cæteræ Moniales debeant sub perpetua clausura manere; possint tamen singula Monasteria dictarum Monialium habere aliquas paucas tamen mulieres, moribus & ætate maturas, providas & honestas in sæculari honesto tamen habitu incedentes, quæ dictam clausuram nullatenus ingredi permittantur; sed negocia Monasterii, ac necessitates Monialium, prout eis commissum fuerit, fideliter exterius peragant & procurent. Porro si Abbatissa contra premissa clausuram prædictam exire presumpserit, vel ad exeundum aliquam licentiaverit Monialem, per Ministrum suum de discretorum Fratrum consilio removeatur a regimine Abbatiæ; Moniales vero dictam exeuntes clausuram in casibus non permissis, ipso facto sint inhabiles ad quecumque officia in earum Ordine obtinenda; & nihilominus subdantur pœnis illis, quæ pro gravioribus culpis in ipso Ordine consueverint imponi. Ad hæc districte prohibemus, dictorum Ordinum Moniales in earum dormitoriis cellas habere; si quas vero habent, omnino destrui præcipimus & mandamus per Ministros seu Visitatores in prima visitatione, quam impendent in Monasteriis earumdem. Contradictores, si qui, seu si quæ fuerint, ac dantes eis in hoc auxilium vel favorem, auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam compescendo.

Quod sorores Servitiales dictæ debeant profiteri.

§. 34 Ut autem salutaria statuta & ordinationes hujusmodi, per quorum observantiam Professores eiusdem Ordinis æterno Regi in puritate mentium obsequentes, de spiritualibus hostibus animarum poterunt Deo propitio facilius triumphare, per eorum publicationes solemnes ad cunctorum Professorum dicti Ordinis notitiam deducantur, ac devote & fideliter observentur ab eis; auctoritate Apostolica tenore præsentium ordinamus, quod statuta & ordinationes prædicta in primis eorum Generali & Provincialibus Capitulis a principio usque ad finem integre, prout jacent, legantur publice, & solemniter publicentur; earumque singulæ copiæ singulis Ministris Provincialibus ad præfatum primum Capitulum Generale convenientibus per Ministrum Generalem, ejus & Diffinitorum ejusdem Capituli Generalis sigillis sigillatæ tradantur, & etiam assignentur. Itidem quoque Provinciales Ministri copiam statutorum & ordinationum hujusmodi singulis Conventibus Provinciarum suarum infra duorum mensium spatium post publicationem eorum in suis Provincialibus Capitulis factam mittere teneantur.

De Publicatione hujusmodi Constitutionum.

§. 35 Volumus etiam, & auctoritate statuimus supradicta, quod in singulis Conventibus dicti Ordinis statuta & Ordinationes præfata legantur quolibet mense semel; & quod quælibet alia statuta, & Ordinationes ejusdem Ordinis, contraria iis nostris Ordinationibus & statutis, ipso facto omni robore careant, & etiam firmitate. Dicti quoque Ministri & Fratres dicti Ordinis præsentes, & posteri contra Ordinationes & statuta nostra hujusmodi quicquam statuere vel etiam ordinare, aut observantiam aliquam introducere non præsumant: quod si secus præsumptum fuerit, id auctoritate Apostolica irritum decernimus & inane, & nullius penitus existere firmitatis.

Contrariorū derogatio.

§. 36 Volumus etiam & mandamus, quod singuli Ministri Provinciales in singulis suis Provinciis singulis Conventibus Monialium prædictarum, quæ sub cura seu regimine dictorum Fratrum consistunt, in quantum eas tangere vel respicere dignoscuntur, infra dictum terminum sub eorum & Diffinitorum sigillis singulas copias debeant assignare; eaque eisdem Conventibus legi, ac vulgarizari faciant, & exponi: ac sub pœnis contentis in eis districte mandari, ut illa deinceps debeant inviolabiliter observare.

Horum statutorum copiæ singulis Monialium Conventibus dandæ.

§. 37 Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum, voluntatum, & mandatorum infringere &c.

Clausulæ.

Datum Avenioni Quarto Kalendas Decembris, Pontificatus nostri anno Secundo.

Dat. die 28. Novembris 1336. Anno II.

XII.

Statuta, & Ordinationes pro bono Regimine Pœnitentiariæ Apostolicæ ejusque Officialium, ac forma Juramenti præstandi ab eisdem.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

IN agro Dominico universalis Ecclesiæ Operarii & Custodes a Domino, licet immeriti constituti desideramus, in eo talem exercere culturam, per quam sanctorum operum fruges, grataque Deo messis, & sincera fidelium evulsis exinde peccatorum spinis, & tribulis coalescat. Hinc est, quod Nos attenta meditatione pensantes, quod ad Sedem Apostolicam universorum Matrem fidelium, & Magistram, velut singularem portum salutis pro Confessionis lavacro, & medela pœnitentiæ salutaris, præsertim in casibus eidem Sedi specialiter reservatis, universi Christifideles cum indigent, devote recurrunt, tam Nobis quam Majori, & aliis Minoribus Pœnitentiariis nostris suorum peccaminum pro obtinenda spirituali salute vulnera detegentes: hoc votis cupimus, hoc totis desideriis ardentius affectamus, ut officium Pœnitentiariæ nostræ in omni puritate, & sinceritate procedat, & ut Major, & alii Minores Pœnitentiarii supradicti, & Scriptores ejusdem Pœnitentiariæ præsentes, & posteri, ac Procuratores, cæterique Ministri dicti officii nitide, pure ac sincere, quæ eis ratione dicti officii imminent vel imminebunt agenda, studeant exercere; seque sollicitos & obsequiosos exhibeant ad salutarem, & celerem expeditionem eorum, qui de diversis Mundi partibus ad eosdem Majorem, & Minores Pœnitentiarios tamquam Medicos animarum duxerint recurrendum, eis de spirituali salute, prout ad eorum spectat officium, caute, discrete, & salubriter providendo.

Sancitæ hæ leges ut tuto quis in Officio Pœnitentiariæ se gerat.

§. 1. Ut igitur dicti Pœnitentiarii, & Scriptores præsentes, & posteri, & alii Ministri dicti officii, ac eorum Procuratores, qui circa ea, quæ ad dictum officium Pœnitentiariæ spectant, Procurationis ministerium exercebunt, per salubria instituta, veluti per quasdam inviolabilium semitas mandatorum rectos faciant gressus suos, infrascriptas Constitutiones, per Majorem & Minores Pœnitentiarios, Scriptores, Ministros, ac Procuratores, prædictos præsentes & posteros, perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observandas, auctoritate apostolica duximus faciendas.

De Doctore adhibendo in consilium per summum Pœnitentiarium in casibus ambiguis.

§. 2. In primis igitur auctoritate apostolica statuimus & etiam ordinamus, quod pro celeriori expeditione occurrentium Casuum dubiorum in officio supradicto, Maior Pœnitentiarius habeat secum saltem unum peritum & expertum Doctorem in Jure Canonico, ab eo specialiter deputandum ad examinandum diligenter omnes & singulas petitiones, literas Pœnitentiariæ prædictæ super occurrentibus Casibus ambiguis in petitionibus oblatis expressis: Idemque Doctor, quando & quoties occurrerint tales Casus ambigui, illos referat Majori Pœnitentiario supradicto, & super eis conferat & deliberet cum eodem: quibus collatione & deliberatione præhabitis, de consensu, & secundum ordinationem dicti Majoris Pœnitentiarii conficiantur literæ super eis, & expeditionem celerem sortiantur.

De alia persona per eundem deputanda ad expedienda negocia non dubia.

§. 3. Idem quoque Major Pœnitentiarius deputet unam Personam sufficientem & idoneam ad recipiendum, & examinandum omnes, & singulas petitiones ad ipsius Pœnitentiariæ officium pertinentes, & ad expediendum omnes petitiones secundum communem cursum officii Pœnitentiariæ nullum dubium continentes, & quæ secundum dictum cursum consueverunt absque difficultate aliqua expediri: Dubias vero referat Majori Pœnitentiario, vel Doctori prædictis.

De Correctorum Officio, sigillatore &c.

§. 4. Correctores insuper literarum dictæ Pœnitentiariæ, de Scriptoribus ejusdem officii magis expertis & idoneis per dictum Majorem Pœnitentiarium, ad correctionem hujusmodi deputentur, qui die qualibet ad certum locum ad hoc ordinatum, vel ordinandum per dictum Majorem Pœnitentiarium justo impedimento cessante, hora Primæ, vel alia competenti venire personaliter teneantur: ibique omnes, & singulas literas dictæ Pœnitentiariæ examinent diligenter, easque corrigant & reforment: & sic examinatas & correctas, ipsi, vel alter eorum Sigillatori dicti Majoris Pœnitentiarii, qui pro tempore fuerit, manibus propriis quantocius studeant assignare; vel pro celeriori expeditione dictarum literarum per eosdem Correctores, vel alterum eorumdem ponantur in una Archa in Domo dicti Majoris Pœnitentiarii, ad hoc specialiter deputanda, quæ duabus consimilibus clavibus seretur: quarum una Sigillatoris, & altera unius ex dictis Correctoribus custodiæ committantur, ex ea per dictum Sigillatorem sumendæ, & sigillandæ ac ristituendæ, prout fuerit hactenus consuetum. Dictæ quoque literæ postquam fuerint sigillatæ, donec iis, quorum sunt, fuerint restitutæ, per dictum Sigillatorem ponantur in Archa ad earum custodiam deputanda: Quæ quidem Archa in Domo dicti Majoris Pœnitentiarii conservetur, & habeat duas claves consimiles, quarum una per distributorem dictarum literarum, & alteram per certam fidelem Personam, quam ad hoc dictus Major Pœnitentiarius duxerit deputandam, debeant custodiri, ut sic facilius expeditio pauperum, & earumdem literarum restitutio subsequantur.

De juramento a supradicto Doctore & alia persona deputata præstando.

§. 5. Declaratorias vero, & alias literas, Casus ambiguos continentes dicti Correctores præfato Doctori examinandas, & reformandas assignent, cessante more cujuslibet tarditate. Idem quoque Doctor, postquam per eum examinatæ fuerint & correctæ, nisi occurrerent sibi dubia, super quibus foret Major Pœnitentiarius consulendus, eas sigillatori manualiter, vel sub sigillo suo per Nuntium proprium juratum tradere teneatur: & tam Doctor, quam Persona ad recipiendum petitio-

tiones, ut præmittitur, deputata, quam etiam Correctores & sigillator præfati, singulariter singuli in manibus ejusdem Majoris Pœnitentiarii, de iis per eos fideliter exercendis præstabunt debita Juramenta juxta formas, quæ inferius continentur.

De supplicationibus Papæ legendis.

§. 6. Supplicationes autem, quæ Nobis, vel Successoribus Nostris Romanis Pontificibus sunt legendæ, per præfatum Doctorem cum diligentia recipiantur, ordinentur, & conserventur: nullaque ponatur in numero legendarum sine certa & expressa scientia Majoris Pœnitentiarii memorati; & illæ, quæ recipiendæ fuerint, cito recipiantur, & examinentur: & indilate postquam fuerint expeditæ, restituantur illis, quorum sunt, vel Procuratoribus earumdem.

Nihil pro literis taliter expeditis accipiendum.

§. 7. Hoc idem circa celerem receptionem & facilem expeditionem, & indilatam restitutionem circa alias supplicationes dicti Officii observetur: pro quibus nihil omnino quovis modo ante vel post receptionem, expeditionem; & restitutionem recipiatur, seu detur.

De horis, quibusquisque Pœnitentiarius sistere in Ecclesia debet.

§. 8. Statuimus insuper, & etiam ordinamus, quod omnes & singuli Minores Pœnitentiarii singulis diebus, quibus consuetum est eos ad Confessiones audiendas in Ecclesia residere, quolibet mane, videlicet hora, qua pulsatur ad Primam in Ecclesia majori Civitatis, vel loci ubi Curia residebit, accedant ad Ecclesiam seu locum deputatum vel deputandum pro audiendis Confessionibus, & aliis exequendis, quæ spectant ad officium eorumdem. Quodque inibi commorentur, quousque pulsatum fuerit ad Tertiam in Ecclesia majori prædicta; nisi eosdem Pœnitentiarios, vel aliquem seu aliquos eorumdem causa rationabilis præpediret, omni fraude ac dolo super hoc prorsus exclusis.

Benigne per eos cum Pœnitentibus agendum.

§. 9. Iidem quoque Pœnitentiarii mansuete ac etiam charitative audiant peccata, seu Confessiones illorum, qui confitebuntur eisdem, & ipsos absolvant in Casibus dumtaxat eis concessis, sive permissis: nec confitentes eosdem ob paupertatem vel abiectum statum eorum, vel quemvis alium defectum dedignentur audire, vel circa eos suum officium exercere; dictosque confitentes propter enormitatem, vel turpitudinem peccatorum, quæ in confessione detexerint, non minis exasperent arguendo, sed eos patienter audiant; & per salutaria monita diligenter inducant, ut a talibus peccatis omnino desistant; & ab aliis etiam quibuscumque delictis, & peccatis abstineant, eis saltem in generali malorum pœnas, & bonorum præmia salubriter exponendo.

Termini nonnulli facultatum eorumdem.

§. 10. Nullus autem eorumdem Pœnitentiariorum pro hujusmodi confessionibus, vel absolutionibus, vel aliis spectantibus ad Officium eorumdem quidquam per se, vel alium exigat vel petat seu recipiat, etiam gratis oblatum, vel etiam sub titulo, vel specie eleemosynæ, vel alio quovis modo: nullusque eorum absolvat, vel dispenset scienter in aliquo Casu sibi non permisso. Nullus etiam eorumdem quemquam scienter absolvat a peccato vel peccatis aliquibus in aliquo Casu ambiguo, vel in dicto Casu dispenset cum aliquo, nisi de speciali mandato Romani Pontificis, vel Pœnitentiarii Majoris, cui teneatur exprimere dictum Casum sine alicujus revelatione vel expressione personæ: neque injungat pœnitentias pecuniarias, expresse sibi, vel alicui certæ personæ, vel ordini suo, vel alteri applicandas. Satisfactionem vero vel restitutionem pecuniariam, vel realem quamcumque certam, seu de certis per aliquos exhibendam injungat, & fieri mandet illi, vel illis tantum, quibus pro damnis eis illatis, vel rebus ablatis, vel aliis similibus casibus fuerit emenda præstanda, vel restitutio facienda. De incertis vero damnis illatis, vel rebus ablatis, cum videlicet ignorantur personæ, vel loca, quibus facienda sit restitutio, vel emenda præstanda, dicti Minores Pœnitentiarii se nullatenus intromittant; sed hæc remittant Majori Pœnitentiario supradicto: si secus fecerint graviter puniendi.

De mulierum audiendis cōfessionibus.

§. 11. Iidem quoque Pœnitentiarii mulierum Confessiones audire in loco prædicto eis deputato tantum, & non alibi teneantur: nisi dictarum mulierum infirmitas, vel status earum sublimitas aliud exigeret faciendum: sed hoc ultimo casu in aliqua Ecclesia, & in loco patenti audiant Confessiones earum. Virorum autem Confessiones in prædicto loco eis deputato teneantur audire; nisi eorumdem virorum infirmitas, vel personæ confitentis status, & conditio aliud suaserit faciendum.

Literæ absolutionis, vel dispensationis nonnisi per Scriptores ad id deputatos scribendæ.

§. 12. Eisdem quoque Pœnitentiariis districtius inhibemus, ne literas absolutionis seu dispensationis illorum, quorum Confessiones audient, per alios scribi faciant, quam per scriptores Pœnitentiariæ nostræ, qui ad officium hujusmodi Scriptoriæ per Romanum Pontificem sunt vel fuerint deputati.

§. 13. Dicti quoque Pœnitentiarii fraternitatem invicem diligentes a qualibet detractione, & emulatione prorsus abstineant, pacisque bonum, & concordiæ unitatem teneant & observent.

De peregrinis expediendis.

§. 14. Volumus autem, quod si diebus Dominicis vel festivis, quibus dicti Pœnitentiarii ad Ecclesiam vel locum alium, ad hoc eis deputatum non consueverunt accedere, multitudo Peregrinorum supervenerit ad Romanam Curiam pro confessionibus vel absolutionibus seu dispensationibus obtinendis, dicti Pœnitentiarii omnes & singuli, si hoc sciverint, eisdem diebus Dominicis & festivis, justo impedimento cessante ad eamdem Ecclesiam seu locum alium ad hoc deputatum dicta hora Primæ pro faciliori expeditione dictorum Peregrinorum supervenientium accedere, eosque audire & expedire, quantum ad eorum officium pertinet, teneantur.

Pœnitentiarii aliis facultates suas communicare non possunt.

§. 15. Districtius etiam inhibemus, ne dicti Pœnitentiarii potestatem audiendi confessiones, eis dicti officii ratione concessam generaliter vel specialiter infra Romanam Curiam vel extra aliis committant; nec etiam pœnitentias imponendi, seu dispensandi potestatem eis concessam committant, nisi in casibus eis confessatis, prout in illis de consuetudine dicti officii consueverunt, per eorum lite-

literas sigillo officii sigillatas committere ab antiquo. Sed ubi forte Casus accederet, quod tantus Peregrinorum concursus, tantaque multitudo, seu præssura confluentium immineret, ut dicti Pœnitentiarii ad expeditionem eorum sufficere non valerent, habeant recursum ad Majorem Pœnitentiarium supradictum qui durante illa necessitate de idoneis Confessoribus, qui dictos Pœnitentiarios in iis adjuvent, prout sibi videbitur, studeat providere.

De Confessariis in adjutorium admissis.

§. 16. Hujusmodi autem Confessores & adiutores confessiones audiant, absolvant, dispensent, pœnitentias imponant in Casibus tantum eisdem Minoribus Pœnitentiariis concessis & in loco seu Ecclesia ad sedendum eisdem Pœnitentiariis deputatis, à quibus etiam idem Major Pœnitentiarius recipiat Juramentum, quod in hoc bene & fideliter se habebunt, & quod nihil penitus pro prædictis expediendis recipient a quocumque.

De Sigillis ad literas sigillandas.

§. 17. Statuimus insuper & etiam ordinamus, quod quilibet dictorum Pœnitentiariorum sigillum proprium, quo utitur ad literas dicti officii sub suo & dicti officii nomine sigillandas, duobus Clericis communibus ad hoc specialiter deputatis, vel imposterum deputandis, tenendum, & conservandum assignet pro sigillandis celerius literis antedictis; quodque sigillis quibus dicti Pœnitentiarii utuntur in officio supradicto nullæ aliæ literæ, nisi dicti officii sigillentur. Poterit tamen eorum quilibet, si velit, aliud alterius impressionis & formæ sub nomine proprio sigillum habere pro aliis suis literis sigillandis.

Duo Clerici deputandi ad hujusmodi conservanda Sigilla.

§. 18. Jurabunt etiam dicti minores Pœnitentiarii, qui nunc sunt, & pro tempore fuerint, juxta formam inferius annotatam. Nostræ tamen intentionis, seu voluntatis existit, quod Major Pœnitentiarius prædictus debeat in dicto officio Pœnitentiariæ dictos duos Clericos pro tenendis, & conservandis dictis sigillis, & literis sigillandis, sufficientes & idoneos, & fideles ponere & instituere; ac etiam destituere, & destitutorum loco alios subrogare, quando & quoties eis videbitur expedire, a quibus etiam idem Major Pœnitentiarius recipiet Juramentum juxta formam, quæ inferius continetur. Hi autem duo Clerici pro ducendis aliquibus Clericis defectum seu maculam in membro aliquo patientibus ad præsentiam aliquorum Cardinalium Sanctæ Romanæ Ecclesiæ pro inspectione, & consideratione defectus seu maculæ prædictorum, vel etiam pro aliis Personis ducendis ad alias Ecclesias Civitatis, seu loci, in qua Romana Curia residebit, non recipient a singulis ultra taxationes, per Nos super hoc ordinatas: ubi vero essent notabiliter pauperes nihil recipiatur ab eis in casibus supradictis.

De Distributore petitionum.

§. 19. Rursus statuimus, & ordinamus, quod Scriptores dictæ Pœnitentiariæ Distributorem petitionum, & etiam literarum, quem duxerint eligendum, ante quam aliquid distribuat, faciant per Correctores prædictos, vel saltem unum ex eis prædicto Majori Pœnitentiario præsentari: a quo etiam idem Major Pœnitentiarius corporale recipiat Juramentum juxta formam inferius annotatam. Quilibet autem dictorum Scriptorum in bono, & sufficienti pergameno, & forma decenti literas ejusdem Officii sibi distributas de bona, & non cursoria litera, sine omni suspecta rasura, celeriter scribere procurabit: & nihilominus Juramentum præstabit juxta formam, quæ inferius continetur.

Leges nonnullæ a Scriptoribus servandæ.

§. 20. Statuimus quoque, & etiam ordinamus, quod literæ dicti Officii, declarationem seu dispensationem aliquam continentes, & con similes habeant a parte superiori, & aliis duobus lateribus spatium chartę non scriptæ latitudinis trium digitorum, vel circa, & a parte inferiori hujusmodi spatium duplicatum. Literæ vero Confessionales in majori seu minori forma a parte superiori, & ab utroque latere habeant spatium saltem duorum digitorum, vel circa; ex parte vero inferiori trium digitorum debeant continere, alioquin per Distributorem petitionum, & literarum ipsius Officii hujusmodi literæ non signentur, neque taxentur, nec etiam sigillentur; sed per eosdem Scriptores, qui eas scripserint, gratis & celeriter cum prædictis spatiis debitis rescribantur: & nisi hoc fecerint, vel si tardaverint infra unius diei naturalis spatium ipsas rescribere justo impedimento cessante, illi vel illis, quorum erunt præfatæ literæ rescribendæ, necessarias expensas ministrent, usque ad expeditionem earumdem literarum si recipere velint eas. Quilibet autem dictorum Scriptorum literas sibi distributas cito expediat nihil ultra taxationem pro celeri expeditione ipsarum, vel alias quomodolibet recepturus: Iidemque Scriptores illos, quorum sunt literæ vel alios, non exasperent, neque per se vel per alium seu alios comminentur eisdem, neque verbo vel facto ipsos offendant; sed benigne & favorabiliter tractent eos, supplicationes, super quibus literas ipsas fecerint, ut fraus committi nequeat, eisdem literis alligando. Cæterum, quæ literæ sub nomine etiam minorum Pœnitentiariorum transibunt, similiter in bonis pergameno, forma, & litera absque omni suspecta rasura, & fraude vel dolo cito scribantur per Scriptores eosdem, & diligenter per Correctorem videantur, & etiam corrigantur; & literæ apertæ in cordulis de filis quemadmodum fit de literis dicti Officii, quæ fiunt sub nomine Majoris Pœnitentiarii, per deputatos ad id Clericos sigillentur. Insuper dicti Scriptores ad Ecclesiam, seu locum ad hoc deputatum bene mane se conferant, hora videlicet, qua præfati Pœnitentiarii accedunt ad eamdem Ecclesiam, sive locum. Quilibet autem dictorum Scriptorum petitiones sibi distributas secundum formam debitam in literis redigat atque scribat: recurrentibus ad eum pro ipsis literis scribendis non ironice, vel derisive respondeat, nullaque opprobria dicat eis, sed benigne, & charitative tractet eosdem; nec dicti Scriptores unus cum alio verba injuriosa vel improperativa maxime in dicta Ecclesia, præsumant sibi dicere, vel habere. Quod si contrarium fecerint, juxta Majoris Pœnitentiarii arbitrium puniantur. Præfati etiam Scripto-

ptores Distributori literarum dicti Officii in dicta Ecclesia, quoad Scriptores earum, & in aliis, quæ ad suum spectant Officium, pareant & intendant; Contrarium vero facientes absque causa legitima emolumento illius diei, quo taliter excesserint, alias sibi debito sine gratia remissionis priventur, aliis conscriptoribus suis equaliter applicando. Dicti etiam Scriptores extra Romanam Curiam profecturi, antequam de Curia ipsa recedant, id Distributori notificent supradicto; & sive cum licentia sive sine licentia de dicta Curia, se absentent, nihil pro eo tempore, quo absentes fuerint, recipiant ratione Officii memorati, nec etiam post regressum ad dictam Curiam aliquid pro tempore absentiæ recompensetur eisdem.

Distributoris munia.

§. 21. Præfatus etiam Distributor petitiones pauperum singulariter, & per ordinem per Scriptores singulos distribuat nominatim, nec ponat in ipsis petitionibus recipit; quivis gratis pro Deo; sed nomine proprio Scriptores, quibus illas distribuit, nuncupando compellat eosdem, ut eas scribant & præponant aliis petitionibus, ex quibus emolumentum eis provenit in scribendo, quia melius est servire Deo pro pauperibus, quam hominibus propter lucrum: & hujusmodi distributiones pauperum singulis dictis Scriptoribus per ordinem faciat, quoties fuerit opportunum; Et si quis forte recusaverit hujusmodi literas gratis & celeriter scribere, emolumento officii illius diei privetur. Quilibet autem dictorum Scriptorum literas sibi distributas teneatur scribere ac expedire infra unam diem naturalem ab hora receptionis sibi factæ distributionis hujusmodi computandam, legitimo impedimento cessante, nisi contingat quod ipse, cujus erunt literæ, aut Procurator ipsius, dilationem Scriptori indulserit ampliorem, vel nisi tot haberet literas, quod unius diei spatium sibi non sufficeret ad scribendum easdem; vel nisi forte litera declaratoria vel alias difficilis sive gravis, quam scribere nihilominus quamcito poterit, teneatur; quod vel quæ impedimenta seu causas Distributori dicere teneatur. Si qui vero dictorum Scriptorum huiusmodi literas post receptionem distributionis huiusmodi scribere omiserit sine causa rationabili, ut præfertur, Distributor ipse per alium Scriptorem dicti officii celeriter faciat eas scribi, eum, qui omiserit, vel recusaverit, absque causa legitima eas scribere, ab emolumento ipsius diei totaliter excludendo.

Scriptores honeste vivant.

§. 22. Nullus quoque Scriptor dicti officii teneat concubinam, vel aliam mulierem in domo sua, nisi forsan matrem vel sororem; sed eorum quilibet prout decet caste & honeste vivat, cum honesto habitu incedendo; nec cum armis vel suspectis personis, præsertim nocturno tempore, legitima causa cessante, præsumat incedere: qui vero contrarium fecerit si monitus a Correctore vel Distributore; ac etiam si dictus Corrector vel Distributor in talibus excesserit vel deliquerit, si monitus a Doctore prædicto, cui cæteri Scriptores, qui hoc sciverint id habeant intimare, infra octo dies post hujusmodi monitiones immediate sequentes se non emendaverint a talibus insolentiis penitus desistendo, distributione ac emolumento præfati officii ex tunc in antea careant eo ipso, usque ad arbitrium & voluntatem Majoris Pœnitentiarii supradicti: correctione tamen, & emendatione vice debita præcedente.

§. 23. Præterea statuimus & ordinamus, quod omnes & singuli Procuratores in eodem Officio Pœnitentiariæ in petitionibus faciendis, & in literis Pœnitentiarię procurandis seu impetrandis, fideliter studeant se habere nullam in prædictis fraudem, dolum, vel malitiam committendo; Iidemque Procuratores nihil ultra taxationes, per Nos super hoc factas, pro petitionibus faciendis, & procurandis, seu impetrandis literis dictæ Pœnitentiariæ ratione salarii, seu laboris, vel alias exigere vel recipere quoquomodo præsumant. Contrarium vero facere præsumentes ad restitutionem dupli illis, a quibus ultra receperint, per Doctorem præfatum confestim arctius compellantur. Quod si ii, quibus esset hujusmodi restitutio facienda, reperti non fuerint, duplum hujusmodi per dictum Doctorem pauperibus erogetur. Quod si dicti Procuratores, vel aliquis eorum bis, vel ter in hoc reperti fuerint culpabiles, per dictum Majorem Pœnitentiarium, vel per deputandos ab eo Officium Procurationis hujusmodi interdicatur iisdem. Dicti quoque Procuratores sua nomina, & cognomina, cujusve Diœcesis & loci existant, coram dicto Majori Pœnitentiario, vel alio, cui idem Major Pœnitentiarius id duxerit committendum, proprio Juramento fateri, & recognoscere teneantur; quę etiam in Domo dicti Majoris Pœnitentiarii redigantur in scriptis alioquin nulla petitio recipiatur, vel litera ad eorum instantiam scribatur, vel distribuatur, aut sigilletur, nullumque salarium eis detur. Per hæc autem, quę super dictis Procuratoribus, & eorum officio sunt statuta, nullum quibusvis personis impedimentum præstetur, quominus ii, qui voluerint, possint pro se, ac pro consanguineis, & amicis suis hujusmodi literas impetrare.

De Procuratoribus.

§. 24. Formę autem Juramentorum, secundum quas præfati Officiales, qui nunc sunt, & qui pro tempore fuerint, jurabunt in præsentia Majoris Pœnitentiarii sunt hæc, videlicet--Ego.... Doctor ad examinandum petitiones, & literas Pœnitentiariæ a Majori Pœnitentiario Domini Papæ deputatus: Juro quod hujusmodi Officium mihi commissum fideliter & diligenter exercebo: & quod per me, vel alium, seu alios occasione dicti Officii, nihil omnino, quantumcumque gratis oblatum vel donatum etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quæsito recipiam a quocumque sed gratis sine pravitate, & cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Forma Juramenti ab Officialibus præstandi: Juramentum Doctoris:

§. 25. Persona quoque ad recipiendum petitiones per dictum Maiorem Pœnitentiarium deputata præstabit simile Juramentum videlicet -- Ego..... ad recipiendum petitiones Pœnitentiarię a Majori Pœnitentiario Domini Papæ deputatus, juro, quod huiusmodi officium

Deputati ad recipiẽdas petitiones.

cium mihi commissum fideliter & diligenter exercebo: & per me vel alium seu alios, occasione prædicti officii, nihil omnino quantumcumque gratis oblatum vel donatum etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quęsito, recipiam a quocumque; sed gratis sine pravitate, & cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Correctorum. §. 26. Correctores etiam sic jurabunt, videlicet -- Ego ...... ad corrigendum literas Pœnitentiariæ a Majori Pœnitentiario Domini Papæ deputatus Juro, quod huiusmodi officium mihi commissum fideliter & diligenter exercebo: & quod per me, vel alium, seu alios, occasione prædicti officii, nihil omnino quantumcumque gratis oblatum vel donatum etiam sub mutui specie, vel alio quolibet colore quęsito, recipiam a quocumque; sed gratis sine pravitate, & cum omni puritate meum officium exercebo. Sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Sigillatoris. §. 27 Forma juramenti Sigillatoris -- Ego ...... ad sigillandum literas Pœnitentiariæ sigillo Majoris Pœnitentiarii deputatus, Juro, quod hujusmodi officium mihi commissum fideliter & diligenter exercebo: & quod nullas literas dictæ Pœnitentiariæ sigillabo, nisi Correctoris literarum, & Distributoris petitionum ejusdem Pœnitentiariæ consuetis signis prius fuerint consignatæ: & quod etiam declaratorias, seu alias literas Juris dubia continentes, nullatenus sigillabo, nisi signo Doctoris ad examinandum & corrigendum hujusmodi literas deputati signatæ fuerint, & per eumdem Doctorem vel Nuncium suum juratum mihi fuerint assignatę, vel quas pręfatus Major Pœnitentiarius mandabit mihi specialiter sigillari. Literas autem per me sigillatas tradam Distributori ejusdem Officii, vel ponam in archa ad harum literarum custodiam deputata. Pro prędictis vero literis sigillandis, vel alias pro iis, quæ spectant ad dictum Officium Pœnitentiariæ nihil omnino recipiam a quocumque, nisi dumtaxat a Scriptoribus dicti Officii, a quibus pro cera ultra taxationes per Dominum Benedictum Papam XII. ordinatas; Pro literis vero, quæ gratis scribuntur, nihil omino recipiam, sed gratis eas sigillabo; nec eas inter alias computabo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Pœnitentiariorum minorū. §. 28 Pœnitentiarii vero Minores jurabunt sub hac forma -- Ego ...... Pœnitentiarius Domini Papæ ab hac hora in antea fidelis ero Beato Petro, Sanctæque Romanæ Ecclesiæ, & Domino meo Domino Papæ, ejusque Successoribus canonice intrantibus: neque ero in facto, consilio, vel consensu, quod vitam perdat, aut membrum, vel capiatur mala captione. Consilium, quod per se, vel nuncium suum, seu literas mihi credituri sunt, signo, verbo, vel nutu me sciente ad eorum damnum seu præjudicium nulli pandam. Si damnum eorum tractari scivero, pro posse meo impediam ne fiat: quod si per me impedire non possem, per nuncium aut literas eis significare curabo; vel illi, per quem citius ad eorum notitiam deducatur. Papatum Romanum, & Regalia Beati Petri, & omnia Jura Romanæ Ecclesiæ, quæ habet ubique, manutenebo totis viribus, & defendam: Adjutor ero ad retinendum & defendendum contra omnem hominem: Res quoque ipsius Domini Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quæ meæ custodiæ committentur, diligenter custodiam, & fideliter resignabo. Ambassiatas etiam, & quæcumque alia negotia mihi commissa fuerint, portabo fideliter, & referam, sine fraude: Et quod pro confessionibus audiendis, vel absolutionibus faciendis, seu aliis, quæ spectant ad meum officium, nihil omnino per me vel alium exigam vel petam, aut recipiam etiam sub titulo vel specie eleemosynæ, vel encemii seu mutui, vel alio quovis modo: Et quod non absolvam vel dispensabo scienter in aliquo Casu mihi non permisso: nec quemquam scienter absolvam a peccato vel peccatis aliquibus in aliquo Casu ambiguo: nec etiam in hujusmodi Casu ambiguo scienter cum aliquo dispensabo, nisi de speciali mandato Romani Pontificis, vel Pœnitentiarii Majoris, cui exprimam dictum Casum sine alicujus revelatione, vel expressione personæ: Et quod non injungam Pœnitentias pecuniarias, expresse mihi, vel alicui certæ personæ, vel Ordini meo, vel alteri applicandas: Super restitutionibus vero injungendis, & faciendis servabo, prout per Dominum Benedictum Papam XII. est ordinatum: Et supradicta omnia & singula promitto, & juro attendere, & observare sine omni dolo, & fraude, ac malitia. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

§. 29. Clerici vero ad tenendum & conservandum sigilla Minorum Pœnitentiariorum deputati, præstabunt hujusmodi juramentum videlicet -- Ego .... Clericus sigilla Minorum Pœnitentiariorum una cum .... Clerico ad hoc mecum deputato, fideliter custodiam; & cum eis, videlicet cum sigillo cujusvis Pœnitentiarii literas per ipsum Pœnitentiarium concessas & concedendas, scriptas tamen per veros Scriptores dicti officii, seu aliquem eorumdem, & per Distributorem deputatum correctas, ejusque signo signatas, & non alias literas, sine morosa dilatione sigillabo, & sigillatas restituam eis, quorum erunt, seu Procuratoribus eorumdem: & quod ultra taxationes per Dominum Benedictum Papam XII. factas, pro literis sigillandis & reddendis non recipiam a quocumque; Pro literis vero, quę gratis scribuntur, nihil omnino recipiam, sed gratis eas sigillabo: & quod a Clericis defectum seu maculam in membro aliquo patientibus conducendis ad præsentiam aliquorum Dominorum Cardinalium pro inspectione & consideratione defectus, seu maculæ prædictorum, vel etiam pro aliis personis ducendis ad alias Ecclesias Civitatis, seu loci, in qua Romana Curia residebit, non recipiam ultra taxationes per dictum Dominum Benedictum Papam factas: a Pauperibus vero, non valentibus solvere, nihil recipiam omnino. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Clericorum ad custodiam sigillorum deputatorum.

§. 30 Distributor autem præstabit Juramen- Distributoris.

mentum sub hac forma -- Ego .... Distributor juro, quod Officium meum fideliter exercebo, ac Petitiones mihi traditas spectantes ad dictum Officium, quantum potero, equaliter Scriptoribus distribuam; ac literas de dictis petitionibus confectas secundum taxationes per Dominum Benedictum Papam Duodecimum ordinatas fideliter taxabo, dictas taxationes scienter nullatenus excedendo. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

Scriptorum.

§. 31. Quilibet autem Scriptorum dictæ Pœnitentiariȩ præstabit Juramentum sub hac forma -- Ego ...... Scriptor Pœnitentiariæ Domini Papæ, Juro, quod officium meum fideliter exercebo, & quod ultra taxationes per Dominum Benedictum Papam Duodecimum ordinatas nil exigam vel recipiam, per me, vel per alium; nec super hoc committam fraudem aliquam sive dolum: & quod earumdem literarum, quas scribam, vel aliarum ipsius officii, per me vel alium seu alios Procurator pro pecunia vel aliquo munere non ero. Sic me Deus adjuvet, & hȩc Sancta Dei Evangelia.

Procuratorū.

§. 32. Quilibet vero Procuratorum literarum dictæ Pœnitentiariȩ præstabit Juramentum sub hac forma -- Ego ...... Procurator literarum Pœnitentiariæ Domini Papæ, Juro, quod fideliter, & absque omni dolo, & fraude hujusmodi Procuratoris officium exercebo: & quod diligenter ac fideliter negotium, super quo habebo formare petitionem, inquiram, & dictabo vel dictari faciam, prout per illos, quorum erit negotium, vel per Procuratores eorum informabor, nil addendo in facti substantia, vel etiam subtrahendo vel mutando: & quod pro petitionibus ordinandis, & procurandis hujusmodi literis nihil omnino recipiam ultra taxationes per Dominum Benedictum Papam Duodecimum ordinatas. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia.

Clausulȩ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum Constitutionum, Ordinationum, inhibitionum, intentionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 8. Aprilis 1338. An. IV.

Datum Avinioni sexto Idus Aprilis, Pontificatus Nostri Anno IV.

XIII.

Constitutio totius Ordinis Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

AD decorem Ecclesiæ sponsæ Dei, & sanctarum Religionum fundatarum in ea, quæ, licet diversis distinctæ sint gradibus, in unius tamen veræ fidei propositum coeuntes, eamdem Ecclesiam venustant variis floribus meritorum, pro injunctæ nobis Apostolicæ servitutis officio summis vigiliis & indefessis studiis intendentes, ad ea, quæ pro divini nominis laude, Religionum ipsarum statum, puritatem, honestatem morum, regularis observantiæ disciplinam, & sacrarum peritiam Scripturarum respiciunt, labores nostros libenter impendimus, & opportunæ solicitudinis diligentiam adhibemus. Ideoque inter Religiones alias in agro ejusdem plantatas Ecclesiæ, ad Religionem Canonicorum Regularium Ordinis Sancti Augustini, ab Christi gloriosis Discipulis in primitiva Ecclesia sacris institutionibus stabilitam, gerentes præcipuæ caritatis affectum; ac nolentes, quæ in eadem Religione reformanda cognovimus, absque reformationis remedio præterire; omnia, quæ in Religione prædicta tam a prima ipsius institutione, quam a sacris Canonibus sunt salubriter instituta, omnino immota in sua firmitate manere censentes; nonnulla, quæ experientia deesse probavit, & supplenda dictæ Religionis utilitas, quinimo necessitas, persuadet, statuenda providimus, in ea perpetuis futuris temporibus observanda.

Causæ sancendæ Constitutionis.

Canonicorum recipiendorū forma.

§. 1. Statuimus igitur, ut quando in Ecclesia cathedrali, Monasterio, seu loco alio Religionis ejusdem, Canonicorum creatio fuerit facienda, nullus recipiatur vel induatur in Canonicum, nisi persona idonea, vel de cujus idoneitate spes verisimilis habeatur, & talis, quæ inibi in divinis, vel aliis Deo possit & velit debite impendere obsequia opportuna; eo quod hujusmodi creatio, & habitus traditio fiant publice infra Ecclesiam Monasterii, seu alium locum conventualem Religionis ejusdem, nisi causa rationabilis eas alibi fieri suaderet, nullisque promissionibus seu obligationibus cum juramento vel sine, cuiquam faciendis. Quod si secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur; quodque hujusmodi creatio seu habitus traditio non nisi personæ seu personis Religionis ejusdem, quȩ tunc etiam in Ecclesia, loco, seu Monasterio prædictis fieri debeat, aliquatenus committatur.

Probationis modus, & locus.

§. 2. Ii vero, qui creati fuerint in Canonicos, infra probationis tempus, in loco, in quo saltem septem Canonici resideant, necessario habeant residere; eisque idoneus & fidelis deputetur instructor, qui eos instruere valeat in divinis officiis, & observantia regulari.

Canonicorum creatio ad quem spectet.

§. 3. Cæterum si Canonicorum creatio fuerit facienda, eaque pertineat ad Prælatum; una cum Capitulo vel Conventu, vel cum consensu fieri debeat eorumdem. Si Capitulum seu Conventus, vel eorum maior pars, pure ad eam non procederent, vel creationi faciendæ sine causa rationabili renuerent consentire, Prælatus, ex quo sibi evidenter expediens vel necessarium apparebit, hujusmodi Canonicorum creationem fieri debere, vel per Prælatum, & Capitulum, seu Conventum, aut per illum seu illos, ad quem seu quos pertinuerit, concorditer deliberatum & definitum fuerit, fore creationem hujusmodi faciendam; tunc Prælatus moneat Capitulum, seu Conventum, & in virtute obedientiæ eis injungat, ut pure, ac secundum Deum infra unius mensis spacium ad dictam creationem, cum eo in primo casu procedant, vel in secundo creationi faciendæ suum præstent consensum. Quod si præfati Capitulum seu Conventus monitioni vel injunctioni hujusmodi pare-

parere neglexerint vel recusaverint, creatio ipsa ea vice libere pertineat ad Prælatum, dummodo per eum nil in præmissis factum fuerit fraudulenter. In casu autem devolutionis hujusmodi, Prælatus faciendi eamdem creationem cum consilio seniorum eorumdem Capituli vel Conventus, eligendorum per ipsum Prælatum, tertiam partem numero ad minus facientium eorumdem Capituli vel Conventus, de personis idoneis, liberam habeat facultatem; ita tamen, quod tunc per dictum Prælatum tot & non plures creentur, quot, attentis facultatibus, à statu antiquo & debito locorum creandi seu creati rationabiliter fuissent, si Prælatus & Capitulum seu Conventus in creatione hujusmodi concorditer convenissent. Rursus eorum arbitrium, qui ad privata suorum commoda reciprocantes affectum faciendæ creationi Canonicorum hujusmodi nolunt aliter consentire, nisi concedatur eisdem, quod unus vel plures, quos maluerint, seu nominaverint in Canonicos creentur: penitus detestantes, hoc deinceps omnino fieri prohibemus, decernentes concessiones hujusmodi (si quę eis factæ fuerint) fore nullas; quodque nulli ex receptione seu creatione ex ea vel ob eam secuta, jus aliquod in loco, in quo seu ad quem fuerit, aliquatenus acquiratur. Insuper præmissis adjicimus, quod Capitulum vel Conventus Religionis ejusdem in novitate sui Prælati nequeant eidem Prælato, vel alteri occasione ipsius, facere gratiam super receptione vel creatione Canonicorum plurium quam duorum, nec ad hujusmodi pro duobus gratiam faciendam, eos nisi de libera eorum voluntate processerint, intendimus obligare.

Professio quomodo facienda. §. 4. Præsenti quoque statuimus sanctione, quod singuli Canonici Religionis ejusdem professionem expressam faciant, non clandestine, sed patenter, & si commode fieri poterit, in Ecclesia & cum Missa, quod si forte Prælatus, ad quem spectabit professionem ipsam recipere, tempore probationis elapso, per Canonicum profiteri volentem, congruo loco & tempore humiliter requisitus, professionem eamdem recipere sine rationabili causa renuerit, vel ultra debitum forte distulerit, dictus Canonicus ex tunc in dicta Ecclesia vel monasterio, ac membris ipsius, ad omnia idoneus censeatur, ad quæ censeretur, si foret expresse professus. Teneatur tamen quum ad hoc opportunitas se obtulerit, expresse nihilominus profiteri. Alioquin ex tunc ad præmissa, donec expresse fuerit professus, minus idoneus habeatur: ac nihilominus possit per proprium Prælatum ad profitendum expresse compelli. Prælatus quoque, qui professionem ab eo recipere renuerit aut distulerit, ut præfertur, ad ipsius professionem admittendam expresse per suum immediatum Superiorem Religionis ejusdem, seu per eum, ad quem pertinuerit, compellatur.

Clericus Sæcularis ad præbendam ullam non admittendus. §. 5. Prohibemus insuper, ne in Ecclesia Cathedrali seu Monasterio, vel loco alio Religionis ejusdem, quivis Clericus sæcularis, vel laicus recipiatur ad præbendam, seu etiam portionem, nisi eidem Ecclesiæ seu Monasterio, vel loco dederit primitus se & sua: nec hujusmodi prębenda seu portio ad vitam vel ad tempus vendatur, detur, seu alias concedatur eidem. Quicquid autem contra prohibitionem hujusmodi attentatum fuerit, omnino decernimus irritum & inane: ac nihilominus recipientes, vendentes, dantes, & concedentes hujusmodi, ultra pœnas a jure statutas, Superiorum suorum arbitrio puniantur. Per præmissa vero non intendimus circa officia vel ministeria, aut alia obsequia opportuna, inibi consueta per sæculares clericos vel laicos exerceri, aliquid immutare.

§. 6 Ut autem dicta Religio salubriter in omnibus dirigatur, in Ecclesia seu Monasterio, locove alio Collegiato, seu Conventuali Religionis ejusdem, Superiorem dictæ Religionis non habente, ac etiam in quolibet Collegiato seu Conventuali loco, duodecim vel majorem numerum habente Canonicorum, (etiam si Superiorem in ipsa Religione habeat) necnon in alio loco etiam minorem duodecim numerum habente, in quo Prior claustralis esse consueverit, constituatur hujusmodi Prior claustralis, dictaque Prioris constitutio fiat per illum seu illos, ad quem vel ad quos pertinuerit, cum consilio aliquorum seniorum illius loci, in quo constituetur; attentius providendo, quod persona, quæ zelum Religionis ordinatum habeat, quæve existat idonea ad exercendum Prioris claustralis officium in loco, in quo constituta fuerit, assumatur. Dictus verò Prior, quum eum abesse, vel sic impediri contigerit, quod incumbens sibi officium per se nequeat exercere, teneatur aliquem ex Canonicis dicti loci ad hoc idoneum deputare, qui hujusmodi absentia vel impedimento durante vices ipsius gerat; nisi alicui ex privilegio seu statuto vel consuetudine ratione dignitatis personatus, vel alterius beneficii, in præmissis casibus gerere vices hujusmodi competere nosceretur; vel nisi dicti Prioris Superior aliquem ad hoc pro ipso Priore duxerit deputandum. In loco autem, in quo secundum præmissa Prior claustralis minime fuerit statuendus, Præsidens tali loco, quum ipsum impediri vel abesse contigerit, ut de Priore claustrali præmittitur, teneatur aliquem loco sui, quo ad ea, quæ ad officium Prioris claustralis pertinent, deputare. Per hoc autem, quod volumus constitutionem dicti Prioris fieri de consilio Seniorum, non intendimus circa admonitionem ipsius de pristina observantia aliquod immutare. Prioris Claustralis electio quibus in Monasteriis, & quomodo facienda.

§. 7. Pro regulari disciplina attentius observanda in Ecclesia Cathedrali, Monasterio, locove alio Conventuali Religionis ejusdem, diebus singulis; in aliis vero locis, in quibus quatuor aut plures Canonici fuerint deputati, saltem semel in septimana, & etiam sæpius in eisdem (si in ipsis sæpius, ac in quibusvis locis aliis non Conventualibus totiens, & quando est in eis fieri consuetum) regulare Capitulum teneatur, in quo antequam ad tractanda alia procedatur, Canonicorum excessus transgressiones & negligentiæ corrigantur, ac de disciplina, & confirmatione regulari tractetur salubriter & agatur, nullo ibidem pro- De Capitulo singulorum Conventuum.

proterve, aut clamose seu irreverenter se habere quomodolibet præsumente.

De Capitulo annuo:

§. 8. In singulis quoque Ecclesiis Cathedralibus Monasteriis atque locis Collegiatis, seu Conventualibus Religionis præfatæ principalibus, non ab aliis dependentibus (etiamsi in eis alias non fuerit consuetum) & in singulis aliis locis Religionis ejusdem, habentibus membra sibi subjecta, aut si inibi solitum est Capitulum celebrari, annis singulis Capitulum celebretur, die videlicet ad hoc statuto, vel per ipsum Capitulum annis singulis statuendo, in loco scilicet principali & non alibi, nisi evidens necessitas suaderet hujusmodi Capitulum alibi celebrandum. Prælatus autem loci principalis in loco, in quo celebrabitur ipsum Capitulum, eidem Capitulo omnino studeat personaliter interesse, cui etiam præesse debebit. Quod si eum tunc ab eodem Capitulo abesse contigerit, teneatur alicui idoneo, loci & Religionis ejusdem committere vices suas, qui intersit, & præsit Capitulo memorato, nisi ex privilegio, statuto, vel consuetudine alteri hoc competere nosceretur. Ad hujusmodi autem Capitulum Abbates, Præpositi, Priores, & Administatores eidem loco principali immediate subiecti, necnon ubi fuerit consuetum, etiam Canonici administrationem non habentes, extra Ecclesias, Monasteria, & loca prædicta morantes, personaliter convenire impedimento cessante legitimo; aut impedimento hujusmodi subsistente, Abbates, Præpositi, Priores, & Administratores præfati procuratorem idoneum sufficienter instructum, cum mandato legitimo causam, seu causas impedimenti hujusmodi, & expresse jurandi in animas ipsorum constituentium, causas hujusmodi fore veras, & reddendi rationem infrascriptam & illa faciendi, quæ facere possent, si essent præsentes, potestatem continentem, ad ipsum Capitulum dirigere teneantur. Is vero, qui tunc præerit dicto Capitulo, cum quatuor Senioribus per ipsum Capitulum, aut maiorem partem ipsius eligendis, an causæ hujusmodi sufficientes fuerint arbitrabitur, vel eis non venientibus aut nullum talem procuratorem mittentibus, vel causas minus sufficientes prætendentibus, de pœna condigna ob hoc talibus infligenda habeat extimare; quam ipse solus Præsidens infligendi, & alias contra ipsos absentes, si opus fuerit, auctoritate Apostolica prout justitia, & regularia instituta suaserint, procedendi habeat facultatem. Convenientes ad dictum Capitulum vitam ducant communem, & faciant proportionaliter simul omnes expensas, nisi forte ex consuetudine, vel statuto, aut alia ordinatione rationabili incumberet alii seu aliis onus expensas hujusmodi faciendi, quos tamen si ex hoc, quod singulis annis fieri volumus Capitulum memoratum, vel ex aliis supra vel infra statutis, ampliores expensas fieri contigerit nolumus in expensis publicis plus solito onerari, sed tunc hujusmodi ampliores expensæ fiant per omnes simul proportionabiliter, ut præfertur. Quod si forsan aliquis ex locis prædictis, in quibus ut præfertur, debet dictum Capitulum celebrari, membra habeat adeo sibi remota, quod Administratores principales dictorum membrorum nequeant annis singulis ad ipsum Capitulum absque notabili dispendio convenire; tunc dictum Capitulum teneatur ordinare, quando dicti Administratores ad Capitulum hujusmodi debeant convenire.

Præside ejusdem:

Iis, qui eidē debent interesse:

Expensis ejusdem:

Detractandis in Capitulo eodem.

In hujusmodi antem Capitulo tractetur præcipue de reformatione morum & observantia regulari, ac corrigantur & reformentur in eo, quæ super spiritualibus & temporalibus Religionis ejudem corrigenda fuerint, & etiam reformanda, ipsoque Capitulo perdurante Abbates, Priores, Præpositi, ac Archidiaconi cæterique administationem habentes in Religione prædicta, quovis nomine censeantur, de suis administrationibus eidem Capitulo teneantur afferre, & in scriptis tradere rationem, declarando videlicet si administrationes ipse aliquibus, & quantis, & ex quibus causis, quibusque personis, & qualibus obligationibus, & an sub usuris sint debitis obligatæ, & an ipsa debita possint de rebus extantibus mobilibus persolvi, aliaque onera sibi, suisque administrationibus incumbentia supportari, sine debitorum augmento, & generaliter, an administrationes ipse in casu desolationis, & quare, vel in statu prosperitatis existant. Hujusmodi autem rationum scripturæ, continentes administrationum ipsarum tam onera, quam augmenta, in loco principali, cujus tenetur Capitulum, sub fida custodia fideliter conserventur, eorum, à quibus ratio reddita fuerit, propriis subscriptionibus communitæ. Volumus autem, quod in casu, ubi Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Archidiaconis, & aliis administrationem habentibus minime videretur expediens, sed periculosum esse revelare in dicto Capitulo commoda seu augmenta, quæ de administratione hujusmodi superessent, quatuor eligendis de dicto Capitulo duobus per ipsum Abbatem, seu Præpositum, vel Priorem seu Archidiaconum vel quemvis alium administrationem habentem, & duobus aliis per Capitulum vel majorem partem ipsius, qui quatuor hujusmodi officium in virtute obedientiæ recipere taneantur, revelare prædicta, quæ supersint in quibuscumque rebus consistunt, fidelius teneatur eisdem quatuor sic electis, juramentis in præsentia dicti Capituli præstitis, quod non revelabunt prædicta, nisi cedentibus, vel decedentibus iis qui reddiderint rationem vel alia causa rationabili exigente: & tunc de licentia Superioris sui, vel illius, qui dictam reddidit rationem.

Capitulum Provinciale quolibet quadriennio cogendum.

§. 9. Constitutionem insuper Concilii Generalis de communi Capitulo Abbatum atque Priorum Abbates proprios non habentium, in singulis regnis sive provinciis faciendo, volentes exacta diligentia observari, statuimus quod in Religione prædicta, in singulis provinciis, per nos designatis inferius & distinctis, fiat in loco, qui ad hoc fuerit deputatus, de quadriennio in quadriennium (salvo jure Diœcesan.) commune seu Provinciale Capitulum Abbatum, Præpositorum, Priorum, cæterorumque Prælatorum, Abbates seu alios

Præ-

Qui eidem interesse debeant.

Prælatos superiores ejusdem Religionis non habentium; nec non Præpositorum, Priorum, vel aliorum Majorum in Ecclesiis Cathedralibus post Antistites existentium, ac post Antistites ipsos regularem curam Canonicorum habentium, quocumque nomine censeantur aut nuncupentur, sive prænominati exempti sive non exempti existant: ad quod universi conveniant, impedimentum canonicum non habentes, dictam Constitutionem circa præfatum provinciale Capitulum, & alia in ea tam provide, quam salubriter instituta in Religione præfata irrefragabiliter observantes. Qui vero ad præfatum Capitulum personaliter venire nequiverint legitime impediti, ad allegandam causam impedimenti hujusmodi, & probandam, necnon ad videndum ordinationes seu statuta atque mandata in dicto Capitulo facienda, ac si idem taliter impeditus personaliter præsens esset, concanonicum suum eiusdem Ecclesię, Monasterii seu loci si commode fieri possit, alioquin aliam personam idoneam cum sufficienti mandato causam impedimenti huiusmodi continente, & etiam potestatem in animam constituentis eumdem iurandi causam huiusmodi veram esse, ad dictum Capitulum mittere teneantur. Personæ vero, quæ præfuerint, huiusmodi provincialibus Capitulis celebrandis, (quarum potestatem de uno provinciali ad aliud provinciale volumus perdurare) arbitrentur, & decernant an excusationum causæ dictorum non venientium, ad Capitulum sufficientes, vel insufficientes existant, a quarum arbitrio seu decreto super hoc nulli appellare liceat, vel etiam reclamare. Non venientes autem ad dictum Capitulum legitimo impedimento cessante, aut quum subest impedimentum, procuratorem ad illud cum sufficenti mandato, ut præmittitur, non mittentes, teneantur expensas, quas fecerint in veniendo ad dictum Capitulum morando, & redeundo facturi, juxta Præsidentium dicto Capitulo, seu majoris partis eorum arbitrium exstimandas in termino per ipsos Præsidentes statuendo, de bonis suæ administrationis persolvere, in utilitatem ipsius provincialis Capituli convertendas, super quibus nulli in totum vel in partem gratia fieri valeat, vel remissio indulgeri. Possint etiam dicti Præsidentes eosdem ad earum solutionem per censuram Ecclesiasticam auctoritate Apostolica coercere, suosque processus, & sententias publicare, seu facere publicari in locis dictæ Religionis, Provinciæ tamen ejusdem. Et nihilominus alias, contra non venientes præfatos (maxime si ut correctionem evitent, sive ut nesciatur status Ecclesiæ, vel Monasterii eorumdem, vel alias malitiose se subtrahant) prout dictis Præsidentibus, seu maiori parti ipsorum visum fuerit procedatur. Circa Præsidentes vero, ac Visitatores in eisdem Capitulis deputandos, & alia quæque eis exequenda, illa serventur, quæ in ejusdem generalis Concilii, & felicis recordationis Honorii Papæ III. prædecessoris nostri constitutionibus expressis continentur, prout statui, & religioni congruit eorumdem, servatis tamen

statutis, ordinationibus & adiectionibus nostris, supra & etiam infra scriptis.

Hujusmodi Capituli legibus qui obstringantur.

§. 10. Ad hæc, decernimus Abbates, Præpositos, Priores, ac maiores præfatos Capitula, Conventus, cunctosque Canonicos Ecclesiarum, & Monasteriorum ejusdem Religionis, etiam si in ipsis Ecclesiis, vel Monasteriis sive extra ea, ubicumque Prioratus, officia, vel administrationes habuerint, seu moram traxerint, tam exemptos, quam non exemptos, dictorum Capitulorum provincialium districtionibus, correctionibus, & ordinationibus subiici, & ipsis adstringi, eosque ad observationem illarum fore per Præsidentes seu alios, ad quos pertinuerit, compellendos.

Capitulorum expensæ a quibus subministrandæ.

§. 11. Decernimus etiam quosque dictarum Ecclesiarum, & Monasteriorum, vel aliorum locorum ejusdem Canonicos beneficia obtinentes ad contribuendum in expensis moderatis, & rationabilibus per Capitulum annale religionis ejusdem immediate præcedens taxandis, secundum suarum exigentiam facultatum, quas dicti conven entes facient ad illa Capitula eundo morando, & redeundo imposita, tam dictis Conventibus secundum suarum exigentiam facultatum, de dictis expensis congrua fore portione per eosdem convenientes auctoritate Apostolica per remedia opportuna, sublato appellationis obstaculo compellendos. Ordinariis locorum, exemptis & non exemptis districtius iniungentes; quod nullum prædictis impedimentum apponant, vel apponi permittant, sed legitime requisiti ea faciant executioni mandari, & inviolabiliter observari.

Quid sit agendum si tempore hujusmodi Capituli Cathedrales Ecclesiæ suis careant Pastoribus:

§. 12. Quod si forte tempore, quo imminebit provinciale Capitulum celebrandum, contigerit Ecclesias Cathedrales Religionis eiusdem carere Maioribus prælibatis, vel Monasteria seu loca Religionis eiusdem suis vacare seu carere pastoribus, qui si adessent, adstricti forent ad conveniendum in provinciali Capitulo memorato, Capitula Ecclesiarum, & Conventus Monasteriorum aliorumque locorum Conventualium prædictorum, teneantur personam sufficientem de gremio eorumdem (si commode fieri possit) alioquin aliunde transmittere ad hujusmodi Capitulum celebrandum, ad faciendum & implendum omnia iuxta arbitrium Præsidentium, quæ facere possent & tenerentur Prælati, seu Maiores præfati si venirent ad dictum Capitulum, & in eo personaliter interessent.

Quadriennium pro Capitulo celebrando quomodo intelligatur:

§. 13. Quod autem præmittitur de provinciali Capitulo de quadriennio in quadriennium celebrando, ad cujuslibet hæsitationis scrupulum amputandum, ad sanum referri volumus, ut scilicet, si provinciale Capitulum fuerit celebratum, duobus futuris annis proximis ab illo valeat abstineri, eo in alio anno immediate sequenti omnimode celebrando.

Huiusmodi Capitulum ubi celebrandum.

§. 14. Hujusmodi vero commune seu provinciale Capitulum apud unum de Monasteriis Religionis ejusdem ad hoc aptum, si in eadem existat Provincia debeat celebrari. Alioquin celebretur in loco alio congruo, & securo, de quo a die primi Capituli celebrandi, & aliis

aliis ad hoc facientibus, opportune providebunt illi, qui super hoc per Sedem Apostolicam deputati fuerint prima vice.

Quae in eodē sint statuenda pro futuro Capitulo.

§. 15. Et ut super eodem Capitulo & per illud ex tunc in posterum rationabilis ordinatio habeatur, in dicto primitus celebrando, & in aliis etiam per successiones temporum similiter celebrandis, Praesidentes eisdem seu pars major eorum, provideant & ordinare procurent, per quem in sequenti Capitulo sermo fieri, missaque debeat celebrari. Eligant quoque tam locum, in quo alia vice proxima hujusmodi Capitulum fuerit celebrandum, quam eos qui Praesidentes esse debeant in eodem. Provideant etiam, qui Abbates, quive Praepositi seu alii ex eis, qui ad ipsum Capitulum venire tenentur, qui & quot & quotiens Ecclesias Cathedrales, Monasteria, & alia loca Religionis ejusdem debeant usque ad aliud proximum sequens Provinciale Capitulum, visitare.

De numero venientium ad Capitulum & evectionū.

§. 16. Caeterum prohibemus, ne venientes ad provincialia seu annualia Capitula, secum ducant vel duci faciant, seu permittant evectiones seu familiares numero superfluos, seu quomodolibet excessivos, aut tales, de quibus praesumi valeat, quod alicui ad ipsa Capitula venienti, aut in eis moranti, vel de illis redeunti, aut Ecclesiis, Monasteriis, Prioratibus, vel aliis locis eorum inferant per se vel alios, in personis vel rebus, injuriam vel offensam; vel quod in aliquo de dicto Capitulo aut in Ecclesia, vel Monasterio sive loco, quibus illa contigerit celebrari, scandalum suscitare, vel turbationem facere seu discordiam, vel contentionem movere verisimiliter praesumatur, sed numero evectionum & familiarium, statui cujuslibet eorum congruo sint contenti. Si quis autem eorum, scienter & ex proposito duxerit vel tenuerit aliquem vel aliquos ad inferendum injuriam vel offensam hujusmodi, ut turbetur vel impediatur imminens Capitulum, vel aliquem seu aliquos ad hoc convocaverit, & ob hoc turbatio seu impedimentum sequuta fuerit, vel sequutum, necnon quicumque alius de personis Religionis ejusdem consentiens in praemissis extiterit, praestando auxilium vel favorem, scienter, & ex proposito, ut praemissum est, excommunicationis incurrat sententiam ipso facto.

Censurae intentantur contra impedientes hujusmodi Capitula, vel Visitationis officium.

§. 17. Eamdem quoque excommunicationis sententiam quicumque religionis praefatae, per se vel alium impediverit molitiose, scienter, & ex proposito, quo minus dicta Capitula, provinciale videlicet & annuale, & eorum quodlibet valeant celebrari, aut propterea praesumpserit euntes ad illa, vel aliquod eorumdem, vel in eis morantes, seu de ipsis redeuntes, capere seu capi facere, seu captos detinere, aut impedire, vel eis aut eorum familiaribus, in personis vel rebus inferre damna, iniurias, vel offensas, necnon quicumque ipsius religionis, qui ad hoc ne fiat, aut impediatur visitatio malitiose & ex proposito, praedicta vel eorum aliquod per se vel alium commiserit, in personas Abbatum, Priorum vel aliorum proprios subiectos visitantium, vel in personas Visitatorum, qui in provincialibus Capitulis aut per Abbates seu praelatos alios fuerint deputati, vel familiarium eorumdem, aut in bonis eorum, dum tamen propter hoc visitatio huiusmodi fuerit impedita, ipso facto incurrat. Praesidentes autem provincialibus & annualibus Capitulis praelibatis, & eorum quilibet, postquam simpliciter & de plano eis constiterit, aliquem ex praedictis praefatam excommunicationis sententiam incurrisse, ipsum excommunicatum per omnia ejusdem Religionis loca, de quibus eis videbitur, tamdiu solemniter publicent, & faciant ab aliis auctoritate Apostolica publicari, eos ad hoc per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellendo, donec excommunicatus hujusmodi condignam super hoc satisfactionem impenderit, & absolutiotionis beneficium meruerit obtinere. Possint autem ab hujusmodi excommunicationis sententia, congrua satisfactione praemissa, absolvi per Praesidentes praedictos Provincialibus Capitulis, & quemlibet eorumdem, quorum offensa concernet eorum Provincin ciale Capitulum, aut per Visitatores deputandos ab eo, illi quorum offensa respiciet annuale Capitulum, per Praelatos qui hujusmodi annali seu annalibus Capitulis praefuerint, aut per ipsos Praelatos visitantes, seu per Visitatores deputatos ab eis congrua satisfactione praemissa absolvi valeant, nisi forsan offensa adeo gravis existeret, quod super ea Sedes Apostolica foret merito consulenda.

Quieti & indemnitati Monasteriorum consulitur.

§. 18. Ut autem professores Religionis eiusdem, quietius & liberius valeant domino famulari, districte praecipimus tam Dioecesanis, quam personis, quae provincialibus Capitulis praesidebunt, ut Advocatos, Patronos, Magnates, Rectores, Vicedominos, Consules, Milites, & quoscumque alios per censuram Ecclesiasticam appellatione remota compescant, ne Cathedrales Ecclesias, Monasteria, aut loca Religionis eiusdem praesumant offendere in personis, aut rebus eorum, eosque si forte eisdem offensas intulerint, ad satisfacendum eis compellere non omittant.

Distinctio Provinciarum pro dictis Capitulis celebrandis.

§. 19. Ut autem de provinciis, in quibus dicta provincialia Capitula fuerint celebranda distincta limitatio habeatur, nec de ipsis in posterum haesitetur, quamlibet provinciam quoad hujusmodi provincialia tenenda & celebranda Capitula, prout sequitur limitamus. In primis Urbs Romana cum Episcopatibus nobis immediate subjectis, in nostra speciali Provincia constitutis, cum toto Regno Siciliae pro una Provincia computatur. Provincia Thebana, Cretensis, Atheniensis, Patracensis, Corinthiensis, & Neopatensis, cum toto Patriarchatu Constantinopolitano pro una. Regnum Cypri pro una. Regnum Corsicae, & Sardiniae pro una. Provincia Pisana, Januensis, Mediolanensis, & Ravennas, cum Episcopatibus Placentinensi, Ferrariensi, Ariminensi pro una. Patriarchatus Aquilejensis, & Gradensis, cum Provinciis Jadrensi, Spalatensi, Ragusinensi, Antibarensi pro una. Provincia Strigoniensis, Colocensis, ac Gueziensis, cum Episcopatu Caminensi pro una. Rigiensis pro una. Salseburgensis, Magdeburgensis,

ſis, & Bremenſis pro una, Colonienſis, Maguntienſis, Treverenſis, cum Epiſcopatu Bambergenſi pro una. Ebredunenſis, Viennenſis, Aquenſis, Arelatenſis pro una. Lugdunenſis, Tharantaſienſis, & Biſuntina pro una. Remenſis, Senonenſis pro una. Rothomagenſis, & Turonenſis pro una. Burdegalenſis, & Bituricenſis, cum Epiſcopatu Anicienſi pro una. Narbonenſis, Tholoſana, & Auſitana pro una. Tarraconenſis, & Cæſarauguſtana cum Epiſcopatu Majoricenſi pro una. Toletanenſis, Hiſpalenſis, Compoſtellanenſis, & Braccarenſis pro una. Cantuarienſis, & Eboracenſis pro una. Tota Ibernia pro una. Regnum Scotiæ pro una. Regna Datiæ, Norvegiæ, & Suetiæ pro una Provincia deputantur. Si qui vero Epiſcopatus vel Monaſteria aut loca alia dictę Religionis exiſtant, quæ in aliqua dictarum Provinciarum minime includantur, quoad dicta Capitula Provincialia intelligantur eſſe de illa Provincia, cui vicinio ra exiſtere dignoſcuntur.

De Viſitatorum muniis.

§. 20. Viſitatores ſiquidem, qui ſecundum Conſtitutionem dicti generalis Concilii fuerint in Provincialibus Capitulis deputati, ſint ſoliciti circa hujuſmodi viſitationis officium exequendum, & quantum ſtatui & Religioni eorum convenit, obſervare ſtudeant, quæ in dictis Conſtitutionibus præfatorum Concilii, & Honorii ſunt ſtatuta. Quod ſi omiſerint illa exequi negligenter, a Præſidentibus Provincialibus Capitulis, quum eis huiuſmodi negligentia nota fuerit, graviter arguantur, & per eos prout qualitas culpæ ipſorum exegerit, puniantur. Ut autem dictorum Viſitatorum officium cum omni ſinceritate procedat, diſtrictius inhibemus, ne quis Viſitator ſibi deputati eodem anno eſſe valeat Viſitator. Dicti autem Viſitatores & familiares eorum in Eccleſia Cathedarli, ſeu Monaſterio vel alio loco Religionis ad quem viſitationis cauſa duxerint declinandum, ultra duos dies nequaquam remaneant, niſi evidens neceſſitas foret, vel magna utilitas Eccleſiæ, Monaſterii, ſeu loci hujuſmodi, ampliorem moram Viſitatorum, vel familiarium exigeret eorumdem: quo caſu poſſint ulterius remanere, ita tamen quod id faciant de conſilio ſeniorum dictæ Eccleſiæ, ſeu Monaſterii, ſive loci. Dicti quoque Viſitatores vel familiares eorum, Eccleſiæ, Monaſterio, ſive loco, cui Officium Viſitationis impendunt, oneroſi nequaquam exiſtant, nec ſumptuoſas epulas quærant, ſed cum gratiarum actione recipiant, quod honeſte, & competenter eis fuerit miniſtratum. Caveant inſuper, ne quiſquam ipſorum, aut familiares eorum per ſe vel per interpoſitam perſonam aliquam pecuniam hujuſmodi, vel alia occa-

Munus nullū recipiant.

ſione quacumque niſi pro expenſis dumtaxat, & tunc ſecundum infraſciptum modum exigant, aut etiam a volente recipiant, neque aliquod munus, quodcumque ſit, vel qualitercumque offeratur, præſumant recipere a quocumque, ut non quæ ſua ſunt videantur quærere, ſed quæ Chriſti: quod ſi fuerit contra præſumptum, duplum ejus, quod receperint, Eccleſiæ, Monaſterio, ſive loco, a qua vel quo id receptum fuerit, intra menſem reddere teneantur, alioquin duplum ipſum eis ultra dictum tempus reſtituere differentes, tamdiu ſint ab Officio beneficioque ſuſpenſi, quouſque gravatis Eccleſiis, Monaſteriis, ſive locis, de hujuſmodi dulpo plenariam ſatisfactionem impendant, nullis in hoc dantium liberalitate, remiſſione, vel gratia valituris. Et nihilominus iidem Viſitatores, ſi opus fuerit, per Præſidentes dictis Capitulis provincialibus & eorum quemlibet, ad reſtitutionem præfati dupli, auctoritate Apoſtolica per cenſuram eccleſiaſticam, & alia opportuna remedia compellantur. Concedimus tamen, ut Præſidentes dictis Capitulis, vel pars major eorum, ordinare poſſint, prout & quando eis viſum fuerit expedire, quod dicti Viſitatores expenſas recipiant in pecunia, & eo caſu, quo hoc duxerint ordinandum, dictas expenſas, omni odio & favore remotis moderari habeant & taxare; proviſo tamen quod ſumma, in conſtitutione, quam ſuper moderatione procurationum edidimus, quæ incipit: *Vas electionis*, nullatenus excedatur. Iidem etiam Præſidentes diſcrete provideant, ut quum inter loca viſitata, & viſitanda magna fuerit diſtantia quantum quilibet eorumdem locorum, viſitatus ſcilicet & etiam viſitandus, ſolvere habeant Viſitatori pro ſuis ſumptibus moderatis. Si tamen Monaſteria viſitanda in facultatibus ſint collapſa, tunc de expenſis, quas dicti Viſitatores facturi erunt occaſione viſitationis locorum hujuſmodi collapſorum, provideatur eiſdem de communi contributione in provinciali Capitulo facienda. Ut autem via ſcandalis præcludatur, inhibemus Viſitatoribus memoratis, ne illos ſeu eorum nomina, qui eis aliqua ſecreta in viſitationibus revelaverint, præſumant aliis revelare, ſed tunc demum dicti Viſitatores procedant ſuper dictis revelatis, prout ſecundum canonica, & regularia inſtituta fuerit procedendum. Quod ſi dicti Viſitatores contra inhibitionem hujuſmodi revelaverint, ſeu eorum nomina detexerint, prout facti qualitas exiget, per Præſidentes vel eorum quemlibet puniantur.

Expenſæ quales eis ſubminiſtrandæ.

De ſecretis.

§. 21. Quum in provinciali & annuali Capitulis & aliis negociis expenſæ neceſſariæ requirantur, ut onus diviſum in partes levius ſupportetur ſtatuimus, quod in eiſdem Capitulis cuiuſquam contradictione vel abſentia non obſtante, pro communibus libertatibus defendendis, necnon neceſſitatibus, utilitatibus, & aliis plerumque occurrentibus neceſſariis oneribus & expenſis auctoritate Apoſtolica imponantur collectæ, ſubventiones, ſeu contributiones, videlicet in Capitulo provinciali, pro tangentibus ipſum Capitulum, ſecundum arbitrium ipſius provincialis Capituli, vel majoris partis eiuſdem, in annuali vero Capitulo, pro tangentibus ipſum annuale Capitulum, vel locum principalem, ubi debet ipſum Capitulum celebrari, ſecundum arbitrium Prælati Præſidentis ipſi annuali Capitulo, & Definitorum, ubi Definitores fuerint, & ubi non fuerint, ſecundum arbitrium ipſius Capituli ſeu majoris partis eiuſdem. Volumus tamen, quod libertates, neceſſitates, ſeu utilitates, & alia, pro quibus hujuſ-

Quibus de cauſis imponendę ſint collectæ, & quomodo?

hujusmodi collectæ, subventiones, seu contributiones fuerint imponendę, in eisdem Capitulis Provincialibus, & annualibus clare, & explicite ponantur, & aliter quam ut præmittitur imponi non possint, & si secus actum fuerit, impositio & processus, ac sententiæ occasione hujusmodi impositionis facti, & latæ, omni careant roboris firmitate, ac nihilominus restituatur eisdem quicquid occasione hujusmodi ab ipsis exactum fuerit & receptum. De dictis autem subventionibus, contributionibus, seu collectis, possit membris necessitatem patientibus subveniri, prout ex positis prius dictis necessitatibus annuali Capitulo, prædicti, quorum arbitrio subventiones. contributiones, seu collectæ hujusmodi imponi debuerint, in ipso annuali Capitulo fuerint arbitrati, proviso tamen quod administratores dictorum membrorum necessitatem patientium expendere habeant pro dictis necessitatibus, quantum membra ipsa poterint substinere. Ut autem in conservatione collectarum, subventionum, seu contributionum hujusmodi adhibeatur cautela diligens, & etiam opportuna, præcipimus, ut illæ, quæ impositæ fuerint in Capitulo Provinciali, per tres bonos & fideles de illis, qui ad ipsum Capitulum Provinciale venire tenentur, in aliqua Ecclesia, Monasterio, seu alio loco convenienti, & securo serventur, quæ vero impositæ fuerint in annuali, per tres fideles Canonicos loci, in quo imponentur (quorum unum ponat ille, qui præfuerit ipsi Capitulo annuali, alium vero Priores, & administratores, & tertium Capitulum Ecclesiæ, seu Conventus Monasterii sive loci, ubi hujusmodi annuale Capitulum fieri debet) in una arca secreta tribus diversis seris, & clavibus fideliter custodiantur, & in usus dumtaxat, pro quibus impositæ fuerint, convertantur. Pro iis autem collectis, & subventionibus seu contributionibus fideliter conservandis, & ut præmittitur expendendis, dicti tres, qui ad hoc fuerint in Provinciali Capitulo deputati, præstent in Præsidentium ipsius Capituli, & alii præfati tres Canonici in Prælati, Præsidentis, & Capituli, seu Conventus loci principalis, cujus annuale Capitulum celebrabitur, præsentia, corporaliter juramentum, nec imponi valeat alia contributio, quamdiu aliquid de prima contributione, quod sufficiat, contigerit superesse. Habeant autem Præsidentes, & eorum quilibet, quoad hujusmodi Provincialia Capitula, similiter quoque Prælati, seu alii, qui præerint dictis annualibus Capitulis, quoad ipsa annualia Capitula auctoritate Apostolica supradicta exigendi, colligendi, & levandi collectas, subventiones, & contributiones prædictas, & contradictores, & rebelles quoslibet eadem auctoritate per censuram Ecclesiasticam, vel alia juris, & ipsius Religionis remedia, remoto cujuslibet appellationis obstaculo compellendi, & etiam puniendi, & exequendi libere suos processus, & sententias super præmissis habitos, & Prælatos in Ecclesiis Cathedralibus, aliisve locis Religionis ejusdem, quando & quotiens eis visum fuerit expedire, necnon etiam absolvendi (congrua tamen satisfactione præmissa) a dictis sententiis, & relaxandi atque tollendi omnes processus, & sententias eorumdem, & cum eis, qui dictis ligati sententiis per simplicitatem, & juris ignorantiam, non tamen in contemptum clavium, celebrando divina, vel se ingerendo eisdem, irregularitatem incurrerint, super irregularitate hujusmodi dispensandi liberam potestatem.

§. 22. Quoniam per exercitium lectionis studentes literarum scientiis imbuuntur, nos cupientes, ut viri Religionis ejusdem in primitivis, & deinde in Divini & Canonici Juris scientiis instruantur, statuimus, quod in qualibet Ecclesia Cathedrali, Monasterio, locove alio Conventuali, seu Collegiato dictæ Religionis, cui ad hoc suppetent facultates, habeatur Magister, qui Canonicos doceat infra septa locorum in scientiis, videlicet, Gramatica, Logica, & Philosophia, proviso attentius, ut sæculares instruendi cum ipsis Canonicis, docendive in eisdem Monasteriis sive locis, nullatenus admittantur. In Ecclesiis tamen Cathedralibus Religionis ejusdem, jura super hoc edita observentur. Provideatur autem quotidie præfato Magistro, si alius quam Canonicus ejusdem loci fuerit, sufficienter in pane, vino, & pitantia, per illos qui talia tenentur in eadem Ecclesia, Monasterio, sive loco Canonicis ministrare. Eidem quoque Magistro pro vestimentis, & calceamentis, ac salario congrua pensio annua assignetur, summam viginti librarum Turonensium parvorum nequaquam excedens, quæ de infrascripta communi contributione solvatur, donec pro ea certi & perpetui redditus fuerint assignati. Si vero in locis prædictis fuerit Canonicus ad hujusmodi instructionem idoneus, per Superiorem suum, ad quem hoc pertinuerit, deputetur instructor, & ad hoc si necesse fuerit compellatur, cui siquidem instructori Canonico ultra victum, & vestitum, pro libris emendis, & aliis necessitatibus suis juxta dispositionem Superioris sui, decem libræ parvorum Turonensium assignentur. Prælati vero, seu alii, ad quos spectaverit, Canonicos instruendos dociles tam de capite, quam de membris, cum consilio seniorum eligere, & de ipsorum certo numero ac de locis, & temporibus, quibus lectionibus quibusve divinis Officiis, seu obsequiis aliis opportunis intendant, ordinare pure, & provide teneantur. Si tamen dicti Canonici instruendi teneri, & instrui commode in loco principali nequiverint, & propter hoc fuerit hactenus consuetum, ipsos instruendos in aliquo de membris ipsius loci teneri atque instrui, non intendimus circa hoc, dummodo ibidem vigeat observantia regularis, aliquid immutare. Possint autem præfatus Magister, seu instructor, & instruendi, cum consilio seniorum, prout expediens visum fuerit eis, ad quos pertinuerit, removeri, & per eos loco eorum, qui remoti fuerint, alii subrogari. Pręcipimus insuper cunctis Visitatoribus in provincialibus Capitulis deputatis, quod ea, quæ sunt de Magistro, seu instructore, & personis instruendis, & aliis circa hæc superius ordinata, faciant auctoritate apostolica per censuram ecclesiasticam, & alia opportuna remedia appellatio-

De Studiis, & Magistris.

latione remota firmiter observari. Et nihilominus, ea quæ super prædictis fecerint, & invenerint, Præsidentibus Capitulo provinciali referant, qui etiam auctoritate Apostolica si eis, vel majori parti ipsorum visum fuerit, contra negligentes, vel rebelles in præmissis procedat, sicut videbitur expedire.

De mittendis ad vel studia Generalia.

§. 23. Quia vero expedire dignoscitur, ut iidem Canonici postquam in scientiis primitivis fuerint eruditi, ad Sacræ Theologiæ, vel Canonum transeant facultatem, statuimus ut Ecclesia Cathedralis, Monasterium, Prioratus, vel locus alius Religonis ejusdem, cum membris inferius declarandis, de quolibet vicenario numero Canonicorum unum aptum Canonicum hujusmodi scientiis acquirendis ad generalia, seu solemnia Studia mittere, & cuilibet mittendorum ipsorum teneantur de infrascripta annua pensione providere. Huiusmodi autem vicenarium numerum sic volumus computari, ut videlicet illi dumtaxat Canonici numerum ipsum efficiantin hoc casu,qui fuerint in Ecclesia, Monasterio, vel loco alio principali, &in loco alio ei subiecto habente octo, vel plures Canonicos, præter Priorem seu administratorem loci subiecti, & ipsorum, cum Canonicis eiusdem Ecclesię, seu Monasterii, & loci alterius principalis in computatione, ac missione huiusmodi coniungantur. Quod si forsan ultra dictum numerum vicenarium aliqui superessent, qui tamen vicenarium alium non complerent, non propter hoc arctentur aliquem mittere ad Studia prælibata. Ubi autem huiusmodi Ecclesia, Monasteria, sive locus ad mittendum plures ad prædicta Studia, quam prȩmittitur adstringeretur, ad consuetudinem, vel ordinationem aliam seu statutum, non intendimus consuetudini, ordinationi, seu statuto huiusmodi per præmissa aliquatenus derogare. Si vero in huiusmodi Ecclesia, Monasterio, vel loco alio principali, vicenarius Canonicorum numerus non existat, numerus tamen major senario sit ibidem, teneantur Visitatores per provinciale Capitulum deputati, quum in ea vel eo visitationis officium exercebunt, inquirere de facultatibus, & oneribus huiusmodi Ecclesiæ, Monasterii, sive loci, & si huiusmodi oneribus supportatis inveniant facultates sufficere pro uno, vel pluribus Canonicis addicta Studia destinandis, relationem de hoc faciant in provinciali Capitulo subsequenti, in quo Præsidentes cum consilio, & assensu maioris partis Capituli, ordinent auctoritate Apostolica juxta huiusmodi suppetentiam facultatum, de uno, vel pluribus Canonicis ad eadem Studia destinandis. Eligantur autem ipsi Canonici mittendi, prout ad scientias Theologiæ, vel Juris Canonici, seu magis ad unam quam ad alteram aptiores poterint inveniri, sic tamen quod (si tot apte reperiantur pro ipsius Theologiæ studio) ad minus medietas mittendorum, pro ipsius Theologiæ studio destinetur, & qui electus fuerit ad unam de iis scientiis, ad aliam proprio arbitrio nequeat se transferre: quod si fecerit, de studio revocetur. Ut autem ad electionem Canonicorum ad prædicta Studia mittendorum, sincere, & celeritate congrua procedatur, Capitulum Ecclesiæ Cathedralis Religionis ejusdem, septem; Abbas vero, Prior, & quivis alius Prælatus Monasterii, seu Prioratus, & loci Conventualis Religionis ejusdem, habentis vicenarium aut majorem numerum Canonicorum, quinque; habentis vero numerum minorem vicenario, tres Canonicos seniores, qui dictam electionem facere habeant infra quinque dies post festum B. Mariæ Magdalenæ, quod primitus a publicatione hujusmodi nostræ Constitutionis in eorum Capitulis annalibus facta occurrerit, & deinde singulis annis in perpetuum, quotiens electio de Canonicis, ut præmittitur, mittendis extiterit facienda, infra idem tempus eligere teneatur. Seniores autem ipsi antequam ad hujusmodi electionem procedant, juramentum præstent (ad quod prȩstandum per Superiores suos, si opus fuerit eos volumus coarctari) quod timore, amore, odio, pretio, seu favore rejectis, illos ex Canonicis in scientiis primitivis, & regularibus observantiis informatis, ac vita & moribus commendandis, eligant ad Studia supradicta, quos magis dociles, & aptiores esse crediderint ad alterutram, ex Theologiæ & Juris Canonici scientiis, ad quam fuerint destinandi. Quum vero dicti seniores præstiterint hujusmodi juramentum, teneantur infra tres dies cum consilio Instructoris, si Canonicus extiterit juramento simili adstringendi, coram Ecclesiæ Cathedralis Capitulo, vel Abbate, vel Priore, vel alio Prælato prædictis, mittendos præfatos eligere. Electione autem facta per seniores eosdem, vel majorem partem numeri eorumdem, cum consilio, ut præmittitur Instructoris, is ad quem pertinuerit, licentiam eundi ad Studia supradicta infra sex dies, post habitam de dicta electione notitiam, eis concedere sit adstrictus. Idemque electi mittendi ad Parisiense Studium, illuc in Exaltatione S. Crucis, alii vero ad alia Studia destinandi, illuc in S. Lucæ diebus festis, vel circa, adesse procurent. Quod si forsan, dictum Capitulum infra prædictos quinque dies, præfatos septem seniores, non elegerit, aut si ipsis septem ab eodem Capitulo, vel dictis quinque, seu tribus senioribus a præfato Abbate, seu Priore, vel alio Prælato, ut præfertur electis, iidem seniores, vel eorum pars in casu quolibet prædictorum, infra dictos tres dies hujusmodi Canonicos mittendos non duxerint eligendos; ex tunc in Ecclesia Cathedrali, ad illum, qui preest in regularibus disciplinis post Antistitem, in Monasterio vero, seu Prioratu, locove alio ad Abbatem, seu Priorem, vel alium Prælatum, eo ipso hujusmodi electio devolvatur. Ille vero, ad quem ipsa electio fuerit devoluta, electionem dictorum mittendorum infra triduum post notitiam devolutionis hujusmodi, cum consilio quatuor Canonicorum districtorum suæ Ecclesiæ, seu Monasterii, aut loci, vel Prioratus hujusmodi, quos ad hoc elegerit, & simili adstrinxerint juramento, facere teneatur. Qui vero in præmissis repertus fuerit deliquisse, prout delicti qualitas exegerit puniatur, nihilominus iis, quæ circa hæc negligenter omissa, vel dolose

Quibus e Monasteriis seligendi.

Electio mittendorum a quibus, & quomodo facienda.

lose commissa fuerint supplendis quantocius, & etiam reformandis.

Pensiones Magistris, Scholaribus, aliisque assignandæ.

§. 24. Quoniam insistentes literarum studiis diversa subire oportet onera expensarum, prædictis Canonicis, qui mittentur ad studia generalia, Magistris & Baccalariis, legentibus, ac scolaribus studentibus, in subsequentibus quantitatibus pro expensis huiusmodi, fore decernimus pensiones annis singulis ministrandas, videlicet in Theologia magistro sexaginta, Baccalario quadraginta, ac scholari similiter quadraginta. In jure vero Canonico Doctori quinquaginta, Baccalario vero ac scholari, cuilibet eorum videlicet, triginta quinque libras Turonensium parvorum, vel earum valorem in alia moneta, tam pro victualibus, & vestimentis, quam pro libris & quibuscumque necessitatibus aliis eorumdem. Si autem in aliqua Ecclesia, Monasterio, sive loco est taxatum sive ordinatum, quod & quantum assignari debeat Canonico in studio existenti, illud detur, & assignetur loco pensionis prædictæ, etiam si eamdem excedat, ei qui, ut præmissum est, ad studium transmittetur. Ubi vero hujusmodi taxatio, vel ordinatio non est facta, volumus, quod ii, qui tenentur Canonicis residentibus in suis Ecclesiis, Monasteriis, seu locis, de victualibus, & vestibus providere, provisionem hujusmodi iis, qui mittentur ad hujusmodi studia (etiam si taxationem dictarum pensionum excedat) loco pensionum hujusmodi integraliter facere teneantur. Quod si hujusmodi taxatio, ordinatio, sive provisio ad summam dictarum non ascendent pensionum, de infarscipta communi contributione, id quod ei defuerit, suppleatur. Et si forte taxatio, ordinatio, seu provisio præfatæ, non in pecunia, sed in aliis rebus ipsis Canonicis consueverint assignari, ne super alienatione earum posset altercatio suboriri, in primo annali Capitulo Ecclesiæ, Monasterii, sive loci eorum, qui mittentur ad Studia, tres probi viri per ipsum Capitulum, vel majorem partem ipsius deputentur, qui in pecunia valorem provisionis ejusdem computando ea, quæ computanda fuerint de bono, & æquo, & compensando unum annum cum alio, debeant æstimare, quæ quidem promissiones, pensiones, seu alia, quæ loco earum fuerint assignanda per eos, qui ad eorum solutionem tenebuntur, in festo Assumptionis B. Mariæ anno quolibet, collectoribus ad eorum collectionem deputatis, integraliter persolvantur, & per eos illis videlicet, qui ad Studium Parisiense in festo Exalatationis S. Crucis, vel circa illud, eis vero, qui ad alia Studia generalia vel solemnia fuerint deputati, in festo B. Lucæ vel circa, singulis annis infallibiliter transmittantur. Si quis vero Abbas, Præpositus, Prior, vel Administrator, vel quicumque alius, qui ad prædicta solvenda tenebuntur, illud quod ipsorum quilibet pro rata contingente in termino ad hoc statuto solvere dictis collectoribus non curarent, teneantur ex tunc ultra quantitatem ad quam erunt, ut præmittitur, obligati, quintam partem eiusdem quantitatis, nomine pœnæ solvere dictis collectoribus intra mensem. Quod si non fecerint, sit eis eo ipso tamdiu Ecclesiæ interdictus ingressus, donec tam principalem quantitatem, quam hujusmodi quintam partem duxerint persolvendas. Et si ex tunc per quatuor menses pertinaciter hujusmodi substinuerint interdictum, sint ipso facto tamdiu a divinis suspensi, donec utramque duxerint persolvendam, nulla sibi permissione præmissorum quomodolibet profutura. Quantitas autem hujusmodi pœnæ nomine, ut præmittitur, exsolvenda, in acquisitione librorum utilium, & profectus alios dictorum studentium, iuxta superioris eorum arbitrium convertatur. Quod si Priores, Præpositi, vel alii administratores quicumque, qui non præsunt Collegio, nec habent per electionem assumi, Abbatibus tamen seu Prælatis aliis Religionis ejusdem subiecti, hujusmodi summas solvere contempserint, & prenominatas pœnas per alios quatuor menses immediate sequentes substinuerint animis induratis, excommunicationis incurrant sententiam eo ipso: a qua satisfactione premissa possint absolvi, tam per Dioecesanum locorum, quam per Præsidentes deputatos in Capitulis provincialibus illius Provinciæ cuius erunt, vel alterum eorumdem. Quod si huiusmodi sententiam per annum animis pertinacibus substinuerint, eo ipso quibuscumque obtentis beneficiis sint privati, per illos, ad quorum collationem, vel aliam dispositionem pertinuerint, libere personis aliis conferendis. Nullus autem cujuscumque conditionis, dignitatis, aut status, sive collector pensionum hujusmodi, seu reddituum assignandorum, pro ipsis aliquid sibi, vel alteri, seu usui cuicumque de præfatis pensionibus, vel fructibus, redditibus, seu proventibus, qui assignabuntur pro pensionibus ipsis, quomodolibet applicare, vel alienare præsumat, in diminutionem pensionum seu præjudicium studentium prædictorum. Si quis autem collector, vel quivis alius, adversus hoc aliquid applicaverit, vel alienaverit, necnon collector, qui dictas pensiones in supradictis terminis eisdem studentibus mittere non curaverit, prout culpe qualitas exegerit, per illos ad quos pertinuerit, puniatur, & nihilominus si solvendo fuerit, de damnis, & interesse satisfacere compellatur.

Pœnæ contra dictas pensiones non solventes, vel aliis usibus applicantes.

Pensiones hujusmodi unde sint educendæ.

§. 25. Ut autem onus pensionum hujusmodi levius supportetur, contributiones, quæ pro pensionibus studentium & instructorum prædictorum fuerint faciendę, solvantur per Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, & per Abbatem, Priorem, Præpositum, seu Conventum, & quemvis alium admistratorem Monasterii, Prioratus, locive alterius Religionis ejusdem, necnon beneficiatos quorumlibet beneficiorum Canonicalium ad Ecclesiam, Monasterium, Prioratum, vel locum alium, beneficiumque, vel dependentium ab eodem, juxta divisionem inter eos omnes, secundum taxationem, vel extimationem decimæ in taxatis, in non taxatis vero beneficiis secundum taxationem proportionaliter, & rationabiliter juxta valorem ipsorum, in primo cujuslibet Ecclesiæ Cathedralis, Monasterii, sive Prioratus, vel alterius loci ipsius Religionis annali Capitulo, facien-

faciendam per illum, qui eidem Capitulo præerit, & per ipsum Capitulum, seu majorem partem ipsius: quam, si forte in hujusmodi annali Capitulo illius Provinciæ, & quilibet ipsorum Præsidentium, ac Visitatores per dictum Provinciale Capitulum deputati, & eorum quilibet, ipsos auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna remedia, ad illam faciendam (appellatione cessante) compellere teneantur; donec ea, quæ per communem contributionem in supplementum hujusmodi dari debent studentibus & instructoribus præfatis, certis & perpetuis redditibus de novo pro his acquisitis fuerint assignata. Si qui vero ex prædictis beneficiatis proventus habeant adeo tenues & exiles, quod secundum communem extimationem non sufficiant supportandis ejus necessariis oneribus ad vitam contributionis hujusmodi, ad eamdem contributionem minime teneantur. Ad hæc prohibemus, ne ulliCanonico quodcumque beneficium, quantumcumque modicum, vel aliā pensionem habenti nisi illo, vel illa omnino dimissa, vel dimisso aliqua de dictis pensionibus studentium assignetur: quod si secus actum fuerit nullius penitus sit momenti. Si vero ipsi Canonico, huiusmodi pensionem studentium obtinenti, beneficium aliquod quantumcumque modicum conferatur, volumus, quod adepta possessione ipsius, cesset ipsa pensio ipso facto, eaque privatus existat, studenti alteri assignanda, ut non desit studens de numero instituto, nec per literas a Sede Apostolica, vel Legatis ipsius super provisione Canonicorum, aut quorumlibet aliorum obtentas, de pensione aliqua studentium prædictorum cuiquam valeat provideri; nec possit alicui alteri, nisi fuerit de studentibus, ipsa pensio per aliquem assignari, alias nulla sit assignatio huiusmodi ipso jure, & tam assignans, quam recipiens, ad restitutionem eorum, quæ inde recepta fuerint, teneantur, quæ in libris, vel aliis necessitatibus dictorum studentium convertantur, alienatione quoque librorum, qui dictis studentibus fuerint deputati, seu distractione, vel etiam obligatione ipsorum penitus interdictis, nisi studens huiusmodi utiliores libros emat, & etiam id faciat licentia sui immediate Superioris obtenta, volentes quod libri prædicti defunctis eisdem studentibus, ad Ecclesias, Monasteria, & loca ad quæ pertinuerint, libere revertantur.

De divisione Librorum & promotione studentium.

§. 26. Volumus etiam, quod si in Ecclesia, Monasterio & loco alio Religionis eiusdem libri multiplicati fuerint, libris necessariis in Ecclesiis, Monasteriis, & locis aliis remanentibus, cœterorum librorum per Antistitem, Abbatem, seu alium, ad quem pertinuerit, de consilio sui Capituli seu Conventus, vel maioris partis ipsorum, fiat conveniens distributio inter studentes eosdem; fiatque prius de personis studentium, quibus dicti libri tradentur, & librorum nominibus prædictorum memorialis scriptura, quæ in Ecclesia, Monasterio seu loco hujusmodi conservetur: proviso tamen, quod pulchriores & utiliores in eisdem Ecclesia, Monasterio, sive loco debeant remanere. Si quis vero de studentibus ipsis per se vel per alium, librum seu libros hujusmodi, qui sic pervenerint ad eumdem, contra hoc distraxerit aut obligaverit, eo ipso sit inhabilis per biennium ad quodcumque beneficium obtinendum; & nihilominus de Studio revocetur, & loco sui alius subrogetur, & etiam per suum Superiorem, prout facti qualitas exegerit, puniatur. Possit tamen dictus super inhabilitate hujusmodi dispensari, si Superiori visum fuerit expedire. Ubi autem erit aliquis de ipsis studentibus, qui sit vitæ laudabilis, & alias idoneus ac discretus, & ad Baccalariatum, vel Magisterium dispositus vel habilis, de cujus fructu scientiæ acquirendæ possit verisimilis spes haberi; Prior dictorum studentium, qui erit pro tempore, cum consilio aliquorum studentium eorumdem proborum, scribat Præsidenibus antedictis, ut proprio Prælato ipsius mandent & ordinent cum eodem, quod talem de Studio non revocet, sed eum in scientia proficere, & ad statum Baccalariatus, & honorem Magisterii pervenire, lecturamque continuare permittat; ipsumque & alios similes, quos in scientia laudabiliter proficere noverit, dignis attollat laudibus, honoribus, & promotionibus efferat opportunis. Provideant quoque Præsidentes, & alii Prælati convenientes in ipso Capitulo provinciali, quod Canonici ad dicta Studia transmittendi, prout convenientius & commodius fieri poterit, insimul commorentur, saltem quinque vel quatuor ad minus; & quatuor vel quinque hujusmodi duobus servitoribus sint contenti.

Regimen studentium cui demandandū.

§. 27. Præcavere nempe volentes, & etiam providere, ut dictis scholaribus in dictis Studiis pro tempore morantibus regularis non desit salubre gubernaculum disciplinæ, ordinamus, quod in Capitulis Provinciarum, in quibus erunt hujusmodi studia, Præsidentes unum de iis, qui debent ad Provinciale Capitulum convenire, vicinum loco, ubi Studium erit, (quem quotiens eis placuerit, ponere valeant & mutare) deputent & assignent, qui ex dictis studentibus unum inibi Priorem studentium constituat, per annum solummodo duraturum: quem tamen Priorem tam ipse, quam etiam Præsidentes, & quilibet eorumdem, mutare valeant infra annum, si & quotiens eis videbitur expedire. Constituatur autem ipse Prior talis, qui sit potens in opere & sermone, ut Canonicos studentes pensionarios, & alios etiam beneficiatos in bono instruat, & a malo studeat revocare; ipsosque quotiens sibi videbitur expedire, convocet ad alium locum competentem, eisque quo ad regularem præsideat disciplinam. Et potestatem habeat illos corrigendi, puniendi, & absolvendi, & cum eis dispensandi quamdiu in ipsis Studiis moram traxerint, ab omnibus, a quibus & super quibus, & prout posset Superior post Antistitem, vel Abbas seu Prælatus alius eorum proprius in Ecclesia, Monasterio, vel alio loco, unde claustrales existunt; ipsosque informandi, & instruendi, & tenendi sub regularibus disciplinis, & illos etiam coercendi, ne vagentur, vel actibus seu ope-

operibus vacent illicitis; sed studeant & proficiant, sicut decet, vivantque laudabiliter & honeste. Provideat insuper idem Prior studentium, quod dicti Canonici pensionarii studentes expensas faciant moderatas, non superfluas, nec aliquatenus excessivas, eosque cogat ad reddendum de receptis & expensis in fine mensis cujuslibet, & prout alias sibi videbitur, rationem illi vel illis providis, & discretis, quos idem Prior ad id duxerit deputandos, & quando ipsorum studentium conditio, seu demerita suaserint eos a Studio revocandos, idem Prior teneatur id (consulte tamen & caute) Antistiti, Abbati, vel alii Prelato eorum proprio per suas literas intimare: iidemque Antistites, Abbas, seu Prælatus proprius eos revocare debeat, & in locis eorum totidem Canonicos subrogare per modum suprascriptum, appellatione, contradictione, vel reclamatione rejectis. Concedimus quoque prædicto Priori, Canonicos studentes pensionarios, & alios etiam beneficiatos, quamdiu fuerint in ipsis Studiis, ab excommunicationis, suspensionum, & interdictorum sententiis, per statuta provincialia, seu cujusvis Ecclesiæ, Monasterii, sive loci dictæ Religionis, vel per Dioecesanum contra studentes in locis, ubi erunt Studia, generaliter promulgatis, congrua satisfactione præmissa, juxta formam Ecclesiæ auctoritate Apostolica absolvendi, & cum eis super irregularitate, quam sic ligati celebrando divina, seu alias se ingerendo eisdem, per simplicitatem & juris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) incurrerint, dispensandi auctoritate prædicta liberam potestatem. Per hoc vero dictos Canonicos studentes a potestate Antistitis, vel aliorum Ordinariorum suorum, vel alterius Prælati sui, nolumus aliquatenus eximere, vel etiam liberare. Quilibet autem dictorum Canonicorum Religionis ejusdem, hujusmodi Studiis insistens, pensionarius, & alius etiam beneficiatus, præfato eorum Priori de quinque solidis Turonensium parvorum, vel eorum valore in alia moneta providere annis singulis teneatur, ad quorum solutionem, idem Prior possit eosdem per censuram Ecclesiasticam & alia ipsius religionis remedia, auctoritate Apostolica, remoto appellationis obstaculo coercere. Idem tamen Prior sumptus nunciorum subeat, quos pro præmissis duxerit transmittendos.

Illius facultates quales.

§. 28. Dicti quoque Præsidentes in singulis eorum Provincialibus Capitulis deputent aliquem de illis, qui debent ad dictum Provinciale Capitulum convenire, idoneum ac vicinum Studio, in quo studentes hujusmodi morabuntur: & tam huiusmodi deputatus, quam etiam Visitatores in Provinciali Capitulo ordinati, diligenter & fideliter se informent, an ea, quæ per eos de studentibus & eorum pensionibus, & aliis circa hæc statuta & ordinata existunt, fuerint effectui mancipata: & siqua invenerint non completa, eorum plenam relationem, & etiam informationem qualiter compleri possint faciant in proximo Provinciali Capitulo eorumdem, in quo ordinari debeat, quod efficaciter compleantur.

Præsidentium munus quoad studentes.

Habeant insuper Præsidentes præfati, & quilibet eorumdem faciendi compleri & inviolabiliter observari auctoritate Apostolica omnia & singula supradicta, necnon contradictores, & rebelles per censuram Ecclesiasticam, & per alia iuris seu ipsius Ordinis remedia, sublato appellationis obstaculo, compellendi, & processus, & sententias eorum in locis Religionis eiusdem solemniter publicandi, & illos, qui sententias ipsorum incurrerint, congrua satisfactione præmissa iuxta formam Ecclesiæ absolvendi; & cum illis, qui huiusmodi ligati sententiis per simplicitatem & iuris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) divina celebrarint officia, vel ingesserint se eisdem, super irregularitate per eos exinde contracta, auctoritate prædicta dispensandi liberam facultatem.

§. 29. Rursus statuimus, & etiam ordinamus, quod nullus religionis ejusdem ad recipiendum Magistratus seu Doctoratus honorem de cætero assumatur, non præstito per eum primitus juramento in præsentia dicti Prioris studentium, ac sex proborum & discretorum ex studentibus antedictis, quod in assumptione ipsius honoris, vel ante vel post, ejus occasione circa cibos, vestes vel alia, non expendet, per se vel alium undecumque habuerit, vel fuerit sibi datum, nec quantum in eo fuerit, a quibusvis aliis expendi permittet, ultra valorem duorum millium Turonensium argenti. Illi etiam qui ad Baccalariatum fuerint assumendi, juramentum præstare similiter teneantur in præsentia Prioris studentium, & quatuor proborum & discretorum de studentibus memoratis, quod hujusmodi sui Baccalariatus pretextu ipsa die, qua Baccalarii erunt, vel ante seu post, nullum festum seu convivium facient, per se vel alios, aut quantum in eis fuerit fieri permittent a quibuscumque aliis etiam eorum consaguineis, vel amicis. Ad hoc statuimus, & etiam ordinamus, quod quilibet ipsius Religionis, qui in dicto Parisiensi, vel in aliquo alio generali Studio per sex annos in Theologia studuerint, in aliis primitivis scientiis prius sufficienter instructi, & alias sufficientes ad hoc & idonei reperti, possint in ipso Parisiensi Studio cursus Biblie facere consuetos, qui vero per octo annos in Theologia studuerint, librum Sententiarium legere valeant (si ad hoc sufficientes fuerint) in Parisiensi Studio prælibato, & quod in eodem Parisiensi, & alio quocumque Studio, in quo ad Magisterium in Theologia licentia dari poterit seu consueverit, quum digni ad hoc reperti extiterint, ad Magisterium & doctoratum in Theologia libere admittantur. Illi vero religionis eiusdem, qui in ipso Parisiensi Studio vel quovis alio Studio Generali audiverint iura Canonica per sex annos, de quibus per tres annos ad minus audiverint decretum (dummodo sufficientes, & idonei fuerint) possint ad Baccalariatum & lecturam iuris Canonici sive Decretorum in eodem Parisiensi, vel in alio generali Studio in cappa ipsi facultati congruenti assumi. Qui vero per quinque annos in Parisiensi, vel in alio generali Studio iura Cano-

Quæ per assumendos ad gradus servari debeant.

Canonica ut Baccalarii legerint, & de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium iuramentum, & duorum aliorum testimonium, iurantium, se credere eos recte iurasse, possint, si voluerint, in cappa similiter eidem facultati congruenti, ad magisterium in Decretis, vel ad lecturam Decretorum in eodem Parisiensi, & quolibet alio Studio generali, dilatione & difficultate malitiosa & impedimento quibusqumque sublatis, sicut ibidem consueverunt assumi ceteri clerici seculares. Et per Cancellarium Ecclesiæ Parisiensis Studii, vel per illum, ad quem pertinuerit, ad huiusmodi Magisterium, seu doctoratus honorem promoveantur libere, & etiam admittantur: Non obstantibus quibuscumque statutis, & consuetudinibus Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum Religionis ejusdem; necnon Parisiensis, & aliorum quorumcumque Studiorum contrariis iuramentis, confirmationibus Apostolicis, & quibusvis firmitatibus aliis roboratis; & illis præsertim, quibus in eodem Parisiensi Studio caveri dicitur, quod nullus possit legere cursum Bibliæ, nisi ibidem studuerit septem annis; nec permittatur legere sententias, nisi ibidem studuerit decem annis, quodque nullus Canonicus vel Religiosus alius legat ibidem jura Canonica, vel ad Baccalariatus gradum, aut Magisterii honorem in jure Canonico permittatur assumi, seu quod nullus regularis rubea cappa Decretum legat, seu legere permittatur ibidem, aut nullus ibi legere valeat jura Canonica, vel ad Baccalariatum assumi, seu ut Baccalarius legere Decretales, aut ad magisterium ascendere in Decretis, sive doctor fieri Decretorum, aut ad lecturam in Decretis assumi, seu ipsam continuare, nisi ibidem vel in aliquo Studio generali audiverit jura Canonica per quinque, vel alibi jura Civilia per tres annos, aut alibi jura Civilia per quinque, & ibi vel in alio generali Studio jura Canonica per tres annos; prout sic vel aliter in statutis ipsius Parisiensis Studii dicitur contineri, vel de consuetudine observari; & aliis consuetudinibus, vel statutis ejusdem Parisiensis Studii quibuscumque & sub quacumque forma, vel expressione verborum in contrarium editis, vel edendis, necnon quibuslibet privilegiis, & indultis generalibus, aut specialibus, & literis Apostolicis contrariis, Ordinibus, Ecclesiis, Monasteriis, locis, & Studiis quibuscumque sive Universitatibus magistrorum, vel scholarium eorumdem, seu personis Ecclesiasticis, sæcularibus & regularibus exemptis & non exemptis, cujuscumque sint præeminentiæ, dignitatis; conditionis, aut status, sub quavis forma vel expressione verborum concessis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi statutorum, ordinationum, & singulorum contentorum in eisdem impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus; plena & expressa ac de verbo ad verbum in illis, vel aliis nostris literis fieri mentionem, quibus non intendimus quoad alia in aliquo derogare.

Socius à quolibet Canonico Beneficiato habendus.

§. 30. Ut cultus augeatur divinus, & Religiosis vagandi materia præcludatur, statuimus, quod Canonici Religionis ejusdem, extra Ecclesias, Monasteria, sive loca alia principalia, obtinentes Prioratus, seu quævis alia beneficia, quibus ad hoc suppetant facultates, in ipsis beneficiis residere, & socium vel socios sui Ordinis secum habere juxta ipsorum facultatum suppetentiam teneantur, statutis & consuetudinibus contrariis non obstantibus quibuscumque, quodque socium vel socios huiusmodi Prælatus, seu is, ad quem hoc pertinuerit, prout locis congruere noverit & personis & cum consilio & assensu sui Capituli seu conventus, vocatis his, qui dicta benficia obtinebunt, huiusmodi suppetentiam arbitrando assignet eisdem. Quod si huiusmodi Priores seu administratores, quibus fuerint Canonici in socios assignati, cessante causa rationabili arbitrio assignantis, recusent admittere sibi assignatos, vel eis sufficienter & decenter in necessariis providere, cogantur ad hæc per censuram Ecclesiasticam, & alia iuris remedia opportune, & nihilominus de huiusmodi inobedientia puniantur. Qui autem in Ecclesiis Cathedralibus seu Monasteriis dignitates, personatus, officia seu administrationes alias habuerint, & in eisdem Ecclesiis, seu Monasteriis consueverint residere, cogantur officium incumbens eis, tam in divinis quam in aliis debite exercere, familiamque excessivam præsertim infra claustra non teneant, aut talem, per quem verisimiliter præsumatur in ipsis Ecclesiis seu Monasteriis scandalum generari. Et quia secundum præmissa nonnulli de Canonicis Regularibus, qui in Ecclesiis seu Monasteriis consueverant residere, habebunt extra in suis Prioratibus seu beneficiis aliis residentiam facere, in Capitulo annali cuiuslibet Ecclesiæ, & Monasterii, per Prælatum & Capitulum, vel maiorem partem ipsius, scito & cognito diligenter, quot mittentur extra pro residentia in dictis Capitulis & beneficiis facienda, proinde ordinetur, quot loco eorum, qui extra mittentur, in ipsis Ecclesiis seu Monasteriis fuerint subrogandi. Obtinentes autem beneficia simplicia, quibus cura non imminet animarum, quorum ad tenendum socium non sufficiunt facultates; si propinqua sint Ecclesiis vel Monasteriis, a quibus illa dependent, in dictis Ecclesiis, vel Monasteriis residentiam facere compellantur, & habeant de proventibus dictorum suorum beneficiorum expensas, quas in victualibus in ipsis Ecclesiis, vel Monasteriis residendo faciant illi vel illis exsolvi, qui in dictis Ecclesiis, seu Monasteriis victualia Canonicis ministrare tenerentur, dummodo ad hoc redditus beneficii huiusmodi obtinentis sufficere dignoscantur. Quod si huiusmodi beneficia simplicia longe distent ab Ecclesiis, seu Monasteriis, quibus subsunt, & in Prioratibus & administrationibus Canonici residere consueverint, quæ sint propinqua modo præmisso, cum satisfactione simili expensarum, obtinentes hujusmodi beneficia seu administrationes eorum ad residendum in dictis Prioratibus, seu administrationibus deputentur; nisi per fundatores hujusmodi beneficiorum aliter fuerit

rit ordinatum, cui ordinationi per hoc non intendimus derogare. Super distantia vero seu propinquitate beneficiorum hujusmodi stetur arbitrio annalis Capituli, ejusque in hoc deliberatio observetur. Quod si dicta beneficia simplicia tam ab Ecclesiis, quam Monasteriis, vel ab eorum Prioratibus seu administrationibus sint remota, per dictum annale Capitulum ordinetur, ubi tales debeant residere; proviso tamen quod divinus cultus exerceatur debite in beneficiis memoratis.

Regulari disciplinę consulitur.

§. 31. Canonici autem in hujusmodi Prioratibus, seu administrationibus commorantes, in Ecclesia horis congruis cum dictis Prioribus, seu administratoribus simul intersint, Canonicas horas dicant, in Missis celebrandis suas hebdomadas ordinate teneant, & in loco ubi duodecim fuerint, vel plures, una per eos Missa ad minus cum nota die qualibet celebretur & horæ Canonicę cum nota dicantur. Dicti quoque Canonici Prioratuum, & administrationum prædictorum in una domo communi regulariter jaceant, camerulis, & cellulis eis penitus interdictis. In una etiam domo vescantur Prior insuper & administrator, & Canonici; nisi infirmitas, vel alia evidens ratio interdum aliud suaserint faciendum: in vestitu etiam, & clausura, a communi Ecclesiæ, Monasterii sive loci, cui subjiciuntur, institutione vel debita observantia non recedant, ac suo proprio Priori vel administratori, juxta ordinationem Prælati sui, vel Superioris, obediant humiliter & devote. Et si aliquando dictos Canonicos in Prioratibus seu administrationibus mori, aut fugitivos fieri forsan continget, Priores, seu administratores prædicti, diem mortis aut fugæ, seu recessus ipsorum Prælatis aut eorum Superioribus, ut in Ecclesiis seu Monasteriis eorum principalibus, pro defunctis eorum consueta fiant suffragia, seu fugitivos revocare, vel in Prioratibus seu administrationibus alios loco eorum subrogare valeant, quam citius commode poterunt, intimare per suas literas teneantur. Quod si Priores seu administratores prædicti, diem obitus, aut fugæ sive recessus hujusmodi Prælatis suis, vel Superioribus significare distulerint, tertiam partem illorum, quæ Canonicus expendisset, si non fuisset mortuus, vel in fuga, pro pitantia Capituli, vel Conventus Ecclesiæ, Monasterii vel loci principalis solvere teneantur. Insuper Canonici prædicti, non soli, sed honeste associati, & cum habitu decenti incedant, nec in villis, in quibus Prioratus, seu administrationes hujusmodi fuerint, comedere, vel bibere, aut ingredi domos præsumant; nisi cum honestis, personis, & tunc de sui Prioris seu administratoris licentia speciali. Qui vero contrarium fecerint, regulari subjaceant disciplinæ. Ut autem hæc efficacius observentur, Antistites, Abbates, & cęteri, in eorumdem Canonicorum Superiores, necnon alii, qui ad visitandum per eos fuerint deputati, quum Prioratus & administrationes huiusmodi visitabunt, circa illa servanda, & non servata corrigenda, curam habeant diligentem.

Beneficiati subditi suis superioribus declarantur.

§. 32. Præcipimus, quod Canonicis Religionis præfatæ, qualiacumque in ipsa Religione auctoritate Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ipsius beneficia obtinentes, obediant Superioribus suis Religionis ejusdem, ipsorumque subsint correctionibus, ordinationibus, punitionibus, & statutis, ac beneficiis hujusmodi ex causis rationabilibus privari, & ab illis amoveri possint, quemadmodum possent, si foret per Superiores suos de ipsis beneficiis provisum.

De curâ Infirmorum.

§. 33. Quum expediat infirmis de domo seu loco congruo provideri, statuimus, quod in Ecclesiis, Monasteris, & locis aliis Conventualibus Religionis ejusdem, in quibus certa domus seu locus deputata, vel deputatus non fuerit pro infirmis, ii, ad quos id pertinuerit, quibus ad hoc suppetent facultates, domum seu locum hujusmodi sufficientem juxta statum, & facultates locorum, quantocius commode fieri poterit, deputare seu construere teneantur, eisdem infirmis sufficienter de lectis, victualibus, servitore, medicis & rebus medicinalibus, & aliis quibuslibet necessariis providendo, ad quæ peragenda, & complenda, per Superiores suos immediatos, & per Præsidentes, ac Visitatores, & eorum quemlibet auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alia opportuna remedia compellantur. Ubi autem administratores eorum, qui ad præmissa tenentur, sufficientes ad ea peragenda non habuerint facultates, in annuali Capitulo, vel per majorem partem ipsius auctoritate Apostolica ordinetur, quod administratores hujusmodi sufficientes ad hoc reddantur per assignationes pensionum, prout infra in alio casu sub rubrica de victualibus & aliis ministrandis.

De congruo Canonicorū numero in quolibet Monasterio alendo.

§. 34. Quum sit consonum rationi, ut obtinentes beneficia, ipsorum onera debeant supportare, statuimus, quod in Monasteriis, Prioratibus, & aliis beneficiis quibuscumque Religionis ejusdem, personis quibuscumque extra pręfatam Religionem cujuscumque sint dignitatis, gradus seu præeminentiæ (etiamsi fuerint Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales) collatis seu commendatis, vel de cætero conferendis, seu commendandis, tot Canonici teneantur, quot in eis tenerentur si per Canonicos Regulares Monasteria, Prioratus, & beneficia hujusmodi regerentur. Et quod nihilominus Canonico in eisdem Monasteriis, Prioratibus & beneficiis, committatur id, quod supra, vel circa alios Canonicos inibi residentes haberet exercere administrator Canonicus, si præesset eisdem, quantum ad ea quæ pertinent ad regulam seu disciplinam, vel observantiam regularem: & quod quilibet prædictorum, huiusmodi Monasteria Prioratus, & beneficia quomodolibet obtinentes, ad procurationes & alia quælibet onera, ipsis Monasteriis Prioratibus, & beneficiis incumbentia, supportanda persolvenda, & reddenda, integre sint adstricti: quodque ad hæc & alia supradicta auctoritate Apostolica per censuram Ecclesiasticam, & alias compelli valeant per Capitulorum Provincialium Pręsidentes, & quemlibet eorum.

eorumdem, prout per Superiores suos possent & deberent conpelli Canonici regulares, si preessent Monasteriis, Prioratibus, & beneficiis memoratis, nisi fuerint S. R. E. Cardinales, quos nolumus talium compulsionibus subjacere.

De servitoribus Monasteriorum, Ecclesiarum &c.

§. 35. Prohibemus, ne Canonici Regulares in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, seu locis aliis Conventualibus Religionis ejusdem teneant, aut nutriant equos seu alias evectiones, neve familiares seu servitores habeant seculares, nisi ratione dignitatum, officiorum, vel administrationum suarum, quæ gesserint, id eis permissum fore noscatur. In infirmitorio tamen & coquina Monasterii, seu Prioratus, & aliis officiis atque servitiis aliis communibus, possint tenere sæculares servitores honestos; si & prout in Ecclesiis, seu Monasteriis, & aliis locis prędictis fuerit hactenus rationabiliter observatum, non in excessivo, sed moderato numero, juxta arbitrium Prælati immediati. Servitores autem sæculares hujusmodi, quantominus fieri poterit cum Canonicis conversentur; neque cum eis in communi comedant neque bibant, etiam si Presbyteri fuerint, vel Clerici sæculares, nisi forte tales forent presbyteri, vel alii in sacris ordinibus constituti, qui essent inibi perpetui, & cum Canonicis etiam in refectorio comedere assueti, & tunc a Canonicis sedeant segregati cum habitu consueto, & etiam honesto, se eisdem Canonicis in silentio, & observantiis aliis honestis, quamdiu cum eis fuerint, conformantes, quibus provideatur juxta morem inibi rationabiliter observatum. Et si presbyteri, seu sæculares Clerici prædicti perpetui, infra Ecclesiarum seu Monasteriorum septa deliquerint, seu excesserint in levibus, per ademptionem partis pitantiæ seu portionis, quam fuissent alias percepturi, per immediatum Prælatum regularem loci, unde sumunt prædicta, vel per illum, qui inibi prę-erit, regularibus disciplinis possint corrigi ac puniri.

Cavetur ne lauta convivia, immoderatique fiant sumptus.

§. 36. Caveant insuper Abbates, Præpositi, Priores, & cæteri quicumque ipsius Religionis, ne lautis conviviis, & comessationibus occupentur, nec in iis sumptus immoderatos faciant; vel alias etiam excessivos a familiarium quoquam servitorum, aut servientium fieri permittant, necnon a rerum, seu vestium multitudine indecenti & excessiva, ubique diligenter studeant abstinere, & honeste ac laudabiliter conversari.

Quilibet Religiosos cum socio incedat

§. 37. Dicti quoque Abbates, necnon Præpositi, Priores, cœterique administratores, & professores alii Religionis ejusdem, extra loca sua proficiscentes associati incedant, prout ipsorum congruit honestati, & ubi Canonicorum numerus sufficiens fuerit, & ad hoc etiam suppetent facultates, Abbates, & alii Prælati saltem Religionis suæ duos socios secum ducant.

De supradictis statutis observandis.

§. 38. Prędentes autem Capitulis provincialibus, ac Visitatores per ipsa Capitula deputati, necnon Prelati alii Religionis ejusdem quoad suos subditos attente provideant, quod premissa diligentius observentur, transgressores arguendo, & prout expediens fuerit, puniendo.

De Promovendis ad Sacros Ordines.

§. 39. Præsentium auctoritate statuimus, quod Canonici beneficia simplicia obtinentes, & alii beneficiati Religionis ejusdem, ad mandatum Prælati sui infra terminum per eum præfigendum eisdem se faciant ad Ordines quoslibet promoveri, nisi eos causa rationabilis, quam ipsi Prælato infra dictum terminum exponere habeant, excusaret, quod si non fecerint, beneficiati eo ipso ab obtentis beneficiis suspensi; non beneficiati vero ad beneficia obtinenda sint & remaneant inhabiles, donec promoti fuerint ad Ordines supradictos: quodque Prioratus curam animarum habentes, & alia beneficia curata, quorum Prioratuum & beneficiorum cura per perpetuos Vicarios exercetur, committi nequeant vel conferri, nisi eis, qui vigesimum annum compleverint, qui intra annum computandum a tempore collationis seu commissionis sibi factæ de eis, & possessionis adeptę, vel infra vigesimumquintum ętatis suæ annum, (si ante annum ipsum Prioratus seu beneficia huiusmodi eis collata fuerint seu commissa) se faciant ad Sacerdotium promoveri, Prioratus quoque Conventuales, Dignitates, Personatus, Officia, seu administrationes; videlicet sacristia, thesauraria, eleemosynaria, operaria, cameraria, & similia, quæ in Ecclesiis & aliis locis Conventualibus seu Collegiatis dictæ Religionis, officia seu administrationes & beneficia fuerint; etiamsi eisdem officiis seu administrationibus animarum cura nullatenus sit annexa, alicui nisi vigesimumquintum annum attigerit conferri nequeant, aut committi. Et qui Prioratus, Dignitates, Personatus, Officia, seu administrationes hujusmodi obtinuerint, infra tempus collationis, seu commissionis eis factæ de ipsis, & adeptæ possessionis eorum se faciant ad Sacerdotium promoveri, vel saltem ad Ordinem, quem Dignitates, Officia, vel administrationes obtenta requirent de jure, consuetudine, seu statuto: nec contra a quoquam valeat dispensari. Nos insuper commissiones, seu collationes factas contra premissa decernimus fore irritas & inanes. Hi quoque, qui iuxta præmissa cessante causa rationabili ad ordines promoti non fuerint, sint Prioratibus, Dignitatibus, Officiis, Administrationibus, & Beneficiis prædictis eo ipso privati, quæ ipsis iterum ea vice nullatenus conferantur. Nostræ vero intentionis existit quod præsens Constitutio, quantum ad ea, quę de recipiendis Ordinibus per Priores, & alios beneficiatos præmisimus, illos etiam post duos menses a die publicationis præsentium constitutionum in eorum annali Capitulo factæ constringat, & eos etiam, qui in præsenti talia beneficia obtinent, vel dictæ publicationis tempore obtinebunt, dummodo ætatis legitimæ sint effecti. Alioquin, quum ad ætatem legitimam pervenerint, ad recipiendum secundum præmissa dictos Ordines sint adstricti, nisi impedimentum Canonicum, eos ab huiusmodi susceptione Ordinum excusaret.

Et ætate competenti ad obtinenda Beneficia.

Vestes quales esse debeant.

§. 40. Dignum fore censentes, ut Canonici Religionis præfatæ non solum morum & vitæ, sed etiam habitus & vestimentorum refulgeant

refulgeant honestate, districtius inhibemus, ne dicti Canonici extra septa Ecclesiarum, Monasteriorum, seu locorum suorum proficiscentes, portent alias vestes super habitum, quam cappas seu mantellos honestos, vel redondellos, seu elochias talares vel circa, juxta usum vel consuetudinem laudabilem Ecclesiarum, Monasteriorum, & locorum suorum; usum seu verius abusum manticarum seu tabardorum, necnon rodondellorum, vel elochiarum notabilem habentium brevitatem, eisdem Canonicis penitus prohibentes. Præcipimus quoque, quod in Ecclesiis, Monasteriis, & aliis locis Religionis præfatæ, in quibus Canonici cappas a parte anteriori apertas de panno laneo consuevere deferre, quæ in quibusdam locis cappæ de choro seu cappella vulgariter nuncupantur, ipsas honestas non nimia longitudine vel brevitate notandas portare debeant, locis & temporibus consuetis. Deferant etiam cappas huiusmodi a festo omnium Sanctorum usque ad festum Paschæ infra septa quarumcumque Cathedralium Ecclesiarum Religionis eiusdem, ac Monasteriorum, & aliorum locorum immediatos Superiores ipsius Religionis non habentium: in quibus Monasteriis sive locis fuerit duodenarius Canonicorum numerus, licet hactenus ipsas ibidem non consueverint deportare. Sane infra Ecclesias, claustrum, capitulum, refectorium, ac dormitorium, non caputiis, sed almutiis honestis utantur. Caputia vero, si ea per ipsos extra loca prædicta deferri contigerit, sint honesta, & illa, quæ cum cappis, mantellis, elochiis, seu redondellis portaverint, unius cum eis & ejusdem coloris existant, nisi ex privilegio aut institutione laudabili caputia certi coloris aut formæ essent consueti portare. Almutię autem si de panno fuerint, illius, cujus cappæ esse debent, coloris existant. Per hoc autem non liceat portare caputia, vel rodondellos, seu elochias eis, quibus alias portare licitum non existit. Prohibemus etiam, ne dicti Canonici de cætero ferant forcaturas de ventribus Variorum, aut Squirolorum cum dorsis permixtis, sed sint de Civilibus simplicibus, vel albis vel nigris, aut griseis. Præcipimus etiam, quod Canonici dictæ Religionis infra Ecclesias & claustra locorum Cathedralium, aliorumque Conventualium, seu Collegiatorum ipsius Religionis, & alibi conventualiter incedentes, portent superpellicia magna, & ampla, juxta cujuslibet Ecclesiæ consuetudinem rationabilem, quæ in longitudine manicarum ultra manum quatuor digitis transversalibus, vel circa, & ultra mediam tibiam, vel circa in sui longitudine protendantur. Extra Ecclesias vero, claustra, & loca prædicta. & ubique sub cappis, rodondellis, seu elochiis, vel mantellis in locis debitis uti possint superpelliceis, quorum manicæ usque ad palmum in latitudine, vel circa, & eorum longitudo usque ad mediam tibiam, vel circa protendantur. Per hoc autem nolumus derogare consuetudini quorumdam locorum, quæ ab antiquo, vel ab institutione habent usum superpelliceorum ad formam Rochetorum, seu Camisiarum Romanarum, proviso tamen quod minoris longitudinis superpellicea hujusmodi non existant, & adeo manicas longas habeant, quod eis brachia usque ad pugnum valeant cooperiri. Per formas autem hujusmodi superpelliceorum alias formas longiores, & honestiores superpelliceorum & habituum non intendimus prohibere, nec circa eas aliquid innovare. Statuimus insuper, quod Canonici dictę Religionis cappis, & vestibus albi, blavi, nigri, seu quasi nigri coloris dumtaxat utantur, quodque illi, qui altero tantum de dictis coloribus uti consueverunt seu tenentur, non possint ad alium portandum, seu assumendum aliquatenus se transferre, nisi ad album dumtaxat. Vestis quoque superior habitui proxima sit rotunda per circuitum, & non fissa, nec longitudine nimia aut brevitate notanda. Ab eisdem quoque Canonicis in eorum vestibus ligatæ manicæ non portentur, nec in apparenti consuticiæ, vel quomodolibet botonatæ. In Cathedralibus autem Ecclesiis, Antistites, seu Præpositi, Priores, seu alii majores in illis post ipsos Antistites existentes: ac in Monasteriis Abbates, Præpositi, Priores, seu alii non habentes Superiores Religionis ejusdem, sic aliam formam honestam vestium & calceamentorum ordinent & disponant, quod sit in colore saltem omnibus Canonicis ejusdem Ecclesię seu Monasterii, tam extrinsecus, quam intrinsecus uniformis; ipsamque tam Abbates, quam Præpositi, Priores, & Administratores ac cæteri quicumque Canonici, & alii per proprios eorum Antistites, vel Abbates, seu alios; Abbates vero & cæteri Prælati Superiores proprios ejusdem Religionis non habentes, per Præsidentes Provincialibus Capitulis, seu per quemlibet eorum, ac per Visitatores in ipsis Capitulis deputandos tenere & servare cogantur. Qui vero vestem, vel habitum contra ordinationem præsentis constitutionis deferre præsumpserit, per dictos Superiores, vel per Præsidentes, sive per Visitatores, seu eorum quemlibet, sic debite puniatur, quod cæteri, a similibus arceantur, & nihilominus ab eo auferatur vestis prohibita pauperibus eroganda. Et si infra spacium quindecim dierum a tempore monitionis, seu præcepti sibi facti computandum, vestem vel habitum hujusmodi, non dimiserit cum effectu, vel ablationi prędictę restiterit, si beneficiatus fuerit, per quatuor mensium spatium ab administratione temporalium sit suspensus; non beneficiatus vero, dicto tempore sit inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum quodcumque. Qui autem exhibens se in publico, habitum (superindumenta scilicet linea) temere occultaverit, si monitus emendare noluerit, juxta præmissam personarum distinctionem, dictas suspensionis, & inhabilitatis pœnas per idem tempus incurrat. Injungimus insuper Præsidentibus, Visitatoribus, & Prælatis aliis Religionis prædictæ, ut contra transgressores eorum, quę circa honestatem vestium & habitus superius sunt statuta, prout ad eos & eorum quemlibet pertinuerit, monitionem prædictam (quum transgressio eis nota fuerit) facere non omittant. Et nihilominus Præsiden-

dentes, & Visitatores prædicti monere teneantur Abbates, Præpositos, & alios ad quos id pertinuerit, Religionis prædictæ, ut premissa, quæ ut prædictum est circa honestatem vestium & habitus sunt statuta, servent & faciant ab aliis sub dictis pœnis diligentius observari.

De licentia petenda ante egressum e Monasteriis.

§. 41. Ut in religione prædicta vitetur dissolutio, & obedientia teneatur, districtius inhibemus, ne quivis Canonicus dictæ religionis de Ecclesia, Monasterio, vel loco suo Conventuali exeat, nisi primitus obtenta licentia ab illo, qui eam valeat impartire, quavis consuetudine contraria non obstante, quodque causam sui exitus veraciter & absque fictione exponat ei a quo erit licentia obtinenda. Qui vero hujusmodi licentiam concesserit Canonicis claustralibus nullam administrationem vel beneficium obtinentibus, terminum redeundi quanto convenientius poterit breviorem assignet. Sane administratoribus, & beneficiatis, qui habent residere in claustro, possit dari licentia sine præfixione termini, si hoc concedenti visum fuerit expedire. Siquis autem exiverit extra Ecclesiam, Monasterium, seu locum alium Conventualem sine licentia, vel in termino assignato iusta causa cessante, non redierit, pœna, quæ in tali casu per statuta, vel consuetudines eiusdem Ecclesiæ, vel Monasterii, seu alterius loci infligenda fuerit, infligatur eidem. Et si super hoc statutum, vel consuetudo aliqua non existit, pœna, quæ sequitur infligatur, videlicet quod ille qui infra novem dies post exitum seu terminum prædictos redierit, ultimus stet in choro & secunda, quarta, & sexta feriis eiusdem septimanæ, in pane & aqua jejunet. Illis vero, qui infra huiusmodi novem dies non redierint, pœna quæ sequitur imponatur, videlicet, quod a porta regulari, parlatorio, seu alio loco decenti per claustrum, cum Magistro novitiorum, vel alio ad hoc deputato ad Capitulum veniant, camisiam, femoralia, & caligas tantum habentes, superpelliceum in brachiis, ac ferulam seu virgam in manibus suis ferentes, cum quibus in dicto Capitulo venia prius recepta, & recognita culpa sua, coram omnibus verberentur, & nihilominus alia pœnitentia sive pœna pro qualitate demeriti imponatur eisdem secundum arbitrium imponentis. Quod si sine scandalo huiusmodi pœna imponi non posset, in pœnam aliam secundum sui Prælati arbitrium, de proborum & seniorum Conventus consilio commutetur, quam in dicti Conventus præsentia facere teneantur, proviso attentius, quod mensuram peccati correctionis inflictio non excedat. Simili quoque vel alia condigna pœna puniantur Canonici in Prioratibus seu administrationibus aliis externis assignati, qui sine licentia Priorum seu Administratorum eorumdem, de ipsis Prioratibus seu administrationibus recedentes fuerint evagati, vel in termino non redierint assignato. Si autem de dictis Prioratibus seu administrationibus ad claustrum seu Prælatum suum a suis Prioribus seu Administratoribus, licentia non petita, vel petita & non obtenta veniunt, eidem Prælato seu Superiori suo causam sui adventus statim exponant, qui Prælatus seu Superior, an causa hujusmodi rationabilis & vera fuerit arbitretur, & si causam minus rationabilem seu falsam esse repererit, vel si hujusmodi venientes nullam causam ei exposuerint, aut licentiam non petierint, per Prælatum aut Superiorem, prout eis visum fuerit expediens puniantur. Nullus quoque Canonicus pernoctaturus extra Ecclesiam, Monasterium, vel alium locum suum abire sine Breviario permittatur, in quo pensum servitutis suæ dicendo horas Canonicas possit solvere Creatori.

De non alienando absque licentia Sedis Apostolicæ.

§. 42. Perpetuo prohibemus edicto, ne Civitas, Castrum, Villa, vel Feudum notabile, jurisdictio alicujus ipsorum, vel Grangia seu locus, territorium, sive magnus possessionum vel terrarum numerus, vendi vel etiam principaliter & expresse obligari, vel Monasterium, seu Prioratus, aut Ecclesia Religionis præfatæ in alium transferri valeant per quoscumque etiam in casu alias a jure concesso, absque licentia Sedis Apostolicæ speciali, omnem venditionem, obligationem, translationem de præmissis, & contra hæc factam irritam decernendo, ac nihilominus quilibet Capitulis Provincialibus Præsidentium ac Visitatorum, alienationes hujusmodi easdem, ac consentientes eisdem Sedi Apostolicæ, si exempti fuerint, alioquin Ordinariis seu Diœcesanis ipsorum intimare per scripturam authenticam, vel literas eorum sigillis munitas quamcitius commode poterunt, teneantur.

Ficti contractus prohibentur.

§. 43. Multis fraudibus atque dolis, quę per nonnullos Religionis ejusdem, in damnum & præiudicium Ecclesiarum, Prioratuum, & aliorum locorum, prout experientia docuit, committuntur, opportunis obviare remediis quantum cum Deo possumus, salubriter cupientes, hoc consulto edicto prohibemus, ne Abbates, Præpositi, ac Priores, vel quivis administratores, & alii Canonici seu conversi Religionis eiusdem, prætextu Religionum vel negociorum, quæ gerunt, fraudulentos vel dolosos aut simulatos vel fictos contractus inire vel mutua simulata vel ficta suscipere, sive proprio sive fideiussorio, vel quovis alio nomine alieno, neve etiam confiteri in instrumentis publicis, vel authenticis aliisve scripturis, se a patre fratre nepote, vel consanguineo, seu quolibet alio conjuncto, affine, familiari, servo amico, seu mercatore recepisse mutuo, vel alias, pecuniam pannos, bladum, vinum, equos, boves, sive animalia alia, vel res, seu alia bona, eaque in utilitatem locorum quibus præsident, vel administrationum quas gerunt fuisse conversa, neque tamen pro se, seu locis eorum neque pro administrationibus suis ipsa receperint, quoquomodo præsumant. Similiter prohibemus, ne fingant seu ponant, vel scribant se fore principales debitores, neve ut tales se obligent, ubi revera non principales sed fideiussores existunt, neve in talibus contractibus, ut præfertur, simulate conceptis, se ac alios suo nomine, locaque ipsa possessiones, redditus, proventus bona & jura locorum obligent vel submittant, neque in fraudem seu dolose confiteantur, vel alios præsertim debitores eorum faciant

ciant confiteri seu etiam obligari, vel super iis instrumenta, vel authenticas seu alias scripturas in fraudem confici continentia, quod jura, redditus, possessiones, animalia, blada, pecuniam, seu alia bona ad ipsos, vel Monasteria, seu quævis alia bona ipsius Religionis pertinentia seu debita, fuerunt sunt vel esse debent patris, matris seu fratris eorum, vel aliarum personarum prædictarum, & ad ipsas personas pertinere vel debita eis fore, vel alios quoscumque contractus similes fraudulenter, & dolose confici faciant, vel fieri procurent, per quos Ecclesiæ, Monasteria, & alia loca Religionis ipsius, quibus præsunt, ac jura redditus, & possessiones, seu alia loca ipsorum damnificari, gravari, obligari, vel alias impediri, seu deperire valeant quovis modo. Nos autem omnes prænominatos, in grave & enorme præjudicium administrationum suarum talia committentes, vel fieri facientes, aut eis consentientes, præter alias pœnas juris (nisi infra duorum mensium spatium a tempore contractus seu commissi hujusmodi numerandum) ea quantum eis possibile fuerit, tolli fecerint, & Ecclesias, Monasteria, Prioratus, administrationes, & loca prædicta reddiderint seu reddi fecerint indemnia, seu a talibus dispendiis liberarint, excommunicationis sententiæ eo ipso decernimus subjacere. Quod si forte præmissa effectualiter non poterint revocare, teneantur infra alios duos menses, illos duos immediate sequentes, ea suis Superioribus revelare: quod si non fecerint, sententiam excommnnicationis incurrant, & alias pro dictis excessibus debite puniantur, taliter quod cedat cæteris in exemplum. Possint autem Presidentes, ac Visitatores in Provincialibus Capitulis deputati, & eorum quilibet, Abbates aliosque quoscumque Prælatos ac administrationes non habentes Superiores Religionis ejusdem, qui hujusmodi sententiam excommunicationis incurrerint, satisfactione premissa absolvere, & secum super irregularitate si per simplicitatem & juris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) divina celebraverint, vel se ingesserint eisdem, inde contracta misericorditer dispensare, cæteros vero consimiliter absolvere, & cum eis in similibus casibus dispensare valeant immediati Superiores eorum.

Mutua quomodo recipienda. §. 44. Monasteriorum, & locorum Religionis ejusdem dispendiis, quæ ex mutuorum contractu plerumque proveniunt, præcavere consultius intendentes, statuimus, quod Abbas, Præpositus, Prior, seu quivis alius (etiam Apostolicę Sedis Notarius) Religionis ejusdem, quum per ipsum fuerit mutuum suscipiendum, ultra summam communi providentia per annale Capitulum seu majorem partem ipsius taxandam, infrascriptam solemnitatem observet, videlicet ut quilibet de prædictis Superiorem ejusdem Religionis non habens, qui habebit recipere mutuum supradictum, tractatum ad minus & consilium duorum dierum non continuatorum, seu interpellatorum cum Capitulo seu Conventu suo diligentem habeat, & maturum. Et nihilominus de consensu sui Capituli vel Conventus, mutuum hujusmodi recipiatur ab eo. In Monasterio vero Prioratu, & administratione, conventuali vel non conventuali Superiorem immediatum in eadem Religione habente, in conventuali videlicet cum conventu ipsius, in non Conventuali, cum conventu Superioris Ecclesiæ Monasterii sive loci, tractatus hujusmodi habeatur. Et nihilominus in utroque licentia seu auctoritas interveniat dicti Superioris quocumque nomine censeatur, eo plene certificato inquantum commode fieri poterit, de ominibus, quæ intervenire debent in tractatu præfato, in quo quidem agatur, & clare liqueat, ob quam causam cujusve summæ, & si fieri potest, a quibus creditoribus, & sub quibus conditionibus, & obligationibus, quibusve terminis solvendum suscipiatur mutuum sæpedictum, de iis nihilominus authentica conficienda scriptura, in qua ea omnia, ac nomina illorum, qui interfuerint in tractatu, ac etiam consentientium, & auctorizantium exprimantur, & ipsorum auctorizantium sigilla scripturæ hujusmodi apponantur. Prohibemus insuper, ne prætextu alicujus procuræ generalis, etiam si contineatur in ea, quod procurator mutuum possit recipere, aut obligare Ecclesiam Monasterium, vel alium locum, mutuum recipere valeat Ecclesia, Monasterium, vel locus alius obligari, nisi prius prædicta omnia fuerint observata. Volumus autem, quod pecunia quæ taliter, ut præmittitur, mutuo recipietur, non remaneat in solius Antistitis, seu Abbatis, vel Prioris, aut alterius administratoris hujusmodi contractum ineuntis principaliter potestate, sed si commode fieri potest, tradatur tribus, seu pluribus aut paucioribus viris, prout expediens videbitur providis, & discretis, qui dictum mutuum ad illas utilitates seu necessitates convertant, ob quas noscitur fuisse contractum, qui super hoc fideliter exequendo juramenti vinculo adstringantur, districtius inhibentes, ne eorum quæ debentur Ecclesiis, Monasteriis, seu locis aliis Religionis eiusdem, remissio fraudulosa, & notabiliter damnosa a quoquam valeat attentari. Permittimus tamen, quod si Antistes, vel Abbas, aut alii quicumque administratores Religionis ejusdem, a locis aliis dictæ Religionis, quibus subsunt, sint multum remoti, & casus aliquis evidenter utilis, seu necessarius occurrat, cui succurri non valeat, nisi ultra dictam summam communi providentia taxatam mutuum contrahatur, licitum sit eisdem absque solemnitate hujusmodi, & pœnis infrascriptis, ut tali casu valeat provideri, tantam absque fraude qualibet summam recipere mutuo, quanta necessaria fuerit pro casu præfato. Recipientes autem mutuum in casu hujusmodi, si Superiores ejusdem Religionis non habuerint in Conventibus propriis, si vero Superiores tales habuerint, eisdem Superioribus, & nihilominus suis Conventibus, si Conventum habeant, infra octo dies, postquam eorum præsentiam habere commode poterunt, id exponere, & de iis, qui in ipso contractu intervenerunt, eos certiores reddere teneantur, & conficiatur inde scriptura,

ptura, si ipsis Superioribus, vel Conventibus visum fuerit expedire. Prælatus autem, seu quivis administrator, qui semel recepit, sive particulariter sive simul, summam prædictam, communi providentia, ut præmittitur, prætaxatam, quodcumque mutuum recipiat ultra eam, nisi esset modicum, quod tamen quartam partem ejusdem summæ non excedat, teneatur sub infrascriptis pœnis solemnitatem secundam plenarie observare. Quod si Abbas, Præpositus, Prior, vel administrator alius dictæ Religionis quocumque nomine censeatur, contra præmissa faciens, mutuum ultra dictam summam communi providentia taxatam absque dicta solemnitate recipiendo, locum sibi commissum, aut jura, redditus, seu possessiones ipsius expresse obligaverit, vel literas, vel instrumenta concessionis, vel recognitionis super hoc concesserit, seu alias submiserit (nisi infra sex menses immediate sequentes, obligationes & submissiones hujusmodi cessare fecerit) sit ei extunc, donec ea compleverit, Ecclesiæ interdictus ingressus, & insuper Præpositi, Priores, & alii administratores Superiorem eiusdem religionis, non tamen Conventum habentes, si præfatum interdictum per alios sex menses præfatos sex immediate sequentes pertinaciter substinuerint, sint ex tunc a suis administrationibus suspensi, donec obligationes prædictæ tollantur, & eorum administrationes redditę fuerint indemnes. Suspensione autem hujusmodi durante Superiores immediati taliter suspensorum administrationes eorum recipiant, easque per se vel alios fideliter gerere, & indemnes pro posse reddere studeant, ac nihilominus suspensos eosdem aliter punire, prout culpæ qualitas exegerit, non omittant. Si quis autem taliter suspensorum Superioribus ipsis in prædictis de facto contradicere præsumpserit, & in contradictione hujusmodi per octo dies pertinaciter perseveraverit, excomunicationis incurrat sententiam ipso facto, quam si substinuerit pertinaci animo per sex menses, dignitate, officio, administratione, seu beneficio per eum obtenta seu obtento privetur.

Locationes quibus de causis, & quo pacto faciendæ.

§. 45. Quoniam ex minus provida locatione locorum religionis eiusdem, seu concessione ipsorum ad firmam, proventuum locorum ipsorum plurima pertulit hactenus dicta religio detrimenta, salubri prohibemus, edicto, ne Abbates, Priores, Præpositi, aut cæteri administratores Religionis ipsius, sine causa necessaria, vel utili, loca suæ administrationi commissa, vel proventus ipsorum locorum, ad firmam tradere, seu locare præsumant. Quod si ex causa hujusmodi id facere voluerint, & Capitulum seu Conventum habuerint, non tamen Superiorem Religionis ejusdem, debeant cum eodem Capitulo, seu Conventu præmittere tractatum de causa hujusmodi, & de quantitate pretii, & sub quibus obligationibus, & de persona illius, cui firma, seu obligatio hujusmodi fuerit facienda, ipsasque facere cum consilio ipsius Capituli, seu Conventus, vel majoris partis ejusdem. Si vero Capitulum, seu Conventum proprium, & nihilominus Superiorem ejusdem Religionis habuerint, non solum cum ipso Capitulo seu Conventu, sed etiam cum eodem Superiore dictum tractatum præhabeant, & cum consilio Capituli, seu Conventus ipsorum, vel majoris partis, ac de dicti Superioris licentia, & non aliter ad eas procedant. Si autem Priores, vel Præpositi, aut alii Administratores extiterint, non habentes Conventum, sed Antistitem, Abbatem, vel alium Superiorem Religionis ejusdem, tractatum prædictum cum eodem Superiore præmittant, & cum ipsius licentia, & non aliter faciant firmam, seu locationem præfatam. Per hoc autem non intendimus prohibere, quo minus redditus, & proventus Administrationum suarum locare, seu vendere valeant absque solemnitate præmissa ad tempus modicum, juxta morem in regione, in qua erunt, solitum observari, statutis Ecclesiarum, Monasteriorum, vel aliorum locorum Religionis ejusdem (si qua super hoc fuerint) rationabilibus observatis. Si tamen ex hujusmodi locatione, seu venditione proventuum ad tempus modicum, ut præmittitur, faciendis contingeret infra unum annum recipi pecuniam, vel aliud quodcumque pretium proventuum rei locatæ unius anni excedens, tunc solemnitates præmissas volumus observari. Simili modo etiam prohibemus, ne aliquo casu firmæ seu locationes, seu venditiones hujusmodi fiant per eosdem personis suspectis, neve quibusvis firmariis, seu conductoribus, sive emptoribus liber originalis censuum, aut instrumenta seu monumenta originalia super juribus Ecclesiarum vel administrationum confecta tradantur, neve jurisdictiones per se, aut cum Universitate, seu Civitates, vel Villæ, vel insignia loca, seu Castra, vel Fortalicia locentur, seu ad firmam tradantur, sive sub locatione, vel firma includantur. Redditus tamen seu proventus Civitatum dicti Ordinis, Villarum, locorum, Castrorum, & Fortaliciorum hujusmodi, prout superius præmittitur, vendi valeant, seu locari. Ubi autem occasione firmarum, aut locationum, seu venditionum hujusmodi contingет personas, vel bona Ecclesiastica ipsius Religionis obligari, vel submitti, obligationes & submissiones hujusmodi fieri volumus ecclesiasticæ jurisdictioni, & coerctioni dumtaxat, & per ecclesiasticam jurisdictionem, & coerctionem executioni mandari. Firmas autem seu locationes aut venditiones prædictas, locorumque traditiones contra præmissa facta, instrumenta quoque & quælibet documenta super eis confecta, justitia carere decernimus, & nullius existere firmitatis. Et nihilominus Abbates, Priores, Præpositi, & cæteri Administratores Superiorem Religionis ejusdem non habentes, qui contrafecerint, per Præsidentes Capitulis, vel per Visitatores deputandos eis corrigantur. Cæteri vero per Antistites, Abbates seu alios immediatos superiores eorum, si eis visum fuerit, in quinta parte pretii locationis, sive firmæ, fabricæ seu ornamentis Ecclesiæ, Monasterii, sive loci, cui immediate suberunt, applicanda, & alias debite puniantur.

De Registris & Archiviis conficiendis.

§. 46. Ut Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum locorum Religionis ejusdem, bona

na, & jura salubriter conserventur, statuimus quod Præsidentes Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Prioratibus, & administrationibus aliis quibuscumque dictæ Religionis, quamprimum commode poterunt, conficiant seu confici faciant registra, in quibus possessiones, census, jura, & cætera bona immobilia quæcumque & qualitercumque fuerint, ad eorum administrationem spectantia, sigillatim & specifice describantur. Fiant etiam per eosdem registra de ornamentis Ecclesiasticis, vasis, lectis, animalibus, & aliis rebus mobilibus, & se moventibus pro agricultura, & alia instructione locorum necessariis, vel utilibus, & hujusmodi registra in locis subjectis aliis Superioribus Religionis ejusdem duplicentur; quorum unum in loco superiori & reliquum in subjecto serventur. Visitatores quoque in Provincialibus Capitulis deputati cum visitabunt loca suæ visitationi commissa, Prælati etiam & alii Superiores, cum fuerit opportunum, diligenter inquirant, an res & bona prædicta necessaria pro instructione locorum teneantur in locis eisdem, & provideant quod perpetuo teneantur in eis, aliterque reperta faciant emendari, & secundum quod culpa exegerit, puniant delinquentes. Insuper Præsidentes præfati, cum possessiones administrationum suarum fuerint assecuti, inventaria de bonis mobilibus, & se moventibus repertis in Administrationibus ipsis conficiant. His vero qui habent Superiores Religionis ejusdem, hujusmodi inventaria faciant duplicata, quorum unum in loco subjecto servetur, & Superiori reliquum assignetur, ut per ea, in quo statu Administrationes ipsas receperint, valeat apparere. Fiant autem hujusmodi inventaria & registra per tabellionem, vel saltem in aliarum publicarum præsentia personarum. Adjicimus etiam, quod Præsidentes Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, & locis aliis dictæ Religionis, qui bona mobilia, Prioratuum, administrationum, & beneficiorum quorumlibet Religionis ejusdem, sibi subjectorum vacantium in eis, tempore hujusmodi vacationis inventa, seu illa durante obvenientia ex privilegio, vel consuetudine, seu alia causa rationabili ad se asserunt pertinere, vasa, vestimenta, seu alia ornamenta divino cultui deputata, animalia etiam tam pro agricultura, quam pro aliis ipsorum locorum necessitatibus teneri inibi consueta, vasa vinaria, & coquinaria, lectos etiam, & alia suppellectilia necessaria seu vasa (nisi forte aurea vel argentea fuerint) nullatenus occupare, vel exinde asportare; aut sibi appropriare præsumant. In apprehendendis quoque bonis aliis Constitutionem felicis record. Bonifacii Papæ Octavi prædecessoris nostri super hoc editam, quæ incipit *Præsenti*, diligenter observent. Qui vero secus fecerint, juxta qualitatem delinquentium personarum pœnas incurrant, quæ per Constitutionem eamdem ejus transgressoribus imponuntur.

Alimentorum subministrationes non differendæ.

§. 47. Quum sit rationi consonum, illos non debere onera recusare, qui rerum commoda complectuntur, statuimus, quod Antistites, Abbates, Præpositi, Archidiaconi, Priores, & Administratores ceteri Religionis præfatæ, qui census, redditus, pensiones, seu quæcumque similia debent vel debebunt in posterum pro alimentis quotidianis, vel pro vestiariis in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, Præposituris, Prioratibus, officiis, & administrationibus, seu aliis locis Religionis ejusdem, sive in blado, vino, carnibus, oleo, piscibus, pecunia, seu rebus aliis quibuscumque consistant, illa eis in terminis consuetis, vel præfixis seu in antea præfigendis integre solvere non omittant. Quod si Priores, Præpositi, Archidiaconi, ac ceteri administratores ejusdem Religionis ea in ipsis terminis, vel saltem infra mensem non solverint, requisiti, quantum ascendit quarta pars illius debiti, ultra ipsum debitum nomine pœnæ solvere teneantur. Et si infra alium mensem immediate sequentem non solverint, tam pœnam, quam etiam ipsum debitum principale, eo ipso sint (donec de prędictis fuerit integraliter satisfactum) a temporalium administratione suspensi, & Prælatus durante suspensione prædicta, ministret per alium temporalia beneficia illius, qui suspensionem incurrerit supradictam, & satisfaciat de prædictis. Antistites vero si post lapsum terminum requisiti infra duorum mensium spatium a die requisitionis hujusmodi computandum, satisfacere contempserint, pœnam tertiæ partis debiti incurrant irremissibiliter eo ipso. Abbates autem, & alii Prælati Religionis ejusdem, si post requisitionem consimilem infra mensem satisfacere contempserint, incurrant pœnam consimilem ipso facto. Et si Abbates, & alii Prælati hujusmodi per alium mensem sequentem solvere non curaverint, a stallo chori, & loco Capituli deputatis eisdem, sint ipso facto, & tamdiu remaneant suspensi, donec integraliter de debito, & pœna satisfecerint memoratis, nulla remissione profutura eisdem. In prædictis tamen casibus de principali debito satisfacto Antistites, Abbates, & alii Prælati libere, inferiores vero de suorum licentia Prelatorum, remittere valeant pœnas præfatas ab aliis, quam a præfatis Antistitibus, Abbatibus, & Prælatis sibi debitas pro prędictis. Institutionibus Regularibus inhærentes, statuimus, ut Canonici in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis sive locis aliis Collegiatis, seu Conventualibus d. Religionis constituti, consuetudine seu usu (quinimo abusu) contrario non obstante in Refectorio comedant in communi, nisi in casibus, in quibus & prout eisdem licitum est, seu permissum extra Refectorium comedere, secundum regularia & canonica instituta, proviso quod illi, quibus incumbit onus providendi de victu Canonicis, eisdem provideant sufficienter & decenter, non in pecunia, sed in victualibus, prout cuilibet opus erit: de qua sufficientia & decentia victualium, tractetur, & si expedierit ordinetur in Capitulo annuali. Decernentes, quod siqui redditus, vel pensiones alicui ex Canonicis singulariter hactenus pro victualibus fuerint assignati, nullatenus dimittantur eidem. Nos in assignatione hujusmodi revocamus, & pro revocatis haberi volumus, & eas fieri dein-

deinceps prohibemus. Illi quoque, quibus incumbit onus de vestimentis, calceamentis, & aliis corporis indumentis necessariis dictis Canonicis providendi, eisdem provideant sufficienter, & decenter, & tempore congruo juxta suppetentiam facultatum, & conditionem seu qualitatem regionis: & illud quod dandum erit singulis pro vestimentis, & aliis prædictis, ordinent & taxent si opus fuerit in annuali Capitulo memorato. Ad hæc subjungimus, quod illi, qui prædicta administrare tenentur, ad ea omni excusatione cessante ut præmittitur ministranda per Superiores suos, aut in defectum eorum, per Visitatores vel Præsidentes in Capitulo Provinciali deputatos, & eorum quemlibet compellantur. Nec audiantur, si dicant privilegium, statutum, ordinationem, vel consuetudinem contraria se habere, aut pro suis personis, eorumque statu personarum, & officiorum decentia substentandis, se afferant indigere, nulla quoque super hoc appellatio, nullave supplicatio eis prosit. Et si tertio moniti per aliqua dierum competentia intervalla monentis arbitrio relinquenda, præmissis efficaciter parere contempserint, removeantur a suis administrationibus vel officiis, ipsaque aliis personis idoneis prædicta complere valentibus committantur. Abbates vero, Præpositi, Priores, ac cæteri, etiam Apostolicæ Sedis Notarii non habentes Superiores Religionis ejusdem, vel habentes, si præsint Collegiis seu Conventibus, qui de prædictis providere teneantur, non habentes quidem Superiores, a Præsidentibus ac Visitatoribus, & eorum quolibet, cæteri vero tam ab eisdem, quam etiam a dictis suis Superioribus per censuram ecclesiasticam, aliisque remediis ad hoc congruentibus ad id omnino cogantur, eisdem Superioribus nisi suos subditos; necnon dictis Præsidentibus ac Visitatoribus, nisi Abbates, Priores, & alios supradictos efficaciter ad præmissa compulerint: in Capitulis provincialibus graviter arguendis, & taliter corrigendis, quod cedat cæteris in exemplum. Ceterum si redditus, & proventus dignitatum, officiorum, seu administrationum, quibus onus prædictum incumbit, aut dicta victualia, vestimenta, seu alia pro victu seu vestitu necessario Canonicis ministrando non suffecerint, possit Prælatus in suo annuali Capitulo, cum consilio & assensu eiusdem Capituli, vel maioris partis ipsius, auctoritate Apostolica Prioratibus, administrationibus, & aliis beneficiis per Canonicos dictæ Religionis solitis gubernari, quibus eorum supportatis oneribus ad hoc suffecerint facultates (vocatis tamen ad hoc Prioribus, vel administratoribus, & aliis beneficiatis, qui eisdem præfuerint) pensiones perpetuas imponere, pro sufficienti supplemento defectus victualium, & vestimentorum, & aliorum necessariorum, pro habitu corporis dumtaxat, quas quidem pensiones ex tunc, tam illi qui eisdem Prioratibus, administrationibus, & beneficiis aliis tempore hujusmodi impositionis præfuerint, quam successores eorum solvere teneantur.

Ab esu carniū quando abstinendum.

§. 48. Ut salutis Auctori purius serviatur, statuimus quod universi Canonici Religionis præfatæ, ab esu carnium diebus Veneris, Sabbati, & per totum Adventum Domini studeant abstinere, non obstantibus statutis, vel contrariis quibuscumque. Super abstinentia vero ab esu hujusmodi carnium in quarta feria, & Septuagesima, Prælati seu alii, ad quos spectaverit, consuetudines & statuta, antiqua & nova, honesta, & rationabilia suorum locorum servent, & faciant observari. Illis tamen qui ad maiorem abstinentiam sunt adstricti, per hoc esum carnium non intendimus indulgere.

De accubitu in Dormitoriis.

§. 49. Rursus præcipimus, quod Canonici Religionis eiusdem residentes in claustris, omnes simul, vel si multitudo eorum non sinit, saltem quanto plures ex ipsis commode poterunt, in una domo dormiant & quiescant, justa regularia instituta canonica, non habentes separatas cameras sive cellas, exceptis iis, qui propter senectutem, valetudines corporales, aut propter administrationes seu Officia, quæ gesserint, vel ex aliis causis juxta dispositionem sui Superioris rationabiliter excusantur. Statuimus etiam quod in dormitoriis cellas non habentibus, cellæ de cætero nullæ fiant. Permittimus tamen, quod in eis, ubi sunt cellæ iam factæ remaneant; sed a parte anteriori debeant aperiri, ita quod a transeuntibus, hi qui intra fuerint, conspici valeant, & videri, & quod per Prælatos locorum infra sex menses a tempore, quo præsentes constitutiones fuerint publicatæ, vel ipsis negligentibus, seu non valentibus, per Visitatores in Provincialibus Capitulis deputatos, in prima visitatione, quam impenderint, omnes tales cellæ ab anteriori parte debeant aperiri; & si super hoc fuerint aliqui resistentes, vel inpedimentum præstantes, seu præstari procurantes, vel ad id dantes auxilium, consilium, vel favorem, publice vel occulte, vel hujusmodi cellas de novo facere præsumentes, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto. Quos etiam ipsi Prælati, & Visitatores præfati, per alia juris, & ipsius Religionis remedia, valeant super his auctoritate Apostolica coercere. Ab hujusmodi autem excommunicatione, si ipsam incurrerint, possint absolvi per Visitatores præfatos, vel per Prælatos immediatos eorum, & cum eis super irregularitate, si quam forsan contraxerint, per simplicitatem & juris ignorantiam (non tamen in contemptum clavium) celebrando divina, vel se ingerendo eisdem, per eosdem valeant dispensari.

Privilegia aliaque mobilia, & immobilia suo non movenda loco.

§. 50. Religionis ejusdem consulere commodis, & præcavere dispendiis cupientes, statuimus ut siquis Ecclesiæ Cathedrali, Monasterio, Prioratui, Præposituræ, seu administrationi cuivis dictæ Religionis Præsidens, aut simplex Canonicus, seu Conversus Religionis ejusdem privilegia, literas, vel instrumenta concessa, seu confecta super libertatibus, possessionibus, rebus, seu juribus eorumdem, aut vasa aurea, sen argentea divino cultui dedicata, necnon reliquias, ornamenta ecclesiastica, libros aut res alias notabiles vel pretiosas ipsorum, extra Ecclesiam, Monasterium, Prioratum, seu administrationem hujusmodi, in

in damnum ipsorum, apud suos consanguineos vel propinquos, seu quoscumque alios fraudulenter transportare, seu tenere præsumpserit (nisi infra duorum mensium spatium prout possibile fuerit ei, ad loca ipsa reduxerit, vel eadem loca, seu administrationes infra idem spatium indemnia reddiderit) extunc possidens ipsa, tamdiu donec præmissa, ut præfertur emendaverit, ab administratione temporalium sit suspensus. simplex vero Canonicus, vel conversus, ad beneficia seu officia quælibet Religionis ipsius obtinenda, sit eo ipso tamdiu inhabilis quousque per immediatum Superiorem ipsius, satisfactione præmissa cum eis fuerit misericorditer dispensatum. Et si Præsidenti eiusdem, qui tamen Antistes non fuerit, culpa extiterit manifesta per Præsidentes in Provinciali Capitulo, vel Visitatores per idem Capitulum deputatos pœnæ graviori subdantur.

De frequentia celebrationis Missarum per Sacerdotes.

§. 51. Hortamur Præpositos, Priores, & Administratores, singulosque Canonicos dictæ Religionis in Sacerdotio constitutos, in Ecclesiis, Monasteriis, & aliis eorum locis Conventualibus residentes, ut (si non frequentius) saltem bis in septimana, residentes autem in Prioratibus, vel aliis locis in Conventualibus, saltem semel in hebdomada, in Scholis vero, vel alibi commorantes, infra quindecim dies saltem semel, salva honestate, & debita devotione Missas studeant celebrare.

Et Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ per alios.

§. 52. Alii vero Canonici non Sacerdotes ubilibet constituti, in qualibet quindena saltem semel confiteantur, & quolibet menses reverenter suscipiant Eucharistiæ Sacramentum, nisi forte de proprii Confessoris consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab ejus perceptione eorum aliquis duxerit abstinendum. Per hoc autem, statutis consuetudinibus, ordinationibus, seu observantiis Ecclesiarum, Monasteriorum, seu locorum prædictorum, quibus frequentius pro certis diebus confiteri, communicare, vel celebrare debeant, vel sępius celebrando locorum onera supportare, in aliquo non intendimus derogare: adjicientes quod Abbates, Præpositi, seu Priores cæteri locis Conventualibus præsidentes, die qualibet, rationabili causa cessante Missam celebrent, vel audiant, & nihilominus in solemnibus festis, in suis Monasteriis sive locis Missas solemnes studeant celebrare.

De Recitatione Horarum Canonicarum.

§. 53. Hortamur etiam, quod in Ecclesiis, Monasteriis, sive locis aliis Conventualibus, cum modestia, humiliter, & devote, Horis nocturnis, & diurnis, ad divina Officia universi, & singuli Canonici studeant convenire; ipsaque non transcurrendo, aut syncopando, sed tractim & distincte psallant, & celebrent devote. Sane in Ecclesiis Cathedralibus, Monasteriis, & locis aliis Conventualibus Religionis ejusdem, Missa major per Canonicum celebretur. Et si inibi magnus & ad hoc sufficiens fuerit Canonicorum numerus, in officiis Diaconatus, & Subdiaconatus ministrent hujusmodi celebranti, & qui hebdomadarius fuerit Missæ majoris, cessante impedimento legitimo, horas Canonicas incipiat, & collectas orationes dicat. Transgressores vero præmissorum debitę subjaceant disciplinæ.

De Ornamentis & Vasis Sacris.

§. 54. Denique soliciti sint Antistites, Abbates, Præpositi, Priores, Sacristæ, & administratores alii Religionis præfatæ quocumque nomine censeantur, quibus incumbit Ecclesias, Oratoria, Altaria, reliquias, vasa, corporalia, vestimenta, & alia ornamenta ecclesiastica, munda, & nitida conservare, & facere ab aliis conservari, de Breviariis quoque, Missalibus, aliisque libris, & vestimentis, ac ornamentis quibuslibet necessariis, juxta facultates, & exigentiam locorum suorum, Ecclesiis, & locis eisdem omnino provideant, seu faciant provideri: quod si præmissa pro posse adimplere neglexerint, ad ea complenda competentibus remediis compellantur, & si opus fuerit pars proventuum Beneficiorum eorum per Superiores recipiatur eosdem, & in prædictorum provisionem per aliquem idoneum convertatur.

Religionis hujus Canonici ad publica Tribunalia non trahendi in criminalibus.

§. 55. In favorem Religionis præfatæ prohibemus, ne Antistites, & alii Ecclesiastici Judices, trahant professores Religionis ejusdem in causis criminalibus ad eorum consistorium, seu judiciale tribunal, ubi causæ communiter audiuntur; sed alibi audiant dictas causas; nisi forte criminis manifesti enormitas aliud suaserit faciendum.

Venationi vel aucupationi non incumbant.

§. 56. Porro a venationibus, & aucupationibus Canonici dictæ Religionis abstineant, nec eis interesse, aut canes ad opus venandi, vel aures venaticas per se, vel alios tenere pręsumant, nec a familiaribus secum morantibus teneri permittant; nisi saltus, vivaria, vel garenas propria, vel jus venandi in alienis haberent, quo casu hoc eis permittitur, dum tamen infra Monasterium, seu domos, quas inhabitant, aut eorum clausuras, venaticos canes non teneant, nec venationi præsentiam exhibeant personalem. Siqui vero eorum venationi, aut aucupationi clamosæ, vel alias, cum canibus, vel avibus ex proposito interfuerint; siquidem Abbas fuerit, vel Prior, seu Præpositus aut Apostolicæ Sedis Notarius quicumque non habens Superiorem ejusdem Religionis, per annum se noverit a beneficiorum collatione suspensum, quo casu jus collationis hujusmodi, eo modo quo sibi competebat, ad Priorem claustralem, cum consilio & assensu Conventus, vel majoris partis ipsius durante suspensione hujusmodi devolvatur. Si vero alius fuerit, ab administratione quam obtinet, sit per annum suspensus: quod si nullam administrationem habet, eo ipso per annum reddatur inhabilis ad administrationem, seu aliud Ecclesiasticum Beneficium obtinendum.

Arma intra Ecclesiarum septa non teneant.

§. 57. Dicti quoque Canonici, infra septa suarum Ecclesiarum, seu Monasteriorum, arma nullatenns teneant sine suorum licentia Prelatorum. Tenentes vero absque dicta licentia, per Superiorem suum taliter puniantur, quod ipsorum poena cedat aliis in exemplum. Super inhabilitate tamen & suspensione prædictis, Præsidentes & eorum quilibet cum Prælatis, & Prælati cum eorum subdi-

tis

ditis possint, si eis expediens visum fuerit dispensare, injuncta transgressoribus pœnitentia salutari.

Canonici suos Superiores accusantes quo pacto audiendi.

§. 57. Quia nonnulli Canonici dictæ Religionis contra Prælatos, vel Superiores suos frequenter multa proponunt, non ut omnia per eos proposita probent, quia nec facere possent, sed ut infament, omnibus & probatis forsan illorum aliquibus, finem consequantur optatum, districtius inhibemus, ne quivis Canonicus Religionis ejusdem contra suum Prelatum vel Superiorem, super crimine vel criminibus deinceps quomodolibet admittatur; nisi prius se obligaverit ad pœnam congruam, si in probatione propositorum, vel alicujus ipsorum defecerit, per eum irremissibiliter subeundam.

Disciplina regularis ubi fuerit collapsa quomodo reparanda.

§. 59. Si aliqua Ecclesia Cathedralis, Monasterium, seu alius locus Religionis ejusdem, in Religione vel regulari observantia adeo sint collapsa, quod per Antistitem, Abbatem vel alium Prelatum, seu administratorem, vel Canonicos proprios verisimiliter nequeat reparari, statuimus quod per Præsidentes Provinciales, & quemlibet eorumdem, ad requisitionem seu relationem Visitatorum. prout eidem Capitulo super hoc consulendo videbitur expedire; vel sine consultatione huiusmodi, si ex dilatione consulendi dictum Capitulum periculum immineret, auctoritate Apostolica de alia Ecclesia, Monasterio seu loco; in qua seu quo ejusdem Religionis noscitur observantia reflorere, Canonici assumantur idonei, & ad dictam Ecclesiam, Monasterium sive locum collapsam, seu collapsum mittantur, ut ibidem quamdiu expediens fuerit morentur, per quos Ecclesia, Monasterium seu locus hujusmodi reparetur. Illi vero Canonici, ob quorum culpam ejusdem Ecclesiæ, Monasterii sive loci hujusmodi lapsus seu deformatio noscitur contigisse, in Ecclesia seu Monasterio vel loco de qua vel quo assumpti fuerint ii, qui ad Ecclesiam vel Monasterium, seu locum collapsam vel collapsum, ut premittitur transmittentur, vel in loco alio, in quo eadem religio vigeat, per Presidentes eosdem & eorum quemlibet, prout expediens fuerit, auctoritate Apostolica collocentur, ubi eorum mores valeant reformari: districtius inhibentes ne Monasteria seu alia loca Collegiata, seu Conventualia Religionis ejusdem, Ecclesiis, Monasteriis seu locis Religiosorum quorumcumque alterius habitus uniantur, vel etiam submittantur, sine licentia Sedis Apostolicæ speciali, si secus actum fuerit, decernentes irritum & inane.

Contra peculium, & proprietarios.

§. 60. Licet contra Religiosos proprietarios sit provisum per canonicas sanctiones, tamen specialius providere volentes contra illos Canonicos & Conversos dicte Religionis, qui suæ salutis obliti, contra Regulares & Canonicas institutiones pecuniam congregant, jura, possessiones, redditus, seu census annuos, & alia bona emunt, seu emi faciunt, aliquando proprio, & sæpe nomine alieno, multis super iis figmentis adhibitis, aliisque tradunt animalia nutrienda & cum augmento vel lucro, sibi vel alteri reddenda eorum nomine, seu pro ipsis; & alios multos contractus diversimode tamquam negociatores exercent; necnon appetentes & sectantes lucra turpia, peculium occultant, & illicite detinent in suarum periculum animarum. Decernimus omnia præmissa (quæ tamen restitutioni non subjaceant aliorum) nedum post obitum, sed etiam in vita ipsorum Canonicorum & Conversorum, fore administrationi, ad quam pertinuerint applicanda quacumque consuetudine contraria non obstante, quodque nulli Canonico vel Converso talia faciendi licentia a quoquam valeat indulgeri, & quod præfati Canonici & Conversi prædicta committentes, & quæcumque Religionis ejusdem supradicta retinentes, aut sibi ipsis appropriantes, vel applicationi hujusmodi resistentes, vel impedimentum publice vel occulte eidem præstantes, seu præstari procurantes, vel dictum peculium habentes & non revelantes Prælatis propriis, si per eosdem Prælatos specialiter & nominatim moniti, infra mensem post monitionem hujusmodi immediate sequentem, a prædictis non destiterint, vel peculium non revelaverint, & restituerint si restituendi facultatem habuerint, sint eo ipso inhabiles ad Prioratus officium, administrationes, & beneficia quælibet in Religione hujusmodi obtinenda. Concedimus tamen quod cum talibus Canonicis seu Conversis, Antistites, Abbates, Præpositi & alii Prælati eorum immediati, possint super inhabilitate hujusmodi dispensare, quando eis videbitur expedire; dummodo a prædictis destiterint, & peculium & alia supradicta revelaverint & restituerint, ut præfertur. Teneantur insuper Prælati & Superiores præfati, in suis annualibus Capitulis monere generaliter annuatim omnes proprietarios, ut ab omnibus supradictis desistant excessibus, & peculium, si quod habent, revelent & restituere non postponant.

Contra conspirationes, & conjurationes facientes.

§. 61. Quum ex conspirationis & conjurationis crimine (si forte transeat impunitum) multa mala & scandala possint exoriri, statuimus, quod conspiratores & coniuratores, siqui Religionis eiusdem de crimine huiusmodi legitime convicti fuerint vel confessi, præter alias pœnas talibus a iure vel aliquo quovis modo inflictas, eo ipso beneficiis & administrationibus quibuslibet quæ obtinuerint, sint privati. Si vero beneficiati non fuerint, eo ipso reddantur inhabiles ad quevis beneficia, seu administrationes ecclesiasticas quomodolibet obtinenda. Contra conspiratores autem & conjuratores occultos, quorum notitia non habetur, per Superiorem aut Visitatores, etiam pœne aliæ, prout expedire videbitur, generaliter statuantur. Si vero aliquis de prædictis ad cor reductus, illi vel illis, qui tanguntur ex eis, ipsas patefecerint tali tempore, quod possint huiusmodi factionibus obviare, dignus absolutione & venia habeatur.

De fugitivis & ejectis.

§. 62. Ne Canonici Religionis prefatæ vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, statuimus ut Præsidentes Provincialibus Capitulis, necnon Abbates, Præpositi, Priores & alii, ad quos id pertinuerit, fugitivos & eiectos de Ordine suo,

suo, requirant solicite annuatim, qui si in Ecclesiis, seu Monasteriis suis recipi poterunt, secundum Ordinem regularem recipiantur, salva Ordinis disciplina: quod si indisciplinati, & incorrigibiles apparuerint, auctoritate nostra providеant Præsidentes & alii prædicti, ut apud easdem Ecclesias seu Monasteria, in locis competentibus a communi fratrum consortio segregati, ponantur ad agendum pœnitentiam, ibique vitę necessaria ministrentur eisdem, nec pateat aliis fratribus, aut cuiquam alteri accessus ad eos, nisi prius a Superiore petita licentia super hoc & obtenta. Si vero huiusmodi fugitivos vel eiectos inobedientes invenerint, eos excommunicent, & tamdiu faciant ab Ecclesiarum Prælatis excomunicatos pronunciari publice, donec ad mandatum ipsorum humiliter revertantur. Insuper statuimus, quod Prælati & alii, ad quos pertinuerit in ipsa Religione correctiones facere regulares, quotiens & quando pro gravioribus culpis debebunt pęnitentias iniungere, hoc faciant cum aliquorum proborum consilio, & tractatu præhabito cum eisdem.

Per pręmissa Ordinariorũ juri non derogatur.

§. 63. Per præmissa vero jurisdictioni Ordinariorum non intendimus derogare.

Hæc statuta quomodo publicanda.

§. 64. Ut autem statuta hujusmodi, quæ Religionis ejusdem salutem sapiunt & profectum, ad cunctorum professorum ejusdem Ordinis notitiam deducantur, ac inviolabiliter & fideliter observentur ab eis, auctoritate Apostolica præsentium tenore præcipimus, quod statuta prædicta in primis provincialibus Capitulis eorumdem, a principio usque ad finem publice legantur, & solemniter publicentur, erumq; singulæ copiæ, singulis Ecclesiis, Monasteriis, atque locis Religionis ejusdem habentibus Capitula, Collegia seu Conventus per Præsidentes dictis Capitulis eorum sigillata sigillis tradantur, & etiam assignentur, expensis tamen Capitulorum seu Conventuum, quibus hujusmodi dandæ fuerint copiæ, conscribenda, quodque in singulis Ecclesiis, Monasteriis, atque locis dicti Ordinis, statuta præfata bis in anno legantur: statutis & cosuetudinibus dicti Ordinis & privilegiis quibuscumque, siqua forsan hujusmodi statutis per nos editis obviarent; omni quoad hoc deinceps robore carituris. Nulli ergo, &c. Si quis, &c.

Dat. die 13. Maii 1339. Pontif. An. V.

Dat. Avinione, Idibus Maii, Pontificatus nostri anno quinto.

XIV.

Ex Regest. Vatic. unde transcriptum hoc Diploma edidit Ughellius Ital. Sac. ubi de Ecclesia Veronensi.

Institutio Studii Generalis in Civitate Veronen.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

DUM solicitę considerationis indagine perscrutamur, quam sit domum sapientiæ pretiosum &c. *cætera prout in Constitutione ......*

§. 1. Cum igitur Civitas Veronen., propter ipsius commoditates & conditiones, quamplurimas apta non modicum generali studio censeatur; Nos profectibus publicis multipliciter expedire credentes, ut in Civitate prædicta cultores sapientiæ inserantur, fructum uberem largiente Domino in tempore producturi, Apostolica auctoritate concedimus, & tenore præsentium indulgemus, ut in Civitate pręfata sit deinceps in jure Canonico, & Civili, & in medicina, & artibus perpetuum Studium Generale, in quo Magistri doceant, & Scholares libere studeant & audiant in facultatibus prælibatis, & in eisdem facultatibus Magisterii titulo valeant idonei decorari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c.

Institutio de qua in Rubrica.

Dat. die 22. Septembris 1339. An. V.

Datum Avenioni decimo Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno Quinto.

XV.

De Studio Generali in Civitate Gratianopolitana erecto, nonnullisque ejusdem legibus.

Ex Regest. in eodem Archivio.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Joanni Episcopo Gratianopolitan., ejusque Successoribus canonice substituendis Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

INter cuncta desideria, quæ grata nostris occurrunt affectibus, illud præcipue menti nostræ inhærere dignoscitur, ut Catholicæ Fidei Professores expulsis ingnorantiæ tenebris gloriosa literarum scientia imbuantur, & laudabilibus sapientiæ studiis eruditi suos actus, & opera disponant, & ordinent in lumine veritatis: quodque literarum studia, in quibus margarita scientiæ reperitur, laudanda ubilibet incrementa suscipiant, & propensius invalescant, in illis præsertim locis, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina & germina salutaria producenda idonea, & accomoda existere dignoscuntur.

Studium Generale Gratianopoli se erexisse ait.

§. 1. Sane dudum diligentius attendentes, quod Civitas Grationopolitan. propter ipsius commoditates, & conditiones quamplurimas erat apta non modicum Studio Generali; Nos profectibus publicis multipliciter expedire credentes, ut in Civitate prædicta cultores sapientiæ inserantur, fructum uberem largiente Domino in tempore producturi, tum ob præmissa tum etiam ob sinceræ fidei puritatem, & eximiæ devotionis affectum, quos dilectus Filius nobilis Vir Humbertus Delphinus Viennen. ad Nos, & Apostolicam Sedem gerit, qui super hiis nobis humiliter supplicavit, auctoritate Apostolica concessimus, & per nostras literas duximus indulgendum, ut in Civitate præfata ex tunc foret, in jure videlicet Canonico, & in Civili, & in medicina, & artibus, perpetuum Studium Generale, in quo Magistri doceant, & Scholares libere studeant & audiant in facultatibus prælibatis, & in eisdem

dem facultatibus Magisterii titulo valeant idonei decorari.

Licentiandi jus Episcopo assertum.

§. 2. Ut autem concessio, & indulgentia hujusmodi ad profectum, & utilitatem studentium, & ad dictum Studium, confluentium efficaciter impleantur, tibi Frater Episcope, tuisque successoribus Episcopis, Grationopolitan. qui erunt pro tempore in perpetuum impertiendi personis ad hoc idoneis docendi licentiam juxta infrascriptum modum liberam concedimus, auctoritate Apostolica facultatem, auctoritate prædicta tenore præsentium statuentes, ut si qui processu temporis fuerint, qui sibi in dicto studio docendi licentiam, ut alios decentius erudire valeant petierint impartiri, in jure canonico, & civili, & medicina, & artibus examinari possint ibidem, & in eisdem facultatibus magisterii titulo insigniri: ita tamen ut quotiens aliqui fuerint promovendi, præsententur Grationopolitan. Episcopo, qui erit pro tempore, vel ei, quem ad hoc idem Episcopus duxerit deputandum, qui magistros facultatis illius, in qua examinatio fuerit facienda in eodem Studio præsentibus, & vocatis eos gratis, & difficultate quacumque sublata de scientia, facundia, modo legendi, & aliis, quæ in promovendis ad Doctoratus seu Magistratus officium requiruntur, examinare studeat diligenter: & illos, quos idoneos repererit, petito secreto Magistrorum eorumdem consilio, quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium vel jacturam revelari quomodolibet sub divinæ maledictionis interminatione districtissime prohibemus, approbet & admittat, eisque petitam licentiam largiatur, alios minus idoneos penitus repellendo, postpositis omnino gratia, odio vel favore.

Licentiati hujusmodi ubique terrarum legere possunt.

§. 3. Illi autem, qui in Civitate præfata examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam obtinuerint, ut, est dictum, ex tunc absque examinatione, vel approbatione alia legendi, & docendi ubique terrarum plenam, & liberam habeant facultatem, nec a quoquam valeant prohiberi.

Juramentum a Magistris præstandum.

§. 4. Sane, ut rite in præfatis examinationibus procedatur præcipimus, ut Magistri legere in eodem Studio cupientes antequam incipiant præstent publice juramentum, quod ipsi vocati, ad examinationes easdem venient nisi fuerint legitime impediti, & gratis sine difficultate, odio & favore postpositis dabunt examinationi fidele consilium, qui de examinatis, velut digni approbari debeant, aut indigni merito reprobari. Qui vero juramentum hujusmodi præstare noluerint, nec ad legendum, nec ad examinationes easdem, nec etiam, ad aliqua Universitatis ipsius studii commoda, vel beneficia ullatenus admittantur. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrarum constitutionis prohibitionis, & præcepti infringere &c.

Datum Avenioni secundo Kalendas Octobris, Pontificatus nostri anno Quinto.

XVI.

Revocatio Vectigalium, & Pedagiorum a Populo Romano absque Sedis Apostolicæ licentia impositorum.

Ex Regest. eodem.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Jus imponendi Vectigalia ad quos spectet.

Consulto provida decrevit antiquitas per novorum impositiones vectigalium, quæ sine principali auctoritate institui non possunt, non fore aliquid exigendum; quinimo Pedagiorum seu Vectigalium hujusmodi exactiones tam jure canonico, quam civili regulariter & merito sunt damnatæ; vetusto etiam more Sanctorum Patrum est in Sancta Romana Ecclesia introductum, quod Romani Pontifices in certis & precipuis Ecclesiæ præfatæ solemnitatibus eos, qui novas pedagiorum exactiones statuere vel imponere præsumunt, nisi sint legitima auctoritate suffulti, sententia excommunicationis involvunt.

Quamdam Gabellam ab Officialibus Romanis impositam.

§. 1. Sane nuper, sicut accepimus, Officiales, seu Populus Urbis non attendentes præmissa, absque nostra licentia de novo gabellam seu gabellas ac nova vectigalia in dicta Urbe instituere temere præsumpserunt in magnum Reipublicæ ac libertatis Civium Romanorum, nec non Ecclesiarum, Clericorum, & Peregrinorum præjudicium & gravamen, proponentes de dicta Gabella tenere certam Militiam Equitum, & de ejusdem Gabellæ proventibus stipendia solvere Equitibus memoratis.

Revocat, exigique vetat.

§. 2. Nos igitur attendentes, quod ejusdem Gabellæ seu Vectigalium institutio eidem Reipublicæ ac libertati Ecclesiasticæ, & immunitati dictorum Civium, nec non Clericorum & Peregrinorum plurimum præjudicialis existit, & quod ex prædicta militia eorumdem Civium & aliorum plurimum oppressiones & alia mala quamplurima possent sequi, ac volentes propterea perniciose hujusmodi novitati congruis remediis obviare, predictas Gabellas noviter præsumptione temeraria institutas, quatenus processerunt de facto, auctoritate Apostolica revocamus & annullamus omnino, exactionem earumdem fieri districtius inhibentes, eos qui contra inhibitiones hujusmodi post presentium obtentam notitiam, prædictas Gabellas de novo institutas exigere vel similes absque nostra licentia speciali de novo instituere, nec non illos, qui super hiis præstare eis consilium, auxilium vel favorem præsumpserint, decernentes ipso facto excommunicationis sententiæ subiacere.

Nulli ergo &c.

Datum Avenioni Kalendis Decembris Pontificatus nostri anno Quinto.

Dat. die 1. Decembris 1339. An. V.

Con-

XVII.

Contra eos, qui loco sui alios supponunt examini pro consequendis beneficiis Ecclesiasticis, vel se pro aliis dicto examini supponunt.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Causæ edendæ Constitutionis. Quoniam nonnulli, sicut accepimus, honestati nequitiam, & morum saluti temporalia commoda præferentes, ad subeundum examen, quod hi, qui ad Ecclesiastica Beneficia ex provisionis nostræ gratia fuerint promovendi, in literatura examen subire tenentur, se minus idoneos sentientes, ad illud supponunt alios loco sui, qui se dictorum minus idoneorum habere nomina & cognomina, & esse de Civitate seu Diœcesi eorumdem mendaciter confingentes, examen subeunt pro eisdem, sicque præfati minus idonei, nullum subeuntes examen, per fraudem hujusmodi Beneficia Ecclesiastica consequuntur.

Constitutio cum oppositione pœnarum. §. 1. Nos volentes hujusmodi fraudi pœnis debitis percellendæ salubriter obviare, omnes hujusmodi, qui alios supponunt examini loco sui; necnon eos qui aliorum mentitis nominibus hujusmodi examen subeunt pro eisdem, excommunicationis sententiæ ipso facto decernimus subjacere, ac literas nostras per hujusmodi fraudem obtentas, & in posterum obtinendas, omnesque processus ipsarum prætextu habitos vel habendos, fore cassos, vacuos, irritos & inanes & nullius penitus existere firmitatis. Prædicti insuper, qui sibi falsa nomina imponentes pro aliis examen subeunt, ut præfertur, omnibus Beneficiis Ecclesiasticis siqua habent, sint eo ipso privati. Si vero nulla Beneficia Ecclesiastica obtineant, eo ipso efficiantur inhabiles ad Beneficia Ecclesiastica.

Nulli ergo &c.

Dat. die 19. Decembris 1339. An. V. Datum Avinione 19. Decembris, Pontificatus nostri anno quinto.

XVIII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic. legitur quoque apud Baluzium Miscellan. Tom. VII. pag. 142.

Declaratio super certis Capitulis contentis in Constitutione edita super statu Ordinis Monachorum Nigrorum.

Benedictus Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Nonnulla dubia ex Constitutionibus hujusce Ordinis exorta. Dudum pro bono, & salubri statu Religionis, seu Ordinis Monachorum Nigrorum nonnulla statuta, & ordinationes certis distincta Capitulis adhibitis nobis nonnullis ex Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus & pluribus Prelatis ejusdem Ordinis Decretorum Doctoribus consulta deliberatione in Religione ipsa vigilanter edidimus in nonnullis ipsorum Capitulorum adjicientes pœnas quas transgressores, seu contemptores, vel non observatores ipsorum incurrere volumus ipso facto, ex quibus apud Provincialia Capitula secundum dicta statuta postmodum celebrata, & Conventus quamplurium Monasteriorum insignes difficultates, & infrascripta dubia sunt exorta. Quibus ad audientiam nostram deductis, nos ad eorum supplicationis instantiam, quædam ex eis moderanda, & mitiganda aliqua vero mutanda, & declaranda duximus, sicut suadente æquitate, & pro consideratione fragilitatis humanæ, & multorum supplicum, qui in culpas interdum per juris ignorantiam faciliter prolabuntur, cognovimus expedire.

De Visitatoribus. §. 1. In primis siquidem quia in Capitulo posito sub rubrica de Visitatoribus sub ipsius Capituli principium continetur, quod si Visitatores ea, quæ in generalis Concilii, & Honorii Papæ Tertii prædecessoris nostri Constitutionibus statuta existere dignoscuntur exequi omiserint negligenter illas pęnas ipso facto incurrant, quas incurrunt ii, qui non veniunt ad Capitulum Provinciale prępeditionem canonicam non habentes; Nos ex rationabilibus causis inducti, eos duntaxat puniri volumus in expensis, quas recæperint a locis visitatis per eos, in quibus secundum arbitrium Provincialis Capituli se habuerint negligenter, prędicto Capitulo applicandis.

De expensis subministrandis venientibus ad annuale Capitulum. §. 3. Rursus statuto posito sub rubrica de Capitulis Generalibus celebrandis, ubi circa ejus principium dicitur, quod in singulis Ecclesiis Cathedralibus, & Monasteriis annis singulis Generale Capitulum celebretur, in quo cum Prælatis eorum alii Abbates, Priores, Prelati, & administratores eisdem immediate subjecti studeant convenire, adjiciendum fore providimus, ut si forsan aliquis ex locis prædictis, in quibus debet dictum Capitulum celebrari membra habeat adeo sibi remota, quod administratores principales dictorum membrorum nequeant annis singulis ad dictum Capitulum absque notabili dispendio convenire, tunc teneatur dictum Capitulum ordinare, quando administratores hujusmodi sic distantes convenire ad dictum Capitulum teneantur. Illud vero quod in dicto statuto subnectitur, quod illi qui venire tenentur ad Provinciale Capitulum de triennio in triennium, & ad cujuslibet Ecclesiæ, vel Monasterii Capitula annuatim vivant cum aliis ipsius loci Monachis in communi, & familiaribus suis Clericis, & Laicis, & etiam evectionibus extra Ecclesias, & Monasteria, & loca ipsa de suis propriis redditibus providere in necessariis teneantur, quavis constitutione, vel consuetudine contrariis non obstantibus suadentibus rationabilibus causis per modum intelligi volumus infra scriptum, ut si forte, ex consuetudine, vel statuto, aut alia ordinatione rationabili incumberet alii, seu aliis onus expensarum hujusmodi faciendi consuetudine, statuto, seu ordinationi hujusmodi per dictas constitutiones, seu ordinationes nostras nullatenus derogetur. Eos tamen quibus hujusmodi expensarum onus incumbit si ex hoc illis annis, quibus fieri volumus Capitulum me-

memoratum, vel ex aliis supra, vel infra statutis ipsos ampliores expensas facere contigerit, nolumus in expensis plus solito prægravari, sed tunc hujusmodi expensæ in quantum ultra solitum fuerint ampliores, fiant per omnes simul proportionabiliter, ut præfertur.

De Vità communi venientium ad Capitula.

§. 4. Super eo vero, quod in eodem Statuto dicitur, quod convenientes ad dicta Capitula vitam ducant communem, & faciant proportionaliter simul omnes expensas, id intelligi volumus, quoad Provincialia Capitula, si hoc commode fieri possit.

De Studentibus ad Generalia studia trasmittendis.

§. 5. Cæterum illud, quod in Capitulo posito sub rubrica de studentibus ad generalia Studia transmittendis circa ejus principium continetur: videlicet, quod loca habentia octo Monachos aliis principalibus locis subjecta in computatione Vicenarii numeri, ac Missione cum eisdem locis principalibus, quibus subsunt, conjungantur; intelligi volumus de locis subjectis, in quibus fuerint octo Monachi, etiam illo, qui præest eisdem, in hujusmodi numero computato. Adiicimus etiam, quod si hujusmodi loca subjecta viginti Monachos, vel plures habuerint, per se faciant hujusmodi Studentium missionem, nec quantum ad hoc cum locis principalibus conjungantur. Quinimo si alia loca eis subjecta octo Monachos habuerint, cum immediatis Superioribus, quantum admissionem hujusmodi, conjungantur. Si vero fuerit Ecclesia, Monasterium, vel alius locus principalis, in quo Vicenarius Monachorum numerus non existat, si tamen ibi numerus major senario, teneantur Visitatores per Capitulum Provinciale deputati, cum in eis Visitationis officium exercebunt, inquirere de facultatibus, & oneribus eorumdem, & si hujusmodi oneribus supportatis invenerint facultates sufficere pro uno, vel pluribus Monachis ad dicta Studia destinandis, relationem de hoc faciant in Provinciali Capitulo subsequenti, in quo Præsidentes cum consilio, & assensu majoris partis Capituli ordinent auctoritate Apostolica, juxta hujusmodi suppetentiam facultatum, de uno, vel pluribus Monachis ad eadem Studia destinandis. Volumus insuper quod in quocumque loco, a quo de consuetudine, vel ordinatione, seu Statuto, quæ decrevimus inviolabiliter observanda, plures ad hujusmodi Studia mittendi fuerint, quam sit in Constitutionibus nostris hujusmodi ordinatum, serventur deinceps circa nominandas, eligendas, & licentiandas personas hujusmodi mittendorum, ea, quæ per nos circa alios mittendos ad Studia in eisdem Constitutionibus continentur.

De Pensionibus studentiū.

§. 6. Præterea illud, quod in Capitulo posito sub rubrica de pensionibus Studentium continetur, videlicet, quod nullus aliquid de hujusmodi pensionibus, seu fructibus, redditibus, vel proventibus, quæ, vel qui assignabuntur pro pensionibus ipsis, dare seu commutare, aut quomodolibet alienare præsumat, intelligimus, vel intelligi volumus in dimissionem scilicet pensionum, seu præjudicium Studentium prædictorum, volumus tamen, quod in casu, in quo fieret hujusmodi commutatio, ad hoc ut Studentibus præjudicium nullum fiat, fructus, redditus, & proventus, seu loca, quæ fuerint subrogata, seu successerint in locum priorum, sicut illa pro dictis pensionibus perpetuo remaneant obligata. Inter alia etiam ordinavimus in eodem Capitulo, quod pensiones Studentium de communi contributione inter caput, & membra ipsum caput pertinentia facienda solverentur, quousque certi perpetui redditus pro ipsis pensionibus existerent assignati, pro prædictis quoque pensionibus beneficiorum uniones, & pensionum impositiones sub certa forma fieri volumus, prout in eodem Capitulo continetur. Cum autem, sicut ex quorumdam relatione percepimus, ex unionibus, & impositionibus hujusmodi difficultates, & nonnulla dispendia sint secuta, & plura, & majora sequi in posterum formidentur; nos in hac parte, mederi præteritis, & præcavere futuris dispendiis cupientes, uniones, & pensionum impositiones quascunque auctoritate nostra propterea jam factas omnino cassantes, & potestatem super iis per nos quibuscumque concessam totaliter revocantes, per modum, qui sequitur circa pensiones dictorum studentium providimus, videlicet, quod ubi mittendi ad studia fuerint in Ecclesia, Monasterio, sive loco unde mittentur, tantum vel amplius in victualibus, & vestiario percepturi, quantum summæ prætaxatarum pensionum ascendunt, valorem eorum habeant in pecunia pro hujusmodi pensione in studio residendo. Valorem autem hujusmodi solvere teneantur temporibus pro pensionibus solvendis statutis, ii qui victualia, & vestiarium ministrabunt, & in primo Capitulo generali per tres bonos viros per ipsum Capitulum, vel majorem partem ipsius deputandos fiat ęstimatio prædictorum in pecunia fideliter, unum annum cum alio compensando, ac illa in æstimatione hujusmodi computando, quæ ex bono, & æquo viderint computanda. Si vero ea, quæ recepturi forent, seu valore eorum ad summam dictarum pensionum forsitan non ascendant de communi contributione facienda per modum in eodem Capitulo de pensionibus studentium positum, id quod defuerit, suppleatur, donec de perpetuis, & certis redditibus pro iis de novo acquisitis fieri valeat hujusmodi supplementum: si autem in aliqua Ecclesia, Monasterio, sive loco Religionis ejusdem taxatum, seu ordinatum existit, quid, & quantum pro victu, & vestitu Monacho in studio existenti oporteret in pecunia, vel rebus aliis assignari; illud detur, & assignetur loco victus, & vestitus per eos, qui ad eorum solutionem tenebuntur, ei qui, ut præmissum est, ad studia transmittetur, & in eo casu, quo non pecunia, sed res aliæ consueverunt ipsis studentibus assignari, fiat earum rerum æstimatio per deputatos prædictos. Et si hujusmodi pecunia, vel res summas dictarum pensionum studentium prædictorum excedunt, id quod plus recipi consuevit, non diminuatur: si vero ad summas hujusmodi non ascendant, id quod deerit de communi contributione, ut præmittitur, suppleatur, quousque ea, quæ per communem contributionem hujusmodi in supplementum prædictum dari de-

debent studentibus, instructoribus prælibatis in certis, & perpetuis redditibus pro iis de novo acquisitis fuerint assignata. Illud quoque, quod in eodem Capitulo continetur videlicet, ne de studentium pensione alia prædictorum cuiquam valeat provideri, nisi ipse electus, & licentiatus fuerit, prout est in dicto Capitulo ordinatum, alias nulla sit assignatio hujusmodi ipso jure, nec per eam jus alicui acquiratur, & tam assignans, quam accipiens teneantur ad restitutionem omnium, quæ exinde recepta fuerint, faciendam, & nihilominus pœnis subjaceant superius in eodem Capitulo designatis; id intelligi volumus, cum scienter peccatum fuerit in modo vel forma electionis, vel nominationis prædictę. Quia vero in eo Capitulo continetur, quod pręsidentes, & alii convenientes ad Provinciale Capitulum provideant, ut Monachi ad dicta Studia transmittendi insimul commorentur saltem deni ad minus; concedimus, quo dicti Præsidentes possent in Provinciali Capitulo si eis expediens visum fuerit ordinare, quod Monachi numero pauciores, usque ad senarium numerum simul morari valeant in studiis supradictis. Quod autem in dicto Capitulo, in paragrafo: Rursus statuimus &c. inter alia continetur. Quod illi qui ad Baccalaureatum, & ad legendum Decretales in Parisiensi studio assumi voluerint & in ipso Parisiensi, vel quovis alio generali studio, audiverint jura canonica per sex annos, de quibus per tres annos minus audierit Decretum, necnon illi, qui ad magisterium in decretis, vel ad lecturam Decretorum assumi voluerint in præfato Parisiensi studio, & ibi, vel in alio generali studio jura canonica, ut Baccalaurei legerint per quinque annos, & de hoc primo fidem fecerint per eorum proprium, & duorum aliorum juramentum; intelligi volumus, quod duo præfati addito eis tertio solum jurare debeant se credere hujusmodi ad Baccalaureatum assumendos, vel magistrandos, seu etiam ad lecturam decretorum assumendos verum jurasse.

De mutuis. §. 7. Verba autem illa, quæ in Capitulo posito sub rubrica de Mutuis, in paragrafo: Volentes itaque, continentur, scilicet obligando, seu submittendo &c. ad omnem ambiguitatem tollendam intelligi volumus de obligatione, & submissione speciali, & expressa.

De Forma juramenti a Prælatis præstandi. §. 8. Rursus illud quod in Capitulo posito sub rubrica de forma juramenti a Prælatis præstandi in paragrafo, qui incipit: Decernimus, continetur, videlicet, quod cum Civitas, Castrum &c. vendenda, vel obliganda extiterint, quo ad obligationem hujusmodi intelligi volumus, si obligatio ipsa fiat principaliter, specialiter, & expresse.

De Locis non tradendis ad firmam. §. 9. Porro ad Capitulum positum sub rubrica de locis non tradendis ad firmam, adjicimus, quod per contenta in eo non intendimus prohibere, quo minus Antistites, Abbates, Priores, & administratores alii redditus, & proventus administrationum suarum locare, seu vendere valeant absque solemnitate in Capitulo ipso apposita ad tempus modicum, quod triennium non excedat jutxa morem in regione, in qua erunt, solitum observari statutis etiam rationabilibus Ecclesiarum, vel Monasteriorum, vel aliorum locorum Religionis ejusdem, si qua super hoc fuerint, observatis. Si vero talis traditio, vel concessio ad firmam tempus triennii forsan excedat, volumus quod omnes solemnitates in ipso Capitulo positę, debeant observari. Volumus etiam quod decimæ, & primitiæ nonnisi usque ad annum tradi possint ad firmam, & quod per hoc in casibus aliis non præjudicetur contentis in ordinationibus pręlibatis. Si tamen ex hujusmodi locatione, seu venditione proventuum ad tempus modicum, ut præmittitur, facienda contingeret infra unum annum recipi pecuniam, vel aliud, quod pretium proventuum unius anni rei venditę, seu locatæ excederet, tunc servari volumus solemnitates contentas in Capitulo memorato.

Ne mulieres habitent in locis Monachorum. §. 10. Quod autem in Capitulo posito sub rubrica, ne mulieres habitent in locis Monachorum, prohibetur expresse, ne Antistites, Abbates, Priores, & cæteri administratores in Ecclesiis Monasteriis, seu locis aliis Ordinis, & Religionis ejusdem, aut infra septa ipsorum mulieres tenere præsumant, declaramus de illis domibus, locis, & septis Religionis ejusdem debere intelligi, in quibus debent Monachi residere.

De creatione Monachorum. §. 11. Illud siquidem quod in Capitulo posito sub rubrica de creatione Monachorum circa ejus principium continetur, videlicet, quod induantur Monachi, cum proborum consilio Ecclesiæ, Monasterii, Prioratus, Decanatus, aut loci, cui ii ad quos pertinet creatio eorumdem præfuerint; intelligi volumus in locis dumtaxat, in quibus de consuetudine, privilegio, vel statuto requiri debet proborum consilium prædictorum.

De Licentiis eundi extra Monasteria. §. 12. Cæterum illud, quod continetur in Capitulo posito sub rubrica de licentiis eundi extra Monasteria, vel alia loca, in versiculo, qui incipit: Si quis vero Monachus contrarium fecerit; intelligi volumus cum Monacus de Monasterio, & loco Conventuali a Superiore suo non petita licentia, nec obtenta exire præsumpserit, vel cum obtenta dicta licentia exiverit, & cessante impedimento legitimo in præfixo sibi termino non duxerit redeundum.

De pœnis quę a Constitutionibus intentantur contra trasgressores. §. 13. Denique quia in eisdem Constitutionibus nonnulla Capitula continentur per quæ pœnæ, seu sententiæ excommunicationis, suspensionis, & interdicti, ac etiam inhabilitatis in personas dictę Religionis interdum sine aliqua moderatione temporis proferuntur, quas siquidem pœnas, seu sententias nonnulli per inadvertentiam, simplicitatem, seu ignorantiam, seu etiam propter ambiguitatem dictorum Capitulorum forsitan incurrerunt, nos ad eorum supplicationis instantiam pro animarum ipsorum salute præfatis personis dictæ Religionis cujuscumque status, seu conditionis existant, quæ prędictas pœnas, vel seu sententias incurrerint, providere salubriter intendentes, volumus, & tenore præsentium concedimus hac vice, quod personę in dicta Religione Superiores non habentes quę prædictas pœnas vel sententias incurrerint, ab ali-

aliquo Præsidentium, cæteræ vero personæ per suos immediate Superiores possint si humiliter petierint, a prædictis sententiis iuxta Ecclesiæ formam absolvi, & ab eis tam super irregularitate, si quam forsan prædictis ligatæ sententiis celebrando divina, vel se ingerendo eisdem contraxerunt, quam super inhabilitate præmissorum occasione contracta dispensationis, & habilitationis gratiam obtinere, injunctis eis super iis, quæ de iure fuerint iniungenda. Pœnas vero temporales, quas per Constitutiones easdem personæ prædictæ forsan incurrerunt, de quibus per eas nondum extitit satisfactum, volentes hac vice misericorditer agere cum eisdem, Apostolica auctoritate remittimus de gratia speciali.

Clausulæ. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatum, adiectionum, constitutionum, cassationum, revocationis, declarationis, & remissionis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursurum.

Dat. die 5. Decembris 1340. An. VI. Datum Avenione Nonis Decembris, Pontificatus nostri anno VI.

CLEMENS VI.

PAPA CXCVIII.

ANNO DOM. MCCCXLII

DIe septima Mensis Maii anno 1342. electus est in Romanum Pontificem, & Clemens VI. voluit appellari, Petrus Rogerius Presbyter Cardinalis SS. Nerei & Achillei tituli Fasciolæ, qui solemniter coronatus est Avenione die 19. ejusdem mensis in die Pentecostes. Sedit in Pontificatu annis X. mensibus fere septem a die electionis ejus computandis: a die vero coronationis annis X. mensibus VI. diebus XVIII. imperantibus in Oriente Joanne Palæologo Imperatore, in Occidente vero Carolo IV. Rege Romanorum. Obiit die 6. Decembris 1352. & corpus ejus depositum est Avenione in Ecclesia B. Mariæ: indeque translatum ad Monasterium Casæ-Dei in Alvernia. Vacavit Sedes dies XII.

I.

Ext. apud Raynald. ad ann. 1341. §. 83.

Insignium Sacerdotiorum, atque Ecclesiasticarum dignitatum provisio in Siciliæ Regno Sedi Apostolicæ reservatur ad tempus.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Miserum Siciliæ statum deplorat.

DUM statum miserabilem Insulæ Siciliæ, quæ propter inobedientias, & excessus nefandos varios contra Romanam Ecclesiam commissos ibidem, interdicto Ecclesiastico subjacere, ac diu subjacuisse noscitur, mentis oculis intuemur, eidem more paterno compatimur, piis desideriis affectantes, quod per veram obedientiam, & satisfactionem debitam a suis relevari periculosis opprobriis, & ad statum dirigi prosperum mereretur.

Causæ hujusmodi reservationis faciendæ.

§. 1. Cum autem propter hæc, & alia circa præmissa diligentius attendenda opportunum admodum existimetur, quod in Ecclesiis præsertim Cathedralibus, & aliis locis Ecclesiasticis ejusdem Insulę pręcipuis, Prælati, & Rectores præficiantur idonei, per quorum fidelitatem, & circumspectam industriam Ecclesiarum, & locorum prædictorum posse provideri utilitatibus, & salubriter consuli statui supradicto speretur; nos his, & aliis causis honestis, & rationabilibus animum nostrum ad id moventibus, nonnullorum prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum in hac parte vestigiis inhęrentes, provisiones, & dispositiones omnium, & singularum Archiepiscopalium, Episcopalium, Collegiatarum Ecclesiarum, necnon Abbatiarum, Monasteriorum, & Prioratuum Conventualium Regularium, & Sæcularium, exemptorum, & non exemptorum nunc vacantium, & in antea vacaturorum infra dictam Insulam consistentium, in quibus Prælati, seu Rectores consueverunt per electionem assumi, si, cum, & quotiens casus vacationis emerserit, usque ad biennium a prima die Junii proximo instantis, quo terminabitur tempus reservationis per felicis recordationis Benedictum Papam XII. Prædecessorem nostrum olim de illis factæ in antea computandum, nobis, & Sedi Apostolicæ auctoritate Apostolica reservamus; universis Ecclesiarum, Abbatiarum, Monasteriorum, & Prioratuum prædictorum Capitulis, Collegiis, & Conventibus, ac personis districtius inhibentes, ne in eis hujusmodi reservatione durante ad electionem, postulationem, vel provisionem aliquam præsumant procedere aliquo modo, ac decernentes ex nunc irritum, & inane, si secus super ipsis, per quosvis alios, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Cæterum volumus, & nostræ intentionis existit, quod reservatio, inhibitio, & Decretum hujusmodi, ad Monasteria Monialium, & aliarum Religiosarum Mulierum, & ad Ecclesias, vel Prioratus non Conventuales, seu quorum fructus, redditus, & proventus annui summam quinquaginta florenorum auri secundum communem æstimationem non excedunt nullatenus extendantur.

Reservatio, de qua in Rubrica.

Clausulę.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reservationis, inhibitionis, & Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 5. Maii 1343. An. I.

Datum Avenioni tertio nonas Maii Pontificatus nostri anno primo.

II.

Ibid. §. 75.

Declaratio, quod Rege Siciliæ minore Regni Procuratio spectat ad Sedem Apostolicam.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei Ad futuram rei memoriam.

Prooemium.

EX ore sedentis in Apostolicæ Solio dignitatis debet adinstar illius, cuius vices gerit, gladius procedere bis acutus, ut æquo libramine cuncta ad examen ipsius deducta prudenter appendens jus suum unicuique tribuat, & in justitia nulli parcat: quem tunc bene agere nos cognoscimus cum tam nostris, quam subditorum, non declinando ad dextram, vel sinistram, invigilamus remediis, futuris occurrimus periculis, ac injuste, & improvide attentata, quæ partus forsitans se deteriores haberent, si ipsorum inefficacia in publicum præcone justitia non justi censura Judicii reformamus. Tuncque cum majora timentur provenire dispendia promptiori, & uberiori cautela sine personarum acceptione provisionis nostræ remedio subvenimus.

Qui fuerint a Roberto Rege Procuratores Regni constituti.

§. 1. Sane ad Apostolatus nostri notitiam pridem deducto, quod claræ memoriæ Robertus Rex Siciliæ in ultimo testamento suo inter cætera ordinaverat, & mandaverat, quod venerabilis Frater noster Philippus Episcopus Cavalicensis, & charissima in Christo filia nostra Sancia Regina Siciliæ illustris, ac dilecti filii nobiles viri Philippus de Sanguinero Altifluminis Gaufridus de Marsano Squilarii Comites, ac Carolus Artus essent, & esse deberent Gubernatores, dispensatores, Rectores, & administratores, vel quocumque alio modo, & nomine melius poterant de jure censeri, Charissimæ in Christo filiæ nostræ Johannæ Reginæ Siciliæ illustris neptis suæ ex unico filio primogenita, eidem Regi in Regno Sicilię, & terris citra Pharum usque ad Confinia Terrarum Ecclesię (excepta Civitate Beneventana cum ejus territorio ad Romanam Ecclesiam pertinente) juxta conventiones inter ipsam Romanam Ecclesiam & claræ memoriæ Carolum primum Regem Siciliæ, ipsius Roberti Avum, initas succedentis, volens, & mandans, quod præfata Joanna, donec complevisset vigesimum quintum annum, nihil deberet, vel posset quomodocumque, & qualitercumque agere, seu facere in judicio, vel extra Judicium contrahendo, dando, & alienando, seu alias quemcumque

actum

actum legitimum faciendo sine expressa conscientia, & assensu principaliter dictæ Sanciæ, & aliorum prædictorum quos Gubernatores, Dispensatores, Rectores, & administratores dictorum Reginę, & Regni statuebat, & quod si ante lapsum prædicti temporis dicta Johanna secus forte faceret, quod non credebat, nec intendebat ipse Rex, ut dicebat, ipso jure esse nullum, & prorsus vacuum, & inane, quam ordinationem, & voluntatem dicta Johanna se inviolabiliter promiserat servaturam; Intellecto quoque, quod Episcopus, Sancia, & alii supradicti post mortem dicti Regis, virtute ordinationis prædictæ multa gesserant, & administraverant, gerebant, & administrabant, & dictæ Johannæ gubernanti, & regenti in contractibus judiciis, & aliis diversis agendis auctoritatem, & consensum præstiterant, & præstabant; ipsa enim Johanna interdum cum prędictorum, & aliquorum ex ipsis auctoritate, & assensu, & interdum per se, vel aliquorum ex eis non interveniente consensu gerebat, disponebat, & administrabat in Regno, & terris prædictis donando, investiendo feuda, dignitates, administrationes, & officia perpetua, & temporalia concedendo, & aliter contrahendo, & alios actus judicialiter, & extrajudicialiter exercendo; Nos considerantes, quod dicta Johanna Regina adhuc talis est ætatis, quod ipsa ad administrationem Regni, & Terrarum prædictorum propter defectum ætatis hujusmodi minus idonea existit, & quod propterea ad nos, qui ejusdem Joannæ immediati Superiores existimus, & totius Regni, & terrarum prædictorum directum, & altum Dominium obtinemus, cura, administratio, defensio, gubernatio, & Bailia Regni, & terrarum prædictorum gerenda per nos, vel alium seu alios idoneos, quos ad hoc duxerimus deputandos sic plene, & in solidum de iure & diversorum prędecessorum nostrorum Romanorum Pontificum observantia pacifica istis dignoscitur temporibus pertinere, quod nec prædictus Rex, Gubernatores, Rectores, & administatores huiusmodi, pro tempore, quo gubernatio, administratio per Bailia huiusmodi ad nos ut præmittitur, pertinet, dictis Joannæ, & Regno nullo modo poterat deputare, & propterea prædicti Episcopus, Sancia, Philippus Gaufridus, & Carolus, tamquam dati & deputati administratores, & gubernatores ab illo, cui ius dandi saltem pro dicto tempore minime competebat, administrare, gubernare & regere, seu prædictæ Joannæ in agendis auctoritatem, & consensum, seu assensum prætextu, vel virtute ordinationis prædictæ præstare nullatenus potuerunt, nec dicta Johanna cum auctoritate, seu consensu ipsorum, nec etiam per se ipsam, sive illis huiusmodi tempore de dispositione, & gubernatione, Regni, & Terrarum prædictorum, vendendo dando feuda, dignitates, & Officia perpetua vel temporalia concedendo, investituras faciendo, seu quosvis alios actus legitimos in judiciis, vel extra Judicialibus exercendo se proterant intromittere quoquomodo, sive quæ ex gestis per eam cum dictorum Episcopi, Sanciæ & aliorum vel aliquorum ex eis auctoritate, seu consensu, vel per se ipsam, eorum non interveniente consensu, seu per ipsos Episcopum, Sanciam, & alios supradictos, qui nullum habuerunt, nec habent dispensationis, gubernationis huiusmodi potestatem, decipiuntur subditi, & alii, cum dicta Johanna, seu cum Episcopo, Sancia, & aliis sepæfatis vel eorum auctoritate vel assensu contrahentes, seu quęvis alia negotia exercentes, & Officia, dignitates, administrationes, investituras, vel quecumque alia ipsis intervenientibus obtinentes, cum ex administratione gestione, & gubernatione talium umbra quædam solum ostendatur in opere, nulla autem subsit realis veritas in effectu; ac volentes, sicut tenemur, damnis, & periculis, quibus Regni & terrarum prædictorum incolæ nostri quidem, & Ecclesię Romanæ homines principaliter vassalli subjici propterea possint occurrere, ac indemnitati prædictæ Romanæ Ecclesiæ, cui ex prædictis magnum, nisi sic pręsumptis obviaretur conatibus, prejudicium pararetur, quantum cum Deo possumus, providere, deliberavimus cum Fratribus nostris tam periculoso errori, ne eum approbare tacite videamur, resistere & male incohatis occurrere, ne tractu temporis invalescant per tolerantiam & eisdem vires dissimulatio subministret.

Joanna stare eorum administrationi promisit.

Ad quem Regni administratio spectet.

Joannæ gesta iure nō fulta.

§. 2. Ideoque de eorumdem Fratrum consilio præsentis sanctionis oraculo decrevimus, & ex certa scientia declaramus prædictum Regem non debuisse, nec potuisse prænominatos Episcopum, Sanciam, & alios gubernatores, dispensatores, Rectores, Administratores dictorum Joannæ Reginæ & Regni pro istis saltem temporibus, quibus gubernatio bailia, & administratio, ut præmittitur pertinet, sicut nec quosvis alios dare, ordinare, vel quomodolibet deputare, nec ipsos Episcopum, Sanciam, & alios debuisse, nec potuisse ex ordinatione ipsius Regis administrationem, & gubernationem ipsorum Joannę & Regni recipere, vel ad ipsam administrationem, & gubernationem sive per se ipsos, sive dictæ Joannæ auctoritatem consensum, vel assensum in Judicio, vel extra Judicium, seu alias qualitercumque præstando se ingerere, vel ipsi administrationi, directe, vel indirecte virtute ordinationis prędictę quomodolibet immiscere, nec dictam Joannam cum auctoritate, seu consensu ipsorum, neque etiam per se ipsam, prædictorum non interveniente consensu de gubernatione, & administratione prædictorum Regni, & Terrarum se intromittere aliquomodo istis temporibus, ut præmittitur potuisse, nec potuisse.

Decretum Pontificium circa Regni procuratione.

§. 3. Declaramus insuper omnia gesta, acta, & administrata qualitercumque virtute ordinationis hujusmodi per nominatos Episcopum, Sanciam, & alios communiter, vel divisim, & per præfatam Joannam cum auctoritate, & assensu ipsorum auctoritate, vel consensu, sive sint venditiones, donationes feudorum, officiorum, & dignitatum, perpetuorum, vel temporalium concessiones, investituræ, seu quævis alia judicialia, & extrajudicialia quocumque nomine appellentur, cassa

Joannæ gesta rescissa.

sa omnino esse, & irrita, nullumque debuisse, vel debere sortiri effectum, nec alicujus existere firmitatis.

Irritata etiam quæ fieri continget in futurum.

§. 4. Et nihilominus hujusmodi acta, gesta, disposita, & administrata, ut præmittitur per prædictam Joannam, quoquomodo, seu per alios supradictos, vel ipsorum, aut aliquorum ex ipsis, auctoritate, consensu, seu assensu, quatenus processerunt de facto, & quæ pro tempore, quo ad nos administratio, ut præmittitur pertinebat, per ipsam Joannam, vel prædictos, vel eorum auctoritate, vel consensu, modo, & forma præmissis fieri, geri, & administrari contingeret in futurum non obstante iuramento per sæpefatam Joannam præstito, cassamus, irritamus, & cassa, & irrita nuntiamus.

Procuratores a Roberto instituti exauctorati:

§. 5. Inhibemus quoque præfatis Episcopo, Joannæ, Sanciæ, Philippo, Gaufrido, & Carolo sub pœna excommunicationis, quam ipsos, & eorum singulos non parentes huiusmodi nostris prohibitionibus, & mandatis non obstantibus quibuscumque privilegiis incurrere volumus ipso facto, ne post habitam præsentis decreti, declarationis, ordinationis, & inhibitionis notitiam, prædicta Joanna durante dicto tempore de dispositione, administratione, & gubernatione dictorum Regni, & Terrarum seu sine auctoritate, vel consensu prædictorum Episcopi, Sanciæ, & aliorum, nec etiam ipsi Episcopus, Sancia, & alii, sive per se gerendo, & administrando, sive ipsi Joannę auctoritatem, seu consensum virtute prædictæ ordinationis ipsius Roberti Regis, ut pręmittitur, præstando directe, vel indirecte, seu aliqualiter intromittant, nec se administratores, seu Gubernatores Regni, seu Reginę, vel quovis alio nomine, occasione ordinationis prædicti Regis nullatenus verbo, vel scriptura nominent, vel faciant ab aliis nominari.

§. 6. Cæterum, ut Incolæ dicti Regni, quos in visceribus gerimus charitatis, vel quivis alii cum dictis Episcopo, Sancia, Philippo, Gaufrido, & Carolo tamquam cum administratoribus, & gubernatoribus prædictorum Regni, seu Reginæ, vel cum dicta Joanna de auctoritate, consensu, vel assensu ipsorum communiter, vel divisim, vel eorum non interveniente consensu quomodolibet contraxerunt, vel ab ipsa Joanna, feuda, investituras, dignitates, officia, seu administrationes aliquas receperunt, vel qui cum ea, seu prædictis, vel Judicibus, seu Officialibus aliis deputatis ab ipsis in iudicio, vel extra quovis modo aliqua gerere, vel agere habuerunt bonam fidem habentes, ex ignorantia se læsos non lugeant, seu deceptos; nos eisdem providere paterna pietate volentes dilecto filio nostro Aymerico tituli Sancti Martini in Montibus Presbytero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato per nos in dictis Regno, & Terris administratore, gubernatore, & baiulo deputato committimus per præsentes, quod ea, quæ per præfatos Episcopum, Sanciam, & alios, vel per prædictam Joannam, cum etiam, vel sine auctoritate, consensu, vel assensu eorum, seu aliquorum ex ipsis gesta, & administrata repererit utiliter, & alias rite, & non in Romanæ Ecclesiæ seu Regni pręiudicium processisse, de patientia toleret, vel prout sibi videbitur auctoritate nostra approbet, & confirmet.

Aymericus Tit. S. Martini in Montibus Legatus Regno administrando præficitur.

§. 7. Per prædicta autem non intendimus quin ea, quæ præfati Episcopus, Sancia, Philippus, Gaufridus, & Carolus ab ipso Roberto executores etiam deputati, tamquam executores ex virtute executionis dumtaxat, ac prout, & in quantum executorum potestas, & ministerium legitime se extendit, gesserunt, & administraverunt, seu eos gerere, & administrare contigerit in futurum, plenam, & perfectam, ac per pręsentem Constitutionem, & ordinationem in nullo diminutam obtineant roboris firmitatem.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Decreti, recisionis, prohibitionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis &c.

Datum Avenioni quarto Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 28. Novembris 1343. An. II.

III.

Facultas Abbatis Congregationis Monacorum B. Mariæ Montis Oliveti, Ordinis S. Benedicti, retinendi & acquirendi nova loca & Monasteria, ibique Ecclesiastica Sacramenta ministrandi.

Hanc Congregationem approbavit Joannes XXII. Constitutione XXXVI. pag. 191. Cum a nobis.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei; Dilectis filiis Abbati, & Conventui Monasterii S. Mariæ de Monte Oliveti in Accona, Ordinis S. Benedicti, Aretinæ Diœcesis. Salutem & Apostolicam beneditionem.

Exordium.

Solicitudinis Pastoralis officium, quod super omnes orbis Ecclesias, & Monasteria, dispositione divina, licet immeriti, gerimus, pulsat & excitat mentem nostram, ut cunctorum fidelium, & præsertim regularium personarum, quæ mundanis relegatis illecebris, sub arctioris vitæ observantia se perpetuo divinis obsequiis emanciparunt, commodis intendamus, ac in iis, quæ divini cultus, animarum salutem, & religionis augmentum concernunt, eos apostolici favoris præsidio foveamus.

Multa bona his Monachis a fidelibus collata.

§. 1. Exhibita siquidem nobis nuper vestra petitio continebat, quod nonnulli Christi fideles, gerentes ad vestrum Monasterium specialis devotionis affectum, ac cupientes, ut Monasterium ipsum ad divini laudem nominis amplietur, pro animarum ipsorum salute, nonnullas domos, terras, possessiones, loca, & alia bona ad eos spectantia, vobis, ac vestro Monasterio liberalitate provida donaverunt, & ea intentione contulerunt, ut in eisdem domibus, terris, possessionibus, & locis, Prioratus, & Oratoria cum officinis necessariis ad opus personarum dicti Monasterii construantur, & de novo fundentur; ipsaque constructa, & fun-

data, dicto vestro Monasterio tamquam membra capiti sint subjecta, & in eis sic constructis, & fundatis instituantur, ponantur, & deputentur Priores, Monachi, & Conversi, ac familiares, per te fili Abbas, & successores tuos Abbates, qui erunt pro tempore Monasterii supradicti, quodque quamplurimi alii Christi fideles, similes donationes, & concessiones vobis libenter facerent ad similes usus, ut creditis, si vos super his a Sede Apostolica haberetis auctoritatem, licentiam, & etiam facultatem. Quare nobis humiliter supplicastis, ut vos in hac parte, prærogativa Sedis Apostolicę gratia prosequendæ consuetæ ipsius clementia, dignaremur.

Facultas eis concessa hæc recipiendi bona: aliaque condendi Monasteria Oratoria &c.

§. 2. Nos igitur, qui sumus almifici Confessoris Benedicti Ordinis professores, cupientes Ordinem ipsum, ad Dei laudem, & gloriam, ipsiusque Confessoris memoriam celebrem dilatari, ac cultum augeri divini nominis, & animarum salutem etiam procurari, & propterea hujusmodi pia desideria devotorum volentes favoribus Apostolicis confovere, vestris supplicationibus inclinati, recipiendi hujusmodi domos, terras, possessiones, loca, & omnia bona prædicta vobis jam concessa & donata, & ea etiam quæ in posterum vobis donabuntur, & concedentur ad usus prædictos, & in eisdem domibus, terris, possessionibus, locis donatis, & concessis, ac donandis, & concedendis prout domorum, terrarum, possessionum, locorum hujusmodi magnitudo, seu quantitas, & eorum etiam facultates exposcent, Prioratus vestri Ordinis, & Oratoria cum officinis necessariis construere, & fundare in partibus dumtaxat Italiæ, ac in eis Priores, Monacos, Conversos, & familiares juxta dictarum facultatum exigentiam instruere, qui secundum ejusdem B. Benedicti Regulam, & instituta dicti vestri Monasterii, devotum impendant perpetuo Altissimo famulatum. Et quod eisdem Prioribus, Monacis, & Conversis liceat in eisdem Prioratibus, & Oratoriis habere altaria, campanilia, cum campanis, cæmeteria pro sepultura personarum in illis degentium, ac in Oratoriis ipsis Missas, & alia divina officia celebrare. Quodque Prior cujuslibet loci sic construendi, possit Monachorum, & Conversorum Prioratus, seu loci sui confessiones audire, ipsosque absolvere, ac eis pro commissis pœnitentiam injungere salutarem, dummodo talia non fuerint, propter quæ foret Sedes Apostolica merito consulenda.

Ibique Ecclesiastica ministrandi Sacramenta.

§. 3. Necnon eisdem cuncta Sacramenta Ecclesiastica ministrare, & quod in Prioratibus, & Oratoriis ipsis, erectionem, & consecrationem altarium, & cœmeteriorum benedictionem, a quocumque malueritis Catholico Antistite gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habente (si Prioratuum, & locorum ipsorum Diœcesani, eas vobis, & ipsis Prioribus, ac Monachis, gratis, & sine pravitate exhibere noluerint) recipere libere valeatis; vobis & eisdem Prioribus, & Monachis Prioratuum, & locorum hujusmodi, sine parochialium Ecclesiarum, & cujuslibet alterius juris alieni præjudicio, auctoritate Apostolica licentiam, & facultatem liberam, tenore præsentium, de gratia concedimus speciali.

Nulli ergo, &c.

Dat. Avenione 12. Kal. Februarii, Pont. nostri Anno 2.

Dat. die 21. Januarii 1344 Pont. An. II.

I V.

Pragensis Ecclesiæ Erectio in Archiepiscopatum.

Ex Raynaldo ad ann. 1344. §. 64.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Pragensis Ecclesiæ dignitas.

Attendentes Pragensem Ecclesiam magnæ titulo dignitatis inter alias partium Ecclesias præfulgere dignitate, rationabile fore conspicimus, ut ipsam Pragensem Ecclesiam, & Archiepiscopos, qui pro tempore inibi præfuerint, spiritualibus gratiarum largitionibus in eis potissime, quæ ad suum decus, & decorem ex ipsius Ecclesiæ excellentia dignitatis pertinent, honoremus.

In Archiepiscopatum erecta.

§. 1. Nuper si quidem suadentibus rationabilibus causis eandem Pragensem Ecclesiam olim suffraganeam Ecclesiæ Moguntinensis, ac tunc de Provincia Moguntina existentis, & venerabili Fratri nostro Arnesto Episcopo olim Pragensi in Archiepiscopum Pragensem electo regimini ejusdem &c. Pragensis Ecclesię præsidente de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis in Archiepiscopalem, & Metropolitanam ereximus, & honoribus, ac insigniis Sedis Metropoliticæ duximus decorandam. Et attendentes, quod ipse Arnestus in ejusdem Ecclesiæ regimine, dum Episcopalis existebat, hactenus se gessit fideliter, & prudenter, & quod illud in posterum attentius gereret, præfatum Arnestum ipsi Ecclesiæ Pragensi in Archiepiscopum præfecimus, & pastoralem curam, & administrationem ipsius eidem Arnesto in spiritualibus, & temporalibus committendo, sibique deinde Pallium, insigne videlicet plenitudinis Pontificalis a nobis ex parte sua humiliter postulatum, duximus concedendum.

Dies ad Pallii usum designati.

§. 2. Ut autem idem Arnestus, & ejus successores Archiepiscopi Pragenses, qui erunt pro tempore, eo licentius pallio uti possint, quo specialiori Apostolicæ Sedis super hoc fuerint privilegio communiti, ipsius Arnesti supplicationibus inclinati eidem Arnesto, & successoribus suis præfatis, ut in ipsa Pragensi, & aliis suæ Pragensis Provinciæ Ecclesiis, videlicet in Nativitate Domini, & Joannis Evangelistæ, Sancti Stephani, & Circumcisionis, ac Epiphaniæ Domini, Ramis palmarum, & Cœnæ Domini, Sabbatho Sancto, tribus diebus Resurectionis, necnon in Ascensionis Domini, Pentecostes, Nativitatis Sancti Joannis Baptistæ, & omnium Apostolorum, & quatuor Beatæ Mariæ Virginis, in commemoratione omnium Sanctorum, & Sancti Michaelis Archangeli, & Ecclesiarum dedicationibus, ac in principalibus ipsius Pragensis Ecclesiæ festivitatibus, & die Anniversarii consecrationis

nis ipsius Arnesti, & Ecclesiarum Provinciæ Pragensis prædictæ, ubi ipsum Arnestum, vel successores ejus prædictos interesse, & Missarum solemnia celebrare contigerit principalibus festis, ac etiam in consecrationibus Episcoporum, & ordinationibus Clericorum, in Abbatum, & Abbatissarum, ac Monialium benedictionibus Pallio alias eis rite concesso & etiam assignato, ut licite valeant auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ erectionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contrahire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 25. Augusti 1344. An. III. Datum apud Villam novam Avenionensis Diœcesis VIII. Kal. Septembris Pont. anno III.

V.

Ex eodem Raynaldo ad Ann. 1344. §. 39.

Ludovicus de Hispania Fortunatarum Insularum Rex constituitur.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilecto filio Nobili Viro Ludovico de Hispania Principi Fortuniæ.

Fortunatarũ Insularum status. SIcut exhibitæ nobis tuæ petitionis series continebat, in mari Oceano, inter Meridiem, & occidentem sunt quædam Insulæ, quarum aliquæ habitatę, aliquæ vero inhabitatæ fore noscuntur, quæ in communi nominantur Insulæ Fortunatæ, quamquam earum quælibet proprio vocabulo, ut sequitur inferius, sint distinctæ quarum aliquæ Insulæ eisdem adiacent: quædam vero alia est in mari mediteraneo situata. Quarum omnium prima Canaria, alia Ningaria, tertia Pluviaria, quarta Capraria, quinta Junonia, sexta Embronea, septima Athlantia, octava Hesperidum, nona Cernent, decima Gorgones, & illa, quæ est in mari mediteraneo Galeta vulgariter nuncupantur; omnesque prædictæ Insulæ sunt a Christi fide, & Christianorum Dominio alienæ: ex quo tu pro exaltatione fidei ad honorem nominis Christiani desideras in huiusmodi acquisitione omnium prædictarum Insularum exponere te, & tua; dum tamen a Nobis in eisdem titulus, & authoritas pro quibus nobis humiliter supplicasti, tibi, tuisque hæredibus, & successoribus tam Masculis, quam Fęminis concedatur.

Ludovico de Hispania concessę cum mero & mixto imperio. §. 1. Nos igitur pium, & laudabile propositum, quod te in his habere asseris plurimum in Domino commendantes, & cupientes, ut in eisdem Insulis orthodoxa fides propagetur, & vigeat, cultusque divinus inibi observetur, & quod per tuum Ministerium Christianitatis termini dilatentur; tuis supplicationibus inclinati ad honorem Dei, tuæque salutis, & status augumentum, omnes prædictas Insulas, & earum quamlibet, dummodo in eis non sit alicui Christiano specialiter jus quæsitum in omnibus juribus, & pertinentiis suis, ac merum, & mixtum imperium, & jurisdictionem omnimodam temporalem in eisdem auctoritate Apostolica, ac nomine nostro, & Successorum nostrorum Romanorum Pontificum, & ipsius Ecclesiæ Romanæ, tibi, & hæredibus tuis, & successoribus Catholicis, ac legitimis, & in devotione ipsius Romanæ Ecclesiæ persistentibus, tam masculis, quam fęminis in feudum perpetuum de Fratrum nostrorum consilio, & assensu, ac Apostolicæ plenitudine potestatis sub modo, forma, tenore, conditionibus, & conventionibus contentis præsentibus concedimus, & donamus, teque prædicto feudo per sceptrum aureum præsentialiter investimus, dantes nihilominus tibi, hæredibus, & successoribus supradictis plenam, & liberam potestatem easdem Insulas, absque tamen juris alterius præiudicio, ut præmittitur, acquirendi, ac perpetuo possidendi, monetam, seu monetas fabricandi, & alia jura Regalia, salva superioritate Romani Pontificis in eisdem Insulis exercendi, ac licentiam in eis, & earum qualibet Ecclesias, & Monasteria construendi, eisque dotes congruas assignandi, jus patronatus tibi, & hæredibus ac successoribus tuis, prout instituta concedunt Canonica reservando. Traditum eidem sceptrum aureum: concessumque jus condendarum Ecclesiarum.

§. 2. Postquam vero in eisdem Insulis Deo concedente per te, vel hæredes, aut successores tuos prædictos Ecclesiæ, ac Monasteria constructa, seu fundata fuerint & in eisdem de Prælatis, & personis Ecclesiasticis Secularibus, seu Regularibus canonice ordinatum extiterit, Prælati, & Personæ, ac Ecclesiæ, sive Cathedrales, sive Collegiatæ, Seculares, aut Regulares, & Monasteria supradicta cum locis, & bonis suis in electionibus, provisionibus, & omnibus aliis plena libertate gaudebunt: quam libertatem tu, & hæredes eisdem, & successores semper manu tenebitis, & conservabitis, & manu teneri, & conservari facietis ab omnibus subditis vestris: Dictaque Ecclesiæ, & Monasteria, ac personæ utentur libere omnibus bonis, & juribus eorumdem. Data tamen omnimoda libertas Ecclesiis, & Monasteriis, postquam fuerint erectæ.

§. 3. Et ut per concessionem nostram hujusmodi potioris dignitatis titulo reddaris insignis auctoritate prædicta de ipsorum Fratrum consilio, & assensu dictarum Insularum, quas de cętero fore decernimus Principatum ipsumque Fortuniæ nuncupari Principem constituimus, coronam auream in signum adepti dicti Principatus, tuique honoris augmentum tuo capiti nostris manibus imponendo, volentes ut tu, & illorum quilibet, qui tum erit in eodem Principatu hæres, atque successor Princeps Fortuniæ debeatis de cætero nominari, ita quod tu nobis per te & iidem hæredes, & successores tui in dicto Principatu nobis, & ipsis singulis successoribus nostris Romanis Pontificibus per vos, vel Procuratores vestros ad hoc legitime constitutos recognitionem, & homagium ligium facere, & plenum Vassallagium, & fidelitatis juramentum præstare tenebimini juxta formam inferius annotatam. Cęterum si forte deficientibus masculis contigerit fæminam innuptam Corona aurea Ludovico imposita. Addita conditio præstandi homagium Sedi Apostolicę.

ptam in dicto Principatu succedere illa maritabitur viro Catholico, & Ecclesiæ Romanæ devoto; Romani tamen Pontificis prius super hoc consilio requisito.

Imperatus census quadringentorum aureorum.

§. 4. Et insuper tam tu quam hæredum quilibet & Successorum tuorum in dicto Principatu, & pro ipso censum quadringentorum Florenorum boni, & puri auri, ac Conii, & ponderis Florentini, ubicumque Romanus Pontifex fuerit, ipsi Romano Pontifici, qui erit pro tempore, & Ecclesiæ Romanæ, vel ipsi Ecclesiæ, ubi ipsa fuerit, Sede vacante, recipienti pro futuro Pontifice, & pro portione Collegium ipsius Ecclesiæ contingente in festo beatorum Petri, & Pauli annis singulis integraliter persolvetis: ad quem censum, ut præmittitur, persolvendum, tam tu, quam quilibet hæredum, & Successorum tuorum in dicto Principatu tenebimini, & sitis astricti. Si vero tu, vel quicumque hæredum seu Successorum tuorum in dicto Principatu statuto termino non solveritis integre, ut præmittitur censum, & expectati per quatuor menses, terminum ipsum primum immediate sequentes, de illo ad plenum non satisfeceritis eo ipso eritis excommunicationis vinculo innodati. Quod si in secundo termino infra subsequentes quatuor alios menses eumdem censum sine diminutione qualibet non persolveritis, totus Principatus prædictus erit ecclesiastico suppositus interdicto. Si vero nec in tertio termino, & infra alios quatuor menses primos per plenam satisfactionem ejusdem census tu, & hæredes, vel Successores tui vobis duxeritis consulendum, ita quod transactis eodem tertio termino, & subsequentibus mensibus, non sit de hujusmodi censu primi termini ipsi Ecclesiæ satisfactum, ab eodem Principatu ipso jure cadatis ex toto, & Principatus ipse ad Romanam Ecclesiam, ejusque dispositionem integre, & libere revertatur; nihilominus pro singulis quadringentis florenis singulorum terminorum, si simili modo in eorum solutione cessaveritis, vel illam non solveritis, tu, & quivis hæredum, & Successorum tuorum in dicto Principatu poenas similes incurratis, salvis aliis poenis, processibus, & sententiis, quæ, vel qui de jure inferri, vel haberi, seu proferri poterunt per Romanum Pontificem, vel Sedem Apostolicam specialiter in hoc: sed ad censum ipsum persolvendum eidem Ecclesiæ tunc, & non ante teneamini cum effectu, cum tu, vel hæredes, aut Successores tui in dicto Principatu ejusdem Principatus, vel majorem partem ipsius fueritis possessionem adepti. Nostræ nihilominus intentionis existit, quod Romana Ecclesia occasione concessionis hujusmodi ad impendendum tibi, vel eisdem hæredibus aut successoribus aliquod subsidium in acquisitione, seu retentione dicti Principatus ex debito nullatenus astringatur.

Pœnæ excommunicationis, & privationis promulgatæ.

§. 5. Et quia in quibusdam articulis supradictis expressius continetur, quod in certis casibus tu, & tui in eodem Principatu hæredes, & successores excommunicationis sententiam incurratis, & dictus Principatus sit ecclesiastico suppositus interdicto, quodque tam tu, quam hæredes, & successores ipsi cadatis a Principatu, seu sitis ipso Principatu privati; Nos ex nunc hujusmodi sententias, videlicet excommunicationis in te, ac eosdem hæredes, & successores, interdicti in eundem Principatum, & privationis Principatus ejusdem, si tua, vel ipsorum culpa hujusmodi casus emerserit, de dictorum Fratrum consilio auctoritate Apostolica promulgamus. Forma vero recognitionis homagii, Ligii, Vassallagii, & iuramenti fidelitatis, quæ præstari, & fieri volumus a te, & hæredibus, & successoribus tuis in eodem Principatu juxta tenorem, formam, & conditionem presentis concessionis verbis competenter mutandis talis est.

Præscripta Ludovico Sacramenti formula.

§. 6. Ego Ludovicus de Hispania Princeps Fortunæ fateor, & recognosco, me infra scriptas Insulas videlicet Canariam, Ningariam, Pluviariam, Caprariam, Junoniam, Embronea, Athlantiam, Hesperidum, Cernent, Gorgonidem, & Galetam, cum omnibus juribus, & pertinentiis, a vobis Domino meo Domino Clemente Divina Providentia Papa VI. nomine vestro, & Successorum vestrorum Romanorum Pontificum canonice intrantium, & Romane Ecclesiæ mihi, meisque hæredibus, & successoribus catholicis, atque legitimis, & in devotione ipsius Romanæ Ecclesiæ existentibus tam masculis, quam feminis, in feudum perpetuum fuisse concessas, ipsasque me recipisse, & tenere sub annuo censu quadringentorum florenorum boni, & puri auri, ac ponderis, & conii florentini vobis Domino meo Domino Clementi Papæ Sexto, vestrisque successoribus ac Romanæ Ecclesie annis singulis in festo beatorum Apostolorum Petri, & Pauli persolvendo. Pro quibus Insulis faciens plenum Vassallagium vobis, vestrisque successoribus canonice intrantibus, ac Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ prædictæ ab hac hora in antea fidelis, & obediens ero beato Petro, & vobis Domino meo Domino Clementi Papæ Sexto vestrisque successoribus canonice intrantibus ac Sacro Sanctæ Romanæ Ecclesiæ. Non ero in consilio, auxilio, aut consensu, vel facto, ut vitam perdatis, aut membrum, vel capiamini mala captione. Consilium, quod mihi mandaturi estis per vos vel Nuntios vestros, sive per litteras, ad vestrum damnum scienter nemini pandam, & si scivero fieri, vel procurari, sive tractari aliquid, quod sit in vestrum damnum, illud pro posse impediam, & si impedire non possem, illud vobis significare curabo. Papatum Romanum, & Regalia Sancti Petri tam in prædictis Insulis, quam etiam alibi existentia adjutor vobis ero ad retinendum, & defendendum, ac recuperandum, & recuperata manutenendum contra omnem hominem. Insuper modum, formam, seu conditiones & omnia, & singula, quæ continentur in litteris Apostolicis super hujusmodi concessione confectis, plenarie adimplebo, & inviolabiliter observabo; nec ullo unquam tempore veniam contra ea. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Me obligo, & prædictos heredes, & successores meos, ac Principatum prædictum, jura & bona nobis competentia, & competitura in eo.

Hujusmodi juramentum repetendum a Successoribus Ludovici.

§. 8. Similem autem recognitionem, Vassallagium, homagium ligium, & juramentum renovabis, facies, & præstabis unicuique Romano Pontifici, & dictæ Ecclesiæ infra biennium a die, quo in Romanum Pontificem electus fuerit, computandum: & similia præstabit, & faciet, & similiter renovabit, & facere, præstare, & renovare tenebitur unusquisque hæredum, & Successorum tuorum in dicto Principatu nobis infra biennium, ex quo ipse hæres tuus in hujusmodi Principatu fuerit, & unicuique alii Romano Pontifici, qui erit pro tempore, & ipsi Romanæ Ecclesię secundum præscriptum, formam, nomen Romani Pontificis, qui tunc erit, suum proprium exprimendo. Sed postquam tu per te nobis hujusmodi recognitionem, homagium, vassallagium feceris, ac fidelitatis juramentum præstiteris secundum formam prædictam, hæredes, & Successores tui, in dicto Principatu nobis, tuque, & ipsi, Successoribus nostris Romanis Pontificibus illa facere, vel præstare personaliter non astringamini, dummodo infra dictum biennium secundum eandem formam per idoneum, vel idoneos subditum, vel subditos ad hoc plenum mandatum habentes, recognitionem, homagium, Vassallagium feceritis, ac juramentum præstiteritis supradicta, & si plus placuerit Romano Pontifici, vel Romanæ Ecclesiæ recognitionem, homagium, Vassallagium, & juramentum prædicta facietis, atque præstabitis tu, & hæredes, vel Successores tui prædicti nomine Summi Pontificis, & Romanæ Ecclesiæ illi, vel illis, quem vel quos ad hoc specialiter ipse Romanus Pontifex, vel Sedes eadem deputabit. Quandocumque vero tu, vel hæredes tui in dicto Principatu prædictam recognitionem, obligationem, homagium, Vassallagium, ac fidelitatis juramentum facietis, atque præstabitis per vos, vel alium, seu alios, ut superius continentur, dabitis infra mensem post, Romano Pontifici, & eisdem Ecclesiæ patentes litteras vestro sigillo sigillatas, in quibus fatebimini, & recognoscetis expresse dictum Principatum a nobis, & Romana Ecclesia recepisse in feudum sub conditionibus, conventionibus, modo, & forma, ac tenore, quæ pręsentibus nostris litteris continetur.

Leges aliæ impositæ.

§. 9. Pręterea tu, vel hæredes, aut Successores tui prædicti, nullam confœderationem, seu pactionem, societatem, aut ligam scienter contra Romanam Ecclesiam facietis, & si eam forte feceritis ignoranter, teneamini ad mandatum Romani Pontificis, seu Romanæ Ecclesiæ penitus revocare. Omnium autem prædictorum, præsentibus litteris nostris contentorum declaratio, & interpretatio, quoties opus fuerit, faciendæ ad Romanum Pontificem, seu Romanam Ecclesiam pertinebit: quoties super his, vel eorum aliquo, vel aliquibus ambiguitatis aliquid, vel dubii oriri continget, cujus Romani Pontificis, vel Romanæ Ecclesiæ interpretationi, & declarationi stabitur verbo, seu litteris, prout ipsi Romano Pontifici, vel Ecclesiæ placuerit faciendis.

Nulli ergo &c.

Dat. die 15. Novembris 1344. Pontif. III.

Datum Avinioni XVII. Kal. Decembris anno tertio.

VI.

Confirmatio Diplomatis a Joanna Regina in favorem Sanciæ matris concessi.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Sanciæ Reginę elogium.

Eximiæ devotionis sinceritas, quam in Christo filia Clara Soror Monasterii Sanctæ Crucis Neapolitan, ordinis Sanctæ Clarę olim Sancia Regina Siciliæ, ad Sedem Apostolicam semper gessit, & ad nos, & Sedem eandem gerere dignoscitur, promeretur, ut petitionibus suis, illis præsertim, quæ divini cultus augmentum, & aliorum piorum operum executionem contingunt, quantum cum Deo possumus, ad exauditionis gratiam admittamus.

Joanna Regina Sanciæ dispositiones cōfirmat.

§. 1. Petitio si quidem ejusdem Claræ olim Sanciæ nobis nuper exhibita continebat, quod dudum ante ipsius Claræ Religionis ingressum, & assumptum ipsius Religionis habitum regularem, Carissima in Christo filia Joanna Regina Siciliæ illustris habens ad ipsam Claram, olim Sanciam Reginam, benevolentiæ specialis affectum conformando vota sua super his dispositioni, & beneplacito claræ memoriæ Roberti Sicilię avi sui, & ejusdem olim Sanciæ Reginæ Viri, in suo ultimo per eum condito legitime Testamento expressis, præfatæ tunc Sanciæ quascumque donationes, & concessiones factas, & indultas eidem, tam per ipsum Robertum Regem avum suum dum viveret, quam per eam de quibuscumque Terris, Castris, casalibus, & bonis Feudalibus, tam de Regni Demanio ex certa ipsius Joannæ Reginæ scientia, ac leges constitutione, & ordinatione, quæ alienationem demaniorum prohibet fieri, & quod Demanio existant, non obstantibus quoquomodo, quas in ea parte de ipsa certa scientia sustulit, ac juribus, & efficacia vacuaverat, quam de ipsis Roberti Regis avi sui, & suas manus suis vicibus rationabiliter devolutis, necnon de quibusvis terris, Castris, casalibus ad manus Regalis curiæ, sive ipsius Joannę Reginæ legitime devolvendis, sive in excambium dictarum terrarum demanii, sive in assecutionem provisionum, quas præfata olim Sancia habebat ab ipsa Regali, & ejusdem Joannæ Reginæ curia quocumque modo concessis, & insuper omnes, & singulas provisiones, & stabilitiones jura, & indulta, concessionesque alias eidem Sanciæ Reginæ factas, super quibuscumque causis rebus, atque negotiis, tam per ipsum Robertum Regem dum viveret, quam per eandem Joannam Reginam postmodum, sub quacumque forma, & expressione verborum, ac litteras privilegia, & indulta proinde concessa cujuscumque continentiæ, seu tenoris existerent, eorumque substantiam, & effectum, etiamsi foret expediens quod fieret de illis in suis litteris expressa mentio, ac etiam specialis, per speciale privilegium, de certa ipsius Joannę Reginæ scientia motu libero, gratia speciali, & dominica potestate,

ftate, ac de confilio, & affenfu omnium gubernatorum, & adminiftratorum fuorum ratificavit, & approbavit, ac fpecialis confirmationis fuæ præfidio communivit, illaque rata, & firma effe decrevit, & obtinere incommutabilem firmitatem, juxta illorum mentem, & feriem, de prædicta ipfius certa fcientia declaravit, refervato per eandem Reginam fibi, fuifque hæredibus, & fuccefforibus fpecialiter, & expreffe, quod dato prius præfatæ Claræ olim Sanciæ Reginæ, pro illis ex prædictis Caftris, terris, feu Civitatibus, quæ de mero demanio Regio non exiftant, eidem Joannæ Reginæ, fuifque hæredibus, & fuccefforibus antedictis, fit licitum bona ipfa demanialia ad fui demanium revocare, prout hæc & alia circa illa in quibufdam patentibus litteris exinde confectis, præfatæ Joannę Reginæ Sigillo munitis, quarum tenorem de verbo ad verbum præfentibus inferi fecimus, plenius, & feriofius continetur.

Eas ab Apoft. Sede validari petit Sancia:

§. 2. Quare præfata Clara, olim Sancia Regina nobis humiliter fupplicavit, ut ratificationem, approbationem, & confirmationem hujufmodi, ac aliis per eandem Joannam Reginam fuper his factis, & contentis in litteris antedictis Apoftolicę confirmationis robur adjicere de benignitate Apoftolica dignaremur.

Quod concedit Pontifex.

§. 3. Nos itaque ipfius Clarę olim Sanciæ devotis in hac parte fupplicationibus annuentes ratificationem, approbationem, & confirmationem hujufmodi, & alia in litteris præfatis contenta rata, & grata habentes illa auctoritate Apoftolica, ex certa fcientia confirmamus, & præfentis fcripti patrocinio communimus. Tenor autem datarum litterarum talis eft.

Joannæ Reginæ Literæ.

§. 4. Joanna Dei gratia Regina Hierufalem, & Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Provinciæ, & Forqualquerii, ac Pedemontis Comitiffa, univerfis præfens privilegium infpecturis tam præfentibus, quam futuris. Officium filialis reverentiæ admonet, & charitatis affectus fignanter inducit, ut inclitæ Dominæ Sanciæ Dei gratia Hierufalem, & Siciliæ Reginæ reverendæ Dominæ matris noftræ, poteftatis noftræ præfidium commoda ftudiofe promoveat, & ejus augmenta cum folerti attentione producat. Hinc itaque confiderationis inftinctum, ac habentes ad ipfam Reginam matrem noftram fpecialis benevolentiæ zelum; quo interne movemur ejus compendia promovere, conformando in hac parte vota noftra difpofitioni, & beneplacitis claræ memoriæ Domini avi noftri Hierufalem, & Siciliæ Regis illuftris in fuo ultimo per eum condito legitime teftamento præfatę Reginæ Matri noftræ quafcumque donationes, & conceffiones factas, & indultas fibi tam per ipfum Dominum avum noftrum, dum viveret, quam per nos de quibufcumque terris, caftris, atque cafalibus, & bonis feudalibus tam de Regni Demanio, ex certa noftra fcientia, ac lege, confuetudine, & ordinatione, quæ alienationem Demaniorum fieri prohibet, & quod Demanio exiftant, non obftantibus quoquomodo, quas in hac parte de ipfa certa fcientia noftra tollimus, ac viribus, & efficacia vacuamus, quam ad ipfius Domini avi noftri, & noftras manus fuis vicibus rationabiliter devolutis, necnon de quibusvis terris, caftris, atque cafalibus, & bonis fpecialiter, vel generaliter in fuis cafibus ad manus Regalis curiæ, feu noftras legitime devolvendis, five in excambium ipfarum terrarum Demanii, five in affecutionem provifionum, quas habebat, & habet ab ipfa Regali curia, & noftra, feu aliter quocumque modo conceffis, & infuper omnes & fingulas provifiones, ac ftabilitiones, jura & indulta, & conceffiones alias factas ipfi Dominæ matri noftrę fuper quibufcumque caufis, rebus, atque negotiis tam per ipfum Dominum avum noftrum, quas nos poftmodum fub quacumque forma, & expreffione verborum, eorumque litteras privilegia, & indulta proinde conceffa, cujufcumque fint continentię, feu tenoris, eorumque fubftantiam, & effectum etiam fi foret expediens, quod fieret de illis præfentibus expreffa mentio, ac etiam fpecialis hujufmodi privilegii ferie, de certa noftra fcientia, motu libero, gratia fpeciali, & Dominica poteftate, de confilio, & affenfu omnium gubernatorum, & adminiftratorum noftrorum ratificamus, & approbamus, ac fpecialis noftræ confirmationis præfidio communimus, illaque rata, & firma effe decernimus, & obtinere incommutabilem firmitatem juxta illorum mentem, & feriem, de ipfa noftra certa fcientia declaramus: Volentes, & de ipfa certa noftra fcientia decernentes expreffe, quod hujufmodi noftræ ratificatio, approbatio, & confirmatio, ac Decretum, & declaratio eidem Reginæ matri noftræ perpetuo, & efficaciter, & incommutabiliter fint reales, illaque efficaciam, vigorem, effectum realem habeant, ac etiam efficacem, ac fi omnia ipfa donationes, conceffiones, & dationes, privilegia indulta, & literæ effent de verbo ad verbum, ac fpecialiter, & expreffe contenta, & declarata præfentibus, & feriofius annotata, & ad eorum quodlibet acceffiffet noftra confirmatio fpecialis, & pro majori efficacia, & robore præmifforum volumus, & fancimus expreffe de eadem certa noftra fcientia, ut jam dictis noftris confirmationi, ratificationi, & approbationi, ac declarationi, & Decreto nulla in contrarium jurisfictio, interpretatio, vel fubtilitas quomodolibet admittatur, per quas ipfis donationibus, conceffionibus, donationibus, privilegiis, indultis, & literis, ac præfentibus noftris confirmationi, approbationi, ac declarationi, & Decreto, feu eorum alicui, quocumque colore, five prætextu, poffit quomodolibet derogari, cum exiftat noftræ firmæ concedentis intentio, a cujus mente non jufte receditur, quod ipfæ donationes, conceffiones, dationes, privilegia, indulta, & literæ, & præfentes noftrę confirmatio, ratificatio, approbatio, ac declaratio, & Decretum, valida rataque permaneant, & fucceffivis temporibus inconcuffam obtineant roboris firmitatem, cujufvis obviantis & turbinis repulfiva, lege, capitulis, conftitutione quibufcumque contrariis, quæ in hoc cafu de ipfa noftra fcientia tollimus, & viribus, & efficacia vacuamus, his non-

nonobstantibus aliquatenus in adversum, ut ex his erga dictam Dominam matrem nostram in virtuosis actionibus nostræ sinceritatis affectio signanter vigeat, ac firmo, laudabilique primordio præmissis omnibus presidialis adjectio assistentis firmitatis accedat. Et quia inter prædicta bona feudalia concessa prædictæ Reginæ aliqua castra, terræ, seu civitates, de mero nostro demanio esse censentur, sicque nobis, nostrisque hæredibus, & Successoribus reservamus specialiter, & expresse quod dato prius Reginæ præfatę competenti, & ęquivalenti excambio de aliis bonis, quæ de mero demanio non existunt, licitum sit nobis, nostrisque hæredibus, & successoribus bona ipsa demanialia ad nostrum demanium revocare: in cujus rei fidem perpetuamque memoriam, & dictæ Reginæ cautelam presens privilegium exinde fieri, & pendenti excellentiæ nostrę sigillo jussimus communiri. Datum Neapoli per manus Arnulphi Cumani de Neapoli juris civilis professoris Viceprotonotarii Regni Sicilię anno Domini MCCCXLIV. die XI. Januarii duodecima Indictione Regnorum nostrorum anno I.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 14. Januarii 1345. Anno III.

Datum Avenione decimo nono Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno tertio.

VII.

Reformatio Ordinis Fratrum Servorum Beatæ Mariæ Virginis circa Prioris Generalis, & aliorum Priorum, & Definitorum munera, & electiones, Capitulorumque generalium, & provincialium celebrationem.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Regimini universalis Ecclesiæ, quamquam immeriti, disponente domino presidentes, curis continuis angimur, & assidua meditatione pulsamur, ut religiosorum quorumlibet status auctore Domino salubriter dirigatur, & ne loca religiosorum eorumdem, eorumque personæ propter altercationes, quas inter eos interdum suscitari contingit, subeant spiritualiter, & temporaliter detrimenta, sed potius quorumlibet Ordinum professores in tranquillitate mentis, & corporis, devotum, & gratum, prout ad id se dedicarunt, impendant Domino famulatum, libenter nostræ provisionis remedium adhibentes.

Hujus Ordinis reformatio a Benedicto XII. duobus S. R. E. Cardinalibus commissa:

§. 1. Dudum siquidem pro parte quorumdam Fratrum Servorum Sanctæ Mariæ Ordinis Sancti Augustini proposito in Consistorio coram felicis recordationis Benedicto Papa XII. Prædecessore nostro, quod quondam Petrus de Tuderto Prior Generalis Fratrum dictorum Servorum, in regimine & administratione sua, male & partialiter se habebat, propter quod status prædictorum fratrum in spiritualibus, & temporalibus reformatione non modica indigebat; Præfatus prædecessor volens de his, super quibus eorumdem Fratrum status reformandus existeret plenius informari, predictum Petrum, & nonnullos alios Priores, & Fratres eorumdem Servorum, de quibus visum sibi fuit expedire, pro reformatione hujusmodi facienda, ad Sedem Apostolicam fecit personaliter evocari, eisque venientibus ad Sedem antedictam, venerabilibus fratribus nostris Petro Prænestino, & Bertrando Ostiensi Episcopis commisit oraculo vivæ vocis, ut partes ipsas super iis, quæ ad reformationem prædictam spectarent, ad concordiam reducerent, & quæcumque super his facerent, eidem prædecessori postea fideliter referre curarent. Coram quibus Petro, & Bertrando Episcopis, præfatis Petro Generali, & aliis Prioribus ac fratribus, ut præmittitur, evocatis personaliter comparentibus, & exhibentibus nonnulla capitula, secundum quæ statum dictorum Fratrum Servorum reformatione indigere dicebant, super iis, quæ coram ipsis super reformatione hujusmodi dicere, & proponere voluerunt, dictoque prædecessore nostro postea, sicut domino placuit, sublato de medio, nobiscum divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumptis, & præmissis pro parte dictorum Petri Generalis, & aliorum Priorum, & Fratrum propositis coram nobis;

Ab iis nonnulla confecta Capitula;

§. 2. Nos ad reformationem status dictorum fratrum sollicitis studiis intendentes, prefata Capitula cum eisdem Petro, & Bertrando Episcopis examinavimus diligenter. Et tandem nonnulla, quæ pro reformatione salubri status dictorum Fratrum suadente utilitate, & necessitate urgente, expedire cognovimus, statuenda providimus, inter, ac per eosdem fratres Servorum perpetuis futuris temporibus observanda.

Et à Clemente PP. confirmata.

§. 3. Statuimus igitur, quod per eosdem fratres, per quos omni anno celebrare consuevit dictorum fratrum Capitulum generale, ex nunc de triennio in triennium tantum Generale Capitulum celebretur, ad quod teneantur venire Prior generalis, qui est, & pro tempore fuerit, & omnes Priores provinciales, necnon & studiorum generalium Lectores in sacra Theologia legentes, & etiam Priores Conventuales, & discreti prout pro commoditate ipsorum fratrum generale Capitulum de ipsius conventualibus prioribus, & personis discretis salubriter duxerit ordinandum.

De Capitulo Generali quolibet triennio celebrando: & Vocalibus.

§. 4. Præterea statuimus, quod in qualibet Provincia eorumdem fratrum provinciale Capitulum anno quolibet celebretur, ad quod veniat Prior Provincialis, & Priores conventuales, seu locales, Lectoresque in quacumque facultate legentes, & duo fratres discreti de singulis Conventibus, sive locis illius Provinciæ, electi a majori parte conventus, qui duodecim fratres tantum, vel minus habebunt, unum fratrem discretum dumtaxat ad ipsa Capitula provincialia mittere teneantur. In his autem provincialibus Capitulis, Prior generalis interesse, vel suum generalem Vicarium

De Capitulis Provincialibus.

ad

ad ea mittere valeat, ſicut eidem priori viſum fuerit expedire, & eiſdem Capitulis aſſiſtat idem Prior, vel Vicarius in correctionibus aliis opportunis. In eiſdem autem Capitulis provincialibus eligantur ſtudentes Pariſiis quotiens fuerit opportunum.

De Priore Generali eligendo, vel confirmando.

§. 5. Statuimus etiam, quod ex nunc Prior generalis, qui erit pro tempore, in quolibet generali Capitulo, de triennio in triennium, ut præmittitur, in poſterum celebrando ſine requiſitione aliqua, primo, & ante omnia, ſuo officio renunciare teneatur in manibus Definitorum generalis Capituli, quod ſi non fecerit privatus ſit eodem officio ipſo facto. Poſtquam vero renunciaverit, poſſit pro ipſius meritis, vel demeritis, Definitorum ipſius generalis Capituli arbitrio, in eodem generalis Prioris officio dimitti, vel ab eo penitus amoveri, & in locum ipſius alius idoneus per dictum Capitulum ſubrogari, & in caſu, quo, ut præmittitur, amoveretur, vel renunciare contemneret, per ipſum Capitulum alius in Priorem generalem ſufficiens, & idoneus eligatur. Eiſdem fratribus auctoritate Apoſtolica de ſpeciali gratia concedentes, quod Priores generales dictorum fratrum, qui erunt pro tempore, poſtquam ut præmiſſum eſt, & alias juxta morem hactenus inter eos obſervatum, electi fuerint, & per generale Capitulum approbati, eo ipſo veri Priores generales dictorum Fratrum ſint effecti, & adminiſtrandi licentiam, curamque animarum habeant, ac in omnibus pro ipſorum fratrum Prioribus generalibus perinde habeantur, ac ſi ab Apoſt. Sede confirmationis literas habuiſſent.

Qui eligi nequeant in Priorem Generalem.

§. 6. Nullus tamen niſi expreſſe profeſſus fuerit, & qui inter dictos fratres non ſteterit ad minus per viginti annos continuos, in Priorem generalem eorumdem fratrum eligi valeat, aut aſſumi.

De Definitoribus Provinciarum eligendis.

§. 7. Ordinamus inſuper, ut amodo ſingularum Provinciarum prædictarum fratres eligant unum fratrem providum, & maturum in Definitorem pro generali Capitulo, & fiat hujuſmodi electio in Provinciali Capitulo, quod immediate præcedet Capitulum generale: Definitores vero pro Capitulis Provincialibus eligantur a fratribus, in eiſdem Capitulis Provincialibus congregatis.

De Priorum provincialium electione.

§. 8. Statuimus etiam, quod fratres cujuſlibet Provinciæ poſt primum generale Capitulum per ipſos celebrandum, quamcitius poterunt, in aliquo loco ejuſdem Provinciæ ad hoc apto, & idoneo, ſuum celebrent Provinciale Capitulum hac vice congregandum, prout in dicto Generali Capitulo fuerit ordinatum, in quo unum ex dictis Fratribus ſufficientem, & idoneum, in ſuum Provincialem Priorem eligant, qui ſic electus, & conſtitutus, infra menſem a tempore electionis, & conſtitutionis hujuſmodi conſentire, & confirmationem a dicto Priori Generali, vel ejus Generali Vicario petere humiliter non omittat: quam quidem electionem, ſi canonica fuerit, idem Prior Generalis, vel ejus Generalis Vicarius, quem idem Prior Generalis juxta modum infraſcriptum deputare habebit, ultra menſem a die, qua petita fuerit, non differat confirmare. Quod ſi ex juſta, & rationabili cauſa idem Prior Generalis, ſeu ejus Vicarius munus confirmationis denegaverit, cauſam, ſeu cauſas hujuſmodi, ſuis publicis, & authenticis literis teneatur expedire, & electoribus, qui eum elegerunt intimare, & de alio ſufficiente, & idoneo cum conſilio Conventus loci, ubi dictus Prior Generalis, vel ejus Generalis Vicarius, fuerit uſque ad tunc immediate ſequens Capitulum utiliter providere. Circa confirmationes autem electionum Priorum Provincialium in poſterum celebrandas, modus prædictus per omnia obſervetur. In primis vero Provincialibus Capitulis dictorum Fratrum celebrandis provide ordinetur de locis, temporibus, & Definitoribus, necnon & aliis opportunis, pro ſubſequentibus Provincialibus Capitulis celebrandis.

De Prioribus Conventualibus eligendis, & confirmandis.

§. 9. Statuimus inſuper, quod in quolibet loco Conventuali dictorum Fratrum, ubi ad minus duodecim Fratres fuerint, ipſi ſibi eligant ſuum Priorem Conventualem, qui infra quindecim dies poſt ſuam electionem immediate ſequentes confirmationem a Priore ſuo Provinciali devote petere debeat, & ipſe Prior Provincialis infra alios quindecim dies ſubſequentes, electionem eamdem, dum tamen ipſam Canonicam reperierit, debeat confirmare, vel ſi ipſam minus canonicam invenerit, cauſam, ſeu cauſas, propter quas eam confirmare omiſerit, exprimat, intimet, & una cum conſilio diſcretorum loci, ubi fuerit, provideat, prout ſupra proxime de Priore Provinciali extitit ordinatum.

Prioris Provincialis officium quolibet triennio expleatur.

§. 10. Volumus quoque quod Priores Provinciales poſtquam tribus annis continuis in Provincialatus officio præfuerint, abſolvantur, ſeu removeantur penitus ab eodem, prohibentes, quod ad idem officium ſaltem in eadem Provincia quovis modo per alios tres annos immediate ſequentes nullatenus aſſumantur, vel ad idem officium promoveantur.

Definitores quando iterũ eligi poſſint.

§. 11. Similiter Definitores Generalis Capituli non eligantur ad idem definitionis officium, niſi demum elapſis duobus Generalibus Capitulis immediate ſequentibus, poſſint tamen alias licite in Definitores Provincialis Capituli eligi pariter & aſſumi. Definitores etiam Provincialis Capituli ad idem officium, niſi duobus elapſis Capitulis Provincialibus nullatenus aſſumantur.

Priorum Conventualium officium quãto tempore duret.

§. 12. Priores etiam Conventuales, anno, vel ad longius biennio in ſuis Prioratibus habeant præſidere.

Juramentum a Priore Generali a Definitoribus, aliiſque Prioribus emittendum.

§. 13. Statuimus etiam quod Prior Generalis dictorum Fratrum, qui erit pro tempore, in ſui novitate, & antequam ſuum exequatur officium, in preſentia Generalis Capituli corporale ad ſancta Dei Evangelia præſtare debeat juramentum, quod erit fidelis Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, Domino Papæ, ſuiſque ſucceſſoribus, & in proviſionibus, promotionibus, confirmationibus, repulſionibus, deſtitutionibus, & majoribus correctionibus faciendis, ſine acceptatione perſonarum ſecundum Deum, & rectam ſuam conſcientiam, & Beati Auguſtini regulam, necnon, & eorumdem Fratrum ſtatuta, & conſuetudines, lau-

laudabiliter, & fideliter se habebit, & suum officium exercebit. Priores quoque Provinciales in suorum Provincialium Capitulorum, & Priores Conventuales in suorum Conventualium, necnon & Definitores Generalium Capitulorum in ipsorum Capitulorum Generalium, & Definitores Capitulorum Provincialium in ipsorum Capitulorum Provincialium præsentia jurent, quod in provisionibus, & cæteris superius expressis quantum ad ipsorum officium pertinuerit, fideliter se habebunt.

Munera nec danda, nec accipienda. §. 14. Hortamur insuper, & monemus omnes, & singulos Fratres prędictos, ut nullus eorumdem munera, seu donaria suis Superioribus, per se vel per alium audeat quomodolibet impertiri, ipsique Superiores illa recipere non præsumant. Nulli ergo, &c.

Dat. die 23. Martii 1346. An. IV. Dat. Avenione, 10. Kal. Aprilis, Pont. nostri Anno IV.

VIII.

Prohibitio dandi, vel acquirendi dominium aut Jurisdictionem, vel pręeminentiam aut obligationem, super locis & castris patrimonii S. Petri, aut quoquomodo ea occupandi.

Joannes XXII. Const. XXIX. super pag. 183. Alienationes, donationes, locationes, aliaque hujus generis per Rectores S.R.E. in Patrimonio, Thuscia, Sabinensi Comitatu factas voluit irritas.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei. ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. ETsi solertem adhibere vigilantiam, ne quarumlibet Ecclesiarum jura depereant, ex debito nostri officii teneamur; in manutenendis tamen, defendendis, recuperandisque occupatis juribus Ecclesiæ Romanæ, sponsæ nostræ, quæ disponente Domino caput omnium & magistra cæteris altiori dignitate pręcellens, majoribus est juvanda præsidiis, & amplioribus honoribus attollenda, esse debemus soliciti, & attenti.

Causæ faciendæ legis. §. 1. Ad obviandum igitur perversis illorum conatibus, qui sibi commoda, non se commodis patrimonii B. Petri in Tuscia, quod juris, & proprietatis ejusdem Ecclesiæ fore, ac eidem immediate subesse dignoscitur, applicantes temere civitates, castra, & villas ejusdem Patrimonii ad eamdem Ecclesiam pertinentia, eorumque dominium, superioritatem advocationem, capitaneatum, & jurisdictionem, in ipsius Ecclesiæ grave præjudicium, contra constitutiones & ordinationes olim per fel. recor. Urbanum IV. & Joannem XXII. ac diversos alios Romanos Pontifices prædecessores nostros editas, non verentur diversis exquisitis coloribus occupare, & sibi in eisdem dominium, superioritatem, & præeminentiam vendicare; hac perpetua constitutione sancimus.

Prohibitio, de qua in rubrica §. 2. Ut nulla Civitas vel Communitas, nullaque singularis persona, cujuscunque conditionis vel status existat, deinceps in aliquibus civitatibus, castris, seu villis ipsius Patrimonii ad prædictam Romanam Ecclesiam spectantibus, dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem jurisdictionis, seu aliquam præsidentiam seu præeminentiam prætextu cuiuscumque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recognitionis, & obligationis, contractus, vel pacti, aut cuiusvis alterius commercii absque auctoritate Sedis Apostolicæ speciali recipere audeat, vel sibi dominium, pręsidentiam, capitaneatum seu iurisdictionem in prædictis civitatibus, castris, seu villis ex quavis occasione, & causa quomodolibet vendicare: quodque civitates, & singulares personæ, submissiones, suppositiones & subiectiones quascumque iam in eas factas, & receptas, seu de facto, cum de iure non teneant quomodolibet attentas, dimittere teneantur, nec civitates, castra, seu loca alia, quę se eis, ut præmittitur, submiserunt vel quomodolibet subiecerunt, virtute submissionis, & suppositionis alicuius, vel cuiusvis contractus titulo, valeant retinere: nullaque Universitas seu Communitas civitatis, castri seu villæ Ecclesiæ Romanę subiecta, in terris Patrimonii constituta, alicui Universitati, seu Communitati, vel privatæ personæ, cuiuscumque conditionis aut status existat, se subiicere, submittere, seu supponere valeat, constituendo, recognoscendo, seu profitendo, se subesse alicui Universitati, vel privatę personæ, seu ad eosdem super eos, & in ipsis ac dictis civitatibus, castris, & villis, aliquam iurisdictionem, dominium, capitaneatum seu quamvis aliam præeminentiam pertinere.

§. 3. Et si quæ civitates, castra, vel loca, iam de facto ad submissionem, & suppositionem aliquibus Civitatibus, vel privatis personis de se factam venditionis, donationis, vel cuiusvis alterius contractus colore vel titulo processerunt, illa quamvis de iure valeant, quatenus de facto processerunt realiter & effectualiter studeant revocare, nec illis umquam utantur: nec virtute submissionum huiusmodi vel alias, illis quibus quovis titulo vel colore se submiserint, ullatenus obediant, pareant, vel intendant: contrarium facientes directe, vel indirecte, per se vel alios, tam illi, & eorum singuli, qui in civitatibus, castris, aut villis eiusdem patrimonii, vel eorum aliquo, huiusmodi dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem, iurisdictionem quamcumque, præeminentiam, seu præsidentiam sine licentia Sedis Apostolicæ speciali recipient in futurum, & qui iam ex quocumque contractu, vel obligatione receperunt, seu quavis usurpatione quomodolibet occupaverunt, nisi sic recepta, & occupata infraduorum mensium spatium, postquam præsens Constitutio ad eorum notitiam pervenerit, vel per eos steterit, quominus valeat pervenire, dominium seu præsidentiam, superioritatem, capitaneatum, advocationem, iurisdictionem quamcumque, seu præeminentiam huiusmodi realiter dimiserint cum effectu, illa nullo umquam tempore absque ipsius Sedis licentia resumpturi; quam illi, qui se submiserint, seu subiecerint, ut præfertur simili modo cuiuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existant, singulares perso- Pęnę contra in obedientes.

ſonæ ſententiam excommunicationis incurrant, ac Terræ ipſorum ubicumque fuerint, Eccleſiaſtico interdicto ſubiaceant ipſo facto. Civitates autem, caſtra, & villæ, quæ in antea ſe ſubmittent, ſupponent, ſeu ſubjicient, & quæ ſubmiſſionem, ſuppoſitionem ſeu ſubiectionem huiuſmodi recipient, ſeu quomodolibet occupabunt, civitates quoque, caſtra, etiam loca quæcumque, quæ ſe jam quovis colore vel titulo, ut præmittitur, ſubmiſerunt, & ſubjecerunt, ac civitates, quæ ſubmiſſiones, & ſubjectiones hujuſmodi receperunt, niſi infra prædictum duorum menſium ſpatium, ab omni effectu dictæ ſubmiſſionis, & ſubjectionis realiter deſtiterint ipſis ulterius non uſuri, ſeu contra conſtitutionem, & inhibitionem noſtram venire directe, vel indirecte, per ſe, vel alium ſeu alios attentabunt, Eccleſiaſtico ſubjacere decernimus interdicto. Et nihilominus omnibus indulgentiis, privilegiis, ac gratiis, necnon feudis, bonis, & honoribus, & juribus quibuſcumque, quæ ab eadem Romana, & aliis Eccleſiis obtinent, privamus, & privatos, & privata volumus eſſe ipſo facto: Non obſtantibus ſi eis, vel eorum aliquibus, communiter, vel diviſim, ab eadem ſit Sede indultum, quod excommunicari, ipſorumque Terræ & loca Eccleſiaſtico interdicto ſupponi non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam, & expreſſam, ac de verbo ad verbum de huiuſmodi, ac eorum perſonis, locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem.

Annullatio omnium hujuſmodi contractuum &c.

§. 4. Nos inſuper omnes ſubmiſſiones, & ſubjectiones, & ſuppoſitiones ſuper prędictis factas, & obligationes, pacta, ſeu conventiones, ſub titulo venditionis, vel cujuſvis alterius contractus quomodolibet initas, & habitas, & quaſcumque pœnas adiectas, & juramenta præſtita ſuper illis, ſub quibuſcumque modis, & forma, vel expreſſione verborum (præſertim cum in prejudicium ejuſdem Eccleſiæ redundent, ac juramentum vinculum iniquitatis eſſe non debeat) decernimus fore nulla, vacua, irrita, & inania, & nullius exiſtere firmitatis, & quatenus ad illa de facto proceſſum extitit, tollimus, & revocamus omnino, & viribus vacuamus.

Joannis XXII. hac ſuper re Conſtitutionē roborat:

§. 5. Cæterum cum præfatus Joannes Papa XXII. Prędeceſſor noſter, dudum univerſis, & ſingulis tam Clericis, quam Laicis cujuſcumque ſtatus, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis exiſterent, etiam ſi Pontificali, vel Imperiali, ſeu Regali, vel quavis alia dignitate fulgerent, ac omnibus Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Nobilibus, ac Poteſtatibus, Capitaneis, & aliis Officialibus quibuſcumque Comitibus, & Populis, Civitatum, Terrarum Caſtrorum, & aliorum quorumcumque locorum ubicumque conſiſtentium, & omnibus aliis quibuſcumque, auctoritate Apoſtolica, inhibendum per ſuas literas vim Conſtitutionis habentes duxerit, & mandandum ne per ſe, vel alios, directe, vel indirecte Patrimonii, Romandiolę, Marchiæ Anconitanæ, Ducatus Spoletani, Campaniæ, Maritimæque, ac Maſſæ Trebariæ Provincias, Venaiſini, & Urbinatus, olim comitatus, ac Urbinatenſis, & Ravennatenſis Civitates, & alias terras, civitates, caſtra, villas, & loca quæcumque ad eamdem Romanam Eccleſiam pertinentes, vel ipſorum, aut alicujus eorum partem occupare, invadere, aut turbare, ſeu fidelibus eorumdem injurias, damna, ſeu violentias irrogare, aut occupantibus, invadentibus, turbantibus, vel injurias, damna, ſeu violentias irrogantibus, publice, vel occulte aſſiſtere, aut auxilium, conſilium, vel favorem, directe, vel indirecte, publice, vel occulte, per ſe, vel per alium, ſeu alios pręſtare præſumerent quoquomodo, in omnes & ſingulos, contra inhibitionem, & mandatum hujuſmodi venire, aut attentare, per ſe vel per alios præſumentes, tam Clericos, quam Laicos, etiam ſi, ut prędicitur, Pontificali aut Imperiali, ſeu Regali, vel alia quavis dignitate fulgerent, de Fratrum ſuorum conſilio, excommunicationis, quam eo ipſo incurrerent ſententiam promulgavit, ipſorumque terras necnon quaslibet Univerſitates, Communitates, & populos ipſorum, civitates, terras, caſtra, villas, & loca in præmiſſis, vel aliquo præmiſſorum culpabiles, Eccleſiaſtico ſuppoſuit interdicto, & eos, ac ipſorum quemlibet omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, & immunitatibus realibus, & perſonalibus, ab eadem Eccleſia, & Imperio Romano conceſſis eiſdem, omnium etiam feudorum, bonorum, honorum, officiorum, jurium, & juriſdictionum, quæ ab Eccleſia, & Imperio prædictis obtinerent, de ipſorum Fratrum conſilio, auctoritate privaverit ſupradicta, ipſos ad illa, & ſimilia, & quælibet alia, eorumque filios, & nepotes ad quælibet beneficia Eccleſiaſtica, dignitates, perſonatus, & officia, cum cura, vel ſine cura, quovis nomine cenſeantur, auctoritate qualibet obtinenda uſque ad tertiam generationem excluſive reddendo inhabiles, & indignos;

§. 6. Nos per præmiſſa, vel quæcumque alia, inhibitioni, mandato, pœnis, & ſententiis per ipſum prædeceſſorem factis & promulgatis, ut ſuperius eſt expreſſum, aliiſque contentis in literis ſupradictis, non intendimus in aliquo derogare, ſed inhibitionem mandatum, pœnas & ſententias, & alia ſupradicta per præſentem conſtitutionem noſtram roboramus, & in ſui vigoris efficacia volumus & decernimus permanere.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ privationis, admonitionis, revocationis, roborationis, voluntatum, & conſtitutionum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Clauſula.

Dat. Avenione 16. Kal. Aug. Pont. Noſtri Anno V. Dat. die 16. Julii 1346. An. V.

I X.

Ex Raynaldo ad Ann: 1346 § 73. Confirmatio Actorum Concilii Posoniensis.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Concilium hoc celebratum Posonii Legato Sedis Ap. præsidente. PEtitio pro parte venerabilis Fratris nostri Apetzconis Episcopi Lubucensis nobis exhibita continebat, quod dudum bonæ memoriæ Gentilis tituli Sancti Martini in Montibus Presbyter Cardinalis in Regno Hungariæ, ac Provincia Poloniæ, infra quam Ecclesia Lubucensis existit, ac quibuscumque aliis terris eidem Regno adjacentibus auctoritate Sedis Apostolicæ plene legationis fungens officio in Concilio videlicet per eum apud Posonium Strigoniensis Diœcesis constitutum in dicto Regno Hungariæ celebrato nonnullas constitutiones pro libertate, ac utilitate Ecclesiarum, ac earum Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum infra fines legationis suę consistentium edidit utiles & salubres inhibitiones, prohibitiones, Decreta, interpositiones, ac excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, & nonnullas pœnas alias continentes, prout in literis præfati Cardinalis inde confectis, ipsius sigillo munitis, quarum quidem constitutionum certa capitula de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, continentur. Quæ in eo sancita sunt ab eadem Sede confirmari petitum. Quare pro parte dicti Episcopi nobis exstitit humiliter supplicatum, ut Capitula prędicta, & omnia in eis contenta, cum præfatæ literæ timeantur vetustate consumi, fulcire Apostolico munimine dignaremur; Nos igitur Ecclesias & earum Prelatos, ac personas Ecclesiasticas prædictos, in suis libertatibus, ac utilitatibus, quantum cum Deo possumus, confovere volentes ipsius Episcopi supplicationibus inclinati Capitula prædicta, rata, & grata habentes illa auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & pręsentis scripti patrocinio communimus, tenores autem dictorum Capitulorum tales sunt. *Quod concedit Clemens.*

Acta Concilii. In Nomine Dñi Amen: Anno ejusdem 1309. indictione VII. Pontif. Domini Clementis Papæ V. Anno VI. Incipiunt Constitutiones editæ per Reverendum Dominum patrem Gentilem Dei gratia Tituli Sancti Martini in Montibus Presbyterum Cardinalem in Regno Ungariæ Polonię, ac partibus illis conterminis Apostolicę Sedis legatum, & primo proemium super statu Regni: Frater Gentilis miseratione Divina tituli Sancti Martini in Montibus Presbyter Cardinalis Apostolicæ Sedis legatus ad futuram rei memoriam.

Proemium. §. 1. Varietati morborum diversa medici medicamenta propinant, & ipsorum morborum qualitatibus secundum artis peritiam efficacibus remediis exquisitis, aliquibus gravioribus ferrum adhibent, quibusdam ignem adjiciunt; Aliis vero, qui levi possunt fomento sanitatem recipere, facilia medicamentorum antidota subministrant; sic & Dominus noster Jesus Christus sub figura Samaritani medici formam assumens vulneribus infudit vinum, & oleum sauciati. Nos itaque ad Regnum Ungariæ ab eo, qui pacifici Regis, & summi Medici locum tenet in terris, cum plenæ legationis officio licet immeriti destinati, attendentes Regnum ipsum infirmitatibus variis, & gravibus laborare, ac propterea informati exemplo Domini Jesu medicorum præcipui diversitati infirmitatum hujusmodi, & si non omnibus, magis tamen lethalibus cupientes diversas, & congruas adhibere medelas, infrascriptas Constitutiones de Prælatorum dicti Regni, ac per nos Concilii congregati consilio, & assensu, auctoritate, qua fungimur, duximus promulgandas.

De non offendendis Prælatis.

De cultu Prælatis debito. §. 2. Cum Apostolicam Sedem, in qua Christus Catholicæ fidei posuit fundamentum, Christianorum matrem esse voluerit, & Magistram; non est dubium quin Christus ipse graviter offendatur, si matrem filius, & magistram discipulus dehonorat. Quia igitur ipsi Apostolicæ Sedi non est possibile cunctos filios, & devotos materno affectu, & suo Magisterio pręsentialiter confovere, debitum Apostolicæ servitutis explere nititur per Episcopos, immo per Archiepiscopos nonnunquam, & per Legatos a latere suo missos, quos quia ejus privilegio gaudent, cujus legatione funguntur, a cunctis Christi fidelibus tamquam Apostolicam Sedem immo Christum, qui in eis se recipi, & audiri, honorari convenit, & foveri. Verumtamen fuerunt, & sunt nonnulli, quos termini nostræ legationis includunt, sicut fide digna relatione percepimus, qui licet glorientur nomine christiano ad ipsum tamen Christum, & Apostolicam Sedem debitam reverentiam non habentes, Episcopos, Archiepiscopos, & legatos huiusmodi Doctores Catholicæ fidei, & Magistros ipsius Christi vere Vicarios, & Legatos hostiliter insequi ausu sacrilego capere, & percutere, quandoque nequiter carceri mancipare, nonnumquam inhumaniter perimere non verentur. In quo quantum Christi fidei devotio minoratur, evidenter intelligit, qui prudenter attendit. Proinde nos, qui ex injuncto nobis legationis officio Sedem Apostolicam licet immeriti repræsentamus cupientes omnes, & singulos nostræ legationi commissos de tam nefandis excessibus coercere, præsenti Decreto statuimus, ut nullus de cætero in Dei offensam Apostolicę Sedis contemptum, & Catholicæ fidei læsionem præsumat tantum facinus attentare. Si quis autem propriæ inimicus salutis reverentia Religionis rejecta, divinis, & humanis legibus in civili damnatione calcatis præmissum scelus exercere pręsumpserit per se, vel per alium publice vel occulte, eum excommunicatum, & a totius Christianitatis consortio separatum publice nunciantes, qua fungimur auctoritate privamus omnibus privilegiis, indulgentiis, feudis, gratiis, & beneficiis quibuscumque, ei ab Ecclesia quacumque concessis; omnibus, ad quos pertinet eorum ordinatio, seu dispositio disponendi potestatem liberam concedentes, terram suam nihilominus, & quamlibet aliam, *Eos offendentibus objectū anathema.*

quæ

quæ sibi adhærere præsumpserit, interdicto Ecclesiastico supponentes. Et ne minus vindictę quam excessus memoria prorogetur, decrevimus, ut filii talium in Clericorum Collegium nullatenus admittantur, nec in Domibus regularibus alicuius prælationis assequantur honorem, quod contra factum fuerit irritum decernentes, nisi cum eis per Apostolicam Sedem, vel Legatum de latere fuerit dispensatum. Et quia dignum est, ut is, qui tot præsumit offendere, pœna multiplici castigetur, omnes eorum Vassallos, Castellanos, Comites, Jobagiones, & officiales alios quovis nomine censeantur, a fidelitate homagio, & qualibet alia præstatione, qua eis tenebantur astricti, qua fungimur auctoritate, absolvimus, donec ad gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ humiliter redeuntes absolutionis beneficium meruerint obtinere. Quod si eis in prædicta excommunicatione manentibus adhærere forte persumpserint, illos eadem cum ipsis pęna statuimus excommunicationis involvi. Cæterum ut dictorum sacrilegorum pœna sit aliorum cautela, inhibemus Venerabilibus in Christo Archiepiscopis, & Episcopis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, eorumque vicem gerentibus, & Ecclesiasticis personis Sæcularibus, & Religiosis, nec non Ecclesiarum Capitulis, & Conventibus exemptis, & non exemptis, Cisterciensis, Præmonstratensis, Sancti Benedicti, Minorum, Prędicatorum, Sancti Augustini, & aliorum Ordinum, necnon Magistris, Præceptoribus, & Fratribus Militiæ Templi, S. Joannis Hierosolymitani Hospitalis, & B. Mariæ Theutonicorum sub nostra legatione manentibus, non obstantibus aliquibus privilegiis, indulgentiis, & litteris eis, vel eorum aliquibus, aut ipsorum Ordinibus a præfata Sede concessis, ne ipsi, vel eorum aliquis vel aliqui corpora illorum, qui sine digna, & debita satisfactione decesserint, tumulare, aut tumulationi eorum quoquomodo interesse præsumat. Si quis autem prædictorum contra præmissam inhibitionem nostram venire tentaverit excommunicationis vinculo se noverit innodatum, majori pœna pro tanta inobedientia puniendum, & loca nihilominus, in quibus talia corpora sepulta fuerint, ecclesiastico supposita interdicto. Publicata Posonii quarto Idus Novembris.

Ut nulla Ecclesiastica persona prębeat auxilium, consilium, vel favorem alicui laico contra Ecclesias, Ecclesiasticasque personas.

§. 3. Illi procul dubio sunt majori pœna plectendi, qui nituntur offendere, quod totis suis viribus defendere tenebantur. Cum igitur personæ Ecclesiasticę singulariter teneantur tueri Ecclesiam, a qua suam tuitionem recipiunt, præsenti Decreto statuimus, ut nulla Ecclesiastica persona exempta vel non exempta cujuscumque præeminentiæ, status, aut dignitatis existat, etiamsi pontificali fulgeat dignitate, præbeat alicui laico, cuiuscumque dignitatis aut conditionis existat, contra Ecclesias, ecclesiasticasve personas consilium, auxilium, vel favorem publice vel occulte. Si quis autem hoc ecclesiastico honore postposito contra tam salubre statutum venire præsumpserit, ipso facto sententiam excommunicationis incurrat. Et nihilominus si inferior Episcopo fuerit, Episcopus suus contra eum ad privationem ecclesiastici commodi, & honoris procedere: Si vero Episcopus Metropolitanus, sui Suffraganei excessum hujusmodi teneantur, quam cito commode poterunt, Sedi Apostolicæ nunciare. Publicata Posonii IV. Idus Novembris.

Ne quis recipiat Ecclesiasticum Beneficium de manu Laici.

§. 4. Præsentis Constitutionis auctoritate sacro approbante Concilio inhibemus, ne quis Archiepiscopatum, Episcopatum, dignitatem aliquam inferiorem, Personatum, Parochialem Ecclesiam cum cura, vel sine cura, Beneficium aliquod Ecclesiasticum, seu alicujus prædictorum administrationem, vel detentionem, de manu laicali recipere, vel jam recepta retinere sub quovis colore præsumat. Si quis autem contra fecerit, vel sic receptum beneficium eo ipso, & nisi locum, quem sub crimine tantæ inobedientiæ tantæque ambitionis taliter jam recepit, vel in futurum recipiet, resipiscendo deseruerit liberaliter infra duorum mensium spatium a publicatione Constitutionis præsentis, quoad jam recepta, a receptionis vero tempore quoad ea, quæ deinceps continget sic recipi, numerandum, ad quodlibet aliud inhabilis ipso facto reddatur, itaut ad dignitatem, vel Beneficium Ecclesiasticum nullo unquam tempore absque dispensatione Apostolicæ Sedis, vel nostra eligi valeat, vel assumi. Insuper, ut quantum excesserit, pœna docente recognoscat; si quam dignitatem, Personatum, vel Beneficium aliquod cum cura, vel sine cura sic recipiens, vel detinens, & ut præmittitur non dimittens, canonice forsan obtineat, ea, sit præsentis Constitutionis vigore ipso facto privatus: indignum enim fore censemus, ut Ecclesiastico beneficio gaudeant, qui eam tam nefandis ausibus despectui habuerunt. Injungimus quoque, & in virtute sanctæ obedientiæ, necnon sub excommunicationis pœna præcipiendo mandamus omnibus, & singulis, tam Clericis, quam Laicis, Rusticis, Jobagionibus, Vassallis, Castellanis, Comitibus, & Officialibus aliis quocumque modo subjectionis astrictis dignitati, personatui, vel beneficio taliter, occupatis; quod occupatori, vel detentori prędictis in nullo pareant, vel intendant. Qui vero temere contrafecerit, si Universitas fuerit, interdicti; si autem singularis persona excommunicationis sententiæ se noverit subjacere. Publicata Posonii IV. Idus Novembris.

De non occupandis, & restituendis Bonis Ecclesiasticis.

§. 5. Cum multa providentia fuerit olim a felicis recordationis Benedicto Papa XI. Apostolicæ Sedis Legato, dum in his partibus fungeretur legationis officio, constitutum, quod nullus invadere, occupare, illicite detinere præsumeret decimas, tributa, castra, villas, munitiones, possessiones, & bona ad Ecclesias,

ſias, & pia religioſa loca, ac perſonas Eccleſiaſticas ſpectantia, vel pertinentia quoquomodo, ſententia excommunicationis prolata in hujuſmodi invaſores, occupatores, & illicitos detentores. Sed quia propter præſumptiones, & quorumdam cupiditates nullus fructus hactenus, aut rarus ex prædicta Conſtitutione provenit, nos tantis animarum periculis præcavere volentes, ne tam ſalubre ſtatutum videatur in deſuetudinem abiiſſe, & ab hujuſmodi præſumptoribus ejus ignorantia prætendatur, prędictum ſtatutum duximus innovandum, & ipſum in ſuo robore permanere, ac inviolabiliter obſervari volentes adjicimus, ut quicumque propter invaſionem, occupationem, & illicitam detentionem dictarum rerum excommunicatione auctoritate prædicti ſtatuti ligatur, infra trium menſium ſpatium invaſa, ſpoliata, occupata, & detenta hujuſmodi non reſtituerit ſpoliatis, omnes eorum Vaſſalli, Jobagiones, Caſtellanei, Comites, & Officiales alii quocumque nomine cenſeantur, & quivis alii eis quoquomodo obnoxii a fidelitate, homagio, & qualibet præſtatione, qua eis juramento, pacto, conſuetudine, vel qualibet alia firmitate val lata tenebantur aſtricti, ſint abſoluti, & liberi præſentis auctoritate Decreti, donec ad eos humiliter redeuntes ſatisfactionem debitam impenderint de præmiſſis. Quod ſi perſeverantibus in hujuſmodi contumacia, & contemptu adhęſerint, quia eis in peccatis fa vere ſatagunt, excommunicationis vinculo ſint legati, & terra quæ eis medio tempore obediens fuerit, Eccleſiaſtico ſuppoſita interdicto: quod interdictum omnes, & ſinguli Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Eccleſiarum Prælati, Capellæ, & Conventus tam regulares, quam ſæculares, exempti, & non exempti, Ciſtercienſium, Præmonſtratenſium, Sancti Benedicti, ac Prędicatorum, & Minorum, Heremitarum S. Auguſtini, aliorumque approbatorum Ordinum, necnon Magiſtri, & Præceptores militiæ templi, & Hoſpitalis S. Joannis Ieroſolymitani, ac B. Mariæ Theutonicorum in virtute s. obedientiæ, & ſub excommunicationis pęna ſervare inviolabiliter teneantur. Et nihilominus ſi ſine debita ſatisfactione deceſſerint, prædictorum omnium corpora perpetuo eccleſiaſtica careant ſepultura: non enim debet illi Eccleſiæ beneficium ſubvenire, qui dum viveret Eccleſiam hoſtiliter impugnavit. Publicata Poſonii quarto Idus Novembris.

De pęna publicorum Concubinariorum.

§. 4. Almæ matris Eccleſiæ, quæ plerumque rationabiliter ordinat, & conſulte, quæ ſuadente ſubjectorum utilitate poſtmodum conſultius, ac rationabilius revocat aliquando, ſubtrahit, addit quandoque pariter, & commutat in melius, imitantes exempla, Conſtitutionem bonæ memoriæ Philippi quondam Firmani Epiſcopi in Regno Ungariæ, ac partibus aliis noſtræ juriſdictioni ſubjectis Apoſtolicæ Sedis Legati contra publicos concubinarios editam, & a felicis recordationis Benedicto Papa XI. tunc in Regno, & partibus ſupradictis Legato Sedis Apoſtolicæ confirmatam quibuſdam additis, & ſubtractis juxta infraſcriptam modificationem in poſterum obſervari pręcipimus. Ad ipſius quidem temperandum rigorem animarum zelus, quas ex illius contemptu quaſi continuo peccatorum ſordibus fędari conſpicimus, nos inducit, ſpes recuperationis hortatur. Confidimus enim, quod ſpirituali pœna excommunicationis videlicet, quæ quavis ſine comparatione periculoſior minus tamen peccatis exigentibus formidatur, in temporalem mutata vindictam ſubditorum mutabunt & mores. Decreto igitur præſenti ſtatuimus, ut quicumque Clericus contra ipſius Conſtitutionis vigorem deinceps deliquerit, excommunicationis pęna in ea contenta, propter cauſas prædictas ceſſante, quartæ partis redditum beneficiorum ſuorum præſentis Conſtitutionis auctoritate damnationi ſubjaceat. Quia vero nihil prodeſſent jura, niſi foret, qui ea executioni mandaret, omnibus Epiſcopis, eorumque Superioribus, necnon ſingulis Eccleſiarum Prælatis de jure, vel antiqua conſuetudine juriſdictionem habentibus in virtute ſanctæ obedientiæ, ac ſub excommunicationis pœna, quam, ſi ad hujuſmodi Conſtitutionis obſervantiam negligentes fuerint, vel remiſſi ipſo facto incurrant, diſtricte præcipimus, quatenus a ſubditis ſuis, qui contra ipſam Conſtitutionem exceſſerint, pœnam præfatam integraliter exigant ipſius quidem parte dimidia in exigentis, reliqua vero parte in pauperum uſus, ſeu Eccleſiæ exigenti commiſſæ commodum convertenda. Prædicta autem condemnatio tamdiu cum exactione debita repetatur, quouſque mores ſuos, & vitam, quoad præmiſſa, curaverint emendare: ad quod etiam corporalis pœna, ſi Superior ſuus expedire crediderit, indicatur. Publicata Poſonii IV. Idus Novembris.

De prohibita depredatione.

§. 5. Cum Chriſtus vera pax de ſummis cœlorum deſcenderit, ut quam mundus dare non poteſt, ſuis fidelibus pacem daret; profecto non eſt membrum Chriſti, nec ejus Eccleſiæ, qui pacem ſuam non recipit, vel qui, ne alii recipiant, ſuis perverſis actibus, cauſam præſtat. Cum itaque in Regno Ungarię olim in pulchritudine pacis æmulus, & diſcordiæ ſeminator diu procuraverit optatæ pacis exilium, immittendo guerrarum diſcrimina, & deprædationes, ſeu diſturbationes per perverſos homines membra ſua inhumaniter exercendo propter quæ pax, & concordia extra dicti Regni terminos diu, quod dolenter referimus, exulavit; Nos, qui præfati Regni, & Incolarum ejus ſpecialem curam ſuſcepimus, ipſorum pacifico ſtatui providere deſiderabiliter affectantes, ſtatuimus ſacro approbante Concilio, ut omnes, & ſinguli cujuſcumque dignitatis, conditionis, aut ſtatus extiterint, qui in Regno Ungariæ præfato deprædationes, ſeu diſrobationes publicas, per quas pax, & tranquillitas dicti Regni, ut plurimum impeditur, per ſe, vel per alium publice exercere, & qui aliter ipſius Regni ſtatum pacificum impedire præſumpſerit, niſi per Epiſcopum proprium monitus, ad quod ipſe Epiſcopus in virtute obedientiæ teneatur, infra octo dies vitam ſuam melius conſulte corre-

rexerit, & si clericus fuerit exemptus, vel non exemptus beneficio privatus ipso facto excommunicatione, qua Deus iratus animas percutit, sit ligatus. Publicata ut supra Posonii.

De his qui contumaciter sustinent excommunicationem.

§. 6. Cum peccata tanto gravius deprimant, atque laboriosius extirpentur, quanto invaluerint consuetudine longiori, praesenti Constitutione sacro approbante Concilio duximus statuendum, quod si quis Clericus, vel Laicus cujuscumque status, vel conditionis existat, aliquam de constitutionibus nostris transgrediens, quas contra recusantes dictum Carolum pro Rege naturali Ungariae recipere, & habere, vel alium advocantes, vel nominantes, seu recusationi, advocationi, vel nominationi hujusmodi consentientes, seu faventes, ac etiam contra occupatores Regalium generalium, vel Ecclesiasticorum bonorum, contra eos quoque, qui in Regem praedictum, Archiepiscopos, Episcopos, vel Legatos manus injecerint violentas, necnon contra occupatores, & detentores Sacrae Coronae, eorumque fautores edidimus, majoris excommunicationis sententiam in praefatis constitutionibus, seu aliqua eorum contentam, quod absit, incurrerit, quam citius commode poterit, cum debita instantia illius absolutionem efficaciter obtinere procuret: qui vero concepta malitia, sive damnosa negligentia excommunicationem hujusmodi per annum substinuerit animo indurato, contra eum per Praelatum ad quem de jure pertinere dignoscitur, seu per Inquisitores haereticę pravitatis bonis pro facto jure confiscatis ipsius tamquam contra haereticum procedatur. Publicata Posonii quarto Idus Novembris.

Ne aliqua Fidelis alicui Infideli matrimonialiter copuletur.

§. 7. Ut Fides Catholica, quae scissuram erroris cujuslibet aspernatur, nullius Schismatis, vel fermento pravitatis haereticae maculetur, de consilio, & assensu praesentis Concilii perpetuo prohibemus edicto, ut nullus nostrae Legationi subjectus, qui vult reputari, & haberi catholicus, praesumat de caetero haeretico, Patareno, Lazaro, Schismatico, vel alteri fidei Christianae contrario, maxime Ruthenis, Bulgaris, Rasciis, Lituanis in errore manentibus, qui sicut fide dignorum testimonia praestantur, in dimunitionem catholicae fidei, opprobrium Jesu Christi, & Sacrosanctae Romanae Ecclesiae, quae est verae fidei fundamentum, non solum Sacri Baptismatis reiterant Sacramentum, verum alia Catholicae Ecclesiae salutifera Sacramenta damnabiliter contemnentes habent despectui, fidei veritatem, in qua fidelibus salus datur, abnegant, & eis diversis modis, & variis injuriam irrogare conantur, filiam, neptem, consanguineam suam connubio tradere, vel eas eis modo aliquo copulare, cum hoc sit in praedictę fidei christianae detrimentum non modicum, & jacturam; nam sicut didicimus ab experto, viri ab unitate fidei catholicę separati uxores suas quantumvis catholicas instigante Diabolo ad infidelitatis errorem trahunt, potius, quam trahentur. Qui vero contra inhibitionem praesentem filiam, neptem, vel consanguineam suam praedictis pestiferis hominibus, qui quantum in eis est, catholicam fidem, sine qua nullus omnino salvatur, nituntur confundere, dedirit, vel danti consenserit, vel ex proposito, vel scienter hujusmodi scelestis nuptiis astiterit (mulier etiam data, vel tradita, quae eisdem consenserit) cum per hoc in Christiana Religione scissuram, & maculam ponere satagat, ac per hoc haereticae pravitati favere, eo ipso excommunicationis mucrone percussum se noverit, & Ecclesiastica Sepultura privatum. Volumus autem, & in virtute obedientiae districte praecipimus Archiepiscopo, vel Episcopo, in cujus Dioecesi contemptor hujusmodi moram trahit, quod eum excommunicatum denuntiet, & ab omnibus evitandum: Et si infra mensem corde contrito, & humiliato non redierit ad Ecclesiae unitatem, de tanta injuria irrogata nomini Christiano, & fidei orthodoxae condignam satisfactionem, & debitam impensurus, ex tunc contra eum tamquam contra fautores haereticorum, & inimicos fidei Christianae procedatur juxta Sanctiones Canonicas, & Civiles. Publicata Posonii IV. Idus Novembris.

De observantia mandatorum Apostolicae Sedis, & Legatorum ipsius.

§. 8. Cum Apostolica Sedes ad obedientiam omni singulari privilegio praeponatur, dolemus, quod quidam, quos termini nostrae Legationis includunt, bonum obedientiae pervertentes, ipsius Apostolicae Sedis, vel etiam Legatorum ejus, qui in decreta sibi Provincia, secundum in obedientia, & reverentia locum tenent ipsius in obedientiae debito reverenter subtracto, mandatis, sive in recipiendis Canonicis, sive in custodiendis sententiis, sive in quibusvis praeceptionibus observandis aliorum damnabiliter voluntatem praeponunt, & non attendentes, quod quasi peccatum ariolandi est repugnare, & quasi scelus idolatriae nolle acquiescere poenae inobedientię debitae se supponunt, quod in terra Poloniae maxime per nonnullos Episcopos, & Capitula, quae praesertim pro aliquibus recipiendis Canonicis, nisi de suorum Superiorum voluntate procedat, ab eadem Sede vel Legato ipsius discretis literis obedire contemnunt, factum esse frequentius nostris auribus est relatum: Proinde nostro commissos regimini in bono perfectę obedientię, sine qua infidelis quisque convincitur, etiam si fidelis esse videatur, observari ferventi desiderio affectantes monemus omnes, & singulos Archiepiscopos, Episcopos, electos, Abbates, Priores, Ecclesiarum quoque capitula praedictę terrae Poloniae, ut non obstante suorum Superiorum voluntate contraria dictae Sedis Legatorum, quae ipsius mandata sic reverenter recipiant, & obedienter adimpleant, quod meritum inobedientiae non amittant; scituri, quod si mandata hujusmodi per inobedientiae vitium non duxerint adimplendum, eos taliter puniemus, quod poena do-

docente cognoscent, quam grave sit eorum jussionibus contraire, Publicata ut supra. Datum Posonii quarto Idus Novembris Pontificatus Domini Clementis Papæ V. anno IV.

Clausulæ. §. 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire &c.

Dat. die 2. Septembris 1346. An. V. Datum Avenioni quarto Nonas Septembris Pontificatus nostri anno quinto.

X.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Confirmatio Electionis Marchionis Moraviæ Romanorum Regis in Imperatorem electi.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Charissimo in Christo Filio Carolo Regi Romanorum Illustri, Salutem & Apostoliam Benedictionem.

Proemium. ROmanus Pontifex, cui Rex æternus & summus in persona Beati Petri Apostoli æternę vitæ Clavigeri, Celestis simul, & Terreni jura Imperii, & plenitudinem potestatis concessit, supra cunctos Fideles suæ curæ commissos invigilans, & intendens circa ea, quæ fidelibus ipsis ampliora pacis & justitiæ afferre commoda extimat, tanto diligentioribus se tenetur impendere studiis, quanto ad hoc injunctę desuper Apostolicę servitutis officium ipsum stimulat, & perurget. Et quia regnantium recte ordinata regimina nutrire consueverunt justitiam, & Christiano Populo pacem dare, Pontificis ejusdem auctoritas, cui dictum a Domino legimus per Prophetam: Ecce constitui te super gentes & super Regna, ut evellas, destruas, disperdas, & dissipes, ædifices, & plantes; ad erigenda hujusmodi regimina, prout ad suam spectat sollicitudinem, nequaquam debet tepescere, sed potius operosas apponere, cum expedire conspicit, manus suas.

Fridericus Austrię & Ludovicus Bavariæ Duces in discordia electi. §. 1. Sane dudum Imperio Romano per obitum claræ memoriæ Henrici ultimi Romanorum Imperatoris vacante, duo videlicet quondam Fridericus Austriæ, ac Ludovicus tunc Bavariæ Duces in Regem Romanum in discordia electi, ut dicitur, extiterunt. Deindeque Friderico prædicto rebus humanis exempto Ludovicus prædictus propter ipsius excessus, culpas, crimina, & alia demerita detestanda quasi totum divulgata per Orbem per felicis recordationis Joannem Papam vigesimum secundum Prędecessorem nostrum de Fratrum suorum consilio extitit omni jure, si quod eidem Ludovico ad Regnum vel Imperium Romanum ex electione discordi prædicta, vel alias competere poterat, quoquomodo, judicio justo privatus, & subsequenter de hæresi & schismate sententialiter condemnatus.

Friderico mortuo Ludovicus omni jure Imperii a Joanne Papa vacuatus.

Quo pacto vacanti Imperio consuluerit Clemens. §. 2. Nos autem postmodum licet insufficientibus meritis ad apicem summi Apostolatus assumpti, attendentes, quod ex hiis Regnum & Imperium prædicta diu vacaverant & vacabant, & ob hoc Sancta Romana Mater Ecclesia per longa tempora suo caruerat & carebat speciali advocato & legitimo defensore in Catholicæ fidei, & ejusdem Romanæ, ac aliarum Ecclesiarum, & libertatis Ecclesiasticæ, reique publicæ grande præjudicium multiplex detrimentum, & multarum periculum animarum, ac hujusmodi dispendiis & periculis, quę tolerare salva conscientia non poteramus, ulterius ocurrere paternæ sollicitudinis studiis cupientes, Principes tam Ecclesiasticos quam Seculares, ad quos jus eligendi Regem Romanum in Imperatorem postmodum promovendum pertinebat, Apostolica auctoritate monuimus, eis districtius injungentes, ut pro electione Regis Romani in Imperatorem, ut prædicitur, promovendi, de persona idonea facienda convenirent invicem & ad electionem hujusmodi procedere non differrent: Alioquin Apostolica Sedes, a qua ius & potestas electionis huiusmodi ad Principes pervenisse constat, eosdem super hoc de opportuno remedio provideret.

Carolus Moraviæ Dux in Regem Rom. electus. §. 3. Præfati vero Principes salutaribus monitis nostris huiusmodi se devota promptitudine conformantes, ac certis die & loco pro electione huiusmodi celebranda illi videlicet, qui debuerunt, potuerunt, & voluerunt interesse, convenientes in unum, post diligentes deliberationem & tractatus prout tanti magnitudo negocii requirebat habitos inter eos te Marchionem Moraviæ nunc etiam Regem Bohemiæ in Regem promovendum postmodum in Imperatorem Romanum unanimiter & concorditer elegerunt, tuque deliberatione habita super hoc ad instantiam Electorum prædictorum, & aliorum multorum electoni huiusmodi consensisti.

Petitā ab eo per suos Nuncios Apostolica confirmatio. §. 4. Post hęc autem Venerabilis Frater noster Arnestus Archiepiscopus Pragen., & dilecti Filii Magistri Joannes de Pistorio Decanus Sancti Joannis Trajecten., & Nicolaus de Lucemburgo Præpositus Sarzen. Pragen. Diœcesis, & Geraldus de Magnaco Archidiaconus de Bautesio Constantien. Ecclesiarum Cappellani nostri, necnon nobilis Vir Ademarus de Pictavia Miles Procuratores & Nuncii tui, ad nostram præsentiam super hoc destinati habentes ad infrascripta omnia plenum sufficiens & speciale mandatum, sicut per patentes literas tuo sigillo munitas nobis extitit facta fides, coram nobis, & Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, in solemni & publico Consistorio prętente tam Prælatorum, & Clericorum aliorum, quam Laicorum multitudine copiosa Fidelium constituti, pro parte tua inter cætera proponere curaverunt electionem ad Regnum Romanum de te ad Imperium postmodum promovendo ab omnibus Principibus tunc in electione hujusmodi vocem habentibus, qui, ut præfertur, debuerunt, potuerunt, & voluerunt interesse, fuisse concorditer, ac unanimiter celebratam, teque, ut prædicitur, electioni hujusmodi consensisse, filialem reverentiam, & devotionem, quam Tu ad Nos, & eandem Romanam Ecclesiam Matrem tuam gessisti, gerebas & geris, ac proponis gerere in futurum, sinceris affectibus exponentes, ac inter alia supplicantes,

tes, Tibi nostros favores & gratias exhiberi, nec non inunctionem, & consecrationem per manus nostras impendi, teque Imperiali Diademate coronari, offerentesque se paratos & promptos pro te & in animam tuam præstare debitę Nobis & eidem Ecclesiæ fidelitatis, & cujuslibet alterius generis juramentum.

Ei concessa a Clemente. §. 5. Tandem autem Procuratoribus per se, & unacum dilectis filiis nobilibus Viris Henrico Comite de Salmis, Gautero de Montilio, Gerardo de Uslix, & Joanne de Asperomonte, Militibus Treveren., Valentin., & Virdunen. Diœcesum, ac Radulpho dicto Losse Officiali Treveren. Procuratoribus, & Nunciis suis una cum eis per alias tuas literas similiter constitutis hæc omnia pluries petentibus, ac devote offerentibus coram Nobis, nos præmissis per eosdem Procuratores, & Nuncios tuos propositis diligenter auditis, factaque Nobis de hujusmodi electione concordi & unanimi plena fide, eaque necnon persona tua in quantum patiebatur absentia diligenter examinatis, ac de tuis fide, probitate, ac conditionibus omnibus, quę requiruntur in illo, qui est electus ad Imperialis culminis apicem sublimandus cum pluribus Prælatis & aliis magnæ auctoritatis viris, qui tuos mores, conditiones, & statum plenius noverant, inquisito, ad laudem & gloriam Omnipotentis Dei Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & Beatæ ac Gloriosæ semperque Viriginis Dei Genitricis Mariæ, Beatorum quoque Apostolorum Petri & Pauli, ac exaltationem & honorem Ecclesiæ, & bonum, & promotionem Imperii prædicti & prosperum statum Mundi, de Fratrum eorumdem consilio te in specialem nostrum & Ecclesiæ filium suscepimus, Tibi nostros favorem, & gratiam concedentes, personaque tua, cujus Nos, & iidem Fratres nostri specialem prius notitiam habebamus, idonea reputata, Te nominavimus, denunciavimus, declaravimus, & assumpsimus in Regem Romanum promovendum in Imperatorem, eandem tuam approbantes personam, ac sufficientem & habilem declarantes ad suscipiendam Imperialis celsitudinis dignitatem, ac decernentes unctionem, consecrationem, & coronationem Imperialis Diadematis tibi per manus nostras opportunis loco & tempore impendendas: supplentes quoque omnem defectum, si quis, aut ratione formæ, seu tuæ aut Electorum prædictorum personarum, qui electioni tuæ interfuerunt, seu ex quavis alia ratione sive causa in eadem electione intervenerit quovis modo ex certa scientia, & de Apostolicæ plenitudine potestatis: pręcipientes etiam omnibus Fidelibus & Vassallis Regni, & Imperii prædictorum, ut Tibi tanquam Regi Romanorum in Imperatorem promovendo pareant efficaciter & intendant.

Prestitum per Procuratores fidelitatis juramentum. §. 6. Et nihilominus ibidem a prædictis Procuratoribus, & Nunciis tuis ad hæc, ut præmittitur, plenum sufficiens & speciale mandatum habentibus, prout ipsi Nobis frequenter obtulerunt, fidelitatis recepimus juramentum.

§. 7. Attende itaque Fili charissime quæsumus, & intra præcordia tua diligenter revolve dona magnifica & multiplicia beneficia, quibus te largitor bonorum omnium in suis benedictionibus dignatus est prevenire, illaque sibi devotione humili & operosis affectibus recognoscens mandata & beneplacita in omnibus te coapta, & vitare stude summopere, quæ suæ offenderent oculos majestatis: pone gressus tuos semper in semitis mandatorum ipsius, & ejus Ministros condigna honorificentia prosequi non omittas: præfatam quoque Romanam Ecclesiam Matrem tuam, quæ internæ charitatis officio & affectu de tui status & honoris augumento solicita redditur, filiali venerari reverentia semper stude, iustitiam dilige, veritatem ama, sectare pacem, ęquitatem serva, & clementiam, quæ amicos, & devotos multiplicat, amplexare, ut inde lętentur Cœli & exultet Terra, & de tuis benignis & virtuosis actibus universæ reipublicæ Populus nuncusque vehementer afflictus ilarescat, iugo tuæ dominationis superbę mentes hostium comprimantur, contriti, & depressi subditorum tuorum animi ope tuæ misericordiæ releventur, te virtus cælestis gratiæ terribilem tuis inimicis faciat, pietas subditis benignum ostendat, tuisque felicibus temporibus in plenitudine pacis Populus Christianus sedeat, in fiduciæ tabernaculis habitet, & requiescat, tuque his & aliis tuis bonis operibus in conspectu divinæ Majestatis acceptus, post multorum annorum curricula, de terreno ac temporali Regno ad cælestis & æterni Regni provehi gloriam merearis. *Præceptis imbuitur a Clemente.*

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire &c. *Clausulæ.*

Datum Avenioni octavo Idus Novembris Pontificatus nostri anno quinto.

X I.

Pragensis Academia instituitur, & Archiepiscopo conferendæ Doctoratus Laureæ jus adjudicatur. *Ex Raynaldo ad ann. 1347.*

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Considerantes eximiam devotionis, & fidei puritatem, quam tam ipse Carolus, & Prædecessores sui Bohemiæ Reges, quam ejusdem Regni Incolæ ad Sanctam Romanam Ecclesiam gessisse, ac ipse Carolus Rex, & Incolæ gerere dignoscuntur, ferventi desiderio ducimur, ut Regnum ipsum, quod divina bonitas multitudine populi, rerumque copia prædotavit, fiat literarum fertilitate fæcundum, ac in eo quemadmodum auri, & argenti fore dignoscitur, sic scientiarum prævalentium sit * . . . . . ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi fons irriguus, de cujus plenitudine hauriant universi literalibus cupientes imbui documentis. *Proemium.* ** abundantia.*

§. 1. His igitur omnibus, & præsertim amænitatibus civitatis præfatæ diligenti pensatis ad hujusmodi universalem, non solum præmissorum ejusdem Regni, & Regionum cir-

crcumjacentium Incolarum, sed etiam aliorum, qui de diversis mundi partibus, ad eandem confluent civitatem commodum, & profectum paternis affectibus anhelantes dicti Regis supplicationibus inclinati de Fratrum nostrorum consilio Apostolica auctoritate statuimus, ut in dicta Civitate Pragensi perpetuis futuris temporibus generale studium vigeat in qualibet licita facultate, & quod legentes & studentes ibidem omnibus privilegiis libertatibus, & immunitatibus concessis Doctoribus legentibus, & studentibus commorantibus in Studio generali gaudeant & utantur, quodque illi, qui processu temporis scientiæ margaritam fuerint in alia facultate, in qua studuerint, assecuti, sibique docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac Magisterii honorem, seu titulum petierint impertiri per Magistros seu Magistrum illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda Archiepiscopo Pragensi, qui est pro tempore præsentetur. Idem quoque Archiepiscopus Doctoribus, Magistris in eadem facultate inibi actu regentibus convocatis, illos in iis quæ in promovendis ad Doctoratus, seu Magisterii honorem requiruntur, per se vel alium juxta modum, & consuetudinem, quæ super talibus in generalibus Studiis observantur, examinare studeat diligenter eisque si ad hoc sufficientes, & idonei reperti fuerint hujusmodi licentiam tribuat, ac honorem seu titulum conferat magistralem. Illi vero, qui in eodem Studio dictæ Civitatis examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam, & honorem, seu titulum Magisterii obtinuerint, ut est dictum ex tunc absque examine, & approbatione alia regendi, & docendi, tam in Civitate prædicta, quam alibi ubicumque tam dictæ Civitatis, quam quorumlibet aliorum locorum, seu generalium Studiorum, in quibus voluerint, regere, vel docere, statutis, consuetudinibus contrariis Apostolica, vel alia quacumque firmitate vallatis nequaquam obstantibus plenam, & liberam habeant facultatem.

Accademia Studiorum generalium instituta.

Pręscripta cōferendę Laureæ ratio.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit in cursurum.

Conclusiones.

Datum Avenioni VII. Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 26. Januarii 1347 Anno V.

XII.

De Canonizatione S. Ivonis Presbyteri Trecorensis Galli, ejusque festivitatis celebratione sub die 19. Mensis Maii.

Clemens Papa VI. Carissimo in Christo filio Philippo Regi Franciæ Illustri, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

AD spiritualis gaudii, & consolationis augmentum patefieri Regali Excellentiæ volumus per præsentes, quod nos super negocio canonizationis almi Confessoris Domini Jesu Christi, Ivonis videlicet quondam Presbyteri Dioecesis Trecorensis, pro qua tua sublimitas instanter hactenus nos rogavit, in nomine Domini procedentes, die sextadecima præsentis mensis Junii examinatione diutina, prolixa providentia, & matura sicut exigit tanti negotii arduitas, præcedente, præfatum Sanctum, qui vitam sanctam piis exuberantem operibus castigando, & in servitutem redigendo carnem suam, spiritum non sine multis, & magnis austeritatibus gessisse poenitentialibus, dum in humanis ageret, multorumque coruscatione miraculorum, tam in via, quam post felicem ipsius transitum claruisse, manifestis ipsius probationibus fuit repertus, præsente fidelis cleri, & populi multitudine copiosa, observataque solemnitate, quæ consuevit in talibus observari, ad laudem, & gloriam divini nominis, ac consolationem fidelium, & maxime Regni tui, de quo traxisse noscitur originem, ac Tui, & eiusdem Regni exaltationem honoris, de consilio Fratrum nostrorum canonizavimus, & Sanctorum Cathalogo adscribendum mandavimus, & ut Sanctum deinceps a fidelibus venerari.

B. Ivonem à se canonizatum ait.

§. 1. Festum ipsius die decimanona mensis Maii, quo eius anima mole carnis exuta, coelos petens, cum scala gloriæ cælitibus civibus est coniuncta, statuentes a fidelibus annis singulis celebrandum.

Ejusque statutum festum diem.

§. 2. Ad ipsum quidem Sanctum ingentem devotionem gerit partium istarum populus, & iam multi ad ipsius suffragia devotis orationibus, & emissis votis in humilitate spiritus recurrentes, exinde sanitatum, & alia remedia super suis iustis petitionibus reportarunt, & reportare non desinunt incessanter.

Miracula ad B. tumulum patrata.

§. 3. Ex his nempe tibi fili carissime adaugeri debet proculdubio magnæ spiritualis lætitiæ incrementum, & inde teneris Deo assurgere, ad gratiarum devotas, & humiles actiones, qui tibi talem de Regno tuo, in quo etiam corpus quiescit, eiusdem patronum & intercessorem in sua curia cælesti concessit, ad quem super tuis necessitatibus, ut divinam tibi propitiationem apud Regem æternum, qui omnia palmo concludit, obtineat, recurrere poteris, sicut credimus confidenter.

Dat. Avenione 11. Kal. Julii Pont. nostri Anno VI.

Dat. die 21. Junii 1347. Anno VI

XIII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Limitatio finium Agri Beneventan.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

URget Nos Apostolicæ servitutis debitum, ut sic simus aliis in exhibitione Justitiæ debitores, & Jura Romanæ Ecclesiæ, cui licet immeriti Auctore Domino præsidemus, lædi per conniventiam, aut minui per periculosam tolerantiam nullatenus permittamus, quinimo Justitiam ipsius, quantum cum Deo possumus prosequentes, ejus indemnitatibus providere sine cujuscumque injuria studeamus.

In concessione a Clemente IV Carolo Andegavensi facta exceptus Comitatus Beneventanus de ipsius Comitis consensu.

§. 1. Sane in Christo carissimam Filiam nostram Joannam Reginam Siciliæ Illustrem latere non potest, quod in præstatione Juramenti fidelitatis, & homagii nostro & Ecclesiæ prædictæ nomine receptorum, ratione Regni Siciliæ per eam præstitorum, ipsa confessa est, prout Prædecessores sui fecerant, recognoverat, & in illis partibus tanquam in publicam deductum notitiam, notorium existit, quod felicis recordationis Clemens Quartus Prædecessor noster in concessione per ipsum facta sub certis pactis, modis, & conditionibus claræ memoriæ Carolo Comiti, Provinciæ, & Andegaviæ, de Regno Siciliæ, & Terris citra Farum usque ad Confinia Terrarum Romanæ Ecclesiæ supradictæ expresse, & nominatim excepit, & a prædicta concessione exclusit Civitatem Beneventan., quam in signum directi, & majoris Dominii, Regni, & Terrarum prædictarum sibi, & præfatæ Romanæ Ecclesiæ retinebat, cum toto ejus Tenimento, districtibus, & pertinentiis suis distinguendis, & limitandis per Romanum Pontificem pro ejus beneplacito voluntatis, cui distinctioni, & limitationi semel bona fide faciendis ipse Carolus, & Successores sui stare deberent absque contradictione, & refragatione quacumque, prout ipsa distinctio per Apostolicas literas appareret: quam Civitatem Beneventanam cum toto Tenimento, & districtu, ut præmittitur, distinguendo voluit solum, & insolidum ad Jus, & proprietatem, & in Dominio, & Demanio Romanæ Ecclesiæ remanere, ut nec Reges Siciliæ nec quicumque alii in dicta Civitate, & ipsius Territorio, & pertinentiis possint sibi Jus aliquod quomodolibet vendicare, acquirere, recipere, vel habere seu etiam retinere, prout in literis Apostolicis dictæ concessionis super hoc confectis, ac registratis Aurea Bulla impressa Zipario communitis dicti Caroli, & omnium successorum suorum super receptione homagii, & præstatione Juramenti fidelitatis, & Vassallagii; in quibus tenor concessionis prædictæ, cum suis pactis, modis, & conditionibus inseritur; latius continetur.

Quare dilata usque adhuc ejus finium distinctio.

§. 2. Licet autem Ecclesia Romana prædictam Civitatem Beneventanam pleno jure ex tunc inconcusse possederit pacifice & quiete; Attamen propter diversas occupationes, quæ undique Romanis Pontificibus occurrentes non sinunt omnibus accomodæ provisionis remedium adhiberi, & conditionem Regni & Terrarum prædictorum, quæ diversis turbationibus sæpius fluctuarunt; Territorium seu Tenimentum, aut districtus hujusmodi per Prædecessores nostros limitata non fuerunt, neque distincta quamvis ipsorum aliqui ad distinctionem & limitationem Territorii, seu Tenimenti, & Districtus eorundem procedere intendentes informatione super limitibus hujusmodi rite recepta, morte præventi non potuerint cœptum negocium terminare; Nosque olim attendentes, quod ex omissione limitationis, districtus, & Tenimenti seu Territorii prædictorum multa Ecclesiæ præfatæ, ac Civibus seu Incolis Civitatis prædictæ subditis nostris incommoda evenerunt, & dubitantur verisimiliter ampliora in posterum evenire, si limitatio, seu distinctio hujusmodi ulterius differretur, ac volentes prout tenemur periculis futuris occurrere & Ecclesiæ prædictæ nostræ Sponsæ indemnitatibus providere, Venerabili Fratri nostro Bertrando Episcopo Sabinen tunc Tituli Sancti Marci Presbytero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato commisimus, ut de Tenimento, Territorio, & districtu prædictis, & eorum finibus prædictis diligentius se informare, & informatione recepta fines Territorii, Tenimenti, & districtus prædictorum nomine, & vice nostris distingueret Terminis evidentibus appositis in eisdem: & licet dictus Episcopus, se per Testes idoneos omni exceptione majores de Tenimento, Territoriis, districtibus, & finibus prædictis diligenter informaverit, vocata ad hoc prædicta Regina legitime, sed comparere per se, vel Procuratorem idoneum non curante; tamen ipse Legatus infirmitate, & aliis legitime impeditus prædictos fines distinguere, non potuit, nec hujusmodi Territorium terminare. Propter quod postmodum venerabili Fratri nostro Hanibaldo, Episcopo Tusculano, Apostolicæ Sedis Legato commisimus, ut super prædictis informatione recepta auctoritate Apostolica, & vice nostra Territorium, Fines, & districtus prædictos distinguere procuraret: qui licet se diligenter informaverit, ad distinctionem, & limitationem tamen hujusmodi procedere noluit, Nobis super hoc inconsultis, sed informationes per eum super iis acceptas Nobis destinare curavit; ac Nos nolentes quod negotium prædictum tanto tempore periculose dilatum ulterius retardetur, informationes prædictas per aliquos ex Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, videri, & examinari fecimus diligenter, nihilominus mandantes eisdem, ut ex suprabundanti se per Testes idoneos finium prædictorum habentes notitiam de prædictis informarent.

Hæc Provincia pluribus Sedis Apost. Legatis commissa.

Beneventanorum finium decretoria Descriptio.

§. 3. Facta itaque nobis per eos de prædictis informationibus relatione fideli de Fratrum nostrorum consilio ordinamus, & declaramus, fines & limites, Tenimentum & districtum, seu Territorium Civitatis nostræ prædictæ Beneventanæ existere, & esse debere, & ex certa scientia limitamus, per modum,

& ter-

& terminos infrascriptos: In primis Castrum Pontis inhabitatum, & inde ascendendo Castrum Casalbani, Castrum Campi Lactarii, Castrum Frangeti Monfortis, Castrum Frangeti Abbatis, Castrum Montis Leonis, Castrum Sancti Severi, Castrum Sancti Georgii Mocinarii, Castrum Sancti Andreæ de Molinaria, Castrum Petrę Majoris, Castrum Padule, cum suo Suburbio, sive Casali Sancti Arcangeli, Castrum Montis Mari, Casale Timplani, Castrum Apicii cum Casalibus, Castrum Merroni, Castrum Venticani, Castrum Montis Fuscoli cum Casalibus, Castrum Zufi, Castrum Petræ Sturmini, Castrum Sancti Martini, Castrum Cervinariæ, Castrum Montis Sarculi, Castrum Totii cum Casalibus, Castrum Terluosii cum Casali Papisii, & aliis Casalibus. Volumus itaque & Apostolica auctoritate decernimus, quod omnia Castra, Casalia, & Loca supradicta cum suis Territoriis, & pertinentiis universis, ac etiam Castra, Casalia, & loca omnia cum suis pertinentiis, & alia quęcumque, quę inter dicta Castra, Casalia, & loca supradicta, & eorum limites, & pertinentias, dictamque Civitatem Beneventanam includuntur, seu continentur quomodolibet, vel existunt de Territorio, Tenimento, & districtu dictæ Civitatis Beneventanæ esse perpetuo irrefragabiliter absque cujusquam contradictione, & impedimento, & infra dictum Territorium existere censeantur. Quæ Castra, Casalia, & loca cum omnibus Castris, Casalibus, & locis, ac aliis supradictis ad Jus, & proprietatem Romanæ Ecclesiæ pertinere pleno jure, hoc salvo quod si aliqui nobiles, aut alii in Castris, Casalibus, locis, & aliis prædictis, vel intra ea, & Civitatem prædictam aliquas proprietates habeant acquisitas legitime, per hoc eis non intendamus derogare.

Clausulæ. §. 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum ordinationis, declarationis, limitationis, voluntatis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 26. Maii 1350. Pontif. anno IX. Datum Avenioni septimo Kalendas Junii Pontificatus nostri Anno IX.

XIV.

Ex Vaddingo N. B. Tom. VIII. pag. 73. Episcopis Carpentoraten. & Uticen. ac Abbati Monasterii S. Rufi prope Valentiam committitur inquisitio super miraculis B. Elzearii Comitis Arianensis.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Carpentoraten. & Uticen. Episcopis, ac dilecto filio Abbati Monasterii Sancti Rufi prope Valentiam.

Proemium. Grandis nobis adest lætitia, miraque nostra præcordia gaudiorum suavitate replentur, & a nobis magna gratiarum actionum, ac laudum Deo debentur impendia, dum cælestis Rex ipse, sub cujus ditione cuncta subsistunt, sanctos suos per exemplaris vitæ doctrinam, & Sanctitatis merita venerandos, de præsentis vitæ carcere ad æternam beatitudinem evocatos crebris corruscare facit miraculis, per quæ suos fideles, & in fidei constantia perseverantes efficiat, & ad Sanctorum ipsorum sectanda vestigia, lucidasque semitas incedendas, invitet apertius, quos de multitune miserationum suarum ad eorum vult consortium pervenire.

§. 1. Sane pro parte venerabilium Fratrum nostrorum Aquen., & Arelaten. Archiepiscoporum, & nonnullorum Episcoporum Aquen., & Arelaten. Provinciarum, & dilectorum filiorum Prælatorum Ecclesiarum, Religiosorumque, & Baronum, & Nobilium, ac Universitatum, earumdem Provinciarum, & Provinciæ, ac Forqualquerii Comitatuum pridem in Consistorio propositum extitit coram nobis, quod recolendæ memoriæ Elzearius de Sabrano, Comes Ariani, ac Baroniæ Ansiasii Dominus, de dicta Provincia Provinciæ oriundus generis nobilitate præclarus adeo in exemplari vita, & castitate perfecta in hujusmodi peregrinatione sæculi ejus abjectis voluptatibus, carnisque illecebris procul pulsis, per castos mores virtutumque placitos actus, Domino gratum famulatum impendere, ejusdem vitæ merito sibi ipsi, & aliis proficiscere studuit per exemplum, quod omnipotens ipse Dominus virtutis suæ in eodem Elzeario opera manifestans, per sancta sua merita in Civitate Aptensi in loco Fratrum Minorum, ubi corpus requiescit ejusdem, & alibi plures suscitavit mortuos, cęcos illuminavit, mundavit leprosos, surdis auditum, mutis loquelam, & paralyticis, ac contractis restituit sanitatem, honorans in terris, quem ut pie creditur, coronavit in cœlis. Multa miracula ad tumulum B. Elzearii patrata. Quare nobis fuit pro parte prædictorum humiliter supplicatum, ut cum de prædictis, quæ in dictis Provinciis, & Comitatibus, quasi notoria, & manifesta fore dicuntur, posset fieri per fide dignos, & solemnes viros, ac factorum evidentia plena fides, super iis per aliquos probos viros mandaremus inquiri, ut veritate comperta, & certitudine habita præmissorum, cum non deceat eum apud homines sine veneratione relinqui, quem merita, & miracula sanctum monstrant, ipsum dignaremur sanctorum Catalogo aggregare. Nos igitur, quos in certis festinos, & lentos convenit in dubiis inveniri, de prædictis notitiam non habentes hujusmodi supplicationibus inclinati Discretioni vestræ, de quorum circumspectione plenam in Domino fiduciam obtinemus, de Fratrum nostrorum consilio per Apostolica Scripta committimus, & mandamus, quatenus vos, vel duo vestrum de vita, & meritis dicti Elzearii, ac eius miraculis, & cæteris circumstantiis, circa interrogatoria, quæ sub bulla nostra transmittimus interclusa veritatem diligentius inquiratis, & nobis, quæ super his inveneritis scripta sub vestris Sigillis cum vestrarum litterarum harum seriem continentium testimonio intimare curetis. Commissa de his inquisitio.

Dat. die 1. Septemb. 1351. An. X. Datum Avenione Kalendis Septembris Anno X.

De

X V.

De Cibis, Potuque ministrandis S. R. E. Cardinalibus in Conclavi, & numero Inservientium eisdem.

Clemens Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Gregorius X. Cardinales in Conclavi uno tantum Conclavista uti voluit;

LIcet in constitutione a felicis recordationis Gregorio Papa Decimo prędecessore nostro, super electione Romani Pontificis edita in Concilio Lugdunensi, inter cætera caveatur expresse, quod si eundem Pontificem in civitate, in qua cum sua curia residebit, diem claudere contingat extremum, Cardinales in Palatio, in quo idem Pontifex habitabat, omnes conveniant, & in eo singuli, singulis tantummodo, nisi illi, quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, contenti servientibus, clericis, vel laicis prout elegerint, unum Conclave nullo intermedio pariete, vel alio velamine inhabitent in communi.

Eique infra certum tempus panem, vinum, & aquā dumtaxat ministrari. §. 1. Et quod diebus certis non facta provisione de Pastore decursis, panis, vinum & aqua tantum eisdem Cardinalibus, donec subsequetur provisio, ministretur.

Duos servientes eis concedit Clemens. §. 2. Quia tamen sicut frequenti multorum assertione, & in Cardinalatu constitutorum percepimus, nonnulli ex Cardinalibus in observatione Constitutionis ipsius gravati alias nimium extiterunt, multi quoque ex ipsis duos in dicto Conclavi abuerint servientes, non absque scrupulo conscientiæ, propter ambiguitatem dictorum verborum, videlicet, quibus ex patenti necessitate duo permittuntur haberi, in dicta constitutione, ut præmittitur contentorum; Nos providere super his cupientes, ex his & certis aliis causis rationabilibus, quæ nostrum ad id animum induxerunt, rigorem constitutionis ipsius, & etiam ad fratrum nostrorum supplicationem, in his providimus temperandum, auctoritate Apostolica statuentes, quod Cardinales postquam Conclave hujusmodi, seu clausuram pro dicta electione celebranda intraverint, singuli duos servientes tantum, Clericos, vel Laicos prout duxerint eligendos.

Ciborum pluralitatem indulget. §. 3. Ac etiam singulis præter panem vinum, & aquam in prandio, & in cœna, unum dumtaxat ferculum, seu missum carnium unius speciei tantummodo, aut piscium, seu ovorum, cum uno potagio de carnibus, vel piscibus principaliter non confectis, & decentibus salsamentis habere valeant, ultra carnes salitas, & herbas crudas, ac caseum, fructus, sive electuaria. Ex quibus tamen nullum specialiter ferculum conficiatur, nisi ad condimentum fieret, vel saporem. Nullus vero eorum de alterius ferculo vesci possit.

Cortinas pro lectis dat. §. 4. Liceat etiam eis ex decentia honestatis habere in clausura hujusmodi, cum in lectis quiescendi causa, vel dormiendi esse voluerint, dumtaxat intermedia, seu velamina simplicium tantummodo cortinarum.

§. 5. Prædictis & fel. mem. Clementis Papæ V. Prædecessoris nostri, & aliis constitutionibus Apostolicis contrariis, quibus per hoc in aliis derogare nolumus, non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo, &c. Obstantibus derogat.

Dat. Avenione 8. Idus Decemb. Pont. nostri Anno X. Dat. die 6. Dec. 1351. Anno X.

XVI.

Rectores Provinciarum, Civitatum, aliorumque Locorum Rom. Ecclesiæ immediate subjectorum a Thesaurariis earumdem Provinciarum ultra debitum aliquid per violentiam extorquentes vel alias quomodolibet exigentes excommunicationis vinculo innodantur, suisque officiis privantur. *Ex Regest. in Archic. Vatic.*

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Rectores hujusmodi Provinciarum sę pe Thesaurariis infesti.

MOlesta Nobis multorum relatio ad nostrum perduxit auditum, quod nonnulli Rectores Provinciarum, Civitatum, atque Terrarum ad Romanam Ecclesiam immediate spectantium fines suos, quibus non contenti sunt, excedentes, frequenter Thesaurariis Provinciarum ipsarum ultra stipendia constituta eis pecunias, quas de bonis, ac juribus ad eamdem Ecclesiam pertinentibus, ac alias ad Ecclesiam ipsam spectantes receperant, exigere ac extorquere per violentiam sunt conati: quodque Thesaurarios ipsos, si eorumdem Rectorum non satisfecerint circa id voluntati, multis affecerunt injuriis & contumeliis, & interdum ulterius attentantes carceribus mancipărunt non sine gravi contumelia & præjudicio Ecclesiæ memoratæ.

Quidquam à Thesaurariis exigere eisdē vetatur sub pœna excommunicationis. §. 1. Hujusmodi igitur Rectorum coercere in hac parte temeritatis audaciam intendentes, omnibus & singulis Rectoribus ipsis præsentibus & futuris districtius inhibemus, ne per se, vel alium, seu alios directe vel indirecte, publice vel occulte talia de cætero attentare, aut Thesaurariis ipsis, in quos nullam jurisdictionem habere certum est, eorumque familiaribus ex quibusvis causis seu occasionibus injurias irrogare præsumant: contrarium vero præsumentes excommunicationis sententia innodamus, & officiis, quę exercent privatos esse volumus eo ipso. Res enim perniciosi admodum est exempli, si hi, qui ad corrigenda vitia aliorum positi sunt, & in virtuosis operibus vivendi normam debent aliis demonstrare, inquinati vitiis actionum suarum exemplo incentivum præbent aliis deliquendi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis, innodationis, ac voluntatis infringere &c. Clausulæ.

Datum apud Villam Novam Avenionen. Diœcesis octavo Idus Maii Pontificatus nostri Anno X. Dat. die 8. Maii 1352. Anno X.

INNOCENTIUS VI.

PAPA CXCIX.

ANNO DOM. MCCCLII.

STephanus Alberti, Patria Lemovicensis in loco de Monte dicto natus, primum Episcopus Noviomensis, unde translatus est ad Ecclesiam Claromontensem, mox S. R. E. Presbyter Cardinalis tit. SS. Joannis & Pauli, ac postmodum Ostiensis Episcopus electus est Romanus Pontifex die 18. Mensis Decembris anni 1352. & Innocentius VI. appellari voluit: Coronatus autem est die 30. ejusdem Mensis. Sedit in Pontificatu annos IX. Menses VIII. dies XXV. imperantibus in Oriente Joanne Paleologo, & Joanne Cantacuzeno, in Occidente vero Carolo IV. Obiit die 12. Septembris anni 1362. & sepultus est Avenione in Ecclesia Beatæ Mariæ de Donis. Vacavit Sedes Mensem unum dies XVI.

I.

Jurisdictio, & Facultates Ægidii S. R. E. Cardinalis Legati, & Vicarii Apostolici totius Status Ecclesiastici.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, dilecto filio Ægidio, Tituli Sancti Clementis, Præsbytero Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato, ac in Provincia Patrimonii beati Petri in Thuscia, Ducatus Spoletani, Marchiæ Anconæ, ac Romandiolæ, Campaniæ, & in Maritimæ Provinciis, ac in Civitatibus, & terris, & aliis omnibus Romanę Ecclesiæ immediate subjectis, & intra terminos tuæ Legationis constitutis, nostro, & ejusdem Romanę Ecclesiæ in temporalibus Vicario Generali, Salutem, & Apostolicam benedictionem.

CUM onus universalis regiminis Dominici Gregis superna dispositione injunctum attendimus, & nostrum attente prospicimus imperfectum, videntes nullo modo per nos ipsos posse exolvere debitum Apostolicæ servitutis, nonnumquam Fratres nostros S. R. E. Cardinales, viros electos ex millibus scientia præditos & virtute, in quibus timor Domini sanctus permanet, in solicitudinis partem assumimus, eosdemque in universas Mundi Provincias & partes, incumbentibus negociis designantes, ut ipsis vices nostras supplentibus, in eisdem & ipsorum cooperatione laudabili nostri oneris alleviationem facientibus, nos ministerium nobis commissum, favente divina gratia, facilius & efficacius exequamur. Exordium

§. 1. Sane, licet ad cunctorum Christi fidelium curam, & regimen, veluti ipsarum ovium pastor & rector, intente mentis nostræ aciem extendamus; Provincias tamen, & terras temporaliter Apostolicæ Sedi subjectas, & ipsarum populos diversos ipsius Romanæ Ecclesiæ speciales filios & devotos, præcordialius intuemur, & super eorum felici regimine, & statu prospero & tranquillo, specialius affectibus peculiaribus cupimus providere. Attendentes itaque quod tu potens opere & sermone, quem in magnis expertum & arduis, probitate ac fidelitate probatum, gratiarum Dominus scientiæ magnitudine, industriæ claritate, maturitate consilii, morum elegantia, & aliis grandium virtutum titulis insignivit, in cujus affectu geritur, ut indubitanter tenemus, pacificare discordes, sedare fluctuationes, & turbines, justitiæ terminos colere, & errantes ad viam rectam reducere veritatis, quod nos absentes repugnante natura non possumus assistere, commissam tibi curam divina gratia, prudenter, & fideliter exequeris, matura cum Fratribus nostris deliberatione præhabita, de ipsorum communi consilio & assensu, Causæ Legatos deputandi.

§. 2. Te in Patrimonio B. Petri in Thuscia, Ducatu Spoletano, Marchiæ Anconæ, Romandiolæ, Campaniæ, Maritimę Provinciis, ac omnibus, & singulis civitatibus, & ter- Ægidius Cardinalis talis deputatur in terris Ecclesiæ Romanæ.

terris ejusdem Romanæ Ecclesię temporaliter, mediate vel immediate subjectis, infra terminos legationis tuę, ut præmittitur, nostrum, & ejusdem Romanæ Ecclesiæ Vicarium in temporalibus, reformatorem, ac pacis & Provinciarum conservatorem constituimus Generalem, circumspectioni tuæ Patrimonium, Ducatum Marchiæ Anconæ, Provincias, civitates, & terras prædictas, præfatæ Romanæ Ecclesiæ nomine, prout & in quantum ad Romanam Ecclesiam pertinet, reformandi, regendi, gubernandi, & administrandi, ac in eis jurisdictionem plenariam, prout & in quantum ad dictam Ecclesiam pertinet, vel pertinere poterit, exercendi.

Facultates dantur eidem.

§. 3. Civiles & criminales causas, per te vel alium seu alios audiendi, examinandi, discutiendi, & causarum cognitionem, & decisionem, alii seu aliis, communiter vel divisim, generaliter vel specialiter committendi, & ad te cum placuerit, revocandi.

Causas omnes cognoscendi.

§. 4. Omnesque & singulos cujuscumque excellentiæ, auctoritatis, nobilitatis, præeminentiæ, conditionis, aut status existant, quos justitia suadente privandos videris, privandi eos statibus, dignitatibus, honoribus, Principatibus, Ducatibus, Marchionatibus, Comitatibus, Baroniis, dominiis, terris, feudis, retrofeudis, jurisdictionibus, juribus, rebus, & bonis mobilibus quibuscumque, easque dictę Romanę Ecclesiæ confiscandi, & applicandi.

Barones, aliosque puniendi.

§. 5. Ac in Patrimonio, Ducatu Marchiæ Anconæ, Provinciis, civitatibus & terris ejusdem, Rectores, Potestates, Capitaneos, Vexilliferos & Castellaneos, Judices, & quoscumque officiales alios generales, temporales, vel spirituales, & officia prædicta, & alia omnia & singula, generalia & specialia, quocumque nomine vel titulo fungantur vel nuncupentur, prout ad Romanam Ecclesiam pertinuerit, creandi, constituendi, instituendi, suspendendi, removendi, deponendi, & destituendi.

Omnesq; deputandi Officiales.

§. 6. Et culpabiles civiliter & criminaliter per te vel alium, seu alios puniendi, & querelas contra ipsos per quoscumque propositas audiendi summarie, & de plano judicandi, & emendas & satisfactiones debitas fieri faciendi.

Culpabiles puniendi:

§. 7. Inter Principes, Duces, Marchiones, Comites, Barones, Dominos temporales, nobiles & personas alias, Communitates, & Universitates, ac populos, & omnes alios, & singulos discordes, & diffidentes, Patrimonii, Ducatus Marchiæ, Provinciarum, civitatum, & terrarum prædictarum pacem, & concordiam reformandi, & inter ipsos treguam indicendi, ipsosque ad eas earumque conservationem quibuscumque pœnis, & districtionibus ac sententiis, prout ad dictam Ecclesiam pertinuerit, concordes in caritatis æternæ vinculo confirmandi.

Diffidia componendi:

§. 8. Colligationes, confæderationes, pactiones, conventiones, societates & ligas contra Romanam Ecclesiam, vel contra bonum pacis, & statum illarum partium pacificum, seu in præjudicium, seu damnum Patrimonii, Ducatus Marchię, Provinciarum, civitatum, & terrarum prædictarum initas ac etiam ineundas, cassandi, & annullandi, & pœnas super illis adjectas, vel adjiciendas relaxandi.

Pactiones contra bonum initas cassati:

§. 9. Occupata injuste ab occupatoribus & detentoribus quibusvis eripiendi & recuperandi, ejectos, & expulsos a locis, & rebus ac bonis suis quibuscumque inique privatos, ad loca, & bona eorum propria reducendi, restituendi & reintegrandi.

Occupata recuperandi:

§. 10. Et super quibuscumque delictis forte factis, rebellionibus per quascumque Universitates, vel singulares personas commissis, vel in posterum Vicariatus tui tempore committendis, dispensandi, componendi, concordandi, & delinquentes ad Ecclesiæ Romanæ gratiam & obedientiam reducendi, & super inhabilitatibus, & infamiis, quas propterea incurrerint, dispensandi, & Universitates, & personas hujusmodi ad statum pristinum integrum reducendi.

Cum delinquentibus componendi:

§. 11. Generales & particulares exercitus in auxilium, & protectionem ejusdem Ecclesiæ, status pacifici Patrimonii, Ducatus Marchiæ, Provinciarum, civitatum & terrarum prædictarum, & contra rebelles, & status pacifici turbatores, & quoscumque, ex causis & aliis quibuscumque, & quomodocumque videbitur indicendi, faciendi, congregandi.

Exercitus comparandi.

§. 12. Hostes, rebelles, & contradictores quoslibet per admonitionis, privationis, depositionis, relegationis, præscriptionis perpetuæ vel temporalis, sententias, prout ad ipsam Ecclesiam pertinuerit, sublato appellationis obstaculo, compescendi & coercendi. Et de causis appellationum ad Sedem Apostolicam cognoscendi, & eas fine debito terminandi, ac finiendi, ordinandi, & statuendi, & reali executioni mandandi.

Hostes compescendi:

§. 13. Et omnia, quæ ad hujus pleni Vicariatus in temporalibus, & reformatoris officium pertinent, & quæ necessaria, vel utilia fuerint quocumque modo in præmissis, & ea tangentibus, & quomodolibet eorumdem, & quæ ad honorem, & commodum ejusdem Romanæ Ecclesiæ, ad utilitatem, & prosperum & tranquillum statum Patrimonii, Ducatus Marchiæ, Provinciarum, civitatum & terrarum prædictarum cedere videris, & tibi visum fuerit expedire.

Aliaque hujus generis opportuna faciendi:

§. 14. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, indulgentiis & literis Apostolicis, vel imperialibus, sub quorumcumque verborum expressione concessis & contrariis, etiam Patrimonii, Ducatus Marchiæ, Provinciarum, civitatum, terrarum prædictarum statutis, consuetudinibus observatis, per quæ nullum cuique, cujuscumque præeminentiæ, dignitatis, excellentiæ, conditionis, aut status fuerit, in hac parte volumus adferri suffragium, concedentes liberam & plenariam facultatem.

Obstantium derogatio.

§. 15. Vicariatus autem curam, regimen, gubernationem, administrationem potestatem, ac jurisdictionem hujusmodi, tamdiu volumus perdurare, donec per Sedem eamdem aliud contigerit ordinari.

Tempus Legationis indefinitum.

§. 16. Nos insuper processus, sententias, at-

Faciendis omnibus robur adjicitur.

atque pœnas, quos & quas proferri, ac etiam quæ per te rite fieri contigerit, rata habebimus, & faciemus, auctore Domino, inviolabiliter observari.

Per hæc Rectoribus aliisque Officialibus Romanæ Eccl. nullum vult inferri præjudicium.

§. 17. Per hæc autem Rectoribus, & Officialibus in Patrimonio & Ducatu Marchiæ, Provinciis, civitatibus & terris prædictis, per Sedem Apostolicam constitutis, quominus jurisdictionem, & potestatem eis concessam, quamdiu in suis officiis & administrationibus præsederint, exercere libere, sicut prius valeant, non intendimus aliquod præjudicium generari.

Obedientia Legato præstanda.

§. 18. Ut igitur præmissa omnia & singula, melius plenius & utilius exerceri possint, universis & singulis Patrimonii, Ducatus Marchiæ, Provinciarum, civitatum & terrarum prædictarum Rectoribus, vicerectoribus, Potestatibus, Capitaneis, Officialibus & cæteris nostris & Ecclesię subjectis, cujuscumque status, pręeminentię, dignitatis ecclesiasticę vel mundanę, Ordinis vel conditionis existant, damus districtius in mandatis, ut tibi efficaciter pareant, & intendant. Nulli ergo, &c.

Dat. die 31. Maii 1353. Anno I.

Datum apud Villam Novam Avenionensis Diœcesis, 2. Kalend. Junii, Pontificatus nostri Anno primo.

II.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Quod Rectore Provinciarum Rom. Ecclesiæ Processus a Thesaurariis contra non solventes Census eidem Ecclesiæ debitos factos suspendere, aut cassare &c. eisdem Thesaurariis inconsultis non possint.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Causæ ferendæ hujus legis.

§. 1. Multorum sępe relatio nostrum pulsavit auditum, quod Rectores Provinciarum, Civitatum, Castrorum, Terrarum & aliorum Locorum ad Nos, & Ecclesiam Romanam immediate spectantium, dum pro recuperandis, & exigendis Censibus & aliis Juribus eidem Ecclesiæ debitis, contra Universitates, seu Communitates vel singulares personas Civitatum, Castrorum, Terrarum, aliorumque Locorum subditorum eisdem, aliquos spiritualiter seu temporaliter contigit haberi processus, Rectores ipsi ad suspensionem seu relaxationem processuum hujusmodi non satisfacto de hujusmodi Censibus & juribus eidem Ecclesię sine consultatione, & conscientia Thesaurariorum Provinciarum, Civitatum, Castrorum, Terrarum & locorum ipsorum pro eadem Ecclesia, quorum intererat de hiis habere notitiam, processerunt in grave præjudicium Ecclesiæ memoratæ.

Prohibitio, de qua in Rubrica.

§. 2. Volentes itaque indemnitati jurium in hac parte ipsius Ecclesiæ providere, universis & singulis Rectoribus Provinciarum, Civitatum, Castrorum, & Locorum ipsius Ecclesię præsentibus & futuris auctoritate Apostolica districtius inhibemus, ne Processus aliquos spirituales, vel temporales per eos & quemlibet eorum habitos, vel habendos pro exigendis & recolligendis, ac recuperandis hujusmodi Censibus & aliis quibuscumque juribus Ecclesiæ memoratę absque speciali conscientia & consensu Thesaurariorum, qui pro tempore fuerint, suspendere, relaxare, cassare, aut annullare præsumant: suspensiones relaxationes, cassationes & cancellationes si quas contra inhibitionem nostram hujusmodi fieri contigerit, decernentes irritas & inanes.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere &c.

Dat. die 1. Junii 1353. Anno I.

Datum apud Villam Novam Avenionen. Diœcesis Kalendis Junii Pontificatus nostri Anno Primo.

III.

Ext. in eodem Regest.

Cassatio Pactorum a S. R. E. Cardinalibus ante electionem Summi Pontificis in præjudicium auctoritatis ejusdem initorum.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum, Dei ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

Solicitudo Pastoralis officii sicut exigit, ut prospiciamus, ne Ecclesiæ in Juribus suis minorationis detrimentum suscipiant, sic profecto requirit, ut Ecclesiæ Romanæ, cui authore Domino præsidemus, honores, libertates, & Jura solertioris diligentiæ studio servemus a diminutione qualibet illibata.

In Conclavi Clemente VI. mortuo habito Cardinales nonnullas inire pactiones præstito ad observantiam Sacramento.

§. 1. Dudum siquidem per obitum felicis recordationis Clementis PP. VI. Prædecessoris nostri Apostolica Sede vacante Venerabiles Fratres nostri S. R. E. Cardinales, de quorum numero tunc eramus, ad tractandum de hiis, quę circa electionem Romani Pontificis incumbebant, Avenioni in Palatio Apostolico, ubi Prædecessor idem obierat, insimul congregati, in scriptura quadam, cujus tenorem de verbo ad verbum præsentibus inseri fecimus, concordarunt: & deinde quidam eorum simpliciter juraverunt, ac Nos & quidam alii sub hac conditione juravimus: scilicet, si & in quantum scriptura hujusmodi de jure procederet; quod ille ex eis, quem assumi contingeret ad Papatum, omnia in eadem scriptura contenta inviolabiliter observaret, & quod eadem die, qua foret, ut præfertur, assumptus profiteretur, ea omnia & singula se fideliter servaturum, rataque habiturum super eis præstita juramenta

Hujusmodi pactiones prohibentur in Constitutionibus Gregorii X. & Clementis V.

§. 2. Postmodum vero Nos ad Officium hujusmodi licet insufficientibus meritis divina dispositione vocati, præmissa omnia recensentes, & attendentes, quod licet Cardinales iidem ad ea faciendum habuerunt rectum zelum, & aliquibus etiam videretur, Nos debere illa & præstita super eis, ut præmittitur, juramenta servare; quia tamen dicti Cardinales prohibentibus Constitutionibus felicis recordationis Gregorii X. & Clementis V. Prędecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, quibus cavetur, quod Cardinales eadem Sede vacante de

de quibuscumque negociis, præterquam de provisione Romanæ Ecclesiæ facienda certis dumtaxat exceptis casibus, de quibus tamen aliquis contentus in scriptura hujusmodi non existit, se intromittere nequeant; ad ea procedere minime potuerunt: & considerantes attente, quod scriptura ipsa in diminutionem & præjudicium plenitudinis potestatis ex ore Dei collatę soli dumtaxat Romano Pontifici dignoscitur procul dubio redundare: cum per eamdem scripturam præfatæ Sedi grande ac perpetuum præjudicium immineat manifeste, dum potestas hujusmodi adimitur eidem Romano Pontifici, certisque regulis & limitibus sibi præfixis ab homine coarctatur: nec minus intuentes, quod esset apud Catholicos temerarium & insanum, asserere vel sentire, quod Romanus Pontifex Successor Petri & Vicarius Jesu Christi non sit vocatus & assumptus in plenitudinem potestatis: quæ profecto apud ipsum non esset, si ex aliorum consensu vel arbitrio amminiculo dependeret: quodque illa juramenta non canonica imo temeraria sunt censenda, quæ non solum in Romanæ, quinimo in cuiuslibet alterius Ecclesiæ præiudicium lesionemque prestantur; habita super hiis & nonnullis aliis quæ nostrum ad id animum rationabiliter induxerunt, cum quibusdam ex eisdem etiam Cardinalibus, ac pluribus Doctoribus, & Jurisperitis aliis deliberatione matura, ad omne scrupulum, & dubium in hac parte tollendum, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus eosdem Cardinales contenta in scriptura huiusmodi facere nullatenus potuisse ac illa & omnem eorum effectum nullius fuisse, ac esse penitus roboris vel momenti; Nosque vel Successores nostros Romanos Pontifices, seu Cardinales ipsos ad illorum & iuramentorum prædictorum observantiam non fuisse nec esse obligatos quomodolibet vel astrictos.

Romani Pontificis lædunt potestatem.

Nullius esse momenti declaratur.

§. 3. Tenor vero dictæ scripturæ talis est infrascriptus.

Pactiones hujusmodi quæ fuerint.

§. 4. Deliberatione plena habita pro bono publico concordant omnes Domini Cardinales nemine discrepante in primis, quod Summus Pontifex Domino providente creandus nullo unquam tempore ex quavis causa procedat ad creationem Cardinalium, nisi secundum modum & formam inferius denotatos: videlicet quod non creet seu faciat aliquos Cardinales, donec numerus Cardinalium venerit ad numerum sexdecim Cardinalium aliis, qui essent supra numerum sexdecim, de medio iam sublatis, & tunc assumat, si ei videbitur tot quot ascendant ad plus usque ad numerum viginti, & non ultra prædictis sexdecim, aut paucioribus si forte tunc superessent in viceno numero computatis.

De creandis Cardinalibus, eorumq; numero.

§. 5. Quos quidem Cardinales per Papam creandos ipse creare & hordinare habeat de omnium Cardinalium tunc superexistentium seu duarum partium eorumdem consilio & consensu: hoc tamen salvo, quod extante numero, qui nunc est, vel forsitan pauciore, assumat Papa si voluerit, duos Cardinales de consilio omnium Fratrum seu maioris partis eorum.

De consensu Cardinalium ad id requirendo.

§. 6. Item quod Papa non procedat ad depositionem, seu personæ captionem alicuius Cardinalis sine consilio & consensu omnium Fratrum nemine discrepante, nec ad excommunicationem, vel aliam censuram Ecclesiasticam, seu suspensionem vocis, vel Consistorii seu portationis Cappelli, nec ad privationem, nec etiam ad suspensionem Beneficiorum ipsorum Cardinalium sine consensu omnium Fratrum, aut duarum partium eorumdem.

§. 6. Item quod Papa nullo modo ponat manum in bonis quorumcumque Cardinalium eis viventibus & defunctis.

De Bonis Cardinalium, quod non sint sub ejus jure.

§. 7. Item quod Papa Provincias, Civitates, Castra, aut Terras alias Ecclesiæ Romanæ non alienet, aut in feudum vel emphyteusim, aut sub certo censu concedat: & ubi alienationem seu concessionem prędictas iuxta & rationabili causa fieri expediret, de consilio & consensu omnium Fratrum, seu duarum partium eorum ad prædicta procedat.

De alienatione Bonorum Ecclesiæ non facienda, nisi de consensu Cardinalium.

§. 8. Item quod Collegium Cardinalium percipere & habere debeat iure suo medietatem omnium fructuum, redditmany, proventuum, mulctarum, condemnationum, & censuum, & omnium aliarum obventionum, & emolumentorum ad Ecclesiam Romanam spectantium, in quibusvis Provinciis ac terris & locis Romanæ Ecclesiæ, prout in Privilegio felicis recordationis Nicolai Papæ IV. super hoc concesso plenius continetur.

De medietate fructuū Rom. Ecclesiæ per eosdem percipienda.

§. 9. Item quod tam in Romana Curia, quam in Terris & Provinciis Romanæ Ecclesiæ Officiales in temporalitate majores de consilio & consensu Cardinalium omnium, seu majoris partis ipsorum instituantur, seu destituantur, prout in prædicto Privilegio, seu Constitutione præfati Domini Nicolai Papæ IV. noscitur apparere.

De institutione, & destitutione Officialium Provinciarū &c.

§. 10. Item quod ad Officium Marescalli Romanæ Curię, & Rectorum Terrarum, seu Provinciarum Romanæ Ecclesię nullus de consanguinitate, vel affinitate Romani Pontificis assumatur.

De consanguineo Papæ in Marescallum non eligendo.

§. 11. Item, quod Summus Pontifex nulli Regi vel Principi, seu cuivis alii in Regnis Provinciis, seu Terris eorum concedet decimas, nec tertias decimarum, seu subsidia alia, nec etiam Cameræ suæ reservabit sine consilio, & consensu omnium Fratrum, vel saltem duarum partium eorumdem, & tunc causa justa & rationabili suadente.

De Decimis imponendis.

§. 12. Item quod Papa non impediat, quin omnes & singuli Cardinales in consulendo & consentiendo liberum habeant arbitrium in agendis.

De libertate Cardinalium in consulendo.

§. 13. Item quod omnes Domini Cardinales, qui hodie supersunt, jurare habeant, quod ille ex dictis Cardinalibus, qui ad Papatum præstante Domino assumetur, prædicta diligenter, & inviolabiliter observabit: & nihilominus ille, qui ad Papatum assumetur, sive Cardinalis, sive alius assumptus fuerit, & a Cardinalibus receptus, eadem die omnia & singula supradicta profiteatur fideliter observare, & ratum habeat præstitum juramentum.

De observantia harum Pactionum.

§. 14. Item, quod si aliquod dubium occurrerit vel inciderit, vel Papa videbitur in prædictis Dominus Papa cum consilio & consensu saltem duarum partium Cardinalium habeat declarare. Nul-

De adhibendis in consilium Cardinalibus in rebus dubiis.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis infringere &c.

Datum apud Villam novam Avenionen. Diœcesis secundo nonis Julii Pontificatus nostri anno I.

I V.

Ex eodem Regest.

Quod in Statu Ecclesiastico Homicidæ ad pecuniariam compositionem non admittantur.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. SICUT facilitas veniæ incentivum præbere assolet delinquendi, sic rigor terminum ponit excessibus & aditum interdicit errori.

Causę edendę legis. §. 1. Sane ad audientiam nostram molesta nobis insinuatio fide digna perduxit, quod in nonnullis Terris Ecclesiæ Romanæ immediate subiectis, de consuetudine vel alias observatur, quod homicidæ quilibet, tum tamen cum interfecti consanguineis pacem habeant, & de pace hujusmodi per instrumentum facere fidem possint, per Officiales ipsius Ecclesiæ ad compositionem pecuniariam indifferenter & passim & frequenter pro quantitate valde modica admittuntur: Unde fit, quod dum homicidæ iidem reatus sui pœnam modici pretii venalitate mercantur, sumpta ex impunitate licentia in culpam facile prolabuntur, & ex hoc malignandi exemplo in alios derivato sævit malus frequenter in bonum, lacessit improbus probum, potens opprimit humilem, & gravat sepe noxius innocentem.

Constitutio, de qua in Rubrica. §. 2. Cum autem publicæ utilitatis intersit, ut maleficia non remaneant impunita; Nos huic morbo, qui jam chronicus factus ferrum expetit, volentes congruam adhibere medelam, omnibus & singulis Rectoribus, & aliis quibuscumque Officialibus quarumcumque Provinciarum, Terrarum, Civitatum, Castrorum, & aliorum Locorum ipsius Ecclesiæ præsentibus & futuris auctoritate Apostolica districtius inhibemus, ne pro reatu cujuscumque homicidii aliquem ad compositionem pecuniariam præsumant admittere homicidam: compositiones, si quas contra inhibitionem nostram hujusmodi fieri contigerit, irritas & inanes, & homicidas ad compositiones admissos admissione hujusmodi non obstante, sicut erant ante compositiones easdem, subdictos esse legibus decernentes.

Clausulæ. §. 3. Non obstantibus Constitutionibus & statutis ac hujusmodi & aliis observantiis contrariis quibuscumque: quæ omnia quoad hæc juribus vacuamus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere &c.

Dat. die 15. Julii 1353. An. I. Datum apud Villam Novam Avenionen. Diœcesis Idibus Julii Pontificatus nostri Anno Primo.

V.

Ex Regest. eodem.

Alearum, seu Tax illorum ludi reprobatio, cum prohibitione nequid a Prostitutis Mulieribus exigatur.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. QUamvis omnes, quos regendos nobis bonitas Divina commisit, irreprehensibiliter agere cupiamus; eorum tamen actus, & mores, qui nobis, & Ecclesię Romanę noscuntur immediate subesse, tanto esse irreprehensibiliores appetimus, quanto de illis specialior imminet nobis cura.

Pravas consuetudines, de quibus in Rubrica, & mala inde provenientia refert. §. 1. Sane ad audientiam nostram pervenit, quod in nonnullis Provinciis & Civitatibus nobis, & eidem Ecclesiæ immediate subjectis ex quadam consuetudine seu abusu potius observatur, & in Romana Curia observatum est, quod in certis locis Provinciarum ac Terrarum, & Curiæ prædictarum Barattariæ vulgariter nuncupatæ, quæ per certos officiales earumdem Provinciarum, Civitatum, & Curiæ aut alios venduntur ad tempus, licet, & licuit quibuscumque ludum exercere publice Taxillorum: ex quo præter morum deformationem, quæ inde resultat, frequenter scandala oriuntur, & brigæ, & nonnumquam, quod molestius ferimus, nomen Domini blasphematur: Quodque Officiales ipsi stipendiis propriis non contenti, quin immo lucris turpibus non sine præjudicio salutis, & famæ propriæ inhiantes, a prostitutis publice meretricibus, quæ de infami propriorum Corporum quæstu vivunt, septimanis singulis sine causa exigunt, & propriis commodis sine incommodis applicant unum Grossum.

Damnat, fierique prohibet. §. 2. Volentes igitur super his de illo remedio providere, per quod talia de cętero non contingant; Baratterias hujusmodi in eisdem Provinciis Civitatibus, & Curia fieri, & vendi de cętero districtius prohibemus, Rectoribus Provinciarum, & Civitatum ipsarum, ac Camerario Papę præsentibus, & futuris omnibus, & singulis districte præcipiendo mandantes, ut quorumcumque Officialium vel aliorum contra prohibitionem nostram eamdem Baratterias hujusmodi ordinantium ac vendentium illas, aut ludentium quomodolibet in eisdem ac exigentium a præfatis meretricibus prostitutis aliquid temeritatis audaciam punient, & castigent. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum voluntatis, prohibitionis, & mandati infrigere &c.

Dat. die 29. Julii 1353. Pont. An. I. Datum apud Villam novam Avenionen. Diœc. Quarto Kalendas Augusti Pontificatus nostri Anno I.

Lite-

VI.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Literæ Processus Clem. V. & Joan. XXII. contra Inuadentes, vel alias quomodilibet Siciliæ Regnum occupantes promulgatę, extenduntur ad Beneventanam Civitatem.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

DEbemus subjectis omnibus adversus insolentiam perversorum protectionis opportunæ præsidium, sed eis maxime promptiori studio adesse nos convenit, qui Romanæ immediate subjecti Ecclesiæ nullum agnoscunt præter Romanum Pontificem defensorem, ut sicut eidem Ecclesiæ specialiter subsunt, sic ejus specialiter sentiant favorem propitium in opportunitatibus eorumdem.

Cautum a Clemente V. ne utrisque Siciliæ Renum invaderetur.

§. 1. Dudum siquidem felicis recordationis Clemens Papa V. Prædecessor noster ex certis causis rationabilibus tunc expressis universis & singulis Clericis & Laicis, cujuscumque conditionis status ordinis, vel præeminentiæ forent, etiam si Pontificali, vel Imperiali, seu Regali, vel quavis alia dignitate fulgerent, Universitatibus quoque, & Communitatibus quibuscumque auctoritate Apostolica expresse prohibuit, ne Regnum Siciliç vel Terram citra Farum, seu partem vel aliqua loca ipsorum aut alterius eorumdem quovis colore quesito invadere, vel offendere seu propter hoc recipere, vel exhibere stipendia præsumerent, aut super hiis præsumptoribus ipsis præstare publice vel occulte, directe vel indirecte consilium auxilium vel favorem; in omnes & singulos qui contra inhibitionem huiusmodi venire præsumerent, etiamsi ut prædicitur, Pontificali aut Imperiali seu Regali vel quavis dignitate alia præeminerent, de Fratrum suorum consilio excommunicationis, quam eo ipso incurrerent, sententiam promulgavit: ipsorumque terras & loca, aliasque Civitates & Communitates, ac Universitates contra præmissa vel pręmissorum aliquod attentantes ecclesiastico interdicto subiecit.

Hoc firmans Joann. XXII. peculiares pęnas adiecit cō tra molestiam ullā inferentes eorumdem Regnorū incolis.

§. 2. Et deinde eodem Prædecessore, sicut Domino placuit, sublato de medio pię memoriæ Joannes Papa XXII. dicti Clementis Successor Prædecessor noster ad apicem Apostolicæ dignitatis assumptus, omnibus & singulis tam Clericis quam Laicis, cuiuscumque status, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis existerent, etiamsi Pontificali vel Imperiali seu Regali aut quacumque alia dignitate fulgerent, ac Universitatibus, Communitatibus, & Populis Civitatum, Castrorum, & aliorum quorumcumque locorum ubicumque consistentium similiter inhibuit, ne per se vel alios dicta Regnum Siciliç, seu Terram citra Farum, vel homines consistentes infra Regnum & Terram prædicta, sive aliquos ex eis, seu partem ipsorum Regni vel Terræ, aut aliqua ipsorum vel alterius eorumdem loca impugnare, offendere, molestare, turbare, vel invadere quovis modo, aut iniurias, damna, violentias, rapinas aut deprædationes seu spolia vel incendia, sive secando vel metendo seu conculcando aut comburendo segetes eorumdem, aut vineas seu quascumque fructiferas arbores incidendo, seu etiam devastando, vel quocumque alio modo seu damnificationis genere damnificare præsumerent, sive prętare super hiis præsumentibus ipsis per se vel alium seu alios directe vel indirecte publice vel occulte consilium auxilium vel favorem, ac in omnes & singulos contra inhibitionem huiusmodi venire aut attentare per se vel alios pręsumentes, tam Clericos quam Laicos, etiamsi, ut prædicitur, Pontificali aut Imperiali sive Regali vel quavis dignitate alia, præfulgerent, de Fratrum suorum consilio præter pœnas & sententias supradictas excommunicationis, quam eo ipso incurrerent, sententiam promulgavit: ipsorumque Terras, & quaslibet Universitates, Communitates, & Populos ac Civitates, Castra, & loca contra præmissa vel præmissorum aliquod attentantes ecclesiastico interdicto subiecit, & eos ac ipsorum singulos omnibus privilegiis, indulgentiis, libertatibus, gratiis, & immunitatibus realibus & personalibus, quę ab eadem Ecclesia vel Imperio Romano, cuius Imperii gubernatio administratio & cura tunc temporis cum Imperatoris careret regimine, ad eundem Prædecessorem Joannem plenarie pertinebat; concessis eisdem, nec non feudis bonis honoribus officiis & iuribus, quæ ab Ecclesia ipsa vel Imperio prædictis obtinebant, de prædictorum Fratrum consilio eadem auctoritate privavit, ac eos & illas, & similia ipsorumque filios, & Nepotes ad quęlibet Ecclesiastica Beneficia, dignitates, personatus, & officia cum cura vel sine cura, auctoritate quorumcumque obtinenda usque ad tertiam generationem exclusive reddidit inhabiles, & indignos: & decrevit idem Prędecessor auctoritate prædicta, quod processus suus huiusmodi & in ipso contenta obtinerent plenam vim constitutionis, & ordinationis perpetuæ firmitatem.

Varia exponit Innocentius damna illata Civibus Beneventanis occasione bellorum, & potentiorum malitia.

§. 3. Nuper autem ad audientiam nostram molesta nobis multorum insinuatio fidedigna perduxit, quod licet dilecti Filii Commune Civitatis Beneventanæ ad Nos & ipsam Ecclesiam nullo medio pertinentis a nonnullis Nobilibus, & potentibus, ac aliis vicinis eorum, quorum inhiabat, & inhiat illicitus appetitus, & qui eidem Civitati ad modum sunt infesti, multa dudum fuerint damna passi; a paucis tamen elapsis temporibus Regno Siciliç, ac Terra citra Farum, in qua quidem Terra ipsa Civitas sita est, gravium guerrarum agitatione commotis, & exsuscitatis in eisdem Regno, & Terra hujusmodi guerrarum occasione turbinibus oppressa justitia paceque fugata, tot passi sunt & patiuntur injurias, opprobria, violentias, gravamina, præssuras, & damna nunc animalibus eorum abductis in prędam, nunc segetibus & Vineis ac fructiferis eorum arboribus aliis succisis, aut decaptis ignominiose tractatis, carcere afflictis aliter, nunc hominibus & mulieribus & ad importabiles redemptiones per varia tormenta compulsis, & nunc quod gravius est ipsorum sępe Concivibus nequiter interemptis in gravem divinæ majestatis contumeliam & offensam, ac nostrum & Ecclesiæ memora-

tæ

tæ opprobrium, & ipsis ac nostrorum jurium detrimentum; quod nisi eis super hiis de remedio fuerit oportuno provisum, vix adiicere poterunt ut resurgant.

Dictasq; Prædecessorum Cōstitutiones ad Ducatum Beneventanū extendit.

§. 4. Nos igitur hujusmodi eorumdem Communis injuriis, opprobriis, violentiis, gravaminibus, pressuris, & damnis pia consideratione pensatis volentes de illo super hoc remedio providere, per quod nobilium, potentum, & vicinorum eorumdem ac aliorum effræni audacia, & præsumptuosa temeritate repressis Commune ipsi ab injuriis violentiis gravaminibus pressuris, & damnis hujusmodi præservati amœnitate pacis, & quietis dulcedine perfruantur, ac ipsorum, nostrorum, & Ecclesię memoratæ indemnitati jurium consulatur, hujusmodi processus dictorum Prædecessorum Clementis, & Joannis ac omnia & singula in eis contenta ad Civitatem Beneventanam eamdem ac Territorium, & districtum ejus limitatum jam vel in antea limitandum, & ad dictos Commune sive Universitatem, necnon Cives Incolas, & habitatores Civitatis, & Territorii ac Districtus prædictorum, & morantes in eis præsentes, & posteros omnes, & singulos auctoritate Apostolica estendimus ac etiam prorogamus.

Clausulæ.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere &c.

Dat. die 21. Januar. 1355. An. III.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Februarii Pontificatus nostri anno Tertio.

VII.

Ex Regest. eodem.

Reformatio taxarum Curiæ Civitatis Beneventan.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

DElectat nos omnium modestia subditorum, & eos cupimus sub æquitatis jure temperantius vivere, qui publicis officiis deputantur, ut justa pro laboribus mercede contenti, ab exactionibus indebitis se omnino cohibeant, & per intricata diffugia negocientes ad redemptiones indebitas non compellant.

Abusus nonnullos in Curia Benevent. irreptos ait.

§. 1. Sane ad audientiam nostram pervenit, quod Judices, & Notarii publici seu Tabelliones Civitatis Beneventan., quæ ad Nos & Romanam Ecclesiam nullo medio pertinet, propriis finibus non contenti, pro Instrumentis, quæ Notarii seu Tabelliones conficiunt, & in quibus iidem Judices se subscribunt, frequenter a contrahentibus exigunt excessiva salaria, & sæpe interjectis præiudicialibus dilationibus contrahentes ipsos ad redemptiones illicitas invite coarctant.

Taxas itaque præscribit.

§. 2. Volentes igitur super hoc de opportuno remedio providere, huiusmodi Judicum & Notariorum seu Tabellionum ipsorum salaria auctoritate Apostolica præhabita moderatione debita, prout infra describitur, præsentium tenore taxamus.

Salarias Notariis, & Judicibus danda pro contractibus minutis.

§. 3. In primo siquidem salaria Notariorum seu Tabellionum ipsorum pro Instrumentis emptionis vel donationis aut permutationis sive Inventarii bonorum seu rerum, quæ unam vel plures usque ad decem inclusive in Tribus, & quæ plures usque ad triginta similiter inclusive in quatuor, quæ autem plures usque ad quinquaginta etiam inclusive in sex, & quæ plures usque ad octoginta uncias similiter inclusive in octo, quę ultra quantumcunque valuerint in decem; pro Instrumentis vero locationis, procurationis, quitationis, protestationis, taxationis alimentorum, dationis transactionis, vel in solutum, aut tutelæ vel mundualdi dationis, ac omnium aliorum contractuum minutorum in quatuor Carolenis argenti solvendis eisdem Notariis, per eos quorum fuerint Instrumenta: Salarium vero Judicum pro tertia parte minus quam sit Salarium Notariorum, seu Tabellionum esse volumus prædictorum.

Pro Testamentis.

§. 4. Pro salario vero Instrumentorum, quæ confici contigerit de Testamentis, & ultimis voluntatibus Fidelium defunctorum, solvatur tam Notariis, seu Tabellionibus, quam Judicibus ipsis pro tertia parte, plus quam solvatur eis pro Instrumentis aliorum Contractuum quorumcumque, habito tamen respectu ad valorem bonorum, quę in Instrumentis Testamentorum fuerint comprehensa, sicut de aliis Instrumentis superius est expressum: nam cum sint majoris laboris & tędii, oportet esse illa mercedis etiam amplioris.

Pro scriptione in Protocollo.

§. 5. Pro aliis vero scripturis, quę non sunt Instrumenta, solvantur eisdem Notariis, seu Tabellionibus eorum Salaria, sicut consueverunt hactenus ei solvi.

§. 6. Pro abbreviatura quoque, quam ipse idem Notarius in suo Prothocollo notavit, unum tantum, & pro illius quam Antecessor suus notaverat inventione duos Carolenos Argenti volumus quęrenti, & invenienti eam Notario exiberi.

Pro Abbreviatura.

§. 7. Pro scriptura etiam, quæ Abbreviatura dicitur tam Judex qua Notarius sive Tabellio uno Caroleno argenti tantummodo sint contenti.

Executio hujus Constitutionis.

§. 8. Decernimus igitur, & iubemus, ut Judices & notarii seu Tabelliones ipsi Civitatis eiusdem præsentes & futuri in eorum salariis sic huiusmodi taxationibus contententur, ut ultra illas aliquid petere, vel exigere de cætero non præsumant: ac ordinamus, quod notarii seu Tabelliones infra quindecim dies, Judices vero infra quatuor dies ad tardius, postquam in eis secundum taxationes nostras huiusmodi fuerit de ipsorum salariis debite satisfactum, reddant completa, & testata Instrumenta eis, quorum fuerint contractus, nisi fuerint forsitan impedimento legitimo prepediti.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere &c.

Dat. die 6. Februar. 1355 An. III.

Datum Avenioni octavo Idus Februarii Pontificatus nostri Anno Tertio.

Ex-

VIII.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Extensio Constitutionis contra Occupantes Jura & bona S. R. E. ad Invasores Terrarum, Locorum, Juriumque quorumcumque Ecclesiæ Avenionen.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

LICET disponente Domino Ecclesiarum omnium cura Nobis immineat generalis, de Ecclesiæ tamen Avenionen. statu dirigendo & conservando feliciter eo nobis est solicitudo propensior, quo ipsius administrationem in spiritualibus & temporalibus Sedes Apostolica sibi usque ad ejus beneplacitum reservavit.

§. 1. Cum itaque mundo in maligno posito nonnulli, a quorum oculis Dei timor abscessit, ad Ecclesiæ præfatæ Bona & jura occupanda, sicut habet fide dignorum assertio, cogitatus erexerint & occupatrices manus extendere moliantur; Nos cupientes eidem Ecclesiæ adversus hujusmodi præsumptionis audaciam Apostolicum adesse præsidium & favorem, ut eis, quos timor Dei a malo non revocat, malignandi licentiam pœnarum asperitas interdicat, excommunicationis & anathematis ac alias omnes & singulas sententias, & pœnas spirituales & temporales contra Invasores, & Impugnatores, ac Occupatores Civitatum, Terrarum, Castrorum, Locorum, & jurium Ecclesiæ Romanæ, cui auctore Domino præsidemus, ac fautores, consiliatores, auxiliatores, & adjutores eorum per nostros & quorumcumque aliorum Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum processus promulgatas, & inflictas ad Invasores, Impugnatores, & Occupatores Castrorum, Villarum, Fortalitiorum, Terrarum, Locorum, ac aliorum Bonorum, & jurium quorumcumque ad ipsam Ecclesiam Avenionen. immediate vel mediate spectantium omnium & singulorum, ac consiliatores, auxiliatores, fautores, adiutores, & defensores eorum auctoritate Apostolica extendimus ac etiam prorogamus, volentes extensionem & prorogationem hujusmodi durante administratione hujusmodi duraturas.

Extensio de qua in Rubrica.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere &c.

Dat. die 22. Maii 1355. Pont. An. III.

Datum Avenioni undecimo Kalendas Junii Pontificatus nostri Anno Tertio.

IX.

Ex Regest. eodem.

Innovatio Sententiarum Clem: PP. VI. contra dantes, vel acquirentes Dominium, aut Jurisdictionem, vel præeminentiam, aut obligationem super Castris, & Locis Patrimonii B. Petri in Tuscia, aut quoquomodo ea occupantes, earumdemque extensio ad alias Provincias Status Ecclesiastici.

Laudatam hic Clementis Constitutionem legere est superius pag.302.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

ECclesiarum omnium, quarum disponente Domino curam gerimus, debemus invigilare profectibus, & providere sollicite, ne suorum detrimenta jurium patiantur: sed Romanæ Ecclesiæ sponsę nostræ eo tenemur vigilantius intendere commodis, & dispendiis obviare, quo Ecclesiæ reliquę Pastorum, quibus commissæ sunt, in opportunitatibus earum muniuntur auxiliis: hæc Romani dumtaxat Pontificis præsidiis adjuvatur.

A Clemente VI. innovatæ Pontificum Constitutiones, quibus, ne quis dominium, aut præeminentiã ullam in Terris Patrimonii B. Petri sibi vindicet prohibetur.

§. 1. Dudum felicis recordationis Clemens Papa Sextus Prædecessor noster ad obviandum perversis illorum conatibus, qui Provinciæ Patrimonii Beati Petri in Tuscia, quæ juris & proprietatis Ecclesiæ Romanæ fore, ac eidem Ecclesiæ immediate subesse dignoscitur, Civitates, Castra, & Villas, eorumque dominium, superioritatem, advocationem, capitaneatum & jurisdictionem in ipsius Ecclesiæ grave præjudicium contra Constitutiones & ordinationes olim per felicis recordationis Urbanum Quartum & Joannem vigesimum secundum, ac diversos alios Romanos Pontifices Prædecessores dicti Clementis & nostros editas non verebantur diversis quęsitis coloribus tenere, occupare, sibique in eisdem dominium, superioritatem, & præeminentiam vindicare, perpetua Constitutione sancivit, ut nulla Civitas, vel Communitas, nullaque singularis persona, cujuscumque conditionis, vel status existeret, deinceps in aliquibus Civitatibus Castris, seu Villis ipsius Patrimonii ad præfatam Romanam Ecclesiam spectantibus dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem, jurisdictionem, seu aliquam pręsidentiam, seu præeminentiam, prætextu cujuscumque venditionis, submissionis, recommendationis, concessionis, recognitionis, obligationis contractus, vel pacti aut cujusvis alterius commercii, absque auctoritate Sedis Apostolicæ speciali recipere auderet, vel sibi dominium, præsidentiam, capitaneatum, seu jurisdictionem in prædictis Civitatibus, Castris, & Villis, ex quavis occasione seu causa quomodolibet vendicare, quodque Civitates & singulares personę submissiones, suppositiones, & subjectiones quascumque tunc in eas factas, & receptas, seu de facto, cum de jure non tenerent, quomodolibet attentatas dimittere tenerentur, nec Civitates, Castra, seu loca alia, quæ se eis, ut præmittitur, submiserant, vel quomodolibet subjecerant, prætextu submissionis vel subjectionis alicujus, vel cujusvis contractus titulo valerent retinere: nullaque Universitas, seu Communitas Civitatis, Castri

seu Villę Ecclesiæ Romanæ subjecta in Terris Patrimonii constituta alicui Universitati seu Communitati, vel privatæ personæ cujuscumque conditionis aut status existeret, se subiicere, submittere, seu supponere valeret, constituendo, recognoscendo, seu profitendo se subesse alicui Universitati vel privatæ personæ, seu ad eosdem super illis, & in ipsis, ac in dictis Civitatibus, Castris, & Villis aliquam jurisdictionem, dominium, capitaneatum, seu quamvis aliam præeminentiam pertinere; & si quæ Civitates, Castra, vel loca, tunc de facto ad submissionem, vel suppositionem aliquibus Civitatibus, vel privatis personis de se factam venditioni, donationis, vel cujusvis alterius contractus colore, vel titulo processerant, illa quamvis de jure non valerent, quatenus de facto processerant, realiter & effectualiter revocare studerent, nec illis unquam uterentur, nec virtute submissionis hujusmodi, vel alias illis, quibus quovis titulo, vel colore se sub miserant, ullatenus obedirent, parerent, vel intenderent: contrarium vero facientes directe, vel indirecte per se, vel alios, tam illi, & eorum singuli, qui in Civitatibus, Castris, aut Villis ejusdem Patrimonii, vel eorum aliquo hujusmodi dominium, superioritatem, capitaneatum, advocationem, jurisdictionem, quamcumque præeminentiam seu præsidentiam sine licentia Sedis Apostolicæ speciali reciperent in futurum, & qui tunc ex quocumque contractu vel obligatione receperant, seu quavis usurpatione quomodolibet occupaverant, nisi sic occupata & recepta infra duorum Mensium spatium, postquam constitutio ipsa ad eorum notitiam pervenisset, vel per eos staret, quo minus valeret pervenire, dominium, seu præsidentiam, superioritatem, capitaneatum, jurisdictionem quamcumque, seu præeminentiam hujusmodi realiter dimitterent, cum affectu illa nullo unquam tempore absque ipsius Sedis licentia resumpturi, quam illi qui se submitterent, supponerent, seu subiicerent, ut prefertur, simili modo, cujuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existerent, singulares personæ sententiam excommunicationis incurrerent, ac Terræ ipsorum ubicumque forent ipso facto interdicto Ecclesiastico subjacerent, Civitates, aut Castra, & Villæ, quæ ex tunc in antea se submitterent, supponerent, seu subjacerent, & quæ submissionem, suppositionem, seu subjectionem hujusmodi reciperent, seu quomodolibet occuparent, & quæ se tunc quovis colore, vel titulo, ut præmittitur, submiserant & subjecerant, ac Civitates, quæ submissiones, & subjectiones hujusmodi receperant, nisi infra prædictum duorum Mensium spatium ab omni effectu dictæ submissionis, & subjectionis realiter desisterent, ipsi ulterius non usuri, seu contra Constitutionem, & inhibitionem prædictam venire directe, vel indirecte per se, vel alium seu alias attentarent, Ecclesiastico interdicto subjacere decrevit: & nihilominus omnibus privilegiis, ac gratiis necnon feudis, bonis, honoribus, & juribus quibuscumque, quæ ab eadem Romana, & aliis Ecclesiis obtinebant privavit & privatos, & privata voluit esse ipso facto: Non obstante si eis, vel eorum aliquibus communiter, vel divisim ab eadem esset Sede indultum, quod excommunicari, eorumque Terrę, & Loca Ecclesiastico interdicto supponi non possent per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi, ac eorum personis locis ordinibus, & nominibus propriis mentionem.

Adiectæ ab eodem pęnę contra inobedientes.

§. 2. Postmodum vero prędictus Predecessor Clemens omnes submissiones, subjectiones, suppositiones, super prædictis factas, & obligationes, pacta, seu conventiones sub titulo venditionis, vel cujusvis alterius contractus quomodolibet initas, habitas, & quascumque pęnas adjectas, & juramenta præstita, super illis sub quibuscumque modis & formis, vel expressione verborum, præsertim cum in prejudicium eiusdem Ecclesię redundarent, ac iuramentum vinculum inquitatis esse non deberet, decrevit fore nulla vacua, irrita, & inania, & nullius existere firmitatis, & quatenus ad illa de facto processum extiterat, sustulit & revocavit omnino & iuribus vacuavit.

In contrarium acta viribus vacuata.

§. 3. Et cum idem Prædecessor Joannes dudum universis & singulis, tam Clericis quam Laicis, cuiuscumque status, ordinis, conditionis, præeminentiæ, vel dignitatis existerent, etiamsi Pontificali, vel Imperiali, seu Regali, vel quavis alia dignitate fulgerent, ac omnibus Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & Nobilibus, ac Potestatibus, Capitaneis, & aliis Officialibus quibuscumque, Communitatibus, & Populis Civitatum, Terrarum, Castrorum, & aliorum quorumcumque locorum ubicumque consistentium, & omnibus aliis quibuscumque auctoritate Apostolica inhibendum per suas literas vim Constitutionis habentes duxerit & mandandum, per se vel alios directe, vel indirecte, Patrimonii Romandiolæ, Marchiæ, Anconitan., Ducatus, Spoletan. Campaniæ, Maritimæque, ac Massæ, Trebariæ, Provincias Venaissini, & Urbinatus olim Comitatus, ac Urbinaten. & Ravennaten. Civitates, & alias Terras, Civitates, Castra, Villas, & Loca quæcumque ad eandem Romanam Ecclesiam pertinentia, vel ipsorum, aut alicujus eorum partem occupare, invadere, aut turbare, seu fidelibus eorumdem injurias, damna, seu violentias irrogare, aut occupantibus, invadentibus, turbantibus, vel injurias, damna, seu violentias irrogantibus publice vel occulte assistere, aut auxilium, consilium, vel favorem directe vel indirecte, publice vel occulte per se, vel alium, seu alios prestare presumerent quoquomodo, in omnes & singulos contra inhibitionem & mandatum hujusmodi venire, aut attentare per se, vel alios presumentes tam Clericos quam Laicos etiamsi, ut prædicebatur, Pontificali, aut Imperiali, seu Regali, vel alia quavis dignitate fulgerent, de Fratrum suorum consilio excommunicationis, quam eo ipso incurrerent, sententiam promulgasset, necnon quaslibet Universitates, Communitates, & Populos, ipsorumque Civitates, Terras, Castra, Villas, & Loca in præmissis, vel aliquo præmissorum culpabilem supposuisset Ecclesiastico interdicto, & eos ac ipsorum quemlibet omnibus privilegiis, indulgentiis

Cautum quoque, nequis Terras eosdem quolibet pretextu usurpare sibi, aut earum incolas molestare auderet; innovatis ad hoc Joannis XXII. Literis.

tiis, gratiis, & immunitatibus realibus, & personalibus ab eadem Ecclesia, & Imperio Romano concessis eisdem omnium, etiam Feudorum, bonorum, honorum, officiorum, iurium, & jurisdictionum, quæ ab Ecclesia, & Imperio prædictis obtinerent, de ipsorum Fratrum consilio auctoritate privasset, eadem ipsos ad illa, & similia, & quælibet alia, eorumque filios, ac Nepotes, ad quælibet Beneficia Ecclesiastica, dignitates, personatus, & Officia cum Cura, vel sine cura quovis nomine censerentur, auctoritate qualibet obtinenda, usque ad tertiam generationem exclusive reddendo inhabiles & indignos, idem Prędecessor Clemens per pręmissa, vel quæcumque alia, inhibitioni, mandato, pęnis, & sententiis per ipsum Joannem Prædecessorem factis & promulgatis, ut superius est expressum, aliisque contentis in Literis Joannis Prędecessoris ejusdem per Constitutionem eandem roboravit, & in sui vigoris efficacia voluit, & decrevit permanere, prout in ipsius Prædecessoris Literis plenius continetur.

Hasce Joannis Literas lege superius pag. 183.

Laudatę Constitutiones ad omnes Terras cæteraque Rom. Ecclesię jura extenduntur.

§. 4. Cum itaque temporum crescente malitia & abundante iniquitate multorum non solum prædictæ Patrimonii sed aliarum Provinciarum, atque Terrarum, quæ præfatæ Romanæ immediate subsunt Ecclesiæ, jura occupationibus pateant invasorum, & ob hoc provisionem circa ipsam Patrimonii Provinciam particulariter adhibitam ad omnes alias Provincias & Terras easdem generaliter suadeat urgens necessitas prorogandam Constitutionem prædictam, & omnia & singula in ea contenta ad Campanię, Maritimæ, Ducatus, Spoletan. Marchiæ, Anconitan. Massæ Trebarię, Terræ Sanctę Agathæ, & Romandiolæ Provincias, necnon ad Bretenorii, & quondam Urbini, ac Venaissini Comitatus, & ad Beneventan. Ravennaten., & Bononien., ac alias Civitates Terras, Castra, Villas, Oppida, Fortalitia, jura, jurisdictiones, & bona omnia & singula ubilibet constituta, quæ prædictæ Romanæ immediate subsunt, ut præfertur, Ecclesiæ auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio extendimus ac etiam prorogamus.

Clausula.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere &c.

Dat. die 6. Octob. 1355. An. III.

Datum Avenioni secundo nonas Octobris Pontificatus nostri anno III.

X.

Institutio Cathedræ Theologicæ in Studio Generali Civitatis Bononiæ.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad prepetuam rei memoriam.

Facultatis Theologicæ laus.

Quasi lignum vitæ in Paradiso Dei, & quasi lucerna fulgens in domo Domini est in Sancta Dei Ecclesia facultatis theologicæ disciplina. Ipsa velut fœcunda eruditionis mater ad irrigandam sterilem Orbis faciem fluvios de pectore Salvatoris emittens, humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme, per infusionem veritatis, adviam reducit justitiæ vitę, ad vivificat animas easque ad exaltationem catholicæ fidei, & exterminium hæreticæ pravitatis, & cunctorum infidelium, & adversus etiam invisibiles potestates, armis inexpugnabilibus munit, & fortissimas constituit bellatrices.

Ejus itaque dilatationi intentus Pontifex.

§. 1. Hęc frequenter intra cordis arcana solicita mente revolvimus, & intenta meditatione pensamus, tantoque propterea amplius ad illius dilationem studia & labores libenter impendimus, quanto exinde majora animarum lucra provenire, & universalis Ecclesię statum, amplius cognoscimus augmentari.

Attentisque Civitatis Bononien. conditionibus.

§. 2. Sane dum fructus uberes, quos Studium Bononiense, quod longissimis temporibus in seipso sicut præfulgida stella emicuit, & diffusa claritate longe lateque refulsit in jure canonico & civili, & liberalibus artibus tamquam ager plenus, cui Dominus benedixit, copiosa fertilitate produxit hactenus, & producit, cum delectatione animi recensemus, & exinde speramus ipsius Theologiæ palmites, si illius studium esset ibidem, amplius propagandum dumque fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam dilecti filii: Populus & Commune Civitatis Bononiæ, nostri & Romanæ Ecclesiæ fideles, ad nos & dictam Ecclesiam habuerunt hactenus & habere noscuntur, diligenter attendimus, dignum ducimus, & æquitati congruum existimamus, ut Civitas ipsa, quam divina gratia magnis donis & gratiis illustravit, bonorum multiplicium fœcunditate dotavit, & loci amęnitate non modica decoravit, hujusmodi scientiæ theologicæ facultatis muneribus amplietur;

Eam ibi instituit.

§. 3. Ideoque eorumdem Populi & Communis devotis in hac parte supplicationibus benigne annuentes, auctoritate Apostolica statuimus & ordinamus, quod in d. Civitate deinceps, Studium generale in eadem Theologica facultate existat, & perpetuis futuris temporibus vigeat.

Concessis Studentibus, & legentibus amplissimis Privilegiis.

§. 4. Ac docentes & studentes ibidem in facultate prædicta, omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis docentibus, & Scholaribus studentibus in illa in Studiis generalibus ejusdem facultatis commorantibus, gaudeant & utantur. Volumus tamen quod ad docendum & regendum, in ipso studio in hujusmodi facultate Magistri & Baccalarii, qui in Parisiensi, seu aliis famosis studiis ejusdem facultatis honorem magisterii seu baccalariatus acceperint, & alias experti & idonei in huiusmodi studii theologicæ facultatis noviter assumantur, in quod Civitas ipsa tanto insignita honore, dotibus fulgeat honori correspondentibus memorato.

Data facultas licentiandi.

§. 5. Insuper, Civitatem & Studium præfata, ob provectus publicos, quos proinde speramus, amplioribus honoribus prosequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem, ut si qui in eodem Studio processu temporis ejusdem scientiæ theologicæ facultatis bravium assecuti, sibi docendi licentiam, ut alios erudire valeant petierint, impertiri possint, examinati diligenter ibidem, & in eadem facultate theologica, titulo magisterii decorari.

De forma licentiandi, & laureandi per Episcopum ejusdem Civitatis. §. 6. Auctoritate Apostolica statuentes, ut quoties aliqui in eadem Theologica facultate, in eodem Studio fuerint magistrandi, præsententur Episcopo Bononiensi, qui pro tempore fuerit, vel ejus, sufficienti tamen & idoneo, quem ad hoc idem Episcopus duxerit specialiter deputandum, seu Ecclesia Bononiensi Pastore carente, dilectorum filiorum Capituli ipsius Ecclesiæ, qui erit pro tempore, Vicario generali, qui omnibus magistris dictæ facultatis Theologicæ, in qua hujusmodi examinatio fuerit facienda in Studio ipso actu regentibus, præsentibus convocati, eos gratis, pure, & libere, ac omni dolo & fraude ac difficultate cessantibus, de scientia, facundia, modo legendi, & aliis quæ in promovendis ad Magisterii honorem in facultate prædicta & ejus officium requiruntur, examinare studeant diligenter, & illos, quos idoneos reperierit, petitio secrete, pure, ac bona fide eorumdem magistrorum consilio (quod utique consilium in ipsorum consulentium dispendium & jacturam, sub debito juramento super hoc prestando, cum ab Episcopo seu Vicario ac singulis magistris hujusmodi revelari, quomodolibet districtius prohibemus) approbet & admittat, eisque petitam licentiam largiatur, & alias minus idoneis postpositis, gratia, odio, vel favore, nullatenus admittendo, super quibus Episcopi, Magistrorum, & Vicarii prædictorum conscientiam oneramus.

Doctorum facultates. §. 7. Volentes quod illi, qui in præfato Studio magistrati fuerint in facultate prædicta in eo, & in aliis generalibus Studiis dictæ facultatis legendi & docendi, absque approbatione alia liberam habeant facultatem.

Nulli ergo, &c Si quis autem, &c.

Dat. die 21. Junii 1360. An. VIII. Datum apud Villam Novam Avinionensis Diœcesis, XI. Kalend. Julii, Pontificatus nostri Anno Octavo.

URBANUS V.

PAPA CC.

ANNO DOM. MCCCLXII.

Die 28. Octobris anno 1362. electus est in summum Pontificem Guillelmus Grimoardi Abbas S. Victoris Massiliensis, qui Urbanus V. nuncupari voluit. Consecratus die 6. sequentis Novembris sedit in Pontificatu a die Coronationis annos VIII. Mens. I. dies XIV. imperantibus in Oriente Joanne Palæologo, in Occidente vero Carolo IV. Imperatoribus. Obiit Avenione die 19. Decembris 1370. & sepultus est in Ecclesia majori Avenionensi in Capella Joannis XXII. Vacavit Sedes dies XI.

In-

I.

Ex Regest. Vatic. eadidit Vghell. Ital. Sac. ubi de Ecclesia Patavina.

Institutio Studii Generalis in Civitate Patavina etiam in facultate Theologica.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

SAne dum fructus uberes, quos Studium Paduanum, quod longis temporibus in se ipso, sicut præfulgida Stella emicuit, & diffusa claritate longe late refulxit in jure canonico, & civili, & liberalibus artibus, tamquam ager plenus, cui Dominus benedixit, copiosa fertilitate produxit hactenus, & producit cum delectatione animi recensemus, & exinde speramus ipsius Theologię palmites, si illius studium esset ibidem, amplius prorogari. Dumque fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam dilecti filii Universitas Studii Paduani, & Cives Civitatis ejusdem nostri, & Ecclesię Romanę devoti, ad Nos, & dictam Ecclesiam habuerunt hactenus, & habere noscuntur diligenter attendimus, dignum ducimus, & æquitati congruum existimamus, ut Civitas, & Universitas supradictæ, quas divina gratia magnis donis, & gratiis illustravit, ac bonorum multiplicium fęcunditate dotavit, & loci amænitate non modica decoravit, hujusmodi scientiæ Theologicæ facultatis muneribus amplietur. Ideoque eorundem Studentium inibi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, quod in dicta Civitate deinceps Studium generale in eadem Theologica facultate existat, & perpetuis futuris temporibus vigeat. ac docentes, & Studentes ibidem in facultate prædicta omnibus privilegiis, libertatibus, & immunitatibus concessis docentibus, & Scholaribus studentibus in studiis generalibus ejusdem facultatis commorantibus, gaudeant, & utantur. Volumus tamen, quod ad docendum, & regendum in ipso Studio in hujusmodi facultate Magistri & Baccalaurei, qui in Parisien. seu aliis famosis Studiis ejusdem facultatis honorem Magisterii, seu Baccalaureatus receperunt, & alias experti, & idonei in hujusmodi Studio Theologicæ facultatis noviter assumantur.

Institutio, dequa in rubrica.

Scholarium Magistrorumque Privilegia.

Cætera consulto omissa: eadi enim verbotenus sunt ac in Constitution. X. Innocentii VI. pro Universitate Bononiensi pag. 323.

Datum Avenioni XVIII. Kalendas Maii Pontif. nostri anno I.

Dat. die 14. Aprilis 1363. An. I.

II.

Privilegium Ordinis Cartusianorum utendi Altare portatili pro celebratione Missarum in locis ad Ordinem spectantibus.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Priori Domus Cartusiæ Gratianopolitanę Diœcesis, ac Prioribus Prioratuum & domorum aliarum, cæterisque personis Cartusiensis Ordinis, Salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

SInceræ devotionis affectus, quem ad nos, & Romanam Ecclesiam geritis, non indigne meretur, ut petitionibus vestris, illis præsertim, quas ex devotionis zelo prodire conspicimus, quantum cum Deo possumus, favorabiliter annuamus.

§. 1. Hinc est, quod nos vestris in hac parte supplicationibus inclinati, ut liceat vobis, & successoribus vestris habere Altaria portatilia cum debita reverentia & honore, super quibus in domibus, ac grangiis, & cellariis, & aliis locis congruentibus & honestis, ad domos, seu Prioratus vestros spectantibus, possitis Missam, & alia divina officia celebrare, & in vestra præsentia facere celebrari, devotioni vestrę, tenore præsentium indulgemus.

Privilegium, de quo in rubrica.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statutorum, ordinationum, voluntatum, inhibitionum, concessionum, & mandatorum infringere &c.

Clausulæ.

Dat. Aven. VII. Kal. Maii, Pontif. nostri Anno I.

Dat. die 25. Aprilis 1363. An. I.

III.

Jurisdictio Camerarii S. R. E. procedendi, contra piratas, nova pedagia imponentes eaque perpetrantes, quæ in Bulla *in Cœna Domini* vetantur.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Venerabili Fratri Arnoldo Archiepiscopo Auxitano Camerario nostro Sal. & Apost. Bened.

Proemium.

APostolatus officium, cui quamquam immeriti disponente Domino præsidemus, exposcit, ut contra præsumptuosam malignorum turbam, Apostolicæ Sedis sententias, & canonicas non verentium sanctiones exequutores justitiæ optimos, quantum cum Deo possumus studiose apponamus.

§. 1. Olim siquidem felicis recordationis Bonifacius Papa VIII. prædecessor noster, eos qui ab Ecclesiis, vel personis Ecclesiasticis pro eorum rebus propriis, quas non negociandi causa deferunt, aut deferri faciunt, vel transmittunt, pedagia, seu guidacia, suo vel alieno nomine exigere vel extorquere, si persona existeret singularis, cujuscumque foret

Bonifacius VIII. ab Ecclesiasticis pedagia prohibuit exigi.

foret dignitatis, conditionis, vel status, ex communicationis, si autem Collegium vel Universitas Civitatis, Castri, seu loci alterius cujuscumque, interdicti sententias incurrere voluit ipso facto, & quod ab excommunicatione prædicta absolutionem, vel interdicti relaxationem obtinere non possent, donec exacta plenarie restituerent, & de transgressione satisfacerent competenter.

Aliique Pontifices hic nominatos anathemati subjecere. *Omnes hic expressi excommunicari solent in Bulla in cœna Domini.*

§. 2. Ac deinde per nonnullos Romanos Pontifices prædecessores nostros, & postremo per nos, in omnes piratas, cursarios & latrunculos marinos, & omnes fautores, receptatores & defensores eorum, & insuper in omnes illos, qui in terris suis nova pedagia imponunt: ac etiam in illos, qui equos, arma, ferrum, lignamina vel alia prohibita deferunt Saracenis, quibus Christianos impugnant: præterea in omnes illos, qui ad Sedem Apost. venientes vel recedentes ab ea, necnon illos, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam aliquam non habentes, eos, qui in Romana Curia morantur, temeritate propria capere, detinere vel spoliare, aut ex proposito deliberato vulnerare atrociter, vel interficere præsumunt, & qui victualia vel alia bona ad usum Romanæ Curiæ necessaria, impediunt, ne ad Sedem prædictam deferantur, & qui talia fieri faciunt sive mandant, ac alios qui scienter eis favent vel receptant aut defendunt, cujuscumque fuerint ordinis, præeminentiæ & conditionis, ac status, etiamsi Pontificali vel quavis alia Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate. Et in illos, qui per se vel alium, seu alias quascumque personas Ecclesiasticas, & sæculares ad eamdem Curiam superiorum causis & negociis recurrentes, illaque in Romana Curia prosequentes, vel procuratores, gestores, ad vocatos, promotores ipsorum, seu etiam Auditores, vel Judices, qui supradictis causis, vel negociis deputantur, vel de eadem Romana Curia recedentes, occasione causarum vel negociorum huiusmodi verberent, mutilent, vel occidant, vel bonis spolient eorumdem, cujuscumque præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status fuerint, etiam si Pontificali vel quavis alia præfulgeant dignitate, vel eorum aliquod committentes. Item in omnes illos, qui per se vel alium seu alios, directe vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore, civitates, castra, villas, ac loca, & jura quælibet alia ipsius Ecclesiæ Romanæ, vel aliqua, seu aliquas eorum, aut ipsorum vel aliquorum, seu alicujus ipsorum partem, videlicet, Comitatum & Civitatem Avenionen. & ejus territorium ad ipsam Ecclesiam pertinentem, & scienter occupant, vel detinent occupata, excommunicationis & anathematizationis sen tentiæ in certis anni solemnitatibus promulgatæ fuerunt, prout in nostris, & ipsornm prædecessorum literis plenius continetur.

Multos dicit Urbanus his legibus non obedire, ad jectis quoque pœnis nullo in pretio habitis.

§. 3. Cum autem sicut accepimus, nonnulli, a quorum oculis Dei timor abscessit, prædictas sententias non verentes, a præmissis Clericis & Ecclesiasticis personis, huiusmodi pedagia, seu guidagia, pro huiusmodi eorum rebus propriis, quas non negociandi causa deferunt, aut deferri faciunt, vel transmittunt, exegerunt & extorserunt hactenus, & exigere & extorquere quotidie moliuntur, & nonnulli pravitatem piraticam exercere: Alii vero venientes ad prædictam curiam, & recedentes ab ea capere, vel retinere, vel spoliare: Necnon victualia, & alia ad usum Romanæ Curiæ necessaria, ne ad præfatam deferantur Curiam impedire, & nonnullos alios ex excessibus supradictis committere. Et insuper privilegia per Sedem Apostolicam clericis, & personis Ecclesiasticis, ac prædictam Curiam sequentibus concessa, & canones, constitntiones, & consuetudines in ipsorum curialium favorem præsertim officialium, & familiarium nostrorum, præsertim in prædictis propriis eorum rebus ad prædictam Curiam deferendis diutius observatas, violare temere presumpserunt hactenus, & præsumunt, in animarum suarum periculum, Apostolicæ Sedis contemptum, & præiudicium, & scandalum plurimorum.

Camerario itaque ut cōtra eos procedat injungit.

§. 4. Nos itaque contra præsumptiones huiusmodi, quas non decet, nec expedit incorrectas dimitti, salubre apponere remedium cupientes, Fraternitati tuæ, de qua in his & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios, tam in Romana Curia quam alibi, ubicumque, & quotiescumque tibi expedire videbitur, predictas tam a iure, quam ab homine latas sententias, debitæ exequutioni demandetis, easque necnon canones, privilegia, & consuetudines supradictas, facientes ubique auctoritate nostra inviolabiliter observari, & ubi opus fuerit publicari, ac declarationem publicam, nunciationem, & citationem omnium, & singulorum, qui in prædictas sententias inciderunt, etiam per edictum publicum affigere de mandato tuo in portis Sacri Palatii Apostolici, & valvis Ecclesiæ Avenionensis, & alias in ipsarum sententiarum exequutionem, & aggravationem, & alias omnia, & singula supradicta, tam generaliter quam specialiter, vel nominatim, eadem auctoritate procedas, etiam per informationem simplicem summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura judicii, prout facti qualitas exegerit, & ubi secundum Deum, & justitiam videbitur faciendum; ac eorum, necnon fautorum, receptatorum, & defensorum dictorum piratarum, cursariorum, & latrunculorum marinorum, Civitates, Terras, Castra, & loca supponas Ecclesiastico interdicto. Contradictores quoslibet, & rebelles, cujuscumque præeminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, etiam si Pontificali, vel quavis alia, ecclesiastica, vel mundana prefulgeant dignitate, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

Obstantium derogatio.

§. 5. Non obstantibus tam fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem vel Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ diœcesis evocetur, seu quod judices a Sede Apostolica deputati extra Civitatem, & Diœcesim, in quibus

bus

bus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine diœcesium earumdem trahere præsumant, & de duabus dietis in Concilio generali; quam aliis quibuscumque Constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de judicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis edictis, quæ tuæ possent in hac parte jurisdictioni, aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, seu qui præfatis, vel quibusvis aliis cujuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis existant, etiam si Pontificali, vel alia quavis dignitate præfulgeant, a dicta Sede indultum existat, quod extra, vel ultra certa loca ad judicium evocari, aut quod interdici, suspendi, vel excommunicari, aut eorum Ecclesiæ, Monasteria, Civitates, Terrę, Castra, & loca ecclesiastico interdicto supponi non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi, & earum personis & locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam tuæ jurisdictionis in hac parte valeat quomodolibet effectum impedire, & de qua ejusque toto tenore habenda sit de verbo ad verbum in nostris literis mentio specialis, plenam, & liberam eidem Fraternitati tuę concedimus, tenore præsentium facultatem. Volentes & decernentes, quod citationes, quas in præmissis per edictum, ut præmittitur feceris, perinde valeant, ac citatos arctent, ac si eis personaliter insinuatæ & intimatæ fuissent, Constitutione quacumque contraria non obstante.

Dat. die 12. Octob. 1363. An. I. Datum Avenione quarto Idus Octobris, Pontif. nostri anno I.

IV.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Judæos molestantes, seu alias ipsis injurias quomodolibet inferentes, aut ad recipiendum Baptismum compellentes Excommunicationis pœna plectuntur.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Universis Christifidelibus præsentes Literas inspecturis Salutem, & Apostolicam Beneditionem.

Exordium. SIcuti Judæis non debet esse licentia in Synagogis suis, ultra quam permissum est eis lege presumere; ita in iis, quæ concessa sunt ipsis, non debent præjudicium sustinere.

§. 1. Licet igitur præfati Judęi in sua velint magis duritia perdurare, quam Prophetarum verba, & suarum scripturarum arcana cognoscere, atque ad Christianæ Fidei, & salutis notitiam pervenire; quia tamen christianæ pietatis mansuetudinem interpellant; Nos felicium Recordationum Calixti, Eugenii, Alexandri, Cœlestini, Innocentii, Gregorii, Nicolai, Honorii, & Nicolai Quarti, ac Clementis Sexti Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, ipsorum Judæorum petitiones admittimus; statuentes, ut nullus Christanus Judæos eosdem invitos, vel nolentes ad Baptismum per violentiam pervenire compellat: Sed si quis eorum sponte ad Christianos fidei causa confugerit, postquam voluntas ejus patefacta fuerit, efficiatur absque aliqua calumnia Christianus: Veram quippe Christianitatis Fidem habere non creditur, qui ad Christianorum Baptisma non spontaneus sed invitus cognoscitur pervenire. Nemini Judæo Baptismus per vim inferatur.

§. 2. Nullus etiam Christianus easdem Judæorum personas sine judicio Domini Regionis, Civitatis, seu Terræ, in qua inhabitant, vulnerare, aut occidere, vel suas illis pecunias auferre præsumat, nec fustibus, aut lapidibus, aut alias eos perturbet, nec ab eis aliquis coacta servitia exigat, nisi ea quæ ipsi præteritis temporibus consueverunt facere seu præstare. Nec vis ulla fiat aut damnum.

§. 3. Ad hoc malorum hominum pravitati, & avaritiæ obviantes decernimus, ut nemo Cimiterium Judæorum mutilare, vel minuere audeat, sive obtentu aliquo effodere corpora jam humata. Eorum Cemeteria non inquietentur.

§. 4. Si quis autem Decreti hujus tenore cognito temere, quod absit, contraire temptaverit, honoris, & officii sui periculum patiatur aut excommunicationis ultione plectatur nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit; Illos autem Judæos dumtaxat hujusmodi genere presidio volumus communiri, qui nihil machinari præsumpserint in subversionem Fidei memora. Pœnæ inobedientium.

Datum Avenioni Nonis Junii Pontificatus nostri anno Tertio. Dat. die 7. Junii 1365. Anno III.

V.

Ex Margarin. Bullar. Cassinen. Par. II. pag. 81.

Cassinensis Ecclesia olim in Episcopalem erecta iterum Abbatialis restituitur.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

ROmanus Pontifex Beati Petri cælestis clavigeri Successor, & Vicarius Jesu Cristi ex supernæ providentia Majestatis in supremæ specula dignitatis constitutus curam Ecclesiarum, & locorum ecclesiasticorum commodum, prout ex debito eidem incumbit Pastoralis officii, diligenter prospicit, & intendit, ac Ecclesiarum, & locorum hujusmodi statum mutat, prout ipsius Ecclesiis, atque locis conspicit expedire. Exordium.

§. 1. Sane considerantes, & infra nostri pectoris claustra meditatione sollicita revolventes, quod Casinensis Ecclesia Ordinis Sancti Benedicti, quam idem confessor almus gratia Benedictus, & nomine præ fulgore dignitatis immensæ multipliciter illustravit, Mo- Causæ hanc Ecclesiam in Abbatialem reducendi.

Monasterium antequam in Cathedralem erigeretur Ecclesiam existebat; & per Abbatem dicti Ordinis regi consueverat, & quod si ad Monasterium reduceretur, & per Abbatem regeretur, ipsi Ecclesiæ, ejusque juribus, magna proveniret utilitas.

Reductio de qua supra.

§. 2. Super his attenta meditatione intra nos ipsos præhabita, & matura deliberatione, subsecuta, de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicę plenitudine potestatis præfatam Ecclesiam ad Monasterium, & Abbatialem dignitatem, & ad illum statum in quo erat tempore quo in Cathedralem erecta fuit, ut præfertur, auctoritate Apostolica reducimus per præsentes.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare pręsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 31. Martii 1367. An. V.

Datum apud Montem Pessullanum Magalon. Diœcesis secunda Kalendas Aprilis Pontificatus nostri Anno Quinto.

V I.

Ex Regest. Vatic. edidit etiam Ughell. Ital. Sac. Tom. I.

Erectio Ecclesiæ Montis Falisci in Episcopatum, cui Diœcesis termini assignantur.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

CUM illius, cujus perfecta sunt opera, vices licet immeriti geramus in terris, eum pro viribus imitari nos convenit, ut ea, quæ ad ipsius laudem, & gloriam pia dispensatione incœpimus, ad debitæ consummationis exitum perducamus.

Causæ hujus faciendæ erectionis.

§. 1. Sane dudum considerantes, & intra nostri pectoris claustra sollicita meditatione revolventes, quod dilecti filii Commune Montis Flascon., quę tunc Castrum Balneoren. Diœcesis existebat, inter cæteros fideles Italiæ ad nos, & Prædecessores nostros Romanos Pontifices ac Romanam Ecclesiam Sponsam nostram semper gesserint, prout gerebant sinceræ devotionis affectum, & quod eorum fidelitas meruerat, ut eos Sedes Apostolica favoribus, & gratiis prosequeretur opportunis, quodque nos in Castro ipso cum Romana Curia, seu majori parte ipsius tunc residebamus, & propterea ipsorum devotionem multipliciter in Domino commendantes ipsum Castrum volentes Apostolici favoris præsidio confovere, super his attenta meditatione intra nos ipsos, & etiam cum Fratribus nostris diligenti tractatu præhabito, & matura deliberatione subsecuta, de ipsorum Fratrum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad Divini nominis laudem, & gloriam. exaltationem Ecclesiæ animarumque profectum, Ecclesiam Beatæ Margaritæ Castri prędicti in Cathedralem ereximus cum dignitatis Episcopalis titulo decorantes, necnon ipsum Castrum Montis Flascon tamquam locum insignem, devotum, aptum, & congruum

Ecclesia Sanctæ Margaritæ in Cathedralem, & Castrum Môtis Flasconis in Civitatem erigitur.

Civitate, constituimus, ac Civitatis vocabulo insignivimus, eamque Civitatem Montis Flasconis volumus perpetuis futuris temporibus vocari.

Assignatur Capitulum.

§. 2. Verum ut in eadem Ecclesia eo majorum laudationum præconiis laudetur omnipotens, quo plurium ad hoc Ministrorum ibidem numerus fuit demonstratus, ac Pastor eidem Cathedrali præsit Ecclesiæ, ut ipsius Ecclesiæ Ministri congruam sustentationem habeant, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, & etiam ordinamus, quod in Ecclesia ipsa, sic denuo sint octo Canonici Prębendati Capitulum facientes, quorum unus sit Decanus qui post Episcopum aliis Canonicis, & personis dictæ Ecclesiæ præsit, quique primum locum, & primam vocem in Choro, & Capitulo, & Ecclesia obtineat, & alius Sacrista, qui campanas pulsare, necnon Vasa Sacra, Jocalia, ac libros, & alia utensilia dictæ Ecclesiæ fideliter, & reverenter debeat custodire, & secundam vocem in Choro, & Capitulo, ac Ecclesia prædictis habeat. Alii vero Canonici post ipsum Decanum, & Sacristam juxta suarum provisionum ordinem loca, & voces obtineant, & nihilominus Decanum Decanatum, qui dignitatem curatam, & Sacristam in eadem Ecclesia obtinebunt: & insuper quod propter huiusmodi capitulum sint in eadem Ecclesia sex Cappellani perpetui, & quatuor Clerici etiam perpetui, quorum unus sit Diaconus, & alius Subdiaconus, & alii duo Chorarii, seu Ceroferarii nuncupentur, & eidem Ecclesiæ in divinis deserviant: quodque idem Decanus, Sacrista, Canonici, & Cappellani sint in Sacerdotio constituti, vel infra annum a tempore, quo Decanatum, Sacristiam, Canonicatus, & præbendas, ac Cappellanias pacifice assequuntur, se faciant ad Sacerdotium promoveri, duoq; Canonici, & duo Cappellani in Sacerdotio constituti præfatæ Ecclesiæ Montis Flasconen. Ecclesiæ Sancti Flaviani prope dictam Civitatem, quæ parochialis existit continuo deserviant, ita tamen, quod ad præfatam Ecclesiam Cathedralem in die ejusdem Sanctæ Margaritæ venire teneantur. Reliqui vero Canonici, & Cappellani continuo in ipsa Cathedrali Ecclesia deserviant alias puniantur, & mulctentur, prout pręfatis Episcopo, & Capitulo videbitur faciendum.

De servitio Ecclesiæ Sancti Flaviani impendendo.

§. 3. Volumus autem, quod vacante dicto Decanatu electio Decani ad dictos Capitulum, confirmatio vero ad Episcopum, Collatio vero Sacristiæ, & Canonicatuum, præbendarum, & Cappellaniarum, & aliorum Beneficiorum Ecclesiasticorum, quorumcumque Sæcularium, & Regularium cum cura, & sine cura tam in ipsa Ecclesia, quam in Civitate, & Diœcesi Montis Flasconen. consistentium ad Episcopum Montis Flasconen. cum sui Capituli consilio pertineat.

Collatio Canonicatuum, & Beneficiorum Episcopo asserta.

§. 4. Verum memoratus Decanus pro Decanatu suo, & Præbenda sexaginta quinque. Sacrista vero pro sua Sacristia, & Præbenda quinquaginta Florenos annis singulis percipiant, & habebunt. Alii autem residui sex Canonici, videlicet singuli pro singulis præbendis eorum viginti quinque Florenos, & quilibet dictorum Cappellanorum quindecim, & uterque dictorum

Redditus Canonicis aliisque Beneficiatis attributi.

rum

rum clericorum quatuor pro dimidio Capellano de bonis dicti Capituli percipient annuatim de oblationibus verò, & aliis distributionibus, quæ quotidie prædictas summas poterunt dividi prædicti Decanus, & Sacrista quod officio Divino præsentes erunt, duplicatam recipiant portionem.

Redditus Episcopo, & Capitulo;

§. 5. Ceterum cum de Ecclesiis, & Ecclesiasticis Beneficiis, Castris, Villis, Territoriis, Terris, Possessionibus, juribus, jurisdictionibus spiritualibus, & temporalibus, aliisque redditibus, proventibus, terris, possessionibus, & bonis tam Ecclesiasticis, quam aliis, in quibus propria Diæcesis Montisflasconensis deputari, & etiam limitari, & quingenti pro Episcopo, & quadringenti quinquaginta floreni annui pro ejusdem Ecclesiæ Capituli portionibus, quas assignare proponimus prædictorum redditutum, proventuum terrarum, possessionum, & aliorum bonorum assignari poterunt, per nonnullos ex venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, & alios sufficientes, & fide dignas personas, per quas super his specialiter injunctas mandavimus, plenarie sumus informati; Volentes illud quod tam utiliter incœpimus, ad debitum finem perducere, ac per hoc ad limitationem dictæ Diæcesis Montis Flasconen ad assignationem specialem de hujusmodi redditibus, proventibus, terris, possessionibus, & aliis bonis pro hujusmodi dotibus facienda in Dei nomine procedentes, volumus, & decernimus auctoritate Apostolica, & ex certa scientia, ut castra, loca, & territoria infrascripta, necnon Monasteria Ecclesiæ, mansiones, & alia in ea consistentia videlicet, Vallem laterem, Gradularum, Griptarum Sancti Laurentii, necnon Bisen., & Capitis Montis, cum eorum territoriis, Castra, & insuper locum Insulæ Martanæ infra lacum de Bolseno consistentia, Martiæ, quod etiam prope dictum locum consistit, Cornone, & Fartelluneni Celleni, & Florentini Castra cum eorum territoriis, & tenimentis, ac Insulę Bisentin, quæ prope Lacum de Bolseno consistit, & Sanctæ Mariæ de Sanguinorio, Sanctorum Joannis, & Victoris, Castri Araldi, Sanctæ Mariæ in Capita, & Sanctæ Mariæ Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani Mansiones, Castrorum Urbevetan. Viterbien. Tuscanen., & Balneoregiensis Diæcesis &c. necnon quicquid de Diæcesi Balneoregiensi prædicta inter Viterbium, Cellenium, Tuscanellam, & Montem Flasconem, in eorum tenimentis fuit, & esse consuevit, de Diæcesi Montisflasconen. in antea existat, eaque omnia in eadem Diæcesi Montis Flascon. deputamus, & assignamus, ac ipsam Diæcesim sic limitatam a dominio, & potestate Venerabilium Fratrum nostrorum Castren., Urbevetan. Viterbien., Tuscanen., & Balneoregien. Episcoporum eximimus, & Episcopo Montis Flasconen. qui est, & pro tempore fuerit diæcesano, & ordinario jure subjicimus, volentes, & decernentes, ut quicquid præeminentię, majoritatis, superioritatis, jurisdictionis, & exercitii juris spiritualis, & temporalis in eadem Diæcesi per nos taliter

Diæcesis novo Episcopatui assignata.

limitata prædictis Castren. Urbevetan., Tuscan., & Balneoregien. Episcopis quomodolibet spectabat ad Episcopum Montis-Flasconen. pertineat antedictum.

Alia concessa bona, & Beneficia unita Ecclesiæ Montis-flasconen.

§. 6. Ceterum unionem, seu annexionem de parochiali Ecclesia Sancti Stephani in prædicta Insula Martanæ Episcopo Viterbien. pro tempore existenti, & ejus Mensæ Episcopali Viterbien. dudum factam tenore præsentium dissolvimus, ac ipsam Ecclesiam Sancti Stephani, & ruralem Prioratum nuncupatum Sancti Benedicti de Paterno, & aliam de Pitigliano Balneoregiensis Diæcesis Ecclesiam, quæ quidem Sancti Benedicti Ecclesia ad præsens per obitum quondam Capiti de Amelia vacare dignoscitur, cum omnibus juribus, & pertinentiis earundem in quibuscunque locis existant, Mensæ Episcopali Montis Flascon annectimus, incorporamus, & unimus per præsentes, ita quod liceat Episcopo Montis Flasconen. pro tempore existenti Ecclesiarum, ac jurium, & pertinentiarum prædictarum, quarum valor centum octoginta florenorum esse dignoscitur, corporalem possessionem apprehendere cujuscumque licentia minime requisita: sic tamen quod in prædicta Parochiali Ecclesia perpetuus Vicarius deserviat in divinis; sicut ante unionis hujusmodi dissolutionem consueverat deservire. Et insuper fructus, redditus, & proventus Abbatiæ, seu Monasterii Sancti Petri de Aliano valoris quadraginta florenorum in qua nullus est Monachus, nec a longis citra temporibus fuit, & quæ dudum per felicis recordationis Johannem Papam XXII. prædecessorem nostrum Cameræ Patrimonii beati Petri in Tuscia unita fuit, qui quidem fructus, redditus, & proventus in terris, vineis, sylvis, pascuis, pratis, & Domibus in districtu, & tenimento Castri Canniti, & Civitatis Tuscanen. positis cum omnibus juribus, & pertinentiis suis consistere dignoscuntur, ac etiam redditus, & proventus, quos Camera nostra in Castro de Bulseno, & in tenimento ejus, ac in loco vocato Burgi ad Seretum, & in loco vocato Quare vallis lacus, qui conditus videtur in castro de Bulseno in Domibus sitis juxta plateam, & macellum, & in quodam molendino de aqua ad macinandum de la Sontana, & in quodam molendino de aqua ad macinandum Bladum vocatum molendinum Prætorii positum juxta portam dicti Castri, redditusque dicti Burgi ad Seretum; quorum fructus consistunt in pratis, terris, & campis positis in districtibus, & tenimentis castrorum Bulsenæ Griptarum, & Sancti Laurentii prædictorum, qui quidem redditus, & emolumenta præmissorum quadraginta septem floren. annuatim valere noscuntur: necnon redditus, & proventus, quos dicta Camera nostra recipit in prædicta Civitate Flasconen. de poderiis vocatis ponderiis Dominæ Advenentis, & Ser. Bertoldi, quorum fructus, & redditus consisten. in Domibus Vineis, & campis, ultra quindecim florenos non valent annuatim, necnon quandam domum in dicta Civitate consisten. ad Nos, & dictam Cameram pertinen. quæ de dicto poderio fore dignoscitur

tur, ac aliqua prata, quæ dicuntur prata Cameræ, & in quibusdam vineis, sitis in tenimentis dicti loci: census qui consistunt in vino, & fœno, & ultra tres florenos annuatim non valent, redditus quoque proventus, & census, qui recipiuntur pro Camera nostra prædicta in Castro Martæ in ejus tenimento, qui consistunt in Domibus, vineis, molendinis, sylvis, pascuis, & pratis excepto tamen passagio, qui redditus, proventus, & census annui septuaginta floren. non excedunt, & quoddam molendinum aptum ad macinandum bladum positum in tenimento dicti Castri Griptarum, quod est Cameræ prædictæ valoris quinque Floren. annuatim: necnon redditus & proventus, quos præfata nostra Camera recepit in Castro, & ejus tenimento Centumcellarum, qui consistunt in pascuis, & glandibus valoris centum quinquaginta florenorum pro dote dicti Episcopi, & mensæ suæ designamus, & etiam deputamus, volentes, & decernentes animalia, quæ in prædictis pascuis Centumcellarum ex parte prædicti Episcopi mittentur pro prædictis pascuis dumtaxat sumendis, possint, & debeant per pascua provinciæ nostrę Patrimonii Sancti Petri in Tuscia absque solutione herbacii, & etiam alicujus pedagii, seu Gabellæ ire redire, & libere transire, quoties fuerit opportunum.

§. 7. Et insuper pro hujusmodi dote dd. Capitulis prædictam Ecclesiam Sancti Flaviani, cum Capellis sibi annexis, & dependentibus ab eadem valoris ducentorum florenorum tenore præsentium incorporamus, annectimus, & unimus, ac volumus, & ordinamus, quod Beneficia obtinentes in eadem sint Canonici Cathedralis Ecclesiæ supradictæ, medietatemque fructuum, & redditudum, ac proventuum ruralis ecclesiæ Sanctæ Luciæ Paterno d. Balneoregiensis Diæcesis, quæ quidem medietas ad censum florenos auri ascendit eidem capitulo tenore præsentium, concedimus Donamus, annectimus, incorporamus, & unimus, ita quod idem Capitulum hujusmodi medietatem dictorum fructuum, redditudum, & proventuum, si ipsa ecclesia Sanctæ Luciæ nunc vacat, vel quam primum eam vacare contigerit, authoritate propria libere percipere, & in usus suos convertere possint, cujuscumque licentia minime requisita, prædicta poderia, seu redditus, & emolumenta, quæ dilecti filii Capitulum Ecclesiæ Lateranensis, & ipsa Ecclesia in territorio dictæ Civitatis Montis Flasconen. percipiunt, & percipere consueverunt, in quibuscunque rebus consistant valoris annuatim quinquaginta florenorum, necnon redditus, & proventus, quos dicta Camera jam in Sancto Savino inter Tuscanellam, & Martam percipere consuevit, quæ valoris annui centum florenorum existunt, pro dote dicti Capituli assignamus, donamus, & etiam deputamus, ac volumus, quod si hujusmodi assignationes, & deputationes nostræ ultra prædictas summas quingent. pro Episcopo, ac quadringent. quadragint. florenorum auri pro Capitulo supradicto modo, vel alias fuerint reperti, nihil possit ab eisdem Episcopo, & Capitulo de majori valentia peti, seu exigi valeat, quoquo modo, seu deduci, sed totum in ipsorum Capituli, & Episcopi commodum cedat, aut si forte minus reperiantur prçmissa valere, nihil petere, vel exigere valeant idem Episcopus, & Capitulum ultra illa: non obstantibus quibuscumque litteris nostris super hoc quorumcumque tenorum existant; quas quatenus huic ordinationi nostrę possint esse contrarię viribus vacuamus omninò, & nichilominus decernimus fore firmatatis quoad illa contenta in eis in suo robore duraturis.

Dos Capituli.

§. 8. Has igitur limitationem, uniones, annexiones, incorporationes, concessiones, donationes, deputationes, & assignationes nostras sic factas, & utiliter ordinatas, perpetuis valituras temporibus, & robur incommutabilis firmitatis obtinere volentes, auctoritate prędicta districtius inhibemus, ne aliquis cujuscumque prçeminentię, ordinis, aut status qualicumque perfulgeat dignitate hujusmodi limitationem, & alia præmissa per nos, ut præmittitur facta, seu aliqua, vel aliquid de contentis in eis quovis quæsito colore, modo, vel causa, seu occasione generaliter adinventis turbare; seu quomodolibet impedire prçsumat. Nos enim irritum decernimus, & inane si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Robur Decreto huic additum.

§. 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ limitationis unionis annectionis incorporationis concessionis, deputationis, assignationis, voluntatis, & constitutionis hujusmodi infringere &c.

Clausulæ.

Datum Viterbii secundo Kalendas Septembris Pontificatus nostri Anno Septimo.

Dat. die 31. Augusti 1369 An. VII.

VII.

Decretum quod Oblationes, quæ obveniebant Episcopo Portuen. in Basilica S. Petri, convertantur ab Altarario in beneficium Fabricæ.

Ex Vvaddingo N.E. Tom. VIII. pag. 523.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

IN charitatis visceribus gerentes Basilicam Principis Apostolorum de Urbe, sicut filiam pr dilectam, ad ea paternis studiis libenter intendimus, ex quibus ipsius Basilicæ, & ejus statui, honoris & utilitatis proveniat incrementum, & super hoc prout expedire conspicimus, providemus auxiliis opportunis.

Exordium.

§. 1. Dudum siquidem per nos accepto, quod Episcopus Portuen. pro tempore existens in festo Nativitatis Domini, necnon in die Ramis Palmarum, & quinta, & sexta feria, & Sabbato majoris hebdomadæ, ac in festo Resurrectionis Domini; oblationes in eadem Basilica recipere consueverat; Nos ex certis causis ad hoc animum nostrum moventibus dilecto filio Joanni Cambareti, Ordinis Fratrum Minorum Professori, Altarario di-

Decretum, de quo in rubrica.

dictæ Basilicæ mandavimus, ut oblationes ipsas alicui officiali venerabilis Fratris nostri Guidonis Episcopi Portuen. recipere non sineret, sed eas reciperet, & deductis oneribus pro Fabrica dictæ Basilicæ convertere deberet. (a)

§. 2. Volentes igitur eidem Basilicæ subsidium aliquod impertiri auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus; constituimus, & etiam ordinamus, quod idem Guido Episcopus, & successores sui Episcopi Portuen. qui erunt pro tempore nullas unquam oblationes in præfata Ecclesia, recipere, petere, seu exigere possint, ac volumus quod oblationes prædictæ, quæ per dictum Episcopum Portuensem ibidem recipi consueverant, per Altararium dictæ Basilicæ existentem pro tempore leventur, recipiantur, & etiam exigantur. Consuetudinibus, privilegiis Apostolicis quorumcumque tenorum existant, etsi de illis, & totis eorum tenoribus esset præsentibus specialis, & expressa mentio facienda &c. quæ omnia, & singula in quantum præsentibus obviarent revocamus, cassamus, irritamus, ac nullius esse volumus roboris vel momenti.

Clausulæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis, ordinationis, revocationis, cassationis, irritationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 10. Julii 1370. An. VIII.

Datum apud Montem Flasconem Sexto Idus Julii Pontificatus nostri Anno VIII.

(a) Oblationes, quæ a fidelibus diebus hac in Constitutione enunciatis super Altare S. Petri ponebantur, ut reciperet, Portuensi Episcopo concessit Joannes XIX. anno 1026. ut in Constitutione a nobis relata Tom.I. pag.334. ubi quoque ex Cincio Camerario Fragmentum retulimus, in quo hujusmodi oblationes singillatim recensentur.

GREGORIUS XI.

PAPA CCI.

ANNO DOM. MCCCLXX.

Petrus Rogerii Lemovicensis, Guillelmi Comitis Bellifortis filius, Sanctæ Mariæ Novæ Diaconus Cardinalis electus est in Romanum Pontificem die 30. Decembris anni 1370. qui Gregorius XI. voluit appellari: Consecratur autem Avenione die 5. Januarii sequentis anni. Hic sedit in Pontificatu a die susceptæ consecrationis Annos VII. Menses II. dies XXIII. imperantibus in Oriente Joanne Palæologo, in Occidente Carolo IV. Imp. Obiit Romæ die 27. Martii anno 1378. & sepultus est in Ecclesia B. Mariæ Novæ prope Capitolium. Vacavit Sedes dies XIII.

I.

Beatum Elzearium de Sabrano in Gallia Narbonensi Sanctorum Confessorum Canoni per Urbanum PP. V. Prædecessorem suum adscriptum fuisse denunciat.

Ex Regest. in Arch. Vatic.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Proemium.

RAtioni congruit, & convenit honestati, ut ea, quæ de Romani Pontificis providentia processerunt, licèt ejus superveniente obitu Literæ Apostolicæ confectæ non fuerint super illis, suam consequantur efficaciam.

Quæ Urbanum moverant ad decernendos B. Elzeario Sanctorum honores.

§. 1. Olim siquidem felicis recordationis Urbanus Papa Quintus Prædecessor noster provide attendens, quod Domino nostro Jesu Christo Regi Regum, & dominantium Domino, sub cujus ditione cuncta consistunt, magna gratiarum actionum, & laudum a cunctis fidelibus Christi debentur impendia, dum ipse Rex cælestis omnium scientiæ gloria, cujus ineffabilis altitudo scientiæ, & providentiæ nullis inclusa limitibus, nullis terminis comprehensa, recti censura Judicii cælestia pariter, & terrena disponit; Sanctos suos per exemplaris vitæ doctrinam, & sanctitatis merita venerandos, de præsentis vitæ carcere ad æternam beatitudinem evocatos crebris coruscare facit miraculis, ac mira, & stupenda, eorum intercedentibus meritis, certis, & perspicacibus ostendens indiciis, illos post labores nimios, duraque præsentis vitæ certamina quietis æternæ satiari dulcedine, palmamque cælestis gloriæ obtinere, & quod ipse opifex Deus in misericordia copiosus, liberalis in gratiis, & in retributione munificus, de supremis Cælorum ad ima Mundi oculos majestatis suæ inflectens, & benigna consideratione discutiens, beati Elzearii de Sabrano Comitis Ariani, & Baronis Ausoysii, Domini de Provincia Provinciæ oriundi, generis nobilitate præclari, suique gloriosissimi Confessoris merita grandia, & opera mirifica, quibus ipse constitutus in sæculo lucerna luminosa resplenduit, atque veluti justus Judex, & retributor laudabilis dignanter intendens condignis recompensare muneribus, eum, tanquam emeritum, & retributione dignissimum, post vitæ præsentis ergastulum, & laboriosa Mundi certamina, quæ fervens in divinis obsequiis potenter, & patenter exercuit, æthæreis sedibus collocarat, ut sederet cum principibus, & solium gloriæ teneret fælicitatis æternæ dulcore potitus. Et ne ejusdem beati Elzearii laudabilium actuum claritas, quibus in terris constitutus effulserat, sub nubilo lateret, & tenebris obscuraretur, idem prædecessor aliqua ex eis suis literis, si super his confectæ fuissent, exprimi voluit, quas nos præsentibus inferi fecimus, ut deducantur in publicam notionem.

Nonnullæ Elzearii virtutes recensentur.

§. 2. Hic equidem a juvenilis ætatis primordiis Dei filium tenera mente dilexit, nec diligere desiit, studia continuando salubria, dum vitæ sibi commoditas affuit temporalis. Sed quoniam majori profecit ætate, ac in tempora prolixiora prosiliit, tanto in ejus exarsit amorem fervore spiritus ampliori, & sic pudicitiæ adhæsit operibus, sic carnis studuit evitare contagia, quod, licet Uxorem habuerit ætate Juvenem, & nobilitate præclaram, tamen prout ex dictæ uxoris, & confessoris ejusdem Sancti testimoniis constat, Sanctus ipse semper candore virgineo rutilavit. Præterea Sanctus ipse, qui, dum vixit in præsenti sæculo, clarissimus genere, sublimis potentia, facultatibus opulentus, moribus elegans exstitit, inhonestis, & turpibus animo penitùs relegatis, circa servos Christi, ac pauperes, aliasque miserabiles personas valde compatiens, se ipsum in eleemosinarum elargitione, eis plerumque ministrando, munificum exhibebat: tantaque abundavit caritate, quod nil tam carum sibi erat; quin libenter erogasset, ut saltem unam animam trahere potuisset ad Christum; nec de ullo suo æmulo vindictam facere volebat. Et ne fervorem spiritus sociæ carnis ardor extingueret, sed mortificatione, & repressione ipsum potius accendi contingeret; carnem ipsam, quam assidui asperitate cilicii, prout asseritur, edomans, effrænem ipsius libidinum artem abstinentiæ fræno coercuit, ut non propriæ voluntatis ducta remigio, sed salubri moderamine spiritus tute licita perageret, & prorsus ab illicitis abstineret deliciis. Etenim corpus macerabat jejuniis, priscorum observantiæ a Sanctis Patribus ordinatæ novorum austeritatem adiiciens, sibi motu propriæ voluntatis inducto. Nam per totum Adventum, & singularum septimanarum sextam feriam, & cunctis aliis temporibus jejunium observabat: in multis intereà orationibus se occupabat, ne aliqua sibi hora temporum inutiliter pertransiret, paramentis aliquibus sub genua non utendo, imò quamplurimum vestes proprias admovebat. Et dum consilio Ducis Calabriæ præfuit, petitiones pauperum interim promovebat, quod omnes ipsum advocatum pauperum nominabant.

Miracula.

§. 3. Hic insuper vitæ fuit puritate perlucidus, humilitate præclarus, & sincerus veritatis amicus, ac cuncta eloquia ipsius virtutis augumentum, operaque salubria hortabantur, demulgebant auditorum præcordia, & in eorum ædificationem salutarem multipliciter redundabant. Quandam enim Mulierem, quæ per totum annum, & amplius, toto corpore impotens fuerat, & aliquibus sui corporis partibus adeo desiccata, ut lignum aridum videretur, & quæ, post quam Sanctus ipse migravit ad Christum, ad ejus tumulum se deferri fecerat, ad dicti Sancti invocationem subito fuisse curatam dubium non existit. In signum hujusmodi, mulier ipsa domum suam propriis pedibus est reversa. Quidam etiam casualiter in uno fossato undique subtus terram prostratus, ita quod aliquis ad ipsum nullo modo pervenire poterat, post quam ibidem tamdiu steterat, quod naturaliter vivere non debebat, ad prædicti Sancti invocationem a morte exstitit

præ-

præservatus. Istum enim Sanctum dilexit Dominus, & in fine consortio hæreditatis elegit, perennis quoque diademate gloriæ decoravit, & ut ejus nomen extolleretur laudibus populorum, tàm in ejus vita, quam post quam, ut præmittitur, feliciter migravit ad Christum supernis deliciis fruiturus, ipse opifex Dominus, in Sanctis suis verè mirabilis, eumdem Sanctum aliorum quamplurium, & variorum splendore miraculorum illustravit, manifestè demonstrans, quantum sibi honoris, & reverentiæ deberetur.

Eum Urbanus Prædecessor Sanctis adnumerare statuerat:

§. 4. Unde præfatus prædecessor de hujusmodi actibus dicti Sancti, & miraculis habita fide, dignis probationibus, quantum nosse sinebat ipsa fragilitas, certitudine veritatis multorum Prælatorum, & aliorum circumspectarum personarum solemnibus precibus pluries excitatus, ipsum Beatum Elzearium de Fratrum suorum consilio, de quorum numero tunc eramus, auctoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Petri, & Pauli ejus, atque sua, choro beatorum a Domino ineffabili sanctificatione susceptum, cum solemnitate celebri Sanctorum catalogo, videlicet decimo septimo Kalendas Maii, Pontificatus sui anno septimo, duxit adscribendum. Et ut devotis laudibus extolleretur in terris, quem ipse dominantium Dominus honorari voluerat in excelsis, festivitatem Confessoris ejusdem die vigesima septima Mensis Septembris, quo migravit ad Dominum, cum debita reverentia voluit celebrari; quoque etiam, ut ad Ecclesiam Fratrum Minorum, ubi corpus ejusdem Sancti venerabiliter requiescit, ferventius, & copiosius fidelium confluat multitudo, & celebris ejusdem solemnitas peragatur, omnibus verè penitentibus, & confessis, qui reverenter illuc in eodem Festo annuatim accesserint, ejus suffragia petituri, de omnipotentis Dei misericordia, & ipsorum beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, ejus actoritate confisus, unum annum, & quadraginta dies de injunctis eis penitentiis misericorditer relaxavit.

Ejus sepulchrum visitantibus concessit indulgentias.

Gaudia pro his proponit Gregorius.

§. 5. O quam laudabilis, o quam mirabilis providentiæ divinæ sublimitas, & immensitas retributionis eternæ, quam sibi servientibus inestimabile præmium compensatur! O felix donum ex summo bono proveniens, & in Christo consistens, quo cum beatissimis spiritibus in præsentia conditoris quis existere meruit, & incircumscripti splendore luminis illustrari! O felicissimæ fertilitatis ager fructus uberes proferens, ubi flores prodeunt, nec arescunt, ubi semina sparsa non pereunt, & ubi multiplicatis manipulis grana gloriæ colliguntur! Hic nempe confessor almus hunc agrum obsequiosus excoluit, in eo virtutum spargere semina studuit, ac vitæ talia grana colligere meruit post labores. Exultet igitur mater Ecclesia, & solemnia festiva celebret gaudiorum, quæ tantum & talem filium genuit, produxit natum, educavit alumnum, jam inter regum gloriosa celestium agmina rutilantem, lætetur, inquam, & jubilet ac in laudes Altissimi voces promat, quæ sobolis tam præcelsæ, tam celebris illustrata fulgoribus insignis decorata conspicitur, quæ sonoris attollendo præconiis, summæque venerationis exhibitione colenda eminentius aperit, evidentius explicat, illos ad perennis beatitudinis gaudia, & hæreditatis æternæ participium admittendos, qui prædictam Ecclesiam Matrem sponsam Fidelium Christi claris fidei, & operis testimoniis profitentur, nullosque in supernæ patriæ gloriam, nisi per ejus utpote cælorum clavigeri, ministerium virtuosum ostiis reseratis Altissimus introire permittit. Gaudeant insuper turbæ cælestium de tam sublimis, tam lucidi habitatoris adventu, quodque ipsis expertus, probatusque fidei Christianæ colonus, cultorque præcipuus aggregatur. Personet letitię jubilum civium generosa nobilitas supernorum, quod tanti, talisque comitis suscepisse dignoscitur adiectivum, ac venerabilis Sanctorum cætus gaudio, & exultatione refloreat de nova dignissimi habitatione consortis. Exurge igitur numerosa fidelium turba, exurgite fidei zelatores, & una cum eadem etiam laudis uberis hymnum concinite, perfundantur imbre copioso letitiæ nostra precordia, & fæcundæ rore dulcedinis arcana pectoris repleantur de tanta, & tam potentis, & egregii Principis exaltatione, terrenę spei tutissime plenitudine percepta, quod nobis de condigena terrenorum compatriota cælestium jam effectus apud æterni Patris filium efficax patronus accrevit, qui pro salutis nostræ profectibus jam in ejus præsentia positus, solertis exercet officium oratoris.

§ 6. Verum, ne pro eo, quod ejusdem prædecessoris superveniente obitu literæ Apostolicæ super præmissis confectæ non fuerint, de eis valeat aliquatenus hęsitari; volumus, & auctoritate Apostolica decernimus, quod præsentes literæ ad probandum plene præmissa omnia per supradictum prædecessorem, ut præmittitur, acta ubique sufficiant, nec ad id alterius probationis adminiculum requiratur. — Testimonium peractæ ab Urbano rei.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę voluntatis, & constitutionis infringere &c. — Clausulæ.

Datum Avenione nonis Januarii Pontificatus nostri Anno Primo. — Dat. die 5. Januarii 1371. An. I.

II.

Basilicæ Santæ Mariæ Majoris de Urbe penè collabenti pro reparatione impendenda Ecclesiam Sancti Lucæ juxta dictam Basilicam existentem unit, & annectit.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam. — *Ex eodem Regest.*

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea ex Apostolicæ servitutis officio libenter intendit, per quę Ecclesiarum utilitatibus providetur. — Exordium.

§. 1. Cum itaque Ecclesia sive Curia San-

Sancti Lucæ sita juxta Ecclesiam Sanctę Mariæ Majoris de Urbe, quam Venerabilis Frater noster Stephanus Episcopus Brixiensis tempore promotionis per nos factæ de ipso ad Ecclesiam Brixiensem tunc vacantem obtinebat, per hujusmodi promotionem & munus consecrationis eidem Stephano de mandato nostro apud Sedem Apostolicam impensum vacaverit, & vacet ad pręsens; Nullusque præter nos hac vice de dicta Ecclesia Sancti Lucæ disponere potuerit, neque possit, pro eo quod nos diù ante vacationem hujusmodi omnes Ecclesias, ceteraque Beneficia Ecclesiastica, tunc apud Sedem prædictam vacantia, & in antea vacatura collationi, & dispositioni nostræ reservantes, decrevimus ex tunc irritum, & inane, si secùs super his a quo quam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari: Et sicut accepimus in dicta Ecclesia Officia Divina minime celebrentur, dictaque Ecclesia Sanctæ Mariæ minetur ruinam, & ad ejus reparationem propterea ipsius Ecclesię non suspetant facultates. (Causę faciendæ concessionis.)

§. 2. Nos dilectorum Filiorum Prioris & Capituli Ecclesiæ Sanctæ Mariæ supradictæ, quæ sæcularis est, supplicationibus inclinati prędictam Ecclesiam Sancti Lucæ sic vacantem, cujus fructus, redditus, & proventus duodecim florenorum auri vel circiter valorem, ut asseritur, non excedunt, cum omnibus Juribus, & Pertinentiis suis eisdem Priori, & Capitulo, ac Ecclesiæ Sanctæ Marię Majoris ex nunc auctoritate Apostolica Incorporamus annectimus perpetuo, & unimus. (Concessio, de qua in rubrica.)

§. 3. Itaque liceat eisdem Priori, & Capitulo corporalem possessionem Ecclesię Sancti Lucę, Juriumque, & pertinentiarum prędictorum per se vel alium seu alios auctoritate propria apprendere, & tenere, ipsamque Ecclesiam Sancti Lucæ licite in perpetuum retinere: fructusque ipsius in utilitate ipsius Ecclesiæ S. Mariæ Majoris committere cujuscumque licentia minime requisita. (Capitulum S. M. M. in possessionem Ecclesiæ datæ immittendum.)

§. 4. Non obstantibus felicis recordationis Urbani Papæ V. Prædecessoris nostri, & aliis Constitutionibus Apostolicis contrariis quibuscumque: seu si aliquis super provisionibus sibi faciendis de hujusmodi Ecclesiis, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis in aliis partibus speciales, vel generales Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ejus litteras impetraverit: etiam si per eas ad Inhibitionem, Reservationem, & Decretum, vel alias quomodolibet sit processum. Quas quidem literas, & processus habitos per easdem ad dictam Ecclesiam Sancti Lucæ volumus non extendi: sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Ecclesiarum, & Beneficiorum aliorum præjudicium generari, ea quibuslibet Privilegiis Indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus, vel specialibus, quorumque tenorum existant, per quæ pręsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus præsentium impediri valeat quomodolibet, vel differri: & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda sit in nostris literis mentio specialis. Nos enim, prout est, irritum decernimus, & inane si secus super hiis à quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel imposterum contigerit attentari. (Obstantium derogatio.)

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ incorporationis annexionis, unionis, voluntatis, & constitutionis Infringere &c. Datum Avinioni septimo Kalendas Novembris Pontificatus nostri anno Primo. (Clausulæ: Dat. die 26. Octob. 1371. An. I.)

III.

Beneficia per obitum Familiarium S R.E. Cardinalium vacantia, & quibusvis Personis collata, nisi in literis provisionis eorumdem de familiaritate hujusmodi mentio fiat, vacare decernit.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Futuram Rei Memoriam. (*Ex eodem Reg. gest.*)

Romani Pontificis providentia circumspecta ad ea libenter intendit, per quæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium defertur honori, & in hiis, quantum potest, partes suæ solicitudinis interponit. (Exordium.)

§. 1. Cum itaque nonnulli quamplura Canonicatus, & Præbendas, ac Personatus, dignitates, & Officia, aliaque Beneficia Ecclesiastica secularia, & regularia cum cura, & sine cura per obitum familiarium continuorum commensalium prædictorum Cardinalium, seu aliquorum ex eis vacantia, vel certo modo expresso vacatura a Nobis impetrent, de hujusmodi familiaritate non habita mentione. (Causæ Decreti.)

§. 2. Nos in præmissis providere volentes, Auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, collationes, provisiones gratias, & mandata quæcumque de Canonicatibus, & Præbendis, ac Dignitatibus, Personatibus, vel Officiis, aut aliis Beneficiis Ecclesiasticis quibuscumque secularibus, & regularibus cum cura, & sine cura, quę per cessum, vel decessum, aut alias quorumcumque familiarium dictorum Cardinalium continuorum commensalium jam vacarunt, per inadvertentiam per Nos facta, & in posterum facienda, fore surreptitia, ac nullius roboris, vel momenti, ac irritum decernimus, & inane, quidquid contra declarationem nostra hujusmodi a quoquam quavis Authoritate scienter, vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel imposterum contigerit attentari. (Decretum.)

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę declarationis, Decreti, & voluntatis infringere &c. Datum Avinioni quarto Idus Decembris Pontificatus nostri anno primo. (Clausulæ. Dat. die 10. Decemb. 1371 An. I.)

IV.

Quod Ecclesia S. Joannis in Laterano de Urbe supremum locum tenet super omnes Ecclesias Urbis, & Orbis. (a)

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Proœmium.

SUper universas Orbis Ecclesias Romanus Pontifex à Domino constitutus circa ea, de quibus dubitari dicitur, ut evitari possint quæcumque dispendia, declarationis, ubi expedit, suæ provisionem adiicit, prout fore conspicit opportunum.

Dubitatum ait a nullis de hac prærogativa.

§. 1. Sane dudum dum minori fungebamur officio, percipimus quod de Ecclesia Lateranense (quam cl: me: Constantinus fidelissimus Imperator, in Lateranensi Palatio suo miraculose mundatus à lepra, & sacri baptismatis fonte renatus, construxit sub vocabulo Salvatoris, statuens quod ex tunc libera esset unicuique potestas per Urbem, & Orbem Ecclesias construendi, quod antea Imperialis prohibitio inhibuerat) à quibusdam curiosis dubitabatur, ac etiam in præsenti in dubium revocatur, si ipsa in Urbe, & Orbe terrarum, præeminentiam, ac honoris prærogativam à Romana Ecclesia, & à cunctis Christicolis obtinere debeat potiorem.

Declaratio de qua in rubrica.

§. 2. Nos igitur volentes huic dubio finem imponere, & super hoc amputare materiam hæsitandi, auctoritate Apostolica tenore præsentium declaramus, decernimus, ac etiam definimus, Sacrosanctam Lateranensem Ecclesiam præcipuam Sedem nostram inter omnes alias Urbis, & Orbis Ecclesias, ac Basilicas, etiam super Ecclesiam, seu Basilicam Principis Apostolorum de Urbe supremum locum tenere. Eamque de jure majorem omnibus aliis Ecclesiis, ac Basilicis supradictis, ac super omnes & singulas prefatas Ecclesias, seu Basilicas prioritatis, dignitatis & præeminentiæ honore lætari. Et si quid contra hujusmodi nostram declarationem, determinationem, ac definitionem, a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentatum fuerit, id irritum decernimus, & inane.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, constitutionis, & definitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Avenionis X. Kal. Februarii Pontificatus nostri anno secundo.

Dat. die 23. Januarii 1372 An. IV.

(a) Huic Ecclesiæ centenariam tantum præscriptionem opponi posse statuit Honorius III. Constit. LIII. Tom. III. P. I. pag. 221. Bullas autem, quibus Martinus V. & Paulus II. Primatum super cæteras Orbis & Urbis Ecclesias obtinere voluere, consulto cum Cherubino omisi utpote Constitutionis Gregorianæ confirmatorias dumtaxat.

V.

Quod Prælati, Abbates, & alii Beneficia Residentialia obtinentes in Ecclesiis eorum Residentiam facere omnino teneantur.

Ex Regest. Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Futuram Rei Memoriam.

Exordium.

SOllicitudo Ecclesiarum omnium, quibus disponente Domino licet insufficientibus meritis præsidemus, animum nostrum jugiter pungit, & excitat, ut illarum occurramus dispendiis, & prout Nobis ex alto conceditur, utilia procuramus.

Mala ex negligentia residentiæ oborta ægrè recenset.

§. 1. Sane considerantes attente, quod Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælati, ac Rectores ad hoc in eis sunt positi, ut in illis personaliter resideant, & commissos eis gruges pascant pabulo verbi Dei, divinis vacent, & faciant vacare officiis, errata corrigant, prava compescant, deformata reforment, gubernent temporalia bona ipsorum, & Pauperum usibus deputata, aliaque incumbentia ipsis supportent onera, & Ministeria exequantur. Mirari admodum cogimur, & dolere, quod nonnulli ex eis non sine gravi Dei offensa postposita verecundia obauditis justis suorum lamentationibus subd torum, de damnisque suarum Ecclesiarum multiplicibus tam spiritualibus, quam temporalibus, non curantes Sponsas suas tanto derelinqunt tempore, quod quasi viduæ reputantur, Curiamque Romanam non pro ipsarum Ecclesiarum necessitatibus, aut notabilibus & veris utilitatibus, sed exquisitis occasionibus frequentare præsumunt, ex quibus animarum pericula, pollulatio vitiorum, dissolutorum morum incorrectio, diminutio divini Cultus, Ecclesiasticorum Ædificiorum ruina, & lapsus rerum, populorumque scandala, aliaque mala plurima provenire noscuntur.

Archiepiscopos Episcopos, &c. ut intra præfinitum tempus ad residentiam accedant, monet.

§. 2. Nos igitur tot, & tantis malis, & periculis congruis obviare remedi s cupientes, un versos, & singulos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, Abbates, Electos, Priores, Decanos, Præpositos, ac Archidiaconos quarumcumque Ecclesiarum, ac Monasteriorum, ac Prioratuum, aliosque majores in Cathedralibus post Pontificales, & Principales in Collegiatis Ecclesiis Dignitates obtinentes quocumque nomine nuncupentur, tam seculares quam regulares, nec non Parochialium Ecclesiarum Rectores in Curia prædicta, vel prope illam per duas dietas non tamen in locis Ecclesiarum, & Monasteriorum suorum morantes ad præsens exceptis hiis, quos ad nostra, & Romanæ Ecclesiæ retinemus obsequia per nos nominatim declarandis, auctoritate Apostolica tenore præsentium mandamus, eis districte præcipiendo mandantes, quatenus usque ad Festum Resurrectionis Dominicæ proxime secuturum recedant de Curia prælibata, ad commissas eis Ecclesias

clesias, Monasteria, & Prioratus, quamcito commode poterunt, profecturi, & in eis facturi personalem residentiam, ut tenentur.

Recens de Ecclesiis, vel Beneficiis provisi quoto tempore in Curia morari possint.

§. 3. Patriarchæ verò, Episcopi, electi, Abbates, Priores, Decani, Præpositi, Archidiaconi, aliique hujusmodi Dignitates majores, & principales obtinentes, ac Rectores Parochialium Ecclesiarum, qui ad prædictam Curiam venient in futurum, vel in ea ad Ecclesias, & Monasteria, seu Dignitates hujusmodi contigerit promoveri, in illa sine nostra, vel alterius, quem ad hoc duxerimus deputandum, speciali licentia, de qua per nostras, aut ejusdem per nos deputandi, literas constet, ultra tres menses a die, qua eamdem curiam intraverint, seu promoti fuerint numerandos non audeant commorari, sed ad suas Ecclesias, & Monasteria revertantur, & in eis etiam residentiam faciant, ut præfertur.

Impediti, causas legitimas PP debent ostendere.

§. 4. Et ut obvietur fraudibus, ad præfatam curiam absque dicta licentia non redeant infra annum a tempore recessus hujusmodi computandum. Si vero aliqui ex prædictis prætendant aliquam justam causam habere, propter quam in ipsa curia habeant moram trahere ultra terminos supradictos; illam coram Nobis, vel eidem per nos ad hoc deputando infra ipsos terminos allegare, ac nostræ, vel ejusdem deputandi responsionis oraculum habere, ac observare procurent.

Inobedientes anathemati subjecti.

§. 5. Alioquin omnes, & singulos, qui contra monitionem, & mandatum nostra hujusmodi in eadem curia morari, aut ad illam infra dictum annum redire, ut præfertur, præsumpserint, cujuscumque status, ordinis, vel conditionis extiterint, etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, aut Episcopali præfulgeant Dignitate; Non obstantibus quibuscunque licentiis privilegiis, seu indultis contrariis per nos, vel quoscumque Prædecessores nostros Romanos Pontifices concessis eisdem, etiamsi de illis & totis eorum tenoribus esset præsentibus specialis, & expressa mentio facienda, quæ per præsentes penitus revocamus; elapsis dictis terminis excommunicationis sententiam incurrere volumus eo ipso, a qua præterquam in Mortis Articulo constituti absolui nequeant absque nostra, vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum licentia speciali.

Clausulæ.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum mandati, & voluntatis infringere &c. Datum Avenioni octavo Kalendas Februarii Pontificatus Nostri anno Secundo.

Dat. die 25. Januarii 1372. An. II.

V I.

Damnatio quorumdam Statutorum in Regno Aragoniæ per que Ecclesiarum libertas, & Ecclesiasticarum Personarum bona afficiebantur.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Ex Regest. eadem.

SI quis culpas delinquentium pœna fineret impunitas, ausus malignandi succresceret, & mali prohibitio nulla esset.

§. 1. Sane nuper relatione fide digna ad nostrum non sine mentis turbatione pervenit auditum, quod in Terris Carissimi in Christo Filii nostri Petri Regis Aragonum illustris dominio, & ditioni subjectis nonnulli temporale dominium habentes, vero gerentes officia Secularium Potestatum suis terminis non contenti libertatem, & immunitatem Ecclesiasticam prætextu quorumdam statutorum cædere multipliciter non verentur: asserunt etenim inter hujusmodi statuta unum esse, quod de *Sono emisso* intitulant, & ejus vigore ipsis licere, dum aliquis malefactor fugiens, ne capiatur ab Officialibus Secularis Justitiæ, receptatur in Castro aliquo seu Fortalitio, si habentes Castri seu Fortalitii custodiam requisiti eum restituere noluerint, Castrum hujusmodi insultare, capere, ipsum funditus destruere, bona mobilia in eo existentia in prædam adducere, & exterius per totum Territorium Fortalitii, sive Castri prædicti tam in bonis immobilibus, quam mobilibus vastum facere, & hujusmodi statuti prætextu Castra, Villas, seu loca Ecclesiarum, Prælatorum, seu aliarum Ecclesiasticarum Personarum per se, seu alios diruunt, vastant, & destruunt; bonaque etiam mobilia eorumdem occupant, & asportant, possessionesque dictorum Prælatorum, Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum Personarum, et aliorum incolarum, & subditorum Castrorum prædictorum vastant, & penitus destruunt.

Primum Statutum.

Alterum Statutum.

§. 2. Etiam aliud asserunt Statutum quod *Pacis, & Treguæ* Intitulant; cujus vigore dicunt eis licitum esse, dum aliquis ad alterius querimoniam per literas Justiciarii Secularis monitus, ut conquerenti de debito vel delicto infra quindecim dies satisfaciat, infra eosdem quindecim dies non satisfecerit, damnum datum non emendaverit, vel saltem coram dicto Justiciario Seculari non comparuerit, et pignora pro satisfactione facienda in manu, et posse dicti Justiciarii realiter, & de facto posuerit; ex tunc lapsis dictis quindecim diebus sic monitum a Tregua, & Pace cum publica præconizatione ejicere, et postquam sic ejectus fuerit, damnum quodcumque ei tam in persona, quam in bonis impune dare, et alias diversimode contra eum, & ipsius bona procedere; Et hujusmodi secundi statuti pretextu Prælatos, cæterasque Personas Ecclesiasticas etiam cum præconizatione publica

ea non absque Dei gravi offensa, et enormi læsione ecclesiasticæ libertatis a Pace, et Tregua eiiciunt, capiunt, interficiunt, et alias in Personis, & bonis damnificant, nec possunt seu audent per aliquos Barones, Nobiles, seu alias personas Ecclesiasticas vel seculares, seu per communia Civitatum, Universitates Castrorum, & Villarum substineri, receptari, seu aliqualiter defendi.

Tertium Statutum.

§. 3. Aliquando vero cum Prælati, sive aliæ personæ Jurisdictionem Ecclesiasticam obtinentes, seu eorum; vel alicujus eorum Vicarii, vel Officiales, Missi, vel Exequutores in aliquos obtinentes dominium temporale, seu Officiales, seu Servitores eorum excommunicationis, aut in Terris eorum Dominio, seu ditioni, aut gubernationi subjectis Interdicti proferunt sententias, seu a Jure, vel Provincialibus Conciliis, aut Synodalibus Constitutionibus promulgatis publicant, & observant, ac ab aliis publicari, & observari faciunt; dicti Domini Temporales, aut Officiales eorum Castra, Dominia, & alias Possessiones, ac Jura, & Jurisdictiones temporales ipsorum Prælatorum, seu Ecclesiarum. & Monasteriorum, Religiosorumque Locorum, etiam quod deterius est, libera, & allodialia, & quæ ab eis in Feudum, seu alias non tenentur, ad manus suas capiunt, occupant, & sarciunt pro suæ libito voluntatis.

QuartumStatutum.

§. 4. Nonnunquam etiam ob præmissa, seu alio exquisito colore fingentes Prælatos, seu Personas alias Ecclesiasticas esse sibi suspectas, a Terris, & districtibus, quibus suo, vel alio nomine dominantur, ipsos expellunt seu bandiunt, & interdum generaliter, nonnunquam verò specialiter cum voce præconia, & quandoque sine ea inhibent suis subjectis, aut suo commissis regimini, ipsorum Prælatorum, aut aliarum ecclesiasticarum personarum Nominibus, & cognominibus dumtaxat expressis, clericatu, & aliis titulis, per quos posset cognosci, quod essent Personæ Ecclesiasticæ in fraudem, & dolose suppressis: quod eis de suis debitis, aut rebus aliis, in quibus tenentur eisdem, si sunt efficaciter obligati, non respondeant, aut faciant, seu permittant ab aliquo responderi: & interdum præmissa seu eorum aliqua fieri mandant, seu consulunt, factaque nomine suo rata, & grata habent, & ea facientes, seu fieri mandantes sustinent, & defensant.

Ex vi horum Statutorum vim aliquam, injuriam &c. Ecclesiis, & personis Ecclesiasticis inferri vetant Pontifex.

§. 5. Cum igitur manifestè Deo irrogentur injuriæ, cum Ecclesiæ, Monasteria, & alia Pia loca, in quibus ejus laudibus deservitur, gravibus perturbantur Iniuriis; ac Clerici, & aliæ Personæ ecclesiasticæ premuntur onere serv tutis, ac nulli super iis deferendum sit honori, quę prejudicant ecclesiasticę libertati; Nos attendentes premissa contra prefatos clericos, cęterasque Personas Ecclesiasticas, Ecclesias, Monasteria, & alia Religiosa, & Pia loca, eorumque bona aliqualiter dictorum statutorum vigore, vel alias fieri non licere; auctoritate apostolica de Fratrum nostrorum consilio hac Constitutione districtius inhibemus, ne aliquis Dominus temporalis seu exercens sub quovis nomine, seu titulo alicujus dominii temporalis Justiciariam, seu quamvis aliam potestatem, aut quivis alius ipsorum nomine, vel mandato dictorum Statutorum vigore ipsorum Prelatorum, Ecclesiarum, Monasteriorum, seu aliarum ecclesiasticarum personarum Castra, Fortalitia, seu munitiones quaslibet insultet, capiat, diruat, seu alias damnificet, ipsorum Prelatorum, Clericorum, & aliarum Ecclesiasticarum Personarum, Ecclesiarum, & Monasteriorum bona mobilia capiat, in predictam abducat, seu quomodolibet asportet: Territoriaque ipsorum Prelatorum, aut aliarum ecclesiasticarum personarum, seu Castrorum ac fortalitiorum pertinentium ad eosdem destruat, diripiat, seu vastum faciat in eisdem, Prelatosque seu Clericos vel alias personas ecclesiasticas ad querimoniam seu requisitionem cujusvis, sive alias pro quacumque causa civili, sive criminali, civiliter vel criminaliter intentanda, vigore predicti statuti, aut alio quovis loco, seu causa a Tregua, & Pace quomodocumque eiiciat, ipsi, vel suis in personis, vel bonis iniuriam inferat, seu pena aliqua punire presumat.

Spirituales Pœne contra inobedientes.

§. 6. Et quia premissi excessus eo sunt avius corrigendi, quia talia presumentes sub specie cujusdam simulatę Justitię sibi premissa licere contendunt, & eam sub dictorum statutorum velamine palliant; decernimus omnes, & singulos cujuscumque status, dignitatis, aut conditionis existant, etiamsi regali vel alia quavis prefulgeant dignitate, qui premissos insultus, captiones, depredationes, vastationes, a Tregua, & Pace ejectiones, iniuriarum in personis & rebus illationes facere, seu attentare premissorum statutorum occasione, necnon eos, qui pro eo, quod ipsi auctorum officialium familiares, seu subditi excommunicantur, aut terrę ipsorum, seu alicujus eorum Interdicto subjiciuntur, declarantur, & publicantur, Castra, possessiones, jura, bona, seu temporales jurisdictiones Prelatorum sententias hujusmodi proferentium, seu quorum auctoritate, aut ad quorum Instantiam sunt prolatę, capere, occupare, seu sarcire; aut etiam suos in Personis, vel bonis aliqualiter aggravare, eos etiam, qui Prelatos ipsos, Clericos, seu alias ecclesiasticas personas de terris suis, aut sibi subjectis, seu suo commissis regimini expellere, seu bannire presumpserint, aut mandaverint, seu premissa vel aliquod premissorum facta suo nomine rata habuerint, seu fecerint, consilium dederint, aut favorem, seu eos postea scienter presumpserint defensare; si Personę fuerint singulares excommunicationis, si vero Commune alicujus civitatis, Universitas, Castra aut Villę, interdicti sententiis subjacere eo ipso, a qua excommunicationis sententia, si in ea per mensem permanserint non possint ab alio, quam a Romano Pontifice preterquam in mortis articulo, nec tunc nisi gravaminibus ipsis effectualiter revocatis, si poterunt, & plenaria satisfactione de damnis, iniuriis, & interesse prius facta, aut cautione sufficienti de integre

gre satisfaciendo, si eam prestare potuerint, prestita, absolutionis Beneficium obtinere. Quod sic absoluti convaluerint, nisi post convalescentiam infra mensem predicta gravamina effectualiter revocaverint, atque plenarie de premissis satisfecerint, ipsos in eamdem excommunicationis sententiam reincidere volumus eo ipso; volentes nihilominus, ut qui non plenaria satisfactione premissa, seu de satisfaciendo cautione, ut premissum est, prestita in mortis articulo ab alio quam a Romano Pontifice fuerint absoluti, ecclesiastica careant sepultura, donec per heredes eorum sit plenarie satisfactum: omnes illos, qui tales tradere, seu interesse presumpserint eorum sepulture ecclesiastice excommunicationis vinculo innodantes. Volumus autem quod prefatum Interdictum post mensem predictum per alium quam per Romanum Pontificem nullatenus possit relaxari.

Extensio hujusmodi pœnarum.

§. 7. Propterea si premissa gravamina, vel eorum aliquod inferentes, aut inferri mandantes, seu fieri consulentes, aut rata ut premittitur, habentes, seu eos, qui ea intulerint, scienter defensantes, excommunicationis hujusmodi sententiam per unum mensem animo indurato presumpserint sustinere, ex tunc tota terra eorum, dummodo ultra unam Diecesim non contineat, si vero contineat ultra unam Diecesim, ille locus, in quo contra premissa, vel eorum aliquod attentatum fuerit, & etiam tota terra, quam sic delinquens habet in Dieceli, in qua ejus Domicilium principale consistet, ecclesiastico subjaceat interdicto. Si vero hujusmodi interdicti sententiam per alium mensem, quod absit præsumpserint sustinere, ex tunc una Diecesis, sive Provincia aut aliqua alia pars Terræ contra præmissa, vel eorum aliquod temere attentantium & etiam tota ipsa terra, etiamsi Regnum fuerit, vel alius quivis Potentatus notabilis, simul vel successive, prout circumspectioni illorum videbitur, quos ad hoc Exequtores per alias nostras literas deputamus, supponi valeant ecclesiastico interdicto, ipsius interdicti, post quam appositum fuerit, relaxatione Romano Pontifici reservata.

Obstantium derogatio.

§. 8. Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & gratiis, ac literis Apostolicis quibusvis personis communiter vel divisim sub quacunque forma, vel expressione verborum a Sede Apostolica concessis, vel imposterum concedendis, etiam si de illis plena, & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda; Quæ quo ad hoc alicui in nullo volumus suffragari. Per hoc autem aliis apostolicis, ac provincialibus & Synodalibus Constitutionibus super præmissis, vel eorum aliquo forsan editis in aliquo nolumus derogari.

Clausulæ.

§. 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ inhibitionis, constitutionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 5. Februar. 1372 An. II.

Datum Avinioni nonis Februarii Pontificatus nostri Anno Secundo.

VII.

Ex Regest. eodem

Literæ Processus, seu Anathematizatio Hæreticorum, aliorumque S. R. Ecclesiæ quomodolibet se opponentium, quas in Die Cænæ legi consuevit.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam Rei Memoriam.

Excommunicantur Catari, cæterique hæretici:

§. 1. Excommunicamus, & anathematizamus ex parte Dei Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, auctoritate quoque Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, ac nostra omnes Cataros, Patarenos, pauperes de Lugduno, Arnaldistas, Speronistas, Passaginos, & Fraticellos, ac quoscumque alios hæreticos quocumque nomine censeantur, ac omnes fautores, receptatores, credentes, & defensores eorum.

Piratæ.

§. 2. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes Piratas, Cursarios, & latrunculos marinos, ac omnes fautores, receptatores, & Defensores.

Nova imponentes pedagia.

§. 3. Item Excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui in terris suis nova pedagia imponunt.

Arma, aliaque hujusmodi deferentes Saracenis.

§. 4. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui Equos, Arma, ferrum, lignamina, vel alia prohibita deferunt Saracenis, quibus Christianos impugnant.

Literas Apostolicas falsantes.

§. 5. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes falsarios Bullæ, & Literarum Apostolicarum, & petitionum gratiam, & Justitiam continentium per Summum Pontificem, & Vicecancellarium seu gerentem officium Vicecancellarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ de mandato ejusdem Summi Pontificis signatarum, aut sub nomine Summi Pontificis, seu Vicecancellarii, seu gerentis Officium Vicecancellarii prædictorum signantium petitiones easdem.

Curiam sequentibus molestiam inferentes.

§. 6. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes, vel recedentes ab ea, nec non illos, qui Jurisdictionem ordinariam, vel delegatam aliquam non habentes, eos, qui in Romana Ecclesia morantur, temeritate propria, capere, spoliare, vel detinere, aut ex proposito deliberato vulnerare atrociter vel interficere præsumunt, & qui victualia, vel alia ad usum Romanæ Curiæ necessaria impediunt, ne ad Sedem prædictam deferantur, & qui talia fieri faciunt, sive mandant, & alios, qui scienter eis favent, vel ipsos receptari, aut defendunt, cujuscumque fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis, & status, etiamsi Pontificali, seu alia Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate.

Causas suas Romæ agentes, aut eorum Patronos quolibet modo offendentes.

§. 7. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium, seu alios quascumque personas ecclesiasticas, & seculares ad eamdem Curiam super eorum causis, & negotiis recurrentes, illaque in Romana Curia prosequentes, aut Procuratores

res, gestores, Advocatos, vel promotores ipsorum, seu etiam Auditores, vel Judices, qui super dictis Causis vel negotiis deputantur, vel de eadem Romana Curia recedentes occasione causarum, & negotiorum hujusmodi verberant, mutilant, vel occidunt, aut bonis spoliant eorumdem cujuscumque præeminentie, dignitatis, ordinis, conditionis, aut status fuerint; etiam si Pontificali, vel quavis alia præfulgeant dignitate.

Romipetas, & peregrinos detinentes &c.

§. 8. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes vulnerantes, mutilantes, interficientes, seu capientes, aut detinentes, vel depredantes Romipetas, & peregrinos ad Urbem causa devotionis, & peregrinationis accedentes, in ea morantes, ac recedentes ab ipsa, & ad hoc dantes auxilium, consilium vel favorem.

Bona R. Ecclesiæ occupantes.

§. 9. Item excommunicamus, & anathematizamus omnes illos, qui per se, vel alium seu alios directe, vel indirecte sub quocumque titulo, vel colore Civitates, Castra, Villas, Terras, ac loca, & jura quęlibet alia ipsius Romanæ Ecclesiæ, vel aliqua seu aliquem eorum, aut ipsorum, vel aliquorum, seu alicujus ipsorum partem, & etiam comitatum nostrum Venaysinum, & Civitatem Avinionensem cum ejus Territorio scienter occupant, & detinent occupata.

Quibuscumque non obstantibus.

§. 10. Non obstante si aliquibus cujuscumque ordinis, conditionis, status, dignitatis, & præeminentiæ fuerint etiam ut præditur Pontificali seu quavis ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate, communiter vel divisim a Sede prædicta sit concessum quod excommunicari, aut anathematizari non possint per Literas Apostolicas, quæ plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, necnon ordinibus, locis, nominibus propriis, & cognominibus, ac dignitatibus eorum non fecerint mentionem, necnon privilegiis, indulgentiis, & literas Apostolicas specialibus, vel generalibus consuetudinibus ac observantiis scriptis, & non scriptis contrariis quibuscumque, per quę contra præmissa, vel eorum aliqua, seu aliquod possent quomodolibet se tueri, quæ quoad hoc cassamus, irritamus, ac tollimus, & viribus vacuamus: eos insuper, qui hujusmodi sententias per nos latas incurrerint, nullus nisi dumtaxat Romanus Pontifex absolvere valeat, præterquam in mortis articulo constitutos.

Publicatio harum Literarum.

§. 11. Ut autem hujusmodi nostri processus ad communem omnium notitiam deducantur, Cartas sive membranas processus continentes eosdem majoris Ecclesiæ Avinionensis appendi vel affigi ostiis vel superliminaribus faciemus, quæ processus ipsos suo quasi sonoro preconio, & patulo inditio publicabunt, ut ii, quos ipsi processus contigerint, nullam possint excusationem prætendere, vel ignorantiam allegare, quod ad eos non pervenerint, vel quod ignoraverint eosdem; cum non sit verisimile, quoad eos remanere incognitum, vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Clausulæ.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, & anathematizationis, cassationis, irritationis, annullationis, & vacuationis infringere &c.

Datum Avinioni in Palatio nostro Apostolico in die Cænæ Domini Pontificatus nostri Anno Secundo.

Dat. anno 1372. Pontif. II.

VIII.

Saraceni ad Chistianam fidem conversi, & ad eorum sectam redeuntes, & Christiani ad illam transeuntes eorumque fautores, ab Inquisitoribus hæreticæ pravitatis puniantur.

GREGORIUS PAPA XI.

Inquisitoribus hæreticæ pravitatis.

Quid causam huic Constitutioni dederit.

§. 1. ADmodum dolenter audivimus, & narramus, quod non solum quidam de Saracenica impietate ad Christianam fidem conversi, ad eamdem sunt impietatem reversi, verum etiam quamplurimi Christiani, veritatem fidei abnegantes, se damnabiliter ad Agarenorum perfidiam transtulerunt; quod tanto magis reprobum fore cognoscitur, quanto ex hoc Christi nomen sanctissimum, quadam familiari hostilitate securius blasphematur.

Sanctio de qua in rubrica.

§. 2. Cum autem huic pesti damnabili, congruis & festinis deceat remediis obviare, Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus infra terminos vobis ad inquirendum contra hæreticos, auctoritate Sedis Apostolicæ designatos, super præmissis, tam per Christianos, quam etiam per Saracenos inter Christianos morantes, inquisita diligenter, & solicite veritate, contra omnes, quos talia inveneritis hactenus commisisse & committere in futurum, tamquam contra hæreticos, contra fautores etiam, & receptatores, & defensores eorum, tamquam contra fautores, receptatores, & defensores hæreticorum procedere studeatis:

§. 3. Saracenos quoque, qui Christianos utriusque sexus, ad dictam eorum perfidiam perduxerint, aut inveneritis de cętero inducentes, pœna debita puniatis, contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii sæcularis.

Datum apud Villam novam Aven. dioec. III. Non. Augusti Anno Secundo.

Dat. die 3. Augusti 1372. An. II.

IX.

Fraticellorum, Dulcinorum, & de Paupere vita Hæreticorum Cineres in Regno Siciliæ colentes, eisque Altaria cum luminaribus erigentes, anniversariamque diem obitus eorumdem celebrantes, vel alias ad cultum absque Sedis Apostolicæ licentia extollentes puniendos esse sancitur.

Ex Regest. in Arch. Vatic. & Raynaldo.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, aliisque Ecclesiarum Prælatis in Insula Siciliæ constitutis, ad quos præsentes pervenerint, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Recensitos in rubrica abusus reprobans.

§. 1. Molesta significatio ad nostrum perduxit auditum, quod in nonnullis Civitatibus, Castris, Villis, & aliis locis Insulæ Siciliæ Vobis ordinario Jure subjectis quidam diabolica fraude decepti ossa, & cineres quorumdam de Fraticellorum, Dulcinorum, & de Paupere Vita Sectis per Sedem Apostolicam reprobatis, qui dum viverent, ut simplices sub specie recti deciperent, ipsis simplicibus se viros poenitentiæ ostendebant, ac si cineres, & ossa hujusmodi essent reliquiæ adscriptorum Sanctorum Cathalogo, temeritate propria colere, & Ecclesias, seu Cappellas in talium honorem erigere, & erectas cum luminaribus in anniversariis obituum eorumdem catervatim annis præsumunt singulis visitare.

Contra eos patrantes per Episcopos procedi mandat.

§. 2. Cumque præmissa, quæ absque authoritate Romanæ Ecclesiæ fieri a Sacris Canonibus prohibentur, nullatenus debeant tolerari; Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus in vestris Civitatibus, & Diæcesibus prædicta vel similia per quascumque personas de cætero attentare districtius inhiberi curetis, Contradictores cujuscumque status, ordinis, sexus, vel conditionis existant auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii Secularis.

Quibuscumque non obstantibus.

§. 3. Non obstantibus quibuscumque privilegiis Apostolicis, statutis, & consuetudinibus contrariis juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis, aut si aliquibus communiter vel divisim a dicta sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, ac eorum personis, locis, ordinibus, nominibus, agnominibus propriis mentionem. Præsentes autem literas post opportunam inspectionem earum curetis restituere præsentanti.

Dat. die 12. Sept. 1372. An. II.

Datum apud Villamnovam Avinionen. Diæcesis secundo Idus Septembris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

X.

Ex Regest. eodem.

Collegium in Civitate Bononiensi à se Gregorianum nuncupatum excitat, eidemque dotem assignat, Statutaque, & Ordinationes pro bono Regimine Magistrorum, & scholarium inibi degentium decernit.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Proemium.

Res sanctissima utriusque Juris Sapientia, per quam, & Militans Ecclesia regitur, & civilis Res publica gubernatur, sic erudiendis est mentibus exhibenda, ut non desidiosæ provisionis tedio negligatur, sed opportunæ solertiæ studio conquiratur. Verum quia sunt nonnulli, quibus ad compescendam scientiam Ingenii natura beneficium præbuit, sed ipsius Sapientiæ donum aut omissio viæ debitæ, hoc est continuatæ lectionis interimit, aut tenuitas necessariæ facultatis abscidit, debet non immerito iis, qui natura sunt dociles circa exercitium studii per loca provida ordinatione disposita initium negligentiæ subtrahi, & per temporalium supplementa offensio paupertati auferri, ut sic & loci opportunitas ad studium exquisitæ lectionis invitet, & necessariorum præbitio Ingeniorum Vires summoto inopiæ defectu votiva operatione confirmet.

Quæ Pontificem moverint ad hoc Collegium construendum.

§. 1. Sane attendentes, quæ tanquam acceptabile sacrificium summo conditori omnium per manus fidelium offeruntur, illa maxime Divinæ Majestati placere creduntur, per quæ ad effugandas ignorantiæ tenebras ii, quibus ad prosequendum scientiarum studium propriæ non suppetunt facultates, & quilibet locus inabilis aut damnosæ desidiæ aut vagationis arguendæ materiam præbent, opportunis remediis, & auxiliaribus commodis subleventur. Considerantes etiam, quod grandia commoda ex ipsa Juris sapientia spiritualia, & temporalia, publica, & privata mundo proveniunt, quibus Dei cultus augetur, Fides Catholica roboratur, animarum saluti consulitur, pax, & tranquillitas succisis litibus, quæ occasiones plerumque sunt criminum, procuratur licitum ab illicito, æquum ab iniquo secernitur, bonis præmia, malis supplicia decernuntur, instruuntur animæ rudium, & provettorum ad majora succrescunt, Justitia scripta Regina virtutum lux splendens, & via vitæ figura Dei & cingulum Christi per studium lectionis agnita colitur; Hæc siquidem jura quasi duo magna in firmamento luminaria certissima sunt humanæ naturæ solatia, infirmorum auxilia, potentium frena. Unde securitas venit, & conscientia proficit: sine quibus in Ecclesia aut laboriosius, aut inutiliter militatur, & res publica non censetur ad honorem, & gloriam Sanctæ, & Individuæ Trinitatis laudem, præcelsæ Virginis, & totius Curiæ triumphantis, pro nostrorum quoque remissione peccaminum, utque in orto Sanctæ Matris tuæ auctore Domino licet immeriti præsidemus Ecclesiæ virgulta ex generosis facultatibus jurium eorumdem, quæ sine hominum habetudine, sine Animarum malignitate, sine necessariorum carentia, quæ noverca est disciplinæ, satis deficere concernuntur fructus uberes, Deoque amabiles productura in Civitate nostra Bononiensi legum alumna præcipua, quam superna Justitia

stitia veluti clarissimum lumen jurium insigni studio illustrat, & quæ imbuta virtutibus fide indefessa Ecclesiam Dei colens nos ad summam sui dilectionem, gloriam, & exultationem attraxit, in domo nostra, in nostro nomine erupta in contrata seu strata Castilionis sita in Parochiis Sanctarum Mariæ, & Agathæ, ac Sancti Stephani, quæ fuit hæredum quondam Joannis de Pepulis Militis Bononiensis, unum Collegium perpetuis temporibus duraturum triginta Scholarium Pauperum sex Cappellanorum & quindecim familiarium constituimus, & ordinamus, ac domum ipsam seu Palatium cum omnibus juribus pertinentiis, & rebus mobilibus inibi existentibus ex nunc præfato Collegio libere assignamus, ac perpetuo, & ex certa scientia pro scholarium usibus ex nunc donamus, & etiam deputamus, scientes, quod ex eisdem triginta scholaribus quindecim sint studentes in jure Canonico, & totidem in jure Civili, nec aliqua manu, vel casu hujusmodi virium facultates turbentur seu destruantur, sed cum egredietur Canonista subrogetur alter Canonista, & idem de Legistis, ne contingat in futurum omnes studentes ejusdem existere facultatis.

Locus Collegii.

Scholarium numerus.

Quibus disciplinis imbuendi.

Qualitatis in recipiendis necessariæ.

§. 2. Volumus insuper & mandamus, recipiendos ad dicti Collegii numerum esse debere in prenominatis artibus precipue in Grammatica sufficienter, & in Logica saltem competenter instructos: declarantes, quod nullus, qui vigesimum ætatis suæ annum compleverit, nisi prius Jura per annum saltem audiverit, nec etiam aliquis licet alias audiverit, & provectus sit, qui annum trigesimum compleverit, in Collegio prædicto recipiatur.

Quibus ex locis seligendi.

§. 3. Prædictos autem Scholares in dicto Collegio subscripto modo recipi volumus, & assumi: videlicet, quod successivo tempore assumantur tot Lemovicenses de Diecesibus scilicet Lemovicen. & Tullen: quod sint in dicta Domo perpetuo viginti numero, alii vero non vero decem de Terris Ecclesiæ Romanæ, in Italia positis indifferenter, præterquam de Bononia recipiantur.

Super crescentibus redditus qua methodo Scholarum numerus augeri debeat.

§. 4. Proviso quod dictus numerus in nullo varietur, sed quoad facultates, nationes, & alia penitus observetur. Quod si contingat in futurum augeri numerum Scholarium propter superexcrescentiam bonorum Collegii prælibati, volumus superexcrescentes etiam de Lemovicinio, & de Terris Ecclesiæ, ut præfertur assumi, ita videlicet, quod semper duæ partes de Lemovicinis, tertia vero de Terris Ecclesiæ ut supra recipiantur, & instituantur: salvo, quod si præter hec contingat imposterum per Nos expresse augeri numerum scholarium; Volumus ipsos instituendos per Nos ultra numerum præfatum undecumque assumi, & per Romanum Pontificem nostrum successorem, qui pro tempore fuerit, eosdem institui; quem super iis Patronum constituimus prout in literis Apostolicis super hoc confectis latius continetur.

§. 5. Præfatis autem scholaribus sic receptis indulgemus, ut Canonistæ novem, Legistæ decem continuo tempore gravis infirmitatis, aut etiam tempore, quo fuerint absentes de mandato Rectoris, & majoris partis Collegii memorati negocia Domus tractando, vel etiam si ante eorum receptionem jura per triennium dumtaxat audierint minime deducto in dicto Collegio stare possint: mandantes eisdem, quatenus infra illud tempus ad gradum saltem licentiæ docendi sucipiende se disponant, & inhibentes eis expresse, ne formam seu dispositionem statutorum Universitatis Scholarium Bononien. circa privatum examen limitatum aliqua occasione trascendant. Quo cursu completo, vel etiam licentiæ gradu prius suscepto infra unum mensem exire de prædicto Collegio teneantur, nisi infra sex menses immediate sequentes gradum vellent recipere Doctoratus: quo casu per illud tempus tantummodo tollerentur, vel nisi in sua facultate examinatus, & licentiatus ad aliam facultatem hujusmodi jurium transiret: quo casu, ut amplius in scientia crescat, volumus talem dumtaxat ibidem per alium triennium tolerari.

Quo tempore quis in Collegio morari possit.

§. 6. Præterea cum intentionis nostræ sit, præfatum collegium pro scholaribus Pauperibus, qui Parentum opibus, vel sufficientibus proventibus ecclesiasticis in studio sustentari non possunt, vel eis ad prosequenda studia facultates propriæ non suppetunt instituere, & dotare statuimus: quod si quemquam ex dicti Collegii scholaribus contingat in antea beneficium seu beneficia Ecclesiastica valoris annum quinquaginta librarum turonen. parvorum secundum taxationem decimæ, vel septuaginta ducatorum auri Bononiæ portatorum, aut in Patrimonio sibi apparato tantumdem obtinere, & de quo seu quibus quam primum sibi obvenerint, Rectori, & Collegio infra mensem a die notitiæ fidem facere teneantur infra unius anni spatium a die, quo fuerit hujusmodi beneficii, vel Patrimonii possessionem pacificam assecutus, nisi forsan infra sex menses proximos immediate gradum licentiæ, vel Doctoratus, ut supra præmittitur, vellet suscipere, de dicto collegio recedere, & alteri cedere teneatur, & alter loco ejus idoneus surrogetur.

Qui fuerit vel de patrimonio vel de aliquo Beneficio Eccl. prævisus discedere tenetur.

§. 6. Verum quia propter annum sterilitatis, aut fortuito casu, qui humanis nequeunt consiliis provideri, contingere forsan poterit in futurum, quod aliquibus annis redditus, & proventus dictæ domus deductis oneribus ad tot personarum præmissarum substentationem non sufficeret, statuimus quod eo anno, quo vel quibus hujusmodi computum seu casuum eventus occurrerit, nullatenus propterea possessiones, redditus, libri, proventus, aut alia jocalia, seu bona dicti Collegii distrahantur, seu vendantur, sed hic ordo servetur. Primo namque de pecuniis communibus Thesauri, si quæ fuerint, se substentet, quod si non sint, vel non sufficiant, detrahantur collectæ Doctorum, & Bidellorum, & aliæ expensæ extraordinariæ, & eas quilibet solvat de proprio,

Sterili tempore non dimittendi Scholares, se supplendum modo hic Statuto.

prio, deinde diminuatur numerus familiæ, & aliorum pensionariorum, demum Vestiarium scholarium; Quod si nec ista sufficiant, nec ideo diminuatur scholarium numerus, nec aliquis eorum exeat, sed quilibet de proprio, quantum erit sibi possibile, contribuat, & tandiu simul cohabitent, quandiu absque penuria vivere simul poterunt. Quod si tanta esset penuria, quod numerus tolerari non possit vel integrari, primo Beneficiati, deinde Graduati, demum alii minus pauperes, durante tali penuria exire ipsum Collegium teneantur, admittendi postmodum in locum pristinum, si suppetent facultates.

De redditibus superexcrescentibus quid sit agendum.

§. 7. Si vero universa temporum varietate adveniente, prout sepe contingit, redditus, & proventus dicti Collegii deductis omnibus superexcreverint, eos in augumentum possessionum, & reddituum communium dicti Collegii applicari volumus & converti; Quod si tandem clementia divina favente aliquo tempore hujusmodi redditus, & proventus adeo excreveri, quod ex eis posset numerus scholarium augeri, volumus, & ordinamus, quod hujusmodi reddituum excrescentia juxta formam provisionis per Nos annotatam superius, & dispositam, in augumentum numeri scholarium convertatur: ita tamen quod habita prius diligenti deliberatione cum toto Collegio, & ejus Visitatoribus, de quibus statuetur inferius, amplietur prius Domus, & taliter aptetur, quod omnes intra ipsam Domum, & sub eodem regimine simul inhabitent: proviso semper quod remaneant redditus ampliores, & introitus, quam ascendant expensæ.

Scholarum Lemovicen. præsentatio Gregorio reservata, ejusque consanguineis.

§. 8. Cæterum Nobis, quamdiu Christi gratia in humanis agemus, provisionem & dispositionem dictæ Domus, ac receptionem, & institutionem Scholarium, potestatem quoque supplendi, emendandi, addendi, & pro nostræ voluntatis arbitrio commutandi, tollendi, & augendi numerum præfatum ac omnia præmissa, & subscripta omnifariam reservamus. Nobis autem juxta divinæ permissionis beneplacitum de præsenti luce subtractis Ecclesiæ Romanæ Cardinales, si qui fuerint, de genere nostro successive & gradatim unum post alium secundum propinquiorem gradum attinentiæ in præsentatione dictorum scholarium nationis Lemovicen. volumus subrogari: quibus non extantibus, aut deficientibus ad Comitem Bellifortis Genitorem nostrum, & post eum ad Vicecomitem Turen. Germanum nostrum, deinde ad filios ejusdem Vicecomitis, ac etiam ejus Nepotes natulares, & legitimos masculos per rectam dumtaxat lineam descendentes, & illis non extantibus, ad eum, qui Comes fuerit Bellifortis per lineam masculinam a Progenitoribus nostris auctore Altissimo descensuros, ejusque liberos, & nepotes naturales, & legitimos per rectam dumtaxat lineam descendentes, eisque deficientibus per Nicolaum Rogeri Germanum nostrum, & ejus liberos, ac nepotes naturales & legitimos per rectam, & masculinam dumtaxat lineam descendentes: & demum iis non extantibus, aut deficientibus ad proximiorem de nostro genere a Progenitoribus nostris per masculinam lineam descendentem perpetuis temporibus dictorum Scholarium Lemovicen. præsentationem volumus pertinere.

Italarum præsentatio quibus sit addicta?

§. 9. Eorumque Præsentatorum institutio, & examinatio ad Episcopum Lemovicensem, qui pro tempore fuerit, vel Lemovicensi sede Vacante ad Episcopum Tutellen. perpetuo statuimus pertinere. Scholarium autem Italicorum præsentationem ad quatuor Doctores de Terris Ecclesiæ vel illis deficientibus de locis aliis, qui pro tempore fuerint antiquiores respectu scilicet lecturæ non ætatis actu Bononiæ legentes, quorum duo sint Doctores Canonistarum, reliqui Legum, & ad Episcopum Bononiensem, qui etiam pro tempore fuerit, eorum examinationem, & institutionem post nostrum obitum volumus perpetuo, & irrevocabiliter devolvi. Quod si præfati Doctores infra mensem præsentare quoquomodo distulerint, aut concordare nequiverint, ad præsentandum ea vice non admittantur, sed ad Rectorem, & Consiliarios dicti Collegii pro illa vice devolvatur. Monentes, & attentius obsecrantes in Domino omnes, & singulos prædictos juxta fiduciam, & spem plenam, quam de ipsis indubie gerimus, quatenus omni timore, amore, pretio, vel odio postpositis solum Deum habentes præ oculis præsentent, & instituant in ipso Collegio Scholares provectos, dociles, & ad studium bene aptos, vitæ, & conversationis laudabiles, & bonis moribus commendatos super quo eorum animas oneramus. Declarantes quod si is, ad quem spectabit præsentatio, vel institutio Lemovicen. infra sex menses nullum destinaverit, quod Rector, & Consiliarii, qui pro tunc erunt in dicto Collegio virum provectum, & idoneum, ut præmittitur, possint undecumque in ipso Collegio pro illa vice ad tempus recipere; Qui quidem alteri destinato postea per eum vel eos ad quem, vel ad quos spectabit institutio, statim cedere teneatur, alias de facto expellatur mora quacumque temporum non obstante.

De Cappella construenda, & nomine Collegii.

§. 10. Verum quia a spirituali pabulo sumere debent quælibet pietatis opera fundamentum, quo reficiantur, præsertim Clerici ad cælestem patriam operantes, statuimus, ut in loco congruo domus prædictæ, qui divino magis aptus cultui videbitur una Cappella cum campanili, duabus campanis, quæ per modum classis pulsari valeant temporibus opportunis, construatur, & sub vocabulo, & festo Assumptionis Gloriosæ Virginis Mariæ Altare consecretur totaque Domus prædicta a vocabulo Domini Gregorii Papæ suum Titulum, & Nomen assumat, perpetuisque temporibus Gregorianum Collegium nuncupetur.

De divinis officiis in eadem Cappella peragendis.

§. 11. Pro sacris vero debitis mysteriis in dicta Cappella congruis temporibus exequendis perpetuo esse volumus sex Sacerdotes, statuentes quod singulis diebus saltem duæ Missæ, quarum altera sine cantu de mane ante ingressum Scholarium, etiamsi expedierit in aurora; altera vero cum cantu Ecclesiæ hora debita celebrentur, & earum

rum alteram quilibet Scholaris audiat.

Preces pro se in eadem Cappella dicendas a Sacerdotibus indicit Gregorius.

§. 12. Quamvis autem præfatos sex Cappellanos ad celebrandum singulis diebus ultra duas missas non volumus adstringi; tamen ipsos, & Scholares si qui fuerint in Sacerdotio constituti, hortamur in Domino, ut diebus præsertim Dominicis, & festivis celebrationi Missarum insistant; in qualibet vero missa, nisi obstet diei solemnitas, ad nostram directionem quandiu vitam duxerimus in humanis quotidie dicatur Oratio *Deus omnium fidelium famulum tuum Gregorium &c.* ac etiam singulis septimanis duæ missæ de Sancto Spiritu celebrentur. Post solutum autem nostræ naturæ debitum simili modo pro anima nostra dicatur Oratio: *Deus qui inter Apostolicos Sacerdotes Famulum tuum Gregorium &c* & singulis septimanis duæ Missæ peculiares de mortuis. Præter hoc quoque jubemus, singulis annis die nostri obitus cum solemnibus Vesperis, Matutinis, & Missa de mortuis, quibus justa, & evidenti causa cessante omnes tam Scholares, quam sacerdotes interesse debeant, anniversarium pro anima nostra celebrari, & nihilominus quilibet Sacerdos etiam Scholaris dictæ domus illa die Missam de Requiem æternam per se vel per alium, alii vero Scholares non Sacerdotes officium mortuorum submissa voce dicere teneantur.

De divinis officiis festivis diebus in eadem peragendis.

§. 13. Præterea statuimus & ordinamus, quod diebus Paschalibus, & aliis solemnitatibus, videlicet: in festo Nativitatis Domini cum duobus diebus sequentibus, Circumcisionis, Epiphaniæ, Ascensionis, Pentecostes, & Corporis Christi, quatuor Principalibus gloriosæ Virginis Mariæ Festivitatibus, ac Nativitatis beati Joannis Baptistæ, Beatorum Apostolorum Petri, & Pauli, Sancti Michaelis, Sancti Benedicti, & S. Martialis, omnium Sanctorum, & die sequenti, ac Festo Sanctæ Catharinæ officium Divinum celebretur, prout consuetum est fieri in Collegiatis Ecclesiis, ac etiam tribus diebus majoris hebdomadæ officium matutinum decantetur: quibus diebus, & Festivitatibus omnes Scholares justo cessante impedimento intersint, & coadiuvent: absentes vero Rectoris arbitrio puniantur.

De Festo Assumptionis B. Virginis celebrando.

§. 14. Insuper permittimus, quod in festo Assumptionis Virginis gloriosæ, quivis Antistes seu Prælatus in Pontificalibus cum ornamentis, quibus in Ecclesia sua utentur celebrando pro parte dicti Collegii requisitus possit absque alicujus licentia in præfata Cappella solemniter celebrare, omnibusque ibidem existentibus Verbum Dei possit illa die proponi, & ad Divina Officia in dicta Cappella audienda tunc, & aliàs præter illos de Collegio quivis mares dumtaxat sine Juris alieni præjudicio convenire. Oblationem tam Scholarium & familiarium dictæ domus, quam quorumcumque aliorum Parochialibus Ecclesiis, infra cujus limites dicta domus existit, volumus applicari.

De officio vespertino.

§. 15. Insuper statuimus, & volumus, quod singulis Diebus Vespertinum Officium cum nota, & nihilominus Sabatinis vigiliis Apostolorum, Evangelistarum, & quatuor Doctorum Ecclesiæ completorium cum Nota in prædicta Cappella per Sacerdotes ipsius domus decantetur. Sed ad interessendum iis diebus nolumus Scholares adstringi.

Aliæ preces a Scholaribus pro eodem Gregorio dicendæ.

§. 16. Denique singuli scholares, quandiu in præfato Collegio moram traxerint, singulis diebus, quam diu vixerimus, versum solum - *Fac servum tuum* - cum Oratione *Deus omnium fidelium &c.* & post mortem nostram Psalmum *De profundis clamavi a te &c.* cum Oratione *Deus qui inter Apostolicos &c.* dicere teneantur. Item singuli non sacerdotes qualibet septimana septem Psalmos Pœnitentiales cum Letania semel, Sacerdotes autem quolibet mense unam specialem Missam de Sancto Spiritu nobis viventibus, vel de requiem æternam nobis vita functis, & demum singuli Scholares unum integrum Psalterium quolibet anno, quandiu ibi erunt, dicere sint astricti.

De Confessione facienda, & Sacramento Eucharistiæ sumendo.

§. 17. Et quia in animam malevolam non ingreditur sapientia, nec in Corpore subdito peccatis, ut eorum opera accepta sint Deo, volumus, quod Scholares præfati ad minus ter in anno confiteantur, & bis communicent, aut sæpius captatis temporibus, prout divina gratia suffragabitur eisdem, ad quos si opus fuerit, per Rectorem ipsius Collegii compellantur.

Cappellanorum officium quale.

§. 18. Verum quia Dei Ministros oportet irreprehensibiles, & absque macula esse, statuimus & ordinamus, ut præfati sex Sacerdotes vita ac moribus comprobati præstita prius arbitraria cautione Rectori, & Consiliariis de indemnitate ac etiam præstito prius juramento, quod jura honorem, & bona dicti Collegii fideliter conservabunt, necnon statuta edita, & edenda ad suum officium spectantia, & obedientiam observabunt per Rectorem præfatum, & Consiliarios valeant assumi, ac etiam causa exigente depelli. Qui quidem nedum spiritualia sed & temporalia scholaribus administrare & etiam quotidiana officia ad mandatum Rectoris exercere teneantur. Proviso tamen quod Cappella divino Officio non fraudetur. Quæ omnia ut diligentius, & efficacius exequi valeant, prohibemus ne aliquam scientiam audire possint, nisi dumtaxat ab aliquo scholari horis congruis intra domum hora decenti. Præterea libros, Paramenta, Calices, & quæcumque ornamenta per Nos dictæ Cappellæ assignanda, ac etiam luminaria per ipsos Sacerdotes seu aliquos ipsorum vel alterum, de quo, seu quibus Rector seu prædictum Collegium duxerint ordinandum, volumus debita diligentia custodiri, tradi quoque, ac præparari, prout divinorum Officiorum ministeria peragenda suaserint, & eis pro dignitate solemnium vel feriatorum dierum videbitur convenire.

De Rectore singulis annis eligendo.

§. 19. Præterea quia Societas qualibet absque Rectore, sicut sine gubernatore navis facile deperiret, statuimus, & ordinamus, quod ad prosperum regimen ipsius Collegii singulis annis prima dominica vel die festiva Mensis Maji post celebratas electiones Rector Universitatis studii Bononiensis, convocatis prius, & congregatis scholaribus omnibus

nibus per Rectorem antiquum ipsius Collegii in loco ad hoc habili; Qui quidem venire, & ad electionem procedere teneantur sub pœna periurii, ac præstito primitus juramento in manibus antiqui Rectoris, quod postposito omni amore, timore, precio, vel odio ad electionem procedent; illum una cum præfato Rectore, qui duas voces habeat, eligant, quem credent sufficientem, & idoneum ad officium, & regimen Collegii exercendum. Qui quidem vigesimum quartum annum ætatis suæ attigerit, ac in Collegio per biennium moram traxerit suique de corpore Collegii ac natione ultramontana, idest Gallicæ nationis, & is omni exceptione repulsa pro Rectore habeatur, qui a majori parte partium etiam comparatione minorum electus fuerit, nec ad aliquam no stræ formam volumus eligentes adstringi; sed sufficiat, quod singulorum consensus per scriptas cedulas exprimatur, prout in electione ejusdem studii est solitum observari; pari numero discordantibus Electoribus permittimus, quod tota die electionis ad alterum de Electis accedere valeant discordantes, alias Visitatores, vel ipsorum major pars infra biduum certificare teneantur, quem maluerint de Electis. Assumptus autem modo præmisso, vel alias a majori parte officium non possit recusare sub pœna privationis gratiæ dicti Collegii per totum illum annum.

Idem secundo anno non eligendus.

§. 20. Proviso tamen quod electus uno anno non possit anno immediate sequenti assumi, nisi consentientibus ex mera liberalitate duabus Partibus ipsius Collegii: qui autem quocumque quæsito colore procuraverint se eligi anno secundo immediate sequenti, sit perpetuo inhabilis ad quodcumque officium in dicto Collegio obtinendum & nihilominus electio sit eo ipso: nulla simili modo nulla sit electio alias idonea de eodem ad tertium annum facta; si autem casus occurrat, quo sic electum se absentare ex justa Causa oporteat, exposita per eum dicto Collegio per octo dies ante recessum legitima Causa absentiæ, ac reddita primitus ratione de administratis per eum permittimus, quod ipse cum Consiliariis possit unum idoneum, qui eamdem potestatem habeat ad duos menses tantum loco sui subrogare, quibus elapsis, vel etiam a principio exposito de majori mora, fiat pro residuo anni illius electio nova, modo, & forma supradictis.

De ætate admittendorum ad officia.

§. 21. Ad electionem vero præmissam vel alios tractatus seu officia Collegii admitti nolumus, nisi illos, qui quartumdecimum ætatis suæ annum attigerint, ut videlicet eorum vox suffragium aliquod afferat: singulos tamen volumus cum aliis vocari, & admitti, & ediscant & de negotiis Domus notitiam habeant: quod si fuerit questio de ætate, stetur juramento asserentium se annum quartum decimum attigisse, & idem in aliis casibus, in quibus de etate quæstio orietur.

De Consiliariis.

§. 22. Verum quia quod a pluribus queritur facilius invenitur; Statuimus etiam & ordinamus, quod singulis annis expedita Electione Rectoris eadem die vel immediate sequenti per ipsum Rectorem novum, qui duas voces habeat, & alios scholares eligantur per Cedulas in manibus Rectoris secrete porrectas quatuor Consiliarii sufficientes, & providi cujuscumque nationis existant, & isti nulla juris forma observata, aut aliqua exceptione admissa assumantur, qui plures voces habuerint, etiam comparatione minorum partium. Qui quidem toto illo anno sollicitam curam, & fidelem Collegii, tam in Spiritualibus, quam in Temporalibus una cum Rectore habeant, nec pro absentia ipsorum electio nova, sed simplex subrogatio tantum per Rectorem, & reliquos Consiliarios fieri debeat, proviso tamen, quod nullus horum possit duobus annis immediate sequentibus ad idem officium assumi, nec semel electus possit officium recusare sub pœna privationis vestiarii totius anni.

De Thesaurario.

§. 23. Post hoc autem prestito prius juramento per scholares in manibus Rectoris, quod fidelem & idoneum Thesaurarium assument, eadem die vel sequenti eligatur eo modo quo Consiliarii unus Thesaurarius Ultramontanus, idest Nationis Gallicæ fidelis, & expertus de numero scholarium, qui pecunias Collegii modo inferius limitato fidelissime custodiat, & distribuat:

Præfatorum Officialium juramentum.

§. 24. Præfatus vero Rector sic electus in manibus Rectoris antiqui nec non, & Consiliarii ac Thesaurarius in manibus novi ante ullam administrationem presente toto Collegio, vel majori parte tactis Sacrosanctis Evangeliis jurent, quod officium suum bene, & fideliter exercebunt, utilitatem, commodum & honorem Collegii querentes; Item quod statuta facta, & facienda eorum Officium concernentia pro posse observabunt, & etiam Rectori successori, & Collegio legitimam, & fidelem rationem reddent. Item demum juret Rector, quod statuta rationabilia facta & facienda faciet inviolabiliter juxta posse a singulis observari. Per hoc tamen Juramentum nolumus Rectorem ejus pendente Officio ad penam perjurii obligari, nisi dumtaxat ad Statuta, quæ specialiter suum Officium concernere dignoscuntur.

Officium Rectoris quale?

§. 25. Ad officium quippe Rectoris sic assumpti spectet dispositio tam spiritualium, quam temporalium rerum Collegii habito cum opus fuerit consilio, & consensu omnium vel plurium Consiliariorum, vel etiam in arduis consensu totius, vel majoris partis Collegii, nec non in casibus expressis in Statutis consensu saltem duorum visitatorum. Item exactio juramenti quolibet anno post ipsius electionem immediate prestandi per singulos scholares de obediendo eidem Rectori. Item exactio juramenti prestandi per quemlibet scholarem de novo recipiendum.

Juramentum a Scholaribus præstandum.

§. 26. Cujus juramenti forma seu Capitula sunt hæc: scholaris quilibet antequam incorporetur in Collegio præsente Rectore, & Consiliariis juret tactis Sacrosanctis Evangeliis. Primo presentia Statuta edita, & edenda rationabilia observare. Item Rectori suo in licitis, & honestis obedire, item, quod jura, & bona Collegii pro posse defendet, & conservabit, item quod Rectori bona fide

fide revelabit omnia, quæ sciverit eidem Collegio notabiliter damnosa. Item quod nunquam contra Collegium verbo, vel facto dabit auxilium, consilium, vel favorem per se vel per alium quocumque colore quæsito. Item quod statutorum rationabilium Collegii revocationem nullo modo procurabit, & iis tribus ultimis casibus contrafaciens ipso facto perjurii reatum incurrat, & ad hæc tria ultima capitula juranda, & eorum pœnam volumus etiam tres scholares Bononienses pensionatos assumendos juxta formam infrascriptam adstringi.

Per horum Statutorum inobservantiam perjurii pœna non incurritur.

§. 27. Volentes autem prædictorum scholarium animarum providere saluti, nolumus eos per hoc juramentum perjurii reatum incurrere horum statutorum vigore seu occasione, nisi dumtaxat in casibus, qui pœnam perjurii infligunt, vel nisi Rector Collegii mandaret expresse aliquid juxta formam statutorum observari, vel fieri sub pœna perjurii.

Eā vero bis in anno legi debent.

§. 28. Ne vero prætextu ignorantiæ statutorum quis valeat excusari, mandamus, quatenus ipsa statuta de verbo ad verbum bis in anno, videlicet in festo Sancti Michaelis & in hebdomada Sancta præsente toto Collegio perlegantur, & nihilominus cuilibet de novo recipiendo statuta tradantur perlegenda, ut decernat quid debeat observare, & a quibus etiam præcavere.

Rectoris facultates quales sint?

§. 29. Præfatum autem juramentum & diem receptionis cujuslibet mandamus, per Rectorem in matricula in arca communi conservanda fideliter describi, ut per hoc de tempore moræ singulorum, & fidelitate eorum notitia possit haberi. Item ad ipsum spectet correctio gravis & levis omnium scholarium, & Sacerdotum secundum qualitatem excessus, ac potestatem sibi attributam horum statutorum vigore. Item ad ipsum Rectorem tantum spectet expulsio, receptio, & punitio etiam cum ligneis compedibus singulorum famulorum, nisi sint de gerentibus communem administrationem: in quorum receptione & administratione volumus consilium aliquorum de Collegio adhiberi. Item singulorum cameras, & alia quælibet loca Collegii saltem semel in mense jubemus per eum visitari. Qui quidem si eidem videbitur expedire, capsas cujuslibet faciat aperiri, resistentes gravi pœna juxta ejus arbitrium compescendo. Præterea ad ipsum Rectorem cura Collegii circa refectionem quotidianam spectare noscatur. Quapropter statuimus, quod quocumque tempore tam in prandio quam in cœna & collationibus temporibus opportunis, & locis condecentibus fieri consuetis tam diebus jejuniorum, quam aliis secundum statutum Patriæ, & Studii Bononien. consuetudinem, & morem consuetum per Rectorem, & non alium reguletur hora, nec aliquis absque ipsius mandato, vel eo absente ejus, qui primum locum obtinet post eum in mensa, & sui successive horam limitatam, & consuetam immutare audeat: contrarium facientes pro qualibet vice semel pane, & aqua utantur in tinello coram aliis tunc recumbentibus: adjicientes quod singulis diebus facto signo primitus cum campana, ac premissa benedictione Mensæ legatur de Biblia, vel legendis Sanctorum juxta morem per minores scholares Rectoris arbitrio deputandos.

De Præcedentiis in mensa, & gratiarum actione post ipsam.

§. 30. Et ne sit contentio inter eos, quis eorum videatur major, statuimus ut in mensa & alibi hic ordo servetur. Primum videlicet locum Rector semper possideat, deinde graduati si qui fuerint in concursu, primo graduatus, deinde scholares in dignitate constituti, si fuerint, demum scholares singuli secundum tempus, & ordinem receptionis nulla acceptatione habita. Salvo quod si aliquis ad mensam venerit aliis jam recumbentibus, in ea mensa, in qua sedere consuevit sedeat ultimus, & nihilominus si in benedictione defecerit, ferculo careat, nisi justa causa eum excuset. Sacerdotes vero serviant, vel sedeant prout Rector duxerit ordinandum. Post gratiarum actiones continue quandiu vixerimus dicatur Oratio *Deus omnium fidelium Pastor &c.* cum versu *Salvum fac servum tuum &c.* post nostrum vero obitum dicatur Psalmus *De Profundis* cum Oratione *Deus qui inter Apostolicos &c.*

De Conferentiis.

§. 31. Denique, quia per frequens exercitium acuitur ingenium, statuimus, quatenus finitis gratiarum actionibus quolibet die estatis de mane, de hieme vero iis diebus, quibus a Lectionibus ordinariis cessabitur, fiat collatio, vel disputatio per Canonistas, & Legistas separatim ea forma, & ordine, quibus Rector duxerit imperandum: secundum quod dispositioni temporis, consuetudini studii, & casibus occurrentibus videbitur convenire: permittentes, quod quicumque volens se exercitare, sive intra Domum, sive extra, possit temporibus, & horis congruis juxta studii generalis ritum legere, & disputare, petita tamen prius a Rectore licentia Qui quidem habito prius consilio cum aliquibus sufficientibus ipsius Collegii possit id concedere vel negare.

De necessariis ad victum provisionibus & summa qualibet die expendenda.

§. 32. Insuper statuimus, & ordinamus, quatenus per dictum Rectorem vel alium idoneum per ipsum, & Consiliarios deputandum de redditibus, & Proventibus per Nos ipsi Collegio assignatis, & assignandis fiant singulis annis provisiones in Communi sufficientes pro Scholaribus, Sacerdotibus, ac Familiaribus de blando, vino, sale, oleo, salsis carnibus, & similibus: & præter hoc quolibet die pro Carnibus, vel Piscibus, & aliis consuetis quadraginta solidos Bononien. dumtaxat valeant expendi: nisi forsan contigeret numerum scholarium augeri, quo casu pro rata augeri valeat etiam hoc casu expensa, vel nisi temporis qualitas, vel alia evidens necessitas amplius suadeat expendendum. Permittimus tamen diebus Paschalibus & tribus diebus Carnis privii dictam summam posse duplicari: de qua quidem summa Collegio memorato provideatur, prout ad vitam bene, & honeste viventium videbitur convenire. Quod si forsan in capite anni aliquid supersit volumus id communibus usibus, & necessitatibus Collegii applicari proviso, quod scholares absentes etiam cum licentia nil percipiant, nisi pro Collegii utilitate dumtaxat

rat eos contingat abesse, sed totum in convenientem usum convertatur.

De vestibus, earumque uniformitate, nullisque aliis rebus &c.

§. 31. Præter victum autem memoratum volumus cuilibet scholari pro vestimentis Pannum statuti consuetum deferri ibidem per scholares pro duabus lapsis vel manicis unam videlicet de mense Aprilis, alteram de mense Octobris per Rectorem consignari, proviso quod singuli scholares omnino Pannum in veste superiori ejusdem coloris deferant. Si quis autem præsumptuosus ita esset, quod Pannum statuti in veste superiori alterius coloris, quam alii deferre tentaret, ipso facto toto anno expellatur. Pro reliquis vero vestimentis necessariis volumus cuilibet scholarium per Rectorem, vel Thesaurarium tradi temporibus congruis, & consignari; medietatem scilicet in Festo Sancti Michaelis, & alteram medietatem in Festo Paschæ octo ducatos aureos, & pro candelis studii duos ducatos. Ita tamen quod de omnibus Rector qui pro tempore fuerit in Vestiario, & portione quotidiana, & candelis habeat duplum. Item quilibet Consiliarius ultra ordinarium habeat anno quolibet quatuor ducatos, Thesaurarius vero ducatos sex pro eorum labore, & distractione: statuentes, & declarantes, quod scholaris ad gratiam Collegii receptus, si infra Festum beati Joannis Baptistæ venerit, vestiarium, & cappam, quæ aliis dantur pro tempore estatis, habeat, alias si post prædictum Festum venerit, portionem Vestiarii hyemalis expectet. Item statuimus de illo, qui infra Festum Epiphaniæ venerit, ut portionem suam hyemalem lucretur, alias expectet sequentem. Item expensam pro Collectis Doctorum ac Bedellorum persolvendis necnon pro torticiis consuetis in præfato generali studio certis festivitatibus deferri volumus scholaribus suis temporibus tradi. Qui vero fraudem commiserit collectam non solvendo, vel oblationem seu cereum non portando, quod receperit, restituere compellatur, & nihilominus graviter puniatur: declarantes quod viginti solidos universitati persolvendos per quemlibet in studio supervenientem de novo, solvat quilibet de proprio. Quod si recusaverit, solvat pro eo incontinenti Rector Collegii, & eidem detrahat, & recuperet de prima solutione Vestiarii sui.

De Cubiculis, eorumque Ornamentis.

§. 32. Præterea cuilibet scholari de novo recepto camera fulcita ad modum Scholasticum de tribus scannis uno disco cum Rota quatuor librorum, & lettica cum culcitra, pulvinari, & lodice consignetur, & ista perpetuo expensis Collegii manuteneantur. De aliis autem sibi pro libito provideat: proviso quod Camera Rectoris, qui pro tempore fuerit, perpetuo deputanda expensis Collegii decenter de omnibus necessariis, & opportunis fulciatur: statuentes, quod quilibet de rebus sibi consignatis cedulam propria manuscriptam Rectori tradat: quæ omnia in suo recessu etiam per subtractionem propriorum bonorum, si necesse fuerit, integre restituere compellatur.

De Cubiculi optione.

§. 33. Et ne inter scholares pro Cameris oriatur discordia, statuimus ut graduati primo ordine suo demum antiquiores in receptione gratiæ nulla alia exceptione personarum habita gradatim infra tres dies meliorem Cameram vacantem optare valeant, ut demum ultimo recepto, vel recipiendo relicta consignetur.

De Medico, & diligenti Infirmorum curatione.

§. 34. Insuper dignum arbitrantes, & pium infirmis debere necessaria administrari, ut in debitam sanitatem valeant restaurari; Statuimus, & ordinamus, quod Rector & Collegium de bono Medico experto, & approbato dilligenter sibi provideant expensis Collegii, qui quoties fuerit expediens, visitare habeat cum summa diligentia scholares singulos, precipue infirmitate gravatos, ac etiam Sacerdotes, & familiares dicti Collegii: Præcipientes districte Rectori, quod quid quid legitime Medicus pro scholari infirmo duxerit ordinandum, expensis Collegii exacta diligentia jubeat ministrari: proviso semper, quod exigente necessitate spiritualis servitor bonus, & diligens expensis Collegii ac etiam optima Camera infirmo deputetur, vel si maluerit in loco ad hoc deputando, quæ Infirmaria nuncupetur, quam ex nunc mandamus in ipso Collegio institui durante infirmitate, valeat tolerari: mandantes etiam scholaribus universis, quatenus ante omnia advocent animæ, & salutis medicum, sepe & sepius confitendo: ad quod possint per Rectorem ipsius Collegii, ut præmittitur supra, compelli: ut post quam fuerit eisdem de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubrius procedatur & in debitam sanitatem velocius instaurentur.

De Pensionibus Medici, aliorumque.

§. 35. Pro salario autem Medici Phisici, & si opus fuerit Chirurgici, ac etiam Barbitonsoris conveniant cum eisdem Rector, & Collegium, ponderatis facultatibus eorum: secundum quod dispositioni temporis videbitur convenire, & idem fiat de Sacerdotibus, & aliis quibuscumque pensionatis, vel salariatis in dicto Collegio ita tamen, quod Domus ipsa ultra modum debitum ex hujusmodi Personarum interpositione seu ministeriis nimium non gravetur.

De Funere, & Sepultura mortuorum.

§. 36. Præterea statuimus, & ordinamus, quod si aliquem scholarem intra Collegium contingat ab hoc seculo migrare, expensis propriis sepeliatur, secundum quod in extremis duxerit ordinandum. Si autem, quod absit, absque ulla dispositione extrema decedat, idem fiat secundum quod personæ convenit, & propriæ suppetunt facultates. Quod si in pecuniis pro tunc non habeat, unde condecens expensa fieri valeat, mutuet Rector de bonis Collegii, & infra sex menses hoc Parentibus intimato, ab eis repetat, quod fuerit mutuatum. Quod si infra dictum terminum non satisfecerint, Rector usque ad summam debitam de libris ipsius recuperet. Si vero adeo pauper existat, quod in bonis penitus nil habeat, expensis Collegii volumus sepelliri, & expendi pro sepultura secundum quod Rector & major pars Collegii duxerit arbitrandum: mandantes scholaribus & Sacerdotibus universis, quod ipsum funus associare, & portare ad ecclesiam teneantur, nec ab inde valeant recedere, donec traditum fue-

fuerit ecclesiasticæ sepulturæ: & nihilominus die ipsius obitus vel sequenti, ac etiam nona die duas solemnes missas de requiem, quibus Scholares omnes & sacerdotes interesse teneantur, præcipimus intra Collegium celebrari. Mandantes insuper in virtute sanctæ obedientiæ, quod quilibet scholaris etiam Sacerdos pro ejus anima duas missas, & totum officium mortuorum; alii autem non Sacerdotes quater septem Psalmos pœnitentiales infra mensem dicere teneantur.

De obedientia Rectori præstare.

§. 37. Cæterum quia inter opera caritatis pium est, juvenes bonis moribus informare, & errantes saltem metu pœnæ ab erroribus revocare; precipiendo mandamus dictis Scholaribus, & Sacerdotibus universis, quod in licitis, & honestis suo Rectori humiliter obediant, nec eidem, aut sibi invicem molestias etiam verbales inferant, contrafacientes acriter puniantur, satisfactione prius facta læso.

Manus in alium inicere cuilibet vetatur sub certis pœnis.

§. 38. Si autem aliquis Scholaris in scholarem, vel Sacerdotem aut familiarem communem administrationem ferentem in suo officio, aut alias ratione officii violentas manus injecerit, pro prima vice vescatur pane, & aqua illa die, pro secunda vescatur similiter duobus diebus: quod si tertio in idem inciderit per Rectorem, & Consiliarios ad tempus secundum qualitatem excessus de consortio aliorum expellatur de bonis Collegii, vel omnino interim percepturis, & nihilominus satisfecere de proprio compellatur, Si vero Sacerdotes in Scholarem vel sibi invicem manus violentas iniciant, statim expelli valeant, vel alias puniri, secundum quod Rectori, & Consiliariis videbitur fore æquum.

Nonnulla Scholaribus interdicuntur.

§. 39. Præterea Scholaribus ludum taxillorum expræsse interdicimus. Item ne scolaris aliquo casu in publico, vel privato cum mulieribus coreare præsumat vel pernoctare, aut hyemali tempore de nocte cenam absque expressa Rectoris licentia extra Domum suscipere, vel intra forensem præcipue de Nocte in loco communi, vel privato invitare, nisi prius habita Rectoris licentia, ut præmittitur, interdicimus expresse. Item nullus præsumat Cameram sibi consignatam vel aliquem alium locum in aliqua sui parte sine consensu Rectoris perforare, vel immutare: qui contrarium etiam utiliter attentaverit, privetur illa Camera, vel alias arbitrarie puniatur. Præterea intra domum nullo modo etiam de Rectoris licentia fiat Festum Regis, nec aliquis in Camera sua aliquo tempore de nocte, vel de die Scholares congreget ad coreandum, cantandum, vel pulsandum instrumenta quælibet, nisi hoc contingeret fieri recreationis causa, puta pro licentiato novo, vel doctorato, aut socio infirmo, & tunc de licentia Rectoris; Per hoc tamen non interdicimus quin singuli Scholares absque alicujus præjudicio, vel impedimento instrumentis suis uti valeant moderate. Ulterius inhibemus, ne quisquam prandere, aut cenare audeat in camera sua infirmitate cessante, nisi prius obtenta a Rectore licentia. Item nec quisquam Cellarium aut Coquinam causa turbandi officiales, vel alias, nisi exigente justa causa ingredi valeat: contrarium facientes Rectoris arbitrio puniantur. Adiicientes quod extra Tinellum communem nulli de Victualibus communibus aliquid ministretur, nisi secundum quod Rector duxerit limitandum, vel nisi alia legitima causa aliud expostulet.

Alia mandata.

§. 40. Ulterius mandamus Rectori, quod diligenter hora condecenti, videlicet in tertia campana noctis jubeat portam communem claudi, & de mane in campana diei, & non ante aperiri penes se continue claves de nocte retenturus, nec aliquis cujuscumque status existat, post clausam Januam sine expresso mandato Rectoris ingredi domum valeat. Sed nihilominus is, quem justa causa Rectori nota non excusaverit in crastinum in pane, & aqua semel, ut supra pœnitantiam agat. Si autem aliquis precipue de nocte per fenestram, vel alium locum suspectum ingrediatur, vel egrediatur domum, privetur per mensem omni commodo, & gratia ipsius Collegii; quod si secundo inciderit, privetur similiter per sex menses; Si autem tertio excesserit gravius puniatur.

De expellendis ob patrata crimina.

§. 41. Insuper, ne sine vindicta violentiæ crescat audacia, & ne quidquam incongruum reperiatur, quod in Scholasticæ honestatis gloria maculam inferat; statuimus, & irrevocabiliter ordinamus, quod pro criminibus infra explicandis valeant Scholares excludi a consortio Collegii hac forma penitus observata. Expellendus enim, contra quem laborat infamia, per Rectorem, & alios providos de Collegio, primo increpetur, & eidem secundum exigentiam meritorum pæna imponatur: quod si secundo idem attentaverit, vocato toto Collegio vel majori parte, & uno de Visitatoribus ac præmissa diligenti deliberatione, an sit tolerandus, vel eiiciendus, si deliberatum fuerit debere, eiiciatur, ac privetur gratia Collegii perpetuo, vel ad tempus. Si vero tertio excesserit, quia contra talem sic frequentantem est præsumptio vehemens de incorrigibilitate, ne tuis morbida inficiat totum gregem, per Rectorem, & duos Visitatores, ac etiam totum Collegium de facto absque ulla misericordia expellatur, nec ibidem tolerari, vel de novo recipi valeat ulterius semel expulsus pro criminibus infrascriptis.

Crimina, ob quæ debet quis expelli.

§. 42. Crimina vero, propter quæ præmissa expulsio fieri possit sunt hæc: Blasphematio Dei, & Virginis gloriosæ; vituperosa, & frequens manus injectio cum gladio, vel æquivalenti instrumento in Scholarem, Sacerdotem, vel familiarem in communi officio officiantem. Quod si enormis fuerit pro prima vice expellatur. Item atroces iniuriæ etiam verbales contra Rectorem illatæ ita tamen, quod si quis eum violenter percusserit, pro prima vice expellatur, & nullo modo valeat reconciliari. Item detentio Armorum offensibilium, & defensibilium intra hospitium. Item fractio alicujus Archæ, vel hostii intra Collegium animo nocendi. Item furtum rerum communium Collegii, usque ad

ad valorem triginta solidorum, Item furtum rerum privatarum usque ad valorem trium librarum Bononien. Istis autem duobus casibus, si minus etiam usque ad unum solidum quis per se vel alium rapuerit, secundum quantitatem majorem, & minorem graviter, & gravius puniatur satisfactione semper præmissa. Item Sacrarum Monialium, & Virginum defloratio, & hoc casu pro prima vice. Item adulterium. Item continuæ concubinæ extra domum detentio, item introductio alicujus mulieris suspectæ intra hospitium: qui autem non suspectam ex quavis causa introduxerit ipso facto perjurus sit, & nihilominus graviter puniatur. Item seditionem seu zizaniam in Collegio seminans, per quam ad scandalum, vel conspirationem deveniatur. Item scandalum ponens in Collegio cum effractione portarum vel dissipatione bonorum pro victu quotidiano.

Alii excessus simili puniendi pœna.

§. 43. Præter hoc etiam, ut a singulis de dicto Collegio distractionis cujuslibet tollatur occasio, per quam impediri posset, vel etiam retardari debitæ perfectionis excursus; Volumus, quod si aliquis ex Scholaribus, etiam si graduati existant, officia, vel ptocurationes quorumcumque suscipiant, per quæ a studio retrahi valeant, quod Judicio Rectoris,&Consiliariorum relinquimus extimandum, nisi moniti, ut præmittitur, omnino dimittant, eo ipso expellantur. Et idem de illo statuimus, qui non obtenta a Rectore licentia per sex dies extra Civitatem, vel Collegium permanserit & idem de illo, qui etiam obtenta licentia pro suis negociis absens infra quatuor menses justa causa cessante, de qua fide, Rectori, & Consiliariis teneatur facere, non revertatur: nisi forte pro Collegii negociis ad curiam, vel alio missus esset: adiicientes, quod nullus Scholaris per diem naturalem se absentare presumat absque Rectoris licentia; Qui contrafecerit in crastino hora prandii cum pane, & aqua penitentiam agat.

Aliæ Rectoris facultates.

§. 44. In casibus autem supra præmissis Rector cum Consiliariis, & duobus visitatoribus possint ex nunc authoritate nostra ad expulsioem simpliciter, & de plano sine strepitu, & figura judicii omni appellatione remota procedere; Eosque possit ipse Rector cum Consiliariis præter hos casus, prout exegerint demerita, simili modo punire, condemnare, ac etiam super ipsorum moribus, & vita, & de dictæ domus regimine quotidiano disponere, ac alia facere, quę ad conservationem ipsius Collegii, dummodo præsenti nostræ ordinationi non obvient, viderit expedire: Proviso tamen quod quoties de expulsione alicujus scholaris in casu non expresso agetur imposterum, aut de quocumque negocio arduo, quod quidem an sit arduum vel non, Rector, & Consiliarii ac quatuor Scholares per eos assumpti discutiant, & determinent, convocare, & per duos dies antea avisare teneatur Rector duos Visitatores, & totum Collegium, & de consensu eorum, aut majoris partis Collegii, & non aliter illud exequatur. Adiicientes, quod Scholares omnes pro doctorando, licentiando, vel mortuo associando, vel alias rationabiliter per Rectorem convocati ipsum sequi valeant: inobedientes vero ejus arbitrio puniantur.

De administratoribus bonorum.

§. 45. Verum quia circa temporalium administrationem, ne propter insolertiam, aut injuriam præsidentis aliquid de bonis Collegii depereat, diligens cura est adhibenda; Statuimus ut per Rectorem, & totum Collegium expensis eorum assumatur unus, vel plures viri providi, & discreti, utiles, & experti, qui in præsentia Collegii, prestito primitus tactis Sacrosanctis Evangeliis Juramento, quod eorum officium fideliter exercebunt, omnes, & singulos fructus, redditus in quibuscumque bonis, vel rebus consistant, integraliter Collegio assignabunt, ac fidelem, & legitimam reddent rationem quecumque bona apprehendendi, gubernandi, recipiendi, possessiones sæpe, & sæpius visitandi, provisiones ad mandatum Rectoris debitis temporibus faciendi, ac de receptis quietationem dandi, necnon de consensu Rectoris, & Collegii quoscumque actus, & contractus licitos tam temporales, quam perpetuos faciendi, celebrandi, exercendi in Judicio, & extra, plenariam habeant potestatem. In fine vero anni aut sæpius, si Rectori, & majori parti Scholarium expediens videbitur de omnibus receptis, gestis, datis, & administratis rationem, & computum, plenarie reddere teneantur. Quod si Rectori, & Collegio utiles, & expedientes videantur sic assumpti, possint in dicto officio diutius tolerari, vel si ipsi Rector, & Collegium maluerint, pro libito alios valeant loco eorum subrogare, ac etiam Sacerdotes unum, vel plures dicti Collegii, quoties expediet, possint eis adjungere. Scholares tamen, ne eos diversa commissa negotia a fructu studii distrahere possint, volentes proficere, volumus si forsan urgente necessitate & tunc de mandato Rectoris expresso, & non alias circa hoc implicari. Mandamus tamen, quod quilibet Scholaris infra annum a die suę receptionis visitare teneatur omnes possessiones, & singula loca Collegio applicata sive sint intra Civitatem sive extra, ut de ipsis singuli Scholares plenam notitiam habeant. Quę quidem Procurator Collegii teneatur fideliter singulis præmisso modo manifestare.

De Custodia pecuniarum.

§. 46. Bona autem seu redditus ut premittitur recollectos, & intra, vel extra Collegium reconditos custodia conservet, & expendat, & juxta temporis dispositionem pro necessitatibus Collegii dispenset is, cui Rector, & Collegium duxerit committendum. Qui quidem nil omnino possit alienare nisi de consensu Rectoris, & majoris partis Collegii, nisi essent bona, quæ servando servari non possent, & tunc possit hoc de Rectoris licentia. Quod si in pecuniis existant, volumus eorum custodiam Thesaurario consignari, ad cujus officium spectet dictas pecunias modo infrascripto diligenter custodire, ac summam, expensamque, & rectam in libro computorum fideliter describere,

re, qui etiam singulis diebus, vel septimanis juxta consilium Rectoris, ac formam statutorum pro quotidianis usibus Collegii eis distribuat, necnon, & quoties fuerit requisitus, plenariam, & fidelem rationem reddat: eaque sufficienter reputare, & exhibere in præsentia Rectoris, & Consiliariorum quantitatem superstantem seu superessentem omnium pecuniarum in Arca communi reponere teneatur.

De Areâ pecuniarum, ejusque custodia.

§. 47. Pro quarum pecuniarum, & aliorum Jurium Collegii securiori custodia, & conservatione constituimus, & ordinamus, quod intra Collegium in aliquo loco tuto una Arca seu capsa retineatur, & quatuor diversis clavibus claudatur, quarum unam Rector, aliam Thesaurarius tertiam unus de Consiliariis, quartam autem Bernardus Guidonus quandiu ibi erit, & eo absente aliquis Scholaris fidelis ad hoc deputatus teneat. In qua quidem capsa, seu Arca ab una parte stent omnes pecuniæ Collegii, quadraginta ducatis dumtaxat pro usibus quotidianis penes Thesaurarium remansuris. Item sigillum commune, cum quo nil sigillari valeat, nisi de consensu totius vel majoris partis Collegii, & lecta prius scriptura in communi, in qua quoties expediet, Rector nomine Collegii se subscribat. Item ibidem omnia Privilegia, & originalia horum statutorum, ac etiam omnia Instrumenta, & alia Jura transcripta dicti Collegii servata hac forma fideliter conserventur. Rector quippe expensis Collegii ne contingat in aliquo ejus Jura deperire, omnia Privilegia, & Instrumenta publica, & authentica cum subscriptione, & auctoritate duorum Tabellionum transcribi faciat, & exemplari, & de transcripto fiant duæ copiæ authenticæ, quarum una penes ipsum Rectorem exhibenda in Judicio, & extra, quoties fuerit opportunum; Reliqua in dicta capsa perpetuo remansura; Originalia autem omnium prædictorum in Sacristia Fratrum Prædicatorum, vel Minorum, aut alibi, secundum quod Rector, & Collegium duxerint ordinandum, custodienda reponantur, & nihilominus omnia præmissa sine authenticatione in uno libro, vel in diversis pergamenis transcribantur. Qui quidem liber, vel libri in libraria communi sub catena, & clavi reponantur.

Quolibet anno de rebus Collegii conficiendum Inventarium.

§. 48. Insuper per Rectorem, & Consiliarios singulis annis fiat inventarium publica manu scriptum de omnibus bonis& rebus tam mobilibus quam immobilibus, videlicet possessionibus, Territoriis, & quibuscumque aliis dicto Collegio applicatis. Quod quidem in dicta communi Arca recludatur, & etiam in libro Pergameni copia transcribatur, ut sic de bonis Collegii præsentibus, & futuris diligenter conservandis clare Notitia possit haberi.

Quolibet anno a Rectore, cæterisque Officialibus reddenda de administratis ratio.

§. 49. Verum ut præfata bona de bono in melius augeri, & conservari valeant. Statuimus, quod anno quolibet infra octo dies post creationem novi Rectoris, Consiliariorum, & Thesaurarii Rector antiquus ac Thesaurarius cum antiquis Consiliariis reddant rationem suam scriptam novo Rectori, & Thesaurario præsentibus Consiliariis novis, & tribus scholaribus, quos totum Collegium duxerit eligendos. Quam quidem rationem scriptam seu librum rationum, ut per eum de quantitate annua expensarum Collegii liqueat in futurum, volumus in Arca communi exacta diligentia reservari. Post hoc autem incontinenti novis officialibus per antiquos cum instrumento publico omnes pecuniæ, quæ supererunt, & omnia superius enarrata in Arca communi reposita, necnon & Inventarium omnium bonorum cum clavibus dictæ capsæ super præmissis manualiter, & integraliter consignentur: mandamusque sepedictum Inventarium in Personam novorum officialium renovari additis in eodem omnibus, quæ de novo fuerint acquisita, ac deletis iis, quæ vetustate, aut alias legitime fuerint consumpta.

Culpabilium Officialium pœna.

§. 50. Denique sufficienti, & legitima ratione exhibita ac fideliter integra assignatione facta, ut præmittitur, necnon facta relatione saltem summarie præsente toto Collegio, vel majori parte ipsius de superessentibus, officiales non possint antiquos absolvere, & literas quietantiæ dare de omnibus gestis, & administratis per eosdem, & si quod absit, præfati Officiales antiqui in aliquo reperti fuerint culpabiles, debitores, vel obnoxii; per subtractionem librorum, vel aliorum bonorum, ac alia Juris remedia ante illam absolutionem satisfacere, & Collegium indemne conservare cogantur per Rectorem novum: & tunc demum absoluti nullatenus ad aliquod officium amplius in dicto Collegio assumantur.

DeBibliotheca, librorumque custodia.

§. 51. Præterea circa librorum in Armario seu Libraria communi per Nos deputandorum utilem, cautam ac solertem curam adhiberi volentes, statuimus, & mandamus, omnes libros in dicta libraria reponendos, cujuscunque facultatis seu valoris existant, sub bonis clavibus perpetuis temporibus inchatenari, nec ab inde aliqua occasione vel titulo etiam ad brevissimum tempus per aliquem seu aliquos, seu pro aliquibus Personis cujuscumque conditionis, status, vel præeminentiæ existant, quocumque colore quesito possint inde extrahi seu dischatenari nisi dumtaxat ligandi vel reparandi causa, aut etiam cum libro utiliori permutandi, & tunc id fiat de consensu Rectoris, & totius Collegii duarum partium ipsius. Proviso, quod liber ligatus seu reparatus, vel ut præmittitur, cum utiliori permutatus cessante omni dolo quantociùs fieri poterit, reponi debeat sub clavi in loco priori. Contrarium facientes, & consentientes, ac scientes & non revelantes pro prima vice expellantur perpetuo ab ipsius Collegii consortio, & nihilominus damnum, si quod fuerit per subtractionem omnium bonorum, ac alia juris remedia resarcire teneantur: Decernentes etiam quemcumque contractum alienationis de quovis libro communi celebratum præter casum permutationis præmissum, nullius esse momenti: statuimus insuper quod ostium librariæ duas claves diversas habeat, unam for-

fortem cum forti clavatura, aliam vero condecentem: primam custodiant scholares singuli vicissim per mensem fideliter, & diligenter secundum quod Rector, & Collegium eos duxerint deputandos: ad cujus custodientis officium spectet singulis diebus, horis congruis, & ordinatis aperire Librariam, & claudere, ac semel in die diligenter investigare, et si expediat referre Rectori, an circa libros, vel eorum clavaturas sit aliquid innovatum, quod reparatione egeat. Clavem autem aliam dissimilem habeant singuli scholares quibus temporibus congruis & opportunis ad Librariam libere pateat aditus. Proviso tamen quod nullus Forensis illuc ingrediatur, nisi præsentibus uno, vel pluribus scholaribus de Collegio: quæ omnia ut efficaciter observentur, & ut securior adhibeatur custodia, præcipimus ut scholares omnes antequam clavem de manibus Rectoris suscipiant in manibus ejus specialiter tactis Sacrosanctis Evangelii, jurent de omni indemnitate, ac fideli custodia circa librariam & singulos ejusdem libros conservandos adhibenda: mandantes denique Sacerdotibus, & aliis servitoribus, quod precipue in scholarium absentia circa librariam, & alia bona Domus conservanda diligenter invigilent, ac inhibentes expresse, ne Rector etiam cum Collegio paramenta, seu jocalia dicti Collegii possit cuivis Personæ commodare, vel precario aut alio casu, vel titulo tradere sub pœna periurii.

Perpetui Visitatores deputantur.

§. 54. Ceterum nolentes fructum utilem progredi solitum ex facultatibus generosis Canonicæ scientiæ, & Civilis propter actus reprobos aut desidiam Præsidentis retardari, quinimo ut excusso negligentiæ somno ac sedula cura interposita præfati scholares Divina sibi cooperante gratia valeant suis temporibus optatos fructus producere; ad continuam reformationem Collegii præfati; tres Visitatores videlicet Episcopum & Archidiaconum Bononien., ac antiquiorem Doctorem in Lectura non ætate, in jure Canonico Bononiæ legentem duximus ex nunc dicto Collegio perpetuis temporibus deputandos, eos obsecrantes in Domino, quod saltem semel quolibet anno de mense Septembris, aut sepius si per majorem partem Collegii ipsos contingat evocari, ad ipsum Collegium personaliter accedentes Rectoris desidiam, insolertiam, negligentiam, seu etiam impotentiam favorabiliter supplere ac ipsum, & scholares discolos, lascivos, & vagabundos sine strepitu & figura judicii juxta eorum demerita corrigere, punire, & condemnare valeant: nec non singulos scholares, si expediat semel in anno examinationi subiicere, & indociles, ac penitus ad fructum scientiæ acquirendum inhabiles de consensu Rectoris, & Consiliariorum, ne frustra occupetur idoneorum locus, expellere valeant, servata forma in titulo de expulsione limitata: & Demum super vita, moribus & regimine quotidiano ipsius Domus reformandi, supplendi, & alia faciendi, quæ pro utilitate commodo, & conservatione dicti Collegii, dummodo præsenti nostræ ordinationi non contradicant; plenam concedimus facultatem. Quod si ipsi vel eorum aliquis nollent, vel non possent aliis occupationibus præpediti huic visitationi intendere; loco Episcopi Bononien. ejus Vicarium in spiritualibus, loco Archidiaconi universitatis Ultramontanæ scilicet Gallicæ Rectorem loco Doctoris legentis in jure Canonico, antiquiorem in Jure Civili actu legentem volumus surrogari. Qui quidem pari modo visitare, & absentiam seu voluntatem præmissorum pro illa vice fideliter supplere teneantur. Porro mandamus hoc fieri absque expensis & oneribus Collegii: proviso tamen quod ipsi Visitatores honorabiliter recipiantur & honorabilis collatio, vel prandium juxta ritum Patriæ ministretur eisdem.

Item Protectores, & Defensores.

§. 55. Præterea ut dictum Collegium ad quod, & ipsius incrementum summe afficimus, successivis temporibus de bono in melius prosperetur, speciales protectores seu defensores videlicet Episcopum Ostien. Vice-Cancellarium Romanum, ac unum, vel duos alios Cardinales, si qui sint de genere nostro, vel de Diæcesi Lemovicensi successive duximus ipsi Collegio deputandos eos in locum nostrum nobis juxta Dei beneplacitum de presenti luce subtractis quoad Collegii protectionem, & defensionem tenore præsentium perpetuo surrogantes: ac concedentes eisdem in omnibus, & singulis, quæ ad reformationem, & conservationem status ipsius Collegii, ac singulorum fuerint necessaria, commoda, & opportuna successivis temporibus plenariam potestatem. Attenteque rogantes eosdem, & in visceribus misericordię Jesu Christi obsecrantes, quod juxta fiduciam, & spem plenam, quam de ipsis gerimus, post nostrum obitum, ut premittitur, prefatum Collegium, & Scholares universos in suis Juribus, Justitiis, & negotiorum promotionibus, pietatis intuitu efficaciter foveant, protegant, & manuteneant, ac circa protectionem ipsius Collegii adeo solerter invigilent, & ulterioris caritatis affectibus attendant, quod Domus ipsa votivis crescat successibus, ac feliciter in Domino prosperetur: ut per hoc, & alia pietatis opera præmium adeo consequantur æternum:

A Collegio quolibet anno tribus Scholaribus Bononiensibus alimenta tradenda.

§. 56. Verum civitatem nostram Bononiensem, in qua prędictum Collegium fundatum extitit favore ac benevolentia speciali volentes prosequi, & ut ejus Potestas, & Antiani, & alii cives ipsum Collegium protegant, manuteneant, & defendant, statuimus, & etiam ordinamus, quod Antiani prædicti, qui pro tempore fuerint de triennio in triennium pro majori rememoratione de mense Septembris possint eligere tres Scholares pauperes dociles, cives Bononienses in Jure Canonico studentes, qui eosdem vel alios Rectori dicti Collegii præsentare, quorum cuilibet Rector, & Thesaurarius dicti Collegii quolibet anno tradant, & realiter assignent extra Collegium quinquaginta libras Bononien. medietatem videlicet de mense Octobris, & residuum de men-

mense Aprilis, nec aliquid commune amplius in Collegio, vel factis ejus habeant. Salvo quod de juramento præstando per eos, superius est expressum. Qui quidem si criminosi fuerint, vel ad studium inabiles, revocari valeant, & per dictos Antianos alii loco eorum præsentari. Quod si infra quindecim dies eos præsentare neglexerint Episcopus Bononiensis eorum desidiam, seu negligentiam de Bononiensibus supplere possit pro illa vice: pari autem numero eis discordantibus Rector, & Consiliarii ejusdem Collegii magis provectos recipere, vel ceteris paribus gratificare possint quibus maluerint ultra fraude adhibita.

Romanis Pontif. & S. R. E. Cardinalibus ipsum Collegium commendat.

§. 57. Denique cum spem firmam habeamus, quod nobis in Domino quiescentibus hujusmodi in vinea Domini sit plantata novi continuo palmites oriantur, qui uberes fructus, & utiles toti orbi producant, per quos Deo propitio militans Ecclesia decorari poterit, & insigniri, ac etiam reipublicæ multa commoda provenire; Idcirco nostros successores Romanos Pontifices, ac Collegium Cardinalium Romanæ Ecclesiæ præcipue Legatos de latere in partibus illis vices Romani Pontificis gerentes, nec non omnes Prælatos, Barones, Nobiles, & quoscumque Officiales Ecclesiæ, qui pro tempore erunt inibi degentes, ac etiam Universitatem Studii Bononien. in aspersione pretiosi Sanguinis Nostri Salvatoris obsecramus, quatenus Collegium prælibatum, & singulas Personas ipsius, ac ipsorum jura, redditus, & bona velint pro Dei reverentia, & honore ac remissione suorum peccatorum habere propitius cum commenda ipsumque suis auxiliis, favoribus, & præsidiis confovere. Scholares quoque, & Sacerdotes ipsius Collegii attente rogamus, ac Paternis affectibus exortamur, quod in timore Dei vitæ, & conversationis bonæ firmum faciant fundamentum: sint constantes in studio, lectionibus assidui; & in proficiendi desiderio semper ardentes, ac lux lucernæ in bonis operibus resplendentes, ut sic qui fructum, & gradum sui laboris expectant, prius discant, quod doceant: sint continentia pudici, conversatione pacifici, dulces alloquiis, religiosi moribus, gestu graves, sint etiam caritate, dilectione, & humilitate, si exaltari velint a Domino, inter se conjuncti: & qui major est inter eos, Evangelici persuasione consilii se reputet minimum: sic denique in visu eorum simplicitas, in auditu humilitas, claritas in intellectu, benignitas vultu, sanctitas in mente, caritas in corde, ut sic vita proficientes pariter, & Doctrina dignis attollantur honoribus in hac via, & mercedem a Domino repromissam consequantur in Patria Beatorum.

Scholaresque ipsos ad studia literarum, spiritualesque profectus excitat.

Clausulæ.

§. 57. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum constitutionis, ordinationis, associationis, donationis, statuti, deputationis, rogationis, subrogationis, reservationis obsecrationis, & exhortationis infringere &c.

Dat. die 18. Decembris 1372. An. II.

Datum Avinioni quinto decimo Kalendas Januarii Pontificatus nostri anno Secundo.

XI.

Humiliatorum Ordinis Præpositos quamvis ab Apostolica Sede de Præposituris provisos correctioni, & obedientiæ Magistri Generalis ejusdem Ordinis subjectos fore declarat.

Ex Regest. in Arch. Vatic.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilecto Filio Christoforo Magistro Generali Ordinis Humiliatorum, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Apostolicæ servitutis Nobis injunctæ desuper officium, mentem nostram incitat, & inducit, ut circa ea, quæ pro statu prospero Personarum sub Religionis habitu vacantium studio piæ vitæ, ad perseverantiam divini servitii opportuna fore conspicimus, operosis studiis intendamus.

Causæ faciendi Decreti.

§. 1. Exhibita siquidem Nobis nuper pro parte tua petitio continebat, quod licet omnes, & singuli Præpositi Præpositurarum dicti Ordinis Magistro generali ipsius Ordinis pro tempore existen. tam ex Institutionibus ejusdem Ordinis per Sedem Apostolicam approbatis, quam etiam de antiqua, & approbata, & hactenus pacifice observata consuetudine subesse noscantur, & ad observantiam regularis disciplinæ sint astricti; Tamen nonnulli ex eisdem Præpositis ex eo, quod ipsi Præposituras, quas obtinent, a Sede Apostolica se asserunt impetrasse, a correctione, & obedientia tua se subtrahere conantes, prætendunt se Tibi in aliquo non subesse, nec teneri ad observantiam regularem in magnum ejusdem Religionis opprobrium, & contemptum Ecclesiasticæ Disciplinæ: propter quod in ipso Ordine magnum generatur scandalum, & majora exoriri exinde verisimiliter formidantur.

Decretum de quo in rubrica.

§. 2. Quare pro parte tua Nobis extitit humiliter supplicatum, ut providere Tibi super hoc de opportuno remedio dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati volumus, & Apostolica auctoritate statuimus, & etiam ordinamus, quod Præpositi dicti Ordinis, qui sunt, & erunt pro tempore perinde subjecti, & ad observantiam regularis disciplinæ astricti existant, ac si eos per Magistrum Generalem dicti Ordinis pro tempore existentem, seu ejus auctoritate provisum, seu electiones de ipsis factæ ejus auctoritate confirmatæ extitissent.

Clausulæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, concessionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 5. Januarii 1373 An. III.

Datum Avinioni Nonis Januarii Pontificatus nostri Anno Tertio.

XII.

Exemptio Ordinis Fratrum B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum a solutione decimarum, de proventibus & redditibus ecclesiasticis, per Sedem Apostolicam Regibus, & Principibus, vel aliis, concessarum, & concedendarum.

Gre-

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Magistro Generali, & Fratribus B. Mariæ de Mercede Redemptionis Captivorum, Ordinis S. Augustini, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

DUm salubria laborum vestrorum studia, quibus vacatis assidue pro redemptione Christi fidelium, qui ab inimicis fidei orthodoxæ miserabili captivitate detinentur, necnon multiplicia expensarum onera, quæ pro redemptione hujusmodi continue supportatis, diligenter attendimus, dignum reputamus, & congruum, ut vos, & loca vestra specialibus favore, & gratia prosequamur.

Causæ exemptionis concedendæ.

§. 1. Exhibita siquidem nobis pro parte vestra petitio continebat, quod licet omnes fructus, redditus, & proventus beneficiorum, domorum, & aliorum locorum vestrorum, una cum eleemosynis, quæ vobis a Christi fidelibus largiuntur (victu, & vestitu vestris dumtaxat deductis) in redemptionem fidelium Christianorum, qui per inimicos ejusdem fidei captivi detinentur, converti debeant, & etiam convertantur, tamen cum decimas reddituum, & proventuum ecclesiasticorum Regibus, & aliis Principibus concessas, levari seu exigi contingit, collectores decimarum hujusmodi, vos ad solutionem, seu præstationem decimarum ipsarum compellunt. Quare pro parte vestra nobis extitit humiliter supplicatum, ut cum Hospitalis sancti Joannis Hierosolymitani, de Calatrava, & de Montesia domorum Magistri, & fratres, a solutione, seu præstatione decimarum ipsarum exempti sint penitus, & immunes, vos ut circa redemptionem Captivorum ipsorum melius, & liberius insistere valeatis, a præstatione seu solutione decimarum earumdem eximere de benignitate Apostolica dignaremur.

Exemptio de qua in rubrica.

§. 2. Nos igitur volentes vobis super hoc paterna solicitudine providere hujusmodi supplicationibus inclinati, quod vos de vestris introitibus, ac beneficiorum, domorum, & aliorum locorum ipsorum fructibus, redditibus, seu proventibus prædictis, decimam hujusmodi, cum ipsam quibuscumque Regibus, seu Principibus, aut aliis quibuscumque per Sedem Apostolicam concedi contigerit in futurum, solvere, seu præstare, aut in ea cum aliis personis Ecclesiasticis contribuere minime teneamini, neque ad id a quoquam compelli possitis per literas Apostolicas, sub quacumque forma, vel expressione verborum concedendas, non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto, & Ordine, ac domibus vestris hujusmodi mentionem, devotioni vestræ auctoritate Apostolica de speciali gratia, tenore præsentium indulgemus, decernentes suspensionis, interdicti, ac excommunicationis sententias, si quas contra vos, vel aliquem vestrum, aut domus, seu alia loca vestra prædicta, per quoscumque occasione premissa ferri contigerit, seu etiam promulgari, irritas, & inanes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum concessionum, constitutionum, & inhibitionum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausulæ.

Datum Avenione XVI. Kal. Junii; Pontificatus nostri Anno Tertio.

Dat. die 17 Maji 1373. An. III.

XIII.

Declaratio, & limitatio auctoritatis, & facultatum Cardinalis pro tempore Protectoris Fratrum Ordinis Minorum S. Francisci.

Aliorum Ordinum Protectores majores his facultates non habent. Has ergo ponere satis esse arbitratus sum, ut ceteris Regularibus usui esse possint. Cherubin.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

CUnctos Christi fideles super quibus curam ex debito officii Summi Pontificis gerere obligamur, per Præsidentes eisdem, sic caritative sicque provide, ac juste cupimus gubernari, quod illi in viam mandatorum domini dirigantur, & hi ex merito præsidialis solicitudinis, uberius supernæ remunerationis præmium nanciscantur.

§. 1. Sed nos nimirum in illis desideramus ardentius, & affectuosiori studio procuramus, quorum alii à mundanis abstracti, & gravibus pœnitentiis dediti, cælestibus inhiant, & ad illa per contemplationis pennas suavius, & altius elevantur, ut aquilæ, & cum Maria parte optima perfruuntur; alii vero sanctam solicitudinem Marthæ sectantes, celebrationi divinorum vacant solertius; Alii discunt, & docent Dei scientiam, & alii plebem instruunt in eadem aliique ferventioris spiritus ardore succensi, non timentes, sed amantes barbaras nationes, ad illarum conversionem pergunt intrepidi, ut valeant ad dominicam aream multos afferre manipulos, & de talentis eis creditis bonam domino reddere rationem.

Ordinis Minorum Encomium.

§. 2. Hi profecto sunt fratres Minorum Ordinis in Dei Ecclesia multiplicibus splendoribus radiantes, quorum sonus prædicationis & sanctitatis opera, præ cæteris religionum professoribus, usque ad extremum terræ noscitur exivisse. Hi sunt quos Deus numero multiplicavit, & meritis, quibusque sicut & aliis bene currentibus in studio militantis Ecclesiæ, æternum bravium, quod certatim apprehendere satagunt elargitur. Et propterea nos de ipsis digne curam vigilem gerimus, ut eos in his sanctis operibus nil impediat, nil perturbet, sed ipsi opportuna quietis dulcedine potiantur.

In ipsa Regula mandatur, ut Fratres aliquem S. R. E. Cardinalem in Protectorem Ordinis petant.

§. 3. Sane cum in Beati Francisci Regula, cujus iidem fratres existunt, hæc verba contineantur expresse: videlicet: Per obedientiam ad hæc injugo ministris, ut petant à Domino Papa unum de Sanctæ Ecclesiæ Cardinalibus qui sit Gubernator, Protector &

Hic Ordo a Rom. Ecclesia semper Cardinales Protectores obtinuit.

& corrector istius fraternitatis, ut semper subditi, & subjecti pedibus ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, stabiles in fide Catholica, paupertatem & humilitatem & sanctum Evangelium Domini Nostri JESU CHRISTI quod firmiter promisimus observemus, iidem fratres existentes pro tempore, hujusmodi protectores dictæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales successivis temporibus petierunt a Sede Apostolica, & etiam habuerunt.

Iis vero suam potestatem nimium extendentibus.

§. 4. Sed aliqui eorumdem Protectorum putantes forte, bene, & licite, a certis temporibus citra, suam potestatem nimium extendisse dicuntur in pluribus, ex quibus in ipso Ordine gravia perturbationes & scandala sunt exorta.

Interdicitur quidquam immutare de Statutis in Capitulis Generalibus, Provincialibus &c.

§. Nos igitur ut idem Ordo in sua primeva quiete remaneat, de virtute in virtutem eat assidue, & quibuslibet amotis præpediis, eradicatisque spinis & tribulis, fructum non solum consuetum, sed etiam uberiorem afferat, ad radicalem submotionem turbationum & scandalorum hujusmodi jam exortorum, & ne oriantur in posterum providere, ac ejusdem Ordinis Protectoribus, qui erunt pro tempore (cum nullus sit ad præsens Ordinis præfati protector) transgressionis suæ potestatis occasionem tollere efficaci remedio cupientes, Auctoritate Apostolica, eisdem Protectoribus districtius inhibemus, ne præsumant quæcumque ordinata, statuta, sive disposita, aut ordinata, statuenda, seu disponenda per generalia, vel provincialia, aut custodialia Capitula, infringere, reprobare, corrigere, suspendere, super ipsis, seu contra ea vel eorum aliquid quomodolibet immutare, nisi contra præmissos articulos in præfata regula ut præfertur, vel aliquem ipsorum exiterent manifeste.

Officiales ordinis instituere, aut deponere;

§. 6. Aut quemcumque Prælatum seu officialem dicti Ordinis, seu alicujus loci ejusdem, quocumque nomine nuncupetur, ponere seu instituere, aut deponere, destituere seu privare, aut a suo officio suspendere, seu impedire super ejus libero exercitio quovis modo.

Quemquam ad gradum, aut lecturam promovere, & v. v.

§. 7. Aut aliquem fratrem Ordinis antedicti ad lectoratum aut quamcumque lecturam, seu studium vel gradum promovere, aut promotos ab eis, removere seu etiam revocare.

§. 8. Aut de loco ad locum mittere, aut mutare, sive alicui fratrum eorumdem eundi ad quodcumque Monasterium vel locum alium, aut dominium, vel aliquam personam licentiam impertiri.

De loco movere.

§. 9. Et ne insuper in quemvis singularem fratrem memorati Ordinis, de quocumque crimine vel delicto punire, vel a pœna seu pœnitentia liberare, aut eam minuere, augere, vel immutare.

Delinquentes punire, vel absolvere. &c.

§. 10. Aut etiam alicui fratri locum, cameram, cellam, libros, vel alias res dicti Ordinis concedere, vel ejus usui deputare.

§. 11. Aut quæcumque per Prælatos ejusdem Ordinis, aut alios deputare quomodolibet amovere.

§. 12. Nec etiam de rebus aut correctione fratrum dicti Ordinis (nisi in casibus præmissis contentis in præfata regula seu eorum aliquo) se aliquatenus intromittere quovis modo, ita quod dictus Ordo seu fratres ejusdem Ordinis, in nullo subsint futuris Protectoribus nisi dumtaxat in casu quo ipsorum fratrum communitas vel generale Capitulum, quod absit, a prædictis articulis, vel eorum aliquo deviarent. Alioquin si secus fecerint id decernimus irritum & inane.

Qua puniendi Pœna Fratres quidquam ex allatis a Protectoribus obtinentes?

§. 13. Et nihilominus fratres, qui contra hujusmodi inhibitionem nostram quicquam impetrabunt, seu post inhibitionem hujusmodi utentur etiam per alios impetratis puniantur illis pœnis, quibus essent pro gravibus culpis secundum statuta dicti Ordinis puniendi, & sint nihilominus actibus privati legitimis, & a suis, si qua habent, suspensi officiis ipso facto.

Adhortatio ad ipsos Protectores.

§. 14. Ceterum nos eosdem futuros Protectores hortamur attentius, quod per facti efficaciam sic nominis sui officii procurent effectum, quod Ordo ipse per eos non lædatur in aliquo, sed potius ab adversis (si quando forsitan imminebunt) suo opportuno defensionis clypeo protegatur, & a noxiis præservetur. Sic acturi proinde, & æquitatis ac modestiæ limites servaturi, ut non trahatur ad noxam, quod provisum extitit ad salutem; sed ex caritativis gestis eorum, Ordo præfatus quietem & consolationem percipiat, & Protectores magnum apud Deum præmium sortiantur, & super contrario non oporteat dictæ Sedis providentiam aliud remedium adhibere. Nulli ergo &c.

Dat. die 27. Maii 1373. An. III.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avinionen. Diœcesis, sexto Kal. Junii Pontificatus nostri Anno Tertio.

XIV.

Quod Officiales Status Ecclesiastici, neminem cogant ad granum, ligna, & similia, absque solutione justi pretii sibi deferendum.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam Rei Memoriam.

Exordium.

Relevationi injustorum gravaminum nostrorum subditorum, præsertim pauperum, providere pietatis studiis cupientes,

Constitutio de qua in rubrica.

§. 1. Universis, & singulis Apostolicæ Sedis Legatis, ac Vicariis Gubernatoribus nostris, & successorum nostrorum Romanorum Pontificum, etiam si sint Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Thesaurariis, & Rectoribus generalibus, necnon Rectoribus, & Marescallis, ac Potestatibus, Capitaneis, Depositariis, Judicibus, Castellanis, & aliis quibuscumque officialibus nostris, & ejusdem Ecclesiæ, quocumque nomine nuncupentur, præsentibus & futuris in civitatibus Bononiæ & Perusii, earumque Communitatibus, & districtibus, necnon Romandiolæ, Marchiæ Anconæ, Ducatus Spoletani, Patrimonii Beatri Petri in Thuscia, Campaniæ, Maritimæ, & Massæ Trabariæ Provinciis, & aliis civitatibus, terris, & locis dictę Ecclesiæ immediate subiectis, (quorum nomina haberi volumus præsentibus pro expressis) tenore præsentium districtius inhibemus, ne fru-

frumentum, & alia balda, vinum, ligna, fœnum, paleas, aut res alias ad ipsorum, seu officialium, familiarium, & hospitiorum suorum, vel aliorum quorumcumque usum spectantia, per cives, & incolas dictarum civitatum, communitatum, districtuum, provinciarum, terrarum, & locorum, seu per ipsorum civium, & incolarum navigia, currus, aut animalia, gratis, sine justo, & integro naulo, & præmio statim solvendo deferri faciant, seu compellant.

Obstantium derogatio. §. 2. Non obstantibus statutis, constitutionibus, mandatis, & consuetudinibus contrariis quibuscumque, quæ per præsentes revocamus, cassamus, & viribus vacuamus.

Pœnæ inobedientium. §. 3. Nos enim, omnia & singula præcepta, damna, mulctas, condemnationes, & alias pęnas, si quę contra nostram hujusmodi inhibitionem, sint vel in posterum fuerint attentata, ex nunc decernimus irrita, & nullius penitus existere firmitatis. Et nihilominus, omnes & singuli, qui contra nostram prædictam inibitionem, sive ex sua temeritate, sive ex alieno mandato venire præsumpserint, cujuscumque dignitatis, status, ordinis, conditionis existant, etiam si Pontificali, aut alia quavis fulgeat dignitate, præter dictæ Ecclesiæ Cardinales, excommunicationis incurrant sententiam ipso facto, & duplum ejus, quod pro prædictis solvere debuerint, illis quos super præmissis gravaverint, restituere teneantur, nulla in hac parte remissione, directe vel indirecte facienda eis aliquatenus valitura. Qua quidem sententia (cujus absolutionem Sedi Apostolicæ specialiter reservamus) nullus possit absolui, nisi satisfactio, & duplum hujusmodi realiter fuerit primitus persoluta. Nulli ergo, &c.

Dat. die 15. Junii 1373. An. III. Datum apud Pontem Sorgiæ, Avenionensis diœcesis, decimo septimo Kalendas Julii, Pontificatus nostri anno Tertio.

XV.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

De Scriptura Literarum Apostolicarum per Scriptores juxta distributionem Secretariorum cito faciendam, & inobedientium poena.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam Rei Memoriam.

Scriptura Literarum Apostolicarum cito facienda. §. 1. Statutum per felicis recordationis Urbanum Papam quintum Prædecessorum nostrum editum super scribendis Apostolicis literis per Scriptores literarum ipsarum existentes protempore ex certis rationabilibus causis modificantes, & pęnas in eo appositas, cum periculosę forent nimium, penitus amoventes, universis, & singulis scriptoribus earumdem literarum auctoritate Apostolica præsentium tenore mandamus, quod literas de curia. & alias de nostro vel Successorum nostrorum Romanorum Pontificum mandato gratis scribendas, quæ per nostros, seu eorumdem Successorum Secretarios, aut Rescribendarium, qui pro tempore fuerit distributionem eisdem fideliter infra competentem terminum eis per aliquem ex eisdem Secretariis, vel eumdem Rescribendarium assignandum cessante impedimento legitimo, quod Secretariis distribuentibus minutas statim notificare debeant de bona litera scribere vel per se, vel per substitutos suos scribi, si eis concessum fuerit, quod per substitutos scribi faciant, non postponant, & postquam illas scripserint ipsas mittant Secretariis, qui minutas fecerint, nec expectent, quod super hoc ab aliquo requirantur.

Pœna inobedientium. §. 2. Alioquin contrafacientes emolumento officii Scriptoriæ per unum mensem absque remissione qualibet, quæ per nos vel successores eosdem possit fieri, sint suspensi: Et in hoc ejusdem Rescribendarii, qui referentibus Secretariis super hoc credere debeat conscientiam oneramus.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere &c.

Dat. die 22. Julii 1373. An. III. Datum apud Villam novam Avinionem Diæcesis undecimo Kalendas Augusti Pontificatus nostri anno Tertio.

XVI.

Religiosi cujuscumquæ Ordinis etiam Mendicantium, quamvis Sedis Apostolicæ sint Cappellani, eorum Superioribus subiecti remaneant.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam Rei Memoriam,

Exordium. Per Romani Pontificis providentiam circumspectam, sic Sedis Apostolicę privilegia & indulta moderari dignoscuntur, quod in eis materia malignandi nulli detur, ac personæ, quę sub religione vacare debent studio pię vitæ, a bono obedientiæ, & perseverant a divini servitii nullatenus retrahantur.

Causæ ferendæ legis. §. 1. Sane nuper ad nostrum relatione fide digna pervenit auditum, quod nonnulli Religiosi etiam Mendicantes qui in Cappellanos Sedis Apostolicæ se recipi procurarunt, propterea bonum obedientiæ & correctionem recusantes, per mundum per plurimum sine suorum Superiorum licentia, sępius evagando discurrunt, & quandoque ad Romanam Curiam accedunt, asserentes sine suorum Superiorum licentia se hoc facere posse.

Declaratio de qua in rubrica. §. 2. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur Pastoralis officii, salubriter providere cupientes, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus & etiam ordinamus, quod omnes & singuli Religiosi quorumcumque Ordinum, etiam Mendicantium dictæ Sedis Cappellani, qui sunt & in antea erunt, perinde eorum Superioribus & Correctoribus ipsorum, in omnibus & per omnia sint subiecti, ac si prędictæ Sedis Cappellani non essent.

Obstantium derogatio. §. 3. Non obstantibus exceptionibus seu exemptionibus, & aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis, gratiis literis Apostolicis, Cappellanis dictę Sedis & alias communiter vel divisim sub quacumque forma & expressione verborum à dicta Sede concef-

cessis, & in posterum concedendis, etiam si de illis plena & expressa mentio de verbo ad verbum in præsentibus sit habenda, quę quo ad hoc alicui in nullo volumus suffragari. Nulli ergo &c. nostræ constitutionis, voluntatis, & ordinationis infringere &c.

Dat. die 9. Novembris 1373. An. III. Datum Avinioni quinto Idus Novembris, Pontificatus nostri Anno tertio.

XVII.

Quod Ecclesiarum Prælati, seu locorum Ordinarii occasione præsentationum, & institutionum per Magistrum & fratres S. Joannis Hierosolymitani de Personis idoneis ad Beneficia curam animarum habentia factarum ab eisdem nil penitus exigant vel audeant extorquere.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad Futuram Rei Memoriam.

Ex Regest. in Arch. Vatic. Exordium. JUstis petentium votis illis præsertim, per quæ Religiosa, & alia pia loca, ac Personæ degentes in eis a gravaminibus releventur libenter annuimus, illaque favore prosequimur opportuno.

§. 1. Exhibita siquidem nobis pro parte Dilectorum Filiorum Magistri, & Fratrum Hospitalis Sancti Joannis Jerosolimitan. petitio continebat, quod licet eis a Sede Apostolica indultum existat, ut ipsi Fratres presbyteros Hospitalis ejusdem, vel seculares Clericos ad regimen Parochialium Ecclesiarum idoneos ad hujusmodi Parochiales Ecclesias, quæ ad ipsorum præsentationem pertinent, cum vacant, locorum Diœcesanis, seu aliis ordinariis pro Vicariis perpetuis inibi instituendis, valeant præsentare; ipsique Diocesan. & ordinariis Presbyteros & Clericos ipsos sic eis per eosdem Magistrum & Fratres legitime præsentatos in Vicarios perpetuos ipsarum Ecclesiarum sine difficultate qualibet instituere, & investire teneantur; tamen iidem Diœcesani dictos Presbyteros, & alios Clericos idoneos cum eis ad easdem Parochiales Ecclesias, cum vacant, per ipsos Magistrum, & Fratres præsentantur, absque magnis pecuniarum quantitatibus sine causa rationabili instituere, & investire differunt, & etiam contradicunt in animarum periculum, divini cultus diminutionem, ac Magistri, & Fratrum prædictorum prejudicium & gravamen; Quare pro parte Magistri, & Fratrum eorumdem nobis extitit humiliter supplicatum, ut providere eis super hoc de opportuno remedio dignaremur.

(Præsentati, de quibus in rubrica ab Episcopis gravati.)

Sanctio ad eorumdem indemnitatem. §. 2. Nos cupientes in præmissis paterna solicitudine providere, hujusmodi supplicationibus inclinati, universis, & singulis Locorum Ordinariis, qui sunt, & erunt pro tempore, auctoritate Apostolica præcipiendo mandamus, quatenus hujusmodi Fratres Præsbyteros, & alios clericos, quos per ipsum Magistrum, & Fratres ad easdem Parochiales Ecclesias, quæ ad ipsorum præsentationem pertinent, ut præfertur, eis contigerit legitime præsentari, dummodo iidem Præsbyteri, & clerici ad regimen Ecclesiarum ipsarum fuerint idonei, in perpetuos Vicarios Ecclesiarum earumdem, ad quas præsentati fuerint, ut præfertur, libere absque morę dispendio instituere, & investire procurent: districtius inhibentes eisdem Diœcesanis, & ordinariis, ne deinceps ab eisdem Magistro, & Fratribus ac Præsbyteris, seu Clericis eis taliter præsentandis, seu aliis quibuscumque Personis occasione institutionum, seu Investiturarum hujusmodi quocumque colore, seu modo quesito aliquid exigere, seu extorquere præsumant.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Inhibitionis infringere &c.

Dat. die 1. Martii 1374. An. IV. Datum Avinioni Kalendis Martii Pontificatus nostri anno Quarto.

XVIII.

De auctoritate, & facultatibus munereque Magistri Generalis & aliorum Prælatorum, Fratrum Prædicatorum Ordinis S. Dominici, gratiisque & privilegiis ejusdem Ordinis.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Magistro, Prioribus, & Fratribus universis Ordinis Prædicatorum, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Proemium. VIrtute conspicuos sacri vestri Ordinis professores, qui contemplationi cęlestium ferventer invigilant, & piæ vitæ studio sine intermissione desudant, decet per Apostolicæ circumspectionis auxilium sic provide dirigi, & solicite confoveri, ut alicujus prætextu calumniæ, nullum internæ pacis excidium, nullumque religiosi status perferant detrimentum, sed in his robur & vigorem habeant, per quæ circa cultum divini nominis devotis, & quietis mentibus invalescant.

Causa hujus Constitutionis. §. 1. Hinc est quod cum sicut nobis exponere curavistis, tu fili Magister, & prædecessores tui, juxta ejusdem Ordinis consuetudinem observatam hactenus, ac a Sede Apostolica toleratam, statim postquam electi secundum prædicti Constitutiones Ordinis extitistis, fratrum ipsius curam gesseritis, Magisterii officium plene ac libere in omnibus exercentes, iidemque fratres vobis devote ac humiliter obedierint, & intenderint reverenter, ac in eodem Ordine sit statutum, ut Magister ipsius, qui pro tempore fuerit, a Magisterii officio amoveri valeat a Definitoribus Capituli generalis;

Magister Generalis statim ac fuerit electus, Ordinis regimen assumit. §. 2. Non volentes ambiguitatis scrupulum in hac parte de vestris cordibus amputare, ac Ordinem ipsum præfatę Sedi immediate subiectum, a Sede approbatum eadem, honestate floridum, præclarum scientia, & virtute facundum, privilegio Apostolicę gratiæ attollere singulari, vestris supplicationibus inclinati, devotionis vestræ ad instar felicis recordationis Bonifacii VIII. & Benedicti XI. Roman. Pontific. prædecessorum nostrorum, ut successores tui, fili Magister, qui erunt pro tempore, statim postquam electi secundum Constitutiones

nes fuerint supradictas, eo ipso veri ejusdem Ordinis Magistri effecti, curam animarum fratrum ipsius Ordinis plene habeant, & libere gerant, ipsosque fratres auctoritate propria ligare ac solvere, necnon in eodem Ordine agere valeant, quę ipsi, & præfati Ordinis Difinitores juxta prædictas Constitutiones eisdem Ordini & fratribus secundum Deum viderint expedire, aliasque possint officium Magisterii licite in omnibus exercere, iidemque fratres, tibi Magistro, & successoribus tuis devote & humiliter, obediant & intendant.

Ejus amotio ad Definitores Ordinis spectat.

§. 3. Et præfati successores, & tu Magister a Definitoribus Capituli generalis ordinis ipsius, secundum Ordinis Constitutiones ejusdem, absolui & amoveri possitis, auctoritate Apostolica indulgemus. Ratum habentes & firmum, quicquid super præmissis per te Magister, dictosque prædecessores, fratres, & Definitores factum & observatum est hactenus, concessa tibi exequendi magisterii officium, quo ad præmissa omnia, & alia, libera facultate,

Lectores ubique absque licentia docent.

§. 4. Fratres autem de Ordine vestro, quos secundum Constitutiones ipsius Ordinis Conventibus vestris deputandos duxeritis in Lectores, sine alterius cujuscumque licentia, libere in domibus prædicti Ordinis legere, & docere valeant in Theologica facultate, illis locis exceptis, in quibus viget Studium generale, ac etiam quilibet in facutate ipsa docturus, ut Magister incipere solemniter consuevit.

In iis quæ instituta Ordinis respiciunt Ordinarii locorum se non immisceant.

§. 5. Et licet Episcopis & Diœcesanis, debitam & devotam obedientiam impendatis, nolumus tamen, quod circa instituta, & præcipue super institutione & destitutione Priorum ejusdemOrdinis, ex hoc prędjudicium aliquod incurratis.

De Priorum confirmatione.

§. 6. Quando vero in aliquo capitulo, vel Conventu vestri Ordinis, de Provinciali vel Conventuali Priore occurrerit electio facienda, si ex aliqua causa factam electionem à fratribus ejusdem Ordinis quorum interest, non contingat forsitan confirmari, Superior ad quem confirmatio electionis hujusmodi pertinet, aliquem de illis fratribus, quos ipsi electores, vel major pars eorum per litteras suas ab eo petierint, quando ad ipsum pro electi confirmatione transmittunt, eis de nostra licentia concedere valeant Priorem.

Vocalibus longe absentibus tempus non currit.

§. 7. In electionibus quoque eorumdem Magistri, & Priorum provincialium ipsius Ordinis, fratribus, qui debent electionem hujusmodi celebrare (cum eos frequenter de remotis partibus oporteat convenire) tempus super hoc statutum à jure non currat, nec ipsi in hac parte juris regulis coarctentur.

Fratres absque examine ad Ordines promovendi. *Hoc revocavit Concilium Trident. Sess. 7. c. 11. & Sess. 21. c. 12.*

§. 8. Et quia ejusdem Ordinis fratres de locis ad loca ipsius Ordinis sæpius transmittuntur, propter quod stabilem & perpetuam in certis & determinatis ejusdem Ordinis domibus non faciunt mansionem, quia etiam bonos & idoneos, ac probatos à vobis fratres facitis ad ordines promoveri, liceat vobis ordinando fratres ejusdem Ordinis, quibuscumque malueritis Catholicis Pontificibus, communionem & gratiam Apostolicæ Sedis habentibus, præsentare, ipsisque Pontificibus præsentatos à vobis fratres sine qualibet examinatione per eosdem Pontifices facienda, & absque omni promissione, vel obligatione ipsorum ordinandorum fratrum, ad ordines promovere.

De Oratoriis.

§. 9. In locis autem in quibus degitis, liceat vobis habere Oratoria, in quibus cum Altari portatili possitis missarum solemnia, & alia divina officia celebrare, ac etiam recipere Ecclesiastica Sacramenta.

Tempore Interdicti sacris possunt operari. *Attende Concil. Trident. Sess. 25. c. 12.*

§. 10. Cum generale interdictum fuerit, in Ecclesiis & Oratoriis vestris, & aliis quibuscumque, cum ad loca perveneritis Ecclesiastico supposita interdicto, clausis januis interdictis & excommunicatis exclusis, non pulsatis campanis, & submissa voce, liceat vobis celebrare divina, & Ecclesiastica recipere Sacramenta, dummodo causam non dederitis interdicto, nec contingat id vobis specialiter interdici, nec Ecclesię, vel Oratoria ipsa fuerint specialiter interdicta. Iis vero, qui in vestris morantur obsequiis, cuncta libere ministrare possitis Ecclesiastica Sacramenta, & ipsos cum decedunt in vestris Oratoriis sepelire. Si quando autem in terras, in quibus residetis, vel earum personas, excommunicationis, seu interdicti sententias contigerit promulgari, pueri vestris servitiis deputati, negociorumque vestrorum procuratores, & operarii, qui in vestris locis, eorum operibus personaliter continue institerint, hujusmodi sententiis obnoxii minime habeantur, ibique possint audire divina, juxta formam, quæ locis ipsis, eo casu à Sede Apostolica est concessa, nisi eisdem causam dederint. vel excommunicari specialiter, seu interdici contingat eosdem. Et quia vos extremam patientes pro Christi nomine paupertatem, exhortationis pio studio, bonos ad potiora dirigitis, & errantes in rectitudinis semitam laudabiliter revocatis, concedimus, ut in excommunicatorum terris libere commorari, & ab eis tunc etiam quando vos, vel ipsos transire contigerit, necessaria vitæ deposcere, ac recipere valeatis.

Facultas Prælatorum absolvendi Fratres.

§. 11. Magister quoque, & singuli Priores, Provinciales, & Conventuales, ac vices eorum gerentes in Provinciis, & Conventibus ac locis sibi commissis pro dictis fratribus constitutis ibidem, necnon & fratribus aliis ejusdem Ordinis, interdum ad eos declinantibus undecumque, absolutione & dispensatione indigentibus, sive priusquam intraverint Ordinem, sive post, in casibus quibus excesserint, pro quibus excommunicationis, vel interdicti, aut suspensionis incurrerint sententias, a jure vel a judice generaliter promulgatas, & hujusmodi sententiis innodati, aut in locis suppositis Ecclesiastico interdicto divina officia celebrantes, vel suscipientes ordines sic ligati notam irregularitatis incurrerint, absolutionis & dispensationis beneficium valeant impartiri, nisi adeo gravis fuerit, & enormis excessus, quod sint ad eamdem Sedem merito destinandi.

§. 12.

Et Fratrum ipsos absolvendi Prælatos.

§. 12. Fratres etiam vestri quos pro tempore vos Magister, & Priores, tam Provinciales, quam Conventuales necnon & vices vestras gerentes, in proprios habueritis Confessores, absolutionis, & dispensationis beneficium vobis (cum expedierit) valeant impartiri, juxta formam concessionis super absolutione, & dispensatione fratrum ejusdem Ordinis superius vobis factæ.

Ac Prælatorum absolvendi in ipsum Ordinem cooptandos.

§. 13. Ad hæc, volentibus vestro aggregari Collegio, qui suspensionis, aut interdicti, vel excommunicationis sententiis a jure vel a judice promulgatis, generaliter sunt ligati, absolutionis beneficium (observata forma Canonica) impartiri, ipsosque in fratres recipere, ac eos, qui post assumptum habitum, vel professionem emissam, recoluerint se talibus in sæculo fuisse sententiis innodatos, secundum formam ipsam, vos Magister, & singuli Priores, Provinciales, & Conventuales, ac vices vestras gerentes, valeatis absolvere, & cum irregularibus dispensare, si forsitan talibus innodati sententiis, vel in locis interdicto suppositis divina præsumpserint officia celebrare, vel ordines susceperint, ita tamen, quod si aliqui ex hujusmodi eisdem sententiis propter debitum sint adstricti, satisfaciant ut tenentur. Ceterum vestra discretio caute provideat, ut Apostolicæ Sedis, Legatorum ipsius, & Ordinariorum locorum, in absolutionibus hujusmodi scandalum evitetur.

A nonnullis exempti declarantur Fratres. Quoad publicationem excommunicationis Vide Concil. Trid, loc. cit.

§. 14. Porro quieti vestræ providere volentes, quod per literas Apostolicæ Sedis, aut Legatorum, seu delegatorum ipsius, conveniri a quoquam minime valeatis, & quod ad pecuniam colligendam cogi non possitis inviti per literas ipsius Sedis de cetero impetrandas; quodque nullus vestrum correctionis, seu visitationis, vel inquisitionis officium, Monasteriis, vel Ecclesiis, sive quibuscumque personis impendere, vel ad cognitiones causarum, citationes partium, & denunciationes sententiarum, interdicti, & excommunicationum procedere, aut recipere curam Monialium, seu Religiosarum quarumlibet personarum teneatur, per Apostolicas literas impetratas & in posterum impetrandas, nisi hujusmodi Apostolicæ literæ, de hoc indulto, & ordine vestro expressam fecerint mentionem, auctoritate vobis Apostolica indulgemus. Concedimus etiam, ut ad visitandum aliqua Monasteria Monialium cujuscumque Ordinis compelli aliquatenus non possitis, aut recipiendum commissiones causarum, seu sententiarum executiones, vel alia contingentia causas ipsas, per literas præfatæ Sedis, in quibus facta non fuerit de indulgentia hujusmodi mentio specialis, sive per Legatos, vel delegatos ipsius. Nullus insuper Archiepiscopus, vel Episcopus, nullusque alius Prælatus Ecclesiasticus, vel eorum Vicarii, vel officiales, ad portandum vel deferendum literas, vel exequendum, aut denunciandum sententias contra Principes sæculares, Communitates, Populos, seu quoscumque benefactores vestros, nullusque delegatus, vel Ordinarius judex, ad faciendum citationes vel commissiones recipiendas, sive quod sitis in causis aliquibus assessores, seu ad alia lites & controversias contingentia, in causis, quæ coram ipsis tractantur, quemquam vestrum compellere valeant, sine prædictæ Sedis mandato, & licentia speciali, expressam faciente de hac indulgentia mentionem, nec quisquam vestrum parere, vel intendere teneatur super his monitionibus, & mandatis, aut jussionibus eorumdem, aut facere, vel implere, quod in hac parte duxerint injungendum.

Prælati Ordinis revocant Fratres extra eum morantes. Hoc etiam statuit Concil. Trident. Sess. 25. c. 4.

§. 15. Ceterum Magistri, & singuli Priores, Provinciales, atque ipsorum Vicarii, illos ex fratribus, de quibus auctoritate literarum Sedis Apostolicæ, vel Legatorum ipsius, Archiepiscopis, & Episcopis, vel aliis quibuscumque provisum extitit, vel in posterum contigerit provideri, corrigere, ac non obstante contradictione aliqua possint ad suum Ordinem revocare, nec per literas ejusdem Sedis, seu Legatorum ipsius jam de cetero obtinendas, aliquos de fratribus ipsius Ordinis, præfatis Archiepiscopis, & Episcopis aut aliis teneantur in socios deputare, nisi dictæ literæ Apostolicæ obtinendæ de indulto hujusmodi, & Ordine ipso expressam fecerint mentionem, & alias id honestati Ordinis, & illorum saluti viderint expedire. Nullus autem Legatus nisi de latere nostro missus auctoritate literarum Sedis Apostolicæ specialem de hoc indulto, & Ordine vestro non facientibus mentionem, nullusque Prælatus, aut aliqua persona religiosa vel sæcularis, de fratribus ejusdem Ordinis, seu Cardinalis Romanæ Ecclesiæ, ad sua, seu Ecclesiæ negocia procuranda, vel secum manendum, aliquos assumere valeant, nisi quos Magister, vel Prior provincialis ipsorum, tamquam idoneos & discretos sibi duxerint assignandos, quos etiam volumus subjacere Ordinis disciplinæ.

Idem demissis ad prædicandum, Inquisitoribus &c.

§. 16. Illos verò Ordinis ipsius fratres, qui ad prædicandum crucem vel inquirendum contra hæreticam pravitatem, seu ad aliam hujusmodi negocia sunt, vel fuerint deputati, ubicumque a Sede Apostolica, tu fili Magister, tuique successores removere, seu revocare, & penitus transferre, ipsisque quod supersedeant injungere, aliosque substituere, cum expedire videtis licite, & libere valeatis, ac in eos, si contravenerint, censuram Ecclesiasticam exercere, ac quilibet Prior provincialis, vel ejus Vicarius ejusdem Ordinis, quibus ab eadem Sede similia contigerit in illa committi, facere possit, non obstantibus aliquibus literis, vel indulgentiis Apostolicis, impetratis vel in posterum impetrandis, quæ de hoc non fecerint mentionem.

Professi recedentes ab Ordine absque licentia coerceantur una cum eos retinentibus.

§. 17. Inhibemus quoque, ne quis post professionem in Ordine vestro factam ab ipso Ordine sine Magistri, vel sui Prioris licentia discedat: discedentem vero absque cautione literarum alterius ipsorum prætextu alicujus privilegii Apostolicæ Sedis, nullus audeat retinere. Quod si forte retinere præsumpserit, vobis Magister, & singuli Priores dumtaxat, & vestris Vicariis licitum sit, in ipsos discedentes fratres excommunicationis sen-

sententiam promulgare: detinentes vero eosdem secum, vel in Monasteriis, seu Ecclesiis suis (nisi eos iniecerint) postquam eis denunciatum fuerit, excommunicationis sententiæ volumus subjacere: non obstante quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam de indulto hujusmodi mentionem.

Item licentiati si ad strictiorem Ordinem non transierint.

§. 18. Si vero aliqui de fratribus vestri Ordinis post obtentam licentiam a Sede prædicta, aut a vobis ad religionem aliam transeundi, infra duos vel tres menses se ad illam religionem suæ saluti congruam non contulerint, & ipsius non susceperint habitum regularem, licitum sit vobis singulis, Magistro & Prioribus, ac vices vestras gerentibus, contra ipsos tamquam contra alios vestri Ordinis apostatas procedere, secundum quod honestati dicti Ordinis videritis expedire. Illud idem intelligi volumus de illis, qui post susceptionem habitus alterius religionis, infra tempus probationis nulla professione facta, inde præsumpserint resilire, aut etiam si post professionem hujusmodi ad religionem laxiorem, seu mitiorem Ordinem transierint, vel (quod absit) ad sæculum revertantur, vos volumus contra ipsos rigorem vestri Ordinis exercere.

Item Apostatæ ab Ordine.

§. 19. Apostatas quoque vestri Ordinis excommunicare, capere, ligare, incarcerare, & alias subdere disciplinæ rigori possitis, per vos, ac etiam alios, in quocumque habitu contigerit eos inveniri, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio brachii sæcularis.

Ejecti, vel egressi ab Ordine non prædicent, nec vi aliis Ordinibus recipiantur.

§. 20. Inhibemus etiam, ne fratres quos ab Ordine vestro pro suis culpis, per Magistrum vel Priores, ac eorum Vicarios expelli contigerit, vel qui egressi fuerint proprio suo motu, prædicare, confessiones audire, seu docere præsumant, nisi ad alium Ordinem in quo licite hujusmodi exerceantur officia, transierint, de nostra vel Magistri, seu Prioris, vel Vicariorum ipsorum licentia speciali. Quod si forte ipsi contra hujusmodi inhibitionem nostram aliquid super præmissis temere attentare præsumpserint, vos Magistri, & singuli Priores, vel vestri Vicarii, in illos, quos infra fines prædicationis suæ, juxta consuetudinem Ordinis vestri distractos inveneritis talia perpetrantes, monitione præmissa, auctoritate nostra excommunicationis sententiam valeatis promulgare. Ejectos autem de Ordine vestro, vel egressos, qui receptione in eodem ordine suis culpis exigentibus reddiderint se indignos, & alios fratres ejusdem Ordinis ex rationabili causa ad quoscumque Ordines approbatos (præterquam ad B. Augustini, hospitalariorum, & aliorum religiosorum arma portantium) ad vitandam occasionem evagandi, vos Magister, & singuli Priores, seu vestri Vicarii, cum testimonialibus literis, auctoritate nostra, licentiandi liberam habeatis facultatem. Nos enim districtius inhibemus, ne tales ad alium Ordinem aliter transire, vel aliqui eos recipere seu retinere præsumant, absque licentia speciali Sedis Apostolicæ faciente de hoc plenariam mentionem.

Habitus similis aliis interdictus.

§. 21. Inhibemus etiam, ut nulli, sive sit in religionis Ordine, sive extra Ordinem constitutus, habitum vestrum, aut ita consimilem, quod propter eum frater prædicator credi possit, deferre liceat, absque mandato Sedis Apostolicæ speciali. Et ut dicta inhibitio majorem consequatur effectum, statuimus, ut hi, qui habitum vestrum aut sibi similem prædicto modo deferre præsumpserint, ad deponendum ipsum per Diœcesanos locorum (cum à vobis requisiti fuerint) monitione præmissa, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellantur.

Ordo Prædicatorum a Decimis exemptus.

§. 22. Ceterum, cum humilitas vestra sibi de latitudine Orbis terræ nil præter domos, & hortos cum virgultis præmiorum obtentu cœlestium duxerit reservandum, nos pie volentes, quod illorum fructus vestræ paupertatis usibus applicentur, ut de dictis hortis, & virgultis vestris nulli decimam teneamini exhibere, vobis auctoritate presentium indulgemus, districtius inhibendo, ne quis à vobis de præmissis aliquid exigere, vel extorquere præsumat.

De bonis Ordinem profitentium.

§ 23. Quia vero nonnulli vestræ religionis abitum assumentes, diversis personis, quæ sciri & inveniri non possunt, aliqua bona restituere interdum tenentur, vobis Magistro, & Prioribus, ac Vicariis prædictis concedimus, quod singuli vestrum, in locis sibi commissis, bona ipsa in pios usus convertere valeant, prout secundum Deum viderint expedire.

Sepultura in locis Ordinis cuique libera.

§. 24. Sepulturam quoque in locis, Cœmeteriis, & Ecclesiis vestris concedimus, & eam libera esse censemus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri desideraverint (nisi excommunicati, vel interdicti, aut etiam publice usurarii fuerint) nullus obsistat, salva tamen justitia illarum Ecclesiarum à quibus mortuorum corpora assumuntur,

Cætera defunctis per ipsos Ordinis Fratres præstanda.

§. 25. Districtius inhibentes, ut nulli Religiosi, vel sæculares, vobis invitis, aliquorum corpora defunctorum in vestris Cœmeteriis sepellire, aut in Ecclesiis vestris missarum solemnia, vel pro animabus eorum qui ad loca vestra tumulandi feruntur, ibidem exequias celebrare, sine vestro assensu & voluntate præsumant.

De Confessionibus faciendis.

§. 26. Inhibemus insuper universis fratribus Ordinis vestri, ne aliqui eorum, alii quam Prælatis suis peccata sua confiteri præsumant, nisi necessitatis urgente articulo, vel nisi forsan Magister, vel Prior proprius alicui fratri dederit fratri alteri ejusdem Ordinis licentiam confitendi.

Libertates nonnullæ Ordini conceduntur.

§. 27. Universis autem Ecclesiarum Prælatis, & aliis inhibemus, ne confessiones vestras vobis invitis audire, vel compellere vos ad Synodos, seu convocationes suas accedere, vel cum eis extra Civitatem, vel intra processionaliter exire, aut suis constitutionibus subiacere, vel capitula, scrutinia, vel inquisitores in locis vestris, vel alibi, de vobis facere, aut fidelitatem juramento firmatam, & annualem obedientiam a Prioribus, & Superioribus vestris exigere, aut de

de ipsorum institutione, vel destitutione sive de statutis vestri Ordinis se aliquatenus intromittere. seu prohibere ne ad civitates vel villas ubi religiose, & honeste commorari possitis, à populis evocati audeatis accedere, ibique pro vestris usibus construere edificia, Ecclesias, seu Oratoria, aut id accedentes fratres, seu construentes hujusmodi, vel receptatores ipsorum, excommunicationis sententiam ferre præsumant.

Vide Concil. Trident. Sess. 25. cap. 13.

Exemptio à quacumque solutione, vel onere.

§. 28. Concedimus quoque vobis, ut de illis quę in ornamentis vel pro eis, aut libris, fabrica, luminaribus, anniversario, septimo, vigesimo, trigentesimo, sive aliis ad perpetuum cultum divinum, seu pro pitantiis, aut victu ad sustentationem vestram, vel indumentis, necnon pro annuis censibus redimendis, ad quarum solutionem aliquæ domus vestri Ordinis obligari noscuntur, vel de domibus, prædiis, & hortis, aliisque locis vobis secundum instituta vestri Ordinis opportunis, aut de his, quæ pro hujusmodi domibus, prædiis, hortis, & locis emendis vobis legantur (dummodo præmissa non convertantur in alios usus, sed in illos dumtaxat, pro quibus relinquuntur) aut alios etiam, qui in hac concessione vel indulgentia continentur, nulli canonicam portionem aliquam teneamini exhibere. Et ne quis à vobis, vel ultimarum executoribus voluntatum, seu decedentium hæredibus, de præmissis, aut de his, quæ vobis in ultimis voluntatibus absolute legantur, vel alias pro vestris necessitatibus conferuntur, aliquid exigere, vel extorquere præsumat, districtius inhibemus.

De translatione bonorum e domibus dimittendis.

§. 29. Ad hęc, liceat fratribus vestri Ordinis, cum de prioribus locis suis ad alia loca se transferunt, tam ædificia, seu omnem ædificiorum materiam locorum, quæ dimittunt (dedicatis Ecclesiis dumtaxat exceptis) quam libros, calices, & paramenta, secum ad alia loca transferre, ac ædificia ipsa cum solo, & aliis ad eadem loca pertinentibus, præter Ecclesias vendere, ipsorumque pretium in aliorum locorum ad quæ dicti fratres se transferunt, ædificationem seu alias in eorum utilitatem convertere, secundum quod eis videbitur melius expedire. Et ne aliqui Archiepiscopi, vel Episcopi, aut alii Ecclesiarum Prælati, seu quævis alia persona Ecclesiastica vel sæcularis, prædicta loca seu bona occupare, accipere vel usurpare, aut quoquo modo sibi vendicare pręsumant absque dictæ Sedis licentia speciali, districtius inhibemus.

Exemptio a subventione Legatorum &c.

§. 30. Indulgentes vobis, ut ad præstationem procurationum Legatorum Sedis pręDictæ, vel Nunciorum ipsius, seu Diœcesanorum locorum, aut exactionum, vel collectarum, seu subsidiorum, vel provisionum quacumque minime teneamini, nec ad ea solvenda per literas dictæ Sedis, aut Legatorum, aut Nunciorum ejusdem, seu Rectorum terrarum Ecclesiæ Romanæ, impetratas, seu in posterum impetrandas, cujuscumque tenoris fuerint, in perpetuum compelli possitis, nisi d ctæ Sedis literæ impetrandæ, plenam & expressam de indulto hujusmodi, & dicto Ordine fecerint mentionem.

Exemptio à Judiciis Ordinariorum.

§. 31. Ceterum, cum fel. record. Innocentius Papa IV. prædecessor noster, olim duxerit statuendum, ut exempti quantacumque gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti seu contractus, aut rei de qua contra ipsos agitur rite possint coram locorum Ordinariis conveniri, & illi quo ad hoc suam in illis jurisdictionem prout jus exigit, exercere; Nos vobis ut occasione constitutionis hujusmodi, nullum libertatibus & immunitatibus, vobis & Ordini vestro, per privilegia & indulgentias ab Apostolica Sede concessis, vel in posterum concedendis, præjudicium generetur, auctoritate præsentium indulgemus, decernentes vos seu personas vestri Ordinis, in prædictis casibus, Ordinariis ipsis minime subiacere.

Attentata in contrarium irritantur.

§. 31. Decernimus ergo irritum & inane, quicquid contra tenorem concessionum, constitutionum, & inhibitionum hujusmodi per quoscumque fuerit attentatum, & interdicti, suspensionis, & excommunicationis sententias, si quas contra concessiones, constitutiones, & inhibitiones easdem, in vos vel vestrum aliquos, vel loca vestra, seu benefactores, vel executores, aut hæredes prædictos imposterum promulgari contigerit, penitus non tenere. Nulli ergo, &c.

Dat. die 6. Martii 1374. An. IV.

Datum Avenione, 2. Nonas Martii, Pontificatus nostri anno Quarto.

XIX.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Damnatio legum, seu Errorum in Saxonia *Speculum Saxonum* nuncupatorum, eorumdemque sequacium cum pęnarum impositione.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Prœmium.

SAlvator humani generis Dominus noster Jesus Christus, cujus licet indigni vices tenemus in terris, cernens ipsum genus, quod ad delicias paradisi creaverat, ex lapsu Prothoplasti diabolica fraude decepti per peccatum inobedientiæ corruisse, & in perpetuæ damnationis descendisse profundum, ac sine intermissione descendere, sua ipsi generi ineffabili pietate compatiens, & miseratione subveniens, ut illud pretiosissimo suo cruore redimeret, & secum in cælestibus collocaret, descendit in mundum misericorditer factus homo in eo, quod præsentia corporali consistens suam sacratissimam Fidem, & mandata salubria docuit Discipulos, quos elegit, ut ea per illos in Terram transfunderetur universam, & cuncta humana creatura premisso jam redempta sanguine precioso, fideque firmata, & salubribus consiliis, & mandatis instructa per ipsam Fidem, & Justitiæ opera ad perpetuæ salvationis gratiam perveniret. Iidemque discipuli plenitudine Spiritus Sancti recepta mandata Dominica promptis affectibus, & effectibus exequentes hujusmodi doctrinam continentem Fidem, Spem, & Caritatem, aliaque virtuosa opera nec-

necnon consilia, & mandata salubria, bonosque mores universi orbis Populis prædictorum documentisque Sanctissimis, per quæ credentium, & fatentium ea certa, & æterna salvatio provenit, universam Ecclesiam instruxerunt. Et quia futurorum prescius Deus prævidebat inter statum purissimum triticum mundum hostem seminaturum zizaniam, ac inter sancta profana, inter sincera fermentum, & inter recta iniqua machinatione hostica, callidisque suis astutiis positurum; Cultores agri sui videlicet beati Petri Apostolorum Principis, cui & suis successoribus per eumdem tradidit plenissimam potestatem, aliorumque Apostolorum, & Discipulorum successores, scilicet Ecclesiarum Præsules, qui supernatum evellerent lolium, ne inficeret semen bonum, agrumque præfatum purgarent assidue, ut in eo fructus uber, & suavis excresceret in suum horreum inferendus, ineffabili providentia sustituendos esse providit, ut propii. Sanctis Patribus filii nascerentur futuri spirituales Principes per climata Orbis Terræ. Ideoque ad nostrum principaliter, aliorumque Prælatorum Ecclesiæ Sanctæ Dei spectat officium, ut animarum saluti solerti sollicitudine intendentes, & agrum hujusmodi, cum expedit, sæpius expurgantes, ea, quæ noverimus dictæ saluti contraria, studio pastoralis solicitudinis evellamus.

Leges Saxonicæ (de quibus hic) Sacris Canonibus contrariæ.

§. 1. Sane fide digna, & admodum molesta, pluriesque inculcata relatio plurimorum ad nostrum perduxit auditum, quod in Saxoniæ, & nonnullis aliis partibus quædam detestabilia scripta Leges, seu *Speculum Saxonum* vulgariter appellata, & inferius annotata apud nonnullos tam Nobiles, quam Plebeos reperiuntur, quæ Judices, & Incolæ partium earumdem omissis Canonibus, aliisque Scripturis Sacris, contemptisque naturæ, ac Civilibus Legibus, & bonis moribus procul pulsis a longis citra temporibus observant, & servant etiam de præsenti, ex quorumque observantia Deus offenditur, proximus gravatur, vera Justitia, & æquitas rumpitur, Canones, & leges contemnuntur enormiter, rectum Judicium subvertitur, veritas impugnatur, contra bonos mores, & legem naturæ agitur, dehonestatur honestas, libertas ecclesiastica calcatur, & quod est deterius, apostolica denegatur potestas, & veritati Catholicæ Fidei derogatur.

Eas annullat, irritasque declarat Pontifex.

§. 2. Nos igitur de iis tanto dolentes amarius, quanto exinde illa servantium animæ longioribus temporibus, & strictioribus laqueis alligatæ fuerunt, & propterea paternis desiderantes affectibus, tot, & tantis malis, & periculis obviare, quæ Nobis prædicta dissimulantibus sanguis per ipsa peccantium de nostris manibus a Domino requiratur, ipsa scripta, seu Leges, quæ Nos mature vidimus, & per nonnullos ex Fratribus nostris S. R. E. Cardinales, & alios etiam in sacra pagina Magistros, ac utriusque Juris Doctores diligenter examinari fecimus, habita super eis deliberatione matura tanquam falsa, temeraria, iniqua, iniusta, & in quibusdam eorum hæretica & scismatica, & contra bonos mores existentia, periculosaque nimium Animabus, de ipsorum fratrum consilio auctoritate Apostolica tenore præsentium reprobamus, damnamus, ac decernimus irrita, & inania, ac carere omni robore firmitatis.

Necnon Processus inde confectos.

§. 3. Necnon processus, & sententias si quos, & si quas forsan ipsorum scriptorum, & reprobatarum Legum prætextu fieri, & ferri contingat in posterum, penitus non valere.

Intentatum anathema iisdem posthac utentibus.

§. 4. Universis Christi fidelibus per Apostolica scripta mandantes, quod ipsis scriptis seu legibus reprobatis de cetero non utantur, & Domini Terrarum, tam Ecclesiastici, quam Seculares suos uti subditos non permittant. Alioquin contrarium præsumentes cujuscumque preeminentiæ Dignitatis status, vel conditionis existant, etiamsi Pontificali, Imperiali, Regali, vel alia qualibet præfulgeant Dignitate, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto.

Rogatque Principes, ut eas ablegent omnino.

§. 5. Et ut reprobatio, damnatio, & mandatum nostra hujusmodi tam salubria effectum debitum irrefragabilius consequantur, universos, & singulos Principes, ac Dominos Temporales tam ecclesiasticos, quam etiam seculares per præsentes requirimus, & rogamus, quod per eorum constitutiones, & statuta perpetua ordinent, mandent sub gravibus temporalibus penis, quod nullus suorum subditorum deinceps utatur reprobatis scriptis seu legibus memoratis, ipsasque penas in contrafacientes taliter exequantur, quod eorumdem scriptorum seu legum detestanda iniquitas de terris eorum totaliter extirpetur.

Tenor hujusmodi legum.

§. 6. Tenor autem dictorum scriptorum seu legum, sive effectus eorum talis est. Primus Articulus continet, quod quidquid homo fuerit extra Judicium, quantumlibet hoc sit notorium, se liberare poterit per suum Juramentum, nec contra tale valet aliquod Testimonium. Secundus est quod Papa non potest, nec aliquis alius Imperatorem excommunicare, post quam consecratus, vel alias injunctus est, nisi solum in tribus casibus, si dubius sit in Fide, repudiet uxorem legitimam, vel destruat Ecclesias. Tertius, quod excommunicatio neminem debilitat in Jure Terræ, vel Feudi, nisi sequatur regalis proscriptio. Quartus quod Papa non potest aliquod Jus concedere, vel statuere, per quod valeat Jus, hoc est statutum Terræ, vel Feudi Saxonum deteriorari. Quintus, quod nulla Sententia tam justa dari poterit in Saxonia coram Regno, alias iudicio regali, quoniam si Saxo talem sententiam reprehendat, testans in manum suam dexteram, & majorem Communitatem septimus pugnare volens contra septem alios pro dicta sententia, quin tunc ubi major pars triumphaverit alis sententiam obtineat. Sextus, quod si quis fuerit interfectus in spolio, vel Furto, pro quo consanguineus interfeci se prebeat ad duellum, repellit omne Testimonium, nec talis mortuus tunc sine duello poterit convinci. Septimus, quod si duo dicant in Judicio sententias contradictorias, tunc quicumque talium

l'um habuerit majorem sequelam, talem sententiam obtinebit. Octavus, quod qui cumque fuerit appellatus ad duellum, secundum istius libri formam, talis non potest negare duellum, nisi sic appellans minus bene natus fuerit quam appellatus. Nonus, quod quicumque perdidit Jus suum ratione Furti, vel Spolii, talis incusatus secundo de furto, vel spolio non potest se liberare Juramento, sed electionem habet ad ferrum ignitum, aquam bullientem, vel ad duellum: hujus quidem articuli pars ultima, quæ electionem ad ferrum &c. concedit, erronea est. Decimus quicumque cognoverit violenter aliquam Mulierem, si postea ducat eam in Matrimonium, nunquam ex ea poterit prolem legitimam generare. Undecimus, quod quicumque cognovit publice uxorem alicujus vivente marito, si post mortem mariti talis eam ducat in uxorem, nunquam ex ea prolem legitimam generabit. Iste enim articulus indistincte, & in omni casu intellectus non distinguendo, prout canonice distinguunt Saxones, erroneus est. Duodecimus, quod hæres non teneatur de furto vel spolio respondere perpatrato per illum, cui succedit in hæreditate, quod erroneum est saltem in foro conscientię. Tertius decimus, quod quicumque Vir succintus gladio clypeum tenens non potest de ligno, vel lapide pollicis ulnam, quantum ad altitudinem habente super dextrarum scandere, talis non potest cedere, dimittere, infeudare, nec etiam mobilia bona dare potest, sic quod iste custoditus sit, qui talia post mortem suam expectat. Quartus decimus, quod nullus sine licentia suorum hæredum, & Judicio, quod Saxoniæ dicitur Enghedinghe, potest dare proprietatem suam, vel homines suos; & si talia daret, aliter hæredes acquirerent illa per Judicium, ac si dans illa mortuus esset: isti enim duo articuli sunt erronei, in quantum eleęmosynas, & alia pietatis opera prohibent.

Clausulæ. §. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reprobationis, damnationis, constitutionis, mandati, voluntatis, & requisitionis infringere &c.

Dat. die 8. Aprilis 1374. An. IV. Datum Avinioni sexto Idus Aprilis Pontificatus nostri anno Quarto.

XX.

Clerici illegitimi non admittantur ad Canonicatus & alia Beneficia trium Ecclesiarum Patriarchalium de Urbe, absque speciali Sedis Apostolicæ dispensatione.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

A Sacris cavetur Canonibus, ne illegitimi Ecclesiastica obtineant Beneficia. ET si a sacris Canonibus ad decorem Ecclesiarum, & in deficcationem illegitimorum natalium, tam sancte quam provide inhibitum demonstratur, quod illegitime nati absque dispensatione canonica, ad Canonicatus & Pręben das, ac dignitates, personatus, & officia, aut alia Ecclesiastica beneficia, inhabiles habeantur; hoc in Patriarchalibus Ecclesiis Urbis tanto dignius convenit observari, quanto illæ ceteras Orbis Ecclesias majori dignitate præcellunt, & honestiori debent decorari obsequio ministrorum.

Prohibitio de qua in rubrica. §. 1. Ea propter hac perpetua Constitutione statuimus, quod de cetero nullus Clericus defectum natalium patiens, in Lateranensi, vel B. Petri Principis Apostolorum, aut B. Mariæ Maioris Patriarchalibus Ecclesiis dictæ Urbis, vel aliqua earumdem Canonicatum, & Præbendam, aut dignitatem, personatum, vel officium prætextu cujuscumque dispensationis sibi super eodem defectu, sub quacumque forma, seu conceptione verborum a memorata Sede jam forsan concessę (cujus auctoritate nondum quis fuerit canonicatus & Præbendas, dignitates, personatus, vel officia hujusmodi assecutus) vel de cætero concedendæ, etiamsi dispensatio ipsa contineat, quod in quibusvis Cathedralibus, etiam Metropolitanis, & Patriarchalibus Ecclesiis possit Canonicatus, & Præbendas, dignitates, personatus, vel officia licite obtinere, si sibi canonice conferantur, nisi de pręnominatis Ecclesiis Patriarchalibus dictæ Urbis, seu illa ex eis, in qua Canonicatus & Præbendæ, aut dignitates personatus, vel officia hujusmodi, seu aliquod ex eis, impetrata fuerint, & toto tenore præsentium in literis dispensationis hujusmodi caveatur expresse, valeat obtinere.

Irritatio secus actorum. §. 2. Decernentes ex nunc irritum & inane si secus contigerit attentari.

§. 3. Per præsentem autem constitutionem, illis qui defectum hujusmodi patientes, in prædictis Ecclesiis, vel ipsarum aliqua, Canonicatus, & Præbendas, dignitates, personatus, vel officia canonice nunc obtinent, nolumus in aliquo pręjudicium generari. Nulli ergo, &c.

Dat. die 11. Novembris 1374. An. IV. Datum Avinione, tertio Idus Novembris, Pontificatus nostri anno Quarto.

XXI.

Contra Prælatos, & alios dantes munera, seu strenas Nunciis provisiones Ecclesiarum, vel Beneficiorum sibi a Sede Apostolica collatorum quomodolibet deferentibus.

Ex Regest. in Arc h. Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. SOlicite vitari debet, quod indecens esse dignoscitur, & ex turpiditatis radice etiam in honoris Apostolicæ Sedis depressionem ortum habuisse videtur.

Cupiditatis radix prava. §. 1. Sane nuper ad nostrum pervenit auditum quod nonnulli inhonesta lucra quęrentes; dum per sedem prędictam de Personis aliquorum apud Sedem constitutis eamdem Patriarchalibus, Metropolitanis, & aliis Cathedralibus Ecclesiis sive Monasteriis vacantibus providetur, vel personæ ipsę ad hujusmodi Ecclesias per dictam sedem de aliis Ecclesiis transferuntur, seu personis ejusdem hujusmodi Ecclesię, & Monasteria commendantur, aut alias ipsorum gubernationi committuntur, hujusmodi provisiones, tran-

translationes, commendas sive commissiones prædictis personis sic apud dictam sedem constitutis, ut aliquod munus ab ipsis recipiant, denunciare festinant.

Prohibitio strenas dandi pro Beneficiis Ecclesiasticis acceptis.

§. 2. Nos igitur in premissis prout ex debito tenemur pastoralis officii providere volentes, universis, & singulis personis Ecclesiasticis, secularibus, & regularibus cujuscumque status, gradus, sexus, ordinis, vel conditionis existant, etiamsi pontificali, vel alia qualibet Ecclesiastica præfulgeant dignitate, auctoritate Apostolica tenore præsentium districtius inhibemus, ne de cætero illis, qui ipsis hujusmodi provisiones, translationes, commendas, seu commissiones eorumdem sive de Romani Pontificis pro tempore existentis, sive de alicujus seu aliquorum ex Venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, aut alterius cujuscumque mandato, seu alias qualitercumque apud dictam Sedem nunciabunt seu nunciari facient sive dici vel super hoc nova portari, aliquid directe vel indirecte per se vel alium donent seu promittant neque per alium datum seu promissum persolvant.

Inobedientiū pænæ.

§. 3. Nos enim quoscumque presumentes contrarium quoquomodo excommunicationis subjacere sententie volumus & decernimus ipso facto, a qua nullus ab alio quam à Romano Pontifice posit nisi dumtaxat in mortis articulo, absolutionis beneficium obtinere. Non obstantibus exemptionibus, & aliis quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & gratiis ac literis Apostolicis quibusvis personis communiter vel divisim sub quacumque forma vel expressione verborum a Sede Apostolica concessis, & in posterum concedendis etiamsi de illis plena, & expressa mentio, ac de verbo ad verbum in presentibus sit habenda, que quoad hoc alicui in nullo volumus suffragari.

De publicatione Decreti hujus.

§. 4. Ut autem nostra inhibitio, voluntas, & decretum hujusmodi ad communem omnium notitiam deducantur cartas sive membranas inibitionem, voluntatem, & Decretum hujusmodi continentes in Audientia publica legi, & Ecclesiæ Avinionensi appendi vel affigi ostiis sive superliminaribus faciemus, que premissa suo quasi sonoro preconio, & patulo indicio publicabunt, ita quod nullus in hoc possit ignorantiam allegare cum non sit verisimile remanere incognitum vel occultum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Clausulæ.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre inhibitionis, voluntatis, & decreti infringere &c.

Dat. die 18. Octobris 1375. An. V.

Datum Avinioni sexto Kalendas Novembris Pontificatus nostri anno Quinto.

XXII.

Quod in Ecclesia S. Ambrosii ad Nemus Mediolanen., ob reverentiam ejusdem Sancti, Fratres S. Ambrosii nucupandi, sub Regula S. Augustini religiosam vitam ducant, Ambrosianumq. officium recitare possint.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei, Dilectis filiis Priori & Fratribus Ecclesiæ S. Ambrosii extra muros Mediolanen., in fine suburbii Portæ Cumanæ consistentis. Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

CUpientes a seculi vanitatibus elongari, & relictis mundanis illecebris virtutum Domino sub regulari observantia famulari, ut in ea sæcularibus curis exuti, per viam salutis liberius currere possint ad bravium, Apostolicum convenit prebere consensum, ut cum in hujusmodi suo proposito se foveri conspexerint, in eo fortius exardescant.

Fratrum & Archiepiscopi preces pro obtinenda religiosæ vitæ confirmatione.

§. 1. Sane petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat, quod in vestra Ecclesia, quæ ad Nemus Sancti Ambrosii nuncupatur, & in qua moramini de præsenti, ab antiquo morati sunt fratres unum Priorem habentes, quodque per constitutiones canonicas, & præcipue per constitutiones fel. rec. Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri hæsitatis ibidem salva conscientia sub Regula sine licentia Sedis Apostolicæ vitam collegialiter ducere religiosam. Quare Venerabilis frater noster Symon Archiepiscopus Mediolanensis nobis humiliter supplicavit, ut etiam ob reverentiam ejusdem B. Ambrosii (qui antequam educeret eum Dominus de vitæ hergastulo hujus Mundi, quandoque à multitudine se segregans, ad hujusmodi locum tunc solitarium se transferebat, ut in solitudine devotius contemplationi divine posset insistere) vobis & statui vestro in præmissis providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Quam concedit Gregorius.

§. 2. Nos igitur, qui piis illorum desideriis, per quæ via paratur securior ad salutem, libenter impertimur assensum, volentes super his paterna solicitudine providere, hujusmodi dicti Archiepiscopi, ac vestris in hac parte supplicationibus inclinati, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, & etiam concedimus, quod in præfata vestra Ecclesia, vos & alii fratres, qui post vos erunt, ibidem commorari & existere sub professione & Regula B. Augustini valeatis.

Regulas nonnullas eisdem dat.

§. 3. Et fratres S. Ambrosii ad Nemus nuncupemini, officium quoque divinum Ambrosianum dicatis.

§. 4. Et semper inibi sit unus Prior, qui aliis Fratribus præsit.

§. 5. Ac hujusmodi Prioris electio ad hujusmodi fratres, ipsiusque electionis confirmatio ad Archiepiscopum Mediolanensem pro tempore existentem pertineat.

§. 6. Ac vester, & successorum vestrorum fratrum dictæ Ecclesiæ habitus sit scapulare cum cappa desuper. Et intra locum liceat vobis sine cappa cum hujusmodi scapulari incedere. Fratres vero dicti loci cappæ scapulare deferant, & totus habitus sit de panno, qui in partibus illis berretinus nuncupatur.

§. 7. Quodque fratres dicti loci ad hoc idonei, petita prius & obtenta licentia à loci

ci Diœcesano, prædicare possint verbum Dei, & confessiones audire.

Concedit Privilegia nonnulla.

§. 8. Et si aliqui ibidem ex devotione elegerint sepulturam, eos ibidem sine præjudicio Parochialis Ecclesiæ, & alterius cujuscunque libere sepelire valeatis.

Ad Beneficia ecclesiastica Promoveri Fratres non possint.

§. 9. Districtius inhibentes, ne aliquis ex fratribus dicti loci ad Beneficium Ecclesiasticum etiam curatum, sine licentia Sedis Apostolicæ speciali faciente de prohibitione hujusmodi plenam, & expressam mentionem, transire, vel assumi possit, immediate nec mediate in fraudem ad aliam religionem aut beneficium . . . animarum curam habere valeat, se transferendo. Et si secus attentatum fuerit, id irritum sit & inane. Præmissis, nec non aliis constitutionibus Apostolicis non obstantibus quibuscunque. Per hoc autem non intendimus prohibere, quin ii ex vobis, qui non ficte sed vere causa devotionis ad strictiorem religionem transire voluerint, hoc possint, prout volunt canonicæ sanctiones. Nulli ergo, &c. Si quis autem &c.

Dat. die 19. Novembris 1375. An. V.

Dat. Avenione III. Kal. Decembris Pontificatus nostri Anno V.

XXIII.

Declaratio & extensio Privilegii exemptionis a solutione Decimarum, Congregationis Monacorum Cælestinorum, Ordinis S. Benedicti.

Ordinationes, & gratias hujus Congregationis vide supra in Cælest. V. const. I. Etsi cunctos *sup. pag.* 70.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Abbati Monasterii Sancti Spiritus de Sulmona Valvensis Diæcesis, ejusque Coabbatibus, & Prioribus, ac Prælatis Monasteriorum, Prioratuum, Ecclesiarum, Membrorum, & locorum dicto Monasterio Sancti Spiritus subjectorum, eorumque Conventibus, & Fratribus Ordinis S. Benedicti secundum Instituta B. Petri Confessoris viventibus, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium.

Sacra, & immaculata vestra religio, sub qua carnem subdentes spiritui, & motus corporeos rationis moderamine cohibentes, gratæ servitutis libamina offertis Altissimo, promeretur, ut Apostolica Sedes propitiam se vobis exhibeat, & in vestris opportunitatibus gratiosam.

Benedictus XI. hisce Fratribus exemptionem a decimis solvendis concessit.

§. 1. Sane dudum felicis record. Benedictus Papa XI. prædecessor noster quondam Berardo Abbati Monasterii Sancti Spiritus de Sulmona Ordinis S. Benedicti Valvensis Diæcesis, ejusque Coabbatibus, & Conventibus aliorum Monasteriorum, & membrorum eidem Monasterio Sancti Spiritus subjectorum dicti Ordinis tunc præsentibus, & futuris in perpetuum gratiose concessit, ut de fructibus terrarum, & possessionum suarum tunc acquisitarum, quas propriis manibus aut sumptibus colerent, sive de hortis, vel de nutrimentis animalium suorum, nullus ab eis decimas exigere, vel extorquere præsumeret.

Vide super. pag. 108. & seq. Joannes XXII. hac exemptione frui voluit Monasteria usque ad illum tempus acquisita.

§. 2. Ac deinde piæ memoriæ Joannes Papa XXII. ipsius Benedicti successor, ac prædecessor noster, Dilectis filiis Abbati & Conventui prædicti Monasterii S. Spiritus paterno affectu compatiens, ipsosque & prædictum eorum Monasterium, ipsiusque membra condignis munire libertatibus cupiens, voluit, & auctoritate Apostolica decrevit, quod omnia Monasteria, Prioratus, Ecclesiæ, Capellæ, & quæcumque alia loca post exemptionem prædictam ab eisdem Abbate, & Conventu licite acquisita, & in posterum acquirenda, cum personis degentibus in eisdem tunc præsentibus & futuris, omnibus privilegiis, exemptionibus, libertatibus, & immunitatibus gauderent, & gaudere deberent, quibus dictum Monasterium, & alia Monasteria Prioratus, Ecclesiæ, Capellæ, loca, & membra ipsius, quæ dictum Monasterium habebat tempore concessionis, & exemptionis hujusmodi gaudebant, & potiebantur, prout in literis dictorum prædecessorum inde confectis plenius continetur.

Causæ hujus faciendæ Declarationis.

§. 3. Cum autem sicut exhibita nobis pro parte vestra petitio continebat, ab aliquibus in dubium revocari videatur, an hujusmodi extensio dicti Joannis prædecessoris solum exemptiones, vel omnia alia præmissa concernat, pro parte vestra nobis fuit humiliter supplicatum, ut ne occasione præmissorum, attenta simplicitate vestra involvamini litigiorum anfractibus, providere vobis super hoc de benignitate Apostolica dignaremur.

Extensio & Declaratio.

§. 4. Nos itaque volentes vos, ac Monasterium, & alia loca vestra ob reverentiam etiam ejusdem B. Petri, ad quem devotionem gerimus specialem, favore prosequi gratiæ specialis, hujusmodi supplicationibus inclinati, ut de possessionibus vestris jam acquisitis (illis tamen exceptis de quibus decimas solvere consuevistis) necnon de novalibus possessionum per vos in posterum justo titulo acquirendarum, quas propriis manibus, aut sumptibus excolitis, & excoletis in antea, sive de hortis, vel nutrimentis animalium vestrorum decimas solvere non teneamini, nec ad id a quoquam compelli possitis inviti, vobis, & per vos vestris Monasterii, Prioratibus, Ecclesiis, membris atque locis auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, de gratia speciali. Nulli ergo &c.

Dat. die 15. Januarii 1376. An. VI.

Datum Avenione XVIII. Kal. Februarii Pontificatus nostri Anno VI.

URBANUS SESTUS
PAPA CCII.
ANNO DOM. MCCCLXXVIII.

BArtholomæus Butillus, Neapolitanus, antea Barensis Archiepiscopus electus est, & intronizatus Romanus Pontifex die 9. Aprilis 1378. novemque post dies coronatus Urbanus VI. voluit appellari. Sedit in Pontificatu Annos XI. dies VI. ab electionis die computandos imperantibus in Oriente Joanne Palæologo mox Emmanuele II.: in Occidente Carolo IV. deinde Vvenceslao Regé Romanorum. Obiit Romæ die 15. Octobris 1389. & sepultus est ad S. Petrum. Ab ejus obitu ad electionem Bonifacii IX. fluxerunt dies XVIII.

Schisma XXXIII. in Ecclesia Romana, quod in Concilio Constantiensi extinctum est.

A Cardinalibus tumultuarie, ac per metum Urbanum se elegisse asserentibus, Fundosque se receptis die 20. Septembris anni 1378. creatus est alius Pontifex Clemens scilicet VII. antea Robertus ex Comitibus Gebennensibus Episcopus Cameracensis & S. R. E. Presbyter Cardinalis Tituli SS. XII. Apostolorum. Obiit Avenione die 16. Septembris 1394. & sepultus est in Ecclesia Cathedrali S. Mariæ de Donis. XVI. ab electione sua anno nondum completo.

I.

Jurisdictio Camerarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ summarie quascunque causas interesse Rever. Cameræ Apostolicæ quomodolibet concernentes, cognoscendi.

Ad hanc jurisdictionem vide Bullas quas tibi indicavi sup. in Const. III. Urb. V. Apostolatus *pag. 325.*

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Marino Archiepiscopo Brundusino, Camerario nostro, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

APostolicæ Cameræ, per quam S.R.E. necessitatibus, & incumbentibus oneribus multipliciter subvenitur, sic tenemur indemnitatibus subvenire, commodisque intendere, & dispendiis obviare, quod ipsius jura debite possint repeti, ejusque officialibus suppetat opportunitas prosequendi.

§. 1. Sane, quia sæpe contingit, sicut accepimus, quod extra præfatam Cameram super rebus, ac juribus ad eam pertinentibus, ac super aliis negotiis ipsam tangentibus litigatur, & sæpe coram Judicibus de juribus ipsius Cameræ nullam, vel modicam habentibus rationem, quique per Fiscalem advocatum, seu Procuratorem, aut alios ex officialibus ejusdem Cameræ, qui circa ipsam habent insistere, non possunt commode super iis informari, propter quod causæ nimium protelantur, & quodam modo pereunt jura sua; Causæ hujus Constitutionis.

§. 2. Nos super iis providere volentes, & gerentes in Domino fiduciam specialem de tuæ circumspectionis industria, cui principaliter est ejusdem Cameræ cura commissa, cognoscendi, auctoritate Apostolica, per te vel alium, seu alios, de omnibus, & singulis quæstionibus, controversiis, causis, & litibus præsentibus, & futuris, spiritualibus, ecclesiasticis, & temporalibus, civilibus, & criminalibus, nedum ad ipsam Cameram pertinentibus, sicut est hactenus consuetum, sed etiam de quibuscumque jura, & negotia ipsius Cameræ directe, vel indirecte quoquo modo tangentibus, seu etiam, quæ secundum tuum liberum arbitrium viderentur ea posse tangere quomodolibet in futurum, ipsasque cum Facultas Camerarii, prout ut in rubrica.

cum emergentibus, & ab eis dependentibus, ac connexis, ac eos quos tangere poterunt, tam personas Ecclesiasticas, quam sæculares, necnon Capitula, Collegia, & Conventus Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac Ordinum exemptorum & non exemptorum, Communitatesque & Universitates locorum, prout, & quotiens tibi videbitur, ad te, & ad eamdem Cameram advocandi, & citandi per literas, vel nuntium intra, vel extra Curiam, & ad partes etiam, si causæ ipsæ de natura sui non sint apud Sedem Apostolicam per appellationem, aut alias legitime devolutæ, necnon in ea tractandæ, seu etiam finiendæ, ac etiam si coram Judicibus ordinariis, auditoribus, inquisitoribus, delegatis, subdelegatis, commissariis executoribus, arbitris, arbitratoribus, compromissariis, seu aliis quibuscumque, etiam per Sedem Apostolicam deputatis, vel deputandis in præfata Romana Curia, vel extra ubilibet pendere, nunc & in posterum dicerentur, etiamsi in ipsis ad litis contestationem processum fuerit, vel ulterius quantumcumque, & etiam super literis ad nos, seu Sedem eamdem per viam appellationis, seu simplicis querelæ, vel alias habitus sit, vel in posterum haberetur recursus, dictas causas reassumendi, & reassumi faciendi.

Facultas summarie & de plano procedendi.

§. 3. Easque per te, vel alium, seu alios audiendi, & examinandi summarie, simpliciter, & de plano, & sine strepitu, & figura judicii, & sine debito terminandi, & alias justitiam omnimodam exhibendi.

Judicibusque inhibendi, & contradictores compellendi.

§. 4. Judicibus quoque ordinariis, auditoribus, & aliis supradictis inhibendi, ne de causis ipsis post advocationem hujusmodi cognoscere vel se intromittere quoquomodo præsumant, & quaslibet alias inhibitiones in ipsis causis, ac etiam revocationes, & sententias excommunicationis, suspensionis, & interdicti per eos promulgatarum, relaxationes, & absolutiones, necnon ordinationes, declarationes, mandata, decreta, monitiones, executiones, & processus quoslibet faciendi, & sententias proferendi, ac omnia alia, & singula faciendi, & exercendi, quæ circa præmissa, vel ea tangentia juxta tuum liberum arbitrium videbuntur opportuna. Contradictores quoslibet, & rebelles cujuscumque status, dignitatis, ordinis, vel conditionis existant, etiamsi Regali, Pontificali, vel majori, aut alia quavis præfulgeant dignitate, eadem auctoritate per censuram Ecclesiasticam compescendi.

Obstantium derogatio.

§. 5. Non obstantibus generalis Concilii, & aliis constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, necnon consuetudinibus, statutis, ordinibus, seu inhibitionibus quibuscumque juramentorum, aut excommunicationum suspensionis vel interdicti sententiarum per quoscumque promulgatarum, vel promulgandarum munimine, aut quibusvis aliis firmitatibus roboratis, seu si aliquibus communiter, vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, vel in posterum indulgeri contigerit, quod extra, vel ultra certa loca ad judicium non trahantur, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam*, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis privilegiis, exemptionibus, immunitatibus, gratiis, & literis generalibus, vel specialibus Ecclesiis, Monasteriis, locis, Collegiis, Ordinibus, ac Universitatibus, seu personis ecclesiasticis, aut sæcularibus quibuscumque, cujuscumque fuerint præeminentiæ, vel dignitatis ab Apostolica Sede concessis, vel in posterum concedendis, sub quacumque forma, vel expressione verborum, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri etiam si talia sint de quibus, & ipsarum personarum, & locorum, ordinum, & statuum propriis nominibus specialibus, ac de totis ipsarum tenoribus, plena, & expressa, ac de verbo ad verbum, mentio sit habenda; quæ omnia haberi volumus pro expressis, specialiter, & insertis, & ipsa, vel eorum aliqua contra præmissa nolumus in aliquo suffragari, plenam, & liberam tenore præsentium ex certa scientia concedimus facultatem, & ad hoc tui potestatem officii ampliamus, & etiam prorogamus.

Adhortatio ad hoc officiū diligenter exercendum.

§. 6. Eamdem fraternitatem tuam exhortantes, ut sic in præmissis te fidelem exhibeas, & etiam studiosum, omnibus justitiam ministrando, quod tam eidem Cameræ, quam aliis quibuscumque sua jura serventur, tuaque circumspectio inde possit merito commendari.

Concessionē tempore datę Constitutionis inchoari præcipit.

§. 7. Volumus autem, quod a tempore datæ præsentium in omnibus & singulis suprascriptis per nos concessis, perinde sit tibi perpetua potestas & jurisdictio attributa, tam quoad negocia præsentia, quam futura, ac si tu ea omnia, & singula exequi judicialiter incepisses, præsentibus, usque ab beneplacitum Apostolicæ Sedis duraturis.

Dat. die 8. Septembris 1379. An. II.

Datum Romæ apud S. Petrum, VI. Idus Septembris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

II.

Maremagnum, seu Privilegium privilegiis conflatum pro Ordine Fratrum Servorum B. Mariæ Virginis.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Andreæ Priori Generali, & universis fratribus Servorum S. Mariæ Ordinis S. Augustini, præsentibus & futuris, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœmium.

Sacrosancta Romana Ecclesia mater cunctorum Christifidelium, & magistra in agro virtutum vestri Ordinis, cui altissimus Dominus benedixit, & in decore sacræ religionis, sub qua eidem Domino ejusque Genitrici devotum exhibetis & sedulum famulatum, exultat, & jubilat: præsertim dum prospicit, quod vos ad alta virtutum gradatim per bonorum operum exercitium, & præclara sanctitatis merita conscendentes trahitis ad divinæ majestatis obsequium

quium alios, non solum per doctrinæ verba, sed etiam per exempla, vitam duce do purissimam, & verbi prædicationibus insistendo, ac divinæ laudis, frequentiæque celebrisque venerationis instantiæ, ex qua gloria divinæ majestatis attollitur, devotissime persistendo: propter quæ nos, & prædicta Ecclesia, vos & vestrum Ordinem prædictum, quem erga nos & eamdem Ecclesiam devotione prælucere conspicimus, infra claustra nostri pectoris paternis affectibus amplectentes circa bonum statum vestrum, totis studiis vigilamus, ut Deo propitio a noxiis protegamini, & suscipiatis semper salubria incrementa.

Ordinis hujus Fratres quocumque datio s & qualibet Ordinarii jurisdictione liberi, & exempti.

§. 1. Volentes igitur præmissorum intuitu, vos ac loca vestra præsentia & futura prærogativa specialis favoris, & gratiæ insignire, ac singulari privilegio decorare, vestris in hac parte supplicationibus inclinati, vos vestrasque personas, ac omnia loca vestra tam præsentia quam futura omni jurisdictione, potestate, dominio, visitatione, caritativi subsidii subventionum, & exactionum quorumlibet præstatione, necnon a synodalis, & alterius cujusvis congregationis evocatione omnium, & singulorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, & quorumlibet aliorum judicum Ordinariorum; de speciali dono gratiæ plenarie eximimus, & totaliter liberamus, vosque, ac personas, & loca ipsa in jus, & proprietatem B. Petri, & Sedis Apostolicæ, & sub eorum, & nostra protectione speciali, & immediate suscipientes, decernimus vos ac personas, & loca prædicta soli & immediate Sedi prædictæ subjacere: volentes quod locorum dioecesani, vel alia quævis persona Vos, vel loca prædicta, utpote prorsus exempta, & dictæ Sedi immediate subjecta non possint auctoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, aut alias sententias specialiter, vel generaliter promulgare, vel alias etiam ratione cujuslibet delicti, seu contractus, aut rei, de qua ageretur ubicumque committitur delictum, ineatur contractus, aut res ipsa consistat potestatem, dominium, aut jurisdictionem aliquam quomodolibet exercere.

Sedi Apostolicæ immediate subiecti.

Secus acta vel imposterum intentanda nulla declarantur & irrita.

§. 2. Felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prædecessoris nostri circa exemptos, quæ incipit, Dolentes, & aliis constitutionibus Apostolicis in contrarium editis non obstantibus quibuscumque. Nos enim quaslibet excommunicationum, suspensionum, interdicti sententias, & quoscumque processus, quasvis pœnas, & sententias generales, vel speciales continentes, quas seu quos contra vos seu aliquem vestrum, vel prædicta loca contra tenorem, & formam præsentium, quomodolibet promulgari, vel haberi contigerit, irritas decernimus, & inanes.

Clausulæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ exemptionis, liberationis, suspensionis, & constitutionis infringere &c.

Dat. die 7. Aprilis 1380. An. II.

Datum Romæ apud S. Petrum VII. Idus Aprilis, Pontificatus nostri Anno Secundo.

III.

Confœderationes cum Hæreticis quacumque firmitate roboratæ, nullæ & irritæ declarantur.

xx Collectione Actorum Rimer.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram Rei Memoriam.

Exordium.

INter sollicitudines varias, quibus assidue premimur, illa potissime pulsat, & excitat mentem nostram, ut circa salutem animarum Christifidelium sollicitis studiis intendamus, & ne fideles ipsi ex consortio, & participatione Schismaticorum, seu Hæreticorum labefactari valeant, adhibeamus remedia opportuna.

Venceslaum & Carolum Reges Romanorum fœdera nonnulla cum hereticis, & Schismaticis iniisse asserit.

§. 1. Sane ad nostrum nuper pervenit auditum, quod tam carissimus in Christo filius noster Venceslaus Romanorum, & Bohemię Rex illustris, quam etiam clarę memoriæ Carolus Romanorum Imperator & ipsius Regis genitor, simul, vel successive nonnullas confęderationes, vel colligationes, seu ligas, & Conventiones cum diversis Regibus, Principibus, ducibus, Comitibus, ac Magnatibus, nobilibus, & certis aliis, inierunt, seu fecerunt, & quod aliqui ex hujusmodi Regibus, Principibus, Ducibus, Comitibus, Magnatibus, seu Nobilibus, aut aliis, tunc erant, seu postea sunt effecti Schismatici, seu Hæretici manifesti & ab unitate Sanctæ Romanæ, & universalis Ecclesiæ separati, quamvis per nos alias declarati non sint.

Hujusmodi fœdera nulla declarat, ab eisque solvit Venceslaum.

§. 2. Nos igitur attendentes, quod hujusmodi confęderationes, & ligæ, seu conventiones, factæ cum hujusmodi Hæreticis, aut Schismaticis, postquam tales effecti erant, sunt temerarię, illicitæ, & ipso jure nullæ, etsi forte ante ipsorum lapsum in Schisma, seu Hęresim initæ, seu factæ fuissent etiamsi forent juramento, vel fide data firmatæ, aut confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratæ, postquam tales, ut præmittitur, sunt effecti, eo ipso tam idem Rex, quam alii qui forsan una cum eo hujusmodi confæderationes, colligationes, & ligas, seu conventiones cum talibus inierunt, seu fecerunt, & ad quos hujusmodi confęderationes, colligationes, ligę, seu conventiones quomodolibet extendi possunt, & quorum interest, vel interesse poterit ab earum observatione absoluti existunt, illasque ipsis servare non debent. Quinimo ipse Rex hujusmodi Schismaticos, & Hæreticos ratione Imperii, ad quod electus, & per nos approbatus in favorem Sanctæ Romanæ, & Universalis Ecclesiæ, cujus est Advocatus, pro posse prosequi tenetur, quodque omnis communio cum talibus Hærericis, seu Schismaticis nimis periculosa existit, cum nulla sit prorsus, nec esse debeat participatio lucis ad tenebras, vel Christi ad Belial; Et cupiente super his animarum saluti, & honori, ac statuti ejusdem Regis, & aliorum quorum inter est, ut præfertur salubriter providere, & periculis, & scandalis, quę ipsis exinde provenire possent utiliter præcavere, eundem Regem, & omnes illos, quorum interest, & interesse poterit Apostolica auctoritate tenore præ-

sen-

ſentium declaramus fuiſſe & eſſe ab earundem confęderationum, colligationum ligarum, & conventionum obſervatione penitus abſolutas, & ad earum obſervationem aliquatenus non teneri, illaſque quatenus de facto proceſſerunt, caſſamus, irritamus & nullius eſſe decernimus firmitatis. Et inſuper cupientes animarum periculis obviare tam eidem Regi, quam etiam omnibus hujuſmodi aliis, quorum intereſt, ſeu intereſſe poteſt, tenore pręſentium diſtrictius inhibemus, ne confęderationes, colligationes, ligas, aut conventiones hujuſmodi aliquatenus obſervent, ſeu ab illis obſervari quomodolibet permittant. Decernentes, ex nunc irritum, & inane quicquid in contrarium a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Ex obſervari vetat omnino.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrę declarationis, caſſationis, irritationis, inhibitionis, vel conſtitutionis infringere &c.

Clauſulæ.

Datum Romę apud Sanctum Petrum tertio Kalendas Aprilis Pontificatus noſtri anno Quarto.

Dat. die 30. Martii 1382. An. IV.

I V.

ErectioStudii Generalis in CivitateQuinquecclesien. Regni Hungarię cum privilegiis pro Doctoribus, & Scholaribus; reſervata Ludovico Regi præſentandi facultate.

Ex Regeſt. in Archiv. Vatic.

Urbanus Epiſcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam Rei Memoriam.

IN ſuprẹmæ dignitatis Apoſtolicę ſpecula licet immeriti diſponente Domino conſtituti ad univerſas fidelium regiones, eorum profectus & commoda tanquam univerſalis gregis dominici Paſtor commiſſę nobis ſpeculationis aciem, quanto nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipſis ad quęrenda literarum ſtudia, per quę divini nominis, & fidei Catholicę cultus protenditur, Juſtitia colitur, tam publica quam privata res geritur utiliter, omniſque proſperitas humanę conditionis augetur; libenter favores gratioſos impedimus, & opportunę commoditatis auxilia liberaliter impartimur.

Proœmium.

§. 1. Cum itaque, ſicut nuper pro parte Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Ludovici Regis Ungarię illuſtris fuit propoſitum in Conſiſtorio coram nobis, ipſe Rex non ſolum ad utilitatem, & proſperitatem hujus rei publicę, & incolarum Regni ſui Vngarię, ſed etiam aliarum partium vicinarum laudabiliter intendens, in Civitate Quinquecclesien. in Regno prędicto conſiſtente, tanquam inſigniori & magis ad hoc accomoda, & idonea, plurimum deſideret fieri, & ordinari per Sedem Apoſtolicam Studium generale in qualibet licita facultate, ut ibidem fides ipſa dilatetur, erudiantur ſimplices, ęquitas ſervetur Iudicii, exiſtat ratio, & intellectus hominis augeatur.

Ludovici Regis hac ſuper repetitio.

§. 2. Nos præmiſſa, ac etiam eximiam fidei puritatem, quam tam ipſe Rex & Progenitores ſui quam Vngarię Regni Incole ad Sanctam Romanam Eccleſiam geſſiſſe, prout ipſe Rex, & Incolę gerere dignoſcuntur attente conſiderantes, ferventi deſiderio ducimur, quod Regnum ipſum ſcientiarum muneribus amplietur, fiatque literarum feralitate fecundum, ut Viros producat conſilii maturitate conſpicuos, virtutum ſplendore ornatos, ac diverſarum facultatum dogmatibus eruditos: ſitque illis ſcientiarum fons originis, de cujus plenitudine hauriant univerſi literarum cupientes imbui documentis.

Civitas Quinquecclesien. ſtudiis literarum accommoda.

§. 3. His igitur omnibus, & præſertim idoneitate dictę Civitatis, quę ad multiplicanda Doctrinæ ſemina, ac germina ſalutaria producenda magis accommoda, & idonea inter alias Civitates dicti Regni fore dicitur, diligenti examinatione penſantes, non ſolum ad ipſius Regni, & Civitatis, ſed etiam Regnorum circumjacentium incolarum commodum, & profectum paternis affectibus anelantes, dicti Regis in hac parte ſupplicationibus inclinati, de fratrum noſtrorum conſilio ſtatuimus ac etiam ordinamus, ut in dicta Civitate Quinquecclesienſi de cætero ſit Studium generale, ibique perpetuis temporibus vigeat tam in Juris Canonici, & Civilis, quam alia qualibet licita, præterquam in Theologica facultate, & quod legentes, & ſtudentes ibidem omnibus Privilegiis, libertatibus, & immunitatibus conceſſis doctoribus legentibus, & ſtudentibus commorantibus in ſtudio generali gaudeant, & utantur.

Univerſitas in ea erigitur: quæ munitur Privilegiis.

§. 4. Quodque illi, qui proceſſu temporis bravium fuerint in illa facultate, in qua ſtuduerint, aſſecuti, ſibique docendi Licentiam, ut alias erudire valeant, ac Doctoratus ſeu Magiſterii honorem petierint, elargiri per Doctores ſeu Doctorem ac magiſtros, ſeu Magiſtrum illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, Epiſcopo Quinquecclesienſi, qui pro tempore fuerit, vel Eccleſia Quinquecclesien. Paſtore carente, Vicario ſeu officiali dilectorum filiorum Capituli ipſius Eccleſiæ præſententur. Idem quoque Epiſcopus, aut Vicarius ſeu Officialis Doctoribus, & Magiſtris in eadem facultate actu inibi regentibus convocatis illos in iis, quæ circa promovendos ad Doctoratus ſeu Magiſterii honorem requiruntur, per ſe vel per alium juxta modum, & conſuetudinem, qui ſuper talibus in generalibus ſtudiis obſervantur, examinare ſtudeant diligenter: eiſque ſi ad hoc ſufficientes, & idonei reperti fuerint, hujuſmodi licentiam tribuat, & Doctoratus ſeu Magiſterii conferat honorem.

De Laureandis.

§. 5. Illi vero qui in eodem ſtudio dictę Civitatis examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam, & honorem hujuſmodi obtinuerint, ut eſt dictum, ex tunc abſque examinatione, & approbatione alia regendi, & docendi tam in Civitate prædicta, quam ſingulis aliis generalibus ſtudiis, in quibus voluerint regere, docere, ſtatutis, & conſuetudinibus quibuſcumque contrariis, Apoſtolica vel quacumque alia firmitate vallatis nequaquam obſtantibus, plenam, & liberam habeant facultatem.

Facultate laureatorum.

§. 6. Volumus autem, quod Magiſtris & Do-

Doctoribus, qui in hujusmodi legent studio, per Regem Vngariæ pro tempore existentem incompetentibus stipendiis provideatur; alioquin præsentes literæ nullius sint roboris vel momenti.

Clausulæ. §. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum Constitutionis, ordinationis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 1. Septembris 1383. An. V. Datum Viterbii Kalendis Septembris Pontificatus nostri anno Quinto.

V.

Ex Regest. eodem. Lateranensis Ecclesiæ oblationes in alios quam fabricæ ejusdem Basilicæ usus converti prohibet.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Constitutio de qua in rubrica. §. 1. Celeri reparationi venerandæ Lateranensis Ecclesiæ proh dolor in sui magna parte destructæ opportuno providere remedio, ac piæ intentioni fidelium pro ipsa reparatione largientium bona sua satisfacere, ac præsumptionem quarumdam personarum ejusdem Ecclesiæ, ad ea, quæ ad ipsos non pertinent, manus temerarias extendentes, reprimere cupientes, universis, & singulis tam dictæ Ecclesiæ Capitulo singularibusque personis, quam aliis quibuscunque tenore præsentium auctoritate apostolica districtius inhibemus, ne pias oblationes, seu eleemosynas eorumdem fidelium, quæ factæ sunt, seu fient pro tempore pro fabrica in Ecclesia memorata præscripta, sicut sepe hactenus presumpsisse dicuntur, recipere, aut in aliud opus, quam in reparationem, seu fabricam Ecclesiæ memoratæ & suorum circumstantium locorum convertere præsumant absque nostra vel successorum nostrorum Romanorum Pontificum licentia speciali.

Pœnæ contra inobedientes. §. 2. Quod si quisquam secus attemptare præsumpserit, non solum id, quod de iis receperit, reddere, sed tantundem de suis bonis propriis pro dicta exhibere fabrica teneatur.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis, & constitutionis infringere &c.

Dat. die 8. Julii 1384. An. VI. Datum apud Montem Flasconem Octavo Idus Julii, Pontificatus nostri Anno Sexto.

VI.

Ex Regest. eodem. Quod fratres Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani unum tantummodo in eorum Ordine Beneficium acquirere possint decernit.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Ambitio in Ecclesiasticis execrabile vitium. Ambitionis execrabilis vitium in cunctis Personis Ecclesiasticis, quæ non quæ sua sunt, sed quæ Christi desiderare debent, & quærere, merito detestantes, illud in Personis Religiosis tanto amplius execramur, quantum ipsi secundum suæ professionis debitum plus esse debent ab eodem vitio alieni.

§. 1. Cum itaque sicut ex fide dignorum relatione didicimus, nonnulli Fratres Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani, singuli videlicet ipsorum, plures Prioratus, Capellanias, Præceptorias, seu Domos ejusdem hospitalis, quique etiam minus digni, etiam in diversis & remotis partibus obtinere noscantur, nonnullis ex Fratribus Hospitalis ejusdem etiam benemeritis nullum seu nullam ex Prioratibus, Præceptoriis, seu Domibus hujusmodi obtinentibus seu valentibus obtinere: ex quo cum alius minus abundet, alius vero indigeat; sæpe inter Fratres eosdem insurgit murmur, & dissolvitur vinculum charitatis: iidemque Prioratus, Capellaniæ, Præceptoriæ, seu domus, dum Gubernatores seu Administratores intenti sunt pluribus, nimis utiliter gubernantur, minoratur ejusdem Hospitalis militia, & hospitalitas attenuatur: ex iis quoque contemnitur memorati hospitalis religio, & in animas fidelium scandalum generatur. Causę edendę hujus Constitutionis.

§. 2. Nos igitur, qui pluralitatem hujusmodi, prȩsertim in personis regularibus nimium detestamur, pluralitatem ipsam moderari & eisdem Fratribus benemeritis, & indigentibus providere volentes, omnes, & singulos Fratres hospitalis jam dicti plures Prioratus, Capellanias, Prȩceptorias, seu Domos hospitalis prȩfati seu alterum cum altero, seu altera obtinentes, gubernantes, & administrantes, eis omnibus uno seu una ex eis excepto vel excepta, quem, vel quam infra octo menses a data prȩsentium, quas faciemus in Romana Curia publicari, computandos, eligere omnino dimissis reliquis teneantur, authoritate Apostolica tenore præsentium privamus: eis in virtute sanctæ obedientiæ præcipientes districte, quod de ipsis Prioratibus, Capellaniis, Prȩceptoriis, seu Domibus dimissis, seu quos, & quas dimittere debent, ut præfertur, se de cetero nullatenus intromittant. Prohibet Fratribus pluras Prioratus &c. in ordine obtinere.

§. 3. Quod si forsan quod absit, aliqui ex eisdem Fratribus, qui pluralitatem hujusmodi obtinent, ut præfertur, prȩceptum nostrum hujusmodi contemnentes, illos, seu illas, quos, seu quas ultra unum, vel unam ex Prioratibus, Capellaniis, Præceptoriis, seu Domibus prædictis obtinent, dimittere, ut prȩmittitur, recusaverint, aut eorum, sive earum administrationi se ingesserint quoquomodo, Nos omnes hujusmodi recusantes, & ingerentes ex tunc omnibus Prioratibus, Capellaniis, Præceptoriis, & Domibus, quos & quas singuli singulas licite retinere possent, volumus eo ipso esse privatos, & inhabiles ad quamcumque administrationem cujuscumque Prioratus, Capellaniæ, Præceptoriæ, seu Domus sȩpedicti hospitalis de cȩtero obtinendorum. Pœnæ inobedientium.

§. 4. Cȩterum de probitate, & circumspectione dilecti Filii Magisti hospitalis prȩdicti gerentes in Domino fiduciam, pleniorem sibi omnes, & singulos Prioratus, Capellanias, Præceptorias, seu Domos hujusmodi, quos seu quas tam per dimissionem, quam per Præceptori facultatem dat de Præceptoriis, cȩterisque Beneficiis providere.

per privationem hujuſmodi vacare continget ſingulos, ſeu ſingulas videlicet eorum ſeu eorum ſingulis ex dictis Fratribus ejuſdem hoſpitalis idoneis, quos ſecundum Deum, & utilitatem dicti Hoſpitalis reputaverit meliores, ſuper quo conſcientiam ſuam oneramus, hac vice conferendi, illiſque de ipſis providendi ſecundum conſuetudinem dicti hoſpitalis in collatione, ſeu proviſione hujuſmodi Prioratuum, Capellaniarum, Preceptoriarum, ſeu Domorum alias ſolitam gubernari plenam concedimus tenore preſentium facultatem.

§. 5. Decernentes ex nunc irritum, & inane, ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clauſulæ irritantes.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum privationis precepti, voluntatis, conceſſionis, & conſtitutionis infringere &c.

Dat. die 15. Septembris 1383. An. VI.

Datum apud Montem Flaſconem decimo ſeptimo Kalendas Octobris Pontificatus noſtri Anno Sexto.

VII.

Contra Officiales Laicos, quoquo modo perſonas Eccleſiaſticas bannientes, relegantes, aut proſcribentes.

Urbanus Epiſcopus Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam Rei Memoriam.

Quia, ſicut diſplicenter accepimus, nonnulli diverſarum partium Principes, Marchiones, Duces, Comites, Barones, & alii nobiles, necnon poteſtates, capitanei, bajulivi, ſcabini, advocati, rectores, judices, & conſules, aliique officiales, & conſiliarii civitatum, oppidorum, terrarum, caſtrorum, & aliorum locorum, aliique laici, & laicales perſonæ, dominium, ſeu juriſdictionem in temporalibus obtinentes, necnon ipſarum civitatum communia, & oppidorum, caſtrorum, terrarum, & aliorum locorum univerſitates, non attendentes, quod laicis in clericos, & perſonas Eccleſiaſticas, & illorum bona, nulla ſit attributa poteſtas, nihilominus Miniſtros Eccleſiæ, etiam interdum in dignitatibus conſtitutos, temeritate propria bannire, ſeu relegare, aut proſcribere non verentur.

Cauſæ edendæ Conſtitutionis.

Lata anathematis pœna cavet, ne Officiales quicumque Laici Eccleſiaſticos banniant, at quovis modo proſcribant.

§. 1. Nos adverſus temeritatem hujuſmodi remedium apponere cupientes, omnes & ſingulos talia præſumentes, & ea fieri mandantes, ſeu eorum nomine, vel mandato facta, rata habentes, vel in eis faciendis dantes auxilium, conſilium, vel favorem, ſi ſingulares perſonæ fuerint, cujuſcumque præeminentiæ, dignitatis, ſtatus, vel conditionis exiſtant, earum videlicet ſingulas; ſi vero communitates vel univerſitates extiterint, omnes & ſingulos earum communitatum, & univerſitatum poteſtates, capitaneos, bajulivos, ſcabinos, advocatos, rectores, judices, conſules, & officiales, quocumque nomine cenſeantur, ac conſiliarios, & privatas perſonas, quæ hujuſmodi ſacrilegii principaliores patratores exiſterent, excommunicationis ſententias incurrere, necnon quamlibet earumdem communitatum, ſeu univerſitatum, ac illa ipſorum Principum, Marchionum, Ducum, Comitum, Baronum, Nobilium, & aliorum quorumcumque laicorum, & laicalium perſonarum, talia præſumentium, in quibus talia fierent, civitates, terras, oppida, caſtra, & alia loca, Eccleſiaſtico interdicto ſubjacere volumus ipſo facto.

Obſtantibus derogat.

§. 2. Nulluſque ab eiſdem ſententiis per alium, quam per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo, poſſit abſolvi, nec interdictum hujuſmodi per alium etiam relaxari. Non obſtante ſi aliquibus communiter, vel diviſim a Sede Apoſtolica ſit indultum, quod excommunicari, ſuſpendi, vel interdici non poſſint per literas Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi, & eorum propriis nominibus mentionem, & quibuslibet conſtitutionibus, privilegiis, & literis Apoſtolicis contrariis, de quibus etiam plena, & expreſſa in noſtris fieri oporteat mentionem.

Et huic Conſtitutioni robur adjicit firmitatis.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ voluntatis, & conceſſionis infringere &c.

Dat. die 10. Decembris 1383. An. VI.

Datum Romæ apud S. Petrum, quarto Idus Decembris Pontificatus noſtri Anno Sexto.

VIII.

Reprobatio Pignorum, ſeu Sportularum occaſione Litigiorum Judicibus Eccleſiaſticis quovis modo exhibendorum.

Ex Regeſt. in Archiv. Vatic.

Urbanus Epiſcopus Servus Servorum Dei,
Ad perpetuam Rei Memoriam.

In eccleſiaſticis quam ſit repræhenſibilis ipſa mali ſpecies.

Quamvis ab omni ſpecie mali ſit per quoslibet abſtinendum, Perſonas tamen Eccleſiaſticas tanto ab illa diligentius abſtinere convenit, quanto in eis cuncta vitia magis reprehenſibilia judicantur.

§. 1. Cum itaque ſicut ad Apoſtolatus noſtri pervenit auditum, in nonnullis diverſarum Partium ordinariis Eccleſiaſticis Curiis de quadam conſuetudine, quæ dicenda eſt potius corruptela, partes in ipſis Curiis litigantes, ſive litigare volentes ſeu earum altera, de decima, ſeu vigeſima, aut alia parte litis ſecundum diverſitatem locorum pignora, ſeu ſportulas, alias Pignus Bandi nuncupata, dare, ſeu deponere compellantur, quæ poſtea in finalem litis eventum Domini, ſeu Officiales ipſarum Curiarum de ipſa conſuetudine ſibi retinent, & appropriant pro ipſorum libito voluntatis.

Sportulas Judicibus eccleſiaſticis dari vetat.

§. 2. Nos hujuſmodi corruptelam, ſeu conſuetudinem Canonibus, & bonis moribus inimicam authoritate Apoſtolica reprobantes, præſentium tenore diſtrictius inhibemus præcipiendo mandantes univerſis, & ſingulis Patriarchis, Archiepiſcopis Electis, & aliis quibuſcumque locorum ordinariis, & Perſonis Eccleſiaſticis, juriſdictionem ſpiritualem, vel temporalem otinentibus, ne de cætero pignora, ſeu ſportulas, aut res alias, quocumque nomine cenſeantur oc-

occasione prædicta; aut alio quovis modo, vel colore petere, exigere, vel fieri, seu dari facere, seu mandare quoquomodo præsumant.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum inhibitionis, & constitutionis infringere, &c.

Dat. die 10. Decembris 1383. An. VI. Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto Idus Decembris Pontificatus nostri anno Sexto.

IX.

Ex Regest. eodem. Approbatio, & ratificatio Ordinis Fratrum Sancti Pauli Primi Eremitæ in Ungariæ Partibus a Joanne PP. XXII. instituti.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Proemium. Apostolicæ servitutis Nobis injunctæ desuper Officium mentem nostram excitat, & inducit, ut circa ea, quæ statui prospero personarum sub Religionis habitu studio vacantium piæ vitæ ad perseverantiam Divini servitii opportuna prospicimus, operosis studiis intendamus.

Fratribus hisce a Jo. XXII. tradita Regula S. Augustini. §. 1. Olim siquidem felicis recordationis Joannes Papa XXII. Prædecessor noster dilectis Filiis Priori Generali, & Fratribus S. Pauli Primi Eremitæ in Ungaria, & aliis mundi partibus constitutis Ordinis Sancti Augustini Regulam ejusdem Sancti Augustini per eos & successores ipsorum in locis suis, quæ habebant, & præstante Domino haberent imposterum, perpetuis futuris temporibus observandam auctoritate Apostolica concessit ac nonnulla alia indulsit Priori, & Fratribus supradictis; Nosque postmodum hujusmodi privilegium dicti Joannis Prædecessoris duximus innovandum.

Eis confirmatur ab Urbano. §. 2. Cum autem sicut exhibita Nobis pro parte dictorum Prioris, & Fratrum petitio continebat, quidam curiosi, ac simplices se de ipsis, quæ non multum expediunt, intromittere volentes, ipsis Priori, & Fratribus & eorum Ordini, pro eo quod in prædicto Privilegio verbum confirmationis, seu approbationis non exprimitur, sed eis dumtaxat dicta Regula conceditur palam, & occulte detrahant, & de ipsis obloquantur, pro parte ipsorum Prioris, & Fratrum Nobis fuit humiliter supplicatum, ut providere eis super præmissis de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui de ipsorum Prioris, & Fratrum vita, & institutis sumus plenarie informati, eis in præmissis providere volentes consideratione etiam carissimi in Christo filii nostri Ludovici Regis Ungariæ illustris ipsorum Regis, ac Prioris, & Fratrum in hac parte supplicationibus inclinati prædictum ordinem dictorum Prioris, & Fratrum sub dicta Regula, & habitu, quem gestant auctoritate Apostolica tenore præsentium ratificamus, & etiam approbamus.

Clausulæ. §. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum ratificationis, & approbationis infringere &c.

Dat. die 14. Martii 1384. An. VI. Datum Romæ apud Sanctum Petrum secundo Idus Martii, Pontificatus nostri Anno Sexto.

X.

Ex Regest. eodem. Fratribus Ordinis Servorum Sanctæ Mariæ nullam antehac in Urbe Domum habentibus Ecclesia Sancti Marcelli conceditur.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Jacobo Episcopo Aretino, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. Apostolicæ servitutis officium desuper Nobis injunctæ mentem nostram ad ea incitat & inducit, quæ pro statu personarum sub Religionis habitu studio vacantium piæ vitæ salubriter ampliando opportuna conspicimus: illaque favore prosequimur opportuno.

Causæ Concessionis. §. 1. Sane nuper dilectus filius noster Andruinus Tituli S. Marcelli Presbyter Cardinalis Nobis exposuit, quod Ecclesia S. Marcelli de Urbe, quæ Titulus sui Cardinalatus existit, magnam habet curam animarum, & quod in ipsa Ecclesia, licet octo Canonicos habeat, quorum unus dumtaxat inibi residet, modicus vel quasi nullus servatur cultus Divinus, ac iidem Canonici ad divinum Officium sufficientes, aut dispositi non existant: dictaque Ecclesia in suis ædificiis nimium est collapsa, ac etiam ruinosa; quodque idem Cardinalis prædictam Ecclesiam ad Religiosos transferri, & in ea tot Fratres Servorum Sanctæ Mariæ Ordinis Sancti Augustini, qui in dicta Urbe nullum locum habent, & quorum unus sit Prior, qui curam aliorum Fratrum, & Parochianorum dictæ Ecclesiæ habeat, creari, & institui, quot poterunt ex ipsius Ecclesiæ fructibus congrue substentari, desiderat, & affectat.

Ecclesia S. Marcelli, in qua Canonici degebant Fratribus S.B.M. conceditur. §. 2. Quare pro parte dicti Cardinalis Nobis fuit humiliter supplicatum, & cum Prior generalis dictorum Fratrum in dicta Urbe sit præsens, & ad reparationem dictæ Ecclesiæ paratum se offerat, atque promptum, pluresque Parochiales Ecclesiæ de dicta Urbe per Religiosos sint solitæ gubernari, dictam Ecclesiam ad hujusmodi Religiosos transferri, & ibidem fratres creari, & institui prædictos, ita quod cedentibus, vel decedentibus dictis octo Canonicis, ac aliis Presbyteris, & Clericis perpetuis beneficiatis in eadem Ecclesia, vel suos Canonicatus, Prebendas, ac Officia quomodolibet dimittentibus fructus, redditus, & proventus hujusmodi Canonicatuum, Prebendarum, ac Beneficiorum, necnon possessiones, & bona quæcumque ad dictos Canonicos, & perpetuos Beneficiatos ratione suorum Canonicatuum, Prebendarum, ac Beneficiorum hujusmodi pertinentia prædictis Fratribus, & eorum ordini applicentur de benignitate Apostolica mandaremus.

§. 3. Nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati Fraternitati tuæ per apostolica scri-

ſcripta mandamus, quatenus dictam Eccleſiam auctoritate Apoſtolica ad hujuſmodi Religioſos transferas, & ibidem tot ex hujuſmodi Fratribus Servorum Sanctæ Mariæ, quorum unus ſit Prior, & curam animarum aliorum fratrum, & Parochianorum dictæ Eccleſiæ habeat, & ipſis Parochianis miniſtret Eccleſiaſtica Sacramenta, ibidem inſtituas, quot ex fructibus prædictis poterunt congrue ſubſtentari: ac ſtatuas authoritate prædicta & ordines, quod cedentibus, vel decedentibus Canonicis, & Beneficiatis prędictis vel ſuos Canonicatus, & Præbendas, ac Beneficia ſupradicta quomodolibet dimittentibus fructus, redditus, & proventus, ac poſſeſſiones, & bona præfata ad Canonicos, & Beneficiatos prædictos ratione Canonicatuum, & Præbendarum ac Beneficiorum hujuſmodi pertinentia, ut præfertur, etiamſi ipſi Canonicatus, & Præbendæ, ac Beneficia ſint diſpoſitioni apoſtolicæ quomodolibet reſervata, eiſdem fratribus, & eorum ordini applicentur eo ipſo. Ac nihilominus eiſdem Priori, & Fratribus, poſt quam in dicta Eccleſia creati & inſtituti fuerint, etiam locandi, & arrendandi fructus, redditus, & proventus jura, & obventiones Canonicatuum, & Præbendarum, ac Beneficiorum prædictorum a Canonicis, & Beneficiatis prædictis illa obtinentibus, quandiu ipſi Canonici ea obtinuerint, pro certo pretio ejuſdem Canonicis, & Beneficiatis annuatim perſolvendo: ita quod ſi dictis Canonicis, & Beneficiatis ſatisfiat, ipſi ad hujuſmodi Canonicatus, & Præbendas ac Beneficia redire non valeant, auctoritate prædicta licentiam largiaris: contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam appellatione poſtpoſita compeſcendo.

Data exequendi facultas Jacobo Episc. Aretino.

§. 4. Non obſtantibus quibuſcunque conſtitutionibus Privilegiis, ac Literis Apoſtolicis, necnon ſtatutis, & conſuetudinibus Eccleſiæ, & Ordinis prædictorum contrariis juramento, confirmatione Apoſtolica, vel quacumque firmitate alia roboratis, ſeu ſi aliqui Apoſtolica vel alia quavis auctoritate in eadem Eccleſia in Canonicos ſint recepti, vel ut recipiantur inſiſtant, ſeu ſi ſuper proviſionibus ſibi faciendis de hujuſmodi Canonicatibus, & Præbendis ipſius Eccleſiæ ſpeciales vel aliis beneficiis Eccleſiaſticis in illis partibus generales Apoſtolicæ Sedis, vel Legatorum ejus Literas impetrarint: etiamſi per eas ad inhibitionem reſervationem, & Decretum, vel alias quomodolibet ſit proceſſum, quas literas, & Proceſſus habitos per eaſdem, & quęcumque inde ſequta ad hujuſmodi Canonicatus, & Præbendas, ac alia Beneficia ipſius Eccleſiæ volumus non extendi, ſed nullum per hoc eis quoad aſſequtionem Canonicatuum Prebendarum, ac aliorum Beneficiorum præjudicium generali, ſeu quibuſcumque Privilegiis, indulgentiis, & Literis Apoſtolicis generalibus, vel ſpecialibus quorumcumque tenorum exiſtant, per quæ præſentibus non expreſſa vel totaliter non inſerta effectus earum impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum habenda ſit in noſtris literis mentio ſpecialis.

Obſtantium derogatio.

§. 5. Nos enim dicto Cardinali, & ſuis ſucceſſoribus prædictum titulum obtenturis in dicta Eccleſia ac ipſo Priori, & Fratribus dum inibi fuerint, necnon Parochianis dictæ Eccleſiæ omnem juriſdictionem correctionem, ac Juſtitiam reſervamus, quam in Canonicis, & Beneficiatis, ac Parochianis dictæ Eccleſiæ ipſius Cardinalis prædeceſſores dictam Eccleſiam obtinentes habuerunt, & idem Cardinalis habere noſcitur de præſenti. Et inſuper ex nunc irritum decernimus, & inane ſi ſecus ſuper iis a quoquam quavis auctoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari.

Alieno juri cautum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum ſeptimo Idus Decembris Pontificatus noſtri Anno Septimo.

Dat. die 7. Novembris 1384. An. VII.

XI.

Sanctorum Petri, & Pauli Apoſtolorum Icones argenteas deauratas, Gemmiſque pretioſis elegantiſſime elaboratas quarum altera ſcilicet Beati Petri de Ligno Crucis Domini Noſtri Jeſu Chriſti particulam in vertice retinet, & in quibus SS. Apoſtolorum eorumdem Capita ſunt recondita, aliaſque nonnullorum SS. Reliquias decenter ornatas in Sacroſancta Lateranen. Eccleſia aſſervatas auferentes, diripientes, ſeu alias quomodolibet deprędantes Excommunicationis vinculo innodantur, perpetuæque infamiæ pœna plectuntur.

Ex Regeſt.

Urbanus Epiſcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Sacrilegorum damnanda præſumptio eo eſt gravior, & durius caſtigari meretur, quo in locis venerabilioribus rebuſque ſacrioribus fuerit perpetrata.

Exordium.

§. 1. Cum itaque Nos ad reverentiam Dei & Beatiſſimorum Apoſtolorum ſuorum Petri & Pauli duas eorumdem Apoſtolorum Imagines Argenteas deauratas ac Margaritis, & lapidibus pretioſis ornatas ponderis Milleducentarum Marcharum Argenti, ſuper quarum alteram videlicet verticem Beati Petri eſt una Crux aurea parva Gemmis pretioſis ornata, in qua eſt de Ligno Crucis Domini Noſtri Jeſu Chriſti, decoro ſumptuoſoque opere fecerimus fabricari, ac in Eccleſia Lateranenſi ſupra Altare majus venerabiliter collocari: in eiſque Sacratiſſima Capita dictorum Apoſtolorum & alias Reliquias Sanctorum ibidem ad majorem venerationem ipſorum Apoſtolorum, & devotionem fidelium recondi, perpetuis temporibus permanſura; Dignum eſt, & ad cautelam reputamus expediens, quod ut ipſa Crux, Capita, Reliquiæ, & Imagines duæ, capſæ parvæ argenteæ, in quibus præfata Sacratiſſima Capita olim in Eccleſia Sancti Laurentii ad Sancta Sanctorum prope ipſam Lateranenſem Eccleſiam conſiſtente retroactis

Hæ reliquiæ unde ſumptæ. Eas, earumque ornamenta auferentes quibus ſubjecti pęnis.

ctis temporibus fuerant conservata, custodita & intacta, permaneant, pœnas graves contrarium præsumentibus inferamus, omnes & singulos cujuscumque preeminentiæ, dignitatis, status, gradus, ordinis vel conditionis extiterint, etiamsi Imperiali, Regali, Pontificali, vel quacumque alia præfulserint dignitate, qui dicta Capita, Crucem, aut alias Reliquias Sanctorum cum eis, ut præfertur, reconditas, vel Imagines, aut capsas, vel aliquod, seu aliquem ipsorum, aut alicujus eorum partem, aut Gemmas, Margarithas, jocalia, seu ornatus ipsis, seu ipsarum alteri adherentia, palam vel occulte, violenter vel furtive etiam de conscientia Canonicorum & Capituli Ecclesiæ Lateranensis præfatæ, vel alterius ipsorum, subripere, auferre, asportare, seu destruere præsumpserint, aut talia præsumentes seu præsumentium scienter socii fuerint, seu ea fieri mandaverint, vel facta ipsorum nomine rata habuerint, sive in iis publice vel occulte auxilium, consilium, vel favorem dederint, aut eos vel præmissa subtracta, seu ablata, seu aliquos vel aliqua eorumdem scienter receptaverint, & retinuerint vel defensaverint, excommunicationis sententia innodamus: eorumque Civitates, Terras, Castra, & loca, Ecclesiastico interdicto supponimus; Et si quod detestabilius esset, Populus Romanus seu Urbem Regentes pro tempore per se vel alium seu alios perpetrando mandando aut consentiendo in iis excesserint, ipsi Populus & Urbs, si vero universitas cujuscumque Civitatis, Castri, aut loci tanti criminis fuerint patratores, hujusmodi Civitas, Castrum aut locus prædicto subjaceant interdicto, hujusmodique sententia irretiti quamdiu prædicta rapta & asportata detinuerint seu non restituerint & in sua contumacia perduraverint singulis diebus Dominicis & festivis pulsatis Campanis & Candelis accensis per omnes Urbis & ipsius districtus, necnon Civitatum & Diœcesum vicinarum Ecclesias Parochiales Collegiatas & Curatas excommunicati publice nuncientur nec ab alio, quam a Romano Pontifice possint absolutionis Beneficium obtinere nisi dumtaxat in mortis articulo constituti: & si tunc absoluti fuerint Ecclesiastica careant sepultura: & si forsan post absolutionem hujusmodi convaluerint, in eamdem excommunicationis sententiam relabantur. Nullusque nisi idem Romanus Pontifex hujusmodi relaxare vel suspendere valeat interdictum. Et si quod absit Personæ Ecclesiasticæ fuerint omnibus Prælaturis, & Dignitatibus etiamsi Episcopales & superiores fuerint necnon Personatibus Officiis & Beneficiis ac administrationibus Ecclesiasticis, quas obtinerent sint ipso facto privatę, & reddantur inhabiles ad ea & alia obtinenda.

Aliæ pœnæ temporales.

§. 2. Et quia tam execrabile sacrilegium pœnis multiplicibus plecti mereretur, talia præsumentes sicut rei criminis læse Majestatis perpetuo sint infames & banniti, sint intestabiles, ut nec testamenti liberam habeant factionem; eorumque bona non feudalia pro aliquali satisfactione prædictorum dictæ Lateranensi Ecclesiæ absque remissionis gratia perpetuo applicentur: Feudalia vero ad suos Dominos ipso facto libere revertantur quod si qui prædictorum Reorum, filios vel filium, aut Nepotem, vel Nepotes habeant per rectam lineam descendentes Beneficiatum, seu Beneficiatos quibusvis Beneficiis etiamsi Pontificalem adeptus vel adepti fuerint dignitatem, sint eis ipso Jure privati spe promotionis omnino sublata. Nulli præterea talium filiorum atque Nepotum ex virili sexu descendentium ab eisdem alicujus aperiatur janua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici, seu Mundani, seu ad alicujus loci regimen sit accessus, sit eis postulandi negata facultas, sit notorie judicatus, & quodlibet aliud Officium, seu ministerium publicum interdictum: in judiciis eorum assertio contra quemquam nihil fidei, nihil fidelitatis credelitatis inveniant, ut ad testimonium prorsus reddantur indigni sit eis ad Ordines, & ad Beneficium, vel officium Ecclesiasticum negatus, ascensus: & ut magis famosa sit eorum infamia, ad actus legitimos nullus eis pateat aditus, super aliquo premissorum omni spe dispensationis adempta.

Filiorum quoque pœnæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, nostrorum excommunicationis interdicti, & illationis pœnarum infringere &c.

Datum apud Montem Flasconem, quinto Kalendas Augusti, Pontificatus nostri Anno Octavo.

Dat. die 28. Julii 1385. An. VIII.

XII.

Hereticis, Schismaticis, aliisque à Sacrosancta Apostolica Romana, & Universali Catholica Ecclesia quomodolibet deviantibus, & ad ejusdem Ecclesię unitatem, obedientiam, & reverentiam redeuntibus formam professionis Fidei præstandam præscribit.

Ex Regest.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam Rei Memoriam.

AD propagationem catholicæ fidei, super cujus custodia sumus licet insufficientibus meritis à Domino deputati. & quorumlibet gloriantium nomine Christiano, sed deviantium a gremio Sacrosanctæ Romanæ ac Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ Matris & Magistræ cunctorum Christianorum Fidelium, cui auctore ipso Domino præsidemus, reductionem ad obedientiam & reverentiam ipsius Ecclesiæ pastorali sollicitudine intendentes; viam & formam omnibus hujusmodi deviis tenemur ostendere, per quas salubriter ad dictum gremium possint accedere: in eoque perpetuo commorari.

Exordium.

§. 1. Sane cum sicut lętanter audivimus, nonnulli Reges, Principes, & alii Christiani tam Clerici, & Ecclesiasticæ Personæ Religiosæ, & etiam seculares, quam laici, qui extra obedientiam dictæ Ecclesię, extra quam non est salus, damnabiliter permanserunt hacte-

Redeuntibus ad Ecclesiæ gremium,

ctenus & permanere noscuntur, ad dictæ Ecclesiæ redire seu venire desiderant unitatem ac obedientiam, & reverentiam debitam & devotam; Nos volentes eos dictæ fidei professionem, quam debent facere, salutari edocere doctrina, infrascriptam formam, quam in talibus servari consuevit dicta Ecclesia præsentibus fecimus annotari: Volentes, ac mandantes, quod quilibet, qui fuit seu est Schismaticus, & præcisus a præfatæ Ecclesiæ unitate, & ad eam redire voluerit dictam professionem in manibus alicujus Prælati vel Clerici, aut Religiosi Catholici, & præfatæ Ecclesiæ communionem habentis faciant in ipsa forma, quę talis est.

Hanc emittendam professionem prę scribit.

§. 2. Ego talis profiteor & credo Sanctam Trinitatem Patrem, & Filium & Spiritum Sanctum unum Deum Omnipotentem, totamque in Trinitate Dignitatem coessentialem, & consubstantialem, cœternam, & coomnipotentem, unius voluntatis, potestatis, & Majestatis Creatorem omnium Creaturarum, ex quo omnia, per quem omnia, quæ sunt in Cœlo & in Terra visibilia & invisibilia, Corporalia & Spiritualia.

§. 3. Item Credo singulam quamque in Trinitate Personam, unum Deum verum, plenum, & perfectum.

§. 4. Credo ipsum filium Dei Verbum Dei æternaliter natum ex Patre, consubstantialem, unius & ejusdem Omnipotentiæ, & coequalem per omnia Patri in Divinitate, in tempore natum de Spiritu Sancto ex Maria semper Virgine cum anima rationali, duas habentem Nativitates unam ex Patre æternam, alteram ex Matre temporalem, Deum verum, & hominem verum, proprium in utraque natura atque perfectum, non adoptivum neque secundum fantasiam, sed unum & unicum filium Dei in duabus, & ex duabus divina scilicet & humana naturis, sed in unius Personæ singularitate, impassibilem & immortalem divinitate, sed in humanitate pro nobis & salute nostra passum vera carnis passione, mortuum & sepultum, & descendisse ad Inferos, & tertia die resurrexisse a mortuis vera carnis resurrectione, & die quadragesimo post resurrectionem cum Carne, qua resurrexit, & anima ascendisse ad Cœlum, & sedere ad dexteram Patris: inde venturum judicare vivos, & mortuos, & redditurum unicuique secundum opera sua, sive bona fuerint, sive mala.

§. 5. Credo etiam Spiritum Sanctum plenum & perfectum, utrumque Deum ex Patre & Filio procedentem, coequalem, & coessentialem, & coomnipotentem, & coęternum per omnia Patri & Filio.

§. 6. Credo hanc Sanctam Trinitatem non tres Deos, sed unum Deum Omnipotentem, æternum, invisibilem, & incommutabilem.

§. 7. Credo Sanctam Catholicam & Apostolicam unam esse veram Ecclesiam, in qua unum datur Baptisma, & vera omnium remissio peccatorum.

§. 8. Credo etiam veram Resurrectionem ejusdem Carnis, quam nunc gestamus & vitam ęternam.

§. 9. Credo etiam novi & veteris Testamenti idest legis & Prophetarum & Apostolorum unum esse autorem Deum & Dominum Omnipotentem.

§. 10. Credo hanc esse veram fidem Catholicam, & quod hanc super dictis articulis tenet & prædicat Sacrosancta Romana Ecclesia: & propter diversas hæreses a quibusdam ex ignorantia, & ab aliis ex malitia introductas dicit & prædicat eos, qui post Baptismum in peccata labuntur, non rebaptizandos, sed per veram pænitentiam suorum posse consequi veniam peccatorum. Quod si vero pænitentes in charitate decesserint, antequam dignis penitentiæ fructibus de commissis satisfecerint, & omissis, eorum animas pęnis Purgatorii post mortem purgari, & ad pęnarum hujusmodi alleviationem & liberationem prodesse eis fidelium vivorum suffragia, scilicet Sacrificia, orationes, & eleęmosynas, & alia pietatis officia, quæ a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiæ instituta.

§. 11. Credo etiam illorum animas, qui post Sacrum Baptisma susceptum nullam omnino peccati maculam vel in suis habentes Corporibus, vel eisdem exutæ, prout dictum est superius, sunt purgatæ, in Cœlum mox recipi. Illorum autem animas, qui in mortali peccato, vel cum solo originali decedunt, mox in Infernum descendere pęnis tamen disparibus puniendas eadem Sancta Romana Ecclesia credit & firmiter asseverat. Et quod nihilominus in die Judicii omnes homines ante Tribunal Christi cum suis corporibus comparebunt, reddituri de factis propriis rationem.

§. 12. Credo sicut etiam tenet, & docet eadem Ecclesia Romana, septem esse Ecclesiastica Sacramenta, unum scilicet Baptisma, de quo dictum est supra, aliud est Sacramentum Confirmationis, quod per manus impositionem Episcopi conferunt crismando renatos. Aliud est Pęnitentia. Aliud est Eucharistia. Aliud est Sacramentum ordinis. Aliud Matrimonium. Aliud est Extrema Unctio, quæ secundum doctrinam Beati Jacobi infirmantibus exhibetur. Sacramenta Eucharistiæ ex Azimo sacrificat Ecclesia Romana prædicta, tenens, & docens, quod in ipso Sacramento panis vere transmutatur in Corpus, & Vinum in Sanguinem Domini Nostri Jesu Christi. De Matrimonio vero tenet, quod nec unus Vir simul habere permittitur plures Viros. Soluta vero lege Matrimonii per mortem alterutrius conjugum secundas, & tertias & deinceps nuptias successive licitas esse dicit: si impedimentum canonicum & causa alia non obsistat. Ipsa quoque Sacrosancta Romana Ecclesia summum & plenum Primatum & Principatum super universam Catholicam Ecclesiam obtinet, quæ se ab ipso Domino in Beato Petro Apostolorum Principe, seu Vertice, cujus Romanus Pontifex est Successor, cum plena potestate recipisse veraciter & humiliter recognoscit, & sicut præ cæteris tenetur, fidei veritatem defen-

fendere, sic & si quæ de fide subortæ fuerint quæstiones, suo debent judicio diffiniri: ad quam potest gravatus quilibet in negotiis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus appellare, sed in omnibus causis ad examen Ecclesiasticum spectantibus ad ipsius recurri potest Judicium, & eidem omnes Ecclesiæ sunt subiectæ. Ipsarum Episcopi obedientiam & reverentiam sibi debent: apud quem sic plenitudo potestatis consistit, quod Ecclesias cæteras ad sollicitudinis partem admittit, quarum multas Patriarchales præcipue diversis privilegiis eadem Romana Ecclesia honoravit, sua tamen præcellenti dignitate & superioritate tam in Generalibus Conciliis, quam in quibuscumque aliis semper salva. Unde suprascriptam fidei veritatem prout plene scripta & lecta est & fideliter exposita veram Sanctam & Orthoxam fidem esse recognosco: eam accepto & corde, ac ore profiteor, ipsamque, prout eam veraciter tenet & fideliter docet & prędicat Sacrosancta Romana Ecclesia, me inviolabiliter servaturum, & in ea omni tempore perseveraturum, nec ab ea ullo unquam tempore recessurum, & quomodo deviaturum promitto: & abrenuncio omni Schismati. Primatum quoque ipsius Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, prout in præmissa serie continetur, ad ipsius Ecclesiæ obedientiam sponteneus veniens fateor & recognosco accepto, & sponte suscipio, & me omnia præmissa, tam circa fidei veritatem, quam circa ejusdem Ecclesiæ Romanæ Primatum, & ipsorum recognitionem, acceptationem, susceptionem, observantiam, & perseverantiam servaturum, præstito corporaliter Juramento promitto & confirmo, sic me Deus adiuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia. Quod si contra hęc aliquid sentire, confiteri, aut alias agere pręsumpsero, me Schismaticum, Anathematizatum eo ipso recognosco, ac severitati Sacrorum Canonum subiacere.

Clausulæ: §. 13. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum voluntatis, & mandati infringere &c.

Dat. die 1. Augusti 1385 An. VIII. Datum apud Montem Flasconem Kalendis Augusti Pontificatus nostri anno octavo.

XIII.

Causarum Curiæ Capitolinę cognitionem, & diffinitionem etiam in gradu appellationis, & inquibuscumque instantiis, Judicibus ejusdem Curiæ tantummodo, cæteris Romanæ Curiæ Judicibus, & Officialibus procedendi in Causis hujusmodi facultate interdicta, spectare declarat.

Ex eodem Regest.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Apostolicæ sollicitudinis exposcit officium, ut subiectorum intendentes utilitatibus, & dispendia devitantes litigantium, malitiis opportunis remediis occurramus.

§. 1. Dudum siquidem celerem finem imponi litibus præsertim Romanorum Civium peculiarium nostrorum & Romanæ Ecclesiæ filiorum, in quantum suadet ratio, cupientes in Curia Capitolii mandavimus, & fecimus ordinare, quod in ea esset unus Judex primarum appellationum, quas interponi contingeret ab Officialibus Curiæ supradictæ, à cujus quidem Judicis sententiis & aliis gravaminibus posset ad alium Judicem, quem in ipsa Curia esse & majorem Judicem secundarum appellationum nuncupari volumus, appellari: quodque ab ipsius Judicis majoris diffinitionibus, & sententiis nemine appellare vel reclamare, aut in integrum restitutionem petere liceret: & si secus forsan fieri contingeret, omnes processus & sententias quorumcumque Judicum Romanæ Curiæ contra ordinationem hujusmodi ex tunc forsitan faciendos, eo ipso voluimus esse irritos, & inanes ac nullius penitus firmitatis.

Varii appellationum Judices in Curia Capitolina statuti.

§. 2. Cum autem, sicut accepimus, nonnulli tam Romani Cives, quam alii de foro dictæ Curiæ Capitolii existentes, contra quos in ipsa Curia exigente Justitia tres diffinitivæ Sententiæ sunt legitimæ promulgatæ, exequutionem Justitiæ & Sententiarum hujusmodi fugere per frivolarum appellationum, quas ad nos interponunt, diffugia moliantur, se ipsos partemque adversam vanis expensis & laboribus nequiter fatigando; Nos talium obviare malitiis cupientes Vicecancellario & Camerario nostris, ac Camerę nostræ, utrisque Auditoribus Causarum Palatii Apostolici, qui sunt & pro tempore fuerint, tenore præsentium districtius inhibemus, ne ipse Vicecancellarius super hujusmodi appellationibus interpositis, seu interponendis à quibuscumque sententiis vel gravaminibus Officialium, seu Judicum dictæ Curiæ Capitolii, aut primarum, & secundarum appellationum prædictorum Auditores dare nec ipsi Camerarius, & Auditores in hujusmodi causis ad eos delatis, seu commissis eisdem contra dictam ordinationem de cætero procedere quoquomodo pręsumant: sed ipsas Causas & Partes earum ad Priores Judices, seu Officiales, a quibus appellatum extitit, remittere non postponant: ac ex nunc irritum decernimus & inane quidquid contra inhibitionem nostram hujusmodi contigerit imposterum attentari.

Constitutio de qua in rubrica.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum voluntatis & decreti infringere, &c. Clausulæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto Kalendas Decembris Pontificatus nostri anno Octavo. Dat. die 28. Novembr. 1385. An. VIII.

XIV.

Institutio Universitatis Studii Generalis ad normam Academiæ Parisiensis in Urbe Coloniensi.

Ex Oper. Diplomat. Mirai Tom. II. pag. 1253.

Urbanus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

In supræmæ dignitatis Apostolicæ specula superni dispensatione consilii licet immeriti constituti, ad universas fidelium regiones nostræ vigilantiæ creditas, earumque

Proemium.

que profectus, & commoda tamquam universalis gregis Dominici Pastor commissæ nobis speculationis apicem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis ad quærendum literarum studia, & scientiæ margaritam, cujus acquisitio dum invenitur, gloriosa est, & fructus suavissimi, per quam pelluntur ignorantiæ nubila, ac erroris eliminata caligine mortalium curiosa solertia suos actus, & opera disponit, & ordinat in lumine veritatis, per quam etiam divini nominis fideique catholicæ cultus protenditur, justitia colitur, tam publica, quam privata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanæ conditionis augetur.

Ob hoc igitur magno nec mirum desiderio ducimur, ut literarum Studia in quibus pretiosa ipsius scientiæ margarita reperitur laudanda suscipiant incrementa frequentius, præsertim in locis illis, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salubria producenda apta, & idonea dignoscuntur.

Coloniensium erga Romanam Ecclesiam merita.

§. 1. Nos præmissa attendentes, & etiam fidei puritatem, & devotionem eximiam, quam dilecti Filii N. N. Consules, Scabini, cives, & commune Civitatis Coloniensis devoti nostri, & Ecclesiæ Romanæ filii ab olim ad ipsam Ecclesiam, & nos habuisse dignoscuntur, illamque successione temporum de bono in melius studuerunt augmentare, dignum ducimus, & æquitati consonum existimamus, ut civitas ipsa, quam divina gratia multarum prærogativa bonitatum, & fecunditate virtutum gratiosa dotavit scientiarum etiam ornetur muneribus, & etiam amplietur, ita ut viros producat consilii maturitate conspicuos, virtutum redimitos honoribus, & diversarum facultatum dogmatibus eruditos, fitque ibi fons irriguus, de cujus plenitudine hauriant universi qui literarum imbui cupiunt documentis.

Coloniensis Accademiæ institutio cum applicatione Privilegiorum Universitatis Parisiensis.

§. 2. Præmissis igitur diligenti examinatione pensatis, non solum ad ipsius Civitatis, sed etiam regionum circumjacentium, incolarum commodum, & profectum, paternis affectionibus anhelantes, dictorum etiam Consulum, Scabinorum, Civium, & communis gratiam nostram suppliciter implorantium in hac parte devotis supplicationibus favorabiliter annuentes ad laudem divini nominis, & fidei propagationem orthodoxæ, auctoritate Apostolica statuimus, & etiam ordinamus, ut in dicta Civitate Coloniensi sit de cætero Studium generale ad instar Studii Parisiensis, illudque perpetuis futuris temporibus vigeat tam in Theologiæ, & Juris Canonici, quam alia qualibet licita facultate, quod legentes, & studentes ibidem omnibus libertatibus, & immunitatibus concessis Magistris in Theologia, ac Doctoribus legentibus, & studentibus commorantibus in dicto Parisiensi Studio generali gaudeant.

De Laureandis.

§. 3. Insuper Civitatem, & Studium præfata ob profectus publicos, quos exinde provenire speramus, amplioribus honoribus prosequi intendentes, auctoritate ordinamus eadem, ut si qui in eodem Studio Coloniensi fuerint, qui processu temporis bravium meruerint in illa facultate, in qua studuerunt, obtinere, sibique docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac Magisterii, seu Doctoratus honorem petierint elargiri, per Magisterium, seu Magistros, Doctorem, vel Doctores illius Facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, Præposito Ecclesiæ Coloniensis, qui pro tempore fuerit, vel eo absente idoneo, quem ad hoc idem Præpositus duxerit deputandum, Vicario, vel Præpositura ipsius Ecclesiæ vacante, illi qui ad hoc per dilectos filios Capitulum ipsius Ecclesiæ deputatus extiterit, præsententur: idemque Præpositus, vel Vicarius, aut Deputatus, ut præfertur Magistris, & Doctoribus in eadem facultate actu inibi regentibus convocatis illos, sic præsentatos in his quæ circa promovendos ad Magisterii, seu Doctoratus honorem requiruntur juxta modum, & consuetudinem quæ circa consuetudinem, quæ super tali in generalibus Studiis observantur, observatis examinare studeat diligenter, eisque si ad hoc sufficientes, & idonei reperti fuerint hujusmodi licentiam tribuat, & Magisterii, seu Doctoratus honorem conferat, & etiam largiatur.

Licentiatorum Privilegia.

§. 4. Illi vero, qui in eodem Studio dictæ Civitatis examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam, & honorem hujusmodi obtinuerint, ut est dictum ex tunc absque examine, & approbatione alia legendi, & docendi tam in civitate prædicta, quam in singulis aliis generalibus Studiis, in quibus voluerint legere, & docere Statutis & consuetudinibus contrariis Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis nequaquam obstantibus plenam, & liberam habeant facultatem.

Clausulæ.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri statuti, & ordinationis infringere &c.

Dat. die 21. Maii 1388. An. XI.

Datum Perusii duodecimo Kalendas Junii Pontificatus nostri Anno Undecimo.

XV.

Ex Regest. eodem.

Terra Montis regalis (nunc vulgo *Mondovi*) in Civitatem, & Ecclesia S. Donati in Cathedralem erigitur.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Salvator noster, cujus nutui cuncta subserviunt, in agro hujus mundi messem multam, & operariorum raritatem attendens, Dominum messis rogandum ut illam operarios mitteret, censuit. Et ipse idem exiens mane veluti Pater familias diligens horis variis operarios in vineam suam misit. Romanus itaque Pontifex, qui sicut eodem Domino disponente Vicarius ejus in terris esse dignoscitur, & sic, & ipsius actibus in quantum sicut humana fragilitas se conformare tenetur, ubi super excrescere messem, populi videlicet multitudinem, vi-

viderit, operarios debet opportunos adiicere, & juxta Propheticum verbum augere custodiam locare custodes, & cultores Idoneos in dominicam vineam destinare.

Causæ novæ faciendæ Erectionis.

§. 1. Cum igitur in Terra de Montevico, quæ usque in præsentem diem fuit Astensis diæcesis, adeo, ut ipsa facti notorietas manifestat, benedicente Domino crevit populi multitudo, ut terra ipsa personarum numerositate, & aliis Domini benedictionibus ultra Civitates quamplures sit fœcunda. Accedit etiam, quod cum Ecclesia Astensis latam, & diffusam Diæcesim habeat in qua civitate Astensi degit populus numerosus, in tanta personarum multitudine singulorum vultus apte nequit unicus Pastor inspicere, aut alias partes boni Pastoris implere, est que onerosum, atque difficile in tam lata, & diffusa Diæcesi ad unum tantum, a tot personis Ecclesiasticis, & mundanis recursus haberi.

Erectio Episcopatus Montis regalis.

§. 2. Nos præmissa attenta meditatione pensantes, & in hac populi videlicet multitudine operariorum utilium numerum augere volentes: ex quibusdam aliis etiam rationabilibus suadentibus causis, ex certa nostra scientia de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ad Dei laudem, & gloriam, & exaltationem Ecclesiæ Sanctæ suæ, divini cultus augumentum, fideliumque salutem, terram prædictam cum parte ejusdem Diæcesis, quam quidem partem certis distingui limitibus fecimus, cum omnibus personis Ecclesiasticis, & sæcularibus degentibus, ac rebus existentibus in ejusdem terræ parte ab omni jurisdictione, potestate, & subjectione Episcopi pro tempore Astensis, & dilectorum filiorum Capituli Astensis, & ejusdem Astensis Ecclesiæ prorsus eximimus, & perpetuo liberamus, ipsamque terram in Civitatem erigimus, & civitatis titulo, & insigniis decoramus, eamque in memoriam indecibilem eorum, quæ circa hęc in parte geruntur civitatem Montis Regalis perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari, & insuper Collegiatam Ecclesiam Sancti Donati in hujusmodi nova Civitate sitam in Cathedralem Ecclesiam similiter erigimus, & constituimus de consilio, & potestate prædictis sponsum proprium, & idoneum Deo auctore per Apostolicæ Sedis providentiam habituram, cui sponsus ipse præsit pariter atque prosit.

Capituli assignatio.

§. 3. statuentes, ac de ipsis consilio, & potestate decernentes, ut in hujusmodi Ecclesia de novo in Cathedralem erecta totidem sub ejusdem nominibus, ac in dicta Astensi Ecclesia, dignitates existant, necnon decem Canonicorum Capitulum facientium numerus, quorum aliqui, singuli videlicet singulas, ex ejusdem dignitatibus ipsius Ecclesiæ Montis Regalis obtineant perpetuis temporibus. Cęterum de consilio, & potestate prædictis statuimus, & etiam ordinamus, quod personæ tam Ecclesiasticæ, quam sæculares in eisdem nova civitate, & parte degentes præsentes, & posteræ quemadmodum Episcopo, & Capitulo, & Ecclesiæ Astensi præfatis, in spiritualibus, conjunctim, vel semotim teneantur obedire, & sint ordinario jure subiecti. Ad hæc omnia, & singula possessiones, & bona, ac jura, quæ in prædicta civitate Montis Regalis, & parte ad Episcopalem mensam, necnon ad præfatos Capitulum, & Ecclesiam Astensem usque modo conjunctum, vel divisim pertinuerunt, etiamsi feudalia, & emphiteutica, censualia, vel hujusmodi quæcumque, quotcumque fuerint, & in quibuscumque consistant, quæ per loca, & vocabula, confines, qualitates, quantitates, & valorem ipsorum haberi volumus præsentibus pro expressis, & sufficienter specificatis cum omnibus juribus, & pertinentiis suis ab eisdem mensa, & Capitulo, & Ecclesia Astensi præsentium tenore subtrahimus & omnimodo separamus, illaque omnia, & singula cum dictis juribus, & pertinentiis quemadmodum ad mensam, Capitulum, & Ecclesiam Astensem prædictos usque nunc communiter, vel divisim pertinuerunt, ita Episcopali mensę & dicto Capitulo, & Ecclesiæ Montis Regalis communiter, vel divisim applicamus, & in eorum dote volumus computari. In Ecclesia quoque Montis Regalis divina pręfata peragantur officia juxta ritum, modum, & consuetudinem ibidem hactenus usitatos.

Quæ in nova Civitate Episcopo Astensi competebant novo Episco. patui conceduntur.

§. 4. Demum volumus, & de ipsius consilio, & potestate mandamus, quod si fructus, proventus, redditus possessionum vel bonorum ab eisdem mensa Capitulo, & Ecclesia Astensi subtractorum, & mensæ, Capitulo Ecclesiæ Montis Regalis præfatis applicatorum per nos, ut præfertur necnon possessionum, bonorum, quę dicta Ecclesia in Cathedralem erecta in præsentiarum canonice possidet, non tantum forsan secundum communem existimationem valerent annuatim, quod ex illis dictus Episcopus sexcentos, & singuli ex prædictis decem Canonicis singulos quinquaginta Florenos auri singulis annis percipere possent, dilecti filii commune Montis Regalis Civitatis supradictæ de bonis eorum eisdem Episcopo, & Canonicis, id quod ex dictis Florenorum summis deesset anno quolibet tandiu supplere, donec dictum Commune alias possessiones, & bona de quibus hujusmodi suppletio sufficienter fieri possit propriis sumptibus justis titulis acquisierint, ipsisque Episcopo Montis Regalis, domos pulchras, & honestas, in loco honesto, & congruo sitas, in quibus ipse Episcopus suique Successores Episcopi Montis Regalis, qui pro tempore fuerint cum eorum familia congrue pro dignitatis Pontificalis decentia habitare valeant, tradere ex jure proprio, & in perpetuum, & hac vice duntaxat suis expensis Episcopo Montis Regalis de novo creando de mitra, annulo, & baculo Pastorali, calice, libris cæterisque indigentiis, & necessariis ad ornamentum Pontificalis dignitatis, & ipsius Ecclesiæ erectæ in Cathedralem requisitis providere. Et quia dictus Episcopus Astensis ad exercitium jurisdictionis temporalis

Dos novo Episcopo & Canonicis a Communi novæ Civitatis danda.

Vicarii Dos. ralis ad se pro nunc in hujusmodi nova civitate pertinentis consueverat deputare unum Vicarium, cui ratione hujusmodi Vicariatus officii trecentos, & quinquaginta florenos auri annuatim solvere tenebatur, Vicario, quem ipse Episcopus Montis Regalis de novo creandus, & sui in perpetuum Successores ad exercitium jurisdictionis hujusmodi deputaverint, similiter 350. florenos auri singulis annis de propriis ipsorum communis bonis persolvere, prout etiam præfati Commune voluerunt, & ad id per eorum Ambasciatorem, & Syndacum se sponte obtulerunt, & efficaciter obligaverunt omnimode teneantur, ipseque Episcopus, & Ecclesia Montis Regalis, ac Successores hujusmodi solutione salarii dicti Vicarii in perpetuum sint penitus liberati, & quod omnia privilegia, jura, & bona dictæ Ecclesiæ Sancti Donati qualitercumque concessa, & in quorum possessione pacifica in presentiarum canonice extitit, eidem permaneant illibata: non obstante quod dicta Ecclesia in Cathedralem ut præmittitur sit erecta.

Conventio quędam confirmata. §. 5. Deinde vero auctoritate Apostolica approbantes, & ratificantes omnia, & singula gesta, firmata, & concessa ordinata, & conventa conjunctim, vel divisim inter dilectos fratres nostros Nicolaum tituli Sancti Ciriaci, & Petri Sanctæ Anastasiæ Praesbyteros, & Franciscum Sancti Eustachii Diaconum Cardinales ex commissióne eisdem per nos factæ vivæ vocis oraculo nomine Romanæ Ecclesiæ ex una parte, & Syndacum Communis Montis Regalis ex altera parte non obstantibus aliquibus expressis in contrarium facientibus, quæ huic confirmationi nihil habeant in aliquo derogare, volentes prædicta gesta ordinata, firmata concessa perpetuis temporibus duratura, & efficaciter observari, ac si presenti forent privilegio declarata patentibus de præmissis publicis documentis.

Metropoliticum Mediolanensis Ecclesiæ jus supra novam Ecclesiam. § 6. Volumus insuper, quod Episcopus qui pro tempore fuerit Ecclesia, & Capitulum Montis Regalis predictum, prout quemadmodum præfati Episcopus, & Capitulum, & Ecclesia Astensis sub sunt Archiepiscopo pro tempore existenti, & Ecclesiæ Mediolanensi, Metropolitano jure subsint.

Clausulæ. §. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę exemptionis, liberationis, erectionis, decorationis, statuti, consuetudinis, ordinationis, subtractionis, separationis, applicationis, mandati, voluntatis, infringere &c.

Dat. die 8. Junii 1388. An. XI. Datum Perusii sexto Idus Junii Pontificatus nostri anno Undecimo.

BONIFACIUS IX.

PAPA CCIII.

ANNO DOM. MCCCLXXXIX.

POst Urbani VI. obitum Cardinales, qui illi adhæserant, Conclave ingressi, die 2. Novembris anni 1389. in Romanum Pontificem elegerunt Petrum Tornacellum Neapolitanum S. R. E. Presbyterum Cardinalem Tituli S. Anastasiæ, qui septimum post diem consecratus Bonifacius voluit appellari: Sedit in Pontificatu Annos XIV. Menses XI. uno minus die: imperantibus in Oriente Emanuele; in Occidente Venceslao, mox Ruperto Bavaro Imperatoribus. Obiit die 1. Octobris 1404. & sepultus est ad S. Petrum. Vacavit post ejus obitum Sedes dies XVI.

Mortuo Avenione, ut superius vidimus, Clemente VII. qui contra Urbanum VI. fuerat electus, Cardinales qui sequuti eum fuerant, die 28. Septembris anno 1394. elegerunt

in Pseudo-Papam Petrum de Luna Diaconum Cardinalem S. Mariæ in Cosmedin, qui Benedicti XIII. nomen sumpsit. Male adeptam, raptamque potius dignitatem ægre quidem dimisit in Concilio Constantiensi. Obiit vero mense Septembris anno 1424.

I.

Institutio Festivitatis Visitationis B. Mariæ Virginis pro die 2. Julii, cum adhortatione ad jejunium Vigiliæ; Indulgentiisque pro interessentibus officiis dictæ Festivitatis, ex constitutione Urbani VI.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium. SUperni benignitas Conditoris, humanam creaturam ad similitudinem suam creatam misericordi pietate respiciens etiam collapsam fore primi parentis lapsu considerans, illam miro decrevit consilio relevandam, ut scilicet Verbum supernum, quod erat in principio, eam a mortis nexibus liberaret. Igitur pii Patris, qua nos dilexit, caritas (Incarnationis mysterium.) temporis veniente plenitudine Verbum ipsum æternum sub forma servi, carnem nostræ mortalitatis assumere, ut eamdem mortem nostram moriendo destrueret, ac damnationis sententiam simul & maculam, quam per reatum primi hominis generis humani posteritas incurrisse noscebatur, clemens Verbi æterni bonitas aboleret. Quapropter (Virginis Mariæ elogium.) de clara stirpe regia Davidica præelegit Virginem, in cujus utero mystico spiramine Verbum ipsum carnem susciperet, ut egrederetur juxta verbum propheticum, Virga de radice Jesse, & flos de radice ejus ascenderet, & requiesceret spiritus Domini super eum, perfectam Reginam, inclytam matrem eligens, quæ tanto Regi digna fuit sui corporis thalamum præparare, de quo tamquam sponsus præ filiis hominum procederet speciosus, locum in Nazareth, quæ flos sive sanctitatis dicitur, ad suam conceptionem elegit, in quo per Angelicæ salutationis eloquia ipsius incarnati Verbi mysteria, miraque fuerunt solemnia celebrata. Ibi enim sumpsimus nostre redemptionis exordia, ibique primum dies sanctificationis illuxit, qui nobis de salute spem intulit, & de æternitate lætitiam. In hoc etenim tantæ fecunditatis loco Virgo regia venustissima a Domino conservata, flos sanctitatis, vas cælestis gratiæ mundissimum, omnium virtutum floribus redimita, cujus pulchritudinem Sol, & Luna mirantur, Redemptorem gentium Virgo concepit datura, lucem gentibus sub mortis caligine constitutis.

§. 1. Sane ipsa Regina Cælorum, in cujus se clausit viscera Dei Filius factus homo, ex tanti honoris fastigio sibi per Angelum nunciato, nequaquam elationis assumpsit spiritum, sed tamquam Ancilla humilis quamvis mater effecta Domini, humilitatis suæ, quam respexit Dominus, exequens officium, exurgens abiit in montana ad Elisabeth (Ejus humilitas in visitando Elisabeth.) cognatam suam, quæ vocabatur sterilis jam semestri prægnantem, cum festinatione: & quemadmodum ab Angelo humillime salutationis susceperat oraculum, sic etiam ipsa Elisabeth humiliter salutavit: Elisabeth vero ut salutationem audivit Virginis gloriosæ, repleta Spiritu Sancto, & incarnati Verbi mysterium in utero sentiens virginali, voce magna exclamavit, & dixit, Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui. Et unde hoc mihi, ut veniat mater Domini mei ad me? Ecce enim ut facta est vox salutationis tuæ in auribus meis, exultavit præ gaudio infans in utero meo: & beata quæ credidisti, quoniam perficientur in te, quæ dicta sunt tibi a Domino.

§. 2. Ad quam Virgo veneranda in humilitatis spiritu respondens, illud mirabile (Sequuntur Mariæ encomia.) Canticum decantavit. Magnificat anima mea Dominum, & exultavit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna, qui potens est, & sanctum nomen ejus. O magnum mysterium, o admirabile commercium, o ineffabile sacramentum, ut matres de pignoribus, quæ gestabant in uteris, in spiritu præsentirent, & etiam prophetarent, & ut sacri Evangelii pandit historia, Cæli Regina gravida partu consecranda divino pro humilitatis amplioris signaculo præcursoris sui, quem gestabat Filii, Genitricis gravidæ humanitatis impendit obsequium: quo impenso completoque hujusmodi Visitationis quasi trium mensium tempore, in domum suam est reversa. Hæc est enim illa, de qua sacra canunt elogia, Sole amicta, Lunam habens sub pedibus, Stellis coronari meruit duodenis. Hæc est enim illa, quæ in suis castis visceribus Cæli terræque gestavit opificem, & sola cunctas hæreses interemit, & pro Christiano populo ut advocata strenua & exoratrix pervigil ad Regem, quem genuit intercedit.

§. 3. Igitur felicis recordationis Urbanus (Festum Visitationis ab Urbano institutum.) Papa Sextus prædecessor noster dignum reputans & debitum, ut festum Visitationis ipsius B. Mariæ Virginis, quando, ut præfertur, visitavit Elisabeth, in Dei Ecclesia celebretur, pro testimonio sancti suffultum Evangelii humanis nequit rationibus detrectari: ac attendens, quod laudes tantæ Virginis humana lingua non sufficit exprimere, nec etiam sancti & justi eam, in cujus ille, quem Cæli capere non poterant, se contulit aula Virginali, dignis laudum præconiis ad plenum efferre poterunt: & considerans quod ex quo Dominum in Sanctis suis laudare jubemur, quanto magis in veneratione B. Mariæ Virginis matris ipsius exultantibus animis collaudare, & ejus laudum augendo titulos gratias referre, quem genuit, Filio debeamus, quæ etiam exaltata super sydera stellato consedit sui solio genitoris, nec etiam divinæ

visus

visus fuisset resistere voluntati, quæ tam sibi, quam aliis viris devotis ad hujusmodi sanctam festivitatem celebrandam, ut pie idem prædecessor credidit, dignata fuit mentem inspirare, deliberatione etiam super hoc matura præhabita de Fratrum suorum Sanctę Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, de quo numero tunc eramus, consilio, ad exaltationem fidei Catholicæ digne & rationabiliter videlicet sexto Idus Aprilis, Pontificatus sui Anno undecimo statuit, ut festum præfatum videlicet Visitationis B. Mariæ Virginis, quando ut præfertur, visitavit Elisabeth sexto Nonas Julii annis singulis in Dei Ecclesia cum laudum cantico, lætitiæ jubilo, cordisque tripudio, sub duplici officio per Orbem universum solemniter celebraretur. Suasit etiam & consuluit idem prædecessor, ut ipsius festi Vigilia, ut Vigilia Nativitatis & Assumptionis prædictæ Virginis festivitatum etiam in observatione jejunii devotius observaretur. Et mandavit quod simile, non tamen duplex officium absque alicujus Sancti commemoratione, exceptis primis Vesperis ante octavam Apostolorum Petri, & Pauli, & officio totius diei octavæ, cum commemoratione tamen ejusdem novi festi, per septem sequentes dies in Dei Ecclesia cum celebritate debita decantetur.

Cum duplici Officio, jejunio, & Octava.

§. 4. Ac etiam volens idem prædecessor CHRISTI fideles ad colendum tantæ festum Virginis & etiam celebrandum donis spiritualibus animare, ipsosque mysticis de thesauris militantis Ecclesiæ, benedictionum muneribus cupiens prævenire: & omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui matutinali officio festi ejusdem in Ecclesia, qua idem officium celebraretur interessent, centum: qui vero Missæ totidem: qui autem primi festi Vesperis, similiter centum: qui autem secundis, totidem: illis vero qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii officiis, pro qualibet horarum ipsarum quadraginta dies, illis autem, qui per octavas festi prædicti Matutinalibus, Vesperorum, Missæ, ac prædictarum Horarum officiis interessent, centum dies singulis octavarum ipsarum diebus de omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisus, de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit.

Officium, & Missæ hujusmodi præsentibus indulgentias concessit.

§. 5. Ne autem, pro eo quod ipsius prædecessoris superveniente obitu literæ Apostolicæ super præmissis confectæ minime extiterunt, hujusmodi constitutio dicti prædecessoris frustretur effectu: Volentes & auctoritate Apostolica decernentes, quod hujusmodi constitutio a dicta die videlicet sexto Idus Aprilis perinde fortiatur effectum, ac si super ea prædecessoris literæ sub ipsius diei data confectæ fuissent, prout superius enarratur: quodque præsentes literæ ad probandum plene constitutionem hujusmodi ubique sufficiant, nec ad id probationis alterius adminiculum requiratur: universos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & alios Ecclesiarum Prelatos monemus & hortamur in Domino, per Apostolica eis scripta in virtute sanctę obedientię districte precipiendo mandantes, & in remissionem peccaminum injungentes, quatenus tam gloriosum festum & celebre annis singulis sexto Nonas Julii, ut prefertur, devote ac solemniter celebrent, ac jejunium Vigilię hujusmodi suadeant in augmentum meriti observari, & faciant per universas Ecclesias suarum Civitatum & Diecesum celebrari, ac officium peragi supradictum: ut pia ejusdem Virginis MARIÆ intercessione ipsi CHRISTI fideles, & hic a noxiis protegi, & in futuro sempiterna gaudia consequi mereantur.

His firmitatis ad hujusmodi festi publicationem, & observantiam Episcopos cæterosque adhortatur.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostrę voluntatis, constitutionis, monitionis, hortationis, & mandati paginam infringere &c.

Clausulæ.

Datum Romę apud S. Petrum, quinto Idus Novembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Dat. die 9. Novembris 1389. An. I.

II.

Camerę Apostolicę bona detinentes, seu alias quomodolibet occupantes, scientes quoque, & non revelantes Excommunicationis, aliisque pœnis plectuntur.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Bonifacius Episcopus Servus, Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

§. 1. CÆca Cupiditas, inestinguibilis ardor, & sitis insatiabilis quorumdam in tantum crevit habendi, ut experientia teste non viis, & artibus honestis, atque permissis ad rem familiarem tutandam & augendam insudent; verum etiam viis ipsis, ut plurimum derelictis, & abstinere a vetitis nescientes, ac furto, fraudi, dolo malo, rapinis, occultationi, aliisque modis reprobis inhiantes ad bona Ecclesiastica ad Cameram Apostolicam, & ad Nos vel de directo, vel ex reservatione aliqua ad nostram, & ejus dispositionem pertinentia, quæ pro conservatione, & augumento fidei Catholicę, ac universalis rei publicæ, & alimonia pauperum, aliisque piis usibus deputata sunt, avidas manus extendant: illaque rapiant, capiant, occupent, & usurpent, ea restituere dictæ Cameræ non curantes. Quidam vero alii præmissorum non ignari, vel pusillanimitate, aut negligentia quadam ea gentibus dictæ Camerę, per quas ad Nos proveniant, non revelant in animarum suarum grave periculum, & ejusdem Camerę non modicum detrimentum.

Humanam cupiditatem fraudibus fere semper innixam dolet.

§. 2. Expedit ergo, ut quos Dei timor, ac virtutis amor, & proprię conscientiæ stimulus non commovet, subsecuta pœna urgeat, & Ecclesiastica Censura percellat, ad videlicet occupata restituendum, & revelandum Detentores illicitos, ac de cętero a similibus abstinendum, & vel sic animarum saluti, & Cameræ ipsius commodis eodem contextu pariformiter consulatur. Quamobrem in hiis salubriter, & sollicite providere volentes omnes, & singulos cujuscumque status, gradus, ordinis, preeminentiæ, vel conditionis existant, etiamsi Pontificali, aut Regali, seu quavis alia Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, etiamsi

etiamsi fuerint Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, auctoritate Apostolica tenore præsentium peremptorie requirimus, & monemus, eis nihilominus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub infrascriptis pænis districte præcipiendo mandantes, quatenus infra unius mensis spatium a die affixionis præsentium in valvis Basilicæ Principis Apostolorum, & quarumdam aliarum Ecclesiarum Urbis faciendæ proxime computandum, quem terminum ipsis, & eorum cuilibet pro omnibus dilationibus peremptoriis, & monitione canonica assignamus, ea, quæ de bonis mobilibus, & stabilibus ad nos, & ipsam Cameram pertinentibus etiam de illis, quę felicis recordationis Gregorii Undecimi, & Urbani Sexti Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, vel alterius eorum fuerunt, vel spectaverunt quomodolibet ad eos aut alterum eorumdem, & quorum omnimoda dispositio, maxime cum dictus Urbanus prædecessor Deo permittente decesserit, est Nobis, & eidem Cameræ reservata, occupant, aut sciunt occupari, Nobis, vel gentibus ipsius Cameræ, perquas ad nos perveniant, cum effectu restituant, & revelent.

Bona Cameræ occupata eidem restitui jubet.

§. 3. Alioquin eo ipso pænam dupli & si bona occupata hujusmodi valorem decem florenorum auri transcenderint, etiam excommunicationis sententiam incurrant, a qua quidem excommunicationis sententia etiam in mortis articulo præsertim illi ex prædictis, qui Romanam Curiam sequuntur, vel in loco, ubi residet ipsa Camera, morantur, ab alio quam a Romano Pontifice non possint absolui, & ultra pęnam, & sententiam hujusmodi, si personæ Ecclesiasticæ fuerint, omnibus Prælaturis, dignitatibus, & beneficiis Ecclesiasticis, quæ obtinent absque alio hominis ministerio sint privatæ, & inhabiles ad illa, vel ad alia impoiterum obtinenda: si vero laicales existant omnibus Feudis, & bonis, quæ in Terris prædictæ Romanę, aut aliarum Ecclesiarum obtinent, etiam sint privatæ, & Feuda ad Dominos devoluta, bona vero hujusmodi eidem Camerę confiscata.

Addita dupli. Excommunicationis. Et Privationis tum Beneficiorum, tum bonorum pœnis.

§. 4. Cæterum, ne præsentes literæ tantum in præteritis, & præsentibus consulant sed etiam utilitatem afferant in futurum, universis, & singulis cujuscumque status, gradus, ordinis, praæeminentiæ, vel conditionis existant, etiamsi Pontificali, aut Regali, seu quavis alia Ecclesiastica, vel mundana dignitate præfulgeant, etiamsi fuerint dictæ Ecclesiæ Romanę Cardinales eadem auctoritate districtius inhibemus, ne aliquid de bonis hujusmodi, quę ad nos, & ipsam Cameram quomodolibet pertinuerint directe, vel indirecte, sub quovis quęsito colore invadere, capere, detinere, aut occupare præsumant. Alias Personæ talia præsumentes, nisi infra decem dies a præsumptionis numerandos ea restituerint aur revelaverint nobis, vel dictis gentibus aut aliis, per quos ad nos perveniant in pænas, & sententias prædictas incurrant ipso facto, a qua quidem excommuicationis sententia non nisi, ut supra scrib tur; absolvantur.

Pœnas easdem ad non revelantes, vel imposterum eadem bona occupantes extendit.

§. 5. Præsentes quoque literas eisdem valuis mandamus affigi, ut quasi quondam sonoro præconio, & patulo indicio ad cunctorum notitiam valeant pervenire, nec aliquis de illis ignorantiam prætendere possit quovis modo, cum non sit verisimile apud aliquos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur.

Publicari præsentes Literas mandat.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum requisitionis, monitionis, assignationis, inhibitionis, & mandati infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Quarto decimo Kalendas Octobris Pontificatus nostri anno Primo.

Dat. die 18. Septembr. 1390. An. I.

III.

Damnatio Ordinationum in Parlamento Angliæ editarum super provisione Ecclesiarum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum ejusdem Regni.

Ex eodem Regest.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

AB eo, qui pro Redemptione generis humani de intacta Virgine carnem assumere, & nasci, ac tandem pati, & mori dignatus est, super Reges, & Regna nullis nostris præcedentibus meritis, sed sola sua permissione in eminenti militantis Ecclesiæ specula constituti inter gravia nostris humeris incumbentia onera, non in ultimis habemus ad omnes oves curę nostrę divina dispositione commissas, & in quibus depascuntur, regiones, & loca nostræ fixę considerationis intuitum extendere, & illis pabula salubria procurare; malesana vero, & contagiosa, ne se illis inficiant, declinare, & si forsan aliquę ex hujusmodi ovibus ad insalubres, & pestiferas herbas, vel saltus periculosos diverterint, eas, ne tabescant, aut ruant. sed in hiis, ut dumtaxat, quę illis vitam, & salutem conservare, & fętus multiplicare valeant, pascuis diversentur, provida, & solerti diligentia coercere, ut vel sic a noxiis, & adversis præserventur, & cum multiplicato fructu Domini nutriantur in caulis, nec lupi rapaces, neque venenosa contagia illis obsint, nec etiam parum sanguinis nostris de manibus requiratur.

Qualis de singulis Christianis cura Pontifici Rom. inesse debeat.

§. 1. Sane sicut cumulata relatio quamplurium fide dignorum ad nostrum non absque gravi molestia perduxit auditum, nonnullis seditiosis viris reproba, & inordinata ambitione concitatis, & non quę Dei, sed quæ sua sunt, quærentibus, cum eorum excogitatis, & perastutis abusionibus carissimo in Christo Filio nostro Richardo Regi Angliæ illustri in ejus Regio Parlamento pridam celebrato dolose suggerentibus, quod clarę memoriæ Edvardus Rex Angliæ dicti Richardi Regis Avus ad instar claræ memorię alterius Edwardi Regis Angliæ Avi sui in quodam suo Regio parlamento apud west-Monasterium Londonien. certo tunc expresso tempore celebrato de assensu Magnatum Communitatum Regni sui ordinave-

Politicorum ad jus ecclesiasticum labefactandum fraudes.

verat, ut illorum verbis utamur, & stabiliverat, quod liberæ electiones Archiepiscopatuum, & omnium aliarum dignitatum, & Beneficiorum in Anglia tenerent, & a modo in modo, sicut fuerant concessæ per Progenitores ejusdem Edwardi Regis, & per Antecessores aliorum fundatorum, & quod omnes Prælati, & aliæ gentes Ecclesiasticæ Anglican, qui haberent Patronatus de quocumque Beneficio de dono Regis, Progenitorum, vel aliorum Patronorum, sive Donatorum hujusmodi ad faciendum divinum servitium & alia onera inde ordinata haberent eorum collationes, & præsentationes libere, & per modum sicut fuerant servatæ per suos donatores, & in casu quo de aliquo Archiepiscopatu, Episcopatu, Dignitate, vel alio quocumque Beneficio reservatio, collatio, vel provisio facta forent per Curiam Romanam in impedimentum electionum, collationum, seu præsentationum superius expressarum; quod tunc eodem tempore vacationum, quo tales reservationes, collationes & provisiones deberent capere effectum, de ejusdem vacationibus Rex Anglię, qui tunc esset, haberet, & gauderet pro illa vice collationes ad Archiepiscopatus, Episcopatus, & alias dignitates electivas, quę essent de suo Patronatu, taliter, sicut progenitores dicti Edwardi Regis ordinantis sub certa forma, & conditione, videlicet ad petendum licentiam Regis de eligendo & post electionem factam de habendo assensum regium, & nullo alio modo: etsi de aliqua domo Religiosorum de Fundatione, seu Patronatu Regis facta foret talis reservatio, collatio, vel provisio in impedimentum liberę electionis, haberet dictus Rex, qui tunc esset, illa vice collationem ad donandum ipsam dignitatem alicui personę idoneę: & in casu quo collatio reservatio, vel provisio facta foret in Romana Curia de aliqua Ecclesiastica præbenda, vel alio beneficio, quę forent de patronatu gentium dictę Ecclesiæ Anglicanæ; Unde Rex superius esset fundator immediatus; tunc eodem tempore vacationis, ad quod tempus reservatio collatio, seu provisio deberent, ut præmittitur, capere effectum, dictus Rex, qui tunc esset, haberet collationem, & præsentationem pro illa vice, & sic de tempore in tempus ad omnes vices, quibus tales gentes dictæ Ecclesię Anglicanæ forent impeditæ de ipsarum præsentationibus, & collationibus per tales reservationes, collationes, seu provisiones, prout superius est descriptum. Salvo tamen Jure Patronatus, & pręsentationis, quando nullæ collationes, seu provisiones de Romana Curiâ inde factæ forent, vel quando dictæ gentes Ecclesię Anglicanæ haberent, & vellent ad eadem beneficia præsentare, vel collationem facere, & præsentati sui possent effectum collationum, & præsentationum suarum gaudere, & eodem modo haberent quilibet alter cujuscumque conditionis facere præsentationes, vel collationes ad domus Religiosorum, quæ forent de suo patronatu, & ad beneficia Ecclesiastica pertinentia ad easdem domos. Etsi tales patroni non præsentarent ad talia Beneficia infra dimidium annum, Episcopus loci conferret per lapsum temporis infra unum mensem post dictum dimidium annum, tunc dictus Rex talium Beneficiorum haberet pręsentationes, & collationes, sicut habet de aliis de patronatu, seu fundatione propria, & in casu, quo præsentati aliorum Patronorum, vel de eorum Fundatoribus, vel illi, quibus Rex, vel Patroni, seu Fundatores hujusmodi donassent beneficia pertinentia ad eorum præsentationes, seu collationes, essent impediti per tales provisores, ita quod non possent habere possessiones de talibus beneficiis virtute præsentationum, seu collationum sic eis factarum, vel illi, qui essent in possessione talium beneficiorum forent impediti super hujusmodi suis possessionibus per tales provisores, tunc essent hujusmodi Provisores, & eorum Procuratores, et exequutores, & Notarii attachiati per eorum corpora & positi ad responsionem suam, & si forent convicti, manerent in persona absque deliberatione ad manucaptionem in valuna, nec essent deliberati, antequam facerent suam redemptionem dicto Regi ad voluntatem suam necnon satisfactionem Parti, quæ se sentiret gravatam: & nihilominus antequam essent deliberati, facerent plenam renunciationem, & invenirent sufficientem securitatem, quod non attentarent talia tempore futuro, nec alioquin Processum pro se quęrerent per illos nec per alios versus aliquem in dicta Romana Curia, nec alibi in aliquibus partibus pro hujusmodi manucaptionibus, redemptionibus, satisfactionibus, vel renunciationibus, nec de aliquo alio facto dependente ab eisdem. Et in casu quo tales Provisores, Procuratores, executores, & Notarii non essent inventi, tunc curreret exigentia contra illos per debitum processum, & quod beneficia exirent ad capiendum Corpora sua, in quibuscunque partibus essent inventi, tam ad Sectam dicti Regis, quam ad Sectam Partis, & quod medio tempore dictus Rex haberet commoda, & proficua de talibus Beneficiis sic occupatis per tales Provisores, exceptis Abbatiis, Prioratibus, & aliis Domibus, quæ haberent Collegia vel Conventus, & in talibus Domibus haberent Conventus sive Collegia commoda, & proventus salvo totis temporibus dicto Regi, & aliis Dominis eorum antiquo jure: & haberet hoc statutum locum tam bene de reservationibus, collationibus, & provisionibus factis, & concessis tempore elapso versus omnes illos, qui adhuc non erant adepti corporalem possessionem beneficiorum eis concessorum per hujusmodi reservationes, collationes, & Provisiones, quam versus omnes alios tempore futuro. Præfatus Ricardus Rex mala temeraria profana, & sacrilega suggestione hujusmodi circumventus in eodem Parlamento per se celebrato de assensu ut asseritur Magnatum Regni sui ultra prę missa ordinavit, & stabilivit licet de facto, quod ordinatio superius enarrata de omnibus Archiepiscopatibus, Episcopatibus & aliis Dignitatibus & Beneficiis electi vis, & aliis Bene-

Nefaria edicta.

Sacerdotiorum conferendorum jus temere occupatum.

Sacra vectigalia addicta Fisco Regio.

A sacrilegis Regi imperito ea suggesta.

Beneficiis Ecclesiasticis quibuscunque, quæ inceperunt vacare de facto a certo tempore tunc expresso, vel post, vel quæ vacarent tempore futuro infra Regnum Angliæ in debita executione de tempore in tempus servaretur in omnibus suis punctis, & si aliquis faceret aliquam acceptationem de aliquo beneficio Ecclesiastico in contrarium istius statuti, & esset debite probata, ac esset ille acceptans, in partibus transmarinis, maneret exulatus, & bannitus pro perpetuo, & omnia bona, & Cathalla terre, & tenimenta sua eidem Regi manerent foris facta, & si esset infra Regnum Angliæ, esset etiam exulatus, & bannitus prout superius est expressum, & incurreret eamdem foris,facturam,& arriperet iter suum ita quod esset extra Regnum infra sex septimanas talem acceptationem proxime sequentes, & si aliquis reciperet aliquem talem Bannitum venientem de Partibus transmarinis vel exeuntem infra Regnum post sex septimanas antedictas sciens inde, esset ille etiam exulatus, & bannitus, & incurreret talem forisfacturam ut superius est expressum, & quod Procuratores, Notarii, Executores, & apparitores sui haberent foris facturam, & penam antedictam; Et si dictus Riccardus Rex mitteret per Literam, vel per alium modum ad Curiam Romanam ad excitationem alicujus Personæ, vel si aliquis alius mitteret dictæ Romanæ Curiæ, vel supplicaret unde contrarium ipsius statuti esset factum, quantum ad aliquem Archiepiscopatum, Episcopatum Dignitatem, vel aliud beneficium Ecclesiasticum infra dictum Regnum, si ipse, qui faceret talem excitationem vel supplicationem, Prelatus foret Ecclesiæ Sanctæ, solveret dicto Regi valorem terrarum, & possessionum suarum immobilium unius anni, & si esset alia persona de statu inferiori solveret Regi valorem Beneficii,pro quo talis supplicatio facta foret, unius anni, & quod de aliqua Dignitate, vel Beneficio, de quo excitatio plene dicto tempore tunc expresso facta non fuerat nullius ratione alicujus reservationis, Collationis, vel Provisionis, vel alterius gratiæ Apostolicæ cujuscunque non excitans ante hujusmodi tempus expressum aliquam exequtionem prosequeretur sub pena in hoc predicto statuto contenta, & quod si aliquis portaret, vel mitteret intra Regnum vel potestatem dicti Riccardi Regis aliquas citationes, sententias, vel excommunicationes adversus aliquam Personam cujuscunque conditionis, motionis, facturæ, consensus,seu executionis dicti statuti provisorum, esset ille captus, & arrestatus, & positus in persona, & forisfaceret omnes Terras, & tenimenta bona, & Chatalla sua pro perpetuo, & ultra hoc incurreret penam vite & membrorum,& si aliquis Prelatus faceret exequtionem de talibus Citationibus sententiis vel excommunicationibus, essent temporalia sua appretiata, & remanerent in manibus dicti Regis, quousque debita reformatio, & correctio inde fierent: & si aliqua Persona inferioris status, quam Prælati cujuscunque conditionis foret, talem faceret executionem, esset illa Persona capta, & arrestata, & posita in presona, & haberet impresonamentum & faceret finem & redemptionem secundum consilium & discretionem dicti Regis.

Proscripti Sacras dignitates a Pontifice accipientes.

Mulcta pecuniaria ipsis intentata.

Obiecta etiam supplicia.

§. 2. Quanto igitur profundius, quanto crebrius præmissa in mente revolvimus, tanto acerbius dolemus, tanto vehementius admiramur, quod tantus Princeps tam Catholicus Rex, tam fecundus orthodoxæ fidei zelator, tam præcipuus Sacrosanctæ Romanæ & universalis Ecclesiæ venerator, tam severus laudabilium morum assertor, tanta spectabilium Procerum, & aliarum notabilium Personarum numerositate præfulgidus, tantaque externarum & bonarum rerum affluentia copiosus, ut super eum Dominus largam benedictionem effuderit, viris talibus, si tamen Viri dici mereantur, in quibus ut apparet, refriguit charitas, intepuit Fides, Spes labavit, Justitia cetereque virtutes parvum locum, aut nullum habere videntur, faciles in hoc aures prebuit, & non attentiori gravitate discussit, quid ageret in premissis; vidisset enim luce meridiana clarius, quod Laicis quamvis Religiosis disponendi de rebus Ecclesiasticis nulla est attributa potestas, quos manet subsequendi necessitas non auctoritas imperandi, a quibus etiam si quid statuatur, quod Ecclesiarum respiciat commodum vel favorem,nullius firmitatis existit, & talium, & in talibus constitutio a Sanctis Patribus destitutio, vel destructio, necnon usurpatio Jurisdictionis non suæ veneranda approbatione censetur.

Non spectat ad Laicos sacrarum rerum administratio.

§. 3. Tacemus de penis, & Censuris gravibus quas statuentes ordinantes, & ut talia statuta fiant consulentes, vel secundum ea judicantes seu etiam hujusmodi statutorum Scriptores contra ecclesiasticam libertatem, & maxime Romanæ Ecclesiæ incurrunt eo ipso.

Hæc suadentes quas pœnas incurrerint, exponit Bonifacius.

§. 4. Et licet tam Sacris Canonibus, quam etiam civilibus, & autenticis Legibus bonisque moribus suadentibus sint cassa, & irrita ipso facto omnia statuta, & consuetudines inducte contra libertates Ecclesiarum earumque personas, & quamquam præfatum Riccardum Regem utpote filium ejusdem Romane Ecclesie merito diligendum plenis complectamur affectibus caritatis, suumque honorem nec minus anime salutem, suique status, & incliti Regni prosperitatem singularibus desideriis affectemus, & ad id adhibuerimus simusque dispositi adhibere cum omni effectu quantum cum Deo possumus partes nostras; ne tamen sua hujusmodi & Avi, ac Abavi prefatorum statuta, mentes incautas, vel male edificatas plus equo offendant, vel apud eas vindicent sibi locum, & ne vulnus, quod hac in parte ratio sanat, passio sensualitatis instauret, matura super hoc deliberatione prehabita tam antiquioris Edvvardi, & subsequentis Edvvardi, quam etiam Riccardi Regum predictorum ordinamenta seu stabilimenta, aut statuta hujusmodi superius recitata, que alias haberi volumus presentibus pro sufficienter expressis & specificatis, utpote notorie contra libertatem

Has itaque iniquas leges rescindit.

tatem Ecclesiasticam, & Romanam Ecclesiam, editam, & omnia, & singula ab eis, & ob ea secuta auctoritate Apostolica de Fratrum nostrorum consilio tenore presentium declaramus fuisse, & esse cassa, & irrita, ipsaque ex superabundanti cassamus, irritamus, & viribus vacuamus, ac nullius esse decernimus roboris, efficaciæ, vel momenti, & ab illorum observatione in omnibus suis clausulis omnes, & singulas tam Ecclesiasticas, quam seculares Personas cujuscumque conditionis dignitatis, status fuisse, & esse liberas, & absolutas, ac liberamus, & absolvimus per presentes.

Earum prohibitas usus.

§. 5. Prohibemus quoque sub poenis ab eisdem Canonibus, & Legibus in similibus casibus inflictis, ne quis de cetero statuta predicta, vel similia servare, aut innovare, vel secundum ea Judicare, aut eis uti in judicio, vel extra directe, vel indirecte publice, vel occulte quoquo modo præsumat.

Jussæ e publicis legum codicibus eradi.

§. 6. Mandamus insuper sub eisdem poenis hujusmodi statuta de omnibus libris, Quaternionibus, Capitularibus, & regestris publicis, & privatis, in quibus descripta forent, infra duorum mensium spatium a publicatione presentium proxime computandorum, cancellari, cassari, tolli, & penitus aboleri.

Defixi anathemate Sacerdotiorum invasores.

§. 7. Monemus etiam auctoritate predicta omnes, & singulos, qui pretextu ordinamentorum seu stabilimentorum, aut statutorum hujusmodi aliqua beneficia Ecclesiastica seu Canonicatus, & Prebendas sive Dignitates Personatus vel officia cum Cura, vel sine Cura Secularia, aut Regularia quocumque nomine nuncupentur, occupassent, & detinerent quomodolibet occupata cujuscunque status, gradus ordinis preeminentie vel conditionis existant etiamsi Pontificali, vel alia quavis prefulgeant Dignitate, eisque in virtute Sanctæ obedientiæ & sub excommunicationis, & privationis omnium Beneficiorum ecclesiasticorum, que obtinent, & inabilitationis ad illa, & alia imposterum obtinenda poenis, quas si contrafecerint eos incurrere volumus ipso facto, districte precipiendo mandamus, quatenus infra terminum duorum mensium predictorum Beneficia, Canonicatus, & Prebendas, dignitates, Personatus, & officia hujusmodi, que ut premittitur occupant, vacua, libera, & expedita realiter, & omnino dimittant, & nihilominus de fructibus male perceptis Ecclesiis, aut locis, a quibus illos perceperunt, seu Personis illis quibus alias legitime debeantur, non differant satisfactionem debitam exhibere.

Clausulæ.

§. 8. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis cassationis irritationis vacuationis constitutionis prohibitionis, monitionis, voluntatis, & mandati infringere &c.

Dat. die 4. Februarii 1391. An. II.

Datum & Actum Rome apud Sanctum Petrum secundo Nonas Februarii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

IV.

Erectio Studii generalis in Civitate Ferrarie, Status Ecclesiastici.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proœmium.

IN supremæ dignitatis Apostolicæ specula licet immeriti disponente Domino constituti, ad universas regiones fidelium nostræ vigilantiæ creditas, earumque profectus, & commoda, tamquam universalis gregis Dominici pastor, commissam nobis speculationis aciem, quantum nobis ex alto permittitur, extendentes, fidelibus ipsis, ad quærendum literarum studia, per quæ divini nominis suæque fidei Catholicæ cultus protenditur, justitia colitur, tam publica quam privata res geritur utiliter, omnisque prosperitas humanæ conditionis augetur, libenter favores gratiosos impendimus, & opportunæ commoditatis auxilia liberaliter impartimur.

Causæ hujus institutionis studii.

§. 1. Cum itaque, sicut nuper pro parte dilectorum filiorum nobilis Alberti Marchionis Estensis, nostri in nostra Civitate Ferrariensi pro nobis, & Romana Ecclesia Generalis Vicarii, & Communis Civitatis ejusdem, fuit nobis expositum, quod ipsi Marchio, & commune, non solum ad utilitatem, & prosperitatem hujusmodi reipublicæ, ac Incolarum prædictæ Civitatis, & districtus ejusdem, sed etiam aliarum partium vicinarum laudabiliter intendentes, in eadem Civitate, loco utique ad hoc accomodo admodum, & idoneo desiderent plurimum vigere Studium auctoritate Apostolica generale, in qualibet facultate licita, ut ibidem fides ipsa dilatetur, erudiantur simplices, æquitas servetur, judicii crescat ratio, & intellectus hujusmodi augeantur.

Ferraria locus ad studia accomodatus.

§. 2. Nos præmissa, & etiam eximiam devotionem, & fidei puritatem, quas ipsi Marchio, & commune ad nos, & Romanam Ecclesiam gerere dignoscuntur, attente considerantes, & quod illas ad eamdem Ecclesiam matrem cunctorum fidelium; & magistram, eo amplius debeant augmentare, quo per nos, & Sedem Apostolicam se prospexerint gratiis, & privilegiis Apostolicis specialius honorari, ferventi desiderio appetimus, quod Civitas ipsa, quam divina bonitas, Cleri, & populi numerositate abundanter, ac tot gratiarum dotibus insignivit, & aliorum multiplicium bonorum fœcunditate dotavit, locique amænitate non modica decoravit, ac districtus & partes prædictæ scientiarum muneribus amplientur, ut viros producant consilii maturitate perspicuos, virtutum redimitos ornatibus, ac diversarum facultatum dogmatibus eruditos, sitque ibi scientiarum fons irriguus, de cujus plenitudine hauriant universi literarum cupientes imbui documentis.

§. 3. His igitur omnibus, & præsertim idoneitate dictæ Civitatis, quæ ad multiplicanda doctrinæ semina, & germina salutaria producenda valde congrua & accommoda fore dicitur, ac victualium fertilitate, hospitiorum insignium multitudine, aliisque commoditatibus quamplurimis, quas Civitas ipsa ibidem opportunas habere dignoscitur,

&quod

& quod quanto magis si privilegiorum Sedis prædictæ muniatur præsidiis, amplioribus proficiet incrementis, diligenti examinatione pensatis, non solum ad ipsorum Civitatis, ac districtus, & partium incolarum, sed etiam aliorum, qui propterea de universis mundi partibus Civitatem confluent ad eamdem, commodum & profectum, studio paternæ solicitudine anhelantes, devotis Marchionis, & Communis prædictorum supplicationibus inclinati, ad laudem divini nominis, & fidei Catholicæ propagationem, exaltationemque Ecclesiæ supradictæ auctoritate prædicta, præsentium tenore statuimus, & etiam ordinamus, ut in dicta Civitate de cetero sit Studium generale, illudque perpetuis temporibus inibi vigeat, in sacra pagina, jure Canonico, & Civili, necnon in Medicina, & qualibet alia literarum licita facultate. *Erectio studii.*

§.4. Et quod docentes, legentes, & studentes ibidem omnibus privilegiis, libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis concessis Doctoribus legentibus magis, & scholaribus, & præsertim in eadem sacra pagina in Bononiensi, & Parisiensi Studiis commorantibus, gaudeant, & utantur. *Concessio Privilegiorum adinstar aliarum Universitatum.*

§.5. Quodque illi, qui processu temporis bravium meruerint in illa facultate, in qua studuerint obtinere, sibique docendi licentiam, ut alios erudire valeant, ac doctoratus, seu magisterii honorem petierint elargiri, per doctorem, seu doctores, aut Magistrum, seu magistros illius facultatis, in qua examinatio fuerit facienda, Episcopo Ferrariensi, qui pro tempore fuerit, vel Ecclesia Ferrariensi vacante, dilectis filiis Archipresbytero, & Capitulo ejusdem Ecclesiæ, aut illi, vel illis, qui per eosdem Archipresbyterum, & Capitulum deputatus, vel deputati fuerit, seu fuerint, præsententur, idemque Episcopus seu Archipresbyter, Capitulum, aut deputatus, seu deputati hujusmodi, ut prefertur doctoribus, & magistris in eadem facultate actu inibi legentibus convocatis, illis in iis, quæ circa promovendos ad doctoratus, seu magisterii honorem requiruntur, per se, vel alium, seu alios juxta modum, & consuetudinem, qui super talibus in Bononiensi, & Parisiensi prædictis, ac aliis generalibus Studiis observantur, examinare studeat, seu studeant diligenter, eisque, si ad hoc idonei & sufficientes reperti fuerint, hujusmodi licentiam tribuat, seu tribuant, & doctoratus, seu magisterii honorem conferat, seu conferant. *De promovendis ad Lauream & Licentiam.*

§.6. Illi vero, qui in eodem Studio Ferrariensi examinati, & approbati fuerint, ac docendi licentiam, & honorem hujusmodi obtinuerint, ut est dictum, ex tunc absque examine, & approbatione alia legendi, & docendi, tam in prædicto Ferrariensi, quam in singulis aliis generalibus Studiis, in quibus voluerint, legere, vel docere, statutis, & consuetudinibus quibuscunque contrariis Apostolica, vel quacumque firmitate vallatis, nequaquam obstantibus, plenam & liberam habeant facultatem. *Privilegia Promotorum.*

§.7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, nostre constitutionis, & ordinationis infringere &c. *Clausulæ.*

Datum Rome apud S. Petrum, quarto Nonas Martii, Pontificatus nostri Anno Secundo. *Dat. die 4. Martii 1391. An. II.*

V.

Exemptio Fratrum Ordinis Cartusianorum, a Jurisdictione visitatione & correctione Episcoporum, & aliorum omnium.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Priori Generali, & Universis Fratribus Ordinis Cartusiensis, tam presentibus, quam futuris. Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Sacrosancta Romana Ecclesia mater cunctorum fidelium & magistra in agro virtutum vestri Ordinis, cui Altissimus benedixit, & in decore sanctæ religionis, sub qua mundanis abjectis illecebris devotum ac sedulum exhibetis Domino famulatum, exultat, & jubilat, præsertim dum prospicit, quod vos ad alta virtutum gradibus per exercitium bonorum operum, & præclara sanctitatis merita procedentes, trahitis ad divine Majestatis obsequium alios per exempla, vitam ducendo piissimam, & frequenter divinis laudibus, ex quibus divinæ gloria Majestatis attollitur, devotissime insistendo, & huic mundo mortui, ac Domino nostro Jesu Christo, qui est vita, viventes, pro universali salute fidelium ad Dominum preces funditis incessanter, propter quæ eumdem vestrum Ordinem, quem erga nos & predictam Ecclesiam devotionis claritate prælucere conspicimus, infra claustra nostri pectoris paternis affectibus contemplantes, circa bonum statum ipsius Ordinis, ferventibus studiis vigilamus; & ut Deo propitio idem Ordo protegatur a noxiis, & salubria semper suscipiat incrementa, personæque ipsius pacis & tranquillitatis affluant ubertate, ab omnique sint perturbatione securæ, & oppressionibus indebitis præserventur illæsæ, Ordinem ipsum prærogativa Apostolicæ libertatis & exemptionis præsidio communimus. *Proemium.*

§. 1. Sane petitio pro parte vestra nobis nuper exhibita continebat, quod licet predictus Ordo vester cum omnibus Monasteriis, Prioratibus, domibus & locis ejusdem atque personis degentibus in eisdem ab olim reputatus fuerit, & adhuc etiam communiter reputetur fore a jurisdictione quorumlibet Ordinariorum Judicum exemptus, & soli Sedi Apostolicæ immediate subiectus, tamen nonnulli locorum Ordinarii cupientes vestra, & dicti Ordinis privilegia, & libertates infringere, & alias diversis ex causis vos inquietare, & multipliciter molestare, & personas ejusdem Ordinis ad forum suum trahere, & alias vexare præsumunt, propter quæ nonnunquam vos a contemplatione, & quiete vestra contra religionis vestræ statum retrahi, & sæcularibus negociis implicari oportet. Quare pro parte vestra nobis fuit hu- *Fratrum petitio.*

humiliter supplicatum, ut ad evitandum cujuslibet molestiæ & inquietationis materiam, & gravamina, quæ contra hujusmodi exemptionis libertatem possent vobis inferri; & ut tollatur quælibet contra vos occasio malignandi, vos & eumdem vestrum Ordinem, cum omnibus Monasteriis, Prioratibus, domibus, ac locis ejusdem, pro incremento vestri status, & pro pace & tranquillitate personarum degentium in eisdem, de novo plenarie eximere de speciali gratia dignaremur.

Exemptio de qua in rubrica.

§. 2. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, vos & prędictum Ordinem vestrum cum omnibus, & singulis Monasteriis, Prioratibus, domibus, & locis ejusdem, quæ nunc habetis, & in posterum vos habere contigerit, et cum personis degentibus in eisdem prę̨sentibus, et futuris, ab omni ordinaria jurisdictione, dominio, visitatione, ac potestate qualibet omnium, et singulorum Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum, et aliorum quorumlibet Judicum ordinariorum, de specialis dono gratiæ de novo prorsus eximimus, et totaliter liberamus, illaque in jus, et proprietatem Beati Petri ac Sedis Apostolicæ, ac sub eorum, et nostra speciali, et immediata protectione præsentium tenore suscipimus. Decernentes Ordinem, Monasteria, Prioratus, domos, et loca et personas hujusmodi, soli, et immediate Sedi prędictæ fore subiecta; Et quod locorum Ordinarii, seu Dioecesani, vel alia quævis persona, in vos, seu Monasteria, Prioratus, domos, aut loca, vel personas præfata utpote prorsus exempta, non possint auctoritate ordinaria excommunicationis, suspensionis, aut interdicti sententias promulgare, vel alias etiam ratione delicti, vel contractus, aut rei, de qua agetur, ubicumque committatur delictum, ineatur contractus, vel res ipsa consistat, jurisdictionem aliquam exercere.

Hic ordo cum suis Monasteriis sub speciali Sedis Apostolicæ protectione.

§. 3. Felicis recordationis Innocentii Papæ Quarti prædecessoris nostri circa exemptos edita, quæ incipit Volentes, et aliis constitutionibus Apostolicis in contrarium editis, non obstantibus quibuscumque. Nos enim omnes excommunicationis, suspensionis, et interdicti sententias, et quoscumque processus, quasvis poenas, et sententias continentes, quas et quos adversus vos, et Monasteria, Prioratus, domos, vel loca, aut personas hujusmodi, contra tenorem et formam exemptionis hujusmodi, quomodolibet promulgari et haberi contigerit, irritos decernimus, et inanes, ac nullius existere firmitatis. Per exemptionem autem, et libertatem hujusmodi, et alia supradicta libertatibus, privilegiis, et immunitatibus, vel aliis juribus vestris, et prędicti Ordinis, ac Monasteriorum, Prioratuum, et domorum atque locorum prędictorum, nullum intendimus præjudicium generari. Quinimo volumus, quod illa in sua plena remaneant firmitate.

Cap. 1. de Privilegiis in 6. & cæteris contrariis derogatur. *Attende tamen quæ statuerit. Concil. Trident. Sess. 7. c. 14.*

§. 4. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrę constitutionis, et ordinationis infringere &c.

Clausulæ.

Bull. Rom. Tom. III. Pars II.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo septimo Kal. Aprilis Pontificatus nostri anno Secundo.

Dat. die 16. Martii 1391. An. II.

V I.

Confirmatio constitutionum a Friderico Secundo, et Carolo Quarto Imperatoribus, pro immunitate, libertateque, et jurisdictione Ecclesiastica editarum.

Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabilibus Fratribus Mindensi, & Verdensi Episcopis, & dilecto filio Decano Ecclesiæ Mindensis, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

JUstis & honestis supplicum votis libenter annuimus, illaque favoribus prosequimur opportunis.

Exordium.

§. 1. Dudum siquidem Honorius Papa III. prædecessor noster attente considerans, quod claræ memoriæ Fridericus Secundus Imperator Anglus ad laudem Romanæ Ecclesiæ, & sacri decus Imperii, &c.

Cætera leguntur in Constitutione XLVIII. Honorii III. Tom. III. Par. I. pag. 217.

§. 2. Dictusque prædecessor noster constitutionem ipsam de consilio etiam fratrum suorum S.R.E Cardinalium, qui tunc erant, auctoritate Apostolica confirmando approbavit, & ipsam mandavit inviolabiliter observari, necnon statutarios, & scriptores, ac violatores prædictos, excommunicatos auctoritate Apostolica prædicta publice nunciari.

Constitutiones a Friderico II. latas confirmavit Honorius III.

§. 3. Et deinde ad audientiam dictæ memoriæ Caroli Quarti, etiam Romani Imperatoris, &c.

Omittitur narratio hujus const. Carol. IV. quia per extensum ponitur hic in fine.

§. 4. Cum autem sicut exhibita nobis bis nuper pro parte dilectorum filiorum SS. Blasii intra, & Cyriaci extra muros Ecclesiarum Decanorum, & Canonicorum & personarum, ac totius Cleri Brunsvvicensis, Hildensemensis, Halalaustratensis Dioecesium petitio continebat, quod quorundam laicorum, & dominorum temporalium hujusmodi Civitatum, & Dioecesium prędictarum, & in locis circumvicinis malitia inolevit, quod hujusmodi Imperiales constitutiones, & sanctiones transgredi non verentur, & Ecclesiasticas libertates violare præsumunt, pro parte eorumdem dominorum Decanorum, Canonicorum, & personarum prędictarum, fuit nobis supplicatum, ut eis super pręmissis de opportuno remedio providere de benignitate Apostolica dignaremur.

Causæ harum legum confirmandarum.

§. 5. Nos igitur vestigiis præfati Honorii Papæ prędecessoris nostri inhærentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo, aut unus vestrum per vos, seu alium, vel alios, constitutiones prædictas in præfatis Civitatibus, & Dioe-

Earumdem demandata exequutio.

Diœcesibus, & in aliis locis circumvicinis, ubi, & quando expedierit auctoritate nostra faciatis inviolabiliter observari, transgressores, seu violatores, & contemptores, ac sacrilegos prædictos, necnon contradictores quoslibet & rebelles per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Invocato adhoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis, non obstante constitutione, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo hominum liceat &c.

Dat. die 27. Maii 1391. An. II.

Datum Romæ 6. Kal. Junii Pontificatus nostri anno Secundo.

Sequitur Constitutio Caroli IV.

Carolus Quartus Divina favente Clementia, Romanorum Imperator semper Augustus, & Bohemiæ Rex &c. Ad perpetuam rei memoriam.

Prœmium.

Etsi Imperialis benignitatis clementia quorumlibet devotorum fidelium, quos Sacrum Romanum ambit Imperium, ex officii debito teneatur necessitatibus, & injustis oppressionibus consulere, & de opportunis remediis providere; ad illos tamen maxime dirigitur nostræ mentis affectio, quos indebite pati cognoscimus, quorumque oppressionibus status ecclesiasticæ libertatis, quam semper nostris temporibus augeri volumus, in nihilum redigitur, & minus debite prægravatur.

Edita a Rectoribus Civitatum statuta contra libertatem Ecclesiasticam.

§. 1. Sane ad Imperialis Majestatis audientiam pro parte honorabilium Præpositi, Decani, & aliorum Prælatorum, & Capituli Magdeburgensis, Maguntinensis, & Coloniensis Ecclesiarum devotorum nostrorum dilectorum per insinuationem querulosam suppliciter fuit deductum, quod sæculares quidam in potestatibus, & officiis publicis constituti, videlicet Duces, Comites, & Barones, & alii domini temporales, necnon Consules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum Rectores dictarum Magdeburgensis, Maguntinensis, & Coloniensis, provinciarum Dei nomine postposito, Statuta singularia & iniquas ordinationes motu proprio, & de facto contra personas Ecclesiasticas, Ecclesiarum libertates, & privilegia condiderunt, eisque publice, & de facto insistere præsumpserunt contra legitimas, Civiles, & Canonicas sanctiones, utputa, quod nulla bona temporalia in potestatem Ecclesiasticam transferantur, neve Clerici in sacris constituti ad agendum, & testificandum in civilibus, & maxime in piis causis aliquatenus admittantur, quodque excommunicati laici, & publice denunciati, in civili foro minime repellantur. Item prefati domini temporales, Consules, & Rectores per sæcularem potestatem, res, & bona Clericorum occupant, & arrestant, oblationes fidelium diminuunt, & restringunt, exactiones, & tallias indebite de bonis Ecclesiæ, & redditibus exigunt, & extorquent; possessiones Ecclesiæ, & personarum earum devastant incendiis, & rapinis. Contractus inter Clericos, & laicos factos legitimos ad libros civitatum, villarum, & locorum recusant inscribere, & sigillare donata & legata ad fabricas, & Ecclesiarum structuras contra Prælatorum voluntatem, & aliorum, quorum interest, præsumunt usurpare contra justitiam, in fraudem & odium Clericorum, de rebus & bonis etiam Clericorum, quas non causa negociationis, sed pro usibus propriis per terras ducunt, seu duci faciunt, teloneum exigunt, & recipere non verentur. Et confugientes ad Ecclesias, & Cœmeteria inde extrahere contra sanctiones Imperiales præsumunt.

Irritat.

§. 2. Quæ omnia, & quælibet ab inde secuta, cum per sacras, & Civiles, & Canonicas sanctiones expresse reprobata sint, & in fraudem Ecclesiasticæ libertatis de facto præsumpta, de Principum, Ducum, Comitum, Baronum fideliumque nostrorum consilio, & certa scientia, auctoritate Imperiali cassamus, irritamus, & annullamus, cassaque & irrita, & nullius esse momenti penitus declaramus, & expresse pronunciamus. Præcipientes sub indignatione Imperialis banni universis, et singulis, dictarum Magdeburgensis, Maguntinensis, et Coloniensis provinciarum, et locorum vicinorum, Principibus et dominis temporalibus, Consulibus, et potestatibus, et in officiis publicis constitutis, quatenus mox visis, et intellectis præsentibus, dicta ipsorum statuta, et ordinationes sicut in prejudicium Ecclesiastice libertatis edita sunt, omnino revocent, et luce tollant. Quodque secundum ea non judicent amplius, nec sententias dicent, aut extra judicium quomodolibet pro se, et contra ecclesiasticam libertatem potiantur. Item pronunciamus, et declararamus Imperiali auctoritate, quod quicumque laicus cujuscumque status, vel conditionis existat ausu sacrilego, et proprie temeritatis audacia sacerdotem, vel Clericum secularem, vel religiosum diffidaverit, vel captivaverit, proscripserit, spoliaverit, occiderit, mutilaverit, aut in carcere detinuerit, aut hujusmodi maleficia perpetrantes scienter receptaverit, vel favorem in his eis præstiterit, præter pœnas a sacris Imperialibus, et Canonicis sanctionibus eis inflictas, sint ipso facto infames, et omni honore privati, nec ad placita, vel Concilia Nobilium admitti quovis modo possint.

Et justa ea judicare lites prohibet.

Statuitque pœnas contra Ecclesiasticos molestantes.

Hanc constitutionem publicari mandat.

§. 3. Volumus etiam, hortamur, et requirimus ipsos Prælatos Ecclesiasticos, ut hanc nostram legem, et constitutionem in Synodis, et Ecclesiis publicari procurent, et requisiti pœnarum, et sententiarum exequutiones denuncient, ne in præmissis excedentes per simulatam ignorantiam suas malitias valeant excusare.

Clausulæ.

§. 4. Nulli ergo hominum omnino liceat hanc nostræ cassationis, et immutationis, seu pronunciationis, denunciationis, et declarationis paginam ausu temerario infringere &c.

Da-

Data Tangerumdem, Anno Domini, Millesimo, Tricentesimo, Septuagesimo septimo. Indictione quintadecima. Quinto Kal. Julii. Regnorum nostrorum anno Trigesimo Imperii vero 23.

VII.

Canonizatio S. Brigittæ, de Regno Svetiæ, cum festivitatis institutione, pro die 23. Mensis Julii, indulgentiarumque elargitione pro visitantibus ejus sepulchrum.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filiis electis, & Patriarchalium, Metropolitanarum, & Cathedralium Ecclesiarum Capitulis, ubilibet constitutis. Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Proœmium.

Redemptionis beneficium.

AB origine Mundi, post primi parentis lapsum, cum eam ob rem universum genus humanum æternæ morti teneretur obnoxium, cunctipotens, et misericors Deus ex alto prospiciens, ne in totum perderet hominem quem creaverat, sed suę divinitatis faceret esse participem, cum primos ex spiramine sancti Spiritus afflatos Prophetas, adventus Filii sui in carnem, sub typicis enigmatibus, ac divinis revelationibus nuncios præmisisset, eumdem unicum Filium suum ante sæcula genitum, adveniente plenitudine temporis, in uterum prælectæ Virginis matris, quæ imperscrutabili sancti Spiritus obumbratione, Angelo nunciante concepit, de proprio sinu transmisit, qui ex eadem Virgine natus, et progressus in tempus, cępit facere, et docere, omnibuspue monstrare, qualiter sacri baptismatis fonte renatis de æterna morte via pateret ad vitam, et coadunatis Discipulis, ne quis fidelis hujus transitoriæ, et fugitivæ vitæ molestias, vel tædia, seu temporalis acerbæ necis pœnas, pro æternæ adeptione vitæ perhorreret, sese hostiam immaculatam, consummato debito cursu in ara crucis morte cruenta obtulit Deo Patri, et militantem Ecclesiam fuso pretioso sanguine fundavit, consecravit, et ęternaliter stabilivit.

Datà B. Petro Universalis Ecclesiæ curà.

§. 1. Tandem vero de mundo transiturus ad Patrem, Principi Apostolorum cælesti clavigero, in suam suorumque successorum summorum Pontificum personas, collatis clavibus, ligandi videlicet, et solsolvendi tradita potestate, supremum Pontificium specialem curam sui gregis, et regimen universale commisit, pollicitus nihilominus Ecclesiam in ęternum se non deserturum eamdem.

Diversa dona cælestia fidelibus data.

§. 2. Ad cujus uberem utilitatem divisiones gratiarum, per Spiritum sanctum tribuit, suis fidelibus. Nam secundum Apostolum, Unicuique datur manifestatio spiritus ad utilitatem. Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ. Alii sermo scientiæ, secundum eumdem spiritum. Alii fides, in eodem spiritu. Alii gratia sanitatum, in uno spiritu. Alii operatio virtutum. Alii prophetia. Alii discretio spirituum. Alii genera linguarum. Alii interpretatio sermonum. Hęc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus dividens singulis prout vult. Quamque militantem Ecclesiam Pater luminum sustulit in eodem Spiritu Sancto structura admirabili preciosorum lapidum, mira varietate decoram, ipso summo angulari lapide Christo Jesu, quos elegit ante mundi constitutionem, conformes fieri imaginis ejusdem Filii sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus, in quo eos gratificavit, donans charismata meliora, qui suo exemplo viam ostenderent excellentiorem.

Diffusum per orbem ab Apostolis Evangelium.

§. 3. Hinc igitur Apostoli Sancti prodiere per universum orbem, genus humanum, quod sub peccati jugo tenebatur, ad vitam, & salutem excitantes, & cum firmissima constantia prędicantes verbum Dei, ut in omnem terram exiret sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.

Confirmata à Martyribus proprio sanguine fides.

§. 4. Splendidi quoque Martyres fidei loricam induti, & inconcussę stabilitatis baltheo succincti, laverunt stolas suas in sanguine innocentis agni, & imitati candidato exercitu Christum Jesum, ad structuram supernæ Hierusalem, hoc est triumphantis Ecclesiæ, cum gloriosa victoria palmas gestantes in manibus, sese vivos lapides addiderunt, exemplum venerabile, & æternam dignamque memoriam militanti Ecclesiæ relinquentes.

Illustrata veritas a Doctoribus.

§. 5. Progressi sunt, & Doctores lucidissimi, qui pseudochristianis, falsisque prophetis, superstitiosas, & varias opiniones in vera fide Catholica adducere, ipsamque fidem subvertere satagentibus, se opponentes, talium confutatis erroribus, miro eloquio, solidis, ac rectis sententiis operante Sancto Spiritu ipsam fidem, & militantem Ecclesiam illustrarunt, quibus eadem Ecclesia communita progreditur, quasi aurora consurgens, pulchra ut luna, electa ut sol, terribilis ut castrorum acies ordinata.

Præposita virtutum exempla a Confessoribus.

§. 6. Sequuntur & limpidi confessores ornati gemmis, & virtutibus corruscantes, Domino rationem de talentis creditis reposcenti, cum se assidua, & vigili sanctarum operationum exercuerunt mercatura, utpote fideles, & boni servi, multiplicatum de suis laboribus fructum afferunt, ac donum reponunt in arcam.

Repressæ pœnitentiis ab Anachoretis animi affectus.

§. 7. Etiam Anachoretæ, & solitudinis acerrimi sectatores, blandientis & captiosi, sed venenosi mundi vana spectacula fugientes, ut securi ad patriam pervenirent, latibula petierunt, & antris abditi, parvo & rudi victu scaturientis aquæ, & levi potu, carnem propriam macerantes, & Sathanæ stimulos reprimentes, paliastro, vel tegmini hirto amicti, ut plurimum nudis pedibus, & squallida humo, aut stramineo cubili fessa membra somno foventes, in sacra con-

contemplatione; & supernæ majestatis laude vacantes, demum ex hac lacrymarum valle, & miseriarum acervo, ad Dei præsentiam evocati, immarcescibilibus deliciis potiuntur.

A Virginibus servatus puritatis candor.

§. 8. Adsunt & Virgines nitidæ mundo corpore, & corde sincero, mentem sanctam spontaneam, & oleum secum suis deferentes in vasis, venienti sponso obviam exeunt, eique desponsantur, qui est præ filiis hominum speciosus.

A Viduis, aliisque magnificatus bonis operibus Deus.

§. 9. Devotæ autem, & continentes Viduæ, & aliæ sexus utriusque personæ, piis sanctisque operibus semper intentæ, & se ante Dei tribunal cum plenis manipulis repræsentant, & cum sanctis Angelis canunt gloriam in altissimis Deo, & in terra pacem bonæ voluntates hominibus deprecantur. Hæc omnia profecto ille idem spiritus de quo supra, operatur ministerio multiformiter admirando. Et secundum sanctam promissionem Christus Jesus hanc vineam suam militantem Ecclesiam, post ejus admirabilem Ascensionem, talibus cultoribus, & cultricibus, usque in diem hodiernum visitavit, fovit, defensavit, firmavit, ivuit, & auxit, & per sui gratiam sic in futurum faciet temporibus successivis.

Inter has B. Brigitta.

§. 10. Novissimis vero diebus, ut etiam ab aquilone aliqui boni esset, ille cælestis agricola eamdem vineam suo de more visitans, mulierem fortem procul, & de ultimis finibus, suum secum precium deferentem ad hujusmodi vineæ culturam adduxit, beatam scilicet viduam Brigittam quam vulgares Brigidam appellant, tam sacro superius descripto cœtui merito sociandam, seu verius sociatam. Cujus, propter quod præsentem operam nobis damus, ut originem, vitam, mores, & merita, necnon miracula, quæ in præmium sanctitatis ejus benedictus Deus mundo monstrare dignatus est, ne de tam celebri muliere ætas præsens immaneat ignara, & surda posteritas famam ingratam accusare, vel prætendere possit, summotenus percurramus de multis pauca admodum ea, quæ non prætereunda silentio excerpsimus, vestræque charitati harum serie volumus intimari.

Ex Sveciæ regum stirpe.

§. 11. Hæc nempe mulier gloriosa ex patre Birghero, & matre Sighride conjugibus de nobilissima regia stirpe Catholicorum Svetiæ Regum procedentibus, nec minus fide orthodoxa, & animi constantia, ac virtutibus, quam nobilitate claris duxit originem.

Mater pregnas a naufragio liberata.

§. 12. Quæ quidem mater dum eam gestaret in utero, maris in quodam sinu passa naufragium, cum multos promiscui sexus in eodem naufragio procella absorbuisset, sana pervenit in littus, & nocte sequenti in visione adstitit sibi persona admirando vestitu refulgens, & ne viduæ tam venerandæ sine prænuncio foret adventus, dixit, salvata es propter bonum, quod habes in utero. Ideo nutri illud cum charitate Dei, quia tibi a Deo datum est.

§. 13. Cumque puella Brigitta de genitricis alvo in mundum recenter fuisset educta, sacerdos parochialis in Ecclesia propinqua approbatæ vitæ, & ætatis perfectæ, dum nocte orationi vacaret, nubem lucidam, & in medio nubis, Virginem sedentem vidit, librum habentem in manu, sibique dicentem, nata est Birghero quædam filia, cujus vox per mundum admirabilis audietur.

Ejus sanctitas prænunciata.

Infans erudite loquitur.

§. 14. Nata ergo puella usque ad finem triennii quasi elinguis visa est, sed mox contra naturalem decursum non balbutiendo infantium more fari, gestientiumque audierint, sed completa, & formata verba de auditis per eam loquebatur, & visis.

Puella orationibus vacat.

§. 15. Procedens vero in annis, pueritiam mira devotione transegit, orationibus videlicet, ac jejuniis, & alias numquam a bonis operibus ociosa.

Nubet.

§. 16. Tandem licet in statu virginali servire Domino totis desideriis affectaret, tamen per parentes compulsa quondam Vulfoni de Ulphasum Principi Nericiæ, nobilissimo quippe & Christianissimo juveni in matrimonium desponsatur.

In conjugali statu bonis vacat operibus.

§. 17. Et cum insimul convenire deberent, quamquam idonei essent ad viriles amplexus, maritus videlicet in decimo octavo, & sponsa in tertiodecimo anno constituti, communi tamen voluntate Thobiam juniorem, & sacram Raguelis imitati, annum continuum & ultra a concubitu abstinuerunt, Deum humiliter deprecantes, ut si conjungi foret expediens in commixtione non peccarent, & Deus illis talem prolem concederet, quæ ad servitium ejus esset. Simul postea convenerunt in timore, ac tremore, non libidini, sed posteritati vacantes. Cum interim devota mulier nec jejunia, nec orationes, nec alia pia, & solita opera prætermitteret.

In partu periclitans B. Virginis præsidium experitur.

§. 18. Et cum semper B. Virgini præcipue devota foret, ac tempore procedente, pene partu periclitaretur, & obstetrices, ac mulieres adstantes de vita illius desperarent, visa est quædam imperiosa, sed incognita mulier, albis sericeis induta vestibus intrare cubile, & assistere strato, & singula jacentis membra pertractare, mox cum talis mulier disparuisset, eadem puerpera, sine dolore partu integro exonerata remansit.

Hinc servat continentiam

§. 19. Et cum etiam dicti jugales adhuc juvenes & recentes, maritus felicis uxoris sanctis monitionibus persuasus, cor enim viri spoliis non indigens; confisum in ea, reddidit ei bonum & non malum, omnibus diebus vitæ suæ, ipsaque mulier indixerunt sibi sponte invicem, & perpetuam continentiam servaverunt.

Cum marito B. Jacobi Compostellan. limina visitat.

§. 20. Et nihilominus conjuges devoti in Dei timore, & amore proximi semper ferventiores, limina B. Jacobi Apostoli in Compostella, communi voto peregre visitarunt.

De vita Monastica cogitat.

§. 21. Et ad propria reversi cum deliberassent, ut liberius devotioni vacare possent, pro sexus diversitate diversa ingredi monasteria, dictus princeps in tali deliberatione quievit in Domino.

§. 22. San-

In terram sanctam peregrè proficiscitur.

§. 22. Sancta autem vidua, quæ ab ineuntis ętatis principio Deo dicata fuerat, ut jejuniis & orationibus indefesse vacaret, soluto conjugio, & sui juris effecta, quasi navis institoris de longe portans panem suum a Spiritu Sancto præmonita, egrediens de terra & cognatione sua, ad Almam Urbem, ac Hierosolymam deinde perrexit, & loca singula, in quibus Dominus noster Jesus Christus annunciatus, natus, educatus, baptizatus, conversatus, mirabilia operatus, illusus, crucifixus, & sepultus fuit, & ad cœlos ascendit, insigni devotione, & venerabunda conspexit. Ad urbem quoque regressa, cum antea sive in Galliis, sive in Hispania, sive in Italia, sive in aliis cismarinis, aut ultramarinis partibus Sanctorum, ac Sanctarum corpora, seu memorandæ reliquiæ quiescerent, pauca admodum absque personali visitatione dictæ sanctæ Viduæ fuissent prætermissa, in eadem Urbe reliquum vitæ peregit.

Ciliciis carnem domat.

§. 23. Sed post mariti mortem, ob reverentiam sanctæ Trinitatis, ad nudam carnem quamdam chordam de canapo cum plerisque nodis detulit stricte ligatam, & similiter circa singulas tybias subtus genua singulas chordas similiter connodatas, etiam tempore infirmitatis, nec pannis lineis præterquam in capite, usa veste hispida circa carnem, superius vero non secundum personæ conditionem, sed multum humiles, & abiectas.

Jejuniis, aliisque corporis macerationibus incumbit.

§. 24. Et non solum eas, quas sancta mater jubet Ecclesia, vigilias, seu jejunia observabat. sed alia multa superaddebat, ut etiam ultra Ecclesiæ mandatum quater in hebdomada jejunaret, & similiter quater in hebdomada conjuge nondum vita functo, & post obitum ejus continue usque ad paucos annos ante suum fęlicem transitum, solitis pannis induta, super tapeto, absque paleis, culcitra, vel similibus, ad terram vel pavimentum posito corpus ab orationibus, abstinentiis: ac divino labore fessum, tenui & brevi somno recreabat. Singulis sextis feriis ob memoriam Sacratissimæ Passionis Domini Nostri JESU CHRISTI pane dumtaxat & aqua contenta jejunium non omisit, cum etiam multos alios dies, ob diversorum Sanctorum reverentiam simili abstinentia pertransiret, & sine jejunio abstineret, sive aliter discumberet, cum sobriissima foret, de mensa surgebat non saturata, sed refecta: eisdem quoque sextis feriis de candelis cereis accensis, stillas candentes & ignitas eliquabat super nudam carnem, ita ut adustæ cicatrices continuę remanerent, & gentianam amarissimam herbam, seu radicem ejus retinebat in ore.

Romæ Ecclesias quotidie visitat.

§. 25. Romæ insuper degens non rigorem frigoris, non æstivos calores, non impedimenta vitæ lautosæ, non pluviarum, aut nivium, seu grandinum asperitates curans, stationes per Ecclesiam ordinatas, variasque alias sanctas Ecclesias, licet eques pro suis facultatibus ire potuisset, tamen supra extenuati corporis vires enitens, peditans visitavit quacumque die. Tot namque longis genuflexionibus usa fuit, ut genua ejus rigerent in duritiam, ut ita dixerimus camelorum.

Humilitatem apprime colit.

§. 26. Admirabilis, & spectatæ humilitatis extitit, ita ut nonnumquam cum pauperibus peregrinis incognita, simul sedens, apud Monasterium Sancti Laurentii in Palisperna de Urbe, Ordinis Sanctæ Claræ, eleęmosynam reciperet, & oscularetur cum gratiarum actione, & frequenter propriis manibus, & ob Dei reverentiam, reparabat pauperum vestimenta.

Suis obediens Prælatis.

§. 27. Tenacem obedientiam Prælatis, & suis Superioribus, & confessoribus observabat, adeo quod absque saltem confessoris licentia, pœne oculos attollere non præsumeret.

Sedula in quotidianis Confessionibus.

§. 28. Et superstite marito cum singulis sextis feriis confessa fuisset, post ejus transitum, veram confessionem semel saltem in die cum magna contritione studuit iterare, tam amare levia, sicut alii gravissima deplorans, & nihil de suis verbis, moribus, cogitationibus, & actibus præteriens indiscussum.

Prædicationibus intenta.

§. 29. Verbi Dei prædicationibus, quas viri probati facerent, assidua aderat, & intenta.

Singulis dominicis &c. Eucharistiam sumit.

§. 30. Singulis quoque diebus Dominicis & solemnibus, cum devotione, & lacrymis sumpsit venerabile Christi Corporis Sacramentum.

Liberalis erga pauperes.

§. 31. Considerans semitas domus suæ, ne panes comederet ociosa, manus suas aperuit inopibus, & palmas suas extendit ad pauperes, inexhaustæ enim charitatis officia erga egentes, infirmas, & abiectas personas ob Dei reverentiam exercuit indefesse.

Eis inservit discumbentibus.

§. 32. Nam cum etiam adhuc maritus superesset, die qualibet duodecim pauperes consuevit propria in domo cibare, illis inserviens, & necessaria ministrans; Et quintis feriis memor cœnæ Domini propriis manibus lavit pedes eorum.

Benigna in Infirmos, & misericos.

§. 33. De propria quoque facultate reparavit in partibus suæ originis, multa hospitalia desolata, & pauperes, & infirmos ibi degentes pia benigna, misericors, & sedula ministratrix cum summa pietate visitavit. Ulcera eorum absque horrore, vel fastidio attrectavit, lavit, circumligavit, & fovit.

Monasterium Monialium, & Domum Fratrum S. Salvatoris construit.

§. 34. In loco etiam de Vvatzsteno Lyncopensis diœcesis de suis facultatibus unum venerabile monasterium canonice construi fecit, pro sexaginta monialibus sub clausura viventibus, & vigintiquinque fratribus Ordinis S. Augustini, S. Salvatoris nuncupati, qui tam moniales, quam fratres certas constitutiones per ipsam Beatam Viduam editas, & postea per Sedem Apostolicam approbatas observare tenentur, sufficienti dote nihilominus assignata.

Fortis in adversis, & patiens.

§. 35. Admirabilis patientia viguit in ea, ut infirmitates proprii corporis, injurias illatas, mariti, & Caroli filii mortem, & adversa reliqua toleraret patientissime, sine murmure, sine querela, semper in cunctis cum humilitate summissima Dominum benedicens.

Justitiæ amás.

§. 36. In fide semper constantior; præstantior spe, vera charitate ardentior; justitiam

tiam summe dilexit & æquitatem.

§. 37. Stimulos carnis, & varias illecebras, pravitatem & arrogantiam, pompam, & inanem gloriam magnanima curiositate contempsit.

Rerum inanium contemptrix.

§. 38. De singulari continentia, & modestia sua satis est superius recitatum. Sed quis inveniretur illa prudentior, cum optima discretione ab ætate primeva, usque ad horam ultimam, quantum sinebat humana fragilitas, cuncta secernens, non dixit bonum malum, neque malum bonum; nec posuit lucem tenebras, nec tenebras ipsam lucem.

Prudens.

§. 39. Quibus quidem sanctis & absque intermissione continuatis operibus, hæc generosa Vidua per gratiam sancti Spiritus promeruit, multis eorum cogitationes, & affectiones intimas, & gesta secretissima propalare, & visiones, ac revelationes varias videre, & audire, ac spiritu prophetico multa prædicere, quorum nonnulla effectu completa fuere, prout hæc & alia in ejus revelationum volumine, plenissime describuntur.

Revelationum scribit volumen.

§. 40. Quinta vero præcedente die pronunciavit suæ vitæ finem adesse.

Mortem suam prænunciat.

§. 41. Et cum fuisset annum septuagesimum supergressa, adveniente jam termino prænunciato, vocata familia, quæ fieri oporteret edixit, ac demum Birghero filio, & Catherina filia tunc superstitibus accersitis, & de multis commonitis, ut super omnia in Dei timore, & amore proximi, ac sanctis perseverarent operibus, ultima confessione debite facta, sumpto viatico, & extrema unctione delibuta, cum usque ad flatus emissionem sua memoria integra perdurasset, dum Missa coram se celebraretur, post adoratum Corpus CHRISTI, oculis elevatis ad cœlum, dicens: in manus tuas Domine, commendo spiritum meum, vocanti benemeritam animam reddidit Creatori.

Romæ piè moritur.

§. 42. Ex templo de transitu hujus Viduæ venerandæ magna fit fama per Urbem, concurrit frequens populus cum summa devotione, ac reverentia sacrum videre corpus, Deum unanimiter glorificans & collaudans, ad Monasterium S. Laurentii supradictum, ubi se indicarat, funus in longe majori populi frequentia defertur, & præ nimia multitudine usque ad biduum apte non potuit sepeliri, quod tamen cum eximia Dei laude fuit humatum.

Maxima populi frequentia ejus tumulationem differt.

§. 43. Dum autem celebris hæc Vidua Neapoli degeret, Nolanensis quædam mulier Pictiolella nomine, quæ violentum mali spiritus in humanam se imaginem transformantis patiebatur accubitum, cui nec fortium vigiliæ aut excubiæ obsistere potuerant, ad Viduam sanctam accessisset, eam super tali materia & expedienti remedio consultura, mox vidua præcellens, & secreta mulieris prævidens, quæsivit a muliere, an secum aliquid arte magica compilatum, vel quid tale deferret, cum illa respondisset quod non, egregia vidua subjecit, Quære in capillis seu tricis tuis, & contrarium invenies. Confusa & recordata mulier, quod certum breve cum characteribus & incantamine propriis habebat in crinibus; suum fuit errorem sponte fassa. Insignis autem vidua injunxit, & suasit illi, ut devote confiteretur, & veraciter pœniteret, & communicaret, ac etiam jejunaret, quod & fecit; ac meritis & precibus memoratæ Viduæ, nunquam similem accubitum passa fuit.

Mulierem ab accubitu mali spiritus liberat.

§. 44. Cum autem spectabilis hæc vidua de longa peregrinatione ad Ortonam Theatinæ diœc. terram, in qua Beatissimi Thomæ Apostoli reliquiarum pars magna servatur, vice secunda supervenisset, fuerat enim antea longe per visionem sibi revelatum, quod secunda vice sui adventus ad ipsam terram, devotum ejus desiderium impleretur. Et dum stans reliquias devotione solita visitaret, idem Apostolus devotæ Viduæ apparens, dixit, Dabitur tibi diu desideratum, & mox nemine tangente vel alias impellente, de capsa reliquiarum quoddam frustulum unius ossis dicti Apostoli sua sponte Viduæ expectantis prosiliit ad manus, quod illa cum gaudio ac devotione recipiens, summa veneratione servavit.

Frustulum ossis B. Andreæ Ap. mirè recipit.

§. 45. Fuit quoque hæc admirabilis Vidua, dum orationi & contemplationi vacaret per plerasque devotas personas elevata a terra, per hominis mensuram, vel circiter, cum splendida & radiante facie, sæpe visa.

In estasim rapitur.

§. 46. Funus nondum erat traditum sepulturæ, cum mulier quædam Agnes de Contessa nomine, in Urbe commorans, quæ a nativitate guttur habebat grossissimum ac deforme, cum aliis venerandum currit ad funus, & cum propria zona manus sanctæ jacentis Brigittæ cum devotione tangi fecisset, zonam eamdem simili devotione circumduxit ad collum, & paulo post guttur detumuit, & ad conformitatem debitam divino miraculo fuit redactum.

Tumidum mulieris guttur attenuatum.

§. 47. Verum Francisca de Sabellis dicti Monasterii S. Laurentii monialis, quæ biennio debilitatem & adversam stomachi valetudinem passa, fere semper lecto decubuerat infirma, & honorandæ Viduæ familiaris fuerat, dum adhuc insepultum corpus intra claustrum servaretur, cum gravi labore de lecto surrexit, tam longam infirmitatem patiens, & adiuta pervenit ad feretrum, & secum illic jacuit tota nocte, nec Deum desiit cum devotione & instantia deprecari, quod meritis, & precibus Viduæ, cujus corpus aderat, tam molesta tamque diutina valetudine in tantum saltem alleviaretur, quod cum reliquis monialibus, divinis officiis interesse, & per claustrum cum expediret adiuta per neminem ire posset, & mane sancto reperit se circa proprii sanitatem corporis efficacius remedium, quam deprecata fuerat, impetrasse.

Monialis infirma valetudini restituta.

§. 48. Verum ut Deus benedictus hujus dilectæ Viduæ mundo magna merita demonstraret, contigit, ut Elsebisnara mulier dictæ Lincopensis diœc. cum infantulum mortuum peperisset, summo dolore plena, ac tandem ad se reversa, Deum prece humili exoraret, quod meritis Viduæ tantopere celebrandæ infantulus vitam susciperet, & emisso voto, quod cum infantulo, si ad vitam veniret, & ima-

Mortuus natus vitæ restitutus.

imagine cerea sepulchrum Viduæ sanctæ visitaret, ex templo infantulus calescere, & palpitare cœpit, vitamque plene suscepit. Mulier vero plena devotione atque gaudio, votum implevit emissum.

Miracula alia perpetrata.

§. 49. Sed quid pluribus immoramur, cum Deus omnipotens hujus almæ Viduæ meritis, surdis aures aperuerit, mutis linguæ officium solverit, tremulis paraliticis soliditatem præbuerit, curuis erectionem, contractis, & invalidis liberum beneficium graviendi, cæcis visum, mulieribus partu periclitantibus liberationem, morbis alias incurabilibus sanitatem, naufragos, & aquis vehementibus laborantes perduxerit ad salutis portum? Et, si ea quæ Deus benedictus Viduæ sæpedictæ meritis tam illa superstite, quam post ejus resolutionem felicem, mirabilia præter, & super vires naturæ, fuit operatus, nec desinit operari, vellemus per singula recensere, Nos aliis diversis implicatos, longa valde in tali recitatione prolixitas detineret, possunt tamen fideles avidi talia gesta pernoscere, librum in quo fideliter annotantur perquirere curiose.

§. 50. Vota autem apud monasterium in Vuatzsteno supradictum, ad quod venerabile corpus hujus benedictæ Viduæ translatum fuit, persoluta, & appositæ imagines ac statuæ, magnum testimonium perhibent veritati.

SS. Viduarum Catalago adscribitur.

§. 51. Et quoniam per Sancti Spiritus operationem, hæc Vidua pervigil, per excellentia merita, in Dei Patris gloria collocata militantem propemodum illustrat Ecclesiam, Nosque gustamus, & videmus quia bona fuit, & est negotiatio ejus, & propterea in nocte supervenientis temporalis mortis ejus, virtutum & meritorum lucerna non debet extingui, est enim non sub modio, sed super candelabrum posita, & per Domini universam domum inextinguibile lumen affert, quin potius filii sanctæ matris Ecclesiæ surgant, & beatissimam prædicent, eique dent de fructu manuum suarum, laudentque eam in portis Matris Ecclesiæ opera ejus. Nos qui pro injuncto ministerii pastoralis officio, sumus sapientibus, & insipientibus debitores, per ea quæ tam de felicis recordationis Gregorii XI. & Urbani VI. Rom. Pontificum prædecessorum nostrorum, quam mandato nostro super his habita sunt, de veritate præmissorum per testes idoneos, & alias probationes legitimas, certius informati, eisque veris compertis, & pro parte carissimæ filiæ in Christo filiæ nostræ Margaritæ Reginæ Sveciæ illustris, ac Prælatorum, & Procerum Regni sui necnon dilectorum filiorum, Populi officialium Almæ Urbis, ac dilectarum in Christo filiarum S. Laurentii, & de Vuatzsteno monasteriorum prædictorum Abbatissarum conventuum, sæpius & cum instantia requisiti, in nomine Domini, ut jam tandem Viduam ejus celeberrimam benedicentes benedicamus, & super ea effloreat sanctificatio nostra, ad honorem Dei omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & ad exaltationem orthodoxæ fidei, & Christianæ religionis augmentum, necnon ad sedationem schismatis, ac fidei, & Ecclesiæ unionem, auctoritate ipsius Dei omnipotentis, Patris & Filii & Spiritus Sancti, ac Beatorum Apostolorum, Petri supradicti & Pauli, atque nostra, de fratrum nostrorum consilio, & assensu omnium Prælatorum in Romana Curia consistentium, decernimus, declaramus, definimus, pronunciamus, bonæ memoriæ Beatam Brigittam, alias Brigidam supra sæpius nominatam, Sanctam esse, & tamquam Sanctam ab universali Ecclesia venerari, ac Sanctorum Cathalogo adscribi debere, & ipsam nunc adscribimus de præsenti.

Ejus celebranda Festivitas.

§. 52. Statuentes ut ab universali Ecclesia anno quolibet, in die, qua illam post devictum triumphatumque mundum, in perpetuas æternitates præsens vita parturiit, videlicet X. Kal. Augusti, festum ipsius, & officium sicut pro una sancta non virgine nec martyre, devote & solemniter celebretur.

Ejus sepulcrum visitantibus propositæ Indulgentiæ.

§. 53. Et ut ad venerabile sepulchrum ipsius ardentius & affluentius Christi fidelium confluat multitudo, & ejusdem Sanctæ celebrius colatur festivitas, & ejus nomen crebrius recolatur, auctoritate prædicta, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui sepulchrum ejus hujusmodi apud ipsum Monasterium in Vuatzsteno in ejusdem festi, necnon V. Kal. Junii, quo videlicet die hujusmodi corpus venerandum apud ipsum Monasterium translatum fuit, & sub ad præsens * occurrentibus diebus devote visitaverint annuatim, singulis videlicet eorumdem dierum diebus, quibus dictum sepulchrum visitaverint, ut prefertur, septem annos & totidem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus.

De publicatione hujusce Constitutionis.

§. 54. Quocirca universitatem vestram monemus, requirimus, & hortamur attente, vobis nihilominus in virtute sanctę obedientię, & ad ęternorum pręmiorum augmentum districtius injungentes: quatenus pręsentes nostras literas Cleris & populis vestris, auctoritate nostra solemniter publicantes hujusmodi venerabilis Sanctę festum, cum solemnitate debita celebretis & faciatis etiam celebrari; omnipotentem Deum, a quo sancta desideria, recta consilia, & justa sunt opera, totis cordis affectibus humiliter deprecantes, ut ejusdem sanctę precibus & meritis exoratus, det servis suis, illam quam mundus dare non potest pacem, ut & corda nostra mandatis suis dedita, & hostium sublata formidine, tempora nostra sint sua protectione tranquilla, nobisque concedat, ut post peractum nostrę villicationis ministerium, una cum credito nobis grege, mereamur ad sempiterna gaudia pervenire.

Dat. die 7. Octob. 1391. An. II.

Datum Romę apud S. Petrum, Nonis Octobris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Ca-

VIII.

Cavense Cœnobium in Episcopalem Sedem erigitur.

Ex Ughell. Ital. Sac. tom. I.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Proemium.

SAlvatoris nostri Jesu Christi qui benemeritum ad Convivium Dominicum in ultimis recumbentem jubet superius ascendere, ut sibi sit gloria, vices quamquam insufficientibus meritis gerentes in terris exemplo unico inserta, ut de suprema Apostolica dignitate specula ad singulas orbis partes profundę considerationis aciem extendentes, si locum insignem minus decore tractatum, & neglectum videamus, pro rei qualitate superius elevemus, ut dignitatum insigniis fulciamus: ex hoc enim cum Dei gratia boni Presulis partes implemus si nostro Ministerio singulis locis pro eorum qualitate correspondeant tituli dignitatum.

Causæ Erectionis faciendæ.

§. 1. Cum itaque sicuti facti notorietas manifestat terra Cavensis Salernitanę Diœcesis benedicente Domino personarum numerositate, & aliis divinis muneribus ultra civitates quam plurimas partium illarum sit fęcunda, satisque amplum habeat territorium, quod territorium Monasterii Sanctę Trinitatis Caventis ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, & Ordinis Sancti Benedicti ejusdem Diœcesis nuncupati, in quo Castrum Sancti Adjutoris consistit, & personę sexus utriusque degunt in multitudine numerosa, Abbas quoque pro tempore existens, & dilecti filii Conventus dicti Monasterii, in hujusmodi Terra, ac Territorio, & personis degentibus, ac rebus existentibus in eisdem, quantum ad Spirituale forum pertinet ordinariam jurisdictionem conjunctim, vel divisim exerceant, & ad exercitium Sęcularis jurisdictionis ad ipsum Monasterium pleno jure pertinentis deputare officiales idoneos, adeoquod licet Monasterium, terra, & territorium hujusmodi sint de Diæcesi Salernitana, & infra illud tantum Abbas, conventus, personæ, Monasterium, terra, ac territorium præfato Archiepiscopo pro tempore existenti, & dilectis filiis Capitulo, & Ecclesiæ Salernitate Dięcesano, vel alio quocumque jure præterquam ad certum parvum annuum censum in nullo tenentur astricti, & accedat quod ipsum Monasterium gratia Domini favente etiam ultra multas Cathedrales Ecclesias partium illarum opulentum, & multipliciter ornatum existit: proventus etiam bona, & jura dicti Monasterii ad Abbatem & conventum præfatos communiter, & indistincte pertinere noscuntur, quæ solus Abbas administrare consuevit. Si ergo eadem terra in Civitatem, & Ecclesia dicti Monasterii in Cathedralem Ecclesiam erigantur, opus merito censeri poterit laude dignum, & singulariter commendandum, & incolis terræ, & Monasterii præfatorum in eo maxime accommodum, & jucundum, qui perpetuum habebunt Episcopum, & pro sacramentali confirmatione, & suscipiendis ordinibus, necnon Chrismate, & Oleo sancto recipiendo, & aliis necessariis quæ ad Pontificale ministerium pertinent procurandis adire alios Antistites non cogentur.

Cavense Monasterium Diæcesana lege Archiep. Salernitano non subjectū.

§. 2. Nos igitur præmissa attenta meditatione pensantes, & opus erectionis hujusmodi ad effectum deducere cupientes & quibusdam, & aliis rationabilibus suadentibus causis ad id nostrum inducentibus animum, ex certa nostra scientia de Fratrum nostrorum consilio, & Apostolicæ plenitudine potestatis ad ejusdem Sanctæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti laudem, & gloriam, & exaltationem Ecclesię Sanctę Suæ divini cultus augmentum, fideliumque salutem terram in civitatem erigimus, & civitatis titulo, & insigniis decoramus, eamque in memoriam indelebilem eorum, quæ circa id hac in parte geruntur civitatem Cavensem perpetuis temporibus volumus nuncupari, & insuper eandem ipsius Monasterii ad pręsens Abbatis regimine destituti Ecclesiam, in Ecclesiam Cathedralem similiter erigimus, & constituimus de consilio, & potestate præfatis, Sponsum idoneum cum Episcopalis officii plenitudine per Apostolicę diligentiæ ministerium habiturum, qui sponsus ipse præsit, atque prosit, statuentes, & de ipsius consilio, & potestate decernentes, ut in hujusmodi Ecclesia in Cathedralem erecta, sit unus Prior dicti ordinis, qui majorem post pontificalem dignitatem in hujusmodi nova Cathedrali obtineat, & eisdem hactenus Conventui nunc Capitulo effectis præsideat, & divinum cultum in Ecclesia diligenter peragi, & regularem observantiam per monachos, & ministros ipsius novæ Cathedralis sollicita cura faciat observari, & animarum curam si qua illi imminet, absque negligentia, & cum diligenti studio exerceri, & leves ac minores excessus ad Episcopi Cavensis pro tempore existentis referatur examen, sitque unus Decanus, qui post Priorem secundam habeat dignitatem, & Priore absente, vel Prioratu vacante Prioris in omnibus vices gerat, & tam Prior, quam Decanus hujusmodi de prædictis prouentibus bonis, & juribus pro dignitatum decentia congruas percipiant portiones nostro moderamine nihilominus declarandas, & tnm ipsa quam vicibus successivis quotiescumque Prioratum, vel Decanatum vacare contigerit Prior, & Decanus salvis reservationibus Apostolicis per electionem Capituli, & confirmationem Episcopi præfatorum assumantur. Per hoc autem alias dignitates, & administrationes, seu alios personatus aut alia officia si qua forsan sub aliis vocabulis ibidem hactenus fuerunt alias non intendimus removere, sed præter Priorem claustralem, qui de cætero secundum præmissa necessarius non est in suo esse remaneant sicut prius, proventus autem bona, & jura ejusdem noviter erectæ Ecclesiæ præfatæ inter Episcopum, & Capitulum præfatos Deo authore cum debito moderamine distingui, & ab invicem separari, ac etiam numerum Monachorum inibi Capitulum facientium pro juribus facultatum proventuum bonorum, & jurium hujusmodi,

Erectio de qua in rubica.

Capituli assignatio.

Dos novi Episcopatus.

di, quæ in ipsa distinctione, & separatione dictis Capitulo remanebunt, statim faciemus perpetuis temporibus observanda, sed proventus bona, & jura, quæ ad Episcopalem mensam, & Episcopum, quæ vero in distinctione, & separatione prædictis ad Capitularem mensam fuerint deputata ad Priorem, Decanum, & Capitulum præfatos & eorum administratorem aliter servata juris forma debeat libere pertinere.

§. 3. Cæterum de consilio, & potestate præfatis statuimus, ac etiam ordinamus, quod personæ tam Ecclesiasticæ, quam sæculares sexus utriusque in eisdem nova civitate, ac territorio, quod quidem territorium de cætero Diœcesis Cavensis erit, degentes præsentes, & posteri quemadmodum Abbati, & Conventui præfatis in spiritualibus, & temporalibus communiter, vel divisim parere tenebantur, ac etiam ordinario jure subjecti de cætero ipsis Episcopo, Capitulo, & Ecclesiæ Cavensi in eisdem spiritualibus, & temporalibus conjunctim, vel semotim teneantur obedire, ac Diœcesano sint subjecti. Præterea sicut Abbas, & Conventus præfati, necnon personæ, Monasterium, terra, & territorium hujusmodi eisdem Archiepiscopo, Capitulo, & Ecclesiæ Salernitanæ Diœcesano, vel alio jure non suberant, ita in posterum Episcopus, Capitulum, & Ecclesia Cavensis, necnon personæ, terra, & Diœcesis præfatæ dictis Archiepiscopo, Capitulo, & Ecclesiæ Salernitanæ, nec Metropolitico, neque alio quovis jure subsint, sed eidem Ecclesiæ Romanæ immediate subjecti remaneant, sicut ante, & quemadmodum hactenus de Diœcesi fuerunt, ita post hac alias de Provincia Salernitana existant: ipsis tamen Archiepiscopo, Capitulo, & Ecclesiæ Salernitanæ quo ad prædictum censum nullum præjudicium generetur. Ad hoc, quia tam in præfata Salernitana, quam in aliis Diœcesibus, ac Civitatibus nonnulla Castra, & terræ, & villæ, loca & possessiones consistunt quæ etiam jure ordinario præfatis Abbati, & Conventui hactenus plenarie conjunctim, vel separatim subfuerunt cum personis degentibus, & rebus existentibus in eisdem, & quamplura Prioratus, Præpositatus, dignitates, personatus, officia, administrationes, & alia beneficia Ecclesiastica sæcularia, vel regularia cum cura consistentia ad collationem, provisionem, præsentationem, electionem, confirmationem, institutionem, seu quamvis aliam dispositionem Abbatis, & Conventus præfatorum communiter, vel divisim hactenus spectaverunt, volumus, & de præfatis consilio, & potestate ordinamus, quod castra, terræ, villæ, loca, & possessiones hujusmodi non Diœcesano, vel alio quam consueverant jure, sed dumtaxat commodo, quo usque nunc Abbati, & Conventui, de cætero Episcopo, & Capitulo præfatis cum dictis personis, & rebus eodem ordinario debeant jure subesse: Prioratus vero & Præpositatus, dignitates, personatus, officia, administrationes, & alia beneficia suprascripta de cętero ad Episcopi, & Capituli præfatorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem confirmationem, constitutionem, seu quamvis aliam dispositionem hujusmodi conjunctim, vel separatim debeant pertinere, & eis alias consueto more remanere subiecta. In Ecclesia jam Cavensi prædicta divina peragantur officia juxta ritum modum, & consuetudinem ibidem hactenus usitatas.

De jure novi Episcopi &c.

De Beneficiis a Monasterio ipso Cavensi dependentibus.

§. 4. Demum volumus, quod Episcopus Cavensis pro tempore existens in ædificiis ibidem existentibus habitationem honorabilem, ac decentem habeat pro se, & sua familia, quæ ab ipsorum Prioris, Decani, & Capituli habitatione per muros convenientes penitus secludatur, & quod luminaribus, libris, paramentis, & ornamentis ad divinum cultum pertinentibus, ac pro aliis solitis oneribus, ac expensis de proventibus, bonis, & juribus supradictis, tam ad Episcopum, quam ad Capitulum præfatos conjunctim, vel divisim spectantibus diligenter possideatur sicut alias est fieri hactenus consuetum, & quod omnia privilegia, bona, & jura hujusmodi Monasterio qualitercumque concessa, ac in quorum possessione pacifica impræsentiarum canonica existit, eidem permaneant illibata: non obstante quod eadem Ecclesia dicti Monasterii in Cathedralem, ut præmittitur sit erecta. Decernimus tandem ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

De Episcopali Aede.

Novæ Ecclesiæ antiquo confirmantur Privilegia.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ creationis decorationis, statuti, ordinationis, voluntatis, & constitutionis &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum septimo Idus Augusti Pontificatus nostri anno quinto.

Dat. die 7. Augusti 1394 An. V.

IX.

Servorum Beatæ Mariæ Fratribus Ordinis Officia recipiendi, seu obtinendi absque Prioris Generalis speciali licentia facultatem interdicit.

Ex Regest. Vatic.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Pastoralis Officii debitum cui disponente Domino præsidemus exposcit, ut circa statum personarum Ecclesiasticarum præsertim Religiosarum salubriter intendamus, & ut eis materia vagandi, ac insolentiarum, & inobedientiæ vitia subtrahantur studeamus sollicite providere.

Prœmium.

§. 1. Cum itaque, sicut exhibita Nobis nuper pro parte dilecti Filii Joannis Fratrum servorum Beatæ Mariæ Ordinis Sancti Augustini Prioris generalis petitio continebat, sæpe contingat, quod Fratres dicti Ordinis Prælaturas, Dignitates, Officia, & etiam alia beneficia Ecclesiastica Priore generali ipsius Ordinis pro tempore existente inscio sibi conferri, vel alias se ad illa promoveri

Causæ ferendæ legis.

ri procurent, & propter collationes, vel promotiones hujusmodi Fratres ipsi ut plurimum insolentes & vagabundi, ac reprobi reddantur, & non paucorum materiam præbeant scandalorum, pro parte dicti Prioris Nobis fuit humiliter supplicatum, ut super hoc providere de opportuno remedio de benignitate Apostolica dignaremur.

Constitutio de qua in rubrica.

§. 2. Nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica tenore præsentium, statuimus, & etiam ordinamus, quod de cætero perpetuis temporibus nullus Fratrum dicti Ordinis (quacumque etiam Apostolica auctoritate) Prælaturam seu Dignitatem aut Officium, vel quod cumque aliud Ecclesiasticum Beneficium, per Fratres dicti Ordinis gubernari, seu regi consuetum, absque Prioris Generalis dicti Ordinis, pro tempore existentis licentia speciali, præter quam ex indulgentia Sedis Apostolicæ faciente plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem, assequi valeat quoquo modo. Nos enim ex nunc irritum, decernimus, & inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrorum Constitutionis, Ordinationis, & Decreti infringere &c.

Dat. die 1. Februarii 1398. An. IX.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Kalendis Februarii, Pontificatus nostri Anno Nono.

X.

Ex Regest. eodem.

Statuta a Cardinali S. Sabinæ pro Terracinensibus edita firmat.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

AD ea ex injuncto Nobis Apostolatus officio libenter intendimus, quæ Civitatum ac Terrarum Nobis, & Romanæ Ecclesiæ subjectarum immediate utilitatem respiciunt, & ut ea, quæ ad ipsorum prosperitatem, & statum bonum utiliter dirigendum sunt salubriter ordinata, illibata consistant, libenter adiicimus apostolici muniminis firmitatem.

A Cardinali S. Sabinæ datæ Terracinensibus leges, & Privilegia juxta Constitutionum Gregorii XI. hac de re.

§. 1. Exhibita siquidem Nobis, nuper pro parte Dilectorum Filiorum Universitatis, & singularium Personarum Civitatis Terracinen. Nobis, & Romanæ Ecclesiæ immediate subjectarum nostræ Provinciæ Maritimæ petitio continebat, quod olim bo: me: Franciscus Tit. S. Sabinæ Presbyter Cardinalis, tunc in nonnullis Terris Italiæ, præfatæ Ecclesiæ immediate subjectis, in temporalibus Vicarius generalis, Universitati hominum, & Communi dictæ Civitatis apostolica auctoritate, qua fungebatur, vigore literarum fe. re. Gregorii Papæ XI. Prædecessoris nostri, ac de consilio Rectoris dictarum Provinciarum tunc temporis existentis voluit, statuit, & ordinavit, ut Privilegium, & Indultum, Constitutiones, Statuta, & ordinationes Provinciarum prædictarum per fel. rec. Bonifacium PP. VIII. Prædecessorem nostrum edita continens in Civitate, Territorio, districtu Terracinen. prædictæ vigeret, eoque ipsis uti liceret, & in omnibus suis Capitulis efficaciter observaretur.

Potestates & Judices in hac civitate voluit eligi.

§. 2. Statuit, & etiam ordinavit de consilio, & auctoritate prædictis, quod ab inde in antea quatuor Potestates, & duos Judices in Civitate, Territorio, districtu præfatis pro singulis sex mensibus, vice qualibet valerent eligere, Rectori ipsarum Provinciarum præsentandos, & per eumdem Rectorem unum Potestatem, & unum Judicem, quos ex prædictis præsentatis ipse Rector duceret eligendos, & per sindicatores eligendos per ipsos cum Consilio alicujus Jurisperiti tempore debito sindicandos, quorum sindicandorum pœnas Cameræ dictæ Civitatis voluit applicari.

Prudentes inibi fieri leges.

§. 3. Statuit insuper, concessit, & ordinavit de consilio, & auctoritate prædictis, ut pro salubri, & utili statu earum in Civitate, Territorio, Districtu præfatis statuta, quæ contra statum, & libertatem Romanæ Ecclesiæ, ac libertatem ecclesiasticam non existerent, edere valerent, & obtinerent roboris firmitatem, quæ per Rectorem earundem Provinciarum approbata forent.

Pœnas corporales in pecuniarias non commutandas, sanxit.

§. 4. Voluit etiam, quod hujusmodi statuta, infra decem dies continuos post præsentationem eorum, per eundem Rectorem confirmari deberent, & eis restitui absque solutione alicujus pecuniæ: hoc addito quod ubicunque, seu quotiescumque ex delicto aliquo de Jure communi, pœna corporalis, vel sanguinis deberet infligi, in statutis ipsis faciendis pœna pecuniaria minime possit imponi: sed in eo casu Constitutiones Provinciales, ubi veræ constitutiones Provinciales deficerent, Jus commune per eorum Officiales voluit observari.

Examinatis hujusmodi literis.

§. 5. Et nonnulla alia concessit, & voluit, prout in Literis præfati Cardinalis suo pendente sigillo munitis, quas inspici, & examinari diligenter quarumque tenores hic de verbo ad verbum inseri fecimus, dicitur plenius contineri.

In iis contenta firmat Bonifacius.

§. 6. Quare pro parte Universitatis, & singularium personarum prædictarum Nobis fuit humiliter supplicatum, ut statutis, ordinationibus, concessionibus, declarationibus, & voluntatibus hujusmodi, & aliis in dictis literis robur apostolicæ confirmationis adiicere de benignitate apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati statuta, Ordinationes, Concessiones, declarationes, & voluntates prædicta, & alia omnia, & singula in dictis literis, contenta rata habentes, & grata, illaque auctoritate apostolica, ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Per hoc autem nullum Jus alias eis de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari.

Nulli ergo omnino hominum liceat &c.

Dat. die 12. Junii 1400. An. XI.

Datum Romæ apud S. Petrum secundo Idus Junii, Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Con-

XI.
Confirmatio Statutorum, & Ordinationum Provinciarum Campaniæ, & Maritimæ per Bonifacium PP. VIII. editorum.

Ex Regest. eodem.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Humilibus, & honestis supplicum votis, & præsertim Romanæ Ecclesiæ subjectorum libenter annuimus, illisque, quantum cum Deo possumus, favorem Apostolicum impartimur.

Bonifacii PP. VIII. literas in Rubrica laudatas confirmat.

§. 1. Sane Literas Apostolicas fe. re. Bonifacii PP. VIII. Prædecessoris nostri, Ordinationes, Statuta, & Constitutiones Provinciarum nostrarum Campaniæ, & Maritimæ per ipsum Prædecessorem nostrum edita, prout in Literis Apostolicis ejusdem Prædecessoris solita Bulla munitis, quas inspici, & examinari fecimus diligenter per dilectum Filium nostrum Ludovicum Sancti Adriani Diaconum Cardinalem pro Nobis, & eadem Ecclesia in dictis Provinciis in spiritualibus, & temporalibus generalem, quarumque tenorem hic de verbo ad verbum, inseri fecimus nullo habito, vel diminuto, quod facti substantiam, aut veritatem immutet, auctoritate Apostolica, & ex certa scientia, tenore præsentium confirmamus, & præsentis scripti Patrocinio communimus.

Antiquum servando novum nulli jus hinc vult acquiri.

§. 2. Per hoc autem nullum Jus, alias Provincialibus dictarum Provinciarum, aut Universitatibus, vel singularibus Personis, seu Provinciis ipsis de novo acquiri volumus, sed antiquum tantummodo conservari.

Bonifacii literæ.

§. 3. Tenor vero dictarum Literarum sequitur, & est talis = *Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.* Romana Mater Ecclesia, quæ visceribus Pietatis exuberans, & circa statum solerter invigilans subditorum, se illis in favorem munificans, & in gratiis exhibet liberalem, præclara Campaniæ Maritimeque Provinciæ merita solerter attendens, & sedula consideratione discutiens, digne circa ipsam specialis zelo dilectionis afficitur, digne illam prosequitur intima caritate, sinceris amplectitur brachiis, ad statum ejus felicem, & prosperum vigilantibus studiis intendendo. Hæc est enim Provincia, quæ felicis benedictionis, & gratiæ gratitudinis, & obedientiæ producit Alumnos, & in qua semper erga Ecclesiam supradictam fidei constantia viguit, claruit devotionis integritas, splenduit reverentiæ plenitudo. Hæc est profecto columna fidelitatis, immobilis, super firmam Petram Fidei constituta, quæ nullius unquam concuti potuit frangentis fremitu tempestatis. Hæc est Provincia, quæ semper ipsius Ecclesiæ viriliter, & constanter in necessitatibus astitit personarum pericula, damna rerum, & laborum onera non evitans, cujusque prompto, & patenti auxilio Terras sibi subjectas regis dirigitque Provincias, ipsarum compescit excessus, ausus temerarios reprimit, illicitos motus frenat. Hic est utique prædilectus, & deliciosus Hortus Ecclesiæ. In quo ipsa reperit, quod delectat, colligit, quod blanditur affectui, gustat, & percipit dulces fructus. Ideoque ipsius Ecclesiæ gratiosa benignitas merito ad eamdem provinciam benevolum extendit intuitum, & de statu ejus sollicita redditur, ut subductis noxiis subsequentibus prosperis in pacis pulchritudine sedeat, & in requie opulenta quiescat. Inde fit quod Nos Provinciam ipsam sincerissime diligentes, Apostolica auctoritate statuimus, & etiam ordinamus, quod si Potestas, Capitaneus, vel Defensor aliquis Communitatis alicujus, Civitatis, vel Castri Provinciæ memoratæ, in quo quidem Castro Potestas seu Rector ad ipsius regimen hactenus eligi consuevit aut Ecclesiasticus Judex seu Loci ordinarius, Primo contra quemlibet ipsius Provinciæ incolam super delictis, & excessibus quibuscunque per accusationem, aut denunciationem vel inquisitionem duxerit procedendum, tunc ejusdem Rector Provinciæ, tam in spiritualibus, & temporalibus contra hujusmodi delinquentem ulterius non procedat, quantumcunque in Curia Rectoris prædicti super eodem delicto fuerit accusatus. Si vero præfatus Rector contra hujusmodi delinquentem prius duxerit procedendum, memoratus Potestas, Capitaneus, vel Defensor non procedant in aliquo contra eum.

De forma Judiciorum.

Ordinamus, & statuimus, ut cuilibet appellanti, & appellare volenti coram Rectore prædicto aut ejus officialibus, liceat sibi quem maluerit habere Notarium ad formandum, seu faciendum fieri appellationem, vel appellationes, quæ fuerint faciendæ, ipsasque in formam publicam redigi, prout fuerit opportunum. Ita tamen quod prenominatus Notarius, antequam de ipsius Rectoris Curia se absentet, appellationis hujusmodi copiam in eadem forma redactam penes dictum Rectorem, seu Officiales ipsius si petita fuerit dimittere teneatur. Si autem præfatus Rector, vel ejus Officiales appellanti voluerit, non tam protinus respondere, Appellantem, vel Notarium, qui appellationis confecerit Instrumentum, nequaquam retineat, vel faciat aliquatenus detineri: quinimo ipsum libere abire permittat præfixo termino appellanti, in quo appellans compareat ipse Responsionem, quam sibi super appellatione hujusmodi fecerit, auditurus.

De Appellationibus.

Præterea dictus Rector, vel Officiales ejusdem aliquem de Communitatibus ipsis, vel officiales eorum quomodolibet non compellat, nec compelli faciat, vel permittat ad dandum, vel assignandum sibi, aut suis Officialibus pignora propter Romanam Ecclesiam contingentem dictarum Civitatum, vel Communitatum, vel alicujus earundem Officialibus, per quemcumque ob suum exhibita, vel assignata delictum ante, vel post definitivam sententiam vel infra tempus deliberationis appellationis faciendæ, videlicet decem dierum, vel postquam appellatum fuerit, hujusmodi appellatione pendente. Ad hæc si per eumdem Rectorem adversus aliquem procedi contigerit, a quo pecuniam vel aliud loco pecuniæ, per viam compositionis, seu condemnationis exegerit, aut exigi fecerit pro

Pignora non danda ab Appellantibus.

Pro commissis excessibus ab eodem dictus Rector exhibeat, & assignet, ac faciat assignari illi Communitati seu Civitati, unde delinquens existit, partem pene hujusmodi prout ad illam ex speciali privilegio, vel consuetudine pertineret. Si vero nec Privilegium subsit, nec consuetudo aliqua in hoc esse noscatur, pars hujusmodi penes sit Civitatis, seu communitatis illius, in cujus Territorio seu districtu maleficium extitit perpetratum. Si autem Custodes aut alii Officiales alicujus Communitatum ipsarum de Potestatis seu Capitanei vel Defensoris eorum mandato, aut ex ipsorum officio juxta formam Statuti aliquem in bonis, vel rebus cujuslibet exequtionem duxerint faciendam, & ex eo Custodes, vel Officiales prædicti coram sepesato Rectore vel ejus Officialibus fuerint accusati, Rector, vel Officiales ipsi contra Custodes, aut Officiales prædictarum Communitatum, vel alterius earum, dummodo Rectori, vel Officiali constiterit supradictis, quod earumdem Communitatum, & alicujus ipsarum Custodes, vel Officiales existant aliquatenus non procedant. Si vero quispiam de quovis delicto delatus ad declarandum Forum per se, vel per Procuratorem ex ceptionem opponat, ipsum audiri præcipimus, prout de Jure fuerit audiendus, nisi excessus adeo evidens, tantaque casus enormitas fuerint, quod aliud suaderet faciendum. Volumus etiam, quod pro delicto Filii portionem Juris naturæ debitam Pater dare tantum, & non amplius retineatur ipsaque Patris Filio imputetur. Cæterum, si Civitas, vel Castrum Provinciæ circa viarum, seu stratarum custodiam, sollicitudinem adhibeat diligentem, nolumus illa per ipsius Provinciæ Rectores, vel Officiales eorum occasione hujusmodi quomodolibet molestari. Cum autem Provinciæ Rector, vel Officiales ipsius alicujus recipiunt pignora contra quem intendunt procedere pignora, eadem ad ipsius Rectoris mandatum penes Officiales juratos Civitatis, vel Castri, cujus est Incola is, adversus quem agitur, deponi volumus custodienda per eos, ne illa distrahi, vel amitti contingat: nisi forsan excessus enormitas vel qualitas delinquentis aliud fieri suaderet: citationem vero ad Bancum Rectoris factam nullius esse valoris volumus, vel vigoris, sed per inde habeatur, ac si facta nullatenus extitisset. Super facto autem Grasciæ ad locum in Romanam Curiam, vel Rectorem ipsum morari contigerit, deferendæ ne fraus aut dolus in hoc vendicet sibi locum, providere intendimus, prout viderimus expedire volentes omnino quod quis pro aliquo delicto Turonensem unum argenteum teneatur solvere Citatori, sed in hoc consuetudo servetur antiqua. Ad hæc super citandis mulieribus ad Testimonium perhibendum, vel ad respondendum super inquisitionis ac accusationis Negocio constitutionem nostram, quæ super hoc loquitur, præcipimus observari, ac Notarios utriusque Rectoris contentos esse Scripturarum suarum salario cousueto. Si quis autem pro quovis delicto citatus per se, vel per

De depositio Compositionum.

De Custodibus Communitatum.

De custodia viarum.

De Citationibus.

Procuratorem compareret, & rei fictę, vel judicatę solutionis, aut transactionis exceptionem opponat, si de ipsa constiterit respondere, non cogatur invitus: pecuniam insuper, quæ citatus, sive Clericus existat, aut Laicus, qui fidejussores antequam recederet justa mandatum sibi factum exhibuit, per Portatarium vel personarum Rectoris ejusdem pro introitu, vel egressu exigatur ac si citatus ipse in compedibus extitisset ulterius exigi prohibemus. Præterea si Clericus coram spirituali vel seculari citatus Judice ad portam Rocchę Cultellum vult ponere, ut est moris, Portatarius causa Custodiæ ipsum petit, & receptum spirituali defert eidem, qui Clerico precipit, ut vaginam præbeat deferenti eum in quadraginta solidis monetæ currentis nihilominus condemnando receptis propter hoc fidejussoribus ab eodem, & eum Clericus ipse instat ad reditum, idem Portatarius ab ipso salarium exigit pro Cultelli custodia memorati, quæ utpote insolita, nunquam de cetero fieri prohibemus. Porro spirituales, & sæculares Rectorum ipsorum Judices volentibus ad Sedem Apostolicam appellare, ac Notariis quos tales propterea secum ducunt graves carceris minas incutiunt; Pręcipientes illis districtius ne recedant, & nihilominus ab eis fidejussoriam exigunt cautionem ab eodem in solutione Custodiæ, ac scripturarum non modicum prægravando, quæ similiter perpetuæ prohibitioni subjicimus, ne ulterius attententur. Præfati quoque Judices super antiquis determinatis, & sopitis quæstionibus sive Causis plures faciunt injuste citari, & ut suam excusam exhibeant, & pro invenienda Causę determinatione in Processu sive subscripta decem, vel sex solidos ad minus exsolvant, compellunt eosdem, & si citatus liberationis absolutionis, vel quietationis deferat instrumentum, & illud recipere renuat nisi prius suas exhibeat exceptiones in scriptis, & Notarius pro hujusmodi exceptionibus, & instrumenti regestratione prædicti quinque, vel quatuor solidos exigit ab eodem, alias ipsum multipliciter aggravando; quibus quidem exactionibus finem penitus imponi præcipimus, & ab eis omnimode abstineri. Si autem Rector provinciæ adversus aliquem per inquisitionis vel denunciationis viam procedat, & is contra quem Processus dirigitur, in quacunque parte Judicii, aliquam exceptionem opponat, eam ipsius Rectoris Judex admittere renuat, nisi justa videatur eidem: sed si forte perpenderet quod talis per exceptionem, vel allegationem hujusmodi foret absolvendus de jure pecuniam pro Consilio exigit ab eodem, & intantum exhibendo consilio ipsum gravat, inquantum existeret condemnandus, sicque condemnationis partem ad sui commodum sub hujusmodi velamine recipit Notarius, & etiam salarium exigit pro scriptura, super quibus illius correctionis, & emendationis remedium per prudentiam Rectoris volumus adhiberi, ut ulterius non contingat. Cum vero præfatus Rector contra universitatem, vel aliquem ad inquisitionem procedit effrenatam multitu-

Appellantes non molestandi.

De variis causarum moderandis expensis.

titudinem Testium recipit, & universitatem ipsam, vel eum contra quem inquiritur, ad solvendum tres, aut plures solidos pro quolibet Testium prædictorum pro sua voluntate compellit, quod omnino corrigi volumus: dum vero non agatur in fraudem cogit etiam idem Rector litigantes, sua per Advocatos Jura proponere, nec aliter ipsos audit, & si forte contra eam contingeret compellitur litigator non solum suo, sed etiam ipsius Curiæ nomine satisfacere Advocatis. Idemque Rector indifferenter exhibere non desinit pro quolibet delicto citatum, & in ejus Curia manere constringit receptis etiam fidejussoribus ab eodem. Nihilominus sibi Custodiam, sive Carcerem sumptibus propriis imponendo, quę quidem ulterius fieri prohibemus, nisi facti qualitas, vel casus enormitas aliud suaserit faciendum. Constitutionem autem per Rectorem Provinciæ editam per quam minor quatuordecim annis super quovis delicto in Testem recipitur, cassamus, vacuamus, & penitus annullamus. Super gravaminibus vero, quæ hominibus de Montanis ejusdem Provinciæ a Rectoris Vicariis per novas Inquisitiones, quas de antiquis, & fictis excessibus faciunt, & alias etiam multipliciter inserunt taliter per eundem Rectorem volumus, & præcipimus provideri, ut, & illa finem recipiant, & Ecclesiæ Romanæ subjecti, ad quorum quietem intendimus indebitis vexationibus non turbentur. Baronibus autem Campaniæ, & Maritimę prædictarum & eorum Vassallis Jura, jurisdictiones, & consuetudines ipsorum tam in Civilibus, quam in Criminalibus auferre nequaquam intendimus, sed potius sibi ea illęsa, & integra conservare. Nos itaque ad statum bonum & prosperum ejusdem Provinciæ vigilantibus studiis intendentes, & cupientes, ut in illa pax vigeat, regnet concordia, justitia observetur, præmissa omnia per Nos facta prohibita, & statuta sic in perpetuum custodiri volumus, & servari, ut contra ea, vel eorum aliquod scienter temere venientes excommunicationis, sententiam, quam nunc in ipsos auctoritate Apostolica promulgamus, incurrant, qui non, nisi per summum Pontificem possint absolutionis beneficium obtineri. Decernentes nihilominus omnem processum siquidem per eumdem Rectorem per se, vel alium, seu alios contra prædicta omnia, per statuta ordinata, & decreta, vel aliquid prædictorum haberi contigerit, irritum, & inane, & nullius existere penitus firmitatis. Nulli ergo &c. Datum Anagniæ, quarto Kalendas Octobris Pontificatus nostri Anno Primo.

De minoribus in testimonium non admittendis.

Inobedientes huic Constitutioni anathemate percussi.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum confirmationis, voluntatis, & constitutionis infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, secundo Idus Junii, Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Dat. die 12. Junii 1400. An. XI.

XII.

Ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano erigitur in Cathedralem addita lege, ut Sipontinus Archiepiscopus Garganicus quoque nuncupatur.

Ex Ughell. Ital. Sac. tom. VII.

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Rerum omnium summi, & providi ordinatoris Domini Nostri Jesu Christi, quod benemeritum ad convivium dominicum in ultimis recumbentem superius jubet ascendere, ut sibi sit gloria, vices quamquam insufficientibus meritis gerentes in terris exemplo dominico invitamur, ut de supremæ apostolicæ dignitatis speculo ad singulas orbis partes profundæ considerationis aciem extendentes, si locum insignem minus decore tractatum, & neglectum videamus, pro rei qualitate superius elevemus, & dignitatum titulis fulciamus. Per hoc enim cum Dei gratia boni præsidis partes implemus, si nostro ministerio singulis locis pro temporum qualitate correspondeant insignia dignitatum.

Infelix Sipontinæ civitatis status.

§. 1. Cum itaque sicut ipsa veritas, & facti evidentia manifestant, civitas Sipontina, quæ Cathedralis, & Metropolitana in Apulię finibus sita malitia temporum faciente multarum calamitatum concussa turbinis adeo diruta, & neglecta, ac desolata jaceat, quod a multis annorum circulis nullus in ea moram traxit, nec speratur, quod in futurum aliqui sint mansuri, & in Diœcesi Sipontina Mons Garganus a dicta civitate non longe distans situs est, in cujus Montis vertice supremo in honorem beati Michaelis Archangeli toto orbe terrarum veneranda habetur Ecclesia cælesti quidem virtute prædicta, ac ibidem terra Montis Sancti Angeli nuncupata, dictę Diœcesis benedicente Domino personarum numerositate, aliisque Domini muneribus ultra Civitates quam plurimas illarum partium stet fecunda, in qua personæ utriusque sexus degunt in multitudine copiosa: Archiepiscopus quoque Sipontinus pro tempore existens in ejusmodi terra, & ejus districtu, ac personis degentibus, & rebus existentibus in eisdem, quantum ad spirituale forum pertinet ordinariam jurisdictionem, & prędicta Ecclesia ultra multas, & Cathedrales Ecclesias partium earundem opulenta, & sufficienter ornata extat, proventus etiam bona, & jura dictæ Ecclesię in Archiepiscopum prædictum, & Capitulum ejusdem Ecclesię communiter, & indistincte pertinere dignoscuntur. Quorum medietatem Archiepiscopus, aliam Capitulum prædictum percipere consueverunt. Si ergo terra in civitatem, & Ecclesia prędicta in Cathedralem, & Metropolitanam Ecclesiam erigantur merito censeri poterit laude dignum, & opus singulariter commendandum.

Ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano.

Terra Montis S. Angeli incolis, cæterisque fecunda rebus.

Sipontina Ecclesia in Metropolitanam a Benedicto IX. erecta.

§. 2. Nos igitur attendentes, quod fel. rec. Benedictus Papa IX. Prædecessor noster Sipontinam Ecclesiam, quæ tunc dumtaxat Cathedralis erat, post miraculosam inventio-

tionem ejusdem Michaelis Archangeli, ipsiusque reverentiam in Metropolitanam erexerat, & multis honoribus decoraverat, ac cupientes preterea eamdem Ecclesiam predicti gloriosissimi Principis Michaelis Archangeli, qui de hoste humani generis triumphans militiæ celestis exercitus obtinet providentia divina primatum, amplius honorare, ac præmissa attenta meditatione pensantes, & onus erectionis hujusmodi ad effectum deducere cum maturitate volentes, ex quibusdam aliis rationalibus suadentibus causis ad id animum nostrum moventibus, & ex nostra scientia, & de Fratrum nostrorum consilio, de Apostolicæ potestatis plenitudine, ad honorem omnipotens Dei Patris, & filii, & Spiritus Sancti, & ejusdem gloriosissimi Principis Michaelis Archangeli laudem, & gloriam, & exaltationem Ecclesiæ sanctæ sue, divini cultus augmentum, fideliumque salutem, & earundem terræ, & Ecclesiæ statum honorificum, & tranquillum, Terram predictam in Civitatem erigimus, & Civitatis titulo, & insigniis decoramus: ipsamque in memoriam indelebilem eorum, quæ cura nostra in hac parte geruntur, civitatem Pargariam perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari. Et insuper eandem Ecclesiam (cui venerabilem Fratrem nostrum Nicolaum Archiepiscopum Sipontinum prout Sipontinæ Ecclesie preesse dignoscitur, præsidere volumus, & jubemus.) in Cathedralem & Metropolitanam Ecclesiam similiter erigimus, & constituimus de consilio, & potestate prædicta ipsasque ambas Ecclesias Sipontinam, & Garganicam simul unimus, annectimus, & incorporamus. Perpetuo per presentes decernentes, ut prædictus Nicolaus Archiepiscopus ex nunc Archiepiscopus Sipontinus, & Garganicus nuncupetur, & subsequenter sui in posterum successores. Statuentes, & de ipsis consilio, & potestate decernentes, ut Archidiaconus qui est in dicta Ecclesia Garganica majorem post Pontificalem dignitatem obtineat, reliqua autem dignitates, personatus, & officia, si quæ, si qui, aut si qua forsan sub aliis vocabulis ibidem hactenus extiterint, alias non intendimus removere, & tam Archidiaconatus, dignitates, personatus, & officia hujusmodi necnon duodecim Canonicorum, & Prebendarum, & perpetuorum beneficiorum servientium nuncupatorum numerus ejusdem nove Ecclesiæ, ac collationes, & provisiones, necnon consuetudines, & statuta in suo esse remaneant sicut prius.

Terrà prædicta in Civitatem erigitur.

Ecclesia vero S. Michaelis in Cathedralem, & Metropolitanam.

Archiepiscopus Sipontinus, & Garganicus appellandus.

Capituli assignatio.

De redditibus Archiepiscopi & capituli:

§. 3. Quæ quidem numerus, & consuetudines, & statuta de consilio, & potestate predicta harum serie confirmamus, & presentis scripti patrocinio communimus. Proventus, & bona, & jura ipsius novæ Ecclesie quoad Archiepiscopalem mensam ad Archiepiscopum, quo vero ad capitulum prædictum pertinent, juxta consuetudinem hactenus observatam, & alias juxta juris formam percipiantur, & libere dividantur.

§. 4. Cæterum de consilio, & potestate prædicta statuimus, & ordinamus, quod personæ tam Ecclesiasticæ quam sæculares sexus utriuspue in eadem civitate degentes presentes, & posteri prædicto Archiepiscopo, ejusque posteris subjecti remaneant, & pareant in omnibus sicut ante. In eadem Ecclesia nova prædicta divina officia peragantur juxta ritum, modum, & consuetudinem ibidem hactenus usitata. Quandoque ipsa nova Ecclesia omnibus privilegiis juribus, & jurisdictionibus potiatur, & gaudeat quibus eadem Sipontina gaudet & gaudere etiam consuevit hujusmodi, necnon aliis privilegiis indulits, & concessionibus Apostolicis eidem Sipontine Ecclesie concessis, quæ possent presentibus obviare non obstantibus quibuscumque. Decernimus insuper ex nunc irritum, & inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum erectionis, decorationis, jussionis, voluntatis, unionis, & annexionis, incorporationis, statuti, confirmationis, communitionis, ordinationis, & constitutionis infringere &c. *Clausulæ.*

Datum Rome apud Sanctum Petrum Nonis Decembris Pontificatus nostri Anno Duodecimo. *Dat. die 4. Decembris 1400 An. XII.*

XIII.

Prohibitio infeudandi, locandi, seu alias quomodolibet alienandi bona Ecclesiarum, & Monasteriorum Urbis, ejusque Districtus nisi de triennio in triennium. *Ex Regest. in Archiv. Vatic.*

Bonifacius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

Etsi universas Orbis Ecclesias, cunctaque Monasteria, atque loca in Divini Nominis laudem, & gloriam dedicata incrementis salutaribus ampliari, & ab ingruentium dispendiorum noxiis illesa servari ferventibus desiderjis, prout ex debito Apostolice servitutis obnoxii reddimur, exoptemus, ac opem & operam circa ea impendamus studiis indefessis; ad Monasteria tamen, Prioratus, & Ecclesias in Alma Urbe, ac in ejus Territorio vel Districtu existentia tanto, ut salutaribus proficiant augumentis, excitamur ardentius, quantum in ea Urbe fundamenta Militantis Ecclesiæ cælestis altitudo consilii mirabilius stabilivit, & esse voluit tam spiritualis, quam temporalis Monarchiæ ex Throno suæ ineffabilis sapientie Principatum.

§. 1. Sentientes igitur, sicut habet fidedigna relatio facta nobis, quod nonnulli Abbates, Priores, Capitula, & Conventus Monasteriorum, & Prioratuum, tam regularium quam secularium etiam Ordinum diversorum, necnon quamplures alii in dignitatibus, Administrationibus, & Officiis constituti, & etiam Rectores, tam Parochialium quam aliarum Ecclesiarum, ac Hospitalium tam in dicta Urbe, quam in Territorio seu districtu ejusdem situatorum sub variis, & diversis coloribus in maximum Monasteriorum Prioratuum & Ecclesiarum, ac hospitalium hu- *Ex locationibus bonorum Ecclesiarum, ipsæ Ecclesiæ summe depauperantur.*

hujusmodi præjudicium, & gravamen, ac in ipsorum animarum æternæ salutis periculum bona stabilia ad Monasteria, Prioratus, & Ecclesias, seu Hospitalia hujusmodi pertinentia infeudare, seu in emphiteusim concedere, necnon ad longum locare tempus damnabiliter hactenus presumpserunt, & præsumunt assidue fructus, redditus, & proventus ex eis ante tempus percipientes, nec curantes fructus hujusmodi, ac bonorum ipsorum, aut nutrimenta, & substentationem degentium in eisdem.

§. 2. Nos volentes, cum ad hoc nostra potissime versetur intentio ut Monasteria, Prioratus, Ecclesię, & bona hujusmodi, ac Personæ in eis, & potissime deservientes laudabiliter in divinis augumenta suscipiant & ab incommodis ex malitia concessionum, & locationum hujusmodi emergentibus præserventur illæsa, præmissis, & nonnullis aliis rationabilibus causis animum nostrum ad hoc moventibus auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, & ordinamus, quod de cætero nullus Abbas, Prior, Conventus, aut Capitulum, Collegia, regulares, vel sæculares, aut Rector Monasteriorum, Prioratuum, aut Ecclesiarum ac Hospitalium hujusmodi, vel alicujus eorum cujuscumque status, dignitatis, vel conditionis existat per se vel alium directe vel indirecte, quibuscunque titulo causa seu quęsito colore infeudare, aut in emphiteusim concedere, seu aliter locare bona hujusmodi, quę infeudari hactenus non consueverint, aut fructus, redditus, & proventus bonorum stabilium Monasteriorum, Prioratuum, & Ecclesiarum hujusmodi, vel alicujus eorum ad tempus vendere, vel aliter alienare seu concedere: nisi dumtaxat pro tempore, & termino trium annorum ad plus, nec fructus, redditus, aut proventus ipsos ante tempus percipere, nisi pro uno anno dumtaxat, & non ultra audeat, vel præsumat, sub pæna excommunicationis, in quam contrafacientes incurrere volumus ipso facto, necnon privationis omnium Monasteriorum, Prioratuum, Dignitatum, Ecclesiarum, beneficiorum, hospitalium, & bonorum quorumlibet, quæ quomodolibet obtinerent, Feudatarii quoque, Emphiteotę, conductores ac Emptores bonorum hujusmodi solutum contra inhibitionem hujusmodi Canonem, & pretium amisisse eo ipso intelligantur, nec repetitioni, aut compensationi sit locus in aliquo.

Prohibitio, de qua in rubrica.

Pænæ contra inobedientes.

§. 3. Volentes ac decernentes quod Castra seu Fortalitia Monasteriorum, Prioratuum, aut Ecclesiarum seu hospitalium hujusmodi, vel eorum aliquod absque speciali Sedis Apostolicæ licentia sub dicta pæna Infeudari, locari, dari, vel concedi non possint, vel debeant quovis modo, & nihilominus, quod secus, vel aliter factum fuerit carere viribus decernimus ipso facto.

Locationes vero &c. non nisi de consensu Rom. Pontificis faciendæ.

§. 4. Constitutionibus Apostolicis statutis, & Consuetudinibus Monasteriorum, Prioratuum, Ordinum, Ecclesiarum, & locorum hujusmodi Legibus Imperialibus, statutis municipalibus præfatæ Urbis & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

§. 5. Prędicta autem ad hospitale nostrum Sancti Spiritus in Saxia de Urbe & ejus Præceptorem Capitulum atque bona non vendicent sibi locum.

Excipitur Hospitale S. Spiritus in Saxia.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, nostrorum statuti, ordinationis, voluntatis, & constitutionis infringere &c.

Datum Romę apud S. Petrum, quarto Nonas Januarii, Pontificatus nostri Anno Quartodecimo.

Dat. die 2. Januar. 1403. An. XIV.

INNOCENTIUS VII.

PAPA CCIV.

ANNO DOM. MCCCCIV.

Die 17. Octobris 1404. electus est Romæ in Summum Pontificem Cosmus Melioratus Presbyter Cardinalis tituli S. Crucis in Hierusalem sub nomine Innocentii VII. qui coronatus est die 11. sequentis Novembris. Erat Cosmus Sulmone natus, in Aprutio: quem Urbanus VI. Archiepiscopum fecerat Ravennatensem, mox Bononiensi prefecerat Ecclesiæ, unde a nonnullis Cardinalis Bononiensis appellatur. Sedit in

in Pontificatu annos II. dies XIX. imperantibus in Occidente Roberto Rege Romanorum, in Oriente vero Emmanuele II. Imperatore. Obiit die 6. Novembris anno 1406. & sepultus est in Basilica S. Petri. Vacavit Sedes dies XXVI.

I.

Approbatio Regulę Fratrum & Sororum de Pœnitentia Ordinis S. Dominici.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium. Sedis Apostolicæ providentia circumspecta, personas regulari observantię vacantes assidue, studio piæ vitæ benigno favore prosequitur, & ea quæ pro earum Statu salubriter dirigendo provide ordinata sunt, ut illibata persistant, Apostolico consuevit munimine roborare.

§. 1. Sane petitio pro parte dilectorum filiorum fratrum, & dilectarum in Christo filiarum, sororum Ordinis Prędicatorum, qui quidem fratres, & sorores de Pœnitentia Sancti Dominici nuncupantur, nobis nuper exhibita continebat, quod ipsi quamdam regulam, sive religiose vivendi formam, in qua nonnulla honesta, & rationabilia, ac regulari disciplinæ congruentia statuta, & ordinata fore noscuntur, hactenus laudabiliter observarunt, prout observant. Quodque licet Ordo, Fratres & Sorores hujusmodi, variis per Sedem Apostolicam sint privilegiis communiti, tamen pro solidiori eorum subsistentia, & ut clementia altissimi operante, de virtute in virtutem gradientes, devotiorem reddere valeant Domino famulatum, desiderant, hujusmodi regulam, sive vivendi formam per Sedem eamdem approbari. Quare pro parte fratrum & sororum eorumdem, nobis fuit humiliter supplicatum, ut regulę, seu vivendi formæ hujusmodi robur apostolicæ confirmationis adiicere, illamque per dictos fratres, & sorores pręsentes & posteros in perpetuum observari, mandare, de benignitate Apostolica dignaremur. (Supplex Fratrum & Sororum petitio.)

§. 2. Nos igitur, qui super præmissis omnibus & singulis Venerabilis Fratris nostri Angeli Episcopi Hostiensis, (cui examinationem eorumdem commisimus per ipsum faciendam, & quod ea quę per illam reperiret, nobis referre curaret) relatione plenaria, & fideli fuimus clarius informati, hujusmodi supplicationibus inclinati, Regulam sive vivendi formam, quam per singula ejus capitula clare, & distincte, ac de verbo ad verbum præsentibus fecimus adnotari, necnon statuta, & ordinationes prædicta rata habentes & grata, illa auctoritate Apostolica, ex certa scientia confirmamus, & pręsentis scripti patrocinio communimus, & nihilominus regulam, seu vivendi formam eamdem per ipsos fratres, & sorores pręsentes, & in posterum volumus, & mandamus perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari. (Confirmatio de qua in Rubrica.)

Tenor vero Regulę sive vivendi formę hujusmodi sequitur & est talis.

Incipit Regula Fratrum & Sororum Ordinis de Pœnitentia B. Dominici Tertiariorum Fundatoris, & Patris Fratrum Ordinis Prædicatorum.

CAPUT PRIMUM.

In primis, ut hic Ordo continuum, & perpetuum de bono in melius valeat recipere incrementum, quod ex receptione personarum bene dispositarum plurimum noscitur dependere, volumus, & ordinamus, quod nullus recipiatur ad Ordinem hujus fraternitatis, nisi per Magistrum sive directorem, & per Priorem dictæ Fraternitatis, vel de ipsorum licentia, ac etiam de assensu majoris partis fratrum professorum fraternitatis ejusdem illius loci, præmissa tamen diligenti examinatione, quæ sit honestę vitæ & bonæ famæ, ac de hæresi nullatenus sit suspectus, quinimo tamquam S. Dominici singularis in Domino filius, sit veritatis catholicæ fidei juxta suum modulum æmulator, & zelator præcipuus. Qui etiam antequam habitum hujus religionis recipiat, de alienis (si qua habuerit) satisfaciat ad plenum, & proximis reconciliari, necnon & paratum sive conditum suum testamentum tenere studeat, juxta consilium & ordinationem confessoris discreti, & eadem examinatio fiat de mulieribus ingressum hujus Ordinis petentibus: habentibus tamen viros, non pateat ingressus ad consortium dictæ fraternitatis, nisi de virorum suorum licentia & consensu, de quo consensu fiat publicum instrumentum. Idem quo ad hoc servari volentes in viris uxorem habentibus, nisi obstaret in ipsis, vel aliquo ipsorum aliqua causa, quæ legitima judicaretur de consilio discretorum. (De recipiendis, & eorum conditione.)

CAP. II.

Omnes autem tam fratres quam sorores dictæ fraternitatis induantur panno albo & nigro, qui nec in colore nec in valore nimiam preciositatem prætendat, sicut decet honestatem servorum CHRISTI. Mantellum sit de nigro, & fratrum capucia similiter sint de nigro, tunicæ verò sint de albo, quarum manicæ protendantur usque ad pugnum, & sint clausæ, corrigias de corio tantum habeant, quibus sorores cingantur sub tunica, in bursis etiam, calceamentis, & cęteris, omnem mundanam resecent vanitatem: vela vero sororum, & bindæ sint alba de panno lineo, vel canapino. (De habitu Fratrum, & Sororum.)

CAP. III.

Recipiatur autem recipiendus in loco Capituli fraternitatis, vel ante altare Ecclesiæ Fratrum Prædicatorum, illius loci, & a ma- (De modo recipiendi in Ordinem.)

magistro, sive directore supradicto, vel ejus Vicario, qui Magister assistente induendo, & petente humiliter flexis genibus recipi, praesentibus aliquibus aliis Fratribus Praedicatoribus, & Priore Fraternitatis, vel ejus vices gerente, cum aliis de fraternitate, benedicet primo habitum ejus qui debet recipi, hoc modo videlicet. Ostende nobis Domine misericordiam tuam. Dominus vobiscum. Oremus. Domine JESU CHRISTE qui tegimen nostrae mortalitatis induere dignatus es, &c. Postea vero tali habitu benedicto, & per receptum seorsum induto, atque ad gradus altaris reverso, & ante Magistrum genuflexo, dicet Magister. Veni Creator Spiritus, & Fratres, qui ei assistunt ipsum prosequantur usque ad finem, deinde dicatur. Kyrie eleison, Christe eleison, Kyrie eleison. Pater noster &c. Emitte Spiritum tuum, &c. Salvum fac servum tuum, &c. Oremus. Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti, &c. &, Praetende famulo, &c. & Responso, Amen. Aspergatur sic indutus, a Magistro aqua benedicta, deinde omnes fratres fraternitatis, ipsum recipiant ad osculum pacis, & eodem modo ante altare recipiantur mulieres, quemadmodum est de Fratribus supradictum.

De Benedictione vestiũ.

CAP. IV.

De Professione seu modo profitendi.

Completo anno, vel ante, si Magistro, & Priori supradictis, vel cui commiserint, & etiam majori parti Fratrum professorum fraternitatis, visus fuerit idoneus, ad professionem recipiatur. Profitebitur autem hoc modo, videlicet. Ad honorem Omnipotentis Dei, Patris & Filii & Spiritus Sancti, & Beatae MARIAE Virginis, & Beati Dominici. Ego N. coram vobis N. Magistro & Priore Fratrum Ordinis de Poenitentia B. Dominici, talis loci, profiteor me velle de caetero vivere secundum formam & regulam fratrum & sororum ejusdem Ordinis de Poenitentia B. Dominici usque ad mortem. Mulieres vero eodem modo profiteantur coram Magistro supradicto, & Priorissa, vel cui commiserit.

CAP. V.

De permanentia in hoc statu.

Statuimus autem, ut nullus frater, nec soror hujus fraternitatis & Ordinis, post supradictam professionem de hoc Ordine egredi valeat, nec eisdem ad saeculum reverti liceat, sed bene possint libere transire ad unam de approbatis Religionibus tria vota solemnia profitentibus.

CAP. VI.

De horis canonicis dicendis.

Fratres & sorores dicant quotidie omnes horas canonicas, nisi infirmitate impediantur. Pro matutinis dicant viginti octo Pater noster, pro Vesperis, & pro qualibet aliarum septem. Ad honorem vero B. MARIAE semper Virginis pro qualibet hora superius nominata tot Ave Maria, quot Pater noster dicere teneantur. Pro benedictione autem mensae, dicant unum Pater noster. Cum vero surgunt a mensa, similiter dicant unum Pater noster, vel Psalmum, Miserere mei Deus, vel Laudate, qui sciunt. Omnes etiam qui sciunt Symbolum Apostolorum videlicet Credo in Deum, dicant illud semel in principio Matutinarum, & etiam ante Primam, & quando Completorium fuerit terminatum. Qui autem sciunt, & dicunt horas canonicas quemadmodum faciunt clerici, praedicta Pater noster, & Ave Maria dicere minime teneantur.

CAP. VII.

Ad Matutinas Dominicis diebus, & festivis, a festo omnium Sanctorum, usque ad festum Resurrectionis Dominicae omnes surgant. In Adventu autem Domini & Quadragesima, surgant omni nocte. Qui vero occupantur quotidiano opere manuali, horas suas dicere possunt de mane, usque ad Vesperas exclusive, de sero verò, vesperas & completorium simul dicant.

De surgendo ad Matutinas.

CAP. VIII.

Omnes quater in anno ad minus, videlicet in festo Nativitatis Domini, Resurrectionis ipsius, Pentecostes, & in festo Assumptionis, aut Nativitatis B. Virginis, peccata sua confiteantur diligenter, & Eucharistiae devote studeant accipere Sacramentum, nisi forsan ex aliqua causa rationabili, alicui ex ipsis esset a suis confessoribus interdictum. Qui autem ex devotione sua saepius voluerint infra annum communicare, petita a suo Praelato licentia & obtenta, devotionem suam cum Dei benedictione possunt executioni demandare.

De Confessione, & Communione.

CAP. IX.

In Ecclesia dum celebrantur Missae, vel cantatur divinum officium, seu actualiter ibi proponitur verbum Dei, omnes silentium servare studeant, & orationi, ac divino officio diligenter intendant, nisi ex aliqua speciali & occurrente necessitate, aliquid silenter loquantur.

De silentio observando.

CAP. X.

Fratres & sorores, Ecclesias quarum Parochiani, & Parochianae existunt, juxta Canonicas sanctiones, & bonos mores & cum omni devotione studeant visitare. Ecclesiarum suarum Praelatos, videlicet Episcopos & inferiores, summe revereantur, ipsorumque jura absque omni diminutione, & fideliter eis solvant, & hoc tam in decimis quam oblationibus alias quomodolibet consuetis.

De reverentia exhibenda Ecclesiarum Prelatis, ipsisque Ecclesiis.

CAP. XI.

A Dominica prima Adventus usque ad Nativitatem Domini quotidie tam fratres quam sorores jejunent, & similiter a Dominica in Quinquagesima usque ad Pascha Resurrectionis idem observent, ferias autem sextas jejunabunt omni tempore, & jejunia omnia ab Ecclesia instituta. Qui autem voluerint amplius jejunare seu austeritates alias facere, poterunt habita licentia a suo Praelato, vel de consilio confessoris discreti.

De Jejuniis.

CAP. XII.

De Cibo.

Fratres, & sorores hujus fraternitatis uti

uti possunt carnibus diebus Dominicis, & tertia, & quinta feria. Ceteris vero diebus abstineant, nisi sint infirmi, aut multum debiles, vel minuti, vel nisi præcipuum festum fuerit illa die, aut quia essent in itinere constituti.

CAP. XIII.

De discursibus.

Vagos, curiososque discursus per civitatem non faciant. Sorores verò solæ non discurrant, maxime juniores, ad nuptias & choreas sive ad dissoluta & mundana convivia, sive ad vana spectacula nullo modo accedant. De civitate vero, vel castro ubi habitant non exeant, etiam causa peregrinationis, absque licentia speciali Prælatura, vel Magistri fraternitatis jam dictæ.

CAP. XIV.

De armis non ferendis.

Invasionis seu impugnationis arma secum fratres non deferant, nisi propter defensionem fidei Christianæ, aut alia rationabili causa, & de suorum Prælatorum licentia.

CAP. XV.

De infirmis Visitandis.

Deputentur per Priorem duo ex fratribus, qui cum quempiam ex eisdem noverint infirmari, quamcitius potuerint, caritative studeant visitare, & statim a principio ad recipiendum pœnitentiam, & alia Ecclesiastica Sacramenta, eumdem efficaciter adhortentur, & si necesse fuerit, ministerium corporale prout commode poterunt eidem studeant adhibere. Si vero fuerit pauper, necessaria de bonis propriis, vel communibus, prout facultas permiserit, sibi ministrare procurent. Et idem faciant sorores circa sorores suas infirmas.

CAP. XVI.

De suffragiis Fratrum & Sororum defunctorum.

Quando continget, aliquem ex fratribus ex hac luce migrare, cæteris confratribus in eadem Civitate vel Castro nuncietur, ut procurent defuncti exequiis personaliter interesse, a quibus non recedant, donec corpus fuerit traditum sepulturæ. Hoc idem circa sorores decedentes volumus observari. Præterea infra octo dies post ipsius defuncti sepulturam immediate sequentes, quilibet frater & sorores dicant pro anima ejus; Sacerdos unam missam; Sciens vero psalterium, psalmos quinquaginta; Illiterati vero centum Pater noster dicant, addendo in fine cujuslibet Requiem æternam &c. Et præter hæc, quilibet infra annum, pro fratrum & sororum tam vivorum quam defunctorum salute, tres Missas faciat celebrari. Qui vero sciunt psalterium, illud dicant, & ceteri quingenta Pater noster dicere teneantur.

CAP. XVII.

De institutione Prioris & Priorissæ.

Priore fraternitatis mortuo, vel amoto, Magister sive director fraternitatis cum consilio antiquiorum de fraternitate instituat Priorem singulis annis infra octavas Paschæ, vel alio supradictus Magister habeat consilium cum antiquioribus de fraternitate, super amotione, vel confirmatione Prioris: & sic Priorem confirmare, vel amovere poterit, secundum, quod ipse cum præfatis judicaverit expedire. Consimiliter etiam de consilio dicti Magistri & aliquorum de fraternitate magis antiquorum, poterit Prior fraternitatis ordinare de superiore, vel Vicario fraternitatis, & etiam postmodum confirmare vel amovere, secundum quod eisdem visum fuetit expedire. Qui Supprior, vel Vicarius tantam potestatem habeat quantam Prior sibi concedet: & hęc eadem forma de institutione Priorissę, vel Subpriorissę modo simili observetur.

CAP. XVIII.

De officio Prioris, & Priorissæ.

Prioris officium erit cum omni diligentia servare in se, quæ in regula scripta sunt, & sollicitam dare operam, ut ab aliis confratribus observentur: si quos vero viderit transgredientes, aut etiam negligentes, caritative corripiat, & emendet, vel si magis sibi videbitur expediens, fraternitatis magistro, & directori, ut corrigat, poterit intimare. Priorissę etiam erit officium sollicite Ecclesiam visitare, cæteras etiam sorores excitare ad observantiam regularem. diligenter etiam per se ipsam, & alias quibus imponet observare, quo in incessu, statu, habitu, nil per aliquam sororem fiat, quod cujusquam merito turbare possit aspectum, præcipue autem attendat, ne sorores cum quocumque viro cujuscumque conditionis existat, familiaritatem contrahant, & maxime juniores, nisi forsan talis vir sorori illi attineat infra tertium consanguinitatis gradum ad longius, cum hoc existens bonæ vitæ & famæ.

CAP. XIX.

De correctione Fratrum, atque Sororum.

Si quis notatus fuerit de aliqua familiaritate suspecta, & ter admonitus per Prelatum, se non emendaverit, excludatur ad tempus a Capitulo & consortio cęterorum confratrum. Quod si nec sic se correxerit, tunc de fratrum consilio discretorum, de ipsorum penitus consortio publice excludatur, nec admittatur de cætero, nisi confratribus omnibus videatur esse correctus. Item si quis confratri, vel alteri cuicumque opprobrium dixerit, quod sonare infamiam videatur, aut ex ira quemquam percusserit, vel ad locum prohibitum ire presumpserit, seu inobedientiam quamcumque commiserit, aut etiam Prelato mendacium ex industria dixisse depræhensus fuerit, abstinentia panis & aquæ, vel exclusione a Capitulo, aut etiam a consortio aliorum fratrum, plus vel minus secundum conditionem personæ, & exigentiam delicti, gravius & levius corrigatur. Item si quis crimen mortale commiserit, talis de consilio majoris partis fratrum professorum fraternitatis illius loci, secundum exigentiam culpæ & conditionem personæ, gravius, vel levius puniatur, sic tamen quod sit cæteris in exemplum. Quam punitionem si facere recusaverit, de consilio discretorum de isto ordine expellatur. Circa vero sororum correctionem illud idem volumus per omnia observari.

CAP.

CAP. XX.

In quolibet autem mense semel certa die & hora per supradictum Magistrum, vel Vicarium deputandis, ad Ecclesiam fratrum Prædicatorum conveniant fratres omnes Ordinis fraternitatis, Dei verbum & etiam Missam, si hora competens fuerit, pariter audituri, & tunc per ipsum Magistrum ipsis legatur regula ista, & exponatur, & tunc de agendis fratres informet, & negligentes corrigat, & emendet, prout secundum Deum, & istam vivendi formulam viderit expedire. In cujuslibet etiam mensis prima sexta feria, sorores ad Ecclesiam Prædicatorum conveniant similiter Dei verbum & Missam auditur æ communiter, quibus etiam legatur regula ista & exponatur, de suisque excessibus corrigantur per Magistrum deputatum eisdem. Volumus autem, quod in qualibet Civitate & Castro ubi fuerint fratres hujusmodi, habeant in Magistrum & directorem aliquem idoneum fratrem sacerdotem de ordine Prædicatorum, quem postulaverint a Generali Magistro, vel Provinciali illius Provinciæ, dicti Ordinis Prædicatorum, aut quem ipsi Generalis Magister, sive Provincialis per se vel alium eisdem concedere, & assignare decreverit, insuper, & statuentes, universos fratres & sorores hujusmodi de pœnitentia Sancti Dominici ubicumque existant, directioni, & correctioni ipsius Generalis Magistri Ordinis antedicti, & Prioris provincialis illius Provinciæ ejusdem Ordinis, pro eorumdem ampliori conservatione & promotione, totaliter subjacere, quantum ad illa videlicet quæ eorumdem vivendi modum & formulam concernere dignoscuntur.

De eorumdē dependentia a Generale Magistro, & Prioribus Provincialibus Fratrum Prædicatorum.

CAP. XXI.

De dandis Dispēsationibus.

Prior fraternitatis cum fratribus suis; & Priorissa cum sororibus suis, Magister autem & director eis deputati, cum utrisque, in abstinentiis & auctoritatibus aliis, in supradictis Capitulis contentis ex causa legitima, & rationabili, cum expedire viderint, poterint dispensare.

CAP. XXII.

De obligatione hujus regulæ.

Demum quemadmodum in constitutionibus Ordinis fratrum Prædicatorum continetur, ita volumus & ordinamus, quod in ista regula seu vivendi formula habeatur, quod præter divina & ecclesiastica præcepta atque statuta in ea contenta, in reliquis hujusmodi Regulæ constitutionibus, sive ordinationibus fratres & sorores ad culpam nullatenus obligentur, sed solum ad pœnam, quæ cum a Prælato vel Magistro continget ex quavis transgressione imponi, per transgressorem humiliter & prompte suscipiatur, & similiter opere perficiatur, cooperante gratia Domini & Redemptoris nostri Jesu Christi. Qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Clausulæ.

§. 3. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, communitionis, voluntatis, & mandati infringere &c.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sexto Kalend Julii, Pontificatus nostri anno Primo.

Dat. die 26. Junii 1405. An. I.

II.

Quod Vicarii, & Feudatarii ad solutionem antiquorum Censuum Romanę Ecclesiæ debitorum teneantur, etiamsi in eorum investituris Censuum hujusmodi mentio nulla facta fuerit.

Ex Regest. Vatic.

Innocentius Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Rationi congruit, & convenit honestati, ut ea, quæ de voluntate Romani Potificis processerunt, & conservationem Jurium Ecclesiæ Romanæ concernunt, robur obtineant, & ad exequtionem, plenariam deducantur.

§. 1. Nuper siquidem fel. rec. Bonifacius PP. IX. Prædecessor Noster Pontificatus sui Anno Undecimo inter cætera salubriter apostolica auctoritate decrevit, quod si in aliquibus concessionibus Vicariatuum, Gubernationum seu Feudorum, Emphiteoticarum, seu aliarum administrationum de aliquibus Civitatibus, Terris, Castris, seu locis ad præfatam Romanam Ecclesiam spectantibus per ipsum Prædecessorem nostrum, vel alios quibuscunque de causis factis quomodolibet apparet, quod census antiqui, affictus, fumantarię Salinæ, tracta quorumcumque victualium, aut alia regalia Beati Petri Romanæ Ecclesię, & Apostolicæ Cameræ debiti, remissi, extenuati, vel diminuti cum censibus novis ratione Vicariatuum, Feudorum, aut Emphiteoticarum, vel aliarum concessionum, & inclusi, seu confusi viderentur, aut essent concessiones ipsæ quantum ad dictos census antiquos, affictus, fumantarias Salinæ, tractas, & alia regalia supradicta nullius essent roboris vel momenti.

Bonifacius IX. hac super re prævia Constitutione.

§. 2. Et quod Vicarii, Rectores, Gubernatores, Administratores, Feudatarii, & Emphiteotæ hujusmodi perinde tenerentur ad præstationem, & solutionem censuum antiquorum, affictuum, fumantariarum Salinarum, tractatuum, & aliorum Regalium, ac si de ipsis solvendi se personaliter obligassent, nec per solutionem novorum censuum, aut alias solutiones, quæ in hujusmodi Vicariatibus, aut concessionibus imponuntur, antiqui census aut aliquod prædictorum Regalium intelligerentur exclusi: sed ad ea solvenda teneantur adstricti, prout ante Vicariatus, aut concessionis hujusmodi universitates, seu singulares Personæ Provinciarum, Civitatum, Terrarum, Castrorum, & locorum hujusmodi de consuetudine vel de Jure Romanę Ecclesię, & Cameræ supradictis, seu ejus Thesaurariis per Provincias deputatis in genere, vel specie tenebantur.

§. 3. Nos igitur attendentes pręmissa per dictum

dictum Predecessorem nostrum decreta Juri consona, & publicum bonum concernere ea omnia ex certa scientia auctoritate Apostolica tenore presentium confirmamus, & ipsa de novo decernimus, & volumus tam in Vicariatibus, quam in Concessionibus hujusmodi jam factis & faciendis imposterum inviolabiliter observari per inde ac si in ipsis specialiter, & per expressum appositi essent Constitutionibus Apostolicis seu legibus imperialibus, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque.

Ea statuit, que in rubrica retulimus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis, constitutionis, & voluntatis infringere &c.

Clausulæ.

Datum Viterbii Kal. Februarii Pontificatus nostri anno Secundo.

Dat. die 1. Febr. 1406. An. II.

GREGORIUS XII.

PAPA CCV.

ANNO DOM. MCCCCVI.

Die 2. Decembris anni 1406. Cardinales, qui Romæ erant in Pontificem elegerunt Angelum Corarium, natione Venetum, Patriarcham Constantinopolitanum, & S. R. E. Presbyterum Cardinalem Tituli S. Marci, qui Gregorii XII. nomine sumpto coronatus est die 19. mensis ejusdem. Ab electionis Gregorii die usque ad liberam cessionem ab eodem in Concilio Constantiensi facta fluxerunt anni VIII. Menses VII. ad electionem vero Alexandri V. An. II. Menses VI. dies XXIV. Obiit tandem Recineti (Concilii Constantiensis Patres eum Cardinalem Episcopum Portuensem esse voluerunt) Anno 1417. & tumulatus est in Templo majore.

I.

Facultas Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis Camerarii avocandi ad se causas quascumque Cameram Apostolicam quomodolibet tangentes.

Ex Regest. Vatic.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Antonio Episcopo Bononiensi, Camerario nostro, & ejus in Officio successoribus, Salutem, et Apostolicam Benedictionem.

Apostolicæ Cameræ, per quam S. R. Ecclesiæ necessitatibus incumbentibus oneribus multipliciter subvenitur, sic tenemur indemnitatibus subvenire, intendere commodis, & dispendiis obviare, quod ipsius jura debite possint repeti, ejusque Officialibus suppetat opportunitas prosequendi.

Exordium.

§. 1. Sane, quia sæpe contingit, sicut accepimus, quod extra præfatam Cameram super rebus, & juribus ad eam pertinentibus, ac super omnibus negotiis ipsam tangentibus litigatur, & sepe coram Judicibus de juribus ipsius Cameræ nullam vel modicam habentibus notionem, quique per Fiscalem Advocatum, seu Procuratorem, aut aliis ex Officialibus ejusdem Cameræ, qui circa ipsam habeant insistere, non possint commode super iis informari: propter quod Causæ nimium prolongantur, & quandoque pereunt jura nostra.

Ex cognitione causarum extra Cameram damnis eidem obvenientibus.

§. 2. Nos super iis providere volentes, ac gerentes de vobis fiduciam in Domino specialem, quibus principaliter est ejusdem Cameræ cura commissa, Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, cognoscendi auctoritate Apostolica per vos, vel alium, seu alios de omnibus, & singulis quæstionibus, controversiis, Causis, & Litibus præsentibus, & futuris, spiritualibus, & temporalibus, ecclesiasticis, & Civilibus, ac Criminalibus, nedum ad ipsam Cameram pertinentibus, sicut est hactenus consuetum, sed etiam de quibuscumque Jura, & negocia ipsius Cameræ directe, vel indirecte quoquo modo tangentibus, seu etiam, quæ secundum vestrum liberum arbitrium viderentur ea posse tangere quomodolibet in futurum, ipsas-

Camerario eas cognoscendi facultatem dat.

ipsasque cum emergentibus, & ab eis dependentibus, ac connexis, & eos, quos tangere poterunt, tam personas Ecclesiasticas, quam seculares, necnon Capitula, Collegia, & Conventus Ecclesiarum, & Monasteriorum, ac Ordinum exemptorum, & non exemptorum, Communitatesque ac universitates locorum, prout, & quoties vobis videbitur, ad vos, & eamdem Cameram advocandi, & citandi per literas, vel nuncium intra vel extra Curiam, & ad partes: etiamsi Causæ ipsæ de natura sui non sint apud Sedem Apostolicam per appellationem, aut alias legitime devolutæ, nec in ea tractandæ seu etiam finiendæ, & etiamsi coram Judicibus Ordinariis, Auditoribus, Inquisitoribus, Legatis, Subdelegatis, Commissariis, Exequtoribus, Arbitris, Arbitratoribus, Compromissariis, seu aliis quibuscumque etiam per Sedem Apostolicam deputatis seu deputandis in præfata Romana Curia, vel extra, ubilibet penderent, seu pendere nunc, vel imposterum dicerentur: & si in ipsis ad Litis contestationem processum fuerit, vel ulterius quantumcumque, & etiam super iis ad Nos seu Sedem eamdem per viam appellationis, seu simplicis querelæ, vel alias habitus sit vel imposterum haberetur recursus, dictas Causas resumendi, & resumi faciendi in statu, in quo fuerunt, sicut juxta vestrum arbitrium videritis expedire: easque per Vos, seu alium, vel alios audiendi, & examinandi summarie, simpliciter, de plano sine strepitu, & figura Judicii, & sine debito terminandi, & alias Justitiam omnimodam exhibendi.

Aliis judicibus ne in iis ullo modo se immisceant interdicendi.

§. 3. Judicibus quoque Ordinariis, Auditoribus, & aliis supradictis inhibendi, ne de Causis ipsis post advocationem hujusmodi cognoscere, vel se intromittere quoquo modo præsumant, & quaslibet alias inhibitiones ac etiam revocationes in ipsis causis cum interpositione Decreti & sententiarum excommunicationis, suspensionis, & interdicti per eos promulgatarum, relaxationes, & absolutiones, necnon ordinationes, declarationes, Mandata, Decreta, Monitiones, executiones, & Processus quoslibet faciendi, & sententias proferendi, & omnia alia, & singula exercendi, quæ circa præmissa, vel ea tangentia juxta vestrum liberum arbitrium videbuntur opportuna: contradictores quoslibet, & rebelles cujuscumque status, Dignitatis, ordinis, vel conditionis existant, etiamsi Regali, Pontificali, vel majori, aut alia quavis fulgeant Dignitate, eadem auctoritate per Censuram Ecclesiasticam compescendo.

Obstantibus quibuscumque derogat.

§. 4. Non obstantibus generalis Concilii, & aliis Constitutionibus a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, necnon consuetudinibus, statutis, ordinationibus, seu inhibitionibus quibuscumque juramentorum, aut excommunicationum suspensionum, vel interdicti sententiarum per quoscumque promulgatarum vel promulgandarum munimine, aut quibusvis aliis firmitatibus roboratis, seu si aliquibus communiter, vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, vel imposterum indulgeri contingat, quod extra, vel ultra certa loca ad Judicium trahi aut quod interdici suspendi vel excommunicari non possint per Literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indultu hujusmodi mentionem, & quibuslibet aliis Privilegiis exemptionibus immunitatibus gratiis, & literis generalibus, vel specialibus Ecclesiis Monasteriis, Locis, Collegiis, Ordinibus ac universitatibus seu Personis Ecclesiasticis, seu secularibus quibuscumque, cujuscunque fuerint præeminentiæ, vel dignitatis, & Apostolica Sede concessis, vel imposterum concedendis, sub quacumque forma, vel expressione verborum, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus earum impediri valeat quomodolibet vel differri, etiamsi talia sunt, de quibus & ipsarum personarum, & locorum ordinum, & statutorum propriis nominibus specialis, ac de totis ipsarum tenoribus plena, & expressa, ac de verbo ad verbum, mentio sit habenda, quæ omnia haberi volumus pro hic expressis specialiter, & insertis, & ipsa, vel eorum aliqua contra præmissa nolumus in aliquo suffragari; plenam, & liberam tenore præsentium ex certa scientia concedimus facultatem.

Camerarium ipsum ad equitatem exhortatur.

§. 5. Ad hoc vestri potestatem Officii ampliantes, & etiam prorogantes Vos attentius exhortantes, ut sic in præmissis vos fideles exhibeatis, & etiam studiosis omnibus Justitiam ministrando quod tam eidem Cameræ, quam aliis quibuscumque sua jura serventur vestra circumspectio inde possit merito commendari.

Dat. die 15. Junii 1407. An. I.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum decimo octavo Kalendas Julii, Pontificatus nostri Anno Primo.

I I.

Institutio Canonicorum & Clericorum sæcularium in Ecclesia Sancti Gregorii in Alga Venetiarum, Castellanensis diœcesis.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Proemium.

ILlis, quæ pro divini cultus augmento auctoritate Apostolica processerunt, ut illibata persistant, libenter cum a nobis petitur, Apostolicæ confirmationis adiicimus firmitatem.

§. 1. Sane petitio dilectorum filiorum Ludovici Prioris & Capituli sæcularis, & Collegiatæ Ecclesiæ S. Gregorii in Alga Castellanensis diœcesis, nobis exhibita continebat, quod olim venerabilis frater noster Angelus Episcopus Kisamensis auctoritate quarumdam literarum fel. rec. Bonifacii Papæ Noni prædecessoris nostris, eamdem Ecclesiam, quæ tunc Monasterium Ordinis S. Augustini erat, necnon per Priorem regi con-

consueverat, in Collegiatam erexerat, & in ea Priorem & Canonicos sæculares Capitulum facientes, necnon quosdam alios etiam Clericos sæculares in perpetuos Vicarios seu beneficiatos, in eadem Ecclesia instituit; & impugnatores hujusmodi erectionis, & aliorum quæ prædictus Episcopus in præmissis & circa ea ordinavit, excommunicationis vinculo innodavit, a qua nisi auctoritate prædicta munus absolutionis nequirent obtinere, etiam si tales impugnatores Episcopali, vel quacumque alia Ecclesiastica, vel sæculari præfulgerent dignitate, necnon quędam alia circa hęc fecit, statuit, & ordinavit, prout in quodam publico instrumento inde confecto, prędicti Episcopi sigillo munito, cujus tenorem de verbo ad verbum pręsentibus inseri fecimus, plenius continetur.

Habita à Bonifacio IX. facultate Episcopus Kisamen. hanc erexit collegiatam.

§. 2. Quare pro parte ipsorum Prioris & Capituli nobis fuit humiliter supplicatum, ut erectioni & institutioni prædictis & aliis in ipso instrumento contentis, robur Apostolicæ confirmationis adiicere, de speciali gratia dignaremur.

Capituli petitio.

§. 3. Nos itaque hujusmodi supplicationibus inclinati, erectionem & institutionem prædictas, necnon alia in ipso instrumento contenta, & quæcumque inde secuta, sub infrascripta modificatione rata habentes & grata, ea auctoritate Apostolica, ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes defectus, si qui intervenerint in eisdem. Nihilominus hujusmodi clausulam in eodem instrumento contentam, sive articulum excommunicationis ejusdem contra impugnatores ipsos, ut præmittitur latæ, auctoritate prædicta dumtaxat cassamus, ac volumus nullius existere firmitatis. Tenor vero prædicti instrumenti talis est.

Erectionem confirmat Gregorius, & Statuta Kisamen. Episcopi.

§. 4. Angelus Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Kissamensis, Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Bonifacii divina providentia PP. Noni ad infrascripta specialiter delegatus, universis, & singulis pręsentes nostras literas inspecturis, & quos infrascriptum tangit negocium, seu tangere poterit quomodolibet in futurum, salutem in Domino sempiternam.

Confectum hac de re ab Episcopo Instrumentum.

§. 5. Cum deceat maxime in ecclesiasticis ministeriis docere, cujus auctoritate quisque ministret, universitati vestræ, nec non & vestrum singulis tenore præsentium intimamus, quod venerabilis & religiosus vir Dominus frater Ludovicus Prior loci Monasterii, & Ecclesiæ S. Georgii in Alga Ordinis S. Augustini de Venetiis, Castellanensis Dioecesis, die 22. mensis Septembris proxime decursi, nobis quasdam literas Apostolicas, cum earum vera Bulla plumbea ad cordulam canapis, more Romanæ Curiæ, non vitiatas, non cancellatas, non abrasas, nec in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio, & suspicione carentes pręsentavit (licet alias pro ejus parte nobis præsentari fecerit) petens humiliter, & devote, quatenus ipsas literas executioni mittere dignaremur, quod nobis per ipsas Apostolicas literas mandabatur; quarum literarum tenor per omnia sequitur & est talis.

§. 6. Bonifacius Episcopus Servus Servorum Dei, Venerabili Angelo Episcopo Kissamensi in loco de Venetiis Castellanensis dioec. commoranti, salutem & Apostolicam benedictionem.

Bonifacii PP. Literæ commissoriales Episcopo Kisamensi de Monasterio S. Georgii visitando & reformando.

§. 7. Ad Ecclesiarum, & Monasteriorum omnium statum salubriter dirigendum, justa pastoralis officii debitum intendentes, ad reformationem illorum, quæ deformata sentimus, partes Apostolicę solicitudinis adhibemus. Sane petitio pro parte dilecti filii Ludovici Prioris Monasterii S. Georgii in Alga per Priorem soliti gubernari, Ordinis S. Augustini Castellanensis dioecesis, nobis nuper exhibita continebat, quod Monasterium prædictum, in quo ab olim laudabiliter viguit observantia regularis, & ejus instituta regularia fuerunt per Sedem Apostolicam approbata, a longis retroactis temporibus extitit, prout existit hujusmodi regulari observantia destitutum, ac in spiritualibus, & divinis officiis ibidem peragendis multipliciter deformatum. Quare pro parte dicti Prioris, qui ut asserit ad reformationem ipsius Monasterii ferventer anhelat, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in præmissis de opportuno remedio providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur hujusmodi supplicationibus inclinati, fraternitati tuæ, de qua in his & aliis specialem in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus ad Monasterium præfatum personaliter accedens, & habens præ oculis solum Deum, super præmissis, eorumque circumstantiis universis, auctoritate nostra te diligenter informes, & hujusmodi informatione per te sic recepta, ipsum Monasterium, & quicquid in eo correctionis, seu reformationis ministerio cognoveris indigere, tam in capite, quam in membris eadem auctoritate hac vice corrigas, & reformes, ac statuas, & instituas in perpetuum, vel ad certum tempus, augmentando, diminuendo, seu mutando prefati Monasterii statum, statuta, constitutiones, & alia etiam pro divinis officiis hujusmodi peragendis, rationabilia, & salubria in ipso Monasterio observanda ordines, & disponas, ac omnia alia, quæ Episcopus Castellanensis existens pro tempore cum dilectis filiis Capitulo Castellanensi circa præfatum Monasterium facere posset, seu quomodolibet exercere, facias, & exerceas, prout secundum Deum pro utilitate dicti Monasterii, & personarum in illo degentium animarum saluti, tibi videbitur expedire. Ac nihilominus per te sic facienda, ordinanda, disponenda, instituenda, & statuenda, facias auctoritate prædicta inviolabiliter observari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus constitutionibus Apostolicis, nec non statutis, & consuetudinibus Monasterii, & Ordinis prædictorum, ac aliis contrariis quibuscumque, seu si aliquibus communiter vel divisim ab Apostolica sit Sede indultum quod

quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum, Idus Martii, Pontificatus nostri Anno quintodecimo.

Quo pacto facta fuerit ab Episcopo Kiss. Monasterii visitatio.

§. 8. Nos igitur cupientes omnibus Apostolicis semper parere mandatis, prædictas Apostolicas literas licet alias receperimus, iterum recepimus reverenter, & communicato consilio sæpesæpius cum dicto D. Priore, aliisque quam pluribus venerabilibus viris ecclesiasticis, morum gravitate & scientia, necnon & experientia decoratis, tractatibus, & consiliis multis præcedentibus, ac ipsius Domini Prioris, apud quem solum ad præsens totum jus Capituli, & Conventus dictorum Monasterii, & Ecclesiæ pertinere dignoscitur, accedente consensu, & devota precum instantia, solum Deum præ oculis habentes, pro perpetua reformatione dictorum Monasterii, & Ecclesiæ, ad dictum Monasterium personaliter accessimus, & informatione præhabita, & cum non invenerimus in dicto Monasterio, nisi D. Ludovicum Priorem, & fratrem Honorium de Venetiis, & Fratrem Ludovicum de Florentia fratres conversos tacite professos, nullumque alium religiosum reperimus in dicto Monasterio; sed & ipsum invenerimus omni bona religione, & observantia regulari destitutum, nec spem aliquam haberemus reformationis ipsius Monasterii & religiosi in dicto Monasterio morari consueti cum in tam parvo numero reperiantur, ut propriis Monasteriis, in quibus degunt deservire minime valeant, nec etiam in ipsis Monasteriis vigeat observantia regularis, consideratisque difficultatibus, & mature ac diligenter examinatis, cum D. Priore, & aliis Venerabilibus viris, & peritis, difficillimum, & longissimum, ac quasi impossibile reputavimus, ad reperiendum Fratres seu religiosos alterius Ordinis, & Religionis, per quos dictum Monasterium posset in bona & regulari observantia reformari.

Qua de causa Monasterium reformari non possent.

§. 9. Quapropter scientes Venerabiles viros D. Martinum Quirinum, & socios ejus clericos sæculares, qui ad præsens moram trahunt in supradicto Monasterio, magnarum virtutum & morum esse gravitate decoratos, ac in eisdem clericalem honestatem adeo enitentem, ut vitæ ipsorum odore status ecclesiasticus mirabiliter venustetur; & dictorum exemplo ad disciplinam ecclesiasticam, & mundi contemptum quamplurimum attrahantur: Sicque habilem exemplarem certum & clarum reformationis prædicti Monasterii modum de personis nobis plenissime cognitis, necnon & Clero & Populo Civitatis hujus habentes vias incertas, & personas incognitas, ac ut supra diximus difficultates quamplurimas declinantes, de consilio plurium venerabilium, & approbatorum virorum, ac etiam de consensu antedicti D. Prioris, auctoritate Apostolica tenore præsentium, prædicti Monasterii, Capituli & Ecclesiæ statum antiquatum præsentialiter mutamus; transferentes in novum statum Collegiatæ Ecclesiæ sæcularis, Canonicorum sæcularium, & Clericorum simul conviventium, convescentium, commorantium, & Deum collaudantium, officiis nocturnis pariter & diurnis, ac ad hoc venerabiles viros videlicet DD. Antonium Corario, Gabrielem Condolmerio, Stephanum Mauroceno, Franciscum Barbo de Venetiis, Matthæum de Strada de Papia, Romanum de Roduillo de Mediolano, Lucamque Philippi de Este Sacerdotes, & Dominos Marinum Quirino, Michaelem Condolmerio, Laurentium Justiniano de Venetiis, Joannem de Pizzinardis, Simonem de Persicis de Cremona, Hieronymum de Mussis de Papia Diaconos, ac etiam DD. Augustinum de Gastaldis de Papia, Angelum Serdonati de Culcitris, Marcum Condolmerio, Dominicum Mauroceno de Venetiis Subdiaconos, coram nobis evocatos, & flexis genibus constitutos, eadem auctoritate recepimus in Canonicos & Fratres dictæ Ecclesiæ seu loci S. Georgii in Alga, & ipsos omnes & singulos instituimus, & præsentialiter investimus, cum omni plenitudine juris canonici per annulum nostrum.

Illud in Collegiatam mutat.

Canonicos, Clericosque inibi instituit.

§. 10. Statuentes ipsos Canonicos, & ipsorum successores per eosdem canonice recipiendos, & instituendos, de cetero constituere Collegium, & Capitulum dictæ Ecclesiæ sive loci, in quod Collegium omnia jura spiritualia, & temporalia, necnon & curam animarum, Prioratum, ac quamcumque aliam præsidentiam, & dignitatem tam in spiritualibus quam in temporalibus, circa res & personas spectantes Monasterio, Ecclesiæ, Capitulo & Conventui prælibatis, præsentialiter transferimus pleno jure.

Et de bonis Monasterii ejusdem investit.

§. 11. Inducentes omnes & singulos Canonicos sæculares supradictos in corporalem possessionem, vel quasi dictorum Canonicatuum sæcularium, per pannum majoris altaris dictæ Ecclesię S. Georgii, stallo in Choro, & loco in Capitulo sibi assignatis ipsorum propriis nominibus, & omnium aliorum præsentialiter absentium, reservato tamen semper præfato venerabili viro D. Ludovico Priori dumtaxat titulo ipsius Prioratus, itaut de cura seu regimine dictorum Canonicorum, & aliorum Clericorum conversorum, oblatorum, & aliorum cujuscumque conditionis laicorum in dicto loco morantium, se nullatenus valeat impedire, ac etiam pro suo honesto victu reservata sibi tertia parte omnium redditium, fructuum, & proventuum dictæ Ecclesiæ, sive loci, defalcatis, & deductis expensis faciendis pro recolligendis & conducendis fructibus Venetias, & omnibus aliis expensis, quæ faciendæ erunt extra corpus dictæ Ecclesiæ, sive loci. Expensas autem circa locum sive Ecclesiam opportunas fieri volumus sumptibus dictorum Canonicorum, qui presentialiter sunt, sive pro tempore erunt, nulla detractione, seu defalcatione facienda de dicta tertia parte dicti D. Prioris, cui ipsa tertia pars integre assignetur pro mensa, victu, vestitu, & aliis necessariis & oppor-

Priori antiquo consulit de redditibus annuis.

portunis, & pro libito dispensanda. Et ne alicui, quod absit, dicta divisio sit suspecta, volumus quod per supradictum D. Ludovicum Priorem & Vicarium sæcularem, seu Rectorem cum Capitulo, constituantur unus vel duo syndici de præfato Capitulo, qui exigant, & recipiant omnes fructus, redditus & proventus dicti loci, & partes faciant, & dividant, dentque tertiam partem D. Ludovico Priori, & medietatem regalium, & alias duas designent Vicario, seu Rectori, & Capitulo dispensandas prout ipsius Collegii requiret necessitas. Volentes quod quicquid circa possessiones ipsius loci extra corpus dictæ Ecclesiæ, sive loci fuerit tractandum, modificandum, & innovandum, absque ipsius D. Ludovici Prioris consensu fieri nequeat.

Mortuo eodē Prioratum regularem extingui vult, & in sæcularem verti.

§. 12. Cum autem dictus D. Ludovicus Prior suo assensu ad aliud beneficium fuerit translatus, sive religionem mutaverit, vel vita functus fuerit, ac etiam si ipsum Prioratum vacare contigerit per spontaneam renunciationem dicti D. Ludovici Prioris, vel alio quovis modo, ex nunc, prout ex tunc, Prioratum regularem annullamus, & infringimus, & auctoritate prædicta statuimus, nullum Priorem fore, & in Prioratus Canonicorum sæcularium clericorum dignitatem transferimus & innovamus.

De ipso sæculari Priore eligendo.

§. 13. Statuentes ut dicti Canonici vocem habentes in Capitulo præfato, unum de ipsorum Collegio Sacerdotem virum probatæ prudentiæ, & oculati regiminis, quousque D. Ludovicus Prior in dignitate permanserit Prioratus, sibi Vicarium, deinceps vero Priorem sæcularem, sive Rectorem, annis singulis eligant, vel confirment, cujus Prioris sæcularis electioni vim tribuimus & confirmamus.

Prioris auctoritas quæ sit.

§. 14. Statuentes ut quilibet Vicarius, & Prior sæcularis sive Rector electus per majorem partem dicti Capituli, sive alia solemnitate dictos Canonicos sæculares secundum Deum statim regere & gubernare incipiat, & per annum continuum curam gerat in spiritualibus & temporalibus, & tam de rebus quam de personis cum omni potestate & auctoritate ordinaria, quam habent Priores perpetui in locis regularibus sive sæcularibus.

Annuatim eligendus.

§. 15. Completo vero anno talis Vicarius & Prior sæcularis, sive Rector, ipso jure sit solutus officio, & alius per Capitulum eligatur modo supradicto, nisi præteritus denuo confirmetur.

Ejus facultas Canonicos instituendi & destituendi.

§. 16. Institutionem autem, & destitutionem Canonicorum hujusmodi ad ipsum Vicarium, & Priorem sæcularem, sive Rectorem, & Capitulum volumus pertinere.

Etas admittendorum in Canonicos.

§. 17. Verum nullus in canonicum assumi valeat, nisi ad decimumoctavum ætatis suæ pervenerit annum, & per annum continuum in eorum probatus fuerit congregatione, & a majori parte Capituli electus.

De Prębendis non dividendis.

§. 18. Præbendas siquidem nolumus esse distinctas, sed volumus & districte præcipiendo mandamus, omnes redditus & proventus esse communes, & per Vicarios, Priores seu Rectores sæculares hujusmodi, qui per tempora erunt, taliter ordinentur, quod omnibus detur quod unicuique opus esse judicabitur.

Dormitorio & Refectorio communi.

§. 19. In uno autem dormiant dormitorio, ac in uno comedant Refectorio, & sic continue sint præsentes & residentes, nisi fuerint licita & honesta causa absentati, & cum licentia Vicarii, Rectoris, sive Prioris sæcularis prædicti.

Pœnæ absentium absque Prioris licentia.

§. 20. Absentes vero extra locum, sine licentia Vicarii, seu Prioris vel Rectosis sæcularis, nisi pœnituerint infra mensem satisfactione codigna, ad Vicarii, Prioris, seu Rectoris, & Capituli predictorum arbitrium privari valeant Canonicatu & licentiari.

De vestium forma.

§. 21. Vestes quoque eorum, secundum quod jus disponit deferant, nec nimia longitudine, aut brevitate notentur, ut merito dici valeant temporalium contemptores.

Numero Canonicorum.

§. 22. Numerum autem Canonicorum taxatum, seu certificatum esse nolumus.

Proprietariorum pœna.

§. 23. Si quis vero Canonicorum, quod absit, propria bona habere voluerit, nisi post trinam admonitionem se correxerit, & ea libenter voluerit, ut decens est, esse communia ad arbitrium Vicarii Prioris, seu Rectoris, & Capituli prædictorum, Canonicatu privari valeat, & extra locum licentiari.

Officio divino.

§. 24. Porro officium divinum secundum ritum Romanæ Curiæ horis congruis collegialiter persolvatur.

Conversorum admissione.

§. 25. Ne vero cultus divinus impediatur, pro ministerio mensarum, & aliorum operum manualium, volumus & auctoritate prædicta potestatem tradimus prædicto Vicario, Priori, sive Rectori sęculari prędicto, ut ipse cum Capitulo suo possit recipere laicos Deo dicatos, sive conversos, & oblatos, nullatenus uxoratos, volentes vivere in communi sine proprio: quos gaudere volumus privilegiis conversorum, dummodo in decimo octavo sint anno constituti, qui recepti honeste, & decenter induantur. Conversi autem tacite professi existentes in loco supradicto, videlicet frater Honoratus, & frater Ludovicus si secundum Deum vivere volunt, de bonis ipsius loci, & Ecclesiæ nutriantur, vivantque una cum D. Ludovico Priore secundum regulam suæ professionis, in quantum eis erit possibile, & humana fragilitas vivere sinet. Qui quidem Prior deinceps in prædicto Monasterio ad suę professionis regulam quemquam assumere non valeat.

Et delinquentium expulsione.

§. 26. Si vero inter prædictos Canonicos, aut conversos, sive laicos Deo dicatos, aut oblatos, fuerit aliquis perditionis, seu iniquitatis filius, & commonitus, quod absit, se emendare noluerit, ad arbitrium Vicarii, Prioris, seu Rectoris, & Capituli prædictorum, canonicatu privari possit, & de loco expelli.

§. 27. Constitutiones autem alias, sive statuta, ultra prædicta in quantum spectant, &

& spectare possint ad prædictam Ecclesiam, sive locum auctoritate prædicta, revocamus, annullamus, infringimus, & irritamus, & pro irritatis, revocatis, & annullatis haberi volumus, & mandamus.

Priori datà facultas nova condendi statuta.

§. 28. Prædictis vero Vicario, Priori seculari sive Rectori, cum suo Capitulo plenam dantes auctoritatem, ut possint novas sibi constitutiones, seu statuta condere, corrigere, addere, vel minuere, prout eis secundum Deum videbitur, quotiescumque voluerint, & quęcumque alia ordinandi, quę ipsis utilia visa fuerint, & opportuna, ad augmentum divini cultus, & clericalis honestatis, & pro observatione hujusmodi reformationis, institutionum, & statutorum. Quæ omnia & singula approbamus, & volumus esse perpetua. Addentes, ut non obligent ad culpam aliquam mortalem, aut venialem, sed tantummodo per Vicarium, Priorem, seu Rectorem sæcularem prædictum, delinquentibus pœnitentia imponatur.

Secus attentata nulla omnino, & irrita.

§. 29. Et si quid in contrarium a quoquam fuerit attentatum quavis auctoritate, ex nunc prout ex tunc statuimus, & dicta auctoritate apostolica decernimus ipso facto irritum, & inane.

Impugnatores vero anathemate percussi.

§. 30. Impugnatores autem hujusmodi excommunicationis vinculo innodantes, a quo nisi eadem auctoritate Apostolica munus absolutionis nequeant obtinere; etiam si tales impugnatores Episcopali, vel quacumque alia Ecclesiastica, vel sæculari pręfulgeant dignitate, reservata nobis usque ad annum a data præsentium computandum addendi, minuendi, corrigendi, mutandi reformandi, in omnibus, & singulis præmissorum, prout nobis videbitur secundum Deum, nihilominus potestate. In quorum omnium testimonium præsentes fieri jussimus, nostrique Pontificatus sigilli muniminе roborari. Datum, & actum Venetiarum in loco supradicti S. Georgii in Alga Castellanen. diœcesis, Anno Nativitatis Domini 1404. Indictione duodecima, die Jovis trigesimo mensis Octobris; præsentibus Venet. viro Domino Presbytero Joanne de Puteo Archidiacono, & Diacono Ecclesiæ Nigropontensis, Petro Mauroceno filio quondam D. Marini Canonico Ecclesiæ Thaurisinæ, nob. viro D. Alberto Dente quondam D. Andreæ de Parochia S. Juliani, D. Bartholomeo Faba filio quondam D. Donati de Parochia S. Vitalis, & aliis testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris, & D. N. D. Innocentii divina providentia electi Papę Septimi, anno Primo.

Testès Instrumento pręsentes.

Instrumenti hujus Legalizatio.

§. 31. Ego Luchinus filius q. D. Marci Civis & habitator Venetiarum Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius publicus prædictarum literarum Apostolicarum præsentationi, & ipsarum executioni, seu ipsius D. Executoris & Commissarii Apostolici dispositioni, modificationi mutationi Prioratus prędicti, & novæ reformationis ipsius loci S. Georgii in Alga, & omnibus aliis & singulis supradictis una cum supradictis testibus præsens fui, & sic fieri vidi, & audivi, eaque rogatus de mandato prælibati D. Commissarii, & Executoris Apostolici, scripsi, & in hanc publicam formam redegi, signoque meo, & nomine solitis me subscripsi in fidem & testimonium præmissorum omnium, & singulorum.

§. 32. Nulli ergo omnino hominum, &c. Si quis &c. Clausulæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quinto Kalend. Julii, Pontificatus nostri anno Primo. Dat. die 27. Junii 1407. An. I.

III.

Institutio Congregationis Canonicorum Regularium S. Salvatoris, Ordinis S. Augustini, in Domo de Silvalacus Senen. Diœcesis.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

Excitat nostræ mentis arcanum specialis & affectuosa dilectio, qua domum Prioratus S. Salvatoris de Silvalacus ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentem Ordinis S. Augustini, Senensis Diœcesis, sumus hactenus prosecuti, & paterno prosequi studio non cessamus, ut circa statum ejus attentæ considerationis intuitum dirigentes, opem impendentes & operam, ut illa ad Dei laudem, & gloriam non solum in suis bonis, & juribus conservetur, sed etiam prosperis jugiter grauletur eventibus, & votivis favente Domino in spiritualibus, & temporalibus successibus augeatur.

Domus S. Salvatoris de Silvalacus in Prioratum Conventualem erecta.

§. 1. Hinc est quod nos motu proprio non ad dilectorum filiorum fratrum dictæ domus, quæ hactenus Ordinis Fratrum Eremitarum d. S. Augustini extitit, vel alicujus alterius, pro ipsis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate, ex certa scientia eamdem domum in Prioratum Conventualem auctoritate Apostolica erigimus, per Priorem sub conditione & modo infrascriptis perpetuo gubernandam.

Canonicis hujusmodi præscriptę vestes.

§. 2. Volentes & eadem auctoritate statuentes, quod ipsi Fratres actu in eadem domo residentes, eorumque successores, qui erunt pro tempore, Canonici regulares, & secundum regularia instituta hujusmodi Canonicorum regularium deinceps vivere, & fratres S. Salvatoris nuncupari debeant, & quorum quilibet sub scapulari Rochetum, superius autem Cappam grisei coloris lanę mordentis ad instar capparum Conversorum Carthusiensium Ordinis gestabit, qua quidem cappa ipsi fratres utantur, cum eos exire contigerit septa Prioratus, seu Domus hujusmodi ad populum sive turbam.

Hujusmodi vero Prioratus Sedi Apost. immediate subjectus.

§. 3. Necnon Prioratum sive Domum hujusmodi cum eisdem fratribus, & conversis, & personis in ea degentibus pręsentibus & posteris, cum omnibus membris, necnon bonis mobilibus, & immobilibus ipsius Domus

mus sive Prioratus, ad domum sive Prioratum hujusmodi, tam ratione domus sive Prioratus, quam personarum hujusmodi quomodolibet pertinentibus, & devolutis, & devolvendis pro tempore ab omni superioritate, dominio & potestate Prioris generalis dicti Ordinis Fratrum Eremitarum, necnon Episcopi existentis pro tempore ac dilectorum filiorum Capituli Senensis, ac quorumlibet aliorum Superiorum, sæcularium, & regularium, auctoritate prædicta prorsus eximimus, & totaliter liberamus. Ita quod Prior generalis, Episcopus, Capitulum, & alii Superiores prędicti nullam possint in eos visitationem, correctionem, vel aliam jurisdictionem exercere, sed nobis, & Apostolicę Sedi immediate sint subiecti.

Data facultas Priorem eligendi.

§. 4. Et insuper præsentibus adiicimus, quod ipsi Canonici, seu fratres qui regularem vitam eorumdem Canonicorum regularium pro tempore professi fuerint, & sub eadem observantia regulari dictorum Canonicorum regularium pro tempore in domo hujusmodi residebunt, possint quoties opportunum fuerit, tamen juxta eadem regularia instituta Canonicorum regularium, idoneum fratrem, etiam ejusdem Ordinis professorem, in Priorem eorum, & ejusdem domus eligere.

Prior electus ipso facto ab Apost. Sede confirmatus censendus.

§. 5. Qui tamen postquam electioni de se factæ pręstiterit consensum, Diæcesano loci vel ejus Vicario in spiritualibus generali, qui erit pro tempore, per electores hujusmodi dumtaxat debeat reverenter, & humiliter præsentari. Quique postquam taliter præsentatus extiterit censeatur eo ipso a Sede præfata confirmatus: & ex tunc dictum Prioratum in eisdem spiritualibus, & temporalibus libere, & licite valeat gubernare.

Prior singulis annis eligendus.

§. 6. Qui quidem Prior semper uno anno completo intelligatur absolutus, nisi tunc per majorem partem eorumdem Fratrum domus prædictæ in electione dicti Prioris vocem habentium determinatum fuerit, ipsum Priorem in dicto debere Prioratus officio domus ejusdem ulterius remanere. Quodque dicta domo Prioris solatio destituta per mortem Prioris ejusdem, vel aliquo alio casu eadem vacatione contingente, quod durante vacatione hujusmodi, prædictum officium per antiquiorem Fratrem dictæ domus in sacerdotio constitutum exerceatur, quousque nova electio alterius Prioris juxta præfatum modum fiat, & ad effectum debitum perducatur.

Communicata eis Privilegia totius Ordinis FF. Eremitarum S. Augustini.

§. 7. Volentes etiam, & auctoritate pręfata concedentes eisdem Priori, & Fratribus sive Canonicis, conversis, & personis, quos pro tempore in domo hujusmodi residere contigerit, ut præfertur, quod ipsi potiri, & gaudere possint, & debeant libere & absolute omnibus privilegiis, indulgentiis, gratiis, exemptionibus, & libertatibus eis hactenus, ac Ordini Fratrum Eremitarum, & Canonicis Regularibus hujusmodi, ac Monasteriis, & locis eorum, tam per Sedem præfatam, quam per alios quoscumque concessis, & quibus ipsi Fratres Ordinis Eremitarum, ac cæteri Canonici regulares, ac eorum domus, Monasteria, & loca quomodolibet potiuntur, & gaudent.

Dati Præsides ad condendas Constitutiones.

§. 8. Et insuper volumus & ordinamus, quod Ven. Frater noster Antonius Episcopus Bononiensis Camerarius, ac dilecti filii Gabriel electus Senensis Thesaurarius noster, necnon Joannes Electus Ragusin. eisdem Priori, & Fratribus sive Canonicis conversis, & personis, de conventibus constitutionibus, & norma vivendi pro conservatione Prioris, & Fratrum, sive Canonicorum, conversorum & personarum prædictorum provideant, & omnia alia & singula faciant, ordinent & disponant in præmissis & circa ea, prout eis visum fuerit expedire.

Secus acta irritata.

§. 9. Decernentes ex nunc irritos & inanes omnes processus, ac excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, si quos forsan circa hæc quacumque auctoritate contigerit promulgari, & etiam ex nunc ratum & firmum motu simili habemus, quicquid per eosdem Camerarium, Thesaurarium & Electum Ragusinum in præmissis & circa ea dispositum fuerit seu quomodolibet ordinatum.

Nulli ergo omnino hominum liceat &c. Si quis autem &c.

Datum Lucæ Nonis Aprilis, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Dat. die 5. Aprilis 1407. An. II.

IV.

Confirmatio Fratrum Eremitarum S. Hieronymi de Fesulis Ordini alias ab Innocentio VII. approbato alia accipiendi loca Fratresque alios admittendi facultas conceditur.

Gregorius Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Sacrum nonnullorum Fratrum Eremitarum, Fratrum S. Hieronymi nuncupatorum, loci ejusdem scilicet Fesulan., Ordinem, quem evidens ex eo utilitas Deo vivere volentium proveniens perhibet approbatum, ampliari patimur, & ut ad bonam ampliationem perveniat, cum a nobis petitur, favorem Apostolicæ Sedis, & gratiam impartimur.

Petita ab Innocentio VII. Ordinis hujus confirmatio.

§. 1. Dudum siquidem fel. rec. Innocentio Papæ VII. prædecessori nostro pro parte dilectorum filiorum Caroli quondam Antonii Comitis Montisgranelli nati Presbyteri Sarsinatensis diæcesis, & nonnullorum ejus sociorum exposito, quod ipsi de vita Eremitica, quam zelo piæ vitæ mundanis abiectis illecebris amplexatam aliquandiu duxerant, ad frugem vitæ melioris adspirantes, in humilitatis spiritu, & paupertate, desideraverant sua aliqua regulari observantia virtutum Domino famulari, ac propterea supplicato, ut eos, qui numero duodecim vel circa fuerint, in hujusmodi laudabili proposito confovere de benignitate apostolica dignaretur.

§. 2. Idem prædecessor cupiens hujusmodi

di eorum pium propositum ad laudem divini nominis adimpleri, Carolo & sociis antedictis, ut ipsi in aliquo loco eis fidelium largitione dato vel dando vitam hujusmodi sub regula secundum constitutiones S. Hieronymi ducere, & regularem professionem juxta regulam & constitutiones hujusmodi, emittere libere, & licite valerent, auctoritate apostolica concessit.

Concessa ab eodem Pontifice.

§. 3. Ipsoque prædecessore, sicut Domino placuit, super hujusmodi concessionis gratia literis non confectis sublato de medio; Nos divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumpti, ne ipsi Carolus & socii hujusmodi concessionis frustrarentur effectu voluimus, & apostolica auctoritate decrevimus, quod concessio ipsa perinde a die datæ ipsius concessionis valeret, & plenam obtineret roboris firmitatem, ac si super ea, ejusdem prædecessoris literæ sub ipsius diei datę confectæ fuissent, quodque nostræ literæ ad probandum plene concessionem hujusmodi ubique sufficerent, nec ad id alterius probationis adminiculum requireretur.

Literis vero super hoc ab eodem non confectis supplet Apost. auctoritate Gregorius.

§. 4. Et nihilominus, quod quidam locus eis post concessionem hujusmodi in Civitate Fesulana ad hoc congruus, & honestus, in quo idem Carolus, & Fratres etiam ultra numerum prædictum secundum regulam, & statuta præfata, regularem professionem per hujusmodi fratres Eremitas emitti consuetam emiserunt primo, & successive eis plura alia loca possessiones & bona dicta largitione donata fuerunt, nos dicta loca, possessiones & bona ubicumque consisterent, quæ tunc eisdem Carolo & sociis largitione præfata donata fuerant, habentes pro sufficienter expressis ac donationes & professionem prædictas; & etiam illorum ultra præfatum numerum professorum ratas & gratas habentes, auctoritate apostolica confirmamus: supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenissent quomodolibet in eisdem, prout in nostris inde confectis literis plenius continetur.

Acquisitaque usque adhuc bona confirmat.

§. 5. Quare iidem Carolus & Fratres, qui in humilitatis spiritu, quantum eis permittit humana fragilitas, ambulantes, divina mansuetudine suffragante quamplurimos eligentes secum pompis mundanis abiectis, circa divina obsequia, finire labiles dies suos dietim inveniunt, nobis humiliter supplicarunt, quatenus eis & successoribus eorum, duo alia loca ultra obtenta, ac quoscumque ad eos venire, & ipsorum habitum assumere, professionemque secundum instituta præfata in eisdem locis emittere volentes recipiendi, eaque cum cæmeteriis pro se ipsis dumtaxat habere libere, & licite possint, licentiam concedere de benignitate apostolica dignaremur.

Nova petitio ab illis Gregorio facta.

§. 6. Nos qui cultum divinum nostris cupimus temporibus adaugeri, hujusmodi supplicationibus inclinati, duo alia loca ultra ea, quæ in præsentiarum habent, cum omnibus juribus, & pertinentiis suis, quę eisdem Carolo, & Fratribus alias canonice concedentur, vel eos illa alias justo titulo continget adipisci;

Aliæ eis confirmatæ domus.

Necnon, quoscumque ad ipsos venire, pompis mundanis abiectis divina gratia suadente habitum assumere, & professionem per Fratres prædictos emitti consuetam, emittere volentes, recipiendi, & admittendi in eisdem solummodo locis, ac cæmeteria in locis ipsis pro eis dumtaxat habendi, juribus parochialium & aliarum quarumcumque Ecclesiarum in omnibus aliis semper salvis, eisdem Carolo, & Fratribus, ac successoribus eorum in Fesulano, & aliis locis prædictis, auctoritate apostolica tenore præsentium facultatem & licentiam elargimur.

Alios recipiendi, cæmeteriumque habendi data facultas.

§. 7. Non obstante tam fel. rec. Bonifacii PP. VIII. prædecessoris nostri prohibente, ne Fratres Ordinum Mendicantium loca de novo recipere, aut recepta mutare præsumant, absque dictæ Sedis licentia speciali faciente plenam & expressam de prohibitione hujusmodi mentionem, quam aliis constitutionibus Apostolicis contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c.

Obstantium derogatio.

Datum in Castro Montisflorum Ariminen. diœcesis, VIII. Idus Julii, Pontificatus nostri Anno Nono.

Dat. die 8. Julii 1415. An. IX.

ALEXANDER V.

PAPA .CCVI.

ANNO DOM. MCCCCIX.

ALexander V. antea Petrus Philargus, Cretensis, (Bononiensem illum fuisse nonulli

asse-

asserunt (*a*)) Vicentinus olim Episcopus mox S. R. E. Presbyter Cardinalis Tituli SS. Duodecim Apostolorum, & Mediolanensis Archiepiscopus Sessione XIX. Concilii Pisani die 26. Junii 1409. a Cardinalibus Conclavi inclusis Pontifex factus est, sub Alexandri V. nomine, qui die 7. sequentis Julii coronatus est. Pontificali munere functus Menses X. dies VIII. (*b*) temporibus Roberti Regis Romanorum, & Emmanuelis II. in Oriente Imperatoris obiit Bononiæ die 4. Maji 1410. & sepultus est in Ecclesia Fratrum Minorum. A die obitus Alexandri ad Joannis XXIII. electionem fluxerunt dies XIV. (*c*).

UNICA CONSTITUTIO.

Ex Regest. Vatic.

Contra se ingerentes, vel regimen, & administrationem Ecclesiarum, Monasteriorum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum quomodolibet exercentes Literis Apostolicis suæ Provisionis minime expeditis.

Alexander Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad Futuram rei memoriam.

Exordium.

EX injuncto Nobis desuper onere ministerii pastoralis ad illa libenter intendimus, per quę animarum periculis, Ecclesiarum & Monasteriorum dispendiis obviatur.

Causæ faciendæ Constitutionis.

§. 1. Sane ad audientiam nostram fide dignorum nuper relatione perducto, nonnullos ad Patriarchales, Metropoliticas, Episcopales, Abbatiales, & alias dignitates spirituales tam Regulares, quam Seculares promotos, seu de quibus per Nos, aut auctoritate nostra prædictis Ecclesiis, Monasteriis, sive Prioratibus Conventualibus hactenus quomodolibet provisum fuit, in expeditione Literarum Apostolicarum super provisionibus sibi factis negligentes in grave hujusmodi præjudicium, dispendium, & gravamen existere, quosdam vero ex prædictis, quod deterius arbitramur, absque hujusmodi Literis ea ductos cupidine, ac in suæ salutis interitum, ad Ecclesias, Monasteria, & Prioratus eis collata præter, & contra stylum, & morem Romanæ Curiæ hactenus laudabiliter observatos, ac etiam contra prohibitionem fe. re. Bonifacii PP. VIII. Predecessoris nostri, quę incipit *Injuncta* accedere præsumpsisse, ac Ecclesiarum, Monasteriorum, & Prioratuum hujusmodi Regimini, gubernationi, & administrationi se etiam ingessisse, ac immiscuisse, & ingerere, ac se immiscere damnabiliter etiam de præsenti.

Constitutio de qua in rubrica.

§. 2. Nos cupientes hujusmodi damnis instantibus, & futuris remedium adhibere, pręmissis, & nonnullis aliis rationabilibus causis ad hoc nostrum moventibus animum, ac de Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio auctoritate apostolica, & ex certa scientia præsenti constitutione statuimus, atque decernimus, quod omnes, & singuli Patriarchę, Archiepiscopi, Episcopi, Electi, Administratores, & Commendatarii, Abbates, & Priores hujusmodi, de quibus per nos, aut auctoritate nostra hactenus alicui Patriarchali, Metropolitan., vel Episcopali Ecclesiis, aut Monasteriis, seu Prioratibus Conventualibus etiam in administrationem, vel commendam provisum extitisset, & eorum literas usque ad totalem expeditionem ac receptionem earumdem literarum inclusive expediri hactenus non fecissent, sub pęna privationis Ecclesiarum, Monasteriorum, & Prioratuum hujusmodi, & omnis juris eis ex provisionibus prædictis quomodolibet acquisiti, quam quemlibet negligentem incurrere volumus eo ipso, & quæ Ecclesias, Monasteria, ac Prioratus negligentium præmissa ad effectum perducere ex nunc prout ex tunc præfata auctoritate vacare, & Apostolicæ Sedis dispositioni specialiter reservata declaramus, & decernimus, teneantur, & debeant literas hujusmodi super provisionibus ipsis per se vel alios usque ad præfatam earumdem totalem expeditionem, ac receptionem, ut præmittitur inclusive expediri, fecisse infra annum a data hujusmodi Provisionis factæ continuæ computandum. Illi vero, de quibus provideri contigerit quomodolibet in futurum Ecclesiis, Monasteriis, aut Prioratibus hujusmodi seu alicui eorum eadem pæna simili, & quam, ut pręfertur, incurrant etiam infra annum a die provisionis faciendæ continue computandum, similiter teneantur & debeant literas ipsas usque ad prędictam totalem expeditionem, & receptionem inclusive expediri fecisse: & interim sub eadem pęna per se vel alios absque literis provisionum in forma de regimine, gubernatione, seu administratione, vel quasi Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum prędictorum, vel alicujus eorum, sive bonorum eorumdem in Spiritualibus, vel temporalibus nullatenus se ingerere vel aliter immiscere, aut super hiis, vel eorum aliquo seu dependentibus, vel connexis jurisdictionem aliquam quomodolibet exercere præsumant.

Pænæ contra inobedientes.

§. 3. Cæteris quoque pęnis contra prædictos a Jure, vel ab Homine etiam ratione negligentiæ muneris, consecrationis non susceptæ statutis, aut inflictis, & aliis in suo robore permansuris.

Rescissio secus actorum.

§. 4. Irritum & inane censentes ex nunc, si secus vel aliter super hiis a quoquam, & qua-

(*a*) Ghirardaccius Hist. Bononien. lib. XXVIII.
(*b*) Ab electione die computandos.
(*c*) Inclusis extremis.

quavis auctoritate scienter, vel ignoranter imposterum contigerit quomodolibet attentari.

Clausulæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, decreti, declarationis, reservationis, & constitutionis infringere &c.

Dat. die 2. Aprilis 1410. Datum Bononiæ quarto Nonas Aprilis, Pontificatus nostri Anno Primo.

JOANNES XXIII.

PAPA CCVII.

ANNO DOM. MCCCCX.

POst Alexandri V. mortem Cardinales, qui Bononiæ cum eo erant Conclave ingressi die 17. Maii 1410. in Pontificem elegerunt Balthasarem Cossam, patria Neapolitanum, Diaconum Cardinalem S. Eustachii, qui Joannis XXIII. nomine sumpto solemniter consecratur, & coronatur die 25. mensis ejusdem. Perlatam depositionis suæ in Concilii Constantiensis Sessione XII. habita die 29. Maii 1415. sententiam ipsemet comprobavit, quinquennio postquam Papa electus fuerat. Martinus V. Balthasarem resipiscentem, humique provolutum S. R. E. Cardinalium Decanum, & Portuensem Episcopum esse voluit, die 23. Junii anno 1419. Ille vero sex post menses Florentiæ, Papæ Curiam sequens, mortuus est, & sepultus in Baptisterio S. Joannis.

I.

Declaratio pœnarum contra dantes aliquid vel promittentes, aut recipientes pro obtinenda gratia, vel justitia apud Sedem Apostolicam. *Ex Regest. in Archiv. Vatic.*

Non dissimilia statuit Bonifacius VIII. anno 1295. Constit. II. pag. 76.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

§. 1. CUm ex debito Pastoralis Officii Nobis quanquam immeritis superna dispositione commissi periculis animarum, quantum cum Deo possumus, & ut cæca cupiditas ac insatiabilis ardor habendi formidine pœnæ ab illicitis arceantur, de salutari providere remedio reddamur obnoxii, & ad audientiam nostram fuerit fide dignorum relatione perductum, nonnullos tam Curiales Curiamque Romanam sequentes, quam alios post assumptionem nostram ad apicem summi Apostolatus multa tam gratiam, quam Justitiam, concernentia, & in Beneficiis vacantibus, ac vacaturis, & in data etiam circa Rotulos, ac in dispensationibus, & absolutionibus, & aliis spiritualibus negotiis, seu Causis obtinuisse retrolapsis temporibus per simoniacam pravitatem, considerantesque, quod talia vergunt in dispendium animarum tam dantium, & recipientium, quam mediatorum, & procurantium illa fieri, & in denigrationem nominis Romanæ Curiæ, & sollicitantium actus hujusmodi detestabiles, & infandos. *Mala ex illicitis pactionibus provenientia narrat.*

§. 2. Nos igitur, quorum interest talibus detestandis criminibus obviare, & volentes, ut quos Dei timor a malo non revocat, saltem rigor ecclesiasticæ disciplinæ compescat, de Fratrum nostrorum consilio auctoritate apostolica præsenti Constitutione perpetuo valitura decernimus, statuimus, & etiam declaramus, quascunque gratias per quoscumque, & in quibusvis causis, seu negotiis gratiam, seu Justitiam concernentibus factas, & quæ imposterum fierent, in quibus intervenit, sive interveniet in futurum simoniaca pravitas, illicita pactio, seu etiam corruptela, & omnia, & singula inde secuta, & quæ sequerentur imposterum, necnon descriptiones quorumcunque facta, ac etiam facienda in Rotulis expectativarum, vel aliarum gratiarum, Cardinalium prædictorum Regum, Prælatorum, Ducum, Principum, & aliorum Dominorum contra, seu præter vo- *Gratias quascumque prævia qualibet pactione factas irritat.*

voluntatem illorum, pro quorum parte Rotuli sunt descripti, seu describendi de cætero, & etiam præsentati, ac præsentandi, fuisse, & esse nullas, ac nullius efficaciæ, roboris vel momenti, & nullum Jus potuisse, vel posse propterea, vel ob id in judicio, seu extra alicui quomodolibet resultare.

Illas qui inierint, pœnas a Canonibus, & Costitutionibus Apost. statutas incurrisse declarat.

§. 3. Et nihilominus tales dantes, paciscentes, vel promittentes, simoniace recipientes, Proxenetas, mediatores, seu tractatores, cujuscunque status, gradus, habitus, seu conditionis existant, incidisse in pęnas, & sententias a sacris Canonibus, & nostris Prædecessoribus Romanis Pontificibus hactenus contra simoniacos editas, & institutas.

Insuper anathemate ferit, a qua nonnisi in mortis articulo, aliisque hic expressis perfectis conditionibus absolvi vult.

§. 4. Si quis autem in futurum contra prohibitionem, & constitutionem nostram hujusmodi, cujuscunque status, gradus, seu conditionis fuerit, ut pręfertur, aliquid dederit, promiserit, pactus fuerit, vel receperit, seu tractaverit pro prædictis, vel aliquo ipsorum, quod pensata qualitate dantis, ac recipientis, & quantitate promissi vel donati simoniacam pravitatem sapiat, excommunicationis, & anathematis sententiis eo ipso percellatur, a quibus nullus absolutionis beneficium ab alio, quam a Romano Pontifice, nisi dumtaxat in mortis articulo, nec ad absolutionis hujusmodi beneficium, nisi prius tantumdem ejus, quod dederit, vel receperit, aut ejus quod dederit, vel receperit, aut ejus condignam estimationem miserabilibus, aut infirmis pauperibus integraliter largiatur, seu restituat, ullatenus admittatur, nisi forte ad hanc restitutionem sit penitus impotens, quo casu facta compensatione alterius boni operis possit absolui. Ita tamen quod si ad fortunam pinguiorem pervenerit, restitutionem ipsam faciet dicto modo.

Pœnas adiicit temporales.

§. 5. Laicales quoque personæ etiam cujuscumque status, gradus, seu conditionis fuerint, quę præmissa, vel eorum aliqua contempserint, seu neglexerint observare, eo ipso simili sententia innodentur. Et nihilominus eas omnibus honoribus, dignitatibus, Privilegiis, exemptionibus, & gratiis, nec non feudis, & retrofeudis, & bonis aliis, quæ a Romana, vel aliis Ecclesiis, Monasteriis, aut singularibus Personis Ecclesiasticis, etiam in quibusvis dignitatibus constitutis quomodolibet obtinuissent, privamus, & privatas declaramus, atque decernimus eo ipso: ipsaque Feuda, & alia bona ad concedentes esse protinus devoluta, ac illas inhabilitamus ad similia & alia imposterum obtinenda. Et pręmissa trahi, extendique volumus ad præterita post assumptionem hujusmodi pręsentia, & futura.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum Constitutionis, declarationis, & privationis infringere &c.

Dat. die 1. Junii 1411. An. II.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Kalendis Junii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

II.

Erectio Cathedralis Ecclesiæ Leopolien in partibus Russiæ cum privilegiorum concessione.

Ex Regest. eodem

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

IN eminenti specula militantis Ecclesiæ Romanus Pontifex beati Petri cælestis Clavigeri Successor, ac in terris ab eo, qui Celum terramque regit solus, habet super universam creaturam plenitudinem potestatis, ex trono suæ ineffabilis potentię super universas Orbis Ecclesias, terræque latitudinem præcipuum facultatis obtinens principatum, pervigilis more Pastoris suæ providentię oculis universum Orbem Terrarum, ac Nationum in illo degentium qualitates paterna consideratione discutiens, ac examinans diligenter, ex injuncto sibi desuper pastoralis officii onere singulorum salutem appetens, & exquirens superna fultus potentia diversis diversa pro mudanorum eventuum casibus, ac pro meritis præmia distribuens quosdam exaltat & sublevat, & ad alta rerum fastigia magnitudine dignitatis attollit, & tanquam dispensator munificus donis specialibus ac electivis muneribus erga devotos filios sinum aperit apostolicę largitatis: præsertim erga loca illa, in quibus in agro irriguo Ecclesiæ sanctæ Dei novellæ plantationis in odorem suavitatis fructus in ubertate succedit, & quę fidelis ex nova plantatione hujusmodi & celeber incolit populus: in hiis præcipue, quæ exaltationem Catholicæ fidei, ac etiam Ecclesiarum incrementa respicere dignoscuntur, ut si & quemadmodum ipsarum Ecclesiarum necessitas exigat, catholici Populi profectus exposcat, requirat animarum salus, & accedat commoditas Populorum, ac locus alias populositate, ac reliquis ad humanæ vitę commodum necessariis celeber ac insignis, ubi sedes Episcopalis aut Metropolis non consuevit existere, videatur merito illustrandus decore præcipuo Ecclesiarum in illo statum immutet, ac illis per erectionis, ac translationis ministerium titulum adaugeat sublimioris excellentiæ, atque gradus honoris tituli pariter, & decoris ut per harum distributionem providam partes sibi creditæ sollicitudinis, prout in Altissimo conspicit expedire, salubriter exequatur.

Quibus de causis novæ erigendæ sint Ecclesiæ.

Petente itaque Uladislao Poloniæ Rege.

§. 1. Cum itaque nuper pro parte carissimi in Christo Filii nostri wladislai Regis Polonię Illustris, ac Domini Russiæ nobis expositum fuerit, & summa cum instantia supplicatum, ut pro defensione fidei orthodoxæ, ac etiam incremento, fideliumque salute ac reductione ad ovile dominicum infidelium, & oberrantium Populorum oppidum Lamburiga alias Lywowen. seu Leopole vulgariter nuncupatum in Partibus Russiæ Kalitien. Diæcesis in Civitatem, & Parochialem Ecclesiam Sanctæ Mariæ in dicto oppido situatam in Cathedralem, & Metropolitanam Ecclesiam erigere, & Civitatis ac Me-

Metropolicæ dignitatum titulis decoraremus, ac Kalitien. Metropolitan. ad Leopolien. Ecclesias & Locum, utpote celebriorem, ac insigniorem, & cunctis opportunitatibus & populi magnitudine, atque frequentia potiorem transferre de benignitate Apostolica dignaremur.

Archiepiscopatum Leopoliensem erigit.

§. 2. Nos igitur attendentes maximum ex præmissis profectum Catholicæ fidei emersurum, ac paterna illis benignitate, ac maturitate discussis, suadentibus nonnullis aliis rationabilibus causis ad id nostrum inducentibus animum, ac præfati Regis in hac parte supplicationibus inclinati, matura cum Venerabilibus Fratribus nostris S.R.E. Cardinalibus super hoc deliberatione præhabita, ac de eorumdem consilio & assensu, & de Apostolicæ potestatis plenitudine, ac ex certa scientia, ad honorem Omnipotentis Dei Patris, & Filii & Spiritus Sancti, beatę semperque Virginis Mariæ, sub cujus vocabulo præfata Leopolien. Ecclesia fundata fore dignoscitur, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, totiusque Cęlestis Curię laudem, gloriam, & exaltationem, status nostri, & Ecclesiæ Sanctę Dei, divini cultus augumentum, fideliumque salutem, præfatum oppidum Lamburga alias Leopolien seu Lywowen. vulgariter nuncupatum, in Civitatem Leopolien., ac præfatam Parochialem Ecclesiam B. Marię in Cathedralem, atque Metropolim auctoritate Apostolica pręsentium tenore erigimus: ac ipsum oppidum Leopolien. Civitatis, ac ipsam Ecclesiam B. Marię Metropoliticæ dignitatis, honoris, & decoris titulo de specialis dono gratiæ decoramus, ac etiam insignimus & ipsam Leopolien. Ecclesiam in memoriam indelebilem eorum, quæ in hac parte geruntur, Metropolitan. perpetuis futuris temporibus volumus nuncupari.

Ad illum transfert Kalitien, Ecclesiæ Metropolicum jus.

§. 3. Ac præfatam Kalitien. Ecclesiam, sedemque Metropoliticam cum electo ipsius, cui nuper est de ipsa Kalitien. Ecclesia per nos gratiose provisum, prout in aliis nostris desuper confectis literis plenius continetur, ad sedem Leopolien. atque Metropolim supradictam de consilio ac scientia, & auctoritate pręfatis transferimus per præsentes.

Archiepiscopis cætera Metropolitanorum Privilegia concedit.

§. 4. Statuentes, quod de cętero qui dictæ præficientur Ecclesiæ Leopolien. in perpetuum Archiepiscopi Leopolien nuncupari debeant, & censeri, ac Archiepiscopalia, & Metropolitica insignia gerere, jura, Jurisdictiones, & cętera exercere, ministrare, ac exequi valeant, quę Metropolitani in eorum Civitatibus, Diæcesibus, atque Provinciis de jure possint.

Suffraganeas designat Ecclesias.

§. 5. Ac etiam scientia, & auctoritate præfatis de eorumdem fratrum nostrorum consilio nostras filias prædilectas, Pręmislien. Chelmensem, Camenecen., woldimurien. Cereten., Kyowien. Ecclesias, & earum quamlibet, ipsarumque Episcopos tam pręsentes, quam qui eis pro tempore præesse contigerit, & quascumque alias in partibus illis secundum Ritus Græcorum viventes Ecclesias, earumque Episcopos cum earum, & cujuslibet ipsarum Civitatibus, & Diæcesibus, juribus, & pertinentiis universis ipsi Leopolien. Ecclesię, tanquam ipsarum Metropoli, & Archiepiscopo Leopolien pro tempore existenti pro eorum suffraganeis, atque Provincia harum serie decernimus perpetuo fore, & esse subiectos, atque subiectas, & subiicimus per præsentes: ita quod de cętero ad illa omnia & singula teneantur, & astricti sint eisdem Metropoli, & Archiepiscopo Leopolien. pro tempore existenti, ad quæ suffraganei sui Metropolitanę Ecclesiæ, atque Metropolitano tenentur Archiepiscopo secundum canonicas sanctiones.

Antiqua novæ Metropoli confirmat Privilegia.

§. 6. Necnon quod Archiepiscopus, Ecclesia, & Capitulum Leopolien. hujusmodi, qui sunt pro tempore, de cętero omnibus Privilegiis, exemptionibus, gratiis, ac Indultis Apostolicis, & aliis quibuscumque potiantur, & gaudeant, quibus de Jure Metropolitanæ Ecclesiæ, & Archiepiscopi, & eorum Capitula possunt, & quæ poterant etiam ante erectionem, & translationem hujusmodi Archiepiscopus, Ecclesia, & Capitulum Kalitien hujusmodi, necnon præfata Parochialis Ecclesia B. Mariæ Leopolien, ac Rector, qui ei pro tempore præerat.

De obedientia ejus Archiepiscopo exhibenda.

§. 7. Quodque cunctiSuffraganei, Clerici, & Laici Leopolien. prius Kalitien. Provinciæ Archiepiscopis Leopolien., qui erunt pro tempore, tanquam Metropolitanis eorum debitos obedientiam, reverentiam, & honores exhibeant, sicut Archiepiscopis Kalitien., qui fuerunt pro tempore, exhibere hactenus consueverunt, ac etiam debuerunt.

Leopolien. Ecclesiæ consulit indemnitati.

§. 8. Et quod nullus ipsius prius Kalitien. Ecclesiæ seu Metropolis possessiones auferre, aut ablatas retinere seu minuere, aut ipsos Archiepiscopum, Ecclesiam, & Capitulum Leopolien. aliquibus molestiis fatigare seu perturbare præsumat: sed omnia eis integra, & illibata serventur eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt, usibus omnimodis perpetuis temporibus profutura Sedis Apostolicæ licentia semper salva.

Obstantibus derogat.

§. 9. Hujusmodi, & aliis Privilegiis Indultis, & concessionibus eisdem Kalitien. Leopolien. Premislien. Chelmen. Camenecen woldimurien. Cereten., & Kyovien., & aliis Ecclesiis supradictis concessis, quæ possent præsentibus obviare, non obstantibus quibuscunque.

§. 10. Volumus autem statuentes, quod si qua ex Premislien., Chelmen., Camenecen. woldimurien., Cereten., & Kyovien., seu aliis secundum Ritus Græcorum viventibus Ecclesiis supradictis alicui Metropoli Christianorum subjecta existeret, quæ ad subjectam unam seu plures Ecclesias præsens concessio pro suffraganeis, cęteris tamen in suo robore duraturis nullius existat efficacię vel valoris.

§. 11. Decernentes ex nunc irritum, & inane si secus super iis a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

§. 12. Nul-

Clausulæ.

§. 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum erectionis decorationis translationis statuti constitutionis subjectionis, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 28. Augusti 1412. An. III.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, quinto Kalendas Septembris, Pontificatus nostri Anno Tertio.

III.

Ex Regest. eodem.

Damnatio Librorum seu Tractatuum Joannis Vviklef Dialogi, & Trialogi nuncupatorum, cum prohibitione eos legendi, seu exponendi in quibuscumque Universitatibus seu Studiis.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Cura Sedis Apost. succrescentes hæreses extirpare.

IN Generali Concilio inter omnes Apostolicæ Sedis instantias, quas ad regimen christiani populi jugiter impendit, illa videtur esse præcipua, ut cum aliquam doctrinam suboriri senserit, quæ oculos divinæ Majestatis offendere, & grave in se periculum animarum continere possit, eam, ne propagetur ulterius, & per eam mentes fidelium damnabiliter capiantur mox studeat extirpare.

Libros Jo. Vviklef errori bus scatentes.

§.1. Cum ergo in nonnullis mundi partibus quidam curiosi ea discere atque docere, non quæ ad animarum salutem & augumentum fidei, sed ad suum fastum ampliandum, & Catholicæ Fidei subversionem cedunt, quosdam Libellos, seu volumina vel tractatus, & opuscula, quæ dicuntur Joannis Vviklef, videlicet Dialogum, Trialogum, & alios plures libros, quos præsentibus haberi volumus pro expressis, nomine dicti Joannis wiklef inscriptos, & intitulatos non solum in scholis frequentare, sed etiam ad populum in sermonibus exponere nitantur; in quibus Libellis, Voluminibus, seu tractatibus multa hæretica Dogmata, multique continentur errores, & in fide minus recte sonantes, & per quos simplices, & indocti a veritatis tramite deviari, experti vero atque docti nimium scandalizari perhibentur; quæ ad nostram & hujus Sacri Concilii deducta sunt publicam notionem.

A Sapientibus examinatos viris.

§.2. Nos, ut ex injuncti nobis Pastoralis officii debito tenemur, volumus in iis, quantum cum Deo possumus, occurrere animarum periculis, ne, quod ait Apostolus, variis & peregrinis Doctrinis Christi fideles in devium abducantur, quos etiam summa cura salvator ammonuit, ut caverent a fermento Phariseorum, cujus rei perniciosissimam pestiferamque malitiam optime frequenti manifestat exemplo: nam veluti fermentum testimonio Apostolico tam massam corrumpit, sic hæreticorum falsa doctrina omnem Catholicam eruditionem, cui admiscetur veluti rabidum venenum, nisi occurreretur, inficeret. Quam etiam doctrinam abhominationem desolationis idem Salvator appellavit: dicens cum audieritis abhominationem desolationis, quem locum Doctor sacer Hieronymus exponens abhominationem dicit posse intelligi omne dogma perversum: volentes autem in præmissis, licet notoria sint, mature procedere, & omne scrupulositatis dubium amputare, certis ex Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, atque nonnullis Episcopis Sacræ Theologiæ utriusque Juris Professoribus, & aliis, commisimus de præmissis inquirere, & negotium hujusmodi diligenti examinatione discutere.

§. 3. Ex quorum Processu, & relatione nobis, & eidem Sacro Concilio constitit atque constat præmissa tam per facti evidentiam, quam per plures diffinitivas sententias tam auctoritate apostolica, quam nonnullorum Archiepiscoporum in suis Conciliis, & locis insignibus, & diversis fuisse, & esse notoria, atque vera.

Igni tradi jubet.

§.4. Nos igitur eodem approbante Concilio declaramus, & decernimus illa esse notoria, quæ nulla possint defensione tueri, & super illis fore tanquam super notoriis procedendum, & exurgentes in Dei virtute contra hanc falsam, perversam, pestiferamque doctrinam eodem sacro approbante Concilio dictos Libellos, tractatus, & opuscula videlicet Dialogum, Trialogum et omnes alios hujusmodi Libellos, & alia, quæ ejusdem Joannis Vviklef nomine inscribuntur, & intitulantur, cujuscumque Artis, & facultatis existant, attento maxime, quod in eis licet aliqua vera scripta sint, falsa tamen illis veluti Lepra in humano Corpore permixta sunt, & in eorum Lectione periculose, tanquam inter scorpiones, & colubres Christifideles versarentur, damnamus, & reprobamus atque Salvatoris sententiam exequentes dicentis, si quis in me non manserit mittetur foras, & sicut palmes arescet, & in ignem mittetur, & ardet igne, jubemus publice concremari.

A quoquam teneri, vel doceri vetat.

§. 5. Ejusdem etiam auctoritate Concilii districtius inhibentes, ne quis Christi nomine insignitus, audeat aliquem vel aliquos seu aliqua ex dictis Libellis, tractatibus, & opusculis dicti Joannis wiklef nomine inscriptos aut in titulatos legere & exponere, docere vel tenere, aut illis ac nomine & auctore illo wiklef uti, vel illum ut auctorem, nisi forte in illorum reprobationem allegare publice vel occulte.

Episcopis imperat, ut perquisitos publice cremari faciant.

§. 6. Et ut de medio Ecclesiæ illa periculosa, spurcissimaque Doctrina elimninetur omnino, jubemus, per locorum ordinarios libros tractatus, & opuscula hujusmodi etiam auctoritate apostolica per Censuram Ecclesiasticam etiamsi sit opus cum adiectione, quod contra non parentes procedetur, tanquam contra fautores hæresis, diligenter inquiri, & repertos ignibus publice concremari.

Contra inobedientes tamquam de fide suspectos procedendum.

§. 7. Si quis autem hujusmodi sententiæ, inhibitionis, decreti, atque jussionis violator, aut attemptator extiterit, statuimus eodem approbante Concilio, contra ipsum veluti suspectum de fide procedere.

§. 8. Monemus insuper auctoritate præmissa omnes, & singulos, qui voluerint tueri me-

memoriam dicti Joannis wickleffi, ut infra novem menses proxime futuros, quos pro primo secundo, & tertio, atque peremptorio termino assignamus compareant apud Sedem Apostolicam coram Nobis, vel nostro successore canonice intrante, vel in hoc sacro Concilio, vel alibi, ubi contigerit nos, vel successorem prædictum residere, dicturi, allegaturi, quidquid voluerint, ne idem Joannes licet ab humanis ereptus de hæresi condemnetur.

Vvicleffi defensoribus in dicta dies.

§. 9. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum declarationis, Decreti, damnationis, reprobationis, jussionis inhibitionis, statuti, monitionis, & assignationis infringere &c.

Clausulæ.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto Nonas Februarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Dat. die 2. Februarii 1413. An. III.

IV.

Indictio Generalis Concilii Constantiensis pro die 1. mensis Novembris anni 1414.

Joannes Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Proemium.

AD pacem & exaltationem Ecclesiæ, & tranquillitatem christiani populi, prompto corde, & efficaci desiderio intendentes, ea libenter ordinamus, & quęrimus, per quæ hujusmodi pax, & exaltatio tranquillitatis merito valeant provenire.

§. 1. Dudum siquidem fel. record. Alexander PP. V. antecessor noster, in sacro Generali Pisano Concilio tunc pręsidens, ex quibusdam magnis & arduis causis eumdem moventibus, ipso approbante Concilio inter cætera decrevit, iterum generale Concilium ex tunc ad triennium per se, vel successorem suum, in loco, de quo sibi, vel eidem successori videretur, fore solemniter convocandum. Idemque prædecessor ea, quę circa reformationem Ecclesiæ expedienda restabant, pro tunc suspendit, ipsumque Concilium usque ad tempus triennii pręfatum continuandum statuit, & prorogavit.

Ab Alexandro V. statutum jam de Generali indicendo Concilio.

§. 2. Postmodum vero ipso Alexandro prædecessore nostro, sicut Deo placuit, vita functo, nobisque divina favente clementia ad apicem summi Apostolatus assumptis, dum tempus ejusdem triennii jam advenerat, & nos per vestigia ejusdem prædecessoris incedere, & ordinationem præfatam ab eo in Concilio, ut præfertur, factam puro corde, & recta voluntate adimplere properaremus, quibusdam rationibus tunc expressis, animum nostrum moventibus Concilium hujusmodi in Romana Urbe (quę paulo ante de manibus hostium recuperata, pręsentiam nostram pro ipsius conservatione plurimum flagitabat) debito tempore convocavimus.

A Joanne convocatum Concilium Romam.

§. 3. Verum quia veniente postea tempore constituto Prælati, & cæteri qui hujusmodi Concilio interesse debebant, nequaquam in tanto numero convenerunt, quantum rerum agendarum pondus & magnitudo requirere videbatur, nos post alias prorogationes per nos factas, tandem Concilium ipsum ad mensem Novembris nunc pręsentem solemniter prorogavimus, ac celebrandum statuimus. Locum autem reliquimus infra certum tempus declarandum, ut interim super eo maturius consuleremus.

Vocatis non venientibus alio indictum.

§. 4. Post hæc vero, infradictum tempus nondum elapsum, per literas carissimi in Christo filii nostri Sigismundi electi in Regem Romanorum, & Hungariæ Regis Illustris, instantissime requisiti, ut non properaremus in declaratione hujusmodi loci pro Concilio faciendo, sed tam in declaratione loci pręदicti, quam etiam in tempore dicti Concilii celebrandi supersedere vellemus, donec ipsi Nuncios suos super hoc instructos ad nostram pręsentiam destinarent;

Instante vero Sigismundo Augusto tempus convocationis prorogatum.

§. 5. Nos votis ejusdem Regis, quę ex zelo devotionis, & puritate fidei emanare conspiciebamus, annuentes, adventum præfatorum Nunciorum de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, & Prælatorum, qui Romæ in generali Concilio ad hoc vocati fuerunt, voluntate, consilio, & assensu duximus expectandum. Deinde cum post Romanæ Urbis miserabilem casum ad nos tunc apud Florentiam existentes ejusdem Regis Nuncii accessissent, & ex parte ejusdem Regis multa nobis circa materiam suggessissent, eorum auditis relatibus, pro pleniori expeditione dilectos filios nostros Antonium tit. S. Cæciliæ Presbyterum, & Franciscum tit. SS. Cosmæ & Damiani Diaconum, S. R. E. Cardinales, cum plena potestate super hujusmodi electione loci, & deputatione temporis, ac simul cum eis dilectum filium nostrum nobilem virum Manuelem Chrisoloram Militem Constantinopolitanum, ad præsentiam ejusdem Regis transmisimus; qui ad eum venientes, tandem de ipsius Regis consilio, & assensu Civitatem Constantien. Provinciæ Moguntinen. pro loco hujusmodi Concilii celebrandi concorditer elegerunt, ac tempus ad initiandum hujusmodi Concilium statuerunt diem primum mensis Novembris proxime venturi.

Ab ejusdem Regis Oratoribus, & Joannis delegatis selecta ad hoc Constantiæ Urbs, & die prima Novembris futuri.

§. 6. Deinde vero Nos, qui pro quibusdam arduis, & magnis negotiis cum eodem Rege juxta nostrum, & ipsius desiderium personaliter convenientes, certificati ab eo de habilitate, capacitate, & securitate Civitatis Constantiæ antedictæ, quam securitatem ipse Rex præstiturum, & in ipso Concilio personaliter affuturum pollicetur, volentes, & ab intimis cupientes, ut præfata celebratio Concilii salubriter impleatur, & optatum consequatur effectum, hujusmodi electionem loci, & temporis, ut præfertur, factam, auctoritate apostolica tenore præsentium de eorumdem Fratrum nostrorum consilio, & assensu ratificamus, approbamus, & confirmamus, ac ei Apostolici roboris adjicimus firmitatem, præfatumque Concilium in Civita-

Hæc ab eodem firmata Joanne.

vitate prædicta Constantiensi die 1. mensis Novembris proxime venturi, initiandum, & auctore Domino exinde celebradum, eadem auctoritate, & consensu harum serie statuimus, pronunciamus, & decernimus.

Ecclesiarum Prelatos, Reges, aliosque ut Concilio intersint, hortatur.

§. 7. Venerabiles Fratres nostros Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & dilectos filios electos Abbates, & cæteros Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælatos requirentes, hortantes, & monentes, ac in virtute præstiti juramenti, & sanctæ obedientiæ eisdem mandantes, quatenus personaliter; necnon carissimos in Christo Filios Reges, & nobiles viros Duces, Principes, Marchiones, & alios, qui hujusmodi Concilio interesse debent, vel qui prodesse possunt quoquomodo, per viscera caritatis D. N. JESU CHRISTI invitantes, & exhortantes, quatenus pro pace Ecclesiæ, & omnium Christianorum, etiam personaliter, vel si personaliter non possint, per solemnes Oratores congruo tempore Concilio dicto debeant interesse; ut sic congregata fidelium multitudine copiosa, ea, quę in eodem Concilio agenda incumbunt, Deo auctore & adiutore salubriter ordinentur. Nulli ergo &c.

Dat. die 9. Decem. 1413 An. IV.

Datum Laudæ, quinto Idus Decembris, Pontificatus nostri Anno Quarto.

MARTINUS QUINTUS.

PAPA CCVIII.

ANNO DOM. MCCCCXVII.

ANno 1417. die 11. Novembris Cardinales, aliique a Concilio Constantiensi nominati Electores Nationum universali Ecclesiæ præfecere Odonem Columna S. Georgii ad Velum aureum Diaconum Cardinalem, qui Martinus V. voluit appellari & die 21. mensis ejusdem consecratione suscepta solemniter coronatus est. Hic annis XIII. mensibus III. diebus X. quibus summo præ fuit Sacerdotio, regnante in Occidente Sigismundo, in Oriente vero Emmanuele II. mox Joanne VII. Palæologo, tribus habitis promotionibus decem & octo Cardinales creavit pręter Balthasarem Cossam, quem Sacri Cardinalium Collegii Decanum, & Portuensem Episcopum esse permisit, & quatuor Pseudo-Cardinales Petri de Luna, quos vera Cardinalitia dignitate decoravit. Obiit vero Romæ die 20. Februarii 1413. & sepultus est in Ecclesia Lateranensi. Vacavit Sedes dies XI.

Mortuo Petro de Luna anno 1424., tres ii, quos Pseudo-Cardinales ante obitum dixerat, ejus loco non absque enormi Simonia mense Junio sequentis anni Papam dixere Ægydium Sancii Munionis Canonicum Barcinonensem, qui Clemens VIII. appellatus est. Hic quintum post annum papalia deponens insignia ac Martinum V. pro legitimo Pontifice agnoscens exemplum suis dedit pacem Ecclesiæ hac quoque ex parte reddendi, quod præstiterunt.

I.

Damnatio errorum Joannis Vvicleff, Joannis Huss, Hieronymi de Praga, & aliorum, de Sacramentis Ecclesiæ male sentientibus, eorumque complicum & fautorum. Ac forma hæreticos, suspectosque de hæresi examinandi.

Damnatum alias a Joanne XXIII. Vickleffum vidimus superius in Const. Joannis III. pag. 416.

Mar-

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopis, Episcopis, ac Inquisitoribus hæreticæ pravitatis ubilibet constitutis, ad quos literæ præsentes pervenerint, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proemium.

INter cunctas pastoralis curæ solicitudines, quibus premimur incessanter, illa potissime fortius nos angit, ut hæreticis de finibus Christicolarum expulsis, suisque falsis doctrinis & erroribus perversis penitus, quantum nobis ex alto conceditur, extirpatis, orthodoxa & catholica fides integra & illibata permaneat, ac populus Christianus in ejusdem fidei sinceritate, quolibet obscurationis semoto velamine, immobilis & inviolatus persistat.

Episcoporum negligentiam novas hæreses a Vicklefo Jo. Huss, & Hieronymo de Praga disseminatas deplorat.

§. 1. Sane dudum plusquam omnibus retroactis temporibus in nonnullis regionibus & dominiis, presertim in Regno Bohemiæ & Marchionatu Moraviæ, ac locis & districtibus illis vicinis, adversus fidei catholice dogmata insurrexerunt quondam hæresiarchæ, circuncelliones, schismatici & seditiosi luciferina superbia & rabie lupina evecti, dæmoniorum fraudibus illusi, de vanitate in idipsum (licet forent de diversis mundi partibus oriundi) convenientes, & caudas colligatas habentes, dannatæ videlicet mem. Joannes Vvicleff. de Anglia, Joannes Husz de Bohemia, & Hieronymus de Praga, qui utinam alios secum ad infidelitatis interitum non traxissent. Nam ubi hujusmodi pestilentes personæ perversa dogmata pertinaciter seminabant, in suæ doctrinæ pestiferæ primordio prælati, & alii judiciariæ potestatis regimina exercentes, tamquam canes muti non valentes latrare, nec ulciscentes cum Apostolo in promptu omnem inobedientem, hæresiarchas ipsos pestiferos & dolosos, eorum lupinam rabiem truculentam statim, ut adstricti fuerant canonice coercere, eosque de domo Domini corporaliter eiicere non curarunt, sed sacrilegam, falsam, & perniciosam ipsorum doctrinam, per longas moras negligenter convalere permiserunt: populorum multitudo illorum opinionibus falsis decepta pro veris accepit, quæ diu mendaciter & perniciose, ac damnabiliter seminaverant, eisque credendo a recta fide cecidit turba multa, & errore devio involvitur, proh dolor, paganorum, adeo quod per diversa illarum, eisdemque convicinarum partium climata, oves Christi catholicas hæresiarchæ ipsi successive infecerunt, & in stercore mendaciorum fecerunt putrescere.

Eos itaque Concilium Constantiense a fidelium cætu segregavit.

§. 2. Quapropter generalis Constantiensis Synodus tantam fidelium, & fidei orthodoxæ plagam, & ruinam videns, exclamare compulsa est cum Augustino. Quid faciet Ecclesiæ medicina, salutem omnium materna caritate conquirens, tamquam inter phreneticos, & lethargicos æstuans? Numquid contemnere, numquid desistere, vel debet, vel potest? Certe non, secundum eumdem, imo utriusque sit necesse est molesta, quæ neutris est inimica. Nam & molestus est medicus furenti phrenetico, & pater indisciplinato filio, ille ligando, iste cædendo, sed ambo diligendo. Si autem negligant, & eos perire permittant, inquit Augustinus, ista mansuetudo potius falsa crudelitas est. Proinde Synodus præfata ad omnipotentis Dei gloriam, ipsiusque catholicæ fidei, ac Christianæ Religionis conservationem, augmentum, & animarum salutem, & præservationem, eosdem Joannem Vvicleff, & Joannem Husz, & Hieronymum, qui inter cetera de sacro Eucharistiæ sacramento, & aliis sacramentis Ecclesiæ, & articulis fidei, aliter quam sancta Romana Ecclesia credit, & tenet, & prædicat, & docet, quamplurima temere, & damnabiliter credere, ac tenere, prædicare, atque docere pertinaciter attentabant, velut hæreticos & pertinaces ac obstinatos jam a communione fidelium separatos, de domo Dei corporaliter ejecit, & spiritualiter ejectos declaravit, & alia nonnulla circa præmissa utilia, & salubria statuit, & decrevit, per quæ alii, qui causantibus hæresiarchis, eorumque falsis doctrinis hujusmodi spiritualiter de domo Dei exierant, per vias canonicas reducerentur ad semitas veritatis.

§. 3. Et quia sicut dolenter accepimus, non solum in regno Bohemiæ, & Marchionatus dominiis, & locis supradictis, verum etiam in quibusdam partibus, & provinciis contiguis, seu vicinis eisdem, etiam nonnulli ex sectatoribus & sequacibus hæresum, ac errorum hæresiarcharum prædictorum, timore divino, & pudore humano prorsus abiectis, nec de ipsorum, & præsertim Joannis Husz, & Hieronymi interitu miserabili sumentes conversionis, & poenitentiæ fructum, sed tamquam in profundum pressi peccatorum, dominum Deum blasphemare non cessant, ducentes in irritum nomen ejus, quorum mentes pater mendacii sic damnabiliter excæcavit, ut prædictos libros, codices, & opuscula, hæreses, & errores continentes seu continentia, dudum etiam per Synodum præfatum damnatos, & damnata, ac ignibus concremanda deputata, & concremata, legunt, student, ac ex eis in sui & multorum simplicium periculum, nedum contra statuta, decreta, & ordinata in Synodo supradicta, sed etiam contra canonicas sanctiones dogmatizare præsumunt in animarum periculum, ac puritatis fidei denigrationem, & scandalum plurimorum.

Sed nonnullis eorum Sectatoribus illorum legentibus libros, hæresesque tuentibus.

§. 4. Nos igitur attendentes, quod error, cui non resistitur, approbari videtur, ac malis, & perniciosis erroribus hujusmodi resistere, ac eos de medio Christi fidelium, & præsertim de supradictis Bohemiæ, & Moraviæ dominiis, & districtibus ac confinibus, & viciniis eorum, ne amplius, & latius se extendant, funditus evellere cupientes, discretioni vestræ, sacro approbante Concilio Constantiensi, per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus vos Archiepiscopi, & Episcopi, ac electi, & quilibet vestrum, per se, seu alium, vel alios, quos

Martinus PP. Ecclesiarum mandat Prælatis, ut eosdem tamquam hæreticos judicatos sæculari tradant Curiæ puniendos.

quos graves, & idoneas personas spiritualem jurisdictionem habentes esse volumus, omnes & singulos cujuscumque dignitatis officii, præeminentiæ, status, vel conditionis existant, & quibuscumque nominibus censeantur, qui de præexcelso, salutifero, & supermirabili sacramento Corporis & Sanguinis D. N. JESU CHRISTI, vel de Baptismate seu peccatorum confessione, pœnitentiæ pro peccatis injunctione vel reliquis Ecclesiasticis sacramentis, seu fidei articulis, aliter sentire aut docere, quam Sacrosancta Romana Ecclesia, & universalis docet, prædicat & observat, aut articulos, seu libros, & doctrinas præfatorum hæresiarcharum Ioannis Vvicleff, & Ioannis Husz, & Hieronymi, per eamdem Constantiensem Synodum cum suis auctoribus, ut prædicitur, damnatos, & damnatas, tenere, credere, & dogmatizare, ac vitæ finem ipsorum hæresiarcharum publice vel occulte pertinaciter quomodolibet laudare, vel approbare præsumpserint, eorumque receptatores, defensores, & fautores quoslibet etiam contemplatione prædictorum errorum, necnon credentes, & adhærentes eisdem, tamquam hæreticos judicetis, & velut hæreticos sæculari Curiæ relinquatis.

Receptatores eorum coerceant.

§. 5. Receptatores quoque, fautores, & defensores hujusmodi pestiferarum personarum, quæ erroribus ipsis crediderint, nec favore, aut contemplatione errorum ipsorum, sed forte carnalis amoris causa, vel occasione alia hujusmodi personas pestiferas receptaverint, præter pœnas ab utroque jure talibus inflictas, per judices competentes tanta severitate pœnarum in tam enormi scelere ultionem accipiant, quod cedat ceteris crassantibus in exemplum, ut quos Dei timor a malo non revocat, saltem coerceat severitas disciplinæ.

Cum obduratis præviis monitionibus severe utantur.

§. 6. Cum reliquis vero, hujusmodi secta damnabili quomodolibet infectis, qui post competentem monitionem, ac frequentem exhortationem, qua pie erga eos, spe correctionis, & emendationis, ac ad melioris vitæ frugem conversionis, usum est, a prædictis erroribus, & secta noluerint resipiscere, & ad gremium unitatemque sanctæ matris Ecclesiæ, ac fidem catholicam, quæ sola salvare potest, sine qua nulli veræ salutis subsidium contingit, plene recognoscere, & confiteri, justitiæ severitas, prout facti poposcerit qualitas dulcore misericordiæ temperetur.

Principesque omnes moneant eosdem ut expellant suis ex dominiis.

§. 7. Et nihilominus omnes Christianæ, & Catholicæ fidei professores, Imperatorem, reges, duces, principes, marchiones, comites, barones, milites, potestates, rectores, consules, proconsules, scabinos, communitates, & universitates regnorum, provinciarum, civitatum, oppidorum, castrorum, villarum, terrarum, aliorumque locorum hujusmodi, necnon ceteros jurisdictionem temporalem exercentes, juxta juris formam, & exigentiam auctoritate apostolica exhortando moneatis, & requiratis, ut de regnis, provinciis, civitatibus, oppidis, castris, villis, terris, & omnibus aliis locis, ac dominiis supradictis, omnes, & singulos hæreticos hujusmodi secundum tenorem Lateranensis Concilii, quod incipit, sicut ait, ad instar etiam irretitorum crimine usurarum, quos publice, vel manifeste per facti evidentiam cognoverint esse tales, tamquam oves morbidas gregem Domini inficientes expellant, donec, & quousque a nobis seu vobis, vel aliis Iudicibus Ecclesiasticis vel Inquisitoribus, fidem & communionem Romanæ Ecclesiæ tenentibus, aliud recipiant in mandatis, nec eosdem in suis districtibus prædicare, domicilia tenere, larem fovere, contractus inire, negociationes, & mercantias quaslibet exercere, aut humanitatis solatia, cum Christi fidelibus habere permittant.

Hæreticos ecclesiastica, privari vult sæpultura, eorum autem bona confiscari.

§. 8. Et si tales hæretici publici ac manifesti, licet nondum per Ecclesiam declarati, in hoc tam gravi crimine decesserint, Ecclesiastica careant sepultura, nec oblationes fiant, aut recipiantur pro eisdem: bona tamen ipsorum a tempore commissi criminis secundum canonicas sanctiones, confiscata, non occupentur per illos, ad quos alias pertinerent, donec per hujusmodi judices Ecclesiasticos super hoc potestatem habentes, sententia declaratoria super ipso hæresis crimine fuerit promulgata.

De suspectis.

§. 9. Qui autem de hæresi per judicem competentem ecclesiasticum inventi fuerint sola suspicione notati seu suspecti, nisi juxta considerationem, & exigentiam suspicionis qualitatemque personæ, ad arbitrium judicis hujusmodi propriam innocentiam congrua devotione monstraverint, in purgatione eis canonice indicta deficientes, & se canonice purgare non valentes, aut pro hujusmodi purgatione facienda, obstinatione damnabili jurare renuentes, tamquam hæretici condemnentur. Qui vero dictam innocentiam monstrare ex quadam negligentia seu desidia, & purgationem hujusmodi facere omiserint, anathematis gladio feriantur, & usque ad satisfactionem condignam ab omnibus evitentur; ita quod si per annum in excommunicatione hujusmodi perstiterint, ex tunc velut hæretici condemnentur. Si quis vero super aliquo sæpedictæ pestiferæ doctrinæ hæresiarcharum prædictorum, vel aliquibus articulis dumtaxat scandalosis, temerariis, seditiosis, vel piarum aurium offensivis, culpabilis repertus fuerit, canonice puniatur. Si vero propter solam infamiam, aut suspicionem dictorum articulorum, vel alicujus ipsorum, quis repertus fuerit suspectus, & in purgatione canonica propter hoc sibi indicta deficeret, pro convicto habeatur, & tamquam canonice convictus puniatur.

Innovata Bonifacii VIII. in cap. 18. de Hæret. Constitutio.

§. 10. Et insuper dispositionem fel. rec. Bonifacii Papæ Octavii prædecessoris nostri, quæ incipit, ut inquisitionis negotium renovantes, & etiam exequentes, universas potestates, & dominos temporales, & judices antedictos quibuscunque dignitatibus vel officiis seu nominibus censeantur, exhortando requirimus, & mandamus eisdem, ut sicut reputari cupiunt & haberi fideles, ac filii Ecclesiæ nuncupari, & in Christi nomine gloriari, ita pro defensione fidei vobis Archiepiscopis, Episcopis, & electis, ac inquisitori-

toribus hæreticæ pravitatis, & aliis judicibus seu personis Ecclesiasticis, per vos ad hoc, ut præmittitur, deputandis, fidem, & communionem sanctæ matris Ecclesiæ tenentibus, pareant, & intendant, præbeantque auxilium, & favorem in hæreticorum, necnon credentium, fautorum, receptatorum, & defensorum ipsorum investigatione, captione, custodia diligenti cum ab eisdem fuerint requisiti, ut præfatas personas pestiferas, alios secum perdere molientes, in potestatem seu carcerem per vos Archiepiscopos, Episcopos, electos, & inquisitores prædictos, aut deputandos a vobis, vel ad locum de quo vos, vel ipsi mandabitis, infra eorumdem dominorum potestatem, rectorum, seu judicum districtum ducant, vel duci faciant sine mora, ubi per viros catholicos a vobis Archiepiscopis, vel Episcopis, electis, seu inquisitoribus, seu deputandis personis hujusmodi, vel vestrum aliquo deputato, sub arcta, & diligenti custodia, ne fugiant, ponendo eos, etiam compedibus & manicis ferreis teneant, donec eorum negotium per Ecclesiæ judicium terminetur, & quod de hæresi a judice Ecclesiastico competenti, qui fidem, & communionem dictæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ teneat, condemnentur, præfati domini temporales, seu rectores, judices, vel eorum officiales seu nuncii, sibi relictos recipiant indilate animadversione debita puniendos.

Formam præscribit interrogatoriorum suspectis de hæresi, infamatisque faciendorum.

§. 11. Verum ne præjudicium, & scandalum præfatæ fidei orthodoxæ religionis Christianæ, prætextu ignorantiæ quemquam in hoc circumveniri, aut versutos homines sub frivolæ excusationis velamine in hac materia palliare contingat, & ut de convincendis seu cognoscendis hæreticis, receptatoribus, defensoribus, fautoribus, credentibus, & adhærentibus, necnon de hæresi suspectis, & aliis hujusmodi perversa doctrina quomodolibet maculatis, plenior habeatur in futurum instructio, tam ad regnum Bohemiæ, & convicinas illi, quam alias quaslibet partes, in quibus hæc superstitiosa doctrina quomodolibet pullulaverit, articulos infra scriptos sectam dictorum hæresiarcharum concernentes, pro directione dictæ fidei decernimus transmittendos & etiam destinandos, super quibus vobis, & aliis omnibus Archiepiscopis, Episcopis, & electis, ac commissariis, & inquisitoribus in virtute sanctæ obedientiæ præcipimus, & mandamus, ut quilibet eorum infra limites, & loca suæ jurisdictionis, necnon regno, & marchionatu, & locis eis vicinis prædictis, etiam si loca ipsa extra jurisdictionem eamdem ultra duas dietas consistant, circa extirpationem, & correctionem errorum ac hæresum, ac hujusmodi sectæ pestiferæ, in favorem ipsius fidei orthodoxæ, diligenter invigilent, & omnes infamatos seu suspectos de tam pestifera labe sub confessati criminis, excommunicationis, suspensionis, interdicti aut alia formidabili pœna canonica, vel legali, prout, quando, & quemadmodum eis videatur expedire, & facti requireret qualitas, ad singulos hujusmodi articulos per juramentum corporaliter præstitum, tactis sacrosanctis Evangeliis seu sanctorum reliquiis, imagine Crucifixi, secundum quorumdam locorum observantiam, juxta infrascripta interrogatoria, ad quemlibet articulum convenientia, respondere compellant. Nos enim contra omnes, & singulos Archiepiscopos, Episcopos, & electos, & inquisitores, qui super extirpando hæreticæ pravitatis fermento, & expurgando suum territorium, districtum seu locum de talibus malis, & sceleratis hominibus, negligentes fuerint seu remisse egerint, usque ad privationem seu depositionem Pontificalis dignitatis procedere intendimus, & procedemus, ac procedi faciemus, aliosque loco illorum substituemus, qui pravitatem hæreticam possint, & valeant confundere, & ad alias pœnas contra tales a jure inflictas, & alias graviores, si expediat, infligendas, procedemus, procedique faciemus, juxta juris, & facti exigentiam ac hujusmodi culpæ, & criminis fœditatem.

Tenores vero eorumdem articulorum, seu capitulorum, de quibus supra fit mentio, sequuntur per ordinem in hæc verba.

Tenor Articulorum Joannis Vvicleff.

1. Substantia panis materialis, & similiter substantia vini materialis, remanent in Sacramento altaris.

2. Accidentia panis non manent sine subjecto in eodem Sacramento.

3. CHRISTUS non est in eodem Sacramento identice & realiter in propria præsentia corporali.

4. Si Episcopus, vel Sacerdos existat in peccato mortali non ordinat, non consecrat, non conficit, non baptizat.

5. Non est fundatum in Evangelio, quod Christus Missam ordinaverit.

6. Deus debet obedire Diabolo.

7. Si homo fuerit debite contritus, omnis confessio exterior est sibi superflua & inutilis.

8. Si Papa sit præscitus, & malus, & per consequens membrum Diaboli, non habet potestatem super fideles sibi ab aliquo datam, nisi forte a Cæsare.

9. Post Urbanum VI. non est aliquis recipiendus in Papam, sed vivendum est more Græcorum sub legibus propriis.

10. Contra Scripturam sacram est, quod viri Eccclesiastici habeant possessiones.

11. Nullus Prælatus debet aliquem excommunicare, nisi prius sciat eum excommunicatum a Deo: & qui sic excommunicat, fit ex hoc hæreticus, vel excommunicatus.

12. Prælatus excommunicans clericum, qui appellavit ad Regem, vel ad Concilium Regni, eo ipso traditor est Regis, & Regni.

13. Illi, qui dimittunt prædicare, sive audire verbum Dei, propter excommunicationem hominum, sunt excommunicati, & in Dei judicio traditores Christi habebuntur.

14. Licet alicui diacono, vel presbytero predicare verbum Dei, absque auctoritate Sedis Apostolicæ, sive Episcopi Catholici.

15. Nullus est Dominus civilis, nullus est prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali.

16. Domini temporales possunt ad arbitrium suum auferre bona temporalia ab Ecclesia, possessionatis habitualiter delinquentibus, idest ex habitu, non solum actu, delinquentibus.

17. Populares possunt ad suum arbitrium dominos delinquentes corrigere.

18. Decimæ sunt puræ eleemosynæ, & possunt parochiani, propter peccata suorum Prælatorum, ad libitum suum eas auferre.

19. Speciales orationes applicatæ uni personę per Prelatos, vel Religiosos, non plus prosunt eidem, quam generales, cęteris paribus.

20. Conferens eleemosynam fratribus est excommunicatus eo facto.

21. Si aliquis ingreditur religionem privatam qualemcumque, tam possessionatorum, quam mendicantium redditur ineptior, & inhabilior ad observationem mandatorum Dei.

22. Sancti instituentes Religiones privatas, sic instituendo peccaverunt.

23. Religiosi viventes in religionibus privatis, non sunt de religione Christiana.

24. Fratres tenentur per labores manuum victum acquirere, & non per mendicitatem.

Prima pars est scandalosa, & præsumptuose asserta, pro quanto sic generaliter, & indirecte loquitur, & secunda erronea, pro quanto asserit mendicitatem fratribus non licere.

25. Omnes sunt Simoniaci, qui se obligant orare pro aliis, eis in temporalibus subvenientibus.

26. Oratio præsciti, nulli valet.

27. Omnia de necessitate absoluta eveniunt.

28. Confirmatio juvenum, clericorum ordinatio, locorum consecratio, reservantur Papæ, & Episcopis propter cupiditatem lucri temporalis & honoris.

29. Universitates, Studia, Collegia, graduationes, & magisteria in eisdem, sunt vana gentilitate introducta, & prosunt Ecclesiæ sicut diabolus.

30. Excommunicatio Papæ, vel cujuscumque Prælati non est timenda, quia est censura Antichristi.

31. Peccant fundantes claustra; & ingredientes sunt viri diabolici.

32. Ditare Clerum est contra regulam Christi.

33. Silvester Papa, & Constantinus Imperator erraverunt Ecclesiam dotando *. *ditando.

34. Omnes de ordine Mendicantium sunt hæretici: & dantes eis eleemosynam sunt excommunicati.

35. Ingredientes religionem aut aliquem Ordinem, eo ipso inhabiles sunt ad observanda divina præcepta, & per consequens ad perveniendum ad regnum Cœlorum, nisi apostataverit ab eisdem.

36. Papa cum omnibus Clericis suis possessionem habentibus, sunt hæretici, eo quod possessiones habent; & consentientes eis, omnes videlicet domini sæculares, & cęteri laici.

37. Ecclesia Romana est sinagoga Satanæ, nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi, & Apostolorum.

38. Decretales Epistolæ sunt apocryphæ, & seducunt a fide Christi, & Clerici sunt stulti, qui student eas.

39. Imperator, & domini sęculares, sunt seducti a diabolo, ut Ecclesiam dotarent * bonis temporalibus. *ditarent.

40. Electio Papæ a Cardinalibus a diabolo est introducta.

41. Non est de necessitate, credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias.

Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.

42. Fatuum est credere indulgentiis Papę & Episcoporum.

43. Juramenta illicita sunt, quæ fiunt ad corroborandum humanos contractus, & commercia civilia.

44. Augustinus, Benedictus, & Bernardus damnati sunt, nisi pœnituerint de hoc, quod habuerunt possessiones, & instituerunt, & intraverunt religiones: & sic a Papa usque ad ultimum religiosum, omnes sunt hæretici.

45. Omnes religiones indifferenter introductæ sunt a diabolo.

Tenor Articulorum Joannis Husz.

1 Unica est sancta universalis Ecclesia, quæ est prædestinatorum universitas, *& infra sequitur*: Universalis sancta Ecclesia tantum est una, sicut tantum unus est numerus omnium prædestinatorum.

2. Paulus numquam fuit membrum diaboli, licet fecit quosdam actus actibus Ecclesiæ malignantium consimiles.

3. Prescitui non sunt partes Ecclesiæ, cum nulla pars ejus finaliter excidet ab ea, eo quod prædestinationis caritas, quę ipsam ligat, non excidet.

4. Duæ naturæ Divinitas, & Humanitas, sunt unus Christus.

5. Præscitus, etsi aliquando est in gratia secundum præsentem justitiam, tamen nunquam est pars sanctæ Ecclesiæ: & prædestinatus semper manet membrum Ecclesiæ, licet aliquando excidat a gratia adventitia, sed non a gratia prędestinationis.

6. Sumendo Ecclesiam pro convocatione prædestinatorum, sive fuerint in gratia,

tia, five non secundum præsentem justitiam, isto modo Ecclesia est articulus fidei.

7. Petrus non est nec fuit caput Ecclesiæ Sanctæ Catholicæ.

8. Sacerdotes quilibet criminose viventes, sacerdotii polluunt potestatem: & sic, ut filii infideles, sentiunt infideliter de septem sacramentis Ecclesiæ, de clavibus, officiis, censuris, moribus, ceremoniis, & sacris rebus Ecclesiæ, veneratione reliquiarum, indulgentiis, & ordinibus.

9. Papalis dignitas a Cæsare inolevit: Papæ præfectio, & institutio a Cæsaris potentia emanavit.

10. Nullus sine revelatione assereret rationabiliter de se vel alio, quod esset caput Ecclesiæ particularis, nec Romanus Pontifex est caput Romanæ Ecclesię particularis.

11. Non oportet credere, quod iste quicumque est Romanus Pontifex, sit caput cujuscumque particularis Ecclesiæ sanctæ, nisi Deus eum prædestinaverit.

12. Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cum nulla alia sequela sit pertinentior, nec aliter recipiat a Deo procuratoriam potestatem, quia ad illud officium Vicariatus requiritur, & morum conformitas, & instituentis auctoritas.

13. Papa non est verus, & manifestus successor Apostolorum Principis Petri, si vivit moribus contrariis Petro: & si quęrit avaritiam, tunc est vicarius Judæ Scarioth. Et pari evidentia Cardinales non sunt veri, & manifesti successores Collegii aliorum Apostolorum Christi, nisi vixerint more Apostolorum, servantes mandata, & consilia Domini nostri JESU CHRISTI.

14. Doctores ponentes, quod aliquis per censuram Ecclesiasticam emendandus, si corrigi noluerit, sæculari Judicio est tradendus, pro certo sequuntur in hoc Pontifices, Scribas, & Pharisæos, qui CHRISTUM non volentem eis obedire in omnibus, dicentes: Nobis non licet interficere quemquam, ipsum sæculari judicio tradiderunt, & quod tales sint homicidę graviores quam Pilatus.

15. Obedientia Ecclesiastica, est obedientia secundum adinventionem sacerdotum Ecclesię, pręter expressam auctoritatem scripturæ.

16. Divisio immediata humanorum operum est, quod sunt vel virtuosa, vel vitiosa: quia si homo est vitiosus, & agit quidquam, tunc agit virtuose: quia sicut vitium quod crimen dicitur seu mortale peccatum inficit universaliter actus hominis vitiosi, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosi.

17. Sacerdotes Christi viventes secundum legem ejus & habentes scripturę notitiam, & effectum ad ędificandum populum, debent prędicare, non obstante prætensa excommunicatione, *& infra*: Quod si Papa vel aliquis Pręlatus mandat sacerdoti sic disposito, non prędicare, non debet subditus obedire.

18. Quilibet prędicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotium accedit: & illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstante.

19. Per censuras Ecclesiasticas excommunicationis, suspensionis & interdicti, ad sui exaltationem Clerus populum laicalem sibi suppeditat, avaritiam multiplicat, malitiam protegit, & viam præparat Antichristo. Signum autem evidens est, quod ab Antichristo tales procedunt censuræ, quas vocant in suis processibus fulminationes, quibus Clerus principalissime procedit contra illos, qui denudant nequitiam Antichristi, qui Clerum pro se maxime usurpabit.

20. Si Papa est malus, & præsertim præscitus, tunc ut Judas Apostolus est Diabolus, fur, & filius perditionis, & non est caput sanctæ militantis Ecclesiæ, cum nec sit membrum ejus.

21. Gratia prædestinationis est vinculum, quo corpus Ecclesiæ, & quodlibet ejus membrum jungitur Christo capiti insolubiliter.

22. Papa vel Prælatus malus & præscitus est æquivoce pastor, & vere fur, & latro.

23. Papa non debet dici sanctissimus, etiam secundum officium, quia alias Rex deberet etiam dici sanctissimus secundum officium, & tortores, & præcones dicerentur sancti, immo etiam diabolus deberet dici sanctus, cum sit officiarius Dei.

24. Si Papa vivat Christo contrarie, etiam si ascenderet per rectam & legitimam electionem secundum constitutionem humanam vulgatam, tamen aliunde ascenderet, quam per Christum, dato etiam quod intraret per electionem a Deo principaliter factam: nam Judas Scarioth, rite & legitime est electus a Deo CHRISTO JESU ad Episcopatum, & tamen ascendit aliunde in ovile ovium.

25. Condemnatio quadraginta quinque articulorum Ioannis Vvicleff per Doctores facta, est irrationabilis & iniqua, & malefacta, & ficta est causa per eos allegata, videlicet ex eo, quod nullus eorum sit Catholicus, sed quilibet eorum aut est hæreticus, aut erroneus, aut scandalosus.

26. Non eo ipso, quo electores vel major pars eorum consenserit viva voce secundum ritus hominum in personam aliquam, eo ipso illa persona est legitime electa, vel eo ipso est verus & manifestus successor vel Vicarius Petri Apostoli, vel alterius Apostoli in officio Eeclesiastico: unde sive electores bene, sive male elegerint, operibus electi debemus credere. Nam eo ipso quo quis copiosius operatur meritorie ad profectum Ecclesiæ, habet a Dao ad hoc copiosius potestatem.

27 Non est scintilla apparentiæ, quod oporteat esse unum caput in spiritualibus regens Ecclesiam, quod semper cum ipsa Ecclesia militante conversetur, & conservetur.

28. Chri-

28. Christus sine talibus monstruosis capitibus per suos veraces Discipulos sparsos per orbem terrarum, melius suam Ecclesiam regularet.

29. Apostoli & fideles sacerdotes strenue Domini in necessariis ad salutem regularunt Ecclesiam, antequam Papæ officium foret introductum: sic facerent, deficiente per summe possibile Papa usque ad diem judicii.

30. Nullus est dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus dum est in peccato mortali.

Tenor interrogatoriorum juxta quæ Hæretici aut de hæresi suspecti interrogari debent.

1. Super præmissis autem articulis, quilibet de eis suspectus, seu in eorum assertione deprehensus, juxta modum interrogetur infrascriptum: In primis, utrum cognoverit Joannem Wicleff de Anglia, Joannem Husz de Bohemia, Hieronymum de Praga, seu aliquem eorum, & unde habuerit eorum notitiam, & utrum cum eis vel eorum aliquo, dum viverent, conversationem vel amicitiam habuerit.

2. Item, utrum sciens ipsos seu aliquem ipsorum excommunicatos, scienter participaverit cum illis reputans & dicens talem participationem non esse peccatum.

3. Item, utrum post mortem eorum, pro eisdem seu aliquo eorum oraverit, & publice vel occulte opera pietatis exercuerit, asserens eos fore beatos, & salvos.

4. Item, utrum eos vel aliquem eorum sanctos reputaverit, & dixerit, & eis venerationes velut sanctis exhibuerit.

5. Item, utrum credat, teneat & asserat, quod quodlibet Concilium generale & etiam Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentet.

6. Item, utrum credat, quod illud quod sacrum Concilium Constantiense, Universalem Ecclesiam repræsentans, approbavit, & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christifidelibus approbandum, & tenendum, pro condemnato credendum & asserendum.

7. Item, utrum credat quod condemnationes Joannis Wicleff, Joannis Husz, & Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris, & documentis per sacrum generale Constantiense Concilium, fuerint rite & juste factæ, & a quolibet Catholico pro talibus tenendæ, & firmiter asserendæ.

8. Item, utrum credat, teneat, asserat Joannem Wicleff de Anglia, Ioannem Husz de Bohemia, & Hieronymum de Praga, fuisse hæreticos & pro hæreticis nominandos ac reputandos, & libros & doctrinas eorum fuisse & esse perversos, propter quos & quas & per eorum pertinacias, per sacrum Concilium Constantiense pro hæreticis sunt condemnati.

9. Item, utrum habeat in sua potestate aliquos tractatus, opuscula, epistolas, vel quæcumque alia scripta in quocumque idiomate per Ioannem Wicleff, Ioannem Husz, & Hieronymum hæreticos, seu eorum pseudodiscipulos, & sequaces editos, vel translatos, edita vel translata, quod illos vel illa Ordinario loci, vel ejus Commissario seu Inquisitori sub juramento præsentet. Quod si apud se scripta hujusmodi se habere non cognoverit, sed alibi, quod juret illa circa suum Ordinarium vel alios supradictos infra certum terminum sibi præfigendum deponere.

10. Item, utrum sciat aliquem vel aliquos habentes præfatorum tractatus, opuscula, epistolas, vel quæcumque alia scripta in quocumque idiomate composita sive translata, quod illum vel illos detegat, vel manifestet, pro purificatione fidei sive executione justitiæ.

11. Item specialiter literatus interrogetur, utrum credat sententiam sacri Constantiensis Concilii super quadraginta quinque Joannis Wicleff, & Joannis Husz triginta articulis superius descriptis, latam, fore veram, & catholicam, scilicet, quod supradicti quadraginta quinque articuli Joannis Wicleff, & Joannis Husz triginta non sunt catholici, sed quidam ex eis sunt notorie hæretici, quidam erronei, alii temerarii, & seditiosi, alii piarum aurium offensivi.

12. Item, utrum credat & asserat, quod in nullo casu sit licitum jurare.

13. Item, utrum credat, quod ad mandatum judicis juramentum de veritate dicenda, vel quodlibet aliud ad causam opportunum, etiam pro purificatione infamiæ facendum, sit licitum.

14. Item, utrum credat, quod periurium scienter commissum, ex quacumque causa vel occasione, pro conservatione vitæ corporalis propriæ vel alterius, etiam in favorem fidei, sit peccatum mortale.

15. Item, utrum credat, quod deliberato animo contemnens ritum Ecclesiæ, cæremonias Exorcismi, & Cathechismi, Aquæ baptismatis consecratæ, peccet mortaliter.

16. Item, utrum credat, quod post consecrationem sacerdotis in sacramento Altaris sub velamento panis, & vini non sit panis materialis, & vinum materiale, sed idem per omnia CHRISTUS, qui fuit in cruce passus, & sedet ad dexteram Patris.

17. Item, utrum credat & asserat, quod facta consecratione per sacerdotem, sub sola specie panis tantum, & preter speciem vini, sit vera caro CHRISTI, & sanguis, & anima, & deitas, & totus CHRISTUS, ac idem corpus absolute, & sub una qualibet illarum specierum singulariter.

18. Item, utrum credat, quod consuetudo communicandi personas laicales sub specie panis tantum, ab Ecclesia universali observata, & per sacrum Concilium Constantiæ approbata, sit servanda, sic quod non liceat eam reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito immutare. Et quod dicentes pertinaciter oppositum præmissorum,

rum, tamquam hæretici vel sapientes hæresim, sint arcendi, & puniendi.

19. Item, utrum credat, quod Christianus contemnens susceptionem sacramentorum Confirmationis, vel extremæ unctionis, aut solemnizationis Matrimonii peccet mortaliter.

20. Item, utrum credat, quod Christianus ultra contritionem cordis, habita copia sacerdotis idonei, soli sacerdoti de necessitate salutis confiteri teneatur, & non laico seu laicis quantumcumque bonis, & devotis.

21. Item, utrum credat, quod sacerdos in casibus sibi permissis, possit peccatorem confessum, & contritum a peccatis absolvere, & sibi pœnitentiam iniungere.

22. Item, utrum credat, quod malus sacerdos cum debita materia, & forma, & cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, vere conficiat, vere absolvat, vere baptizet, & vere conferat alia sacramenta.

23. Item, utrum credat, quod B. Petrus fuerit Vicarius Christi, habens potestatem ligandi, & solvendi super terram.

24. Item, utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit ejus nomine proprio expresso, sit successor B. Petri habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei.

25. Item, utrum credat auctoritatem jurisdictionis Papæ, Archiepiscopi & Episcopi in solvendo, & ligando, esse majorem auctoritate simplicis sacerdotis, etiam si curam animarum habeat.

26. Item, utrum credat, quod Papa omnibus Christianis vere contritis, & confessis, ex causa pia, & justa possit concedere indulgentias in remissionem peccatorum, maxime pia loca visitantibus, & ipsis manus suas porrigentibus adiutrices. Et utrum credat, quod ex tali concessione visitantes Ecclesias ipsas, & manus adiutrices eis porrigentes, hujusmodi indulgentias consequi possint.

27. Item, utrum credat, quod singuli Episcopi suis subditis secundum limitationem sacrorum Canonum hujusmodi indulgentias concedere possint.

28. Item, utrum credat, & asserat, licitum esse Sanctorum reliquias, & imagines a Christi fidelibus venerari.

29. Item, utrum credat, quod Papa vel alius Prælatus propriis nominibus Papæ pro tempore expressis, vel ipsorum Vicarii, possint suum subditum ecclesiasticum sive sæcularem, propter inobedientiam sive contumaciam excommunicare, ita quod talis pro excommunicato sit habendus.

30. Item utrum credat, quod inobedientia sive contumacia excommunicatorum crescente, Prælati vel eorum Vicarii in spiritualibus, habeant potestatem aggravandi, & reaggravandi, interdictum ponendi, & brachium sæculare invocandi, & quod illis censuris per inferiores sit obediendum.

§. 31. Item, utrum credat, quod Papa vel alii Prælati & eorum Vicarii in spiritualibus habeant potestatem sacerdotes, & laicos inobedientes, & contumaces excommunicandi, ab officio, beneficio, ingressu Ecclesiæ, & administratione ecclesiasticorum sacramentorum suspendendi.

32. Item, utrum credat, quod liceat personis Ecclesiasticis absque peccato, hujus mundi habere possessiones, & bona temporalia.

33. Item, utrum credat, quod laicis ipsa ab eis auferre potestate propria non liceat, immo quod sic auferentes, tollentes & invadentes bona ipsa Ecclesiastica, sint tamquam sacrilegi puniendi, etiam si male viverent personæ Ecclesiasticæ bona hujusmodi possidentes.

34. Item, utrum credat, quod hujusmodi ablatio, & invasio cuicumque sacerdoti, etiam male viventi, temere vel violenter facta, vel illata, inducant sacrilegium.

35. Item, utrum credat, quod liceat laicis utriusque sexus, viris scilicet & mulieribus, libere prædicare verbum Dei.

36. Item, utrum credat, quod singulis sacerdotibus libere liceat prædicare verbum Dei, ubicumque & quandocumque placuerit, etiam si non sint missi.

37. Item, utrum credat, quod omnia peccata mortaliter, & specialiter manifesta, sint publice corrigenda, & extirpanda.

§. 12. Volumus insuper ac statuimus & decernimus, quod si quis per secretam informationem per vos recipiendam, vel alias repertus fuerit infamatus, seu suspectus de quacumque specie hæresis, pestiferæ sectę, vel doctrinæ pestilentium Joannis Wicleff, Joannis Husz, & Hieronymi de Praga, hæresiarcharum prędictorum aut de fovendo, receptando, defendendo præfatos dannatos homines, dum viverent in humanis, vel ipsorum perfidos sequaces & pseudodiscipulos aut ipsorum erroribus credendo, pro ipsis defunctis vel aliquo ipsorum post obitum orando, vel inter Catholicos nominando & defendendo, vel ipsos ut sanctos colendo, prædicando, vel adorando, vel alias circa eos suspecte agendo, citetur per vos seu alterum vestrum, personaliter coram vobis seu altero vestrum comparituros, semotis procuratore, & advocato, responsurus medio juramento per ipsum sic (ut prędictum est) corporaliter pręstito de plena & mera veritate dicenda super prędictis articulis seu eorum singulis vel aliis opportunis, secundum exigentiam casus & occurrentium circumstantiam ad arbitrium vestrum, & prout vobis seu alteri vestrum videbitur expedire, vel alias contra eosdem ipsorum singulos prout præsentibus exprimitur vel alias canonice procedatis. De modo procedendi contra infamatos, vel suspectos de hæresi.

§. 13. Necnon præsentes litteras, exclusis articulis & interrogatoriis superius positis, atque omissis, in civitatibus diœcesibus, terris & locis aliis, ubi tute fieri poterit, auctoritate nostra solemniter publicetis & publicari faciatis, omnes & singulos hęreticos hujusmodi, necnon sectatores ipsarum hęresum & errorum utriusque sexus, tuentes, & etiam defendentes eosdem, aut hæreticis ipsis quomodolibet publice, vel occul- De hac publicanda Constitutione: & denunciandis excommunicatis hujusmodi hæreticos &c. defendentes &c.

culte in divinis vel alias participantes, etiam si Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, regali, reginali, ducali, aut alia quavis Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate; necnon advocatos & procuratores quoslibet, qui hæreticos hujusmodi aut eorum credentes, sequaces, fautores, defensores, & receptatores super crimine hæresis aut credulitatis, sequelę, fautorię, defensionis & receptationis hujusmodi defenderint, excommunicatos singulis diebus Dominicis & festivis in pręsentia populi nuncietis, et per alios nunciari faciatis.

§. 14. Et nihilominus contra eosdem omnes, et singulos utriusque sexus, hujusmodi errores tenentes, approbantes, defendentes, dogmatizantes, ac fautores, et receptatores, et defensores eorumdem exemptos, et non exemptos, et quemlibet ipsorum, cujuscumque dignitatis, status, pręeminentię, gradus, ordinis vel conditionis (ut pręfertur) existant, auctoritate nostra diligenter inquirere studeatis, et eos, quos per inquisitionem hujusmodi diffamatos, vel per confessionem eorum seu per facti evidentiam, vel alias hujusmodi heresis et erroris labe respersos reperietis, auctoritate prędicta etiam per excommunicationis, suspensionis et interdicti, necnon privationis dignitatum, personatuum et officiorum aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum ac feudorum, quæ a quibuscumque Ecclesiis, Monasteriis, ac aliis locis Ecclesiasticis obtinent, ac etiam bonorum et dignitatum sęcularium, ac graduum scientiarum quarumcumque facultatum, et per alias pœnas, sententias, et censuras Ecclesiasticas, ac vias et modos, quos ad hoc expedire seu opportunos esse videritis, etiam per captiones, et incarcerationes personarum, et alias pęnas corporales, quibus heretici puniuntur seu puniri jubentur, aut solent juxta canonicas sanctiones. Similiter vel clericos ipsos et ecclesiasticas personas, usque ad degradationem inclusive, si eorum culpa ac pertinacia vel rebellio id exigat aut requirat, corrigatis, et puniatis ac diligenter corrigi, et puniri faciatis. Necnon contra eosdem & ipsorum, laicorumque bona secundum canonicas sanctiones, et legales contra hereticos, et eorum sequaces editas, quibus eosdem sectatores sive sequaces subjacere decernimus, animose consurgatis juxta modum et formam supradictos. Et qui de pręmissis heresibus vel articulis, vel aliquo pręmissorum infamati fuerint, ad arbitrium vestrum se purgare teneantur. Alii vero, qui per testes seu propriam confessionem vel alias legitimas probationes convicti fuerint de pręmissis heresibus vel articulis vel aliquo pręmissorum, eosdem articulos, et errores solemniter, et publice revocare, abjurare, pęnitentiam condignam, etiam ad immurationem (si delictum exegerit) subire cogantur. Necnon quod errores, et hereses hujusmodi cujuscumque generis vel speciei censeantur, de cętero verbo, nutu vel facto non fovebunt, seu alios ad credendum illis verbo de facto, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut alio quovis modo inducent, sufficientem & idoneam cautionem pręstare teneantur. Quod si forsan eosdem articulos solemniter & publice revocare & abjurare, & pœnitentiam condignam, etiam ad immurationem perpetuam vel temporalem juxta vestrę discretionis arbitrium sine dilatione subire, ac sufficientem cautionem, quod errores, & hęreses ipsas de cętero non tenebunt, nec fovebunt, nec alios ad credendum vel verbo, vel facto publice, vel occulte, directe, vel indirecte, vel quovis quęsito colore inducent, pręstare, seu aliquod pręmissorum facere noluerint, ex tunc contra ipsos juxta qualitatem errorum ad delictorum suorum, etiam (si expediat) tamquam contra hereticos, aut heretica labe respersos, auctoritate nostra juxta canonicas, & legales sanctiones summarie, & simpliciter ac de plano sine strepitu, & figura judicii, & etiam ex officio, appellatione, seu appellationibus quibuscumque cessantibus, procedatis, ac ipsos juxta easdem canonicas traditiones puniatis, etiam si opus fuerit curię sęculari relinquendo: Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo, invocato ad hoc (si opus fuerit) auxilio ejusdem brachii sęcularis.

De pœnis contra hujusmodi errores tenentes, dogmatizantes &c.

De modo abjurandi.

§. 15. Non obstantibus tam felic. record. Bonifacii Papæ Octavi prædecessoris nostri, qua cavetur, ne quis extra civitatem, & dięcesim suam, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suę dięcesis ad judicium evocetur, seu ne judices a Sede Apostolica deputati, extra civitatem, & dięcesim in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine dięcesum eorumdem trahere præsumant, & de duabus dietis in Concilio generali, quam aliis quibuscumque constitutionibus Romanorum Pontificum, tam a judicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quæ possint in hac parte vestræ jurisdictioni aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare, seu si aliquibus communiter, vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu ultra, vel extra loca ad judicium evocari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, locis, & ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, vestræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri & de qua, cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris literis habenda sit mentio specialis.

Obstantibus quibuscumque derogatur.

Datum Constantiæ, octavo Kal. Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Dat. die 22. Febr. 1418. An. I.

Con-

II.

Contra impedientes executionem literarum Apostolicarum, prætextu concessionis, vel indulti Urbani VI.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Proœmium.

QUod antidota morbis, hoc præstare solent statuta negotiis; sed plerumque contingit, ut quod profuturum putabatur judicio, noxium inveniatur experimento.

Quæ fuerit Urbani VI. concessio.

§. 1. Sane, cum dudum in exordiis pestiferi, & antiquati schismatis, jam per Dei gratiam extincti, ad tollendum scandala, quæ propter executionem diversarum literarum, quæ ab iis, qui pro Romanis Pontificibus in diversis obedientiis se gerebant, in nonnullis partibus oriebantur, Urbanus Sextus in sua obedientia nuncupatus, concesserit quibusdam Prælatis, quod in eorum civitatibus, & diœcesibus non posset fieri executio aliquarum literarum Apostolicarum nisi prius hujusmodi literæ Prælatis ipsis, vel eorum officialibus ad hoc deputatis exhiberentur, & per ipsos approbatæ forent.

Quæ mala inde provenerint.

§. 2. Verum, quia etiam deinde, ipsi Prælati, seu officiales in consuetudinem traxerunt, & aliqui prætextu statutorum Provincialium, seu Synodalium similiter servant, & servari faciunt, quod literas Apostolicas, nullus exequi audeat, nisi postquam Prælati, seu officiales ipsi per suas literas, quas, Vidimus, seu Placet, nuncupant, mandant, & concedunt, quod possint exequi per judices in eis deputatos, propter quod executio literarum Apostolicarum plus debito plerumque retardata fuit, & sæpe ipsæ literæ Apostolicæ executione caruerunt totaliter in gravem injuriam Sedis Apostolicæ, & enorme impetrantium præjudicium, & gravamen.

Illam concessionem revocat Martinus.

§. 3. Nos igitur censentes rationi consonum, ut quod hujusmodi schismatis calamitas introduxit, pacis tempore auferatur, concessionem prædictam & quæcumque statuta, circa præmissa quomodolibet facta, auctoritate Apostolica, tenore præsentium hoc sacro Constantiense approbante Concilio, revocamus, cassamus, & etiam annullamus. Ac volumus, & decernimus, quod judices, & executores quibuscumque in literis Apostolicis deputati, & deputandi, & alii quicumque ad quos spectabit, necnon notarii, & tabelliones super iis requisiti, vel requirendi, absque hujusmodi litera, Vidimus, seu Placet, nuncupata, ac etiam licentia, vel assensu quorumcumque Prælatorum, Patriarchali, aut alia quavis dignitate insignitorum, & locorum ordinariorum, aut officialium eorumdem, libere hujusmodi literas Apostolicas exequi debeant, atque possint.

Literasque Apostolicas libere vult executioni mandari.

§. 4. Nos enim eadem auctoritate decernimus omnes, & singulas sententias, quas prędicti Prçlati, & scriptores, aut eorum officiales contra hujusmodi judices, vel executores, seu impetrantes propter excommunicationes hujusmodi per eos faciendas forsan inflixerint, & promulgaverint, irritas, & inanes, ac nullius existere roboris, vel momenti.

Sententiasque e contrario latas irritat.

Secusque agente debitis pœnis coercet.

§. 5. Necnon quemcumque, qui contra præmissa aliquid attentare præsumpserit, ab exercitio jurisdictionis Ecclesiasticæ per tres menses, ipso facto suspensum. Nulli ergo &c. Si quis autem &c.

Dat. die 30. Aprilis 1418. An. I.

Datum Constantiæ, secundo Kal. Maii, Pontificatus nostri Anno Primo.

III.

Ordinis Mendicantium Professoribus quibusvis ad alios, quam Carthusien. Ordinem, transitum absque Sedis Apostolicæ licentia speciali interdicit.

Ex Regest. Vatic.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

§. 1. VIam ambitiosæ cupiditati Religiosis potissime Mendicantibus præcludere cupientes, ad alios Ordines præsertim Monasticos fucatis tamen coloribus asserentibus ob frugem melioris vitæ, aut arctioris observantiæ tam Sancti Benedicti, quam Cisterciensis, Camaldulensis, Vallis umbrosæ, Canonicorum Regularium Sancti Augustini, vel aliorum Monasticorum Ordinum convolare nitentibus licentiam a Sede Apostolica, seu Legatis, aut Nuntiis ejusdem Sedis de transferendo se a Mendicantium Ordinibus, ea ratione præsertim, ut verisimiliter, prout facti evidentia docet, est putandum, quod liberius degant, Dignitatesque, & Beneficia Monastica consequi valeant, & ex certis aliis causis honestati non consonis obtinentibus, ac volentes conservationi Ordinum Mendicantium etiam providere auctoritate Apostolica ex certa scientia tenore præsentium declaramus ac decernimus, statuentes quod de cætero nullus Religiosus de Ordinibus Mendicantium quorumcumque cujuscumque status, conditionis, vel Religionis existat, quomodocumque aut qualitercumque possit, vel debeat virtute cujuscumque licentiæ, ac indulti Apostolici, seu Pęnitentiariæ nostræ curam gerentis, vel alia quavis auctoritate hactenus etiam per Bullas Apostolicas facultatum quarumvis tam Legatorum & Nuntiorum Sedis præfatæ, necnon Pęnitentiariæ hujusmodi pro tempore curam gerentis, quam aliorum quorumcumque sub quavis potestate, aut auctoritate maxime de transferendis fratribus, aut aliquibus præsertim Ordinum Mendicantium Professoribus in genere vel in specie ab Ordinibus hujusmodi Mendicantium ad Monasticos sub quacumque verborum conceptione appareant admitti aut recipi per aliquos, etiam superiores Ordinis, seu Monasterii, aut loci Monastici, seu alias in Monachum, vel in fratrem alicujus ex Ordinibus Monasticis supradictis, vel aliis expressis, & non expressis Ordine Car-

Ordinum Mendicantiũ Professis ad alios Ordines, Cartusiensi excepto, transire prohibet.

Carthusiensi dumtaxat excepto, sub pęna excommunicationis, in quam tam recipientes, quam recepti ipso facto incurrant, & quam ex nunc prout ex tunc contra quemlibet transgressorem quomodolibet in præmissis scientia, & auctoritate præfatis proferimus in his scriptis, & a nemine, nisi dumtaxat a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo excommunicati hujusmodi possint absolutionis beneficium quomodolibet obtinere.

Secus acta irritat.

§. 2. Et nihilominus secus vel aliter facta non teneant, & nullius existant efficaciæ, roboris, vel momenti.

Quemque in Ordine, in quo novam emisit professionem stare præcipit.

§. 3. Decernentes etiam, & volentes, quod si quis hactenus virtute cujusvis licentiæ, seu indulti hujusmodi fuisset receptus ad aliquem Monasticum Ordinem, & habitum consuetum gestari per Monachos talis Ordinis suscepisset, sive professionem emiserit, sive non, sub dicta pęna teneatur in Monasterio, in quo receptus fuit, etiamsi Beneficia Ecclesiastica, seu Rectorias Ecclesiarum quarumvis obtineat, stare in ejus totali vocatione in hujusmodi Ordine Monastico, & altissimo deservire.

Vagos autem ad suam religionem vult remeare.

§. 4. Si quis autem prætextu hujusmodi licentiæ cum habitu, vel sine, quomodolibet vagando incederet, monitione prævia teneatur, & debeat infra terminum quindecim dierum a die monitionis hujusmodi computandorum, ad ejus Religionem & Ordinem, unde cum licentia, vel sine, recesserat, remeare: quod si efficere neglexerit post ipsum terminum, tanquam notorius Apostata, & excommunicatus in omnibus, & per omnia debeat per quemlibet reputari, & tractari, etiam per invocationem Brachii Sæcularis, quoties fuerit opportunum.

Hunc vero transitum fieri in posterum vetat.

§. 5. In futurum autem nullus ex professoribus alicujus ex Ordinibus Mendicantium hujusmodi ad aliquem Monasticum Ordinem Carthusiensi dumtaxat excepto, possit aut debeat per quemcumque recipi, vel admitti virtute alicujus licentiæ vel indulti absque Sedis ejusdem licentia speciali sub dictis pęnis: Et nihilominus secus facta non teneant ipso jure.

Obstantibus derogat.

§. 6. Hujusmodi licentiis & indultis, necnon Constitutionibus Apostolicis & Mendicantium Ordinum prædictorum, etiamsi de his specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris literis mentio habenda foret, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque,

Dat. die 29. Julii 1418. An. I.

§. 7. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, decreti, statuti, prolationis, & voluntatis infringere &c.

Datum Gebennis, Quarto Kalendas Augusti Anno Primo.

IV.

De Officio, & Qualitatibus Scriptorum, & Abbreviatorum literarum Apostolicarum; Custodisque Cancellariæ, ac Examinatorum, Bullatorum, & Registratorum; Auditorumque, Procuratorum, & Notariorum Rotæ, & Advocatorum Consistorialium.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

IN Apostolicæ dignitatis specula super gregem dominicum licet immeriti constituti, injunctum nobis desuper Apostolatus officium, debite, ut tenemur, exequi coadiuvante Domino cupientes, ad ea libenter nostræ dirigimus considerationis intuitum, ut diligenter conspiciamus, quæ reipublicæ utilitatem respiciunt, & commodum, ut per nostræ provisionis auxilium, evellantur vitia, plantentur virtutes, destruantur iniqua, & reędificentur honesta, ac prava transeant in directa, & sublatis deformibus, reluceant debitæ reformationis decor, & pulchritudo, ut totius æquitatis, & justitiæ exinde proveniant incrementa. Exordium.

Prædecessorum Pontificum editas hac de re constitutiones confirmans.

§. 1. Sane licet fel. rec. Joannis XXII. Benedictus XII. & Gregorius XI. Romani Pontifices prædecessores nostri, necnon de mandato Apostolico nonnulli Auditores Audientiæ contradictarum literarum Apostolicarum, & demum bonæ memoriæ Gaufridus Episcopus Cabillonensis, & Petrus tunc electus Vivariensis dictę audientiæ Auditores nonnullas constitutiones, & ordinationes regimen, & gubernationem officialium, ac officiorum Cancellariæ, & Pœnitentiarię Apostolicarum, necnon prædictarum contradictarum, & causarum Palatii Apostolici audientiarum, & aliorum in Romana Curia Judicum, seu Commissariorum, eorumque Notariorum, necnon Advocatorum Consistorialium, & Procuratorum in audientia prædictis, concernentes laudabiliter ediderint; Quia tamen hujusmodi crescente malitia postmodum aut debite non observatæ, aut additionibus utilibus indigere noscuntur; Nos igitur super hoc intendentes, prout ex debito pastoralis officii nobis injuncti licet immeriti obligamur, laudabiliter, & utiliter providere, tenore præsentium prefatas constitutiones, & ordinationes, (quas hic haberi volumus pro expressis) auctorirate apostolica tenore presentium innovantes, ac eas cum additionibus infrascriptis præcipientes firmiter observari, eadem auctoritate statuimus, & etiam ordinamus.

De non exigendo ultra taxam.

§. 2. Quod si Notarii Apostolici, ac eorum Abbreviatores, & alii in justitia, & etiam gratia literarum Apostolicarum Abbreviatores taxam nimiam pro minutis suis petierint, ac etiam si literę Apostolicę excessive taxatę fuerint, super excessibus hujusmodi per partes ad Vicecancellarium aut

aut de mandato suo, vel ipso absente ad ejus Locumtenentem, seu Presidentem in Cancellaria predicta habeatur recursus, qui deliberatione habita cum Abbreviatoribus Assistentibus eidem Vicecancellario in expeditione literarum Apostolicarum in Cancellaria, & aliis de quibus sibi videbitur in hoc peritis, excessus predictos ad debitam reducant moderationem, ac medietatem hujus quod excessive petierint, a scriptoribus, vel Abbreviatoribus, qui illud petierint, necnon taxatoribus literarum earum, qui illas sic excessive taxaverint, exigant, in usus Cappellæ Scriptorum predictorum, aut alia pia opera convertendum. Quodque Notarii predicti pro minutis literarum provisionum Patriarchalium, Metropolitanarum, ac aliarum Cathedralium Ecclesiarum, & Monasteriorum quorumcumque Consistorialiter factarum, cum aliç non pertineant ad ipsos, recipere valeant, sicut plus, vel minus pro communi servitio solvitur ab eisdem, videlicet pro primo centenario florenorum communis servitii ultra quinque, & pro quolibet alio similium florenorum centenario, si plura sint ultra unum, & si servitium hujusmodi ad centum florenos non ascenderit, pro quolibet decennario numero florenorum hujusmodi, ultra medium florenum nullatenus recipiant, vel exigant quocumque quçsito colore, alioquin eorum quemlibet pœnas in dictarum literarum Abbreviatores plus debito a minutis quas faciunt exigentes latas inferius, declaratas incurrere volumus ipso facto. Quod si eorum, & cujuscumque alterius Abbreviatoris culpa literç, quarum fecerint minutas, & pro quibus salaria seu emolumenta recipiunt, fuerint rescribendæ, eorum sive illius expensis rescribantur, qui fuerint vel fuerit in culpa, sub pœnis infra dictis. Et insuper cum præfati Notarii expertos, & sufficientes habere debeant Abbreviatores, quandoque recipiunt in arte Abbreviatoria minus expertos, ex quibus secuta sunt quandoque detrimenta atque damna, statuimus, quod nullus dictorum Notariorum aliquem in suum Abbreviatorem recipere valeat neque possit, nisi primitus ad id per assistentes Vicecancellario in expeditione literarum Apostolicarum, & alios quibus sibi videbitur, Abbreviatores in minutis super ipsis de justitia formandis experti & sufficientes reperti fuerint, & etiam approbati.

Pœnâ præter taxam exigentibus infligenda.

Et Abbreviatorum examine.

§. 3. Statuimus, & etiam ordinamus, quod si litera fuerit in Cancellaria rescribenda judicata, quod infra tres dies naturales, a die requisitionis partis prosequentis, aut solicitatoris expeditionis ejusdem, ille cujus culpa judicata fuerit rescribenda, expensis suis propriis sine quocumque alio salario quantumcumque modico, etiam gratis oblato, teneatur rescribere, aut rescribi facere, sub pœna suspensionis ab officio scriptoriç literarum predictarum, & ingressu Cancellariæ, si Scriptor fuerit literarum prædictarum quadraginta dierum continuorum tempore, nec interim literam alicujus taxç sibi distribuat Distributor, sive Referendarius literarum earumdem sub excommunicationis pœna, quam si contrarium faciat scienter, incurrat ipso facto, a qua absolui non possit, nisi a Romano Pontifice, prius satisfacto realiter, & cum effectu parti læsç de damnis & interesse, & tres ducatos solvat applicandos eidem Cappellæ Scriptorum literarum prædictarum pro pœna. Si vero fuerit abbreviator, similiter compellatur literam facere scribi infra prædictum terminum, sub pœna suspensionis ab ejus officio, & ejus ingressu Cancellariæ per tres menses, quo suspensionis tempore durante nihil sibi distribuat Vicecancellarius, Quod si inadvertenter, vel alias Vicecancellarius quicquam sibi distribuat, & ipse recipiat hujusmodi suspensionis tempore durante ipso facto sententiam excommunicationis incurrat, a qua nullo modo possit absolui, nisi a Romano Pontifice, prius satisfacto parti lesæ de damnis, & interesse, & donec realiter solverit tres ducatos convertendos ut prefertur, & ad reiterationem delicti sive excessus locum habeat multiplicatio pœnç.

De literis rescribendis, & pœna errantium in scribendo, vel Abbreviando.

§. 4. Et quod nulli ex Scriptoribus prædictis, qui per se ipsum ejus officium scriptoriæ literarum predictarum personaliter non exercet, aut non valet exercere, quicquam distribuatur, aut aliquod ex eodem officio percipiat emolumentum, nisi causa infirmitatis, aut alio legitimo extiterit impedimento detentus; quo casu cum eo possit per Vicecancellarium prædictum per literas ejusdem causam distributionis continentes prius in ipsa Cancellaria publicandas, ad tempus, de quo sibi videbitur dispensari. Quodque de cętero nullus hujusmodi officium Scriptoriæ predictæ cum officio pœnitentiariæ literarum valeat retinere, & si quis hoc attentare presumpserit, utroque privatus existat ipso facto.

De Distributionibus absentibus non dandis.

§. 5. Illi quoque qui hujusmodi Abbreviaturæ, vel Sriptoriæ Apostolicarum, cum officio Scriptoriæ Pœnitentiariæ literarum prædictarum insimul nunc obtinent, infra decimam diem proxime futuram hujusmodi officium Pœnitentiariæ, vel Scriptoriæ literarum dimittere teneantur. Alioquin si contrarium fecerint, pœnam incurrant proxime dictam.

Scriptoria Cancellariæ, & Scriptoria Pœnitentiariæ incompatibiles.

§. 6. Sane cum deceat Abbreviatores literarum prædictarum assistentes Vicecancellario, aut Locumtenenti, seu Præsidenti prædictis in hujusmodi literarum in Cancellaria predicta expeditione, Abbreviaturæ literarum ipsarum officio fore sufficientes, & expertos, ac etiam circumspectos, prudentes, & probos, similiter statuimus, & ordinamus, quod nullus de cætero ad assistendum predicto Vicecancellario, seu Locumtenenti, vel Præsidenti in literarum Apostolicarum expeditione, nisi per dictam majorem partem Abbreviatorum, continuantium Cancellariam antedictam primitus examinatus fuerit, & ad id repertus sufficiens, & etiam approbatus, nullatenus admittatur.

De Assistentibus prævio examine probandis.

§. 7. Et quod prædicti Assistentes hora super hoc per Vicecancellarium prædictum depu-

Cancellariæ Officiales singulis diebus in ea præsentes esse debent.

deputanda, singulis diebus, quibus ipsa Cancellaria tenebitur, ad eam venire, & in ipsa quando tenta fuerit, residere debeant, nec interim ab ipsa recedere possint cessante excusatione legitima, quam eidem Vicecancellario, aut Locumtenenti, seu Præsidenti, si presentes fuerint, vel in eorum absentia prædictis Assistentibus exprimere debeant, vel jurare se legitimam excusationem habere, nisi super hoc a Vicecancellario, vel Locumtenente licentiam habuerint specialem. Quodque singuli Assistentium prædictorum, qui post tertiam partem hore predicte venerint, sex, & similiter qui ante dictam Cancellariam finitam recesserint, sex alios, qui vero eadem die ad dictam Cancellariam non venerint, duodecim grossos Turonenses singulis diebus, quibus hec commiserint, Capelle Scriptorum predictorum pro pœna contemptus, statuti, & ordinationis nostre hujusmodi, infra tres dies tunc immediate sequentes solvere sint adstricti, nec ob id appellantes, nisi prius satisfacto de principali, & expensis, si que inde facte fuerint, ad hujusmodi appellationis prosecutionem quomodolibet admittantur. Similiter idem per alios Abbreviatores sufficientes ad continuandum eamdem Cancellariam per Assistentem predictos ex aliis Abbreviatoribus eligendos, necnon in officialibus dicte Cancellarie, sub similibus pœnis volumus observari.

De Juramento a Custode emittendo; ejusque officio.

§. 8. Statuimus insuper, & etiam ordinamus, quod Senescallus dictæ Cancellarie qui Custos nuncupatur, juramentum in manibus dicti Vicecancellarii in sua primaria receptione ad officium senescalliæ Cancellariæ prædictæ, necnon singulis annis de hujusmodi officio fideliter exercendo, & alias juxta formam juramenti prædicti per nos noviter appositam, & in libro Cancellariæ infrascriptam præstare teneatur. Quodque ipse in quibuscumque literis de gratia, diem receptionis earumdem, qua sibi in dicta Cancellaria præsentabuntur, scribat, & pro scriptura hujusmodi nihil recipiat etiam gratis oblatum, literasque prædictas secundum ordinem receptionis earumdem sine fraude in expeditione præsentet expediendas. Nec literas, rotulos, ac supplicationes in literarum expeditione traditas vel traditos, ante vel post nostrarum literarum expeditionem in dicta Cancellaria, celabit vel occultabit, aut malitiose retinebit, seu earumdem literarum expeditionem differet, aut retardabit per se, vel alium, seu alios, contra ordinem suprascriptum. Quod si contrarium scienter fecerit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, a qua absolui non possit nisi a Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus. Quodque si Senescallus predictus contra hujusmodi suum juramentum fraude vel dolo aliqua fecisse reperiatur, sit dicto officio eo ipso privatus, & quia de talibus, & similibus delictis, quæ secrete committuntur, potest cum difficultate constare, sex de Scriptoribus, vel Abbreviatoribus prædictis non suspecti, ac bonæ famæ, & boni nominis ipsum Senescallum hujusmodi suum officium illegaliter exercuisse deponant, & de hoc etiam sit publice diffamatus, dicto suo officio sit eo ipso privatus, & nisi de eo per dictum Cancellarium infra tres dies inde sequentes provisum fuerit, ex tunc possit de sufficienti Abbreviatore literarum prædictarum (qui juramentum similiter præstare, & omnia prædicta eidem Senescallo incumbentia adimplere teneatur) provideri. Et insuper quod nullus alius quam Senescallus predictus aliquam literarum gratiam continentem expediendam in loco expeditionis ponat.

De constitutionibus Cancellariæ petenti dandis.

§. 9. Similiter statuimus, & etiam ordinamus, quod nulla constitutionum dictæ Cancellariæ cuiquam, ut de ea in judicio vel alibi fidem faciat, tradere, nisi primitus per dictos assistentes fuerit judicatum danda, & postmodum per duos ex eis tunc præsentes videatur, & signetur in dorso, ac per duos ex Abbreviatoribus in forma debita auscultetur cum libro prædicto, qui se subscribant in eadem, & deinde per Vicecancellarium subscribi debeat, & suo signo more debito signari, & parti petenti dari, pro qua quidem constitutione ultra quatuor grossos Avinionenses, quorum sexdecim valent unum florenum auri de Camera, pro signo, sigillo, & scriptura, & alias per Secretarium, vel Cubicularium dicti Vicecancellarii, & Senescallum prædictum, vel alios quoscumque nullatenus recipiatur, vel etiam exigatur.

De expeditione literarum justitiæ.

§. 10. Præterea ut literæ justitiam concernentes absque partium damno, ac brevius expediantur, statuimus & ordinamus, quod Cancellaria literarum justitiæ, quæ si ad hoc literæ sufficiant, ter singulis septimanis, prout antiquitus teneri consueverat: Si vero ad id hujusmodi literæ non sufficiant, singulis septimanis saltem semel teneatur; ad quam Notarii, qui sex esse debent, eorumque, & alii in formandis notis de justitia, vel in jure sufficientes Abbreviatores, (quorum nomina sint in matricularia Abbreviatorum dictarum literarum inscripta) necnon Prælati, & alii Doctores famosi ac practici in dicta Curia præsentes, & primitus per eosdem Prælatos, & Doctores solito præstito juramento, debeant convocari, prout hactenus extitit laudabiliter observatum. Quodque in eadem Cancellaria literæ executoriæ super sententiis in Romana Curia latis, nisi stylus in causis in eadem Curia servari solitus, servatus fuerit per ordinem, prout in literis prædictis juxta stylum Cancellariæ prædictæ narrati consuevit, aut in aliquibus expensæ factæ in causis ipsis excessive contra constitutiones super editas notorie taxatæ fuerint, donec de partium, vel partis victricis consensu vel alias juridice moderatæ fuerint, minime possint, & debeant expediri.

De examinatorum officio, & qualitatibus.

§. 11. Et insuper statuimus, & ordinamus, quod Examinatores in gratia speciali, antequam exerceant hujusmodi officium, de illo fideliter exercendo in manibus dicti Vicecancellarii præstent juramentum, ipsique postmodum hujusmodi officium diligenter per se ipsos exerceant. Impetrantes de literatura, scientia, & idoneitate, & illos beneficia cu-

curam animarum, aut jurisdictionem habentia petentes, rigide examinent, ac de vita & moribus informationem recipiant diligentem, & prædictas sufficientiam, & idoneitatem in scriptis sub signeto suo referant examinatores, pro qua quidem scriptura, signeto, salarioque, & labore eorum, ultra unum grossum Turonensem, & Clericus scripturam faciens prædictam, ultra similis grossi quartam partem, aliquid etiam gratis oblatum, nullatenus recipere præsumant. Quod si Examinator vel Clericus in contrarium attentaverint, eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, a qua non possint absolvi donec fuerit satisfactio facta.

De Bullatoribus.

§. 12. Similiter statuimus, & ordinamus, quod Bullatores dictarum literarum Apostolicarum, pro ipsis literis bullandis, sive gratiam, sive justitiam contineant, ultra illud quod antiquitus, & ante ultimum schisma videlicet tempore Gregorii Papæ XI. prædicti, pro similibus recipiebant literis, nihil recipere præsumant, nec de litera duplicata, ultra quatuor, & de litera correcta iterum bullanda, necnon de litera super sumpto habito de registro, ultra octo, necnon de literis alias bullatis, & iterum (non tamen propter defectum partium) bullandis, & in dicto registro corrigendis, ultra unum Turonensem grossum recipere, aut exigere præsumant.

Registratoribus.

§. 13. Et idem volumus per dictarum Registratores in prædictis omnibus observari. Quodque prædicti registratores literas registratas, causa aliquid exigendi, vel extorquendi a prosequentibus ipsas, plus debito differri non faciant registrari, vel eas de mala expeditione malitiose redarguant, sed ad quæstum accusent, aut in salariis Clericorum in registro prædicto scribentium participent, quod si contrarium fecerint, ipso facto excommunicationis sententiam incurrant, a qua (mortis casu excepto) per alium quam Romanum Pontificem nequeant absolutionis beneficium obtinere, & insuper suo officio hujusmodi, si hoc per testes, vel alias præsumptive probari poterit, eo ipso sint privati, & perpetuo inhabiles ad quodcumque officium exercendum si in Romana Curia existant. Quodque Clerici in dicto registro scribentes, qui literas eis traditas infra tres dies ex tunc immediate sequentes (cessante impedimento legitimo) non registraverint, a dicto registro penitus amoti existant, nec ad ibi scribendum de cetero admittantur.

De Auditorum causarum qualitatibus.

§. 14. Et nihilominus cum justitiam in judicio contradictorio pure deceat exerceri, statuimus, & etiam ordinamus, quod nullus deinceps causarum Palatii Apostolici in Auditorem recipiatur, nisi Doctor fuerit juris famosus, & post doctoratum ab eo receptum per triennium ad minus legerit in eodem, sitque commendatus de vita, ac morum honestate, aliisque virtutibus, ac ab omni munere sint mundæ manus ejus, & bonum habeat testimonium, habeatque ad minus sive in beneficiis, sive in bonis temporalibus, ducentos Florenos auri de Camera annuatim in portatis, de quibus valeat in dicta Curia ipse sustentari.

Et hujusmodi qualitatum perquisitione.

§. 15. Quodque postquam fuerit concessum per Papam aliquem in Auditorem causarum dicti Palatii admitti, antequam ulterius ad ipsius admissionem procedatur, Decanus Auditorum prædictorum de præmissis facere teneatur inquisitionem diligentem, & quicquid per eam repererit, fideliter referat Vicecancellario prædicto, qui hoc similiter Papæ exponere teneatur, quod si aliquid de præmissis defuerit, ad ipsius admissionem in Auditorem ulterius minime procedatur, nisi aliud mandaret Papa antedictus.

Disputatio publica habenda antequam aliquis in Auditorem admittatur.

§. 16. Si vero per informationem hujusmodi, ipsum constiterit famosum Doctorem, aliaque præmissa fore vera, idem Vicecancellarius vocatis quatuor ex dictis Auditoribus, si Canonista, Decretalem; si vero Legista fuerit, Legem, quam infra unius mensis spatium a die sibi assignata computandum, in dicti Vicecancellarii, aut Locumtenentis præsentia (& ad hoc vocatis omnibus dictæ Sedis Notariis, & prædictis Auditoribus, & Consistorialibus Advocatis tunc in eadem Curia præsentibus, invitatis ad id etiam Prælatis, & aliis famosis, & literatis viris, qui tunc in eadem Curia extiterint) repetere teneatur, singulos qui arguere voluerint idem repetens audire teneatur, quodque quatuor ultimi ex Auditoribus, & quatuor ultimi ex Advocatis prædictis tunc præsentes arguere sint adstricti.

Auditorum munus, moresque esse qualia debeant.

§. 17. Quod si idem repetens in hujusmodi repetitione taliter se habuerit, quod sit merito commendatus, dictus Vicecancellarius secundum relationem majoris partis Notariorum, & Auditorum, ac Advocatorum prædictorum ad ejus admissionem in Auditorem ulterius procedat: si vero secundum relationem prædictam repertus fuerit diminutæ scientiæ, vel judicii relatione super hoc per dictum Vicecancellarium Papæ facta, ab hujusmodi admissione repellatur.

§. 18. Et insuper quod prædicti Auditores, & eorum loca exercentes, libros juris ordinarios ad minus, continuo secum habere teneantur, processusque causarum agitatarum coram eis personaliter videant, & visitent, ac testes in causis hujusmodi si ponderis fuerint (maxime si pars aliqua hoc requisiverit) examinent, in aliis vero per duos Notarios faciant examinari diligenter, nec cujuscumque Notarii vel alterius relationi credant; nec ad sententiarum prolationem in causis hujusmodi procedant registris prædictis per eos, ut præmittitur, non visis, & diligenter examinatis. Hoc etiam volumus per quoscumque Judices, & Commissarios in dicta Curia præsentes similiter perpetuo observari. Et nihilominus, quod si quis ex Auditoribus fuerit notatus de præcipitatione justitiæ, negligentia, seu non promptitudine jurium, propter non continuationem librorum, aut alias, & specialiter de corruptione, & acceptione munerum, seu vagus fuerit, seu alias male versetur in dicta Curia, per præfatum Vicecancellarium, vel ejus Vicegerentem caritative reddatur attentus, ut ab iis se abstineat & emendet, bonamque famam

mam acquirat, & in ea perseveret. Quod si se emendare neglexerit, & per tres menses continuos post avisationem hujusmodi, eadem nota vel infamia respersus fuerit, per dictum Vicecancellarium, aut ejus Vicegerentem commissiones sibi nullatenus committantur. Et si per alios tres menses simili nota vel infamia notatus fuerit, & notorie se non emendaverit, tunc prædictus Vicecancellarius aut Vicegerens cum duobus Auditoribus, præmissa Papæ referre teneatur, qui provideat prout salubriter fuerit providendum.

De causis cognoscendi, & Judice competenti.

§.19. Verum si contingat inter easdem personas, & super eadem re diversis Auditoribus aliquam causam committi, is cui primo fuerit præsentata commissio, super causa hujusmodi remaneat ejusdem causæ Judex. Quod si de jurisdictione alterius extiterit pro parte adversa data exceptio, tunc cujus fuerit jurisdictio, primitus cognoscatur, & si ulterius procedatur, ante cognitionem hujusmodi non valeat processus, & Judex teneatur parti ad restitutionem expensarum inde factarum, suumque interesse. Notarius vero qui ausus est talem contentionem appetere propter lucrum, scripturæ, ac totius causæ commodum perdat, teneaturque suis expensis parti dare, quod expendit in causa hujusmodi. Quod si idem Auditor, & Notarius contrarium fecerint, eo ipso sententiam excommunicationis incurrant, a qua non possint absolvi donec super iis satisfecerint ut præfertur. Et hoc etiam ad quoscumque Judices, ac Commissarios, ac eorum Notarios in dicta Curia præsentes pro tempore, duximus extendendum.

In cohabitatione Notarii cum Auditore quid cavendum.

§.20. Præterea statuimus, & etiam ordinamus, quod nullus ex Notariis cujusvis ex Auditoribus prædictis, cum eo moram trahat, quod si forsan aliquis ex ipsis cum eo morari voluerit, pro habitatione domus, & expensis, ultra quod justum & debitum fuerit, & rationabile salarium non solvat; & si quacumque causa vera vel simulata, respectu officii, aliquid Auditori dederit vel solverit, Notarius dando, & Auditor recipiendo, eo ipso excommunicationis sententiam incurrant, a qua nequeant nisi per Papam absolvi, ac duplo quod Notarius ultra debitum solverit, & Auditor receperit, per eorum quemlibet in usus pauperum de mandato dicti Vicecancellarii distributo.

De qualitatibus adsciscendorum in Notarios.

§.21. Et quod nullus in Notarium cujuslibet Auditorum prædictorum, nisi vigesimumquintum suæ ætatis annum attigerit, & alias Notariatus officium exercuerit, sitque boni nominis, & bonæ famæ, ac sufficiens & idoneus ad dictum Notariatus officium causarum dicti Palatii exercendum, & post diligentem informationem super iis habitam, ac ipsius examinationem, & de præmissis constiterit, admittatur.

A Notariis exercendum officium per se.

§.22. Et quod Notarii dictorum Auditorum sua Notariatus officia personaliter exerceant, & si quis (cessante causa necessaria) a sui Notariatus officii exercitio per mensem continue se absentaverit, sit dicto officio eo ipso privatus, & de causa necessaria propter quam ipsum oporteat dictum officium per substitutum exercere, & de illo per substitutum exercendo, a dicto Vicecancellario petat licentiam, quam idem Vicecancellarius, postquam de causa hujusmodi sibi constiterit, per suas literas causam ipsam continentes, concedere poterit ad tempus, de quo sibi videbitur faciendum.

De Notariorum moribus.

§.23. Et insuper quod Notarii prædicti in habitu decenti incedant, ac honesto, & convenienti Clerico sæculari. Tabernas non frequentent, nec Concubinarii existant, cum ex hoc suum vilescat officium, & malam famam acquirant, etsi contrarium fecerint, suis priventur officiis.

Si Beneficium aliquod acquisierit Notarius, officium vacat.

§.24. Quodque quilibet ipsorum quam primum presbyter factus, seu dignitatem vel personatum in Cathedrali vel Collegiata Ecclesia, aut Parochialem Ecclesiam pacifice assecutus fuerit, hujusmodi Notariatus officium omnino dimittat, & ad hujusmodi officii exercitium in dicta audientia amplius non admittatur.

de excessibus Notariorum puniendis.

§.25. Et insuper, quod Notarius qui notatus, aut diffamatus fuerit, quod malitiose, negligenter, vel per dolum scripserit aliud quam in processu, aut in judicio deductum, vel actum fuerit inter partes, seu diffamatus quod sit personarum, in quarum causis scribit acceptor, plus uni quam alteri favendo, & ei causæ secreta detegendo, eo ipso a suo Notariatus officio suspendatur, & per Auditorem Cameræ, cui hoc per dictum Vicecancellarium committatur summarie simpliciter & de plano, de hujusmodi infamia, & aliis præmissis inquiratur diligenter, & si per inquisitionem hujusmodi culpabilis repertus fuerit, aut si purgatio extiterit indicenda, & debite se non expurgaverit, privetur quibuscumque officiis quæ in dicta Curia obtinebit, & ab eadem Curia perpetuo sit proscriptus, necnon in quingentis Florenis auri de Camera, per ipsum eleemosynario Romani Pontificis realiter tradendis; & in usus pauperum convertendis, condemnetur, & idem volumus de quibuscumque Notariis quorumcumque Cardinalium, Iudicum, & Commissariorum in Curia pro tempore deputatorum, inviolabiliter observari.

Taxa ab eis servanda.

§.26. Et nihilominus quod dicti Notarii in exactione salariorum suorum taxationes pro suis processibus, & scripturis in causa hujusmodi, taxas super hoc ordinatas per dictum Joannem XXII. servare teneantur, quod si ultra dictam taxam aliquid petierint, aut receperint, super excessu hujusmodi ad Vicecancellarium, seu Locumtenentem prædictum super hoc habeant recursum, qui vocatis in hoc peritis, excessus prædictos juxta taxationes prædictas ad debitum reducat moderamen, & medietatem hujus, quod excessive petierint, a Notariis exigant in usus pauperum convertendam.

Notanda circa hujusmodi taxam.

§.27. Quodque pro citationibus compulsoriis, & inhibitionibus, decretis in partibus, procuratoriis instrumentis, remissionibus ad partes, examinationibus testium, & quibuscumque aliis scripturis bis scriptis in processu, nisi

nisi semel dumtaxat taxentur, neque solvantur. Termini quoque superflui, seu ultra debitum extensi, & quæcumquæ aliæ superfluæ scripturæ pro resecatis habeantur, taxenturque clausulæ, & dictiones proportionabiliter, prout poterant scribi in processu, quodque nullus Notarius, qui de petia notæ registri sententię definitivæ duodecim grossos Turonensis receperit, de petia instrumenti super eo confecti, cum sit copia dictæ notæ, nisi sicut de copia in publica forma redacta, juxta constitutionem dicti Joannis XXII. recipiat. Et si de petia hujusmodi instrumenti similes duodecim Turonenses receperit, de hujusmodi nota sententiæ sicut de copia recipere possit: quod si contrarium attentaverit, quod ultra receperit, parti restituat, & totidem pro Capella prædictorum Auditorum, vel Cursorum infra octo dies tunc immediate sequentes realiter solvat, alioquin a sui officii exercitio per mensem sit suspensus, quod si se illi ingesserit, gravius per Vicecancellarium prout sibi videbitur puniatur.

Advocatorum Consistorialium admittendorum qualitates.

§. 28. Verum cum sicut Judicum, similiter Advocatorum requiratur consilium, maturitas, & circumspectio magna, insuper statuimus etiam & ordinamus consimiliter Advocatum nullatenus admittendum, nisi primitus servaverit, quæ in auditoribus servari statuuntur. Quodque iidem Advocati pro singulis per eos commissionibus de justitia extra Consistorium proponendis, uno floreno de Camera sint contenti, nec aliquid ultra petere sint ausi: quod si contrarium fecerint, illud quod ultra exegerint, partibus restituere, & totidem dare pauperibus teneantur.

In Consistorio male se gerentium pæna.

§. 29. Et quod si quis Advocatus in Consistorio proponat aliqua, quæ ex sui natura sint injuriosa, & in alterius diffamationem, & notam cedant, licet hoc in commissione, sive supplicatione per ipsum proponenda scriptum non fuerit, nisi pars principalis, cujus nomine proponitur, sit præsens, & dicat, & asserat hoc facere proponi ad effectum accusandi, vel partem denunciationis assumendi in forma juris, seu ejus procurator ad hoc habeat mandatum speciale, aut sint substantialia causæ, ipse actione injuriarum teneatur ei, contra quem organum vocis suæ pręstiterit, & in decem florenis Cameræ Apostolicæ condemnatus existat. Quodque si quis Advocatus in Consistorio, vel audientia, clamorosus, injuriosus, & tumultuosus fuerit, vel etiam temere, vel immoderate se ingerat replicationi, aut defensioni causarum in Consistorio, sine requisitione, & informatione partis, eo ipso sit ab ejus officio suspensus per duos menses, & quinque florenos Cameræ pro qualibet vice, qua hoc egerit, eidem Cameræ solvere sit adstrictus. Cæterum quod si duo Advocati unam causam defendant in Consistorio, eorum altero dumtaxat duplicetur, habeant tamen prius consultationem ad invicem, vel in ipso Consistorio insimul se injungant, ita quod si proponens, alias reallegans aliquid, quod faciat ad causæ defensionis emittat, illud submissa voce, & sine tumultu hoc dicat, ita quod in similibus junior semper deferat antiquiori Advocato, nisi ex causa aliter inter eos fuerit concordatum.

Procuratorum Rotæ qualitates.

§. 30. Præterea statuimus, & etiam ordinamus, quod nullus ad publicum procurationis officium in eadem Curia de cætero admittatur, nisi in eodem officio in dicta Curia sit exercitatus, & practicus, aut in jure graduatus, ac de diligentia, fidelitate, & probitate commendatus, & super iis, & aliis ad hujusmodi officii exercitium necessariis per Vicecancellarium, uno vel duobus ex Auditoribus, & totidem ex Advocatis prędictis, ad id vocatis, & pręsentibus fuerit diligenter examinatus, & repertus idoneus.

Munus eorumdem.

§. 31. Et quod nullus ex dictis Procuratoribus sit injuriosus verbo, vel scriptura in causarum patrocinio, nec causas, quas noverit injustas, seu iniquas, vel alias desperatas recipiat, nec pro causarum defensione ad eas diutius malitiose protrahendas materias subjungat admissibiles, quas non veras esse sciat, aut credat, vel probabiles per partem suam, quod pręsumi poterit, videlicet si pars, pro qua causa dicitur, debilem, aut minus plenam informationem dederit, aut miserit super ea. Quod si quis Procuratorum prædictorum in hoc culpabilis repertus fuerit, per causæ Auditorem, vel Judicem, qui hoc noverit, aut in altero præmissorum eum depræhenderit, seu si hoc neglexerit, per Vicecancellarium, vel ejus Locumtenentem, quando sibi de hoc constiterit, perpetuo, vel ad tempus, prout casus exiget, a Procurationis officio in dicta Curia suspendatur, & alias secundum casus exigentiam per prædictum Vicecancellarium, vel Locumtenentem puniatur. Idem volumus si Procurator per corruptionem, vel aliam malitiam in causis, quas defendendas susceperit, & eas scienter, vel per ejus negligentiam perdiderit in læsionem juris suæ partis, observari: quo casu ad quæcumque damna, & expensas, ultra prædicta eidem parti restituenda, teneatur. Similiter in Procuratores, qui postquam pro una parte causam dixerint, eam contra ipsam & pro ejus adversa parte defendunt, & ducunt. Quodque si quis ex Procuratoribus prędictis, vel aliis post appellationem interpositam in dicta Curia hujusmodi appellationis causam finxerit esse commissam, ut partem adversam decipiat, & eam ad dicendum contra hujusmodi fictam commissionem citari fecerit, in viginti florenos Cameræ puniatur, in piis operibus per manum eleemosynarii prædicti convertendis. Et hujusmodi Procuratores, qui ut lites diu durare faciant, fictis appellationibus, & commissionibus utuntur, nisi probaverint causas appellationum, & commissionum hujusmodi veras esse, & ipsas relevantes, & ad juris sui declarationem, Judicis, vel Vicecancellarii, seu Pręsidentis prædictorum arbitrio puniantur, & parti adversæ, quam indebite vexaverint, de damnis, & inte-

interesse; quæ propterea incurrerit, teneantur.

§. 32. Verum cum dicti Procuratores gravia gerent negocia, similiter in moribus graves, in gestu, habitu, & conversatione honesti esse debent; quod præfati Procuratores in habitu decenti, & honesto & statu sęculari convenienti incedant, tabernas non frequentantes, nec sint concubinarii. Si quis autem contrarium fecerit, ab hujusmodi procurationis officio per Auditores, Judices, & Commissarios præfatos repellatur, & penitus excludatur, & alias per dictum Vicecancellarium, vel ejus Locumtenentem animadversione debita puniatur.

Vita moresque.

§. 33. Et nihilominus, quod de cætero nullus in Sacerdotio constitutus, aut dignitatem, vel personatum Cathedralis, vel Collegiatę Ecclesiæ pacifice obtinens, ad hujusmodi Procuratoris officii exercitium quomodolibet admittatur, nec in eo toleretur, & si de hoc in causis per partem adversam data fuerit exceptio, ex tunc processus non valeat, eadem tamen pars adversa de sua in hujusmodi causa defensione confisa iterato denuo in eam causam vocetur, nisi sit in dicta Curia alius Procurator, qui onus causæ hujusmodi in se velit suscipere defendendæ.

Sacerdotes non sint vel Beneficiati.

§. 34. Cæterum cum Advocati, & Procuratores præfati juxta sui laboris meritum sint præmiandi, statuimus, & etiam ordinamus, quod in causis, in quibus simpliciter, & de plano, aut per audientiam contradictarum, sive in contumaciam partis adversæ, vel alias in causis levibus, in quibus non sit magna jurium discussio, Advocati in prima viginti, in secunda duodecim, in tertia instantia octo; Procuratores similiter in prima decem, & in secunda septem, ac in tertia instantia hujusmodi, quatuor florenis similibus sint contenti. Præterea volumus, & etiam ordinamus, decem grossos Turonenses circa taxam literarum Apostolicarum, & Pœnitentiariæ prædictarum, ac minutarum earumdem literarum Apostolicarum, necnon in bulla, & regestris Apostolicis ac dictæ pænitentiariæ, necnon salarii Notariorum & aliorum quorumlibet, pro uno dumtaxat floreno de Camera computari.

Salarium Advocatorum, & Procuratorum.

§. 35. Verum ut hujusmodi nostræ constitutiones, & ordinationes ad omnium perveniant notitiam, eas in audientia prædicta singulis annis in Kal. Octobris publicari, necnon in libris Cancellariæ prædictæ inscribi, & regestrari volumus per præsentes. Nulli ergo &c.

De hisce legibus publicandis.

Datum Gebennis, Kal. Septembris Pontificatus nostri Anno Primo.

Dat. die 1. Septembris 1428. An. I.

V.

In Officio Provincialatus non possunt Fratres Ordinis Eremitarum S. Augustini reeligi, nec confirmari, biennio, vel triennio completo, nec ad eorum vitam in ipso remanere.

Edidit Empolus in Bullar. Ordinis hujus.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

PRo cunctorum Christianæ Religionis Ordinum statu prospere, & salubriter dirigendo, libenter nostræ solicitudinis partes adhibemus, & iis, quæ in eorum offensam redundare conspicimus, quantum possumus obviamus.

Exordium.

§. 1. Sane sicut nuper non sine mentis displicentia veridica relatione percepimus, nonnulli Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officiis Provincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem ejusdem Ordinis pro tempore constituti spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, ut in hujusmodi officiis, quibus præsunt, continue, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reelegi possint, variis ingeniis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines hujusmodi perquirunt, insistunt, & procurant: unde plerumque accidit, quod ejusdem Capitula Provincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu alias indirecte impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque, & alia pacta illicita committuntur, divisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum.

Ambitionem Fratrum hujus Ordinis curans cohibere.

§. 2. Nos igitur in præmissis, prout ex debito tenemur pastoralis officii, salubriter providere cupientes, auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quod quilibet Prior Provincialis dicti Ordinis, qui est, vel erit pro tempore, qui juxta instituta, ac consuetudines prædicta in sua Provincia anno quolibet Capitulum Provinciale ipsius Ordinis, diebus, & locis in hujusmodi Capitulo Provinciali in ipsa Provincia immediate antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit cum renunciatione sui Provincialatus officii, & singuli, sit dicto officio eo ipso privatus, & quod si ex tunc administrationi dicti officii se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Provinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædicta ejus regimen est commissum, quodque nullus ex hujusmodi Fratribus ad hujusmodi Provincialatus Officium jam electus, vel in futurum eligendus, si in hujusmodi Theologia Magister, ultra tres; si vero alius fuerit, ultra duos annos, si tamen rite ad illud vocatus extiterit, eligi, aut confir-

Constitutionem, de qua in Rubrica, adit.

firmari quoquo modo possit, aut debeat; nec ipsorum aliquis infra biennium a fine termini hujusmodi sui Provincialatus officii computandum ad idem officium aliquatenus de novo recipiatur.

Provinciales ultra terminum in officio permanere vetat.

§. 3. Ita etiam, quod illi, qui ad præsens in hujusmodi Provincialatus officiis existunt, si hujusmodi tempus compleverint, aut transcenderint officiis eisdem omnino cedant: si autem nondum compleverint, possint tempus ipsum complere modo suprascripto.

Priori Generali super hoc dispensandi adimit facultatem.

§. 4. Neque etiam liceat Priori Generali ejusdem Ordinis quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, aut alias super eorum aliquo, præterquam super mutatione loci ad hujusmodi Capitulum, pro tempore celebrandum, si expedierit..... juxta tamen Diffinitorum Capitulorum Provincialium hujusmodi significationem, & determinationem, & non alias dispensare: quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis, & aliis contrariis non obstantibus quibuscunque.

Clausulæ.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Dat. die 17. Octob. 1418. An. I.

Datum Mediolani, decimo sexto Kalendas Novembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

VI.

Ex Regest. Vatic. & Raynald. ad ann. 1420.

Expositis iis, quæ peracta sunt in condemnatione Errorum Nicolai Serurarii Archiepiscopis, & Episcopis mandatur, ut inquirant contra ejus Sectatores.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & dilectis filiis Electis Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis, Archidiaconis, & aliis Ecclesiarum & Monasteriorum Prælatis, & Inquisitoribus hæreticæ pravitatis, ad quos præsentes literæ pervenerint, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Proœmium.

Ad hoc præcipue disponente Domino universali ecclesiæ præsidentes, ut Christifideles sub Orthodoxæ fidei sinceritate, quibusvis erroribus intacti permaneant, vigilamus, adversus quoque bases fidei, & Ecclesię prædictarum doctrinas, Decreta, observantias, & ordinationes quomodolibet dogmatizata sollicitis studiis angimur extirpare, ne ager ipse dominicus hæresis & errorum contagio valeat maculari.

Ab Episcopo Tornacensi confectus Processus super Propositionibus Nicolai Serurarii.

§. 1. Dudum siquidem, postquam Venerabilis frater noster Johannes Episcopus Tornacensis dilectum filium Nicolaum Serurarii Ordinis Fratrum Eremitarum Sancti Augustini Professorem, in Sacra Theologia Magistrum, qui maligno inflatus spiritu credens plus sapere, quam oporteret, & civitatibus, & Diœcesibus Tornacensi, & Cameracensi, ac partibus illis contiguis immaculatæ Ecclesiæ puritatem inficere, & dirumpere, ac simplices, & vulgares Christianos populos in æternæ damnationis interitus viam ponere satagens eis articulos, & assertiones infrascriptos hęretica labe, & erroribus infectos, scandalosos, seditiosos, temerarios, & injuriosos per nonnulla tempora in suis publicis sermonibus, & alias publicaverat, prędicaverat, & divulgaverat, & quod illos defendere, tanquam veros, se jactabat in suæ, dictique populi animarum periculum, necnon Cleri illarum partium turbationem gravissimam perniciosumque scandalum, ad inquisitionem auctoritate ordinaria descenderat, & in Causa hujusmodi diutius processerat, testes, & alias probationes recipiendo super articulis, & assertionibus memoratis, quorum tenores sequuntur in hæc Verba.

Serurarii Propositiones.

§. 2. Charitas est ad Deum, & proximum, & non ad se ipsum.

Deus non remisit, neque remittere potest culpam peccatori absque prævia contritione.

Presbyteri publici Concubinarii non habent auctoritatem seu potestatem absolvendi peccatorem, & Peccator confessus Sacerdoti publico concubinario recedit absque absolutione.

Orationes, & preces Missales talium Sacerdotum publicorum Concubinariorum sunt nullius valoris, & Missæ per tales concubinarios celebratę pro defunctis, aut vivis, sunt nullius valoris.

Oratio non debet dirigi nisi ad Deum solummodo, & non ad Sanctos.

Curati dicunt Parochianis suis, quod saltem semel in anno Parochianus tenetur confiteri suo proprio Curato.

Religiosi putati sunt proprii Sacerdotes, & veri Curati.

Curati impediunt Parochianos suos, ne dent, nec faciant eleemosynas, dona, aut legata Mendicantibus, & ne dicti Parochiani eligant sepulturas suas in domibus eorumdem Mendicantium.

Mendicantibus præsentatis, ipsis confessus licite potest recipere Corpus Christi, & non potest, nec debet Curatus Confessor Mendicantibus pręfatis denegare Corpus Christi; quod si deneget, dictus Curatus peccat mortaliter, & est excommunicatus.

Statim mortali peccato commisso peccator sub pœna peccati mortalis debet illud confiteri priusquam obliviscatur.

Non est mulieri opus purificari, quinimo hoc scilicet purificari est judaizare.

Presbyteri publici concubinarii sunt pejores Juda, qui de loculis Apostolorum nutrivit suam concubinam, & suas proles.

Presbyteri publici concubinarii sunt excommunicati, & sanctum publice scienter participantes.

Plures sacerdotes a modico tempore citra licentiaverunt ficte suas concubinas, ficte in-

inquam, quia occulte bibunt, & comedunt cum suis concubinis, quod nullus debet pati immo cum eisdem Sacerdotibus concubinariis publicis conversantes, & eos favorizantes, sunt in pari peccato, & peccant qui eos nituntur excusare falsis glossis.

Si Parochiani alicujus Curati concubinarii publici bene Deum diligerent, deberent inhibere suo Curato publico concubinario, ne Missam aut aliud Divinum Officium coram eis Parochianis celebraret.

Facientes celebrare Missas per Sacerdotes concubinarios publicos peccant mortaliter.

Audientes scienter Missas Sacerdotum publicorum concubinariorum peccant mortaliter.

In aliquibus sermonibus suis vocavit obfirmatos, & reprobatos, adiiciens ulterius, quod non sine causa Presbyteri vocantur ribaldi.

Deferre honorem feretro Beati Antonii erat crimen idolatriæ.

Illi, qui dant ad comedendum porcis bajulantibus campanulam Beati Antonii, peccant mortaliter ratione præcedente.

Multum mirabatur quomodo Prælati sustinebant tale quid, scilicet deferre hujusmodi feretrum per Patrias, sicut propter larga denaria, quæ a Religiosis Sancti Antonii habebant.

Deputati ad portandum hujusmodi feretrum non sunt nisi trumpatores, & abusatores.

Non credebat quod Religiosi præfati super deportatione feretri cum cæteris, quæ ibi fiunt, obtinuerunt aliqua privilegia.

Hoc faciunt indebite, & injuste populum seducendo.

Non credebat fore verum, quod habeant illi Religiosi indulgentias a Papa pro dando aliquid Beato Antonio, seu Nunciis ejus, seu porcis portantibus campanulam Beati Antonii; addens, quod nunquam aliquis Papa dedit indulgentias pro dando victum animali.

Tales Religiosi, & Nuncii ipsorum intulerunt timorem audientibus, & præsertim in Villagiis, quod Sanctus Antonius comburet eos, & ideo timore perterriti, si non habeant nisi unum denarium, darent eumdem.

Serurarii causæ cognitio a Concilio Constantiensi Patriarchæ C.P. demandata.

§.3. Sacrosancta Synodus Constantiensis, ad quam dictus Nicolaus propterea personaliter accesserat, & ad cujus Synodi articuli & assertiones prædictę notitiam pervenerant, tunc Apostolica Sede vacante, tantum scelus, ne satore zizaniæ procurante in hujusmodi christiana fide & populo per amplius pullularet, radicitus extirpare cupiens, & de præmissis certam notitiam non habens, Venerabili Fratri nostro Johanni Patriarchę Constantinopolitano in dicta Synodo & ipsius potentissimum membrum existenti causam Inquisitionis hujusmodi ad se advocans, eam ad instantiam dilecti filii Michaelis de Brodatheutumcali clerici Promotoris, & Instigatoris Causarum fidei Catholicæ, cum idem Nicolaus tunc apud sedem existeret prædictam, ut præfertur, audiendam commisit, & fine debito terminandam.

Martinus post suam electionem Patriarchæ eamdem cognitionem commisit.

§.4. Et deinde, postquam idem Patriarcha ad dictorum articulorum & assertionum, ad id vocatis, & præsentibus Nicolao prædicto, magnoque Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, & aliorum in eadem Theologia, necnon jure Canonico & Civili Magistrorum, & Doctorum numero, discussionem & examinationem diligentem, necnon circa illorum per Nicolaum prædictum assertionem, & defensionem informationem processerat; Nos Divina favente clementia, ad Summi Apostolatus apicem assumpti, juxta debitum Apostolatus officii nobis injuncti hujusmodi hæreses & errores cupientes a fide & populo eliminari prædictis, præfato Patriarchæ commisimus, ut causam prædictam in eo statu, in quo tempore assumptionis nostræ hujusmodi coram eo remanserat, resumeret, eamque ulterius audiret, & fine debito terminaret juxta tenorem commissionis antedictæ.

Propositiones illas ejuravit idem Nicolaus.

§.5. Postea vero per eundem Patriarcham super articulis & assertionibus memoratis cum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, cæterisque Magistris, & Doctoribus præfatis discussione & examinatione, & super eorum prædicatione, & assertione hujusmodi per Nicolaum memoratum factis, ut præfertur, sufficientibus probationibus tam per fide dignorum testium in hujusmodi Causa productorum, & examinatorum attestationem fidelem, quam alias etiam per processum per dictum Joannem Episcopum eadem auctoritate factum, ut præfertur, præhabitis, prædictus Nicolaus Spiritus Sancti gratia ad viam veritatis redactus, in præmissis se turpiter errasse & deliquisse cognoscens, dicta durante Synodo, certo peremptorio termino competenti sibi per eumdem Patriarcham super hoc assignato, coram eo in judicio comparens, non compulsus, non coactus, sed sponte & libere puro corde, & animo, ut ore proprio dicebat, asseruit, & confessus fuit, se cum determinatione dictæ Synodi firmiter credere, non nullos ex eisdem articulis & assertionibus fore hæretica labe infectos, alios erroneos, aliquos scandalosos & seditiosos, & aliquos temerarios ac injuriosos, ac eos penitus revocavit. Et nihilominus juramento solemniter professus fuit, se semper stare firmiter, & fideliter cum Sancta Catholica & Apostolica Romana Ecclesia in suis determinationibus, & ordinationibus, illis semper obediendo, in his præsertim, quæ ad fidem pertinent eamdem, etiam quoad damnatæ memoriæ Joannis Vvicleff, & Joannis Huss condemnatos articulos, cum quibus aliqui ex eisdem articulis & assertionibus per eumdem Nicolaum prædicatis, & publicatis, ut præfertur, connexionem habere noscuntur; anathematizans & detestans omnes & singulas hæreses, & errores articulorum prædictorum, quodque in sacramentis & clavibus dictæ Ecclesiæ, veneratione Sanctorum, & illorum reliquiis ac indulgentiis, in unitate ip-

ipsius Ecclesiæ integre & perfecte absque dubio permaneret, & si ipse contra prædicta aliquid senserit, aut prædicaverit publice vel occulte, verbo, vel in scriptis, Canonum severitati se subjecit, ipsamque confessionem manu sua propria subscriptam ad Regnum Franciæ, & Studium Parisiense, ac nobiles & communitates prædictarum Tornacensis, & Cameracensis Civitatum, & Diæcesum, ac oppidorum circumjacentium dirigi voluit, ne quis nomine sui articulos, & assertiones suprascriptas approbaret, quos voluit, rogavit, & obsecrabatur, ne ulterius pias aures offenderent, publice ad eorum detestationem notoriam concremari.

Patriarcha definivit Nicolaum illis Propositionibus populos scandalizasse.

§. 7. Et successive præfatus Patriarcha, visis per eum, & diligenter inspectis omnibus actis, & actitatis, habitis, probatis, & confessis in Causa hujusmodi, ipsisque cum diligentia recensitis, & examinatis, & super his cum Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, ac Magistris & Doctoribus prædictis deliberatione matura & fideli præhabitis, ad exaltationem fidei, & veritatis manifestationem per suam diffinitivam sententiam etiam per Venerabilis Fratris nostri Thomæ Episcopi Caputaquensis, & dilectorum filiorum Roberti Abbatis Monasterii Cluniacensis Matisconensis Diæcesis, ac Mauritii de Praga, Guillelmi Pulchrinepotis Canonici Aniciensis in eisdem Theologia & juribus Magistrorum & Doctorum subscriptionem manibus propriis factam & approbatam pronunciavit, decrevit, & declaravit, eumdem Nicolaum in civitatibus Tornacensi & Cameracensi ac partibus prędictis per suas falsas Dogmatizationes populum infecisse in scandalum Ecclesiæ, & contra veritatem fidei, atque bonorum morum, illosque periculosissime seduxisse, & circumvenisse.

Impositàque ei pęnitentia in gremium Ecclesiæ recepit.

§. 8. Et quia quorumlibet delictorum qualitas, & quantitas, inspiciendæ sunt, ut juxta illas pœnitentia inducatur, Civitates & Diœceses Tornacenses, & Cameracenses prædictas, & regionem eis contiguam triginta leucarum spatio eidem Nicolao quoad viveret, ac Civitatem & Diœcesim Parisiensem usque ad decem annos a die latę sententiæ hujusmodi computandos, sub pœna incacerationis pepetuę absque spe cujusvis remissionis interdixit, ipsum, si contrafecerit, brachio sęculari relinquendo, necnon apparentibus de pręmissis erroribus in eodem Nicolao contritionis & compunctionis signis, ac ipsius voluntaria super salubriter imponendis sibi subjectione, & illorum humili petitione præviis, præfatum Nicolaum ad gremium Sanctæ Matris Ecclesiæ devote redeuntem suscepit, & ab excommunicationis sententia, & aliis censuris Ecclesiasticis, quibus tenebatur adstrictus, sui Ordinis regulari correctione excepta, absolvit, & communioni Ecclesiæ præfatæ reconciliavit, sibique, si pœnitentiam sibi injunctam salubriter peregerit, misericorditer rigorem juris attemperans, ut inclusus per duos annos continuos in Domo Metensi ejusdem Ordinis Eremitarum Sancti Augustini, & illius totum ambitum pro carceribus assignavit, omni collatione & communicatione quorumcumque Laicorum sub pœnis pręfatis, quas ipso facto eum incurrere voluit, penitus interdicta.

Data Prælatis facultate eum si in suis Diæcesibus repeiant canonice puniendi.

§. 9. Decrevit denique, concessit, & injunxit omnibus & singulis Prælatis Ecclesiasticis, alias jurisdictionem Ecclesiasticam habentibus, in quorum jurisdictione dictus Nicolaus repertus fuerit, quod illum, si contra pręmissa, vel eorum aliquid attentaverit, juxta Sanctiones Canonicas quibuscumque non obstantibus, punirent.

Pertinax si foret, hæreticum voluit declarari.

§. 10. Si vero dictus Anathematizationes, detestationes, & revocationes hujusmodi recusaverit, vel etiam neglexerit adimplere, & huic Sententię parere subter fugerit, ipsum tanquam pertinacem hęreticum, actualiter degradandum, & exuendum in forma Ecclesiæ omni ordine, & gradu Ecclesiastico, & brachio sæculari relinquendum fore declaravit.

Hæc Patriarchæ sententia per Martinū exposita examini.

§. 11. Postmodum vero cum ab aliquibus, præsertim Prædicatorum, Minorum, prędicti Eremitarum Sancti Augustini, & Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Ordinum in Romana Curia tunc præsentibus, an sententia ipsa matura, & juste contra dictum Nicolaum lata hesitatum foret, nos dilecto filio nostro Antonio tituli Sanctæ Susannæ Presbytero Cardinali commisimus, ut de sententia ipsa cognoscens legitime eam confirmaret, vel infirmaret, prout de jure foret faciendum. idemque Cardinalis ad prædictorum Magistri Simonis Bollehoux Archidiaconi Ecclesię Cavallicensis, Baccalaurei in Decretis, causæ hujusmodi specialiter deputati procuratorum instan.iam, prout vigore commissionis hujusmodi poterat, in hujusmodi causa procedens legitime, visis omnibus, & singulis actitatis, & habitis in causa hujusmodi, illisque cum diligentia recensitis, & examinatis, ac habito super his cum Venerabilibus fratribus nostris Petro Archiepiscopo Cretensi, Gundissalvo Astoricensi, Thoma Vigintimilliensi Episcopis, & dilectis filiis Magistro Hermanno Alberg Notario nostro, Nicolao Abbate Monasterii Sancti Vvandregisilii, & Magistris Jacobo Morressoni, Joanne de Fabrica, Joanne Gundissalvi Cappellanis nostris, causarum Palatii Apostolici Auditoribus Joanne de Francfordia, & Conrado de Suto, & aliis in eadem Theologia, & utroque jure Doctoribus, & peritis consilio maturo, de illorum consilio & assensu per suam diffinitivam sententiam pronunciavit, decrevit, per eumdem Patriarcham in causa hujusmodi bene fuisse, & esse processum, sententiatum, & diffinitum ipsiusque sententiam antedictam confirmandam fore, & confirmavit, illaque executioni debitæ demandandam fore, & demandavit, prout in instrumentis publicis inde confectis eorumdem Cardinalis, & Patriarchæ sigillis munitis dicitur plenius continetur.

Et a Martini Delegato approbata.

§. 12. Nos itaque hujusmodi articulos & assertiones Nicolai prædicti penitus cupientes

tes extirpari. Discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos, & quilibet vestrum per se, vel alium, seu alios præfatas sententias executioni debitæ demandantes, illasque, & præsentes litteras in Civitatibus & Diœcesibus præfatis, ac locis eis vicinis, & alibi ubilibet, ubi vobis videbitur expedire, auctoritate nostra solemniter publicetis, & publicari faciatis, ac præfatum Nicolaum, si prædictæ sententiæ ipsius Patriarchæ in singulis suis partibus non paruerit cum effectu juxta ipsius sententiæ tenorem, & alias Sacrorum Canonum exigentiam puniatis. Et nihilominus contra Nicolaum præfatum, necnon sibi adhærentes, & dictorum articulorum & assertionum sectatores, ac hujusmodi articulos, & assertiones vel eorum aliquem approbantes, tenentes, defendentes, vel dogmatizantes, exemptos, & quemlibet ipsorum, de quibus vobis constiterit, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis existant, diligenter inquirere studeatis, & eos, quos per inquisitionem hujusmodi diffamatos, vel errorum hujusmodi labe respersos repereritis, auctoritate prædicta, etiam per excommunicationis, suspensionis, & interdicti, necnon privationis dignitatum, & beneficiorum ac feudorum, quæ a quibuscumque Ecclesiis, sive Monasteriis, & aliis locis Ecclesiasticis obtinent, etiam honorum sæcularium, & per alias pœnas sententias & censuras Ecclesiasticas, ac vias, & modos, quos ad hoc quomodolibet expedire seu opportunos esse videritis, etiam per captiones & incarcerationes personarum, & alias pœnas corporales, quibus hæretici puniuntur, seu puniri solent, corrigatis & puniatis, ac corrigi & puniri faciatis, contradictores per censuras & pœnas Ecclesiasticas, invocato ad hoc, si opus fuerit auxilio brachii sæcularis.

Hæc Pontifex publicari præcipit per Ecclesiarum Prælatos.

Illarumque Assertionum defensores canonicis coerceri pœnis.

§. 13. Non obstante tam fe. rec. Bonifacii PP. VIII. Prædecessoris nostri, qua cavetur, ne quis extra Civitatem & Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ Diœcesis, ad judicium evocetur, seu ne Judices a Sede Apostolica deputati extra Civitatem & Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine Diœcesis eorumdem trahere præsumant, & de duabus dietis in Concilio generali, quam aliis quibuscumque Constitutionibus Apostolicis tam de Judicibus delegatis, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis aut aliis editis, quæ possent in hac parte vestræ jurisdictioni, aut potestati, ejusque libero exercitio quomodolibet obviare. Seu si præfato Nicolao, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam nostræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua, cujusque toto tenore in nostris literis habenda sit mentio specialis.

Obstantium derogatio.

Datum Florentiæ octavo Idus Januarii Anno Tertio.

Dat. die 6. Januarii 1420 An. III.

VII.

Exemptio Ordinis Fratrum Cartusianorum, a solutione primitiarum & decimarum.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Fons parvulus, qui crevit in fluvium, & in lucem solemque conversus, in aquas plurimas redundavit, Cartusiensium est utique Ordo prælucidus, quia in sui ortus exordio parvus, & humilis abiectione habitus, tenuitatis substantia, humilitatis professione, ac numero professorum, sub fontis similitudine, non indigne describitur, cui diversarum illi proprietatum conformitate respondens, non immerito comparatur. Hic enim fons est hortorum irriguus, cęteras irrigans Religiones, & Ordines, ac exemplis salubribus scaturiens. Hic est fons amœnus varietate virtutum, præclarus munditiæ puritate, pietate patens, indeficiens sanctitate, horum meritorum illustratus, ita nomen fontis ampliavit, ut fluvius esse censeatur. Cujus professio laudabilis de virtute in virtutem progrediens, ut Deum deorum in Sion videat, universalis Ecclesiæ lætificet Civitatem, in qua per meritorum evidentiam, claræ lucis splendorem adeptus, quasi stella matutina refulget in medio nebulæ mundi hujus. Hujus siquidem Ordinis sacra Religio, a suæ institutionis auspiciis quasi deserta & invia, paucis adhuc initiata cultoribus, tandem honoris, & honestatis fructus parturiens, ramos quidem honoris & gratiæ, generationes germinans, religionis sinceritatem, & austeram vitæ continentiam ampliavit. Ea propter exultat jam in multitudine numerosa spectabilis, quæ olim in solitudine dilatebat.

Cartusiensis Ordinis Encomium.

§. 1. His itaque considerationibus inducti, Religionis ejusdem perseverantiam ac personarum sub illius habitu divinæ vacantium servituti utilitates, & commoda sinceris affectibus procurantes, majoris, & aliarum quarumcumque domorum prædicti Ordinis ubilibet consistentium Priores, & fratres, præsentes & posteros, a præstatione, & solutione primitiarum, & decimarum ex fructibus, proventibus ex eorum pratis, pascuis, terris, vineis, hortis, agris, sylvis, nemoribus, montibus, aliisque prædiis, & possessionibus, in quibuscumque Mundi partibus con-

Exemptio ei concessa, de qua in Rubrica.

consistentibus, tam ante, quam etiam post generale Concilium habitis, vel acquisitis, illis videlicet, quæ de præsenti manibus propriis, aut eorum laboribus, vel expensis excolunt, vel excoli facient in futurum, necnon ex fœtibus animalium eorumdem debitarum, auctoritate Apostolica perpetuo immunes reddimus, & constituimus & liberamus, ac etiam immunes, & liberos esse volumus & decernimus & censemus, eisque nihilominus, ne primitias, & decimas hujusmodi cuiquam solvere, vel præstare teneantur, nec ad id a quoquam inviti valeant compelli, tenore præsentium indulgemus.

Obstantium derogatio. §.2. Concilii prædicti, ac aliis per nos, sive prædecessores nostros Romanos Pontifices editis constitutionibus Apostolicis contrariis non obstantibus quibuscumque. Nulli ergo &c.

Dat. die 24. Septembris. 1420. An. III. Datum Romæ, apud Sanctos Apostolos octavo Kal. Octobris, Pontificatus nostri Anno Tertio.

VIII.

Jurisdictio Consulum Artis mercaturæ Pannorum de Urbe juxta Artis ejusdem Statuta cognoscendi causas quascumque ad ipsam Artem spectantes.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilectis filiis, Consulibus Artis mercantiæ pannorum Urbis, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Exordium. CUm inter cæteras alias artes, atque laudabiles negociationes, mercantia pannorum utilior sit, & ad vitam humani generis necessaria, decens ac congruum arbitramur, ut eiusdem Artis Rectores pro veritatis, ac justitiæ cultu, digna eorum industriæ prærogativa extollantur, quo sublatis calumniantium obiectionibus, ac reorum dilationibus rejectis, veritas debitum suum prosequens effectum elucescere valeat, & mercatores hujusmodi Artis ad gratificandum liberaliores, & proniores creditores efficiantur.

Facultas Consulum causas eorum Mercaturam respicientes cognoscendi. §.1. Vestris itaque in hac parte supplicationibus inclinati, utque sinceræ, & singularis devotionis fervore inducti, quam erga nos, & Romanam Ecclesiam magistra experientia gerere comprobamini, jus dicendi, lites, controversias, & causas judicandi, cognoscendi, tractandi, terminandi, definiendi, & terminatas, ac definitas exequendi, ad instantiam Mercatorum prædictæ Artis, vel eorum institorum motas, seu movendas, juxta seriem & ordinationem statutorum ipsius Artis, de quibuscumque debitis, & creditis vigore hujusmodi Artis nunc usque contractis, ac etiam de quibuscumque aliis rebus ad prædictam Artem nunc, in futurum, & in posterum, quomodocumque perpetuo contrahendis, spectandis, & pertinendis, contra & adversus quascumque personas sæculares dumtaxat, vestrasque, & vestrorum prædecessorum sententias principaliter, & realiter exequendi, & quod una via realis per aliam personalis executionis minime tollatur vobis, & omnibus posteris Consulibus dictæ Artis auctoritate Apostolica tenore præsentium perpetuam jurisdictionem, ac potestatem concedimus.

§. 2. Vobisque & omnibus futuris Consulibus, ut eorumdem Mercatorum codicibus, ac libris (dummodo ipsi mercantiles sint, & mercatorum ordine, & more scripti, & confecti, & cum debitis circumstantiis rationabili suspicione carentes discrete etiam ipsius mercatoris scribentis circumspecta vita & qualitate pensatis) usque ad quantitatem viginti ducatorum auri inclusive, occasione mercantiæ, vel cujuslibet alterius rei ad Artem hujusmodi pertinentium, ita tamen, ut agentium, & exigere volentium interveniat juramentum, perinde plenam fidem debiti adhibeatur, ac si legitime probatum esset (legibus & canonibus contrarium disponentibus non obstantibus quibuscumque) & super iis judicare, & decernere possitis, auctoritate Apostolica harum serie indulgemus. Mercatorum hujusmodi Libri pro summa 20. ducat. auri danda fides.

§.3. Intendentes, & decernentes per præsentes, ut hujusmodi Mercatorum jurisdictio, ac eorum Curia & forum a conventis in eisdem nequaquam declinari possit. Declinatio hujus Fori prohibetur.

§.4. Volentes insuper, quod si forsan aliquis Mercatorum cujuscumque gradus, & conditionis existat, etiamsi is Consulatus hujusmodi Artis fungatur officio, ex confidentia hujusmodi nostri indulti, in suis codicibus, & libris, aliquid contra, & præter veritatem conscripserit, ex nunc ab exercitio memoratæ Artis privatus existat, & aliis pœnis a jure institutis, & inflictis puniatur. Nulli ergo &c. Pœnæ Mercatorum in suis libris præter veritatem scribentium.

Datum Romæ apud S. Petrum, quinto Nonas Maii, Pontificatus nostri Anno Quarto. Dat. die 3. Maii 1421. An. IV.

I X.

Unio omnium Canonicorum Regularium Ordinis S. Augustini ubique professorum in unam Congregationem cum innovatione Constitutionum, & communicatione sive extensione privilegiorum.

Ista Congregatio Lateranensium Canonicorum nuncupatur forte quia eis Ecclesiam Lateranensem administrandam demandavit Paschalis II. prout videre est in ejus Constitut. quæ incipit Quanto.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

SOlicitudinis pastoralis officium quod super omnes orbis Ecclesias & Monasteria dispensatione divina licet immeriti gerimus, pulsat & excitat mentem nostram, ut cunctorum fidelium, & præsertim personarum regularium, quæ mundanis relegatis il- Exordium.

illecebris, sub arctioris vitæ observantia, se perpetuo divinis obsequiis manciparunt, commodis intendamus; ac in his, quæ divini cultus, & religionis augmentum, ac animarum salutem concernunt, eos Apostolici favoris præsidio foveamus.

Enumeratio Domorum, quas unit Pontifex.

§.1. Hinc est, quod Nos dilectos filios S. Mariæ de Faxionaria, S. Leonardi, S. Joannis de monte Bononiensi, & S. Victoris ei canonice annexi, S. Mariæ in portu, S. Joannis de Cereto prope Sanctum Archangelum, S. Mariæ de Insula Tremiti, S. Mariæ de Blancis loci Caxoreti, S. Salvatoris, S. Mariæ de Caritate, & SS. Quadraginta Martyrum, Lucanensis, Veronensis, Bononiensis, Ravennatensis, Ariminensis, Teatinensis, Mediolanensis, Brixianensis, Castellanensis, & Tarusiensis diæcesum Ordinis S. Augustini Monasteriorum, Priores, Præpositos, Rectores, Canonicos & Conventus de Frisionatia vulgariter nuncupatos, ut Deo quietius perpetuo famulari valeant, favoribus gratiosis prosequi volentes, ad laudem gloriam, & honorem omnipotentis Dei, ejusque Matris Virginis gloriosæ, necnon B. Augustini Confessoris, ac pro religionis incremento auctoritate Apostolica, tenore præsentium statuimus, sancimus, & ordinamus, perpetuis futuris temporibus irrefragabiliter observandum, quod de cetero Priores, Præpositi, Rectores Canonici, & Conventus præfati, pro eorum perpetua soliditate, ac conservatione, quamquam diversorum Monasteriorum, & locorum professi existant; nihilominus unum corpus, unaque Congregatio similiter, & invicem connexa censeantur, ac sub una, & eadem lege, ac observantiæ regularis unitate, morumque conformitate, & eisdem consuetudinibus, privilegiis, ordinationibus, ac statutis subsint.

De Capituli Generalis celebratione, & auctoritate,

§.2. Ad cujus quidem Religionis & Congregationis ipsius conservationem, augmentum, & felicem in Domino in observantia vera & sanctitate successum, iidem Priores, Præpositi, Rectores, Canonici, & Conventus singulis annis, sive bienniis, aut saltem trienniis, prout opportunum, & utilius pro eadem religione expedire noverint, Capitulum generale celebrent nullatenus dissolvendum, nisi de subsequenti celebrando fuerit per ipsum Capitulum locus idoneus determinatus, qui quidem locus nisi evidenti, & magnæ necessitatis causa, & de ipsius religionis regiminis principalis consensu nequeat commutari. In quo quidem Capitulo pro stabilimento Congregationis religionis præfatæ quomodolibet in eis occurrentia, præservationem ac statum sanctæ religionis præfatæ, & observantiæ regularis concernentia, pro tempore eadem auctoritate terminare, statuere, & ordinare, & ordinationes, atque statuta condere: ac inde statuta condita, & ordinata successu temporis, prout eidem Capitulo magis congruum videbitur & utilius, secundum Deum & pro communi omnium pace, & conservatione regularis observantiæ valeant, eis nihilominus innovandi, alterandi, commutandi in totum, vel in partem: Obscura quoque & dubia, etiam circa eorum regulam, constitutiones, atque statuta, (salva ipsius regulę substantia) declarandi, interpretandi, disponendi, & ordinandi, secundum gratiam, a Deo eis tributam, facultatem concedentes.

Derogatio Bullæ Benedicti XII. circa statuta huius Ordinis.

§.3. Aliis autem ipsius Ordinis antiquis constitutionibus presertim Benedicti PapęXII. prædecessoris nostri minime teneantur adstricti, quoniam mores, observantias, & consuetudines abundantiores habent illis, & in rigiditatibus, ac disciplina Ordinis strictiores, & observantiæ regulari aptiores, ad conservandum religionis debitæ statum. Universos quoque Congregationis religionis ejusdem Prælatos, Priores, Rectores, & subditos, pro eorum excessibus sive delictis corrigere possint, prout eidem Capitulo, sive regimini principali eorum, melius & utilius secundum Deum, religionisque debitum videbitur convenire.

De Statutis in Capitulo editis observandis, & transgressorum pęnis.

§.4. Statuta quoque & ordinata per ipsum Capitulum, sive majorem, & saniorem ejus partem, ab omnibus & singulis dictæ Congregationis religionis prædictæ, tam Prioribus, Præpositis, Rectoribus, & Canonicis, quam subditis inviolabiliter observentur. Non intendentes tamen ob hoc transgredientes simpliciter ad peccatum aliquod aggravare: sed pęnitentiæ tantum, & temporali pęnæ, sive correctioni superiorum subjacere debere, donec se humiliter emendaverint.

De Rectoris Generalis electione, & officio.

§.5. Præterea eadem auctoritate statuimus, ut pro deductione, atque expeditiva determinatione causarum contingentium de tempore in tempus, & occurrentium de locis suis, de Canonicorum gremio dictæ religionis, valeant unum idoneum Rectorem majorem, vel Conservatorem, seu Visitatorem principalem, prout eis visum fuerit eligere, & creare, juxta formam de eorumdem electione, & confirmatione Rectoris dictis ipsorum monasteriis, alias ab Apostolica Sede concessam, quemcumque maluerint; etiam si indicta Congregatione religionis præfatæ, aliquo regiminis officio, sic electus fuerit deputatus, qui tamen ob hoc, a suo titulo, ac regiminis officio nullatenus censeatur destitutus; sed officium utrumque gerere valeat, & exercere. Cui Rectori, vel Conservatori, seu Visitatori principali, ceterisque Prioribus, Præpositis, & Rectoribus Monasteriorum, & locorum dictæ Religionis, quot eidem Capitulo videbuntur, de religione eadem Definitores, & socii idonei valeant deputari per Capitulum antedictum, sine quorum consilio, & eorum majoris partis consensu, dictus Rector, vel Conservator, seu Visitator principalis, ac ceteri Priores, Prępositi, atque Rectores locorum ipsorum, ea quæ hujusmodi generalis Capituli judicio ardua videbuntur, nequeant terminare.

De Definitoribus.

Prælatorum Ordinis auctoritas qualis?

§.6. Qui tamen Rector, vel Conservator, seu Visitator principalis, ac ceteri Priores, Præpositi, sive Rectores Congregationis religionis ejusdem, cum suis sociis, & Definitoribus deputatis illam tantam auctorita-

ritatem habeant, bayliam, & potestatem super fratribus, & Canonicis, & subditis antedictis, ac eorum Monasteriis & locis, & super tota Congregatione religionis prædictæ, & tam in visitationibus locorum omnium, & Conventuum dictæ Congregationis, & religionis præfatæ, quam in agendis omnibus spiritualibus, & temporalibus, quam dictum Capitulum sanius & utilius, pro communi omnium pace, & conservatione Regularis observantiæ, ac eorum humilitate servanda, dignum fore censebit.

Officia eorum quandiu durent.

§.7. Officium vero hujusmodi Rectoris vel Conservatoris, seu Visitatoris principalis, ceterorumque Priorum, Præpositorum, atque Rectorum locorum omnium dictæ religionis, & Congregationis ipsius, præsentium, & futurorum, & deputatorum sibi sociorum, sive Definitorum, elapso anno ab eorum creatione, ipso facto expiret, secundum formam in eorum privilegiis contentam, ac dictis eorum Monasteriis & locis, ab Apostolica Sede concessis, aut eisdem non obstantibus privilegiis, anno secundo expleto, sive tertio tantum successive finito ad plus; tunc eo ipso vacet, & expiret dictorum regimen & officium, prout in præmissis idem generale Capitulum pro dictæ Religionis, & Congregationis conservatione, commoditate, atque utilitate, secundum Deum sanius, & utilius decreverit exequendum.

Rector generalis iterato eligi nequit.

§.8. His tantum adiectis, & declaratis, quod talis Rector, Conservator, seu Visitator principalis prædictus, ultra tertium annum successive finitum, in eodem suo regimine & officio, pro quarto sequenti anno amplius reeligi, & in dictum Regimen & officium assumi non possit, pro illa vice tantum. Ad aliud tamen regimen, & officium eligi possit, in alio Monasterio, & loco.

Cæteri autem Prælati possunt.

§.9. Ceteri vero Priores, Præpositi, sive Rectores, & officiales prædicti Monasteriorum, & locorum omnium dictæ religionis, & Congregationis ipsius, præsentium, & futurorum, reeligi possint, & in idem regimen & officium assumi totiens, quotiens dicto visum fuerit Capitulo generali, etiam in eodem loco, & in diversis regiminibus, & officiis; servatis tamen in ceteris omnibus dictorum privilegiorum debitis modis, & formis.

Vacationis tempore officiorum per Vicarios sunt exercenda.

§.10. Interim autem, quo dicti Priores, Præpositi, & Officiales, sive Rectores, statutum sibi regiminis & officii sui tempus expleverint, circa hujusmodi officia, sive regimina gubernanda per Vicarios in locis deputandos ipsi Capitulo generali, sive eorum regimini principali, providendi onus incumbat, donec alii eorum loco fuerint, ut præfertur, canonice subrogati, aut ipsi quorum cessavit regimen & officium, suis exigentibus meritis, reeligantur de novo per Capitulum antedictum, juxta modum qui continetur in præfata concessione Apostolica.

De translatione Canonicorum.

§.11. Porro ne Monasteria ipsa in contingentibus mutationibus præfatorum Canonicorum, in suis locis & Conventibus, damnum aliquod quomodolibet patiantur, quotiescumque aliquis fuerit per dictum Capitulum, de uno ad aliud eorum Monasterium pro Conventuali transmissus, & deputatus, ipso facto a Priore, sive Præposito, aut Rectore loci, in quo professionem emisit, illa vice censeatur absolutus, & ejus ad quod ut præfertur fuerit Monasterium destinatus, quousque in eo deputabitur permanere, ibi veluti proprius Canonicus reputetur, & pro Conventuali habeatur ibidem, in omnibus Capitularibus, aliisque singulis actibus, ac si foret ibidem expresse professus, ut in dictis privilegiis, & concessionibus Apostolicis plenius continetur.

Obedientia quibus, & quo ordine præstanda.

§.12. Et ut omnis via scandali precludatur, singuli Canonici conversi, ac oblati, sive commissi Congregationis Religionis prædictæ, sub obedientia generalis Capituli, ac dicti Rectoris, vel Conservatoris, seu Visitatoris principalis, & sociorum Deputatorum nomine Congregationis ejusdem, principaliter submittantur, & inde consequenter sub illorum Rectorum, sive Priorum, aut Præpositorum, in quorum locis, & Monasteriis fuerint pro Conventualibus deputati.

Facultas accipiendi Monasteria.

§.13. Valeantque Canonici dictæ Congregationis cum consensu eorum Capituli generalis, sive regiminis dictæ Congregationis principalis, auctoritate Apostolica acceptare, & acquirere justo titulo, loca, & Monasteria, tam facta, quam de novo construenda, a quocumque Prælato, Ecclesiasticaque persona: necnon Rege, Duce, Principe, vel Barone, Dominio, sive Communitate, omnique Christifideli.

Extensio Privilegiorum.

§.14. Statuentes insuper eadem auctoritate pariter, & ordinantes, ut tam hujusmodi statuta, ordinationes, & voluntates, nostraque cetera privilegia, concessiones, immunitates, & gratiæ singulis antedictis Monasteriis, ac locis ipsius religionis, & Congregationis prædictæ per Romanos Pontifices predecessores nostros, seu pro Romanis Pontificibus se gerentes: Imperatores, Reges, Duces, Barones & Principes, Dominia, Communitatesque concessæ & concessa (quæ omnia præsentibus haberi volumus pro expressis) & in posterum favente Domino concedenda, in omnibus, & per omnia, ad universa & singula loca, & Monasteria, Prioratus, & Præposituras, & domos, eorumque personas, quæ nunc, & præcedente tempore ad hujusmodi religionem, ac Congregationem ipsius, & ad ejusdem fratres, & Canonicos reducta, vel unita sunt, seu reduci, vel uniri contigerint, cum illius, aut illorum suppositis, vel unitis, aut per eosdem canonice acquisitis, & justo titulo acquirendis, ut præfertur, extendi debeant.

Clausulæ derogatoriæ.

§.15. Omnibus dictæ Congregationis, & Religionis moribus, & modis, consuetudinibus, & observantiis, ordinationibus, & privilegiis, atque statutis, constitutionibus, & reservationibus Apostolicis, atque nostris generalibus vel specialibus quorumcumque tenorum existant, aliisque contrariis non obstantibus quibuscumque. Nos enim ex nunc irri-

irritum decernimus, & inane, si secus super præmissis a quoque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari. Nulli ergo &c.

Dat. die 29. Junii 1421. An. IV. Datum Tibure, secundo Kal. Julii, Pontificatus nostri Anno Quarto.

X.

Ex Regest. in Arch. Vatic. Erectio Cathedralis Ecclesiæ Fortisventuræ in Insulis Canariis quæ Ispalensi subjecta declaratur.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium. Illius cœlestis Agricolæ Jesu Christi videlicet Salvatoris Domini Dei nostri, cujus vices in terris licet immeriti divinitus suscipimus exequendas, pulsamur doctrina, & scriptis Evangelicis edocemur, ut ad messem multam, cui operarii pauci præfuerint, transmittamus operarios, per quorum ministerium messis ipsa debitæ Culturæ adiuta suffragiis uberes exhibeat fructus in cœleste horreum opportuno tempore reponendos.

§. 1. Sane ad Apostolatus nostri auditum fama publica proferente, multorumque fidedignorum relatione pervenit, quod in insulis fortunatis in Partibus meridianis consistentibus de Canaria nuncupatis, in quibus inter cæteras una Lancelloti, alia Fortisventurę, alia Grandiscanariæ, alia Inferni, alia Gomere, alia Palmę, & alia Ferri nuncupatę Insulæ ab olim Populis Deum minime agnoscentibus populatę habentur, per dilecti filii Nobilis Viri Joannis de Betenturia militis, & aliorum multorum Christifidelium potentiam, & industriam ac religiosorum Virorum prædicationis doctrinam, & diligentiam indefessam Lancellotti, Fortis venturę, & Ferri Insulæ prædictę totaliter Christianæ Fidei Cultoribus subditæ, ipsarumque omnes, necnon Grandiscanarię, & Gomeræ Insularum prædictarum pro certis earum dumtaxat partibus Populi ad Fidem Catholicam sunt conversi, ac Lancellotti quodam in honore, & sub vocabulo Sancti Martialis etiam in Cathedralem erecta Rubricen. nuncupata, & cui extitit de Pastore provisum, ac in Fortisventuræ alia sub Sanctę Mariæ de Betenturia, & reliqua sub de Lapalma Ecclesię Gomerę vero Insulis antedictis quędam Cappella sub ejusdem Beatæ Marię deLapalma vocabulis constructę fuerunt, quodque si in prædicta Insula Fortisventurę, quę ad alias videlicet Grandiscanarię, Inferni, Gomerę Ferri, & Palmę Insulas, in quibus etiam conversionis hujusmodi novitate causante Clericorum, & personarum Ecclesiasticarum ad hæc operam dantium raritas habetur pro hujusmodi conversionis negocio feliciter prosequendo propinquior, & magis opportuna existit Pastor proprius, qui conversus in fide Catholica instrueret, & etiam roboraret, ac de conversione Infidelium Populorum hujusmodi specialem, & fidelem, & sollicitam curam gereret, deputetur, nedum in Grandiscanarię, & Gomerę, quo ad residuas Partes earum, sed in Palmę, & Inferni Insulis antedictis poterit inspirante Domino magna conversionis Populorum hujusmodi, & animarum utilitas provenire.

(Margin: Insulæ Fortunatæ. — Causæ faciendæ Erectionis.)

§. 2. Nos igitur ad instar ejusdem Agricolę, cujus actio est nostra instructio, cupientes, ut Messis populorum hujusmodi, quę ut præmittitur admodum copiosa, & ad suscipiendam fidem prædictam disposita fore conspicitur, nostræ operationis ministerio, prout Nobis est possibile suffragante per proprios operarios, ac eorum opem, & operam in Ecclesiæ Sanctæ Dei, & tandem in cęleste horreum hujusmodi reponatur, Ecclesiam beatæ Mariæ de Benturia prædictam ad Omnipotentis Dei, ac ejusdem Sanctę Marię laudem, & gloriam, & honorem divini quoque cultus augumentum, & animarum salutem de Fratrum nostrorum consilio, & apostolicæ potestatis plenitudine in Cathedralem erigimus, & etiam constituimus, & Ecclesiæ Cathedralis titulo, & honore, ac insigniis decoramus, eamque ad memoriam indelebilem volumus, & censemus Ecclesiam Fortisventuræ perpetuis futuris temporibus nuncupari, sponsum idoneum cum Officii Pontificalis plenitudine Deo auctore per Apostolicæ diligentiæ ministerium habituram, cui Sponsus ipse præsit pariter atque prosit & volumus. (Erectio, de qua in Rubrica.)

§. 3. Apostolica quoque Auctoritate decernimus, quod Episcopus Fortisventurę, qui pro tempore fuerit, Grandiscanarię, Inferni, Gomerę, Ferri, ac Palmę Insularum prædictarum, & incolarum, & habitatorum ipsorum episcopalem in spiritualibus, & temporalibus curam gerat, quodque Ecclesia Fortisventurę prædicta Ecclesię Ispalen., cui prædicta Rubicen. Ecclesia subiicitur, Jure Metropolitico sit subiecta, quousque omnes hujusmodi habitatores, & incolæ fuerint ad prædictam Fidem conversi, & ex tunc donec per Sedem Apostolicam super hiis aliter fuerit ordinatum. (Ecclesia sic erecta Ispalensi subiicitur.)

§. 4. Non obstantibus Constitutionibus Apostolicis ac statutis, & consuetudinibus Ecclesiarum prędictarum etiam Juramento Confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis cæterisque contrariis quibuscumque.

Obstantium derogatio. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum erectionis, constitutionis, decorationis, deceti, & voluntatis infringere &c.

Dat. die 20. Novembris 1423. An. VII. Datum Romæ apud Sanctos Apostolos duodecimo Kalendas Decembris Pontificatus nostri Anno Septimo.

Con-

XI.

Confirmatio Regulę Fratrum & Sororum Tertii Ordinis Servorum B. MARIÆ Virginis.

Quæ Servitarum Ordinem concernunt, notavi in constit. 1. Benedicti XI. Dum levamus sup. pag. 162.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

SEdis Apostolicæ providentia circumspecta personas sub regulari observantia vacantes assidue studio piæ vitæ, benigno favore prosequitur, & ea quæ pro earum statu salubriter dirigendo provide ordinata sunt, ut illibata persistant apostolico consuevit munimine roborare.

Fratres, & Sorores has regulas confirmari mandant.

§. 1. Sane petitio pro parte dilectorum filiorum Prioris Generalis & Fratrum, ac dilectarum in Christo filiarum Sororum Ordinis Servorum Sanctæ Marię, secundum Regulam & instituta Beati Augustini viventium, qui quidem Fratres & Sorores, de consortio servorum Sanctæ MARIÆ nuncupantur, nobis nuper exhibita continebat, quod ipsi quamdam Regulam, sive religiose vivendi formam, in qua nonnulla honesta & rationabilia ac regulari disciplinæ congruentia statuta & ordinamenta fore noscuntur, hactenus laudabiliter observarunt prout observant: quodque licet Fratres, Sorores & Ordo hujusmodi variis per Sedem Apostolicam sint privilegiis communiti, tamen pro solidiori eorum subsistentia, & ut clementia Altissimi operante de virtute in virtutem gradientes, devotiorem reddere valeant Domino famulatum, desiderant hujusmodi Regulam seu vivendi formam per Sedem eamdem approbari. Quare pro parte Prioris & Fratrum ac Sororum eorumdem nobis fuit humiliter supplicatum, ut Regulę sive vivendi formę hujusmodi, robur Apostolicæ confirmationis adiicere, illamque per ipsos Fratres & Sorores in perpetuum observari mandare de benignitate Apostolica dignaremur.

Eas confirmat Martinus.

§. 2. Nos igitur, qui super præmissis omnibus & singulis relatione plenaria & fideli fuimus clarius informati, hujusmodi supplicationibus inclinati, Regulam seu vivendi forma, quam per singula ejus Capitula, clare & distincte, ac de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, necnon statuta & ordinationes prædicta rata habentes & grata, illa auctoritate apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, & nihilominus Regulam sive vivendi formam eamdem per ipsos Fratres, Sorores præsentes & posteros, volumus & mandamus perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observari.

Tenor vero Regulę sive vivendi formę hujusmodi, sequitur & est talis.

CAP. I.

De recipiendis in Ordinem.

§. 3. In primis, ut hic Ordo continuum & perpetuum de bono in melius recipere valeat incrementum, quod ex receptione personarum bene dispositarum plurimum noscitur dependere, volumus & ordinamus, quod nullus recipiatur ad Ordinem hujus fraternitatis, nisi de licentia Prioris Generalis ejusdem, vel ipsius Vicarii seu Correctoris fraternitatis pro tempore deputati illius loci, præmissa tamen diligenti examinatione, quod sit honestę vitæ, & bonę famę, ac de hæresi nullatenus suspectus, quinimo sit veritatis & catholicæ fidei zelator præcipuus, qui etiam antequam habitum hujus Religionis recipiat, de alienis, si qua habuerit, satisfaciat ad plenum, & proximis reconcilietur, necnon paratum sive conditum testamentum tenere studeat, juxta consilium & ordinationem confessoris discreti, & eadem examinatio fiat de mulieribus ingressum hujus Ordinis petentibus: habentibus tamen viros non pateat ingressus ad consortium dictæ fraternitatis, nisi de virorum suorum licentia & consensu fiat publicum instrumentum. Idem quo ad hæc servari volentes in viris uxores habentibus, nisi obstaret in ipsius vel altero ipsorum aliqua causa, quæ legitima judicaretur consilio Discretorum.

CAP. II.

Habitus Fratrum & Sororum.

§. 4. Omnes autem tam Fratres, quam Sorores dictæ fraternitatis induantur panno nigro, qui nec in colore nec in valore minimam preciositatem prætendat, sicut convenit honestati Servorum Christi & Beatæ Mariæ. Tunicæ quoque habeant, manicas usque ad pugnum, & sint strictę & clausæ, corrigias de coiro tantum habeant quibus Sorores cingantur. In bursis etiam, calceamentis, & ceteris omnem mundanam resecent vanitatem. Vela vero Sororum & bindæ sint alba de panno lineo vel canabino.

CAP. III.

Cæremoniæ in dando habitu noviter receptis observandæ.

§. 5. Recipiatur recipiendus in loco Capituli fraternitatis vel ante altare Ecclesiæ Fratrum illius loci, & a Priori Generali, sive Vicario, vel Correctore dicti Ordinis Servorum Sanctæ Mariæ prædictis, qui Prior, vel Vicarius, seu Corrector existente inducendo, & petente humiliter flexis genibus recipi, præsentibus aliquibus aliis Fratribus Ordinis ejusdem, & quibusdam de confratria viris discretis, benedicat prius habitum ejus, qui debet recipi hoc modo videlicet. Ostende nobis Domine misericordiam tuam. Dominus vobiscum. Oremus. Domine JESU CHRISTE, qui tegumen nostræ mortalitatis induere dignatus es, &c. Postea vero tali habitu benedicto, & per receptum seorsum indutum, atque ad gradum altaris reverso, & ante Priorem sive Vicarium

rium vel Correctorem genuflexo, dicit Prior vel Vicarius seu Corrector: Veni Creator Spiritus, & Fratres, qui ei assistent ipsum prosequantur usque ad finem. Deinde dicatur Kyrie eleison, Christe eleison. Pater noster &c. Emitte spiritum tuum &c. Salvum fac servuum tuum, &c. Dominus vobiscum, &c. Oremus. Deus qui corda fidelium sancti Spiritus illustratione docuisti, &c. & Prætende Domine famulo tuo, &c. & responso. Amen, Aspergatur sic indutus a Priore vel Vicario seu Correctore Aqua benedicta, deinde omnes Fratres fraternitatis præsentes ipsum recipiant ad osculum pacis, & eo modo ante Altare recipiantur mulieres quemadmodum est de Fratribus supradictum.

CAP. IV.

Forma professionis.

§. 6. Completo anno vel ante, si Priori vel Vicario, seu Correctori prædictis aut cui commiserit, & etiam majori parti Fratrum Professorum fraternitatis visus fuerit idoneus, ad professionem recipiatur: profitebitur autem hoc modo, videlicet:

Ad honorem DEI Omnipotentis Patris, & Filii, & Spiritus sancti, & Beatæ MARIÆ Virginis, ego N. coram Vobis Priore seu Vicario vel Correctore Fratrum Ordinis Servorum Sanctæ MARIÆ de consortio talis loci, profiteor velle me de cetero vivere secundum formam & Regulam Fratrum & Sororum dicti Ordinis usque ad mortem.

Mulieres vero eodem modo profiteantur coram Priore, vel ut supra, & Priorissa, vel cui commiserit.

CAP. V.

Professis a Religione præclusus regressus.

§. 7. Statuimus autem, ut nullus Frater nec Soror hujus fraternitatis & ordinis, post talem supradictam Professionem de hoc Ordine egredi valeat, nec eisdem ad seculum reverti liceat, sed bene libere possint transire ad unam de approbatis Religionibus, tria vota solemnia profitentibus.

CAP. VI.

De horis Canonicis, aliisque vocalibus orationibus.

§. 8. Fratres & Sorores dicant quotidie omnes horas canonicas, nisi infirmitate impediantur. Pro Matutinis dicant vigintiocto Paternoster, pro vesperis quatuordecim, & pro qualibet aliarum horarum septem. Ad honorem vero Beatæ MARIÆ semper Virginis, pro qualibet hora tot Ave Maria quot Pater noster dicere teneantur. Pro benedictione autem Mensę dicant unum Pater noster: cum vero surgunt de Mensa similiter dicant unum Pater noster pro gratiarum actione, vel Psalmum, Miserere mei Deus, vel Laudate, qui sciunt, omnes etiam, qui sciunt Symbolum Apostolorum videlicet, Credo in Deum, dicant illud semel in principio Matutinarum, & etiam ante Primam, & quando Completorium fuerit terminatum, qui autem sciunt, & dicunt horas canonicas quemadmodum faciunt Clerici, prędicta Pater noster, & Aue Maria dicere minime teneantur.

CAP. VII.

Tempore horarum dicendarum.

§. 9. Ad Matutinas Dominicis diebus & festivis a festo Omnium Sanctorum usque ad festum Resurrectionis Dominicę, omnes surgunt. In Adventu autem Domini, & Quadragesima surgant omni nocte. Qui vero occupantur quotidiano opere manuali, horas suas dicere poterunt de mane usque ad Vesperas exclusive, de sero Vesperas & Completorium simul dicant.

CAP. VIII.

Confessione & Communione.

§. 10. Omnes quater in anno ad minus, videlicet in festo Nativitatis Domini, Resurrectionis ipsius, Pentecostes & Assumptionis aut Nativitatis Beatę MARIÆ Virginis, peccata sua confiteantur diligenter, & Eucharistię devote studeant recipere Sacramentum, nisi forsan ex aliqua causa rationabili alicui ex ipsis esset a suis Confessoribus interdictum. Qui autem ex devotione sua sæpius voluerit infra annum communicare, petita a suo Prelato licentia & obtenta, devotionem suam cum Dei benedictione poterit executioni demandare.

CAP. IX.

Silentio in Ecclesia.

§. 11. In Ecclesia dum celebrantur Missæ, vel decantatur divinum Officium, seu actualiter proponitur ibidem verbum Dei, omnes silentium servare studeant, & orationi ac divino officio diligenter intendant, nisi ex aliqua speciali & occurrente necessitate aliquid submisse loquatur.

CAP. X.

Reverentia Episcopis, Parochis aliisque exhibenda.

§. 12. Fratres & Sorores Ecclesias quarum Parochiani existunt, juxta canonicas sanctiones & bonos mores, & cum omni devotione studeant visitare, & Ecclesiarum suarum Prælatos, videlicet Episcopos & inferiores summe revereantur. Ipsorumque jura absque omni diminutione fideliter eis solvant, & hoc tam in decimis quam in obligationibus alias quomodolibet consuetis.

CAP. XI.

Jeiuniis.

§. 13. A Dominica prima Adventus usque ad Nativitatem Domini, quotidie tam Fratres quam Sorores jejunent. Et similiter a Dominica in Quadragesima usque ad Pascha Resurrectionis Domini idem observent, Ferias autem sextas jejunabunt omni tempore. Et jejunia omnia ab Ecclesia instituta. Qui autem voluerit amplius jejunare, seu austeritates alias facere, poterunt habita licentia a suo Prælato, vel de consensu Confessoris discreti.

CAP. XII.

Esucarnium.

§. 14. Fratres & Sorores hujusmodi Fraternitatis, uti poterunt carnibus diebus Dominicis, & tertia & quinta feria. Ceteris vero diebus se abstineant, nisi sint infirmi aut mul-

multum debiles, vel nisi præcipuum festum fuerit illa die, aut quia essent in itinere constituti.

CAP. XIII.

Choreis, conviviisque fugiendis.

§. 15. Vagos curiososque discursus per Civitatem non faciant. Sorores vero solæ non discurrant, maxime juniores: ad nuptias & choreas, sive ad dissoluta & mundana convivia, sive ad vana spectacula, nullo modo accedant, de Civitate vero seu Castro vel loco ubi habitant, non exeant etiam causa peregrinationis, absque speciali licentia Prioris, Vicarii vel Correctoris dictæ fraternitatis.

CAP. XIV.

Armis non deferendis.

§. 16. Insinuationis sive impugnationis arma secum Fratres non deferant, nisi pro defensione fidei Christianę, aut ex alia rationabili causa, & de suorum Prælatorum licentia.

CAP. XV.

Infirmorum cura.

§. 17. Deputentur per Correctorem duo ex Fratribus, qui cum quempiam ex eisdem noverint infirmari, ipsum quam citius poterunt, caritative studeant visitare, & statim a principio ad recipiendum pœnitentiam, & alia Ecclesiastica sacramenta eumdem efficaciter exhortentur, & si necesse fuerit, ministerium corporale, prout commode poterunt, eidem studeant exhibere: si vero fuerit pauper, necessaria de bonis propriis vel communibus prout facultas permiserit, sibi ministrare procurent, & idem faciant Sorores circa infirmas ex eis.

CAP. XVI.

Mortuorum suffragiis.

§. 18. Quando continget aliquem ex Fratribus ab hac luce migrare, cæteris confratribus, qui sunt in hac Civitate vel Castro, nuncietur, ut procurent defuncti exequiis personaliter interesse, a quibus non recedant, donec corpus traditum fuerit sepulturæ: hoc idem inter Sorores decedentes volumus observari. Præterea infra octo dies, post ipsius defuncti sepulturam, immediate sequentes, quilibet Frater & Soror dicat pro anima ejus, Sacerdos unam Missam, sciens vero Psalterium Psalmos quinquaginta. Illiterati vero centum Pater noster dicant, & in fine cujuslibet, Requiem æternam, &c. Et præter hęc quilibet infra annum pro Fratrum & Sororum, tam vivorum quam defunctorum salute tres Missas faciat celebrari, qui vero sciunt Psalterium, illud dicant, & cæteri quinquaginta Pater noster dicere teneantur.

CAP. XVII.

Electione Correctoris Generalis, & Priorissæ.

§. 19. Correctore fraternitatis mortuo vel amoto, Prior seu Vicarius cum consilio antiquorum de fraternitate, alium instituat Correctorem, singulis autem annis infra Octavas Paschę vel alio tempore, privatus Prior vel Vicarius habeat consilium cum antiquioribus de fraternitate super amotione vel confirmatione Correctoris, sic eumdem confirmare vel movere poterit, secundum quod ipse cum præfatis judicaverit expedire. Consimiliter etiam de consilio dicti Prioris vel Vicarii, & aliquorum de fraternitate magis antiquorum, poterit Corrector ordinare de Subcorrectore vel Vicario fraternitatis, & etiam postmodum confirmare, & amovere secundum quod eis visum fuerit expedire. Qui Subcorrector vel Vicarius tantam potestatem habeat, quantam Corrector sibi concedet. Et eadem forma in institutione, & destitutione Priorissę servetur.

CAP. XVIII.

Correctoris & Priorissæ officio.

§. 20. Correctoris officium erit, cum omni diligentia servare in se quæque in Regula descripta sunt, & solicitam dare operam ut ab aliis confratribus observentur. Si quos vero viderit transgredientes, aut etiam negligentes, caritative corripiat & emendet vel si magis sibi videatur expediens, Priori vel Vicario prædictis, ut corrigat, poterit intimare. Priorissæ etiam erit officium solicite Ecclesiam visitare. Cæteras etiam Sorores excitare ad observantiam regularem, diligenter etiam per seipsam, & alias quibus imponet observare, quod in incessu, statu & habitu, nihil per aliquam consororem fiat, quod cujusquam merito turbare possit aspectum, præcipue tamen attendat, ut Sorores cum quoquam viro cujuscunque conditionis existat, familiaritatem non contrahant, maxime juniores, nisi forsan talis vir Sorori illi attingat intra tertium consanguinitatis gradum ad longius, cum hoc quod sit bonæ vitę & famę.

CAP. XIX.

Peccantium correctione, & emenda.

§. 21. Siquis notatus fuerit de aliqua familiaritate suspecta, & ter admonitus per Prælatum, si non se emendaverit, excludatur ad tempus a Capitulo & consortio cęterorum confratrum, & de consilio discretorum ab ipsorum penitus consortio publice excludatur, nec admittatur de cætero, nisi cum Fratribus omnibus videatur esse correctus. Item siquis confratri vel alteri cuicumque opprobrium dixerit, quod sonare infamiam videatur, aut ex ira quempiam percusserit, vel ad locum sibi prohibitum ire præsumpserit, seu inobedientiam quamcumque commiserit, aut etiam Prelato mendacium ex industria dixisse depræhensus fuerit, abstinentia panis & aquæ, vel exclusione a Capitulo, aut etiam consortio aliorum Fratrum, plus vel minus secundum conditionem personę & exigentiam delicti gravius corrigatur. Item siquis commiserit peccatum carnale, talis de consilio majoris partis Professorum fraternitatis illius loci, secundum exigentiam culpæ & conditionem personæ, gravius vel levius puniatur, sic tamen quod si cęteris in exemplum: quam punitionem sit ferre recusaverit, de consilio discretorum de ordine expellatur. Circa Sororum correctionem, illud idem volumus in omnibus observari.

CAP.

CAP. XX.

§.22. In quolibet autem mense semel certa die & hora, per supradictos Priores vel Vicarios ad Ecclesiam Fratrum Servorum Sanctæ MARIÆ convocentur Fratres omnes confratriæ prædictæ, verbum Dei & etiam Missam, si hora competens fuerit, pariter audituri, & tunc per ipsos Priores vel Vicarios ipsis legatur Regula ista, & exponatur, ac de agendis Fratres informent, & negligentes corrigant, & emendent, prout secundum Deum, & istam vivendi formam viderint expedire. In quolibet etiam mense, prima sexta Feria, Sorores ad Ecclesiam hujusmodi conveniant, similiter verbum Dei, & Missam communiter auditurae, quibus etiam legatur hæc Regula, & exponatur, de suisque excessibus corrigantur, ut supra. Volumus, quod in qualibet Civitate & Terra, ubi fuerint Fratres & Sorores confratriæ hujusmodi, habeant in Correctorem vel Vicarium aliquem idoneum Fratrem Sacerdotem de Ordine prædicto, quem postulaverint a Prioribus præfatis, aut quem ipsi Priores vel Vicarii, per se vel per alios eis assignare decreverint. Volentes insuper & statuentes, universos Fratres & Sorores hujusmodi confratriæ, ubicumque existant, directioni & correctioni ipsius Generalis vel Prioris Provincialis, pro eorumdem ampliori conservatione & promotione totaliter subjacere, quantum ad illa videlicet, quæ eorundem vivendi modum & formulam concernere dignoscuntur.

Congregationibus mense quolibet in Ecclesia FF. Servorum & subordinatione Generali Ordinis.

CAP. XXI.

§.23. Corrector Fraternitatis cum Fratribus & Priorissa cum Sororibus suis, cum Vicario eis deputato, cum ipsis in abstinentiis, jejuniis & austeritatibus aliis in supradictis capitulis contentis, ex causa legitima cum expedire viderint, poterunt dispensare.

Correctoris & Priorissæ dispensandi ab abstinentiis facultate.

CAP. XXII.

§.24. Demum quemadmodum in constitutionibus Ordinis Sancti Augustini continetur; Item volumus & ordinamus, quod in ista Regula seu forma vivendi habeatur, videlicet quod præter divina, & Ecclesiæ præcepta atque statuta in ea contenta, in reliquis hujusmodi Regulæ constitutionibus sive ordinationibus, Fratres & Sorores ad culpam nullatenus obligentur, sed solum ad pęnam, quæ cum a Prælato vel Generali continget ex quavis transgressione imponi, per transgressorem humiliter & prompte suscipiatur, & etiam opere perficiatur: cooperante gratia Domini Redemptoris Nostri JESU CHRISTI, qui cum Patre, & Spiritu Sancto vivit, & regnat Deus, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

Regula non obligat ad culpam sed ad pænam.

§.25. Nulli ergo omnino hominum &c.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum decimoseptimo Kal. Aprilis, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Dat. die 16. Martii 1424. An. VII.

XII.

Privilegium exemptionis Monacorum S. Benedicti Ordinis Cisterciensis a solutione Decimarum.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, ac dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Præpositis, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ad quos præsentes literæ pervenerint, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Militanti Ecclesiæ, licet immeriti disponente Domino præsidentes, circa curam Ecclesiarum, ac Monasteriorum omnium solertia reddimur indefessa solliciti, ut juxta debitum pastoralis officii, eorum occurramus dispendiis, & profectibus divina cooperante clementia salubriter intendamus.

Prœmium.

§.1. Cum Abbates Cisterciensis Ordinis ad communitionem &c.

Omittitur hæc narrativa, quia eadem est in Const. LXXIII. Honor. III. Cum Abbates Tom. III. Pars I. pag. 238.

§.2. Nos enim propagationem Ordinis, & tranquillitatem prædictorum Abbatum, Priorum, Abbatissarum, & Conventuum dicti Ordinis, intentis desideriis affectantes, præfatis, & pluribus aliis favoribus prosequi volentes, eorum supplicationibus inclinati, de speciali gratia, necnon ex consideratione nonnullorum Regum & Principum, qui nobis suas destinarunt literas, universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dictum Abbatem & omnes & singulos Abbates, Priores & Abbatissas, & omnia & singula Monasteria, & singulares personas dicti Ordinis præsentia & futura, ubicumque pro tempore existentia, a præstatione decimarum tam de possessionibus habitis ante & post Concilium memoratum, quam de cętero habendis, et tam de novalibus sive ante sive post Concilium hujusmodi acquisitis et acquirendis, quæ propriis sumptibus excolunt, seu excolent, quam alias quomodocumque vel qualitercumque excolatur, et etiam de illis possessionibus, de quibus aliquis hactenus percepit, necnon de hortis, virgultis, et piscationibus suis, et de suorum animalium nutrimentis, singuli vestrum omnino servetis immunes. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo, invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii sæcularis.

Exemptio, de qua in rubrica.

§.3. Quibuscumque constitutionibus, ordinationibus Apostolicis, ac aliis in contrarium editis etiam juramento confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis, non obstantibus. Nulli ergo &c.

Obstantium derogatio.

Datum Romæ, apud S. Mariam Majorem, nono Kalendas Octobris, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Dat. die 23. Septembris 1424. An. VII.

Mo-

XIII.

Statuta & Ordinationes nonnullæ sanciuntur ab Auditoribus Rotæ Romanæ, Advocatisque, Procuratoribus, & Notariis ejus Curiæ observandæ quibus vita, moresque probi præscribuntur.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei Memoriam.

Proemium.

ROmani Pontificis providentia circumspecta, nonnunquam gesta per eum rationabilibus & honestis suadentibus causis moderatur, & commutat in melius prout in Domino conspicimus salubriter expedire.

Nonnullas Constitutiones hac de re editas infirmat.

§.1. Nuper siquidem videlicet pridie Nonas Februarii Pontificatus nostri Anno sexto, quædam constitutiones, & ordinationes, quæ reformationes officialium Romanæ Curiæ concernere videbantur, in Audientia literarum contradictarum lectæ fuerunt, & etiam publicatæ. Et quia nonnulla nimium rigorosa continebantur in illis, quæ in ipsorum officialium nimis grave dispendium, & præjudicium redundabant, eas per nostræ provisionis officium, habitaque super his deliberatione matura, in melius duximus commutandas. Illas igitur constitutiones, & ordinationes, ut præmittitur publicatas, auctoritate præsentium perinde haberi volentes, ac si in eadem audientia lectæ & publicatæ minime extitissent, & a nobis nullatenus emanassent.

Hasce vero, & quas hic laudat servari mandat.

§.2. Infrascriptas constitutiones, & ordinationes nostras, in eadem Audientia legi, & publicari volumus, & jubemus, easque præcipimus ab omnibus, inviolabiliter observari. Et licet fel. rec. Joannes XXII. & Gregor. XI. Romani Pontifices prædecessores nostri nonnullas constitutiones, & ordinationes, circa regimen & ordinationem officialium, & officiorum ejusdem Curiæ laudabiliter ediderint; quia tamen illæ mundi crescente malitia, aut debite non observantur, aut additionibus utilibus indigere noscuntur, Nos super his intendentes, prout ex debito pastoralis officii obligamur, salubriter providere, constitutiones, & ordinationes dictorum prædecessorum tenore præsentium auctoritate Apostolica innovantes, eas cum additionibus infrascriptis, quas vim perpetuæ constitutionis habere decernimus, præcipimus firmiter observari. Mandantes ex nunc Venerabili fratri nostro Joanni Episcopo Ostiensi S. R. E. Vicecancellario, & in Cancellaria Apostolica Præsidenti, eorumque successoribus, quatenus illas faciant diligentius observari. Quæ ut attentius observentur statuimus, quod singuli Sedis Apostolicæ Notarii, & tam prædictæ *, quam Palatii Apostolici causarum Auditores, Corrector, Scriptores, Abbreviatores literarum Apostolicarum, Advocati, Procuratores, & Notarii causarum dicti Palatii, necnon Senescallus, qui Custos est dictæ Cancellariæ, constitutiones, & additiones prædictas infra mensem a die publicationis præsentium computandum habere, & de hoc infra alium mensem immediate sequentem, dictum Vicecancellarium certificare, & alia circa præmissa facere, & observare teneantur, prout in constitutionibus dictorum prædecessorum, ac præsentibus plene continetur.

* Cancellariæ

De punitione excessuum.

§.3. De Auditoribus autem causarum Palatii Apostolici, & aliis in Romana Curia Judicibus, eorumque Notariis constitutiones dictorum prædecessorum super hoc laudabiliter editas volumus firmiter observari, quas Auditores, & Notarii prædicti apud se cum cæteris hujusmodi teneantur, ut præfertur habere, & circa illarum observationem diligenter intendere. Verum si quis ex eisdem Auditoribus de præmissarum Constitutionum transgessione, seu de præcipitatione justitiæ, negligentia, corruptione, & munerum acceptione notatus fuerit, seu vagus, aut alias male, vel inhoneste versetur in dicta Curia, per præfatum Vicecancellarium, vel ejus Vicegerentem caritative moneatur, ut ab his se abstineat, & emendet, bonamque famam acquirere studeat, & in vita laudabiliter perseveret. Qui si sic monitus se emendare neglexerit, & per tres menses continuos post monitionem hujusmodi, eadem nota, vel infamia respersus in proposito suæ opinionis permaneat, per Vicecancellarium, aut Vicegerentem prædictum, causę sibi nullatenus committantur, & si per alios tres menses simili nota, vel infamia notatus fuerit, & se non emendaverit, tunc idem Vicecancellarius, aut Vicesgerens præmissa nobis referre teneantur, ut super hoc possit salubriter provideri.

Auditor, cui prius commissa Causa fuerit, ejus sit Iudex. Et in dubiis antiquior Iudex procedat.

§. 4. Cæterum statuimus, & etiam ordinamus, quod si contingat inter easdem personas super eadem re diversis Auditoribus, aut Judicibus aliquam causam committi, is cui primo fuerit præsentata commissio, super causa hujusmodi remaneat ejusdem causæ Judex. Quod si de jurisdictione alterius extiterit pro parte adversa data exceptio, tunc cujus fuerit jurisdictio, primitus cognoscat ille, coram quo excipitur, & exceptio alteri Judici intimetur. Quod si constare non potest, cui primo fuerit commissio præsentata, antiquior Auditor Judex sit causæ, & junior causam ipsam eidem Auditori antiquiori dimittat, nec ulterius quivis eorum judicum in causa procedat, donec fuerit judicatum. Et si ulterius procedatur ante cognitionem hujusmodi, non valeat processus. Auditor vero, aut Judex alius, vel Notarius, qui circa hoc ad retinendum causam aliquid dolose egerit, excommunicationis sententiam incurrat eo ipso, a qua non possit nisi per Vicecancellarium prædictum absolui, aut de ejus mandato, & refusis prius parti læsæ expensis, & damnis.

De Notariorum admissione.

§. 5. Statuimus etiam, quod nullus in Notarium alicujus Auditoris dicti Palatii nisi vigesimum quintum suæ ætatis annum attigerit, & alias Notariatus officium exercue-

cuerit: Sitque boni nominis, & laudabilis famę, ac sufficiens, & idoneus ad notariatus officium causarum dicti Palatii exercendum, & post diligentem examinationem, & informationem super his habitam per ipsum Vicecancellarium aut deputandum ab eo de præmissis constiterit, admittatur.

Officia Notarii non locent, nec vendant, nec absint a Curia.

§. 6. Quodque Notarii dictorum Auditorum sua Notariatus officia non locent, nec vendant, alioquin, & officium, & precium perdant, ipsumque precium Apostolicæ Cameræ applicetur, & officium alteri conferatur. Et si quis ex eisdem Notariis cessante causa necessaria, vel absque sui Auditoris licentia per tres menses continuos ab eadem Curia absens fuerit, dicto officio eo ipso privatus existat.

Eorum mores quales esse debeant.

§. 7. Volumus insuper, quod præfati Notarii in habitu decenti incedant, honesto, & convenienti Clerico sæculari. Tabernas non frequentent, nec concubinarii existant, cum per hoc eorum vilescat officium, & ex hujusmodi incontinentia vitæ infamiam consequantur, & si contrarium fecerint, suis priventur officiis.

Fideliter suum exerceat officium.

§. 8. Quodque Notarius, qui notatus aut diffamatus extiterit, quod malitiose, negligenter, vel per dolum aliquid egerit, vel scripserit, quod in processu, vel judicio deductum, vel actum non fuerit inter partes, seu quod ipse personarum, in quarum causis scribit, acceptor sit eis secreta causę detegendo, aut alias in alterius partis præjudicium aliquid committendo, eo ipso sui Notariatus officio sit privatus. & de hujusmodi infamia, & aliis præmissis per dictum Vicecancellarium, vel ab eo deputandum, summarie simpliciter, & de plano fiat diligens inquisitio. Et si per inquisitionem hujusmodi ipse Notarius culpabilis repertus fuerit, aut purgatio extiterit indicenda, & & in dicta se debite non purgaverit, privetur quibuscumque aliis officiis, quę in eadem curia obtinebit. Et idem volumus de quibuscumque Notariis quorumcumque S. R. E. Cardinalium, Judicum, & Commissariorum in eadem Curia pro temtore deputatorum inviolabiliter observari.

Taxa Joannis XXII. per eos servanda.

§. 8. Et nihilominus quod dicti Notarii exactionibus salariorum suorum pro suis processibus, & scripturis taxas super hoc ordinatas per dictum Joannem xxii. cum illarum moderationibus observare teneantur. Quod si ultra dictam taxam, aliquid petere, aut exigere quoquomodo præsumpserint super excessu hujusmodi ad Vicecancellarium, vel Locumtenentem prædictum habeatur recursus, qui vocatis super hoc peritis, hujusmodi excessus juxta taxas prædictas reducat ad debitum moderamen. Et si Notarius ipse de facto plus receperit, duplum parti læsæ refundere teneatur. Quodque pro citationibus, compulsoriis, & inhibitionibus, decretis in partibus, procuratoriis, instrumentis, ac remissionibus ad partes, examinationibus testium, & quibuscumque aliis scripturis, bis scriptis in eodem processu, nisi semel dumtaxat taxatio fiat.

Pro pauperibus gratis a Notariis, Advocatisque scibendum.

§. 10. Præterea statuimus, & etiam ordinamus, quod tam Notarii causarum dicti Palatii, quam etiam Procuratores, & Advocati pauperibus Clericis in dicta Curia super quibusvis Beneficiis Ecclesiasticis litigantibus, qui juraverint se pro suis causis defendendis pecunias non habere, gratis in hujusmodi scribant, scripturasque tradant, eisque procurationis, & advocationis officium, patrocinium, & favorem etiam gratis impendant, ad quæ facienda eos per Auditorem, coram quo causa pendebit, compelli posse volumus remediis opportunis.

Injustas causas defendendas non suscipiant.

§. 11. Advocatos etiam, & Procuratores constitutiones Joannis XXII. & Gregorii XI. prædecessorum prædictorum super hoc editas, quas secum teneantur habere, diligenter præcipimus observare, & præsertim in examinatione causæ, si justa sibi, vel injusta esse videatur, ita ut nullam agendam iniustam causam, vel defendendam scienter suscipiant, & de hoc juramentum præstent, & observent, prout in dictis constitutionibus extitit salubriter ordinatum.

A clamoribus abstineant.

§. 12. Caveant autem a tumultuosis clamoribus in Concistoriis, & audientiis, nec umquam plures simul loquantur, & donec Advocatus proponens, vel respondens sermonem compleverit, alius sive ejusdem, sive adversæ partis Advocatus, quicquam dicere non præsumat. Liceat etiam Procuratori causę proponenti Advocato retro assistere, ut si quid forsan ille omiserit, procurator ad memoriam revocet, & reducat.

Qui partem defendit semel, alteram in eadem causa non suscipiant defendendam.

§. 13. Statuimus autem, prout etiam jura disponunt, ut nullus Advocatus, vel Procurator, qui semel uni parti in aliqua causa consilium, vel patrocinium dederit, parti adversæ in eadem causa patrocinium, vel consilium præstet, seu causam ipsius agat, vel defendat, nisi facta Advocatorum, aut Procuratorum distributione, auctoritate Judicis compellatur. Quo casu de his, quæ ab illa prima parte in causa didicerit, numquam alteram doceat, aut ex illis nisi ab eadem parte didicerit patrocinium præstet, Et si contra præmissa fecerit, excommunicationis sententiam, & alias pęnas Juris incurrat, ac suo privetur officio, ad interesse partis nihilominus condemnandus.

Procuratores examine subiiciendi.

§. 14. Et quia propter Procuratorum imperitiam, aut inertiam, partes sæpe in causis dispendium, & præjudicium patiuntur; Statuimus, quod nullus de cætero ad Procuratoris officium in dicta Curia publice pro salario exercendum in judiciis admittatur, nisi prius per ipsum Vicecancellarium, vel deputandos ab eo in literatura, industria, & stylo Curiæ examinatus, atque habita debita informatione de moribus, fidelitate, & honesta conversatione repertus fuerit idoneus, & per eumdem Vicecancellarium ad hujusmodi publicum officium per ejus patentes literas admissus, omnesque Procuratores admissi in aliorum matriculam inscribatur, sicut in præfati Benedicti prædecessoris constitutionibus de Advocatis habetur.

§. 15. Et quia sæpe in Advocatorum ab-

absentia, causæ in judiciis per Procuratores aguntur, & defenduntur, Procuratores ipsi ab injuriis & contumeliosis verbis, & malo modo dicendi, & loquendi cessent, & cum hęc agunt, eadem studeant observare, quę de Advocatis superius duximus statuenda. Quod si contrarium fecerint, formidabilibus pœnis per Judicem causæ taliter puniantur, ut per hoc cæteri a similibus arceantur.

Majores in Ecclesiis dignitates obtinentes Procuratoris officio non fungantur.

§. 16. Et insuper dignitatem in Cathedrali majorem post Potificalem, vel in Collegiata Ecclesia principalem obtinentes, ad officium publici Procuratoris in dicta Curia præcipimus de cætero non assumi.

Procuratores & Notarii Concubinas non habeant.

§. 17. Jubemus etiam eisdem Procuratoribus, & Notariis causarum dicti Palatii, & aliis Clericis in dicta Curia actu sua officia exercentibus, ne Concubinas publice teneant, mandantes quod eas de præsenti publice tenentes infra mensem a die publicationis prædictæ dimittere teneantur. Alioquin sententiam excommunicationis incurrant: & suis officiis sint privati.

Honeste vivant.

§. 18. Honestum præterea gerant habitum, congruentem Clerico sæculari, nec tabernas frequentent, & si contrarium fecerint, ab eorum officiis per ipsum Vicecancellarium ad tempus, de quo sibi videbitur, suspendantur.

Ordo servandus in causis summariis in prima instantia.

§. 19. Et quoniam lites super quibusvis causis beneficialibus, profanis, & aliis, quæ pro tempore per quascumque personas, Ecclesiasticas, vel sæculares in Romana Curia ex Apostolica commissione moventur, atque tractantur, intendimus fieri breviores, & ut litigantes ad ipsam Curiam pro defensione suorum Jurium venientes, & hujusmodi causas prosequentes, releventur a laboribus, & expensis; statuimus, & etiam ordinamus, quod in causis, in quibus de Jure, vel alias per rescriptum, sive per commissionem proceditur, summarie, simpliciter, & de plano, sine strepitu, & figura Judicii talis ordo servetur, videlicet. Quod in prima instantia causę principalis, terminus ad libellandum servetur ad primam. Ad jurandum de calumnia ad primam. Ad ponendum, & articulandum ad duodecimam. ad dicendum contra Articulos ad secundam. Ad producendum omnia ad secundam. Ad dicendum contra producta ad secundam. Ad declarandum ad primam. Ad dicendum contra ad primam.

In secunda.

§. 20. In secunda vero Instantia terminus ad libellandum ad primam. Ad jurandum ad primam. Ad articulandum ad octavam. Ad dicendum contra ad primam. Ad producendum omnia ad primam. Ad dicendum contra ad primam. Ad declarandum ad primas dies.

In tertia.

§. 21. In tertia autem Instantia serventur similes termini, qui in secunda servantur Instantia, ad primam, præter terminum ad articulandum, qui servatur ad sextam dies.

Quæ omissiones nullum reddant Processum.

§. 22. Verum cum termini ad articulandum, dicendum contra articulos, ad producendum omnia, & dicendum contra producta, de substantia judicii censeantur existere, Statuimus atque decernimus, quod ipsorum alicujus omissio reddat eo ipso processus nullos; aliorum vero terminorum, alicujus omissio dum tamen malitiose non fiat, sed casualiter, quo contingente processum non vitiet.

De causis, in quibus proceditur in figura Judicii.

§. 23. In causis autem, in quibus proceditur in figura judicii, serventur termini secundum stylum Curiæ consuetum, præterquam in terminis ad respondendum libello, & ad jurandum de calumnia, qui serventur ad primam. Et in termino ad articulandum, qui in prima instantia, tam ex parte Actoris, quam Rei, servetur ad decimum quintum diem,

De secunda Instantia.

§. 24. In secunda vero instantia similiter ad respondendum libello ad primam. Ad jurandum de calumnia ad primam. Ad articulandum ad octavas dies. Reliqui vero termini serventur, prout secundum stylum antiquum est solitum observari.

De tertia.

§. 25. In tertia vero instantia serventur omnes termini ad primam, secundum quod consuevit antiquitus observari, præter terminum ad articulandum observetur ad sextam diem. Volumus insuper, quod præmissa vendicent sibi locum, non solum ad futura negocia, sed ad pendentia etiam per appositionem, ita tamen, quod processus primo factus propter hoc non vitietur, sed in pristino suo robore, & firmitate persistat.

Procuratores, quid advertere debeant in observatione terminorum.

§. 26. Præterea illum usum, quo procuratores in observantia terminorum dicunt se dare libellum, & articulos verbo, & dicere contra verbo, & ita servant omnes terminos, & cum jam deberet pronunciari sententia, tunc incipiunt processum & dant articulos, & cętera faciunt realiter, quæ dixerunt verbo, sic duximus moderandum, quod Procuratores ipsi post terminum ad dicendum contra producta, & ante terminum ad declarandum articulos facto, & omia quę de jure volunt & possunt producere teneātur.

Causæ omni brevitate cognoscendæ, & infra duos menses expediendæ.

§. 27. Et quoniam aliquando contingit, quod post observationem omnium terminorum, Notarij Registrum ordinare & Auditori causæ præsentare, & postquam Registrum hujusmodi Auditori præsentatum fuerit, Auditores plus debito causam differunt expedire; statuimus & etiam ordinamus, quod servatis omnibus terminis, in quacumque causa Notarius, qui scripsit in causa, registrum infra quindecim dies conficere teneatur, & ordinare, ac deinde de salario sibi debito satisfacto, illum statim suo Auditori tradere & assignare debeat. Et deinde idem Auditor, postquam Registrum ipsum sibi fuerit præsentatum, terminum habeat duorum mensium, infra quos causam ipsam expedire teneatur, nisi forsan a nobis vel dicto Vicecancellario propter arduitatem causæ sicut sępę contingit, majorem dilationem habuerit, de qua per nostram commissionem in Registro causæ constet. Alioquin Notarius sententiam excommunicationis incurrat. Et si de negligentia, expeditione, dolo, vel fraude coram suo Au-

ditore fuerit accusatus, salarium suum perdat, ad expeditionem ad eumdem Auditorem nihilominus compellendus. Et nihiminus, qui infra dictos menses non habita a nobis, vel ipso Vicecancellario majore dilatione temporis, causam expedire contempserit ex tunc jurisdictionem amittat, & causa alteri Auditori committatur, & ab ingressu Rotæ suspendatur per mensem, & idem de judicibus aliis extra Rotam præcipimus observari, quibus, si negligentes fuerint causas expedire infra dictos menses, aliquæ causæ per trimestre tempus nullatenus committantur. Et si fuerit contrafactum commissiones nullius existant roboris & momenti.

Auditores, quid servare teneantur pro expeditione causarum.

§. 28. Præterea, quia sæpe contingit, quod literæ Apostolicæ ad impediendum partes, & eas involvendum laboribus, & expensis, absque causa rationabili, in bullarum, & dictarum literarum Apostolicarum Registro arrestantur, & suum nequeunt sortiri effectum. Statuimus, & etiam ordinamus, quod postquam litera arrestata ad Auditorem causę fuerit reportata, idem Auditor adversæ parti terminum octo dierum præfigere per eum postea si expediat prorogandum, infra quem ex suo jure, & interesse coram dicto Auditore legitime docere, & fidem facere teneatur.

Causæ Beneficiales infra summam 60. flor. S. R. E. Cardinalibus non committendæ.

§. 29. Statuimus insuper, & etiam ordinamus ad parcendum laboribus, & expensis quorumlibet litigantium, quod causæ, super quibusvis Beneficiis Ecclesiasticis, sęcularibus, & regularibus, quorum fructus, redditus, & proventus sexaginta florenorum auri secundum communem æstimationem valorem annuum non excedunt, S.R.E. Cardinalibus nullatenus committantur, & commissiones sint nullæ, si fuerit contrafactum.

Quæ fieri debeant pro habenda expeditione sententiarum.

§. 30. Et quoniam frustra ferentur sententiæ, nisi essent qui exequerentur easdem, & in habendis literis executorialibus, sub bulla quandoque duorum, vel trium mensium dilationes fiunt, pro quibus expediendis occurrunt graves expensæ, quæ aliquando ad quindecim, aliquando ad decem & octo florenos ascendunt, & Notarii dictæ Sedis, qui illarum minutas deberent conficere, non conficiunt, sed per suos Abbreviatores, quorum aliqui sunt minus periti faciunt, & cum illas quandoque non bene conficiant, ad peritiores oportet habere recursum, & sic partes ipsas Executores prosequentes, plus oportet expendere, quam ab antiquo consuetum sit solvere, & qui non laborant, plus salarii accipiunt, unde partes magna temporis dilatione plus quam deceat gravantur laboribus, & sumptibus in earum procuratione, qui in expensarum taxatione non veniunt. Nos ad evitandum hujusmodi inconvenientiam, & ut partes in procurandis prędictis executoribus, opportunum recipiant relevamen, statuimus, & etiam ordinamus, quod sit in electione partis si velit habere sub bulla simplicem literam executoriam, sive confirmationem sententię, quę in effectu contineant, quod in causa, quæ inter tales partes super tali revertebatur, lata fuit per talem judicem, seu tales Judices talis sententia, cujus effectus ponatur in litera, & mandetur executoribus, quod sententiam ipsam debitæ executioni demandent, & talis literæ non taxentur ultra duodecim grossos Turonenses. Si vero pars malit habere executoriam cum confirmatione sententiæ juxta morem, quia tunc in confectione minutæ major labor occurrit, & necessarium est totum processum causæ recensere, servetur quod hucusque extitit observatum, ita tamen quod confectio minutarum, quæ concernunt justitiam ad Notarios ipsos pertineant: & præter hoc salarium habeant: minutæ per eos fiant vel expensis eorum & hoc idem in omnibus aliis literis justitiæ, & provisionum ad Ecclesias Cathedrales, & Monasteria quęlibet factarum, & fiendarum in Consistorio nostro, quæ per manus ipsorum Notariorum transeunt, præcipimus observari. Verum intelleximus, quod procuratores, qui causas super quibus expediuntur literæ executoriales in judicio, in eadem Curia egerunt, vel defenderunt, quando literæ hujusmodi in dicta audientia contradictarum leguntur; ubi ipsi procuratores intersunt, mediam partem taxæ dictarum literarum executores de novo a partibus nituntur exigere, & sæpe exigunt, illud reputantes abusum, fieri prohibemus. Volentes eosdem procuratores communi salario pro aliis in dicta audientia legendis literis, quando ibidem intersunt, esse contentos, ubi forsan ipsi per totam hujusmodi literam executoriam procuraverint, quo casu competentes salarium a partibus petere, & recipere possint secundum quod in taxationibus præfati Joannis XXII. prędecessoris habetur.

De feriis, & diebus ad Audientiam deputatis.

§. 31. Cæterum cum sæpæ contingat quod in omnibus diebus unius hebdomadæ, quibus teneri solet audientia, & aliquando in duabus conjunctis hebdomadis feriæ celebrantur, unde lites prorogari contingit. Statuimus, & etiam ordinamus, ut quotiescumque in una hebdomada tres illi dies, quibus teneri solet audientia, quomodolibet sint feriati, præterquam in octavis Nativitatis, & Resurrectionis D. N. JESU CHRISTI, videlicet per septem dies ante, & septem post, die Jovis in hebdomada tali, si illa dies feriata non fuerit, alioquin die Sabbati audientia teneatur.

Datum Romæ apud S. Petrum &c. (*a*)

(a) Hesce literas datas cum censuerim hoc anno 1424. in iis siquidem Martinus meminit alterius Constitutionis a se anno Pontificatus sui Sexto datæ, quam non secus ac supervacaneum omisi, post finem anni VII. positas volui.

San-

XIV.

Sanctorum Canoni adscribit B. Sebaldum de Daciæ Regum Prosapia genitum Oppido Nuremburgensi Bambergen. Dioc. clarum, cum Institutione festivitatis pro die 18. Augusti.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

SEdis Apostolicæ circumspecta benignitas devotorum consuevit justis annuere votis, & illis, per quæ divini cultus, ac status Ecclesiarum omnium, aliorumque piorum locorum ad divini nominis propagationem erectorum adaugeri valeant, ipsis etiam fervor Christianæ Religionis accrescat, sui vices officii libenter intromittit, et ea, quæ devotionis causa Romanorum aliorumque Pontificium authoritate, et ordinatione rite processisse comperit, ut illibata persistant, libenter Apostolici muniminis perstringit firmitate.

Quibus de causis Nurimbergenses B. Sebaldum canonizari petierint.

§. 1. Sane pro parte dilectorum filiorum Consolum & Proconsolum ac Rommunitatis oppidi Nuremburgensis Bambergen. Diœcesis Nobis nuper exhibita petitio continebat, quod Beatus Sebaldus, qui de Regum Daciæ prosapia genitus fuit, in oppido ipso, quod Imperiale & inter alia illarum partium oppida multum solemne & insigne, famosumque existit, multis & innumeris in illo & ejus circumvicinio coruscat miraculis, adeo quod pro Sancto & Patrono oppidi ejusdem per quingentos annos & ultra palam ab omnibus fuit reputatus, prout & in illo ejusque circumvicino dietim reputatur, prædictique Beati corpus gloriosum in quodam solemni Sarcofago auro, & argento decorato in Ecclesia, quæ dicti oppidi Ecclesia Parochialis principalis est, clausum honorifice conservatur, ac ipsa, & nonnullæ aliæ Ecclesiæ, Cappellę, & Altaria in prædicto oppido, & locis aliis ad laudem & gloriam Dei omnipotentis, ejusque Genitricis gloriosæ Beatę Virginis ac omnium superiorum civium sub vocabulo ipsius Beati Sebaldi sumptuose & magnifice fundata, & erecta venerabiliter conspiciuntur: quæ etiam multiplicibus dotata fructibus, aliisque Indulgentiarum & gratiarum muneribus auctoritate diversorum Romanorum, aliorumque Pontificium Prędecessorum nostrorum Sedisque Apostolicæ Legatorum, necnon locorum ordinariorum pro visitantibus Ecclesias, Cappellas, & Altaria prædicta, ac eorumdem conservatione & constructione manus inibi adiutrices porrigentibus existant ad ornata: quodque etiam dicti Beati Sebaldi in oppido eodem anno quolibet in die, qua illum post devictum triumphatumque mundum in perpetuas æternitates præsens vita parturiit, videlicet quarto decimo Kalendas Septembris festum ipsius et officium proprium, et speciale una cum legenda sui historia, etiam speciali, sicut pro uno Confessore non Pontifice diversorum ordinariorum loci authoritate extitit celebrari annis singulis institutum, prout etiam die illa ab illarum partium Christicolis devote et solemniter celebratur, ita quod propterea ejus nomen gloriosum in plerisque Breviariis, et aliis orationum libris inter alia Sanctorum nomina adscriptum reperitur.

Ejus nomen SS. Cathalogo adscribendum censet Martinus.

§. 2. Quare pro parte Consulum, Proconsulum, et Communitatis prędictorum Nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro divini nominis hujusmodi propagatione, et ad dictum Beatum fidelium illarum partium ferventiori devotione ac Ecclesiarum, Cappellarum et Altarium prędictorum statu, necnon visitatione, conservatione, constructione, et erectione eorumdem prędictis omnibus, et singulis pro eorum subsistentia firmiori robur apostolicę confirmationis adiicere de benignitate apostolica dignaremur; Nos igitur qui divini nominis propagationem, statum et indemnitatem Ecclesiarum, Cappellarum, Altarium, et locorum Ecclesiasticorum quorumlibet nostris potissime temporibus adaugeri intensis optamus affectibus, ac de præmissis fama publica ac fide dignorum relatibus certiorati ipsa veritate fulciri, prædictumque Beatum Sebaldum Sanctum esse, et ut talem haberi, et reputari ejusdemque festum in dicta die videlicet quartodecimo Kalendas Septembris ab omnibus Christi fidelibus per universum orbem annis singulis celebrandum et recolendum, ac ejus nomen Cathalogo aliorum Sanctorum Patrum adscribendum fore declaramus: necnon omnia et singula pręmissa ac concessiones, Indulgentias, privilegia, et indulta Parochiali et aliis Ecclesiis, Cappellis, et Altaribus prædictis sub vocabulo dicti Sancti Sebaldi erectis per quoscunque Romanos, et alios Pontifices concessa ante obitum fel. rec. Gregorii Papę XI. prędecessoris nostri, ac inde secuta rata habentes et grata illa auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus et approbamus ac pręsentis scripti patrocinio communimus: supplentes omnes defectus, si qui forsan intervenerint in eisdem.

Indulgentias ejus sepulchrum visitantibus elargitur.

§. 3. Et ut ad Venerabile sepulchrum ipsius Sancti ardentius, ac affluentius Christifidelium confluat multitudo, et ejusdem Sancti celebrius colatur festivitas, et ejus nomen celebrius recolatur auctoritate prędicta omnibus vere pęniten. et confessis, qui sepulchrum ejus apud dictam Ecclesiam in ejusdem festi die devote visitaverint, annuatim septem annos totidem quadragenas de injunctis eis pęnitentiis misericorditer relaxamus.

Bona nonnulla Fabricæ ejus Ecclesiæ addicit.

§. 4. Et insuper omnia & singula bona mobilia ad incertas causas, ac ad quæ veri hæredes non supersunt, nec pro tempore legitimi reperiuntur successores, in Parochia aut apud Rectorem et Parochianos ejusdem Ecclesiæ quomodolibet reperta deposita vel relicta, necnon etiam illa, quæ ad similes causas in prędicta Parochia dicto prędecedente tempore modo pręmisso relinqui deponi ac deputari aut reperiri contigerit, pro fabrica Ecclesię Sancti Sebaldi prædicti deputamus.

§. 5. Ac volumus, et ordinamus quod Re-

Rector, ac aliis in Ecclesia, et Parochia prędictis pro tempore in divinis ministrantes omnibus utriusque sexus hominibus, apud quos præmissa bona consistunt, reperta tunc fuerunt, ut illa ad fabricam Ecclesiæ prædictæ tradant, & assignent, in remissionem suorum peccaminum in foro pęnitentiæ auctoritate Apostolica iniungant, super quibus eisdem plenam, & liberam concedimus tenore præsentium de specialis dono gratiæ facultatem, non obstantibus constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis ac aliis contrariis quibuscumque: proviso tamen, quod bona tradenda, & assignanda hujusmodi ab fabricam Ecclesiæ prædictæ integre convertantur.

Rectori hujusmodi bona ad hoc applicandi dat facultatem.

Clausulæ.

§. 6. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum declarationis, confirmationis, approbationis, communitionis, suppletionis, relaxationis, deputationis, voluntatis, ordinationis, & concessionis infringere &c:

Dat. die 26. Martii 1425. An. VIII.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, septimo Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri Anno Octavo.

X V.

Reintegratio antiqui Officii & jurisdictionis Magistrorum viarum Urbis ejusque districtus.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam. Dilectis filiis Nobilibus Viris Baptistæ Petri Matthęi, & Bocio de Stinchis, Civibus Romanis, Viarum Urbis nostrę Rom. Magistris. Salutem & Apostolicam benedictionem.

Exordium.

Etsi in cunctarum orbis provinciarum, juxta commissum nobis desuper officium, decore atque florentia delectemur, dignum tamen non immerito reputamus & congruum, ut Urbis nostræ Rom., quam Principis Apostolorum Petrus, & in sortem similem vocatus Paulus, Fidei Orthodoxæ Cardines, aliique victoriosi innumeri Martyres, sui sanguinis aspersione innudarunt, amplior Nos cura perstringit, ut Urbs ipsa, quæ divinis & humanis legibus perantea floruit, illiusque districtis, nostris in temporibus, divina favente clementia, bonis assurgat moribus, & salutaribus in antea successibus commendetur.

Causæ hujus dicti restituendi Officii.

§. 1. Cum itaque (sicut rei evidentia palam edocet) Urbs, Districtusque prædicti, quos paterno amplectimur affectu, ex defectu Officii Magistrorum quod antiquitus pro Viarum, Stratarum, Platearum & locorum aliorum, tam publicorum, quam privatorum, necnon ędificiorum lapideorum, & ligneorum, parietum tignorum, banchorum, tectorum, tabulatuum, mignanorum, apothecarum, & pontium, portarum, passorum, aquarum decursum, canalium, & meatuum, necnon urbanorum, & rusticorum prædiorum, pratorum, hortorum, atque vinearum, finium, restaurationum, servitutum, & libertatum administratione, institutum & ordinatum extitit, in præmissis, & eorum singulis grandem deformitatem, seu ruinam potius abhominabilem patiantur, & jacturam. Et (sicut accepimus) nonnulli ex Civibus, habitatoribus, & incolis Urbis, & Districtus prædicti, Macellarii videlicet, Piscarii, Sutores, Palamantellarii, diversique Artifices, loca ac etiam ergasteria Urbis inhabitantes, suasque inibi artes exercentes, viscera, intestina, capita, pedes, ossa, cruores, necnon pelles, carnes, & pisces corruptos, resque alias fœtidas, atque corruptas in viis, stratis plateis, & locis publicis atque privatis hujusmodi proiicere atque occultare: Nonnulli etiam ex civibus, habitatoribus, & incolis ejusdem, (quos æque fatigat ambitio, & repudianda conducit temeritas) mala malis invenientes, vias, stratas, plateas, loca publica, privata, & Ecclesiastica, ausu temerario atque sacrilego occupare, diripere, alienare, & in usus proprios deducere, de illis quoque pro suo nutu disponere non verentur, intelligere nolentes, quantum hujusmodi sui excessus humanorum corporum sanitatem, aeris puritatem, & animarum salutem impediant.

Restituitur.

§. 2. Nos igitur præmissas deformitates, & excessus hujusmodi, sub dissimulatione ulterius præterire non valentes: Attendentes propterea, quod in eadem Urbe, multo temporis decursu, neglectum fuit, in usum plurimum pullulasse, & præmissis incommodis possetenus occurrere cupientes; Officium Magistratus hujusmodi juxta illius antiquam institutionem, auctoritate Apostolica renovamus, suscitamus, & reintegramus, atque restituimus.

Magistri creantur.

§. 3. Vobis quoque, quos nostros, & Urbis prędictę zelatores existere non ambigimus, quosque fides, legalitas & prudentia, circumspectio, atque multiplicia virtutum merita, apud nos efficaciter recommendavit, Magistratus officium hujusmodi, usque ad nostrum beneplacitum, cum solitis ab antiquo jurisdictionibus, potestatibus, honoribus, privilegiis, libertatibus, atque oneribus universis, & cum potestate ad opus vestrum quoties, & juxta modum, qui vobis videbitur: Submagistros faciendi, & ordinandi, eadem auctoritate conferimus, & de illo etiam vobis providemus; vos quoque in præmissis, & ea quomodolibet concernentibus, ac ab illis dependentibus, & eis annexis, Magistros facimus, constituimus, ordinamus, & etiam deputamus.

Qualis eorum sit jurisdictio.

§. 4. Ut exinde omnes & singulas deformitates excessus, in præmissis, vel circa ea, pro tempore quomodolibet occurrentes, absque cujusvis vocatione, seu citatione, sed per viam regiam, juxta datam vobis a Domino prudentiam, etiam per de-

demolitionem quorumcumque ędificiorum, aut rerum aliarum, seu modum alium, quæcumque reparandi, corrigendi, & commendandi, necnon præmissorum, seu eorum occasione gravatos, ut præmittitur, absque lite, sed summarie, simpliciter, & de plano (oppositione seu contradictione, aut quacumque temporis etiam centenali prescriptione, legibus, & consuetudinibus generalibus quibuscumque ceterisque contrariis non obstantibus) relevandi, restituendi, & etiam reponendi, contradictores quoque quoslibet, & rebelles privandi, bandiendi, arrestandi, incarcerandi, atque omnia & singula faciendi & exercendi, quę Magistri prædecessores vestri, qui fuerunt pro tempore, facere, gerere, & exercere potuerunt, seu etiam debuerunt, vobis, hujusmodi durante beneplacito, mandatum damus, ac etiam potestatem.

Notarii eis dati.

§. 5. Et ut officii vestri huiusmodi liberior & facilior sit exercitatio, Nardum de Bustachiis Procuratorem, necnon ipsum & Nicolaum de Mutis, nobiles viros Cives Romanos, Notarios vestri officii eadem auctoritate facimus, & ordinamus.

Officialibus cæteris præcipitur ut eis obediant.

§. 6. Mandantes exinde omnibus & singulis nostri Capitolii Marescallis, cęterisque Officialibus, ut Vobis, & submagistris vestris, atque vestrum cuilibet, in similibus, quæ vestri exercitationem officii concernunt, pareant, & obediant, pariter & intendant. Insuper quascumque excommunicationis aut interdicti sententias, pœnas & multas alias per nos seu prędecessores nostros in Magistros pro tempore existentes forsan promulgatas (quarum formam & tenorem volumus habere pro expressis) auctoritate prædicta cassantes & irritantes.

Syndicari & molestari in officio non debent.

§. 7. Vobisque, & occasione per vos in vestro Officio factorum, ordinatorum, seu quomodolibet administratorum, aut quavis occasione gerendorum, fundorum, seu administrandorum nullibi locorum in causam trahi, sindicari, aut alias quovis modo per quemcumque etiam auctoritate Apostolica molestari valeatis, eadem auctoritate concedimus.

Contrariorum derogatio.

§. 8. Antedictis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, necnon statutis, & consuetudinibus Urbis, cęterisque contrariis non obstantibus quibuscumque. Decernentes exinde irritum & inane quicquid contra præmissa, seu aliquod præmissorum a quoquam, quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Nulli ergo &c.

Dat. die 31. Martii 1425. An. VIII.

Datum Romæ, apud Sanctos Apostolos secundo Kal. Aprilis, Pontificatus nostri Anno Octavo.

XVI.

Judęis ut a Christifidelibus secernantur, signum deferendum decernit cum pænarum præfinitione contra non deferentes.

Ex Regest. in Archiv. Vatic.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei, Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

Sedes Apostolica pietatis, & clementiæ suæ gremium Judæis continuo reserans, quo ad gratiam recolligat, si viam velint agnoscere veritatis, adversus illos, ex eis, qui Religionem, & profitentes eamdem offendere non verentur, eo gravius dedignatur, & dedignantius commovetur, quo benignius & favorabilius illos in terris Christianorum sub spe conversionis eorumdem noscitur sustinere.

Judęorum nonnulla scelera enumerat.

§. 1. Ad audientiam siquidem nostram fide dignis relatibus nuper non sine gravi nostræ mentis turbatione pervenit, quod nonnulli judæi utriusque sexus, qui in Caffensi & Cavensi, ac aliis ultramarinarum partium Civitatibus, terris, & locis Christianorum ditioni subjectis commorantur, de eorum obstinatione non contenti, sub fraudis & malitiæ palliatione, tanquam nullum in eorum habitu speciale signum, quo pro Judæis agnosci valeant, deferentes, quam plurimis etiam utriusque sexus Christianis Civitatum, terrarum, & locorum prædictorum eos minime noscentibus, se Christianos ostentare, multaque exinde, atque varia enormitates & scelera detestabilia temerariis ausibus committere non formidant, & inter alia, quod utique solo auditu horrendum est, Zichorum, Rossorum, Alanorum, Mingrellorum, & Anogusiorum, sub Christiani nominis professione justa Gręcorum ritum baptizatorum personas utiusque sexus, quotquot possunt, emunt, & emptas Saracenis, aliisque infidelibus, ejusdem nominis perpetuis & immanissimis hostibus, etiam pro decuplo pluri, quam eas emerunt, pretio crudeliter vendunt, ac exactissimas mercantias de eis faciunt, personas ipsas nonnunquam ad eorumdem saracenorum & infidelium terras ob eam causam corporaliter abducendo, ex quo inde sequitur, quod saraceni & infideles ipsi personas easdem sic eis venditas fidem catholicam abnegare compellunt, eisque etiam per enorme & nefarium sodomitium abutuntur, in earum perpetuæ supplantationis & perditionis miserabilem jacturam, Christianæ Religionis opprobrium ac scandalum fidelium plurimorum.

Signum, ut a Christianis distinguantur ab eisdem deferri mandat.

§. 2. Quare Christifidelium indemnitatibus, prout nostra interest, salubriter providere, & judæorum talia patrantium prædictorum fraudibus atque nequitiis resistere intendentes, auctoritate apostolica tenore præsentium statuimus, & etiam ordinamus, quod quilibet dictorum Judæorum utriusque sexus in habitu suo aliquod speciale & eminens signum, sibi vigore præsentium per locorum Ordinarios, ut a Christifidelibus discernantur, induendum, seu imponendum dein-

deinceps in perpetuum deferant, quo in oculis omnium Judæus, si masculus, & si fœmina fuerit, judæa evidenter appareat, & absque illo nunquam incedere, nec ullus ipsorum aliquam, vel aliquas personam seu personas hujusmodi per se, vel alium, seu etiam pro se, vel alio, publice vel occulte aliqua ratione vel causa præfatis Saracenis seu infidelibus vendere, dare, tradere, accomodare, donare, seu alienare, aut alias ipsis infidelibus auxilium vel favorem in Christianorum dispendium præstare quoquomodo præsumant.

Pœnas contra hujusmodi signum non deferentes statuit.

§. 3. Nos vero quemlibet ex ipsis Judæis, qui hujusmodi sibi indicium, vel impositum signum deferre neglexerit, eo ipso pœnas, & sententias contra Judeos in Civitatibus, & terris, & locis nobis, & Romanæ Ecclesiæ immediate subiectis commorantes, signum eis indictum vel impositum non deferentes inflictas incurrere, illisque puniendos fore decernimus: & quod quicumque ex eis, qui contra hujusmodi constitutionem, & ordinationem nostram in personæ vel personarum venditione, seu alias auxilii vel favoris infidelibus prestatione hujusmodi venire præsumpserit, res, & bona sua omnia, in quibuscumque, & ubicumque, ac quibusvis pondere, numero, & mensura consistant, prorsus amittat eo in redemptionem ipsius vel ipsarum venditæ seu venditarum, personæ vel personarum si redimi poterit, aut poterunt, alioquin in fabricam reparationem, & conservationem Ecclesiarum, hospitalium, & aliorum piorum locorum, aut in defensionem prælibatæ fidei contra ejus inimicos, seu Civitatis, terræ, vel loci, cujus idem contraveniens incula vel habitator fuerit, fortificationem & utilitatem integre convertenda quodque idem contraveniens a Civitate, terra vel loca hujusmodi expellatur, & ab illa, vel illo perpetuis temporibus exuliat, nec in aliqua alia Civitate, terra, vel loca Christianorum morari valeat, si inde capi possit, debite puniatur & castigetur juxta canonicas sanctiones.

Has leges publicari præcipit.

§. 4. Monentes & in Domino exhortantes venerabiles fratres nostros Caffensem, & Cannensem Episcopos, ac alios hujusmodi aliorum locorum Ordinarios, necnon dilectos filios Venerabiles viros Gubernatores, Consules, Potestates, Capitaneos, Rectores, Officiales, Communitates, & Universitates Civitatum, terrarum, & locorum prædictorum; eis universis & singulis nihilominus per apostolica scripta mandantes, ut omnia & singula supradicta in eisdem Civitatibus, terris, & locis auctoritate nostra solemniter publicent, & faciant per alios publicari, ne aliquis judæorum præfatorum imposterum valeat de præmissis ignorantiam prætendere, seu etiam allegare necnon indicent judæis ipsis hujusmodi signum per eos, ut præmittitur, deferendum, ac faciant hujusmodi constitutionem & ordinationem nostram inviolabiliter observare: ac eam in omnibus & per omnia, cum necesse fuerit, studeant per se, vel per alios executioni debitæ demandare. Contradictores quoslibet, & rebelles, videlicet Episcopi & ordinarii per censuram Ecclesiasticam, si ei locus fuerit, Gubernatores vero, & alii sæculares prædicti districtione, qua convenit, temporali, postposita appellatione compescant, & in præsentibus contentas litteris in favorem fidei Catholicæ diligenter, & efficaciter exequantur.

Obstantibus derogat.

§. 5. Non obstantibus privilegiis & litteris eisdem judeis per quoscumque quavis auctoritate fungentes, seu dignitate fulgentes Ecclesiastica vel mundana concessis, ac municipalibus, & aliis statutis, necnon consuetudinibus ibidem hactenus observatis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Clausulæ.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, monitionis, exhortationis, & mandati infringere &c.

Dat. die 3. Junii 1425. An. VIII.

Datum Romæ apud SS. Apostolos tertio nonas Junii anno octavo.

XVII.

Ex Regest. eodem Consule Raynaldum ann. 1425.

Contra ementes, rapientes, seu alias quomodolibet allicientes Christicolas, ut infidelibus vendant, mercesque eorum loco recipiant excommunicationis aliasque penas decernit.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

PAstoralis sollicitudinis debitum in hoc præcipue exsolvere nos convenit, ut his, quæ in Christianæ Religionis emergunt offensam, quantum nobis ex alto conceditur, salubriter occurramus, eoque solertius, & diligentius, quo remotioribus in partibus illa committuntur, ubi difficilior nobis est adhibitio remedii super eis.

Causæ edendæ Constitutionis.

§. 1. Sane lamentabilis querela multorum nostrum nuper turbavit auditum, quod nonnulli iniquitatis filii Baptismatis fonte renati Christianum nomen contemnentes, propriæque salutis immemores, qui in partibus Ultramontanis præsertim in Caffensi, & Cannensi Civitatibus, ac aliis illis circumvicinis locis pro tempore conversantur, Zichorum, Rossorum, Alanorum, Mingrellorum, & Anogusiorum &c. *prout in præcedenti usque*.

Christianos Saracenis, & Infidelibus vendi prohibet.

§ 2. Quare tam graves & detestabiles excessus nullatenus sustinere, sed illis, prout nostra interest, resistere efficaciter intendentes, felicis recordationis Nicolai Papæ Quarti, & nonnullorum aliorum Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, qui quoscumque arma, equos, ferrum, lignamina, victualia & alia quæcumque mercimonia Infidelibus deferentes in nonnullas pœnas, & sententias incidere statuerunt, vestigiis inhærentes, auctoritate apostolica tenore præsentium statuimus, volumus, & ordinamus, quod nullus aliquam, vel aliquas personam seu personas ex Zichis, Rossis, Ala-

Alanis, Mingrellis, & Anogufiis, feu aliis fub Chrifti nomine baptizatis hujufmodi per fe vel alium, feu etiam pro fe, vel alio publice, vel occulte aliqua ratione, vel caufa præfatis Saracenis, five Infidelibus vendere, dare, tradere, accomodare, donare, feu alienare, aut alias ipfis Infidelibus auxilium vel favorem in Chriftianorum difpendium præftare quoquomodo præfumat.

Inobedientes percellit anathemate. §.3. Nos vero quemlibet, qui contra hujufmodi conftitutionem, voluntatem, & ordinationem noftram aufu temerario venire præfumpferit, excommunicationis fententię decernimus fubjacere, a qua fententia idem contraveniens, nifi tantum de bonis propriis in ipfarum venditarum perfonarum redemptionem, fi redimi poterunt, alioquin in Ecclefiarum, hofpitalium, & aliorum piorum locorum dedicatorum fub nomine Jefu Chrifti fabricam, reparationem, & confervationem, aut in præfatæ fidei contra ejus inimicos defenfionem integre convertendum exfolverit & erogaverit cum effectu, quantum detrimenti & damni propterea eifdem venditis perfonis intulerit, aut abfque mandato noftro, vel Sedis Apoftolicæ fpeciali, præterquam in mortis articulo conftitutus abfolvi non poffit, & fit inhabilis ad quæcumque per eum impofterum profequenda.

Hanc legem publicari mandat. §.4. Monentes & in Domino exhortantes Venerabiles Fratres noftros Archiepifcopos, & Epifcopos, necnon dilectos filios nobiles viros Duces, Marchiones, Comites, Gubernatores, Confules, Poteftates, Capitaneos, Rectores, Officiales, Communitates, & univerfitates quarumcumque Civitatum, terrarum, & locorum, quæ per Chriftianos tenentur ultramarinarum partium prædictarum eis univerfis, & fingulis nihilominus injungentes, ut videlicet Archiepifcopi, & Epifcopi omnia & fingula fupradicta in Civitatibus eorum & in locis fingulis fuarum Diæcefum coram populo publicent, & faciant per alios folemniter publicari, jubeantque & procurent illa ab omnibus Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Gubernatoribus, Confulibus, Poteftatibus, Capitaneis, Rectoribus, Officialibus, Communitatibus, & Univerfitatibus prædictis, ac perfonis fingularibus Civitatum, Terrarum, & locorum eorumdem auctoritate noftra inviolabiliter obfervari: Diftrictius infuper inhibentes univerfis Chriftifidelibus, ne contra præmiffa quidquid attentare præfumant: quod fi fecus fcienter egerint, prædictis pęnis & fententiis, conditionibus, & pręceptis juxta conftitutionem eamdem noverint fe ligatos.

Nulli ergo omnino &c.

Dat. die annoque eodem. Datum Romæ apud Sanctos Apoftolos, tertio Nonas Junii, Anno Octavo.

XVIII.

Homicidas in Terris Baronalibus in Diftrictu Urbis exiftentibus recipi minime poffe, pęnafque contra Receptatores decernit, omnemque Jurifdictionem Senatori Urbis circa illorum punitionem deberi declarat.

Ex Regeft. eodem.

Martinus Epifcopus, Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

Proemium. Improbis quorumdam conatibus, & aufibus temerariis, qui horrenda inhumanitate mortem fitiunt aliorum, tanto eft propenfiori ftudio per Apoftolicæ Sedis providentiam occurrendum, quanto ipforum deteftanda & inordinata voluntas præberet aliis execrabilis exempli perniciem fine pęnæ formidine fimilia perpetrandi.

Caufa Edicti. §.1. Cum itaque, ficut fide digna relatione didicimus, nonnulli Barones, Poteftates, Communitates, ac alii Civitates, oppida, caftra, fortalitia, terras, & alia loca quæcumque obtinentes, feu regentes, aut cuftodientes homicidas etiam condemnatos receptare, & neglecta juftitia in fuis libertatibus confovere præfumunt in Reipublicæ læfionem, ac abominabilis criminis defenfionem, & periculum plurimorum.

Baronibus, ut Bannitos Senatori Urbis puniendos tradant pręcipit. §.2. Nos igitur, ne dictorum homicidarum horrenda temeritas quoquomodo tranfeat impunita, & fine vindicta crefcat audacia malignandi, ut faltem formidine pęnæ ab hujufmodi temeritatis audacia refręnentur, tanto periculo paternę follicitudinis ftudio occurrere cupientes, volumus, & auctoritate apoftolica tenore præfentium ftatuimus, conftituimus, & etiam ordinamus, quod omnes & finguli Barones, Poteftates, Communitates, & aliæ quæcumque perfonæ Ecclefiafticæ, vel Sæculares cujufcumque dignitatis, gradus, ftatus, & conditionis, aut cujufcumque præeminentiæ fuerint, omnes & fingulos homicidas, feu de homicidio convictos, vel condemnatos, quacumque ecclefiaftica vel mundana præfulgeant dignitate, in eorum Civitatibus, oppidis, caftris, fortalitiis, terris, & aliis locis quibufcumque infra quinquaginta milliaria ab urbe conftitutis a duobus annis proxime præteritis citra receptatos, & impofterum receptandos capi, detineri, & carceribus mancipari, illofque manu forti detentos Senatori ejufdem Urbis pro tempore exiftenti ad omnem ipfius Senatoris, vel alterius ejus nomine requifitionem præfentari procurent, qui Senator, fi homicidam prædictum Clericum effe contigerit, eum ad judicem competentem remittere procurabit.

Inobedientes pœnis addicit. §.3. Et ne ftatutum, conftitutio, & ordinatio prædictæ fiant ludibrio, debitoque fruftrentur effectu, & nedum verbis, fed etiam rebus & exequutione feu ipfa impofita cenfeatur, Baronibus, Podeftatibus, Communitatibus, Univerfitatibus, Officialibus, & aliis quibufcumque perfonis Ecclefiafticis, vel Sæcularibus prædictis homicidas prædictos rece-

ceptantibus, & imposterum receptaturis sub pœna perditionis Civitatis, terræ, castri, seu loci, in quo dictum homicidam receptaverint, necnon mille florenorum auri, quos Cameræ Apostolicæ, dum secus actum fuerit, applicari volumus, per Apostolica scripta præcipimus, & mandamus, ut homicidas hujusmodi juxta tenorem & formam statuti, constitutionis, & ordinationis prædictorum ad omnem Senatoris prædicti, vel alterius ipsius nomine requisitionem absque moræ, dispendio præsentare festinent cum effectu.

Hasce literas Valvis Capitolii jubet affigi.

§. 4. Ut autem prædicta ad communem singulorum notitiam deducantur, ne de eis ignorantia pretendi valeat, seu etiam allegari, presentes literas Valvis Capitolii Almæ Urbis mandavimus fecimusque affigi, ut quasi quodam sonoro preconio, & patulo indicio ad omnium notitiam valeant pervenire, decernentes auctoritate prædicta, ut hujusmodi literæ, ut præfertur, affixæ & publicatæ omnes, quos concernunt, perinde arctent, ac si eis forent personaliter & præsentialiter intimatæ, cum non sit verisimile, apud eos remanere incognitum, quod tam patenter extitit omnibus intimatum.

Clausulæ.

§. 5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, constitutionis, & ordinationis infringere &c.

Dat. die 1. Septembris 1425. An. VIII.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, Kalendis Septembris, Pontificatus nostri Anno Octavo.

XIX.

Institutio Studii Generalis in oppido Lovanii tunc Leodiensis, nunc Mechliniensis Diœcesis & Ducatus Brabantiæ cum Privilegiorum, & gratiarum elargitione, ac nonnullorum statutorum præfinitione.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei.
Ad perpetuam rei memoriam.

Proemium.

SApientiæ immarcescibilis, cujus inextinguibile eradiat lumen, cujusque infinitus est thesaurus omnem habens vigorem, & virtutis altissimi dispensator, omniumque chrismatum elargitor ipse Dominus ad hoc suæ miserationis dignata est nobis licet immeritis sponsæ suæ universalis Ecclesiæ regimen pia dispensatione commisit, & nostræ debilitatis oculo jugum imposuit apostolicæ servitutis, ut in Petri specula positi, tanquam de supremo vertice ad infima mundi protoplastique posteris, qui non nativitatis deposcunt fructus, sed intelligentiæ spiritu eamdem, cujus initium verissima est disciplina concupiscentia, perstringendi sapientiam divinis adducantur eloquiis, reflectentes intuitum, quid pro indisciplinatis errantium curandis mentibus pro hujusmodi illustranda Ecclesia ad fidei propagationem conferat orthodoxæ, quid statui conveniat fidelium quorumlibet prospiciamus attentius, & qualiter a fidelibus ipsis, profugatis ignorantiæ tenebris, illi post supereminentissimam summi opificis notionem per ejusdem sapientiæ donum in via mandatorum directi veri luminis pertingant claritatem, solertius intendentes, eo ad quærendum ipsius sapientiæ alimenta litterarum studia, per quæ divini nominis, & ejusdem fidei cultus protenditur, militantis Ecclesiæ Respublica in spiritualibus & temporalibus cum animarum salute geritur, pax & tranquillitas ubilibet solidantur, omnisque conditionis humanæ dilatatur prosperitas, nostræ provisionis, sollicitudinis ope, Apostolicisque favoribus propensius excitemus.

Ducis Brabantiæ petitio pro Lovaniensi erigenda Universitate.

§. 1. Sane pro parte dilectorum filiorum Nobilis viri Joannis Ducis Brabantiæ, ac Præpositi, Decani, Scholastici, & Capituli Ecclesiæ S. Petri, necnon Burgimagistrorum, Scabinorum, & Communitatis oppidi Lovaniensis, Leodiensis Diœcesis nobis nuper exhibita petitio continebat, quod licet in Ducatu Brabantiæ, & aliis dominiis ipsius Ducis, necnon etiam in Leodiensi, Cameracensi, Trajectensi, Morinensi, & Tornacensi Diœcesibus, cæterisque ibidem circumvicinis partibus & dominiis multa famosa & insignia loca populo Christiano, & rerum copia admodum opulenta existant, nullus tamen in illis locus esse noscitur, in quo saltem generale existat Studium litterarum, unde partium illarum plerique commodo & usu studii parentes, vel hujusmodi litterarum imperitiæ subjacent, vel in remotis partibus degere habent, scientiæ hujusmodi in eis sectantes incrementum. Verum oppidum præfatum, quod de temporali dominio ipsius Ducis existit; adeo rerum copia, aeris temperie, multitudinis capacitate, atque domorum, & aliarum rerum necessariarum commoditate per Dei gratiam est refertum, quod ad hujusmodi receptandum, confovendumque studium aptum plurimum, & idoneum existere prohibetur.

§. 2. Quapropter ipsi Dux, Prepositus, Decanus, Scholasticus, Capitulum, Burgimagistri, Scabini, & Communitas considerantes attentius, quod inter cæteta virtutum opera, quæ tamquam accepta summo rerum auctori sacrificia, quæ per manus offeruntur humanas, illa divine Majestati grata plurimum nullatenus ambiguntur, per quæ ad suscipiendum singulare virtutum diadema illis, qui scientiarum earumdem sitiunt acquirere margaritam, opportunis remediis, & auxiliaribus commodis subventionis præsidium efficaciter impertitur, generale litterarum studium in eodem oppido ordinari desiderant, ut inibi disciplinæ, atque sapientiæ atque sapientiæ se studiis exercentes sibi, & aliis meliores effici valeant & partium illarum prosperitatis, auctore Domino facilius incrementum sequatur.

Domum aptam ad hoc eligit cum rebus omnibus opportunis.

§. 3. Et nihilominus Dux ipse una cum Burgimagistris, Scabinis, & Communitate hujusmodi, domos aptas, & loca convenientia illic cum scamnis, & aliis necessariis

riis officinis pro Magistris, Doctoribus, & Scholaribus, ac aliis pro tempore legentibus, docentibus, disputantibus, & audientibus disputare, necnon eisdem Magistris, & doctoribus legentibus de salario competenti annis singulis, vel alias de Beneficiis Ecclesiasticis providere.

Ducis Brabantię petitioni addita nonnulla de Rectoris auctoritate & Scholarium.

Necnon quod Rector Universitatis Studii hujusmodi pro tempore existens super omnia membra Universitatis ejusdem, & illorum servitores tam in civilibus, quam in criminalibus, & aliis quibuslibet causis, negotiis, & excessibus, sine impedimentis quibusvis jurisdictionem, coercitionem, & emendationem dictis Duci, Pręposito, Decano, Scholastico, Capitulo, Burgimagistris, Scabinis, & Communitati communiter, vel divisim in eodem oppido quomodolibet competentes exercere valeat, concedere, & jurisdictionem, coercitionem, & correctionem hujusmodi a se penitus abdicare, & in Rectorem ipsum plenarie transferre, singulis quoque Doctoribus, Magistris, & scholaribus causa studii ad dictum oppidum accedentibus, vel de illo excedentibus pro tempore quæcumque sua, res, & bona secum asportandi, & ea pro suæ voluntatis libito deportandi, sive ibidem vendendi libertatem tribuere intendunt pariter & proponunt.

Ac Doctorum Privilegiis.

§. 4. Quare pro parte dictorum Ducis, Præpositi, Decani, Scholastici, Capituli, Burgimagistrorum, Scabinorum, & Communitatis, desiderantium etiam, quod Magistri, Doctores, & Scholares supradicti pro potiori dicti Studii incremento condignis privilegiis se communitos sentiant, quibuslibet privilegiis, libertatibus, immunitatibus, & exemptionibus aliorum generalium Studiorum, quantum in ipsis Duce, Præposito, Decano, Scholastico, Capitulo, Burgimagistris, Scabinis, & Communitate, & aliis ipsius Ducis subditis fuerit, gaudentes utantur, nobis fuit humiliter supplicatum, ut in dicto oppido generale litterarum studium in qualibet licita facultate erigere, & ordinare de benignitate apostolica dignaremur.

Martinus studium ibidem in qualibet facultate, Theologica excepta, instituit.

§. 5. Nos igitur, relatione fida post informationem diligentem super habilitate loci, & aliis circumstantiis præmissis de mandato nostro receptam Oppidum ipsum aeris temperie politum, singularumque rerum humano usui necessariarum ubertate refertum, & alias pro hujusmodi studio locum aptum didicimus, pium, meritorium eorumdem Ducis, Prępositi, Decani, Scholastici, Capituli, Burgimagistrorum, Scabinorum, & Communitatis desiderium, per quod scientiarum fons, ex quo ad Dei laudem & gloriam haurire possint singuli viri consilii maturitate perspicui, virtutum & dogmatum ornatibus redimiti, succrescat, plurimum commendantes, hujusmodi supplicationibus inclinati auctoritate Apostolica præsentium serie statuimus, & etiam ordinamus, quod jamodo in dicto oppido generale in facultate qualibet, præterquam in Theologia, sit Studium, illudque perpetuis futuris temporibus ibidem vigeat & observetur.

Magistris, & Scholaribus cæterarum Universitatū Privilegia elargitur.

§. 6. Quodque omnes & singuli Doctores, Magistri, & scholares inibi omnibus & singulis libertatibus, immunitatibus, & indulgentiis, quibusvis Doctoribus, Magistris, & Scholaribus Coloniæ, Viennæ, ac Lipsiensis, Pataviensis, & Merseburgensis Dioecesium oppidis studii causa commorantibus per sedem Apostolicam, vel alias qualitercumque concessis, gaudeant pariter & utantur.

De licentiandis.

§. 7. Singuli vero, qui cursu foeliciter consummato in ea facultate, ita inhæsere studio ut bravium obtinere meruerint, sibique etiam pro aliorum erudimento docendi licentiam, ac Doctoratus, sive Magisterii honorem petierint elargiri, per ipsorum inibi Doctores, sive Magistros Præposito, quem Cancellarium Studii in oppido hujusmodi esse perpetuo volumus, si hic præsens fuerit, alioquin Decano dictę Ecclesiæ pro tempore existentibus, sive aliis ab eis deputandis præsententur, & ab illis, si servatis consuetudine & modis super talibus in dictis Studiis generalibus observari solitis, ad hoc extiterint idonei sufficientesque reperti, licentiam & honorem sortiantur & reportent antedictos.

Licentiati ubique docere possunt.

§. 8. Qui quidem præsentati quam primum illos adepti fuerint, absque ulterioribus ab eis habendis examine & approbatione in ipsa facultate, qua licentiam & honorem attigerint, in eisdem legere & docere libere & licite ubique possint & valeant.

Scholastico data facultas qualcumque cognoscendi causas ad Doctores, Scholaresque pertinentes.

§. 9. Rursus quoque omnium & singulorum causarum & negotiorum cognitio atque decisio Doctorum, Magistrorum, Scholarium, membrorum, ac servitorum eorumdem, sive Clerici sive Laici fuerint, & etiam de quibuscumque criminibus & excessibus correctio & punitio, ac omnimoda super illis jurisdictio ad Rectorem Studii in eodem oppido Lovanien. dictum Scholasticum per primum quinquennium esse, & ex tunc annis singulis inibi juxta consuetudinem studiorum hujusmodi eligi volumus, & non ad Ducem, seu ejus successores Duces Brabantiæ, Præpositum, Decanum, Scholasticum, Capitulum, Burgimagistros, Scabinos, & Communitatem præfatos, aut aliquem ex eis, ipsorumve officiales pertinere omnimodo dignoscantur, prefatisque Duci, Successoribus, Præposito, Decano, Scholastico, Capitulo, Burgimagistris, Scabinis, Communitati, & Officialibus, & aliis quibuscumque de causis & negotiis hujusmodi cognoscendi, sive illa dirimendi, aut membra & servitores hujusmodi, vel ex eis aliquem pro criminibus & excessibus eisdem, aut quomodolibet corrigendi vel puniendi, seu aliquam in eos superioritatem, vel jurisdictionem exercendi facultate & auctoritate penitus interdictis.

Obstantium derogatio.

§. 10. Non obstantibus constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, & aliis contrariis quibuscumque.

§. 11. Volumus autem, quod nisi infra annum a data præsentium computandum Dux, & Prępositus, Decanus, Scholasticus, & Capitulum, ac Burgimagistri, Scabini, & Communitas supradicti, prout eos communiter vel divisim contingere censetur, privilegia, & libertates concesserint, ac jurisdictionem a se abdicaverint, & eam in Rectorem ac Universitatem prædictos transtulerint antedicta realiter & cum effectu, præsentes litteræ, & quęcumque inde secuta nullius existant roboris, vel momenti.

Nisi Dux & Communitas promissis infra annum steterint, has litteras irritas vult.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, ordinationis, & voluntatis infringere &c.

Datum Romæ apud SS. Apostolos quinto idus Decembris Pontificatus nostri Anno Nono.

Dat. die 9. Decembris 1425. An. IX.

XX.

De Sacramento Eucharistiæ Laicis sub una tantum specie juxta Constantiensis sancita Concilii ministrando.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Martini PP. pro Constant. Canonum observatione sollicitudo.

Apostolicæ Sedis præcellens auctoritas ad hoc libenter intendit, ut ea, quæ per Constantiense Concilium, præsertim pro extirpandis hæresibus provide, & salubriter statuta sunt, ad notitiam Christi fidelium deducantur, & firmiter observentur.

Procurator causarum fidei decretum de Comunione sub una specie ministranda ex regestris Actorum Concilii extrahi petit.

§. 1. Hinc est, quod Nos tenore quarumdam literarum a dicto Concilio super quandam Constitutionem dudum per ipsum Concilium editam emanatarum, & in quodam libro in eodem Concilio conscripto, in quo etiam aliæ ipsius Concilii Constitutiones, & literæ registratæ inveniuntur, quas Nos in primordio assumptionis nostræ ad summum Apostolatus apicem ex certa scientia auctoritate apostolica approbando duximus innovandas, repertum & registratum, ut de ipso etiam alibi, ubi opportunum fuerit, plena certitudo habeatur, ad dilecti filii Magistri Michaelis de Brodatheutumcali Rectoris Parochialis Ecclesiæ Sancti Adalberti sub Oderassi Pragensi, Procuratoris Causarum fidei, asserentis se de ipso tenore pro stabilitate ejusdem fidei in Romana Curia & extra illam indigere, supplicationis instantiam de libro ipso extrahi, & præsentibus annotari fecimus, qui sequitur per omnia in hæc verba.

Tenor laudati Decreti.

§. 2. Sacrosancta universalis Synodos Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata Catholicam Ecclesiam repræsentans ad perpetuam rei memoriam. Apostolica docet sententia de matrice Sancta & universali Ecclesia, quod Christus tradidit semetipsum pro Ecclesia, ut exhiberet sibi eam gloriosam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquod hujusmodi; Quia vero in moribus, & consuetudinibus partis dissentio universitatis Ecclesiæ parit maculam, quæ prorsus purganda est: turpis enim est omnis pars universo suo non congruens; qualis turpitudo est quorumdam assertio contra universalem Ecclesiæ consuetudinem tradens, quod Laici tenentur venerabile Eucharistiæ Sacramentum sumere sub utraque scilicet panis & vini specie; quamobrem scientes Christi sponsam, ut immaculate conservaretur, nobis singulariter & fidenter esse commissam: sponso dicente, curam illius habe, & quodcumque super erogaverit, ego cum rediero, reddam tibi, statuimus præfatam maculam abstergere, & laudabilem Ecclesiæ consuetudinem, qua Laici hactenus non sumpserunt Sacramentum Eucharistiæ sub vini specie, decreto venerabiliter roborare, Constitutionem nostram super hoc in nostra publica Sessione promulgando, cujus tenor sequitur in hæc verba.

§. 3. In nomine Sanctæ, & individuæ Trinitatis Patris, & Filii, & Spiritus Sancti amen. Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere præsumant, populum Christianum debere sacrum Eucharistiæ Sacramentum sub utraque panis & vini specie suscipere, & non solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini populum Laicum passim communicent, etiam post Cœnam, & alias non jejunum communicandum esse pertinaciter asserant, contra laudabilem Ecclesiæ consuetudinem rationabiliter approbatam, quam tanquam sacrilegam damnabiliter reprobare conantur; hinc est, quod hoc præsens Sacrum Constantiense generale Concilium in Spiritu Sancto legitime congregatum adversus hunc errorem saluti fidelium providere satagens matura plurium Doctorum, tam divini, quam humani juris deliberatione præhabita, declarat, decernit, & definit, quod licet Christus post cœnam instituerit, & suis discipulis ministraverit sub utraque specie panis & vini hoc venerabile Sacramentum, tamen hoc non obstante, Sacrorum Canonum auctoritas laudabilis, & approbata consuetudo Ecclesiæ servavit, & servat, quod hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neque a Christi fidelibus recipi non jejunis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis a jure, vel ab Ecclesia concesso vel admisso. Et sicut hæc consuetudo ad vitandum aliqua pericula, & scandala rationabiliter introducta est, quod licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur a fidelibus sub utraque specie, & a Laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissime credendum sit, & nullatenus dubitandum integrum Christi corpus & sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Unde cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia, & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissime observata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiæ auctoritate pro libito innovare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem aut legem observare sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum tanquam hæretici arcendi sunt, & graviter puniendi per

Diæ-

Diæcesanos Locorum, sive Officiales eorum, aut Inquisitores hæreticæ pravitatis in Regnis seu Provinciis, in quibus contra hoc decretum aliquid forsan fuerit attentatum aut præsumptum juxta Canonicas & legitimas sanctiones in favorem Catholicæ fidei contra hæreticos & eorum fautores salubriter adinventas. Item ipsa Sancta Synodus decernit, & declarat super ista materia Reverendissimis in Christo Patribus, & Dominis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & eorum in spiritualibus Vicariis ubilibet constitutis, processus esse dirigendos, in quibus eis committatur & mandetur auctoritate hujus Sacri Concilii sub pœna excommunicationis, ut effectualiter puniant contra hoc decretum excedentes: eos, qui communicando populum sub utraque specie exorbitaverunt, & sic faciendum esse docuerunt, si ad pęnitentiam redierint, ad gremium Ecclesiæ suscipiantur, injuncta eis pro modo culpę pęnitentia salutari. Qui vero ex illis ad pœnitentiam redire non curaverint animo indurato, per censuras Ecclesiasticas per eos ut hæretici sunt coercendi: invocato etiam ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii sęcularis: ut autem nostrę Constitutionis hujusmodi, ubicumque exhibita vel ostensa fuerit, ab omnibus adhibeatur major fides, eam præsentibus fecimus annotari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Constantiæ decimoseptimo Kalendas Julii anno a Nativitate Domini Millesimo quadringentesimo decimo septimo Apostolica Sede Vacante.

Copiæ Decreti fidem addit Papa.

§.4. Volentes igitur, & eadem auctoritate decernentes, quod idem tenor plenam vim, plenumque robur per omnia habeat, & ei quandocumque, & ubicumque, sive in judicio, vel alibi exhibitus fuerit, stetur firmiter, & adhibeatur plena fides, ac si literæ originales suprascriptæ exhibitæ fuerint vel ostensæ.

§.5. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis & constitutionis infringere &c.

Dat. die 25. Januarii 1426. An. IX.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, octavo Kalendas Februarii Anno Nono.

XXI.

Prohibitio trahendi personas Ecclesiasticas ad forum sæculare.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Exordium.

AD reprimendas insolentias transgressorum, eorumque præsumptionem refrenandam, si nervus ecclesiasticæ disciplinæ lentescat, eorum voluntas proclivior fit ad peccandum, & exemplum impunitatis periculosius in alios derivatur. Propter quod ad præsidentis officium pertinet, sic debitam executionem adhibere justitiæ, quod commissa jam puniat, & committendorum in posterum audaciam interdicat.

Abusus nonnullos hac in materia subortos dolet, tum ex Parte Judicum.

§.1. Sane, sicut displicenter accepimus, nonnulli diversorum regnorum, & terrarum judices, aliique officiales laici, & laicales personæ, jurisdictionem in temporalibus exercentes, exercerique facientes, non attendentes, quod laicis in Clericos, & Ecclesiasticas personas, & illorum bona, nulla sit attributa potestas, pretextu hujusmodi (quod asserant in suis dominiis ad se pertinere coercere via facti, quæ vere, & ficte attentata asseruntur, etiam in quocumque loco sacro, vel religioso quantumcumque Deo dicato, ex quacumque causa, etiam si ratione delationis Corporis Christi, collationis Sacramentorum, & Beneficiorum Ecclesiasticorum, venditionis factarum, aut aliarum rerum, & bonorum ad Ecclesias, & Ecclesiasticas personas pertinentium quomodocumque, etiam si sola negatione, vel affirmatione turbatio facti interveniat, & ad eos recurratur, cognitionem ad se spectare, pro eo quod factum, & novitas quæ prætenduntur, etiam sine alia violentia, quamvis in loco spirituali, & in loco sacro sive religioso, eo quod immediate, ut prætenduntur, spiritualia non existant) propterea ministros Ecclesiæ, & personas Ecclesiasticas, quantumcumque res, causa, vel occasio unde dependeat, & derivantur, pia, sacra, vel Ecclesiastica sit, aut spiritualis, ad forum suum, & ipsarum cognitionem trahunt, & respondere cogunt.

Tum ex parte Officialium Laicorum.

§.2. Necnon procuratores fiscales in Curiis temporalibus multotiens agere procurant, ad quos (quod deterius est) nonnulli Prælati, & personæ Ecclesiasticæ in superbiam, & elationem dati, ad superandum, & sibi subjiciendum per tales inventiones, & cautelas, alias personas Ecclesiasticas, & religiosas, habent plerumque recursum, & propterea in eisdem regnis, & terris, civitatibus, castris, & locis, auctoritas, & jurisdictio Ecclesiastica penitus absorbentur, & nihilominus ipsi laici judices, alios laicos respondentes in foro Ecclesiastico super rebus quantumcumque Ecclesiasticis, vel spiritualibus, & concernentibus immediate Ecclesiasticas personas, ne respondeant, & judicibus Ecclesiasticis, ne cognoscant, inhibitiones fieri sub gravibus pęnis temporalibus faciunt, & procurant, & si secus fecerint, emendam pecuniariam excessivam exigere, ac vastatores in domibus, & piis aliis locis Ecclesiasticis, & religiosis inducere, ac loca ipsa, personasque Ecclesiasticas, jocalibus & paramentis Ecclesiasticis, & bonis mobilibus, ac aliis spoliare, illaque vendere, & alienare, fructus quoque & proventus ad temporalitatem ad manus suas ponere, necnon diversas iniurias, & molestias reales, & personales eisdem personis Ecclesiasticis inferre non verentur, in Dei offensam, animarum suarum periculum, Ecclesiasticæ libertatis vilipendium; & plurimorum gravamen, præjudicium, & jacturam.

§.3. Nos igitur adversus talia præsumentium temeritatem remedia apponere, & super his salubriter providere cupientes, ac Concilii Milevitani, ac fel. record. Innocentii Papæ III. prædecessoris nostris constitutionibus super hoc editis, auctoritate Apostolica, ex certa scientia, ac nostra irrefragabili constitutione perpetuo duratura, tenore præsentium statuimus, decernimus, ac etiam ordinamus, quod omnes, & singulæ personæ Ecclesiasticæ sæculares, & regulares Ordinum quorumlibet, quacumque exceptione suffultæ, etiam Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Abbatiali, vel alia quavis præfulgeant dignitate, quæ aliam personam Ecclesiasticam, Collegium, vel Conventum, in actione reali, mixta, vel personali, civili, vel criminali, etiam occasione cujuscumque submissionis, etiam juramento vallatæ, vel alias ad forum, sive judicium laicale, directe, vel indirecte (de qua in foro Ecclesiastico ordinari consueverit, possit, vel debeat, de jure, vel de consuetudine, aut alias cognosci) trahere præsumpserit, causam ipsam, & omne jus ei, sive eis, in possessorio, vel petitorio in re, vel ad rem, causa, vel occasione hujusmodi quomodolibet competentes, eo ipso perdant penitus, & amittant, & singulares personæ, excommunicationis, Capitula vero, & conventus, suspensionis, & interdicti sententias incurrant ipso facto, & si personæ ipsæ, & eis in præmissis adhærentes, & servientes, in aliquo rebelles fuerint, & incontinenti non obedierint, omnes illas per privationem suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcumque, quæ obtinebant, & in quibus, & ad quæ jus quomodolibet competit, & inhabilitationem ad alias in posterum obtinenda, coerceri & compelli volumus antedictas.

Sub pænis itaque hic expressis causas, personasque Ecclesiasticas ad laicalia tribunalia trahi vetat.

§.4. Et nihilominus omnes, & singulos Judices, & Executores, Communitates, dominia, laicos, & laicales personas, postquam exceptum fuerit de non jurisdictione eorum, aut evidenter appareat hujusmodi cognitionem ad eos de jure non spectare, talia præsumentes, & ea fieri mandantes, seu eorum nomine, & mandato facta, rata habentes, vel eis faciendis dantes auxilium, consilium, vel favorem, cujuscumque preeminentie, dignitatis, gradus, ordinis, vel conditionis existant, seculares personas: eorum videlicet singulos officiales, quocumque nomine censeantur, & consiliarios, & privatas personas, que premissorum principales perpetratores existerent, excommunicationis sententiam incurrere volumus ipso facto; nullusque ab eisdem sententiis, per alium quam per Romanum Pontificem, præterquam in mortis articulo constitutus, absolvi valeat, sive possit, & premissa omnia, non tantum ad futura sed etiam ad præsentia, & pendentia extendimus auctoritate memorata.

Laicosque officiales, complicesque talia attentantes excommunicationi addicit.

§.5. Quodque etiam Procurator Fiscalis causarum Curiæ Cameræ Apostolicæ contra culpabiles in præmissis desuper summaria informatione præhabita, per se, vel alium, seu alios, agere, & procedere possit & valeat, nihilominus concedentes.

Et contrà eosdem agi mandat.

§.6. Non obstante si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de eorum propriis nominibus ac indulto hujusmodi mentionem, & quibuslibet constitutionibus, privilegiis, indultis, & literis Apostolicis, de quibus etiam plena, & expressa, ac de verbo ad verbum, in nostris literis habenda est mentio specialis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo &c.

Contrariis derogat.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, Kalend. Februarii, Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Dat. die 1. Februar. 1428 An. XI.

XXII.

Jesuati, qui sub tutela Sedis Apostolicæ suscipiuntur, a molestia qualibet Inquisitorum hæreticæ pravitatis liberantur.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei,
Ad futuram rei memoriam.

PIÆ postulatio voluntatis, qua dilecti filii nonnulli pauperes Christi Jesuati communiter nuncupati, voluntariam paupertatem ducentes, dediti studio piæ vitæ, in diversis Italiæ Oratoriis, domibus, sive locis, mundanis abjectis illecebris, cum adoptione voluntariæ paupertatis, & virtutum Domino famulantur, non indigne merentur, ut Apostolica Sedes eos, eorum domos, Oratoria, atque loca benignis favoribus confoveat, & specialibus gratiis prosequatur, in iis præsertim, quæ animarum suarum salutem, statumque respiciunt, & quietem.

Proemium.

§. 1. Sane pro parte dictorum pauperum Nobis nuper exibita petitio continebat, quod licet ipsi cupientes suos in cœlestibus thesauros collocare, & ut ex eorum laudabilibus actionibus ab bene recteque vivendum traherentur alii per exemplum, in diversis locis sive domibus, quæ pro eorum usu & habitatione perpetuis piis Christifidelium elæemosynis, & suffragiis construxerunt, ut devotum sedulumque impendant Domino famulatum, ad quos plurimi ob eorum laudabilem vitam, & opera virtuosa gerunt specialis devotionis affectum, tamen nonnunquam contingit, pauperes ipsos per Inquisitores hæreticæ pravitatis in illis partibus pro tempore residentes, & deputatos ab eis sub diversis prætensis occasionibus, fictisque coloribus indebite molestari. Quare pro parte pauperum eorumdem Nobis fuit hubiliter supplicatum, ut ipsorum paci, & tranquillitati super iis paterna caritate consulere de benignitate Apostolica dignaremur.

Jesuati cum ab inquisitoribus, & eorum Officialibus molestarentur.

§. 2. Nos igitur cupientes, ut dicti pauperes eo quietius & devotius in humilitatis spiritu altissimo famulentur, quo se noverint Sedis ejusdem uberiori gratia communitos, hujusmodi supplicationibus inclinati

ti, præfatos pauperes præsentes, eorumque Oratoria, domos atque loca constructa, & construenda ubicumque fuerint constituta, cum personis, juribus, pertinentiis, necnon possessionibus, terris, rebus & bonis suis, quæ in quibusvis locis in præsentiarum legitime possident, & in posterum dante Domino similibus fidelium suffragiis, aut alias justis titulis poterunt adipisci, sub beati Petri, ac ipsius Sedis, necnon Ordinariorum locorum, in quorum Civitatibus, & Diæcesibus, domus, Oratoria, atque loca prædicta consistunt, protectione, usque ad ejusdem Sedis beneplacitum, auctoritate Apostolica, tenore præsentium suscipimus, atque nostra.

Martino sub Sedis Apostolicæ protectione suscipiuntur.

§. 3. Volentes, atque auctoritate præfata decernentes, quod hujusmodi durante beneplacito, Inquisitores prędicti nullam possint in dictos pauperes, domos, loca, jura, & bona hujusmodi, quacumque occasione, causa, vel prætextu, jurisdictionem, vel potestatem, sine præsentia, & voluntate ordinariorum, prædictorum exercere, sed dumtaxat coram dicta Sede, vel ejus delegatis, aut Ordinariis supradictis teneantur respondere, fel. rec. Innocentii Papæ Quarti prædecessoris nostri, & qualibet alia constitutione Apostolica contraria non obstante. Decernentes insuper ex nunc omnes, & singulos excommunicationum, suspensionum, & interdicti processus, & sententias, quos, & quas contra effectum pręsentium, & tenorem promulgari contigerit vel haberi, irritos pariter, & inanes.

Et Inquisitoribus jurisdictionem quālibet contra eosdem procedendi locorum ordinariis inconsultis adimit.

Nulli ergo &c.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, Undecimo Kalendas Novembris Pontificatus nostri Anno Undecimo.

Dat. die 21. Octobris 1428. An.XI.

XXIII.

Quod Festivitas Sanctissimi Corporis CHRISTI etiam per octavam celebrari possit, apertis Ecclesiarum januis, tempore interdicti. Et qui eam piis operibus venerantur, Indulgentias consequantur.

De institutione hujus Festivitatis, ejusque Indulgentiis, vid. up. in Urb. IV. const. XIX. Transiturus pag. 414.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei memoriam.

Exordium.

INeffabile Sacramentum, quod sacerdos in ęternum Christus Dominus instante, quam pro peccatoribus subire voluit, suæ mortis tempore, nobis ut digne eo refecti divinitatis ipsius participes simus in memoriale reliquit gloriosi Corporis, & Sanguinis ejus mysterium, præcipuis a fidelium quolibet attollendum fore recensentes honoribus, ac devotissimis laudum studiis amplectendum, mystica dispensatione thesauri fideles eosdem, quod tam pretiosissimi venerationi sacramenti sinceris affectibus, & dignis obsequiis ferventer intendant, excitare satagimus, ut hujusmodi in eis fructum mors afferat, & illis cælesti pabulo vegetatis ipsius institutio sacramenti prosit jugiter ad salutem.

§. 1. Sane dudum fel. rec. Urbanus Papa Quartus prædecessor noster ad orthodoxę corroborationem, & exaltationem fidei digne, ac rationabiliter statuens, ut de tanto Sacramento, pręter illam, quæ dietim in Ecclesia fit, annuatim memoria solemnior, & specialior haberetur, & ad celebrandum ejus tam excelsum tamque gloriosum festum quintam post octavas Pentecostes feriam designans, ipsosque fideles ad colendum illud donis spiritualibus animarum volens, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui in matutinali officio festi ejusdem in Ecclesia, in qua illud celebraretur interessent, centum: qui vero missæ totidem, & qui in primis ipsius festi Vesperis similiter centum, qui autem in secundis totidem: Illis vero, qui Primæ, Tertiæ, Sextæ, & Nonæ, ac completorii horarum Officiis pro qualibet ipsarum quadraginta. Iis autem, qui per octavas ipsius festi matutinalibus vespertinis missæ ac prædictarum horarum officiis interessent singulis octavarum ipsarum diebus, etiam centum dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit.

Hoc festum abUrbano IV. institutum, nonnullis cōcessis Indulgentiis.

§. 2. Nos vero, qui hujus verriculi mudi, superstitiosis hęresum fomentis, guerrarum turbinibus, necnon pestis, & aliarum, quę dietim ex divinæ Majestatis, ut formidamus, offensa circumstrepunt calamitatum dispendiis fines (proh dolor) adducere cernimus passim deteriores, amplioribus spiritualis recompensationis impendiis fideles eosdem ad impertienda pro veneratione sacramenti hujusmodi, & ut illud quo pascantur, & serventur ipsorum corda, perlustrent, potiora reverentiæ, & devotionis exercitia firmare summopere cupientes, singulis ex eis vere pœnitentibus, & confessis, qui & quoties in ipsius Sacramenti pro festo jejunium, vel loco illius aliud pium juxta suorum consilia confessorum opus fecerint, centum, & qui præmissa in Ecclesiis, quibus illa celebrari contigerit officiis interfuerint, necnon Episcopis, & aliis Prælatis superioribus, qui dictis officiis libenter interessent, sed quo minus eis in ipsius Ecclesiis interesse possint pro conservandis suarum dignitatum juribus, & alias legitime tunc impeditis, pro matutinali ducentos, & pro Missę officiis totidem, ac pro qualibet Vesperarum etiam ducentos: reliquarum vero videlicet, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, ac Completorii festi octuaginta. Rursus autem in quibusdam octavarum diebus pro singulis matutinalium Missarum, & Vesperarum similiter centum, necnon reliquarum horarum officiorum hujusmodi quadraginta. Illi pręterea, qui processiones, in quibus ipsius vivificum Sacramentum dicto festo juxta præfatarum ritus Ecclesiarum deferetur, continuo secuti fuerint, a qui-

Hujusmodi indulgentias ampliat Martinus.

a quibuslibet in festo, & octavarum diebus hujusmodi pro pace, & tranquillitate Ecclesiæ missas devote celebrantibus pro singulis ipsarum, necnon aliis in eodem festo Eucharistiæ Sacramentum devote sumentibus etiam centum, singulis annis. Profecto vice qualibet eis, qui dum Corpus Dominicum communicandis defertur infirmis, illud cum incensu luminari præcedendo, vel sequendo venerantur, similiter centum, & qui tunc illud alias devote secuti fuerint, etiam quinquaginta dies de Omnipotentis Dei misericordia, ac beatorum Apostolorum ejus Petri, & Pauli auctoritate confisi, de injunctis eis poenitentiis misericorditer relaxamus.

Festum hoc in locis interdicto suppositis quomodo celebrandum.

§. 3. Quodque in festo, & diebus octavarum hujusmodi etiam in Terris, & locis Ecclesiastico quavis auctoritate suppositis interdicto, pulsatis campanis, januis apertis, & alta voce excommunicatis prorsus exclusis, sed interdictis, ut citius reconciliari studeant, admissis, & illis qui causam, vel occasionem hujusmodi interdicti dederint altari tunc nullatenus appropinquantibus, Missæ, & Officia præmissa licite celebrari possint, auctoritate Apostolica concedimus per præsentes, aliisquæ circa observationem interdictorum a nostris sunt instituta prædecessoribus, in suo robore duraturis.

Hanc Bullam Dominica Festum hoc precedente publicari mandat.

§. 4. Et insuper universos Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos & alios Ecclesiarum Prelatos monemus, & hortamur in Domino, ac eisdem per Apostolica scripta in virtute sanctę obedientię districte pręcipiendo mandamus, & in remissione peccaminum injungimus, ut per se, vel alios eorum subditis per singulas suarum civitatum, & Diæcesum Ecclesias in Dominica feriam, & festum prædicta proxime præcedente, salutaribus ad venerationem potissime Sacramenti hujusmodi monitis, & exhortationibus, pręsentium literarum continentiam, & effectum publicare, & insinuare procurent, ut eodem suffragante mysterio subditi, & fideles ipsi, gratiarum uberiori fulciantur augmento, & ab illo, qui se pro ipsis immolavit hostiam, post hujus vitæ cursum ad gloriam perducantur æternam.

Transumptis danda fides.

§. 5 Verum quia difficile foret præsentes literas singulis exhiberi, volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod ipsarum transumpto manu publica, & sigillo alicujus Episcopalis, vel superioris Ecclesiasticæ Curiæ munito, tamquam præfatis si originales exhiberentur literę plena fides adhibeatur, & perinde stetur, acsi prædictæ originales literæ forent exhibitæ, vel ostensæ.

Dat. die 26. Maii 1429. An. XII.

Datum Romę apud Sanctos Apostolos, septimo Kalendas Junii, Pontificatus nostri Anno Duodecimo.

XXIV.

Declarationes Regulæ Fratrum Minorum Conventualium S. Francisci, ad ipsius Ordinis reformationem.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilecto filio Joanni tituli S. Petri ad Vincula Presbytero Cardinali, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

Cardinalem S. Petri ad Vincula futuri Capituli Generalis Præsidem facit.

Cum generale Capitulum Fratrum Minorum in civitate nostra Assisinate sit de proximo celebrandum, Nos qui eorum Ordinem inter cęteros religiosos Ordines, ob singularem devotionis ardorem, quem erga beatum Franciscum gerimus, paterna caritate prosequimur, cupientes, ut per Ministros, Officiales, & Fratres in dicto Capitulo congregatos, juxta prædicti Ordinis instituta talis reformatio fiat, quæ Deo accepta, nobis grata, & ipsi Ordini conveniens existat, ac Christiano populo fructuosa, de tua circumspectione & sapientia, in nonnullis arduis nostris, & Romanæ Ecclesiæ negotiis comprobata, sumentes in Domino fiduciam specialem, etiam de consilio venerabilium fratrum nostrorum ejusdem Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, Tibi tenore præsentium committimus, & mandamus, quatenus te personaliter conferens ad Civitatem prædictam, ipsi Capitulo auctoritate nostra præsis, ipsumque pro tua prudentia dirigas, ordines, & disponas, ac salubri maturitate provideas, quod omnia, & singula salubriter, & sincere statuantur, & ordinentur ad honorem DEI, ejusque Ecclesię, ac nostrum & Apostolicæ Sedis obsequium debitum, & devotum, ipsius quoque Ordinis bonum regimen tranquillitatem, & pacem.

Opportunas ei dat facultates.

§. 1. Nos enim tibi dirigendi, disponendi, statuendi, præcipiendi, mandandi, & quoscumque transgressores mulctandi, puniendi, corrigendi, privandi, absolvendi, ponendi, deponendi, approbandi, reprobandi, procedendi, judicandi, & exequendi, voces quoque Ministrorum, & Custodum, cęterorumque dicti Ordinis Officialium absentium, aut alias commode interesse non valentium, supplendi, ac dictum Ordinem reformandi tam in capite, quam in membris. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, & alia juris remedia appellatione postposita compescendo, omniaque alia, & singula faciendi, quæ in præmissis, vel quolibet præmissorum necessaria, seu quomodolibet opportuna tibi videantur, auctoritate Apostolica plenam, & liberam per præsentes concedimus facultatem.

Obedientiam ei vult exhiberi.

§. 2. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub poenis excommunicationis, suspensionis, & privationis officiorum, & omnium actuum legitimorum, dilectis filiis Generali, & Provincialibus Ministris, cęterisque Officialibus, & Fratribus in dicto Capitulo congregatis, quatenus tibi in omnibus pa-

pareant, & intendant. Nos enim sententias sive pœnas quascumque inflixeris seu tuleris in rebelles, ratas habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Obstantibus derogat.

§. 3. Constitutionibus Apostolicis, ac statutis dicti Ordinis juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque firmitate alia roboratis, necnon privilegiis, indultis, ac concessionibus per sacrum generale Concilium Constantiense prefatis Fratribus concessis, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque.

Dat. die 6. Junii 1430. An. XIII.

Datum Romæ apud Sanctos Apostolos, octavo Idus Junii, Pontificatus nostri Anno Tertiodecimo.

Cardinalis prædicti literæ.

Joannes miseratione divina tituli S. Petri ad Vincula Sacrosanctæ Romane Ecclesiæ Presbyter Cardinalis, Reformator Ordinis fratrum Minorum, ac Legatus a latere, cum plenaria potestate ad Capitulum generale ejusdem Ordinis Assisii celebratum, sub Anno Domini MCCCCXXX. de mensis Junii die 15. in festo Corporis Christi a Sede Apostolica specialiter deputatus, Venerabilibus fratribus Generali, Provincialibusque Ministris, ac universis & singulis fratribus Ordinis Minorum salutem, & sinceram devotionem in Domino Jesu Christo.

Bona reformationis exponit.

Non est novum si pro reparatione rerum, ac temporum exigentia, leges innoventur humanæ, quoniam etsi nihil sub cælo novum, plus tamen timeri solet quod specialiter iniungitur, quam quod generaliter inhibetur. Et centies repetita placebunt, ac diversa in unum collecta, facilius breviata servantur, & quæ usu vilescunt antiquo, pariter renovata delectant. Renovamini, inquit ille præco refulgens, spiritu mentis vestre, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in justitia, & sanctitate veritatis, & nolite conformari huic sæculo, sed renovamini in novitate sensus vestri, ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta. Sicut enim in uno corpore multa membra habemus, omnia autem membra non eumdem actum habent, ita multi unum corpus sumus in Christo Jesu, qui est caput nostrum, Creator, Dux, Redemptor, Dominus, & Magister. Vos autem genus electum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis, quos non vocavit Deus in immunditiam, sed in sanctificationem, ut veritatem annuncietis illius, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum, evangelice scilicet perfectionis Jesu Christi filii Dei, qui sue dilectissime sponse tenerrimus predilector & vagus, non cessat quotidie providere de remediis, & auxiliis opportunis, novellis eam floribus fulciendo pulcherrimis, sanctis scilicet desideriis divinorum charismatum gratiarum, copiosius irrigando fructibus operum fecundorum, tribuentium incrementa virtutum germine verbi. Sponsa siquidem Christi, Ecclesia sancta est, sed in proposito nostro Minorum Religio vertitur reformanda, quam altissimus Jesus Christus Dei Filius sibi quodam singulari anulo mirifice desponsavit, quum ejusdem Religionis institutorem & ducem, sue sanctissime passionis privilegio decoravit, ac specialibus sigillis, sacris videlicet stigmatibus mirabiliter insignivit.

Quam sit in Ordine Minoritarum necessaria.

Que quidem sacra Religio, licet plantata sit super illo firmissimo fundamento, preter quod nemo aliud ponere potest, quod est suum sanctissimum Euangelium, quasi ad modum fluctuantis navicule procellis agitata ventorum, tentationum scilicet pulsibus vulnerata quamplurimis, tot indiget semper alme matris Ecclesie providentiis, & favoribus, quot quatitur impulsibus, & vitiorum vulneribus sauciatur.

Has igitur reformationes servari præcipit.

Quum nuper igitur proximis temporibus retroactis nonnulle querulose reclamationes, tum de scandalosis predicatoribus, tumque de aliis discurrentibus, & infestis fratribus ejusdem Ordinis sanctissimi domini Martini divina providentia Pape Quinti sepius propulsaverint pias aures, & auditum, hinc est quod pro universali reformatione Ordinis prelibati, infrascripta statuta recollegimus, ordinavimus, & qua supra Apostolica auctoritate confirmamus, authenticamus, & roboramus, ac ab omnibus & singulis fratribus ejusdem Ordinis volumus, & mandamus inviolabiliter observari, tam a capitibus quam à membris discurrentes secundum ordinem, & processum dictæ Regulæ, per duodecim Capitula districte, & particulariter ordinatæ.

CAPITULUM PRIMUM REGULÆ.

Quo ad primum Capitulum Regulæ, quod incipit. Regula & vita fratrum Minorum, hæc est, scilicet sanctum Evangelium Domini N. JESU CHRISTI observare &c.

Quia diu dubitatum & hæsitatum extitit inter fratres, ad que consilia Evangelica teneentur;

Ad quæ consilia Evangelica Fratres teneantur.

Dicimus & declaramus, quod ad illa consilia fratres tantummodo obligantur, quæ in ipsa regula præceptorie, vel inhibitorie seu sub verbis æquipollentibus sunt expressa, juxta declarationem fel. rec. Clementis Quinti in §. 1. suæ declarationis. *Exivi de Paradiso*, Cujus verba & tenorem hic inseri mandavimus videlicet. Declaravimus quod illud, quod ponitur in regula de non habendo plures tunicas quam unam cum caputio, & alia sine caputio: Item de non portandis calceamentis, & de non equitando extra causam necessitatis: Item quod fratres humiliter induantur: Item quod jejunare a festo omnium Sanctorum usque ad Natale Domini, & in sextis feriis teneantur: Item quod clerici faciant divinum officium secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ: Item quod Ministri, & Custodes pro necessitatibus infirmorum, & fratribus induendis solicitam curam gerant: Item quod si quis fratrum in infirmitatem ceciderit, alii fratres debent ei servire: Item quod fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, quum ab eo fuerit eis

eis contradictum: Item quod nullus audeat populo penitus prædicare, nisi a generali Ministro, vel aliis quibus secundum declarationem id competit, fuerit examinatus, & approbatus, & ad hoc institutus: Item quod fratres, qui cognoscerent se non posse regulam spiritualiter observare, debeant, & possint ad suos Ministros recurrere: Item omnia quæ ponuntur in regula ad formam habitus, tam Novitiorum quam etiam Professorum, necnon ad modum receptionis ad professionem spectantia, sunt ab ipsis Fratribus sicut obligatoria observanda, nisi recipientibus quo ad habitum Novitiorum sicut dicit regula, secundum Deum aliter videatur. Hęc inquam omnia sunt a fratribus tamquam obligatoria observanda. Item Ordo communiter sensit, tenet, & tenuit ab antiquo, quod ubicumque ponitur in regula hoc vocabulum, teneantur, obtinet vim præcepti, & servari debet a fratribus sicut tale.

De pluralitate tunicarum.

Post quę quidem verba declaratoria, nos Joannes præfatus declaramus de tunicis ipsorum fratrum secundum quatuor Magistros fratres, videlicet Gaufredum, Alexandrum de Ales, Joannem de Rupella, & Rigaldum, quod Ministri, & Prælati possint plures concedere quum viderint necessarium, secundum loca & tempora, & frigidas regiones.

Testamento B. Francisci.

Sciant etiam fratres se non obligari ad Testamentum Patris B. Francisci, secundum declarationes Summorum Pontificum fel, record. Gregorii IX. Innocentii IV. Alexandri IV. Nicolai III. & Clementis V.

Obedientia Sedi Apostolicæ.

Et quod omnes fratres, ut dignum, & justum est, reverentiam exhibeant, & honorem, humilem obedientiam, & firmissimam fidelitatem, Sanctissimo D. N. Papæ, & Sacrosanctæ Sedi Apostolicę prout in principio, medio, & in fine regulę obligantur.

Cæterisque Prælatis & Clericis, prout congruum est: & intentio fuit Sanctissimi Patris B. Francisci, qui presbyteros monuit præ cunctis revereri.

Et Prælatis Ordinis debita.

Item statuimus, & ordinamus, quod omnes & singuli fratres, Gallici, Itali, Hispani, & Theutonici, & quicumque alii per orbem terrarum constituti, obedire teneantur, & debeant suis Prælatis, scilicet generali Ministro, Provincialibus, Custodibus, Guardianis, & quibuscumque aliis Prælatis Ordinis secundum regulam datis, non obstante quocumque privilegio, seu indulto, quomodocumque & qualitercumque concesso, in generali, vel speciali, in Concilio Constantiensi, in Curia Romana, vel alibi ubicumque cassando, revocando, & annullando, & nullius decernendo valitudinis, ac si numquam concessa fuissent. Et si qua Monasteria Monialium ex antiqua Bulla Apostolica commissa fuerint aliquibus particularibus fratribus, ex nunc prædicti fratres, sive in Hispania sive alibi resignare debeant ea Ministris Provincialibus, nisi eisdem per prædictos denuo fuerit commissa, sub pœna inobedientiæ contumacis.

Paupertate.

Item quo ad votum paupertatis, videlicet vivendo sine proprio, & quod fratres nihil sibi approprient; Statuimus, & ordinamus illud inconcusse tenendum, quod fel. rec. Nicolaus Tertius declaravit in sua decretali. *Exiit qui seminat. De verbor. signif. lib. 6.* Porro successive, & seriatim per ordinem usque ad §. *Verum, quia expresse continetur in regula.* Et quod quilibet Conventus habeat suum Procuratorem secundum declarationem, & privilegium dicti Nicolai Tertii, & Martini IV. & Sanctissimi D. N. Martini V.

Castitate.

Item quo ad votum castitatis. Statuimus & ordinamus, servandum fore statum Guilelmi Farinerii factum in Capitulo generali Assisii celebrato anno Domini MCCCLIV. cap. 7. ubi sic habetur. Fratres evidenter notati de suspectis consortiis, & colloquiis mulierum, quæ in regula prohibentur, si admoniti, & correcti sufficienter se non correxerint, si in officiis fuerint, ab omnibus officiis absolvantur, & suspendantur. Nec taliter suspensi, seu absoluti restituantur, nisi in Capitulo Provinciali per Ministrum. Si vero in officiis non fuerint, priventur libris, & omni actu legitimo. Et cui hæc pęna non competit, privationis caputio, & aliis pœnis gravibus puniatur ad arbitrium Ministrorum. Et ad hoc Ministri firmiter teneantur. Et intelliguntur suspecta consortia non solum de mulieribus, sed etiam de suspectis familiaritatibus quibuscumque. Quicumque frater consuetus fuerit a socio suo fratre cum mulieribus sequestrari, de quibus judicio Prælati sui merito possit oriri suspicio, si canonice monitus, & correctus, non se emendaverit, tamquam suspectus de mulieribus, omnibus officiis Ordinis, & actibus legitimis sit privatus. Et si taliter punitus, iterato duobus fide dignis testibus convincatur de sequestratione prædicta, vel si sequestrationes hujusmodi suspicionem multum violentam facerent sui Prælati judicio de consilio Discretorum, & probentur legitime, absque admonitione, vel punitione præmissa, arctetur ad veritatem dicendam. Si vero unus testis fide dignus de sequestratione prædicta appareat contra eum, & alius de lapsu carnis, arctetur gravius in domo disciplinæ. Si vero aliquis de innominabili crimine propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ fuerit (quod absit) notatus, & convictus carceri perpetuo mancipetur. Ubi omni die igne circa ipsum accenso, corpore denudato, disciplinatus, panem & aquam quotidie comedens, defleat vitam suam in amaritudine & dolore: circa quod si Prælati fuerint negligentes, ipso facto suis officiis sint privati.

CAP. II. REGULÆ.

Quoad secundum Capitulum Regulæ. Qualiter volentes venire ad Ordinem recipiantur.

Recipiendis intra Ordinem.

Statuimus, & ordinamus illud servandum fore, quod fel. rec. Nicol. Papa III. decla-

declaravit in predicta decretali. *Exiit qui seminat*. §. *Sed quoniam*. Ubi sic dicit. Sed quoniam in desideriis nostris hoc geritur, ut ad Dei gloriam salus proficiat animarum, ac dictus Ordo, per quem jugiter ad amorem divinum affectio christianæ religionis accenditur, & merito, & numero augeatur, concedimus, & præsenti statuto firmamus, licere non solum Generali, sed etiam Provincialibus Ministris, personas fugientes a sæculo in fratres recipere, quæ Ministrorum Provincialium licentia per ipsum Generalem, siquidem expedire viderit, possit arctari. Vicarii vero Provincialium Ministrorum ex officio Vicariæ licentiam hanc sibi noverint interdictam, nisi per Ministros eosdem, quibus hoc committere posse Vicariis & aliis licere decernimus, hoc ipsis Vicariis specialiter committatur. Caveant tamen ipsi Provinciales, quod hoc non indiscrete, non passim, sed sic considerate committant, sicque illos, quibus hoc committi contigerit fidelibus consiliis fulciant, quod omnia discrete procedant. Nec indifferenter omnes admittantur ad Ordinem, sed illi tantum, qui suffragantibus eis literaturæ idoneitate, vel aliis circumstantiis, possint utiles esse Ordini, sibique per vitæ meritum, ac aliis proficere per exemplum, hæc Nicolaus.

Qualitatibus recipiendorum.

Statuimus insuper, & ordinamus quod nullus recipiatur ad Ordinem nisi annum quartumdecimum compleverit, etiam si oblatus fuerit a parentibus, nisi pro scandalo evitando, foret filius militis, vel superioris dignitatis. Non recipiatur aliquis ad professionem, nisi annum compleverit probationis. Et venientes ad Ordinem diligenter examinentur de fide catholica, & de ecclesiasticis sacramentis, ut in regula continetur, ita quod sint fideles catholici, & de nullo errore suspecti, matrimonio non ligati per copulam carnalem, corpore sani, animo prompti, legitime nati, debitis expediti, conditione liberi, nulla vulgari infamia notati, competenter literati, vel ad alios labores fratribus honestos, & utiles apti, aut talis conditionis existentes, quod eorum receptio Clero & populo non modicam ædificationem afferat.

Et quod venientes ad Ordinem de bonis suis faciant, quicquid Dominus inspiraverit eis, secundum regulam, & declarationem Clementis V. in §. *Ceterum quia Christi Confessor* ibi versiculo. Quum vero facere de rebus suis, quod Dominus inspirabit eis, ipsam regulam ingredientibus liberum velit esse, non videtur prohibere, quin liceat eis recipere, consideratis scilicet eorum necessitatibus & moderaminibus declarationis jam dictæ, si quid de bonis suis intrans, sicut & ceteris pauperibus per modum eleemosynæ libere velit dare.

Vestium humilitate.

Item de qualitate habitus, quum regula dicat quod fratres omnes vestimentis vilibus induantur. Statuimus & ordinamus, ut in generalibus statutis prædicti Guilelmi continetur, cap. 2. quod vestimentorum vilitas attendatur in pretio pariter, & colore, ita quod semper in vestimentis reluceat asperitas vilitas & paupertas, & ut ignorantia nemini sit occasio delinquendi, ordinamus quod omnes fratres vestimentis talibus induantur, quod nec sint adeo pretiosa, ut videntes ea de curiositate, & vanitate notare debeant, nec ita vilia & grossa, quod ipsa videntes in horrorem inducant & provocent ad derisum. Longitudo autem habitus, ultra longitudinem fratris deferentis, talis sit, quod nec plicæ ultra quatuor digitos protendatur, nec ita brevis quin corda ex ea valeat operiri. Latitudo vero decem, & octo palmorum non excedat mensuram, nec sit minor quindecim. Caputium vero tali modo fiat, quod existens in capite, extremitas per longitudinem duorum digitorum cingulum non excedat, nec per duorum digitorum longitudinem super cingulum debeat remanere; cui longitudini correspondeat proportionabiliter latitudo secundum corporum quantitatem. De mantellis autem, de modo dormiendi, de camisiis, de cingulo, & de calceamentis, in omnibus servetur generale statutum prædicti Guilelmi in 2. cap.

CAP. III. REGULÆ.

Quo ad tertium Capitulum Regulæ, de divino officio.

Officii divini recitatione.

Statuimus, & ordinamus servandam esse constitutionem Benedicti XII. cap. 1. ubi sic dicit. In primis circa agendum officium divinum in eodem Ordine, auctoritate Apostolica ordinamus, quod ante Missarum, & Horarum principia, Fratres dicti Ordinis omnes quos causa rationabilis non excusat ad Chorum concurrant, præparaturi Domino corda sua, ibique sine risu, murmure, discursu, & absque vagis, & vanis aspectibus, sub silentio in pace, cum debita gravitate permaneant, cantent, & orent, & usque in finem unanimiter perseverent. Quia vero Ecclesiasticus cantus, divinę laudis sacrificium, fructusque labiorum canentium, non solum eorum, qui psallunt, sed etiam auditorum ædificatio esse debet, eosdem Fratres hortamur in Domino, ut divinas laudes integre, attente, honeste, ac religiose persolvant, gestus leves, & cantus dissolutos, & fractos omnino declinent, tractim psallant, debito more incæpta, quæ simul canenda fuerint, simul contineant, simul pausent, & cętera ut in d. cap. habetur.

Hoc addito quod de cantu in locis ubi pauci sunt fratres, qui non sufficerent ad cantandum, vel alia rationabili causa, Prælati possint dispensare, quum viderint expedire.

Jejunio, & Equitatione.

Item de jejunio illa serventur, quæ in regula continentur. Idem fiat de non equitando, præterquam in casu necessitatis, attentis etiam verbis Divi Bonaventurę in sua declaratione super hoc passu, qui dicit. Quod non debeant equitare, nec bigare, neque quadrigare, nisi manifesta necessitate, scilicet prolixi, vel impediti itineris, vel negocii urgentis, vel infirmitate cogantur.

CAP. IV. REGULÆ.

Quoad Capitulum quartum Regulæ, quod fratres non recipiant pecuniam.

De pecuniis recipiendis. Statuimus & ordinamus juxta declarationem Nicolai Tertii, & Clementis Quinti, Martini Quarti, & Quinti, quod quilibet Conventus, sive locus habeat suum Procuratorem, Æconomum, Syndicum, & actorem, cui omnes eleemosynæ pecuniariæ, & alia quæ ad pecuniam reduci possent, integraliter consignentur, qui easdem dispensare debeat legaliter & fideliter in reparationem Conventuum, & locorum, aliasque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, & quod Fratres nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant. Si quis autem contrarium attentaverit, ipso facto omni actu legitimo sit privatus, & pœna carceris puniatur.

In omnibus autem, quæ ultra hæc magis arctarent Fratres dicti Ordinis, sive ex declaratione Clementis Quinti, sive alia quacumque declaratione Summorum Pontificum, vel aliorum quorumcumque, apostolica nobis auctoritate commissa misericorditer dispensamus, non adstringentes propterea eos, qui voluerint prædictas declarationes, quin suo voto servare valeant, & tenere.

Et Infirmorũ cura. Item Ministri, & Prælati pro necessitatibus infirmorum solicitam curam gerant, eis diligenter de necessariis providendo, ordinando infirmarios, vel alios Fratres deputando servitiis eorumdem, qui deputati si culpabiles inventi fuerint, vel notabiliter negligentes, præsidentium in arbitrio puniantur, & alia fiant circa prædicta sicut in generalibus Statutis Ordinis prædicti Guilelmi 4. cap. continetur.

CAP. V. REGULÆ.

Quo ad quintum Capitulum Regulæ. De modo laborandi.

De labore manuum, laborisque mercede. Statuimus, & ordinamus, quod fratres habentes gratiam laborandi laborent fideliter, & devote & cet. prout in regula continetur. Mercesque laboris si pecuniaria fuerit per solventem statim consignetur procuratori Conventus, sive loci, quod si pecuniaria non fuerit, consignetur Prælato ejusdem loci, de qua possit omnibus fratribus ibidem commorantibus communiter prout necessitas exegerit providere. Per hoc tamen nullus fratrum præsumat puerorum scholas regere in Conventu, vel extra sæcularium personarum sub pęna privationis actuum legitimorum.

CAP. VI. REGULÆ.

Quod ad sextum Capitulum Regulæ. Quod fratres nihil sibi approprient.

De proprietate rerum. Statuimus, & ordinamus ab universis observandum, prout regula dictat. Et qui contrarium fecerit, puniatur ut supradictum est de pecuniariis. Item quod omnes fratres vadant pro eleemosina confidenter juxta discretionem Prælati præcipientis, cujus arbitrio committimus discernendum, qui congrue mittendi sunt pro eleemosyna, vel qui non.

CAP. VII. REGULÆ.

Quo ad septimum Capitulum Regulę, de pœnitentia fratribus peccantibus imponenda.

Statuimus & ordinamus, quod nullus frater Provinciali Ministro inferior, nisi ex speciali Generalis, vel Provincialium licentia Ministrorum, possit aliquem absolvere fratrem a peccato inobedientiæ contumacis, proprietariæ rerum detentionis, carnis lapsus, furti rei notabilis, iniectionis manuum violenter, falsi testimonii in judicio facti, compositionis, vel projectionis, aut publicationis libelli famosi, falsificationis sigilli cujuscumque personæ notabilis, falsæ criminationis in infamiam cujuscumque. Si quis autem contrarium attentaverit, ipso facto actibus legitimis sit privatus. Et si legitime fuerit depræhensus, carceri mancipetur. Pęnitentia culparum.

CAP. VIII. REGULÆ.

Quo ad octavum Capitulum Regulę, de electione Generalis Ministri. Quia languescente capite cętera membra dolent,

Statuimus, & etiam ordinamus, quod electio Generalis Ministri canonice celebretur in Capitulo Pentecostes a Ministris & Custodibus, ut Regula dictat: ipsi autem electores, talem in tanta religione studeant habere pastorem, qui scientia, vita, moribus, & exemplo, merito valeat magis prodesse, quam ambitiose præesse ovibus sibi commissis, omni postposito amore, odio, timore, prece, pretio vel rancore: quod si secus factum fuerit, electio nulla sit, & electores voce activa, & passiva perpetuo sint privati. Electione Ministri Generalis.

Item statuimus, & ordinamus, quod Generalis Minister non habeat secum plures duobus sociis notabilibus, uno cismontano, & alio ultramontano, addito socio scriptore, & alio servitore, cum uno famulo. Ejus sociis.

Et quod de cætero si Generalis sit Ultramontanus, Cismontanus socius teneat sigillum Ordinis, & e contra, si Generalis sit Cismontanus, Ultramontanus socius teneat sigillum Ordinis. Nec possit eos Generalis ad libitum commutare, nisi morte interveniente, vel alia causa legitima, & casu notabili, in loco illius substitutionem alterius socii de consilio Discretorum coarctante.

Item secundum declarationem quatuor Magistrorum Generalis non possit immutare aliqua ordinata per ipsum, & Capitulum Generale sine ipsius Capituli generalis assensu, in his quæ tangunt Regulæ puritatem, nec possit aliquem licentiare ad cursum Magisterii, nisi fuerit præsentatus per Ministrum Provincialem, qui neminem audeat præsentare, nisi de consilio, & assensu ipsius Capituli Provincialis. Ejus auctoritate,

Item, quod prædictus Generalis nullam exactionem pecuniariam facere possit, nec pro confirmatione Ministrorum, neque pro visitatione Provinciarum, neque pro Magisterio, aut vestiario, vel literis officiorum, aut

aut suffragiorum, sive quacumque occasione, vel colore quæsitis, quod si secus fecerit ipso facto suo officio sit privatus. Nec teneantur fratres sibi ulterius obedire. Et si exinde in posterum præsumpserit Generalatus officium retinere, quod ipso facto sit perjurus, infamis, & inhabilis ad quæcumque officia, vel beneficia, honores, & dignitates, tam in Ordine, quam extra Ordinem.

Item quod non faciat Vicarios in Provinciis, nisi in casibus necessariis, & opportunis, quibus expletis Vicariatus officium ipso facto volumus expirare.

CAP. IX. REGULÆ.

Quo ad Capitulum nonum Regulæ. De Prædicatoribus.

De Prædicatoribus.

Statuimus, & ordinamus, quod fratres non prædicent in Episcopatu alicujus Episcopi, quum ab eo fuerit illis contradictum, sed cum omni humilitate, & reverentia Prælatos Ecclesiæ debeant venerari.

Eorum examine, & approbatione.

Item, quod nullus præsumat populo prædicare, nisi a Generali Ministro, vel a Provincialibus, in Capitulis Provincialibus, vel ab aliis, quibus per Generalem Ministrum fuerit commissum, examinatus extiterit, & approbatus & officium Prædicationis sibi concessum. Possint nihilominus præfati Ministri concessam prædicandi licentiam revocare, suspendere, & arctare, quoties, sicut, & quando eis videbitur expedire, juxta declarationem prædicti Nicolai Tertii in præfata decretali. *Exiit qui seminat*. §. *Et quia in eodem*.

Qualitatibus approbandorum.

Et quod prædicti, quibus committitur auctoritas prædicta licentiam concedendi, nullum ad prædicationis officium admittere debeant, nisi extiterit admittendus sacerdos, vel diaconus, ætatis ad minus vigintiquinque annorum, competentis literaturę, vita, & moribus comprobatus, cujus doctrina merito populi ędificari valeant sine scandalo.

Quæ ab ipsis cavenda sint.

Caveant autem Prædicatores prædicti omnino, ne quando prædicant, præsumant quicquam contra libertatem sacrosanctæ Rom. Ecclusiæ, vel Ecclesiasticis personis detrahere, vel (quod absit) scandalum contra Clerum, vel Religionem aliquam excitare, aut personam aliquam præsentem criminaliter nominare, sed potius contra hæreses, & schismata populos digne, & fideliter animare, & in orthodoxæ fidei veritate firmare. Maxime contra præsentem satanicam, & damnatam hæresim Hussitarum. Contra quos in aliqua parte sermonis, prout videbitur expediens, invehatur. Si quis autem temerarie contra statum, honorem, dignitatem, & Ecclesiasticam libertatem præsumpserit prædicare, ipso facto prædicationis officio, & omni actu legitimo sit privatus: quod si post prædictam privationem præsumpserit prædicare, per suos Prælatos omni appellatione postposita, vel alio subterfugio, carceribus mancipetur. Qui Prælati si in prædictis fuerint negligentes, in eamdem pœnam se noverint incidisse, nisi rationabili, & legitima causa de impotentia se valeant excusare. Super quos, & prædictos prædicatores delinquentes Ordinarii locorum plenam jurisdictionem habeant puniendi, & carcerandi sine alio processu. Ad quod quum opus fuerit, prædicti Ordinarii invocare valeant brachium sæculare.

De licentia prædicandi extra loca Ordinis.

Item quod nullus frater audeat in alienis Ecclesiis prædicare, ad scandalum, & dedecus Ordinis, nisi in his terris, ubi pro tempore fuerit consuetum. Ut in Quadragesima, processionibus, & similibus, & tunc nec sine licentia Prælatorum Ordinis. Nec prædicent novitates, vel materias, quæ scandalum possint verisimiliter generare.

CAP. X. REGULÆ.

Quo ad Capitulum decimum Regulæ, De admonitione & correctione Fratrum.

De sociis Ministrorum Provincialium.

Statuimus, & ordinamus, quod prædictum Capitulum diligenter per Ministros executioni debitę demandetur. Addentes insuper, quod Minister quilibet in sua Provincia, uno provido, & honesto socio sit conventus, cum uno servitore.

Contributionibus nec dandis, nec accipiendis.

Et quod nullus Minister, Custos, Guardianus, vel Lector, vel quicumque alius frater, quicquam exigat aliquo colore, vel causa quod si secus fecerit: ipso facto suo officio sit privatus, & subditi deinceps obedire sibi minime teneantur. Et si quid aliquis Ministrorum Generali Ministro præsumpserit contribuere, ipso facto ut supsa suo officio sit privatus.

Studiorum reformatione.

Statuimus insuper, quod Ministri diligenter, & sollicite instent, & invigilent reformationi Studiorum per quaslibet suas Provincias, ita & taliter, quod cuilibet studenti pro posse provideatur de suis necessariis, tam pro libris, quam pro reliquis opportunis, de communibus eleemosinis per Procuratorem receptis pro quolibet Conventu sive loco nativo Fratris ad Studium promovendi. Exhortantes strictissime in visceribus JESU CHRISTI cæteros fratres aliorum locorum, quod quum viderint idoneos ad studia promovendos, totis viribus eisdem impendant auxilium, consilium, & favorem, in quibuslibet opportunis, quærendo pro eis eleemosynas, recommendando valentibus subvenire, eisque serviendo in visceribus caritatis. Quum scientia donum Dei sit, armatura ad defendendam sanctam fidem Catholicam, corona Ordinis, lumen veritatis, & via in tenebris ambulantium populorum.

Ceremoniarū ecclesiasticarum observatione.

Similiter attendant prædicti Ministri cum omni vigilantia, & circumspectione, quod ceremoniæ Ordinis tam quo ad divinum officium, quam quo ad silentium, & alias cæremonias utriusque communitatis, spiritualis, & temporalis, secundum antiquas consuetudines Ordinis observentur.

Ære alieno solvendo.

Et si qua sunt debita de præterito contracta solvantur de expropriatione fratrum, vel

vel locorum, de vineis & possessionibus, cæterisque rebus in Ordine repertis, quarum possessio secundum puritatem nostri status non potest Ordini convenire. Et si quid superesse poterit de pretio talium rerum vendendarum, vel ex reddenda ratione, quorumcumque fratrum, vel Ministrorum, vel aliorum subditorum, assignetur Procuratoribus locorum quorumcumque per quaslibet Provincias pro communi utilitate, & commoditate eorumdem fratrum vel locorum.

Fratrum correctione. Ministri autem, & alii Prælati corrigant subditos suos humiliter, & caritative eos visitent, secundum regulam, delinquentes misericorditer puniendo, juxta tenorem septimi capituli statutorum generalium prędicti Guilelmi, & vigesimiseptimi capituli statutorum Benedicti XII. vel alios: prout eisdem Ministris, & Prælatis melius videbitur expedire.

Reformatorum Ordine. Item cum in eodem Ordine aliqui fratres fuerint & sint excellentes in devotione, & observantia strictiori vestræ professionis, ordinamus, quod tales sic viventes per Prælatos suos bene tractentur, & favorabiliter in suis devotionibus nutriantur in suis eremitoriis & locellis. Caveant autem prædicti Prælati, ne fratres aliquos ad eremitoria mittant pro residentia ibidem facienda, nisi maturos, solidos, & probatos in Observantia regulari, ubi fieri poterit bono modo.

Conventuum ædificandorum modo. Item quod de cætero nullus audeat, Conventus, aut loca, seu eremitoria multiplicare, aut de novo ædificare, seu ædificari facere non solum pro Fratribus, quin etiam pro Sororibus, sine auctoritate D.N. Papæ, dominorum diœcesanorum, Generalis, vel Provincialium Ministrorum licentia, sine præjudicio Conventuum propinquorum, in quorum terminis hæc contigerit attentari. Salva etiam decretali Bonif. VIII. in c. *Cum ex eo, De excessibus Prælatorum lib. 6.*

Recursu ad Prælatos Ordinis. Item ubi Regula dicit, quod ubicumque sunt fratres, qui scirent, & recognoscerent, se non posse regulam spiritualiter observare, declarans justam esse causam recurrendi ad Ministrum, cum tali loco est annexa proprietas, vel cura animarum, pueros baptizandi, & alia parochialia faciundi, aut quia ibi domino reclamante morantur fratres, aut quia propter necessariorum penuriam oportet eos in congregationibus, vel quæstionibus inhonestis contra regulæ puritatem, & usum Ordinis generalem excedere, aut propter societatem inhonestam, vel importabilem fratribus, præsertim rudibus, & infirmis, propter hujusmodi autem causas, & similes fratres dicunt, & possunt ad suos Ministris recurrere, per eosdem inde pie & paternaliter amovendi, & in locis devotis & spiritualibus collocandi.

CAP. XI. REGULÆ.

Quo ad undecimum Capitulum Regulæ; Quod fratres non ingrediantur Monasteria Monacarum.

Ingressu Monasteriorum Monialium. Statuimus, & ordinamus illud esse servandum, quod prefatus Nic. III. decrevit in eadem suo decretali. *Exiit qui seminat §. Denique quia continetur*. Vbi determinat prohibitum esse fratribus ne ingrediantur Monasteria Monacarum quarumcumque: Intelligens nomine Monasterii, claustrum domos, & officinas interiores, pro eo quo ad alia loca, ubi homines sæculares conveniunt, possunt fratres ipsi causa prædicationis, vel eleemosynæ petendæ accedere, quibus id a Superioribus suis, pro sua maturitate, vel idoneitate fuerit concessum, exceptis semper prædictarum Monasteriis inclusarum, ad quæ nulli datur accedendi facultas sine Sedis ejusdem licentia speciali. Quod etiam Greg. IX. determinavit.

Et horum clausura. Addentes nihilominus, quod si quis sine Ministrorum licentia aliquod Monasterium intrare præsumpserit, ipso facto carceri mancipetur. Et diligenter attendant Ministri, quod Moniales sibi commissæ debitam clausuram servent, tam fratrum quam sæcularium accessus compescendo sub interminatione maledictionis æternæ.

Item statuimus, & ordinamus, quod nullus frater de cętero pręsumat fieri compater virorum, vel mulierum, & qui jam compaternitatem contraxerint, quantum in eis est, hoc nomine se a nemine nominari permittant, nec ipsi alios nominent. Et qui contrafecerit carceri mancipetur.

CAP. XII. REGVLÆ.

Quo ad duodecimum Capitulum Regulæ. De euntibus inter Saracenos.

Regimine locorum Terræ Sanctæ. Statuimus, quod servetur Regula, & in præsenti Capitulo, & in quibuscumque aliis Capitulis generalibus, quantum possibile est, provideatur, & disponatur de bono regimine locorum Terræ Sanctæ, tam quo ad Guardianum, quam quo ad alios fratres, ita quod semper pro gubernatione illorum locorum eligantur in Capitulis generalibus de melioribus, & devotioribus fratribus Ordinis, qui vita, moribus, & doctrina probati, lucis exemplum præbeant, & ædificationem pariter infidelibus, cum quibus contigerit conversari.

Item statuimus, & ordinamus quod Procuratores Ordinis in Curia Romana nihil exigant vel extorquere præsumant a fratribus advenientibus undecumque: quod si secus fecerint, ipso facto suo officio sint privati. Et Procurator Cismontanus tractet negocia fratrum Cismontanorum: Vltramontanus autem tractet negocia ultramontanorum.

Quoad expensas FF. Inquisitoris munere fungentiū. Item statuimus, & ordinamus sub eadem pœna, quod Inquisitores hæretice pravitatis teneantur restituere Communitati conventuum, ubi officium inquisitionis exercent, quicquid sibi advenire poterit vel competere ex officio inquisitionis, usque ad condignam satisfactionem expensarum, quas in prædictis perceperint, dum officium Inquisitionis exercent. Et si eisdem Inquisitoribus a Communitate, vel ab alia persona spirituali competenter provisum fuerit de expensis, non

non teneantur prædicti Conventus providere eisdem de victu vel vestitu: quod si quid superfuerit ultra prædictum victum, vel vestitum, de eo quod sibi competeret ex officio, suo Conventui nativo reddatur, distribuendum communiter inter fratres. Et quod nullus inquisitor ejusdem Ordinis in officio Inquisitionis remaneat ultra duos annos secundum ejusdem Ordinis generalia statuta dicti Guilielmi c. 6. §. *Finali*.

Nihil solvendum pro Gradibus recipiendis.

Item statuimus, & ordinamus quod de cetero nullus Prælatorum, Minister vel Magister, aliquem fratrem ejusdem Ordinis presumat adstringere, vel compellere ad aliquam pecuniariam solutionem, ratione cujuscumque gradus scholastici, vel Magisterii, Lectoratus, Baccalariatus vel alterius cujuscumque sub pena privationis gradus, tam in exigente, quam in contribuente.

Obedientia a Fratribus suis exhibenda Prælatis.

Insuper quia parum est leges condere, nisi executioni debitæ demandentur, volumus & mandamus, ac stricte præcipimus universis ac singulis fratribus ejusdem Ordinis ubicumque fuerint, & intererint, cujuscumque gradus seu conditionis existant, quod in his omnibus supradictis suis Prælatis teneantur firmiter obedire, scilicet Generali in toto Ordine, & Ministris Provincialibus in provinciis, Custodibus in custodiis, Guardianis in guardianatibus, ceterisque Prælatis in his, & aliis licitis & honestis, quæ non sunt contra animam suam, & Regulam dicti Ordinis. Et si quis, quod absit, contrafecerit, trina admonitione præmissa, factis congruis intervallis, post si rebellis & inobediens extiterit, carceri mancipetur.

Ad quid obligent præcepta regulæ.

In omnibus autem aliis statutis, constitutionibus, ordinationibus, & declarationibus, tam summorum Pontificum, quam aliorum quorumcumque sive de non edendo carnes in festivitatibus Nativitatis, Resurrectionis, & Ascensionis Dominicæ, Pentecostes, Apostolorum Petri, & Pauli, Assumptionis gloriosæ Virginis, S. Francisci, S. Antonii, & S. Ludovici Episcopi, vel quibuscumque aliis temporibus per regulam vel per Ecclesiam non prohibitis, sive de quibuscumque aliis in aliis constitutionibus positis, quæ non sunt contra legem Dei, vel statutum Ecclesiæ generale, auctoritate Apostolica dispensamus. Nolentes aliquem dicti Ordinis ex prædictis statutis, seu constitutionibus, ordinationibus, declarationibus, de quibus in his præsentibus non fit mentio mortalis peccati vinculo alligari, nisi tales essent casus, vel excessus, qui divina lege, seu sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ generali statuto, merito inducerent ad mortale. Et ubicumque in aliis constitutionibus ejusdem Ordinis Papalibus, vel Generalibus, pœna excommunicationis imponitur, quatenus in aliam pœnam temporalem valeant commutari, arbitrio Præsidentium reservamus. Sententias vero excommunicationis inibi contentas, auctoritate præfata ex nunc tollimus, remittimus, & laxamus, in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque.

De hisce constitutionibus observandis.

Prædicta autem statuta, constitutiones, ordinationes, seu declarationes, & revocationes volumus ab omnibus tam Prælatis, quam subditis integre & inviolabiliter observari. Mandantes, & districte precipientes omnibus Prælatis, tam Generali, & Provincialibus Ministris, quam aliis Prælatis Ordinis quibuscumque, quod omnia, & singula supradicta servent, & faciant ab omnibus inviolabiliter observari. Quod si in prædictis fuerint negligentes ipso facto suis officiis sint privati. Et ne alicui ignorantia sit occasio delinquendi, sub interminatione divini judicii mandamus Prælatis prædictis, quatenus per quemlibet Conventum, & locum ad minus semel in mense legi faciant.

Quæ propterea in Generali Capitulo lectæ & publicatæ fuerunt.

Has autem constitutiones, reformationes, & ordinationes, per nos Joannem Card. Legatum & Reformatorem præfatum auctoritate Apostolica factas, & ordinatas, alta, & intelligibili voce in pleno Capitulo ad sonum campanæ, ut moris est, congregato, coram multitudine copiosa fratrum ejusdem Ordinis propterea ibidem existentium de verbo ad verbum per organum venerabilis, & religiosi viri fratris Joannis de Capistrano ejusdem Ordinis professoris, legi & publicari fecimus, & ad perpetuam rei memoriam, per Generalem, & Provinciales ministros, Custodes, Discretos, & omnes ac quoscumque fratres, & religiosos dicti Ordinis præsentes, absentes, & futuros in omnibus, & per omnia prout superius late scriptæ sunt, sub pœnis in eisdem contentis inviolabiliter teneri, & observari mandavimus, & per præsentes mandamus.

Et Fratres inibi existentes easdem servare promiserunt.

Post quarum quidem constitutionum, reformationum, & ordinationum publicationem & lecturam, omnes & singuli Ministri, Custodes, Custodum Discreti, & alii in d. Capitulo existentes, tam nominibus suis propriis, quam suorum Conventuum, & fratrum presentium, & futurorum, dictis constitutionibus, ordinationibus, & reformationibus, tamquam legitime, sancte, juste factis & ordinatis non coacti nec circumventi, libere, & sponte sine contradictione aliqua in pleno Capitulo acquieverunt, & in eisdem, & eorum singulis in omnibus, & per omnia consenserunt, & intelligibili voce unanimiter clamando & dicendo consentimus in eisdem in omnibus & per omnia, & volumus stare, vivere, & mori in isto Ordine sancto fraternaliter secundum constitutiones, & reformationes predictas.

Hinc publicum Instrumentum confectum.

In quorum omnium, & singulorum fidem, & testimonium præmissorum, præsentes nostras literas, sive presens publicum instrumentum constitutiones, reformationes, & ordinationes hujusmodi in se continentes, sive continens, ex inde fieri, & per Secretarium nostrum Notarium publicum infrascriptum subscribi, & signari mandavimus, nostrique sigilli Cardinalatus jussimus, & fecimus appensione communiri.

Et eædem publicatæ constitutiones.

Lectæ & in scriptis publicatæ fuerunt hæ constitutiones, reformationes, & ordinationes supradictæ, per nos de mandato no-

nostro, modo supradicto Assisii in Monasterio fratrum Minorum tempore generalis Capituli in pleno Capitulo nobis ibidem de præfati D. N. PP. mandato Presidentibus. Sub anno a Nativitate Domini 1430. indict. 8. die vero Mercurii 21. mensis Junii Pontificatus præfati D. N. PP. Anno 13. præsentibus ibidem Reverendo Patre Domino Bernardo Montis Albanensis Episcopo, & Guilielmo Panze, & Joanne Abgeroloes, alias Frances, Notariis Apostolicis familiaribus nostris; & pluribus aliis, tam Clericis, quam laicis fratribus dicti Ordinis testibus, ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis.

Et ego Rodericus Gundisalvi, de Moculeos, Clericus Baganensis diæcesis, publicus Auctoritate Apostolica Notarius, dictique Reverendissimi in Christo Patris, & domini mei domini Joannis Cardinalis Legati & Reformatoris præfati premissis &c. Amen.

XXV.

Declaratio, & modificatio constitutionum nuper editarum super reformatione Fratrum Minorum Conventualium S. Francisci.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Ad futuram rei Memoriam.

Proemium.

PErvigilis more Pastoris, Romanus Pontifex animadvertens, commissum sibi gregem dominicum, per laudabilia Religiosorum exempla, in semitam mandatorum Altissimi dirigi, & ad salutarium optionem operum provocari, nonnunquam super his, quæ medio suæ provisionis ad commendabilem sacræ Religionis reformationem processerunt, adiicit, declarat, modificat, ordinat & disponit, prout rerum & temporum qualitate pensata, id in Domino conspicit salubriter expedire.

Factas a Cardinali S.Petri ad Vincula Legato Ap.S. reformationes.

§.1. Cum itaque pridem dilectus filius noster tituli Sancti Petri ad Vincula Presbyter Cardinalis, cui de Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, per alias nostras literas super hoc plene Legationis officium commiseramus, ac omnimodam concesseramus facultatem, vigore commissionis, concessionis & literarum hujusmodi, generali Capitulo Fratrum Minorum, quod tunc in Civitate nostra Assisii celebrabatur præsidendo, nonnullas super reformatione Ordinis dictorum Fratrum Minorum, salubres & honestas constitutiones in eodem Capitulo edidisse noscatur, prout in literis suis ejus sigillo munitis vidimus plenius contineri.

Confirmat PP. & modificat.

§.2. Nos constitutionum & literarum earundem tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illasque harum serie approbantes & confirmantes, super eis, ut posterioribus in posterum successibus gratulentur, Motu proprio non ad alicujus instantiam, sed de nostra mera providentia, additiones, declarationes, & modificationes auctoritate Apostolica ordinamus, edimus & facimus quæ sequuntur.

Circa Monialium curam.

§.3. Primo videlicet, quod ubi Fratres particulares dicti Ordinis, Monialium & Sororum Ordinis Sanctæ Claræ, Sancti Damiani, & Minorissarum, ac alia quæcumque Monasteria sive loca Reguliaria mulierum, per quascumque etiam Apostolicas literas sibi commissa sub certis penis adstringuntur, Ministris Provincialibus, ut illorum jurisdictioni subsint, prout convenit assignare, nisi per illos eis denuo fuerint commissa, adjiciendo decernimus, volumus, & mandamus, Sorores, & Moniales easdem (etiamsi in contrarium habeant quævis privilegia, vel indulta, quæ necnon eisdem particularibus Fratribus concessas literas hujusmodi, quoad hoc cassamus, irritamus, & annullamus, ad subtrahendum se a subjectione, & obedientia ipsorum particularium Fratrum, & aliorum quorumcumque, nisi de novo illis recommittantur, ut præfertur) seque omnino ipsorum Ministrorum, & per eos deputandorum Visitatorum jurisdictioni, & obedientiæ submittendum, per eamdem constitutionem pari modo adstringi, & pœnis similibus obligari.

Prohibitumque ad eas ingressum.

§.4. Præterea decernimus, quod exceptis iis, de quibus in constitutionibus felicis recordationis Benedicti Papæ Duodecimi prædecessoris nostri fit mentio, nulli omnino hominum tam regularium, quam sæcularium, cujuscumque gradus, præeminentiæ, dignitatis, excellentiæ, nobilitatis, & conditionis fuerint, prætextu sibi desuper quavis auctoritate concessæ cujuscumque licentiæ, quam similiter cassamus, & irritamus, & annullamus, Monasteria seu loca Sororum, & Monialium hujusmodi, seu aliquod ex eis ingredi, nec etiam Protectori, aut Generali Ministro dicti Ordinis Minorum pro tempore existentibus, seu præfatis Provincialibus Ministris, & quibuscumque Visitatoribus licentiam super ingressu hujusmodi, aliis ab exceptis antedictis inconsulto Romano Pontifice concedere licentiam quoquomodo.

Vid. cap. 1. superioris Bullæ.

Divini Officii recitationem.

§.5. Item ubi cavetur de divino Officio secundum Ordinem dictæ Romanæ Ecclesiæ peragendo, statuimus, quod de omnibus commemorationibus, & festis trium lectionum, festa novem lectionum fieri, & utrumque festum Sanctæ Crucis sub duplici officio sine commemorationibus Sanctorum eisdem diebus occurrentium celebrari, prout a piæ memoriæ Gregorio Papa Vndecimo prædecessore nostro fuit ordinatum. Quodque super rubrica de festis occurrentibus infra Octavas festa ipsa non de præcedentibus, sed solum intra easdem Octavas existentibus, sicut etiam nonnulli alii Romani Pontifices prædecessores nostri declaraverunt, intelligi debeat.

Vid. cap. 3.

Socios Ministri Generalis.

§.6. Item ubi præfato Generali Ministro duo Socii notabiles, unus videlicet Citramontanus, & alius Vltramontanus, addito Socio scriptore, & alio Servitore, cum uno Fa-

Vid. cap. 8.

Famulo dumtaxat decreti sunt, adiicimus eidem duos Famulos, unum eleemosynarium sæcularem, vel alterius Religionis. Qui quidem Eleemosynarius a Procuratoribus Provinciarum, aut Provincialium Ministrorum, Conventuum, vel Domorum, & locorum dicti Ordinis Minorum, omnia illa, quæ pro victu, vestitu, equis, famulorum salario, & aliis quæ ipsi Generali Ministro, ejusque comitivæ necessaria & opportuna fuerint, exigere, & exacta pro hujusmodi necessariis exponere habeat. Quique de præmissis exactis & expositis, eidem Ministro Generali, primum, & deinde Capitulo Generali, loco, & tempore celebrationis ejusdem, ut inibi per totum Ordinem secundum Provinciarum numerum dividantur, rationem reddere teneatur. Adjicimus etiam, quod singuli duorum Sociorum Provincialium Generalis Ministri prædictorum, singulos servitores Fratres, vel alias personarum suarum, & equorum sibi assignatorum, servitiis institutos famulos, quibus sicut cęteris de familia ejusdem Generalis Ministri provideatur, habere valeant, atque possint. His tamen, & aliis eis similibus ejusdem Generalis Ministri, prout secundum loca, & tempora, ac longas vel breves moras expedire viderit, moderationi relictis. Cujus etiam Generalis Ministri, vel per eum ad hoc deputandi coercitioni, & compulsioni, præfati Procuratores, & principales eorum, necessaria dicto Eleemosynario forsitan solvere, vel exhibere recusantes, aut solutionem hujusmodi longius debito differentes, super hoc omnino volumus subiacere.

Potestatem ejusdem Generalis licentiandi Fratres ad Magisterium.

§.7. Item ubi præfato Generali Ministro interdicitur potestas licentiandi aliquem ad cursum Magisterii, nisi præsentatus fuerit a Ministro suæ Provinciæ, quem nemo audeat præsentare, nisi de consilio, & assensu Capituli Provincialis, modificando declaramus, hoc fore intelligendum in illis Provinciis, in quibus solet Provinciale Capitulum, vel Congregatio habens vim Capituli singulis annis celebrari, alias idem Generalis Minister de proborum consilio ad magisterii cursum licentiare valeat, atque possit.

Vid. cap. 4.

Eleemosinas exigendi.

§.8. Item ubi dicto Generali Ministro pecuniarum exactio prohibetur, declaramus, quod pro suis necessitatibus possit eleemosynas a quibuscumque recipere, qui sponte illas voluerint erogare, dummodo ab exigendo, & extorquendo penitus abstineat.

Vid. cap. 8.

Fratrum vestimenta.

§.9. De vestimentis autem per Ministros & Custodes debitis secundum Regulam & constitutiones præfati Benedicti prædecessoris provisio observetur.

Exactionem Prælatis interdictam.

Vid. cap. 8.

§.10. Item ubi Generali, & Provincialibus Ministris, ac Custodibus, & Guardianis, cęterisque Fratribus prędictis inhibetur, ne ullatenus quidquam exigant aliquo colore vel causa, qui secus fecerint eo ipso suis officiis sint privati, sibique eorum subditi deinceps obedire minime teneantur, & si aliquis Ministrorum Generali Ministro quidquam contribuere præsumpserit, ipso facto suo officio sit privatus, volumus, & etiam declaramus, contributiones hujusmodi intelligi debere, si in modum exactionum vel extorsionum, tam ex parte dantium quam recipientium factæ fuerint, non autem in modum eleemosynarum supradictum, quem volumus in suo robore permanere. Quod si forsitan taliter observatum non extiterit, hujusmodi privationum in quocumque dictarum constitutionum, per eundem Cardinalem, ut præfertur editarum, loco tangantur, definitionem, & determinationem solum spectare ad summum Pontificem quoad Ministros Provinciales, & ad Provinciales Ministros quoad alios Fratres antedictos. Quas quidem omnes, & singulas additiones, declarationes, & modificationes per nos, ut præmittitur a quibuscumque Fratribus dicti Ordinis Minorum, & aliis, quorum intererit seu interesse poterit, perpetuo, & irrefragabiliter observari volumus, & mandamus.

Juramentum a Generali edito de observandis dictis Constitutionibus.

§.11. Rursus per juramentum, quo dilectus filius Guillelmus de Casali ejusdem Ordinis Minorum Generalis Minister, de dispensationem ullam super dictis constitutionibus per eundem Cardinalem editis, vel earum aliqua non petendo, vel obtenta non utendo, in præfato Capitulo Assisii celebrato, ut accepimus præstito, quamplurima eidem Ordini Minorum, cujus prosperi status directionis onus ipsi Guillelmo Ministro principaliter incumbit, fructuosa, & utilia ingruentibus casibus pro tempore impedire, aut in ipsius Ordinis præjudicium differri posse, necnon eumdem Guillelmum Ministrum, qui est caput, arctius quam membra ligari, minus congruum fore recensentes, sibi juramentum hujusmodi, cujus formam præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressa, eadem auctoritate, motu simili harum serie penitus relaxamus, eumque ad illius observantiam decernimus, & volumus non teneri.

Contrariorũ derogatio.

§.12. Præmissis necnon constitutionibus Apostolicis, & aliis contrariis non obstantibus quibuscumque. Aliis tamen constitutionibus antedictis per prefatum Cardinalem editis, in omnibus semper salvis.

§.13. Nulli ergo &c.

Datum Romę apud SS. Apostolos, sexto Kal. Augusti Pontificatus nostri Anno Tertiodecimo.

Dat. die 27. Julii 1430. An. XIII.

XXVI.

Indictio generalis Concilii Basileensis cui Pręses datur Julianus Diaconus Cardinalis S. Angeli.

Martinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Dilecto filio Juliano S. Angeli Diac. Card. Apost. Sedis Legato. Salutem & Apost. benedictionem.

Exordium.

DUM onus universalis gregis dominici superna dispositione nobis injunctum diligenter attendimus, & quod singulis Christianæ Reipublicę occurrentibus per nos ipsum debitum Apost. servitutis exequi non possumus, animo nostro revolvimus, nonnunquam viros fide ferventes, dignitate, ac scientia prędito, & rerum agendarum experientia conspicuos, in partem nostrorum, & Ecclesiæ Romanæ negociorum assumimus, ut dum tempus postulat eorum ope-

operationibus vices nostras supplentes, ministerium nobis commissum, divina assistente gratia, juxta vires nobis ex alto concessas, exequi valeamus.

A Concilio Constantiensi statutum ut certis temporibus generalia Concilia indicantur.

§. 1. Dudum siquidem sacrum generale Constantien. Conc. ex certis causis tunc expressis statuit, & decrevit, primum generale Concilium in quinquennium ex tunc proxime futurum, secundum vero a fine illum immediate sequentis Concilii in septennium, & deinceps decennio in decennium perpetuo fore celebrandum, in locis per Romanum Pontificem per mensem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & consentiente Concilio, vel in defectum ipsius, per ipsum Concilium deputandis, & assignandis, ut illa quæ circa statum, & bonum publicum Ecclesię sanctæ Dei agenda, & expedienda restabant, matura possent deliberatione compleri.

In Concilio itaque Senensi decretum ut Basileę habeatur Concilium.

§. 2. Prout quantum in nobis fuit, in Concilio Senis ultimo celebrato factum extitit, in quo per nostros, & Sedis Apostolicæ Nuncios tunc in dicto Concilio Senensi præsidentes, eodem approbante Concilio Civitas Basileensis pro loco proxime futuri tunc in septennium celebrandi Concilii deputata extitit, prout in decreto prefati Senensis Concilii, & aliis nostris literis desuper confectis plenius continetur.

Martinus Julianum Cardinalem S. Angeli ad illud Legatum facit.

§. 3. Cum autem finis hujusmodi septennii, quo Concilium ipsum in eadem civitate Basileensi tenendum, & celebrandum fore statutum fuit, instare noscatur, cumque propter notoriam egritudinem nostram in ipso futuro Basileensi Concilio, Deo auctore celebrando, juxta desiderium cordis nostri interesse non possimus, te vitæ integritate, & sapientia preclarum, & magnitudine consilii conspicuum, ac in maximis nostris, & præfatæ Ecclesię negociis diuturna experientia comprobatum, Legatum cum plena, & omnimoda potestate Legati de latere, de fratrum nostrorum consilio, auctoritate Apost. tenore præsentium facimus, constituimus, & etiam ordinamus.

Qui in eo agenda sint, significat opportunas concedendo facultates.

§. 4. Teque ad Civitatem Basileensem prædictam, pro futuro ibidem, auctore Domino, tenendo, & celebrando Concilio Generali, juxta deliberationem, & ordinationem prefatas, tamquam Angelum pacis destinandum providimus. Et cum super omnia in ipso futuro Concilio ad reformandum Statum Ecclesiasticum, qui hoc tempore indigere videtur, abundante nequitia, & frigescente caritate hominum, suscitatis inter fideles bellis, & discordiis, ac invalescente in pluribus mundi partibus hæretica pravitate ad hujusmodi hæreses extirpandas, & pacem inter Catholicos Principes, & cæteros Christianos componendam, animum efficaciter intendamus, super qua re, quarum in nobis fuit dedimus operam efficacem, tibi nomine, & auctoritate nostris ipsi Concilio præsidendi, ac in illo pro tua sapientia illla proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi, & decernendi, quæ ad laudem & honorem Dei, & conservationem & augumentum religionis, fidei Christianæ, statum Ecclesiæ, reformationem quoque totius Cleri, & Ecclesiastici status in moribus, & vita necnon reductionem Orientalis Ecclesię, & quorumlibet aliorum oberrantium ad gremium Ecclesiæ militantis, ac conservationem Ecclesiasticæ libertatis, salutem quoque, quietem, & pacem Regnorum, Regum, Ducum, Principum, & quorumlibet fidelium populorum noveris pertinere, ac etiam ibidem cum debita maturitate, & deliberatione, prout in tanta re convenit, ea omnia proponendi, decernendi, concludendi, & exequendi, per quę hæreses, & errores, tam de Bohemia, quam de aliis quibuscumque Regnis, provinciis, terris, locis in quibus sunt, penitus extirpentur. Et nihilominus de præmissis hæresum, & quibuscumque aliis causis, fidem Catholicam concernentibus, quomodolibet cum consilio dicti Concilii cognoscendi, aliaque per te, vel per alium, seu alios a te deputandos audiendi, decidendi, & fine debito cum præfato Concilio terminandi.

Etiam quoad rebellium punitionem.

§. 5. Et contradictores quoslibet, & rebelles, cujuscumque status, gradus, præeminentiæ, vel conditionis existant, & quamvis ecclesiastica, vel mundana, etiamsi Regali, vel Pontificali præfulgeant dignitate, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam, & alia juris remedia, appellatione postposita, compescendi, & super his, quoties opus fuerit, auxilium brachii secularis invocandi, omniaque alia, & singula in eodem Basileensi Concilio agendi, tractandi, disponendi, statuendi, declarandi, decernendi, & concludendi, quę in premissis, & circa ea, pro statu nostro, & ejusdem Ecclesiæ, ac salute animarum fidelium, extirpatione heresum, & errorum de agro Dominico, reductione quoque oberrantium populorum, & conservatione Ecclesiasticę libertatis, ac pro quieto statu Reipublicæ Christianæ, necnon reformatione in omnibus membris suis, noveris profutura, plenam, & liberam, auctoritate prædicta tenore præsentium concedimus potestatem, ratum, & gratum habituri, quicquid super premissis, per te una cum eodem Basileensi Concilio ordinatum, statutum, deliberatum, et decretum fuerit, et conclusum, idque faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Julianum ut de mandato sibi munere optime fungatur, admonet.

§. 6. Quocirca circumspectioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus tibi injunctum ministerium laboris hujusmodi pro divina, et dictæ Sedis, ac nostra reverentia, sic in eodem futuro Concilio dicto nomine pro tempore presidens, ad honorem Dei, Ecclesiæ, atque nostram salutem quoque & pacem populorum fidelium juxta datam tibi a Domino prudendiam, laudabiliter exequaris, quod ex tuis fructuosis operibus fructus optati proveniant, quos speramus: tuque deinde illam, quæ pias causas agentibus superna retributione impenditur, gloriam consequi merearis felicitatis eternæ.

Dat. die 1. Febr. 1431. An. XIV.

Datum Romæ apud SS. Apostolos, Kal. Febr. Pontificatus nostri Anno decimoquarto.

FINIS PARTIS SECVNDÆ TOMI TERTII.

INDEX

NOMINUM ET RERUM PRÆCIPUARUM.

Numerus Paginam indicat. A. primam columnam. B. secundam designant.

B. Ivo

L

M

N

O

P

Recto-

R

S

T

V

FINIS.

210

BULLAR.
MAGNUM
ROMANU

T. III. P. II.
1269–1431.

79

colorchecker CLASSIC
calibrite
mm